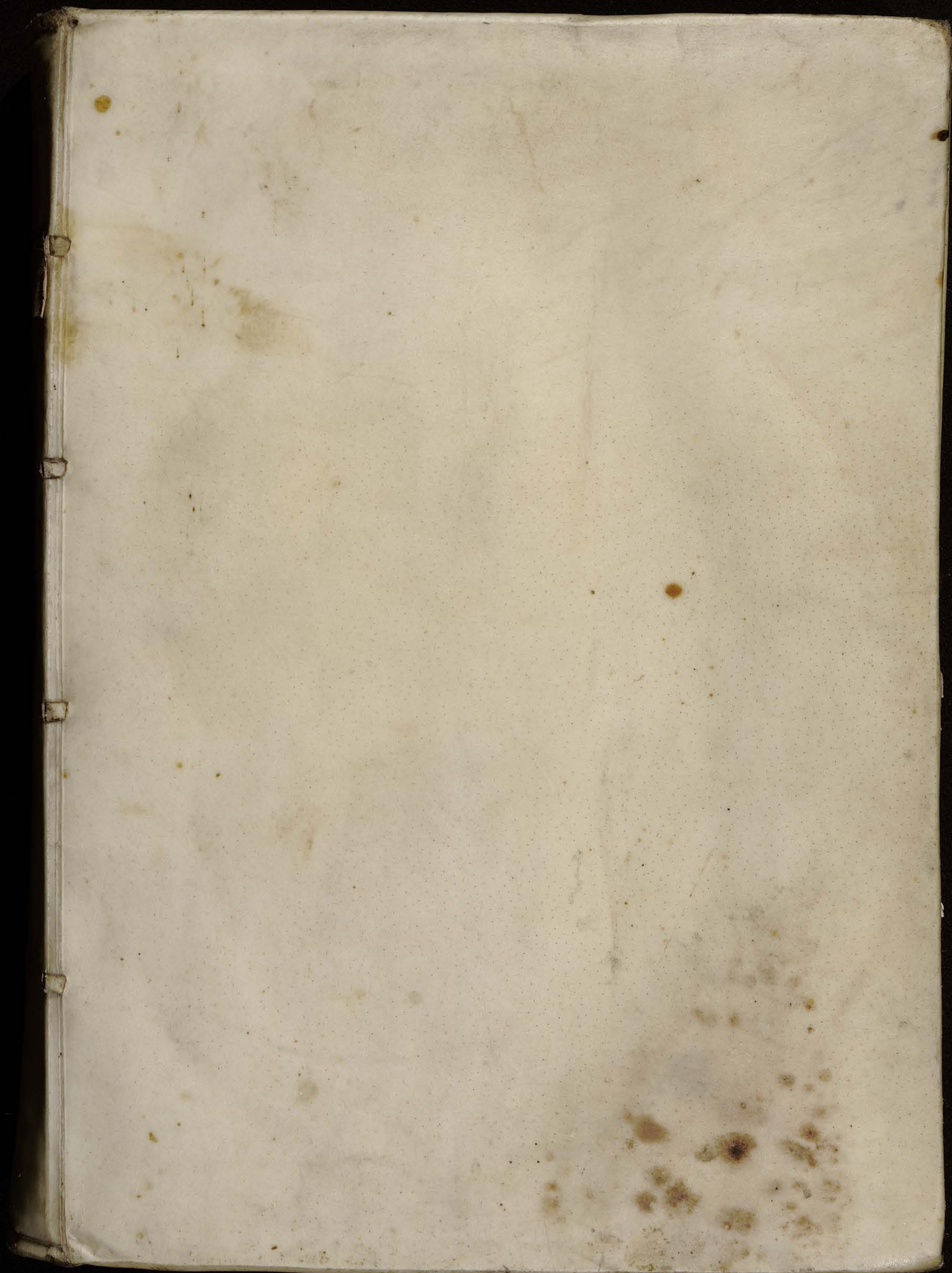
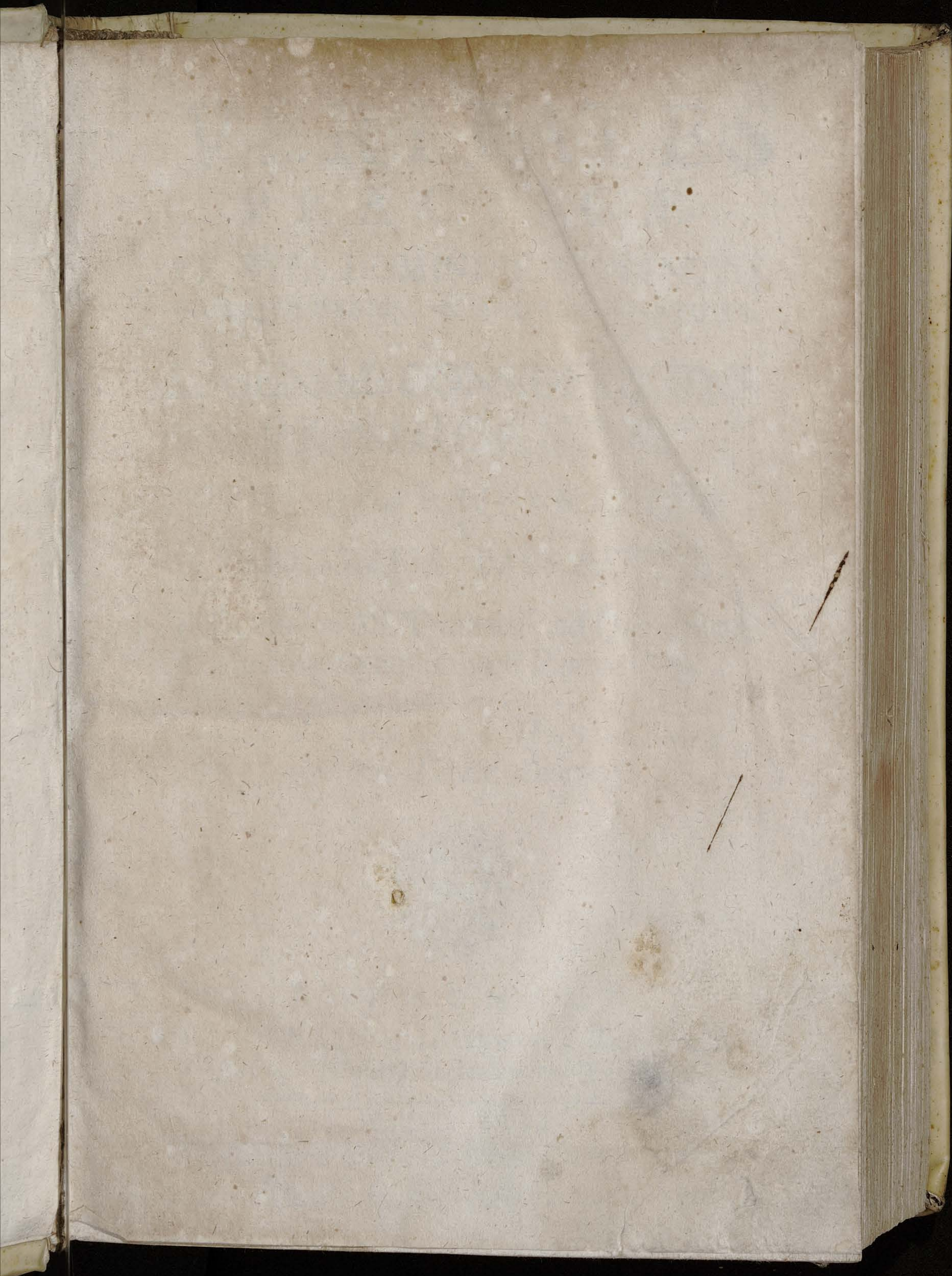

VERITATES PRACTICÆ,

EX VITA DOMINI IESV, SANCTORVMQVE GESTIS, IN SINGVLOS ANNI DIES.

LEGENDÆ, CONSIDERANDÆ, PRÆDICANDÆ.

OPVS QVADRIPERTITVM.

PARS TERTIA, PARS ÆSTIVA.

A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam post Pentecosten.

Authore P. IVLIANO HAYNEVFVE, Societatis IESV Sacerdote.

ROTHOMAGI,
Sumptibus RICHARDI LALLEMANT, Illustrissimi Archiepiscopi & Collegij Societatis IESV Typographi.

M. DC. LIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS, ET APPROBATIONE DOCTORVM.

Priuilegium Regis, Approbatio Doctorum, & Facultas Superiorum habentur in prima parte, post Præfationem.

INDEX VERITATVM

IN SINGVLOS DIES, TERTIÆ PARTIS.

DOMINICA SS. TRINITATIS, Quæ est prima post Pentecosten.

Peruersa quædam est in mundo Trinitas, quæ nisi caueatur, Diuinam in nobis peruertit Trinitatem. pag. 1.

Sicut negando potiùs quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur. 10.

Non minùs peccat, qui non satis, quàm qui nimis Deum scire vellet. 19.

Duabus sequentibus Hebdomadis, de sanctissimo Sacramento renouante memoriam vitæ ac mortis D. N. quam repræsentat.

FERIA 2. De Incarnatione Domini consideranda in SS. Sacramento.

Sic Deus dilexit mundum, vt quod Deo totus debet mundus, tu totum vnus debeas. 31.

Quò minùs potes reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere quæcumque potes. ibid.

FERIA 3. De Natiuitate Domini renouata in sanctissimo Sacramento.

Reuocata quotidie noua Christi Natiuitas, nostram in Christo quotidianam prouocat nouitatem. 36.

FERIA 4. De abscondita Christi D. vita, exhibita in SS. Sacramento.

Nemo manifestiùs cum Christo viuit, quam qui occultiùs. 41.

Feria 5. Solemnitas SS. Sacramenti, *De Conuersatione Domini, manifestata in SS. Sacramento.*
Quibus amarum est conuersari cum Christo, delicias eius conuertunt in amaritudinem. 46.
Qui cum fiducia non adeunt ad Gratiæ Christi thronum: & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno gratiæ. 50.
Diuina licet magis timenda sint quàm humana: in Diuinis tamen minùs timenda est familiaritas quàm in humanis. 55.
Vel neutro, vel vtroque simul oportet esse humilem, interno scilicet & externo actu.
Quæ Sacramento debetur humilitas, velut ipsum Sacramentum, sit indiuisa necesse est. 61.
Quæ hodiernum Christi triumphum Res vna magis illustrare debuerat, hæc vna magis obscurat. 69.
Sicut ab igne cera, sic deberent hodie peccatores à Christi perire facie. 76.
Feria 6. De Euangelica Doctrina summatim contenta in SS. Sacramento.
Sacra Christi schola, Sacro-sanctum Sacramentum.
Hîc totum disces Euangelium, breui compendio, nullo impendio. 80.
Sabbato. De miraculis Christi D. rursum editis in SS. Sacramento.
Nisi Christo resisteres, sic te Christus in se, sicut Panem consecratum, conuerteret. 86.
DOMINICA INFRA OCTAVAS. Homo quidam fecit Cœnam magnam, & vocauit multos.
Qui se excusat inuitatum, accusat inuitantem. 92.

Sat frequens multis Cœna est, quibus magna Cœna est infrequens.
Quos à Cœna videlicet res humanæ non auocant, hos à Cœna magna sæpe impediunt.
Feria 2. De virtutum Christi exemplis in SS. Sacramento exhibitis.
Ad Sacramentum vnde Virtutes exeunt, reuertuntur. 109.
Feria 3. De beneficiis quæ olim mundo Christus D. & quæ modò confert in SS. Sacramento.
Si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt, semper pro cibo animæ sunt donanda. 110.
Ne forte fingas te nihil habere pretiosum quod Christo dones, da quod est in te vilius, & Christo dabis quod est ipsi pretiosius. ibid.
Feria 4. De persecutionibus Domini dùm viueret, quas iterum suffert in SS. Sacramento.
Sicut tolerandis injuriis Mensa nobis parata est, sic toleratæ injuriæ nos parant ad illam Mensam. 116.
Feria 5. De Christi D. Paßione, morte & sepulturæ in SS. Sacramento.
Satius esset nullo die velle viuere, quàm non omni die, velle cum Christo mori. 120.
Feria 6. De Christi D. resurgentis, ascendentis in cælum & ibidem regnantis, vita gloriosa quæ apparet in SS. Sacramento.
Gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christo quærimus gloriam. 125.
Sabbato. De Iudiciaria potestate quam Christus D. exercet in SS. Sacramento.

Agni vel maxime formidanda ira. 130.

DOMINICA III. POST PENTECOSTEN.

De oue perdita, quæsita & inuenta.

Qui sibi palpat quod non longe erret, periculosiùs sæpe is errat quam qui aberrat longiùs. 138.

Quanta est Christi quærentis animam cura, tanta est animæ Christum fugientis incuria. 148.

Quod vnius conuersi peccatoris esse videtur, hoc est totius vniuersi negotium. 152.

In quatuor sequentibus Hebdomadis exponitur Sermo Domini in monte.

FERIA 2. *De prima Beatitudine, quæ est Paupertas spiritus.*

Beati pauperes spiritu. 159.

FERIA 3. *De 2. Beatitudine quæ est Mansuetudo.*

Beati mites. 163.

FERIA 4. *De 3. Beatitudine quæ est Lugentium.*

Beati qui lugent. 167.

FERIA 5. *De 4. Beatitudine quæ est Esuries & Sitis Iustitiæ.*

Beati qui esuriunt & sitiunt Iustitiam. 172.

FERIA 6. *De 5. Beatitudine quæ est Misericordia.*

Beati misericordes. 176.

SABBATO. *De 6. Beatitudine quæ est Munditiès cordis.*

Beati mundo corde. 180.

DOMINICA IV. *De mira Petri piscatione, humilitate, & perfecta Conuersione.*

Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt. 186.

FERIA 2. *De 7. Beatitudine quæ est Pacificatio.*

Beati pacifici. 191.
Feria 3. De 8. Beatitudine quæ est tolerantia persecutionum propter Iustitiam.
Beati qui persecutionem patiuntur propter Iustitiam. 193.
Feria 4. De eadem 8. Beatitudine quæ spectat maledictiones aut benedictiones mundi.
Beati estis cùm maledixerint vobis. 198.
Feria 5. Vos estis sal terræ, lux mundi, Ciuitas supra montem. *De cura propriæ perfectionis & proximorum, secundum triplicem perfectionis gradum.*
Qui non gradatim procedit in via virtutis, non in via virtutis incedit, sed vitij. 202.
Feria 6. Sic luceat lux vestra, &c. *De bono exemplo.*
Sicut humanæ aspectu gloriæ non est opus ponendum, ita nec eius despectu deponendum. 206.
Sabbato. Nolite putare quoniam veni soluere legem, &c. Jota vnum aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant.
Cura rerum minimarum, rem procurat omnium maximam. 210.
Sæpe in minimis non est minima culpa. 213.
DOMINICA V. De ira reprimenda. *Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo, &c.*
Hoc ipso ira est injustior, quod nulli vmquam irascenti, sua ira videtur injusta. 216.
Feria 2. De oculo, manu, & pede amputandis.
Qui non seruat consilia quia non sunt præcepta, nec ipsa etiam præcepta seruabit. 221.

FERIA 3. De triplici hominum genere sub illis expresso symbolis, diligenter cauendo.

Solum pietatis genus est, in re saluti aduersa, suis esse crudelem. 225.

FERIA 4. De perfecta mortificatione triplicis Concupiscentiæ, in illis etiam verbis comprehensæ.

Quò minus concupiscentiæ mortificabis, eò magis à concupiscentia mortificaberis. 228.

FERIA 5. De sublimi perfectione Euangelica, quam Christus D. proponit in suo sermone.

Si quid videtur difficile quod dixit Christus, hoc ipso facile redditur, quod Christus dixit. 233.

FERIA 6. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.

Si naturæ humanæ durum est obedire Christi præcepto, longè est durius Gratiæ, naturam humanam non obedire Christo. 237.

SABBATO. Attendite ne Iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, &c. De respectibus humanis fugiendis.

Qui suam Iustitiam facit vt videatur, maximam quæ fieri possit, injustitiam videtur facere. 242.

DOMINICA VI. De multa turba ex paucis pisciculis & panibus, à Domino saturata.

Non quod times, timendum est, ne desit tibi Deus: sed ne tu desis Deo. 247.

Qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit. 253.

Ars omnium artium quæstuosissima, est Eleemosyna. 257.

Nisi pauper affectu sis, vix satis affectus eris in pauperes. 264

FERIA

FERIA 2. De prima petitione Orationis Dominicæ cui Superbia opponitur. SANCTIFICETVR NOMEN TVVM.

Primæ petitioni prima ſe opponit ſuperbia. Quod Illa petit, hoc iſta impetit. 269.

FERIA 3. De 2. petitione cui Auaritia opponitur: ADVENIAT REGNVM TVVM.

Qui terrena nimis deſiderat, timet potius quàm reuera deſideret, ne adueniat regnum Dei. 274.

FERIA 4. De 3. petitione: & de Ira quæ illi opponitur. FIAT VOLVNTAS TVA, &c.

Nihil Iracundi minùs volunt, quàm quod magis patet Deum velle. 278.

FERIA 5. De 4. petitione, & de vitio Intemperantiæ illi oppoſito: PANEM NOSTRVM QVOTIDIANVM, &c.

Ipſa Intemperantis oratio qua panem orat, intemperans eſt & temeraria. 283.

FERIA 6. De 5. petitione cui opponitur Inuidia, odium, &c. DIMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA, &c.

Sicut pauci dimittunt ſuis debitoribus, ita & paucis ſua dimittuntur debita. 288.

SABBATO. De 6. petitione cui repugnat Impudicitia. ET NE NOS INDVCAS IN TENTATIONEM.

Hanc ad cæteras impudentiam Impudicus adjicit, vt Deum orando irrideat. 294.

DOMINICA VII. De 7. petitione cui Acedia opponitur. SED LIBERA NOS A MALO.

Et de Euangelica Lectione: Non poteſt arbor mala fructus bonos facere, &c.

ē

Vult & non vult piger. 299.

Qua ratione fit vt plures dici possint malæ quam bonæ arbores: eadem prorsus fiet, ni caueas, vt mala potius quàm bona sis arbor. 304.

Hac Hebdomada, quidquid post Sermonem Domini proximè dictum vel factum est, refertur ad septem præcipuas virtutes. Id est, Thelogicas & Cardinales.

FERIA 2. De fide Centurionis à Christo D. commendata. NON INVENI TANTAM FIDEM IN ISRAEL.

Majoris est animi se Diuinæ fidei supponere quàm se Illi opponere. 313.

FERIA 3. De suscitato Viduæ Filio in ciuitate Naim: Et de spe retinenda in deploratis rebus.

Non certiùs in spem itur, quàm contra spem. 319.

FERIA 4. De Muliere peccatrice quæ dilexit multum. Et de Charitate in Deum.

Quæ Charitas dicitur, vniuersa delicta operire, ea prius dicenda est vniuersim aperire. 324.

Amantis lachrymæ eò suauiores quò amariores. 328.

Amori nihil est amarius quam quod sentitur suauius. ibid.

Nihil est ad amorem augendum magis appositum, quàm quod amori fuit aliquando magis oppositum. 329.

Amanti Deum animæ magis mirum est, quod non à mundo sic ametur & colatur Deus, quam sit mirum Mundo non amanti quod ab Amante sic ametur. ibid.

Si scires quid sit Deum offendisse, non minus forte fleres quàm hæc peccatrix mulier. At vero non excusaris quod illud nescias. 330.

Amor Dei, mors est sui. ibid.

FERIA 5. De fugato Dæmonio cæco & muto : Et de nostra per Christum Fortitudine contra Inimicos.
Qua facilitate vincimur, eadem vincere possumus. 331.
FERIA 6. De Verbis otiosis in die Iudicij condemnandis ; Et de vsu Temperantiæ in continenda lingua.
Quæ est Regula Temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo. 335.
Vel sic :
Eadẽ est oris Intẽperãtia in loquẽdo, quæ est in edendo. ib.
SABBATO. De injusta petitione signi cælestis quod Iudæi quæsierunt à Domino : Et de iusta eiusdem negatione.
Nisi diligenter aduertas, quod petis à Deo iustius, hoc est quod petis injustiùs. 340.
DOMINICA VIII. De prudenti Villico Iniquitatis : FILII HVIVS SAECVLI PRVDENTIORES, &c.
Indigni sunt sua luce, lucis filij, qui minùs clarè vident in suis, quàm filij huius sæculi. 345.
Filij huius sæculi quò prudentiores in generatione sua sunt, eò sibi majorem ingenerant imprudentiam. 350.
AD HÆC VERBA : *Redde rationem Villicationis tuæ.*
Qui ne terreatur, non cogitat reddendam rationem, magis terrendus est quia non illam cogitat. 358.
Qui se interrogat ante Iudicium, interrogatus in Iudicio facilius respondebit. 363.
Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, &c.
Importuni, opportuni.
Id est, quos modo habes magis importunos in petendo, possunt esse aliquando tibi magis opportuni, te apud Deum adjuuando. 368.

Hac Hebdomada, sex Parabolæ quæ profectum in via spirituali designent, proponuntur.

FERIA 2. Parabola seminis seminati in terram, triplici ex parte infœlicem.

Verbum Dei non redit vacuum: aut prosit necesse est recipienti, vel obsit. 375.

FERIA 3. Parabola Zizaniorum. Cum dormirent homines, &c.

Ne putes te benè semper excusatum, cum dicis, non putabam. 380.

FERIA 4. Parabola seminis paulatim germinantis & increscentis, vbi exprimitur

Progressus spiritualis in quo quies & solicitudo simul iungendæ sunt.

Neque quies nisi solicita. Neque solicitudo nisi quieta.

Vel sic:

Quæ ad progressum spiritualem solicitudo valet, sit quieta, vel non valet. 385.

FERIA 5. Parabola grani sinapis, & fermenti fermentati. De paruis magnifaciendis.

Nec magna bene, si parua malè. 389.

FERIA 6. Parabola thesauri absconditi in agro pro quo emendo dantur omnia.

Non tam spectatur quid dones pro Diuinis, quàm quid non dones. 394.

SABBATO. Parabola pretiosæ margaritæ.

Quantùm peritus & prudens est Euangelicæ margaritæ Negotiator, Tu tantum imperitus es & imprudens, nisi prospicias. 400.

DOMINICA IX. *De lachrymis à Christo D. fusis*

ſuper Ieruſalem.
Niſi cor tuum moueatur ad Chriſti verba lachrymantis, Cor illud eſt de quo Sapiens: *Cor durum habebit malè in nouiſſimo.* 408.
Si te cognoſſes, hoc in te flendum noſſes quod deflet Chriſtus. 414.
Hac Hebdomada. De noſtris Concupiſcentiis Chriſto D. *ſubjiciendis, exemplo poſito ex variis quæ occurrunt conſideranda.*
Feria 2. De triplici hominum genere qui videntur velle ſequi Chriſtum, nec tamen Eum ſequuntur.
Affectum probat effectus. 418.
Feria 3. De ſedata maris tempeſtate, imperio Chriſti. Tace, obmuteſce.
Vox illa vox Chriſti eſt dum commoueris, Tace, obmuteſce: Nec tamen taces aut obmuteſcis. 424.
Feria 4. De legione Dæmonum imperio Chriſti ejecta ex poſſeßis corporibus.
Obedientia Dæmonum, noſtræ eſt condemnatio inobedientiæ. 428.
Feria 5. De ſanata Muliere Hæmorrhoiſſa.
Iniquè multùm agunt qui tam multa agunt ſanando corpori: tam pauca ſeruandæ animæ. 431.
Feria 6. De filia principis Jairi reſſuſcitata.
Quam Chriſto debet anima ſubjectionem, debet ita in corpore reddere, ac extra corpus. 435.
Sabbato. De duobus Cæcis à Chriſto D. illuminatis.
Quo magis oculata eſt Concupiſcentia, magis eſt cæca. 439.
DOMINICA X. De Pharizæo & Publicano.

Omnes insipientes & infœlices supra modum, superbi. 443.
Hac Hebdomada, De Mißis ad prædicandum Apostolis, & de his quæ spectant ad Missiones.
Feria 2. De oratione quam exigit Christus D. vt mittantur Operarij in Messem.
Sic pium est orare Deum pro salute proximi, vt sit impium non orare. 450.
Feria 3. De discretione adhibenda iuuando proximo, & saluti animarum procurandæ.
Non plus vltrà. 454.
Feria 4. De pace procuranda cum salute.
Pax in pugna. 460.
Feria 5. De simplicitate iungenda prudentiæ.
In spirituali pugna fortior est ouis lupo. 463.
Feria 6. De magnanimitate necessaria operariis Euangelicis: Dico vobis amicis meis, ne terreamini, &c.
Plus est quod Christus monet ne terreamur, quàm quod mouent Inimici vt nos terreant. 468.
Sabbato. De mala pace quam Christus suis vetat.
Optabilius est bonum bellum quàm mala Pax. 473.
Appendix ad Missiones frvctvose obevndas. 478.
Præter Instructiones familiares certis horis habendas, ad vitam recte instituendam: Triginta proponuntur Capita, vnde materia Concionum desumi potest, ad assequendum finem Mißionum, qui est vera Conuersio animarum: quibus adduntur quædam de Sacramento Confirmationis.
DOMINICA XI. De surdo & muto sanato à Christo D.

Qui non audit, non audietur. 542.

Hac Hebdomada, De muliere Samaritana, siue de Anima peccatrice quæ in illa repræsentatur.

Feria 2. *De siti Christi Domini loquentis Samaritanæ. Da mihi bibere.*

Quod vel Inimico numquam negares, sæpissimè recusas Christo. 550.

Feria 3. *De Cognitione sui quam Mulier Samaritana, & Anima nostra haurit à Domino.*

Quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum. 553.

Feria 4. *De Illustri Cognitione Christi Domini manifestantis seipsum Samaritanæ, & cuiuis peccatrici animæ.*

Numquam illustriùs se manifestat Christus quàm dum animæ peccatricis illustrat Conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat. 559.

Feria 5. *De sublimi Cognitione Dei quam Christus Samaritanæ communicat, & animæ sibi addictæ, siue de Cultu Dei in Spiritu & Veritate.*

Sicut Spiritus & Veritas sunt indiuisibiles, ita si in Spiritu & Veritate velis Deum adorare, oportet te toto indiuisim Dei esse. 564.

Feria 6. *De continua Communicatione Christi cum anima quauis gratiosa & fideli, ad benè semper agendum: Ego sum qui loquor tecum.*

Quod Christus semper vellet nobiscum loqui & agere, si vellemus: sic certe volendum est. 568.

Sabbato. *De zelo qui ex cognito Christo sentitur, ad*

Eum aliis manifestandum, exemplo Samaritanæ.
Rape ad Eum quos potes. Nam si potes & non rapis, tot cœlo perdis, quot Christo lucrari poteras. 573.
DOMINICA XII. Parabola Samaritani qui hominem à latronibus cæsum curauit.
Si vis curari, cura. 584.
Hac Hebdomada post sanatum in piscina paralyticum, multa de Magnanimitate & Humilitate simul iungendis.
FERIA 2. De sanato paralytico iuxta piscinam, Vis sanus fieri.
Quod videris tibi velle, velles quidem, sed verè non vis. 593.
FERIA 3. De Humilitate Christi D. quæ post sanatum paralyticum eminuit.
Hæc est maximè laudabilis Humilitas, quæ sic laudes fugit vt laudanda non omittat. 597.
FERIA 4. De magnifica Christi humilitate, seu, de humili eius magnificentia; ex his eius verbis, Non potest filius à se facere quidquam nisi quòd viderit Patrem facientem.
Nullus est diues, humili quantumuis paupere, magnificentior. 602.
FERIA 5. De sublimi & humili potestate iudicandi homines quam Christus sibi datam dicit.
Superbo maximè formidandum Diuini Tribunal Iudicij. 607.
FERIA 6. De Claritate Christi quam non accipit ab hominibus.
Claritas quæ ab hominibus accipitur, mera est obscuritas. 612.

SABBATO.

SABBATO. De Repugnantia & Incompatibilitate Fidei cum vana gloria.

Ne Diuina pereat Fides, pereat potius humana gloria. 616.

DOMINICA XIII. De decem Leprosis mundatis à Domino, quorum vnus duntaxat acceptum agnouit beneficium.

Verè paucorum est vera Gratitudo. 620.

Hac Hebdomada, De multiplicatis panibus, & de SS. Sacramento cuius figura quædam fuit illa panum multiplicatio.

FERIA 2. De secessu Domini & Discipulorum eius in desertum.

Christo non seruit, qui Christo quidem laborat, sibi verò quiescit. 627.

FERIA 3. De multiplicatione panum quibus quinque hominum millia saturantur.

Quod præsertim spectat Christus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas. 630.

FERIA 4. De submersione Petri ambulantis super aquas.

Res aduersæ non possent quemquam dejicere, nisi se his priùs vellet subjicere. 635.

FERIA 5. De sanctißimo Sacramento, vt est panis vitæ. Ego sum panis vitæ.

Quàm pretiosus est Panis vitæ, tanto in pretio esse deberet vita, cuius est Panis.

Vel sic:

Quàm parùm pretiosus tibi sit Panis vitæ, apparet ex paruo pretio, in quo illam habes vitam. 639.

FERIA 6. De Sacratiss. Sacramento vt est Panis de cælo.

Qui cœlesti pane ſic viuunt vt cœleſtes fiant, ita viuunt in ſuis corporibus, ſicut Cœlites in aſſumptis. 643.

Sabbato. De Diuiniſsimo Sacramento in veteri Manna figurato.

Qui oblatam expellit Sacramenti gratiam qua Diuinus eſſe poſſit, non minùs forte peccat quàm qui olim Manna repulerunt. 646.

DOMINICA XIV. Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire, &c.

Vel Domino Deo, vel libidini renuntiandum. 652.

Solicitudo animi tantò minus probanda eſt, quantò magis probat Chriſtus, ſeu quantis demonſtrat rationibus, ne ſimus ſoliciti. *Octo afferuntur in textu Euangelij.* 659.

Niſi primùm quæras regnum Dei, quantumuis aliter illud quæras, non acquires. 662.

Sic primò quæri debet regnum Dei, vt ſecundo nil ita quæri poſſit. 667.

Hac Hebdomada, quidquid capite 15. Matthæi continetur de accuſatis Diſcipulis, quod non lauarent manus, & ſimilia quæ repræſentant Illuſiones quaſdam occurrentes in via ſpirituali, quibus proſpicitur.

Feria 2. Queruntur Scribæ & Pharizæi apud Dominum de Illius Diſcipulis.

Nec propter alios à bono te excuſabis, nec quemquam alium propter te accuſabis. 673.

Feria 3. Reſpondet Dominus Pharizæis.

Nemo ſui boni vel mali, bonus Iudex. 677.

Feria 4. Populus hic labiis me honorat, Cor autem eorum longe eſt à me.

Quò ſæpe vehementiùs Deum oras, ore quidem Illi adſtas propiùs, ſed corde diſtas longiùs. 683.

FERIA 5. Omnis plantatio quam non plantauit Pater meus cœlestis, eradicabitur.

Humana Consilia eò sæpe pejora, quò meliora. 687.

FERIA 6. De corde exeunt cogitationes malæ, &c. Hæc sunt quæ coinquinant hominem.

Etsi in aliis hominibus Concupiscentia sæpe peccatum minuit : In te tamen sæpiùs auget. 692.

SABBATO. De muliere Cananæa.

Sicut non satis fidit Deo qui nimis satagit : sic qui de suo non satis agit. 696.

DIE 11. IVNII. De sancto Barnaba. Erat vir bonus & plenus Spiritu sancto.

Tantò vnusquisque est magis aut minùs verè bonus & sanctus, quanto magis minusue participat de Spiritu sancto. 701.

DIE 21. IVNII. De B. Aloysio Gonzaga Societatis IESV. Consummatus in breui, expleuit tempora multa.

Mendaces filij hominum in stateris, si res non pendunt cœli pretio. 705.

DIE 24. IVNII. In Natiuitate S. Ioannis Baptistæ. Quis putas Puer iste erit?

Sicut prima & puerilis ætas, index est secuturæ vitæ præsentis, ita hæc vita præsens, indicium est futuræ pòst æternitatis. 709.

Sanctus Ioannes Electis est, sicut sagitta electa. 715.

DIE 29. IVNII. In Festo SS. Apostolorum Petri & Pauli. Constitues eos Principes super omnem terram.

Sicut fide, sic moribus, veri probantur subditi tantorum Principum. 718.

De S. Petro. Et ipsi tamquam lapides viui superædificamini.

Cui sanctus Petrus petra viua non est, petra est scandali. 725.

De S. Pavlo. Imitatores mei estote, sicut & Ego Christi.

Licet Pauli magnitudo vix sit imitabilis: vix tamen alius est magis imitabilis quàm magnus Paulus. 732.

Die 2. Ivlii. In Festo Visitationis B. Mariæ Virginis.

Diuinæ Visitationes raro conueniunt cum humanis, nisi hæ raræ sint. 739.

Die 22. Ivlii. In Festo S. Mariæ Magdalenæ. Vides hanc mulierem?

Tantum à perfecta pœnitentia deficies, quantum à pœnitente Magdalena discedes. 745.

Magdalena seu Anima verè pœnitens, verus est Christi triumphus. 752.

Sicut Amor de Christo triumphat in Cruce: ita Christus de amore, in anima peccatrice Cruci subjecta. ibid.

Quem non perfectè pœnitet, Christi triumpho inuidet. ibid.

Die 25. Ivlii. In Festo S. Iacobi Apostoli, Potestis bibere Calicem, &c.

Sicut possumus, sic debemus.

Qua ratione tenemus nos posse bibere Calicem Domini, eadem tenemur bibere. 753.

Die 26. Ivlii. In Festo S. Annæ. Dominus mortificat & viuificat.

Qui non vult mortificantem Dominum, non vult viuificantem. 759.

DIE 31. IVLII. *De S. Ignatio Fundatore Societatis* IESV.
Ad majorem Dei Gloriam.

Nulla operando potest esse major Gloria, quàm quærendo majorem Dei Gloriam. 763.

Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu. Ps. 67.

Qui excellentior mentis excessus est, sic ad exemplum nostrum excellit in vita S. Ignatij, vt tota sit Eius vita simul ecstatica, & tota exemplaris. 772.

Ecce dedi te in lucem Gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ. Is. 49.

Quanto salutem omnium studio procurauit sanctus Ignatius, tam studiosi omnes Illius esse debent, quibus est curæ sua salus. 794.

DIE 4. AVGVSTI. *De sancto Dominico Ordinis FF. Prædicatorum Fundatore.*

Nec lucere tantum, nec ardere: sed vtrumque simul. 796.

DIE 6. AVGVSTI. *In Festo Transfigurationis Domini: Hic est filius meus dilectus, &c.*

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse filium Dei: & vix est vllus Christianus, qui hoc verè credat. 802.

DIE 10. AVGVSTI. *In Festo S. Laurentij Martyris. Noli timere, cum ambulaueris in igne, non combureris, &c.*

Quò à suis Christus abesse putatur longiùs, hoc ipso propiùs ipsis adesse putandus est. 810.

DIE 15. AVGVSTI. *In Assumptione B. Mariæ Virginis. Porrò, vnum est necessarium.*

Quod vnum est in Assumpta Virgine gloriosius, hoc est Assumptum ex Illo Vno necessario de quo Christus. 816.

Stellam è Corona Virginis extrahis qui humilitati tuæ partem detrahis.

Reginam sine regno dicimus, cum B. Virginem dicimus huius præcipue regni Reginam, nobis non Illi subjectis. 835.

Quàm Christus in Matrem pius est, concedendo Illi omnia: tam sumus impij, negando quod postulat. 838.

Quò te minùs sentis amare Christum, hoc ipso màgis amore mori poteris. 846.

DIE 20. AVGVSTI. *In Festo S. Bernardi Abbatis. Homo sanctus manet in Sapientia sicut Sol.*

Vera Deuotio inter varietates locorum & temporum, inuariabilis. 846.

DIE 25. AVGVSTI. *De S. Ludouico Rege. Certamen forte dedit Illi vt vinceret.*

Ille inter potentes Potentissimus, qui contra magnam peccandi potentiam certat & vincit. 856.

DIE 28. AVGVSTI. *De S. Augustino Episcopo & Doctore. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi.*

Sagittæ Diuini amoris quanto magis lethiferæ, tantò magis viuificæ. 862.

DIE 29. AVGVSTI. *In Festo Decollationis S. Ioannis Baptistæ.*

Mors Ioannis, Vox clamantis in deserto cordis est, contra proprias Concupiscentias. 872.

DE VOTIS RELIGIOSIS. *In die professionis. Holocausta tua in conspectu meo semper.* 877.

Professus idem ac profitens.
De voto Pavpertatis. Quò quis pauperior, eò ditior. 884.
De voto Castitatis. Major est voluptas voluptatem nolle, quàm velle: voluptatem vicisse, quam cæpisse. 887.
De voto obedientiae. Quàm gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est Obedientia. 893.
De Renovatione Votorvm. Prima die Recollectionis antecedentis. De ficu infructuosa.
Religiosus infra vel supra regulam suam viuens, ficus est ficum non ferens. 899.
Die 2. Quod te imparatum magis reddit ad ferendum fructum, hoc te paratiorem deberet reddere. 905.
Die 3. Quantò minùs puniri timet infructuosus, tantò iam magis punitus est.
Frustra tibi Cultor si culturam non pateris. 913.
In die Renovationis.
Vota non rectè renouas, nisi te vota renouent. 914.

ERRATA TERTIÆ PARTIS.

Pagina.	*Linea.*	*Erratum.*	*Correctio.*
17	26	esse, sed quid	esse, quid
30	20	vnaquoque die	vnaquaque
48	29	Qui molestiæ	Quid molestiæ
113	19	pretiosa quæ que	quæque
142	35	desitetiam	desit tieam
159	10	Beatitu dine	Beatitudine
276	25	Sacramento Dei	Sacramenta
278	27	magis pater	patet
293	29	omissum	Sabbato
309	25	supora regulam	supra
341	23	nobis occidit	accidit
383	7	afferque illud	affertque
410	27	quodammoda	quodammodò
440	30	occulatos	oculatos
6 4	6	deinde est quando	deinde, quando est
702	4	quanti quemeriti	quantique meriti
760	27	hoc esse petere	hoc esset

DOMINICA
SANCTISS. TRINITATIS,
QVÆ EST
PRIMA POST PENTECOSTEN.

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum. Is. 6. Apoc. 4.

VERITAS PRACTICA.

Peruerſa quædam eſt in Mundo Trinitas, quæ niſi caueatur, Diuinam in nobis peruertit Trinitatem.

RATIO EST, Quia tunc diuina in nobis Trinitas peruerti dicenda eſt, quando vel errore in intellectu, vel concupiſcentia in voluntate, tria hæc quæ ſunt præcipua myſterij capita violantur; Vnitas eſſentiæ, Trinitas perſonarum, & æqualitas perfectionum.

Sed triplex concupiſcentia de qua dicitur; Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ; *Peruerſa quædam eſt in mundo Trinitas quæ niſi caueatur, tria hæc præcipua capita in noſtra violat voluntate.* 1. Ioan. 2.

Ergo & diuinam in nobis peruertit Trinitatem. Quod cum sit summopere detestandum, apparet quàm sit cauenda triplex illa concupiscentia.

PRIMVM PVNCTVM.

VOD vniuersim Scriptura monet ne de rebus diuinis & sublimibus sermones & discursus multiplicentur, hoc particulatim de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis sancti Doctores dictum volunt; *Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes.* 1. Reg. 2.

Non vetat omnino loqui, sed *multiplicare loqui*, id est, nimis multa & plura quàm necesse sit ad fidem & cultum Diuinitatis; Et certe necesse est omnino loqui de hoc Mysterio, cùm primum sit quod loqui & audire debeamus, quia primum est & magis necessarium quod credere & colere teneamur: sed cùm tam multa sint in eo sublimia, recondita, singularia, & singulariter excedentia nostram intelligendi facultatem, periculosum est ne si plura quàm par sit multiplicentur, sit potius curiositatis & vanitatis, quàm religionis & obseruantiæ quæ summa tamen adhiberi debet in hoc recolendo Mysterio.

Ecclesi. 3. Hoc ipsum est quod commendabat Sapiens: *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris; sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus*; Quæ quidem curiositas si timenda est in operibus Dei quæ dicuntur *ad extra*, quantò magis cauenda est in iis quæ sunt *ad intra*, quæ venerationem atque admirationem magis postulat quam discursum?

Nec leuiter prætereundum est quod ibi dicitur, *quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper*; nam perinde est ac si diceretur, quando de Diuinitate cogitas, cogita semper seu potius de excolenda voluntate tua per veram obedientiam & charitatem, quam de colendo intellectu per multam scientiam & cognitionem; neque enim minus obest ad debitum Deo cultum exhibendum, deprauata per concupiscentiam voluntas, quàm corruptus per errorem intellectus: Vnde grauiter sanctus Leo; *Virum Catholicum sicut nullo implicari errore, ita nulla oportet cupiditate violari.* Cur enim vitandus est error nisi quia repugnat veritati quæ necessaria est

credendis & colendis mysteriis? Sed nonne Charitas æque necessaria est colendo Deo, ac Veritas? & nonne Charitati æque repugnat praua cupiditas, atque error veritati? Nonne ergo æque cauenda cupiditas? Nonne ergo æque cogitandum de illa cauenda vbi de diuinis mysteriis agitur, atque de errore vitando?

Quamobrem ad Diuini cultus praxim sic est proposita Veritas quæ modo expendatur, vt in ea expendenda simul intelligamus quod sicut in intellectu ita in voluntate nostra, constituitur aut euertitur Diuinitatis cultus; sicut in intellectu per errorem euertitur, ita in voluntate per cupiditatem; sicut denique in tribus quæ sunt præcipua Mysterij hodierni capita versari potest error, ita in his ipsis peruersa sistit cupiditas, quæ cum sit triplex triplicem quandam in mundo facit Trinitatem quæ diuinam in nobis plane peruertit, nisi diligentissime caueatur.

Ac primo quidem tria illa quæ dicuntur præcipua Mysterij sanctissimæ Trinitatis Capita vide quam commodè comprehendantur verbis allatis, *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Sabaoth seu exercituum.* Quod enim in singulari numero dicitur *sanctus*, vnus esse Deus & Dominus intelligitur; Vnus vnitate essentiæ, substantiæ, & naturæ; Nec vllo modo possunt esse plures. *Non est* 1. Reg. 2.
sanctus vt est Dominus, neque enim est alius extra te; Est quidem alius *intra* sed non *extra*; *& ita est alius intra vt non sit aliud*, inquit sanctus Ioannes Chrysostomus.

Quod vero ter repetitur *sanctus*, Trinus esse in personis Deus denuntiatur, vt alibi passim scripturæ declarant distinctius: *Pa-* 1. Ioan. 5.
ter, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt, Pater seipsum intuens perfectam sui generat imaginem, qui Filius eius est eiusdem prorsus substantiæ; Non est enim otiosus & infœcundus Ille qui dat omnibus creaturis vim producendi simile. *Numquid ego* Is. 66.
qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? si ego qui generationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Hic autem Filius sic à Patre diligitur vt Patrem similiter diligat, atque ex hac mutua dilectione producitur Tertia Persona quæ Spiritus sanctus dicitur, eiusdem etiam cum Patre & Filio naturæ & substantiæ, non creatus nec genitus, sed procedens ex vtroque.

Nihil quidem in creatis est simile, sed tamen à creaturis possunt deduci quædam similitudines quæ hanc Trinitatem Personarum representant; vt in sole, substantia est solis, radius, & ca-

lor. In anima, tres ſunt facultates, memoria, intellectus, & voluntas. In fonte reperitur ſcaturigo, fons & riuus. In arbore, radix, truncus, rami. In ſpeculo, materia ſpeculi, ſpecies rei repreſentatæ per ſpeculum, & eiuſdem reflexio ad oculum. In ſermone ſeu verbo, res concepta, conceptus, & expreſſio: ſicque in aliis pluribus.

Quod denique ſanctus & ſimili prorſus modo ter ſanctus dicitur Dominus, ſic perfectus in ſubſtantia & æqualiter in perſonis & attributis perfectus eſſe agnoſcitur; Nam licet innumeræ ſint aliæ perfectiones, vna tamen omnes comprehendit Sanctitas, & idcirco præcipue memoratur quia nobis præcipuè proponitur imitanda; non Potentia, non Altitudo, non Scientia, non Independentia quam peruersè rebellis angelus & primus homo ambierunt; ſed ſanctitas quæ omnibus commendatur: *Sancti eritis, quia ego ſanctus ſum.*

Leuit. 11. 1. Pet. 1.

Hæc ſunt itaque tria præcipua quæ de Patre, de Filio, & de Spiritu ſancto ſine differentia diſcretionis ſentienda proponuntur, *vt in confeſſione veræ ſempiternæque Deitatis, & in perſonis proprietas, & in eſſentia vnitas, & in maieſtate adoretur æqualitas, quam laudant Angeli atque Archangeli, Cherubim quoque ac Seraphim, qui non ceſſant clamare quotidie vna voce dicentes: Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus Deus Sabaoth.* Sic adora, ſic venerare, ſic conclude: Quandoquidem in his tribus ſumma credendorum de myſterio Trinitatis conſiſtit, ſi quid contra in intellectu per errorem, aut in voluntate per concupiſcentiam opponatur, plane in nobis deſtrui & peruerti diuina Trinitas dici poſſit & debeat, quia ſic fides per errorem perit, & Charitas per concupiſcentiam: pereunte autem fide & charitate, perit aut peruertitur diuinus ſanctiſſimæ Trinitatis cultus qui in illis maxime virtutibus ſitus eſt, ac tandem vbi peruerſus eſt Trinitatis cultus, nonne ibi peruerſa dici poteſt & ipſa diuina Trinitas?

O altitudo diuitiarum non modo ſapientiæ & ſcientiæ Dei, ſed & bonitatis & potentiæ qui ſic patitur à nobis ſua in diuinitate & natura violari, & offendi!

SECVNDVM PVNCTVM.

SED *triplex concupiſcentia de qua dicitur:* omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, &

ſuperbia vitæ, *peruerſa quædam eſt in mundo Trinitas, quæ tria illa præcipua diuini myſterij capita in noſtra violat voluntate.*

In noſtro quidem intellectu tres eſſe poſſent errorum ſpecies quæ veram eorum trium capitum fidem euerterent; vt primo Atheiſmus, & paganiſmus qui vel Deum negant aut plures deos faciunt. Deinde Iudaiſmus, Arrianiſmus, & Sabellianiſmus qui vel negant Trinitatem perſonarum, aut diſtinctionem, aut diuinitatem. Denique blaſphemiarum horrenda monſtra quæ vel Diuinam Prouidentiam & Scientiam vel Bonitatem & Iuſtitiam diffitentur. Sed in his non immoramur quia contrà per Dei gratiam, *fide ſtamus.*

Verùm non ita forte credimus aut intelligimus quæ de Cupiditate dicuntur; ac proinde illa fuerunt expreſſius diſtinguenda quæ modo ſingillatim & accurate expenderentur per tria illa capita, quorum primum eſt de Vnitate Dei, quam concupiſcentia tam verè deſtruit & peruertit quàm verum eſt per concupiſcentiam committi peccatum mortale, & in quolibet mortali peccato poni vltimum finem.

Non ſemper quidem mortale eſt quod parit concupiſcentia, ſed quoties tale parit peccatum, ſemper ita conſtans & verum eſt quod in eo ponitur vltimus finis, vt id de fide ſit; hoc autem poſito quid ſequitur niſi Vnitatem Dei deſtrui? Nam cùm ſit ita proprium Deo, eſſe vltimum noſtrum finem vt niſi talis eſſet non eſſet Deus, certe peccator qui hanc à Deo tollit perfectionem, quantùm in ipſo eſt, tollit ab eo Diuinitatem à qua inſeparabilis eſt illa perfectio; & dum illam ipſam perfectionem attribuit creaturæ quæ eſt obiectum ſui peccati, ponit in ea ſimul quandam diuinitatem ſeu quandam Idoli & Idololatriæ ſpeciem, non quidem iudicio & cogitatione, ſed affectu & æſtimatione, vt loquuntur Theologi conformiter ſacræ Scripturæ ſanctiſque Patribus.

Confitentur ſe noſſe Deum, inquit Apoſtolus, *factis autem negant*, Tit. 1. Id eſt ſpeculatiuè & intellectu, fatentur eſſe Deum vel illum eſſe Deum qui credendus & colendus proponitur: ſed voluntate & affectu illum negant, quatenus id omne faciunt in praxi circa obiectum ſui peccati quod ſoli Deo debetur; nempe ſic toti cogitant, ſic laborant, ſic afficiuntur, ſic mouentur, ſic eò intentiones & affectus omnes dirigunt quaſi illud quod concupiſcitur eſſet Deus; quod erat ſoli Deo dandum negant, & quod erat negan-

Rom. 1. dum creaturæ, concedunt; *Commutauerunt*, inquit idem Apostolus, *veritatem Dei in mendacium, & coluerunt, & seruierunt creaturæ potius quam Creatori*. Quod & sanctus Petrus apposite exprimit, dum vno verbo ait, *Eum qui emit eos, Dominum negant*: quasi diceret, licet fateantur se ab eo emptos & se eius esse seruos, tamen id verbo tenus dicunt, nam reipsa, non ei seruiunt, sed ventri, vel honori, vel pecuniæ, seu potius concupiscentiæ quæ fertur circa illa obiecta, vnde & vocat illos *seruos corruptionis*, & addit rationem, *à quo enim quis superatus est, huius & seruus est*. Sic & rursum Apostolus: *huiusmodi enim Christo Domino nostro non seruiunt sed suo ventri*. Quod vt manifestius significet quàm sit oppositum vnitati Dei, addit alibi: *Quorum Deus venter est*: Et de cupiditate pecuniæ, *Idolorum*, inquit, *est seruitus*; Iterumque alibi quod videtur propius dicere de auaritia, de omni alia concupiscentia facile est intelligere, dum ait: *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam quæ est simulachrorum seruitus*; quasi diceret; tot sunt simulachra & idola quibus tanquam Deo seruitur quot sunt malæ concupiscentiæ. Quod disertis verbis affirmat sanctus Hieronymus in illum psalmi verbum, *non erit in te Deus recens*; QVÆCVMQVE, inquit, *habemus vitia & peccata, tot recentes habemus deos; vidi mulierem, & concupiui, libido mihi Deus est; Et quoties vitiis vincimur, Deum negamus*.

2. Pet. 2.

Ibid.

Rom. 16.

Phil. 3.

Eph. 5.

Coloss. 3.

Ps. 80.

Sanctus quoque Cyprianus aut quisquis est author tractatus de duplici martyrio qui apud eum habetur, sic præclare; *Cùm Tyrannus dicit, abnega Christũ, & immola Ioui, sæpe lingua negat, corde reclamante; quanquam hoc grauissimum crimen, tamen aliquam impietatis culpam eleuat humanæ naturæ imbecillitas. Tibi Satanas loquitur per tuam concupiscentiam: abnega Christum & esto diues; sacrifica Mammonæ, & Christo nuntium remittito; Nec dicit, morere, sed potius oblecta oculos. Et tamen hic sponte submittis genua Satanæ, & abnegato Christo, te totum illi mancipas!* In quibus verbis & aliis quæ plura de hoc argumento habet, aduerte non aliter illum velle peccatorẽ Christo renuntiare quam dum concupiscentiæ satisfacit; hoc enim ipso quo illi satisfacit, statuit sibi nouam quandam diuinitatem, & veram destruit; *Verterunt ad me tergum & non faciem!* ô prauitatem concupiscentiæ, ô animi praue concupiscentis dementiam!

Ier. 2.

IAM verò quod secundum est caput, Trinitatem persona-

rum multis modis expugnat Concupiscentia seu peccatum. Primo quidem eâ fœdatur anima in triplici sua potentia quæ est Trinitatis imago, vnde in peccatorem sic grauiter S. Ambrosius: *Tu qui accepisti imaginem Dei, qui habes similitudinem eius, noli eam irrationabili fœditate consumere.* Deinde quia singulis personis, peccatum singularem quandam infert iniuriam: nempe Patri vt Creatori; Filio vt Redemptori; Spiritui sancto vt Sanctificanti animam; sicque creatura perit quodammodo Creatori; perit Redemptionis pretium, tot pereunt gratiæ quot receperat vel recepisset anima si sine peccato esset! ô quæ perditio! *In caput 15. Lucæ.*

Tertio denique vel maximè quia vnicuique Diuinæ Trinitatis Personæ, sic vna ex tribus illis prauis concupiscentiis directe opponitur, atque vt est illis opposita sic à mundo adoratur & colitur, vt verè quidam poëta scripserit apud Cornelium. *In ep. 1. Ioan. c. 2.*

Ambitiosus honos, & opes, & fœda voluptas.
Hæc tria pro trino Numine, mundus habet.

PATRI opponitur auaritia seu concupiscentia diuitiarum, quia cùm Prima Persona sit origo bonitatis, & omnium bonorum quæ effusè communicat siue ad intra vt vocant, siue ad extra: vt pote *à qua descendat omne datum optimum & omne donum perfectum,* vt ait sanctus Iacobus, nihil illi magis oppositum esse potest quam illa concupiscentia quæ nimis cupide rapit aliena, & nimis auide retinet sua. *Iac. 1.*

FILIO cuius generatio diuina & humana tam pura est vt Pater fœminam nesciat, & Mater virum non cognoscat, nefandè opponitur concupiscentia carnis; ac proinde *ex iniquis omnibus quos nouit Dominus in diem iudicij reseruare cruciandos, magis autem eos reseruat,* inquit sanctus Petrus, *qui post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulant.* *2. Pet. 2.*

SPIRITVI SANCTO qui super humilem & trementem sermones suos, requiescit, & qui vt ait sanctus Augustinus, *maxime ab humili recipitur, & à superbo reiicitur,* aduersatur illa concupiscentia quæ dicitur superbia vitæ, & quæ tumentes & inflatos spiritus in homine mouet, tam oppositos Spiritui sancto, vt propterea dicatur, *quem mundus non potest accipere, quia non videt, nec scit eum.* *Ioan. 14.*

RESTAT tertiũ de Perfectionibus diuinis considerare; primò

quidem quàm fœde & procaciter pessundentur omnes à concupiscentia seu peccatore: Cum enim peccando nullam prorsus rationem habeat Diuinæ Immensitatis & Præsentiæ quam reuereri deberet, nullam Sapientiæ aut Sciētiæ cui nihil esse potest occultum, nullam Bonitatis à qua sustentatur, nullam Iustitiæ quæ peccati pœnas reposcet, nonne quoties peccat, tùm in diuinas illas insurgit perfectiones? Deinde vero considera quàm virtutis & perfectionum inæqualitatem in Deo ponat pro sua quisque concupiscentia; facile enim auarus credet Deum odisse superbiam aut luxuriam alterius, sed non ita suam cupiditatem, quam vocat prudentem solicitudinem. Contrà verò superbus aut carnalis, in auarum quidquid aduersus peccatores scribitur, intorquebit: & quæ diuina sunt dicta contra superbiam quam vocat Ps. 49. animi celsitudinem, irridebit. *Existimasti inique quod ero tui similis?*

Denique quod ait sanctus Bernardus de voluntate propriâ, propriè de concupiscentia concupita seu volita debet intelligi: Serm. 3. de resur. Dom. *Nunc autem & ipsum* inquit, *quantum in ipsa est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est vult eum aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis plane, & omnino execranda malitia, quæ Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat.* Id quidem horribile est dictu: sed facto quàm longe est horribilius?

TERTIVM PVNCTVM.

H*INC ergo patet quàm verè triplex illa quæ in mundo est concupiscentia sit velut peruersa quædam in mundo Trinitas, quæ nisi diligentissime caueatur, Diuinam in nobis peruertit Trinitatem.* Sic enim in re concupita peccator acquiescit vt in ea suum summum bonum suamque beatitudinem videatur ponere. Probe scit impius, aut profecto scire debet, ex peccato, cœlestem illam & æternam perire fœlicitatem, nihil tamen curat, satis se beatum putat si quod concupiscit possideat; vellet nullam aliam esse fœlicitatem præter concupiscentiam, aut se aliam simul facile consequuturum sibi fingit: atque interim quod pro sola Diuina & beata Trinitate fruenda deberet facere, facit pro sua triplici concupiscentia,

concupiscentia, quod facere quid est aliud quam se velut Deum habere, proh nefas! & vnum illum ac trinum Dominum quem columnæ cœli pauent, & ad cuius nutum contremiscunt abnegare, despicere, aspernari! *Obstupescite cœli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer!* fierine potest vt homo hæc sciat, vt Christianus hæc credat & cupiditati peccando cedat! Ier. 2.

Multum refert in hac materia probe illud intelligere quod de vltimo fine & summo bono in re concupita posito, atque à Diuinitate sublato dicitur; Hinc enim tota peccati grauitas & tota concupiscentiæ pernicies. Quàm sint autem vera quæ dicta sunt sic vniuersim confirmat sanctus Augustinus vt quæ de vna dicit concupiscentia diuitiarum seu de auaritia, de aliis facile intelligatur. *Peruersi, inquit, & auari, frui volunt nummo, vti autem Deo; quoniam non nummum propter Deum impendunt, sed Deum propter nummum colunt, quia nimirum licet Deum agnoscant, & reuereantur tamquam rerum omnium parentem, immoderato tamen affectu quo in sordibus pecuniæ inhærescunt, Eum vltimum & summum bonum esse re & facto negare videntur, itaque in pecunia conquiescunt, ac si nulla Dei cura & prouidentia egere deberent vnquam.* Lib. 2. de Ciuit. Dei. c. 25.

Hæc declarari possent fusius, sed ad praxim, illud Tobiæ tibi tuisque familiare sit, atque in ore assiduum: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquando peccato consentias.* In mente habeto, Deum vnum esse, & Trinum & Sanctum; & hanc vnitatem & Trinitatem & Sanctitatem per peccatum violari! Si nolles errorem in intellectu, noli cupiditatem in voluntate: si nolles negare intellectu Deum, noli eum voluntate & factis negare. Si nolles credere plures Deos, noli plures peccando facere: si nolles veram & diuinam Trinitatem non credere, noli falsam illi & mundanam opponere. *Post concupiscentias tuas non eas & à voluntate tua auertere; Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius; sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo.* Quid æquius? aut quid contrà iniquius? Tob. 4. Eccli. 18. Rom. 6.

Vide in 4. parte, Fer. 2. Hebd. 16. vbi hæc declaratur veritas:

Nisi ab omni cupiditate voluntas, sicut ab omni errore intellectus verè conuertatur, vix vlla est vera conuersio.

EODEM DIE.

ALIA VERITAS PRACTICA.

Sicut negando potiùs quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur.

SENSVS EST, *Quòd sicut ex duobus modis quibus cognosci potest Deus, nempe negatione & affirmatione, melius negatione quàm affirmatione cognoscitur: ita ex duobus præceptorum generibus, nempe negatiuis & affirmatiuis siue positiuis, qui sunt duo etiam modi quibus diligi potest Deus, melius negatiuis diligitur quam affirmatiuis, quod est apprime sciendum, ad veræ Charitatis praxim.*

RATIO *magis vniuersalis quæ alias in se continet, siue pro cognitione, siue pro dilectione Dei, hæc est, quia tunc Deus dicitur melius in hac vita cognosci & diligi, quando minus imperfectè cognoscitur & diligitur.*

Sed minus imperfectè cognoscitur & diligitur negatione quàm affirmatione.

Ergo & sic melius cognoscitur & diligitur: ac propterea modus iste negationis est perquam necessarius scitu & factu.

I. PVNCTVM.

VOD in Sacratissimo Diuinæ Trinitatis Mysterio magis considerandum est, hoc in eius Religioso cultu, nobis est etiam magis obseruandum.

Quid porro magis considerandum est in hoc Sacro sancto Mysterio, quàm quòd Deus intellectu suo se perfectè cognoscens, Verbum suum, id est, sui perfectam imaginem generat: & voluntate simul cum suo Verbo sese diligens, Spiritum Sanctum

ſpirat ac producit? Hæc ſumma dicendorum omnium, ſed ſumma quæ dicendo nunquam conſummabitur. *Non eſt inuenire magnalia Dei: Cùm conſummauerit homo, tunc incipiet.* *Eccleſi. 18.*

Atque hoc eſt etiam quod in Sancto eius cultu, quem potiſſimum hic ſpectamus, nobis præcipuè venit obſeruandum, vt ſcilicet intellectum exerceamus ad Diuinas perfectiones cognoſcendas, & voluntatem ad illas ex æquo diligendas. Hi ſunt duo pedes quibus ad Deum ambulatur; hæ ſunt duæ alæ quibus ad ipſum volatur, & duo brachia quibus eum amplectimur. Ambulatur ab incipientibus in via purgatiua; volatur à proficientibus in illuminatiua via; & qui dicuntur perfecti, dicuntur in Vnitiua præſertim illum amplecti. O quis ſuaues illos amplexus explicet? quis vel alas quibus volatur, aut greſſus quibus ambulatur?

Ex multis duo ſunt magis generales modi quibus id agitur & declaratur, negando ſcilicet & affirmando; Quod vt fructuoſius, & ad praxim accommodatius fiat, ſic ipſos explicandos ſuſcipimus, vt iam ex ipſo intelligamus limine, *Negando potiùs quàm affirmando Deum poſſe à nobis cognoſci & diligi.*

Ratio producetur commodiùs, quando de duobus illis modis, quantum ſatis eſt ad eorum intelligentiam, ex ſanctis Doctoribus aliquid delibatum erit. Primus qui ad Deum cognoſcendum illos propoſuit, ſanctus Dionyſius, ſic vtrumque paucis expreſſit, dicens, *Deum eſſe* πάντων θέσιν καὶ πάντων ἀφαίρεσιν, *omnium poſitionem & omnium ablationem*: quia videlicet cùm eminenter omnia contineat, ſic dicitur omnia ponere: At cum illa longe alio modo contineat quàm quo concipimus, ſic dicitur illa formaliter excludere ſiue auferre. Quod ſancti Dionyſij dictum, qui deinceps de cognoſcendo Deo ſcripſerunt, dilucidant duplici ſimilitudine ſculptoris & pictoris. Sicut enim ſculptor non niſi detrahendo & auferendo ſubiectam elaborat effigiem; ita qui negando contemplatur Deum, vel quod contemplatur explanat. Contrà verò ſicut pictor non niſi varia multiplicique colorum additione propoſitam format imaginem, ſic qui affirmando præclara quæque de Deo prædicat. *Lib. de diu. nom c. 2.*

Qui duo certè modi multùm valent ad concipiendam aliquam Dei notitiam, ſed multùm etiam deficiunt, & niſi admodum imperfectè quantùm ex parte noſtra, poſſunt eam exprimere no-

tionem, non modò quæ Deo digna sit, sed quæ de Deo, quid sit, aliquid dicat. Nam primus cum sit negatiuus, apertè patet quod nihil de Deo asserat; Alter verò qui affirmatiuus dicitur, affirmat quidem aliquid, sed cùm illud aliquid nihil omnino sit quod Deus est, perinde quasi nihil diceret, non magis notificat quid sit Deus post affirmata omnia quàm si de illo nihil affirmasset. Nam quod à creato quouis intellectu non potest capi, quomodo potest exprimi? Quid facient multiplicata verba, cùm omnia simul collecta nil faciant? *Multa dicemus,* inquit Sapiens, *& deficiemus in verbis: consummatio autem sermonum ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valebimus! ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Ne laboretis, non enim comprehendetis. Quis videbit eum & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio?* Sic quando Apostolus ait nos ex parte tantum cognoscere, ac velut in speculo & in ænigmate, nihil aliud ait quàm imperfectè nos cognoscere.

Ecclesi. 43.

1. Cor. 13.

Quod & idem prorsus est de affectu voluntatis in Deum, qui vel negatione vel positione cuiusdam actus exercetur; idest, cum propter Deum declinamus à malo, & facimus bonum. In quo duplici actu exercendo, quantumcumque perfecti sint, qui dicuntur in Vnitiua esse, non nisi tamen imperfectè Deum diligunt, propter cupiditatem naturalem qua vix omninò exuuntur, & donec plenè defecerit, non est totum cor hominis Deo diligendo, sicut meretur diligi & sicut in cœlo diligitur, vt expresè docet S. Thomas sequutus sanctum Augustinum.

22. q. 44. a. 6.

Atque his ita expositis, iam euidenter patebit ratio Veritatis propositæ, quantum ad primam illam præcipue partem qua dicitur tunc Deum melius cognosci & diligi, quando minus imperfectè cognoscitur & diligitur. Nam si, vt dictum est, non aliter quàm imperfectè, quàm ex parte cognosci possit Deus & diligi, quamdiu hic ab illo peregrinamur, quid euidentius quàm quod proponitur, tunc melius & perfectius illud esse quod est minus imperfectum; sicut vniuersim dici posset de quauis animi vel corporis naturali dote, quæ cùm raro perfecta reperiatur, perfecta tamen dicitur quæ ad alias comparata minus imperfecta censetur? Quod particulatim & expresè sanctus Thomas refert de primo mandato, quo iubemur ex toto corde Deum diligere, nam postquam dixit, *Deum intendere hoc præcepto vt homo totaliter Deo*

Ibid.

vniatur, quod non impletur plenè & perfectè, nisi quando in patria Deus erit omnia in omnibus; hæc addit, *Et tamen in via tantò vnus alio perfectius implet, quantò magis accedit per quamdam similitudinem ad patriæ perfectionem.* Vbi & probat illud sancti Hieronymi docentis in expositione Catholicæ fidei, *Quod maledictus qui dicit Deum impossibile aliquid præcepisse*: Nec enim Deus præcepit aliud hic agendum quam quod homo possit: vnde si non possit quàm imperfectè, satis est vt quantum possit, minus imperfectè agat; Et hoc vnum ad perfectionem illi restat, vt quid possit cum gratia videat, & quod posse viderit, enitatur. Vnde inerti animæ præsumenti Deus hoc vel præsertim exprobrat: *Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius, & quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere.* Iere. 48.

Numquid animæ tuæ, Lector, numquid hæc tibi competunt? Responde & prospice, priusquàm alios idem interroges.

II. PVNCTVM.

SEd minus imperfectè Deus cognoscitur & diligitur negatione quàm affirmatione.

Primò de cognitione patet: quando enim per modum negatiuum profiteor me nihil plane posse de Deo dicere vel cogitare, longè profiteor aliquid quod est sublimius & excellentius quàm quicquid de illo dixero. Nam quicquid affirmatiuè dixero, totum finitum est, & tam angustis circumscriptum limitibus, quantæ sunt intellectus humani angustiæ: Cùm verò dico me nihil omnino posse dicere, tunc profiteor Deum esse ineffabilem, inconceptibilem, illimitatum, & non minus incomprehensibilem omni creato intellectu, quàm vel loco vel tempore; quod certè tantò est aliquid dignius aut tantò minus indignum aliquid & minus imperfectum, quanto Diuinam clarius infinitatem exhibet.

Sic Diuinus Dionysius cùm de Deo multa sublimiter, tum se nihil dixisse putat sublimius, quàm cum dixit, *Deum esse non substantiam, non vitam, non lucem, non sensum, non mentem, non sapientiam, non bonitatem, non Deitatem, sed quoddam his omnibus eminentius & præstantius.* l. de Myst. Theol. c. vlt.

Sic Diuus Augustinus: *Excedat*, inquit, *cor vestrum omnia visa,* In Psal. 26.

& excedat intentio vniuersas cogitationes vestras solennes ex carne eductas à sensibus carnis, & imaginatus nescio quo phantasmate. Totum ab animo rejicite, quicquid occurrerit, negate. Cognoscite infirmitatem cordis vestri: & quidquid occurrerit, quod cogitare possetis, dicite, non est illud, non enim si illud esset, mihi iam occurrisset.

Psal. 85. Idemque rursum apertius ad illum Psalmi versiculum, *Non est similis tui in Diis Domine. QVANTVM autem*, inquit, *sit dissimilis Deus, non dixit, quia dici non potest. Intendat charitas vestra, Deus ineffabilis est: facilius dicimus quid non sit, quàm quid sit. Terram cogitas, non est hoc Deus: mare cogitas, non est hoc Deus. Omnia quæ sunt in terra, homines & animalia, non est hoc Deus. Omnia quæ sunt in mari, quæ volant per aërem, non est hoc Deus. Angelos cogitas, Virtutes, Potestates, Archangelos, Thronos, Sedes, Dominationes, non est hoc Deus. Et quid est hoc? solum potui dicere quid non sit. Quæris quid sit? quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Quid quæris vt ascendat in linguam, quod in cor non ascendit? non est similis tibi in diis Domine, & non est secundum opera tua.* Sic paucis denique sanctus Gregorius: *Omne quod de Deo dicitur, eo ipso iam indignum est, quo potuit dici.* 20. Mor. 24.

Deinde verò de affectu voluntatis in Deum, quòd religiosius exhiberi possit negatiuis quàm affirmatiuis præceptis, hæ suadent rationes. Prima, cùm modus volendi sequatur modum cognoscendi, sit autem modus Dei cognoscendi aptior ille negatiuus quem vidimus, quid sequitur, nisi vt affectus etiam se illi modo conformet, & tantò affectus voluntatis sit nobilior, quantò se magis intellectui conformabit? Hinc fortè propterea demonstratum Prophetæ, *Quod manus hominis esset sub pennis illorum animalium quæ volare cernebat*, quasi diceretur, vt interpretatur S. Gregorius, affectus & effectus voluntatis sequi volatum seu contemplationem intellectus. Ezech. 1.

Secundò, cùm multò sint plura præcepta negatiua quàm affirmatiua, quis dubitet, quod in illis obseruandis maior sit fidelitas & probatæ virtutis exercitatio? Percurre Decalogum, vel si quæ alia sunt præcepta Diuina, & videbis omnia præter vnum aut alterum, esse negatiua. Rationem reddit sanctus Thomas, quæ hunc nostrum discursum seu institutum probandum valde confirmat, quòd scilicet *negatio sese ad plura extendat quàm affirmatio*; plures sint personæ quibus non est inferenda iniuria, quàm 12. q 100. a. 7.

quibus debita sint præstanda, Denique quod in ipsis etiam affirmatiuis semper est opposite negatio, non ita verò in negatiuis continetur affirmatio; quamobrem, vt dicebam, qui se in illis negatiuis constanter obseruandis Religiosum præbet, Religionem suam & fidelitatem probat apertiùs. Sic probatos ipse Deus suos declarat, non tam in bonis quæ faciant, quàm in malis quæ caueant. *Numquid considerasti seruum meum Iob quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus, ac timens Deum & recedens à malo? BENEPLACITVM quippe est Domino, recedere ab iniquitate*, quasi diceret Sapiens, hoc est quod præcipue placet Deo; Qua de re fusius in prima parte. *Iob 1.* *Ecclesi. 35.*

Nunc autem tertiò quod declarandum suscipitur, corroboratur firmius ex difficultate naturali, quæ in negatiuis sentitur grauior quàm in aliis: Nam cùm illa præcipuè natiuam exacuant cupiditatem, quanta est huius omnino reprimendæ difficultas, tanta est in illis adimplendis præceptis. Da mihi hominem qui nulla rei cupiditate teneatur, hunc ipsum tibi dabo rerum suarum largitorem munificentissimum. *Sit diues sine macula*, idest sine praua cupiditate, *qui post aurum non abeat, nec speret in pecunia & thesauris*, inquit Sapiens, *tunc eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum*, quasi diceret, nulla restat difficultas in affirmatiuis, si quæ in negatiuis est, fuerit superata: Quapropter ad hanc peruincendam, nonne & vis maior est adhibenda, & nonne maius inde colligi potest meritum? *Ecclesi. 31.*

Quartò denique, quod rem attingit propiùs, quantò minus aliquid in operibus nostris intercedit de inordinato nostri amore, tantò minùs illa sunt imperfecta, sicut quantò minùs de inferiori metallo permixtum erit auro, tantò erit aurum purius. At quis nescit in affirmatiuis, idest in præstandis bonis quæ iubentur vel consuluntur, plus inesse vanitatis, gloriolæ, iactatiunculæ, & eorum nescio quæ, priuatus nostri amor progenerat vitiorum; quàm in negatiuis, id est in cauendis duntaxat malis, siue peccatis; quod vix humanis patet oculis ac ne vix quidquam ipse qui malum cauet sibi quod placeat, reperit; cùm totus sit in continenda natura quæ in illa propendet mala blandientia. Nonne idcirco Fortitudinis illa pars potior semper visa est, quæ in sustinendis quàm quæ in aggrediendis periculis exhibetur; quia scilicet minus est quo sibi naturaliter complaceat qui sustinet, *22. q. 123. a. 6.*

quàm qui aggreditur; ac proinde minus imperfectè Deum diligit in tota fortitudine qui sustinendo diligit & diligendo patienter sustinet, quàm qui audacius propterea vellet arduum aliquid aggredi. Vnde in Sacris Prouerbiis, *melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo expugnatore vrbium.* Quo in sensu etiam sanctus Iacobus ait, *Patientia opus perfectum habet*; id est minùs imperfectum, quia minùs est illius cupiditatis siue amoris proprij, vnde imperfecta & manca redduntur opera. O quam multi falluntur in suis quæ putant bona, nec tamen sunt: & in suis quæ non putant, & tamen mala sunt.

Prou. 16.

III. PVNCTVM.

Sicut igiter negando potius quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur. Quod vtrumque simul egregiè videtur complexus Sanctus Augustinus, cum ipse Deo sic loquebatur: *quid autem amo cùm te amo? Non speciem corporis, non decus temporis, nec candorem lucis, ecce istis amicum oculis: non dulces melodias suauium cantilenarum omnimodarum, non florum & vnguentorum & aromatum suaueolentiam, non manna & mella, non membra acceptabilia carnis amplexibus, non hæc amo cùm amo Deum meum; & tamen amo quandam lucem & quandam vocem, & quendam odorem, & quendam cibum, & quendam amplexum, cum amo Deum meum; lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum interioris hominis mei, vbi fulget animæ meæ quod non capit locus, & vbi sonat quod non rapit tempus, & vbi olet quod non spargit flatus, & vbi sapit quod non minuit edacitas, & vbi hæret quod non diuellit satietas. Hoc est quod amo, cum Deum meum amo. Et quid est hoc? Interrogaui terram, & dixit, non sum: quæcumque in eadem sunt, idem confessa sunt. Interrogaui mare & abyssos, & reptilia animarum viuarum, & responderunt, non sumus Deus tuus, quære super nos. Interrogaui auras flabiles, & inquit vniuersus aër cum incolis suis: fallitur Anaximenes, non sum Deus tuus. Interrogaui cœlum, solem, lunam, stellas, neque nos sumus Deus quem quæris, inquiunt. Et dixi omnibus his quæ circumdant fores carnis meæ: dicite mihi de Deo meo, quod vos non estis, dicite mihi de illo aliquid: & exclamauerunt voce magna, Ipse fecit nos. Interrogatio mea, intentio mea: & responsio eorum, species eorum.*

l. 10. Confess. c. 6.

Quæ

Quæ quidem ſancti Doctoris verba, quantum ad negatiuum cognoſcendi Dei modum plana ſunt & expedita: ſed quid contineant ad praxim diuinæ dilectionis, quia non ita forte obuium, expendi debet attentius. Primò illud quàm piè, quàm fideliter; quamcunque de Deo cognitionem habet, ſtatim ad eum diligendum transfert, non ſola cognitione paſcit intellectum, ſed affectum ſimul, ac præcipue mouet atque inflammat, quia ſtudioſè didicerat ab Apoſtolo, *Etſi nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, charitatem autem non habuero, nihil ſum, nihil mihi prodeſt.* 1. Cor. 13.

Secundò, cum tantò veriùs diligatur Deus, quantò veriùs cognoſcitur, vide quàm aptè veriorem cognoſcendi Dei modum vſurpet, nempe negatiuum, quo quidquid bonorum eſt optimum, ita de Deo negatur, vt ſimul intelligatur illi aliquid ineſſe melius; vnde ex veriore illa quæ haberi poterit, diuinarum perfectionum intelligentia, conformis generatur dilectio, quæ hoc ipſo magis perfecta cenſenda eſt, quò magis vera. Congaudet quippe Charitas Veritati. *Ibid.*

Tertiò diuinam dilectionem cùm in primis ita puram & defœcatam eſſe oporteat, vt non ſolum vnus ametur Deus, ſed vnum in Deo diligatur quod Deus eſt; quo id tandem modo intelligi & perfici tutiùs poterat, quàm agnoſcendo, nihil aliud in Deo eſſe quàm ipſum Deum? vnde autem id agnoſco, niſi cum audio, ſic de Deo negari omnia, vt cum tamen in illo ſunt omnia, non ſint aliud quàm ipſe Deus? Sic enim audiens Deum eſſe lucem & non eſſe, ſed quid clarius, ſed quid nobilius, ita inardeſco ad amandum Deum ex amore lucis, vt non ſit alius amor lucis & amor Dei; ſed in luce Deum, & in Deo lucem quæ Deus eſt, vnicè diligam. *Non ſunt prunæ quibus calefiant,* ait Propheta, *nec focus vt ſedeant ad eum.* Quaſi diceretur; In ſolo Deo verus igneſcit amor, & verè cor inardeſcit. *Iſ. 47.*

Nam quod quartò præſertim aduertendum, non eſt tantùm in eo ponenda puritas diuinæ dilectionis, vt nihil in Deo præter Deum diligamus, ſed vt eorum etiam quæ ſunt in nobis & circa nos præter ipſum Deum, qui rebus in omnibus eſt ſpectandus & amandus, nihil prorſus velimus diligere, quod eſt profectò longè difficilius, & tantò magis propterea laborandum, vt à creaturis ad Creatorem penitus animum abſtrahamus, atque illius

ſoli ſimus voluntate, cuius nos eſſe totos intellectu agnoſcimus. At quo tandem modo id agnoſci datur luculentiùs, quàm quo S. Auguſtinus creaturas interrogat, an ſint Deus ſuus, reſpondentque negatiuè omnes, non ſumus Deus tuus? Quod perinde eſt ac ſi dicerent, non ſumus principium tuum, non ſumus finis tuus, non ſumus bonum tuum; Quod in nobis quæris, quære illud ſupra nos, ne ſi nos ſimul ames, minùs purè Deum ames. O vox amabilis!

Quintò denique, quod ad praxim dilectionis apprimè facit; ſicut illa eſt ad modum facilis ad Deum cognoſcendum via, cùm id ſolum negatur eſſe, quod reuera non eſt: ſic planè ad eum diligendum, nihil accommodatius, quàm vt creaturis negetur affectus qui negari debet. Interroga te ipſum quid ames? ſi reſpondere poſſis, non terram, non aërem, non aurum, non honorem, non quicquid creatum eſt, tunc profectò Deum faciliùs diliges, nam ſine amore non potes viuere, vnde ſi Creaturis amorem negaueris, tunc quem ames, ſolus Creator ſupererit, diceſque cum Dauide, *Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?*
Pſ. 72. *Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.*

Quòd ſi te à creaturis amandis illectum ſentis, dic illis, dic audacter, nos eſtis Deus meus, non eſtis bonum meum, non eſtis mea requies, non hoc eſtis quod quæro, cùm quæro diligere. Quid procliuius? quid expeditius? ſi quid diceretur poſitiuè faciendum, excuſare forſan poſſes; ſed cum in negatione totum ſit poſitum, quid excuſabis? Neque verò putes hac praxi ſolum euitari malum & nullum agi bonum: Nam ſic, vt dictum eſt, Creaturis negando affectum, amoris ille actus eſt quem appretiatiuum dicunt, & qui tanti eſt pretij, vt valore & merito cæteris etiam præponderare dicatur actibus. Hoc eſt vno verbo recte amare, hoc eſt quod ſe ſerò feciſſe deplorabat S. Auguſtinus, hoc eſt quod ſe tandem ſingulari Dei dono aſſecutum prædicabat:
l. 10. c. 27. *Sero te amaui pulchritudo tam antiqua & tam noua, ſerò te amaui: Ecce intus eras, & ego foris te quærebam, & in iſta formoſa quæ feciſti, deformis irruebam. Mecum eras & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te, quæ ſi in te non eſſent, non eſſent. Vocaſti & clamaſti & rupiſti ſurditatem meam. Coruſcaſti, ſplenduiſti, & fugaſti cæcitatem meam. Fragraſti & duxi ſpiritum & anhelo tibi. Guſtaui & eſurio & ſitio. Tetigiſti me & exarſi in pacem tuam.* Quaſi di-

ceret, vtrumque ſimul, ex diuino munere accidit, vt cùm negarem ſenſibus quod ex cupiditate appeterent, Deus omni ſenſu ſuauior ſeſe tum mihi ſic communicaret, vt qui hanc velit participare ſuauitatem, id præſertim contendat vt neget ſuis ſenſibus quod hîc cupidiùs appetunt. Quod & paulò priùs non minùs gratè dixerat, *Quàm ſuaue mihi ſubito factum eſt carere ſuauitatibus nugarum, & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eas à me, vera tu & ſumma ſuauitas: ejiciebas & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini: omni luce clarior, ſed & omni ſecreto interior: omni honore ſublimior, ſed non ſublimibus in ſe.* l. 9. c. 1.

Vide in 1. parte, Feria 3. Hebd. 3. in Aduentu. & die 2. Ianuarij.

EADEM DIE.

AD HÆC, AVT SIMILIA SCRIPTVRÆ VERBA.

Exaltate illum quantum poteſtis. Eccleſi. 43.

Huius rei gratia flecto genua ad Patrem D. N. Ieſu Chriſti, vt poßitis comprehendere cum omnibus Sanctis quæ ſit latitudo, & longitudo, & ſublimitas, & profundum. Epheſ. 3.

VERITAS PRACTICA.

Non minùs peccat qui non ſatis, quàm qui nimis Deum ſcire vellet.

RATIO EST, quia qui nimis Deum ſcire vellet, idcirco peccare diceretur, quia ſtatutum ſciendi modum ſiue regulam non ſeruaret.

Sed qui non ſatis Deum ſcire vellet, non ſeruaret etiam ſtatutam ſciendi regulam.

Ergo non minùs peccat qui non satis, quàm qui nimis Deum scire vellet. Quod quam sit commune multis & damnosum, patebit ex discursu.

PRIMVM PVNCTVM.

Psal. 75. VM Psaltes Regius apertè dixerit, *notum in Iudæa Deum, & in Israël magnum nomen eius:* quid est quod ille Pro-
Osea 4. Propheta Oseas qui ex primis prophetasse memoratur, hinc potissimum Israëlitas arguit, & futurum cum illis iudicium Domino vehementer denuntiat, *quod non sit veritas, & non sit scientia Dei apud illos?* Nonne hoc mirum dictu & auditu, cùm apud illos solos esset Dei scientia? Responderi forte posset Prophetam alloqui separatim Israëlitas qui ad Idola defecerant: sic enim ait, *audite Verbum Domini filij Israël*, Sed cum paulo post dicat vniuersim in terra non esse Dei scientiam, manifestè patet non ad solos Israëlitas, sed simul ad Iudæos omnes sermonem facere, vnde & apud Prophetam alium, hæc est Dei
Is. 5. vox conquerentis, *propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam.*

An verò dici posset, quæ Dauidis & primorum Iudaïci regni temporum vigeret scientia, sic paulatim extinctam vel sopitam esse, vt vix scintilla restaret vlla? Sed id cogitare vetat,
Mal. 2. quod nondum deessent sacerdotes *quorum labia custodirent scientiam, & ex quorum ore lex requireretur.*

Dicendum itaque videtur aptius, quod non esset scientia Dei practica, non esset in praxi scientia quam de Deo haberent, non sicut Deum nouerant, ita glorificarent & timerent, quod ex eo vel maximè patet, quia statim ad defectum scientiæ Propheta iungit hanc peccatorum congeriem: *maledictum & mendacium & homicidium & furtum & adulterium inundauerunt.* Quasi diceret, hoc est nescire Deum, sic peccare: quod expresè de filiis Heli dicitur, qui cum sacerdotes essent, quia tamen pra-
1. Reg. 2. ui erant & impij, dicuntur *filij Belial & nescientes Dominum.* Nonne hoc ipsum est quod euidenter significat Apostolus, qui postquam dixit *nos omnes habere scientiam*, mox paucis interje-
1. Cor. 8. ctis, *sed non in omnibus*, inquit, *est scientia.* Quasi diceret, quod his præsertim nimis patet temporibus, Quam multi sunt qui

de Deo ac Diuinis nimis ſcire appetunt, tam pauci ſunt qui ſatis ſcire velint, quo ſcilicet modo & fine ſciendum eſt. Peccant illi exceſſu, defectu iſti; Nec minùs forte peccatum eſt iſte defectus, quàm ille exceſſus; quod quia vix credi poſſet, idcirco præcipuè propoſita Veritas in id incumbit, vt demonſtret, *non minus eum peccare qui non ſatis, quàm qui nimis de Deo ſcire vellet.*

Sic autem facilè demonſtratur, ſi aduertas quid ſit quamobrem peccet qui plus nimio de Diuinis ſcire velit. Nonne hinc peccatum oritur, quòd ſtatutam vnicuique de Diuinis ſciendis regulam ac præſcriptum modum non ſeruet? Nam cum habendæ de re quauis ſcientiæ ſit virtus aliqua moderatrix, quæ nimium diſcendi appetitum temperet; quantò id magis exigitur in Diuinis, vbi facilius eſt labi, & vbi lapſus eſt pernicioſior? 2. 2. q. 165. *De ſtudioſitate.* *Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum*, inquit Sapiens, *ſic qui ſcrutator eſt Maieſtatis opprimetur à gloria.* Quod & alibi ſic apertius: *altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus.* Quod & ſerio grauiterque ſanctus Apoſtolus: *Dico enim per gratiam quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: & vnicuique ſicut diuiſit Deus menſuram fidei*; Quid clarius? vnde ſanctus Auguſtinus, *ſapite ad temperantiam*; *temperantia autem*, inquit, *eſt modus & temperamentum quo quiſque vti debet, vt inter ſuos terminos ſe coërceat.* (Prou. 25. Eccleſ. 3. Rom. 12. Ep. 47.)

Quapropter qui hos excedit terminos, peccat; quia diſcedit ab illius virtutis medio, cuius erat ipſum ſuis continere terminis, quos extra non niſi præceps in vitium ruat. *Deus ſcientiarum Dominus eſt, & ipſi præparantur cogitationes*, id eſt, tantum ſcire de Deo nos oportet quantum ipſe velit; Temeritatis eſt plura ſcire velle, quam velit: peruerſus ille eſt diſcendi & ſciendi appetitus, quo primi noſtri progenitores eluſi ſunt. Quàm longè ſapientior noſter Apoſtolus, qui de ſe ac de ſuis: *Nos autem*, inquiebat, *non in immenſum gloriabimur: ſed ſecundum menſuram regulæ qua menſus eſt nobis Deus.* Audi curioſe perſcrutator rerum diuinarum; Audi Apoſtolum profitentem ſibi ſtatutam eſſe regulam, imo & menſuram regulæ quam non ſit auſus prætergredi: Tu verò nullis te coërceri ſines limitibus, ſed quo te feret impetus, audebis arcana illa quæ non licet homini loqui, quæ ſoli Deo nota ſunt, velle (1. Reg. 2. 2. Cor. 10.)

Eccles. 37. scrutari! *O præsumptio nequissima, vnde creata es operire aridam malitia!*

SECVNDVM PVNCTVM.

SED *qui non satis etiam de Deo scire vellet, non illam seruaret regulam & mensuram sciendi.*

Nam quid est non satis scire velle, nisi non velle quod te Deus scire velit, nisi non velle quod possis & quod debeas scire? Sicut enim nimis velle non aliter intelligitur quàm velle plusquam possis & debeas, seu plusquam Deus velit: sic planè non satis velle dicendus est, qui non velit, quod velit Deus, qui non velit quod possit & quod debeat: Iob. 21. *Qui dixerunt Deo, recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Cum enim diuina voluntas sit regula siue mensura, qua se quisque metiatur, vt de Deo discat & sciat quod sibi sciendum est, profectò non minus illam violat regulam quisquis infra diuinam voluntatem agat, quàm qui supra se efferat: defectus enim est, quo à mensura seu à medio & à regula perinde disceditur, atque excessu. Vnde iam supra S. Hieronymus: In Isaiam c. 52. *In virtutibus*, inquit, *nec hyperbases nec ellipses, nec plus nec minus, sed omnia temperata. Et si à recta via paululum declinaueris, non interest vtrum ad dexteram vadas an ad sinistram, cùm verum iter amiseris*, Et sanctus Gregorius Nazianzenus, Orat. 26. *Virtutem excessus & defectus peræque labefactant, non secus ac regulam additio aliqua vel subtractio.*

Quamobrem vnicuique particulatim attendendum quid sibi forte desit ex illa diuina Scientia, cuius defectu non modo fides in credendis, sed fidelitas in obseruandis Dei mandatis langueat, vnde grauiores in peccatum lapsus manifestè contingant. Nam 1. Ioan. 2. 3. sicut dilectus ait Discipulus, *Qui dicit se nosse Deum & mandata eius non custodit, mendax est:* Et rursum *omnis qui peccat non cognouit eum:* Sic plane qui nosset Deum sicut potest & debet nosse, non peccaret tam abruptè saltem, tam frequenter & obstinatè. Nam qui Deum nouit, nouit quid sit peccatum, nouit eius grauitatem, sentit eius pondus, pertimescit eius perniciem, & tandem illud discit fugere quasi à facie colubri.

Discendum itaque diligentius peccatori quid sit Deus quem offendit, qualis quantusque sit in quem tam audacter peccat: &

diſcendum non more Philoſophico, non modo Metaphyſico & abſtracto à ſenſibus, qualis ſolet in Schola tradi: ſed faciliori quadam & ſenſibili diſciplina quam ſubminiſtrat Apoſtolus: *Vt poßitis*, inquit, *comprehendere cum omnibus Sanctis quæ ſit latitudo & longitudo & ſublimitas & profundum:* Per has enim quatuor quas vocant poſitionum differentias ſatis vulgo notas, ſic Inuiſibilis & Immenſus exhibetur, vt ipſis propedum oculis cerni & manibus attrectari videatur: Vnde Apoſtolus non timuit verbum illud vſurpare, quod alioquin liberius & audacius crederetur, quomodo enim poſſimus illum *comprehendere* qui comprehendi non poteſt? At reſpondetur non poteſt quidem Deus perfectè vt in ſe eſt, comprehendi; ſed quantum poteſt à nobis, tunc comprehenditur, ſi per illa quatuor conſideretur.

Eſt verò aliud in illo verbo *comprehendere* non minus obſeruandum: nam intellectum non ita proprie ſpectat quàm voluntatem: non tam ad nudam & ſimplicem de Deo referendam cognitionem, illo excitamur verbo, quàm ad affectum ex illa Dei cognitione permouendum, & ita totum animum perſuadendum, vt effectus inde tandem ſequatur: atque id comprehendatur & teneatur quod tanquam finis quæritur, nempe cultus Dei & ſalus animæ, vel quiduis particularius eò ſpectans. Sic expreſsè S. Bernardus: *Aſcendamus quadrigam iſtam, vt pote infirmi & imbecilles, indigentes tali vehiculo, ſi fortè vel ſic apprehendamus in quo apprehenſi ſumus, ideſt, huius ipſius vehiculi rationem. Nam hoc monitum habemus ab ipſo auriga & primo currus huius exhibitore, vt ſtudeamus comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas & profundum. Comprehendere dixit non cognoſcere, vt non curioſitate contenti ſcientiæ, tota cura fructui inhiemus. Non in cognitione eſt fructus ſed in comprehenſione, alioquin ſcienti bonum & non facienti, ait quidam, peccatum eſt ei. Et ipſe Paulus alio loco; ſic currite*, inquit, *vt comprehendatis.* Quod & paulò poſt fuſiùs explicat, vt tertio puncto videbitur.

Lib. 5. de conſid. c. 13. *Iac. 4.* *1. Cor. 9.*

Neque verò etiam putandum eſt, quod quæcumque quaternario illo Apoſtolico recenſebuntur, ſint vnicuique omnia perdiſcenda, ſed ex multis quæ proponentur, ſatis fuerit illa vt quiuis aſſumat, quæ ſibi aptiora videbuntur, vt cum Diuina gratia diſcat à malo declinare & bonum facere. Iſte eſt finis inſtituti de Deo noſtri diſcurſus, & hic eius ordo, vt quem ipſe Apo-

stolus exhibet ordinem religiosè obseruantes, diuinam prius Essentiam, tum notiora eius Attributa in singulis quatuor gradibus pari adoranda cultu consideremus.

Prima est Latitudo, & prima quæ in considerationem venit, diuinæ Essentiæ Latitudo, ipsa est Immensitas qua vbique locorum præsens existit; *Numquid non cælum & terram ego impleo, dicit* *Ier. 23.* *Dominus?* Deinde verò, si sancto Bernardo credimus, *immensa est illa charitas quà nihil odit eorum quæ fecit; qua solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos: quæ non modo animi affectionem sed & cognitionem excedit, adjiciente Apostolo & dicente, scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi.* *l. 5. de consid. c. 13.* Denique tanta est Diuinitatis latitudo, quanta est omnium perfectionum infinitas. Contemplare quidquid vbiuis est eximium & singulare, quidquid admirandum & illustre, quicquid perfectum & in quouis genere absolutum, sic totum plenè Deus possidet, nihil vt prorsus quod rationem boni habeat, illi desit, creataque omnia cum illo comparata, quæcumque sint, quasi non sint. *Ecce gentes quasi stilla situlæ & quasi momentum stateræ reputatæ sunt: Ecce insulæ quasi puluis exiguus; omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei.* *Is. 40.*

Quod si ad singulas descendere velis Perfectiones, sic dices, Omnipotētiæ latitudinem non aliis circumscribi terminis, quàm omnium planè rerum, quæ cum non sint, possunt à Deo fieri, aut quæ cum sint, possunt ab eo destrui. Sic dices Sapientiam tali parem potentiæ, cùm quidquid Potentia faciat, conseruet Sapientia. Nec minorem dices Scientiam, quæ quidquid potest esse, intelligit; & quidquid potest intelligi, comprehendit. Sicut verò ad Sanctitatem nihil addi potest, sic neque detrahi. Et sicut ad omne mali genus depellendum sese diffundit Misericordia, sic ad omne largiendum bonum se diuina protendit Bonitas, qua si fortè peccator abutatur, vbicumque tandem peccet, ibi Deus, ibi Iustitia tam integra, tam incorrupta, tam inuiolabilis, vt nullum quantumuis leue piaculum non sit expiandum. Denique Pulchritudo tanta, cuius vnius visio Beatos reddat; cuius vnius priuatio, pœnam quam damni vocant, inuehat.

Ps. 47. Nonne reuera *Magnus Dominus & laudabilis nimis?* Nonne is reuera est, cuius *Sapientiæ non est numerus, cuius magnitudinis non est finis?* *Ps. 144.* *Ps. 146.* Et tamen hunc peccator non vereris offendere: tantæ tu

audes

audes Magnitudini te opponere ; tantam aſpernari Bonitatem, tantam deridere Iuſtitiam ! Vndenam putas dicitur, *latum Dei mandatum nimis*, niſi quia diuinam latitudinem ita quodammodo participat, vt quantus huic debetur cultus, tantus diuinis obſeruandis mandatis eſſet adhibendus, aut quanta eſt mandatorum Dei deſpectio, tanta diuinæ magnitudinis ſit violatio. *Pſ. 118.*

Latitudini porro Longitudinem proximè iungit Apoſtolus, de qua hoc vnum ſufficit dicere, quòd quanta quanta eſt æternitas, tanta eſt diuinæ Lõgitudo Eſſentiæ, tanta eſt diuinarum omnium perfectionum Longæuitas, tanta eſt Omnipotentia, tanta Santitas, tanta Miſericordia, Bonitas, Iuſtitia, Pulchritudo ; nullum vt vnquam ſit temporis aut loci ſpatium quo vel Deus inceperit eſſe quod eſt, vel quo deſinat eſſe quod ſemper eſt, ſemper magnus, ſemper bonus, ſemper iuſtus, *A ſæculo & vſque in ſæculum tu es Deus.* *Pſ. 59.*

Quàm longè peccator falleris, cum vno tibi licere loco vel tempore peccatum putas, quaſi Deus non illo tam præſens & iuſtus eſſet loco vel tempore ! ſunt iſta maximè quæ prouocare dicuntur oculos Maieſtatis eius, vt ſciant omnes omni Deum colendum ſpatio ; *Dixerunt enim, dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt. Igitur & meus non parcet oculus, neque miſerebor: viam eorum ſuper caput eorum reddam.* *Ezech. 9.*

Tertiò ſequitur Altitudo quæ ſi tamen attentè conſideretur, prima videri poſſit quæ nos à peccando deterreat : Ipſa eſt enim diuina Majeſtas, ipſa eſt abſoluta ſumma, ſuprema, independens, & à qua omnes neceſſario creaturæ pendent, Dominatio. *Ecce ego Dominus Deus vniuerſæ carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum?* Dominus eſt, Dominus inquam tanti tamque alti & ſupremi dominij, vt cum de cunctis hominibus vel Angelis quidquid libuerit ordinarit, hoc vnum dici poſſit: *Dominus eſt, quod bonum eſt in oculis ſuis, faciat. Quis enim dicet tibi*, ait Deo Sapiens, *Quid feciſti? aut quis ſtabit contra iudicium tuum? aut quis in conſpectu tuo veniet vindex iniquorum hominum, aut quis tibi imputabit ſi perierint nationes quas tu feciſti?* *Ier. 32.* *1. Reg. 3.* *Sap. 12.*

Habent vero ſingulæ perfectiones Sublime proprium aliquid quod miremur. Potentia talis eſt, nulli vt liberæ creaturæ vim inferat, nulla vt illi etiam creatura poſſit obſiſtere. Sapientiæ mundum moderantis ea eſt ſuauitas coniuncta fortitudini, vt ſuis

omnia relinquat motibus, quasi nil ageret; sic tamen agat cum omnibus, quasi non requiesceret. De perfecta Dei Scientia dubitarunt Pagani, ne si facerent Deum scientem omnium, facerent eum malum, vt qui non arceret mala quæ præsciret. Verùm in hoc vel maximè mirabilis diuinæ est Altitudo scientiæ, quòd ita quæuis futura mala præuideat, vt neque humanæ libertati sicut iam dictum est, neque diuinæ Sanctitati possit officere talis præuisio. Hæc est videlicet *altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei*, quam potissimum mirabatur Apostolus. Nonne verò in Sanctitate oportet inesse aliquid altius & sublimius quàm cogitari possit, cum in ea demiranda toti sint nobiliores Spiritus, neque vnquã ab illo cessent trisagio celebrando, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum?* Quid porrò altius illa Bonitate & Misericordia, quæ dat omnibus affluenter, cùm nulli quidquam debeat; quæ cùm omnia dederit, nihil improperat; quæ sua compensat dona; cui tardius videtur dare, quàm peccatori recipere; quæ se denique totam tam multis effundit donis & modis, quàm quisque velit frequentius in apertis & palam obuiis illam haurire Sacramentis? Ac tandem sicut diuina fruitione nihil homini potest contingere beatius, nihilue altius, nonne hinc euidenter patet quàm sit sublimis corona Iustitiæ quæ cuiusque meritis redditur, quàm sit excelsa illa iustitia, quæ nostra hæc exigua promerita tanti æstimat talique compensat præmio, qualis est ipsius Dei possessio.

Rom. 12. — *Is. 6.*

Denique quod in tanta diuinarum perfectionum altitudine singularem habet admirationem, sic altus & sublimis est Deus, vt humilia & demissa potissimum respiciat, seseque quodammodo his adiungat; excelsa verò & tumentia peccatorum corda, quasi non videat, sic aspernatur. *Videte*, inquit S. Augustinus, *videte magnum miraculum: Altus est Deus, erigis te, & fugit à te: humilias te & descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus est & humilia respicit, & alta de longe cognoscit. Humilia de proximo respicit vt attollat; alta idest superba de longe cognoscit vt deprimat.* Hocne peccator intelligit, hocne superbus cogitat, qui toties contra Deum intumescit? Nollet profecto nollet sic deprimi, si Deum ita nosset superbos deprimentem, vnde aptè Sapiens in Prouerbiis: *Superbus & arrogans vocatur indoctus*; Nescit quippe de Deo quod si sciret, non ita fortè superbus esset & arrogans.

Ser. 175. de Temp. — *Prou. 21.*

Sed quod quartum restat, prosequamur. Profundum est, quod in diuina Essentia dicitur ipsa eius Incomprehensibilitas. In Potentia, potestas operandi quidquid velit ex nihilo, & ex tanta facilitate quanta id velit, Dixit & facta sunt. In Sapientia, diuinorum illa est abdita iudiciorum abyssus, quam nullus possit creatus penetrare intellectus. *Iudicia tua, abyssus multa.* In Scientia, *viuus est ille sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac Spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda & aperta sunt in oculis eius,* quasi qui rerum omnium anatomen & dissectionem faciat, hoc Græca innuit dictio. Sed cur sermo Dei dicitur diuina hæc scientia? Quia nempe solius Dei est de his loqui prout reuera sunt, quia magis profunda sunt quàm vt possint intelligi vel exprimi; vnde sapienter Dauid; *Non est sermo in lingua mea. Ecce Domine, tu cognouisti omnia, nouissima & antiqua; mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam.*

Ps. 35. *Heb. 4.* *Psal. 138.*

In Sanctitate verò Profundum est ipsa Diuinitatis natura quæ sola ex se tanquam ex fundo suo habet vt sit sancta & perfecta, cùm ex cæteris omnibus Sanctis nullus sit cuius natura sit Sanctitas, & cuius proinde Sanctitas non aliunde proueniat, nempe ex illo diuinæ Sanctitatis profundo, vnde quantumcumque deriuetur in alios, nunquam tamen exhauritur. *Deus solus iustificabitur,* ait Sapiens, idest, ille solus expers per sese totius probri & vitij. In Iustitia porrò quale tandem illud punitionis æuiternæ profundum, quo ab vna culpa tot absorbentur Angeli, & vnde vt possent homines erui, Deum oportuit fieri hominem, dira pati & mori! quo certè in profundo Iustitiæ, latet & patet Profundum Bonitatis ac Misericordiæ circa humanum genus ita redemptum. Latet quidem quantum ad causam quæ nulla potest esse prætterquam ipsa diuina Bonitas; patet porro quantum ad effectum, qui tam profundus est & intimus, vt quidquid est animarum penitius, eò se magis inferat. In diuina denique Pulchritudine quæ beatos facit, Profundum quidem dici posset quod beati vident, quia sic illud vident, vt sine vllo fastidio videntes satu entur: Sed verius dicas, illud esse profundum quod Beati non vident, quia quantumcumque de Deo videant in ipso Deo, tale tamen hoc est Dei

Ecclesi. 18.

profundum, vt restet semper infinitum videri quod solus videt
Psal. 30. Deus. *Abscondes eos in abscondito faciei tuæ.*
Hæc sunt ex multis pauca, quæ cum de Deo sciri possint & debeant, ex illa saltem parte, quæ refrænandis cupiditatibus & cauendis peccatis est vnicuique particulatim necessaria, nonne qui nolit ea scire, non satis de Deo scire velit? Et nonne is qui non satis de Deo scire velit, non seruat regulam & mensuram sciendi, quam statutam vidimus, vt quantum velit Deus, seu quod idem est, quantum quisque potest & debet, tantum scire velit?
1. Par. 28. *Fili mi, scito Deum patris tui, & seruito ei corde perfecto, & animo voluntario: omnium enim corda scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit.* Quasi diceret Dauid, scito Deum, non vt illum scias, sed vt ei seruias; & quantum necesse est scire, vt ei seruias; tantum necesse est illum scire. Neque tibi fingas te satis illum scire, nisi ei seruias, nam ille nouit omnia; & quidquid dicas, probè intelligit an verè dicas. Vel sic interpretare: Vt Deo seruias, hoc in primis de Deo scire debes, quod omnium corda scrutatur & vniuersas cogitationes intelligit; sic enim à peccando deterreberis; aut nisi hæc de Deo scias & cogites: quidquid aliud noris, non satis de Deo scies, quia non illud scies quod est tibi maximè opportunum vt ei seruias. Hoc est quod dolebat
Ioan. 17. Christus Dominus: *Pater iuste, mundus te non cognouit.*

III. PVNCTVM.

HInc ergo manifestè patet, *Quòd non minus errat, non minus peccat, qui non satis, quàm qui nimis Deum scire vellet.* Nam si propterea peccet, qui nimis scire desideret, quod mensuram sciendi violet, nonne ab illo etiam violatur qui non satis scire curat? Nonne in medio sistit illa mensura? Nonne ex æquo medium deseritur, si non satis coneris vt attingas, aut si supra quam oportet, efferaris? Nonne dextra perinde cauenda est ac sinistra volenti medium tenere iter? hoc vtrumque videtur Sapiens ad rem no-
Prou. 17. stram opportunè complexus, cum dixit, *Qui altam facit domum suam, quærit ruinam; & qui euitat discere, incidet in mala.* Nam quocumque modo quis supra suum statum molitur aliquid grandius, is altam dicitur facere domum suam; quod profectò is facit, qui de diuinis Mysteriis plura & sublimiora quàm ferre possit hu-

manum ingenium diſceptare aggreditur, neque alium ſuæ temeritatis exitum expectare poteſt quàm ruinam fidei, pietatis, & ſalutis. Qui autem euitat ea diſcere quæ diuinum timorem & amorem pariunt ſeu nutriunt, manifeſtè incidet in ea mala & peccata quæ non niſi timore vel amore Dei cohibentur. *Nonne qui ſine timore eſt non iuſtificabitur*, id eſt, non erit ſine peccato? At nonne is ſine timore eſt, qui neſcit non quidem illa omnia quæ de Deo commemorata ſunt, ſed horum vnum aliquid, quo diſcat magis colendum & timendum Deum quàm vulgò colitur & timetur? *Eccleſi. 1.*

Scito & vide quia malum & amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum, & non eſſe timorem mei apud te, dicit Dominus Deus. Nonne hoc vides quale ſit malum, non eſſe timorem aut amorem Dei? At ſimul vide & ſcito hodie non eſſe Dei timorem & amorem, vbi non eſt Dei ſcientia, vbi non eſt cognitio diuinæ Bonitatis & Iuſtitiæ. Ne mihi nunc multitudinem aut difficultatem diſcendorum excuſes; Vnum aut alterum ex omnibus eſt tenendum, diſce Deum timere, diſce diligere, & tenes omnia. *Ier. 2.*

Hoc eſt enim illud comprehendere cum omnibus Sanctis quod commendat Apoſtolus, & quod ſic explicat S. Bernardus: *Nouimus hæc, num ideo & arbitramur nos comprehendiſſe? Non ea diſputatio comprehendit, ſed Sanctitas: ſi quomodo tamen comprehendi poteſt quod incomprehenſibile eſt. At niſi poſſet, non dixiſſet Apoſtolus: vt comprehendamus cum omnibus Sanctis. Sancti igitur comprehendunt. Quæris quomodo? ſi Sanctus es, comprehendiſti & noſti: ſi non, eſto, & tuo experimento ſcies. Sanctum facit affectio Sancta, & ipſa gemina; timor Domini Sanctus, & Sanctus amor. His perfecte affecta anima veluti quibuſdam duobus brachiis ſuis comprehendit, amplectitur, ſtringit, tenet, & ait; Tenui eum, nec dimittam. Et timor quidem ſublimi & profundo; amor lato longoque reſpondet. Quid tam timendum quam poteſtas, cui abſcondi non potes? Poterat minus timeri Deus alterutro carens. Nunc autem perfecte oportet timeas illum, cui, nec oculus deeſt omnia videns, nec manus potens omnia. Quid item tam amabile, quàm amor ipſe quo amas & quo amaris? amabiliorem timen iuncta æternitas facit; quæ dum non excidit, foras mittit ſuſpicionem. Ama igitur perſeueranter & longanimiter & habes longitudinem. Dilata amorem tuum vſque ad inimicos, & latitudinem tenes. Eſto etiam in omni ſolicitudine timoratus, & ſublime profun-* *Lib. 5. de conſid. c. 14.*

dumque apprehendisti. Aut si mauis quatuor æquè tuis diuinis quatuor respondere, facis hoc, si stupes, si paues, si ferues, si sustines. Stupenda planè sublimitas majestatis, pauenda abyssus iudiciorum, feruorem exigit charitas, æternitas perseuerantiam sustinendi. Quis stupet, nisi qui contemplatur gloriam Dei? Quis pauet, nisi qui scrutatur profundum Sapientiæ? Quis feruet, nisi qui meditatur charitatem Dei? Quis sustinet & perseuerat in amore, nisi qui æmulatur æternitatem charitatis? Nempe æternitatis quamdam imaginem perseuerantia præ se fert. Denique sola est cui æternitas redditur, vel potius quæ æternitati hominem reddit, dicente Domino: QVI PERSEVERAVERIT VSQVE IN FINEM HIC SALVVS ERIT.

Vide in 4. parte, Fer. 4. Hebdomada 19.

Quicquid de Deo se scire dicant impij, Deum nescire dicendi sunt.

AD DVAS SEQVENTES HEBDOMADAS.

MATERIA Considerationum & Veritatum desumetur ex sanctissimo Sacramento, quod sicut præcipuè dicitur institutum ad conseruandam & renouandam memoriam Vitæ ac Mortis Domini nostri Iesu Christi quam repræsentat: sic vnaquoque die pars aliqua insignior eius vitæ proponetur, atque inde conformis consideranda Veritas.

FERIA SECVNDA.

DE INCARNATIONE DOMINI

CONSIDERANDA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret. Ioan. 3.

VERITAS PRACTICA.

Sic Deus dilexit mundum, vt quod Deo totus debet Mundus, tu totum vnus debeas.

RATIO EST *facilis, quia quod Deo totus debet Mundus est donum vnigeniti Filij.*

Sed tu totum hoc donum vnus debes, cùm velut pro te vno totus sit datus filius.

Ergo & quod Deo totus debet mundus, tu totum vnus debes.

Quæ certè consideratio perquàm vtilis & fructuosa est: sed cùm vix vllam habeat difficultatem, iungenda sequens Veritas:

Quò minùs potes reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere quæcumque potes.

RATIO EST, *Quia quò minùs potes reddere quæcumque Deo debes aut hominibus, eò magis te illis debes submittere & probare impotentiam tuam ac bonam voluntatem persoluendi omnia, si posses aut quando poteris.*

Sed nisi reddas quæcumque potes, non te magis submittes Deo, nec impotentiam tuam illi probabis, nec voluntatem satisfaciendi si posses.

Ergo quò minùs potes reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere, quæcumque potes.

I. PVNCTVM.

TANTA est Charitas, & tam admiranda dilectio, quam Deus mundo exhibuit, cùm ei Filium suum vnigenitum dedit, vt ipse Filius de hac dilectione loquens, nonnisi admirans exclamet: *Sic Deus dilexit mundum!* Admirare tu cum

illo, expendens singulas diuinæ dilectionis circumstantias quæ habentur in prima parte, Feria secunda, primæ Aduentus Hebdomadæ. Tùm verò contemplare quàm fit quodammodo magis admiranda illa Charitas, quâ vel Deus Pater eumdem Filium suum, vel Ipse Filius sicut olim in Incarnatione, mundo: sic tibi se in Sacramento dedit semper præsentem, semper fruendum, semper quoties volueris, magis ac magis vniendum! O certè mirum ac stupendum! pro te vno misello inter mortales homuncione, sic Deum Optimum Maximum velle id toties quod semel pro toto se miratur fecisse mundo! Tu quis es cui tanta famulantur obsequia?

Primò quidem quàm præclarè simul conueniant Incarnationis & sanctissimi Sacramenti mysteria, declarandum esset, nisi tam euidenter pateret, vt sanctus Chrysostomus non dubitarit asserere, sanctissimum hoc Sacramentum esse Incarnationis extensionem; & sanctus Augustinus verbum ipsum *Incarnare*, pro ipso consecrationis actu dicatur vsurpasse, dum hæc eius referuntur dicta. *O veneranda sacerdotum dignitas in quorum manibus velut in vtero virginis Filius Dei Incarnatur!* Quid porrò in sancto Thoma frequentius, quàm quod ait, *totum mysterium nostræ salutis in illo comprehendi Sacramento?* Denique cui non sunt hæc Authoris de imitatione Christi obuia? *Ita magnum, nouum & iucundum tibi videri debet, cùm celebras aut missam audis, ac si eodem Die Christus primùm in vterum virginis descendens, homo factus esset, aut in cruce pendens pro salute hominum pateretur & moreretur.*

Molina de Instructione Sacerd. tract. 1. c. 5. 8. 2.

Lib. 4. c. 2.

Et certè quando hæc abessent testimonia, quis orthodoxus non credat, aut quis rerum tam parum intelligens diuinarum non agnoscat, quòd sicut post quinque hæc verba consentientis virginis: *Fiat mihi secundum verbum tuum*, statim Verbum Diuinum in eius illapsum est vterum, & Caro factum est: ita post quinque verba sacerdotis: *Hoc est enim Corpus meum*, eodem instanti Christus idem prorsus substantia & persona, in manibus consecrantis se præsentem sistat, & tam verè tùm sit sub speciebus panis, quàm verè olim erat in vtero sanctissimæ Matris; nec minus verè possit dicere quod ab illo dictum Propheta dixit, cum Incarnari cœpit: *Ego ipse qui loquebar, ecce adsum.* Quid similius? quid expressius? & quid vulgarius?

Is. 52.

Quamobrem illis omissis aut præsuppositis, quod singulariter expendendum

expendendum proponitur, ille est singularis amor, quo te Deus ita prosequitur, vt tantumdem quotidie tibi vni per sacram impertiat Eucharistiam, quantùm toti mundo, semel se incarnando, dedit. Non conueniebat profectò, vt se cuilibet particulari homini Christus vniret vnione illa quam vocant hypostaticam; neque tamẽ diuina bonitas sibi ac nobis deesse voluit, quin mirabile hoc inuentum excogitarit, quo se tam arctè nostris astringeret animis; atque vt ait S. Chrysostomus, *Per omnia nos ita sibi coagmentaret,* vt hoc vno beneficio simul omnia complecteretur, & hoc vno dato daretur in singulos tibi dies totum simul collectum quidquid per partes dabat Christus dum viueret, aut quidquid modo cæteris vniuersim concedat hominibus. *Hom. 60. ad pop.*

Stupendus certe amor, & nunquam satis prædicatum donum, ex quo sequitur quod si amantem redamare velis, tantum illi debeas quantum totus simul mundus; vnde si omnium qui fuerunt, qui sunt, & qui futuri sunt corda solus haberes, tu ex illis totis Deum deberes diligere, cui tantum debes quantum reliqui homines. At saltem illum dilige ex toto corde tuo quod longe minus est illis & numero & merito. Ne vero possis vnquam excusare paruitatem aut impotentiam tuam in reddendo quod debes; Audi & expende Veritatem propositam; *Quo minùs potes reddere quæcumque debes; eò magis debes reddere quæcumque potes.*

Ratio est familiaris & obuia nec minus tamen expendenda; quamobrem vide accuratè quàm diligenter obseruetur inter homines quod si quis Debitor Creditori non possit ex toto satisfacere, saltem se illi submittat, suam illi probet inopiam & impotentiam, tantoque magis suam illi propensam voluntatem significet & paratum animum ad debita omnia persoluenda, quantò se impotentiorem profitetur. Nonne sic tibi velles fieri? Nonne sic te aliis demitteres? Nonne forma & exẽplum huius demissionis statutum est in illo Debitore qui Creditori suo & Domino *patientiam habe in me,* inquiebat, *& omnia reddam tibi*! Quæ certe animi præparatio tantum valuit apud Creditorem, vt omne propterea debitum debitori remiserit. An verò putas minus Deo deferendum quàm hominibus? An putas tibi minus conuenire aut Deo minus esse gratum, si supplex illum sic ores vt patientiam in te habeat, & te omnia illi redditurum? Nonne idcirco Christus Dominus hoc parabolicum exemplum retulit vt indicaret idem *Matth. 18.*

valere apud Deum quod apud homines; atque idem à nobis debitoribus præstandum Deo, quod præstatur hominibus? *Adhuc & vos sine intellectu estis?* Ibid. 15.

II. PVNCTVM.

SED *nisi reddas quæcumque potes, non te summittes Deo, nec impotentiam tuam illi probabis, aut voluntatem satisfaciendi si posses.*

Quomodo enim de impotentia poteris os aperire si non facis quæ potes? Nonne te arguet duplex malitia tua? vna quidem quod quæ potes negligas facere; altera vero quod negligentiam tuam ementito impotentiæ nomine dissimules & obuoluas! Itane Deo, cordium & virium scrutatori affingis? *Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius, & quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere*; quasi diceret, quidquid mihi affingas, ego scio quid reuera sit, ego scio quid possis vel non possis, & sicut arrogantis & iactabundi est plus promittere & præsumere quàm præstare possit, ita etiam negligentis & tepidi non id efficere quod per vires in Domino possit. Iex. 48.

Sic iam pridem ex Sacris audiuisti Prouerbiis: *Si dixeris, vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, & seruatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua.* Quæ postrema Sapientis verba triplicem habent sensum valde accommodatum. Primus est quod Deus te iudicabit non ex sermone sed ex operibus: id est quidquid dicas ad te excusandum, nihil proderit si desis operari quod potes. Secundus, frustra te excusas apud Deum de impotentia tua cum ipse videat ex operibus tuis quid possis, & ex illis teipsum arguet & condemnabit. Tertius denique, ex illa tua negligentia qua non facis quod potes, conuinceris à Deo te neque plura facturum si plura posses, neque vllam in te esse voluntatem satisfaciendi debitis tuis. Cur enim non facis modo quæ potes & debes facere? Solius plane voluntatis defectus est quæ si modo deest in his paucis quæ potes, quomodo probas illam affuturam in aliis quæ non potes? Nonne illud ipsum est quod in Euangelio declaratur; *Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est: & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est*, id est, indicat se futurum iniquum si maiora ei crederentur: Imo & de præsenti, iniquus est in maiori, si se in eo dicat fidelem futurum, cum sit infidelis in modico. Prou. 24. Luc. 16.

O quàm verè dictum à beato Iob : *Quod non iustificetur homo compositus Deo : si voluerit contendere cum eo, non respondebit vnum pro mille.* Iob. 9.

III. PVNCTVM.

QVO *minus ergo potes reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere quæcumque potes.* Nam sicut verè ostenderes te non posse plura reddere, si redderes quæcumque potes : sic plane nisi hæc reddas quæ in tua sunt potestate, non probabis te impotentem esse ad plura quàm reddas, reddenda : vel certe non probabis ex sola impotentia fieri quod non reddas quæ plura debes, & quæ dicis te redditurum si posses. Esto enim non possis plura : tamen in illa tua impotentia deberes præ te ferre bonam voluntatem totius debiti persoluendi si facultas adesset ; at quomodo illam bonam voluntatem præ te feres, cùm voluntas desit in his quæ potes reddere ?

Vndenam putas factum quod Vidua illa paupercula quæ duos tantum obolos misit in Gazophylacium, prælata est à Domino viris illis qui eò immittebant munera sua, nisi quia dando totum quod poterat, sic verè probabat se plura daturam si plura possedisset ; Quod ditiores de se non ita probassent, cum non ita quod possent facerent. Sic plane de te iudica, aut si aliter iudicas, teipsum decipis. *Insurgis in te testis iniquus, & mentita est iniquitas sibi.* An verò putas sic te posse Deum decipere ? *Nolite errare, Deus non irridetur : quæ enim seminauerit homo, hæc & metet.* Quasi dicat Apostolus, sicut nihil metitur vbi nihil seminatur : aut sicut non metitur triticum vbi hordeum est seminatum ; ita plane nihil metes ex mendacio & falsitate, nisi mendacium & falsitatem. *Ventum seminabunt, & turbinem metent,* ait Propheta. In te vnum redundabit quidquid falsum & fictum cum Deo egeris. Tu solus falleris & decipieris. *Ipse deludet illusores,* inquit Sapiens, Et rursum : *Si fueris illusor, solus portabis malum.*

Luc. 21. Psal. 26. Gal. 6. Oseæ 8. Prou. 3. Ibid. 9.

Quamobrem *quodcumque potest facere manus tua, instanter operare ; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas* ; Id est, alioquin nihil te excusabit nisi quod potes, facias. Et tantum abest vt segnior esse possis & remissior ad agendum, quòd pauca possis agere ; quin potius hinc te ardentiorem Eccles. 9.

& constantiorem esse oportet siue vt sic indices non esse defectum voluntatis sed potentiæ, si non plura facis: siue vt illam voluntatem tuam explices & exerceas quæ non minus in paucis quàm in multis acceptatur; siue ob id denique quod si pauca illa quæ potes facere, non facias, nihil ergo supererit quod vnquam agas, nihil pro tot collatis beneficiis, pro tot culpis condonatis, pro tot communicatis gratiis, nihil pro tuo Christo toties, & tot modis pro te impenso!

Pudendum quidem esset tam pauca posse in tam multis reddendis; sed tamen impotentia veniam habet, & pudorem abstergit bonitas Creditoris; at vero nolle illa pauca quæ facile possis reddere, tam probrosum est & infame vt si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam borith; non possis eluere contractam maculam. *Seruum inutilem projicite.* Quid, si seruus ille sic etiam nocens?

Ier. 2.

Matth. 25.

Vide in 2. parte, Feria 5. Hebdom. Septuagesimæ, Vbi hoc exponitur Veritas.

Ingratus est tanti beneficij, qui se tantùm ex parte immolat, se totum immolante Christo.

FERIA TERTIA.

DE NATIVITATE DOMINI RENOVATA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Paruulus natus est nobis, & Filius datus est nobis. Is. 9.

VERITAS PRACTICA.

Reuocata quotidie noua Christi Natiuitas, nostram in Christo quotidianam prouocat nouitatem.

RATIO EST, Quia reuocata quotidie noua Christi Natiuitas nouam nobis offert Christi charitatem & gratiam, qua si velimus, cum illo renascamur & renouemur.

Sed illa ipsa charitate & gratia nos excitat & prouocat ad id volendum quod offert.

Ergo & reuocata quotidie noua Christi Natiuitate nostram in Christo quotidianam prouocat nouitatem, siue quam vocant Spiritus Renouationem: Quæ certe non est negligenda.

I. PVNCTVM.

POSTQVAM tantisper in stabulo & præsepi nascentem Dominum fueris contemplatus, admirare vehementius Eundem illum quotidie sanctissimo in Sacramento veluti renascentem, & speciebus panis velut pannis inuolutum, atque in altera quadam Bethleem, id est, domo panis residentem suoque modo concinentes Angelos, *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc. 2.

Sed quod magis mirum, Ille ipse Infans semel olim natus in stabulo, & quotidie renascens in altari; simul etiam in pectore & in mente Sacerdotis, ac cuiuslibet Communicantis, sic renascitur quodammodo, & quasi de nouo se se offert nouamque gratiam, vt si velimus, ita cum ipso quotidie renascamur, & Spiritu renouemur. *O verè prodigam largitatem*, sicut ait Vrbanus Papa, institutor huius proximæ solemnitatis! Quis verò nollet tantæ charitati & gratiæ respondere? Quamobrem sic est instituta & proposita Veritas Practica vt probe intelligamus, *quod reuocata quotidie in Sacramento noua Christi Natiuitas nostram in Christo quotidianam prouocat nouitatem*, vt id reipsa fiat quod tantopere commendabat Apostolus: *Renouamini Spiritu mentis vestræ, & induite* Ephes. 4. *nouum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.* Coloss. 3.

Ratio petitur ab illa ipsa Charitate & Gratia quæ se se offerunt ad hunc finem, quibus certe par est respondere. Ac primo illud præsupponendum, vt primum totius Veritatis fundamentum, quod ea planè sit intentio Christi Domini renascentis in no-

bis, vt ſimul cum ipſo renaſcamur & renouemur. Cum enim tanta ſit humanæ fragilitatis miſeria vt non minus animo quàm corpore quotidie ſeneſcamus, atque illud animi ſenium & vetuſtas non parùm ſaluti & perfectioni noſtræ præiudicent; profecto de Diuina bonitate dubitari non poteſt quin prouiderit tale remedium in ſtatu gratiæ quod vetuſtati renouandæ non minus aptum eſſet, quàm illa erat vitæ arbor in ſtatu naturæ de qua dicitur quod idonea eſſet corporibus reparandis, ac in nouam reuocandis iuuentutem. Et cùm illa vitæ arbor aperta eſſet figura ſanctiſſimi Sacramenti, quis non videat figuram in eo adimpletam vt ſic modo ſpirituales animæ reſtaurentur vires, ſicut olim inſtaurata eſſent corpora: nec minus appareat Deo eſſe curæ ſpiritualem hanc noſtram vitam, quàm corporalem, nec minus eſſe Chriſto potentiæ ad reſarcienda peccati damna, quàm Adamo ad illa nobis inferenda. Sic enim apte Apoſtolus: *Si vnius delicto mors regnauit per vnum: multo magis abundantiam gratiæ & donationis, & iuſtitiæ accipientes in vita regnabunt per vnum Ieſum Chriſtum.* Expende illud, *in vita regnabunt*, neque enim tantum de vita æterna intelligendum eſt, ſed de vita ſpirituali, in qua regnare eſt non veteraſcere.

Gen. 2. *Rom. 5.*

Hanc autem gratiam de ſanctiſſimo profluere Sacramento manifeſte teſtatur Eccleſia dum in vna natalis Domini Miſſa ſic orat: *Huius nos Domine Sacramenti ſemper nouitas natalis inſtauret, cuius Natiuitas ſingularis humanam repulit vetuſtatem.*

Poſtcommunio ſecundæ Miſſæ.

Iam vero quæ Chriſti Bonitas in tali gratia? Quæ Charitas in tanta bonitatis profuſione, vt non ſemel in vita, non aliquoties, non per ſingulos vitæ annos, ſed per vnāquamque conſtāter diem, ſed inceſſanter quotidie ſeſe offerat communicanti, quotidie Communicanti nouum afferat animum, nouam inferat gratiam, nouam inſpiret vitam; Quaſi diceret, Iam inchoemus nouiter nos diligere, & noua dilectionis teſtimonia nobis inuicem exhibere; *Prima abierunt, & ecce noua facio omnia*; En me præſentem & paratum *ad id quod infirmum eſt, conſolidandum; & quod ægrotum ſanandum; quod confractum alligandum: quod abiectum reducendum: quod periit requirendum, & quod pingue & forte, cuſtodiendum. DIC mihi qua re indiges?* Quid à me petis? quid tibi & aliis poſtulas? *Dilata os tuum & implebo illud:* Expande ſinum pectoris & cōplebo illum nouis donis. *Ego veni vt vitam habeas, & abundantius habeas.*

Apoc. 21. *Ezech. 34.* *Pſ. 80.* *Ioan. 10.*

Paruane videtur hæc tibi Charitas? parumne tanta bonitas & te merebitur?

II. PVNCTVM.

SED si quid meretur, hoc maxime, vt id velis quod intendit, vt te sinas excitari & permoueri ad illam quam offert gratiam, ad illam quam affert nouitatem.

Sicut enim suos habent Gratiæ particulares effectus & non alios, ita dicuntur à nobis recipi vel recusari prout tales earum effectus recipimus vel recusamus. *Contemplantes*, inquit Apostolus, *ne quis desit gratiæ Dei*. Quid est *contemplantes*, nisi attente speculantes quid velit illa gratia, quem in finem detur, quid à nobis requirat. Vnde & addit; *ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat*; quasi diceret, cauendum ne qua cordis & animi motione præueniamur, quò minus attente contemplemur quò tendat affectus gratiæ; vel potius quo minus parati simus ad nos tali affectui conformandos, vt si paci habendæ cum omnibus, detur aliqua gratia, nos amari corde gratiam aliò detorqueamus. Quamobrem cùm renascentis in Sacramento Christi Gratia detur in hunc præcipuè finem vt simul cum eo renascamur & renouemur, quid sequitur nisi quantum putamus optime de nobis meritum esse Christum, quantumque meritis eius respondere volumus, tanto id velimus affectu quod ipse à nobis exigit? *Ignem veni mittere in terram & quid volo nisi vt accendatur?* Hoc est vel loquendo vniuersim de gratiis, sicut qui mittit ignem in lignum nihil aliud expetit quàm vt ignis accendatur, sic Christus conferens gratias nihil magis optat quam vt finem suum habeant: vel si particulatim intelligas de gratia renouationis quæ velut ignis absumit omnem vetustatis rubiginem, *Quid volo*, inquit, aliud de tali collata gratia nisi quod vestrum est, mecum agere ad producendum illius effectum, id omnino agatis? *Expoliantes vos* scilicet *veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creauit illum.*

Hebr. 12. *Luc. 12.* *Coloss. 3.*

Expende omnia atque imprimis postrema verba, *Secundum Imaginem eius qui creauit illum nouum hominem qui est induendus*; id est sicut ipse se renouat, sicut ipse renascitur in animis nostris, ita nos in ipso renouemur & renascamur, plenè, integrè, quotidiè,

Apoc. 3. paribus semper animis. *Cœnabo cùm illo & ipse mecum*; reciproca sit & mutua communicatio, necesse est.

III. PVNCTVM.

SIC ergo renocata quotidie noua Christi natiuitas, nostram in Christo quotidianam prouocat nouitatem, Quia tam præstans gratia quæ se ad id offert, tam profusa bonitas quæ nos indignos sic præuenit, & tam constans Charitas quæ non cessat quotidie nobis bene velle si velimus, nos ita excitant & premunt ad volendum, vt nimis durus sit animus qui tanto Charitatis incendio non emollescat, nimisque verecundum & probrosum sit, si nobis objiceretur quod est in Propheta, *Multo labore sudatum est, & non exiuit de*
Ezech. 24. *ea nimia rubigo eius neque per ignem: Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non est mundata à sordibus tuis.*

De hac animi renouatione plura in prima parte, & in fine huius; sed interim hic agnosce quàm parcè vtaris hoc beneficio quod Christus quotidianum esse voluit.

Exod. 36. Dum fabricando sanctuario instarent artifices, *Quotidiè*, ait Scriptura, *Mane vota populus offerebat.* Sic plane cum Christo nobis esset agendum, sic quotidiè renouatis votis, vetus homo magis esset constringendus; sed heu magis è contra nouus homo astringitur cùm vel abusu gratiarum vel non vsu, quasi restrin-
Mal. 3. guntur eius manus ne possit benefacere. *Si affiget homo Deum, quia vos crucifigitis me!*

In hac certè quotidiana renouatione tantùm ponebat Apo-
2. Cor. 4. stolus, vt licet aduersis vndique premeretur: *Propter quod*, tamen diceret, *non deficimus; sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est*, *RENOVATVR DE DIE IN DIEM.*

Eccles. 1. Hoc plane est quod adumbrabat Sapiens cùm dicere, *Oritur sol, & occidit, & ad locum suum reuertitur, ibique renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem lustrans vniuersa, in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur.* Sic enim homo fidelis quotidie renascitur & perlustrat quæcumque sibi quoque die præstanda sunt, vt renouatis animis cuncta velut in primo feruore peragat. Denique sic Scriptura quotidie quasi primo die proponeret
Deut. 26. quæ vitanda sunt vel agenda: *Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias mandata hæc atque iudicia, & custodias & impleas ex toto*

toto corde tuo, & ex tota anima tua. Dominum elegisti vt sit tibi Deus, & ambules in viis eius: & Dominus elegit te hodie vt sis ei populus peculiaris.

Nonne id toto amplecteris pectore? An te pænitet illius esse? An te illi totum tradere, nisi iam tradidisses? An quid cogitas retractandum? De his suspectus est qui se cum Christo quotidie renascente non renouat.

FERIA QVARTA.

DE ABSCONDITA CHRISTI DOMINI VITA, EXHIBITA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Vere tu es Deus absconditus, Deus Israël, Saluator. Is. 45.

VERITAS PRACTICA.

Nemo manifestiùs cum Christo viuit, quàm qui occultiùs.

RATIO EST, Quia nemo manifestius viuit cum Christo quàm qui manifestius viuit vitam supernaturalem & spiritualem.

Sed nemo manifestius viuit vitam supernaturalem quam qui cum Christo viuit occultius.

Ergo nec manifestius cum Christo quis viuit, quàm qui occultius, quo sensu declarabitur.

I. PVNCTVM.

VERE *tu es Deus absconditus!* Primo quidem in ipsa Diuinitate, in ipsa Diuinitatis natura, in stupendis Diuinæ naturæ attributis: in Præsentia inuisibili, in Sapientia inuestigabili, in Bonitate inenarrabili & cunctis aliis incomprehen-

Ps. 17. sibilibus. *Caligo sub pedibus eius & ascendit super Cherubim, & volauit, volauit super pennas ventorum, & posuit tenebras latibulum suum.*
1. Tim. 6. *QVI lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest.* Rom. 11. *Quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius!*

Secundo in Incarnatione quod est *Mysterium absconditum à sæculis & generationibus*, (Coloss. 1. & 2.) in quo non modo latebat Diuinitas, *sed & thesauri omnes Sapientiæ & Scientiæ in Christo erant absconditi. LOQVIMVR Dei Sapientiam quæ in Mysterio abscondita est*, (1. Cor. 2.) inquit Apostolus, *quam nemo principum huius sæculi cognouit, si enim cognouissent numquam Dominum gloriæ crucifixissent. IBI abscondita est fortitudo eius*, (Hab. 3.) ait Propheta. Posset etiam cogitari vita eius occulta & abscondita qua vel totos triginta annos latuit, vel toto vitæ tempore non alius quam fabri filius est habitus. *Nonne hic est fabri filius?* (Matth. 13.) *NONNE hic est faber Filius Mariæ?* (Marci. 6.)

Tertio in sanctissimo Sacramento vbi non modo Diuinitas sed & Humanitas prorsus abscondita: vbi quidquid est, totum mirabile, totum stupendum est; vbi consecratio, vbi operationes, vbi effectus, vbi omnia longe remota à sensibus, mysterium fidei totum, nec ipsa humana ratione curiosius inuestigandum. *Verbis Christi defraudari non possumus, sensus vero noster deceptu facillimus est*, inquit sanctus Chrysostomus.

Quarto denique in animis nostris verè Christus Dominus est, sed vere Deus absconditus, (Ephes. 3.) *Det vobis*, inquit Apostolus, *secundum diuitias gloriæ suæ, virtute corroborari per Spiritum eius, in interiorem hominem, Christum habitare per fidem in cordibus vestris.* Et rursum: (2. Cor. 13.) *An non cognoscitis vosmetipsos quia Christus Iesus in vobis est?* Sic & nos in ipso sumus, in ipso manemus, in ipso viuimus: *Manete in me, & ego in vobis.* (Ioan. 15.) *QVI manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo: sicut misit me viuens Pater & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me & ipse viuet propter me.* (Ibid. 6.) Sed vita illa nostra, vita est abscondita, vita occulta hominibus: (Coloss. 3.) *Mortui enim estis*, ait Apostolus, *& vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.*

Atque hinc Veritas Practica quæ modò expendatur, *Vt nemo manifestius cum Christo viuat, quàm qui occultius*; hanc enim certam & manifestam notam agendæ cum Christo vitæ declarat Apostolus, *si vita sit abscondita*; Sed & aperta est ratio: Quid enim cla-

rius quàm quod nemo manifeſtius cum Chriſto viuat quam qui manifeſtius vitam viuit ſpiritualem & ſupernaturalem, cœleſtem & diuinam? *Qui delicias aſpernari pro deliciis habent,* inquit ſanctus Gregorius Nazianzenus, *qui in mundo nihil habent, & mundo ſuperiores ſunt; qui cùm in carne ſint, extra tamen carnem viuunt.* Vel, vt ait alter ſanctus Gregorius Papa; *Qui voluptatibus carnis renuntians cuncta ſua terrena deſideria per diſciplinæ cœleſtis cuſtodiam calcat, vt nihil iam quod caro blanditur libeat; nihil quod carnalem vitam trucidat, ſpiritus perhorreſcat.* Hæc eſt ſcilicet vita ſpiritualis, vita ſupernaturalis, vita Chriſtiana, vita in Chriſto acta. Sed an ſit vita tua, tu ipſe videris.

Oratione de pace.

Hom. II. in Euang.

II. PVNCTVM.

ATQVI *manifeſtius nemo vitam illam viuit ſupernaturalem quàm qui cum Chriſto viuit occultius.*

Tribus modis intelligi poteſt occulta cum Chriſto vita. Primò ſi remota ſit à ſæcularibus negotiis & curis, qualis eſt Regularium, vel eorum vita qui domi ſuæ priuatam & arctiorem viuendi normam ſeruant. Secundò ſi vita quidem ſit publica & ciuilis quantùm ad vacationem & miniſteria, ſed multa in occulto bona faciant, ſiue quæ Deum reſpiciunt in frequentandis Sacramentis & aliis piis obeundis exercitationibus; ſiue quæ proximum in largis eleemoſynis, ſiue quæ ipſos ſpectant in variis virtutum actibus frequentandis.

Tertiò denique ſiue illi religioſi ſint ſiue ſæculares; ſiue priuati ſeu publici: ſiue ſoli ſibi vacantes, ſiue proximorum ſaluti: ſic tamen viuunt vt animam & omnia ſua interna conforment quantum cum gratia poſſunt, Euangelicis præceptis, & conſiliis, qui beatos credunt pauperes ſpiritu, & miſeros diuites: qui beatiores eos putãt qui lugent quam qui rident; & qui beatiſſimos ſe dicunt potius ſi maledicantur pro iuſtitia, quam ſi ab hominibus honorentur & benedicantur. Hi ſunt præcipue quos dicimus occulte cum Chriſto viuere: & hi ſunt præ & cæteris qui manifeſtius vitam viuunt ſupernaturalem; Quia quod in illis eſt occultius, hoc ipſum eſt magis ſupernaturale, hoc eſt magis ſupra humanam naturam, & communem viuendi morem: nempe in diuitiis paupertatem colere: in honoribus humilitatem; in deliciis

asperitatem; in abundantia penuriam; in varia negotiorum diuersitate, eandem seruare animi æqualitatem, & puram Deo placendi intentionem; Quid occultius? quid rarius? & quid simul sublimius & excellentius? *Rara hæc auis super terram*, ait sanctus Bernardus. Hæc est aquila, inquit sanctus Gregorius de qua
Iob. 39. Iob, *Numquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum? Hæc mulier amicta sole & luna sub pedibus eius, cui*
31. Mor. 19. *datæ sunt alæ duæ aquilæ magnæ vt volaret in desertum, & in deserto deliciis affluens, inde ascenderet innixa super dilectum suum*, vt est in
Apoc. 12. Cant. 8. Canticis, & in Apocalypsi; ad illud ipsum exprimendum quod dicimus de occulta vita, quæ est manifestiùs vita spiritualis & supernaturalis. O vere thesaurus in agro absconditus, pro quo emendo vendi debent vniuersa.

III. PVNCTVM.

NEMO *igitur manifestiùs cum Christo viuit quam qui occultius:* Nam sicut nemo manifestius vitam viuit spiritualem & supernaturalem quam qui viuit occultius: sic nemo manifestius cum Christo viuit quam qui viuit illam vitam spiritualem quæ
Rom. 8. tota Christi est, sicut vita Christi tota lex & vita spiritus: *Lex spiritus vitæ in Christo Iesu.*

Quamobrem colenda illa vita occulta & abscondita, reprimendi naturæ motus qui apparere gestiunt, expectandum quod
Coloss. 3. monet Apostolus: *Donec Christus apparuerit vita vestra, tunc*, inquit, *& vos apparebitis cum ipso in gloria*; vnde & concludit: *mortificate ergo membra vestra quæ sunt super terram*, idest, quamdiu in terra estis, quamdiu in hac mortali vita viuitis, quæ est velut hybernum tempus quo arbores videntur mortuæ, & cum verno sole reflorescunt, sic vos existimate mortuos quantùm ad naturæ corruptæ motus inordinatos.

Sic præclare sanctus Augustinus in illum Psalmi versiculum;
Ps. 148. *& exaltabit cornu populi sui: MODO fructus per hybernum in radice non apparent: attendis quasi aridas arbores per hyemem; qui non nouit viuere, aridam putat vitem, & forte iuxta est quæ vere aruit: similes sunt ambæ per hyemem, illa viuit, illa mortua est, sed illius vita, & illius mors in abscondito est. Aestas præcedit, vita illius clarificatur mors illius manifestatur, præcedit honor foliorum, fœcunditas fructuum,*

vestitur vitis in facie ex eo quod habebat in radice. Ergo modò, fratres, tales sumus quales sunt & alij homines. Quomodo nascuntur, manducant, bibunt, viuunt, & vestiuntur, transigunt vitam istam, sic & sancti. Aliquando res ipsæ decipiunt homines & dicunt, Ecce postquam cæpit esse Christianus, numquid non ei dolet caput, aut quia Christianus est quid habet plus à me? O vitis arida, attendis iuxta te vitem nudam in hyberno sed non aridam per æstatis vim. Et veniet Dominus honor noster qui latebat in radice, & tunc exaltabit cornu populi sui.

Itemque in hunc Psalmi trigesimi versum, *Abscondes eos in abscondito multus tui.* ESTO, inquit, *domus eius, & erit domus tua; habitet in te, & tu habitabis in eo, si eum exceperis in hoc sæculo, in corde tuo: ille post hoc sæculum, excipiet te vultu suo.* *Ps. 30.*

Vide in 1. parte, die 14. Ianuarij:

Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet.

FERIA QVINTA.

SOLEMNITAS

SANCTISS. SACRAMENTI.

DE CONVERSATIONE DOMINI MANIFESTATA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius aduersus eum. Hic adinuenit omnem viam disciplinæ: post hæc, in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Baruch. 3.

Deliciæ meæ esse cum Filiis hominum. Prou. 8.

VERITAS PRACTICA.

Quibus amarum est conuersari cum Christo, delicias eius conuertunt in amaritudinem.

RATIO EST, Quòd cùm deliciæ Christi sint conuersari cum hominibus, delicias illas conuertunt in amaritudinem, qui amaram Christo reddunt suam conuersationem.

Sed quibus amarum est cum Christo conuersari, amaram Christo reddunt suam conuersationem.

Ergo illi delicias Christi conuertunt in amaritudinem; Quod sane est & multis commune & multum execrabile.

I. PVNCTVM.

DE Christo Domino conuersante inter homines dum viueret tria possent fructuose cogitari. Primum quam facilis semper esset & accommodatus ad omnes excipiendos; Idcirco *flos campi* dicitur non hortorum: *& lilium conuallium* non montium Cant. 2.
quia liberius itur ab omnibus in campos quam in hortos qui clausi sunt, & in conualles facilius descenditur quàm in montes ascendatur. Secundum, quàm suauis esset & iucunda conuersatio de qua scilicet dictum erat: *Non habet amaritudinem* Sap. 8.
conuersatio illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium. Tertium denique quam esset benefica, fructuosa, & vtilis, vt qui bene omnibus vellet & faceret, quantùm in se erat, & omnes ad se idcirco inuitaret: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Math. 11.
Idque vnum dolebat maxime si venire nollent: *Et non vultis venire ad me vt vitam habeatis!* Ioan. 5.

Hæc autem tria quàm facile appareant in sanctissimo Sacramento quis non videt? quid facilius ad aditum? quid familiarius ad congressum? quid suauius ad vsum? quid ad fructum vtilius? Certe dum Christus viueret sic in vno se continebat loco vt non esset in alio; at modo quàm in multis & diuersis! Sic vni sæpe se homini applicabat, vt non sic aliis intenderet: at modo simul omnibus qui se volent. Sic inuitabat ad se omnes, vt tamen Discipulos & Apostolos haberet coniunctiores: Iam vero singuli facti suut eius contubernales, conuiuæ & commensales. *Iuxta te est in* Deut. 30.
ore tuo, & in corde tuo. Intra nos habitat in nobis manet & viuit. 2. Cor. 6.
Vos enim estis templum Dei viui, sicut dicit Deus: & ipsi erunt mihi populus. NEQVE enim est aut fuit aliquando tam grandis natio Deut. 4.
quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut adest nobis Deus noster. Hæc est diuina Sapientia quæ cum semper tum hodie, sicut aiebat Sapiens, Sap. 6.
Præoccupat qui se concupiscunt vt illis se prior ostendat. Qui de luce vigilauerit ad illam, non laborabit, assidentem enim illam foribus suis inueniet, quoniam dignos se ipsa circuit quærens, & in viis

ostendit se hilariter, & in omni prouidentia occurrit illis. Quid familiarius, & quid aptius ad solemnitatem hodiernam?

Denique sicut nulla vox est qua suam hanc facilitatem Sapientia potuerit expressius significare quàm vox ista: *Deliciæ* seu quod voce designatur; *deliciæ meæ esse cum Filiis hominum:* Sic nulla res est qua vocem illã verius impleuerit, & certius notificauerit quam hoc diuinissimo Sacramento quo se nobis communicat & nobiscum conuersatur: Quamobrem aduertant ij quibus amarum est sic familiariter & frequenter cum Christo conuersari, aduertant quàm sint Christo iniurij, quam iniqui & offensi; Sic enim *suauiores eius delicias conuertunt in amaritudinem?* Parumne tibi hoc videtur iniuriosum & iniquum?

Quomodo autem per eos amarescant Christi deliciæ, non potest melius declarari quàm si dicatur amarum fieri Christo quod cum hominibus conuersetur. Nam si suas ipse in familiari cum hominibus conuersatione ponit delicias, profecto qui hanc eius conuersationem reddet amaram, amaras eius reddet delicias: sicut amara mors dicitur quod separando corpus ab anima, vitam
1. Reg. 15. tollat in qua erant eius deliciæ. *Siccine separat amara mors?* inquiebat ille Rex moriturus: sic amaræ fiunt deliciæ quando tollitur vel quando inamarescit conuersatio, in qua deliciæ ponebantur.
Is. 5. *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum!*

II. PVNCTVM.

SED *quibus amarum est cum Christo conuersari, amaram Christo reddunt suam conuersationem.*

Non potest enim non esse amarum Christo, videre animos sic à se alienos vt durum sibi & amarum putent cum ipsò conuer-
Ier. 2. sari. *Quid inuenerunt in me iniquitatis?* Qui molestiæ? quid iniusti-
Mich. 6. tiæ? *Populo meus quid feci tibi? aut quid molestus fui tibi? responde mihi.* Durum forte putabunt & molestum quod non possint cum eo conuersari, quin negotiis vel curis suis & cupiditatibus modum ponant. Esto sane, ponatur modus immodicus cupiditatibus, adeone vero hoc durum dici debet vt propterea non sit cum Christo conuersandum? Hoc est scilicet, hoc est quod non potest non illi esse amarum, cùm videat animos cœlo aduocatos

sic

ſic immodicis addictos cupiditatibus vt modum tenere nolint? *Renuerunt accipere diſciplinam. PEREAT Samaria quoniam ad amaritudinem concitauit Deum ſuum.* Ier. 5. Oſeæ 14.

III. PVNCTVM.

QVIBVS *ergo amarum eſt conuerſari cum Chriſto, Delicias eius conuertunt in amaritudinem*; Quia conuerſationem illam in qua ſuas ponit delicias ita reddunt amaram, vt quantæ fuiſſent deliciæ, tanta fiat amaritudo. *Ecce in pace*, Ecce in deliciis meis *amaritudo mea amariſſima. TRISTITIAM ſuper triſtitiam de quibus oportuerat me gaudere*; Vel enim fingunt ſe non audere: vel audent fingere ſe non poſſe ſic mecum conuerſari: & ex vtroque duplex eſt malum, vnde triſtitia duplicatur; Cur enim non audent? quia ſcilicet ſanctus ego ſum; At vero propterea deberent ad me accedere, vt ex me ſanctitatem haurirent. Cur autem dicunt ſe non poſſe? Quia videlicet nimis implicati ſunt ſuis cupiditatibus; At nonne idcirco ſatius eſſet ſe illis expedire vt ad me confugiant, quam me refugere ne ſe illis expediant? *In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te eſſe.* O timendum Chriſti viſum! ſed ô magis timenda cordis amaritudo, & obligatio iniquitatis! Iſ. 38. 2. Cor. 2. Act. 8.

Expende quid ſit obligatio iniquitatis; quam multi ſic obligentur, quàm ſit verendum ne ſis ex illis. Nempe illud eſt quod aiebat ſanctus Auguſtinus, ligatus non ferro alieno, ſed ſua ferrea voluntate. *Velle meum*, inquit, *tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me. Quippe ex voluntate peruerſa, facta eſt libido: & dum ſeruitur libidini, facta eſt conſuetudo: & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas: quibus quaſi anſulis quibuſdam ſibimet innexis, vnde catenam appellaui, tenebat me obſtrictum dura ſeruitus.* l. 8. Conf. c. 5.

Sicut itaque conſtrictus & catena ligatus, ita retinetur, vt ſe vlterius mouere non poſſit, quàm catena extendatur; ſic conſtringuntur plurimi ſuis inordinatis affectibus, audentque dicere ſe non poſſe aliter facere, ſe non poſſe vacare pietati, ſe obligari mundo, familiæ, vacationi quæ non permittit talem cum Chriſto conuerſationem. Hæc eſt ſcilicet ordinaria mundi & mundanorum iniquitas quando ſua Chriſto præferunt, & hæc eſt obli-

gatio iniquitatis, quando sic sua præferunt vt se ad id obligari fingant, nec se inde posse expedire credant.

O quàm sic sæpe te putas excusatum, cùm inde magis accuseris! nam quod vocas impedimentum, mera est acedia, mera nausea: vel si mauis, ipsa est naturalis indoles plus æquo sui amans, quæ quicquid sensibus non arridet, velut damnum fugit suum: Et cùm propterea virtute stimulanda esset, suo natiuo potius deseritur torpori ac desidiæ: quod ne appareat vitium; Vellem, inquis, aliud posse; Deum testor, per me non stat: sed talem secessum non patiuntur negotia, non permittit corporis valetudo, vetat officij ratio: sicque fraudulenter teipsum vel à piis libellis, vel à statis meditandi horis, vel ab ipso frequentiori communionis vsu, vel ab aliis demum Christianæ pietatis exercitationibus abstrahis, quibus Diuina Christi Conuersatio colitur. Atque hæc est illa interior amaritudo, de qua seuerè Apostolus,

Hebr. 12. *Ne qua*, inquit, *radix amaritudinis sursum germinans impediat, & per illam inquinentur multi.*

Apoc. 3. Huic radici securim adhibe. Sonet vox ista in auribus: *Quia tepidus es:* & quæ inde plura sequuntur, non cessent pectus pungere.

Quia verò etiam multi religiosum prætexunt cultum, & augustiorem quamdam reuerentiam, ac dum cauent ne ista familiaritate de illo aliquid detrahant cultu: malunt minus esse familiares, ne sint minùs religiosi; Contra ex verbis Apostoli:

Hebr. 4. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ.*

Proponi hæc potest

VERITAS PRACTICA.

Qui cum fiducia non adeunt ad gratiæ Christi thronum: & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno gratiæ.

RATIO postremæ partis quæ sola difficultatem habet, hæc est, quod qui negant aut diminuunt facilitatem & beneficentiam Christi Domini conuersantis nobiscum in sanctissimo Sacramento, Christum excludunt à throno gratiæ.

Sed qui cum fiducia non adeunt ad gratiæ Christi thronum, illi negant aut diminuunt facilitatem & beneficentiam Christi Domini conuersantis nobiscum in sanctissimo Sacramento.

Ergo hinc euidenter apparet veritas, & quam sit irreligiosum, religioso quodam prætextu se à familiaritate Christi velle abstrahere.

I. PVNCTVM.

PRÆMITTI debet tanquam fundamentum Veritatis expendendæ, quòd quadruplex dici potest Thronus Christi gratiæ. Primus est Incarnationis de quo euidenter Apostolus ex Psalte Regio: *Thronus tuus Deus, in sæculum sæculi, virga æquitatis, virga regni tui.* Sicut enim Rex statim factus est ac incarnatus, ita & in throno sedisse dicendus est. Secundus est glorificationis, cùm Christus resurrexit vel ad cœlos ascendens in Patris sedit dextera, tunc in regnum venisse, & proprium possedisse thronum frequenter memorat S. Ioannes in Apocalypsi. *Qui vicerit, dabo illi sedere mecum in throno meo.* Tertius est Iustificationis, cùm in anima iusti tamquam Rex in ptoprio throno sedet, vt ait Author libri de Imitatione Christi, & de quo potest illud Dauidis intelligi, *parauit in iudicio thronum suum.* Quartus denique profusionis gratiæ in sanctissimo Sacramento quem sic paucis expressit Sapientia; *Thronus meus in columna nubis*, idest, obuelatus, coopertus, obumbratus: sic enim nobiscum conuersatur Christus, sicut olim Deus in columna nubis cum Israëlitico populo.

Psal. 44. Hebr. 1. *Apoc 3.* *l. 2. c. 7.* *Ecclesi. 24.*

Cur hic porrò Thronus dicatur profusioris gratiæ, perpendetur aptius in ipsa propositæ veritatis declaratione, quæ non est tantùm intelligenda de frequenti communionis vsu, sed de quibusuis pietatis officiis, quibus deuotio sanctissimi Sacramenti, & familiaris cum Christo conuersatio colitur & exercetur.

Hoc est enim adire cum fiducia ad hunc thronum gratiæ, crebro templa frequentare, vbi salutaris adoretur hostia: frequentes illuc pectoris iaculari motus, quibus vel laudetur, vel oretur, vel pio quouis alloquio nobiscum foueatur, ac de publicis simul priuatisque rebus familiariter agitetur. Hoc est, inquam, adire confidenter, hoc est admonentem audire Apostolum, *Adeamus ergo*

cum fiducia, hoc est Christi nutrire delicias, hoc est gratias eius demereri; Vt è contra, qui hoc non audent, qui adire refugiunt, quidquid prætexant religiosi cultus, audiant quâ se imprudentes, quaue Christum iniuria non cogitantes afficiant; *Se nempe à Throni secludunt gratia, & Christum excludunt à Throno gratiæ.*

De primo nulla difficultas, cùm se illa euidenter priuent gratia, quam referre possent nisi seipsos ita secluderent. Quid clarius?

At de secundo fortè à quibusdam dubitari posset, & quæri quid est excludere Christum à throno gratiæ? Respondetur & declaratur prima propositio, nihil aliud esse quod quæritur, quàm vel negare de Christo, vel ita dictis aut factis minuere facilitatem sui communicandi, quæ per thronum gratiæ significatur, vt falsò Sacramentum dicatur thronus gratiæ. Nam sicut idcirco dicitur thronus gratiæ quia ibi se Christus magnificum & gloriosum præbet in conferendis facile gratiis; sic planè qui hanc neget magnificentiam, iure merito dici potest vel thronum, vel in throno sedentem exturbare. Non id agit quidem vt Christus illic adesse desinat, sed vt desinat esse thronus gratiæ. Sicut si dictus esset thronus Iustitiæ, quòd ibi singularem exerceret Iustitiam, nonne qui singularem illam negaret Iustitiam, negaret illum Iustitiæ thronum, qui non aliter talis dicitur thronus, quàm quòd talis exercetur Iustitia? Sic plane de throno gratiæ, si tollis rationem cur sic dicatur thronus, iam tollis ipsum thronum aut in throno sedentem; tollis autem rationem, si tollis facilitatem quam exhibet sui adeundi, si tollis propensionem quam præ se fert sui communicandi, si tollis illum quem euulgat familiarem cum hominibus conuersandi vsum, quia vt dictum est, propterea maximè dicitur thronus gratiæ, quia ibi præcipue regnat & triumphat gratia, ibi sedet ipse Author gratiæ, se suaque omnia tam effuse daturus, quàm paratus erit accipere qui se adire velit. Nonne si omnem tolleres à Sacramento gratiam, simul ipsam tolleres vim & efficaciam Sacramenti? Cur porrò, nisi quia non est Sacramentum, nisi sit gratia? Sic prorsus si tollis facilitatem gratiæ, tollis & thronum gratiæ, quia non est thronus gratiæ, nisi sit tanta facilitas & vbertas, quanta dici potest & cogitari maxima.

Psal. 110. *Confessio & magnificentia opus eius.* Id est, sic est opus eius magnificentia, vt nisi accedat magnificentiæ confessio, non sit apud illum qui magnificentiam non confitetur, opus eius magnificentia.

II. PVNCTVM.

SED qui cum fiducia non adeunt ad Gratiæ Christi thronum, non confitentur, imò & factis negant aut diminuunt illam facilitatem & magnificentiam Christi Domini conuersantis nobiscum in sanctissimo Sacramento.

Quid est enim quamobrem non adeant, non confidant, non se magis communicent, nisi quia vel non putant reuera tantam inesse Christo sui communicandi bonitatem; aut qualis ea cumque sit, non esse nostrum illâ tam familiariter & tam frequenter vti? Quid est quod Patriarcha Iacob non remittit filios in Ægyptum, vt inde frumentum conuehant, nisi quia Virum illic audiuit durius tractasse suos? Si sciret esse filium Ioseph qui dominatur Ægyptiis, an ita cunctaretur? *Gen. 43.*

Quid est, quòd qui lustrarunt terram promissionis, dicuntur illi terræ detraxisse, nisi quod negarunt vel tantam inesse soli vbertatem, vel tantam adeundi loci facilitatem quam Moses promittebat? *Num. 13.*

Cur ipsi Moses & Aaron accusantur, quod aliquando non sanctificauerint Dominum nisi quod illo tum die, quo grauius contra Deum populus murmuraret, minus fortè de Dei bonitate senserint quàm oportebat? *Ibid. 20.*

Pete tibi signum à Domino Deo tuo, dixit Regi Achaz Propheta. *Non petam*, inquit ille, *& non tentabo Dominum*; Religiosus scilicet Dei cultor! dum se Deum timere simulat, Deum non timuit offendere, quia sic oblatam recusauit bonitatem. Nonne sic errabant Pharisæi quòd nollent publicanos & peccatores tam libenter ad Christum accedere? Nonne sic ille de suo Domino malè est meritus qui talentum acceptum non duplicauit? Nonne sic Domini bonitatem negauit, quando illam credere noluit nec experiri? Sic illi planè qui cum fiducia non adeunt ad gratiæ Christi thronum, sic illi gratiæ detrahunt, sic illam negant bonitatem, dum se illi negant posse vti confidenter, & quâ se ipsis facilitate offert. *Is. 7.* *Luc. 15.* *Matth. 25.*

III. PVNCTVM.

ERGO *illi & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno gratiæ*, cum illa throni exclusio sit ipsa gratiæ vel bonitatis negatio, quam præ se ferunt & apertè profitentur, quando illam non magis adire volunt, quam si nulla esset bonitas vel nulla gratia. *Ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis*. Quod quàm sit graue, quàm impium, & quàm horrendum, iam supra in secunda parte visum est, vbi hæc declaratur Veritas:

Luc. 11.

Quàm gloriosum est Sacramento multa in nos posse si velimus, tam ignominiosum est pauca posse quod nolimus.

Fer. 2. Hebd. 4. post Octau. Paschæ.

Certè sicut throni sedes non nisi gloriam & tranquillitatem designat, sic throni exturbatio quid nisi dedecus & dolorem inferat? Quid regi potest esse probrosius, quàm expelli regno, quam throno deturbari? Et ne in magnificis ac gloriosis vocabulis videamur vim facere, facilius pateretur Christus se nec Regem haberi, nec habere thronum, quàm se in illos non agnosci bonum ac facilem, qui sua velint bonitate vti. Nonne in regia sua dignitate contemptum passus est? nonne in sanctitate, in sapientia, in scientia, in potentia, & in quibusuis suis animi dotibus illusus fuit? Cur porrò nisi vt suam nobis apertiùs indicaret Bonitatem? Nonne tantò magis apparet eius bonitas, quantò minùs apparent alia, quibus propterea denudari voluit, vt magis appareret eius bonitas? quasi diceret, nihil in me spectes præter bonitatem. Tu verò nouus majestatis cultor & prædicator, solam, inquies, intuere maiestatem: nil de bonitate, nihil de gratiis cogita. Potestne Christo aliquid cogitari magis oppositum?

Quam me autem iubes intueri maiestatem in Sacramento? Quid hîc apparet tam splendidum, quid tam magnificum, tam regium & tam timendum, vt me suo potissimum terrore percellat & occupet quam quod illic suis me allicit blanditiis? Nonne idcirco potius velata sunt illa splendentia, ne illorum fulgore deterreremur? Nonne idcirco sola vulgaria relicta sunt, vt eorum facilitate magis traheremur? Adoro quidem & veneror Maje-

ſtatem, reuereor Sanctitatem & Iuſtitiam, quæ quanta ſit in hoc Sacramento, non diſſimulatur infra, vbi ab ira Agni, quam ſit timendum, oſtenditur: Et iam ſupra etiam fuſius in prima parte, vbi pauendum in loco ſacro demonſtratur, & ad locum ſacrum non aliter accedendum quàm ad ipſum Sacramentum. Sed cur propterea Bonitatem excludis, cùm potius ipſe Dominus majeſtatem latere velit, vt ipſa magis pateat Bonitas?

Sanè non debet Majeſtati præjudicare Bonitas, ſed neque poteſt Majeſtas Bonitati officere. Nulla inter illas poteſt eſſe contentio quas ex æquo Dominus poſſidet, & quæ ſimul ita colendæ ſunt, vt non minus ametur Majeſtas quàm Bonitas, nec minùs timeatur bonitas quam majeſtas. Timor autem iſte non eſt fugæ, niſi fuga ſit culpæ. Qui diuinam timet bonitatem, fugit quantum quidem poteſt à culpa, ſed quantum à culpa fugit, tantum ad ipſam accedit bonitatem.

Quod ſi dicas te timere ne familiaritas contemptum pariat, ſicut in humanis accidit; audi ſequentem propterea præcedenti connexam veritatem.

Diuina licet magis timenda ſint quàm humana: in diuinis tamen minùs timenda eſt familiaritas quàm in humanis.

RATIO proxima petenda eſt ab illo quem experimur in humanis contemptu, quem profectò parit familiaris vſus: vnde ſi contemptus ille non ſit timendus in diuinis ſicut in humanis; nec erit ipſa etiam timenda familiaritas.

Sed in diuinis non eſt ille contemptus tam timendus quàm in humanis.

Ergo nec ipſa etiam familiaritas pertimeſcenda.

RATIO verò cur in diuinis non ſit ille contemptus tam timendus, magis hic vrgeri debet, ſicque demonſtratur: *Contemptus ille quem parit familiaritas, vel eſt à perſonis timendus, vel à rebus, vel ab ipſo familiari vſu.*

Sed nihil horum trium in diuinis accidit quod timeatur, sicut in humanis.

Ergo non est ita timendus.

I. PVNCTVM.

TRES afferuntur causæ præcipuæ quibus in humana & communi vita, familiaritas contemptum pariat.

Prima est ex personis quas inter, familiaris intercedit vsus: cum enim sint homines & naturâ suâ versatiles & diuersis obnoxij cupiditatibus, vix aliquot simul menses transegerint, quin vel ipso sui alterius fastidio, vel detectis naturalibus vitiis, se mutuò ferre non possint; & quos natura sociarat, ipsa dissociat. *Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, olla confringetur.* (Ecclesi. 13.)

Secunda ex rebus ipsis occurrentibus, quæ dum vni placent, displicent alteri: tum verò inquit Sapiens, *Occasiones quærit qui vult recedere ab amico:* Id est, vel contemnit quem prius diligebat, vel se ab illo contemptum queritur, vnde occasionem recedendi captat. (Prou. 18.)

Tertia denique, familiari hoc ipso vsu satis compertum est pretiosa quæque vilescere; nam cum quidquid creatum est, sit finitum, sit caducum, nec satiando capax animo; vix aliud quidquam inde referas quàm quod Sapiens: *Ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus.* O si hoc saltem ex animo sentirent homines, & discerent ea virtute contemnere, quæ vident alioquin contemnenda! (Eccles. 1.)

II. PVNCTVM.

SED *nihil horum trium in Diuinis accidit sicut in humanis.*

Non primum, quia ex parte Christi nulla inconstantia, nulla vitiositas, nulla intercedere potest ratio, cur ille vno magis æstimetur tempore quàm alio, cum sit vnus idemque sui semper similis, semper sanctus, semper amabilis, semper colendus. *Si aliquid fœdi inuenerimus in eo, ait S. Augustinus, non amemus. Ecce ipse inuenit multa fœda, & amauit nos. Si aliquid fœdi inuenerimus in eo, non amemus: quia & hoc ipsum quod carnem indutus est, vt de illo etiam diceretur.* Vidimus eum, & non habebat speciem (In Ps. 44)

ciem neque decorem: si consideres misericordiam qua factus est, & ibi pulcher est. *Mihi autem absit gloriari dixit vnus amicorum sponsi, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Parum est vt non inde erubescas, nisi etiam & glorieris. Quare ergo non habuit speciem neque decorem? quia Christus crucifixus, Iudæis quidem scandalum, gentibus stultitia. Quare autem & in cruce habuit decorem? quia quod stultum est Dei, sapientius est quàm homines: & quod infirmum est Dei, fortius est quàm homines. Nobis ergo iam credentibus vbique sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus, verbum apud Deum. Pulcher in vtero virginis, vbi non amisit diuinitatem & sumpsit humanitatem. Pulcher natus infans verbum, quia & cum esset infans, cum sugeret, cum manibus portaretur, cœli locuti sunt, Angeli laudes dixerunt, Magos stella direxit, adoratus est in præsepi, cibaria animalium mansuetorum. Pulcher ergo in cœlo, pulcher in terra, pulcher in vtero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher inuitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno, pulcher in sepulchro, pulcher in cœlo, pulcher in intellectu. Audite Canticum, neque oculos vestros à splendore pulchritudinis illius auertat carnis infirmitas. Summa & vera pulchritudo, iustitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, vbi deprehendes iniustum. Si vbique iustus, vbique decorus.* Ex parte autem nostra deficere quidem possumus, sed hoc habet à Christo quisquis illi adhæret, vt vnus cum eo spiritus fiat, vno eodemque roboretur animo, atque vt ait Sapiens, *In sapientia maneat sicut sol, nec sicut* Eccles. 27. *luna mutetur.*

Secundum abest etiam ab hac diuina cum Christo consuetudine, nam licet multa hic varia nobis contingant, cum nihil tamen aduersi sine diuino nutu eueniat, *& diligentibus Deum omnia* Rom. 8. *cooperentur in bonum,* Quid est, quod ab illo nos possit disiungere? *Quis nos separabit à charitate Christi?* Vide locum Apostoli, & audi S. Augustinum verba eius minutatim exponentem: *Nemo nos separat à charitate Domini minando mortem: idipsum enim quod diligimus Deum, mori non potest, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Nemo ab ea separat, pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separat, pollicendo aquam. Non separat Angelus: non enim est Angelus, cum inhæremus Deo, nostra mente potentior. Non separat virtus quæ potestatem habet in hoc mundo: nam toto mundo omnino sublimior est mens inhærens Deo. Non separant instantes molestiæ: hoc enim leuiores eas*

l. 1. de Moribus Eccles. c. 11.

sentimus, quo ei vnde nos separare moliuntur, arctiùs inhæremus. Non separat promißio futurorum: nam & quidquid boni futurum est, certiùs promittit Deus: & nihil est ipso Deo melius, qui iam benè sibi inhærentibus præsens est. Non separat altitudo, neque profundum, quid enim mihi cœlum polliceatur, vt à cœli fabricatore seiungar? aut quid terreat infernus, vt Deum deseram? quem si nunquam deseruissem, inferna nesciuissem. Postremò quis me locus ab eius charitate diuellet, qui non vbique totus esset, si vllo contineretur loco?

Superest tertium de familiari vsu quo sentimus arescere quidquid floret amœnius, & obscurari quidquid splendet magnificentius: At non ita in Diuinis, non ita Christus excidit, non ita
Iac. 1. ille obsolescit, *Apud quem non est transmutatio nec vicißitudinis*
2. Cor. 1. *obumbratio. Non est in illo, EST & NON*, inquit Apostolus de Sermone quem de Christo habuit, & de ipso Christo, sic namque pergit: *Dei enim Filius Iesus Christus qui in vobis per nos prædicatus est, non fuit EST & NON, sed EST in illo, fuit. Quotquot enim promißiones Dei sunt, in illo, EST.* Quasi diceret, totum præsens est quod de Christo asseritur, nam quod fuit & quod erit, nunc est quodammodo; nunc tam suauis congressu, tam mitis verbo & accessu tam facilis, quàm olim fuit. Nihil ex illo consenescit & deperit. Quod aliquando etiam futurum est in æterna beatitudine, nunc est suo modo. Nempe futurum est, quando in cœlo videbitur, vt ita satiet animum, nunquam tamen vt illa satietas fastidiosa sit, sed in quem semper *desiderent Angeli*, & bea-
1. Pet. 1. torum animæ magis ac magis prospicere; sic enim de præsenti affirmat, & sic propterea nos ad se inuitat: *Transite ad me omnes qui*
Eccles. 24. *concupiscitis me, & à generationibus meis implemini: Spiritus enim meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel & fauum. Memoria mea in generationes sæculorum. Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient.* Poteratne quid exprimi significantius? aut
Homil. 36. in Euang. certè si quid vltra desideres, præsto est S. Gregorius, vbi de corporalibus agit deliciis & spiritualibus: hæc enim humanæ & diuinæ simul familiaritati tam aptè conueniunt, vt sicut de illa humana dicitur, *quod appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat*; ita de hac diuina sentitur, *quòd appetitus saturitatem, saturitas appetitum pariat. Augent enim huius diuinæ conuersationis deliciæ desiderium in mente, dum satiant: quia quantò magis earum sapor percipitur, eò amplius cognoscitur, quod auidius ametur. Proinde Psalmista nos admonet*
Psal. 33.

dicens: gustate & videte quoniam suauis est Dominus. Quem Psalmi versiculum, atque ipsius etiam Psalmistæ factum quo se immutauit coram Rege Achis vt habetur in libris Regum, commemorans S. Augustinus & applicans sanctissimo Sacramento: *Gusta,* inquit, *& vide quàm suauis est Dominus, si autem non intelligis, Rex es Achis, immutabit faciem suam Dauid, & recedet à te, & dimittet te & abiet.* 1. Reg 21. Quasi diceret sanctus Doctor, nisi tu sentias illum suauem, non inde est quod non sit suauis Dominus, sed quod tibi sit immutatus, quia tu forte constitutum mutas ordinem, vis videre priusquam gustes, vis gustare priusquam te aliis ablactes creaturis.

III. PVNCTVM.

IN *Diuinam igitur familiaritatem nihil eorum se ingerit, quæ in humana contemptum pariunt;* ac proinde non est illa formidanda familiaritas, non est timendum ne sic forte vel Christum contemnamus, vel ab eo contemnamur. Nam si rectè sentimus, tantum abest vt quod iam dictum est, vel tantillum de debito detrahamus cultu, quin potius quantò magis se ipse nobis facilem præbet, tantò maiori bonitatis stupefacti miraculo, magis eum veneremur: Et quò ille ad nos descendit demissius, eò nos illum altius supra nos euehere, summisque prosequi cogitemus honoribus. Tu es ipse Rex noster. *Tu Domine susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum.* Psal. 3. Et profectò Ille tam acceptam habet nostram animi propensionem, & indignam licet cordium communicationem, ac mutuam reciprocantium inter se voluntatum consensionem, vt Diuo conformiter Augustino sanctus obseruatit Chrysostomus, idcirco præcipuè Deum nos castigare, Hom. 14. *Cùm nos viderit ab eius familiaritate resilientes,* sic enim loquitur, & ad Pop. post pauca: *Cùm igitur videris, dilecte, tentationem nunc quidem extinctam, rursum autem animo accensam, ne animo concidas, neu refugias, sed vnam spem teneas, illud intra teipsum ratiocinans, quòd non perosus nec auersatus nos Deus inimicorum manibus tradit, sed studiosiores & sibi magis familiares facere volens.*

Hoc est scilicet in omni quidem negotio, sed præsertim in isto vel maximè perpendendum, quid velit Deus. Nam sicut nolentem & vetantem si quis propiùs auderet accedere, iure is merito temeritatis pœnas daret; sic volentem, vocantem, inuitantem

ad se, & flagella minantem, nisi accedas, quis nisi rebellis & arrogans ausit refugere? Sic de Mose S. Gregorius, *Et superbus esset si vocantem præcederet, & superbus si non sequeretur.*

1. p Past. c. 7.

Quamobrem licet fidelis formidare posset anima, ne tanta Dei bonitate quantam experitur, fortè aliquando abutatur; longè tamen magis reformidat, ne si metu abutendi repudiet tantam bonitatem, ipsa repudietur anima, & audiat, *Egredere, & abi post vestigia gregum, & pasce agnos tuos.* Quod præclarè S. Bernardus in illa sponsi ad sponsam verba sic exponit, *Quæ enim anima semel à Domino didicit & accepit intrare ad seipsam, & in intimis suis Dei præsentiam suspirare, & quærere faciem eius semper, spiritus est enim Deus, & qui quærunt eum, oportet eos in spiritu ambulare, & non in carne, vt secundum carnem viuant: talis, inquam, anima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusue ducat, quàm post spiritualis studij huius gustatam semel suauitatem exire denuò ad illecebras vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem, dicente Ecclesiaste, Oculus non impletur visu, nec auris auditu; audi enim hominem expertum quæ loquimur. Bonus es, inquit, Domine, sperantibus in te, animæ quærenti te. Ab hoc bono si quis auertere sanctam illam animam conaretur, puto haud secus accepisset, quàm si se de paradiso & ab ipso introitu gloriæ conspiceret deturbari. Audi adhuc & alium similem huic: Tibi dixit cor meum, ait, exquisiuit te facies mea: faciem tuam Domine requiram. Vnde & dicebat: mihi autem adhærere Deo bonum est. Et item loquens ad animam suam, dicit: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Dico ergo vobis, nihil est quod intantum formidet, quisquis hoc beneficium semel accepit, quàm ne à gratia derelictus necesse habeat denuo egredi ad carnis consolationes, imò desolationes, rursumque carnalium sensuum sustinere tumultus. Terribilis proinde & nimis formidolosa comminatio: Egredere & pasce hædos tuos. Quod est, indignam te noueris illa tua familiari & suaui rerum contemplatione cœlestium, intelligibilium, diuinarum. Quamobrem egredere de sanctuario meo, corde tuo, vbi secretos sacrosque veritatis ac sapientiæ sensus dulciter haurire solebas: & magis tanquam vna de sæcularibus, pascendis & oblectandis tuæ carnis sensibus intricare. Hædos quippe, qui peccatum significant, & in iudicio collocandi sunt à sinistris, dicit vagos & petulantes corporis sensus, per quos peccatum tanquam mors per fenestras intrauit ad animam.* Tum paucis interiectis, *turpis mutatio studiorum, vt cui ante*

Cant. 1.
Serm. 35.

studij fuerat peregrinantem & exulem animam suam sacris meditationibus tanquam cælestibus pascere bonis, Dei beneplacitum & mysteria voluntatis eius inquirere, penetrare deuotione Cœlos, & mente supernas circuire mansiones, salutare Patres atque Apostolos, & choros Prophetarum, Martyrumque admirari triumphos, ac stupere pulcherrimos ordines Angelorum; nunc omnibus his omissis, turpi se mancipet corporis seruituti ad obediendum carni, ad satisfaciendum ventri & gulæ, ad mendicandum in vniuersa terra, vnde ex ea quæ præterit, mundi huius figura, suam semper famelicam curiositatem aliquatenus consoletur. Exitus aquarum deducant oculi mei super huiusmodi animam, quæ cum nutriretur in croceis, demum amplexatur stercora. Pascit enim iuxta beati viri sententiam, sterilem quæ non habebat filios, & viduæ non benefacit.

Quæ postrema verba ex Iobo deprompta, sic accommodantur à S. Gregorio carni & animæ, vt dum dicitur pasci caro sterilis, simul dicatur non bene fieri animæ viduæ, quasi diceretur, dum nutritur caro, negligitur anima. Caro autem dicitur sterilis, dum anima est vidua; quia dum vacua & deserta est anima, nihil boni caro præstat. Denique vidua est anima, quando est Deo vacua, & tunc illi animæ viduæ non benè fit, quando ita deseritur anima, vt cum posses illam Deo replere, non tamen audeas. *Iob. 24.*

Vt verò quæ de humili cultu iungendo familiaritati cum Christo Domino dicta sunt, corroborentur firmiùs: opportunum videtur exemplum Dauidis, coram Arca ludentis, saltantis, & sese cùm interne, tum externè plurimùm humiliantis.

Ante Dominum qui elegit me, Ludam & vilior fiam plusquàm factus sum, & ero humilis in oculis meis. 2. Reg. 6.

VERITAS PRACTICA.

De vtroque necessario humilitatis actu.

Vel neutro vel vtroque simul oportet esse humilem. Quæ Sacramento debetur humilitas, velut ipsum Sacramentum sit indiuisa necesse est.

RATIO EST, Quia quæ Sacramento debetur humilitas, nos illi perfectè totos debet subjicere.

Sed nisi esset in nobis indiuisa, non perfectè nos totos Sacramento subjiceret.

Ergo sit indiuisa necesse est: Et neutro vel vtroque simul humilitatis actu nos esse oportet humiles.

I. PVNCTVM.

QVAM in multis luculenter Arca veteris testamenti, Figuram Augustissimæ præ se ferret Eucharistię, posset considerari attentius, & illud Mosis de Populo Christiano longè magis quàm de Iudaico pronuntiari: *En populus sapiens & intelligens, gens magna. Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut adest nobis Deus noster.* Verùm quo cultu sit à nobis celebrāda hæc Noui Testamenti arca, quaue pietatis significatione prosequenda, his maximè solennioribus Feriis quæ totæ sunt illi cultui destinatæ, longè magis præstat expendere; seu potius intueri exemplo veteris illius populi qui tanta religione suam illam in arcam ferebatur, quanta describitur in eorum monimentis ad omnem posteritatis memoriam commendanda. Sicut autem inter illos dignitate Dauid eminebat, ita & isto pietatis genere præstitit, tantumque cultus ac religionis illi Sacro ligno quondam exhibuit, vt videatur non fuisse magnus Dauid, nisi vt se tum magis demitteret, nec maior vnquam visus sit, quàm cùm se ita demisit.

Deut. 4. D. Th. in opusc.

Habetur rei gestæ historia fusè descripta libro secundo Regum, capite sexto. Fusius autem à sancto Papa Gregorio, multas quidem ob illustres quæ in ea lucent virtutes, sed vnam præsertim humilitatem.

Lib. 27. Mor. c. vltimo.

Intueri libet, inquit, *quanta virtutum munera Dauid perceperat, atque in his omnibus quàm forti se humilitate seruabat. Quem enim non extolleret ora leonum frangere, vrsorum brachia dissipare, despectis prioribus fratribus eligi, reprobato rege ad Regni gubernacula vngi, timendum cunctis vno lapide Goliam sternere, à rege proposita extinctis allophylis numerosa præputia reportare, promissum tandem regnum percipere, cunctumque Israëliticum populum sine vlla contradictione possidere?*

Et tamen cùm arcam Dei in Hieruſalem reuocat: quaſi oblitus prælatum ſe omnibus, admixtus populis ante arcam ſaltat. Et quia coram arca ſaltare, vt creditur, vulgi mos fuerat: Rex ſe in diuino obſequio per ſaltum rotat. Ecce quem Dominus cunctis ſingulariter prætulit: ſeſe ſub Domino & exæquando minimis, & abiecta exhibendo contemnit. Non poteſtas regni ad memoriam reducitur: non ſubiectorum oculis ſaltando vileſcere metuit, non ſe honore prælatum cæteris, ante eius arcam qui honorem dederat, recognoſcit. Coram Deo egit vilia vel extrema: vt illa & humilitate ſolidaret, quæ coram hominibus geſſerat fortia. Quid de eius factis ab aliis ſentiatur, ignoro: ego Dauid plus ſaltantem ſtupeo quàm pugnantem. Pugnando quippe hoſtes ſubdidit: ſaltando autem coram Domino ſemetipſum vicit. Quem Michol filia Saül adhuc & tumore regij generis inſana, cùm humiliatum deſpiceret, dicens: Quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſraël diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris, protinus audiuit: viuit Dominus, quia ludam ante Dominum qui elegit me potius quam patrem tuum. Ac paulò poſt ait: Et ludam & vilior fiam pluſquàm factus ſum, eroque humilis in oculis meis. Ac ſi apertè dicat: vileſcere coram hominibus affecto, quia ſeruare me coram Domino ingenuum per humilitatem quæro. Sunt verò nonnulli qui de ſemetipſis humilia ſentiunt, quia in honoribus poſiti nil ſe eſſe niſi puluerem fauillamque perpendunt, ſed tamen coram hominibus deſpecti apparere refugiunt, & contra hoc quod de ſe interius cogitant, quaſi rigida exterius venuſtate palliantur. Et ſunt nonnulli qui viles videri ab hominibus appetunt, atque omne quod ſunt, deiectos ſe exhibendo contemnunt, ſed tamen apud ſe introrſus quaſi ex ipſo merito oſtenſæ vilitatis intumeſcunt, & tanto magis in corde elati ſunt, quantò ampliùs in ſpecie elationem premunt. Quæ vtraque vnius elationis bella, magna Dauid circumſpectione deprehendit, mira virtute ſuperauit. Quia enim de ſemetipſo intus humilia ſentiens, honorem exteriùs non quærit, inſinuat dicens: ludam & vilior fiam. Et quia per hoc quod vilem ſe exteriùs præbuit, nequaquam interiùs intumeſcit, adiungit: Eroque humilis in oculis meis. Ac ſi dicat, qualem me exteriùs deſpiciens exhibeo, talem me & interiùs attendo.

In quibus ſancti Doctoris verbis, vtrum magis mireris, vide, an Dauidem ſic humiliter de ſe ſentientem, an Gregorium ſic humiles Dauidis ſenſus exponentem. Ex vtroque certe liquet, quàm opportunè modo hæc Veritas perpendenda proponatur, *Quòd quæ debetur Sacramento humilitas, velut ipſum Sacramentum*

sit indiuisa, hoc est, sit ita simul à nobis iungenda, vt nisi simul internum ac externum humilitatis iungamus actum, nulla sit prorsus humilitas, nullus Sacramenti cultus, nulla pietas, nulla deuotio.

Ratio quæ affertur non tantum est efficax ad Veritatis euidentiam, sed ad pietatis sensum acuendum: Vt enim declaretur quænam Sacramento debeatur humilitas, debet ea proferri humilitas, quæ nos perfectè totos Sacramento subjiciat; nec enim minor illi debetur: nam cùm sit humilitati hoc proprium & natiuum, vt quantum cuique debetur, tantum illi quod quisque debet, totum subjiciat: certè non minus à nobis Sacramento debetur, quàm quod toti sumus, ac proinde non minor esse potest circa illud humilitas, quàm quæ nos illi totos plene & perfectè subjiciat, dicaturque nobis singulatim, *Humilia valde spiritum tuum.* *Ecclesi. 7.*

Iam verò vt apertiùs id agnoscamus, nonne inspectādi sunt tituli, quibus iure suo sanctissimum Sacramentum nos sibi totos deuincit? nonne autem in his inspectandis titulis pietas inflammari potest? Age ergo, quid est quamobrem toti sumus præsertim huius Sacramenti? Proferri possent tot tituli quot in se Christus continet, quibus nos sibi totos habet deuinctos. Nam cum sit ipse Christus præsens Sacramento, præsentiâ, quam vocant, reali & personali; quid minùs habet Sacramentum quàm quod Ipse Christus? Sed ne longiùs abeat oratio, septem duntaxat attingemus illos qui Christo simul & Sacramento magis conueniunt.

Primus est *Sacerdotis & sacrificij.* Quis dubitet Christum esse primarium sacerdotem, qui se ipsum toties immolat, quoties hæc ab aliis sacerdotibus sacra immolatur hostia? Nonne propterea dictus *sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, & sempiternum habere sacerdotium?* Potestne verò considerari Christus sic se totum in Sacramento immolans, & non inde inferri nos eius esse totos hoc titulo tam frequenter renouato, quàm se ipse frequenter immolat? Nonne sic *hostiam nos vt illi exhibeamus*, sæpe admonemur? *Psal. 109. Hebr. 7. Rom. 12. Ephes. 4.*

Secundus est *Redemptoris*, sic enim passionis & mortis suæ meritum nobis applicat, vnde illi ab Ecclesia canitur, *Vt redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus.* Quid verò est esse redemptos, nisi totos eius esse, à quo redempti sumus? Nonne sic ar-

gumentatur

gumentatur Apostolus? *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno.* 2. Cor. 6.

Tertius est *Regis*. Sic enim regnat in tota vniuersim Ecclesia, quæ dicitur eius regnum, & particulatim in anima, quæ se illius subdit legibus. At quid est esse subditum illius legibus, nisi totum illius esse, cum prima regni lex ea sit, *regnum meum non est de hoc mundo*, Idest, vbicumque regnauero, nihil caducum, nihil creatum, nihil mortale sese mihi opponat. Ioan. 18.

Quartus est *Pastoris*. Carne sua videlicet nos ipse pascit, quid clarius? at quid strictius ad nos illi totos astringendos? quid magis nostrum quàm cibus quo sustentamur, & quid minus nostrum, quam nos cibo illo sustentati, si nos in se cibus ille conuertat? *Qui manducat me*, inquit, *& ipse viuet propter me.* Ioan. 6.

Quintus est *Sponsi*. *Nam qui habet sponsam, sponsus est*; & qui sponsus est, habet sponsam. Hîc autem in Sacramento cum inter Christum & animam intercedat vnio quæ in terris potest esse strictissima, non potest alio quàm sponsæ nomine significantius exprimi: nec potest ambigi quin inde anima tota sit Sacramenti seu Christi, cùm sponsa tota sit sponsi, relictis aliis omnibus. Ioan. 3.

Sextus est *Magistri*. Quo de titulo vide sequentem Feriam, & quali nos inde vinculo sibi totos constringat, expende quod ipse dixit, *Omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Luc. 14.

Septimus denique *Medici* qui sanet omnes infirmitates nostras, si velimus eas sanari: velle id autem quid est aliud, quàm nos ei totos subjicere? Vnde ipse ab vnoquoque nostrum quærit, *Vis sanari?* vis te mihi sanandum permittere? ô quis nolit? & tamen cum vix vllus sanetur, mirare potius, ô quis velit? Videsne saltem quo iure quibusue titulis Sacramentum hoc exigat, vt illius toti simus, ac proinde humilitas quæ nos illi subjicit, nos totos ei subjiciat necesse est, aut ea non sit humilitas quæ tali debetur Sacramento. *Hic apparebunt humiles mei.* Ioan. 5. Iudith 16.

II. PVNCTVM.

SED nisi esset in nobis sic indiuisa humilitas, vt simul interna & externa esset, non perfectè nos totos subjiceret Sacramento.

Cum enim constemus anima & corpore, nonne si horum defi-

cimus alterutro, non toti ſimus? Nonne autem illorum deficimus alterutro, ſi vel interna vel externa deſit humilitas? Nonne ad corpus æquè ſpectat externa humilitas, atque ad animam interna penetrat? Nonne idcirco in Sacramentis & in vniuerſo Dei cultu adhibentur ceremoniæ, ritus & formæ quædam, quibus ſuo modo exercetur corpus & impenditur in diuinum obſequium, ſicut ſuis internis actibus anima? Nonne hoc eſt quod aiebat David, *Cor meum & caro mea exultauere in Deum viuum.* Videri poteſt S. Thomas loco annotato.

Pſal. 83. 1. 2. q. 101. *a. 2.*

Licet verò etiam diceretur humilitate corporis animam, & humilitate animæ corpus humiliari iuxta illud Dauidicum, *Humiliata eſt in puluere anima noſtra,* cùm tamen aliter atque aliter internis & externis humilitatis actibus anima ſiue corpus ſeſe ſubjiciant, quis non videat, quod ſi deeſſent alterutri eorum actus, ſimul deeſſet etiam ex illis partibus humilitas & ſubiectio; ſicut ſi fide diuina non crederentur omnes articuli, nonne tot illis ex partibus fides deeſſet, nec intellectum Deo ſubjiceret, quot deeſſet credendis articulis?

Pſ. 43.

Sic planè ſentiunt de vera humilitate ſancti patres. Sic expreſsè S. Ambroſius, *Vera humilitas eſt quæ inter quoſlibet meritorum gradus, nunquam ſui poteſt eſſe diſſimilis. Nam & in officiorum viciſsitudine, & in manſuetudinis lenitate, & in voluntaria paupertatis electione, inuenitur multa diſtantia, & alter altero in propoſiti ſui deuotione aut maior aut minor eſt. IN VERA AVTEM HVMILITATE NIHIL DIVISVM, nihilque non ſolidum eſt, & ideo omnes participes ſuos vnum facit, quia inæqualitatem ipſa non recipit.*

L. 10. Ep. 84.

Non eſt ſenſus, æqualem eſſe in omnibus humilitatis virtutem, aut æquales omnes in hac eſſe virtute; cùm longè diſpar eius poſſit eſſe ratio, ſicut fidei, charitatis, & aliarum virtutum: ſed quaſi diceret S. Doctor, nihil eſt ita diuiſum, ita mancum & deficiens in vera humilitate, vt non plenè ſubjiciat omnem hominem ex quauis ipſius parte quam exigit eius ſtatus vt ſe ſubjiciat; nam ſi alioquin aliqua pars deeſſet, non eſſet vera humilitas, manca eſſet & mutila, ſicut mutilum eſſet corpus, cui totæ non adeſſent ſanæ partes & integræ. O inſignem humilitatis gloriam, quæ ſic tota ſimul in ſe conſtat, vt vel nulla vel tota ſit.

III. PVNCTVM.

SICVT ergo Dauid ex vtroque humilitatis actu dicebat : Ante Dominum vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis : *sic nos oportet esse humiles, tum internè simul & externè, coram Christo Domino : sic indiuisa debet esse humilitas quæ sanctissimo debetur Sacramento, velut ipsum quodammodo Sacramentum,* Idest, tota simul in vnaquaque sui parte. Sicut nempe corpus & sanguis Christi separatim consecrantur in altari, aut sicut corpus ipsum in partes dissecatur, cùm tamen Christus totus remaneat sub vtraque specie & sub minima quauis parte; sic humilis animus, licet hunc aliquando internum separatim, aut hunc externum humilitatis actum exerceat, debet tamen vtrumque simul indiuisim exercere. Debet externum actum ex interno producere; & internum quem edit, debet externo profiteri, aut paratus esse ad quamcumque profitendi rationabilem occasionem. Sicut enim *corpus ordinatur in Deum per animam,* inquit S. Thomas, *ita cultus exterior ordinatur ad interiorem,* & interior ab exteriore perficitur, vnde nonnullis indiget sensibilibus signis quibus adiuuetur & compleatur, sicque homo perfectè Deo subjiciatur, idest, se toto, idest, animo & corpore, non vno separatim sed vtroque simul. *Humiliemus illi animas nostras, seruientes illi :* quocumque scilicet externo cultu : sic sanctissima Iudith non vnum ab alio separans, sed vtrumque simul ita connectens, vt sicut ex corpore & anima fit vnum compositum, qui homo dicitur, & sicut ex Christi corpore & speciebus panis fit vnum Sacramentum quod per excellentiam Sacramentum nominatur, ita ex internis simul & externis humilitatis actibus fit illa virtus Humilitas, qua verè Christus colitur, & sine qua nullus est eius cultus. *In vanum & sine causa me colunt,* inquit Dominus, nec prodest interior cultus, si quem debent exteriorem non adhibent, nec sufficere potest exterior, si alter desit; atque ita in vanum & sine causa me colunt, quando mihi tantùm alterutro seruiunt & non vtroque simul.

1. 2. q. 101. a. 2.

Iudith 8.

Isa. 29.

Marci 7.

Non potest quidem corpus sine anima, nec animus sine corpore quamdiu hîc viuit, humilitatis aut religionis cultum vllum exhibere; sicque naturaliter à se inuicem illi actus interni & externi non magis separati sunt quam corpus & anima quæ simul

vniuntur. Si tamen accuratiùs inspectentur prout à multis exerceri solent, & morali sensu perpendantur, tanta illorum occurret differentia, quanta est corporis & animæ dum à se disiunguntur. Solo corpore, solo externo cultu & actu, quasi essent exanimes, illi Christum colunt & se illi subjiciunt, qui flexis quidem adorant genibus, sed mente, ne dicam lingua & oculis, mente interna sic vagantur, vt vix vllum veræ pietatis sensum, vix vllum
Isa. 29. veræ humilitatis actum ex animo edant. *Appropinquat populus iste ore suo & labiis suis glorificat me, cor autem eius longè est à me.*

Atque vtinam de leuiculis quibusdam animi motibus querela tantum esset, sed contineamus nos in nostra de humilitate materia, consideremus quo tempore se vir ille aut mulier ad templum conferunt adoraturi sanctissimum Sacramentum, seque illi toto prostraturi corpore, quasi viles & humiles serui; nihil tamen animo versare aliud quàm superba, quàm elata, quàm mundana, & vno verbo, Christianæ humilitati planè opposita. Quod enim pene omnes in templis, nisi diligenter caueant, cogitatione detinet & affectu, superba illa est vestium laxitas, & ambitiosa quædam spectandi sui cupiditas, quâ fit, vt vel oculos & mentes spectantium omnium ad nos attrahamus, vel ipsi nos è conuerso sinamus in illos attrahi, ne quid forte nobis splendidius & illustrius præ se ferant, vnde inuidiæ faces, arrogantiæ stimuli, & superbiæ flatus excitantur supra fidem exitiabiles, atque ita mentem penitus occupant, vt non sola horum cogitatio, quod satis quidem graue foret, sed affectus, sed desideria, sed prauæ cupiditates, totum sibi furentur hominem, nihil vt concupiscat anima vehementius, quàm quod corpore videtur abiecisse. Nonne vides vt corpore sese deprimat, sese abjiciat, & in pauimentum pronus se incuruet? At videsne vt simul se superbè erigat animo? vides vt intumescat, vt inuideat, vt se splendidiorem aliis gaudeat, vel minus illustrem doleat? Et vocabis externos illos humilitatis actus? Illum censebis humilem, qui dum se actu exteriori abjicit, se interiori attollit; dum Dauidem simulat, Saülem agit; & quo se putat cultu corporis Christum magis vene-
Ioan. 8. rari, magis inhonorat & offendit. *Et vos inhonorastis me. IBI cla-*
Iob. 35. *mabunt & non exaudiet, propter superbiam.* Hæc vna maximè ratio cur preces nullæ, quia dum oras, superbis: & superbos Christus non audit.

Quando etiam ſuperbum deponerent habitum, niſi ſimul animo verè ſint humiles, ſunt illæ ſimiles cuidam mulieri quæ mutauit habitum vt Prophetam falleret. *Ingredere vxor Ieroboam : quare aliam te eſſe ſimulas?* 3. Reg. 14.

Sunt alij verò qui ſe intus animo variis exercebunt in actibus humilitatis, deuotionis & perfectioris cuiuſque cultus, quaſi ſint omnium viliſſimi & deterrimi, quos tamen ſi ſe obtulerit occaſio vel in templis cedendi aliis, vel in compitis comitandi cum paucis ſacram Hoſtiam ad Infirmos delatam, pudebit ſcilicet, erubeſcent, confundentur, declinabunt à ſemita; quod ſoli pauperes Chriſto faciunt, id negabunt diuites, quaſi ſupra ſuam ſortem ſic Chriſto deſeruirent, quaſi quod Chriſto præſtaretur obſequium, ſua eſſet inferius dignitate. An iſtos credes humiles? an illa erit humilitas ſic diuiſa, quæ Sacramento debetur? Apparet certè quàm ſit manca. Quamobrem caue omni modo faſtum, & audi quod ait Dominus per Prophetam; *Non adjicies exaltari amplius in monte ſancto meo.* Sophon. 3.

Videri debet præſertim Feria 2. ſequentis Hebdomadæ.

Atque vt nihil debitum Sacramento reſeruemus non plene datum, ſubjungatur præcedenti ſequens, de triumpho Chriſti ad hæc Apoſtoli verba:

Expolians principatus & poteſtates traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo. Coloſſ. 2.

VERITAS PRACTICA.

Quæ hodiernum Chriſti triumphum res vna magis illuſtrare debuerat, hæc vna magis obſcurat.

RATIO EST, *Quia voluntas humana eſt quæ hodiernum Chriſti triumphum magis illuſtrare debuerat.*

Sed illa ipſa voluntas hunc triumphum magis obſcurat.

Ergo quod eſt valde deplorandum, & ne vitio noſtro fiat, diligenter præcauendum, quæ hodiernum Chriſti triumphum res vna magis illuſtrare debuerat, hæc vna magis obſcurat.

I. PVNCTVM.

Seß.13. c.5. SANCTA Synodus Tridentina declarans *piè, & religiosè admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, vt singulis annis peculiari quodam & festo Die præcelsum & venerabile Sacramentum singulari veneratione ac solennitate celebraretur, vtque in processionibus reuerenter & honorificè illud per vias & loca publica circumferretur*, hanc reddit rationem valde considerandam: *Aequissimum est enim sacros aliquos statutos esse dies, cùm Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum & Redemptorem pro tam ineffabili & planè diuino beneficio, quo mortis eius victoria & triumphus repræsentatur. Atque sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio & hæresi triumphum agere, vt eius aduersarij in conspectu tanti splendoris & in tanta vniuersæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati & fracti tabescant, vel pudore affecti & confusi aliquando resipiscant.*

Hæc ad verbum sancta illa Synodus, vnde non modo patet hodiernam solennitatem esse quemdam Christi triumphum, sed hunc triumphum esse triplicem de quo citata possint Apostoli verba intelligi, *Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

Primus triumphus est Crucis & mortis, cum Christus in cruce moriens, principes tenebrarum harum nempe dæmones vicit, & de his triumphauit, quia per mortem suam, quantum in Ipso est, animas eis sustulit, & æternæ damnationis sententiam contra homines latam, in sempiternam commutauit beatitudinem. Hic autem triumphus hodie repræsentatur, ipsos hodie secum dæmones Christus victos & ligatos quodammodo circumducit per vrbem & vniuersum orbem, atque in exemplum profert quo discant omnes sic se victori Christo subjicere. *Nam oportet* 1. Cor. 15. *illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius.*

Secundus triumphus est Fidei seu Veritatis Catholicæ contra mendacium & hæresim, cuius Authores & fautores sunt ipsimet principatus seu principes tenebrarum de quibus triumphat hodie Christus, cùm se tanto magis colendum & adorandum palam omnibus præbet, quantò illi magis eum deprimere contendebant, negantes Sacramenti veritatem. *Sic honorabitur quemcumque Rex voluerit honorare.* Esther 6.

Tertius denique est Virtutis seu Veritatis practicæ contra prauam & peruersam humanam voluntatem, quam sicut deprauant illi ipsi Tenebriones aduersarij qui peruertunt intellectum, ita de illis hodie triumpharet Christus, nisi eius retardaremus triumphum; Nec minus de hoc triumphi genere interpretari liceret Apostoli verba quàm de aliis; sicut apertè S. Bernardus de se aiebat, *Vtinam ego inueniar in his spoliis quibus spoliatæ sunt contrariæ potestates, traductus & ipse in possessionem Domini.* *Epist. 190. ad Innoc. Pont.*

Sed proh dolor, quæ hunc hodiernum triumphum res vna magis illustrare deberet, illa vna est quæ hunc magis obscurat. Hoc est de quo minus triumphat Christus, de quo tamen potissimum vellet triumphare. Humana nempè voluntas est, quam vnam sibi præ omnibus aduersariis vellet esse subiectam, & illa vna est quæ nunc illi etiam, nostro vitio, & nostra perfidia, magis resistit. Quamobrem id etiam atque etiam diligenter attendamus, & quantùm hodiernæ Sacramenti gloriæ seu glorioso Christi triumpho deesse nolles, tantùm vide ne modo desis considerandę huic Veritati, quæ te doceat in quo sita sit illa triumphi gloria, quantumque possis illam aut illustriorem reddere vel obscurare deteriùs.

Ac primum illud quod expendendum venit de Diuina circa humanam voluntatem voluntate, certum est non tam multis ad intellectum egere verbis, quàm multo ad ponderandum intellectu, pro ipsa rei quam continet grauitate ac merito. Quid enim dignius quàm quòd primum à nobis Deus postulat? Quid autem clarius quam vnam esse ex omnibus nostram voluntatem? Quid notius in scripturis quàm illa Patris amantissimi sollicitatio: *Præbe fili mi cor tuum mihi?* Hoc est affectus omnes tuos quos dare vel negare solius est voluntatis? Aut si affectus inter omnes, amorem cordis præcipue desiderat, cuiusnam humanæ potentiæ est, hunc affectum impendere nisi rationalis illius quam vocant appetitiuæ facultatis, cuius idcirco solum obiectum est quod est bonum, vt quod solum est bonum norit diligere. *Et nunc Israël quid Dominus Deus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum & ambules in viis eius, & diligas eum ac seruias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua?* Vim magnam facit Moses in paucis istis verbis, *Et nunc.* Quasi diceret, post tot tantaque tibi collata beneficia, post tam insignes suæ singularis beneuolentiæ thesau- *Prou. 23.* *Deut. 10.*

ros patefactos, quid sequitur, quid exigit, quid meretur, quid reddes? Quid te illi debere agnosces? quid aliud quàm amorem reciprocum, cum amor amore solo compensetur? Hoc vnum si reddideris, licet abessent alia, satis sibi factum putat: Et hoc vnum nisi reddideris, licet adessent cætera, nihil te illi dedisse putes, nihil à te accepisse dicet.

O quàm modò longè id aptius! *Et nunc* Christiane! nunc post ipsum datum in mortem pro te Filium! nunc pro ipso in cibum filio derelicto, nunc pro tot effusis per ipsum gratiis! Et nunc quid Dominus Deus petit à te nisi vt ipsum ex toto te diligas? Et quid est ipsum ex te toto diligere, nisi voluntatem tuam omnem illi dare, dedere, consecrare?

Quòd si altiùs & attentiùs tanti Sacramenti causas & effectus rimari velles: cur sic in sacrificium simul & cibum, cur in panis & vini specie, cur tam crebrò frequenterque? cur tam familiariter & intestinè nobiscum agat? Intelligeres profectò intelligeres vnum hoc tandem spectare omnia, nostram vt sibi voluntatem demereatur ac deuinciat, vni demum seruire omnia voluntati vel purgandæ vel promouendæ vel vniendæ suo summo Bono. Nam tametsi ad cæteras animæ facultates Sacramenti se confert gratia, licet refrænandæ cupiditati prosit, licet memoriam instruat & intellectum illustret; quia tamen horum est finis omnium nostræ cum diuina voluntatis vnio, cui prorsus perficiendæ nexum hunc Sacramentalem Christus instituit, nonne hanc vnam nostram expetere dicendus est præcipuè voluntatem?

Gen. 24. *Quæramus ipsius voluntatem*, dicebant de Rebecca parentes ad iungendas cum Isaaco nuptias: O quid cogito, cum illud ipsum cogito pronuntiatum à Diuinis illis Personis quæ ad salutem animæ, Mysterium Incarnationis & Eucharistiæ decernebant? Quid quærebant in his mysteriis nisi salutem animæ? Quid quærebant in salute animæ nisi voluntatem ipsius? Quid dicebant si quid secum de Christo dicerent, & de anima, nisi hoc vnum, *Quæramus ipsius voluntatem*. Purgari debet à peccatis anima, *Quæramus ipsius voluntatem*: Expugnari debet suis vitiosis cupiditatibus, *Quæramus ipsius voluntatem*: Illustrari debet virtutibus, *Quæramus ipsius voluntatem*: Diuinis exornanda est dotibus, *Quæramus ipsius voluntatem*. Hoc vnum tota petit Diuinitas, hoc vnum quidquid cum Deo Christus agit in anima, *Quæramus ipsius voluntatem*. Hoc vnum

vnum quærit qui non nostra sed nos quærit, ac proinde quis non videt, quàm hoc vno præsertim trophæo redderetur illustris eius triumphus, cùm ad hunc vnum præsertim deuincendum aduersarium, quicquid gestum est pugnæ, quamdiu vixit Christus, propterea gesserit, & vitâ potius quàm pugnâ cesserit, vt de hoc triumpharet gloriosiùs inimico, quem faceret in triumpho amicum & triumphi socium.

Si qui dicuntur alij à Christo debellati hostes, Dæmon, Infernus, Caro, Mundus, & quidquid contra Deum obsistit; nec obsistit contra Deum, nec à Christo debellatur, nisi quia voluntatem subducit humanam & in se pertrahit; subiecta detur humana Christo voluntas, nullus iam restat qui se illi opponat, aut quem nolit oppositum inimicus. Non se opponet Mundus qui sola voluntate se opponit Christo. Non se opponet Caro quæ voluntate, cum Christi gratia regitur. Se opponet quidem Dæmon, sed Dæmonem sibi oppositum contemnit Christus, nec illum quærit sibi amicum aut aliter debellatum, quàm quod in hominis vincitur voluntate. Quamobrem hæc humana voluntas vnus est Christi aduersarius, de quo quàm gloriosè triumphat, tam illustrem agit triumphum; hoc est medium inimicorum Christi de quo Psaltes, *Dominare in medio inimicorum tuorum.* Ps. 109.

II. PVNCTVM.

S*ED illa ipsa voluntas hunc triumphum magis obscurat.* Quia videlicet illa est, quæ cùm magis deuicta, magis subjugata, magisque Christo subiecta esse deberet, minus tamen ex omnibus se illi subditam reddit. Quotquot enim aderunt in hodierna solennitate peccatores, quotquot in peccato voluntario comitabuntur hunc solennem Christi triumphum, tot tantisque modis aderit inimica Christo voluntas, non triumphata sed triumphans, non victa sed vincens, non subacta sed subigens, rationem scilicet & gratiam, vnde inordinatio nascitur, vnde peccatum prodit, vnde rebellio contra Christum fouetur; vnde illa est denique triumphi obscuritas, cùm qui capitalior est Christi hostis, Christum potius ducit subiectum quàm ab ipso ducatur. *Seruire me fecisti in peccatis tuis.* Hoc humanæ Christus ait volun- Is. 43.
tati, quæ Christo seruire noluit, quæ seruire Christum fecit in

peccato suo, cum à se Christum expulit, cum eius leges & imperium detrectauit, cum se sui Dominam fecit, non Christi legem & gratiam. *Confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non seruiam*, idest, non me tibi subjiciam, sed tu mihi potius cedes & sines quod volo facere. Nonne hoc ipsum est quod alia iam Veritate supra exposita, declaratum fuit:

Ier. 2.

In 1. p. die 12. Ian. Nisi te subdas Deo, Deum tibi subdis?

Quis dubitat hunc animæ peccatricis damnosum esse statum, vt quamdiu manet in peccato, non sit ex parte voluntatis, subiecta Christo? Licet illi memoria, licet intellectu iungatur, licet pio quodam affectu sensibilique cordis aspiret motu: non est tamen, non est voluntate anima Christo subjecta, quia peccatum lethale quoduis est ipsa Christi & animæ voluntatum disiunctio. *Quasi romphæa bis acuta, omnis iniquitas:* Bis malitiam suam exacuit, & in Christum & in ipsam iniquam animam. *Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrum*, quâ quæso diuisione, nisi voluntatum?

Eccles. 21.
Is. 59.

Quamobrem licet vel vnus tantum in celeberrimo qui futurus est, vel qui iam fuit, populi cætu, peccator præsens adesset, satis esset ad obscurandum Christi triumphum, quia voluntas illius peccatoris non esset captiua Christi, non esset Christo subjecta, non de illa Christus triumpharet: quantò magis putatis obscurandum illum triumphum, cum tot penè peccatores adsint, quot aderunt triumphi comites, quot spectatores, quot ciues? Quis enim cogitat hodie de reuocanda in seruitutẽ Christi sua voluntate? Quis de abjuranda sua perfidia? quis de suo sibi reconciliando Rege Christo? *Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo dicens, quid feci? omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium*, Quasi ex sola consuetudine, quasi sine vllo adhibito intellectu, sine vlla recta voluntate, sine vlla ratione, quasi nec adesset homo, nedum Christianus.

Ier. 8.

III. PVNCTVM.

QVÆ *hodiernum igitur Christi triumphum res vna magis illustrare debuerat, hæc vna magis obscurat*; Nempe humana voluntas, quæ quidem quantò esset magis subjecta Christo, tantò

eius triumphum illustriorem redderet, & quantò etiam per peccatum magis erit disiuncta, tantò illum obscuriorem faciet, tantumque de solenni eius deducet gloria, quantum à præstantissimo belli Duce detraheretur, cum vel ei parta diriperetur præda, vel ne illam sibi pareret, auocaretur. *Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*: Quasi non esset ipse Christus, aut quasi Christus non esset Deus, quem hodie singulari gloria colendum ducimus. *Repletus es tu ipse ignominia pro gloria*, dicit Dominus, Id est, in teipsum peccator conuertis quod Domino facis. Si de te Christus triumpharet, gloriosum triumphum ageret, & in gloriam tuam redundaret: quòd si de te non triumphat, ignominiosus erit triumphus, & erit ignominia tua talis triumphus. Hoc enim ipso quo de te non triumphat Christus, triumphat diabolus: hoc ipso quod non vis dicere sicut Apostolus, *Deo gratias qui semper triumphat nos in Christo Iesu*, vis de te dici hoc ab eodem Apostolo: *resipiscant à diaboli laqueis à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem*, seu ex Græco, circumducuntur velut bello victi, vel vt feræ reti captæ. Quid autem ignominiosius quàm sic à Christo transire ad dæmonem? Sic è captiuo Christi captiuum fieri dæmonis? Sic malle de se dæmonem quàm Christum triumphare? Sic denique quam Christo putas hodie conferre gloriam, hanc sibi dæmon iure quodam suo vendicet, quia te suum vendicat, te suum possidet. *Voluntarium seruum sibi diabolus auctionatur*, inquit S. Ambrosius, *neminem iugo seruitutis astrictum possidet, nisi se ei prius peccatorum ære vendiderit*; sic & nemo peccat quin se illi vendat in seruum. O dignum tali Domino seruum!

Rom. 1.
Hab. 2.
2. Cor. 2.
2. Tim. 2.
Lib. de vita beata.

Hoccine est solemnitatem Domini agere? Hoccine est triumphum Christi celebrare?

Quid prodest vias mundare cùm immunda incedas anima? Quid prodest faces accendere, cùm in tenebris ambules? Quid prodest externum procedendi tenere ordinem, cùm intus animo procedas inordinatus? Quid honoris causa corpus stipare Christi, cùm ab eo per peccatum longè magis distes quam à terra cœlum? Prosunt illa quidem suo palam modo, nec sunt propter peccatores deserenda, sed priuatim ita infuscantur à peccato, vt quod illustrius esset in triumpho, si duceretur in gratia, fiat eius defectu tetrius. *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dis-* Thren. 4.

persi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum! Filij Sion inclyti & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

Hæc & alia quæ deplorat Ieremias externa damna, vastationes rerum sacrarum, iacturam bonorum omnium si pateremur, quis non indoleret? Quis non lamentaretur? At quia non apparent foris nostra dedecora, quia soli Deo patent, non hominibus; idcirco minora ducimus, & hoc vnum videmur agere, quod videtur; quod autem non videtur, nostra nil refert. O Christe quid tum animi tui? Quid interni sensus? Quid sacri pectoris? Quid
Matth. 23. diuinæ mentis? Nonne Tu ipse es qui curam internorum præ ex-
Luc 11. ternis tantopere commendabas? Nonne tu ille ipse qui cæcitatis & amentiæ condemnabas eos qui quod deforis esset, mundabant, interna verò negligebant? An minus modo circa hæc animi quàm dum olim mortalem vitam ageres? An minus modo succensi pectoris quo in nos ardeas? Nonne tantò id magis nobis verendum quantò te minus verendum præbes? Nonne illud de te nobis pronunciatum: *Porro Triumphator in Israël non parcet, &*
1. Reg. 15. *pænitudine non flectetur.* Tantine, peccator, erat vt peccatum hodie deponeres? Vt confessione mentem expiares: & paratior celebrando Christi triumpho accederes? Non legisti quod post insignem partam victoriam cum Dauid à suis Ierosolymam velut
2. Reg. 20. in triumphum duceretur, expressè dicitur, *Viri Iuda adhæsere Regi suo.* Qui sunt viri Iuda, nisi viri confessionis? Hi nempe sunt qui adhærent regi suo Christo, licet locorum interuallo sint longio-
Psal. 67. res. Quamobrem *præoccupemus faciem eius in confessione. SICVT fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.*

Quæ Psalmi verba possent vrgeri vehementiùs, vel coniunctim cum præcedentibus vel separatim, hanc formando & declarando Veritatem Practicam:

Sicut ab igne cera, sic deberent hodie peccatores à Christi perire facie.

RATIO EST, Quia quod Ignis in ceram agit, hoc Christus in peccatores, si Christo consentire vellent, & sic perirent.

Sed deberent Christo velle consentire.

Ergo & sic perire, non quidem homines, sed peccatores.

QVASI enim duæ res sunt, homo & peccator, inquit S. Augustinus, peribunt peccatores vt saluentur homines, solis ipsorum peccatis pereuntibus. Sic idem ipse S. Doctor exponens verba Ionæ Prophetæ. *Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur. EVERTVNTVR*, inquit, *peccatores duobus modis, aut sicut Sodomitæ, vt pro peccatis suis ipsi homines puniantur; aut sicut Niniuitæ, vt ipsa hominum peccata puniendo destruantur. Factum est quod prædixit Deus; euersa est Niniue quæ mala erat, & bona ædificata est quæ non erat; stantibus enim mænibus atque domibus euersa est ciuitas in perditis moribus.* Tract. 12. in Ioan. 12. Ciuit. 24.

Ad primam autem propositionem quid clarius, quàm quod ex Deuteronomio clamat Apostolus, *Etenim Deus noster ignis consumens est!* Nonne & ipse Christus de se affirmabat: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur?* Licet verò per illum ignem posset omne bonum intelligi, quod Christus in mundum attulit, veriùs tamen illa significatur gratia, qua omne malum culpæ vellet absumere. Deuter. 4. Hebr. 12. Luc. 12.

Non sic enim circa omne bonum, aut circa omnes homines de suo dicit igne, *Et quid volo nisi vt accendatur*, sicut circa omne malum & circa omnes. Non vult inquam omnibus omne bonum, *Cùm in domo patris æterni mansiones multæ sint*; Sed ab omnibus omne vellet excludi malum præsertim culpæ, *Nolens aliquos perire*, inquit S. Petrus, *sed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Ioan. 14. 2. Pet. 3.

Cùm autem semper, tùm hac profecto die quam sibi singulariter caram & honorificam destinauit, dubitari non potest, quin vellet hunc ignem in illis accendi omnibus à quibus vellet honorari. Vellet, inquam, hoc illo suo igne tam ardenter illorum peccata consumere quàm libenter hodiernum ab eis cultum & honorem acceptat. Nam cùm *dona & honores iniquorum non probet altissimus*, vt ait Sapiens: nonne si quorum hodie dona probat & honores, nollet eos esse iniquos & impios? Nonne si laudem hodie sibi acceptam indicat ab ore hominum, nollet hos homines esse peccatores, cum sit expresse scriptum, *Non est speciosa laus in ore peccatoris?* Nonne sic Deus dicitur Abelis munera potius respexisse quam Caïni? Nonne sic amicos Iobi ad ipsum remisit Iobum, quo intercedente fierent eorum munera gratiora? Nonne sic illis denique omnibus quibus dicit *non est voluntas mea in vobis*; dicit, *& munus non suscipiam de manu vestra?* Quamobrem si munus hodie, si laudem, si honorem vult suscipere, nonne prius Eccles. 34. Ibid. 15. Gen. 3. Iob. 42. Mal. 1.

suam velit in nobis esse voluntatem, idest, nos esse cum ipso in gratia, nos extra peccatum esse, nos illius igne consumi si velimus, *sicut cera fluit ab ignis facie. Emundate manus, peccatores: & purificate corda, duplices animo.* Iac. 4.

Vide in 1. parte de Purificatione Beatæ Virginis, vbi de ferendis cereis.

SED Christo consentire deberent peccatores.

Ad hanc secundam propositionem minus etiam restat dubij, cùm id certè quod agunt hodie Christiani, hoc agere debeant, Id est, non ficte, non simulate, sed verè agere. Nonne sic olim in sacris præcipuè clamabatur, *Age quod agis*, verè Deum honorato, quandoquidem illum honorare contendis. Nonne alioquin res est ficta & simulata, nisi quis plane consentiat in illud externum opus tam verè ex animo faciendum, quàm apparet foris esse factum? Quale est autem, peccator, quale est illud opus, quod paras hodie? Quid moliris? Quid contendis? Nonne est honor reddendus Christo? Nonne hoc suscipis? Nonne hoc vis? Nonne hoc velle debes ex animo, sic coniungi Christo sicut videris velle coram hominibus? Nonne verum illi & non simulatum vis deferre honorem? At cùm verus non sit alius quam qui à Christo reputatur & quem ipse à te quærit, sicut audiuisti, nonne cum illo simul conspirare debes, nonne in hoc ipsum illi consentire, illi adhærere, illi cooperari, cùm sine te nihil velit agere sicut sine illo nihil posses?

1. Par. 22. *Cernitis*, inquiebat Dauid populo suo, *Quod Dominus Deus vester vobiscum sit; præbete igitur corda vestra & animas vestras*, Quasi diceret, quasi concluderet quod nobis est concludendum ex Veritate proposita, ne desitis Deo, sicut vobis non deest: sinite vos ipsius igne accendi, quo peccata vestra consumantur, sicut fluit cera à facie ignis. Non minus ille vult hoc in vos agere quàm ignis agit in ceram: sic vos æquè id velitis, sic vos non magis quam cera resistatis. Liberum quidem vobis est consentire vel dissentire, sed libertatem præbere debetis gratiæ, cõsentiendo potius quàm dissentiendo. Nonne illi etiam liberum est hoc in vos agere quod ignis necessario seu naturaliter agit in ceram? At non minus quàm ignis certo aget; non minus quàm si necessario ageret, certò aget, quantumuis agat liberè. Quin potius, audi excessum

bonitatis Christi, pateretur potius ignem non agere, non ardère, non ceram liquefacere, non consumere, quàm se non ardere desiderio, non inflammari voluntate consumendi tui peccati, quo te præsertim tempore cum aliis ad se honorandum conuocat. *Mundi sunt oculi eius, ne videat malum, & respicere ad iniquitatem non poterit.* Quid est quod tu modo non idem sentias? Quid est quod libertatem in hoc ipsum non ita certò præbeas? Nonne tibi liberum est, vel adesse hodie vel abesse si velis, ab illo communi cœtu, quo palam conuenitur ad Christo debitas referendas palmas? Tu tamen abesse nolles; tu tam debitum agnoscis pietatis officium, vt tibi quodammodo non putes esse liberum non adesse: nec cera magis fluit à facie ignis, quam quæcumque obstacula quæ te possent inde auocare, deficiunt & quasi liquefiunt aspectu tanti debiti. Solùm remanere videtur libertas, vt id vnum agat quod debet. Cur non porrò pergit vlterius? Cur non cogitas te non minus debere sacris hodie interesse persoluendis, animo rectè composito, quàm corpore, quandoquidem agitur de honorando Christo, qui animo magis quàm corpore honoratur? Aut si non ignoras tale debitum, cur non reddis æquè ac aliud? Cur te non reddis illi gratiosum, quem dicis te velle pro debito tuo colere, quem tamen probè scis non posse debitè colere, nisi te illi gratiosum reddideris? Nonne hoc est præuaricari? Nonne hoc est vna manu destruere quod alterâ construas? Nonne hoc est in duas partes claudicare? Nonne hoc est Arcam & Dagonem simul statuere? Hab. 1.

Mementote istud & confundamini: redite prauaricatores ad cor: recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus. Quasi diceret, hæc cogitate quæ cogitari non possunt sine confusione, nec eorum sentiri potest confusio sine pio cordis affectu, quo tandem liquefacti pereatis qua parte peccatores estis. Quòd si tali pietatis sensu non emollimini, reuocate in mentem quæ prioribus sæculis suplicia Deus sumpserit ab his qui Arcam aut res sacras profanè tractauerunt. Nam ille ipse est Deus qui olim & qui modò à vobis colitur; Ille ipse ignis qui ardore iustitiæ consumet eos in interitum, qui ardore bonitatis consumi noluerunt in salutem. O sancta Prophetæ vota, ô antiqua sanctorum desideria, quò tandem spectabatis, cùm è cœlo in terras sic Dominum euocaretis: *Vtinam dirumperes cœlos & descenderes: à facie tua montes defluerent:* Is. 46. Is. 64.

sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni. Ecce iam toties dirumpuntur cæli & descendit; nec dubium quin ab eius facie multi montes defluxerint; Sed cur non omnes? cur tam multi adhuc indurati? Cur tam multi bonitate tanta magis etiam obfirmantur quàm emolescunt? Hoc est scilicet quia sicut ignis ceram liquefacit & obdurat lutum, sic lutosæ mentes illo diuino igne magis indurantur; aut qui certè sic indurantur, apparet eos esse lutosos & terrenos homines.

Contra est illa Veritas quæ infra in hac parte declaratur, vbi de Cælesti Pane, *Quo qui viuunt, Cælestes fiunt: & sic in suis viuunt corporibus sicut Cælites in assumptis.* Vide Fer. 5. 6. & Sabbatum Hebdom. 13. Quò etiam multa huius & sequentis septimanæ referri possunt.

FERIA SEXTA.

DE EVANGELICA DOCTRINA, A CHRISTO DOMINO TRADITA ET SVMMATIM CONTENTA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Dabit vobis Dominus panem arctum, & non faciet auolare à te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum monentis: Hæc est via, ambulate in ea. Is. 30.

VERITAS PRACTICA.

Sacra Christi schola, Sacro-sanctum Sacramentum. Hîc totum disces Euangelium, breui compendio, nullo impendio.

RATIO

RATIO EST, Quia totius Euangelij quoad moralem doctrinam & practicas veritates, de quibus hic agitur, breue compendium his continetur Christi verbis : Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me, *Quorum proinde verborum vim & sensum si facile didiceris, disces breui compendio & nullo impendio totum Euangelium.* Luc. 9.

Sed horum verborum vim & sensum facile disces ex Sacro-sancto Sacramento.

Ergo hîc totum disces Euangelium, breui compendio, nullo autem impendio : quod quam sit fructuosum, satis patet.

I. PVNCTVM.

MVLTIFARIAM, inquit Apostolus, *multisque modis Deus olim loquens in Prophetis, nouissimè diebus istis, nobis locutus est in filio.* Hebr. 1.

Cogita quàm potenter, quàm efficaciter loqueretur dum viueret, *Erat enim docens sicut potestatem habens, & non sicut Scribæ eorum & Pharisæi, NVNQVAM locutus est homo, sicut hic homo.* Matth. 7. Ioan. 7.

Et verò vt absolutam eorum omnium quæ ad formandos mores commendabat summam aliquam faceret, & breue quoddam compendium, sic identidem se sequentes admonebat, *si quis vult post me venire, abneget seipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me*; Quibus in verbis quidquid continetur, cùm eminenter & excellenti quadam ratione contineatur in sanctissimo Sacramento, nonne *Sacra Christi Schola* dici potest? Nonne *hîc totum disces Euangelium breui compendio, & nullo certe impendio,* cùm hoc tantùm postuletur, vt consideres quid hæc verba significent; & te his afficisinas cum gratia vt id libenter velis exequi quod faciendum didiceris. Luc. 9.

Hoc itaque diligenter inuestigandum, quomodo tota moralis & Euangelica Christi doctrina compendiosè contineatur paucis illis Christi Domini verbis. Quod vt manifestius fiat expende quod sæpius alibi dictum est, vniuersam hanc nostram spiritua-

lem vitam, in his tribus consistere: Primo quidem ab inordinatis motibus concupiscentis appetitus circa bonum sensuale abstineatur: Deinde vt motus irascibilis circa malum sensibile sustineantur; Ac demùm sua quisque in vocatione quod sibi agendum viderit, id tranquillè agat in Domino.

Cum enim Voluntas humana naturaliter duos præcipuos habeat motus ad quos cæteri omnes referuntur; Vnum scilicet complacentiæ in bonum sibi connaturale: tum alterum displicentiæ naturalis à malo sibi contrario: hinc fit vt omnis inordinatio vitiorum ea sit, vel quod nimis & inordinate homo feratur in illud suum bonum, vel nimis auersetur malum; ac proinde tota virtutum ordinatio contra naturales illos motus in eo præcipuè consistit vt abstineamus seu contineamus nos, in illo bono: & oppositum sustineamus malum. Nam sicut vita naturalis continuis duobus cordis motibus continetur, quos diastolem vocant & systolem, id est, dilatationem & contractionem, vnde est eius pulsus & agitatio: sic vita sensualis & animalis duabus illis motionibus, complacentia videlicet qua dilatatur ad bonum sensuale: & displicentia qua contrahitur ad malum sensibile: Vnde sequitur quod quemadmodum suffocatione, aut aliunde impeditis illis cordis motibus, humana vita tollitur: ita mortificatione seu virtutum exercitio repressis istis vitæ sensualis appetionibus, intereat illa necesse est. Reprimuntur autem abstinendo & sustinendo, vnde ad perfectionem restabit tantum agere quidquid agendum occurrerit; in quo perfectè agendo nulla prorsus erit difficultas, cùm nulla supersit naturæ repugnantia quæ sublata est per mortificationem vtriusque appetitus, vt dictum est.

IAM vero quàm sapienter Dominus illa tria suis comprehenderit verbis, facile est aduertere. Nam quod dicit *ABNEGET SEMETIPSVM*, perinde est ac si diceret, *abstineat* à praua concupiscentia. Tum quod pergit *ET TOLLAT CRVCEM SVAM*, hoc est, *sustineat* quod sibi graue est: Ac denique quod addit *ET SEQVATVR ME*, Id est *agat*, & operetur in sua vocatione, exemplo ipsius Christi qui sic vitam suam instituit, vt nos idem facto doceret quod verbo; Vnde illud est sancti Augustini: *Iubemur continere ijs quæ dicuntur bona, & sustinere quæ abundant mala. Continentiæ est, fœlicitati mundi non credere: sustinentiæ, iniquitati mundi non cedere. Et ideo Christus Dominus omnia*

Serm. 245. de Temp.

bona mundi contempsit, & mala sustinuit, vt nec in illis quæreretur fœlicitas, nec in istis timeretur infœlicitas. Itemque alibi : *Omnia quæ habere cupientes non rectè viuebamus, carendo vitia fecit : Omnia quæ vitare cupientes à studio deuiabamus veritatis, perpetiendo deiecit.* l. de vera Relig. c. 16.

O quis prætexat ignorantiam vel rerum discendarum multitudinem cùm tam paucis omnia comprehendantur ! Quis verò difficultatem ausit objicere, cùm suum videat ducem & magistrum non minus exemplo suos quam verbo edocentem ! O quàm rectè dictum à Propheta : *Transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum :* Vt scilicet eò primus eat quò se sequentes vocat. Mich. 2.

II. PVNCTVM.

SED *hæc tria facillimè percipiuntur in Sacro-sancto Sacramento.* Et quidem duobus præcipuè modis, objectiuè, & subjectiuè. Objectiuè considerando statum eius Corporis seu modum Sacramentalem quo ibi existit. Talis enim est vt totus sit in his tribus, *ABSTINENDO, SVSTINENDO, ET AGENDO*; Primò quidem abstinet omni actu vitæ naturalis : licet enim habeat oculos, aures, linguam & alia corporis membra, non tamen ijs vtitur, non ijs videt, nec audit, nec loquitur; Sed alio prorsus spirituali modo. Deinde quantùm quidem pati iam potest, quibus non iniuriis & contumeliis subjacet, & quâ non patientiâ illas suffert ? Ac denique perpetuò illic agit & operatur, conferens gratias omnibus, quotquot se ad eas dignè recipiendas obtulerint. *Pater meus vsque modò operatur, & ego operor.* Sic itaque objectiuè dicitur id docere, cum se facit objectum in quo per fidem discitur hoc ipsum ab eo fieri. Sic & propterea dicitur *Panis vitæ & intellectus*, quia dum viuit vitam intellectualem & spiritualem, facit nos etiam intelligere & capere quænam sit illa vita spiritualis, & in quo consistat, quasi nobis id diceret, *Quod me videritis facere, hoc facite. Si quis mihi ministrat, me sequatur.* Ioan. 5. Eccles. 15. Iud. 7. Ioan. 12.

Deinde verò subjectiuè, id efficacius etiam promouet; Id est, hoc ipse in nobis efficit quod in se facit; Nempe nobis communicat hanc spiritualem vitam, vt, quod ait Tridentinum, *Viuamus vitâ illius qui dixit, qui manducat me, & ipse viuet propter me :* Sess. 13. c. 2.

Sicut enim anima noſtra nos ita viuere facit vita naturali, vt ipſa in nobis viuat, in nobis agat & operetur; Ita Chriſtus dando nobis vitam ſupernaturalem viuit in nobis, viuit vita ſua ſpirituali, vita Sacramentali, vita illa qua viuit in Sacramento, & quam in nobis efficit. Quæ quidem vita cum tota ſit, vt dictum eſt, in *abſtinendo, ſuſtinendo, & agendo*, quid ſequitur niſi vt ipſi toti ſimus in his tribus, aut non ſimus in eius vita toti? Sicque euidenter fiat vt non tantum objectiuè in Sacramento percipiamus illam trium verborum vim in quibus ſumma eſt doctrinæ moralis Euangelicæ, ſed in nobis etiam ex eodem Sacramento ſentiamus vitalem eorum effectum, & efficacem virtutem, vt ij actu & reipſa ſimus quales nos oportere eſſe intelligimus. *Sequor autem ſi quomodo comprehendam, in quo & comprehenſus ſum à Chriſto Ieſu.* (*Phil. 3.*) O verè nobis promiſſum & vere nobis datum *Doctorem iuſtitiæ*, (*Ioel. 2.*) qui ſimul omnia tam facile docet, vt tribus verbis omnia doceat: & quæ facienda docet, ipſe in nobis efficiat!

Ego ſum qui loquor tecum: aiebat quondam Samaritanæ: (*Ioan. 4.*) Nobis nunc verò particulatim, Ego ſum qui tecum ambulo, qui tecum ſedeo, tecum omnia facio, vt ſic omnia mecum facias, vereque illud impleatur: *Vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit.* (*Ibid. 12.*) Ac rurſum: *Qui dicit ſe in Ipſo manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare.* (*1. Ioan. 2.*)

III. PVNCTVM.

SIC ergo ſacra eſt Chriſti ſchola, Sacro-ſanctum Sacramentum, vbi totum diſcas Euangelium breui compendio, nullo impendio; Quia totum in his tribus conſiſtit, *abſtinendo, ſuſtinendo, & agendo*, quæ in paucis Chriſti verbis continentur, quorum virtus & efficacitas ita ſimul lucet & ardet in Sacramento, vt ex luce fidei videamus quemadmodum ibi viuit Chriſtus vt docuit, & ex ardore charitatis qua in nobis ipſe viuit, ſentiamus quod eandem vitam in nobis operetur. *Et vos vnctionem quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis*, inquit dilectus Apoſtolus, (*1. Ioan. 2.*) *& non neceſſe habetis vt aliquis doceat vos: ſed ſicut vnctio eius docet vos de omnibus, & verum eſt, & non eſt mendacium: & ſicut docuit vos manete in eo.*

EGO EGO locutus ſum, & vocaui eum, adduxi eum, & directa eſt via eius, accedite ad me & audite hoc. (*Iſ. 48.*) *Hæc dicit Dominus redem-*

ptor tuus sanctus Israel : Ego sum Dominus Deus tuus docens te vtilia, gubernans te in via qua ambulas: vtinam attendisses mandata mea.

Hoc est verbum consummans & abbreuians in æquitate, quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram, sicut prædixit Isaias, inquit Apostolus. *Hic est præparatus mons domus Domini*, de quo idem Propheta & de quo *omnes dicent, venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius.* Rom. 9. Is. 10.

Hæc *est domus disciplinæ* quò nos inuitat Sapiens : *Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum disciplinæ; quid adhuc retardatis, & quid dicitis in his? Comparate vobis sine argento, & collum vestrum subjicite iugo, & suscipiat anima vestra disciplinam : in proximo est enim inuenire eam.* Quasi diceret quod expressis verbis sæpe inculcat sanctus Chrysostomus : *Non est hîc impendium, non est hîc labor, non est hîc temporis exercitatio, sufficit velle, & totum factum est.* Licet aliqua vero in praxi difficultas diceretur: qualis illa tandem pro rei de qua hîc agitur dignitate! quàm longe alia libenter exhauritur pro cæteris rebus perituris! si à sola nostra voluntate cum gratia sic dependerent dignitates, pecuniæ, prædia, præsentisque vitæ reliqua commoda, quis illa nollet, aut quis nollet necessariam illis acquirendis difficultatem? Is. 2. Eccles. 51. Hom. 26. ad popul.

Vide in 2. parte, Feria 6. post Cineres vbi hæc opportuna declaratur Veritas.

Qui te à sanctitate acquirenda excusas, ex aliis acquisitis bonis te condemnas.

SABBATO.

DE MIRACVLIS CHRISTI DOMINI RVRSVM EDITIS IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se. Ps. 110.

VERITAS PRACTICA.

Nisi Christo resisteres, sic te Christus in se, sicut panem consecratum, conuerteret.

RATIO EST, Quia Sacramenta suum semper habent effectum nisi ponatur obex.

Sed effectus Sacramenti Eucharistiæ singulariter inter alios commendatus hic est, vt te Christus in se conuertat, modo proportionato seu conuenienti, sicut panem in se conuertit.

Ergo nisi Christo resisteres, sic te Christus in se sicut panem consecratum conuerteret; Vnde apparet & quàm illi resistas, & quam illud sit graue.

I. PVNCTVM.

QVÆ tria in miraculis Christi semper eminebãt, Potentia, Bonitas, & Sapientia; ea manifestè apparent in mirabilibus, quæ quotidie operatur circa sanctissimum Sacramentum. Quæ bonitas sic se omnibus communicare! Quæ Potentia tot vno momento miracula edere! substantiam Panis & Vini à speciebus separare! species illas sine vllo subiecto sustentare! totum suum Corpus in tam angusto spatio constituere! totum in tota Hostia & totum in singulis partibus collocare! Verè *videmus quotidie mirabilia & quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam.* *Luc. 7.*

Quænam vero Sapientia, quamque admiranda, dum documenta tam varia tamque salubria in illis includit miraculis! Quod enim pereunte panis substantia remanent accidentia, hoc indicat sic nos conuertendos intus in Christum licet extra ijdem quoad formam maneamus. Accidentia suo à subiecto separata significant motus nostros naturales sic posse à concupiscentia contineri. Effectus quos illa producunt accidentia sine vllo subiecto representant operationes vitales animæ quæ citra vllum animi detrimentum produci possunt. Esse totum in qualibet parte, nec majorem esse in majori Hostia quam in minori, docet nos

sic perfectè omnia facere nulla vt in re vel exigua desimus sicut in præcipua. *Quis sapiens & custodiet hæc? Et intelliget misericordias Domini.* Ps. 106.

Consideranti vero attentius circumstantias quæ hæc miracula comitantur, tam singulares & stupendæ apparent, vt is exclamet necesse est *memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus,* Quod enim Christus aliquando, vel quod Petrus, Paulus, aut alij viri sancti miracula per Diuinam interdum virtutem ediderint, quid mirum, cum tales tãtique viri essent; sed ad vnam Sacerdotis vocem quotidie ac singulis pene momentis & vno simul tempore tot vbique locorum multiplicari miracula, quot Hostiæ consecrantur! hoc verè est admirandum.

Cum autem æque vellet Christus nos in se conuertere sicut conuertit panem in Corpus suum, & vinum in sanguinem, quid est quod non æque conuertimur? Nonne majorem quàm cæteræ creaturæ Christo debemus obedientiam? Ita plane, nec vlla nos inde ratio iure auocare potest; Sed quia liberi sumus & libertate abutentes Christo resistimus, idcirco id in nobis non efficitur. Quod certè non minus pudendum est quàm damnosum. Quamobrem vt seriò prospiciatur, sic proponenda fuit Veritas, vt quod est in hac materia magis probrosum & stupendum, tanquam certum tibi persuadeas, *Quod nisi Christo resisteres, sic te Christus in se sicut panem consecratum conuerteret.*

Ratio quæ petitur ab effectus Sacramenti certitudine, tam certa est quàm ipsa effectus certitudo atque infallibilitas de qua sic Tridentinum: *Nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia dubitare debet.* Et alibi: *Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam, non ponentibus obicem, non conferre, Anathema sit.* Rursumque consequenter: *Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi Sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi ea rite suscipiant: sed aliquando, & aliquibus: Anathema sit.* Potestne certius aliquid definiri? Quod autem dicit de gratia, perinde est ac de effectu, cum effectus Sacramenti sit illa gratia quæ ad certos quosdam effectus datur. *Ille fidelis permanet, negare seipsum non potest. NON dixeris, Per Deum abest.*

Sess. 6. c. 9. Sess. 7. Can. 6. Can. 7. 2. Tim. 2. Ecclesi. 15.

II. PVNCTVM.

SED effectus Sacramenti Eucharistiæ singulariter inter alios commendatus, hic est, vt te Christus in se conuertat, sicut panem consecratum in suum corpus transmutat.

Non pari quidem modo, non substantiæ transmutatione, non separatis naturalibus à subiecto accidentibus: sed mutatione vitæ, sed participatione gratiæ, sed ineffabili quadam Diuinæ communicatione naturæ quam variis similitudinibus, & diuersis loquendi modis explicant sancti Patres. Sanctus quidem Chrysostomus de re ipsa comprobāda magis solicitus quàm de modo, sic pluribus hunc singularem prædicabat effectum: *Semetipsum*, inquit, *nobis commiscet, & non fide tantum, verum & ipsa re nos suum efficit corpus.* Et paulo post: *Quod Angeli videntes horrescunt, neque liberè audent intueri propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur, huic nos vnimur, & facti sumus vnum Christi corpus & vna caro.* Et alibi: *Non tantum per Charitatem, verùm etiam ipsa re in illam miscemur carnem: propterea semetipsum nobis immiscuit, & Corpus suum in nos contemperauit, vt vnum quid simus tanquam corpus capiti coaptatum.* Itemque rursus; *Nos in vnam cum illo massam reducimur, effecti vnum Christi corpus, & vna caro.* Sanctus Gregorius Nyssenus, paulò explicatius: *Sicut parum fermenti sibi assimilat totam conspersionem, ita Corpus Christi cum fuerit intra nostrum, totum ad se transmutat & transfert.* Sic sanctus Cyrillus Alexandrinus: *Sicut si quis liquefactæ ceræ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est, sic qui carnem & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita coniungitur vt Christus in ipso & ipse in Christo inueniatur.* Sanctus verò Cyrillus Ierosolymitanus sic breuius nec minus efficaciter: *Concorporei, vt ita dicam, & Consanguinei Christi facti estis.* Et post pauca: *sic efficimur Christiferi hoc est Christum in corporibus nostris ferentes: sic secundum beatum Petrum diuinæ naturæ consortes reddimur.* Sanctus quoque Hilarius ex pluribus Christi verbis hoc idem fusè declarat. At Diuus Thomas id clarè explicat ex modo quo traditur hoc Sacramentum nempe per modum cibi & potus.

Hom. 60. ad pop. ant. — Hom. 61. — Hom. 83. — Orat. Catech. c. 37. — L. 4. in Ioan. c. 17. — Catech. Myst. 4. — L. 8. de Trin. — 3. p. q. 79. a. 1.

Sanctus denique Ioannes Damascenus hanc aptissimam affert similitudinem: *Quemadmodum illa quæ mediante igne aurum attingunt,*

L. 4. de fide orth. c. 14.

gunt, deaurantur: sumptoque colore vel ferrum auri instar resplendescit; ita fideles qui dignè ad Sacramentum corporis Christi accedunt ac mediante igne Charitatis Carnem eius Sacratissimam contingunt, eidem vniuntur Christo, adeoque similes videntur vita & opere, & quadam ratione sunt. Quasi diceret, ferrum ignitum vel deauratum semper est ferrum, sed per ignem & aurum quibus coniungitur sic mutatur, vt ferrum quodammodo esse desinat, & per ignis atque auri proprietates quas induit, ignis & aurum esse videatur. Hic est effectus ignis & auri vt sic ferrum & quidlibet in se transmutent, sic plane de effectu sanctissimi Sacramenti sentiendum. Adstupesce vel tantæ Bonitati Diuinæ quæ id velit: vel tantæ malignitati humanæ quæ id nolit.

III. PVNCTVM.

HINC *igitur nisi Christo resisteres, te Christus in se sicut panem consecratum converteret:* Quia hic est effectus Sacramenti non minus infallibilis ex parte Christi, quam effectus verborum ipsius Christi per quæ panis consecratur & transmutatur in Christi corpus. Vndenam credis ex prolatis verbis quæ dicuntur Sacramentalia, statim confici Sacramentum, nisi quia sic infallibiliter ordinatum & statutum est à Christo Domino? Atqui ab eodem sic ordinatum est vt Sacramenti effectus tam certo produceretur, nisi obex ponatur; Quid ergo est quod non in te producitur nisi quia ponis obicem, nisi quia resistis? Sic omnino Sacramentum non fieret nisi sacerdos proferret verba omnia proferenda, nisi esset materia debita & nisi haberet intentionem conficiendi Sacramenti, quia sic poneret obicem, quo posito nihil prorsus efficitur, & quo sublato fit infallibiliter quod significatur fieri.

Quid hic hæres? quid dubitas? quid non clarum & apertum? Dices forte alios referri fructus & effectus Sacramenti; sed esto, dum hic inter alios sit æque certus effectus, manet probrum tibi certo inferendum, te Sacramento resistere, nisi hunc referas fructum & effectum: sic autem certus est & determinatus, vt ad eum velut notiorem & firmiorem alij omnes referantur. Sic sanctus Leo: *Non aliud agit participatio corporis & sanguinis Christi, quam vt in id quod sumimus, transeamus;* Id est, eò cætera omnia refe- *Serm. 14. de pass. Dom.*

l. 7. Conf. c. 10. runtur, hic est præcipuus finis & effectus Sacramenti. *Non me in te mutabis, sed tu mutaberis in me*, ait Dominus S. Augustino.

Iam vero vide quid sit Christo resistere in re tanti momenti! Quid times te in Christum conuerti? Quando aliquid de te detrahendum & perdendum esset, nonne id libenter profundendum esset pro eius cultu qui se tam miris modis deprimit & deperdit, si fas est ita loqui, vt bene de te mereatur? Sed quem teipsum facis? Putasne si conuerterenis in Christum, deterius aliquid tibi adueniret? Quid dabis Christo quod non ille restituat & remuneret infinite quouis distanti pretio? Dabis vitam tuam animalem, & ille dabit suam diuinam; Compara simul vtramque vitam; neque id ita respicias quid forte des, quàm quod recipias. Non est dare nec perdere quando quid vilius mutatur in pretiosius. Quando præter virgas & flagella Deus nihil daret, essent flagella dona, nec dona essent recusanda. Certe tanto minus excusaris cum nihil præter gratias tibi offert & negligis; cum nihil minus quam seipsum tibi tradit, & quasi major ipso esses tu munus auersaris! *Iob. 22.* *Numquid Deo potest comparari homo?* An ignoras quid manna re- *Sabb. Hebd. 13.* cusantibus, pœnæ quondam contigerit? Hinc illa Veritas infra explananda:

Qui diuinam expellit Sacramenti gratiam, non minus peccat quàm qui olim manna repulerunt.

DOMINICA
INFRA OCTAVAM CORPORIS CHRISTI, QVÆ EST SECVNDA POST PENTECOSTEN.

DE CONVIVIIS QVIBVS CHRISTVS DOMINVS INTERESSE VOLVIT, VT AD SVVM NOS INVITARET.

Homo quidam fecit Cœnam magnam, & vocauit multos. Luc. 14.

CVM in his duabus Hebdomadis nostrum sit institutum celebriores Christi Domini actiones, diebus singulis proponere considerandas in sanctissimo Sacramento; Quæ nobis hodie proponitur eius actio, pars illa est Conuersationis humanæ quam tenuit in adeundis conuiuiis & hospitiis, quò vocabatur. Mirum certè quod sic Christus vellet cum hominibus conuiuere & conuiuari : sed tamen decentissimum & fini quem sibi præstituerat conuenientissimum, vt expresse docet D. Thomas, tota quæstione quadragesima tertiæ partis.

Quamobrem considerari tantisper posset in illis variis quas frequentauit, mensis, vt modestè in omnibus, vt accommodate ad omnes, vt sapienter ad quæcumque occurrerent salubri documento condienda, & ad sacrum suum epulum quod destinabat

Ioan. 2. celebrandum nobiſcum referenda. Vide illum in Cana Galilææ, vt inuitatus ad nuptias aquam in vinum mutat; Nonne hæc eſt manifeſta noſtri figura Sacramenti? Vide apud Mathæum recens Mat. 9. conuerſum, vt Publicanos & peccatores ſecum admittit, vt murmurantes propterea Pharizæos compeſcit, vt ſe medicum profitetur, quo non ſit opus valentibus ſed malè habentibus: quid expreſſius ad illam quam in altari nobis exhibet, indicandam benignitatem? Quoties verò tam ſæpe obſeruatur, num more Pha- Marci 7. rizaico manus lauet, dum cibum ſumit, docetque potiorem interni ſtatus quàm externi ducendam eſſe rationem: quid propius ad dignum & probatum Sacramenti vſum? Vbinam verò Luc. 7. 19 Zachæi aut Magdalenæ melioribus anteactæ iacturam vitæ reſarciunt conſiliis, quàm in hoc Sacro conuiuio?

Ne porrò longiùs diffundatur oratio, ſubſiſtamus in aperta Ibid. 14. nobis hodie cuiuſdam principis Pharizæorum domo, vbi recumbens Dominus, inſignem illam de Cœna magna parabolam cœpit enarrare, quâ certè nihil opportunius, ſiue ad frequentem, ſiue ad dignam Sacramenti participationem commendandam. Sicut enim à frequenti, ſic à digno communionis vſu, multis ſuis auocantur domeſticis rebus ſeu potius rerum cupiditatibus, aut aliis prætentis cauſis, quibus ſuo modo reſpondent inuitati Domino, rogo te, habe me excuſatum. Quas tamen cauſas & excuſationes omnino nullas eſſe prima hæc demonſtrat

VERITAS PRACTICA.

Qui ſe excuſat inuitatum, accuſat inuitantem.

RATIO EST, *Quia qui ſe excuſat inuitatum ad Cœnam ſeu ad frequentem communionem, prætendit iuſtam excuſationis ſuæ cauſam.*

Sed cum inuitat Dominus, non poteſt iuſta prætendi excuſationis cauſa, niſi ſimul accuſetur inuitans.

Ergo qui ſe excuſat inuitatum, accuſat inuitantem. Quòd cùm ſit manifeſtè impium, cauenda talis excuſatio, & audiendus Christus, quibus ille cumque modis nos ad Cœnam ſuam vocet.

I. PVNCTVM.

QVID est quod vocati ad vineam operarij cùm essent otiosi, dixerunt se excusantes, *Nemo nos conduxit*; vocati verò ad Cœnam magnam non negarunt nec dissimularunt se vocatos, sed rogarunt se excusari, quasi non possent ire, quò vocabantur, suis implicati negotiis, & domesticis distenti curis? *Matth 20.*

Digna certè quæ primo in aditu consideretur obseruatio; nam aliud est, se excusare quod non sis inuitatus; & aliud, quòd inuitatus non possis ire commodè quò vocaris. Excusant se operarij quòd non sint vocati, nec arguuntur, quia reuera donec omnibus constet sua vocatio certum in vitæ statum, atque illum præcipuè qui vineæ nomine designatur, non possunt illum securè aggredi; neque is tam euidenter status omni constat ætati. Dicunt itaque qui nondum agnoscunt certam de se Dei voluntatem, *Quia nemo nos conduxit*: Sed qui vocantur ad Cœnam, non id vsurpent, non id causentur, non id excusent, quia statim atque ipsa floret ætas, statim atque fides ætate discernit inter panem Sacrum & vulgarem, tam apertè patet Cœnam esse in Ecclesia, quàm ipsa patet Ecclesia; Tam multi porrò sunt nuntij, qui nos ad illam clarè vocent Cœnam, quàm multi sunt qui Cœnam magnam de qua hodie memoratur parabola, Sacram interpretantur mensam. Quàm sint autem illi multi, quis non videat? Et quis illos hodie nos inuitantes non audiat? cùm in id vniuersam conspirare simul Ecclesiam facilè possit aduertere, quæ hodierna Dominica talem elegit Euangelij sui lectionem, meditationum nostrarum materiam, & Sacrarum Concionum argumentum? Cur enim hanc proponit parabolam, nisi vt Concionatores suos velut seruos & nuntios prouocet, qui nomine Domini denuntient omnibus, quod quàm verum est paratam ab eo Cœnam esse, tam certum sit, Eum velle nos esse simul paratos ad illam frequentandam?

Illa est Sapientia quæ in sacris Prouerbiis, *ædificauit sibi domum, excidit columnas septem, immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam, misit ancillas suas vt vocarent ad arcem: si quis est paruulus, veniat ad me, & insipientibus locuta est, venite,* *Prou. 9.*

comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Ancillas vocat quos diximus seruos & nuntios, quia suauiter efficaces esse debent; & iubentur præcipuè paruulos & insipientes adhortari vt veniant, quia de his dubitari posset, atque vt omnibus pateat, neminem nisi volentem arceri, nisi volentem in peccato persistere, nisi volentem se oblatis priuare bonis.

Quamobrem nemo negare ausit se inuitatum, sed audent inuitati se multis excusare & rogare, vt ipsorum probentur excusationes, quasi non possint, quasi non deceat, quasi non debeant; At frustra, quin & impiè; *Nam dum se inuitati excusant, accusant inuitantem.* Ita commodius videtur proponenda Veritas, tum ne actum agamus, multa illa congerentes, quæ à multis referuntur de frequenti communionis vsu; tum vt Euangelicæ propiùs inhæreamus parabolæ, in qua se inuitati excusant; tum vt quàm impie se excusent, apertiùs liqueat.

Apud Molinā Carth. Tract. 7. & alios.

Sic autem manifestè declaratur: nam quisquis se excusat prætendit iustam excusationis suæ causam & rationem: prætendit nempe se à culpa purgare vel à nota infamiæ, vel ab aliquo probro, quod sibi fortè posset objici, nisi se purgaret & excusaret. *Quid niteris bonam ostendere viam tuam? Dixisti enim absque peccato & innocens ego sum.* Hoc est videlicet, quod excusatione prætenditur, quod certè frustra contenderetur, nisi iusta proferretur ratio, vel apparenter iusta & probabilis aut adumbrata. Quid clarius? *Narra si quid habes vt iustificeris, ECCE ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris, non peccaui,* Id est, conuincam te mendacij & falsitatis; rationes tuas euertam, nullas esse ostendam, ac proinde nullam excusationem quæ illis innititur ruinosis structuris. *Adam vbi es? INTERROGAT,* inquit Eucherius, *Vt suis quisque responsionibus conuincatur, quia licet non ignoret quod sibi vult indicari, vult tamen delinquentem etiam responsionis testimonio reum statui; hoc est, ex ore proprio iudicari.* Quod certè est expauescendum.

Ierem. 2. *Isa. 43.* *Ier. 2.* *Gen. 3.*

II. PVNCTVM.

SED cùm ad suam nos Dominus inuitat Cœnam, non potest iusta prætendi ratio, siue legitima excusationis causa, nisi simul accusetur inuitans.

Nam vel inuitans Dominus ignorabat talem causam, vel probè nouerat. Si dicas ignorasse, vide quid dicas, vide quali te impietate obuoluas, accusando Christum ignorantiæ. Nonne ad hanc vocem toto infremis corpore? Nonne iam statim cum Apostolorum Primo dices: *Domine tu omnia nosti.* Quòd si probè nouerat te legitimam recusandæ rei quam à te postulat, habere causam, facis illum imprudentem & iniustum, qui à te petat quod dicis te illi non posse legitimè nec iustè reddere. Quantùm enim est æquum & rationabile, vt quod petit, neges; tam iniquum erit & irrationabile, quod illud à te petat. Itane verò de Christo sentis? Aut si de Christo ita sentis, nonne illum accusas? Nonne condemnas? quid grauius quàm illum dicere vel ignarum vel imprudentem & iniquum? *Quid dicemus*, inquit Apostolus, *Numquid iniquitas apud Deum? absit.* Et tamen hoc est quod dicis, si cùm te ad suam inuitat Cœnam, te legitimè dicis excusatum. Ioan. 11. Rom. 9.

III. PVNCTVM.

NONNE hinc igitur certa & euidens est veritas, *Quòd qui se excusat inuitatum à Christo ad Cœnam, accusat Christum inuitantem?* Et nonne satis est potens & valida consideratio ad reprimendas illas excusationes, atque ad debitum agnoscendum celebrandæ frequentiùs sacræ mensæ? Nam si saltem in illa tua Communionis infrequentia, te inertiæ accusares, si tuum esse vitium agnosceres: aut si te saltem non excusares, quasi legitimè desis inuitanti, quasi non possis religiosè nec rationabiliter quod à te petitur; minus graue videretur quod peccas: sed accusare Christum! Accusare Christum inscitiæ, qui te non posse nesciat quod à te petit; vel imprudentiæ simul ac iniustitiæ, qui hoc à te petat quod non possis nec debeas! hoc certe crimen est inexpiabile. *Numquid condemnabis me vt tu iustificeris?* Quasi diceret Dominus, dum te iustificas, me condemnas; hoc est autem tam impium, velle Deum condemnare, vt ne hanc impietatem contrahas, te iustificare desinas. Iob. 40.

Quid hîc hæres? Quid dubitas? Nonne agnoscis, vtrimque quod emergit nefas? Nonnè agnoscis quam sit nefarium, sic Christum accusare, quamque sit euidens te illum accusare, dum

te excusas? Hoc postremum forte dissimulabis, hoc te negabis velle, negabis te hoc agnoscere. Sed audi rursum & responde, quid de illo sentias qui punit immerentes, qui pœnas illis denuntiat quasi reis, qui se tamen reos negant. Nonne si rei non sunt, ille qui punit, iniustus est? Atqui hoc est quod de Christo affirmas, si te legitimè dicis excusatum, hoc est quo illum manifestè dicis iniustum: nam ille est qui pœnas his decernit qui se inuitatos excusant, ille est qui iam eos hac pœna mulctat, *Nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit Cœnam meam.* Nonne igitur aut illi rei sunt & inexcusabiles: aut si excusantur, ille iniustus est; & hoc ipso quo punitos excusas, tu accusas punientem? Licet enim dici posset nullam iniustitiæ Deo notam inuri posse, quantumuis innoxios puniat; nec inflictam à Deo pœnam semper esse notam & signum patratæ culpæ: hoc tamen dici non potest, cùm aliquos Deus, nominatim vt nocentes & particularis noxæ reos punit. Sic autem inuitatos punit, sic illos ante peccasse iudicat, sic iudicatos condemnat. Aut certè si sunt innocentes, quomodo iustè tanquam nocentes iudicantur & condemnantur? O quàm ille contrà sapientiùs, qui sic Deo loquebatur; *Numquid perdes iustum cum impio? absit à te vt rem hanc facias, & occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc.* Itemque Sapiens: *cum sis iustus, iustè omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri, condemnare, externum æstimas à tua virtute.*

Abrah. Gen. 18.

Sap. 12.

Quamobrem Christus, vt dictum est, cùm recusantes inuitatos tanquam reos puniat, non potest in illis puniendis dici iustus, si non essent rei; nec potest dubitari quin illum tanquam iniustum accuset, qui ab eo punitos excuset tanquam innocentes; ac proinde tandem agnosce quid sit se à Cœna vel Sacra mensa excusare. Non est tantum, non est se priuare fructu tam vberi, qualis inde colligitur, sed est crimen accersere, pœnasque consequentes, quibus auertendis nulla prosit excusatio. Sunt illa scilicet ficus folia, quibus se primi nostri parentes obtegere voluerunt, cum eius fructu potius vti debuissent, vt rectè obseruauit S. Ambrosius: *Posteaquam, inquit, primi parentes spoliatos se illa sinceritate & simplicitate viderunt integræ incorruptæque naturæ, quærere mundana & manufacta cœperunt, quibus nuda suæ mentis operirent. Docet ergo me Adam quid sint folia, qui posteaquam peccauit, de foliis ficus, fecit sibi cin-*

Gen. 3.

ctorium

ctorium, qui de fructibus magis eius gustare debuerit. Fructum iustus eligit, folia peccator. Voluit se operire quibusdam ficus foliis, fortasse quibusdam inanibus & vmbratilibus sermonibus, quos compositis mendaciis assuens ad operiendam conscientiam suæ mentis, factique velamen, peccator intexit, vt pudenda sua contegat. Iacit enim super se folia, qui culpam velare desiderans, aut diabolum delicti memorat auctorem, aut carnis prætendit illecebras, aut alium quempiam persuasorem prodit erroris.

Vide in 4. parte, Feria 5. Hebdom. 18. vbi contra omnem excusationis speciem hæc declaratur Veritas:

Si non agis quod vult Deus, hoc vnum infame habes quod respondeas, *Nolo, non placet.*

QVIA verò non ad Cœnam tantùm, sed ad Cœnam magnam vocamur, hinc alterius accipitur proponendæ Veritatis ansa, contra illos qui minus dignè quàm deberent, accedunt ad Sacram mensam: & minus fructuosè quàm possent, inde recedunt.

Sat frequens multis Cœna est, quibus magna Cœna est infrequens.

Quos à Cœna videlicet res humanæ non auocant, hos à Cœna magna sæpe impediunt.

RATIO Postremæ partis quæ priorem declarat, hæc est inter alias, quòd Cœna magna dicatur Communio integra & plenè fructuosa.

Sed à tali Communione res humanæ sæpe impediunt quos à Communione non auocant.

Ergo quos à Cœna res humanæ non auocant, hos à Cœna magna sæpe impediunt. Quod cùm sit valde damnosum, in id præcipuè tibi est incumbendum, vt quantùm impediri nolles humanis rebus à frequenti Communione, tantùm prospicias, ne his ipsis impediaris ab integra & plenè fructuosa.

I. PVNCTVM.

AGITATAM ſæpe hanc quæſtionem Authores memorant, *Quodnam eſſet in cunctis rebus maximum in minimo.* Sunt qui artificis illius opus eſſe dixerunt, vel quo apis nauim ſuis omnibus inſtructam armamentis tegebat alis ſuis: vel quo rotatum horologium in vnius annuli pala continebatur. Alij hominem eſſe affirmant, qui mole quantumuis exiguâ totam rerum vniuerſitatem ita repræſentat, vt alter eſſe mundus dicatur. Alij de hominis oculo id verius poſſe aſſeri contenderunt: quid enim pupilla minus in qua cœli & terræ ſimul recipi poſſet viſio? Cordi humano denique ſingulariter id conuenire viſum eſt pluribus, quòd innumera & propè infinita eſſent quorum capax eſt cor humanum, ſiue vt illa poſſidere deſideret, ſiue vt amando poſſideat.

At quæ ſunt artis & naturæ tranſeamus, vt quæ ſunt gratiæ contemplemur. Vna vna eſt Cœna magna, de qua quod quæritur, veriſſimè dici poteſt; *maximum eſſe in minimo.* Da enim minimam, quæ dari poteſt, panis particulam, & in illa quod maximum dari poſſit, tibi offeretur, ſi acceſſeris animo rebus creatis vacuo; nam hoc vnum præſertim Cœnæ obſtat magnæ, cùm qui accedunt, humanarum rerum affectibus implicantur; Hoc vno vel maximè deſtruitur Cœnæ magnitudo. Non Cœna tollitur, ſed magna Cœna; vel ſi Cœna ſemper in ſe eſt magna, certè non illis eſt, qui res humanas nimis ſtupent & magnifaciunt.

Quamobrem vt illis animum facilius exuant, opportuna eſt Veritas qua monemur aliam, aliquo ſaltem modo, poſſe eſſe Cœnam; atque aliam, Cœnam magnam: & *quos à Cœna res humanæ non auocant, hos à Cœna magna ſæpe impediunt.*

Ratio iam proximè manifeſtata eſt, quòd ſicut Cœnæ nomine Sacra intelligitur Communio, ſic additamento *Cœnæ magnæ* deſignatur potiſſimum illa Communio quæ fieri poteſt plenior & fructuoſior. Sunt enim aliis aliæ pleniores & perfectiores, vt mox explicabitur. Nec diffitemur etiam alias eſſe cauſas, quibus Cœna magna dici ſemper poſſet quæuis Communio; quia ſemper Ille eſt magnus qui hanc facit Cœnam; Semper illud eſt magnum quod in ea proponitur; Semper in toto quâ magnus &

vastus est, præstatur orbe! Semper in consequentibus sæculis ad extremam vsque temporum desitionem perdurabit, vnde ab Angelo dicitur *iuge sacrificium*. Sed præter hæc omnia singulariter dicitur & reuera est Cœna magna propter magnos & ingentes fructus quos producit, quando est integra & plene fructuosa Communio, Id est, quando illa tota recipitur gratia quam Christus cuique destinat, vt in se totus conuertatur: quâ gratia quid maius dici potest? Cum enim potissima rerum denominatio desumatur à fine agentis vel ab effectu actionis designato; cumque is sit finis præcipuus quem prætendit, & is effectus singularis quem designat Christus, vt ad se accedentem cõuertat in seipsum, sicut Sabbato proxime præcedenti declaratum est; quis non videat hanc etiam singularem esse causam propter quam Cœna magna magno hoc & illustri nomine decoretur? Nonne sic magni dicuntur viri qui res magnas vel magna virtute præstiterunt, vel magna populo beneficia contulerunt? Nonne sic magna domus Dei dicitur à Propheta? *O Israel quàm magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis eius*; quasi diceret quod princeps Apostolorum postea declarauit, *maxima & pretiosa promissa nobis ibi donantur*, non quia tantum magnus est spatio locus, sed præsertim quia tam magnum est quod in tali datur loco, vt quantumuis spatiosus & ingens sit locus, id tamen omnibus sufficiat, & nihil de sua perdat vnquam vel magnitudine vel pretio. Sic Beatissima Virgo Deipara, *Fecit in me magna qui potens est*. Quas scilicet voluit gratias recepi totas & integras, vt digna Dei mater efficerer; maius est enim Dignã esse Dei matrem, quàm esse Dei matrem. Sic vniuersim cùm dicitur, *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te!* non tam dicitur magna multitudo propter numerum & varietatem dulcedinis, quàm propter ipsius dulcedinis magnitudinem: sed nec ipsa dulcedinis magnitudo tam mira est propter suam suauitatem, quàm propter affectum pietatis, aut veræ virtutis effectum inde profluentem: quid enim magnum esset in dulcedine, aut quid prodesset illa dulcedinis magnitudo, nisi magna inde proueniret pietas aut alia quæuis virtus?

Dan. 11. *Bar. 3.* *2. Pet. 1.* *Luc. 1.* *Ps. 30.*

Sic planè de Cœna magna, sit quantumuis magnum quod sumitur; sit magnus, vbi sumitur, locus; sit magnum quo sumi potest tempus; Quid sumẽti magna hæc sunt omnia, nisi fiat ipse,

qui sumit, magnus; magnus gratia, magnus merito, magnus sanctitate & gloria? Nam sunt illa sola quæ magna sunt, quia sunt illa sola quæ coram Deo magna sunt; sic sanctus Ioannes *inter natos mulierum dicitur maior*, Quia quod facit magnum, est Gratia seu Virtus infusa & acquisita, qua qui magis abundat, tam verè est maior, quàm verè sola est hæc magnitudo seu sola magnitudinis ratio, solum magnæ rei pondus & mensura.

Matth. 11.

1. Cor. 4.

O quàm rectè Apostolus, *Mihi pro minimo est, vt à vobis iudicer aut ab humano die, sed neque meipsum iudico, qui autem iudicat me, Dominus est.* Quasi diceret, nihil verè est magnum, quàm quod tale Dominus iudicat, nihil autem tale iudicat, quàm quod conforme est suæ voluntati? vnde id tandem apertissimè sequitur quòd sola, quam diximus plenam & perfectam Communionem, Cœna est magna, quia sola illa est conformis ipsius iudicio & voluntati; sola illa est, quæ quam vult Christus conferre gratiam recipit, & ex qua recepta gratia noster corroboratur animus, vt se in cæteris rebus totum eidem Christi iudicio, diuinæque voluntati conformet.

II. PVNCTVM.

S*ED à tali Communione res humanæ sæpe impediunt quos à Communione non auocant.*

Non res ipsæ quidem, vt sæpe ex S. Ioanne Chrysostomo dictum est, sed inordinati rerum affectus, qui cum lethales non sint, non ab omni prorsus Communione arcent communicare volentes: neque ita etiam inordinati sunt, vt frequenter communicandi tollant voluntatem, aut omnem impediant communionis fructum: Sed ne illa tota recipiatur gratia, quæ parata erat communicanti, si purior accessisset; & verò tales obstant affectus: quia cùm per modum nutritionis sacra in nobis operetur Communio, tantò magis aut minus operatur, quantò magis aut minus intererit aliquid medium inter humanam animam & Cœlestem panem: sicut in ipsa nutritione corporali accidit, quando quæ dicuntur cacochyla, idest, praui humores parum aut multum abundant in nutriendo corpore. Sunt autem illi affectus inordinati, velut infesti quidam humores, qui se animam inter & Christum interponunt, quo minus anima Christo nutria-

tur & saginetur. Vnde est illud D. Iacobi, *Diues in itineribus suis marcescet*, Id est, affectu diuitiarum aut alio quouis deprauatus, non nutrietur spirituali alimento licet illud accipiat. Quo sensu præclarè S. Gregorius in illum versum Cantici Annæ matris Samuelis: *Repleti prius pro panibus se locauerunt, & famelici saturati sunt. NON saturantur*, inquit, *nisi famelici, qui à vitiis perfectè ieiunantes diuina Sacramenta percipiunt in plenitudine virtutis. Et quia sine peccato, electi etiam viri esse non possunt; quid restat, nisi vt à peccatis quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, euacuare quotidie conentur? Nam qui quotidie non exhaurit quod delinquit, Etsi minima sunt peccata quæ congerit, paulatim anima repletur atque ei meritò auferunt fructum internæ saturitatis.* Et post pauca. *Qui ergo quotidie delinquimus, quotidie ad pœnitentiæ lamenta curramus: quia ipsa sola virtus est quæ euacuat quod in ventre animæ culpa coadunat: Et tunc verè famelici saturantur, quia quò studiosiùs mundamur lamento pœnitentiæ, eò vberiorem diuinæ gratiæ fructum recipimus in spirituali refectione.* Sic S. Augustinus ad supra dicta Psalmi, *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ* respondens quærenti vbi est ista multitudo dulcedinis: *Quomodo*, inquit, *tibi ostendam multitudinem huius dulcedinis qui palatum de febre iniquitatis perdidisti. Mel si non nosses, quàm bene saperet, non clamares nisi gustasses. Palatum cordis non habes ad hæc bona gustanda, quid tibi faciam? Non est cui dicam, gustate & videte quoniam suauis est Dominus.* Et in illum Psalmum, vbi dicuntur cœli distillare à facie Dei, & pluuiam voluntariam segregaturum Deum hæreditati suæ, & hæc denique parata in dulcedine pauperi. *Non abundanti*, inquit S. ille Doctor, *sed pauperi Dominus hæc parauit, idest, vacuo mundanis affectibus & terrenis curis, quibus qui abundant, priuantur bonis quæ sunt parata in dulcedine & suauitate pauperi.*

Iac. 1.

1. Reg. 2.

Ps. 67.

Adde quòd cùm ex mera bonitate & munificentia maiores suas Deus profundat gratias, tantò in illos certè est profusior aut strictior qui ad Cœnam vocati accedunt, quantò hi liberaliùs aut strictiùs cum ipso agunt. Quid est autem magis aut minus cum Christo liberaliter agere, quàm de suo corde seu de prauis suis affectibus plura vel pauciora detrahere, quæ illi offerantur, vt tertiâ proxime feria dicetur fusiùs. Ex quibus planè intelligetur quod supra sanctus dixit Chrysostomus, *Eos indignos esse Sacramentis qui minùs dignè accederent*, Id est indi-

gnos ea totali gratia quam recepissent si magis dignè accessissent.

Vide in 2. parte, Fer. 6. quartæ post Pascha Hebdomadæ, necnon quarti libri de Imitatione Christi capite 15. vbi hæc aptè de gratia quæ confertur in hoc Sacramento; *Tibi & peccatis tuis imputa, cùm non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque est, quod gratiam impedit & abscondit, si tamen modicum & non potius grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet. Et si hoc ipsum grande vel modicum amoueris & perfectè viceris, erit quod petisti.* Et post pauca. *Quisquis ergo se ab omni inordinato amore seu displicentia cuiuslibet rei creatæ euacuauerit, aptissimus gratiæ percipiendæ ac dignus deuotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, vbi vasa vacua inuenerit: & quantò perfectiùs infimis quis renuntiauerit, & magis sibi ipsi per contemptum sui moritur, tantò gratia celeriùs venit, copiosiùs intrat, & altiùs liberum cor eleuat.* Vel è contra certè, quantò quis etiam minùs terrenis renuntiauerit, tantò hunc magis terrena impediunt ab illa Communione integra & plenè fructuosa, quæ non plenum & totum fructum refert. O quid hîc magis mirer, an modicum illud quod impedit, an maximum illud quod impeditur!

III. PVNCTVM.

SIC *igitur quos à Cœna res humanæ non auocant, hos à Cœna magna sæpe impediunt:* Quia non est illis Cœna magna qui magnos illos fructus non referunt, quos referre potuissent, si rerum humanarum affectibus implicati non essent; aut certè tantò minus ex hac parte magna est, quantò minùs ipsi magni sunt illâ magnitudine animi quæ cuncta terrena despicit. Sicut enim de his Christi verbis, *Verba mea spiritus & vita sunt*, ait sanctus Augustinus, *Intellexisti carnaliter? Etiam sic illa, spiritus & vita sunt, sed tibi non sunt:* Sic prorsus de Cœna magna dici debet; Accessisti animo inordinato? etiam sic illa est Cœna magna, sed non tibi. *Cibus sum grandium*, dicebat Dominus: At quomodo illi grandes & magni qui suis subiacent cupiditatibus? Non ita subiacent, dices, quin eas in multis premant, & ita reprimant, vt nollent his impediri à sacra mensa. In hoc certè laudandi, sed dicant cur nollent sic impediri? quia videlicet bonum illud,

Tract. 17. in Ioan.

l. 7. Conf. c. 10.

bonam illam gratiam quæ Eucharistia dicitur, tanti ducunt & in praxi æstimant, vt nollent eam sibi deperire propter humana quædam terrena quæ inde auocant. Sana profectò ratio, sed inde arguuntur & suo ipsi ore iudicantur, quod non pergant vlteriùs in suis reprimendis concupiscentiis. Nam si eas ita domant, ne aliquo sacræ mensæ fructu priuentur, cur non eo vsque domant, vt nullo eius priuentur fructu? Si tanti faciunt modicam illam gratiam quam à Cœna recipiunt, vt, ne illa excidant, nollent non communicare frequenter, & nollent eos fouere affectus quibus ab illa frequenti Communione retardarentur, cur non tanti faciunt maiorem illam gratiam, quæ à Cœna magna recipitur, vt, ne illà priuentur, æquè nolint eos affectus quibus impeditur?

Quando vel vnus esset gratiæ & Cœlestis gloriæ gradus, de cuius ageretur possessione vel iactura, an tu putas tam mediocre bonum esse, vt reculas nescio quas terrenas & humanas quibus afficeris non iudices esse abiiciendas, ne te illo defraudes bono? Videsne qui diuitiis aut honoribus cumulandis inhiant, adeo non negligere quod se offert ditius & gloriosius, vt quidquid etiam se ad cupiditatis cumulum offerat, cupidiores semper existant, & plura magis desiderent. Tu verò cùm commodè possis benè iuuante & inuitante Christo, plures ac plures in vna Communione tibi donorum Cœlestium cumulare thesauros, an contemnes diuitias tantæ bonitatis? Si verò non aliter comparentur quàm puritate animi, seu quam cauendo ne animus nimis implicetur rebus humanis, nonne ista cautela est adhibenda? Nonne quantùm impediri nolles humanis rebus à Communione, tantùm cauere debes ne iis impediaris ab integra & plenè fructuosa, quæ tantùm sæpe continet boni præ alia, quantum qui communicat, recipit gratiæ, quà se priuat, qui non communicat? Vnde id mirum sequitur, quòd si pro illa solum gratia, quæ communicanti datur, non dubites sæpe accedere ad Communionem; neque te vlla res, nullum negotium inde auertat; cur non pro illa maiori gratia perinde laborabis? cur non auertes aut cauebis quidquid illam impediat? cur non illud Sapientis diligentius obseruabis: *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat?* *Eccles 14.*

Certè ad id inuitaris à Christo sicut ad ipsam Communionem:

Cant. 5. *Comedite*, inquit, *amici & bibite, & inebriamini charissimi.* Vide differentiam moderati potus & inebriationis, sicut iam ante videndam proposuimus. Amici bibunt, & charissimi inebriantur. Sicut enim plus est esse charissimum, quàm amicum, ita longè plus est in Communione inebriari & repleri diuinis gratiis, quàm solùm bibere. Illi sunt amici qui sunt in statu gratiæ, qui sunt extra peccatum lethale; sed tamen nondum suis purgati affectibus, sicut charissimi. O quis nollet si posset ex his esse charissimis, quando hoc vnum esset sic esse Christo proximum! Tu id anime non vis, quamdiu quid ita charum habes vt illud inordinatè diligas! Nihil tibi charius Christo sit, & eris Christo charissimus. Caue tamen ne in alterutrum horum incidas extremorum, vel quo desperes te vnguam satis perfectè cupiditates repressurum: vel quo præsumas te id acturum meliùs, si abstinueris frequentiori Communionis vsu. Quod vtrumque quàm sit periculosum. Vide in 4. parte, Dominica decima nona, vbi de nuptiis regiis, quæ vitandæ non sunt, ne forsan sine veste nuptiali deprehendaris, sed potius quærenda vestis ne tales vitentur nuptiæ. Id est, Sacra mensa non est deserenda propter prauos affectus, sed ipsi potius praui affectus sunt deserendi propter Sacram mensam. De his porrò prauis affectibus plura passim ex Indice. Non pauca etiam ex præcedenti vel sequenti Hebdomada, possent in hanc referri Dominicam, ac præcipuè videnda est Feria quarta de persecutionibus Domini.

In 1. p. Sabbat. infra Hebd. 3. post Epiph.

FERIA SECVNDA.

DE SINGVLARIBVS VIRTVTVM EXEMPLIS, A CHRISTO DOMINO, QVONDAM DATIS; ET IN SANCTISSIMO SACRAMENTO EXHIBITIS.

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum!

Altaria

Altaria tua, Domine virtutum; Rex meus, & Deus meus. Ps. 83.

Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Ioan. 13.

VERITAS PRACTICA.

Ad Sacramentum vnde virtutes exeunt, reuertuntur; vt iterum fluant.

SENSVS EST, *Quod si virtutum quæ à sanctissimo Sacramento profluunt, perennem & continuum velis haurire influxum, oportet quod ipsas virtutes in cultum & venerationem ipsius sanctißimi Sacramenti refundas: cessabit alioquin & arescet influxus.*

RATIO EST, *Quia ex fideli vel infideli vsu gratiarum dependet earum influxus & continuatio.*

Sed fidelis aut infidelis vsus virtutum seu gratiarum inde agnoscetur si acceptas à Sacramento virtutes in ipsius cultum impenderis.

Ergo ad Sacramentum vnde virtutes exeunt reuertuntur, vt iterum fluant, aut nisi reuertantur, non iterum fluent.

I. PVNCTVM.

SANCTISSIMA Domini Iesu vita, siue quam olim in terris gessit, siue quam modò in altari viuit, prope similis est vesti poderis quam habebat Sacerdos Mosaïcus in qua *totus erat orbis terrarum, & parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta.* Sic Dominus sibi totum quodammodo terrarum orbem imposuerat seu potius vniuersos homines cuiuscumque essent vacationis & status, quos generatim & particulatim suo viuendi modo instrueret & efformaret ad Exodi 28. Sap. 18.

Num. 27. omnem virtutum praxim. Hic nempe est de quo Moses: *Prouideat Dominus Deum spirituum omnis carnis, Hominem qui sit super multitudinem hanc: & possit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere ne sit populus Domini sicut oues absque pastore.*

Iam quidem suprà de Euangelica eius Doctrina summatim dictum est: sed hic distinctius de singulis eius virtutibus aut singularibus actionum exemplis Cõsideratio proponitur, vt quid cuique sit in particulari proprium & singulare dum quisque viderit, suos in vsus depromat, quasi à Christo Domino illud audiret, *Hoc fac,* (Luc. 10.) *& viues. Si quis mihi ministrat, me sequatur. Exemplum dedi vobis vt* (Ioan. 12. & 13.) *quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.*

Contemplare itaque quàm vera, quàm luculenta, quàm perfecta essent virtutum exempla omnium, quæ dum viueret Christus, edidit. Qualis paupertas, patientia, mansuetudo, humilitas, obedientia, solitudo, charitas, deuotio, benignitas & temperantia; qualis denique tota eius vita qui suis inimicis quantumcumque inuidis & maleuolis facultatem sui arguendi dedit; *Quis ex* (Ioan. 8.) *vobis arguet me de peccato? VERE hic homo iustus erat.* (Luc. 23.)

Deinde verò, etiam atque etiam considera quàm miro illas ipsas virtutes modo nunc exhibet in salutari Hostia! qualis humilitas, mansuetudo, paupertas, beneficentia! Qualis deuotio seu religio quâ suum colit Patrem, dum se illi in perpetuum offert sacrificium! qualis patientia & Charitas sic se communicando palàm vniuersis & quibuscumque ad se accedentibus! qualis obedientia & regularis quædam disciplina dum certis quibusdam regulis & legibus quas ipse constituit ita vult se alligatum & constrictum, vt nunquam secum dispenset! Nunquam nisi statuta in materia consecretur & forma; nunquam inde absit, nunquam ibi desit, nunquam aliud in seipso statuat quam prout illæ ferunt leges! O vere *virtutum Dominum*! ô vere *Christum heri & hodie, &* (Hebr. 13.) *ipsum in sæcula,* sui semper similem, semper eundem, semper iustum & sanctum!

Etuero, quod hic præcipue perpendendum; tanta est harum virtutum Communicatio inter Christum & animam, vt quod dixit Ecclesiastes de fluuiis: *Ad locum vnde exeunt, reuertuntur, vt* (Eccl. 1.) *iterum fluant,* hoc vere dici possit, de virtutibus, quæ à Sacramento profluunt: *Ad illud ipsum vnde virtutes exeunt, refunduntur à* Fideli anima, vt iterum inde ad ipsam fluant animam; sitque

velut perennis & continuus inter ipſos virtutum influxus, & quotidiana reciprocatio : aut certe ſi deſit anima quas haurit virtutes refundere in ipſum fontem, fons exareſcat.

Ratio eſt vulgaris in hoc communi fundata dicto : *Quod cum bono bonus eſt Dominus, cum ſancto Sanctus, cum innocente innocens, cum electo electus, & cum peruerſo etiam peruertetur* ; Id eſt prout ſe fidelem aut infidelem quiſque oſtenderit in vſu gratiarum & virtutum infuſarum actibus, talem ſe omnino præbebit Dominus in illis ipſis quotidie vel augendis vel minuendis. Hoc eſt ſcilicet peruerti Dominum quando contra morem ſibi proprium qui totus in conferendis gratiis eſt poſitus, inuertitur quodammodo, vel denegando gratias, vel infligendo pœnas : Quod in Leuitico pridem denuntiatum fuerat : *Si ambulaueritis contra me, & ego incedam aduerſus vos furore contrario.* Et Chriſtus Dominus in Euangelio : *Omni habenti dabitur & abundabit : ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo. ECCE venio cito, tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Sed nunquam tutius tenetur quod habetur, quàm quando benè impenditur. Quotidiano vſu terrena deficiunt ; at ſpiritualia & Diuina magis eo proficiunt.

Pſ. 17. *Leuit. 26.* *Luc. 19.* *ibid 8.* *Matth. 13. & 25.* *Marci. 4.* *Apoc. 3.*

II. PVNCTVM.

SED fidelis aut infidelis vſus gratiarum & virtutum acceptarum ex ſanctiſſimo Sacramento inde agnoſcitur, prout illas ipſas virtutes in cultum & venerationem eiuſdem Sacramenti rependetur.

Nam cum fidelitas maxime in opportunitate agendi dignóſcatur, ſitque vel maxime opportuna virtutum omnium aut certe plurimarum nobilium praxis in præſentia ſanctiſſimi Sacramenti : profecto ſicut ſe fidelem oſtendet qui opportunitate vſus, illas virtutes exercebit, ſic infidelis & peruerſus iudicabitur qui hac neglecta bene agendi occaſione, virtutis exercitium negliget, aut aliò transferet. *Hypocritæ! faciem cœli & terræ noſtis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis? quid autem & à vobis ipſis non iudicatis quod iuſtum eſt.* Id eſt, Quare à vobis ipſis non diſcitis tempus exercendi virtutes ; vel quare ſuo tempore non eas exercetes, cum alia omnia tempore opportuno faciatis ? *Miluus in cœlo cognouit tempus ſuum : turtur, & hirundo, & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini !*

Luc. 12. *Ier. 8.*

Quam verò sit opportuna & facilis plurimarum virtutum occasio, vel dum communicas, vel dum Missam audis, vel dum quocumque sis in Ecclesia tempore coram sanctissimo Sacramento, quis non videt? Primò enim obiectum circa quod exerceri possunt est valde dignum. Deinde præsens est gratia, paratus quodammodo animus, corpus ipsum dispositum, & totum ad venerationem Christi compositum. Tertiò illæ ipsæ virtutes quæ à nobis exerceantur patent in exemplari suo, præit nobis Christus in illis obeundis. *Inspice & fac secundum exemplar quod tibi monstratur*; Humilia te sicut se humiliat: religiosum exhibe Deo cultum & sacrificium, sicut ipse Patri exhibet; patere si quid est patiendum sicut ipse tuos patitur defectus. Charitatem in ipsum exerce & proximum, sicut ipse in te exercet. Sic in aliis perge virtutibus, quæ sicut à Christo profluunt, ita in ipsum refundi possunt.

Exod. 25.

Quarto denique si nullum est magis opportunum virtutis exercendæ tempus quam cùm alioquin vitij oppositi periculum imminet; Nonne tùm multa & grauia committi possent vitia, nisi contrà per virtutem inuigilares? Nonne tepiditas? nonne languor animi? nonne irreligio, nonne curiositas? nonne sexcenta similia quæ in templis peccantur, tibi vides imminere, nisi prospicias? *Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis*! At quomodo auferes ista auferenda nisi virtute, nisi pietate, nisi humilitate, nisi patientia, nisi omni ea contentione animi quæ necessaria est ad puritatem mentis qua coli debet Deus? *Ponite corda vestra in virtute eius*.

Ioan. 2.

Ps. 47.

III. PVNCTVM.

AD *Sacramentum igitur vnde virtutes exeunt, reuertuntur, vt iterum fluant.* Neque enim dubitari potest de fidelitate Domini quin mensuram reddat *confertam & coagitatam & superefsfluentem*, vt ipse loquitur; sed timeri etiam debet de nostra infidelitate & ingratitudine quod scripsit sanctus Bernardus: *Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio, ventus vrens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluenta gratiæ.* Tum verò maxime appareret ingratitudo & infidelitas si virtutes infusæ non refunderentur in

Luc. 6.

Serm. 52. in Cant.

fontem suum quia tùm maximè commoda virtutis exercendæ occurrit occasio, quæ fidelitatis & gratitudinis probatio iure merito dicitur. *Duc eos ad aquas, & ibi probabo eos.* DATIO *Dei permanet iustis:* ait Sapiens, *& profectus illius successus habebit in æternum.* Iud. 7. Eccles. 11.

Atque ex his intelliges quod dicebat Dominus: *qui non colligit mecum, dispergit*; qui videlicet non colligit cum Christo quas ipse virtutes communicat, ipsas dispergit, dissipat, perdit, & in vitia se opposita projicit; quod certe satis diligenter caueri non potest. Quamobrem quando etiam nulla nostri ratio haberetur, certum atque indubitatum est quod virtutis practicæ quæ à Sacramento profluit prima praxis debetur ipsi sanctissimo Sacramento; quia prima est virtutis exercendæ & gratitudinis exhibenda commoditas, quæ si differtur aliò, dilatione perit. *Ne dicas amico, vade & reuertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare.* Luc. 11. Prou. 3.

FERIA TERTIA.

DE BENEFICIIS QVÆ OLIM MVNDO CHRISTVS DOMINVS: ET QVAE MODO CONFERT IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Omnes male habentes curauit, vt adimpleretur quod dictum est per Isaiam Prophetam dicentem: ipse infirmitates nostras accepit, & ægrotationes nostras portauit. Matth. 8. If. 53.

Qui pertransiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo. Act. 10.

VERITAS PRACTICA.

Si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt; semper pro cibo animæ sunt donanda.

RATIO EST, Quia idcirco pretiosa quæque pro cibo corporis aliquando danda sunt, quòd vita corporis quæ sine illo cibo periret, sit pretiosior illis pretiosis quæ dantur.

Sed animæ vita quæ periret etiam sine Sacro cibo, est pretiosior illis pretiosis dandis pro ea.

Ergo si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt: semper pro cibo animæ sunt donanda. Quod tamen vix vnquam facis.

ALIA VERITAS INDE SEQVENS.

Ne forte fingas te nihil habere pretiosum quod Christo dones, da quod est in te vilius, & Christo dabis quod est ipsi pretiosius.

RATIO EST, Quia nihil est in te vilius quàm concupiscentia quæ est radix malorum omnium.

Sed Christo nihil est pretiosius quàm donum ipsius concupiscentiæ, quo illam potes modo dare.

Ergo si Christo dederis quod est in te vilius, dabis illi quod reputat pretiosius; ac proinde iam nihil est quod excuses, nisi hoc dederis; multa vero sunt quæ te alioquin accusant.

I. PVNCTVM.

QVOT quantisque beneficiis corporalibus & spiritualibus vniuersos Christus obstringeret qui ad se ventitabant, satis patet ex Euangelio, & sic breuiter sanctus Augustinus perstringit; *Pertulit omnes infirmos eorum, Curauit omnes langui-* *In Ps. 63.*

dos eorum, prædicauit regnum cælorum, non tacuit vitia eorum vt ipsa potius eis displicerent, non medicus à quo sanabantur.

Quàm vero paribus animi bonis, præter iam dicta de virtutibus, nos omnes Dominus in suo sanctissimo Sacramento prosequatur & cumulet, sic paucis sanctus Bernardus: *Duo illud Sacramentum operatur in nobis, vt videlicet & sensum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sæpe modò acerbos sentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut cæterorum huiusmodi, gratias agat Corpori & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo, & gaudeat quod pessimum vlcus accedat ad sanitatem.* Sic alij passim sancti Patres, ex quibus sanctus Ioannes Chrysostomus ait omnia dicenda comprehendi voce *Benedictionis* qua diuus Paulus vtitur vocando *Calicem benedictionis*, & voce *Eucharistiæ*, Quæ iam communis est Sacramenti nuncupatio, *Cùm* inquit *Benedictionem dico, Eucharistiam dico; Et dicendo Eucharistiam, omnem benignitatis thesaurum aperio.*

Serm. de Cœna Domini.

1. Cor. 10.

Non est autem ea vis solùm huius vocis Eucharistiæ, vt significet bonam & copiosam gratiam quæ in hoc Sacramento recipitur, sed & gratiarum actionem quæ per illud Sacramentum pro beneficiis aliis redditur, vel quę reddenda est à nobis pro tam singulari dono quod alia propè innumera comprehendit. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Certe id meritò esset inquirendum, nihilque adeo pretiosum in te esse debet quod non libenter impendas siue in agnitionem tanti accepti beneficij, siue ad necessarium vsum tanti Sacramenti.

Ps. 115.

Hinc orta duplex Veritas quæ modo attentius expendatur; Prima est *quòd si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt, semper pro cibo animæ omnia sunt donanda.* Quid est enim quod pro cibo corporis pretiosa quæque danda sunt nisi quia pretiosis illis pretiosior est vita corporis quæ sine cibo periret? Sic expresse Ieremias suis in Lamentationibus; *Omnis populus gemens & quærens panem, dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandam animam.* Sic Ægyptij & Cananęi dum illa septēni fame quā Iosephus prędixerat vrgerentur, sua quæque pretiosa pro cibo tradunt; Primò quidem pecuniam, deinde pecora, tum terram omnem ac seipsos in seruitutem, vt quod superest pretiosius, nempe vita, restare possit. *Non est enim census super censum salutis corporis*, in-

Thren. 2.

Gen. 47.

Ecclesi. 38.

quit Sapiens. Nonne sic vitam præfers cæteris omnibus? Nonne & interdum ipsi saluti animæ?

II. PVNCTVM.

SED animæ vita quæ periret etiam sine sacro cibo, pretiosior est illis omnibus pretiosis quæ danda sunt pro illo cibo.

Tria complectitur hæc propositio. Primum est quod sanctissimum Sacramentum sit cibus animæ seu vitæ spiritualis nutritio & conseruatio. Secundum quod iste cibus sit tali vitæ necessarius. Tertium denique quod hæc spiritualis vita sit pretiosior cunctis dandis pretiosis.

Ioan. 6. De primo nulla est difficultas, dicente Domino: *Caro mea verè est Cibus.*

De secundo, nullus etiam dubitet quo saltem sensu dicitur necessarium esse hoc Sacramentum ad salutem ex necessitate

Ibid. præcepti: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis non habebitis vitam in vobis.* Sed præterea dici potest cibus necessarius ad vitam spiritualem sustentandam, quatenus sine tali cibo vita deficeret

Sess. 13. c. 2. & tandem periret, vt diserte sanctus Cyprianus, *Mens deficit quem recepta Eucharistia non erigit & accendit*; Sicque vniuersim Concilium Tridentinum, postquam dixit *voluisse Dominum sumi hoc Sacramentum tanquam spiritualem animarum cibum*, addit, *quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit: qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Tum vero, quod est etiam expressius subdit:

Cap. 8. *& tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur.* Quod & postea repetens & confirmans, inde ad frequentiam Sacramenti fideles omnes adhortatur; *Panem*, inquit, *Illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, & is verè eis sit animæ vita, & perpetua sanitas mentis, cuius vigore confortati ex huius miseræ peregrinationis itinere ad cœlestem patriam peruenire valeant.*

De tertio denique, quod hæc vita spiritualis & æterna sit pretiosior cunctis dandis pretiosis, quis ambigat, cùm modicus gratiæ gradus sit omni omnium hominum vita pretiosior? Certe de Sapientia quæ pars est seu participatio quædam huius

Prou. 3. vitæ spiritualis sic apertè Scriptura: *Pretiosior est cunctis opibus, &*

Ibid. 8. *omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.* Et rursum: *Melior*

lior est sapientia cunctis pretiosissimis: Et omne desiderabile ei non potest comparari: Quo sensu affirmabat Apostolus: *Non facio animam meam pretiosiorem quam me.* Id est, vitam præsentem & quidquid ad vitam spectat, quidquid ad corporis & animæ dotes pertineat, quæcumque sit scientia, sapientia, peritia, & quidquid tale est apud homines in magno pretio, ego non sic pretiosum duco quin me, hoc est salutem meam, vitam meam spiritualem & æternam longè ducam pretiosiorem. Itanè sentis? Itanè loqueris? *Act. 20.*

III. PVNCTVM.

SI *quando igitur pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt, semper pro cibo animæ sunt donanda:* Quia si non dantur pretiosæ pro cibo corporis nisi quòd cibus est necessarius vitæ, & vita est magis præstans & necessaria quam illa pretiosa danda; Nonne hic etiam sacer Cibus est necessarius animæ? Et nonne animæ vita magis est præstans & necessaria quàm quidquid pro illa dederis? *Quam dabit homo commutationem pro anima sua?* *Matth. 16.*

Dices forte, sacrum cibum, non semper esse necessarium quoties sumitur, ac proinde non semper danda pro illo pretiosa quæque sicut darentur pro cibo necessario vitæ corporalis. Respondéri primò posset, sæpe esse necessarium quando non putatur: deinde verò, quando dicitur semper danda pretiosa pro cibo sacro, non intelligitur quidem cibus ille semper esse necessarius quoties sumitur; sed tamen supposito quod sumatur, verè dicitur, tùm semper donanda pretiosa, quia nisi dentur non sumetur fructuosè, non æque saltem vtiliter ac si data fuissent; peribit inde aliquid de gratia & de vita spirituali quod est pretiosius eo quouis pretioso quod dare debuisses. Quid est enim illud pretiosum quod esset dandum? Non pecunia, non terrena bona, non vita corporis; sed affectus quidam inordinati, vt iam supra dictum est, & dicetur inferius. At quanti sunt illi affectus pretij, si comparentur cum Gratia quæ propterea perit quod non dentur illi affectus?

Sed esto illud quod vis, demus vltrò quod vrges; Concedamus non esse necessario danda pretiosa quæque pro cibo animæ nisi quando cibus ille est necessarius, & quando aliter rite sumi non potest nisi datis illis pretiosis: Putasne vero te in illa neces-

ſitate daturum ea quæ debes, niſi ſemper ea dones? Putaſne te in Paſchali Communione quæ eſt ex præcepto neceſſaria, tuis te affectibus quantum decet, exuendum, niſi aſſueueris illos deponere; quoties communicas? Non ſic, non ſic inueterata deponuntur quando nimis inueteraſcunt. *Quod ſemel volueris rectè facere, ſæpe tentandum eſt, vt ſemel aliquando rectè facias.* Quod putas tibi aliquando præſtandum vt fructuoſe communices, ſemper illud præſta quoties communicas; vix alioquin poteris, quando voles, niſi ſemper velis quando potes. *Ideo inter vos*, ait Apoſtolus, *multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.* Id eſt deficiunt in dies, defectu probatæ communionis. *Conemur quantum poſſumus, adhuc leuiter deficiemus in multis.* Et certe mirum eſt nos eſſe tam parcos & tenaces vbi Chriſtus tam largus & profuſus eſt! Mirum nos negare Chriſto quod à nobis petit, cum ipſe ſua quæque ſemper pretioſa donet, & quæ à nobis petit viliora in ſe ſint, & in nobis deteriora: neque fiant vnquam pretioſa niſi quando ei dantur!

1. Cor. 11.

l. 1. de Imit. Chr. c. 19.

HÆC eſt altera Veritas quæ ſic facile demonſtratur. Nihil eſt in ſe aut in nobis vilius & deterius quam praua illa Cupiditas quæ ab Apoſtolo *radix omnium malorum* dicitur; & quam Petrus Reuennas ſic deſcribit; *Tranſgreſſionis mater, magiſtra nocendi, primipilaria iniquitatis, auriga malitiæ, ſicaria virtutum, ſeditionis origo, fouea ſcandalorum.* Atqui hoc eſt, quod à nobis magis petit, hoc eſt quod pretioſius donũ ducit, hoc eſt quod remunerat copioſius, *Præbe, fili mi, cor tuum mihi*; Id eſt, vt alibi explicatur, *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere*; Nihil eſt enim aliud concupiſcentia, quàm cordis, ſeu appetitus naturalis qui in corde reſidet, praua inclinatio: & nihil eſt aliud cor ſuum præbere Deo, quam talem coërcere inclinationem propter Deum: *Ne ſequaris in fortitudine tua concupiſcentiam cordis tui.*

1. Tim. 6.

Prou 23.

Eccleſi. 18.

Ibid. 5.

Nonne ergo quod vilius in te eſt, Chriſtus ſibi ducit pretioſius: cùm id vnum præcipuè à te petat? Et nonne impium eſt, & barbarum, id illi denegare?

Spectata ſunt aliquando vel audita quædam prodigia tenacitatis, ingratitudinis & auaritiæ; ſed nullum vnquam veſanius, nullum horribilius, quàm ſi cum praua cupiditate communices aut ad Sacram accedas menſam. Propone tibi Nabalem illum de quo eſt ſatis longus ſermo in primo Regum: Vel finge tibi

1. Reg. 25.

duos homines quorum vnus alium sibi omni beneficiorum genere deuinctum & obstrictum habeat, ac tum forte hospitij causa in huius ædes diuertat; ædes sint satis laxæ, satis patentes, satis commodæ & honestæ; nihilque ibi desit quod à quouis iure desiderari possit ad hospitalitatis gratiam. At vero Debitor qui & simul est hospes, Creditorem seu Benefactorem suum eximium nolit apud se recipere; aut si admittit, intrudat in vile aliquod tuguriolum nec aliis mensam instruat cibis quàm vilioribus, & ijs quidem paucis & parcis admodum: Rogetur ab illo suo Benefactore & Largitore quondam munifico, nunc vt vicem rependat, nunc vt concedat & largiatur aliquid de superfluis, inutilibus, & perituris quos habet cibis, & quos duplo compensabit. Recuset verò constanter hospes neque alia de causa recuset nisi quod nimis afficitur rebus illis suis, non satis fidit homini, mauult sua sibi perire quam illi deseruire. Quid censeres de illo homine? Num tibi parcus ille & tenax & sordidus videretur?

Talis autem tu ipse es si cum praua cupiditate communicas. Recipis domi tuæ Benefactorem tuum munificentissimum, qui vt prædixit Propheta, *Quasi colonus futurus est in terra, & quasi viator declinans ad manendum*: Cui cum posses stratum & omnia satis magnificè si velles exhibere, negas illi hanc hospitalitatis gratiam: cumque ab illo rogeris vt ipsi saltem concedas quod habes domi tuæ vilius & deterius, hoc etiam peruicaciter negas: neque ob aliud recusas quàm quod, licet reuera sit vilius, tamen illud inordinate diligas. O prauitatem cordis humani, quæ nos sic tenaces facit & sordidos! Quàm verè dictum est à Moyse: *Peccauerunt ei in sordibus! Generatio praua atque peruersa! Hæccine reddis Domino?* Hæccine redderes homini? Aut si hæc ita redderes, nonne apud quosquis etiam barbaros & agrestes, habereris inhumanus, ingratus, sordidus? Cur non ita porrò censearis, si circa Christum te ita geras? An quia res non ita sentitur? non ita Christus cernitur? non ita res salutis æstimantur? Sed vbi fides tua? vbi religio? An fortè non satis amplè de te Christus est meritus? An forte quod à te petit, est nimium & plusquam debeas aut possis dare? An quod re illa indigeas quam à te exigit? Vtere sane & serua eam tibi. Tua non quærit, sed teipsum. Non eges affectu rei inordinato, sed potius *nociua illa sunt & inutilia desideria quæ mergunt homines in interitum & perditionem*: atque idcirco

Ier. 14.

Deut. 32.

1. Tim. 6.

tantùm ne ijs demergaris & pereas, hæc à te petit. Neque verò ita gratis petit vt non rependat cumulatè quod dederis : licet iam te suis præuenerit beneficiis, tamen ita etiam donum tuum prosequetur, vt tanquam nouum sibi collatum beneficium noua remuneret gratia. Idcirco displicet illi cor impurum, quia cùm minus vacuum est creaturis, minus est capax gratiis & beneficiis recipiendis. O Iesu munificentissime, tuis hoc adde munus muneribus, vt quod à me velis Tu Ipse sumas, nec quantumuis sim liber, libere possim denegare quod petis. Fili, hoc ipsum mihi negas quod peto, sic enim tibi est liberum mihi denegare, quod quæritur, vt simul etiam tibi sit liberum cum mea gratia mihi concedere, neque est aliud quod magis à te peto, quàm quod sic liberè potes cum mea gratia.

FERIA QVARTA.

DE PERSECVTIONIBVS DOMINI, DVM VIVERET, QVAS ITERVM SVFFERT IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Ecce positus est hic in signum cui contradicetur. Luc 2. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.* Ps. 22.

VERITAS PRACTICA.

Sicut tolerandis iniuriis mensa nobis parata est : sic toleratæ Iniuriæ nos parant ad illam mensam.

RATIO *quoad postremam partem, quæ sola potest habere difficultatem, hæc est inter alias, quod tunc cum gratia vel ma-*

ximè paramur ad Sacram mensam, quando humanis affectibus purgati sumus.

Sed toleratæ iniuriæ nos purgant humanis affectibus.

Ergo nos parant ad illam mensam, cui fructuosius frequentandæ, magis ac magis semper parandi sumus.

I. PVNCTVM.

DE his tantum persecutionibus hic agitur quas Christus sustulit ante mortem & passionem suam, dum inter Iudæos versaretur. Triplex autem hominum genus potest considerari molestum illi & graue olim fuisse. Primum eorum qui aperte palàm eius doctrinæ & miraculis contradiciebant, vt Pharizæi, Scribæ & alij. Secundum, qui non quidem apertè contradicebant sed tamen non credebant. Tertium denique qui credebant quidem sed imperfectè admodum, & fidei suos mores non conformabant. *O generatio incredula,* inquiebat, *quandiu apud vos ero? quandiu vos patiar?* Marci. 9.

Sic plane modo à triplici hominum genere in sanctissimo Sacramento diuexatur; Sunt enim hæretici qui apertè contradicunt, & blasphemant contra Veritatem Catholicam. Sunt indifferentes & dubij qui vix credunt aut vix profitentur quod credunt. Sunt alij denique qui frequentant quidem Sacramentum sed parùm inde proficiunt, quod pluris Mundum faciant. *Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.* Ioan. 12. Nonne tu ex illis es? Certe si times Ignominiam aut alias persecutiones *quas qui piè volunt viuere in Christo Iesu patiuntur*, verendum tibi est ne ex illis sis qui vel Sacramentum non frequentant crebrius vel ex frequentatione non referunt quem possent fructum. Ad hoc enim potissimum vis & virtus Sacramenti confertur, vt roboretur animus contra quoslibet pietatis hostes & spiritualis profectus aduersarios. Vnde illud est Psalmi notissimum; *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me*, Nec minus olim vulgare ac vsitatum vt qui se pararent ad Martyrium, Sacra se communione munirent vt fortiores in agone persisterent. *Quos tutos contra aduersarium volumus*, inquit sanctus Cyprianus, *munimento dominicæ saturitatis armamus.* Neque minus verum est de

2. Tim. 3.

Ps. 22.

Epist. 54.

Ps. 101. cœlesti pane quam de terrestri, quod ait Dauid: *Percussus sum vt fœnum & aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum.*

Quamobrem si frequentas Sacramentum, quid times ab hominibus, tali confortatus præsidio? aut si forte nimis opprimeris, accede frequentius vt magis roboreris; nam & ista oppressio quam pateris, paratiorem te reddet & magis idoneum ad Sacramenti susceptionem. *Sicut enim tolerandis iniuriis mensa nobis parata est, vt vidisti: Sic toleratæ iniuriæ nos parant ad illam mensam.* Quod quia minus forte est euidens, idcirco paulo fusius est declarandum: Sic autem apertè declaratur.

Quantò magis purgamur terrenis & humanis affectibus, tantò paratiores seu aptiores cum diuina gratia reddimur ad participandam diuinam mensam, cuius figuræ tam veteris quam noui Testamenti nihil manifestius adumbrabant quàm plenam & perfectam hanc animi purgationem. *Exodi. 16.* Cœleste Manna non decidet nisi deficiente farina Ægyptiaca. *1. Reg 21.* Panes propositionis non nisi *3. Reg. 19.* mundis & puris concedebantur. Panis subcinericius non est allatus ab angelo nisi Prophetæ omni humana ope destituto. *Matth. 14.* Non sunt multiplicati panes nisi his qui sua omnia deseruerant: *Luc. 14.* Neque ad cœnam magnam vocantur nisi qui se suis expedirent impedimentis; *Matth. 22.* Nec denique nuptiali conuiuio potuit interesse nisi qui veste nuptiali esset indutus. Quæ omnia quid aliud innuebant *1. Cor. 5.* quam quod apertè clamat Apostolus: *Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum vt sitis noua conspersio, sicut estis azimi. Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ: sed in azymis sinceritatis & veritatis.* Nonne id æquum iudicas?

II. PVNCTVM.

SED *toleratæ iniuriæ nos valde purgant humanis affectibus.*

Primò quidem quod nos humilient, & quod humiliatione patienter tolerata sic animus cæteris exuitur & purgatur affectibus, *sicut aurum in fornace*, vnde est illud Ecclesiastici: *Eccles. 2.* *In humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum & argentum: homines vero receptibiles in camino humiliationis.*

Deinde vero purgant, quod ex illatis iniuriis amarescat mun-

dus, atque ipso sensu percipiatur quod dixit Ecclesiastes: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Vidi cuncta quæ fiunt sub sole, & ecce vniuersa vanitas, & afflictio spiritus:* Vnde fit illa purgatio animi de qua idem sapiens in Prouerbiis: *Cor quod nouit amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus:* Id est, ex illa cordis amaritudine gaudium & cæteræ passiones si forte moueantur, non miscebuntur extraneis & mundanis rebus, puræ fient & defæcatæ. Eccl. 1. Pr. 14.

Denique, sic diuino fit munere, vt qui patientiam suam probat in illatis iniuriis, Deus illi suam probet Fidelitatem, qua promisit iis qui se in hoc pugnandi & patiendi genere vincerent, victores essent seu inuicti & insuperabiles in aliis animi pugnis & certaminibus. *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis. QVONIAM seruasti verbum patientiæ meæ, & ego seruabo te ab hora tentationis. QVI vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius.* Nonne velles his promissis frui? At vide quibus fiant? pugnantibus, vincentibus, laureatis. Apoc. 3.

III. PVNCTVM.

SICVT *ergo tolerandis iniuriis mensa nobis parata est, sic toleratæ iniuriæ nos parant ad illam mensam,* Quia nos nostris humanis purgant affectibus, quæ cordis purgatio & animi puritas quò est major, eò est præparatio certior & aptior ad percipiendas abundantiores sacræ mensæ delicias. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod est in Paradyso Dei mei.* Itemque paulo post: *Scio tribulationem tuam & paupertatem tuam, sed diues es & blasphemaris ab his qui se dicunt Iudæos esse & non sunt, sed sunt Synagoga Satanæ: nihil horum timeas quæ passurus es. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ: Qui vicerit cum lædetur à morte secunda.* Ibidem sic alteri dicitur: *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit;* Quasi diceret, fauebo illi præ cæteris; sicut qui in ferendo suffragio fauere volunt, designant suum fauorem calculo seu lapillo candido, & erit inquit, fauor tam suauis, tam constans & tam sublimis vt ille cui fauero, nomen Beati & Fœlicis obtineat. Apoc. 2.

Sic probatum est alibi ex sancto Augustino, inimicos nostros

In 1. parte in Festo SS. Innocentiū. sæpe nobis plus *prodesse odio, quam profuissent obsequio*: quando videlicet odium & iniurias patienter toleramus, & ex illis toleratis iniuriis plus nobis accedit diuinæ gratiæ. *Vos cogitastis de me*
Gen. 50. *malum*, aiebat Ioseph fratribus suis, *sed Deus vertit illud in bonum, vt exaltaret me.* Itane sentis? Itane credis? Vndenam ergo tot murmura, tot quærimoniæ?

Patientes igitur estote fratres vsque in aduentum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat
Iac. 5. *temporaneum & serotinum: Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam ecce aduentus Domini appropinquauit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, vt non iudicemini*: Id est, videte ne calumniis & iniuriis pressi murmuretis, & iudicemini pœna potiùs digni quàm præmio.

FERIA QVINTA.

DE CHRISTI DOMINI PASSIONE, MORTE, ET SEPVLTVRA, IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum; sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tundente se obmutescet, & non aperiet os suum. Is. 53.

VERITAS PRACTICA.

Quotidie Morior 1. *Cor.* 15.

Satius esset nullo die velle viuere, quàm non omni die, velle cum Christó mori.

RATIO

RATIO EST, *Quia satius esset nullo die velle viuere quàm velle viuere secundum carnem.*

Sed non omni die velle cum Christo mori, est velle viuere secundum carnem.

Ergo satius esset nullo die velle viuere, quam non omni die velle cum Christo mori; sicque attente prospiciendum vt cum Christo & Apostolo possis dicere: Quotidie morior.

I. PVNCTVM.

HOC *facite in meam commemorationem.* Dicebat Christus Dominus instituens hoc adorandum Sacramentum; refertque diuus Apostolus, & sic declatat: *Quotiescumque manducabitis Panem hunc & Calicem Domini bibetis, mortem Domini annunciabilis, donec veniat;* Id est, memorabitis & repræsentabitis mortem eius sicut repræsẽtari vult donec veniat ad iudicium. Sic diuus Thomas de Christo Domino: *Hoc Sacramentum instituit tanquam passionis suæ memoriale perenne.* Nomine autem passionis mors & sepultura comprehenduntur, & in Sacramento tria hæc simul repræsentantur, quatenus ipse est Christus, qui vt ait S. Gregorius, *Licet resurgens à mortuis iam non moritur & mors ei vltra non dominabitur, tamen in semetipso immortaliter atque incorruptibiliter viuens pro nobis iterum in hoc mysterio sacræ oblationis immolatur.* Ipse est qui peracti olim in cruce cruenti sacrificij memoriam incruento modo renouat, ac meritum vnicuique particulatim applicat. Ipse est qui dum pateretur humanitate, manebat semper impassibilis diuinitate, sic in Sacramento dum species panis franguntur, illæsus permanet. Ipse est qui dum efflauit animam, desiit homo esse, & mortuus est; sic dum in Communione recipitur, & consumptis in stomacho speciebus desinit esse Sacramentaliter vbi ante erat, dici potest quodammodo mortuus, quatenus ea vita priuatus est quam habebat. Dum Caro etiam & sanguis separatim consecrantur & offeruntur, mors & passio quæ in effusione sanguinis potissimùm transacta fuit, manifestiùs exhibentur. Quid denique aptius cum sepultura quam ipsa Hostia vbi contegitur Christus; vel Tabernaculum vbi reconditur: vel pectus

Luc. 22. *1. Cor. 11.* *3. Opusc.* *4. Dial. c. 58.*

tuum vbi recipitur? *O Sacrum conuiuium in quo Christus sumitur, recolitur memoria Passionis eius, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur!*

Ergo-ne putandum est toties ac toties pro me Christum mori! Quis mihi det vt pro te Christe sic moriar? Certe hoc conandum cum eius gratia, In id strenuè laborandum vt possis quotidie sacrum audiendo vel faciendo dicere: *Quotidie morior. NECESSE* 4. Dial. 59. *est*, inquit sanctus Gregorius, *vt cum hæc agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus: quia qui passionis dominicæ mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Tunc ergo verè pro nobis Hostia erit Deo, cùm nosmetipsos Hostiam fecerimus*; Quæ sui mactandi necessitas vt melius exprimeretur, sic est proposita veritas: *Expediret seu satius esset potius nullo die velle viuere, quam non omni die velle cum Christo mori.*

Ratio quæ affertur constat vno aut altero verbo, si bene intelligantur, nempe quid sit *secundum carnem viuere*. Quidquid enim sit tam capitale est & timendum ex Apostolo, vt qui hunc audierit minime dubitet, expedire potius nullo die velle viuere quam velle viuere secundum carnem: sic enim ille passim: *Scio quia non ha-* Rom. 7. *bitat in me, hoc est in carne mea bonum. QVI secundum carnem sunt,* Ibid. 8. *quæ carnis sunt sapiunt; sapientia carnis inimica est Deo: legi enim Dei non est subjecta, nec enim potest: Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Ergo fratres debitores sumus non carni, vt secundum carnem viuamus: si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. IN carne ambulantes* 2. Cor. 10. *non secundum carnem militamus. QVID dicit Scriptura? Ejice an-* Gal. 4. Gen. 21. *cillam & filium eius:* Id est carnalem appetitum. *SPIRITV ambulate & desideria carnis non perficietis, caro enim concupiscit aduersus Spiritum, Spiritus autem aduersus carnem: hæc enim sibi inuicem aduersantur: qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.*

Vellesne vel vno die, vel vna hora non esse Christi? Vellesne mori quâ malâ & infœlici morte dicit Apostolus moriturum qui secundum carnem vixerit? Vnde manifeste vides quàm vere potius expediret nullo die velle viuere quàm velle viuere secundum carnem. Quid est enim vita tua? at quid est illa mors horrenda Ecclesi. 41. quæ sequitur vitam in carne transactam? *O mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantiis suis!*

II. PVNCTVM.

SED *non omni die velle cum Christo mori, est velle secundum carnem viuere.* Hæc enim sibi aduersantur, vt dictum est de carne & spiritu. Nam cum Christo velle mori nihil aliud est quam velle spiritu viuere, quam velle mori omnibus carnis aut naturæ corruptæ motibus; quàm nolle, vno verbo, secundum carnem viuere. *Induimini Dominum Iesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis.* Rom. 13. Vnde à contrario manifestè patet quod qui nolit cum Christo mori, velit secundum carnem viuere. Non enim datur medium inter vitam & mortem: aut te oportet mortuum esse, aut viuere. *Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit illi dabitur illi.* Ecclesi. 15. Id est, alterutrum necessario ex his duobus eligendum, nec tertium quod sit medium, in optione nostra est. Vnde & alibi; *Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis.* Ier. 21. Sic Christus Dominus duas tantum vias memorat, Matth. 7. vnam spatiosam quæ ducit ad perditionem: & vnam arduam quæ ducit ad vitam. Non est hic tertia quædam via excogitanda. *Omne quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata aut de angusta via est*, inquit sanctus Hieronymus. Ep. 14. ad Celant. Sicut autem vnum & idem est esse in spatiosa via & viuere secundum carnem: sic plane idem est in arcta esse via, & mori cum Christo: vnde sicut qui non omni die vellet in arcta esse via, vellet esse in lata & spatiosa; sic omnino qui non omni die velit cum Christo mori, velit secundum carnem viuere.

O voluntas humana & propria quàm de te verè sanctus Bernardus: *Caueamus à propria voluntate, tamquam à vipera pessima & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras.* Serm. de Dupl. Baptismo.

III. PVNCTVM.

SIC *ergo satius esset nullo die velle viuere, quàm non omni die velle cum Christo mori,* Quia quo die nolles cum Christo mori, velles secundum carnem viuere: At longe expediret nolle in mundo viuere, quàm viuere secundum carnem. *Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille.* Matth. 26. Quo in sensu sapienter Sapiens laudauit magis mortuos quam viuentes. Eccl. 4.

Cauenda hic vero sunt duo quædam extrema: Vnum eorum qui putarent sic cum Christo moriendum, nullus vt sensus carnis aut naturæ deprauatæ moueretur, nulla vt contradictio sentiretur. Non est ita; non est ista mors insensibilitas, non sic ille qui *Christo confixus erat cruci*, & qui simul *videbat aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ*. Sed vt ille ipse ait, *Nihil damnationis est ijs qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant*, id est qui non sequuntur motus carnis quos sentiunt.

Galat. 2. *Rom. 7.* *Ibid. 8.*

Alterum vero eorum est qui nihil hic timendum putant nisi si mortali manifestè consentiretur, quasi hoc idem esset viuere secundum carnem quod peccare grauiter; sed falluntur, neque enim derepente fit quisquam malus, sed, vt passim ait sanctus Gregorius, *Per leuia delicta deflectimus, & vsu cuncta leuigante, nequaquam post committere grauiora timemus*; Quod maxime intelligendum de his qui nolunt mori cum Christo, id est qui suis affectibus sunt ita implicati vt nolint eos deponere; licet illi affectus non sint primo mortales, tamen suspecti sunt, periculosi sunt, damnandi sunt quando sic adhærent animo, vt animus nolit eos deponere. Sic enim fit quod ait Sapiens; *Concupiscentia quasi ignis exardescit*. Et rursum, *à scintilla vna augetur ignis*. Quamobrem sicut nihil est aptius his continendis motibus quàm velle quotidie cum Christo mori, sic nihil est procliuius illis laxandis & soluendis in lethale crimen, quàm nolle mori; Hoc est enim amare ipsam concupiscentiam, hoc est fouere peccatum, hoc est amare periculum, hoc est viuere sub ruina. *Nam qui amat periculum, in illo peribit.* Quod egregiè, sanctus Augustinus & ad praxim appositè, in illud Apostoli, *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam*, &c. *QVOMODO*, inquit, *ista mortificantur opere continentiæ, nisi cùm eis mente non consentitur, neque exhibentur eis arma, corporis membra, ET QVOD EST VIGILANTIA MAIORE CONTINENTIAE CVRANDVM, ipsa etiam nostra cogitatio, si eorum quadam suggestione & quasi susurratione tangatur, tamen ab eis ne oblectetur, auertitur*. Hæc est *pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius*. Hæc est *fortis vt mors dilectio, & dura sicut infernus æmulatio*. Nempe *quod mors agit in sensibus corporis*, inquit S. Gregorius, *hoc agit dilectio in cupiditalibus mentis. Sicut mors exteriores corporis sensus ab omni proprio & naturali appetitu interficit, sic dilectio in talibus viris omnia terrena desideria contemnere mentem*

Ecclesi. 9. *Ibid. 11.* *Ecclesi. 3.* *l. de Contin. c. 13.* *Ps. 115.* *Cant. 8.*

aliàs intentam compellit. Huiusmodi mortuis & viuis dicebat Apostolus: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Hi proculdubio vitam suam abscondunt, qua dum omnia quæ videmus postponunt, in his quæ non videmus, in Beatitudine scilicet Christi, veraciter & secretè viuunt. Quia enim falsam vitam despiciunt quæ visibiliter apparet, in vera vita se abscondunt quot nonnsi inuisibilibus oculis se manifestat. Nonne sic velles cum Christo viuere? cur non vis igitur sic cum ipso mori? Responde, aut certe pudeat respondere quia tu mauis secundum carnem viuere.

FERIA SEXTA.

DE CHRISTI DOMINI RESVRGENTIS, ASCENDENTIS IN COELVM, ET IBIDEM REGNANTIS VITA GLORIOSA, QVAE APPARET IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Videmus Iesum propter Paßionem mortis, gloriâ & honore coronatum. Hebr. 2.

Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem, & virtutem. Apoc. 4.

VERITAS PRACTICA.

Gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christo quærimus gloriam.

RATIO EST, Quia si aliam à Christo seu à Christi gloria quærimus gloriam, signum est nos æstimare aliquid gloriosius ipsa Christi gloriâ.

Atqui hoc est Christo ignominiosum, hoc est eius gloriam vertere in ignominiam.

Ergo gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christi gl ria quærimus gloriam. Quod quàm sit impium satis patet.

I. PVNCTVM.

2. Reg. 6. Ps. 23. *VAM gloriosus fuit hodie Rex Israël! QVIS est iste Rex gloriæ? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio;* Attollite *portas principes vestras, &c. Dominus virtutum*

Apoc. 1. *ipse est Rex gloriæ. PRIMOGENITVS mortuorum & princeps regum terræ, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, Ipsi gloria & imperium in sæcula sæculorum, amen.*

His & similibus Canticis postquam glorificaueris Christum Dominum resurgentem, ascendentem in Cœlum, & ibidem regnantem in statu glorioso: admirare quàm mirabiliter hic eius vitæ gloriosæ status appareat in sanctissimo Sacramento. Sic enim eius est incorruptibile & impassibile Corpus quale de sepulchro resurgens retulit, quale in cœlum intulit, & quale in dextera Patris conseruat. Quod si dum eleuatus est in cœlum nubes suscepit eum ab oculis discipulorum, nonne species Sa-

Ioan. 14. cramentales instar nubis sic Eum contegunt? Si nobis in cœlo

Rom. 8. parat locum, vt ipse aiebat; Si velut aduocatus interpellat pro nobis vt refert Apostolus; Si velut Rex & Dominus vniuersam regit Ecclesiam vt fides docet: Nonne hoc ipsum præsens ipse præstat in sanctissimo Sacramento? Vnde aptè S. Ambrosius;

l. 5. de Sacr. c. 4. *Ergo tu audis, quod quotiescumque offertur sacrificium, mors Domini, Resurrectio Domini, Eleuatio Domini significetur.*

Quamobrem repete Cantica, resume Psalmos, & quidquid gloriosum in cœlis Christo decantatur, totum illud refunde in salutarem Hostiam, *Quæ cœli pandit Ostium.*

Verùm nihil ita efficies ad gloriam Christi Domini in cœlo & in terra triumphantis, quàm si propter illum, humanam omnem respuas gloriam; aut si quam fortè quæris, non aliam ab ipso quæras; Non aliam quam ipse quærit: non aliud denique gloriosum quam quod ipse reputat, putes & prædices: vt sicut Ille in te

2. Cor. 10. gloriatur, sic tu in eo solo glorieris; *Qui gloriatur, in Domino glo-*

vietur. Alioquin, Audi, *quod quicumque audierint, tinniant ambæ aures eius: GLORIAM Christi conuertis in ignominiã si quam ab illo aliam tibi quæritas gloriam.* Sic enim indicas, sic profiteris te gloriosius aliquid iudicare quàm ipsam Christi gloriam. Non enim aliam quæreres si tibi sufficiens & satis digna videretur Christi gloria, cum maxime non ignores humanam gloriam cùm inordinate appetitur sic pugnare cum diuina & Christiana sicut superbiam cum humilitate, sicut virtutum cum vitio. *Væ animæ audaci quæ sperauit se aliquid melius & gloriosius Christo inuenturam.* 1. Reg. 3.

II. PVNCTVM.

ATQVI *æstimare aliquid gloriosius Christi gloria, nihil aliud est quam Christi gloriam conuertere in ignominiam.*

Nam vel ita reuera putas esse aliquid gloriosius Christi gloria, vel licet non ita sit, tu tamen mauis aliam gloriam. Si primum dicis, manifestam facis iniuriam diuinæ gloriæ, diuinoque iudicio, cuius est æstimare quid sit gloria, quid sit gloriosius, & quid cuique sit impertiendum. Quasi Christus id nesciret, vel quasi tu esses intelligentior, iudicium tibi arrogas de honore, de gloria, de rerum valore & pretio. Tu quis es qui hæc audeas? *Interrogabo te & responde mihi*, ait Dominus, *Vbi eras, quando ponebam fundamenta terræ, indica mihi si habes intelligentiam, cùm me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei?* Quasi diceret, Tu cùm nihil esses quando ego rerum omnium fundamenta ponebam, nonne te pudet de rebus sic velle mecum disputare quasi tu me melius intelligas quid quæque res valeat. An putas me non intellexisse in quo laus esset & gloria quando cœlum & terram condidi vt me laudarent & glorificarent? an me deceptum dices? an te peritiorem finges? an aliter de cœlo, de astris, & de creaturis ordinasses? Responde & confundere. Iob. 38.

Quod si cum Sapiente respondeas, *Non est minuere, neque adijcere, nec est inuestigare magnalia Dei*; si fatearis vt debes, nihil meliùs, nihil rectius, nihil verius & ordinatius quàm quod ipse statuit; quare ergo alibi quæris gloriam, quàm vbi agnoscis ab illo positam: aut dum aliam quæris, quomodo non simul vides te illum contemnere, te illi probrum & ignominiam, quantum quidem possis, inferre: vt qui licet bene & recte sentiat, negligatur à Eccles. 18.

te tamen in hoc ipso sensu quem rectum putas; Tu contra malis sentire & iudicare, quàm ipse iudicet: Tu cum mundo malis errare & falli quàm rectè cum Christo sentire! *O insanias verè falsas, ô vere mendaces filios hominum in stateris, vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum!*

Ps. 61.

Quod perinde mihi videtur dictum à Psalte regio quasi diceret, tametsi omnes simul homines in vnâ essent lance positi, ipsam leuitatem & vanitatem in altera lance positam leuitate superarent; & tamen contra Deum præsumunt de rebus iudicare! Vel sic interpretare: Tanta est leuitas de falsitas humani iudicij, rebus in ipsis humanis æstimandis, vt quamcumque stateram homines & humanam regulam iudicandi afferant, adhuc errare possint, & errorem sibi mutuo communicare; & tamen non verebuntur de ipsis iudicandis rebus cum Christo & cum Deo contendere! O probrum! ô infamem audaciam!

III. PVNCTVM.

SIC *ergo gloriam Christi vertimus in ignominiam, quando gloriam quærimus, quæ à Christo non est, & quam ipse non probat:* Nam sic iudicamus nos aliter sentire de gloria & de rebus humanis, quàm ille sentiat, nostrumque sensum tamquam probatiorem & æquiorem diuino illius sensui præferimus: quandoquidem actu & reipsa quærimus aliam gloriam in qua magis aquiescimus quàm in Euangelica & Christiana quam ipse professus est & quam nobis vnicè commendauit. Quod certe non potest non esse illi valde ignominiosum; quia hoc est Illum manifestè arguere vel ignorantiæ vel malitiæ vel dolositatis, quasi nesciuerit aut quasi noluerit nos docere quid esset rectius & verius. Sicut qui alia in materia, vel circa Sacramenta, vel circa Christianas virtutes vellet corrigere & immutare quod à Christo vel ab Ecclesia constitutum est; Quid censeres de illo? Hoc ipsum de te sentiendum est, qui quod Christus statuit de honore & gloria, tu ausis improbare, tu inuertere, tu aliud contra opponere.

Gal. 1.

Miror, inquiebat Apostolus, *quod sic tàm citò transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiam Christi! Sed licet nos aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit.* Tum paulo post idem eisdem Galatis: *Vellem esse apud vos*

c. 4.

modo,

modo, & mutare vocem meam, quoniam confundar in vobis: Quasi diceret, Non possum scripto exprimere quanto pudore animi & confusione vultus afficiar: oporteret me spectandum vobis exponere, oporteret me præsentem loqui, me à vobis audiri, me à vobis cerni; quia vos mei misereret, adeo sum stupefactus & confusus propter vestram illam audaciam qua contra Christi sensum præsumitis aliud nescio quid sentire & profiteri.

Idem tibi à Christo & ab Apostolo dictum puta: neque aliter verum est quod ait ipse Deus per Prophetam de superbis & vanis: *Gloriam eorum in ignominiam commutabo*, quàm quod suo testimonio reddit ignominiosum id in quo gloriantur. At nonne tu hoc ipsum facis contra Christum? Nonne probro vertis quod ille gloriosum duxit? Nonne hoc est igitur gloriam eius in ignominiam commutare? *Osee 4.*

Denique quod Scripturæ passim contra Idololatras dicunt, tibi aliter sentienti de gloria quam Christus sentit; tibi aliam quærenti gloriam quam quæ à Christo proponitur: tibi mundano & superbo ne dubites applicare: *Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum, POPVLVS vero meus mutauit gloriam suam in Idolum! MVTAVERVNT gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.* Nonne hoc ipsum est quod aperte Sapiens de superbia seu de vana gloria: *Initium superbiæ hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor eius.* Nonne hoc denique quod ipse Dominus: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à solo Deo est non quæritis?* Notanda valde verba, non enim omnem vetat gloriam, sed illam solùm quæ ab hominibus accipitur tamquam vanam & nullam, cum vna sit vera gloria quæ à Deo est, à quo solo est gloria. Sed quod in primis hic vrgendum, sic verba hæc Christi confirmant propositam veritatem vt qui aliam à Christo siue à Deo quærat gloriam prorsus infidelis & incredulus censeri debeat aut plane stultus. Primo enim aperte Christus affirmat illos non posse credere qui gloriam à se inuicem acciperent; Deinde vero cum euidenter asserat à solo esse Deo gloriam, interrogetur rursum qui aliam quærit quàm à Deo, an Christo credat, necne? Videtur certe non credere, nam illud quærit quid Christus negat esse. Non quæreret autem nisi hoc esse putaret quod quærit; nec putare potest id esse quod negat Christus,

Ps. 105. *Ier. 2.* *Rom. 1.* *Eccles. 10.* *Ioan. 5.*

nisi quod Christo non credat. Quod si tamen id durius putet, nec se à Christo dissentire patiatur, credat necesse est, quod Christus dixit nullum esse aliam à Deo gloriam; Quid est ergo quod aliam quærit? Nonne hoc est stultum, id quærere quod fide diuina credis nusquam esse? Aut vt ad primum redeatur, nonne cum id quæras quid Christus esse negat, manifeste significas te quod Christus ait non credere? Quid est autem esse incredulum & infidelem nisi hoc sit? Nam quod est extremum incredulitatis: vel non credes Christum esse Deum, vel non esse veracem Deum. Si enim Christo non credis, non aliunde est quam quia non id putas esse verum quod ille dixit. Si autem non est verum quod dixit, quomodo ille est Deus, aut quomodo verax est Deus?

Rom. 10. Is. 53. O quam vere Propheta! ô quam vere Apostolus, *Non omnes obediunt Euangelio; Isaias enim dicit, Domine, quis credidit auditui nostro?*

Vide in hac parte, Sabbato Hebdomadæ 12. Et in die Transfigurationis Domini.

SABBATO.

DE IVDICIARIA POTESTATE QVAM CHRISTVS DOMINVS EXERCET IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Ipse est qui constitutus est à Deo Iudex viuorum & mortuorum. Act. 10.

Abscondite nos à facie Sedentis super thronum, & ab ira Agni: quoniam venit dies magnus iræ ipsorum: & quis poterit stare? Apoc. 6.

VERITAS PRACTICA.

Agni vel maxime formidanda ira.

SENSVS & ratio est, quod sicut dicitur agni esse ira, quando bonitas Christi contemnitur, sic tanto magis est formidanda ira, quanto maior est bonitas, aut quanto magis contemnitur.

Sed in Sacramento, maxima est bonitas, maximeque contemnitur.

Ergo hic agni vel maximè formidanda est ira, & præcauenda.

I. PVNCTVM.

HOC de Christo Domino superest considerare, quod sit omnium Iudex, & quali hinc honore colendus sit, ac tremendus. Licet enim in hac vita tale iudicium non exercuerit, neque vt ille dicebat, *missus fuerit in mundum vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum*: tamen vt ipse etiam affirmabat, *omne iudicium Pater dedit filio, vt omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso, & potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est.* Quasi diceret, hæc etiam modò dum inter homines viuo, hæc in me dignitas agnoscenda est & colenda. Expende quanta dignitas & quàm tremenda! *Omnes stabimus ante tribunal Christi: scriptum est enim: VIVO EGO, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu: & omnis lingua confitebitur Deo:* Sic omninò, sic omnium planè hominum vita præsens eius Iudicio definitur, & futura decernitur.

Ioan 3.
Ibid. 5.
Rom. 14.

Quis non timebit te Domine? quoniam omnes gentes venient & adorabunt in conspectu tuo! Apoc. 15.

Sed non minus nobis timendus est in sanctissimo Sacramento, quia non minus illic iudicat de nobis omnibus, siue frequentius siue infrequentius accedamus. Primo quidem de infrequentia iudicat, vndenam tam rara quorumdam Communio? Quid prætendât causæ? quid valoris & ponderis sit causa quam pretexunt? Cur non impedimenta Communionis deserunt potius quam ipsam Communionem. Ille est qui hæc cuncta singillatum examinat; Ille de singulis & cognoscit & iudicat: *Iudicium Domini cum populo suo.* Mich. 6.

Deinde in communicantibus, quænam sit eorum dispositio, quæ culpabilis, vel inculpabilis capacitas, quæ deuotio, quis fructus, quis vsus vel abusus Sacramenti, nonne hoc ipse examinat;

nonne & iudicat, quandoquidem tam varios & diuersos operatur in animis motus & effectus, quàm variam esse videt & iudicat esse communicantium dispositionem & capacitatem? *Vnumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis*, quod quidem Apostolus aptissima vocis expressit significatione cùm dixit: *Qui manducat indignè, iudicium sibi manducat*: Id est condemnationem suam tam propriam & tam iustè adæquatam suæ indignitati recipit quàm proportionatè cibus manducatus manducanti adaptatur; & sicut quod manducatur conuertitur in propriam manducantis substantiam, ita ex indigna manducatione agni fiet quodammodò vt manducata condemnatio totam penetret & in se conuertat animam: si quid forte superesset boni, peruertitur, corrumpitur, & tota transit anima in damnationem & corruptionem: *Vt qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est sordescat adhuc. Vt impleant peccata sua semper; peruenit enim ira Dei super illos vsque in finem.*

Ez. 33. *1. Cor. 11.* *Apoc. 22.* *1. Thess. 2.*

Hæc est ira Regis irati contra eos qui vocati ad nuptias, neglexerunt vocantem. Hæc est ira Christi iudicis *cuius iudicium incipit à domo Dei*. Hæc est agni vel maxime formidanda ira, propter illam videlicet rationem quæ modo expendi debet ob quam agnus irascitur. Aut non irascitur agnus, aut non nisi formidolosè irascitur; Quanta est naturæ bonitas, tanta est neglectę bonitatis ira; At cum maxima sit bonitas, maxima sit etiam ira necesse est. Quantùm de suo bonus, tantum de nostro iustus; de suo habet vt sit agnus, de nostro vt sit iratus, & de vtroque vt sit vehementer iratus. Nisi esset bonus non esset agnus, nisi vt est bonus contemneretur à nobis, non irasceretur agnus; nisi denique simul esset bonus & simul contemptus non tam vehementer & formidolosè irasceretur. Facit bonitas ne de se irascatur, sed ipsa etiam facit vt à nobis commota non nisi vehementer irascatur. Sicut non est iudicium sine misericordia, sic neque misericordia si læsa fuerit sine iudicio est; & quanta fuerit misericordia seu misericordiæ læsio, tale futurum de illa iudicium. *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, NON dicit iudicium & misericordiam*, inquit sanctus Augustinus, *sed misericordiam & iudicium; quia præcedit misericordia, nec est iudicium nisi pro illa læsa. Pater misericordiarum est, & Deus ac Dominus vltionum.* Pater quidem misericordiarum *non modo*, inquit sanctus Bernardus, *quod pater*

Matth. 22. *1. Pet. 4.* *Tertull.* *Ps. 100.* *2. Cor. 1.* *Ps. 93.*

videatur misereri potius quàm indignari sed quod miserendi causam & originem sumat ex proprio, iudicandi vel vlciscendi magis ex nostro. Serm. 5. in Natiu. Dom.

Multùm quidem in nobis inter se differunt misericordia & ira, sed in Deo tam propè simul coniuncta sunt & vnita, vt vnum & idem sint: Sic Sapiens: *Misericordia & ira*, inquit, *ab illo citò proximant:* MISERICORDIA *& ira est cum illo. Potens exoratio & effundens iram: secundum misericordiam suam sic correptio illius: hominem secundum opera sua iudicabit, omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum.* Id est, cedet locum iustitiæ, præparabit locum iudicio, vt quanta fuerit misericordia tale sit futurum sequens iudicium. Sic locum misericordiæ replebit iustitia quando hæc illi commensurabitur. Eccleſi. 5. Ibid. 16.

Denique quid expressiùs quàm quod Apostolus: *An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? thesaurizas tibi iram in die iræ,* Vide vt thesauros iræ opponit diuitiis bonitatis & patientiæ contemptis, quasi diceret, sicut ex diuitiis fiunt thesauri, sic fiunt ex diuitiis bonitatis iræ thesauri: & quantæ erant illæ diuitiæ bonitatis, tanti futuri sunt iræ thesauri. *Thesaurizas tibi*, ait sanctus Bernardus, *thesauros iræ pro prærogatis thesauris misericordiæ quos contemnis.* O qualis diuina Bonitas! ô qualis humana malitia! Rom. 2. Serm. de Tripl. Miser.

II. PVNCTVM.

SED in sanctissimo Sacramento maxima est bonitas maximéque contemnitur, seu maximum subest eius contemnendæ periculum, nisi caueatur.

Quid enim mansuetius, quid facilius, quid ad omne genus beneficij conferendum paratius, quid ad supernas profundendas gratias procliuius, cum nullum recuset, omnes inuitet, & vnicuique quantum capere & referre potest indesinenter & certissime impertiatur! *O fons amoris perpetui quid dicam de te? Suauitatem huius Sacramenti*, Diuus inquit Thomas, *nullus digne exprimere sufficit per quod spiritualis dulcedo in suo fonte gustatur & recolitur memoria illius quam in sua passione Christus monstrauit excellentissimæ charitatis.* Denique quod ait sanctus Bernardus de duobus sponsi vberibus, vbinam apparet manifestius? *Duo*, inquit, *sponsi vbera, duo in ipso sunt ingenitæ mansuetudinis argumenta, quod* L. 3 De Imit. Ch. c. 10. Serm. 9. in Cant.

patienter exspectat delinquentem, & clementer recipit pœnitentem: gemina, inquam, dulcedo suauitatis exuberat in pectore Domini Iesu; longanimitas videlicet in expectando, & in donando facilitas. Verè hic longaminis & multum misericors.

Ps. 101. Et-uerò periculum tantæ bonitatis contemnendæ non modo in illis est qui actu & reipsa Sacramentum blasphemant aut in mortali recipiunt, sed in his etiam vel qui non satis frequentant ne obligentur ad arctiorem viuendi modum, vel qui frequentant crebrius sine cultu aut vllo fructu qui dicunt Deo *recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.*

Iob. 21. Non quod ita ore loquantur, sed quod ita reapse viuant & sic affecti sint vt nolint meliores & perfectiores euadere, licet Christus eos sæpius inuitet ad communionem, aut communicantes excitet ad perfectiorem vitam. *Rogo te*, inquit inuitatus ad Cœnam, *habe me excusatum.* Vix est vllus qui non prætexat aliquam excusationem contra quotidianas illas gratias quæ nos vel à nostris defectibus retrahunt, vel ad altiora prouehunt. Qua in excusatione triplex quidam reperitur Christi contemptus. Primo quod reuera repudiet gratiam. Secundo quod falso se excuset, & se excusando accuset inuitantem, vt supra dictum est. Tertio denique quod sic humana diuinis præferat, naturam gratiæ, & seipsum Christo. *Ad vos, ô Sacerdotes qui despicitis nomen meum. Ad vos mandatum hoc, ô Sacerdotes*, vbi tot missarum fructus? vbi tot communionum effectus? vbi tot gratiarum prouentus? *Nunquid non medicus non est ibi, quare igitur non est obducta cicatrix? EGO honorifico patrem meum & vos inhonorastis me.* Extende latius hæc Christi verba, multus in illis sensus est. Vide quantum honorificet Patrem cui se millies in die immolat, quoties videlicet celebratur Sacrum; quod fit in vniuerso terrarum orbe, per singula pene momenta temporum. Tu vero vix mediam illi colendo impendas horam!

Mal. 1. & 2.

Ier. 8.

Ioan. 8.

III. PVNCTVM.

ERGO *hîc Agni vel maxime formidanda est ira.* Hîc videlicet in sanctissimo Sacramento, vbi Christus sedet in throno misericordiæ simul & iustitiæ, vnde agni accenditur ira, & vnde accensa ira dicitur præcipuè formidanda, quia nempe vbi summa

est Christi bonitas sese pro nobis immolans, illic esse Christus dicitur velut agnus : vbi vero fuerit talis offensa bonitas, illic agni diceturira, & ira quidem tam vehemens quàm ingens erat bonitas. Audi rursus sanctum Bernardum, de hac vtraque simul Christi virtute sibi succedente : *sicut benignitas apparuit vltra omnem spem, vltra omnem æstimationem : similem expectare possumus iudicij districtionem. Noli ergo contemnere Dei misericordiam, si non sentire vis iustitiam, sed iram, sed indignationem, sed æmulationem, sed furorem. Vt enim scires quanta districtio succedit, tanta illa mansuetudo præuenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem vltionis attende. Immensus est enim Deus, & infinitus in iustitia, sicut & in misericordia. Multus ad ignoscendum, multus ad vlciscendum. Sed misericordia quidem priora sibi vendicat, vt si voluerimus, districtio inueniri non possit in quem sæuiat.* Serm. 1. in Epiph. Dom.

Hæc & alia plura quæ sanctus Pater vniuersim de Christi Domini mysteriis prosequitur, cùm singulariter & eminenter pateant in sanctissimo Sacramento, quid restat nisi vt agnoscamus quam sit illic cauendus tantę bonitatis contemptus, & quam formidanda quæ inde commoueri posset ira: non vt quidem à Sacramento fugiamus, aut rarius accedamus : sed vt formidemus offensas nostras quæ illam accendunt iram ; & quâ fieri poterit vitæ innocentia & animæ puritate, *Accedamus*, vt ait Apostolus, *cum vero corde, in plenitudine fidei, aspersi corda, à conscientia mala.* Redditque paulo pòst rationem quæ supra dicta omnia valde confirmat : *Non enim accessistis ad tractabilem montem & accensibilem ignem & turbinem & caliginem, & procellam, & tubæ sonum, & vocem verborum quàm qui audierunt, excusauerunt se ne eis fieret verbum. Non enim portabant quod dicebatur ; Et si bestia tetigerit montem, lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur ; Moyses dixit, exterritus sum & tremebundus. Sed accessistis ad Sion montem & ciuitatem Dei viuentis, Ierusalem cœlestem, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in cœlis, & iudicem omnium Deum, & spiritus iustorum perfectorum, & Testamenti Noui Mediatorem Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel.* Quasi diceret ; Non sic nobiscum hîc agit Christus sicut olim cum Iudæis quando illis apparuit in monte Sinaï. Sic enim illos sensibiliter terruit vt non auderent propius accedere, quia nolebat etiam Deus eos esse propiores. Nos vero non ita sensibi- Hebr. 10. Ibid. 12.

liter terret, quia vult nos ad se confidenter accedere: in Ecclesia quidem militanti per Sacramentum, & alios accedendi modos; in triumphanti vero per beatitudinem.

Nihil hic terrificum sensibus obijcitur, ne deterreamur: Sed potius cuncta suauia & allicientia: Ne tamen tali abutamur bonitate & suauitate, neue offendentes misericordiam, accendamus iram & Iustitiam, sic pergit sanctus Apostolus: *Videte ne recuseris loquentem. Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur, multo magis nos qui de cælis loquentem nobis auertimus*; Et post pauca: *Itaque regnum immobile suscipientes, habemus gratiam per quam seruiamus, placentes Deo cum metu & reuerentia: Etenim Deus noster ignis consumens est.* Quasi diceret, iam nobiscum non agitur in figuris mobilibus & transeuntibus sicut cum Antiquis agebatur: firma sunt & immobilia quæ tractantur nec putemus nos in illis ex nostro esse sensu & gustu regendos, sed potius ex ductu & directione Ecclesię, quæ est regnum Dei, in quo nihil nobis præcipitur aut consulitur quod non possimus cum gratia, quæ nobis confertur vt seruiamus Deo non seruili terrore, sed filiali & reuerentiali metu, qui accessum ad Deum non prohibet, nisi profanum & inconsultum qui solus iram accendit.
Ps. 33. Alioquin *Accedite ad illum & illuminamini: & facies vestræ non confundentur.*

In D. Ps. *ACCEDAMVS ad eum*, inquit sanctus Augustinus, *vt illuminemur, non quomodo ad eum accesserunt Iudæi vt tenebrarentur. Accesserunt enim illi ad illum vt crucifigerent: nos ad eum accedamus, vt corpus & sanguinem eius accipiamus. Illi de Crucifixo tenebrati sunt, nos manducando Crucifixum & bibendo, illuminamur.* Et post pauca: *Sed dicit aliquis, quomodo ad eum accedo? Tantis malis, tantis peccatis oneratus sum, tanta scelera clamant de Conscientia mea, quomodo audeo accedere ad eum? Quomodo? Si humiliaueris te per pœnitentiam.* Et quæ plura prosequitur ad hanc humilitatis partem commendandam quæ maxime requiritur in pœnitenti corde, & quæ modum affert immodicis cupiditatibus; quarum quanta fuerit moderatio, tanta erit ad sacram mensam dispositio. Verè nam-
Ps. 100. que Christus Dominus quod de se Dauid aiebat. *Superbo oculo & insatiabili corde cum hoc non adebam. Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum. Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.* Sed quare non de præsenti; dicit, *Ministrat?* An quia non sic modò,

dò, ſicut olim, immaculati miniſtrabant ei? An quia qui miniſtrare inceperat in via immaculata, paulatim deficit & dum immaculatus eſſe deſinit, deſinit etiam ipſi miniſtrare? An forte qui miniſtrabat, miniſtratur: quæ ſenſu dicebat Dominus de ſuis ſeruis, *Quod præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere; vt tranſiens miniſtrabit illis.* Ac rurſum: *Ego in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.* O dignitatem Miniſtrorum Chriſti, ſiue dum miniſtrant, ſiue dum miniſtrantur! O vitæ immaculatæ meritum quæ tantam conciliat dignitatem! *Luc. 12.* *Ib. 22.*

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

DE OVE PERDITA, QVÆSITA, ET INVENTA A PASTORE.

Erant appropinquantes ad Ieſum Publicani & peccatores, vt audirent illum. Et murmurabant Pharizæi & Scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam iſtam, dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oues. Et quæ ſequitur parabola de oue perdita, quæſita & à Paſtore inuenta, vt habetur. *Lucæ 15.*

VIDERI poſſent quæ proximè præcedentibus Hebdomadis dicta ſunt de facili acceſſu ad Dominum, & de illa confiden-

tia quæ nos ad ipsum adducit, excitanda potius, quam timore qui nos inde auocat, prout aperte Apostolus ex multis à se dictis concludit: *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum Gratiæ, vt misericordiam consequamur.* Hinc illæ Veritates Practicæ:

Hebr. 4.

Quibus amarum est conuersari cum Christo, delicias eius conuertunt in amaritudinem.

Qui cum fiducia non adeunt ad Gratiæ Christi thronum, & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno Gratiæ.

Diuina licet magis timenda sint quàm humana; in diuinis tamen minus est timenda familiaritas quàm in humanis.

Prima post Octauas Pentecostes Hebdomada, Feria 5. in Solemnitate sanctissimi Sacramenti.

Cum autem in tres partes diuisa considerari possit Parabola, sic consequenter ad vnamquamque partem referentur Veritates Practicæ, vt primò quæ ad perditam, deinde quæ ad quæsitam, ac denique quæ ad inuentam ouem, seu animam peccatricem spectant, producantur.

Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem, &c.

VERITAS PRACTICA.

Qui sibi palpat quod non longe erret, periculosius sæpe is errat quàm qui aberrat longiùs.

RATIO EST, *Quia periculosius ille errat, qui minus reuertitur ad Pastorem quàm qui reuertitur.*

Sed qui sibi palpat quod non longè erret, sæpe ad Pastorem minus reuertitur quàm qui aberrat longiùs.

Ergo & is errat periculosius; quod sanè est diligenter præcauendum cum Gratia.

I. PVNCTVM.

CVM sint multi & varij status ac gradus eorum qui se à Pastore suo, Christo Domino miserè subtrahunt; videndum est vnicuique quonam ex illis in gradu sit. Primi sunt illi qui per peccata vel affectus humanarum rerum vehementiores, tam arctè creaturis addicti sunt, vt vnam sequantur concupiscentiam: *Væ filij desertores, dicit Dominus, vt faceretis consilium & non ex me:* Is. 30. *& ordiremini telam, & non per Spiritum meum: vt adderetis peccatum super peccatum, & os meum non interrogastis.*

Alij non ita forte se suis sinunt cupiditatibus, vt grauiùs peccare vellent, sed quid in suo vitæ genere potissimùm velit Deus, non multum curant: *Huiusmodi Christo Domino nostro non seruiunt,* Rom. 16. ait Apostolus, *sed suo ventri:* Suæ item gloriæ, suæ rei domesticæ. Id est, hoc præcipue spectant & intendunt suis in quotidianis actibus; *Seruierunt creaturæ potius quàm Creatori.* Ibid. 1.

Sunt alij denique qui suis in externis & temporalibus negotiis Deum satis frequenter consulunt, & ad eius ductum se suaque formant: sed in internis & spiritualibus, se solos audiunt; & sæpe fit vt aliter ac Deo visum esset, vel plus vel minus faciunt. *Quæ nolui, elegistis. Consilium Dei spreuerunt in semetipsos.* Hic teipsum nosce attentius: & quod monet Sapiens *in vita tua tenta animam tuam.* An te totum Christo velut ouem Pastori, regendum sinis? An quid illo inconsulto aggrederis? An quod Ille de te tuisque statuit, vt sanctum colis & veneraris? An quid humanum est denique seu creatum, quod te ab illo vel tantillum dimoueat? Caue tibi palpes; vel quod illud sit leue, vel quod si erras non longe abriperis, non abis in viam peccatorum, nec in vias ita prauas quæ ducant in interitum & perditionem. Nam præterquàm quod talis in errore progressus fieri potest, vt semper longiùs ac longius à Pastore discedas, esto tamen, non tam longè progrediaris quàm alij: non minus tamen distas à periculo: quin & sæpe accidit, quod tibi modo est acuratius perpendendum, sæpe inquam accidit, *vt qui sibi palpat quod non longe erret, periculosius erret.*

Is. 65. Luc. 7. Eccles. 37.

quàm qui aberrat longius. Ratio est manifesta; Nam periisti, si non redieris. Hoc est enim perire, sic seiunctum esse à Pastore, vt numquam ei vniaris qua illi debes vnione coniungi vt ab eo dirigaris, & mouearis: sicque fiat vt numquam Pastoris vocem audias, *sed tamquam pullus onagri te liberum natum putes.* Sint alij velut prodigus in regione longinqua & remotiores à Patre quam tu forte sis; si tamen redeant, nonne periculum sic euitant? *Perierat & inuentus est!* At tu qui non procul quidem distas, distas tamen & non redis, certe tu vnus vel maxime periclitaris, & omnino peristi si non omnino redis, quia siue multùm siue parùm discesseris; discessisse, periisse est. *Væ eis quoniam recesserunt à me, FILII subtractionis in perditionem,* ait Apostolus, quasi diceret, nemo se subtrahit quin se perdat, nemo est extra viam arctam quin sit in via lata & via perditionis. Non est tamen desperata salus, quia non est desperatus reditus; In solo reditu spes salutis reposita. In desperato reditu desperata est salus. *Et non redistis ad me?* Quinquies repetitur in hoc vno capite. Et sæpe aliàs, *Non sunt reuersi,* Nihil crebrius in Prophetis. Nec tam videtur queri Deus quod à se discesserint, quam quod ad se non redierint. *Et dixi, cum fecisset hæc omnia, ad me reuertere, & non est reuersa.* NVMQVID *qui cadit non resurget, & qui auersus est non reuertetur? quare ergo auersus est populus iste auersione contentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti.* Quasi diceret, fingunt sibi aliquid quo se putant tutos & quo impediuntur à reditu, sed mentiuntur, & omnino peribunt nisi redeant. *Periisti popule chamos, quia comprehensi sunt filij tui & filiæ tuæ in captiuitatem.* Numquid si tu cum istis comprehenderis, & cum istis peribis?

Iob. 11. *Luc. 15.* *Osee. 7.* *Hebr. 10.* *Amos. 4.* *Ier. 3.* *Ibid. 8.* *Ibid. 48.*

II. PVNCTVM.

SED *qui sibi palpat quod non longè erret, sæpe ad Pastorem minus reuertitur, quam qui aberrat longius.*

Nam vel ex hac sola cogitatione quod non tam longè discesserit quàm alij, facile sibi persuadet non esse redeundum, aut se facile rediturum quando volet; Quod genus quoddam est præsumptionis de quo grauiter & verè inter alios Tertullianus: *Præsumptio, inuerecundiæ portio est, inflat petitorem, despicit datorem: Itaque decipit nonnumquam. Ante enim quàm debeatur, repromittit, quo*

L. de pœnit.

semper is qui est præstaturus, offenditur. Itemque alibi: *qui præsumit minus veretur, minus præcauet, plus periclitatur. Timor fundamentum salutis est, præsumptio impedimentum timoris.* l de cultu fœm.

Atque hæc est ratio, vt alibi dictum est, cur Dominus magis optet frigidum quam tepidum: quia cùm vtrique sit redeundum ab illo statu in meliorem, facilius ille qui est frigidus reuertetur quàm tepidus; quia facilius agnoscet sui status periculum, quod quidem periculum licet pro eo tempore quo vterque illorum in suo statu degit, sit maius in frigido quàm in tepido, tamen pro futuro consequenti maius est in tepido quam in frigido, quia is tandem resipiscit, non alter. Sic glossa: *Non optat eum frigidum simpliciter, sed talem de quo spes major habeatur:* Talis est autem frigidus præ tepido. Sic Publicanus à Pharizæo exiuit, ore Domini, iustificatus; sic Meretrices præcedunt in regno Dei Iudæos. Quia videlicet illæ licet remotiores magis tamen mouentur & redeunt. *Frequenter vidimus*, inquit Cassianus, *de frigidis atque carnalibus, id est de sæcularibus ac paganis ad spiritualem peruenire feruorem: de tepidis atque animalibus omnino non vidimus*; Quia videlicet non sibi timent, non sibi putant sicut aliis esse reuertendum. *Quia dicis quòd diues sum; & nescis quia tu es miser & miserabilis!* O triplicem & robustam in vno corde malitiam! Esse miserum, & nescire, & dicere quod sit diues.

Apoc. 3. — Luc. 18. — Matth. 21. — Coll. 4. c. 19. — Apoc. 3.

III. PVNCTVM.

QVI *sibi ergo palpat quod non longe erret, periculosius sæpe errat quam qui aberrat longius.* Nam licet non longe erret, errat tamen, & ab errore in viam illi est redeundum: *Reuertere, reuertere Sulamitis.* At non redibit quamdiu sibi palpat, non redibit tam facile quàm qui se facile pereuntem videt, & qui dum vocantem pastorem audit, sibi facile dictum putat quod audit, & periculum videns euitat. Atque illa ipsa ratione quâ non redit ille qui non longe distat, reuertitur iste qui errat longius: nempe ille videns alios remotiores, non sibi dictum applicat quod errantibus dicitur vt redeant; sunt enim, inquit, alij me remotiores quibus id magis conuenit. At vero iste remotior nihil habet simile quod contra dicat, nihil habet quo diuinum monitum detorqueat à se in alios. *Ego sum*, inquit, *qui peccaui, ego qui malum feci;*

Cant. 6. — 2 Reg. 24. 1. Par. 21.

Ac proinde alio remanente in errore, hic reuocatur & se suo Pastori reddit. *Vos qui aliquando eratis longe, facti estis prope in Sanguine Christi.* Ephes. 2. *ISAIAS audet & dicit: inuentus sum à non quærentibus me: palàm apparui iis qui me non interrogabant. Ad Israel autem dicit:* Rom. 10. *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem.* Id est: sicut Gentes quæ ab ipso Deo remotiores erant quam Iudæi, facilius tamen Christianam religionem susceperunt: ita ex Christianis si qui forte sint moribus deteriores, sæpe facilius cum Diuina gratia resipiscent, quàm minùs deprauati qui se ab illâ moueri non sinent. Matth. 8. *Multi ab oriente & occidente venient: filij autem regni eijcientur.*

Quamobrem hîc teipsum rursus inspice: Nonne filius regni es? at nonne filius subtractionis? nonne subtractionis contentiosæ, quæ contendit cum Gratia nolens reuerti, & contendens sibi non esse reuertendum! Deut. 31. *Ego scio contentionem tuam & ceruicem tuam durissimam. Adhuc viuente me & ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra Dominum, quanto magis cùm mortuus fuero?* Numquid Pastor tuus hæc tibi posset dicere? numquid vero hæc audiens cor tuum obdurabis? Ecclesi. 17. *Conuertere ad Dominum, & relinque peccata tua, precare ante faciem Domini, & minue offendicula. Reuertere ad Dominum, & auertere ab iniustitia tua, & nimis odito execrationem, & cognosce iustitias & iudicia Dei.*

Hûc opportunè referri possent hæ Veritates Practicæ.

Ne dicas, sufficiens mihi sum.

In 1. parte, Fer. 4. Hebd. 3. post Epiphan. & aliis duabus præcedentibus.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. parte, Feria 6. post Septuagesimam.

Melius est in via claudicare, quàm præter viam fortiter ambulare.

In 2. parte, Fer. 4. post Sexagesimam.

Erranti in dubiis & non oranti, nulla est erroris excusatio.

In 2. parte, Fer. 6. post Octauam Ascensionis Domini.

Verendum, ne quod tibi deest ad perfectionem, desitet iam ad salutem.

In 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 17.

Qui vel vni creaturæ nimis adhæret, duo mala facit, de quibus ipse Creator,

Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, &c.

In 4. parte, Sabbato Hebdom. 18.

DE OVE A PASTORE QVÆSITA.

Nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam?

VERITAS PRACTICA.

Quanta est Christi quærentis animam cura, tanta est animæ Christum fugientis incuria.

SENSVS ET RATIO EST, Quia fugientis Christum animæ tanta esse apparet incuria & negligentia suæ salutis, quàm magna tùm & præsens esse videtur obligatio non fugiendi, nec negligendæ salutis.

Sed quanta est Christi quærentis animam cura, tam magna tùm & præsens videtur esse obligatio non fugiendi, nec negligendæ salutis.

Ergo & tanta est eius incuria & negligentia, quæ profectò excitari debet cum gratia, conferendo talem incuriam cum tali cura.

I. PVNCTVM.

VNVS est quidem Diuinæ Bonitatis & Sapientiæ, quæ in hac lucent parabola, finis & scopus, errantem à se animam reuocare, sibique reddere. Sed multa sunt & diuersa media, quibus ad hunc finem vtuntur: sic enim suauius

agunt & fortius, quod est maximè proprium Diuinæ Bonitatis &
Sap. 12. Sapientiæ. Quod verò ex multis potentissimum esse solet, *pudor & verecundia* nobis modo proponitur, cùm ex opposita nostri Pastoris cura manifestè apparet nostra incuria: quis enim non erubescat, qui se illi viderit oppositum & repugnantem, in cuius vna similitudine nostra est beatitudo? Quis tali porrò rubore tactus non se à fuga illa contineat, in quam se turpiter abiicit, quoties se à Christo suo vocatum, & inquisitum & attractum sentit?

Sic ergo est, sic perpendendum est, sic erubescendum est, *quòd quanta est Christi quærentis animam cura, tanta est animæ Christum fugientis incuria*, tanta vecordia, tantum probrum & dedecus: Quid enim est vniuersim, quod insigniorem & magis pudendam designet incuriam, nisi cùm maior adest obligatio curæ adhibendæ; cùm id scilicet debitum exigit, cùm facultas suppetit, cùm facilitas & opportunitas obuiant, cùm omnia denique simul conspirant, vt quod incumbit negotium procuretur? Quid est, quod Iacob sic suos arguit:
Gen. 42. *quare negligitis? audiui quod frumentum venundetur in Aegypto*, nisi quod tùm vrgeret necessitas, cui subleuandæ facultas aderat, nec erat præsens occasio negligenda.
Iof. 18. Nonne sic Iosüe quibusdam desidibus Israelitis: *Vsquequo marcetis ignauia? & non intratis ad possidendam terram quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis?* Nempe illud erat tempus, quo erat terra possidenda vel perdenda. Sic pigrum Sapiens non alio carpit frequentiùs nomine, quàm quod illo potissimum otietur tem-
Matth. 25. pore, quò magis illi esset laborandum. Nonne sic ille malus & piger pronuntiatur seruus, qui cùm austerum se putaret habere Dominum, qui meteret vbi non seminarat, non ei tamen acceptum, vt alij, duplicasset talentum. Nonne sic denique Virgines,
Ibid. quæ veniente sponso dormitarant, dicuntur fatuæ: nec cum aliis ad nuptias introducuntur, quia tùm illis maximè vigilandum erat, quando se in somnum dederunt.

Sic prorsus animæ fugientis Christum tanta dici debet incuria, quàm magna tunc dici potest obligatio non fugiendi, nec negligendæ quæ sese offert, gratiæ. Vnde est illud egregium Sapien-
Prou 19. tis dictum: *Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur.* Hoc est enim negligere viam suam, cùm salutis via negligitur: tunc porrò salutis via negligitur, cum eius procurandæ singularis opportunitas quæ se

dabat, deseritur. Et profectò mortificabitur quisquis se ita negligit, mortificabitur nota dedecorosa vecordiæ, mortificabitur priuatione boni quod negligit, mortificabitur detrimentis inde sequentibus.

II. PVNCTVM.

SED quanta est Christi quærentis animam cura, tam magna tunc & præsens videtur esse obligatio non fugiendi, nec negligendæ salutis.

Sic enim decet, & sic necesse est; Decet ex illa Bonitate Christi, cuius est tanta circa vnam animam cura & solicitudo. Necesse verò est ex eiusdem Sapientia, vt dicetur, si primò Bonitatem illam expenderimus. Vide & contemplare quid sit Pastorem Christum, perditam quærere animam. Potestne par in creatis & humanis reperiri Bonitas, cum nulla par inueniatur Majestas, quæ se ita in beneficentiam & charitatem demittat? Narratur quidem de Carolomanno Caroli Martelli filio, Rege Austrasiæ & Sueuiæ, Monacho Cassinensi, ouem claudicantem in humeros suscepisse, atque in caulam deportasse; sed Rex esse desierat; Cùm enim Monachum induit, Regem exuit: At Pastor noster sic humanam suscepit naturam, vt diuinam nunquam deposuerit; sic homo est, qui quærit animam, vt Deus ipse sit, quem sua Bonitas excitat ad illam animæ curam. Potestne verò id audire, id credere anima, nec intelligere quanta sit inde non fugiendi, sed sui sistendi obligatio, quæ tantæ respondeat Bonitati? En offensus Deus cùm pro suo in peccatum odio peccatricem in æternos ignes animam detrudere iam iam posset, se ipse continet, & quasi animam ipse offendisset, ipse offensus Deus animam se toties offendentem quærit, inclamat, excitat, vrget, stimulat, vt ad se redeat; Et tunc anima non intelligeret se tantum obligari ad reditum, quanta est illa Bonitas? Intelligeret certè si hoc vellet attendere; & hoc profectò attenderet, si vel quod decet cogitaret.

Anno Christi 750.

Quid Saüle ferocior, cum in Dauidem fureret? Audiuit tamen ferox ille Saül sibi semel à Dauide sic parcitum, vt cum vitam posset eripere, suæ duntaxat chlamydis oram præciderit. Tunc quis sensus Saülis in Dauidem? quæ ferocitatis in lenitatem commutatio? Scriptura multis explicat, quæ videre licet loco anno- *1. Reg. 24.*

tato. Numquid verò plus valet in animam Deus quàm Dauid in Saülem? Numquid plus Deo debet anima, quàm Dauidi Saül? Cur non id igitur magis deceret, cur non id magis intelligeret anima, quando sibi meliorem sentiret Deum quàm vlli vnquam hominum homo bonus extiterit.

Et verò id necesse est ex Diuina Sapientia, quæ in illa Pastorali cura potiores partes tenet: necesse est, inquam, non fugere, qua necessitate tenemur prouidere saluti per opportuna media. Sicut enim ad Diuinam spectat Sapientiam subministrare tempus, locum, modos seu gratias, & alia salutis animæ, quæ vocant, congruentia media; sic planè est animæ non illa respuere, non refugere, non differre tempus, non mutare locum, non variare gratias, nec ab vllo deflectere gubernationis tramite, quem cœlestis Prouidentia constituerit; ne si Deum deserat viæ ducem, deseratur in via, tandemque pereat. *Metuentes Dominum sustinete misericordiam eius, & non deflectatis ab illo, ne cadatis.* Iam enim idcirco cecidit & errauit à Pastore anima, quod eius ductum non sit secuta: Nunc autem cum nouam hanc ei Pastor gratiam offerat, vt si velit, reuertatur; sic Pastorem debet sequi, non fugere, vt si fugiat, nec sequatur, non minus tum dicatur deflectere, quàm cùm primò cecidit; imò & magis periculosè deflectat, quia grauius sæpe est in hanc nouam peccare gratiam quàm in antecedentes alias; vt sæpe alibi demonstratur, & ex subjectis infra veritatibus liquet. Sufficiat hic modo Prophetæ locus, vbi Dominus ad *contemptibilem*, vt vocat, *animam: In tempore*, inquit, *placito exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tui*; Vnde Apostolus, *Adiuuantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis; ait enim, tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, Ecce nunc dies salutis*, Et quæ plura pergit, quæ nulli vnquam aptius quadrare possunt tempori, quàm quo perditam Christus vocat & quærit animam. Cur porrò dicitur tempus acceptum & acceptabile, nisi quia sic illud acceptare necesse est, vt nisi tum acceptetur, cum se offert, transeat, nec reuertatur, & qui quærebat animam Dominus, post quæratur ab anima nec inueniatur, prout ipse dixit, *quæretis me & non inuenietis.* Nonne hoc sponsæ contigit, quæ animam Diuinis reluctantem monitis repræsentat? nonne cùm distulit surgere quando vocabatur, pòst verò cùm surrexit & se vocantem conuenit,

Ecclesi. 2.
Isa. 49.
2. Cor. 6.
Ioan. 7.
Cantic. 5.

non inuenit? nonne hinc eius lachrymæ, hinc gemitus: *at ille declinauerat atque transierat: quæsiui & non inueni illum: vocaui & non respondit mihi!* Oportebat nempe tum venire & respondere, cum quærebat & vocabat, nam *væ qui spernis, nonne & sperneris,* Is. 30.
cùm fatigatus desieris contemnere, contemneris.

III. PVNCTVM.

QVANTA *est igitur Christi quærentis animam cura, tanta est animæ Christum fugientis incuria:* Nam sicut illa quæ tùm agit Christus magnam eius indicant curam, sic profectò quæ simul anima debebat agere, nec tamen agit, supinam eius produnt incuriam. Sic enim fit ex illa boni & mali opposita diuersitate, vt quantò bonum lucet apertius, tantò malum appareat grauius & probrum ignominiosius. *Tunc confunderis & erubesces,* Ierem. 22.
ait animæ Dominus, quando scilicet malitia tua meæ Bonitati, & incuria tua meæ curæ opponetur. Quamobrem ad hanc socordiam magis agnoscendam, atque inde ad salutarem excitandam confusionem, nihil habet ipse frequentius, quàm vt alterum alteri sic opponat, quemadmodum vel ex vno Propheta datur intelligi, *Locutus sum,* inquit, *ad vos manè consurgens, & loquens, & non audistis:* Ibid. 7.
vocaui vos & non respondistis: Audite vocem meam & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus: & ambulate in omni via quam mandaui vobis, vt bene sit vobis. Et non audierunt, nec inclinauerunt aurem suam, sed abierunt in voluntatibus, & in prauitate cordis sui mali, factique sunt retrorsum & non in ante. Et misi ad vos omnes seruos meos Prophetas, per diem consurgens diluculo & mittens. Et non audierunt me, nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt ceruicem suam, & peius operati sunt quàm patres eorum. Et rursum, *mane consurgens contesta-* Ibid. 11.
tus sum, & dixi, audite vocem meam, & non audierunt nec inclinauerunt aurem suam, sed abierunt vnusquisque in prauitate cordis sui mali. Necnon iisdem prætera pene terminis: *Ego autem locutus sum ad* Ibid. 35.
vos, de mane consurgens & loquens, & non obedistis mihi, misique ad vos omnes seruos meos Prophetas, consurgens diluculo, mittensque & dicens: conuertimini vnusquisque à via sua pessima, & bona facite studia vestra; & non inclinastis aurem vestram, & non audistis me. Perpendi hæc certè debent toties ab eodem & eisdem repetita Verba: *Mane consurgens & diluculo loquens.* Vnde & tandem concluditur: *Idcirco*

hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam super Iuda & super omnes habitatores Ierusalem, vniuersam afflictionem quam locutus sum aduersum illos: eo quod locutus sum ad illos & non audierunt: vocaui illos & non responderunt mihi: quasi diceret, hoc vno maximè punientur, quòd tam parum de salute sua solliciti fuerint, quando illis tantam ego solicitudinem propterea demonstrabam. Nimis enim hoc pudendum & castigandum in re tanta, qualis est salus animæ, sic animam oscitari, vt quo ipsa tempore Saluatorem deberet quærere, quæratur à Saluatore, & quærentem fugiat atque auersetur.

Quid nempe potest causari si pereat, præter illam oscitantiam & incuriam in tam serio grauique negotio? Quid est aliud quàm contemptum & salutis & Saluatoris præ se ferre? Quid ille verò portendit atque infert contemptus, præter iam dicta, nisi quod

Prou. 18. ait Sapiens: *Impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit, sed sequitur eum ignominia & opprobrium.* Plura quidem alia sequuntur damna, sed illud insigne est ad omnem æternitatis memoriam, quòd ignominiosè pereat, qui tùm perit, cùm saluari posset.

O te ter miserum, qui hæc legis vel audis, nisi tu teipsum hîc agnoscas, nisi agnitione pudeat & pudore pœniteat! Nonne à perfecta quâ te Deus ducit via deuiasti? Nonne vt redires, tam crebrò es stimulatus, vt quia crebriores fuerunt stimuli, iam penè retusi sint & vix sentiantur? Numquid verò tibi propterea putas erubescendum & pudendum? Numquid aliquando reuertendum? Quandonam autem? An quando Saluatori, vel quando tibi placebit? Non times tibi Christus objiciat, quod rebellibus & infi-

Gen. 26. dis olim Isaacus dixit: *Quid venistis ad me, hominem quem odistis & expulistis à vobis?* Perge in hoc affectu, & plura si optas, vide his affines veritates.

Quò longius differs, difficultatem difficilius tolles.

In 1. parte, Fer. 2. Hebd. 4.

Si ordinatis ad salutem mediis non vteris, Mediatore Christo abuteris.

In 2. parte, Sabbato post Quinquagesimam.

Quantò teipsum negligis quasi non esses cum cæteris

periturus, tantò te Christus doluit præ cæteris perituris.

In 2. parte, Fer. 5. Hebd. 1. Quadragesimæ.

Sedentem in cœlo Christum, & inde nobis loquentem non audire, periculosius est, quàm dum in terris loqueretur.

Sic dignum est cœlum nostris desideriis, vt nisi cœlum desideres, cœlo sis indignus.

In 2. parte, Fer. 5. & 6. Ascensionis Domini.

Reuocanti hominem Deo ab errore viæ suæ, non obsequi, peius est quàm primò vocantem ne erraret, non sequi.

In 2. parte in fine, vbi de statibus, considerat. 4. Et vide in die Pentecostes, de peccato in Spiritum sanctum.

DE OVE A PASTORE INVENTA SIVE DE ANIMAE CONVERSIONE.

Et cum inuenerit eam, imponit in humeros suos gaudens, & veniens domum conuocat amicos & vicinos dicens illis, congratulamini mihi, quia inueni ouem quæ perierat.

VERITAS PRACTICA.

Quod vnius conuersi peccatoris esse videtur, hoc est totius vniuersi negotium.

RATIO EST, Quia hoc est totius vniuersi negotium, quod toti vniuerso benè vel malè vertitur.

Sed quod vnius conuersi peccatoris esse videtur negotium, toti vniuerso benè vel malè vertitur.

Ergo & totius est vniuersi negotium; quæ sanè consideratio ponderosa est & frugifera, siue vt nobis cum gratia, siue vt aliis vacemus conuertendis.

I. PVNCTVM.

Ephes. 1. QVID est quod de Christo scripsit Apostolus, *Instaurata omnia quæ in cœlis & quæ in terra sunt in ipso?* An pro aliis etiam creaturis Christus & non pro solo venit homine? An erat aliquid instaurandum in cæteris sicut in humana natura? Numquid cœlo, numquid elementis quidquam Christus contulit, quod ante non haberent?

Responderi primo posset, per cœlum, Angelos: & per terram, homines hîc intelligi, quos inter, à Christo Domino sunt instaurata omnia, quia simul in vnam beatitudinem conueniunt, Lib. 31. Mor. c. 35. & vt ait S. Gregorius, *illuc humiliati homines redeunt, vnde Apostatæ Angeli superbiendo ceciderunt.* Secundò, quidam interpretantur in Christo sic instaurata omnia, vt quæcumque in cœlis & in terra sparsim creata sunt bona naturæ & gratiæ, simul in Christo collecta sint & velut recapitulata; sic enim D. Hieronymus ex Græca voce loquitur, quasi Christus esset compendium & summa quædam rerum omnium, quæ vel in cœlis vel in terra spectantur, quæ vel in Angelis, in hominibus, & in cæteris creaturis insigniores apparent. Ille vnus Angelorum Intelligentiam, Patriarcharum hominum Sanctitatem, solis & astrorum splendorem, aëris suauitatem, aquarum abundantiam, & terræ fœcunditatem nobiliori quodam modo complectitur. Coloss. 1. *Primogenitus omnis creaturæ*, non solum qui sit primus & excellentissimus inter creaturas, sed qui omnium excellentiam primus ipse & præcipuus sic participet, Ibid. *vt in ipso condita sint vniuersa in cœlis & in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant.* Sic idem fusè Apostolus.

Tertiò denique, quod propositæ nobis Parabolæ practicæque Veritati videtur opportunius, sic alij explicant instaurata per Christum omnia, quæ in cœlis & in terra sunt, quatenus scilicet beneficio Redemptoris Christi conuertuntur peccatores atque in

gratiam cum Deo redeunt; qua in conuersione, quoue in reditu tantùm inest boni, tam longè lateque patet eius virtus ac momentum, vt in rerum omnium vniuersitatem redundet, sicque ad cœlum & ad terram vniuersim spectet, quòd conuertantur peccatores, atque illius vera conuersio *non sit tantùm illius conuersi peccatoris negotium, sed totius vniuersi.*

Quod certè si perpenderent peccatores, & qui peccatoribus reuocandis impenduntur, intelligerent acrius, quale sit illud opus conuerti peccatorem, quod ad omnes qui cœlum terramque incolunt spectare dicitur. Quamobrem in hac ponderanda Veritate non est transcursim legendum aut audiendum quod proponitur, sed alto quietoque animo sigillatim reuoluendum, quàm sit illud verum, quàm momentosum, & expellendo peccato efficax.

Ac primò quid clarius, quam quod prima propositione præmittitur, id esse totius vniuersi negotium, quod toti vniuerso benè vel malè vertitur, prout videlicet bonum vel malum exitum sortietur: prout verè vel falsò peccator conuertetur. Sic Adamo imperatum seu potius vetitum illud opus circa Scientiæ boni & mali arborem, opus erat & negotium totius humani generis, quia inde vt patuit, primogenius omnium hominum status pendebat: atque ex consequenti, Christi opus Saluatoris, opus & negotium vniuersale fuit. Quin & ipsa Virgo Deipara, sapienter à Diuo Bernardo prædicatur, *Negotium sæculorum & terræ medium*, iuxta illud Prophetæ de Domino Iesu, *operatus est salutem in medio terræ.* *Serm. 2. in die Pentec.* *Ad illam enim*, inquit sanctus Abbas, *sicut ad medium, sicut ad arcam Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, & qui in cœlo habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos qui sumus, & qui sequentur, & nati natorum & qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in cœlo vt resarciantur, & qui in inferno vt eripiantur: qui præcesserunt, vt Prophetæ fideles inueniantur: qui sequuntur, vt glorificentur. Eò beatam te dicunt omnes generationes, genitrix Dei, Domina mundi, Regina cœli, omnes inquam, generationes quæ omnibus vitam & gloriam genuisti. In te enim Angeli lætitiam, Iusti gratiam, peccatores veniam inuenerunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi totius creaturæ quia in te & per te & de te benigna manus omnipotentis quicquid creauerat, recreauit.*

Quæ quidem sancti Patris dicta sic omnia referenda fuerunt, non modò quia nostram valde illustrant propositionem, sed quia

veritatis praxim & finem valde conciliant: Sic enim peccator intelliges, quantum illi debeas à qua Saluatorem habes, & ad quam Saluatore offenso confugias. Hæc est enim illa Mulier quæ tanta sedulitate perditam quærit drachmam, id est, animam, vt si Pastoris offensi opera non adesset, nunquam illa deesset: vt fusè alibi suis locis infra designatis.

II. PVNCTVM.

SED quod vnius conuersi peccatoris videtur esse negotium, sic toti vniuerso benè vel malè vertitur, vt prout verè an fictè conuersus peccator fuerit, benè vel malè sit toti vniuerso.

Primò, licet Deus sit supra rerum omnium vniuersitatem, & ad eius declarandam sublimitatem expresè dicatur homini: *si peccaueris, quid ei nocebis? & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ,* Iob. 35. *quid facies contra eum? Porrò si iustè egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est, nocebit impietas tua, & filium hominis adiuuabit iustitia tua:* Tamen ita vniuersalis est & tam vera propositio, vt ipsum Deum comprehendat, vt ipsi Deo bene vel male sit à peccatore conuerso vel non conuerso, quantum dici fas est suo modo, benè vel male à creaturis esse Deo. Sic autem dici fas est, quatenus sua ipse lucra vel damna vult æstimare, quæ ab illis dantur obsequia vel negantur, vel quæ ab ipso Deo conferuntur hominibus aut recusantur beneficia.

Sic expresè sanctus Hieronymus, *Salus creaturæ lucrum est Creatoris.* In c. 15. Ier. SVVM *deputat quod nostrum est*, inquit D. Augustinus. Contemplare paulò attentius quantum intersit discriminis inter animam Deo gratam vel infensam: inter sponsam Christi vel adulteram; inter beatam vel damnatam; inter charitatis seu gratiæ decus internum, vel peccati turpitudinem; inter æternas laudes à Beatis decantandas, vel sempiternas blasphemias à damnatis euomendas. Hoc est, quo non modo bonum vel malum Dei dignoscitur, sed quale quantumque sit bonum vel malum hoc, euidenter declaratur. Nonne propterea malum culpæ quantumuis leue sit, malo pœnæ quantumcunque graui grauius esse decernitur, quia malum culpæ malum est Creatoris; malum autem pœnæ malum est creaturæ? *Vidit Dominus & malum apparuit in*

oculis eius, & aporiatus est, inquit Propheta. Quid quod etiam constanter asseritur Christo suam mortem non tam fuisse grauem quàm vel vnum peccatum, quia scilicet peccato Deus offenditur, quem cùm pluris faceret Christus, quàm corpus suum, magis proinde dolebat eius offensa quàm sui corporis. *Pater maior me est.* Vide in Passione Domini. *Is. 59.* *Ioan. 14.*

Iam verò si quid de Christo consideremus separatim à solo Deo; si contemplemur salutis humanæ negotium, non solius esse Dei sed hominis Dei qui Christus dicitur, quis non agnoscat in vnius vera conuersione peccatoris quanta res Christi agatur, cum de illius agatur Sãguine, de illius meritis, de tota denique Christi vita, quæ in isto perit aut saluatur peccatore, prout verè aut falsò conuertitur. *Quæ vtilitas in meo sanguine dum descendo in corruptionem?* Nonne propterea bonus ille Pastor inuenta sua dicebat oue: *Congratulamini mihi:* Non oui, non ouili, non cuiquam prius quam mihi, vt obseruat sanctus Gregorius, quia videlicet illius ouis est; Sicut illius erat iactura cum esset perdita, sic illius est lucrum & gaudium cùm est inuenta. *Ps. 29.* *Hom. 34. in Euang.*

Quod ipsum de sacra Virgine tam certò est asserendum quàm verè constat, illam esse Matrem quæ tot in Christo filios genuit, quot sunt Christi fratres: quæ suos ita diligit, vt pro illis seruandis in Christi filij mortem consenserit, quæ peccatorum denique procurandam conuersionem suum esse proprium munus intelligit, vnde illam idcirco *de præsenti translatam sæculo* profitetur Ecclesia, *vt pro peccatis,* inquit, *apud Deum fiducialiter intercedat.* Quanti putas igitur hoc illius interesse, si peccatores conuertantur aut pereant? *In secreta Vigil. Assumpt.*

De Angelis certè dubitari non potest, cùm expressè in parabola memoretur eorum gaudium de peccatore conuerso, & tantam cum peccato pugnantiam omnes habent, vt sanctus Basilius asserat, *Quod quemadmodum fumus fugat apes, & fœtor columbas, sic peccatum Angelos, quorum etiam custodiam reddit inefficacem.* *Homil. 20. in Psal. 33.*

Res item agitur Animarum purgatorij, quibus peccatores aut omnino non suffragantur, aut minus valida sunt eorum suffragia, quæ peccati veneno sunt infecta. *Nõ exaudiam,* dicit Dominus. *Is. 1.*

Ad singulos præterea spectat homines vnius domûs, vnius ciuitatis, vnius regni, & vnius Ecclesiæ: sicut enim vnus aut alter innocens & probatæ vitæ Diuinam lenit iustitiam, ne cæteros puniat peccatores; sic vel vnius peccato sæpe fit, vt multi pereant,

Gen. 18. & eamdem peccati temporalem luant pœnam. Nonne si vel decem Sodomis fuissent iusti, reliquis Dominus pepercisset? *Recessit ab eis omne præsidium*, dicebat Iosue de Amorrhæis, quod de vno Iobo quidam interpretantur, qui dum ibi viueret, suorum erat præsidium; dum è vita excessit, tum recessit ab eis omne præsidium. Nonne propter vnum Achan qui vel vnum peccauit, sexcentis millibus à Deo dicitur, *non ero vltra vobiscum, donec conteratis eum qui huius sceleris reus est.* Nonne & propter peccantium multitudinem sæpe puniuntur peccatores, quibus esset condonatum, si pauciores fuissent? *sanguis sanguinem tetigit*, ait Propheta, de peccatis simul iunctis, *propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea.*

Num. 14

Apud Menoch.

Iosue 7.

Oseæ 4.

Numquid ad vniuersam verò spectat Ecclesiam quæ vnum corpus in Christo efficit, nullum vt sit membrum eius inutile, nullum onerosum, & nullum pestilens, qualis est peccator non conuersus? Numquid & hæreticis & infidelibus obstat, quo se minus Ecclesiæ Christoque aggregent, cum Christianos vident peccatores? *Per vos blasphematur nomen Dei inter gentes.* O religionis probrum & scandalum!

Rom. 2.

Quin & ipsis damnatis peius cedit à quouis peccatore, quibus in culpa & pœna pares habere non est pœnæ solatium, sed augmentum. Vnde ille sepultus in inferno sibi timens dicebat de fratribus, *ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.*

Luc. 16.

Addo & rationis expertibus creaturis tanti conducere peccatoris conuersionem, quanti dicuntur gaudij vel gemitus sensum habere, quando scilicet probis aut improbis seruiunt; Quò refertur illud Apostoli: *Vanitati creatura subjecta est, non volens, sed propter eum qui subjecit eam in spe, quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei: scimus enim quod omnis creatura ingemiscit & parturit adhuc*, Id est, perinde ac si dolores parturientis sentiret, sic fœtum edit & fructum qui seruire debet his qui Deo minus seruiunt quàm ipsæ inanimes creaturæ. Vnde & Sapiens de offenso à peccatis Deo, *armabit creaturam ad vltionem inimicorum & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.*

Rom. 8.

Sap. 5.

Dici & posset de illis præcipuè creaturis quæ nutriendo seruiunt homini, transeuntque quodammodo in ipsius substantiam, quem nutriunt; quod ita felices aut infelices euadunt, prout ille homo beatus aut miser fuerit. Vnde quantum capaces natiui sunt appe-

titus, tantum profectò appeterent bonis ac beatis inseruire, refugerentque peccatores, sicut de manna dicitur, quod semper bonis esset sapidum, malis autem insipidum & nauseosum. *Creatura enim tibi factori deseruiens*, ait Salomon, aut quisquis est Sapientiæ libri author, *exardescit in tormentum aduersus iniustos, & lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium nutrici gratiæ tuæ deseruiebat, ad voluntatem eorum qui à te desiderabant: vt scirent filij tui quos dilexisti Domine, quoniam non natiuitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderunt, conseruat.* Sap. 16.

Videsne creaturam in nutriendis hominibus non tam naturæ quàm gratiæ quandam habuisse rationem, vt his potissimum sese profunderet quos non natura sed gratia commendaret; vnde satis est euidens, quanti suâ referre indicet, quòd vel homo non peccet, vel à peccato quàm primum resipiscat.

Intelligite hæc qui obliuiscimi Deum, ne quando rapiat, & non sit qui eripiat; quid enim pro peccatore staret, qui contra omnia peccando stetit? Psal. 49.

III. PVNCTVM.

Q*VOD vnius igitur conuersi peccatoris esse videtur, hoc est totius vniuersi negotium*, Res rerum omnium in eo agitur, res est Dei, res est Christi, res est Deiparæ Virginis, res Angelorum, res animarum Purgatorij, res cunctorum viuentium, res vno verbo est vniuersæ creaturæ, quæ bonitatem quamdam aut malitiam contrahit, prout bonis aut malis hominibus seruit. Sicut enim bonis bona sunt omnia, sic malis mala fiunt, non ex se, sed ex malo malorum hominum vsu. *Quàm multi de altari accipiunt*, inquit S. Augustinus, *& moriuntur & accipiendo moriuntur? vnde dicit Apostolus, iudicium sibi manducat & bibit. Nonne buccella Dominica venenum fuit Iudæ? nempe illam cum accepit, inimicus in eum intrauit, non quia malum accepit, sed quia bonum malè malus accepit*, Quasi diceret, non res sed rei vsus malus fuit: res quidem omnis bona est, sed rei malus fit vsus ab vtente. Quid autem rei bonæ magis aduersum, quàm vt in malum degeneret malo vtentis vsu? Tract. 16. in Ioan.

Si buccella illa Dominica capax esset appetitus, nonne appeteret vel Iudam cui datur, esse conuersum: vel non illi peruerso

dari? Nonne negotium conuertendi Iudæ censeretur & illius buccellæ negotium, quo sensu dici posset huius appetitum, huius esse negotium? sic planè de cæteris vniuersi rebus circa quosuis peccatores, quantum illæ possent, appeterent, vel non seruire peccatori, vel non esse peccatorem cui seruirent, quia cùm sint bonæ, nollent esse malæ, nollent in malum verti vsum: atque hoc ne ipsis vnquam accidat, est earum negotium; & hoc est negotium quod agitur, cum de conuertendo agitur peccatore. *Nescierunt* ait Psaltes de peccatoribus, *neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ.* Quicquid rerum vbique est ab imo terræ fundo, propterea mouebitur tanquam si res agatur sua, cùm peccator non mouetur de suo miserando statu.

Psal. 81.

Quæ si dicta sunt de inanimi creatura, quantò magis de rationali, quantò magis de cœlesti, quæ simul omnes conueniunt velut in rem suam, & rem communem omnibus, quando agitur de conuersione peccatoris. *Ecce cælum & cæli cælorum*, his liceat vti scripturæ verbis, *abyssus & vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, montes simul & colles & fundamenta terræ cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur, & in his omnibus insensatum est cor*, Nempe cor peccatoris qui non mouetur vt resipiscat, & cuius præcipuè ac præcipua res agitur in illa resipiscentia. Hoc est certè mirum & stupendum!

Ecclesi. 16.

Accidit aliquando Corinthi, vt vno peccante Christiano, cæteri non satis vehementer in illum exarserint, nec condigna peccatum mulctarint pœna: tum verò Apostolus: *Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit!* Voluisset totam in luctu esse ciuitatem propter vnum peccatorem, quia res erat omnium vt ille conuerteretur, & fauente Deo sic conuerti poterat, cùm videret omnes propter se commoueri. Quod & reuera sic euenit, nam in luctum conuersa ciuitate sic ille miser resipuit, & tam lugubres pœnitentis animi sensus induit, vt deinde ad eamdem scribendum fuerit Apostolo ciuitatem, vt mærentem hominem solarentur & erigerent, *ne forte*, inquit, *abundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est: propter quod obsecro vos vt confirmetis in illum, charitatem.*

1. Cor. 5.

2. Cor. 2.

O felix illud sæculum quo perpauci peccabant & permulti sic lugebant perpetratum peccatum vt statim expiaretur. Nunc è contra multi peccant & pauci lugent, vnde & peccatum in dies

crescit. Eritne vel vnus hodie qui cælum lætificare velit, qui se in cœlo prædicari appetat, & præclarè de se ab omnibus sentiri Angelis? Quid gloriosius quàm supremæ beatorum lætitiæ posse aliquid adjicere? vel quid felicius in terris posito quàm posse in cœlis sermone Angelorum celebrari? Quàm verendum ne id potius accidat quod scriptura refert, *Angeli pacis amare flebunt.* En præsto Custodes nostri expectant quid sequatur ex hoc discursu; pendet à nobis illorum fletus vel gaudium. Quis tam vecors qui cum possit tutelarem suum lætificare Angelum, malit eum contristare? An recusares petenti à te aliquid quod facile posses dare, quod illi datum etiam cederet in tuum commodum, an inquam recusares illi qui nullum officij genus in singulas pene horas recusat tibi conferre? Hoc est quod modò Angelis, hoc est quod ipsi recusas Christo, qui quod in te videt peccatum petit vt deponas, iam iam sine mora; nimis enim iam retardatum. *Is. 33.*

Quid hic dices? nullumne prorsus in te peccatum agnoscis? visne illud aliquando vel numquam deponere? quando autem opportunius quàm petente Christo, quàm spectantibus Angelis quid sis facturus? Nec dicas esse quid leuius quàm vt multum propterea mouearis, nam tantò est propterea facilius dare quod petitur, & tanto probrosius si negetur. Neque verò etiam deterrearis si quid est grauius, nam in dies ingrauescit, & magis inde semper deterreberis, tantoque periculosior est dilatio, quantò peccatum grauius.

Ac tandem vt cum Diuo Gregorio parabolam explanante concludamus: *Ecce*, inquit, *iam lapsi sumus, stare nequaquam valuimus, in prauis nostris desiderijs iacemus; sed qui nos condidit rectos, expectat adhuc & prouocat vt surgamus. Sinum suæ pietatis aperit, nosque ad se recipere per pœnitentiam quærit; sed pœnitentiam agere dignam non possumus, nisi modum quoque eiusdem pœnitentiæ cognoscamus. Pœnitentiam quippe agere est & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, vt tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere aut dissimulat aut ignorat. Quid enim prodest, si peccata quis luxuriæ defleat, & tamen adhuc auaritiæ æstibus anhelat? aut quid prodest si iræ culpas iam lugeat, & tamen adhuc inuidiæ facibus tabescat? Sed minus est valde quod dicimus, vt qui peccata deplorat, ploranda minimè committat, & qui plangit vitia perpetrare vitia timeat. Nam cogitandum summopere est, vt qui* *Homil. 34. in Euang.*

se illicita meminit commisisse, à quibusdam etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc Conditori suo satisfaciat, vt qui commisit prohibita, sibimetipsi abscindere debeat etiam concessa, & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.

Vide in 2. parte in Sexagesima.

Nisi verbum Dei te conuertat, tu peruertes verbũ Dei.

Et pro Beata Virgine de qua primis duobus punctis, Vide in Festo Annuntiationis.

Non tam sibi quàm nobis Christus elegit matrem.

Qui dicunt se non posse quod iubentur, non possunt id dicere sine iniuria Virginis Matris.

Ex quarta porrò parte conformes aliæ petendæ sunt veritates.

Qua vna re potissimum à Dei cultu auocamur, eadem potius ad eum aduocandi sumus.

Sabbato Hebdom. 15.

Nisi ab omni cupiditate voluntas, sicut ab omni errore intellectus verè conuertatur, vix vlla est vera conuersio.

Si quis corripi noluerit, hoc ipso magis est corripiendus.

Feria 2. *&* 4. *Hebdomadæ* 16.

In leui quidem cupiditate pars aliqua nostri cordis detrahitur, in graui verò totum cor Deo perit.

Dominica 17.

Nulla nisi primaria satis esse potest cura de peccatis euitandis.

Dominica 18.

Nunquam magis eris tuus, quam dum totus eris Christi.

Feria 4. Hebdom. 24. vbi de hac rursus parabola consequenter ad historicam Euangelij seriem.

AD SEQVENTES QVATVOR HEBDOMADAS.

SERMO ille Domini qui est in monte habitus exponetur, cuius Initium quæ octo Beatitudines faciunt, cùm sint tot Veritates Practicæ quæ suam secum inuehunt probationem, non aliis opus est verbis nec rationibus ad eas primò exponendas, quàm illis ipsis Euangelicis, quibus vsus est Dominus.

FERIA SECVNDA.

DE PRIMA BEATITVDINE, QVAE EST PAVPERTAS SPIRITVS.

Beati pauperes spiritu. Matth. 5.

Væ vobis diuitibus. Luc. 6.

RATIO EST, Quia beati sunt quorum est regnum cœlorum.
Sed regnum cœlorum, est pauperum spiritu.
Ergo illi beati sunt : & miseri diuites qui iacturam illius regni faciunt : Ac proinde paupertas diuitiis præferenda, sicut Beatitudo miseriæ.

I. PVNCTVM.

V*IDENS Iesus turbas, ascendit in montem, & cum sedisset, accesserunt ad eum Discipuli eius : & aperiens os suum, docebat eos, dicens : Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.*

Hinc formanda loci compositio & Christi docentis repræsentatio quæ reliquis subseruiat meditationibus; Tum gratijs Domino persolutis, quod ipse ore proprio cœlestem suam doctrinam nos docere voluerit, admirare quàm reuera sit cœlestis illa doctrina, & supra humanos sensus euecta, quæ Beatitudinem ponit in paupertate, & miseriam in diuitijs. O cogitationes diuinas & humanas, quam dispares & diuersas! *Sicut exaltantur cœli à terra.* *Is. 55.*

Quam porrò ita sit, *Beatos esse pauperes*, sufficiebat ad fidem, quod Christus ita diceret: sed vt tanto magis afficeremur ad illam paupertatem, quanto clarius videremus adiunctam illi esse Beatitudinem, subiecit hanc rationem; *quoniam ipsorum est regnum cœlorum*; quasi diceret, certum est illos esse Beatos quorum est regnum cœlorum: At regnum cœlorum est pauperum spiritu. Ergo aperta & euidens est conclusio, quod illi sunt Beati, & quod amanda est paupertas sicut ipsa Beatitudo.

Hoc itaque primò est non tam probandum quàm præsupponendum, & considerandum quam Beati sint illi, quorum est regnum cœlorum. Expende quantum potes cum Gratia, quale illud sit regnum, quàm fœlix, quàm diuturnum, quàm ex omni parte beatum. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus.* Ibi sapientiam, ibi potentiam, ibi Bonitatem suam suis manifestat. Gaudium ipsius Dei est: ipsa est Dei beatitudo quam Beati participant. *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Dicitur domus simul & regnum, quia sic regnum vniuersum participat vnusquisque Beatus, quasi sit sola eius domus: Neque tamen regni amplitudo impedit possessionem, neque possessio constringit amplitudinem. *O Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius! Magnus est & non habet finem! excelsus & immensus. QVAM dilecta tabernacula tua Domine virtutum, &c.* His & similibus ita afficere, vt firmum illud fixumque in mente maneat, vnicam nostram Beatitudinem in cœlo esse positam. *Isaiæ 64. 1. Cor. 2. Ps. 83. Baruch. 3.*

II. PVNCTVM.

SED pauperum Spiritu est illud Regnum cœlorum.

Pauperes Spiritu, id est, affectu & voluntate; siue id electione

ctione siue id necessitate contingat, siue id etiam in diuitiis fiat, temperando animum ab omni cupiditate. Sed ad mentem Christi expressius intelliguntur illi qui reuera renuntiant habendis facultatibus & humilem vitæ statum præeligunt ac profitentur. Spirituali scilicet intentione, seu desiderio supernaturali propter solum beneplacitum Dei & animarum salutem, non vt antiqui illi Philosophi, sed vt primi Christiani, qui vt ait sanctus Leo, *vniuersis suis rebus possessionibusque distractis* *Hom. de octo beatit.* *per deuotissimam paupertatem, bonis ditabantur æternis, & ex Apostolica prædicatione gaudebant, nihil habere de mundo, & omnia possidere cum Christo.*

Horum autem est regnum cœlorum, tùm quia Christus sic compensat talem affectum; tum quia ex illo affectu peccata pene omnia excluduntur, & virtutes exercentur quibus tale regnum acquiritur. Denique quo id cumque modo fiat, tam certa Christi promissio est vt iam de præsenti regnum cœleste ad illos pertineat. *Vestrum est regnum Dei!* Exerce hîc actus *Luc. 6.* fidei, spei & caritatis. Fidei quidem quod Christus dixerit, & verè dixerit; spei autem quod si paupertatem hanc colas, promissum regnum sis possessurus; ac denique caritatis ergo talem Dominum qui seruos suos ita compensat. *Quis ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, vt fiam gener Regis?* *1. Reg. 18.* Non putabat Dauid satis sibi esse opum & nobilitatis vt in familiam Regis ascisceretur: At è contra vt hæres Dei fias, & cohæres Christi exquire num satis sis pauper & inops saltem affectu. Diuitiis terrena comparantur, sed paupertate Cœlestia. Dic tecum seriò, quis ego sum? an ego satis pauper effectu vel affectu? aut quæ est vita mea, aut quæ domus & possessio? an quid superfluum apud me est? an quid redundans? an quid humanum adhæret animo? an aliquid in tota supellectile quo non libens carerem? Hoc est enim esse pauperem spiritu, nulla re affici, paucis esse contentum, & iis paucis quæ necessaria sunt sic sustentari quasi nihil possideas.

Est quasi diues cùm nihil habeat: & est quasi pauper cùm in multis diuitiis sit. *Prou. 13.* Id est nihil habenti quædam sunt diuitiæ, & abundanti rebus quædam est paupertas. Potes esse diues in paupertate, & pauper in diuitiis: & quod est magis mirum, potes vtrumque vel ex virtute vel ex vitio. Virtus erit si tua in paupertate contentus

viuas, aut si qua re vteris, sine affectu inordinato, vtaris. Si vero in paupertate murmures aut in diuitiis plura desideres, virtutem vertis in vitium. Tanti refert in hac materia, rectum sibi facere spiritum, vt pro hac spiritus rectitudine sit paupertas Euangelica, & pro hac Euangelica paupertate sit præsens & futura participatio regni cœlestis. *Cognoui, quia faciet Dominus iudicium inopis,* Id est, non modo causam suscipiet inopum, sed causam examinabit inopiæ; discernet & dijudicabit inopem ab inope, neque nisi hoc præuio quemquam remunerabit, iudicio.

Ps. 139.

III. PVNCTVM.

Serm. 28. de Verbis Apost.

ERGO *Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est Regnum Cælorum,* quod verè Beatos facit, & extra quod nullus esse potest beatus. *Fœlicitas magna Christianorum,* inquit sanctus Augustinus, *quibus datum est vt paupertatem faciant pretium regni Cœlorum. Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potest ditius inueniri: Vis nosse quam locuples sit, cœlum emit. Quibus thesauris conferri posset quod videmus paupertati indultum? Vt ad regnum cœlorum veniret diues, possessione sua obtinere non potest, nunc obtinet vt contempta perueniat.*

Sed cum omnes esse velint beati & nemo miser, vndenam fit vt nemo velit esse pauper & omnes diuites? Hoc certe est pauendum, nec aliunde prouenit quàm ex defectu fidei, eoque duplici; Nempe vix credunt esse aliam vitam, aut vix amant cœlestem præ ista temporali; nec credunt Christo affirmanti Beatos pauperes, seu miseros diuites: sensus repugnat & præualet: visibilia prępondérant inuisibilibus; præsentia magis vrgent quàm futura: *Quia denique nullus est, qui recogitet corde, sic desolatione desolata est omnis terra.* Sed cogitanti tantiper futura, longe est alius sensus; & quantumcumque illa tardent aut distent tempora, satis est vt sint præsentia, si sint aliquando futura. *Vnus dies apud Dominum,* ait sanctus Petrus, *sicut mille anni, & mille anni sicut dies vnus. Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Quamobrem sic apte & præclare sanctus Bernardus: *Quærat Paganus diuitias, qui sine Deo viuit: Quærat Iudæus qui terrenas promissiones accepit; Sed qua fronte magis, aut qua mente Christia-*

Ier. 12.

2. Pet. 3.

Serm. 1. in Festo omnium Sanct.

nus diuitias quærit, postquam Christus beatos esse pauperes prædicauit? Filij alieni, quousque vanitatem loquetur os vestrum, vt beatum dicatis populum cui hæc sunt, hæc visibilia, hæc præsentia, cùm Filius Dei os suum aperiens, locutus sit veritatem, beatos esse pauperes, & væ diuitibus?

Vide in 4. parte, totam Hebdomadam 17. vbi hæc inter plures alias opportuna iam dictis habetur Veritas:

Hoc amanti cœlum paupertas est, quod amanti terram, diuitiæ.

FERIA TERTIA.

DE SECVNDA BEATITVDINE, QVAE EST MANSVETVDO.

Beati mites. Matth. 5.

RATIO EST, *Quia Beati sunt qui possidebunt terram.*
Sed mites terram possidebunt.
Ergo Beati sunt; & colenda mansuetudo.

I. PVNCTVM.

CONNEXIONEM huius Beatitudinis cum præcedenti declarans sanctus Bernardus: *Sic opertebat*, inquit, *commendata paupertate, etiam mansuetudinem prædicari, quoniam relinquentibus omnia, prima solet esse tentatio de molestijs corporis, & afflictione carnis insolita. Quid vero paupertas proderit, si, quod absit, pauper in murmurationem deueniat factus exasperans & impatiens disciplinæ? Optime quoque post regni promissionem minus aliud regnum velut in arrham datur, vt secundum scripturam, promissionem habeamus vitæ eius quæ nunc est pariter & futuræ, & de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum.* Sic sanctus Thomas docet ex sancto Au-

Serm. 1. in Festo Sanct. omnium.

1. Tim. 4.

1. 2. q. 69. a. 2.

gustino, præmia beatitudinis promissa, tam spectare præsentem vitam quàm futuram, quod & patebit in septem sequentibus.

Nunc vero duo sunt nobis in hoc primo puncto declaranda. Primùm quænam sit illa terra quam qui possident beati sunt. Deinde quomodo sint beati qui terram illam possident. De primo nonnulli intelligunt cœlum quæ est terra viuentium, alij volunt esse homines qui nobiliorem terræ partem efficiunt, & quorum corda possident Mites iuxta illud Sapientis: *In mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris.* Alij denique quorum est communior & magis recepta sententia, terram interpretantur Corpus nostrum, *Quod nunc est terra mortuorum*, inquit sanctus Chrisostomus, *in gloria erit terra viuorum.*

Eccl. 8.

Suum autem corpus qui possident quomodo sint Beati, quod erat alterum hîc explanandum, tripliciter cogitari potest. Primo quidem quòd sicut grauiori miseria mortalis huius vitæ miseri sunt qui possidentur à corpore seu carne, quando scilicet caro concupiscens aduersus spiritum, spiritum sibi subijcit: ita beati sunt qui liberantur illa miseria; liberantur autem qui corpus possident, id est qui carnem subdunt spiritui. Nam *hæc est vera libertas hominis*, inquit sanctus Leo, *quando & caro animo iudice regitur, & animus Deo præside gubernatur.* Rursumque alibi; *Cùm caro concupiscens aduersus spiritum spiritali cupiditate superatur, tunc libera obtinetur sanitas, & sana libertas, vt & caro mentis iudicio, & mens Dei regatur auxilio.* Deinde quid beatius quàm pax vera & solida? *Inter benedictionis Diuinæ species pax perfectissima esse videtur*, inquit sanctus Basilius. Qui vero possident corpus, & generose carnis domant concupiscentias tam vere pacem possident quàm verum est bella & lites non aliunde in nobis esse, *quàm ex concupiscentijs quæ militant in membris nostris.* Denique quis non beatos asserat eos qui modico pretio locupletari possint coram Deo, comparatis sibi virtutum & bonorum operum ingentibus meritis! Tales sunt autem qui possident suum corpus, *Hæc est Incorruptibilitas quieti & modesti spiritus qui est in conspectu Dei locuples*, inquit sanctus Petrus. *Et verè diues est*, ait sanctus Ambrosius, *qui in conspectu Dei potest diues videri, in cuius conspectu terra exigua, mundus ipse angustus est.*

Serm. 1. in Quadr.

Serm. 4. de Ieiun. Pent.

In Ps. 28.

1. Pet. 3.

II. PVNCTVM.

SED *Mites terram illam poßidebunt, aut iam reipsa poßident.* Primo enim mites dicuntur non tantum qui repressa iracundia patientiam seruant, sed qui se vniuersim domant in suis prauis cupiditatibus. Sic aperte Clemens Alexandrinus: *Mansueti vel mites sunt qui insidam quæ est in anima pugnam sedauerunt, iræ & cupiditatis, & eorum quæ sub eas cadunt.* Sic conformiter sanctus Basilius: *Qui sedati sunt & compositis moribus, nempe ab omni affectu vitioso liberi, adeout nullum in animabus suis perturbationi reliquerint locum, hi demum mansueti appellantur.* Quod & Scriptura videtur innuere cum viros vniuersim probos & virtute insignes, mansuetos terræ nominat: *Arguet in æquitate pro mansuetis terræ.* QVÆRITE *Dominum omnes mansueti terræ, qui iudicium eius estis operati.* Qua in significatione tam clarum est quomodo mites terram possideant, vt vnum & idem sit, esse mitem & terram seu corpus suum possidere. *l. 4. Strom.* *In Ps. 33.* *Is. 11.* *Soph. 2.*

Deinde vero si strictius Mites dicantur ij qui surgentes iracundiæ motus reprimunt, rectè etiam dicuntur terram seu corpus & corporis motus possidere, quia cùm iracundia ferociores & turbulentiores corporis & animi motus excitet, profecto qui retinet iram, retinet corpus & animam, seque ipsum insigniter possidere duendus est: sic Sapiens in Prouerbijs: *Qui acquiescit increpationibus, possessor est cordis*, id est, qui non irascitur, qui non commouetur, qui mitis est, seipsum possidet. *Prou. 15.*

Adde quod cùm ex illis omnibus causis quæ cæteras animi commotiones aut corporis iactationes prouocare solent, iracundia excitetur, hinc certe fit vt qui perfecte mitis est & iracundiæ domitor, suas alias cupiditates domet necesse est, aut iracundiam non domabit quæ ex indomitis cupiditatibus oritur; sic in Ethicis legitur quod *mansuetus perturbatione vacare solet, nulloque duci affectu, quousque ratio præscripserit.* Sit Christus Dominus dum ad perfectam sui & virtutum omnium Imitationem nos hortaretur, *Discite*, inquit, *à me, quia mitis sum & humilis corde*, quasi cæteras omnes virtutes his duabus complecteretur: & expressius ad rem nostram, *In patientia*, inquiebat, *poßidebitis animas vestras*; vbi Diuus Gregorius, *Dum nobis dominari discimus, hoc incipimus possidere quod sumus.* *l. 4. Ethic. c. 5.* *Matth. 11.* *Luc. 21.*

III. PVNCTVM.

ERGO *Beati mites, quoniam possidebunt terram*, quam qui possident tam vere beati sunt quàm qui multa pace fruuntur:
Ps. 36. *Mansueti hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* MERITO, inquit sanctus Ambrosius, *terram possident in quibus Deus ipse requiescit, sicut Diuino per Isaiam resultauit oraculo. Super quem requiescam nisi supra humilem & quietum & trementem verba mea? Et quia non vina non epulas, non diuitias, sed pacem Domini dilexerunt in corpore constituti, pro illa delectatione corporalium voluptatum quo se putarent esse fraudandos vt gratiam adipiscerentur æternam, delectabuntur in multitudine pacis quam Dominus noster Iesus in diebus suis, generi donauit humano.* Sic sanctus Ioannes Chrysostomus:
Hom. 34. in Hen. *Nihil animam ita in tranquillitate & quiete esse facit vt mansuetudo & modestia. Hæc omni diademate se possidenti est vtilior. Hæc omni claritudine & gloria conducibilior. Quid enim beatius quàm intestino liberari bello? sicut nihil miserabilius est aliqua in ciuitate, quæ licet præsidiis & muris bene sit munita, intus tamen ciues foueat proditores.*

Sic denique rem totam planè confirmat & concludit sanctus Bernardus, pergens in eodem sermone quo supra. *Hanc ego terram, corpus nostrum intelligo, quod si possidere vult anima, si regnare desiderat super membra sua, necesse est vt sit ipsa mitis, & superiori suo subjecta, quoniam tale inueniet inferius suum, qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim Creatura ad vlciscendam sui injuriam Creatoris. Et ideo nouerit anima quæ rebellem sibi inuenit carnem suam se quoque minus quam oporteat superioribus potestatibus esse subjectam. Mansuescat ipsa & humilietur sub potenti manu Altissimi: subjecta sit Deo, & his pariter quibus vice eius habet obedire Prælatis, & continuo inueniet corpus suum obediens & subjectum; Veritas enim est quæ loquitur, Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram.* Quam in rem
Eccles. 10. & Sapiens aptissime quod expendas diutius; *Fili in mansuetudine serua animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum: peccantem in animam suam quis iustificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam suam?* Quod sic alij vertunt clarius: Per mansuetudinem, gloriam animæ tuæ concilia; & eam honore quem meretur affice, conseruando eam videlicet in ea dignitate & dominatione quam habet à Deo supra suum appetitum: sic beatus &

gloriosus eris; hæc est beatitudo & gloria tua, quæ sic tamen à te pendet vt nisi mansuetus sis, plane depereat; & tùnc à beatitudine & gloria incides in talem miseriam & ignominiam, vt nullus vnus te honoret cum te ipse exhonoraueris. Nam vere ille miser est & omni prorsus miseratione indignus, qui cum facile beatus esse posset, mauult esse miser. *Miserere animæ tuæ placens Deo, & contine.* Ecclesi. 30.

Vide in 1. parte, Vigilia Natalis Domini. In 2. Feria 3. Hebd. 2. in Quadragesima. Vbi hæc Veritas expendetur:

Quo quis est mitur, eò & generosior.

FERIA QVARTA.

DE TERTIA BEATITVDINE, QVAE EST LVGENTIVM.

Beati qui lugent. Matth. 5.

Væ vobis qui ridetis nunc. Luc. 6.

RATIO EST, Quia Beati sunt qui consolabuntur.
Sed qui lugent, consolabuntur.
Ergo Beati qui lugent, Et pluris æstimandus luctus quàm risus.

I. PVNCTVM.

SI de futura Sanctorum fœlicitate seu consolatione beatifica, hîc tantum ageretur, facile esset intelligere quomodo qui hîc lugent, beati sint, quoniam ipsi consolabuntur: *Absterget enim Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra quia prima abierunt.* Sed quomodo ad hanc etiam vitam beatitudo Apoc. 21.

illa referri possit, vnum est ex arcanis Euãgelicis plurima dignum consideratione. Ac primo illud præmittendum est quàm vere beati sint qui vere gaudent & consolantur. Satis id autem planum est & apertum ex communi omnium sensu, sicque indubitanter affirmat S. Augustinus vnum & idem esse, beate velle viuere & gaudere velle. *Si quæratur, inquit, à duobus, vtrum militare velint, fieri possit vt alter eorum velle se; alter nolle, respondeat. Si autem ab eis quæratur vtrum beati esse velint, vterque se statim sine vlla dubitatione dicat, optare: nec ob aliud velit ille militare, nec ob aliud iste nolit, nisi vt beati sint. Ita se omnes beatos esse velle, consonant quemadmodum consonarent si hoc interrogarentur se velle gaudere, atque ipsum gaudium, vitam beatam vocant. Quod etsi alius hinc, alius illinc assequitur, vnum est tamen quò peruenire omnes nituntur vt gaudeant. Quæ quoniam res est quam se expertum non esse nemo potest dicere, propterea reperta in memoria recognoscitur quando beatæ vitæ nomen auditur.*

l. 10. Confess. c. 24.

Tum vero docens non omni gaudio esse beatum quemquam, sed solo vero gaudio, & quale illud sit: sic pergit: *Absit Domine, absit à corde serui tui qui confitetur tibi, absit vt quocumque gaudio gaudeam, beatum me putem. Est enim gaudium quod non datur impijs sed eis qui te gratis colunt quorum gaudium tu ipse es. Et ipsa est Beata vita gaudere ad te, de te, propter te; Ipsa est, & non altera. Qui autem aliam putant esse, alïud sectantur gaudium, neque ipsum verum.*

Ibid. c. 22.

Videsne quam sit vnum & idem, velle beatum esse, & velle gaudere seu consolari, dummodo scilicet vera sit consolatio verumque gaudium? Videsne vero quàm multi errent, in vero quærendo gaudio? Videsne tandem te inter illos esse qui sic errent? *Noli lætari Israel, noli exultare sicut populi.*

Oseæ 9.

II. PVNCTVM.

SED *qui lugent, ipsi consolabuntur:* Ipsi gaudebunt vero gaudio. Paulò maior est difficultas in hac propositione: Non enim omnes qui lugent ipsi consolabuntur & gaudebunt: & sicut iam diximus non omne gaudium esse verum gaudium, sic profecto non omnis luctus, luctus est Euangelicus & beatus. Distingui debet triplex luctus seu triplex lugentium status.

Primus est eorum qui temporalia & terrena hæc tantum lugent

affectu

affectu terreno & *tristitia sæculi quæ mortem operatur*, vt ait Apostolus, & longe abest à beatitudine & consolatione quæ promittitur lugentibus vt docet sanctus Leo: *Luctus hic cui consolatio æterna promittitur non est cum mundi huius affectione communis: nec beatum quemquam faciunt ista lamenta, quæ totius humani generis deploratione funduntur: alia ratio est sanctorum gemituum, alia beatarum causa lachrymarum. Religiosa tristitia aut alienum peccatum luget aut proprium. Nec de hoc dolet quod diuina Iustitia agitur, sed de eo mæret, quod humana iniquitate committitur: vbi magis plangendus est faciens maligna quàm patiens: quia iniustum malitia sua demergit ad pœnam, iustum autem tolerantia ducit ad gloriam.* *Homil. de Beatitud.*

Secundus itaque status Lugentium illi primo totus oppositus, eorum est qui spiritualia & æterna tantum lugent, quales ij sunt qui ex Compassione, Christo dolenti condolent: qui ex desiderio cœlestis patriæ suum deflent exilium: qui ex amore Dei & proximi sua & aliena plorant peccata. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.* Hi sunt qui verè lugent, & qui verè consolabuntur in luctu suo, *Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra.* Quod & patebit à fortiori ex aliis qui minus forsan perfecte lugent, & tamen ipsi consolantur. *Ps. 118.* *2. Cor. 1.*

Tertius est Lugentium status qui potest ita dici mixtus & temperatus ex duobus primis vt temporalia simul lugeat & spiritualia, sed vtraque spirituali & religioso luctu, non quia tantum temporalia sunt, non quia tantum in his plurima patiuntur detrimenta; sed quia simul vident Deum à se offensum vel ab aliis; quia vident se id suis commeritos esse culpis: quia timent ne inde ex impatientia murmurent vel aliquid grauius peccent; quia vident regnare iniustitiam, opprimi verò æquitatem: *Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.* Ipse scilicet Deus his piis mouetur lachrymis, siue vt eos liberet, siue vt eos consoletur: Talis eorum fletus qui suis in miseriis & iacturis temporalibus lugendo benedicunt & laudant Deum, Domini est & diuina quædam motio inhabitantis Spiritus sancti, *Qui sic pro nobis postulat gemitibus inenarrabilibus:* Id est, qui nos orare & Deum colere facit cum illo gemitu quem exprimunt damna nostra spiritualia & temporalia: *Vbi autem est Spiritus Domini, ibi libertas*, ibi pax, ibi gaudium, ibi consolatio, ibi domus illa luctus, *quò ire melius est* *Ps. 78.* *Rom. 8.* *2. Cor. 3.* *Eccl. 7.*

quam ad domum conuiuij, vt ait ex Sapiente Diuus Bernardus; *Ibi gratia quædam deuotionis, de spe veniæ, de propitiato peccato, de futura beatitudine, de Christi ac sanctorum similitudine, de Diuina reparata Iustitia, de Diuina voluntate facta; Ibi suauissima delectatio boni, & gustus Sapientiæ licet exiguus. Quibus interim benignus Dominus afflictam refrigerat animam.* Verba sunt sancti Bernardi explicantis hanc tertiam Beatitudinem: Verba sunt Psalmistæ dicentis, *Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata:* Verba sunt Apostoli exclamantis: *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra:* Verba sunt totius Scripturæ, quandoquidem, vt ipse idem ait, *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam & consolationem scripturarum, spem habeamus:* Verba sunt denique Martyrum quibus cùm diceretur à tyrannis, resipiscite miseri, & vos ipsos ab his cruciatibus eripite? Respondebant, *Numquam tam iucunde epulati sumus quàm hæc libenter Iesu Christi causa perferimus.* Et certe cum ex Sapiente, *Secura mens sit quasi iuge conuiuium*, Numquam mens nostra potest esse magis secura quam in luctu, aut in pœnis, si temperate tolerentur. Numquam magis secura de certa salutis via, de certa pœnitentia, de statu gratiæ, de regno Dei quod *est Iustitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto*; Ac proinde mens illa quasi iuge conuiuium est, iugis est consolatio & iuge gaudium. De ipso enim gaudet gaudio quo se gaudere sentit in pœnis, quia hoc vnum verum est gaudium, hoc vnum est gaudium quod à Domino prouenit; cùm alia quæuis gaudia, mundus, caro, & dæmon possit efficere, sicque is solus vere potest dicere, *Gaudens gaudebo in Domino.* Itane tu?

Serm. 1. in festo Sanct. omnium. — *2. Cor. 7.* — *Rom. 15.* — *SS. Marcus & Marcellianus.* — *Prou. 15.* — *Rom. 14.* — *Is. 61.*

III. PVNCTVM.

ERGO *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Vide admirabilem horum texturam, & expende tria singillatim. Primum non hîc fieri mentionem puri luctus, aut puræ consolationis; sed vtrumque simul à Domino iungi quod & ipse Sapiens dixerat, *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.*

Prou. 14.

Secundum, ex his duobus alterutrum tibi necessario eligendum esse, aut vere lugere prout explicatum est, & vere simul

gaudere: aut vanè ridere, & lugere ac flere, quantùm minatur Christus, Id est, vel in Inferno, vel in angore conscientiæ, vel in pœnis temporalibus sufferendis sine solatio, vel quocumque tandem modo fiat, certa est & indubitata vox Christi Domini comminantis illud infaustum *Væ his qui rident:* serius ocyus lugebunt & flebunt. *Conuertam festiuitates vestras in luctum, & omnia Cantica vestra in planctum: Risus vester in luctum conuertetur, & gaudium in mœrorem.* *Amos 8.* *Iac. 4.*

Tertium denique, quantò satius sit, bene & Christiane lugere vt consolationem & gaudium Christi participes, quàm vanè ridere vt in illos miserandos fletus & luctus incidas, quorum nulla vera consolatio, nullum meritum, nulla cessatio, nulla requies. *Illos Dominus irridebit, & erunt post hæc decidentes sine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum, quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, & commouebit illos à fundamentis, & vsque ad supremum desolabuntur: & erunt gementes, & memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex aduerso cogitationes ipsorum.* O vere Sapiens, qui *risum reputauit errorem, & gaudio dixit quid frustra deciperis.* O vere stultus qui cum posset multum gaudere cum modico luctu, mauult multum lugere cum modico risu! Quasi tristis ille & semper gaudens: quasi gaudens iste & semper tristis. Magna est differentia, vt fuse ait in Psalmis sanctus Augustinus, inter ea quæ sunt quasi mala & vere bona, aut quæ sunt quasi bona & vere mala. Sic est noster luctus quasi luctus & quasi nullus esset præ gaudio quod illi adjungitur: è contra sic est risus tuus quasi non esset risus, quasi nullus esset præ mœrore qui risum sequitur. *Somniantis est addere QVASI: quasi dicebam, quasi loquebar, quasi prandebam, totum quasi; quia cum euigilauerit non inuenit quod videbat. Quasi thesaurum inueneram, dicit mendicus, si quasi non esset, mendicus non esset, sed quia quasi erat, mendicus est: Itaque modò, qui ad lætitias sæculares oculos aperiunt & cor claudunt, transit quasi eorum & venit verum ipsorum: Quasi ipsorum fœlicitas est sæculi, verum ipsorum pœna est.* Ac si diceret sanctus ille Pater de Beatis Euangelicis, quasi lugent & verè gaudent; de miseris vero sæcularibus, quasi gaudent & vere lugent. Iamne dubitabis, ex vtris esse debeas? *Multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt arcam in sublime à terra.* Ostendit Dominus Mosi, *lignum quod cùm misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt. FLVMINIS impetus lætificat* *Sap. 4.* *Eccl. 2.* *In Ps. 48.* *Gen. 7.* *Exodi 15.* *Ps. 45.*

Ps. 125. *ciuitatem Dei. QVI seminant in lachrymis, in exultatione metent.*
Ier. 31. *IN fletu venient, & in misericordia reducam eos: & adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea.*

His & similibus Scripturæ locis, posset non modò Veritas, sed & animus in praxi Veritatis confirmari. Vide etiam in 2. parte, Dominica Palmarum, & Feria 4. Rogationum, vbi hæ proponuntur Veritates:

Lachryma, Passionis Christi Vicaria.
Lachrymarum descensus, ascensus est.

FERIA QVINTA.

DE QVARTA BEATITVDINE, QVAE EST ESVRIES ET SITIS IVSTITIAE.

Beati qui esuriunt & sitiunt Iustitiam. Matth. 5.

RATIO EST, Quia beati sunt qui saturabuntur.
Sed qui esuriunt & sitiunt Iustitiam, saturabuntur.
Ergo illi Beati sunt, Et procuranda illa esuries, atque sitis Iustitiæ.

I. PVNCTVM.

In Luc. 6. QVARTAM hanc Beatitudinem cum præcedenti coniungens sanctus Ambrosius: *Postquam*, inquit, *delicta defleui, esurire incipio & sitire Iustitiam, æger enim in graui morbo esurit.* Sanctus autem Hieronymus expendens hoc verbum, *Esurire*, NON *esse satis*, ait, *velle iustitiam vt saluemur & beati simus; sed oportet eam esurire & sitire*, Id est, tanta in eam ferri cupiditate animi, quanta qui esurit aut qui sitit, fertur in cibum & potum. Sicut enim nimis appetere terrena hæc & caduca, vitiosum est:

ita non satis concupiscere spiritualia & cœlestia, probrosum est & diuinæ Sapientiæ quodammodo iniuriosum. *Initium enim illius,* Sap. 6.
inquit Sapiens, *verissima est disciplinæ concupiscentia.*

At quomodo qui esuriunt & sitiunt iustitiam, Beati sunt, ex hac etiam vita? Hoc nobis modò est accuratius perpendendum ex Ratione quam affert Dominus, Quia ipsi videlicet saturabuntur. Quæ vt Ratio vim suam habeat, necessariò præmittendum est quod Beati sunt qui saturabuntur.

Tribus vero id modis explanari potest, primò sicut non potest melius concipi Beata & æterna illa vita quæ in cœlo possidetur quàm si dixeris satietatem esse animi qua Beatus ex viso & amato Deo ita conquiescit vt nihil vltra desideret: vnde aiebat Dauid,
Satiabor cùm apparuerit gloria tua; Sic proportione seruata, qui sic Ps. 16.
in hac vita saturatur vt nihil vltra desideret, plane beatus est quantum esse potest in hac vita; *Beatum dixerunt populum cui hæc sunt:* Ps. 143.
beatus populus, cuius Dominus Deus eius; quasi diceret, quibus abundant omnia, hi se beatos putant, quia se putant in illis suis bonis posse satiari; sed errant, non quia non sint beati qui satiati sunt, sed quia non satiabuntur bonis suis, In solo enim Deo satietas quærenda est, aut in ijs mediis quæ nos ad ipsum ducunt.

Secundo, de saturitate animi discurrendum est ad eum pene modum quo de saturitate corporis: atque ita sicut esuriens & sitiens postquam id quod esuriebat & sitiebat manducauit & bibit ad saturitatem, seu quantum voluit, dici potest ex hac parte quietus & contentus: sic plane si accidat animum nostrum suo modo repleri & satiari his quæ esuriebat & sitiebat: sic contentus, sic
quietus, & quantum dici potest dicendus erit beatus. *Beatos vos* Mal. 3.
dicent omnes gentes: eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum. Id est, idcirco beatos vos dicent alij, quia vos videbunt habere quod desideratis seu quod est humanitus desiderabile.

Tertio denique, considerandum est quid sit esse miserum in hac vita: nam ex opposito constabit clarius, quid sit esse beatum. Iam visum est, non eos esse miseros recensendos qui in miseriis essent humanis, cùm illos beatos Dominus asserat qui pauperem & mœrentem ducunt vitam: Sed illi tum miseri sunt, siue sint in miseriis, siue in deliciis, qui se malè miseros putant & sentiunt, qui scilicet nolunt quod habent, & quod volunt non habent: qui sic dolent in ijs quæ sibi desunt & cupiunt, sicut si nihil posside-

rent; aut qui sic mœrent in his quæ contra suam voluntatem sentiunt, quasi cæteris omnino rebus quas possident non vterentur.
Esth. 5. Testis ille Aman qui cum tantis abundaret bonis quantis vllus à Rege in toto Persarum regno, tamen se nihil habere iudicabat quamdiu videret Mardochæum sibi non procidentem sicut alios Persas. Nonne is tibi miser videtur? Cur porro nisi quia non est satiatus suis rebus? aliquid aliud expetit quod non habet; vel se his expeditum vellet quæ male ipsum habent. Oppone vero illi hominem qui suo in vitæ statu sit contentus, qui nihil aliud ex humanis desideret, nihil metuat, nihil doleat, nihilue speret præter cœlestia & diuina: Nonne is tibi beatus censendus erit? Non-
Eccli 14. ne is est de quo Sapiens: *Fœlix qui non habuit animi sui tristitiam, & non excidit à spe sua*; Hoc est autem saturari, hoc est satiari & contentum esse; ac proinde hoc est beatum esse. O Beata saturitas qua non repletur corpus sed animus; & qua repletus animus, magis est vacuus, magisque capax capiendo Deo.

II. PVNCTVM.

SED *illi qui esuriunt & sitiunt iustitiam, saturabuntur.*

Tria hîc sigillatim expendenda. Primum quid sit Iustitia, nempe cultus Dei & salutis animę, quo quidem cultu nihil iustius,
Ps. 4. nihil æquius, nihil magis debitum. *Sacrificate Sacrificium Iustitiæ.*

Secundum, quid sit proprie esurire & sitire: Non est enim illa esuries aut sitis animi, sensibile aliquod desiderium, sed sufficit vt sit rationabile & spiritale quo voluntas vltrò & libenter, cum
Exodi. 35. Dei Gratia, in illum Dei cultum feratur. *Mente promptissima atque deuota*; Hæc sunt in scripturis propensæ voluntatis insignia.

Tertium denique, qui sic esuriunt & sitiunt saturabuntur, quia quod vnum maxime desiderant, illi habent si volunt: & quod non habent, non desiderant. Desiderant enim Deo seruire & placere, quantum cum Gratia possunt: Et hoc ipso quo id desiderant, sic seruiunt & placent Deo, vt nullus Deo sit acceptior cultus nul-
Ps. 55. lumque gratius obsequium, quam talis animus. *In me sunt, Deus, vota tua quæ reddam, laudationes tibi:* Ac si aperte Dauid dicat, in-
Hom. 5. in Euang. quit sanctus Gregorius: *Etsi exterius munera offerenda non habeo: intra memetipsum tamen inuenio quod in ara tuæ laudis impono: quia qui nostra datione non pasceris, oblatione cordis melius placaris. Nihil quippe*

offertur Deo ditius bona voluntate. Tum explicans fuſius quæ ſit illa bona voluntas, ſic concludit, *Quid ergo iſto holocauſto locupletius, quando per hoc quod Deo immolat in ara cordis, anima ſemetipſam mactat.* Id eſt, non ſibi parcit, quidquid poteſt, totum explet, & in eo ſaturatur atque expletur animus, quòd ex vna quidem parte, velit quod poſſit, & quidquid velit ac poſſit, faciat: ex alia verò, quòd licet illud totum quod poteſt & quod facit ſit valde exiguum, tamen illo ſe contentum ſibique plene ſatisfactum Deus ſignificat. *Quod habuit, hæc fecit.* Marci 14.

Si quid ſit autem quod non habent, quod certe multiplex & varium eſſe poteſt, non tamen illud aliter deſiderant quàm prout Deo placet. Cum enim vt ſupponimus, hoc vnum maxime velint, Deo ſeruire & placere; Neque melius illi ſeruiant & placeant quam ſi ſe conforment eius voluntati: certe ſiue res habeant ſiue non habeant, perinde illis eſt: quia quando vel eas habent non ita rebus gaudent quàm Dei voluntate, qua fit vt illas habeant; vnde id ſequitur, vt quando illas etiam non habent, non minus gaudeant, quam ſi haberent: quia non minus vident Dei voluntatem in priuatione rerum quàm in earum vſu; ſicque *velut Angeli nec benedictione nec maledictione mouentur*, Nonne hoc eſt ſaturari? Nonne hoc eſt expleri? Quid enim amplius & quid capacius poteſt velle voluntas quam quod velit Deus? Quid aptius explendæ voluntati humanæ quam voluntas Diuina? Quonam alio Beati cibo veſcuntur in cœlis quam ipſa Dei voluntate? Quis denique alius Chriſti cibus, quænam alia eius ſatietas, Quàm *vt faciam*, inquit, *voluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius?* Sic ſemper eſuriebat hunc cibum vt ſemper eo ſaturaretur, quia ſemper faciebat eius voluntatem: & ſic ſemper ſaturabatur hoc cibo vt magis ac magis eum eſuriret; quia *hunc cibum qui comedunt, adhuc eſuriunt*; & eſuriendo ſaturantur, & ſe ſaturando eſuriunt ſicut Beati in cœlo: *In quem deſiderant proſpicere.* Contemplare hæc attentius & ardentius.

2. Reg. 14.

Ioan. 4.

Eccleſ. 24

1. Pet 1.

III. PVNCTVM.

PATET *ergo quàm verè Beati ſint qui eſuriunt & ſitiunt Iuſtitiam*, quia ſaturabuntur, quia quod volunt, habebunt; & quod habebunt vel non habebunt, id ita volent; quia quod vnicè

volunt est Dei cultus qui bona voluntate præsertim colitur; & quod habebunt vel non habebunt est Dei voluntas in qua vna conquiescunt; sicque semper dùm in Deo sunt contenti, & in ipsis Deus, quid superest ad Beatitudinem in hac vita possidendam?
Baruch 4. *Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.*
3. Reg. 10. *BEATI viri tui, & beati serui tui, qui stant coram te semper!* Nota illud *semper* quia in eo est Beatitudo cœlestis & terrestris. Sicut enim Beatum in cœlo facit quod semper Beatus Deo fruatur; Ita hîc Beatitudo saturitatis Esurientium iustitiam, in eo est vt semper si velint saturentur, quia semper habent vnde saturentur. Semper habent vbi iustitiam operentur, semper habent vbi Deum colant, semper habent præsentem Deum, semper habent opus præsens quo illi seruiant; Nam *siue manducent, siue bibant, siue aliud*
1. Cor. 10. *quid faciant*, omnia possunt in Gloriam Dei facere: possunt in omnibus Diuinæ se conformare voluntati: possunt vbique & semper quod volunt, si vbique & semper velint quod debent velle.
2. Macch. 1. Nonne hoc ita vis? nonne hoc saltem velle concupiscis? *Det nobis cor omnibus vt colamus eum, & faciamus eius voluntatem corde magno, & animo volenti. Adaperiat cor nostrum in lege sua & in præceptis suis, & faciat pacem.* Vide in 1. parte, Feria 5. Hebdomadæ 4. in Aduentu.

Omnis copia quæ Deus non est, egestas censenda est.

FERIA SEXTA.

DE QVINTA BEATITVDINE, QVAE EST MISERICORDIA.

Beati misericordes. Matthæi 5.

RATIO EST, *Quia Beati sunt illi qui misericordiam consequentur.*

Sed misericordes misericordiam consequentur.

Ergo illi sunt Beati: Et nos esse oportet misericordes.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

QVID potest esse omnis iustitia nostra coram Deo, aït sanctus Bernardus. *Nonne iuxta Prophetam, velut pannus menstruatæ reputabitur: & si districtè iudicetur, iniustitia inuenietur omnis iustitia nostra, & minus habens? quid ergo de peccatis erit, quando ne ipsa quidem pro se poterit respondere iustitia? Propterea obnixè cum Propheta clamantes, Non intres in iudicium cum seruo tuo, Domine, tota humilitate ad misericordiam recurramus, quæ sola potest saluare animas nostras: & sollicite pensemus quod sequitur: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Serm. 1. in Festo omn. Sanct.

Primo quidem quàm sint Beati qui misericordiam consequentur, ita euidenter patet, vt indigni essent misericordia qui se beatos non crederent dum eam consequentur. Nam si beatitudo consideretur vt est opposita miseriæ, quid miserius quàm quod opponitur Diuinæ misericordiæ non obtentæ? ac proinde quid beatius obtentâ misericordiæ? Vide accuratè quid sit non obtinere à Deo misericordiam: Nempe esse in tali statu peccati, vt numquam inde emergas, sed in eo moriaris atque in inferno sepeliaris. Potestne cogitari par in mundo miseria? quando ipsum solum esset peccatum non remissum: quid peccato miserius? non paupertas, non infamia, non morbus, non ipsa mors, aut ipse etiam tormentorum locus, infernus, si absque peccato subsisteret: *Abominatio desolationis est* peccatum, & extremum malorum Matth. 24. omnium, à quo cùm liberentur qui misericordiam consequentur, nonne ipsi Beati, & omnium mortalium beatissimi, sunt censendi?

Quid sentires de anima soluta corpore, aut quid ipsa de se sentiret, si ad inferos condemnata vel iam iam præcipitanda, reuocaretur in corpus & in hanc vitam, vt in Gratiam Dei rediret, & æternam sibi Beatitudinem compararet? Nonne se fœlicem, nonne se beatam prædicaret? At nonne est æquale beneficium si quis peccato suo condemnandus misericordiã consequitur, ne pereat; sed vt habeat vitam æternam? Nonne sic agnoscebat vir ille qui misericordiam à Domino erat consequutus: *Confitebor tibi Domine* Ps. 95. *Deus meus, in toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in æternum: quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex Inferno inferiori.*

Quàm multi alij Reges & Prophetæ misericordiam consequi voluerunt, & non sunt consequuti? *Orabat scelestus Antiochus Dominum, à quo non esset misericordiam consequuturus.* Et multis Prophetis dicetur à Domino: *Quia numquam noui vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem.* Tibi autem tot iniquitatum reo, tibi peccatorum hominum pessimo, si quando post mortem dicatur, veni dilecte mi, intra in gaudium Domini tui, quale putas illud Bonum? quale illud crederes esse Beneficium? At numquam tibi dicetur nisi prius misericordiam consequaris: Illa vna Gratiam obtinet, & obtenta Gratia in æternam introducit Beatitudinem: vnde non minus certum est Beatos esse qui misericordiam, quàm qui regnum cœleste consequentur.

2. Macch. 9. Matth. 7.

Misericordias Domini in æternum cantabo. NISI quia Dominus adiuuit me, paulo minus habitasset in Inferno anima mea.

Ps. 98. Ps. 93.

II. PVNCTVM.

SED *misericordes misericordiam consequentur.*

Non est probatio certior quàm ab ipso misericordiarum Domino: Cùm enim ipsi liberum sit præstare misericordiam vel negare cui voluerit; Cuinam potius concedat quam alteri, quis illo certiùs norit? At cùm Ipse toties asserat in Scripturis se misericordi facturum misericordiam, quis dubitet nisi qui Christo non credat?

Luc. 6.

Audi verò quàm id apertè & profusè dicat: *Estote misericordes sicut & pater vester misericors est. Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite condemnare, & non condemnabimini: Dimittite & dimittemini. Date & dabitur vobis, mensuram bonam, & confertant & coagitatam & superefluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. ORDO quodammodo*, ait sanctus Gregorius Nyssenus, *inuertitur, vt audeamus sperare futurum vt Deus nostra facta imitetur; vt dicas, quod ego feci, Domine fac: solui, solue: dimisi dimitte:* Sed tamen quid clarius? quid expressius verbis Domini? Aut ne quid in his etiam difficultatis latere videatur, sic omnes ad vnum Patres ea interpretantur, vt quod sonant, hoc plane significent, nec quidquam aliud figuratum aut inuolutum subsit. *A nobis*, inquit sanctus Chrysostomus, *tota hæc res sumit exordium: futurum de nobis, in nostra est*

potestate iudicium, ipsum reum, Dominum Christus fecit esse sententiæ. Sic sanctus Chrysologus: *Humanam misericordiam Deus petit vt largiatur Diuinam. Est in cœlis misericordia ad quam per terrenas misericordias peruenitur. Domine, inquit, in cœlo misericordia tua. Dicturus causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordiæ certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Misericordia non solùm causam præuenit, & anticipat cognitionem, sed etiam sententiam reuocat, absoluit addictos.* Serm. 8. de Ieiun. & eleem.

Sanctus denique Thomas qui res ad amussim exigit, sit instar omnium: sic autem ait actum misericordiæ operari in Iustificatione seu in Diuina consequenda misericordia, vt & *præcedat, comitetur, & sequatur ipsam iustificationem.* Præcedit scilicet & comitatur, *per modum,* inquit, *præparationis, in quantum misericordes misericordiam consequentur: sequitur vero per modum satisfactionis, in quantum pœna peccati post remissam remanens culpam per ipsum etiam misericordiæ actum dissoluitur; vnde est illud Tobiæ, eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras.* Satinne vides quomodo misericordes Diuinam consequantur misericordiam? 1. 2. q. 113. a. 4. Tob. 4.

III. PVNCTVM.

BEATI *sunt igitur misericordes*: quoniam ipsi misericordiam consequentur: & quoniam ipse est Dominus misericordiæ qui hoc promittit & qui tam verax & certus est in promissis, vt de his nemo fidelis dubitare possit. *In repromissione Dei non hæsitauit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissime sciens, quia quæcumque promisit, potens est & facere.* Sic de fidelium patre Abrahamo Apostolus, quem nos omnes imitemur in quibuslibet diuinis verbis & promissis inconcusè credendis. Rom. 4.

Sed quia non tam hîc agitur de veritate speculatiua quàm practica, inquirendum nobis potius est vtrum simus misericordes quàm vtrum misericordes misericordiam consequantur. Vide quid sit esse misericordem: vbi, quando, & quo modo virtus est exercenda; quid in hoc genere pecces: quid remedij: quid perfectius fieri possit: quale motiuum vt misericordiam consequaris, quanta sit tibi opus misericordia pro tot commissis delictis, pro tot debitis pœnis, pro tot periculis euitandis.

Adde verò quod est maxime perpendendum in hoc materia, non modo misericordi promittitur misericordia, sed ita simul promissioni comminatio iungitur, vt nisi quis sit misericors, numquam speret misericordiam. *Si dimiseritis hominibus peccata eorum,* inquit Dominus, *dimittet & vobis pater cælestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra:* Vnde sanctus Augustinus; *Induxit nobiscum Deus pactum & placitum, firmumque chirographum vt dicamus, sicut & nos. Qui vult dicere efficaciter, dimitte nobis debita nostra, oportet quod dicat veraciter, sicut & nos dimittimus.*

Matth. 6.

Quod si dicas de re parua tecum agi, parum esse quod petitur aut quod negatur, respondet idem S. Augustinus, *Quia paruum est quod datur, magna impietate non datur. IVDICIVM sine misericordia illi qui non fecit misericordiam.* Non tremis ad hæc verba? Non spectatur quid feceris, sed quid non feceris. Non inquiritur quoties misericordiã feceris: sed quoties illam negaueris. Vix est vllus qui non aliquam aut qui non aliquoties faciat misericordiam, sed si recuset facere cum deberet; hoc est quod diuino & tremendo subiacet Iudicio. O quàm multis id dicetur: *Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros manè pertransiens.* Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus; quibus vero vel ad horam defecit oleum, fatuæ dictæ sunt & reprobatæ.

l. contra aduers. legis & Proph.

Iac. 2.

Osee 6.

Matth. 25.

Vide infra in hac parte, Hebdomadæ 6. & Dominica 12. Necnon in 4. parte, Dominica 21. & postrema Hebdomada.

SABBATO.

DE SEXTA BEATITVDINE,

QVAE EST MVNDITIES CORDIS.

Beati mundo corde. Matth. 5.

RATIO EST, Quia Beati sunt qui Deum videbunt.
Sed qui mundo sunt corde, Deum videbunt.
Ergo illi beati: Et amanda est illa cordis mundities.

I. PVNCTVM.

QVANTA esset facilitas explicandæ huius sextæ Beatitudinis de æterna felicitate: tanta forte est difficultas eiusdem declarandæ de hac præsenti vita, quod tamen huius considerationis est institutum declarare, sicut re-uera est quod qui mundo sunt corde, iam ex hac vita, vident Deum præsentem quo videri potest modo præsens in suis Creaturis, & propterea sunt Beati.

Et quidem primo quam sint Beati qui sic vident Deum, tripliciter explicari potest, secundum triplicem animæ facultatem quam exercent in recolenda Dei præsentia. Prima est memoria seu cogitatio Dei præsentis, quando hoc solum esset quod cogitatur Deus præsens & quodammodo præsidens qualicumque creaturæ: mirum quantum lætificet; vnde in Psalmis Dauid, *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear, propter quod lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe.* Ps. 15.

Quidquid aliunde te angat, memor esto præsentis Dei, hunc angorem tuum permittentis: & statim interna quadam suauitate afficieris, *Renuit*, inquit idem, *consolari anima mea, memor fui Dei & delectatus sum.* Sic & de Machabæis: *Præsentia Dei magnificè delectati, prostrauerunt hostes suos ad multa millia.* Ps. 76. 1. Macch. 15.

Secunda facultas est Intellectus qui naturali seu supernaturali modo percipit quàm sapienter Deus & amanter, seu, vt ait Sapiens, *Quam fortiter attingat à fine vsque ad finem, & disponat omnia suauiter.* Licet enim nonnulla sint inscrutabilia & quorum ratio inuestigari non debeat, plurima tamen sunt quæ non modo in se comprehenduntur, sed ex ipsis alia longe à sensibus remotiora, quemadmodum ait Apostolus, *Inuisibilia ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque eius virtus & diuinitas.* Hæc est cognitio vespertina Angelorum de qua sanctus Augustinus in Genesim, cùm sic in Creaturis videtur Deus, sicut est matutina cum in Deo videntur Creaturæ. Quàm sit verò suauis & iucunda illa cognitio vel ex eo facile colligi potest quod sit altissimę contemplationis obiectum & causa, quæ ita mentem admiratione rapit & affixam Deo tenet, vt vix inde pos-

Sap. 8. Rom. 1.

Ps. 91. ſit auelli. *Quia delectaſti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo: quam magnificata ſunt opera tua Domine, nimis profundæ factæ ſunt cogitationes tuæ: vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.* Sap. 13. *VANI enim ſunt omnes homines in quibus non ſubeſt ſcientia Dei: & de his quæ videntur bona, non potuerunt intelligere Eum qui eſt: neque operibus attendentes agnouerunt quis eſſet artifex.* Luc. 10. Hæc eſt optima pars quam qui eligit non auferetur ab eo.

At cùm Voluntatis quæ tertia eſt facultas, affectus iungitur intellectui, & in amorem cogniti Creatoris inardeſcit, ſuamque ſimul libertatem paternæ illius Prouidentiæ penitus abdicat: tum verè beatus ille quantùm hîc eſſe poteſt qui ſic Deum videt & amat, quia nihil in humanis illum conturbat: non aduerſus fortunæ caſus, non iniuria temporis, non paupertas, non ægritudo, non ipſa mors: quia nihil horum eſt ſine Dei nutu, & quidquid à Deo eſt, præterquam quod non niſi ſapienter & prouide eſt ordinatum, hoc ſolo tamen quod à Deo eſt, ita placet bonæ voluntati ſeu bene in Deum affectæ, vt nihil aliud ſit in rebus quod illi placeat niſi quia ſunt à Deo. Ps. 72. *Quid mihi eſt in cœlo? & à te quid volui ſuper terram.* Iud. 9. *TV feciſti priora, & illa poſt illa cogitaſti, & hoc factum eſt, quod ipſe voluiſti:* Sic ſancta Iudith. Sic de Moſe narratur quod fide reliquit Ægyptum non veritus animoſitatem Regis: Hebr. 11. *Inuiſibilem enim tanquam videns ſuſtinuit*, Expendenda valde verba, & affectus conformes excitandi.

II. PVNCTVM.

SED *mundi corde ſic inter cæteros maxime apti ſunt videre Deum.* Cùm enim ſint illis affectibus inordinatis perpurgati qui ſuum duntaxat in Creaturis commodum aut delectamentum amant, facile penetrant ad Eum intus qui ſe illis communicat per Creaturas. Nam ſicut ibi reuera eſt, ſic ab eis adeſſe creditur adoratur, & quæritur: quid eſt ergo cur ab eis non inueniretur cùm ſe maxime facilem prębeat ſe inquirentibus, niſi quid obſtet: nihil autem in puro corde obſtet, imo puritas ipſa eum alliciat? Sap. 6. Quod egregie confirmat Sapiens ſub nomine Sapientiæ; *Clara eſt*, inquit, *& quæ numquam marceſcit Sapientia, & facile videtur ab his qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam: præoccupat qui ſe concupiſcunt vt illis ſe prior oſtendat: qui de luce vigilauerit ad*

illam, non laborabit; aßidentem enim illam foribus ſuis inueniet. Cogitare ergo de illa, ſenſus eſt conſummatus, & qui vigilauerit propter illam, ſecurus erit, quoniam dignos ſe ipſa circuit quærens, & in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni Prouidentia occurrit illis. Initium enim illius veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia. Cura ergo diſciplinæ dilectio eſt & dilectio cuſtodia legum illius eſt, cuſtoditio autem legum, conſummatio incorruptionis eſt, incorruptio autem facit eſſe proximum Deo.

Iam paulo ante dixerat Idem Sapiens de Impuris & profanis hominibus qui nihil niſi in Creaturis ſuam quærebant voluptatem, *Neſcierunt ſacramenta Dei*, quaſi diceret, ſicut in Myſteriis & Sacramentis aliud videtur & aliud creditur quod non videtur; ita in Creaturis aliud eſt quod apparet & aliud quod intus latet; Impuri autem illud tantum ſpectant quod apparet, puri verò & mundi corde quod etiam latet. *Ibid. 2.*

Dominus eſt, inquiebat ſanctus Ioannes; quando videlicet piſcantes Diſcipuli ad vocem ignoti hominis, *miſerunt in dexteram nauigij rete, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piſcium; dixit ergo Diſcipulus ille quem diligebat* IESVS, *Petro, Dominus eſt.* Nempe ille præ cæteris in illa piſcatione Dominum nouit qui præ cæteris mundo corde & corpore habebatur. Vide caput quartum ſecundi de Imitatione Chriſti, & tibi dictum puta. *Ioan. 21.*

III. PVNCTVM.

ERGO *ex hac etiam vita, Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*, Videbunt quidem in fine, *Facie ad faciem*, inquit ſanctus Bernardus, *Videbunt etiam nunc, ſed per ſpeculum in ænigmate, & nunc cognoſcent ex parte, perfectè poſtea cognituri.* Sic & Diuus Thomas, *In hac etiam vita*, inquit, *purgato oculo per donum intellectus, Deus quodammodo videri poteſt.* Quod autem dicit per donum intellectus purgari oculum, id ex ſancto Auguſtino mutuatur qui hoc intellectus donum refert ad hanc ſextam Beatitudinem, ſiue quòd illo dono magis ac magis purificetur animus, ſiue quod per virtutem iam purificatus animus accipiat illud donum tamquam ſuæ virtutis prœmium, quo in Creaturis facilius Deum legat, eſt enim intelligere *quaſi intus legere*, vt ait idem ſanctus Thomas. Vnde etiam apertius confirmatur Veritas, & quantum puritati vacare debeas hinc facile diſces, quantùm vide-

Serm. 1. in Feſto omniũ Sanctorum.

1. 2. q. 69. a. 2.

2. 2. q. 8.

Ibid.

licet supra creaturas Creator est æstimandus, & quantum impuritati puritas præferenda. Nam sicut corde purus Deum in omnibus videt, & videndo amat, atque amando ei totus inhæret ac purior redditur: ita impurus non nisi creaturis adhæreſcit, & qui
Apoc. 22. *in sordibus est sordeſcit adhuc.* *APPROPINQVATE Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda,*
Iac. 4. *duplices animo.* *PLACEAT necesse est facies*, inquit ſanctus Bernardus, *quæ in Dei claritatem intendere potest: neque enim id posset*
Serm. 62. in Cant. *nisi clara ipsa quoque esset & pura, vtique transformata in eandem quam conspicit claritatis imaginem, alioquin ipsa dissimilitudine resiliret, insolito reuerberata fulgore.* Quia denique, vel ipso naturæ ductu, nomen ac notam impuritatis refugimus, vix se quiſquam impurum & immundum fateatur, cùm tamen contrà, vix quiſquam purus & mundus sit, diligenter illud Sapientis memo-
Prou. 30. randum: *Generatio quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota à sordibus suis.*

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebdom. 4. in Aduentu. In Festo S. Ioannis Euangelistæ. Feria 4. Hebdom. 2. post Epiphaniam; Et alibi passim, Verbo *Castitas*.

DOMI-

DOMINICA QVARTA POST PENTECOSTEN.

DE MIRA PETRI PISCATIONE, HVMILITATE ET AD CHRISTVM PERFECTA CONVERSIONE.

IN quatuor partes diuidi posset Euangelium, siue illius Consideratio.

Prima continet prædicationem Domini factam in Petri nauicula.

Et sedens docebat de nauicula turbas.

Quò referri possunt hæ veritates.

Si quid nos reuocat à Doctrina Christi, vel ob id maxime recipienda est.

In 1. parte, Feria 6. Hebdom. 2. post Epiphaniam.

Quò tibi veritates Euangelicæ minus dignæ apparent quæ considerentur, hoc ipso magis sunt considerandæ.

In eadem 1. parte, Dominica 6. post Epiphaniam.

Nisi verbum Dei te conuertat, tu peruertes verbum Dei.

In 2. parte, Dominica Sexagesimæ.

Sedentem in cœlo Christum & inde nobis loquen-

tem non audire periculosius est quàm dum in terris loqueretur.

In eadem 2. parte, in Ascensione Domini.

SECVNDA pars cui simul & tertia iungitur, proponit duplicem Petri laborem valde diuersum: primus quo multum laborauit, & nihil prorsus effecit: alter quo parum laboranti multum ei accessit.

PRAECEPTOR per totam noctem laborantes nihil cepimus, in uerbo autem tuo laxabo rete: Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam. De quo duplici labore dictum est copiosè in 1. parte, Sabbato Hebdomadæ 2. post Epiphaniam, & præsertim de primo qui stultus labor dicitur, & quo nisi diligenter aduertas consumeris. De altero autem qui sapientum est labor, quo laxatis ad verbum Christi retibus, id est, ex Christi ductu, obedientia, vel intuitu sua quæque faciunt, quod est facillimum factu ac fructu vberrimum, posset hæc Sapientis pronuntiari sententia. *Vir obediens loquetur victoriam*, id est, obedienti cuncta obedient. Qua de re fusius interpretes, atque in primis Cornelius à lapide Prouerbiorum vigesimo primo.

Prou. 21.

QVARTA & postrema pars, quæ hîc potissimùm expendenda relinquitur, piscatorum & maxime Petri stuporem, humilitatem & integram conuersionem complectitur, vbi certè mirum illud quod ait Petrus procidens ad genua Domini Iesu, *Exi à me quia homo peccator sum, Domine.* Quid est enim quod se tùm ita demittit, ita peccatorem confitetur, vt se indignum Christi consortio iudicet? Quid peccauit obediendo, cum vel maxime tantum obedientiæ retulerit emolumentum? Non peccauit quidem dum obediuit, sed dum obedientiæ tam prosperum retulit fructum, forsan peccasset, nisi se ita demisisset.

Quamobrem in prosperis hæc est admodùm necessaria humilitas, ne alioquin prospera degenerent in aduersa, vnde hæc modò consideranda proponitur Veritas:

Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt.

RATIO EST, Quia nisi te humilies in prosperis, diuinam in te iram prouocas.

Sed ira Dei sic prouocata prouocantem humiliat.

Ergo nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt; seu quod idem est, erunt in causa, cur à Domino humilieris & confundaris.

I. PVNCTVM.

D hunc Psalmi nonagesimi versum: *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis*, Rectè ait S. Bernardus, *Non sine certi ratione Mysterij à sinistris multos, sed multò plures à dextris casuros hostes. Quod videlicet abundantiori malignitate & velut copiosiore manu, dextris insistere partibus, dextrum latus appetere consueuissent.* Quænam sint autem illæ partes, dextræ vel sinistræ, quas sic impetunt aduersarij, trifariam explicatur.

Primò dicuntur esse perfecti & imperfecti, siue vt verbis sancti Bernardi vtar, *Spirituales viri & carnales*, Quorum illi longe acrius impugnantur à Dæmone quàm isti, nempe *esca eius electa.*

Secundò non spirituales viros, sed bona spiritualia per dextram intelligi; nec carnales, sed carnalia per sinistram, refert idem sanctus Abbas, ac vehementius nos vrgeri ab hostibus animæ docet quàm corporis.

Tertiò denique Cassianus & alij prosperitatem spiritualem & temporalem in dextris, aduersitatem verò in sinistris agnoscunt, *Coll. 6. c. 10.* & vna omnes voce constanter affirmant multò plures prosperitate homines quàm aduersitate cadere, ac proinde saluberrimum esse monitum in prosperis, vt quò se ingerunt feliciùs, eò cautius & modestius admittantur. Nam profectò, *Nisi te in illis humilies, illa te humiliabunt & confundent.*

Cuius quidem veritatis cùm plures afferantur rationes, tùm multis hæc videtur solidior, quod nisi te humilies in prosperis, Diuinam in te concitas iram: Habent enim hoc prospera vt inflent animum nisi humilitate temperentur. Inflatus autem animus in quantis peccet quà loquendo quà cogitando, vix dici potest, vnde tandem grauissime offensus Deus, *Eleuauerunt cor suum,* *Osea 13.* inquit, *& obliti sunt mei.* Et rursum, *Insanisti in me, & superbia* *4. Reg. 19.*

2. Par. 32. *tua ascendit in aures meas*, Itemque sæpius superbo, *Eleuatum est cor eius, & facta est contra eum ira.* Vnde illud Iob apte huc spe-
Iob 31. ctat ex interpretatione sancti Gregorij: *Si vidi solem cùm fulgeret & lunam incedentem clarè, & lætatum est in abscondito cor meum & osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima & negatio contra Deum:* Quasi diceret, si me nimis exaltaui, si nimis exultaui in prosperis, fatuor me non parum in me irritasse Deum. Nonne & tu idem fateberis?

II. PVNCTVM.

SED *ira Dei sic prouocata prouocantem humiliat.*

Cùm enim ira Dei sit punitio irritantis Deum: cumque ordinarie pœna sit proportionata culpæ, & *per quæ peccat, quis*
Sap. 11. *per hæc torqueatur*, vt ait Sapiens: Hinc fit vt ordinaria superbi pœna
Ier. 23. sit humiliatio. *Dominus cogitauit hoc*, inquit Propheta, *vt detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret omnes in-*
Ibid. 48. *clytos terræ.* Rursumque, *Inebriate eum calice iræ Domini quia contra*
Ibid. 50. *Dominum erectus est*, Itemque ibidem. *Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus*, quia *veniet dies tuus, tempus visitationis tuæ. Cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum.* Quod cum adolescens Machabæus superbo prædixisset Antiocho, tum postea quam id ve-
2. Macch. 7. rum esset, expertus est, *Tu autem ô scelestè, noli frustra extolli vanis spebus, nondum enim omnipotentis Dei & omnia inspicientis iudicium effugisti*; Et post pauca: *Tu vero iudicio Dei iustas superbiæ tuæ pœnas*
Ibid. 9. *exolues.* Nempe ita humiliatus est vt *contigerit illum impetu euntem de curru cadere, & graui corporis collisione membra vexari. Idque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum. superbia repletus, & montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans: itaut de corpore impij vermes scaturirent, ac viuentis in doloribus carnes eius effluerent: Odore etiam illius & fœtore, exercitus grauaretur: & qui paulo ante sydera cœli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare.*

Nonne hoc est humiliari! Et ne putes id tantum cadere in grauiores illos blasphemantes & impios, qualis erat Antiochus, Audi
Ecclesi. 6. quid te moneat Sapiens: *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua come-*

dat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo. Expende singula, & primum illud præcipuè quod ait, non te extollas in cogitatione animæ tuæ, quasi diceret, ad iram Dei prouocandam, atque ad humiliationis pœnam subeundam sufficit vna cordis elatio; Nam qui se ita extollit in aliquo fœliciori successu vt vel sibi nimis palpet, vel se aliis præferat, vel se paulo magnificentius prædicatum lætetur, tùm permittente Deo, reflabit oppositus ventus & sinistri aliquid accidet quo confundetur & humiliabitur. *Priusquam humiliarer, ego deliqui.* Tune illud saltem agnoscis? Ps. 118.

III. PVNCTVM.

NISI ergo te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt: Prospera Deum irritabunt qui te confundet & humiliabit. *Conuersi sunt,* inquit, *ad irritandum me, Ergo & ego faciam in furore. Non parcet oculus meus nec miserebor.* Certe nihil ad confusionem & humiliationem acrius viro præsertim Religioso, vel Sacerdoti, vel spiritalem vitam profitenti, quàm peccatum illud quod ne nominari quidem vellet Apostolus: At vero illud est præcipue in quod elatos labi permittit Deus quos humiliat. *Multis,* inquit sanctus Gregorius, *sæpe superbia luxuriæ seminarium fuit, quia dum eos spiritus in altum erexit, caro in infimis mersit. Hi enim prius secretò eleuantur, sed postmodum publice corruunt, quia dum occultis intumescunt motibus cordis, apertis cadunt lapsibus corporis. Sic sic elati fuerant iusta retributione feriendi, vt quia superbiendo se hominibus præferunt: luxuriando vsque ad iumentorum similitudinem deuoluantur.* Et post allatum eorum exemplum, quos vt refert Apostolus, *Tradidit Deus in desideria cordis sui, in immunditiam,* Sic pergit: *Curandum itaque est, & omni custodia mens à superbiæ tumore seruanda: Non enim ante oculos Dei vacuæ transuolant cogitationes nostræ, & nulla momenta temporis per animum transeunt sine statu retributionis. Intus ergo videt Deus quod mentem eleuat, & idcirco permittit foris inualescere quod deponat. Intus prius extollitur, quod foris postmodum luxuriæ corruptione feriatur. Occultam videlicet culpam sequitur, aperta percussio, vt malis exterioribus interiora puniantur, & cor publicè corruat quod latenter tumebat. Hinc quippe per Oseæ contra Israelitas dicitur, Spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognouerunt: qui vt*

Ezech. 8.

Ephes. 5.

26. Mor. c. 12. in 33. Iob.

Rom. 1.

ostenderet quod causa libidinis ex culpa prorumperet elationis, mox subdidit dicens, & respondebit arrogantia Israel in faciem eius: Ac si diceret, culpa quæ per elationem mentis in occulto latuit, per carnis luxuriam in aperto respondit.

Sic sanctus Augustinus apte ad rem nostram vbi multa de peccato Dauidis. *Admonemur*, inquit, *tali exemplo, non se quemquam debere extollere in prosperis rebus. Multi res aduersas timent, res prosperas non timent. Periculosior est res prospera animo quam aduersa corpori: prius corrumpit prospera, vt inueniat quod frangat aduersa. Fratres mei aduersus fœlicitatem acrius vigilandum est, propterea videte quemadmodum eloquium Dei in nostra fœlicitate tollat nobis securitatem: seruite inquit Domino in timore, & exultate ei cum tremore. In exultatione vt gratias agamus, in tremore ne cadamus. Hoc peccatum non fecit Dauid cùm persecutorem Saülem pateretur, quando Dauid sanctus Saülem inimicum patiebatur, quando illius persecutionibus agitabatur, quando per diuersa fugiebat ne in manus eius incideret, non concupiscebat alienam, non adulterata vxore occidit virum. Erat in infirmitate tribulationis suæ tanto in Deum intentior quanto miserior videbatur.* Quod & alibi repetit ad hunc Psalmi versum, *Iucundetur cor meum, vt timeat nomen tuum*, DANDO, inquit, *timorem non nos faciat male exultare, & recedere de via. Quicquid prosperum venit, magis metuendum est. Quidquid etiam prosperum est secundum Christum, & germanam Charitatem Christi, exultatio illa non nos faciat securos, sed ita iocundetur cor nostrum vt timeat nomen Domini, ne aliunde iocundetur, aliunde feriatur.*

In Ps. 50.

Ps. 85.

Denique illud est quod ait Sapiens: *Memento iræ in die consummationis, & tempus retributionis in conuersatione faciei. Memento paupertatis in tempore abundantiæ, & necessitatum paupertatis in die diuitiarum. A mane vsque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei.* Id est à prosperitate ad aduersitatem, & ab elatione ad humiliationem, modicum interest temporis; statim vnum ex alio sequitur; si te in prosperis mane eleues, te ipsa prospera vespere deprimet: vnde & consequenter concludit: *Homo sapiens in omnibus metuet, & in diebus delictorum attendet ab inertia.* Hi sunt videlicet dies delictorum qui sunt prosperi nisi attendatur ab inertia, quia si fuerit iners animus, id est, sibi relictus, erigetur in superbiam & à superbia deprimetur. *Eleuatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti Sapientiam tuam in decore tuo: in terram pro-*

Eccles. 18.

Ezech. 28.

ieci te: producam ignem de medio tui qui comedat te, & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Certe si hæc non paues, stupendæ signum est superbiæ.

Vide S. Gregorium, tertia parte Pastoralis, admonitione 27. Vide & in 1. parte, Dominica 4. post Epiphaniam, vbi nauis Petri periclitatur; & vbi hæc Veritas exhibetur:

Peregrinantis in corpore animæ majus est periculum, quàm periclitantis in naui corporis.

In 2. item parte, Dominica 2. Quadragesimæ: & Feria 2. Hebdomadæ 2. post Pascha.

Sicut vinum nouum, sic nouus honor maxime temperandus.

Necnon in 4. parte, tota Pent. Hebdom. 22. post Pentecosten. DENIQVE quod *relictis omnibus sequuntur Apostoli Dominum*, apte hûc reuocari potest quæ in 1. parte, Feria 3. Hebdomadæ secundæ Veritas declaratur:

Magis tenemur omnes, affectu nostra relinquere, quàm effectu Apostoli.

FERIA SECVNDA.

DE SEPTIMA BEATITVDINE, QVAE EEST PACIFICATIO.

Beati pacifici. Matth. 5.

RATIO EST, Quia Beati sunt illi qui filij Dei vocabuntur.

Sed pacifici vocabuntur filij Dei.

Ergo & illi Beati: ac talis in pace beatitudo summopere conquirenda.

I. PVNCTVM.

AD duas proxime præcedentes apte adiungitur hæc septima Beatitudo, quod videlicet non sit satis proximum sibi, aut se Deo reconciliare, quod fit per misericordiam & munditiem cordis: sed ad maiorem perfectionem oportet etiam alios & inter se, & cum Deo pacificare, quod est proprium huius septimæ Beatitudinis.

Tanta est autem eius excellentia & sublimitas, vt qui sunt pacifici, sint etiam singulari quodammodo vocandi filij Dei, id est tales futuri sint hoc ipso quo erunt pacifici, Nam vocari perinde est atque esse, cùm apud Deum qui nouit omnia prout reuera
Is. 5. sunt, non sit aliud esse & dici, sicut apud homines *qui dicunt malum bonum & bonum malum.*

Quomodo vero id fiat vt Pacifici reuera sint filij Dei, & quomodo inde Beati ex hac vita, hoc est modo attentius perscrutandum: ac primo illud quàm verè beati sint qui sunt singulariter filij Dei. Hoc enim perinde est ac singulariter spectare ad Deum, hoc est singulariter ab eo esse, ab eo diligi, ab eo enutriri, foueri promoueri & omnium denique beneficiorum fieri participem
1. Par. 28. quæ à tali Patre redundant in filios. *Ipsum elegi mihi in filium, & ego ero ei in Patrem:* Dixit Deus Dauidi de Salomone filio, vt sic exprimeret quidquid dici & cogitari posset bonitatis & beneficentiæ Diuinitus effundendæ in Salomonem. Nam cum omne bonum sit vel honestum, vel vtile vel delectabile, quid honestius aut nobilius: quid vtilius & delectabilius quàm sic Deum diligere sicut filius diligit Patrem; aut sic à Deo diligi & foueri sicut à
Matth. 17. Patre Filius diligitur & fouetur? *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui,* Dicebat Pater de vnigenito Filio suo, quod quidem filio tam gratum erat & gloriosum vt hoc vno gloriaretur & exultaret.

2. Pet. 1. Sic certe sanctus Petrus ex his, ait, verbis Christum Dominum suam potissimum accepisse gloriam. *Accipiens*, inquit, *à Deo Patre honorem & gloriam voce delapsa ad Eum huiuscemodi à magnifica gloria: hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite. Et hanc vocem nos audiuimus de cœlo allatam, cùm essemus cum ipso in monte sancto.* Vnde si cuiuis hominum hæc cōmunicetur

Gratia,

Gratia, vt singulari quodam modo dicatur filius Dei, nonne dicetur quidquid dici potest ad statuendam in terris beatitudinem magnificentius? O quàm profusa Christi bonitas, quæ se in tam indignos effundit, vt nec ipsi velint eam accipere!

II. PVNCTVM.

SED *pacifici vocabuntur filij Dei.*

Triplex est horum genus; sunt enim qui secum pacem habent, sed non cum aliis: sunt qui sibi & aliis pacati sunt, sed non vltra progrediuntur: at vero sunt qui non modo secum & cum aliis pacem seruant, sed eam etiam vbicumque possunt procurant, dissidentes reconciliant, mutua componunt odia, lites dirimunt, auersos placant animos, nihil denique intentatum relinquunt ad communicandam vbique pacem.

Isti sunt verè pacifici quasi pacem facientes: & hi sunt præter alios filij Dei, primò quidem, quia vnigenitum Dei filium proximè imitantur, *per quem omnia reconciliata sunt cum Deo, & pacificata per sanguinem Crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in cœlis sunt*, inquit Apostolus. Et rursum: *Ipse est pax nostra qui fecit vtraque vnum vt duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, faciens pacem & reconcilians ambos in vno corpore, Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso.* Coloss. 1. Ephes. 2.

Deinde verò sunt filij Dei quia ad ipsam Dei similitudinem accedunt propius, Est enim Deus, *Deus pacis & non dissensionis, PAX est Dei,* Deus est ipsa pax; & pax est ipsa quodammodo Diuinitas, quæ sicut in tribus Personis consistit, ita tres Personæ in pace & vnitate subsistunt. Sic proinde pacifici qui omnes inter se homines & cum Deo vellent ita vnire vt quod orabat Christus Dominus, *Vnum essent, sicut ipse vnum est cum Patre & Spiritu sancto*; hi plane Deo similes sunt ac proinde præcipuè filij Dei. Sic diserte S. Gregorius Nazianzenus: *Qui pacis bonum amplexantur, ad Deum diuinasque mentes accedunt. Pax amica meditatio mea, & decus meum, quam & Dei, & cuius Deum & quam Deum esse scriptura pronuntiat: velut in illo Apostoli loco, pax Dei, & Deus pacis, & ipse est pax nostra.* 1. Cor. 14. Phil. 4. Ioan. 17. Orat. 1. de pace & 3. 2. Cor. 13.

Tertio denique, si, vt ait Apostolus, *Quicumque spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei:* Nonne pacifici præ cæteris diuino agun- Ephes. 2.

tur Spiritu qui tam arduum & sublime peragant opus quale est pacificare dissidentes, & quod est illi maxime proprium, *qui inhabitare facit vnius moris in domo?* Itane tu morem geris huic diuino Spiritui, siue vt te pacificari velis, siue vt alios pacificare possis?

Ps. 67.

III. PVNCTVM.

BEATI *sunt ergo pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur*; Atque è diuerso, inquit sanctus Gregorius, *si filij Dei vocantur qui pacem faciunt, procul dubio sunt filij satanæ qui confundunt. Omnes autem qui per discordiam separantur à viriditate dilectionis, arescunt; qui etsi boni operis fructus in suis actionibus proferunt, profecto nulli sunt, quia non ex vnitate Charitatis oriuntur. Quia autem nihil pretiosius est Deo virtute dilectionis, nihil est delectabilius diabolo extinctione Charitatis.* Tùm post pauca conuertens admonitionem ad pacificos, *Admonendi sunt*, inquit, *ne tantæ actionis pondus leuigent, si inter quos fundare pacem debeant, ignorent. Nam sicut multum nocet si vnitas desit bonis, ita valde est noxium si non desit malis. Si ergo peruersorum nequitia in pacem iungitur, profecto eorum malis actibus robur augetur, quia quo sibi in malitia congruunt, eò se robustius bonorum afflictionibus illidunt*; Et quæ fusius prosequitur, ac tandem concludit; *Admonendi itaque sunt qui faciendæ pacis studiis occupantur vt prauorum mentibus prius amorem debeant internæ pacis infundere, quatenus eis postmodum valeat exterior pax prodesse: vt dum eorum cor in illius cognitione suspenditur, nequaquam ad nequitiam ex huius perceptione rapiatur, dumque supernam prouident, terrenam nullo modo ad vsum suæ deteriorationis inclinent.*

3. parte Pastor admonit. 24.

Hîc teipsum discute quam sis strenuus aut ignauus in hoc diuino negotio. Vide si quos noris dissidentes quibus eos modis reconciliare possis; Aude hic fortius quam soleas. Aptissima est etiam admonitio Authoris de Imitatione Christi, *Tene te*, inquit, *primo in pace, & tùm poteris alios pacificare.* Vide caput tertium libri secundi vnde illud imprimis obserua quod dicit, *Habe primo Zelum super teipsum: & tunc Zelare poteris iustè etiam proximum tuum.* Videri & infrà debet Hebdomada decima, præsertim Feria 4. & Sabbato.

FERIA TERTIA.

DE OCTAVA BEATITVDINE,

QVAE EST TOLERANTIA PERSECVTIONVM PROPTER IVSTITIAM.

Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Matth. 5.

RATIO EST, *Quia Beati sunt illi quorum est Regnum Cœlorum, etiam ex hac vita, quantum inchoari potest hoc regnum.*

Sed tale Regnum illorum est qui persecutionem patiuntur.

Ergo & Beati; Et sic plane sentiendum de nobis cùm persecutionem patimur.

I. PVNCTVM.

CVM per virtutes in septem Beatitudinibus comprehensas pia Sanctorum vita instituatur: *Cumque omnes qui pie volunt viuere in Christo* IESV *persecutionem patiantur*, rectè octaua hæc Beatitudo cæteris additur, vt ad quælibet toleranda parati potius simus quàm à virtute deficere. *Nihil horum timeas quæ passurus es* propter virtutem, nam vel hoc solo nomine Beatus eris, quia tuum erit regnum cœlorum: non illud tantum quod futurum speratur in æterna sanctorum Beatitudine, sed quod iam inchoatur in anima de quo dicitur: *Regnum Dei intra vos est:* & *Regnum Dei Iustitia & pax & gaudium in Spiritu sancto.*

2. Tim. 3. Apoc. 2. Luc. 17. Rom. 14.

Hæc sunt quæ modo attentius considerentur: atque illud imprimis vnde aliud deducatur quàm vere Beati sint illi quorum est tale Regnum seu in quibus regnat Deus. Certe iam pridem dictum

est, & instar oraculi celebratum vniuersim, quod illa demùm forent beata Regna in quibus vel Reges essent Sapientes, vel Sapientes essent Reges, quod nulli vmquam regno verius contigit quam interno Dei regno, vbi quæ regnat ipsa est Diuina Sapientia quę quanta quanta est tota leges pręscribit, mores componit, acta

3. Reg. 10. dirigit & cuncta regit. *Beati viri tui, & beati serui tui,* dicebat Sa-

Matth. 12. lomoni Regina Saba: sed quanto veriùs Regi Regum, *Qui plusquam Salomon est,* Ne plura dicam quam ipse de se dixit.

Luc. 10. *Beati oculi*, inquiebat ille, *qui vident quæ vos videtis & beatæ au-*

Matth. 13. *res vestræ quæ audiunt.* At cur non ita beatum pectus esset, cur non beata anima quæ illum ipsum habet secum loquentem, secum omnia operantem, & sibi dominantem? Denique quid hîc hæremus cùm dicenti cuidam, Beatum ventrem qui illum portasset & vbera quæ suxisset;

Luc. 11. *Quin immo*, inquit, *Beati sunt qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud:* Quibus paucis verbis, & quid esset illud regnum, & quam beatum esset, satis indicauit; Sed an tu audias & custodias verbum illud in quo regnum Dei situm est, tu paulo attentius recogita.

II. PVNCTVM.

ATQVI *hoc Regnum, illorum est qui persecutionem patiuntur propter Iustitiam.*

Hæc est illa scilicet vniuersalis Iustitia, quà, vt iam dictum est, verbum Dei auditur & custoditur: quà virtus omnis exercetur: quà leges illæ diuinæ seruantur quibus suos Christus regit. At vero cùm quis propter talem Iustitiam iniustè patitur, signum est manifestum quod tam fidelis & constans est in illa seruanda Iustitia, vt malit male tractari & persecutionem pati, quàm vel vllam violare legem: vnde & illud sequitur quod in eo sit regnum Dei, aut quod is in regno Dei sit; quandoquidem istud regnum non aliter floret aut viget quam per virtutem & constantem diuinarum legum custodiam, in qua nullus magis excellit quam

2. Macch. 7. qui magis propterea patitur. *Parati sumus mori magis quàm patrias Dei leges præuaricari. E cœlo ista possideo,* Nempe linguam & manus, *sed propter Dei leges, nunc hæc ipsa despicio. EGO sicut & fratres mei animam & corpus meum trado pro patriis & diuinis legibus.* Sic Machabæi persecutionem patientes propter Iustitiam, facti sicut

regnum Dei : & illi fuerunt sancti de quibus Apostolus : *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt Iustitiam, adepti sunt repromissiones,* & quę fusè Apostolus prosequitur. Quid tu propterea pateris? aut quoties ne propterea patereris, maluisti legem infringere? *Vbi est literatus? Vbi legis verba ponderans? Vbi Doctor paruulorum?* O præclarè dictum à Propheta ! Hebr. 11. Is. 33.

III. PVNCTVM.

ERGO *illi Beati sunt qui persecutionem patiuntur propter Iustitiam, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum*; seu regnum illud Dei quod ad cœleste perducit tam certo, quam certum est non regnare Deum in anima nisi per Iustitiam & per virtutes propter quas qui persecutionem patiuntur, ipsi sunt omnium aptissimi & dignissimi cœlo fruendo : Proptereaque dictum est in Apocalypsi: *Hic patientia sanctorum est qui custodiunt mandata Dei & fidem IESV.* Apoc. 14.

Et quidem hinc seruandæ patientiæ motiuum est efficax, sed quomodo seruari debeat, apte monet S. Gregorius. *Amonendi sunt,* inquit, *patientes ne in eo quod exterius portant, interius doleant, ne tantæ virtutis sacrificium quod integrum foris immolant, intus malitiæ peste corrumpant, & cùm ab hominibus non agnoscitur, sed tamen sub diuina examinatione peccatur, tantò deterior culpa doloris fiat, quantò sibi ante homines, virtutis speciem vendicat. Dicendum itaque est patientibus vt studeant diligere quos sibi necesse est tolerare, ne si patientiam dilectio non sequatur, in deteriorem culpam odij virtus ostensa vertatur.* 3. p. Pastor adm. 10.

Et post multa de hoc argumento, *Virtus itaque est, coram hominibus, aduersarios tolerare; sed virtus, coram Deo, diligere; quia hoc solum Deus sacrificium accipit quod quidem ante eius oculos in altari boni operis, flamma Charitatis incendit.* Vide plura quæ pergit & illud præcipue caue quod monet euenire plerumque patientibus vt eo quidem tempore quo vel aduersa patiuntur vel contumelias audiunt *nullo dolore pulsentur, sed cùm post paululum hæc ipsa quæ pertulerunt ad memoriam reuocant, igne se doloris inflammant, argumenta vltionis inquirunt, & mansuetudinem quam tolerantes habuerunt retractantes, in malitiam vertunt, &c.* Nonne hoc tibi accidit aliquando? quis vero tum animus? an motum internum reprimis? an contines? Contine saltem linguam, & inuitâ etiam deprauata

natura, Benedic Dominum, & beatum te prædica quod patiaris. *Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt*, ait sanctus Iacobus: At cur non eos etiam modo qui sustinent? cur non teipsum, quando est aliquid grauius sustinendum?

Iac. 5.

Videri debet in 2. parte, tota præsertim Hebdomada 2. Quadragesimæ, vbi hæ prostant Veritates:

Quò in cœlis corona gloriæ sumetur vultu, hoc in terris calix sumendus est.

Si propter Scripturas sunt aduersa toleranda, sunt libenter toleranda.

Necnon Hebd. Passionis, Vbi hæc inter alias per opportuna.

Non quæsitæ cruces, sunt magis exquisitæ.

FERIA QVARTA.

DE EADEM OCTAVA BEATITVDINE, QVAE SPECTAT MALEDICTIONES AVT BENEDICTIONES MVNDI.

Beati estis cùm maledixerint vobis. Matth. 5.

Væ cùm benedixerint vobis homines. Luc. 6.

RATIO EST, *Quia illi Beati sunt, aut miseri, quibus benedicit, aut maledicit Deus.*

Sed illis benedicit Deus, quibus maledicunt homines; & è contra illis maledicit quibus benedicunt.

Ergo Beati estis cum maledixerint vobis; Et væ cùm benedixerint homines. Quod tam certa fide credendum est, quàm quoduis dictum ab Eo qui mentiri non potest.

I. PVNCTVM.

ILLVSTRANDÆ apertius octauæ Beatitudini quæ est vniuersalis tolerantia persecutionum omnium, adiungere voluit Dominus & hanc particulatim designare tolerantiam, cùm nos maledictis & probris insequerentur homines, propter iustitiam & contra veritatem; quia tùm maximè natura est fragilis & tum precipue roboranda. Iterum ergo propterea beatos dicit eos qui paterentur cum his tribus condicionibus. Pri-ma est vt maledicta inferrentur propter iustitiam siue propter bonum ac pium aliquod opus. Secunda, vt essent falsa maledicta seu quod idem est, mentirentur maledicentes. Tertia denique vt libens ac læta esset eorum tolerantia. *Non enim ista perpeti fructuosum est* ait sanctus Augustinus, *sed ista pro Christi nomine, non solum æquo animo sed etiam cum exultatione tolerare.* Sanctus item Gregorius sapientissime monet, *Linguas detrahentium non debemus excitare ne pereant, sed excitatas æquanimiter tolerare vt nobis meritum crescat: aliquando tamen detractores debemus compescere ne Innocentium qui à nobis audire bona poterant, corda corrumpant, dum de nobis male disseminant.* L. 1. de Verbis Dom. in monte. c. 5. Hom. 9. in Ezech.

Et ratio quidem cur ita beati sint, & cur ita exultare debeant qui sic patiuntur, peti posset à futura mercede quam inde consequentur in cœlis; sed hæc præterea quæ affertur pro præsenti vita, attente est cogitanda, nempe quod illi beati sint aut miseri quibus benedicit aut maledicit Deus. Nam vt paucis omnia complectamur, id solum de Deo verum est quod Rex Balac de Propheta Balaam iactitabat, *Noui quod benedictus sit cui benedixeris, & maledictus in quem maledicta congesseris*; Vnde & sacra scriptura vt vno verbo omnia bona vel mala comprehendat, non aliter quam his vocibus effert, *Benedictio Domini, vel maledictio. BENEDICTIO Domini super caput iusti.* Tum paulo post: *Benedictio Domini diuites facit, nec sociabitur eis afflictio.* Id est vere diuites & beatos facit. *Maledictus à Deo qui exasperat matrem. TESTES inuoco hodie cœlum & terram, quòd proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem.* Id est quidquid magis est in diuinis & humanis optandum vel timendum, siue pro præsenti siue pro futuro. Nonne ita sentis? Nonne ipsa vox maledictionis Num. 22. Prou. 10. Ibid. Ecclesi. 3. Deut. 30.

diuinæ terrorem incutit? Nonne hoc est quod ipsis damnandis
Matth. 25. grauissimum reseruatur: *Discedite à me maledicti*; Aut quod saluandi suauius audient, *Venite Benedicti Patris mei?* O quis tùm animæ sensus!

II. PVNCTVM.

SED cùm maledicunt homines propter iustitiam & mentiuntur, tum benedicit Dominus; aut cùm benedicunt mentientes, tum ipse maledicit.

Nam diuersa plane sunt iudicia Dei & mundi, seu illorum hominum qui non nisi ex deprauato concupiscentiæ sensu de rebus iudicant; vnde id necessario sequi debet vt cùm mundus maledicit, benedicat Dominus: autè contra; Quia ratio cur maledicat mundus est iudicium quod de rebus piis habet siue de hominibus pietatem sectantibus, cui mundano iudicio cum Deus oppositum habeat, hinc etiam oppositam benedictionem vel maledictionem infert, eóque copiosiorem quo maledictus ab hominibus maledicta libentius patitur. *Maledicent illi & tu benedices,*
Ps. 108. dicebat Deo Dauid: Atque ipse Deus: *Maledicam benedictionibus vestris, & maledicam illis quia non posuistis super cor.* Vtrum ex his
Mal. 2. duobus iudicium verius censes? Expende accuratè; hinc enim tota vis Conclusionis.

III. PVNCTVM.

ERGO Beati estis cùm maledixerint vobis; & væ cùm benedixerint vobis homines. Nam cùm ex benedictione vel maledictione Dei totam beatitudinem vel miseriam vestram metiri debeatis, si cùm vobis maledicunt homines, Dominus benedicit, aut cum benedicunt, Ipse maledicit, Nonne beati estis cum
Gal. 4. maledixerint homines, aut miseri cum benedixerint? *Vbi est ergo beatitudo vestra,* dicebat Galatis sanctus Apostolus, nisi videlicet in diuino sit constituta iudicio? Quod vt manifestius pateat, atque vt inde etiam vehementius excitemur ad patientiam, cogitandum est quod illo ipso momento quo magis vituperaris ab hominibus, magis à Deo commendaris & laudaris; At nonne hoc longe est præferendum? Nonne magis laudabile sic laudari à laudato

à laudato quam ab illaudato? Quid porro est laudibilius Deo? Confer Deum cum mundo, confer vtriusque iudicium, confer laudem & vituperium quæ ab eorum alterutro inferuntur. Nonne est quod præeligas iudicium & laudem Dei? Et tamen nonne sæpius mauis laudes & benedictiones hominum quam ipsius Dei? O probrum! ó iniuriam Deo factam! *Cui assimilastis me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem?* Hæc aggeratio tot nominum idem significantium, grauitatem rei denotat suprà quàm credi possit. *Popule meus*, ait Propheta, *qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum Dominus, stat ad iudicandos populos.* Tum paulo post: *Et dixit Dominus: pro eo quod eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & composito gradu incedebant; decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. Et erit pro suaui odore fætor, & pro crispanti crine caluitium.* Quasi diceret, Domini est beatum dicere & facere, sicut Domini est iudicare de rebus: cum autem de his iudicat, plane aliud est eius iudicium ab humano iudicio, nam quod homines statuunt, ille euertit: & quod euertunt, ille statuit. Huc etiam reuoca quod iam supra dixit sanctus Augustinus; *Qui laudari vult Domine de tuo dono, & non quærit in illo tuam gloriam sed suam, hic licet laudetur ab hominibus, à te tamen vituperatur: qui autem ab hominibus laudatur vituperante Te, non defenditur ab hominibus iudicante Te, nec liberabitur condemnante Te.*

Is. 46. *Is. 3.* *In Medit.*

Vide in 1. parte, Fer. 3. Hebdomadæ 2. in Aduentu. Die 19. Ianuarij. Fer. 4. Hebdomadæ 6. post Epiph. vbi hæc satis apta proponitur Veritas:

Qui nimis humana timet iudicia, non satis reuereetur diuina.

Et alibi passim in singulis partibus, nominatim vero in 4. parte, Feria 3. Hebdom. 16.

FERIA QVINTA.

DE CVRA PROPRIÆ PERFECTIONIS ET PROXIMORVM, SECVNDVM TRIPLICEM VIRTVTIS, SEV VIAE PERFECTAE GRADVM, IN HIS TRIBVS CHRISTI DOMINI VERBIS CONTENTVM.

Vos estis sal terræ.
Vos estis lux mundi.
Non potest Ciuitas abscondi supra montem posita. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Qui non gradatim procedit in via virtutis, non in via virtutis incedit, sed vitij.

RATIO EST, *Quia qui non gradatim procedit, præcipitatione totus agitur.*
Sed præcipitatio, vitium est.
Ergo non in via virtutis incedit sed vitij. Quod sane est diligenter præcauendum.

I. PVNCTVM.

TOTVS hic sermo quem Christus Dominus in monte habuit, perfectionis est seu perfectæ vitæ viam demonstrat, & consilia sublimiora suggerit omnibus, in quocumque vitæ statu degentibus. Antequam verò ad singula parti-

culatim descendat, suos monet, & eos præcipue qui dirigendis aliis præsunt, vt gradatim ad virtutem & perfectionem ipsi conscendant, & sic alios promoueant. Sunt autem hi tres præcipui gradus seu status incedentium in via perfectionis acquirendæ, vt refert sanctus Thomas & alij. Primus eorum qui incipiunt per purgatiuam viam quæ est in recessu à vitiis. Secundus eorum qui proficiunt per illuminatiuam quæ est in exercitatione virtutum. Tertius denique qui perfecti sunt per vnitiuam quæ est in studio inhærendi ac fruendi Deo. *2. 2. q 24. a. 9.*

Atque hi tres procedendi gradus designantur à Christo Domino per tria symbola suprà dictis verbis contenta. Primus nomine salis, *vos estis sal terræ:* nam salis natura, vt ait Plinius, est mordens, adurens, repurgans, extenuans, & exsiccans, quæ omnia satis aptè conueniunt viæ purgatiuæ seu primo Incipientium statui. Secundus gradus est in nomine *lucis*, vnde & illuminatiua via dicitur & qui in ea sunt, Proficientes nuncupantur quo sensu, ait Sapiens, *Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit, vsque ad perfectam diem.* Tertius nomine Ciuitatis exprimitur, quæ, vt ait Philosophus, est multitudo Ciuium per se sufficiens ad viuendum, sic Perfecti dum vni Deo inhærent & eo perfruuntur, sibi & aliis abundè sufficiunt ad perfectam vitam. *Vita sibi sufficientis Operarij condulcabitur, & in ea inuenies thesaurum.* *l. 31 c. 7. & sequentib.* *Prou. 4.* *3. Polit.* *Ecclesi. 40.*

Quod vero præcipue circa hos gradus obserues, siue tecum siue cum aliis, proposita Veritate continetur: Nempe vt gradatim ab vno in alium promouearis & promoueas tibi commissos, cùm alioquin, *non in via Virtutis incederes sed vitij*; Quod sic facillimum est declarare.

Hæc est enim pręcipitatio, quæ, vt expresse habet sanctus Thomas, *In actibus animæ metaphorice dicitur secundum similitudinem à corporali motu acceptam, dicitur autem præcipitari secundum corporalem motum quod à superiori in ima peruenit secundum impetum quendam proprij motus, vel alicuius impellentis, non ordinatè descendendo per gradus.* Ipsissima sunt sancti Doctoris verba, qui pergens ostendit gradus ordinatos in omni negotio sapienter dirigendo: tum infert, *Si quis autem feratur ad agendum per impetum voluntatis vel passionis, pertransitis, seu non transitis huiusmodi gradibus, erit præcipitatio.* *2. 2. q. 53. a. 3.*

Quæ si vera sunt de quouis negotio seu actione vbi aliqui forte gradus reperiantur per quos oportet procedere; quanto magis

certa & rata erunt de processu perfectionis qui totus est in gradibus ordinate constitutis, de quibus sponsa: *Ordinauit in me Charitatem?* Sit ergo aliquis qui non gradatim, seu quod idem est, qui non per illos gradus ordinatos incedat, quid quam præceps dicendus est? & quid aliud ille incessus quàm præcipitatio? Hoc qui non videt in tenebris ambulat, *Et hæc est via impiorum tenebrosa,* de qua Sapiens, *qui nesciunt vbi corruant.* Vellesne ita periclitari?

Cant. 2. *Prou. 4.*

II. PVNCTVM.

SED *ipsa insuper præcipitatio, vitium est.* Quid est enim vitium nisi mentis inordinatio? nisi ordinis ad æterna lege constituti violatio? Quid vero præcipitatio nisi talis inordinatio, cum aliter præcipitatio non fiat, vt dictum est, quam quia graduum constitutus ordo non seruatur? *Væ his qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas?* Et quidem in negotiis quibuslibet peragendis vitium est, inquit sanctus Thomas, sub imprudentia contentum quo quis per impetum voluntatis vel passionis, gradibus prudentiæ contemptis in ruinam labitur; at in nostra materia vitium est eò longe grauius & damnosius quò materia sese diffundit latius & spirituale bonum animæ propius tangit. Est enim temeritatis imprudentissimæ & præsumptionis intolerandæ, velle aliter esse perfectum quam prout ordinauit Deus. Nonne hæc est illius Superbia qui contrà quàm sibi erat ordinatum, *Ascendam,* dixit, *super altitudinem montium: similis ero Altissimo: veruntamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Et tu Capharnaum,* inquiebat Dominus: *Numquid vsque in cœlum exaltaberis? Vsque in Infernum descendes.* Non expauescis ad hæc verba?

Eccles. 2. *supra.* *Is. 14.* *Matth. 11.*

III. PVNCTVM.

QVI *non ergo gradatim procedit in via virtutis, non in via virtutis incedit sed vitij,* Nempe præcipitationis & exitij apertissimi consequentis. Nam *qui festinus est pedibus, offendet,* inquit Sapiens. Sunt quidem aliquando viæ quædam extraordinariæ quibus in momento nonnullos ad perfectionem Deus vocat, vt Apostolum Paulum qui *continuo non acquieuit carni & sanguini,* Sed hæ raræ sunt & singulares viæ de quibus iudicare spectat ad discre-

Pr. 19. *Gal. 1.*

tionem spirituum; At prout ordinarie Diuina procedit Prouidentia, sic pro certo habe non aliter te ad supremos Caritatis aut virtutum gradus peruenturum, nisi prius in inferioribus diu multumque te continueris. Sic præclare sanctus Gregorius, ad hæc Ezechielis verba: *Et ascendit per gradus eius. QVID enim sunt gradus huius portæ nisi merita virtutum? Siue in cognitione mediatoris Dei & hominum hominis Iesu Christi, seu in scientia Diuini eloquij, seu in ipsa fide quam de illo accepimus, quibusdam gradibus ad altiora incrementa peruenimus. Nemo enim repente fit summus, sed in bona conuersatione à minimis quisque inchoat vt ad magna perueniat. De his gradibus per Psalmistam dicitur: Deus in gradibus eius dignoscetur, dum suscipiet eam. De his quoque gradibus beatus Iob loquitur dicens, per singulos gradus meos pronuntiabo illum. Si quidam gradus in cordis ascensione non essent, Psalmista non diceret: ambulabunt de virtute in virtutem. Nec mirum si de virtute in virtutem gradus sunt, quando vnaquæque virtus quasi quibusdam gradibus agitur, & sic per incrementa meritorum, ad summa perducitur. Alia namque sunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio.* Quæ quidem ibi fusius prosequitur, atque in librum Iob notatis locis. Ezech. 40. Hom. 15. 22. Mor. c. 14. & l. 28. c. 6.

Sanctus item Bernardus aptissime, vbi de triplici osculo, pedis, manus, & oris Domini: *Nolo*, inquit, *repente fieri summus; paulatim proficere volo. Quantum displicet Deo impudentia peccatoris, tantum pœnitentis verecundia placet. Citius placas Eum si mensuram tuam seruaueris, & altiora te non quæsieris. Longus saltus & arduus est de pede ad os, sed nec accessus conueniens. Quid enim, recenti adhuc respersus puluere, ora sacra continges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præsentaris? Per manum tibi transitus sit, Illa prius te tergat, illa te erigat.* Et post nonnulla: *Hæc via, hic ordo: primo ad pedes procidimus, & ploramus coram Domino qui fecit nos, ea quæ fecimus nos. Secundò, manum quærimus subleuantis & roborantis genua dissoluta. Postremò cùm ista multis lachrymis obtinemus tùm domum audemus forsitan ad ipsum os gloriæ, caput attollere; pauens ac tremens dico, non solum speculandum, sed etiam osculandum: quia spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, cui adhærentes in osculo sancto, vnus spiritus, ipsius dignatione efficimur.* 1. Cant. Serm. 3. & 4.

Iam vero tu qui hæc audis, an sic gradatim pergis in via Domini? Numquid summum sine medio, vel medium sine primo gradu affectas? Audesne eò temere ascendere quò sancti verentur

accedere? Satisne sunt purgati omnes affectus tui quantum requirit Diuina Charitas? Cur non hæres diutius fundendis lachrymis ad pedes Domini & peccatis eluendis? Aut cur his immoraris longius, nec te vlterius promoueri, & altius erigi sinis à Gratia?
Ps. 118. O quam piè, quam prudenter dictum à Propheta: *Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar cùm perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ.*

Vide in 1. parte, tota Hebdomada 3. post Epiph. vbi de recursu ad Directorem agitur.

FERIA SEXTA.

DE BONO EXEMPLO CVNCTIS DANDO, AD DEI GLORIAM.

Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Sicut humanæ aspectu gloriæ non est opus ponendum, ita nec eius despectu deponendum.

RATIO EST, Quia idcirco humanæ aspectu gloriæ non est vllum opus ponendum, ne quid diuinæ gloriæ quæ in operibus nostris spectanda est, detrahatur.

Sed si humanæ despectu gloriæ opus inchoatum deponeretur, diuinæ aliquid etiam gloriæ posset detrahi.

Ergo sicut humanæ aspectu gloriæ non est ponendum opus, ita nec eius despectu deponendum.

I. PVNCTVM.

GENERALE hoc etiam est sicut præcedens, Euangelicæ legis documentum; ad nostram simul & aliorum perfectionem spectans, vt bono exemplo præluceamus omnibus, non ad humanam & propriam, sed diuinam duntaxat gloriam. Neque enim nisi vera virtute aliis lucere possumus; neque esset vera virtus si humanam & non diuinam spectaret gloriam. Quando autem sic est ordinata virtus, vix dici potest quantum valeat ad permouendos eorum animos quibus datur in exemplum. *Vt qui non credunt verbo*, inquit sanctus Petrus, *per conuersationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore castam conuersationem vestram.* Vnde & idem paulo post, *vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Cui conformiter sanctus Paulus: *Quæ pacis sunt sectemur: & quæ ædificationis sunt, in inuicem custodiamus.* Et paulo post: *Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem.* Id est, ad promouendum verum eius bonum; quod dum ita peragitur, tunc ædificari dicitur.

1. Pet. 3. Ibid. 4. Rom. 14. Ibid. 15.

Verum quia in hoc facile potest subrepere appetitus propriæ gloriæ, sic ab eo cauendum monet proposita Veritas, vt tamen bono numquam desis Exemplo: *Non est quidem humanæ aspectu gloriæ bonum opus ponendum, sed nec eius despectu deponendum aut desistendum à cœptis.* Expende fideliter. Cur enim nolles propriam gloriam? Nempe ne quid diuinæ detraderetur gloriæ, quæ in omnibus operibus nostris maxime spectanda est & colenda. Sic aperte Christus Dominus, *vt glorificent patrem vestrum.* Hic finis exempli dandi, & omnium agendorum; Vnde & Apostolus: *Omnia in gloriam Dei facite. Sine offensione estote Iudæis & gentibus & Ecclesiæ Dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.* Glorificatur autem Deus bono exemplo quatenus boni Author Deus agnoscitur, sicque totius operis laus Illi refertur & gloria. *Non enim potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de cœlo.*

1. Cor. 10. Ioan. 3.

Deinde, quòd notum fiat omnibus, quinam illius sint serui, quid sit ei seruire, quid eum colere, quid ille amet, quid oderit, in quo non minima est Diuinæ perfectionis cognitio & glorifica-

Ezech. 36. tio. *Vt sciant Gentes me, cum sanctificatus fuero in te, in oculis eorum.* Denique alij auertuntur à malo & excitantur ad bonum, sicut illi Seraphim qui se alis suis prouocabant ad Diuinas laudes: vnde sanctus Gregorius: *Aliâ suâ me percutit qui exemplo sanctitatis propriæ, me ad melius accendit. Ala mea vicinum ferio, si quod imitetur ostendo.* Itane inflammas? Itane inflammaris? Itane pure propter Deum? At certe agnosce quantum hinc Diuinę obstares gloriæ si tuam quæreres.

Ibid. 3. l. 24. Mor. c. 11.

II. PVNCTVM.

SED *si humanæ despectu gloriæ, bonum opus deponeres: si metu laudis à bono desisteres, Diuinæ aliquid etiam gloriæ posset detrahi.*

Detracto nempe opere in quo erat Diuina gloria, nonne ipsam detrahis gloriam? *Quia non credidistis mihi vt sanctificaretis me, coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis.* Stupenda certe verba in Moysem & in Aaron dicta qui quantum omiserant facere in quo Deus sanctificatus & glorificatus fuisset, tantum subtraxerant Diuinæ gloriæ. Deinde fieri posset vt prætermittendo bonum opus, male ageres aut male ædificares, & scandalum aliis pareres: Tum verò numquid contra Charitatem peccares & Dei Gloriam? Nam vt alias forte audiuisti, vel boni sunt qui te peccantem intuebuntur vel mali; si quidem boni sunt, dolebunt, murmurabunt quod bonum illud prætermittas aut malum committas; si vero mali sint, ad idem committendum incendentur, tuo se exemplo protegent: & *væ homini illi per quem scandalum venit.* Neque tibi proderit quod bono fine mouearis fugiendæ videlicet vanæ gloriæ. Nam alia via est eius fugiendæ sine vllo preiudicio Charitatis & ædificationis vt dicetur. Atque vniuersim Apostolus, *Ne ponatis*, inquit, *offendiculum fratri vel scandalum. OMNIA sustinemus ne quod offendiculum demus Euangelio Christi.*

Num. 20. Matth. 18. Rom 14. 1. Cor. 9.

Atque vt euidentius videas non minus sæpe offendi Deum & proximum, quando quid boni omittitur quouis bono prætextu, ac si malum committeretur, *Væ mihi est*, ait ibidem Idem Apostolus, *si non Euangelizauero.* Sicut ante Propheta dixerat: *Væ mihi quia tacui.* Quod argumentum fusè prosequitur Diuus Gregorius tertia parte pastoralis in ea admonitione quæ fit Prædicatoribus qui

Ibid. Is. 6.

qui præ nimia humilitate formidant apparere: *Quo reatu*, inquit, *conſtringantur aſpiciant, qui dum peccantibus fratribus verbum prædicationis ſubtrahunt, morientibus mentibus vitæ remedia abſcondunt.* Nonne illa eſt impij Regis ſimulata pietas qui cum moneretur petere ſignum à Domino, *Non petam*, inquit, *& non tentabo Dominum.* Numquid illa Prophetæ inconſulta humilitas, qui cùm iuſſus eſſet à Domino pergere Niuinem, *Surrexit vt fugeret in Tharſis à facie Domini?* Nonne hæc denique mali ſerui mala timiditas qui talentum ſuum exercere noluit ne forte humana tangeretur gloria, ſicque maluit nihil Deo & nihil ſibi & proximo laborare, quàm de labore gloriari? Væ nobis ſi ſic humiles & timidos habuiſſemus Apoſtolos!

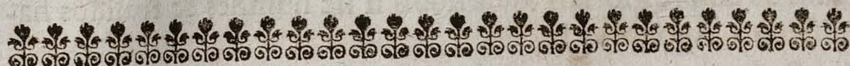
Adm. 26. Iſ. 9. Ion. 1. Matth. 25.

III. PVNCTVM.

SICVT ergo humanæ aſpectu gloriæ non eſt vllum opus ponendum: ita nec eius deſpectu deponendum: Quia quod times in aſpectu, non minus eſt timendum in deſpectu, ſi non minus in iſto Diuinæ quid ſubtrahatur Gloriæ quàm in illo. *Laude mea infrænabo te, ne intereas.* Id eſt, ſi vere inchoas opus tuum ad laudem & Gloriam Dei, bene ſpera, & perge in hoc Diuino opere, nam Deus te illa laudis ſuæ intentione reget & gubernabit ſicut freno reguntur equi. Et licet aliquo gloriolæ ſenſu pungaris, non interibis propterea, *Liberabo te à ſagitta volante in die* & reuocabo te ad vnam meam gloriam intendendam. Sic ſancto Bernardo accidit qui cum dicendo adrepentem & blandientem ſentiret gloriam: non propter te inquit cœpi, nec propter te deſinam: *Quaſi iactato ſemine germinandi radices ſubtrahit qui opus quod imitandum eſt non oſtendit.* Sic præclare ſanctus Gregorius in eadem tertia parte Paſtoralis, admonitione poſtrema. Vbi hæc duo Domini apte conciliat dicta quæ ſibi repugnare videntur, *Videant opera veſtra, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt*: Et *attendite ne iuſtitiam faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. QVALITER*, inquit, *videnda eſſent, vel qualiter non videnda ex ſententiarum fine monſtrauit, quatenus operantis mens opus ſuum & propter ſe videri non quæreret, & tamen hoc propter cœleſtis Patris gloriam non celaret.* Quidquid autem contrà ſentiatur, non nocet ſenſus vbi non eſt conſenſus. Non eſt autem conſenſus niſi aduertas ad ſenſum & tibi in eo volun-

Iſ. 48. Pſ. 90. Adm. 38.

tarie complaceas; Est verò facile cum Dei Gratia complacentiam illam excutere vel negatiue cogitationem abducendo, vel positiue renouando intentionem his aut similibus corde vel ore prolatis versiculis: *Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram! Deus*
Ps. 72. *cordis mei & pars mea, Deus in æternum.*
Ps. 38. *ET nunc, quæ est expectatio*
Mich. 7. *mea, nonne Dominus? EGO autem ad Dominum aspiciam.*
Ps. 118. *AVERTE oculos meos ne videant vanitatem.*
Ioan. 8. *SI quæro gloriam meam, gloria mea nihil est.*
Ps. 113. *NON nobis Domine, non nobis sed nomini tuo da gloriam.*
Gal. 6. *MIHI absit gloriari nisi in cruce Domini nostri.*
2. Cor. 10. *QVI gloriatur, in Domino glorietur.*

SABBATO.

DE CVRA RERVM MINIMARVM IN CVLTV DEI: AD HAEC CHRISTI DOMINI VERBA:

Nolite putare, quoniam veni soluere legem, aut Prophetas: non veni soluere, sed adimplere. Amen quippe dico vobis, donec transeat cœlum & terra, Iota vnum aut vnus apex, non præteribit à lege, donec omnia fiant. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Cura rerum minimarum rem procurat omnium maximam.

RATIO EST, Quia res omnium maxima est pura Caritas quâ diligimus Deum, & qua diligimur à Deo.

Sed cura rerum minimarum hanc procurat Caritatem.

Ergo rem procurat omnium maximam: Ac proinde vt diligentius illa cura foueatur, hæc alia Veritas additur;

Sæpe in minimis non est minima culpa.

Ratio post exponetur.

I. PVNCTVM.

AVDIENDVS ante omnia sanctus Augustinus circa hæc Christi Domini verba quæ rerum minimarum commendant obseruantiam. *Iota*, inquit, *minima est literarum, apex vero eius particula in summo: significat ergo minima quæque ad effectum perducenda.* Quam perfecte autem minima quęque Christus Dominus adimplerit & quàm certa sit nota fidelis serui, sic adimplere omnia, iam supra declaratum est in prima parte. Nunc vero cùm res maximi sit momenti, rursum hîc & infra etiam amplius, de eadem materia proponuntur Veritates tanto quidem breuiùs quantò sunt per se claræ & apertæ. Prima ostendit bonum quod in cura rerum minarum continetur. Secunda manifestat malum quod ex earum incuria prouenit, vt vtroque motiuo boni & mali simul exhibito, magis ad finem propositum cum Gratia moueamur. *Feria sexta Dom sexta post Epiph.*

Prima sic habet & declaratur: *Cura rerum minimarum rem procurat omnium maximam.* Quid enim maius Caritate tùm qua nos Deum pure diligimus, tùm qua nos à Deo diligimur? *Aemulamini autem Charismata meliora*, inquit Apostolus: *Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro*, Quasi diceret, quantumcumque vehemens sit æmulatio, & quantumcumque bona sint quæ vobis æmulemini & concupiscatis: Supereminet tamen & præcellit illis omnibus quod iam vobis demonstraturus sum bonum, nempe Caritas de qua toto sequenti capite disserit, & quod ita concludit, *Nunc autem manent fides, spes, Charitas, tria hæc; major autem horum est Charitas*, Id est major & maxima rerum omnium. Denique *Charitas, Deus est*, ait dilectus Discipulus, *& qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Potestne aliquid dici maius cùm præsertim de pura Caritate sit sermo, id est, *de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta?* *1. Cor. 12.* *Ibid. 13.* *1. Ioan. 4.* *1. Tim. 1.*

II. PVNCTVM.

SED *cura rerum minimarum hanc procurat Charitatem.*

Primò quidem de Caritate quá Deum diligimus, ſic apertè patet, quia numquam eſt certior Caritas quam in effectu, id eſt quàm in agendo vel patiendo, vnde eſt illud frequentiſſimum
Hom. 30 in Euang. ſancti Gregorij: *Probatio dilectionis, exhibitio eſt operis.* Quantò verò etiam minùs de proprio, ſeu minus de noſtro commodo vel incommodo permiſcetur in illo exhibendo opere, tantò certe opus exhibitum, maior eſt probatio dilectionis, Quia dilectio tum erit purior & ſincerior. Hoc eſt autem opus quod inducit & procurat Cura rerum minimarum; non diligit lingua & ſermone qui
1. Ioan. 3. curat minima, *Sed opere & Veritate:* Cura minimorum eſt opus & opus pene continuum, pene ſingulis continuatum momentis prout occurrunt frequentiſſimè. Opus vero eſt puræ dilectionis ſi quod eſt aliud, neque enim hîc ſpectatur magnum præmium ſicut in arduis illis & heroicis virtutum actibus; neque grauis timetur pœna ſicut in grauibus culpis. Timor ille ſanctus & caſtus &
11. Collat. c. 13. perfectus eſt *quem*, vt ait Caſſianus, *non pœnarum terror nec cupido præmiorum ſed amoris generat magnitudo quo vel filius indulgentiſſimum Patrem, vel fratrem frater, vel amicum amicus, vel coniugem coniunx ſolicito reueretur affectu dum eius non verbera, neque conuicia, ſed vel TENVEM AMORIS FORMIDAT OFFENSAM, atque in omnibus non ſolum actibus, verum etiam verbis attonita ſemper pietate diſtenditur, ne erga ſe quantulucumque feruor dilectionis illius intepeſcat.*

Iam verò quod is à Deo diligatur qui ſic Deum diligit, quis dubitet niſi qui de Bonitate aut fidelitate illius dubitet, qui dixit,
Prou. 8. *Ego diligentes me diligo; & qui mane vigilant ad me, inuenient me.* Id eſt qui non expectant interdiu quid operentur, ſed ipſo ſtatim lucis exordio ſimul ac vigilant, vigilant ad me, mihi laborant, mihi operantur, quidquid tandem agant & operentur: mihi viuunt, Illi ſunt præ cæteris qui me inuenient, nempe iſta cura & vigilantia me totum allicit vt me totum illis communicem, me præſentem & præſidentem ſingulis eorum operibus exhibeam, me cognitorem bonorum omnium quæ faciunt, & compenſato-
Iſ. 66. rem eximium. *Ecce ego declinabo ſuper eum quaſi fluuium pacis: ad*

vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. O quis Eum non diligat à quo ſic diligitur!

III. PVNCTVM.

C*VRA ergo rerum minimarum rem procurat omnium maximam*, Nempe Charitatem, qua nihil eſt maius, & quæ non magis pure exhibetur quam dum in minimis non propter res ipſas mandatas, ſed propter Mandantem talis adhibetur cura & vigilantia nihil vt omnino committatur vetitum, nihil iuſſum omittatur, quantumcumque exiguum. *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam.* Matth. 25.

Hic eſt verus Dei timor de quo dicitur, *Qui timet Deum, nihil negligit*, & de quo vere etiam dici poteſt, qui nihil negligit, is eſt qui timet Deum, is eſt qui ſe pure & ſincere Deum timere indicat. *Cuius timoris magnificentiam*, vt Caſſiani verbis vtar, *Iſaias vnus Prophetarum eleganter expreſſit: Diuitiæ, inquiens, ſalutis ſapientia, & ſcientia; timor Domini, ipſe theſaurus eius*: quaſi diceret ſicut ex multis diuitiis conflatur theſaurus, ita multæ ſalutis diuitiæ ex multis bonis operibus: & multa bona opera ex caſto timore Domini, qui bene in omnibus operari facit. Eccl. 7. Coll. 11. c. 13. Iſ. 33.

In portis noſtris omnia poma, noua & vetera, dilecte mi, ſeruaui tibi. Cant. 7. Sponſa eſt ſic Sponſo loquens: ſed mirum quod ſic de pomis cum illo agat! quid vilius quam pomum vbi præcipue tam multa ſunt vt in portis & in obuiis quibuſque locis pateſiant? At ſponſo ſic grata ſunt & accepta illa poma, id eſt, minima quæque & obuia quæ amore ſponſæ ipſi offeruntur, vt hoc vno maximè delectetur. O fœlix anima quæ ſic in minimis Chriſto ſuo placere nouit! Quia tamen minima ſunt; nec tanti videntur ab omnibus pretij & ponderis, vt inde vel Chriſto magnus honor aut offenſa redundent; Idcirco ſequens adiungi debuit Veritas:

Sæpe in minimis non eſt minima culpa.

RATIO EST, Quia non eſt minima culpa cum interuenit aliquis Dei vel Diuini mandati contemptus: quod quidem per ſe patet. Sed in minimis non ſeruatis, ſæpe interuenit aliquis Dei vel diuini mandati contemptus: nempe quia ſunt minima negliguntur, & in illo neglectu nonnullus inuoluitur præcepti & Præ-

cipientis contemptus: Sic luculente sanctus Hieronymus, *Neque vero*, inquit, *eorum te seducat error qui ex arbitrio suo eligunt quæ potissimum mandata faciant, quæue quasi vilia ac parua despiciant: nec metuunt ne secundum diuinam sententiam, minima contemnendo paulatim decidant. Stoicorum quidem est, peccatorum tollere differentiam & delicta omnia paria iudicare, nec vllum inter scelus & erratum discrimen facere; Nos vero etsi multum inter peccata distare credimus, quia & legimus: tamen satis prodesse ad cautionem dicimus, etiam minima pro maximis cauere. Tantò enim facilius abstinemus à quocumque delicto, quantò illud magis metuimus, nec citò ad majora progreditur qui etiam parua formidat. Et sanè nescio, an possimus leue aliquod peccatum dicere quod in Dei contemptum admittitur. Estque ille prudentissimus qui non tam considerat quid iussum sit, quàm Illum qui iusserit, nec quantitatem imperij, sed Imperantis cogitat dignitatem.* Sanctus quoque Bernardus sic piè & solide de hoc argumento differit; *Cum per contemptum vertuntur in vsum & consuetudinem, tunc non peccati species, sed peccantis intentio pensatur. Elatio quippe contemnentis, atque impœnitentis obstinatio, IN MINIMIS QVOQVE MANDATIS, CVLPAM FACIT NON MINIMAM, & conuertit in crimen grauis rebellionis, næuum satis leuem simplicis transgressionis. Denique in quo inobedientiæ crimen absque dubio sit, apud Samuelem aduertite: Quasi, inquit, peccatum ariolandi est, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Non ait, non acquiescere, sed nolle acquiescere, vt non iussionis simplex ipsa transgressio, sed voluntatis superba cantemptio scelus idololatriæ reputetur. Non est enim idipsum nolle obedire & non obedire. Hoc quippe interdum erroris est, nonnumquam & infirmitatis, illud vero aut odiosæ pertinaciæ, aut contumaciæ non ferendæ. Quod & ipsum repugnare est & resistere Spiritui sancto, & si ad mortem vsque perdurauerit, blasphemia est non remittenda siue in hoc sæculo, siue in futuro.*

l. 2. Ep. 20. ad Celant.

Tract. de præcepto & dispensat. c. 14.

Itemque alibi; *Discite fratres iustum Iudicem Deum; non modo quid fiat sed & quo animo fiat, considerate: & cauete deinceps ne quis parua reputet quantumlibet parua si scienter delinquere conuincatur. Nemo dicat in corde suo, leuia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum si in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hæc est enim, dilectissimi, impœnitentia, hæc blasphemia in Spiritum sanctum, blasphemia irremissibilis.*

In Conuers. S. Pauli Serm. 1.

Nonne ergo in minimis non est minima culpa? Quid tibi vide-

tur de illo Dei contemptu, de illa peruicacitate & malitia, de illa impœnitentia & blaſphemia? Nonne tibi ſatis graues videntur culpæ? Sed dices forte, nihil has ad te ſpectare, nihil te in tuis quotidianis culpis cogitare de tot nefandis criminibus, longe tibi aliam eſſe mentem, te prorſus deteſtari quidquid grauius Deum offendit. Eſto id dicas, eſto id ſentias, eſto id ita ſit in aliquibus culpis. Sed an putas ita eſſe in omnibus? an putas tibi de te ſentienti credendum? Quis blaſphemus non iuraret ſe nolle Deum offendere, ſibi non cogitanti excidere blaſphemiam, ſe ne quidem de peccato cogitare! An putas verò quod ſemper excuſetur? Non eſt neceſſe ad incurrendum crimen expreſſa vt vocant mente cogitare de crimine: ſatis eſt non ignorare eſſe crimen quod committis; ſatis eſt poſſe latere aliquid in objecto capitalius quam quod apparet; ſatis eſt te poſſe agnoſcere tali te obnoxium eſſe vitio quod licet primò leue ſit, poſſit tamen ingraueſcere & augeri niſi aduertas.

At vero nonne eſt quod ita de te ſentias? Nonne quæ minima peccas, idcirco peccas quia ſic peccare vis, quia non curas emendari, quia non putas eſſe grauia? Nonne in his emendandis ſæpe monita, ſæpe lumina, ſæpe gratias accepiſti, quæ tamen omnia negligis? Quid hoc eſt autem niſi quod aiebat ſanctus Bernardus, *contumacem eſſe, impœnitentem eſſe, & Spiritui ſancto reſiſtere?* Si fragilitate duntaxat peccares, peccatum eleuare & excuſare poſſet materiæ leuitas; ſed peccare ex praua conſuetudine quam non curas deponere, vel ex naturali propenſione quam non vis cohibere, hoc eſt peccare grauiter, licet in leuibus & minimis culpis; hoc eſt peccare aduertenter, ex malitia, ex contemptu atque ex obſtinata mente, quandoquidem neque te horum pœnitet, neque putas tibi vmquam ab iſtis eſſe reſipiſcendum. Hæc eſt *peccati* *Hebr. 3.* *fallacia*, qua ne obduremur tantopere cauet Apoſtolus, ſic enim fallit prætentâ quadam leuitatis ſpecie, ſub qua grauitas & malitia major obtegitur quàm tibi forte appareat. Atque idcirco quod toties audiuiſti, *Ab omni ſpecie mala te contine. Noli iudicare ſecun-* *1. Theſſ. 5.* *dum faciem. Minue offendiculam, & nimis odito execrationem.* *Ecclesi. 17.*

Vide in 2. parte, Hebd. 1. & 3. poſt Paſcha, necnon Dominica 4. vbi hæc proponitur Veritas:

Inordinata quæuis affectio, licet parum ſit mala, non eſt tamen paruum malum.

DOMINICA
QVINTA POST PENTECOSTEN.

DE IRA REPRIMENDA.

Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit Iudicio. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Hæc est iræ nostræ iniquitas, quòd in aliis semper iniusta, semper in nobis iusta videatur.

Vel sic:

Hoc ipso ira est injustior, quod nulli vmquam irascenti, sua ira videtur injusta.

RATIO EST, Quia hoc ipso aliquid est iniustius, quò & pluribus, & quò maiorem infert iniuriam.

Sed ira, hoc ipso pluribus & maiorem infert injuriam, quò minus irascenti videtur iniusta.

Ergo & est iniustior, & proinde magis cauenda: siue, ne excitetur, siue ne excusetur.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

QVOD occurrit hodie Euangelium, ipsa sunt sermonis in monte habiti verba quæ consequenter occurrunt consideranda. Sic enim post antecedentia considerata pergit Dominus : *Dico autem vobis quia nisi abundauerit Iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharizæorum, non intrabitis in regnum cælorum. Audistis, quia dictum est antiquis : non occides, qui autem occiderit, reus erit Iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnes qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca, reus erit concilio, qui autem dixerit, fatue, reus erit gelìennæ ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare*; Et quæ sequuntur.

Ex quibus primum illud liquet quàm longe perfectius sit Euangelium lege Mosaïca, & quàm supra religiosiores illos antiquos quales erant Pharizæi, nos religiosissimi & perfectissimi esse debeamus, cùm illis tantum expresse vetaretur homicidium; nobis autem ipsa ira, seu ipsa prima causa vnde est homicidium, ad quod ex iracundia venitur per quosdam gradus qui exprimuntur; Nempe si quis iratus dixerit, raca, id est, si ex commotione aliquid iniuriosum protulerit, licet nihil in particulari significet. Tùm vero id erit acerbius, quando fatuum pronuntiarit, quæ est iniuria certæ & notæ significationis, vnde tandem procedunt rixæ, contentiones, & homicidia.

Vt igitur ad radicem securis ponatur; de ira reprimenda serio est cogitandum; Et quia, vt ait sanctus Augustinus, *Nulli irascenti ira sua videtur iniusta*; *hoc ipso*, ait proposita Veritas, *est ira iniustior & hoc ipso magis cauenda.*

Ratio autem quæ affertur est euidens, quoad primam saltem partem qua declaratur quid sit iniustum & quid iniustius. Nempe hoc est ex communi sensu iniustum quod est iniuriosum seu quod iniuriam affert alteri; vnde quo quid grauiorem iniuriam afferet, & quò pluribus inferet, erit illud certe iniustius, nonne hoc patet? Nonne idcirco pœna grauior denuntiata est dicenti raca quam irascenti? & dicenti fatue, quam dicenti raca? Quia videlicet in his postremis iniuria maior est, & est iniustior ille qui sic aperte infamat fratrem suum quàm qui leuius afficit. Numquamne id

tibi accidit? Numquamne iniuriam hanc intulisti? & quomodo reparasti? O quam prouide Sapiens: *Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio citò: ne postea emendare non possis, cùm dehonestaueris amicum tuum.*

Prou. 25.

II. PVNCTVM.

SED ira hoc ipso pluribus & maiorem infert iniuriam quò minus irascenti videtur iniusta.

Nam sic iratus credet se habere causam irascendi, & causam illam refundat necesse est, non modo in proximos quibus irascitur, sed & in ipsum Deum qui permittit occasiones quas iratus vocat causas iræ suæ. Quàm vero id sit iniuriosum & Deo, & proximo, & ipsi irascenti, paulo attentius considera. Deo quidem, quia facit Deum authorem sui peccati, *Qua impietate nihil detestabilius,* esse putat sanctus Augustinus. *Numquid irritum facies Dei iudicium vt tu iustificeris?* Et quidem Deus author est seu Causa permittens aut etiam effectrix illius incommodi quod sentire homo potest & vnde succenditur: sed cur ita succendatur & exardescat, solius hominis culpa est qui tale incommodum sic volente Deo, patienter ferre deberet. *Quid tumet contra Deum spiritus tuus, vt proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Numquid iniquitas apud Deum? absit.*

L. 1. de ordine. Iob. 40. Iob. 15. Rom. 9.

Deinde vero si in eos à quibus se læsum iratus credit, causam iracundiæ suæ referat, mirum quantis illos probris lacessat, quàm multis se purgando verbis vtatur, & quàm multò pluribus ad insimulandos alios atque in inuidiam adducendos abutatur, quæ omnia quantam secum inuehant iniuriam quis non videt. *Vir enim iracundus prouocat rixas.* Et rursum: *Ira non habet misericordiam nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit?*

Prou. 15. Ibid. 27.

Ac denique sic sibi iniuriosus est ipse iratus, cum vel negat se posse continere, vel cum numquam aut seriùs peccatum agnoscit cuius causam à se excludit; atque ita vix vmquam Deo, vix proximo & vix sibi placatus miserrimam viuit vitam, & in sempiternum ruit interitum, vnde Sapiens, *Iracundia animositatis illius, subuersio illius est,* & apud Iobum, *quid perdis animam tuam in furore tuo?*

Eccles. 1. Iob. 18.

III. PVNCTVM.

HOC *ipso est igitur ira iniustior quò nulli irascenti sua ira videtur iniusta*; Nam sic pluribus nocet & grauiorem infert iniuriam, quo vno verbo omnem dixeris iniustitiam. Sic de Caïno dicitur, *Quod à Sapientia recessit iniustus in ira sua*: quia videlicet prætendebat causas iræ suæ. Sap. 10.

His iracundis apte sanctus Gregorius in suis admonitionibus, *Nonnumquam vero*, inquit, *quod est grauius, iræ suæ stimulum, iustitiæ zelum putant; & cùm vitium virtus creditur, sine metu culpa cumulatur.* Et post pauca: *Admonendi sunt iracundi, vt æmulationi quam se habere existimant, mansuetudinem subiungant. Idcirco namque Spiritus sanctus in columba & in igne monstratur, quia videlicet omnes quos implet & columbæ simplicitate mansuetos, & igne zeli ardentes exhibet. Nequaquam ergo Spiritu sancto plenus est qui aut in tranquillitate mansuetudinis, feruorem æmulationis deserit; aut rursum in æmulationis ardore, virtutem mansuetudinis amittit.* 3. parte Past. adm. 17.

Itemque in alia admonitione: *Sæpe vero*, inquit, *dum quosdam maior scientia erigit, à cæterorum societate disiungit, & quasi quò plus sapiunt, eò à concordiæ virtute desipiunt. Hi itaque audiant quid per semetipsam Veritas dicat, Habete Sal in vobis, & pacem habete inter vos. Sal quippe sine pace non virtutis est Donum, sed damnationis argumentum. Quo enim quisque melius sapit, eo deterius delinquit, & idcirco inexcusabiliter & multò maius merebitur supplicium quia prudenter, si voluisset, potuit euitare peccatum. Quibus quoque rectè per Iacobum dicitur, quod si zelum amarum habetis inter vos, & contentiones sunt in corde vestro, nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem, non est ista sapientia descendens desursum, sed terrena, animalis, Diabolica: quæ autem desursum est Sapientia, primùm quidem pudica est, deinde pacifica. Pudica videlicet quia castè intelligit; pacifica autem quia per elationem se minimè à proximorum societate disiungit.* Adm. 23. Iac. 3.

Admonendi sunt dissidentes vt nouerint quod tam diu nullum boni operis Deo sacrificium immolant, quàm diu à proximorum Charitate discordant, scriptum namque est, si offers munus tuum ad altare, &c. Ex qua præceptione pensandum est quorum hostia repellitur, quam intolerabilis culpa monstratur.

Diceresne tuam illam culpam quà tam facile commoueris in

alios, & tam difficile reconciliaris, culpam esse intolerabilem: cùm vix eam esse culpam agnoscas? O quantùm nostris palpamus vitiis! ô quantum nocet ista palpatio!

Plura ex aliis partibus passim occurrunt quæ huc facile reuocari possint, siue de ferendis & condonandis iniuriis; siue de ipsa comprimenda ira, siue de mansuetudine, siue de reconciliandis animis; Præsertim verò hæc opportuniora designantur loca.

In 1. parte, In Vigilia natalis Domini. Die 16. Ianuarij. Dominica 5. post Epiphaniam.

In 2. parte, Feria 3. post Sexag. Feria 3. post Dom. 2. Quadrag.

Tota Hebdomada 3. Quadragesimæ, & Feria 2. quartæ Hebdomadæ. Dominica Palmarum. Feria 3. Hebdomadæ 3. post Pascha, vbi referuntur decem iniuriæ quæ per iracundiam inordinatam Christo inferuntur.

In hac 3. parte: Feria 3. Hebdomadæ 3. Feria 4. Hebdom. 4. Tota hac pene sequenti quinta Hebdomada, præsertim Feria 2. 5. & 6. Feria 4. & 6. sextæ Hebdomadæ. Feria 3. Hebdom. 9. Feria 5. Hebd. 10. Feria 3. Hebd. 14.

In 4. parte, Feria 4. & 5. Hebdomadæ 16. Dominica 21. Vbi hæc non silenda declaratur Veritas:

Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers, ne parcat tibi Deus.

FERIA SECVNDA.

DE EXCELLENTI CASTITATE QVAM A SVIS EXIGIT CHRISTVS DOMINVS, HIS VERBIS:

Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Et si dextra manus tua scandalizat te, abscinde eam. Matth. 5.

Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum. Marci 9.

VERITAS PRACTICA.

Qui non seruat consilia quia non sunt præcepta : nec ipsa etiam præcepta seruabit.

RATIO EST, *Quia quando quædam inter se sunt ita connexa, vt vnum ex alio pendeat, qui vnum deserit, deseretur ab alio.*

Sed ea quæ sunt consilij & præcepti, in hac præcipue materia Castitatis, sunt ita inter se connexa vt vnum ex alio pendeat.

Ergo si vnum deseris, & aliud te deseret; si consilia non seruas, nec seruabis præcepta; seu potius, vt præcepta serues, serua consilia.

I. PVNCTVM.

CVM præcepta quædam Decalogi Christus Dominus in illo suo sermone suscepisset declaranda: *Audistis*, inquit, *quia dictum est antiquis, non mœchaberis? Ego autem dico vobis, quia qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te*, Et cætera. Vbi tria refert Dominus: Primò ipsum præceptum de non mœchando, quod approbat & confirmat; Deinde explicationem præcepti quæ comprehendit etiam concupiscentiam internam, adeout qui viderit & concupierit mulierem, iam peccarit. Tertium denique, vt ipsum aspectum contineas, ne concupiscas. Hoc est enim sibi eruere oculum, dum eius vsus continetur. Ex occasione autem oculi eruendi, etiam manus abscindendæ meminit: & aliàs, pedis amputandi. Quæ tria membra corporis, tria significant ad excellentiam Castitatis multum conducentia. Primum quidem per oculum, ne omnino conjiciatur in mulierem. Secundum quod per manum designatur, ne vllo modo tangatur mulier, aut familiarior cum ea conuersatio habeatur. Tertium in pede adumbratum, vt ipsæ etiam euagationes per vrbem, circuitus & concursus, quàm cautè fieri poterit euitentur.

Atque hæc tria sic expressa, non sunt ita certe imperata sicut

mœchari & concupiſcere, ſunt enim tantùm monita & conſilia: Sed ne putes propterea minus eſſe obſeruanda: Nam hæc eſt certa Veritas, *Quod qui non ſeruat conſilia quia non ſunt præcepta, vix aut ne vix omnino ipſa præcepta ſeruabit.* Ratio quæ affertur vniuerſalis eſt, atque in eo fundatur quod de mutua aliquorum inter ſe connexione dicitur, quæ quando tam arcta eſt & conſtricta, vt vnum ab alio naturali quadam conſecutione pendeat, ſic etiam naturaliter & quaſi neceſſario fit vt vno poſito vel ſublato, ponatur aliud vel tollatur. Hoc videre eſt in naturalibus, in artificialibus, in ciuilibus, in moralibus & Diuinis. Tolle radicem ab arbore, an erit fructus? Si nullum eſt ædificij fundamentum, aut ſi fundamentum in arena ponitur: qualenam erit ædificium? Si nulla fides ſit inter homines, ſi nulla in ciuitate iuſtitia, ſi nullius in mundo ius ſeruatur, & æquum bonum: an erit pacata Ciuitas? Sint inordinati omnes cuiuſquam motus, nihil in eo cum Ratione fiat; an erit in illo Virtus homine? Si denique Diuinam tollis Gratiam, nonne tollis æternam Gloriam? Quia videlicet tanta eſt connexio inter illa naturalia vel artificialia, ciuilia, moralia, & Diuina, vt qui vnum ex alia detrahit, vtrumque ſubtrahat. O quanta inde in animum tuum pernicies cùm diuina deſeris vnde æterna pendent? Aut cùm humana non ſatis curas quibus Diuina connectuntur! *Quæ in iuuentute tua non congregaſti, quomodo in ſenectute tua inuenies?* *Eccleſi. 25.*

II. PVNCTVM.

SED *ea quæ ſunt conſilij & præcepti in hac præcipuè materia Caſtitatis, ſunt ita inter ſe connexa, vt vnum ex alio pendeat.*

Nempe ex viſu aut conuerſatione familiari ſic excitatur Concupiſcentia, & alij lethales motus, vt propterea Sapiens ſapientiſſime & fuſiſſime monuerit: *Ne reſpicias mulierem multiuolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, nec audias illam ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conſpicias, ne forte ſcandalizeris in decore illius. Noli circumſpicere in vicis ciuitatis, nec aberraueris in plateis illius. Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc Concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit: ſpeciem mulieris alienæ multi admirati reprobi facti ſunt, colloquium enim illius quaſi ignis* *Eccleſi. 9.*

exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem. Quid clarius quid expressius? Itemque in eodem libro; *Omni homini noli intendere in specie, & in medio mulierum noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri: melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.* Quasi dicat, minus periculosum est Castitati conuersari cum malo homine, quàm cum bona muliere quæ facile inducit hominem in peccatum & in confusionem. *Ib. 42.*

Sic conformiter sancti omnes loquuntur Patres, imprimisque Diuus Gregorius ad hæc Iobi verba; *Pepigi fœdus cum oculis meis vt ne cogitarem quidem de Virgine: VT enim cogitationes cordis caste seruare potuisset, fœdus cum oculis pepigit, ne prius incautè aspiceret quod postmodùm inuitus amaret. Valde namque est graue quod caro deorsum trahit, & semel species formæ, cordi per oculos illigata vix magni luctaminis manu soluitur. Ne ergo quædam lubrica in cogitatione versemus, prouidendum nobis est quia intueri non decet quod non licet concupisci. Vt enim munda mens in cogitatione seruetur à lasciuia voluptatis suæ, deprimendi sunt oculi quasi quidam RAPTORES AD CVLPAM.* Et ibidem explicans illa Ieremiæ Verba: *Ascendit mors per fenestras nostras. Quisquis per has corporis fenestras incaute exterius respicit, plerumque in delectationem peccati etiam nolens cadit, atque obligatus desideriis, incipit velle quod noluit.* *Iob. 31.* *21. Mor. 2.* *Ier. 9.*

Nonne hoc ipsum est quod habet propositio? Nonne est illa connexio quam dicimus inter consilium, *ne aspicias:* & præceptum, *ne concupiscas?* cùm ab vno tam facile itur ad aliud, vt etiam quasi nolens & quasi inuitus, eò pertraharis. O quàm nimis vere dictum, *Oculus meus deprædatus est animam meam.* *Thren. 3.*

III. PVNCTVM.

QVI *non seruat ergo consilia quia non sunt præcepta: nec ipsa etiam præcepta seruabit*; Quia præceptum ita pendet à consilio, ita se inuicem vtraque ligant & sociant, vt dissoluto vno, soluatur & aliud. *Despexistis omne consilium meum: Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cùm vobis id quod timebatis, acciderit.* Vnde iterum sapienter Sapiens: *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebit. In via ruinæ non eas, & non offendes* *Prou. 1.* *Ecclesi. 32.*

in lapides; nec credas te viæ laboriosæ, ne ponas animæ tuæ scandalum. RESISTO *seductionibus oculorum*, dicebat sanctus Augu-
10. Confess. 34. stinus, *ne implicentur pedes mei quibus ingredior viam tuam: & erigo ad te inuisibiles oculos vt tu euellas de laqueo pedes meos.*

Quando ipse actu & de facto eruendus esset oculus, ad euitandum vel vnum peccatum, *Expediret*, inquit Dominus, *vt vnum membrorum deperiret quam vt totum corpus periret:* (Matth. 18.) Quantò magis cùm sit tantum temperandus aspectus? Quod certe ipsi Ethnici docuerunt & fecerunt; sancti vero viri qui non fecerunt, sancti esse desierũt. Disce aliorum exemplo sapere; disce & tuo qui nimis forsan expertus es quantum ab oculo, à manu, & à pede inesset damni & detrimenti. *Nec sanctior Dauide, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper quod Paradysi colonum de possessione sua mulier eiecerit.* (Ep. 1 ad Nepot.) Sic apte sanctus Hieronymus.

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebdomadæ 4. in Aduentu, vbi demonstratur:

Securior est Castitatis victoria fugiẽdo, quàm pugnãdo.

FERIA TERTIA.

DE TRIPLICI HOMINVM GENERE QVI HIS TRIBVS NOMINIBVS EXPRIMVNTVR, OCVLO, MANV, ET PEDE; *QVIQVE VT NOBIS SCANDALO ESSE POSSVNT, ITA DEBENT A NOBIS AMPVTARI SEV CAVERI.*

Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & projice abs te.

Et si dextra manus tua; Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum. Matth. 5. & 18. Marci 9.

VERITAS

VERITAS PRACTICA.

Solum pietatis genus eſt in re ſaluti aduerſa, ſuis eſſe crudelem.

RATIO EST, Quia quando agitur ſalus animæ, quicumque illi ſint quibuſcum agitur, ſolum pietatis genus eſt, eſſe efficacem.

Sed in tali occurſu, eſſe efficacem cum ſuis, perinde eſt ac illis eſſe crudelem.

Ergo ſolum pietatis genus eſt in re ſaluti aduerſa ſuis eſſe crudelem. Quod certe attenta eſt conſideratione dignum.

I. PVNCTVM.

SANCTORVM Patrum is eſt communis ſenſus, vt his nominibus, *oculo, manu, & pede*, Parentes vniuerſim, Propinqui, affines & amici intelligantur. *Non de membris corporalibus loquitur ſed de amicis*, inquit ſanctus Chryſoſtomus. *In dextro oculo & manu, propinquorum affectus intelligitur*, ait ſanctus Hieronymus: rurſumque, *omnis truncatur affectus & vniuerſa propinquitas amputatur, ne per occaſionem pietatis, vnuſquiſque credentium ſcandalis pateat.*

Quia vero hi poſſunt eſſe in triplici genere vt ſint ſuperiores, æquales, vel inferiores, ſic apte exprimuntur his tribus membris; nempe *Oculo*, Superiores, vt Pater, Dominus, Magiſter: *Manu*, Æquales vt frater, cognati, ſocij, amici: *Pede* Inferiores vt filij, ſerui, diſcipuli.

Sunt autem nobis ſcandalo, quando ſunt cauſa peccati, quando vel nimio affectu, cultu, reſpectu, & eorum denique conſideratione omittimus bona quæ alioquin videmus agenda; vel committimus mala quæ alioquin non auderemus. Quid tum igitur facto eſt opus? erue oculum & projice abs te, abſcinde manum, & pedem amputa, id eſt, diſcede ab illis aut ab eorum cultu: ne vllo eorum affectu propterea pecces: nullo plane, & potius illis

Ecclesiast. 42. renunties: sicut iam pridem monuit Sapiens: *Ne pro his omnibus confundaris: & ne accipias personam vt delinquas.* Quod si tibi durum, impium & crudele videtur, audi Diuum Hieronymum: *Solum pietatis genus est in hac re, esse crudelem.* Nempe vbi agitur animæ salus

Ep. 1. ad Heliodor.

solum pietatis genus est esse efficacem, id est, totum illud adhibere quod est necessarium. Nonne id meretur salus animæ? *Quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Cur alioquin dixisset Sapiens: *Agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia?*

Matth. 16.

Eccles. 4.

Serm. 64. de Verbis Dom.

QVANTVM laborat homo, ait sanctus Augustinus, *quando mors imminet, fugiendo, latendo, quidquid habet dando, & se redimendo, laborando, cruciatus molestiasque sustinendo, medicos adhibendo, & quidquid aliud homo potest? si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impendiis, tanta instantia, tanta vigilantia, tanta cura agitur vt aliquantò plus viuatur: quomodo agendum est vt semper viuatur? Et, si prudentes dicuntur qui omnibus modis agunt vt differant mortem, & viuant paucos dies, ne perdant paucos dies; quàm stulti sunt qui sic viuunt vt perdant diem æternum?* Vellesne ex his esse stultis?

II. PVNCTVM.

SED *in tali occursu esse efficacem cum suis, perinde est ac illis esse crudelem.*

Primò est magis explicandũ, quinam sit ille occursus seu casus in quo agatur cum aliis de salute tua. Quãdo videlicet talis est affectus erga quodlibet horum hominum genus de quibus dictum est, vt propterea pecces, vel nimis eos amando vel ex nimio eorum amore, cultu, timore & aliis affectibus, nonnulli acquiescendo & consentiendo prauitati. Tunc manifeste salus animæ agitur, non modo quia peccas, sed quia tale peccatum nisi mature prouideas ita est connaturale & proprium, vt vix agnoscas, vix resipiscas & conuertaris, ac tandem pereas. Nam præterquam quod tegitur pio quodam respectu, nec forte malum apparet; tanta est naturæ corruptæ in hac materia deceptio & fallacia, vt quò magis animus inueteretur in vitio, eo minus illud sentiat & doleat.

Mich 7. *Nolite credere amico, & nolite confidere in duce; ab ea quæ dormit in*

Matth. 10. *sinu tuo, custodi claustra oris tui: quia filius contumeliam facit Patri, & filia consurgit aduersus matrem suam, nurus aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius.* Hæc Propheta, tùm Christus

Dominus; vnde apparet, quale vtrimque damnum immineat siue à filiis, Patri: siue à patre, filiis. Vnde *& aries bellicus* dicitur à sancto Hieronymo quod ex vtraque parte vicissim impetat & vim faciat. Sic itaque agitur animæ salus & illius qui scandalizat & qui scandalizatur & qui est causa peccati & qui causam in se admittit; *Scandalizabuntur & inuicem tradent.* *Matth. 24.*

At quale tandem remedium, vt sit opportunum & efficax? Népe vt pater à filio, & filius à patre, vt dilectus à dilecto, amicus ab amico, frater à fratre, discipulus à magistro separentur, diuellantur, discindantur, seu reipsa commercio & contubernio: seu consuetudine seu affectu, quouis denique fiat modo, ita fiat vt iam affectui nihil prorsus indulgeatur, hoc est vnicum & singulare remedium, sed nonne hoc crudele? Nonne hoc ipsum quod Christus Dominus affirmabat, *Nolite arbitrari quod venerim pacem mittere in terram, non veni pacem mittere sed gladium, veni enim separare hominem aduersus patrem suum & filiam aduersus matrem suam, &c.* Quidquid contra reclamet natura, quidquid sanguis opponat, quidquid affectus, pietas, & totus mundus obiiciat. *Non dixit prælium,* inquit Diuus Chrysostomus *sed quod difficilius, gladium,* asperitate Verborum excitans. Admirare tam aspera in tam miti IESV. *Matth. 10.*

III. PVNCTVM.

SOLVM *ergo pietatis genus est in hoc esse crudelem negotio.* Oportet nempe esse efficacem; nonne in id consensisti, vbi agitur animæ salus? At nonne efficacitas in hoc vno vertitur vt nullo modo affectui contra salutem indulgeatur? Ad hoc quid dicis, quid opponis nisi quia nimis hoc durum, nimis crudele? Fatendum est, crudele esse; sed non nimis, nec ita durum quin emolliri possit alio præstantiori pietatis affectu, nempe Christi & salutis animæ. Nam, vt ait idem sanctus Hieronymus, *Facile rumpit hæc vincula amor Christi & gehennæ timor. Facile pectus obdurat mundo & emollit Christo, qui Christum loquentem audit, Qui amat patrem aut matrem plusquam me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet illam, & qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam:* Vbi rursum sanctus Hieronymus: *Amandi parentes &* *Matth. 10*

filij post Deum; quod si vterque amor seruari non possit, odium in suos, pietas in Deum est.

Dicitur odium sicut & crudelitas ratione videlicet efficacitatis, quæ talis est in effectu quasi si odium & crudelitas in affectu esset, cùm tamen non desit Pietas & mansuetudo, sed tale genus est
Deut. 33. pietatis vt sit odium & crudelitas. *Qui dixit patri suo, & matri suæ, Nescio vos, & fratribus suis ignoro vos, & nescierunt filios suos.* Magna crudelitas! At vide pietatem: *Hi custodierunt eloquium tuum & pactum tuum seruauerunt: Iudicia tua, ô Iacob, & legem tuam, ô Israel.*
Eccles. 32. *HAEC æmulare, in his esto*; Audi Sapientem: *A filiis tuis caue &*
Ib. 33. *à domesticis tuis attende. Audite me Magnates, & omnes populi, & Rectores Ecclesiæ auribus percipite. Filio & mulieri, fratri & amico non des potestatem super te in vita tua, & non dederis alij possessionem tuam ne forte pœniteat te. In omnibus operibus tuis præcellens esto; ne dederis maculam in gloria tua.* Quam mundus vocat Ciuilitatem & splendorem, diuina Scriptura vocat maculam. Vtri magis credes?

FERIA QVARTA.

DE PERFECTA MORTIFICATIONE TRIPLICIS CONCVPISCENTIAE, IN HIS ETIAM CHRISTI DOMINI VERBIS COMPREHENSAE.

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proiice abs te.

Et si dextra manus tua; Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum. Matth. 5. & 18. Marci 9.

VERITAS PRACTICA.

Quò minus Concupiscentiæ mortificabis, eò magis à Concupiscentia mortificaberis.

RATIO EST, *Quia quò minus Concupiſcentiæ per mortificationem reſecabis, eò plus ſemper ſupererit immortificatum & reſecandum.*

Sed quò plus ſupererit Concupiſcentiæ reſecandum, eò major erit in ea mortificanda labor & moleſtia: quod eſt magis à concupiſcentia mortificari.

Ergo & quò minùs Concupiſcentiæ mortificabis, eò magis à Concupiſcentia mortificaberis: Ac proinde cùm à perfecta mortificatione nihil te magis deterreat quam labor, diſce minorem eſſe laborem in perfecta quam in imperfecta; ſicque excitare potius ad illam perfectam, quàm ab ea retraharis quod ſit perfectior.

I. PVNCTVM.

TRIPLEX concupiſcentia quæ hîc etiam deſignatur *oculo*, *manu* & *pede*, Concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ de qua ſanctus Ioannes in Epiſtola ſua. Concupiſcentia carnis per *manum* exprimitur quæ eſt ſymbolum ſenſualitatis prout communiter intelligitur illud Sapientis, *Manus in manu non erit innocens*; Et de impudica, expreſſe Alius, *Vincula ſunt manus illius*. Concupiſcentia oculorum ipſo aperte *oculo* declaratur de quo ſic Eccleſiaſtes, *Non ſaturatur oculus viſu*, id eſt cupiditas habendi numquam expletur.

1. Ioan. 2. *Prou. 11.* *Eccleſ. 7.* *Eccl. 1.*

Denique ſuperbia vitæ per *pedem* adumbratur, de quo Pſaltes: *Non veniat mihi pes ſuperbiæ*, id eſt motus ſeu affectus. Quod ſi pes ille venerit, ſi te manus ſi oculus ſcandalizauerint, ſi qui vno verbo triplicis huius Concupiſcentiæ motus inſurgant: ſtatim reprimendi, & tam perfecte atque integre mortificandi ſunt, velut ſi ipſe oculus erueretur, ſi pedes aut ſi manus amputarentur. *Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem. CONCVPISCENTIAM malam* hæc eſt ſecuris ad radicem ponenda, nam *radix omnium malorum eſt Cupiditas*. Hæc eſt arbor bona facienda & fructus eius bonus, id eſt, ab ipſa radice progrediendum, aut arbor mala facienda & fructus eius malus: alioquin nihil fiet.

Pſ. 35. *Coloſſ. 3.* *1. Tim. 6.* *Matth. 12.*

Et quia difficultatis horror, ab illa perfecta mortificatione te plerumque solet auertere; Audi & expende Veritatem propositam; *Quo minus Concupiscentiæ mortificabis, tantò magis à Concupiscentia mortificaberis:* Non diminues laborem & mortificationem, sed augebis: tantum abest vt parcendo mortificandis integre Concupiscentiis, tibi & labori parcas, quin potius in te mortificando longe magis laborabis, quia videlicet quò minus resecabis eò plus semper restabit in te resecandum. Sunt enim in vnoquoque nostrum certi gradus vitiosæ cuiuspiam qualitatis, ex quibus quanto pauciores demas, certum est quod eò plures remanent; vt in aqua calida vbi fuerint octo gradus caloris, si vno tantum aut altero refrigescat, nonne alij septem aut sex gradus remanebunt? Sic de superbia in animo, de voluptate, de auaritia, & de omni praua concupiscentia quæ habet suos naturales & acquisitos gradus, quibus crescit aut decrescit, ea proportione qua similes vel
Oseæ 10. contrarij motus exercentur. Sic dicitur in Scripturis Deus *punire à facie malitiæ nequitiam*, id est, à grauitate nequitiæ quæ per plures malitiæ gradus multiplicata cernitur. Sic Sapiens de quodam
Prou. 26. nequissimo: *Septem nequitiæ sunt in corde illius.* Id est, vel multæ numero nequitiæ, vel vnius & eiusdem nequitiæ multi gradus. Nostine quanti sint in te? Si te ignoras, periculosum est: si tuam nosti malitiam, nec emendas, etuerò id perniciosissimum.

II. PVNCTVM.

SED quò plus superérit Concupiscentiæ resecandum, eò plus semper laboris & molestiæ tibi restabit in ea mortificanda. Quod est ab ipsa Concupiscentia magis mortificari, & affligi.

Nam tota quam pateris difficultas in exercitio virtutum non aliunde nascitur quàm ab immortificata Concupiscentia. Si labor est in te humiliando, superbia est quæ huic humiliationi repugnat, & quanta est superbia, tantus est labor. Nonne id iam audiuisti
Is. 30. ex Propheta: *Superbia tantum est, quiesce:* quiesce ab aliis inquirendis causis tuæ difficultatis: superbia sola in causa est. Quiesce à superbia, non laborabis in humilitate exercenda. Quiesce, seu quietem tuam præpone vanitati, ambitioni, & aliis Concupiscentiis; præstat enim quiescere sine mundana gloria, quàm in ea comparanda semper laborare sine vlla quiete. Nonne si Israelitæ

non poſſident pacificè terram promiſſam, hoſtes ſunt Amorrhæi; Iebuſæi & alij quos non ad internecionem vſque deleuerunt? Et quanti ſuperſunt hoſtes robore & numero, tot tantæque ſunt illis difficultates ne tranquille viuant: ſic plane tecum. *Si nolueritis interficere habitatores Terræ: qui remanſerint, erunt vobis quaſi claui in oculis, & lanceæ in lateribus, & aduerſabuntur vobis in terra habitationis veſtræ.* Num. 33. *TVNE es ille qui conturbas Iſrael?* Dicebat Achab Eliæ: 3. Reg. 18. cui Propheta reſpondens, *Non ego*, inquit, *conturbo Iſrael, ſed tu & domus patris tui, qui reliquiſtis mandata Domini.* Non eſt Religio, non eſt Virtus, non eſt Humilitas, non Superior, non regula non quidquam aliud præter te prętet tuam prauam Concupiſcentiam, quod te conturbet & laborem præbeat. *Tolle cupidinem & inuenies requiem, dimitte omnia & inuenies omnia*; Lege caput integrum, & mirare tuam ignauiam ſi veritati credis: aut ſtupiditatem ſi non credis. l. 3. de Imit. Chr. c. 32.

III. PVNCTVM.

QVO minus igitur Concupiſcentiæ mortificabis, eò magis à Concupiſcentia mortificaberis: eò magis in te mortificando laborabis: quia cauſa laboris & moleſtiæ quæ eſt immortificata cupiditas, tanto magis erit immortificata, & tanto erit major cauſa, ſeu tantò majoris moleſtiæ cauſa, quantò minus erit mortificata cupiditas.

Qui timent pruinam, irruet ſupcr eos nix, quæ certe grauior eſt quam pruina. Iob. 6. *Propter frigus, piger arare noluit, mendicabit ergo æſtate, & non dabitur ei.* Pr. 20. Nonne id grauius quam arare? *Omnis piger ſemper in egeſtate eſt*, ait Idem ad excitandam ſcilicet diligentiam, Ib. 21. in qua ſi labor eſt, longe eſt major in egeſtate toleranda. Sic Apoſtolus: *Qui parcè ſeminat, parce & metet: & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet:* 2. Cor. 9. Id eſt, qui ſe parcè mortificat, modicum ſuæ mortificationis fructum feret: qui vero plenè & perfectè, atque adeo ſe totum ſuis purgat cupiditatibus; aut non laborabit, aut labor erit gratus, qualis eſt eorum qui meſſem colligunt. *Qui cupiditates tollit, & metus ſuſtulit,* inquit ſanctus Cyprianus, *nam ex cupiditatibus metus veniunt; qui cupiditates vincit, de peccato triumphat; qui cupiditates vincit, malum generis humani ſub pedibus ſuis iacere oſtendit; qui cupiditates vicit, pacem ſibi perpetuam dedit; qui cupiditates vicit, libertatem ſibi quod eſt etiam in-* l. de Diſciplina.

genuis difficillimum reddidit. Qui dominari verò nescit cupiditatibus ait sanctus Ambrosius, *is quasi equus raptatur indomitus, voluitur, obteritur, laniatur, affligitur.* (l.1. de Virg.)

Labor est certe in vincendis cupiditatibus: sed nonne est major in illis subeundis damnis quæ à non victis cupiditatibus enascuntur? Vnde iterum atque iterum vide quod si fugis laborem domandæ cupiditatis, quare non illum potius fugis qui ab indomitis manet subeundus? Responde & confundere. Nec dicas, plus fore meriti, quando labor augebitur; Nam labor qui ex defectu virtutis prouenit, non auget meritum sed minuit; Talis est autem labor immortificatæ concupiscentiæ; defectus virtutis est, ac proinde etiam defectus est meriti: *Labor est stultorum qui affliget eos*, vt ait Sapiens. (Eccle. 10.)

Vide in prima parte, Sabbato Hebdomadæ secundæ post Epiphaniam: Et vide *vt semper mortificationem IESV in corpore & in animo tuo circumferas: vt doctrina & vita IESV vbique in te manifestetur.*

FERIA QVINTA.

DE SVBLIMI PERFECTIONE EVANGELICA QVAM CHRISTVS DOMINVS PROPONIT HIS VERBIS.

Audistis, quia dictum est: oculum pro oculo, & dentem pro dente? Ego autem dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicumque te

angariauerit mille passus, Vade cum illo, & alia duo. Qui petit à te, da ei, & volenti mutuari à te, ne auertaris. Matth. 5. Luc. 6.

VERITAS PRACTICA.

Si quid videtur difficile quod dixit Christus, hoc ipso facile redditur quòd Christus dixit.

RATIO EST, Quia quidquid sit difficile, facile redditur, quando voluntas permouetur ad illud libenter acceptandum.

Sed si quid difficile videatur, quod Christus dixit, hoc ipso quod Christus dixit, voluntas permouetur ad illud libenter acceptandum.

Ergo & hoc ipso facile redditur. Quod certe Consideranti valde est opportunum.

I. PVNCTVM.

RECTE obseruant Interpretes, quæ hîc dicuntur à Domino, posse esse præcepta, vel consilia tantum, vel nec præcepta nec consilia. Præcepta sunt primo negatiua vt euitetur omne peccatum si quod in tali materia possit contingere vt vindictæ appetitus, scandalum religionis, & si quid simile. Deinde præcepta sunt etiam affirmatiua, vt si quando se daret occasio multùm illustrandæ Diuinæ Gloriæ, vel iuuandi proximum & salutis eius promouendæ: tunc quod iubetur, obseruemus oportet: atque interim ita simus affecti & parati ad hanc obseruantiam, vt potius nobis perire omnia, & vitam ipsam tolli vellemus quam vel Deum offendi, vel scandalizari proximum, vel Religioni probrum vllum nostrâ inferri culpâ.

Consilia tantum sunt, quoties non talis vrgeret necessitas, sed vel vtilitas aliqua proximi solum permoueret, vel maius nostrum spirituale bonum, vel ad propitiandum Diuinum numen, impetrandumque aliquod sibi vel proximo, donum cœleste.

Næc præcepta vero sunt nec consilia, quando hinc publica læderetur Iustitia, quando daretur impiis impunita licentia, quando denique rectæ rationi & prudentiæ, non carnali non politicæ, sed Christianæ aduersarentur. *Cognoui Domine quia æquitas iudicia tua: æquitas testimonia tua: omnia mandata tua æquitas.*

Ps. 118.

Verùm quia procliue est homini sese in his palpare, & fingere sæpe esse Rationem & prudentiam vbi sola est naturalis repugnantia & difficultas, Idcirco diligenter contrà obfirmandus est animus, & attente considerando Veritas, *Quod si quid difficile & arduum dixit Christus, hoc ipso facile redditur consideranti quòd dixit Christus.*

Ratio est euidens ipso naturæ lumine, & quotidiana experientia quâ docemur quod quidquid difficile nobis proponatur, si simul voluntati proponitur aliquid quo permoueatur ad illud libenter acceptandum, tunc facile redditur & iucundum: quia Volenti nihil difficile. Atque hinc, vt ait Sapiens, *Pecuniæ obediunt omnia;* Quia voluntas hominis sic facile allicitur & permouetur: quando autem est allecta & permota voluntas in aliquid, sibi ad illud assequendum substernit omnia quantumcumque sint ardua & difficilia.

Eccl. 10.

Hinc & illud eiusdem Sapientis in Prouerbiis, *Anima saturata calcabit fauum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet*; Id est, quamtumcumque res ad agendum propositæ, sint suaues, vel asperæ, si se tamen voluntas aliter persuaderi permiserit, & suauitatem aspernabitur, & asperitatem amplectetur.

Prou. 27.

Numquid forte propterea dictum est ab alio Sapiente: *Non quia difficilia sunt, non audemus: sed quia non audemus, difficilia sunt.* Expende quàm sit id verum & probrosum.

Sen. Ep. 104.

II. PVNCTVM.

SED *si quid videatur difficile quod Christus dixit: hoc ipso quod Christus dixit, voluntas permouetur ad illud libenter acceptandum.*

Nempe imprimis Christus ad id exequendum quod dixit, confert Gratiam, quâ vel solâ si permouetur voluntas, tam libenter tunc acceptat quod proponitur, quàm potenter permouetur à Gratia. *Sufficit tibi Gratia mea.*

2. Cor. 12.

Deinde, supposita fide & Gratia, quidquid ad inflectendam

nostram voluntatem potest esse in persona efficax, nonne id totum in Christo loquente sic reperitur, vt potius neges Christum dixisse aliquid, quam te neges velle quod dixit? Nonne est ipse Rex tuus? Pastor & legifer tuus? Redemptor & singularis Benefactor tuus? Mediator & Pontifex tuus? Tuus denique de cœlo datus Doctor & præceptor? At nonne ista nomina in humanis rebus voluntatem nostram inflectunt? Cur non in Diuinis? *Domine, ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes.* *Ioan. 6.*

Denique si aliquo insigni bono sibi apte representato voluntas trahitur; aut si malo denuntiato deterretur, quid melius quàm quod promittit Christus? Quid damnosius quam quod minatur? Quid honestius aut vtilius aut Iucundius quàm proxime sequi Christum? Quid infœlicius quàm ab eo vel latum vnguem discedere? *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum.* Nonne hoc libenter diceres? *Phil. 1.*

III. PVNCTVM.

SI quid ergo videtur difficile quod dixit Christus; hoc ipso facile redditur quod Christus dixit: Quia quod voluntas libenter acceptat, sibi facile reddit: libenter autem acceptat quod dixit Christus, persuasa quod ille dixit, persuasa quod nec dicendo fallit nec fallitur; persuasa quod nihil verius doctrina Christi, nihil melius bono quod suadet. *A iudiciis tuis non declinaui quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo?* Aduerte quam rationem reddat cur & mandata faciat & cur omnia facienda dulcissima reperiat, quia inquit, *Tu legem posuisti mei*, Quasi diceret, licet aspera lex & mandata essent difficilia, quia tamen considero Deum esse qui talem mihi posuit legem, quod forte non facerem aut nonnisi repugnanter propter rei difficultatem, libenter tamen & facile facio propter Te Domine qui suauis & mitis cùm sis, facis omnia suauia. Quod & alibi distinctius exprimit, *Propter verba labiorum tuorum, Ego custodiui vias duras:* Duras ex se, sed in Te suaues, & propterea custodiui tanquam mihi caras & pretiosas. Non quid præcipiatur cogito, sed Quis præcipiat; & tùm si quæ esset asperitas in præcepto, statim emollitur dum Præcipientem cogito. *Ps. 118.* *Ps. 16.*

Nonne hoc ipsum posses tanto magis cogitare & dicere, quantò est aliquid in Domino IESV quod suauius afficiat & potentius alliciat? Certe id tam suaue erat sancto Bernardo vt nihil sibi sapidum & suaue sentiret nisi IESVM sonaret; Tibi verò nisi prospicias, nihil asperius insonabit quam vbi IESVS apertius loquitur, & præsens adest, in his scilicet verbis & factis vbi summam suæ legis Euangelicæ posuit gratiam. Audi ad confusionem & instructionem tuam sanctum illum Christi IESV cultorem. *Quid æque mentem cogitantis impinguat, quid ita exercitatos reparat sensus, Virtutes corroborat, vegetat mores bonos atque honestos, castas fouet affectiones? Aridus est omnis animæ cibus si non oleo isto infunditur: Insipidus est si non hoc sale conditur. Si scribas non sapit mihi, nisi legero ibi IESVM. Si disputes aut conferas, non sapit mihi nisi sonuerit ibi IESVS. IESVS mel in ore, in aure melos, in corde iubilus.* Est post pauca, sic ad rem nostram propiùs, *Nihil ita iræ impetum cohibet, superbiæ tumorem sedat, sanat liuoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, sitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Si quidem cum nomino IESVM, HOMINEM MIHI PROPONO MITEM ET HVMILEM CORDE, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum: Eundemque ipsum Deum omnipotentem qui suo me & exemplo sanet & ROBORET ADIVTORIO: Hæc omnia simul mihi sonant cùm insonuerit IESVS. Sumo itaque mihi exempla de homine, & exemplum à potente. Semper tibi in sinu sit, semper in manu: Pone me, inquit, signaculum in corde tuo; signaculum in brachio tuo.* Tu rariùs de illo cogitas; Aduerte, & vide in 1. parte, Feria 4. primæ Hebdomadæ in Aduentu hæc explanatur Veritas:

Serm. 15. in Cant.

Nulla in re frequentius Spiritui sancto resistitur, quàm quod infrequentiùs de Christo cogitatur.

FERIA SEXTA.

DE DILIGENDIS INIMICIS.

Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Si naturæ humanæ durum eſt obedire Chriſti præcepto, longe eſt durius Gratiæ, naturam humanam non obedire Chriſto.

RATIO EST, Quia id cuique rei durius cenſendum eſt quod rationabilius ei repugnat.

Sed rationabilius repugnat Gratiæ, naturam humanam non obedire Chriſto præcipienti dilectionem inimicorum, quàm naturæ repugnet obedire.

Ergo & id Gratiæ eſt durius, ac proinde magis obediendum.

I. PVNCTVM.

CONSIDERANDA ſunt verba Chriſti Domini quibus non modo præceptum ſed & modus diligendi inimicos continetur. *Audiſtis*, inquit, *quia dictum eſt, diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, vt ſitis filij Patris veſtri qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos.*

Ex quibus colliges primò ad hoc præceptum tria requiri, corde, ore, & opere exequenda. Corde, vt diligamus Inimicos;

ore, vt oremus pro ipsis; opere, vt eis benefaciamus. Deinde præcepti dignitas & excellentia demonstratur, cùm dicitur *vt sitis filij Patris vestri.* Ac denique apparet eius necessitas cum vix alioquin vlla sit Charitas proximi; nam addit, *si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantùm, quid amplius facitis? Nonne & Ethnici hoc fasiunt?* Quod si *naturæ humanæ durum est, huic obedire præcepto: quàm longe durius Gratiæ, naturam humanam non obedire Christo?* Quod vt accuratius expendatur, præmitti debet, quod vnicuique rei censendum est id esse durius quod rationabilius ei repugnat. Non est videlicet durum nisi quia repugnat, & quo magis repugnat, eò durius censeri debet, Est vero duplex repugnantia; vna sensus seu naturæ corruptæ; & altera Rationis. Ac quidem de repugnantia sensus non est questio, nec vmquam esse potest in re spirituali & diuina, cùm vbi talis repugnantia reperitur, sit semper Rationi seu Gratiæ subjicienda. *Debitores enim sumus non carni vt secundum carnem viuamus, si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* In hoc vno tota sistit vita spiritualis & virtus. (Rom. 8.)

Repugnantia vero rationis duplex item considerari posset, nempe rationis Inferioris & Superioris, sed indinstincte hic pro eadem accipitur, intelligendo Rationem recte ordinatam, cui quidquid magis repugnat, aut quidquid secundum eam, cuicumque rei magis est repugnans, id omnino debet dici esse durius & molestius. *Inique & dure agis mecum, quare ita egisti,* dicebar Laban Iacob; Imo tu quam iniquius mecum & durius, respondit Iacob, tum vero probat dictum ex repugnantia cum æquitate & Ratione. (Gen. 31.)

Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem non modo de ea quæ in vobis est spe, vt exigebat sanctus Petrus: sed de omni prorsus actione, vt sanctus Thomas respondit rogatus aliquid memorandum quod postremum diceret iam iam moriturus: *Nihil*, inquit, *agite cuius non possitis probatam rationem reddere.* (1. Pet. 3.)

II. PVNCTVM.

SED rationabiliùs, sed iustiùs, sed secundum illam Rationem rectè ordinatam longè magis repugnat Gratiæ, naturam humanam

non obedire Chriſto præcipienti dilectionem Inimicorum, quàm repugnet ipſi naturæ obedire tali præcepto.

Etenim quænam eſt illa naturæ humanæ repugnantia? Nonne eſt tota ſenſualis aut rationis illius inferioris quæ ſecundum conſiderationes terrenas & caducas de rebus diſſerit & iudicat? Cur enim non diligas inimicum? Reſponde & reſponſionem examina, num ſapiat carnem aut ſpiritum, terram aut cœlum, Dæmonem aut Dominum IESVM? *Vade poſt me ſatana, ſcandalum es mihi, quia non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed ea quæ hominum.* Sic Chriſtus repellendam docuit carnis prudentiam. Matth. 16.

At vero quod humana natura non obediat præcipienti Chriſto, repugnantia eſt Gratiæ ſeu Diuini Spiritus ſecundum Rationem recte ordinatam. Sicut enim Ratio fide illuſtrata cunctis aperte clamat omnem Creaturam & præcipuè rationalem eſſe Chriſto ſubiectam, ſic prorſus infert ſibi repugnare ſi non illi obediat. *Omnia ſubiecit ſub pedibus eius, & ipſum dedit Caput ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus eius & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.* Et alibi: *In eo enim quod omnia ei ſubiecit, nihil dimiſit non ſubiectum ei. Decebat Eum propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem ſalutis eorum per paſſionem, conſummare.* Id eſt ſic perfecte glorioſum eum facere vt nihil deeſſet ad eius gloriam: deeſſet verò aliquid ſi quid non eſſet ei plenè ſubiectum. Eph. 1. Heb. 2.

Et quidem varij ſunt Tituli quibus id Chriſtus promeruit, de quibus iam ſupra in prima parte nonnihil dictum eſt. Primus eſt Excellentia perſonæ qua Deus homo, vnde ſi *Regi quaſi præcellenti*, ſubiiciendi ſumus, quanto magis Chriſto cuius miniſtri ſunt Angeli? Secundus, Filiatio, ſeu quia filius Dei eſt, hoc enim vel ſolo nomine Pater *filium conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula.* Tertius eſt, Humilitas & ſubiectio quâ *ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, & humiliauit ſemetipſum, factus obediens, vſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine IESV omne genu flectatur, Cæleſtium, terreſtrium, & Infernorum.* Id eſt, omnes vbique locorum ei ſubiiciantur. Sed & quartus eſt Titulus in eius morte qua factus Redemptor omnium, hoc ipſo etiam omnium factus eſt Dominus; *In hoc enim Chriſtus mortuus eſt & reſurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.* Serius 1. Pet. 2. Hebr. 1. Phil. 2. Rom. 14.

Ibid. ocyus, *Omnes stabimus ante tribunal Christi, scriptum est enim, viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu.* Quintus est donatio Patris, quando iam non esset tot Titulis meritus, tamen Bonitate sua Pater hoc illi dedisset quod Filius agnoscebat sibi datum, dicens patri: *Dedisti ei potestatem omnis carnis.* Et rursum: *Data est mihi omnis potestas, in cœlo & in terra.* Sextus est, perpetua Gratiarum communicatio quam influit in totum Ecclesiæ corpus & in membra singula, quæ certe non minorem ei debent subiectionem quàm membra Capiti. Septimus denique vt plures omittam alios, est ipsa eius electio quæ fit à cunctis fidelibus per Baptismum in quo esse velut pactum & Chirographum sancti Patres affirmant quo nos Christo totos dedimus & consecramus.

Ioan. 17. *Matth. 28.*

Ps. 115. *O Domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus*; Non sufficit semel profiteri, quia tam multa sunt nomina quibus eius Dominio toti astringimur, vt quantum illa iam Rationi humanæ nota sunt, tantum reclamet Ratio si non ipsa natura humana se totam illi subdat.

III. PVNCTVM.

ERGO *si naturæ humanæ durum est obedire Christi præcepto; longe est durius Gratiæ, naturam humanam non obedire Christo*, Cui tot Titulis & nominibus est deuincta, vt ne ipse Christus possit quemquam eximere à debito seruitutis & obseruantiæ. Nam in hoc ipse Christus obedit Patri qui vult omnes nos ipsi esse subiectos, ac proinde etiam non potest non id velle Filius qui nunquam dissentit à Patre; *Vt omnes*, inquit, *honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem.* At certe qui non obedit Filio non illum honorificat, & Pater se vltorem futurum talis inobedientiæ iam pridem testatus est: *Ponam*, inquit, *verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia quæ præcepero illi: qui autem verba eius quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, Ego vltor existam.* Quasi diceret, quando in re ab illo imperata vel vetita nihil aliud esset quam quod imperauit & vetuit: si quis ei non paruerit, hoc ipso punietur. Et tametsi rationes possent fingi contra id quod iubetur, nulla tamen nec dici nec fingi potest contra iussionem ab illo factam, quam omnino ratam fixamque volo.

Ioan. 5.

Deut. 18.

Atque

Atque hoc præcipue spectandum est in hoc præcepto, quidquid sit de re ipsa quæ præcipitur, quidquid contra opponas, Christus est Dominus qui præcipit, *Contra quem non est Ratio non est Sapientia, non est prudentia, non est consilium. A DOMINO egressus est sermo: Non possumus extra placitum eius quidquam aliud loqui. EGO Dominus, non oderis fratrem tuum in corde tuo. EGO Dominus, leges meas custodite.* Quem emphaticum loquendi modum videtur vsurpasse Dominus cùm hic dicit, *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros.* Quasi diceret, quidquid mundus, quidquid natura humana, quidquid Ratio, quidquid legis antiquæ dicant Interpretes, EGO qui supereminEo istis omnibus, *Dico vobis,* Iubeo, præcipio, & mihi præcipienti obedire debetis.

Pr. 21. *Gen. 24.* *Leuit. 19.*

At rursum dices, hæc quidem esse vera in speculatione vt dicitur, sed in praxi semper dura & aspera. Esto id quidem vt dicis, quid porro inde? Numquid propterea non obediendum? Numquid non subiicienda natura Gratiæ quia nonnihil laborat in illa subiectione? Nimirum *interroga iumenta & docebunt te: & volatilia cœli & indicabunt tibi. Loquere terræ,* loquere cœlo, *& respondebit tibi, & narrabunt pisces maris.* Intuere solem, numquid naturale illi est & proprium moueri motu continuò? At iubetur stare in gratiam hominis, Et ecce stat contra naturam, *Obediente Domino voci hominis.* Numquid natura est ignis comburere quidquid tangit; aut aquæ vehementis absorbere quidquid attingit? Vtrumque tamen elementum sese continet, & Deo iubente, homines intactos seruat. Numquid Leoni, numquid serpenti aut aliis belluis naturale est, vt homines deuorent & enecent? Non deuorant tamen Deo vetante. Quid Coruo voracius? & tamen Eliæ panem portat illæsum. Quid in mari ferocius quam immane illud Cete quod Ionam accepit in vtero & inde viuum reddidit? Quid morbis, quid morte, quid Dæmone dirius aut implacabilius? Cedunt tamen Christo iubenti, & vno verbo, vix vlla est Creatura, quæ non iussa fuerit contra naturalem inclinationem homini deseruire; iussisque statim paruit. Itane homo, homo ille supra Creaturas ratione præditus vt Dominum suum cognoscat & imperanti lubens volensque pareat, non parebit! O quàm verè dictum, *Pugnabit cum illo orbis terrarum contra Insensatos.* Iam enim ratione pugnarunt & vicerunt irrationabilia rationabilem. Certè non iam homo, *comparandus iumentis insipien-*

Iob. 12. *Iosu. 10.* *Dan. 3.* *Matth. 14.* *Dan. 14.* *Act. 28.* *3. Reg. 17.* *Iona. 1.* *Sap. 5.*

tibus aut similis illis effectus, sed longe infra omnes à seipso degenerat! *Memento nouissimorum, & desine inimicari.* Id est, sicut in instanti morte sic modo deponendum omne odium, *Quia fortis ut mors dilectio.*

Eccles. 28.
Cant. 8.

Vide in 2. parte, Sabbato Hebdomadæ 3. Dominica Palmarum, & Feria 2. Hebdomadæ 3. post Octauas Pascha, vbi hæc habetur Veritas:

Charitas non quærendo sua, melius inuenit, quàm si quæreret.

SABBATO.

DE RESPECTIBUS HUMANIS FUGIENDIS.

Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin non habebitis mercedem apud Patrem vestrum. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Qui suam Iustitiam facit vt videatur, maximam quæ fieri possit, iniustitiam videtur facere.

RATIO EST, *Quia maxima iniustitia est vsurpare quod Dei est, ipso Deo inuito & vetante.*

Sed qui iustitiam suam facit vt videatur, sibi vsurpat quod Dei est, ipso inuito & vetante.

Ergo maximam quæ fieri potest Iniustitiam videtur facere: seu potius, ne faciat, attendat quod Christus Dominus monet.

I. PVNCTVM.

EGREGIE ſanctus Ioannes Chryſoſtomus primo de Compunctione libro, poſtquam enumerauit multitudinem vitiorum quibus inuoluimur: *Si quis, inquit, potuerit ab iſtis ſe nexibus exuere, cautiuſque & attentius quæ mandata ſunt, adimplere, malum ingens ſuperbia continuò obrepit in qua eſt grauior lapſus.* Cui conformiter ſanctus Auguſtinus, *Niſi humilitas omnia quæcumque bene facimus & præceſſerit, & comitetur, & conſecuta fuerit, & propoſita quam intueamur, & appoſita cui adhæreamus, & impoſita quâ reprimamur; iam nobis de aliquo bono facto gaudentibus, totum extorquet de manu ſuperbia: Vitia quippè cætera in peccatis, ſuperbia vero etiam in rectè factis timenda eſt, ne illa quæ laudabiliter facta ſunt, ipſius laudis cupiditate amittantur.* Quamobrem opportunè Chriſtus Dominus, *Attendite*, inquit, *ne Iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis.* Nomine autem Iuſtitiæ intelliguntur omnia bona opera quorum tres ſunt præcipuæ ſpecies de quibus ipſe conſequenter agit toto capite ſexto ſancti Matthæi, nempe Eleemoſyna, Ieiunium, & Oratio; quæ tria diſtincte ſpectant Deum, proximum, & noſipſos.

1. de compu. | Ep. 56.

Atque vt in eorum actibus exercendis hoc attendamus quod monet Dominus, attente conſideranda eſt Veritas quâ hîc docemur, *Quod ſi noſtram Iuſtitiam fecerimus coram hominibus, vt videamur ab eis, videbimur maximam quæ fieri poſſit, Iniuſtitiam facere.* Quia videlicet maxima illa cenſenda eſt iniuſtitia, quandò quod Dei eſt maxime proprium, ipſo nolente & prohibente Deo, ſibi quis vſurpat. Cùm enim omnis vſurpatio rei alienæ inuito rationabiliter Domino, ſit iniuſtitia, certè quò res vſurpata magis eſt propria & cara Domino ſuo, quò Dominus à quo ſubripitur eſt altior ſeu quò altiori & ſuperiori iure rem poſſidet, quò denique magis rationabiliter eſt inuitus, tunc omnium iudicio illa rei alienæ vſurpatio dicenda eſt maior iniuſtitia, ſeu magis iniuſta & grauis in ſuo genere, vt pote quæ in ſe magis comprehendat quæcumque faciunt ad grauitatem iniuſtitiæ.

At verò quid poteſt eſſe aut cuinam poteſt eſſe magis proprium, quàm quod Dei eſt, Deo, qui à ſe vno habet quod habet, & à quo pendent creata omnia? Quis vero eſt altior Dominus

Ps. 96. quam qui est *Altissimus super omnem terram*: Et qui tali iure sua possidet vt nec Ipse suo se iure possit exuere. Si autem sua nolit communicare, nisi quantum permittit libertati hominum qui ab eo nolente & inuito, sibi quæ Dei sunt non verentur vsurpare, quis cogitari possit magis rationabiliter inuitus & nolens quàm qui suprema est Ratio rerum omnium, & prima quarumlibet regula rationum? Ezech. 18. *Numquid via mea non est æqua, & non magis viæ vestræ prauæ sunt; dicit Dominus?* Vnde aperte patet quanta sit illa iniustitia, quàm grauis & extrema, si quis quod Dei est maxime proprium, sibi vsurpet, Deo nolente & vetante? Ps. 118. *Iniuste iniquitatem fecerunt in me.* Nonne id agnoscis.

II. PVNCTVM.

SED *qui Iustitiam suam facit vt videatur ab hominibus, vsurpat sibi quod Dei est, ipso Deo inuito & nolente.*

Vsurpat enim gloriam illius Iustitiæ quam facit vt videatur, vt æstimetur, vt laudetur, & glorificetur. Quæ quidem Gloria sic proprium Dei bonum est vt singulariter Deus dicatur in Scripturis, Ps. 23. 1. Cor. 2. *Rex & Dominus Gloriæ*, quasi diceretur, neminē sibi posse illam prætendere nisi quantum ipsi Deus voluerit communicare, aut nisi qui talem prætendit gloriam se reum faciat vsurpatæ rei Diuinæ contra vel præter Diuinam voluntatem. Neque id gratis dicitur, sed firma est constansque ratio fundata in duobus Diuinis titulis seu attributis quæ sunt ita Diuinitati propria vt non possit esse Deus quin sit Principium & Finis omnis iustitiæ, totiusque boni operis à quocumque hominum facti: ac proinde quin omnis Gloria quæ ex tali permanat bono, sit Deo maxime propria. *Propter me, propter me faciam, vt non blasphemer: & gloriam meam alteri non dabo.* Is. 48. *Ego ipse, Ego primus, & Ego Nouissimus.* Quasi diceret, sicut Ego sum primum principium à quo quidquid fit, oritur: ita Ego sum Finis ad quem debet referri omne opus, & omnis operis gloria. Ibid. 10. Quod sic declarat apertius: *Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? Aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se, & exaltetur baculus qui vtique lignum est:* Perinde ac si diceretur, sicut rei bene gestæ non datur gloria Instrumento, sed Agenti per Instrumentum; sic plane Deo qui primarius est Agens omnium bo-

norum operum debet referri Gloria : *Omnia opera nostra operatus es nobis, Domine Deus noster.* Ibid. 26.

Agunt quidem cum Deo & cooperantur ad bonum opus homines, aliter ac instrumentum inanime, vnde & merentur suis bonis operibus mercedem sibi promissam : Sed nihil propterea deperit Deo, nihil quod Dei est, potest idcirco detrahi : nihil propterea Gloriæ sibi potest homo vsurpare. Primò quidem quia homo cum non sit suiipsius principium neque finis, non potest propter se ita operari vt finis quem sibi proponit destruat finem Dei; destrueret autem finem Dei si propriam quæreret gloriam, & non Diuinam : Neque enim hic est finis Dei agentis cum homine, vt homo suam quærat gloriam : ac proinde nec potest esse finis agentis cum Deo hominis, *Noli propter escam*, Noli propter tuam gloriam, *destruere opus Dei.* Rom. 14.

Deinde si quæ merces promissa est operanti homini, bene operanti promissa est, seu bonis eius operibus. At non possunt illius bona esse opera qui in suis operibus velit videri ab hominibus vt laudetur, hæc est vanitas quæ pœnam potius meretur quam præmium; *Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis :* Et expresse dictum à Domino; *Alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum.* Is. 5.

Denique si operanti bonum precatur Apostolus *Gloriam & honorem & pacem,* opportune quidem, sed an propterea qui operatur bonum possit illam ambire & sibi vsurpare non dixit Apostolus, imo cum Christo vetuit, *Non glorietur omnis caro in conspectu eius. NON efficiamur inanis gloriæ cupidi. NIHIL per contentionem, neque per inanem gloriam. GLORIA in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. NON quærimus ab hominibus gloriam : neque à vobis, neque ab aliis. SOLI Deo Honor & Gloria.* Poteratne loqui expressius contra quærentes suam Gloriam? Rom. 2. 1. Cor. 1. Gal. 5. Phil. 2. Ibid. 3. 1. Thess. 2. 1. Tim. 1.

III. PVNCTVM.

QVI *suam ergo Iustitiam facit vt videatur ab hominibus, maximam quæ fieri possit iniustitiam videtur facere :* Quia quod Dei est maxime proprium, ipso inuito & nolente sibi vsurpat. Vnde apte sanctus Bernardus, *Gloriam meam, Dominus ait, alteri non dabo : Et superbus, Ego, inquit, mihi eam licet non dederis, vsur-* Serm. 4. de Natiuit. Dom.

pabo. Poteſtne aliquid iniurioſius & iniuſtius cogitari? Cogita duos homines in eodem opere laborantes, quorum vnus alio longe minus de ſuo conferat, longè minus laboret, & tamen totum quod ex labore colligitur emolumentum ſibi omnino attrahat, defraudetque ſocium operis, ſua debita parte, licet reclamantem & contradicentem. Numquid tibi videtur illa eſſe *merces defraudata*, quæ à ſancto Iacobo clamare dicitur, *Et clamorem eius in aures Domini Sabbaoth introire?* Velleſne tam crudelem in homines exercere iniuſtitiam? Hæc eſt vero, hæc eſt iniuſtitia quam contra Deum meditaris quando iuſtitiam tuam facis vt videaris & lauderis. Laboras cum Deo in opere, ſed profectò longe minus quàm ipſe Deus: Et tamen totum laboris pretium, totumque operis emolumentum tibi aſſumis, nihil prorſus Deo reſeruans, qui ſibi ſolam gloriam reſeruatam volebat!

Iac. 5.

Væ ei qui multiplicat non ſua! vſquequo & aggrauat contra ſe denſum lutum? Vſquequo in ſuam perniciem accumulat terrenam gloriam, quæ velut lutum erat calcanda & quam tamen in dies ſibi multiplicat & condenſat, quia nihil familiarius nihil vſitatius nihil copioſius iſta vanitate quæ quæritur in iis quæ apparent coram hominibus: & hanc vnam referet ex cunctis ſuis operibus, vanitatem! O lutum verè denſum quo vana inficietur anima & cuius pondere demergetur ad infima, niſi ſibi proſpiciat! *Numquid iuſtificabo ſtateram impiam, & ſacculi pondera doloſa?* Numquid poſſum approbare, & non punire illum qui tam iniuſte & fraudulenter agit cum proximo, & cum Deo, vt nonniſi ſubtractis eorum bonis diteſcat? Nonne percuſſit Herodem Angelus, *Eò quod non dediſſet honorem Deo, & conſumptus à vermibus, expirauit?* Non omnes vani & ſuperbi ſic forte ſuperbiunt & peccant ſicut iſte Herodes; ſed quantumcumque minus ſuperbiant, magis tamen peccant quàm putent: & grauius punientur quam timeant: Nam verè Deo Dauid confitebatur: *Odiſti obſeruantes vanitates, ſuperuacue.* Quamobrem deinceps ex Conſilio Sapientis: *Bono animo gloriam redde Deo:* Et dic ſæpe cum Domino, *Si ego glorioſico meipſum, gloria mea nihil eſt.*

Hab. 2. *Mich. 6.* *Act. 12.* *Pſ. 30.* *Eccleſ. 35.*

Vide in 1. parte, Feria 2. Hebdomada 2. in Aduentu, vbi hæc ſtatuitur Veritas:

Nulla re homo quantumuis glorioſa gloriari poteſt.

Et alibi paſſim, Verbo, *Gloria*, *Humilitas*, *Intentio*.

DOMINICA
SEXTA POST PENTECOSTEN.

DE MVLTA TVRBA, EX PAVCIS PISCICVLIS ET PANIBVS A DOMINO SATVRATA.

Cum turba multa esset cum Iesu nec haberent quod manducarent, conuocatis Discipulis, ait illis: misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent, &c. Marci 8.

VERITAS PRACTICA.

Non quod times, timendum est, ne desit tibi Deus, sed ne tu desis Deo.

RATIO EST, *Quia non est timendum nisi malum quod à te pendet vt caueas, & cui præcauendo timor est opportunus.*
Sed quod times ne desit tibi Deus, non est ita malum, quod à te pendet vt caueas, sicut ne tu desis Deo.
Non illud igitur quod times timendum est, sed aliud quòd minus times, & vnde ad Diuinam prouidentiam pluris refert.

I. PVNCTVM.

SAT quidem notum est omnibus miraculum illud quod hodie nobis proponitur, sed non est satis consideratum. Tria vero sunt præcipue quæ attentius expendas & admireris.

Primum est quam multæ turbæ sequerentur Dominum, quanta vis & virtus Domini qui tam multos ad se alliceret, & tamen nos illi Domino toties resistimus! O quam prudenter Apostolus. *Videte ne recusetis loquentem.* Heb. 12.

Secundum, quanta deuotio, quantus feruor & quale studium vniuersi huius populi qui ad deficientem vsque vitam Dominum sequebatur! Ecce iam triduo perseuerant ieiuni, nec cogitant aut loquuntur de cibis; non exibunt à Domino, nisi iussi discedere, si vero dimittantur, non peruenient domum; *Deficient in via,* inquit ipse Dominus: & præsto ac parati omnes deficere prorsus ac mori pro eo; Nos vero vix ad horam illum possumus sustinere! *Væ his qui perdiderunt sustinentiam.* Eccles. 2.

Tertium denique, quàm pie, quàm paterne Dominus misertus fuerit omnium, & sic extremæ prouiderit eorum necessitati, vt saturatis omnibus qui aderant, multa cibaria superfuerint alendis aliis. Non est, homo timide, non est timendum ne quid tibi vnquam depereat pro Christi cultu, non est timendum ne nobis Ille desit qui ne minimæ deest creaturæ. Et tamen quantæ curæ tuæ & quantæ solicitudines pro futuris euentibus: quanti metus & tremores ne quid nobis deficiat? *Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor.* Nõ arguit Psaltes Regius quod trepidauerint, sed quod trepidauerint timore vbi non erat timor: Id est, quòd nimis timuerint vbi erat minus timendum: & minus timuerint, vbi erat magis timendum. Quod cùm sit valdè arguendum, tùm valde frequenter etiam id nobis accidit, quoties videlicet nimis diffidimus Diuinæ prouidentiæ. Tunc enim, *non quid times, timendum est, ne tibi desit Deus, sed ne tu desis Deo.* Ps. 13.

Ratio est plurimum consideranda, & in plures alios deriuanda vsus: Non est videlicet, non est timendum, nisi malum illud quod à te pendet cum diuina ope, vt caueas, & cui præcauendo timor est opportune adhibendus.

Hîc

Hîc enim agitur de timore non subitaneo non narurali non prout est pura cordis passio, sed de illo timore qui aduertenti animo & plane libero sic concipitur vt sit actus rationis deliberatus & sit ipse actus rationabilis & virtutis. Nam aliud est esse actum rationis & actum rationabilem. Rationis actus est ille omnis qui aduertenter efficitur, licet sit malus & inordinatus: at ille solus est rationabilis qui ex ratione subiecta Legi æternæ profluit, dicique debet virtus & æternum mereri præmium.

De hoc itaque solum timore sermo est cùm dicitur: Non est timendum nisi malum quod à te pendet vt caueas, quasi diceretur si prudenter si rationabiliter est timendum, non est timendum nisi malum illud quod à te caueri potest & cui præcauendo timor est opportunus siue accommodatus & necessarius, quis enim timor qui sine causa est nisi timor inanis & vanus & irrationabilis & noxius? At quæ potest esse probata timoris causa nisi sit eius quædam necessitas & vtilitas ad malum præcauendum? Quænam porro potest esse vtilitas ad hunc finem, quando tale est malum vt sit extra hominis potestatem illud cauere, quantumcumque timeat & expauescat? Nonne his diceretur, *Quid timidi estis modicæ fidei? Videte ne turbemini. Non turbetur cor vestrum, neque formidet.* Matth. 8. Ibid. 24. Ioan. 14.

Sicut enim ab illa tristitia nos dehortatur Sapiens in qua nulla est vtilitas, sic plane à timore cuius finis & fructus est nullus. Quod fuse argumentum prosequitur sanctus Ioannes Chrysostomus: *Remedia*, inquit, *medicinalia propter illos tantum morbos facta sunt quos tollere possunt, non propter illos quos nihil adiuuare possunt: putà medicamentum oculos lippientes tantum iuuare valens, nullum vero alium morbum, propter oculorum ægritudinem tantum factum esse dicere quis posset; non propter stomachum, non propter manus, non propter vllum aliud membrum.* Quasi diceret: non recte, non rationabiliter assumeretur ad alterius morbi quàm oculorum vsum, quia hic vnus est eius vsus, hæc vna eius vtilitas vt oculos non alias corporis sanet partes. Eccles. 30. Homil. 5. ad Pop.

Sic de tristitia, sic de timore pergit dicere, *Percurramus*, inquit, *ingruentium nobis malorum quodque, & tristitiam superadducamus, & videamus quid ex hac fiat vtilitatis? Mulctatus est quispiam pecuniis? Tristatus est, mulctam non emendauit; Filium amisit? Doluit, mortuum non resuscitauit. Flagellatus est quis, alapis cæsus, contumeliis affectus?*

Doluit, non reuocauit contumeliam. In morbum quis incidit & ægritudinem grauissimam? Doluit, ægritudinem non sustulit sed & difficiliorem reddidit. Vides horum nulli prodesse tristitiam. Peccauit quis? Tristatus est? peccatum deleuit & dissoluit debitum.

At de his infra commodius; nunc id sufficiat, quod sicut non est tristandum de malo cuius à tristitia nullum est remedium, sic plane nec timendum illud malum cui timor prodesse nequit, cum alioquin timor non modo esset inutilis sed & malignus & prope illi similis quem Iudæis olim minatus est Dominus: *Non quiesces* Deut. 28. *neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus cor pauidum, & deficientes oculos, & animam consumptam mærore, & erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte & die & non credes vitæ tuæ. Mane dices, quis mihi det vesperum? Et vespere, quis mihi det mane? Propter cordis tui formidinem qua terreberis & propter ea quæ tuis videbis oculis.*

Potestne hoc miserando timore miserius aliquid cogitari?

II. PVNCTVM.

SED *quod times, ne desit tibi Deus, non est malum quod à te pendeat & cui præcauendo timor sit opportunus, sicut malum illud ne desis Deo.*

Quid est enim quod times, ne desit tibi Deus? Dupliciter posset intelligi; Primò ne desit tibi suis gratiis ad euitandum malum, & bonum bene agendum, quod certè malum esset; sed non est il- Dom. 3. post Epiph. lud quod times nec est profecto quod timeas sicut in prima parte Eccles. 17. declaratur ad illa Sapientis verba: *Non dixeris, per Deum abest.*

Secundò quod magis times, hoc est, ne tibi ex humanis illis rebus quas appetis, vel quas tibi credis esse necessarias Deus desit subministrare & prouidere, vnde harum defectu minùs commode vel delectabiliter, vel honorificè tibi sit in hac vita. Nonne hoc est quod magis times quando agitur de danda Eleemosyna, de longiore tempore pietati concedendo, de remittendis debitis & Mal. 3. de piis eiusmodi persoluendis operibus? *Vanus est*, inquiunt similes tui, *vanus est qui seruit Deo: & quod emolumentum quia custodiuimus præcepta eius?* Hoc est, hoc est quod timetur, emolumenti periculum & iactura.

Verum quale sit illud malum & an à te pendeat, sicut aliud,

ne deſis Deo, nunc perpendendum. Certe negari non poteſt, eſſe aliquod malum, malum naturæ, malum vitæ temporalis, malum huius mundi, malum coram hominibus, malum ita vulgo iudicatum: Sed an putas illud malum, eſſe vere malum & non potius bonum ſi bene acceptetur? Adeone hoſpes & peregrinus es in Euangelica diſciplina, vt neſcias, malum illud eſſe illud bonum & beatitudinem qua Chriſtus ſuos donat? An ignoras beatos eſſe pauperes, beatos illos qui lugent, beatos qui perſecutionem innocenter patiuntur & qui vno verbo ſubiacent illis quæ tu vocas malis? *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide & hæredes regni quod repromiſit Deus diligentibus ſe?* Nonne illis abundarunt malis Apoſtoli? Nonne Chriſto propinquiores? Nonne ipſe Chriſtus in illis totam exegit vitam? Nonne *idcirco bona mundi contempſit omnia, & mala quæuis ſuſtinuit, vt nec in illis quæreretur fœlicitas, nec in iſtis timeretur infelicitas?* Nonne hæc pridem ex ſancto accepiſti Auguſtino? *Matth. 5. Luc. 6. Iac. 2.*

Sed eſto, ſint illa mala, prout vulgo ſentiuntur; an ſi tu illa times, aut mala eſſe deſinent, aut tibi non euenient? Times ægrorum ſterilitatem? An illam timor tuus impediet? Mortem reformidas? An propterea non aliquando morieris? Aduerſa quæcunque metuis? An idcirco nullis vrgebere? *Foris vaſtabit eos gladius & intus pauor*, Id eſt, quantumcumque mala paueant, non deſinent eſſe mala. Tantum abeſt, vt pauore mitigentur, quin potius augeantur; Quod foris gladius infert, hoc intus ſuffert pauor. *Deut. 32.*

AT verò, *ſi Deo deſis*, hoc eſt videlicet, hoc eſt vere malum, hoc eſt malum quod à te totum pendet, hoc eſt malum cui præcauendo timor eſt opportunum remedium.

Quid eſt enim Deo deeſſe niſi quod tuum erat præſtandum, illi negare: niſi quem debebas cultum, non tradere: niſi quam exigebat in ſe confidentiam, diffiteri: niſi, vno verbo, peccare? At nonne hoc eſt verè malum, nonne hoc eſt duplex malum de quo expreſsè dicitur: *De malo ad malum egreſsi ſunt: & me non cognouerunt, dicit Dominus*. Id eſt, à malo peccati ad malum impœnitentiæ ſeu indurati animi tranſeunt; vel à malo relicti Creatoris ad malum requirendæ creaturæ ſe conuertũt: Quæ ſunt illa duo mala propter quæ cœli debeant *Obſtupeſcere & eorum portæ deſolari vehementer*. Nam quanto infinitè Creator excedit crea- *Ier. 9. Ibid. 2.*

turam, tantò malum culpæ quod Creatoris malum est, malum est grauius malo pœnæ quod creaturæ solum est malum.

Quàm sit porro à te illud malum, tam apertè liquet quam illud malum, esse peccatum: quàm illud esse voluntarium: quàm illud esse puniendum. *Quid enim punit aut odit Deus quam propriam voluntatem,* qua scilicet peccatum perpetratur, & qua vna sublata infernus non erit; quia non erit peccatum? *Scito & vide quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum & non esse timorem mei apud te, Dicit Dominus Deus exercituum*, Quia scilicet, quod erat postremum hîc à nobis demonstrandum, si fuisset timor, non fuisset illud malum; Nam vt testantur omnes Scripturæ, *Per timorem Domini declinat omnis à malo.*

S. Ber. Serm. 3. in Ref Dom.
Ier. 2.
Prou. 15. 16.

III. PVNCTVM.

NON *quod times igitur, timendum est, ne desit tibi Deus: sed ne tu desis Deo.* Nam, præterquam quod *nihil deest timentibus Deum,* Et verè omnis sicut Dauid potest affirmare, *Dominus regit me & nihil mihi deerit:* Licet etiam concederemus deesse aliquid, quid tandem illud? Nam quod timendum est timore rationabili de quo hic agitur, malum esse debet quod à nobis sic pendeat vt timore caueatur: quorsum enim alioquin timor? Non est autem tale illud malum *ne desit tibi Deus:* quale profectò est, *ne tu desit Deo.* Quis nempe non illud videat tam procul à te esse, quam istud totum tuum? Quis non illud intelligat quod dicebat Dominus, non esse in quouis solicito potestatem *Faciendi capillum suum nigrum vel album, neque ad staturam suam posse quidquam cogitando adÿcere?* Sunt hæc vni Deo propria, sunt hæc Diuina eius opera; Tibi autem quod tuum esset, præscripsit: Cur quæ sunt Dei, præsumis attingere: & quæ sunt tua, negligis? Nunquamne admonentem audiuisti Sapientem: *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper: & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.*

Ps. 33.
Ps. 22.
Matth. 5. 6.
Ecclesi. 4.

Addo, quod est valde considerandum, quoties de timore malorum agitur: non tam illud esse timendum malum quod vix continget, quam quod frequenter euenit: Malum autem quod times, *Ne desit tibi Deus,* præterquam quod exile malum est, vix etiam accidat; *Non est quippe inopia timentibus Deum:*

Ps. 33.

Qua de re infra fusius : At contra , *Ne desis Deo*, malum non modo perniciosissimum est, sed tam frequens & prope quotidianum , vt si paulo attentius quid in eo pecces attendas , totum te in illo viuere, totum te in illo esse malo perspicies.

Quamobrem Cum sancto Chrysostomo concludamus, & illud fixum maneat, Quid sit dolendum, quid timendum : Non quod extra nos malum accidit, sed quod in nobis à nobis efficitur : *Ne igitur*, inquit, *propter mortem tristeris; natura enim est : Tristare propter peccatum, voluntatis enim est culpa. Si quis mortem minetur, Dic ipsi: Institutus sum à Christo non illos timere qui corpus interimunt, animam vero occidere nequeunt. Si rei familiaris publicationem minetur, responde, nudus exiui de vtero matris meæ, nudus & reuertar illuc : Nihil in hunc mundum intulimus, manifestum est quod nec exportare quidquam poterimus. Et si tu non abstuleris, mors superueniens auferet, & si tu non iugulaueris, naturæ lex finem afferet. Nihil igitur eorum timeamus quæ nobis naturâ afferuntur, sed illa quæ ex mala nobis proueniunt voluntate.* Homil 6. ad Pop.

Vide in hac 3. parte, Dominic. 14. & in 4. Fer. 2. Hebdomad. 21. vbi hæc Veritas exhibetur:

Si quod creditur necessarium, petenti desit : credendum potius est non illud esse necessarium, quàm quod petenti desit.

ALITER etiam quæ supra est declarata Veritas, ad majorem perspicuitatem sic proponi & illustrari posset:

Qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit.

RATIO EST, *Quia qui non satis confidit Deo, non satis timet ne Deo desit.*

Sed qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis confidit Deo.

Ergo is etiam non satis timet ne ipse Deo desit, quod tamen longe magis est timendum & cauendum.

I. PVNCTVM.

PRIMA propositio sic breuiter expeditur. Est enim Deo deesse, non accipere media quibus nos vti vult Deus ad coagendum & collaborandum cum ipso. Medium verò frequentius & opportunius quod ad vsum nobis proponit, est Confidentia, de qua iam sæpe suprà, & de qua semper supersunt dicenda ex Scripturis, quæ hoc medium ita commendant siue ad spiritualia, siue ad temporalia bona obtinenda, vel auertenda mala, vt in eo totum ponant quod petitur: *Reuela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* Id est, propone illi quidquid volueris, & dum speres in eo, dum confidas in eius bonitate & prouidentia, certus esto quod de re proposita statuet & ordinabit quidquid erit conuenientius. *Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos,* QVIA SPERAVERVNT IN EO. *Dulcis causa,* inquit sanctus Bernardus, *Attamen efficax, attamen irrefragabilis. De quacumque tribulatione clamauerint ad me, exaudiam eos. Ecce numera tribulationes, secundum multitudinem earum, consolationes eius lætificabunt animam tuam, dummodo ad alium non conuertaris, dummodo clames ad eum, dummodo speres in eum, nec humile aliquod vel terrenum, sed altissimum ponas refugium tuum.*

Ps. 36. *Ibid.* *In Ps. 90.*

O suauitatem Diuinæ Prouidentiæ quæ se in re tam facili, tam profuse communicat! quid facilius quam in eo sperare qui potest omnia & qui promittit omnia in se sperantibus? Et tamen quàm pauci sunt qui vere sperent in Domino.

II. PVNCTVM.

SED *qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis confidit Deo.* In hoc enim est præcipue Confidentia, vt quidquid accidat, non defectu auxilij, non defectu Potentiæ vel Bonitatis Diuinæ id credatur accidere, sed alia ex causa quam iustè permittit Deus ad maius nostrum bonum. *Ipse enim dixit; Non te deseram neque derelinquam,* ait Apostolus, *itaut confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* At certe cum id dixit Deus, non sic intellexit aut intelligendum voluit quasi

Iosue 1. *Hebr. 13.*

nihil mali accideret illis quos protegeret: fuerunt enim ex his multi submersi aquis, igne consumpti, & aliis obnoxij calamitatibus, licet expresse dixerit: *Cum transieris per aquas tecum ero; & cum ambulaueris in igne, non combureris.* Vere tamen dixit Deus non defuturum, nec reuera defuit sicut dixit: Quia dum comburerentur, illis adfuit; & tùm ipsos comburi cum adesset Deus, & cùm sic fieri vellet, erat illis melius quam si combusti non essent. *Is. 43.*

Ex quibus illud patet quod dicitur, in hoc præcipue defectum Confidentiæ verti, *Si quis nimis timet ne ipsi desit Deus:* Vt sicut propriè Confidentia tùm esse dicitur quando firme speratur numquam defuturum Deum sicut promisit; sic diffidentia aut defectus Confidentiæ tùm esse agnoscatur quando dubitatur vel quando nimis anxie pertimescitur nùm forte desit, quasi non posset, aut quasi nollet adesse. Quod quidem accidit Moysi percutienti petram & Aaroni fratri eius, vnde & ipsi percussi sunt hac animaduersione vt terram promissionis propterea non sint ingressi. *Quia non credidistis mihi vt sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in Terram quam dabo illis.* *Num. 20.*

O pauendum supplicium deficientis Confidentiæ! ô tremendum Exemplum Diuinæ seueritatis in eos qui sic deficiunt!

III. PVNCTVM.

QVI nimis igitur timet ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit: Quia non satis confidit Deo, quod est Deo deesse, & non satis Deo confidere sic indicat quod nimis timeat in suis necessitatibus ne sibi desit aliquid; aut si forte, Deo sic permittente desit aliquid, ne tùm desit Diuina Prouidentia, ne tùm desit eius Potentia vel Bonitas, quod certe est impium cogitare, & quod valde timendum est ne tacite cogitet quisquis non confidit & quisquis nimis timet. *Quid timidi estis, modicæ fidei?* Cur nimis timent nisi quia non satis confidunt Deo? Aut cur non satis confidunt Deo nisi quia non satis bene cogitant & sentiunt de illius Potentia vel Bonitate? Nisi quia nimis timent ne forte nolit: ne forte non sit satis beneuolus? Nam si certò sibi persuaderent illum affuturum, aut illum æque bonum ac potentem vt adsit & confortet, quid timerent? Hoc autem ti- *Matth. 8.*

mere, hoc sentire, hoc cogitare ne non satis bonus sit aut beneuolus Dominus, certe est ita sentienti timendum & tremendum, siue quod valde offendat Deum, siue quod ita offensus grauiter puniat offendentem. *Timidis & incredulis pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure quod est mors secunda.* *Apoc. 21.*

Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim, venit ira Dei in filios diffidentiæ. *Ephes. 5.* Vide quænam sint illa inania verba, & quam damnosè te seducant. Vide quid mundus contra Veritatem propositam obiiciat, quid Caro, quid amor proprius vnde est ille tuus nimius timor. Quare sic times cum nihil accidat nisi volente aut permittente Deo? Reuolue hîc iterum quæ supra dicta sunt: Times paupertatem, times opprobrium, times morbos, times mortem, times aliquid simile: *Inania verba sunt, timores nocturni sunt*; non euenient hæc forte mala: Sed esto veniant, Nonne est moriendum? Nonne est aliquid patiendum in hac vita? Putasne malum esse, pati? Putasne paupertatem esse miseriam? *Inania verba sunt*, sic vrge pluribus: & perge tibi proponere quantùm seducant; nempe alios sensus de bonis & malis inducunt quàm Christus in Euangelio docuerit: alios de Bonitate Dei motus quàm vera pietas excitet, admouent; Quasi hoc sit tantum Deo esse bonum & beneuolum si nos ab omni temporali malo liberet, & quidquid caducum petierimus, indulgeat, atque in concupiscentiis nostris nos foueat. O seductionem pessimam! O formidandam Bonitatem! *Corripe me Domine, verumtamen in iudicio, & non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me.* *Ier. 10.*

Numquam disiungas Confidentiam à timore, nec timorem à Confidentia. Time ne nimis timeas quod non est timendum: & non satis timeas quod est verè tremendum. Sicut times Deum sic illi prorsus confide quia sic timetur, sic colitur Deus per fidem & confidentiam. Sic aperte Sapiens: *Metuentes Dominum sustinete misericordiam eius, & non deflectatis ab illo, ne cadatis; Qui timetis Dominum, credite illi, & non euacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia.* *Ecclesi. 2.*

Videri possunt quæ de fiducia frequenter alibi proponuntur.

Vera fiducia confidenti numquam infida.

In 2. parte, Feria 3. Hebdom. 4. post Octauas Paschæ.

Non

Non certius in spem itur quam contra spem.
In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 7.

Ad hæc autem verba de acceptis & multiplicatis panibus:

Et accipiens septem panes gratias agens fregit & dabat discipulis suis, vt apponerent, & apposuerunt turbæ, & manducauerunt & saturati sunt, & sustulerunt quod superauerat de fragmentis septem sportas. Marci 8.

Opportunæ forent hæ Veritates Practicæ.

Si vis quod non habes, da quod habes.
In 1. parte, Dominic. 2. post Epiphaniam.

Numquam melius homo sibi prospicit, quam si minus sibi prospiciens totum se in Deum suaque omnia projicit.
In 1. parte sexto Decembris, paulo aliter expressis terminis.

Non tam spectatur quid dones in Diuinis, quam quid non dones.
In 3. parte, Feriæ 6. Hebdom. 8.

Quod præsertim spectat Christus, non est quid ad se afferas sed quid à te auferas.
In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 13.

Ars omnium artium quæstuosissima, est eleemosyna.

CELEBERRIMVM est sancti Ioannis Chrysostomi Dictum, quod vt apertius appareat cum propositis Euangelij verbis conuenire, præmitti debet illorum Patrum sententia qui hanc *Homil. 33. ad Pop.*

panum multiplicationem ſenſu quodam morali referunt ad eleemoſynæ compenſationem & commendationem. *Saturata ſunt tanta millia*, inquit ſanctus Auguſtinus, *& nihil minoratum eſt*, & creuit eis *cibus, dum impenditur victus, ſic & eleemoſyna ſi indigentibus erogetur.* Sanctus item Cyrillus Alexandrinus: *Liberalitas nobis hoc miraculo commendatur, & quaſi magna voce dicitur, quanto plura Dabis liberaliter ac miſericorditer, tanto tibi plura largiùs confluent.* Nam, & ait ſanctus Leo: *Ille qui in ſuis paſcitur, quæ potuit augere dando, poteſt multiplicare ſumendo.* Et rurſum: *In omni hoc opere, illa interuenit manus quæ panem frangendo auget, & erogando multiplicat.*

l. 50. Hom. 39.
l. 2. in Ioan. c. 18.
Serm. 1. de Ieiun. decimi menſis, & collectis.
Serm. 10. de Quadr.

Cùm hæc autem eleemoſynæ virtus & efficacia variis exprimi poſſet verbis & ſenſibus, tum quæ aureo illo ex ore profluxit Veritas de arte omnium quæſtioſiſſima, conuenientiſſimè proponitur, & ex eodem facillimè declaratur: *Si enim*, inquit, *artis eſt, ad aliquam vtilitatem peruenire: Eleemoſyna verò nihil eſt vtilius: clarum eſt profecto quod & ars, & omnium artium eſt optima.*

Talis autem ratiocinatio ſic procedet planius, & in ſuas partes diſtribuetur æqualius:

Illa eſt omnium artium quæſtuoſiſſima quæ minori ſumptu majorem facit prouentum.

Sed Eleemoſyna minori ſumptu majorem facit prouentum.

Ergo eſt ars omnium quæſtuoſiſſima. Nec proinde timendum ne quid inde rei domeſticæ deteratur.

Quod ſane motiuum adiunctum aliis plurimum valet ad exercitium bonorum operum, eſtque illud primum quod ſic proponit ſanctus Leo: *Multis diuinarum ſcripturarum teſtimoniis edocemur, quantum eleemoſynarum meritum, & quanta ſit virtus. Certum eſt enim vnumquemque noſtrum animæ ſuæ benefacere quoties miſericordia ſua inopiæ ſuccurrit alienæ. Prompta ergo & facilis, dilectiſſimi apud nos largitas eſſe debet, ſi credimus ſibi vnumquemque id præſtare quod indigentibus tribuit.* Quaſi diceret, Tametſi ſuppetunt ex ſcripturis multa & eximia quibus ad beneficentiam permouemur, quia tamen inani iacturæ metu hinc retardamur, tollendus eſt iſte metus, vt ſimul tollatur tarditas in largiendo. Tunc enim nihil erit quo minus prompta & facilis eius euadat largitas, qui firme ſemel ſit perſuaſus nihil adeo ſibi largitate ſua deperire, vt potius multùm accreſcat.

Serm. 1. de Collectis.

Cum autem in prima propositione nihil possit esse dubij, hoc vnum ex secunda superest demonstrare, quod inter omnes artes eleemosyna minori sumptu majorem facit prouentum. Tres autem modi sunt quibus id patet: Primus est, cùm eleemosynæ tam certo promittitur regnum cœlorum, quàm crebro repetitæ habentur in scripturis hæ promissiones: *Eleemosyna facit inuenire vitam æternam: DA pauperibus & habebis thesaurum in cœlo; FACITE vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. DIVITIBVS huius sæculi præcipe, facile tribuere, communicare thesaurisare, sibi fundamentum bonum in futurum vt apprehendant veram vitam.* Tob. 12. Matth. 19. Luc 16. 1. Tim. 6.

Qualis enim ille est, Deus immortalis, qualis ille prouentus, qui promittitur eleemosynæ, quæ quando ex tota rerum vniuersitate conflaretur, quid tandem illa est rerum vniuersitas præ cœlo potiundo, præ vita consequenda æterna, præ regno beatorum possidendo? *Tanquam momentum stateræ*, inquit Deo Sapiens, *sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani quæ descendit in terram*; At certè non exigitur totus terrarum orbis, vt cœlum promittatur & detur, non centesima, non millesima, non definita quælibet eius portio petitur, sed qualis illa cumque fuerit particula, vel vnius frigidæ potus aquæ, quale quantumque est regnum cœlorum, huic tantillæ sitientibus datæ aquæ totum promittitur, totum traditur, totum in æterna relinquitur sæcula possidendum! Sap. 11.

O mira prouidentia & bonitas Creatoris, exclamat sanctus Leo, *vt vno facto duobus vellet esse succursum*: Viro scilicet miserando & miserenti. Nec reticendum quod ait sanctus Petrus Chrysologus: *Manus pauperis, Abrahæ sinus est vbi quidquid pauper acceperit, mox reponit. Thesaurus cœli est manus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat reponit in cœlum, thesaurisate*, inquit, *vobis thesauros in cœlo; Manus pauperis est gazophylacium Christi, quidquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo homo pauperi terram vt accipias cœlum. Da nummum vt accipias regnum, da micam vt accipias totum. Da pauperi vt des tibi, quia quidquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter.* Notanda certe sententia. Serm. 1. de collectis. Serm. 8.

Secundo, quia forte dici posset non eleemosynæ sed aliis simul infusis & acquisitis virtutibus, aut gratiis & Sacramentis concedi beatitudinem, age videamus in peccatore vel infideli desti-

tuto prorsus omni alio promerendæ beatitudinis titulo, quin potius multis iam nominibus sit inferorum reus; videamus inquam quid possit eleemosyna: Videamus quidquid est vsquequaque necessarium ad miserandum damnandi statum cum beato permutandum, illud posse ac reipsa efficere. Quid illud tandem est? Enumera gradatim omnes quæ requirantur ad infidelem animam vel peccatricem, gratias & virtutes siue quibus præueniatur ad fidem, siue quibus adiuuetur ad resipiscentiam, quibus confortetur ad perseuerantiam, quibus excitetur ad diuinarum actus virtutum, & quælibet Christianæ mentis officia, quibus contra cunctos roboretur hostes: videbis sigillatim omnia vel vniuersim in Scripturis ita promitti & dari eleemosynæ, nihil prorsus illi vt negetur quod vel desiderari possit, vel concedi ad perfectè beateque viuendum.

Tob. 4. *Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, sic enim fiet vt nec à te auertatur facies Domini: quomodo potueris, ita esto misericors: si multum fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartiri stude. Præmium enim bonum tibi thesaurisas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo, eleemosyna omnibus facientibus eam.*

Ecclef. 3. *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis: & Deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit eius in posterum, & in tempore casus sui inueniet firmamentum.*

Ib. 7. *Pauperi porrige manũ tuam vt perficiatur propitiatio & benedictio tua.*

Ib. 17. *Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conseruabit.* Quasi sigillum esset, vel quasi syngrapha sigillo Dei obsignata, vt stato tempore, mercedem ei rependat.
Ib. 29. Quod & consequenter confirmans. *Conclude,* inquit, *eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. Super scutum potentis, & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit.*

Serm. 50. de Temp. *ET alia multa sunt,* inquit sanctus Augustinus, *Diuini eloquij documenta quibus ostenditur multum valere eleemosynam ad extinguenda & delenda peccata; proinde illis quos damnaturus est, imo plus illis quos Coronaturus, solas eleemosynas imputabit tanquam dicens, difficile est vt si examinem vos, & appendam vos & scruter diligentissime facta vestra, non inueniam vnde vos damnem: Sed ite in regnum: Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Non ergo itis in re-*

gnum quia non peccastis, sed quia vestra peccata eleemosynis redemistis. Non certe magnis eleemosynis, cùm de cibo & potu ac similibus cuilibet obuiis expressa fiat mentio; magna vero & multa redimantur peccata cum alioquin nisi factis eleemosynis redempta essent, sempiternis fuissent in inferno luenda suppliciis.

Tertio denique quod supradictis additum, valde illustrat propositam quæstionem, non cœlestium modo rerum eleemosyna prouentum facit maximum ex minimis quas largitur rebus, quod certe multum est; sed ipsorum etiam temporalium tantam aduenit copiam commodorum, quantam nulla possit ars alia suo comparare artifici. Quod quia vix credi posset, idcirco pluribus & Scripturæ & Patres in eo firmiter decernendo, insistunt.

Nec mirum quidem esset si veteres tantùm scripturæ quæ carnali populo carnalia & temporalia magis proponebant, istud adstruerent & identidem inclamarent: *Quoniam Dominus retribuens est & septies tantum reddet tibi:* Hoc est multoties quam dederis: sed quis non miretur cœlestium & temporalium assertorem Dominum de his etiam temporalibus loqui sic abundanter, *Date & dabitur vobis, mensuram bonam & confertam & coagitatam & superefluentem dabunt in sinum vestrum: eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis.* Quod & egregia similitudine repræsentabat Apostolus, *Qui parce seminat parce & metet, & qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet.* Tum paulo post: *qui autem administrat semen seminanti, & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ.*

Eccles. 35. Luc. 6. 2. Cor. 9.

SEMEN est eleemosyna, Diuus ait Chrysostomus, *quia non est sumptus sed reditus.* Sic & sanctus Augustinus: *Fœcundus est ager pauperum, cito reddit donantibus fructum. Si vis esse mercator optimus, fœnerator egregius, da quod non potes retinere.* Sanctus etiam Leo: *Constans esto Christiane largitor; da quod accipias, sere quod metas, sparge quod colligas, noli metuere dispendium, noli de dubio suspirare prouentu. Substantia tua cum bene erogatur augetur. Quamuis enim non habeas nisi quod acceperis, non potes tamen non habere quod dederis. Qui ergo pecunias amat, & multiplicare opes suas immodicis optat augmentis, hoc potius sanctum fœnus exerceat, & hac vsurarum arte ditescat.*

Serm. 75. de Verb. Dom. Serm. 6. de Ieiunio.

Quæ plura de his videri possent, quia sunt obuia, prætermit-

tuntur, satisque patet ex dictis quod erat demonstrandum, talem inter omnes artes esse eleemosynam quæ minori ex impensa maiorem fructum referat, ac proinde magis esse quæstuosam. Quod & plurimum confirmatur ex his quæ affert declarando suo dicto Diuus Chrysostomus; *Et artium quidem sæcularium*, inquit, *vnaquæque suum habet quod accepit meritum, verbi gratia, agricultura pascit, textoria vestit, imo vero nec hoc vlla potest à semetipsa vobis conferre. Et si libet, agriculturam examina primam, nam nisi ligonem habuerit & vomerem, falcem, securim & alia plura mutuetur: & carpentariam vt aratrum pangat, & iugum paret & plaustrum, vt spicas excutiat: & coriariam vt & lorum faciat: & ædificatoriam vt & arantibus tauris stabulum ædificet & serentibus agricolis domum: & succisoriam vt ligna secentur: & pistoriam: post hæc omnia nusquam apparebit. Similiter & textoria, cum aliquid faciat, multas secum artes conuocat vt proposita secum expediant: quod si non accesserint, & manum porrexerint, hæc quoque similiter vt illa remanebit inops. Et artium quæque alterius indiget artis. Cum autem oporteat misereri, nihil aliud nobis opus est sed sola voluntas est necessaria.*

Homil. 33. ad Pop.

Quod si dicas quod pecuniis opus est & habitationibus, & vestimentis & calceamentis: illa lege Christi verba quæ de vidua dixit, & ab angustia desiste: licet valde sis pauper, & mendicantibus pauperior, si duo minuta contuleris, totum explesti: etsi des panem eum habens solum, ad perfectionem artis venisti. Hanc itaque suscipiamus artem & scientiam, & obeamus, melius est enim hanc scire quam esse regem & diademate coronari: Non enim est hæc sola eius præcellentia quod aliarum non indiget, verum & diuersarum rerum est expeditoria & multarum quidem & omnigenarum. Domos enim ædificat in cœlis semper mansuras, & qui se consecuti fuerint docet quemadmodum immortalem fugiant mortem & tibi thesauros donat qui nunquam assumuntur, sed omne damnum effugiunt tam à latronibus quam à vermibus & tempore. Si quis circa frumentorum conseruationem hoc solum te docuisset, quid non reddidisses vt inabsumptum multos annos posses conseruare frumentum? Ecce autem hæc non in frumento tantum, verum & in omnibus docet & quomodo parta, & anima & corpus indiminuta conseruentur ostendit.

Luc. 21.

Et quid opus est omnia particulatim dicere huius artis merita? hæc namque te docet quomodo possis similis Deo fieri, quod est omnium summa bonorum. Vides quomodo non vnum huius est opus sed multa?

Non alterius indigens artis domos ædificat, texit vestes, inabsumptos parat thesauros, facit vt mors superetur, diabolum cohibet, Deo reddit similes. Quid igitur hac arte fuerit vtilius? Nam aliæ quidem cum dictis & cum præsentis soluuntur vita, & morbo laborantibus artificibus nusquam apparent, & earum opera durare non possunt, & laboris indigent & laboris multi, & aliorum mille: Hæc autem cum mundus præterierit maxime tunc apparet, cum fuerimus mortui maxime tunc coruscat & opera monstrat à se gesta, nec laboris indiget nec alterius huiusmodi cuiuspiam operationis: verum & ægrotante te fructum affert & annis confecto & ad futuram tecum vitam emigrat, nec vnquam te deserit. Hæc & Sophistis & Oratoribus potentiorem te efficit. Nam illi quidem in suis præcellentes artibus multos habent æmulos: Hac autem pollentes, infinitos habent pro se orantes: & illi quidem hominum assistunt tribunalibus, iniuriam patientibus exhibentes patrocinium, at & frequenter iniuriam facientibus: hæc autem Christi adstat tribunali, non tantum patrocinans, verum & ipsi persuadens Iudici vt reo patrocinium præstet, & pro eo sententiam ferat: & licet millies peccauerit, coronat & victorem promulgat. Ait enim Deus, date eleemosynam, & omnia erunt munda.

Et post multa, *Hæc qui hîc erogas, illic sunt, repetitur mutuum, fœnus, & debitum. Nam Chirographa tibi Deus fecit, ait enim qui miseretur inopis fœnerat Deo. Arrhabonem tibi dedit & vades, & hoc cum Deus sit. Quem arrhabonem? Præsentis vitæ sensibilia, spiritualia futurorum primordia; quid itaque differs & torpes, cum iam tanta receperis & hæc expectes?*

Quò etiam illud eiusdem referas, *Hîc erudiamur vt magna in dandis eleemosynis largitate vtamur, quô datis paruis adipiscamur magna. Quomodo enim paria sunt, dic obsecro dare parum argenti & obtinere peccatorum remissionem? Pascere esurientem, & in die illa horribili fiduciam assequi & audire verba nulli regno conferenda, esuriui & dedistis mihi quod comederem.* Et nonnullis interiectis: *talia* inquit, *animaduertentes, ita respiciamus pauperes quasi operarios qui occasiones salutis dare nobis possunt & eis largiter hilarique promptitudine cum eis communicemus.* *Hom. 34. in Genes.*

Sanctus denique Prosper vbi agit de promissionibus Dei & præsertim de ista Christi quæ habetur Lucæ vndecimo: *Verumtamen quod superest, date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis:* sic accommodate concludit, *O quam breue compendiosumque sacrificium* *Parte 2. c. 7.*

quod intrinsecus atque extrinsecus totumque hominem mundat; Tum inter varia quæ conglobat eleemosynæ commoda, *hæc*, inquit, *fænerat Deum, hæc continet regnum cælorum; hæc est quæ discernit agnos ab hædis: hæc est quæ ad dexteram collocat iudicis: hæc angelis sociat: hæc ex seruis filios Dei fieri præstat. Concurrite omni ex genere peccatores, concurrite omnes ex vitiis erroribusque leprosi: Concurrite omnes quolibet flagitio maculati atque immundi pœnitentes: concurrite ad tam magnum compendiosum, vtileque sacrificium cum omni lætitia offerentes. Hilarem enim datorem diligit Deus. Prout quisque quod offerat habuerit; hoc offerat munus. Quod ita noster princeps sacerdotum instituit, acceptumque præ omnibus esse mandauit, vt vsque ad duo minuta calicemque aquæ frigidæ mensuras huius perduxerit sacrificij: pacem promittens, & si hæc desunt, hominibus bonæ voluntatis.*

Licet porro hæc ita sint & quantumcumque suis affecto rebus multum valere possint ad persuadendam in pauperes largitatem, quia tamen ad hanc persuasionem diuina est opus fide quę in multis est valde modica; idcirco qui nimio rerum suarum tenentur affectu, vix se persuaderi patientur: vnde & quibus Christus panem & pisces multiplicauit, ij erant, qui suis ita renuntiauerant vt omnium obliti de vno sequendo Christo vel de sua vna salute negotianda mouerentur; Quamobrem hæc opportuna etiam videretur Veritas Practica:

Nisi pauper affectu sis, vix satis affectus eris in pauperes.

RATIO EST, *Quia vix satis affectus eris in pauperes si ex parte tantum necessitatibus eorum prospicis; & qua etiam parte prospicis, multum deficias.*

Sed nisi pauper affectu sis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prospicies: & qua etiam parte prospicies, multum in illa deficies.

Ergo & vix satis affectus eris in pauperes; nec quod debes exolues, nec te omissæ misericordiæ tantùm fructu priuabis, sed te culpæ reum & pœnæ consequentis constitues.

PRIMA

PRIMA propositio probe intellecta, probe probata est; atque etiam vt apertius intelligatur, non est longiori opus discursu. Quis enim illum satis affectum erga Iustitiam & suos Creditores credat, quibus cùm debeat centum quæ possit commodè reddere, reddat tantùm quinquaginta quæ non sint etiam satis probati pretij? Quis illum satis affectum ad pietatem & obedientiam pronuntiare ausit, qui cùm totam posset & deberet quadragesimam ieiunare, mediam tantùm obseruet, & laxius quàm ieiunij leges ferant. Nonne propterea condemnatus est 1. Reg. 13. Saül quod ex duobus quæ à Samuele mandatis acceperat, vnum 15. penitus non præstitit: & aliud ex parte tantum expleuit? Nonne hoc erat eorum vitium quibus Dominus per Prophetam: *Ecce in die ieiunÿ vestri inuenitur voluntas vestra.* Et quibus per seipsum: Is. 58. *Væ qui decimatis mentham & anethum & cymimum, & reliquistis quæ* Matth. 23. *grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omittere.*

Sic plane cùm ex multis, vt pòst dicetur, partibus, necessitati pauperum sit à nobis prospiciendum: quis credat suo satis muneri facere, si cùm posset & teneretur omnes explere partes, vnam tantum attingat, in qua etiam obeunda, multùm deficiat? *Vos non intratis, nec introëuntes sinitis intrare.* Matth. 23. Quasi diceret Dominus: cùm vtrumque præstandum esset, neutrum facitis. Et licet in introducendis aliis videamini vestram conferre industriam: vos tamen in hac parte ita deficitis, vt nihil restet quod præstetis. Quò illud spectat: *Omni habenti dabitur & abundabit: ei autem qui non* Ibid. 25. *habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo:* Vnde sequitur: *& inutilem seruum eÿcite in tenebras exteriores.* Nempe inutilis seruus qui quod debet non facit: & qui quod etiam facit, non bene facit.

II. PVNCTVM.

SED *nisi pauper affectu sis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prospicis: & qua etiam parte prospicis, multum deficies.*

Pauperem affectu esse, perinde est, ac non affectum esse diuitiis. Sicut enim diues in Scripturis dicitur non is tantum qui diuitias possidet, sed qui vel cum affectu possidet vel possidere desiderat, vel non possidere metuit: sic pauper spiritu & affectu qui

siue careat, siue abundet diuitiis, nullo earum affectu tenetur.
Prou. 13. Vnde est illud Sapientis : *Est quasi diues cum nihil habeat : & est quasi pauper cum in multis diuitiis sit.* Nisi tu autem sis ita pauper & nullo plane inordinato affectu circa diuitias mouearis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prouidebis: Nam illa inordinata cordis affectio, si te omnino non impediat à largiendo aliquid, obstabit tamen quò minùs tantum largiaris, quantum necesse est, seu quantum pauperis exigit præsens necessitas.

Vel enim simulabis te nescire, vel non posse, vel esse alios qui commodius possint: aut denique, te non teneri, licet esse possit præceptum quando videlicet satis apparet pauperum extrema indigentia. Tunc enim illud diuinum valet præceptum : *Ego præcipio tibi vt aperias manum fratri tuo egeno & pauperi qui tecum versatur in terra.* Id est, quem nosti pauperem. Alioquin, *si non pauisti, occidisti,* ait sanctus Ambrosius, refertque Diuus Thomas, vbi de his expresse agit. Iam verò quid est quod tùm à dando te auocet nisi affectus deprauatus ? Cum enim, vt supponimus, nòn ignores extremam illam pauperis necessitatem, cum probe possis illi succurrere, cum satis scias quanta inde lucra vel detrimenta importentur, prout debitum persolueris vel neglexeris, quid est quod illud negligas, nisi quia nolis ? aut quid est quamobrem nolis nisi quia nimis illud amas quod esset dandum ? Recte enim Diuus Augustinus : *Cum superflua terrena diliguntur, arctius adepta quàm concupita constringunt : aliud est enim nolle incorporare quæ desunt, aliud iam incorporata diuellere.* Quod si dicas te nescire vnquam extremam egeni necessitatem, vide quid dicas, & hîc vide fallaciam quam Dominus vocat diuitiarum : sic enim diuitiæ fallunt se amantes, sic inducunt illos in eam mentem vt sibi fingant se nescire quod sciunt, vel quod scire possunt, & quod nescire peccatum est. Quod apte Sapiens sic expressit : *Animæ dolosæ errant in peccatis : Iusti autem misericordes sunt, & miserentur,* id est, qui non sincere ambulant, sibi fingunt non id esse peccatum quod appetunt : qui autem iusti sunt & sinceri nihil tale fingunt, sed quando exercenda est misericordia, tunc illam vere colunt & exercent.

Deut. 15. — 2. 2. q. 32. a. 5. — Ep. 43. — Prou. 13.

Quod si etiam dicas te non semper posse, te tuas habere necessitates quibus prouideas, vide hic iterum quàm sint fallaces tuæ diuitiæ seu diuitiarum cupiditates; Vide an quas dicis necessitates,

sint meræ vanitates, & profusi sumptus; Vide nùm tibi quadret illud Prophetæ, quamque sit expauescendum: *In alis tuis inuentus est sanguis pauperum & innocentum*; Id est, in laxis illis vestibus quæ ne deessent, illud pecuniarum exhaustum est quod multis alendis pauperibus sufficiebat & cuius defectu perierunt. Ier. 2.

Aut si forte mauis in futuros & impendentes aduersos casus quod non largiris reseruare, ac dum interim fame pauperes enecantur, tu vanas tuas solicitudines quas mentito nomine vocas necessitates nutrias ac sustentes, an te tuo putabis solutum debito? Caue id putes, nam vel hoc solo nomine quo sunt superflua quæ tu reseruas non sunt tua sed pauperum, quo sensu dixit sanctus Basilius, & refert etiam Diuus Thomas loco suprà memorato: *Panis est famelici quem tu tenes: nudi tunica quam in conclaui conseruas: discalceati calceus qui penes te marcescit: indigentis argentum quod possides inhumatum.* Et horum radix malorum sola est cupiditas non repressa, solum illud quod non sis affectu pauper.

ATQVE vt etiam liberalius tecum agam, quam tu agas cum egenis: non immorabor diutius in his quæ à te omittuntur; nec vltra quæram an satis sit quod largiris, sed quali animo largiaris videamus: & quod est alterum propositionis caput, *quam multum in hac etiam parte deficias quam obire videris*, expendamus.

Nonne quod in largiendo præcipue commendatur, est, hilaris ac promptus animus, qui quod agit, libenter agat? Nonne sic expresse Scriptura; *Bono animo gloriam redde Deo: In omni dato hilarem fac vultum tuum. QVI miseretur, in hilaritate. NON ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus.* Nonne quibus illa deest in tribuendo hilaritas multum illis deest in hoc ipso quod tribuunt? At responde quibus illa deest hilaritas nisi quibus ipsa deest de qua nobis hîc quæstio, *paupertas spiritus & affectus?* Nonne quanta est rei dandæ cupiditas, tanta est datæ tristitia; & quantæ est ista maior tristitia, tanto est illa minor hilaritas quæ summa esse debuerat? Eccles. 32. Rom. 12. 2. Cor. 9.

O quam verè sanctus Augustinus; *Plerumque fit à tristibus & à murmurantibus vt careant tædio interpellantis, non vt reficiant viscera indigentis. Si panem dederis tristis, & panem & meritum perdidisti.* In Ps. 42. O pauendam sententiam.

III. PVNCTVM.

HINC *igitur euidenter patet quod nisi pauper affectu fueris, vix satis affectus eris in pauperes*: Vix satisfacies debito succurrendi pauperibus in extrema illorum necessitate: Vix illud fateberis debitum; Vix illam agnosces necessitatem, aut si quam forte agnoscis, dolebis te id scire quod ignorare non potes, & quidquid in illo dolore dones, donum ita deteretur vt fructu suo careat. Hinc apte Sapiens: *Qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis*, Nam vel amore, sibi eas reseruabit: vel amorem earum reseruans non nisi tristis dabit quidquid dederit: Quod vtrumque perinde est infructuosum. Vnde & Alius etiam opportune: *Nihil est iniquius*, inquit, *quam amare pecuniam, hic enim animam suam venalem habet, quoniam in vita sua projecit intima sua*. Quasi diceret, mauult pecuniam quam animæ salutem: pecuniâ illâ quam sibi seruat, sibi suam vendit & perdit animam, dum magis prospicit conseruandæ pecuniæ quàm seruandæ animæ. Qua profecto in re videtur omnem exuisse humanitatem & sine vllis misericordiæ visceribus crudelem vitam ducere.

Eccles. 5. *Ecclesi. 10.*

Quod & Propheta, more suo, sic insigniter obuelauit: *Et dixit Ephraim; Diues effectus sum, inueni idolum mihi*: Nempe diuitias seu diuitiarum affectum quem vt idolum colit qui non est pauper affectu & velut quidam idololatra, quæ sunt Diuini cultus & salutis animæ, pene videtur abjicere.

Osee 12.

Quamobrem, *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere*, si cor non apposueris, facile fluent è tuis manibus in manus pauperum; si vero consideraueris quam inaniter aliunde fluant, non minus facile persuadeberis cor illis tuum non apponere, ne tu cum illis effluas & pereas. Sic illa duo simul inter se conueniunt, *cor non apponere diuitiis, & diuitias libenter elargiri*, vt vtrumque sibi vicissim seruiat, & obsecundet. Non est videlicet diuitiis cor apponendum vt illas libenter largiaris: Si vero etiam libenter largitus fueris, sic disces cor non apponere: Quemadmodum *dilectio facit præcepta seruare*, vt ait sanctus Augustinus, *& præcepta seruata faciunt dilectionem*: sic de contemptu pecuniarum ad eleemosynas, & de eleemosynis ad contemptum pecuniarum sanctus Ioannes Chrysostomus: *Dans*, inquit, *eleemosynam sicut oportet dare, discit*

Ps. 61. *Tract. 82. in Ioan.*

aspernari diuitias: Qui pecunias didicit aspernari, malorum radicem excidit: itaque non minus accipit quam præstat beneficium, non eo solum quod debitum & retributio sit eleemosynæ reposita, verum & quod anima sapiens & alta fiat & diues. Qui dat eleemosynam discit non admirari pecunias, neque aurum. Hac autem instructus mente maximum in cœlum ascendendi principium accepit, & innumeras contentionis & litis & inuidiæ & tristitiæ sustulit occasiones; Atque in vnum multa contrahens: *Cum velit pauper fieri, suæ purgat oculum animæ.* Quasi diceret, quod purgatus animæ oculus contulit acquirendæ paupertati: hoc acquisita paupertas refert oculo animæ magis ac magis semper purgando. Hom. 36. ad Pop.

De his vide plura, Verbo *Eleemosyna*, in hac & sequenti parte.

HAC Hebdomada, quæ supersunt consideranda ex Sermone Domini, referuntur ad septem Petitiones Orationis Dominicæ, ibidem expressas, quibus quia singula vitia quæ dicuntur Capitalia opponuntur: ex hac potissimum oppositione Veritates Practicæ deducentur.

FERIA SECVNDA.

DE PRIMA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, CVI SVPERBIA OPPONITVR.

Sanctificetur Nomen tuum. Matth. 6. & Luc. 11.

VERITAS PRACTICA.

Primæ petitioni prima se opponit Superbia; Quod illa petit, hoc ista impetit.

RATIO EST, Quia quod prima petitio petit, est, vt ante omnia Diuinum celebretur Nomen.

Atqui hoc prima impetit & expugnat superbia.

Ergo primæ petitioni prima se opponit: & quod illa recte petit, ista directe impetit. Vnde profecto est vt quam sit damnosa superbia, manifestius agnoscatur.

I. PVNCTVM.

IN duobus Euangelij locis ac diuersis, vt putatur, temporibus, pronuntiata est hæc cœlestis & Diuina Oratio, quæ Domini seu Dominica nuncupatur. Primo quidem hîc continuans suum sermonem Dominus, tùm vero post interrogatus de orandi modo, sic vbique nos idem edocet, *Cum oratis dicite, Pater noster qui es in cœlis, Sanctificetur nomen tuum.* Luc. 13. Hæc est prima petitio de qua priùs quam mediteris, Agnosce hîc & venerare in Christo Domino tria illa notissima Diuinitatis attributa, quorum primum est Bonitas quæ in eo apparet quod ita particulatim & distincte nos docere voluerit quid esset orandum. Secundum est Sapientia quæ relucet in admirabili structura huius orationis in qua & precatio bonorum, & deprecatio malorum tali ordine connectuntur, vt quæ sunt potiora, præcedant; & sic paucis omnia verbis comprehendantur, nihil vt desit petendum, quod non in aliqua petionum includatur. Tertium est Potentia quam manifestè declarat, promittendo certum huic orationi effectum, dummodo sincerè, ex animo, & non ficte pronuntietur. Non enim omnes sincere orant, non omnes ex animo volunt quod ore postulant, aliud ore petunt, & aliud corde appetunt. *Septem nequitiæ sunt in corde viri*, vt ait Sapiens, id est septem Prou. 26. capitalia vitia quæ septem petitionibus huius orationis Dominicæ sic opponuntur vt vel non sit pronuntianda oratio, vel deponendum vitium. O fœlicem necessitatem deponendi vitij cum quo nec ipsa legitime possit oratio Dominica pronuntiari!

Ac primæ quidem petitioni primum seseopponit vitium, nempe superbia quæ hoc ipsum plane expugnat & impetit quod illa petit. Quid est enim quodprima petit petitio, quid est dicere,

quid est à Deo petere cum illi dicitur: *Sanctificetur nomen tuum?* Expende accurate, & disce illud esse quod primum est ex omnibus desiderandis optandum & petendum: nempe vt agnoscatur Deus ab omnibus, vt ante omnia Diuinum celebretur nomen, vt de Deo omnes magnifice sentiant & loquantur: vt quàm sit sanctus, quàm bonus, quàm colendus omnibus innotescat, & reuera Eum omnes ita colant, & prædicent, *Tremiscant & paueant omnes Deum Danielis, Ipse est enim Deus viuens & æternus in sæcula.* Dan. 6.

Sic dicitur sanctificari nomen Dei, vt interpretatur sanctus Augustinus, quatenus Dei notitia talis habeatur vt non nisi sanctus prædicetur & nihil de illo nisi sanctum cogitetur & dicatur. Nihil denique sanctum in vnaquaque creatura putetur, nisi ab illo sanctitatem deriuet: ac proinde omnis omnium Sanctorum gloria in illum referatur. Addit vero Diuus Chrysostomus, sic perfecte sanctificari nomen Dei, si per sanctam nostram vitam agnoscatur esse sanctus, si nos ita sancte viuimus, vt ex sanctitate vitæ nostræ agnoscant omnes gentes sanctum esse Deum nostrum, & eum vnum colendum. Sic fusiùs orabat Sapiens: *Sicut in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis, vt cognoscant te, sicut & nos cognouimus, quoniam non est Deus præter te Domine.* Ecclesi. 36. Hoc autem dicitur primum esse optandum & petendum, quia hic est finis noster, vt Deum reuereamur & colamus: hæc eius gloria propter quam nos condidit: *Et omnem*, inquit, *qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creaui eum, formaui eum, & feci eum.* Is. 43. Finis autem ante omnia primum est quod in mente & intentione habendum est vt ad illum cætera referantur. Nam vt ait sanctus Thomas, *Causarum adinuicem ordinatarum si prima subtrahatur, necesse est alias subtrahi. Prima autem est causa finalis:* 1.2 q.1.a.2. Vnde & illud vulgare in Ethicis, *Finis cognitio, vitæ humanæ est ordinatio:* Sicut sagittarij, quem spectemus scopum habeamus. Cùm itaque sit ille scopus quò nos omniaque nostra dirigere cum Diuina Gratia debeamus: quid aptius quàm hoc primum petere, quam hoc primum exoptare, quam hoc primum & postremum cum Christo dicere; *Pater, clarifica Nomen tuum.* Ioan. 12.

II. PVNCTVM.

ATQVI *hoc prima impetit & expugnat superbia.*

Ecclesi. 10. Primò quidem vt est, *Initium omnis peccati*, quemadmo-
1. 2. q 84. dum dicit Sapiens, & sicut interpretatur Diuus Thomas in hoc
a. 2. sensu quod in omni peccato peccator prætendat aliquam excel-
2. 2. q. 162. lentiam ex qua vel ad quam mouetur in peccatum. Est autem ta-
a. 7. lis excellentiæ prætensio maxime propria superbiæ quæ proinde dicitur causa & radix omnis peccati ex parte auersionis à Deo; sicut cupiditas ex parte conuersionis ad Creaturas. Cum itaque omnia in genere peccata, & vnumquodque in particulari obstent quo minus sanctificetur nomen Domini quo à nobis modo sanctificari debet; idcirco recte dicitur huic petitioni primam sese opponere superbiam quæ prima est in omni peccato, vnde & Tobias
Tob. 4. filio: *Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.*

Deinde vero strictius considerata superbia vt est speciale peccatum, expugnat & impetit quod dictum est, de sanctificando Dei nomine: quia cùm sit inordinatus propriæ excellentiæ appetitus, sic mouet hominem ad sui nominis celebrationem & commendationem, vt primum id sit quod superbus desideret, quod prætendat, quod pro fine habeat, & quod primum à Deo pe-
Gen. 11. teret, si auderet: *Celebremus nomen nostrum: FACIAMVS nobis*
1. Macch. 5. *nomen. IN cœlum conscendam: ascendam super altitudinem nubium,*
Is. 14. *similis ero Altissimo.* Hi sunt proprij motus superbiæ qui nulla habita ratione sanctificandi Diuini nominis, vnum superbi quem mouent hominis nomen & existimationem prætendunt euehere & celebrare. Quod quidem non modo non est sanctificare & prædicare nomen Domini, quod primum petebatur in oratione Dominica, sed è contra manifeste est sese opponere illi Diuino nomini prædicando, quatenus inordinate id prætenditur vel tanquam finis operum, vel in modo ardentiori expetendæ propriæ gloriæ, vel ex alia denique circumstantia quæ ordinarie comitatur hunc inordinatum propriæ excellentiæ appetitum: vnde præcla-
Ecclesi. 10. re Sapiens, *Initium superbiæ est, apostatare à Deo*, Id est, vt expli-
2. 2. q. 162. cat sanctus Thomas, hæc est prima superbiæ pars, deficere à Deo,
a. 7. seu quod idem est, reuocare hominem à Deo celebrando & colendo,

lendo, ad se potius celebrandum & colendum. O detestandam superbiam propter quam homini à Deo dicitur, *Cum sis homo, & non Deus, dedisti cor tuum quasi cor Dei!* Expende verba & expauesce. *Ezech. 28.*

III. PVNCTVM.

PRIMAE ergo *petitioni prima se opponit superbia, & quod illa petit, hoc ista impetit,* Quatenus illa Diuinum ante omnia & in omnibus petit celebrari nomen, atque illi vni referri quæ debetur gloria: Contrà verò superbia de solo superbientis nomine & celebratione cogitet, moueatur, & omnia idcirco moueat. *Iuxta pascua sua adimpleti sunt & saturati sunt, & leuauerunt cor suum & obliti sunt mei.* Id est, Cùm ego pascerem eos, cùm eis benefacerem, non Pastorem aut Benefactorem respexerunt, sed pascua, sed sua bona & dona quæ magis dilexerunt quam donantem, & suis naturalibus donis & bonis sic repleti & saturati sunt vt nihil aliud præter se commendandos & celebrandos cogitarint. *Frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput ex quo totum corpus,* Vide locum Apostoli & compungere quod non modo in indifferentibus & obuiis quibusque objectis se superbus respiciat & respiciendum velit magis quam Deum, sed in sanctioribus illis obseruantiis & piis exercitationibus, quales sunt Oratio, Eleemosynæ, & Ieiunia; tùm vbi maxime Deus esset spectandus, minus sæpe attenditur, & vbi animus magis esset deprimendus, tùm magis exaltatur. *Oseæ 13.* *Coloss. 2.*

Vnde in antecedenti & consequenti sermonis texru Dominus, *Nesciat,* inquit, *sinistra tua quid faciat dextera tua. Cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo.* Quasi diceret, vnum Deum cura cui placeas, & humanam illam complacentiam quæ sese contrà ingerit prorsus abjicias. *Non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra.* *1. Thess. 2.*

Neque id tantùm initio operis præcauendum, sed in medio & extremo fine, Nam vt ait sanctus Gregorius, *Opera nostra, tribus modis, antiquus hostis insequitur, vt videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur, in interni Iudicis conspectu vitietur. Aliquando nam-* *1. Mor. 38.*

que intentionem polluit; aliquando in ipsa actione se quasi in itinere opponit, vt cùm per propositum mentis securior quisque egreditur, subjuncto latenter vitio quasi ex insidiis perimatur. Aliquando vero nec intentionem vitiat, nec in itinere supplantat, sed opus bonum in fine illaqueat, quantoque vel à domo cordis, vel ab itinere operis longius recessisse se simulat, tanto ad decipiendum bonæ actionis terminum astutius expectat.

Certe quando abessent cætera quæ tam multa sunt ad coercendam superbiam; ista consideratio plurimum valere debet, quod sic impetat & euertat illud primum omnium nobis à Christo propositum quod desideremus, quod petamus, quod impetremus; sicque fiat vt nihil petas, nihil prosit oratio, & forte id tibi possit
Ioan. 16. objici quod Apostolis: *Vsque modo non petisti quidquam in nomine*
2. Reg. 12. *Domini. NE nomini meo ascribatur victoria:* Habeto illud Ioab frequens & familiare, ac vide in 2. parte Dominicam 5. post Pascha.

FERIA TERTIA.

DE SECVNDA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, CVI AVARITIA OPPONITVR.

Adueniat Regnum tuum. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Qui terrena nimis desiderat, timet potius quàm reuera desideret, vt adueniat regnum Dei.

SENSVS EST, Non tantum de desideriis rerum habendarum, sed vel maximè de affectu rei habitæ & possessæ qui

quanto est vehementior, tanto magis timere facit quàm optare aduentum illius regni quod petendum proponitur.

RATIO EST, *Quia quisquis ex deprauatione affectus valde timet mortem, timet potius ne adueniat Regnum Dei, quàm reuera illud desideret.*

Sed qui terrena nimis desiderat, aut qui suis nimis afficitur, valde timet mortem ex deprauatione sui affectus.

Ergo & magis timet ne adueniat Regnum Dei, quàm vere illud desideret; Quod quia valde est inordinatum, cauendum istud vitium vnde est tanta inordinatio.

I. PVNCTVM.

TRIPLEX hîc regnum intelligi posset; primum illud de quo dicitur, *Regnum Dei intra vos est.* Secundum de quo Luc. 17.
passim Scripturæ; *Domini est regnum, & ipse dominabitur* Ps. 21.
Gentium; Nempe vt vbique regnet pro sua voluntate & pro eo ac meretur. Tertium denique quò alia duo nos ducunt, est regnum cœleste & æternum quo in Beatis tam perfecte regnat quàm vult ipse regnare. *Possidete paratum vobis regnum*: Hoc est propriè Re- Matth. 25.
gnum quod petimus, *Vt adueniat.* Nempe vt eò aliquando perueniamus cum ipsi placuerit: Vel indicamus nos iam esse paratos, nos nihil in terris remorari, nos vnum Cœlum & cœlestia cogitare & concupiscere, *Expectantes beatam spem & aduentum glo-* Tit. 2.
riæ magni Dei & saluatoris nostri IESV Christi. Sic enim ipse nos semper esse paratos voluit, velut seruos expectantes Dominum, quacumque hora veniret aut vocaret. *Et hoc gratissimi serui est,* inquit sanctus Chrysostomus, *Neque inhærere præsentibus, neque* Hom. 20.
magnum aliquid quæ videntur putare; sed ad Patrem semper vrgeri, semperque in futura gestire: quod certe de optima oritur Conscientia, & mente terrenis omnibus exuta.

Quæ postrema sancti Doctoris verba sunt valde notanda; sicut enim facile est nihil desideranti vel inordinate amanti in terris, desiderare quæ sursum sunt; sic valde difficile & rarum est vt qui terrena nimis amat, velit cœlestia. Atque hinc est quod huic petitioni directe opponitur illud vitium quod Auaritia seu nimius &

Serm. 196. de Temp. inordinatus terrenorum affectus dicitur. Nam vt ait S. Augustinus: *Non solum auarus est qui rapit aliena, sed etiam qui cupide seruat sua*; Siue ergo plura desideret, siue sua nimis amet, Is certe timet potiùs ne adueniat illud regnum Dei quam verè illud desideret; quod cùm sit tam alienum ab ea mente quam conformare debemus secundæ huic petitioni, profectò hinc patebit luculente quam sit damnosus ille terrenorum affectus.

Vt autem liqueat manifestiùs quod asseritur, *Reformidari potius, quam desiderari regnum cæleste*, ab Auaro aut à quouis qui terrenis inordinate afficitur, sic procedit Ratio: Qui ex deprauatione affectus nimis timet mortem, timet potius quam desideret illud regnum. Nam cùm morti necessariò subeundæ coniunctum sit illud regnum, neque aliter euenire possit tale regnum quam per mortem & per iacturam rei quam nimis amat: Certe qui nimis timet mortem ex illo prauo affectu, timet simul & illud regnum. Si naturalis tantum esset amor vitæ ex quo timeret mortem, dici forte posset non timeri propterea regni illius aduentum nisi ex quadam concomitantia & consecutione quæ non esset vitiosa: sed quando timor est ex deprauato rei terrenæ affectu, timor ille mortis includit simul quodammodo timorem regni, quia quandam habet repugnantiam cum illo regno, peribit illa res quæ amatur, si adueniat regnum: & quia non vult sibi rem talem perire, idcirco non vult etiam tale regnum & talem viuendi statum in quo re amata priuetur.

Sap. 2. *Et nescierunt Sacramento Dei*, ait Sapiens, *neque mercedem sperauerunt Iustitiæ, nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum*, Id est, non cogitauerunt, non expenderunt quale esset illud regnum cœlorum, quali honore & gaudio beatificarentur animæ sanctæ: qui deprauatis sunt affectibus, hæc non cogitant, hæc non curant, hæc negligunt quodammodo præ suis amoribus, & mallent priuari cœlestibus, ne terrenis priuarentur. *Euerterunt sensum suum, & declinauerunt oculos suos, vt non viderent cœlum neque recordarentur iudiciorum iustorum.* Dan. 13. Ne sic de aliis hæc cogites, quin tibi bonam eorum partem applices.

II. PVNCTVM.

SED *qui terrena nimis desiderat, aut qui suis nimis afficitur, valde timet mortem ex deprauatione sui affectus*, Id est, præter natu-

ralem quem habere posset timorem mortis ex naturali affectu vitæ; sic timet mortem ex illo deprauato affectu, vt licet eam naturaliter ex amore vitæ non timeret, timeret tamen ex amore rei quam inordinate amat. Nam hæc est inordinati affectus pœna vt quantum quis aliquid inordinate amat, tantùm timeat illo priuari; & quia mors est priuatio rei illius amatæ, idcirco singulariter hoc respectu mors ab eo timetur: *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis!* Apte hic enim quod supra sanctus Augustinus: *Arctius adepta quam concupita constringunt: aliud est nolle incorporare quæ desunt, aliud iam incorporata diuellere.* Notanda certe verba quibus & conformia sunt quæ in libro Iob referuntur, *Diuitias quas deuorauit, euomet: & de ventre illius extrahet eas Deus.* Id est; quantus est dolor corporis quando per vim & violentiam extrahuntur de ventre quæ sumpta sunt alimenta: sic plane dolet animus, sic horret, sic formidat quando quod sibi incorporauit, extrahendum est ab inuito & renitente. *Deos meos quos mihi feci, tulistis; & dicitis, quid mihi est!* Expende singula & contremisce.

Ecclesi. 41. *Ep. 43.* *Iob. 20.* *Iud. 18.*

III. PVNCTVM.

QVI *terrena igitur nimis desiderat, timet potius quam reuera desideret vt adueniat regnum Dei.* Timet enim priuationem rei desideratæ vel possessæ, quæ cùm repugnet regno cœlorum possidendo, timet simul ne adueniat illud regnum; Et vel omittenda est hæc secunda petitio, vel fallacia committenda, vel certe deprauatus affectus corrigendus. *Emundate manus, peccatores: & purificate Corda, duplices animo.* *Iac. 4.*

Hinc opportune in consequenti sermonis textu Dominus, *Nolite*, inquit, *thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea domolitur, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo, vbi nec ærugo nec tinea demolitur, & vbi fures nec effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* *Matth. 6.*

Expende singula ex quibus varia purificandi affectus à terrenis motiua & media desumunt sancti Patres. Vnus modo sufficiat sanctus Augustinus, *Non est*, inquit, *cor mundum, quod in terra volutatur, sordescit enim quod inferiori miscetur naturæ.* Et alibi, *Fru-*

mentum tuum times ponere in terra, & cor tuum perdis in terra? Leua cor tuum in cœlum ne putrescat in terra. Atque in eundem sensum explicat illum Psalmi sexagesimi secundi versiculum: *Introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus gladij.* Rursumque in alium

In Ps. 103. Psalmum, vt ostendat quanto sint in periculo qui terrena sapiunt, illud affert ex Genesi dictum serpenti, *Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ*, Et subdit: *Vbi dictum est Draconi, terram manducabis, dictum est præuaricatori, terra es, & in terram ibis. Cibus serpentis esse non vis, noli esse terra. Corpus quod geris terra est, sed tu noli esse terra: si non sapis terrena, non es terra, si non es terra, non manducaris à serpente cui cibus datus est terra.*

Quomodo denique sit talis corrigendus affectus, Audi Eundem admonentem: *si ista terrena diligitis, vt subjecta diligite, vt famulantia diligite, vt munera Amici, vt beneficia Domini, vt arrham Sponsi.*

Is. 44. Alioquin vere quod Propheta dixit, *Amantissima eorum non proderunt eis.* Imo & multum nocebunt: *Cor exercitatum auaritia habentes, maledictionis filij, derelinquentes rectam viam, errauerunt.* (2. Pet. 2.)

Vide in 2. parte, Feria 4. Cinerum.

FERIA QVARTA.

DE TERTIA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE: ET DE IRA QVAE EST ILLI OPPOSITA.

Fiat Voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Nihil Iracundi minùs volunt, quàm quod magis pater Deum velle.

RATIO EST, *Quia nihil iracundi minus volunt quàm quod sentiunt sine remedio malum.*

Sed nihil magis patet Deum velle quàm quod est sine remedio malum.

Ergo nihil iracundi minus volunt quàm quod magis patet Deum velle: vnde manifestè patebit quam sit ira opposita huic tertiæ petitioni, & quàm propterea diligenter sit reprimenda, ne nobis orantibus contradicamus.

I. PVNCTVM.

TRIA hîc apte simul conueniunt consideratione digna. Primum est petitionis huius cum præcedenti connexio; Quid enim aptius ad regnum cœleste promerendum quàm si fiat Dei voluntas? *Nam qui fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis est,* ait Dominus, *ipse intrabit in regnum cœlorum.* Matth. 7.

Secundum est ipsa in se considerata petitio, quid iustius quàm vt à nobis Diuina fiat voluntas? Nam præterquàm quod est regula nostræ voluntatis, nonne seruorum & filiorum est Domini seu Patris sui voluntatem adimplere? *Omnia quæcumque præceperit Dominus noster rex, libenter exequemur serui tui.* 2. Reg. 15. *OMNIA quæcumque præcepisti mihi, faciam, pater.* Tobiæ 5. Sic serui loquuntur Domino, sic Filius Patri.

Tertium denique est, præscriptus ille modus faciendæ in terra Dei voluntatis, *Sicut in cœlo fit,* Cur enim minùs à nobis fieret quam à Beatis? An quia liberi sumus qua libertate possumus illi contradicere? Absit vt *libertatem sic demus in occasionem carnis:* Quin potius, *quasi liberi & non quasi velamen habentes malitiæ, libertatem,* Sed *sicut serui Dei. ET sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.* Sic semper sentiendum & dicendum esset cum Iuda Macchabæo. Gal. 5. 1. Pet. 2. 1. Macch. 3

Sed contra obstat Iracundia. Nihil enim æque pugnat cum Diuina voluntate quam hoc vitium, sicut nihil æque pugnat cum ira quam Diuina voluntas. Hæc sibi aduersantur secumque pugnant, non vt contrarium contrario, quemadmodum cætera vitia contraria sunt Diuinæ voluntati, sed vt contradictorium contra-

dictorio vel vt negatiuum positiuo: Quæ sunt oppositionis genera grauiora.

Hinc nata Veritas modo expendenda, *Quod nihil Iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle.* Et ratio in promptu est quia nihil illi minus volunt quàm quod sentiunt sine remedio malum. Malum quidem nolunt vnde irascuntur, sed si malo esset remedium, forte adhiberent & sic minus irascerentur, aut facilius sedarentur. At cùm se in aduersis ita oppressos vident vt nullus sit remedio locus, cùm iactura est irreparabilis, cùm insanabilis plaga, cùm morbus desperatus, cùm denique nullum effugium; tùm illos videas efferari, tum excandescere tum indicare nihil sibi minus gratum & volitum quam tale genus aduersitatis! *Vtinam mortui essemus in Aegypto: Vtinam pereamus: vtinam periissemus inter fratres nostros.* Nonne sic sæpius commoueris.

Num 14. & 20.

II. PVNCTVM.

SED *nihil magis patet Deum velle quàm quod est sine remedio malum.*

Nullum quidem est pœnæ malum quod non Diuina fiat voluntate. *Bona & mala*, inquit Sapiens, *vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt*: sed tamen illud malum quod est sine remedio, magis asseueranter Diuina fieri voluntate dicendum est, quia sic & absolute, & firmiter est ordinatum, vt aliter fieri nequeat. *Sufficit tibi: nequaquam vltra loquaris de hac re, ad me.* Sic Deus loquitur de suis absolutis dec etis, quæ tùm dicuntur absoluta, vbi de malis agitur, quando nullum restat remedium. Nam si adhibendo remedio via esset: non ita dici posset esse absoluta voluntas de tali malo, quantùm scilicet ad eius durationem: Imo forte vellet Deus vt quod superest remedium non negligas, sicut expresse ait Sapiens: *Fili in tua infirmitate non despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. Da locum Medico: etenim illum Dominus creauit, & non discedat à te quia opera eius sunt necessaria.*

Eccli. 11.

Deut. 3.

Ecclesi. 38.

De solo itaque illo malo quod curari & euitari non potest dici debet, magis patere quod Deus illud velit, quia non potest aliter fieri: non potest cogitari quod aliter velit Deus: frustra & temerè vires humanæ contenderent Diuinum peruertere ordinem. Vnde Idem Sapiens eodem quo supra capite, postquam dixit tantisper

Ibid.

tiſper lugendum eſſe mortuum, ſic ſapienter monet non eſſe propterea producendam triſtitiam: *Neque enim*, inquit, *eſt conuerſio, & huic nihil proderis, & teipſum peſſimabis*: Quaſi diceret, ratum fixumque eſt de mortuo, non reuocabitur tuis ad vitam lachrymis, fruſtra illum diutius ploras, nihil illum iuuant iſti flebiles luctus, tibi autem obſunt, quatenus abſolutæ Dei voluntati videris contraire. *Quid adhuc quæritur? voluntati enim eius quis reſiſtit? O homo tu qui es qui reſpondeas Deo?* Rom. 9.

III. PVNCTVM.

NIHIL *igitur Iracundi minus volunt quàm quod magis patet Deum velle*, Cùm nihil illi minus velint quàm illud quod ſentiunt ſine remedio malum, & quo ita iraſcuntur vt iræ ſuæ modum non teneant. Et tamen illud eſt malum quod maxime & indubitanter Diuina voluntate factum eſt, & infectum eſſe nequit. *Nolite rebelles eſſe contra Dominum*; ſic contra rebellant Iracundi, ſic contra Dominum, ſic contra eius voluntatem, ſic contra ſeipſos commouentur. Quâ certe commotione nihil ſtultius, nihil iniquius. Quid enim ſtultius quam velle quod fieri nullo modo poteſt, aut quam nolle quod ipſe petas? Tu petis vt fiat Dei voluntas, & contra iraſceris quia fit aut quia facta eſt? Quid eſt hoc niſi petere ne fiat, quod ipſe petis? Audereſne Deo dicere, audereſne Deum orare ne fiat eius Voluntas? Cur ergo audes iraſci quando magis innoteſcit tibi eius Voluntas? Num. 14.

Quid porro iniquius quàm in abſoluta Dei decreta inſurgere? Quam in Sapientiam & Iuſtitiam eius contendere? Quàm ratum & fixum eius regendi mundi ordinem velle immutare? *Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquieſcit? Vtique qui arguit Deum, debet reſpondere ei.* Sic Deus fuſe apud Iobum ſibi contradicentibus. Iob. 39.

Cum vero huius contradicentis iræ multa ſint & grauiſſima detrimenta, tum etiam apta remedia referuntur à Domino in conſequenti Sermonis diſcurſu, ab his Verbis: *Lucerna corporis tui eſt oculus tuus*, ad hæc vſque, *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire, aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum ſuſtinebit & alterum contemnet*: ſic enim Deo iraſci & contendere nihil aliud eſt quàm ſe ab eius dominio ſubtrahere. Matth. 6.

Habes & illustre exemplum in Dauide qui cum ægrotantem
1. Reg. 12. puerum valde lugeret, lugere destitit mortuum, quia videlicet mortuo non erat remedium quod sperabat ægrotanti. Sed nihil illustrius & potentius in hac materia quam quod Christus Dominus dixit & fecit prout declarat sanctus Augustinus: *Pater, inquit,*
In Ps. 32. *si fieri potest, transeat à me calix iste, HAEC humana voluntas erat, proprium aliquid & tamquam priuatum volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, vt quidquid in illo aliquantum curuum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus: Verùm non quod ego volo, ait, sed quod tu Pater. Sed quid posit mali velle Christus? Quid aliud posset velle quam Pater? Quorum vna est diuinitas non potest esse dispar voluntas. Sed ex persona hominis transfigurans in se suos quos in se transfigurauit cum ait: esuriui & dedistis mihi manducare: ostendit quandam hominis propriam voluntatem, ostendit & correxit te. Ecce vide te, inquit, in me, quia potes aliquid proprium velle, vt aliud Deus velit. Conceditur hoc humanæ fragilitati, conceditur humanæ infirmitati, aliquid proprium velle; Difficile est vt non tibi contingat, sed statim cogita qui sit supra te: Illum supra te, te infra illum: Illum Creatorem, te creaturam: Illum Dominum, te seruum: Illum omnipotentem, te infirmum, corrigens te, subjugansque voluntati eius ac dicens, verùm non quod ego volo, sed quod tu vis Pater.*

Vide plura passim de Ira, & de conformanda nostra voluntate cum diuina.

FERIA QVINTA.

DE QVARTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, ET DE VITIO INTEMPERANTIAE ILLI OPPOSITO.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.
Luc. 11. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Ipsa Intemperantis oratio qua panem orat, intemperans est & temeraria.

RATIO EST, Quia illa oratio dicitur suo modo intemperans & temeraria quæ plura malo fine petit, quàm petenda proponantur à Domino.

Sed talis est Intemperantis oratio qua panem orat.

Ergo & ipsa est suo modo intemperans & temeraria, proindeque Intemperanti vel non orandum, vel potius serio cogitandum de Intemperantia corrigenda.

I. PVNCTVM.

TAMETSI non desunt Interpretes qui per panem hîc alimenta spiritualia intelligant, quale est vel sanctissimum Sacramentum, vel orationis donum, aut verbi Diuini pabulum, lectionis sacræ nutrimentum & similia; tamen communior & verior sententia est, temporalia seu corporalia peti quantum necessitas humanæ vitæ potest illa exigere. Petuntur autem à Deo vt intelligamus & ab eo omnia prouenire & ad eum omnia referenda esse. Nec enim *nobis viuimus nec manducamus, sed Deo*, inquit Apostolus. Solius verò panis fit mentio vt sciamus non ad voluptatem sed ad meram necessitatem, corporalia esse petenda; Et hic panis dicitur quotidianus, idest vulgaris & obuius, atque in vnum duntaxat hodiernum diem expetitur, quasi non vltra diem victuri essemus, neque de hac vita plures ad dies extendenda cogitaremus. Rom. 14.

Supersubstantialis porrò ab vno Euangelista nuncupatur, quod super substantiam nostram adueniat & adiiciatur; vel quod superet reliquas corporeas substantias, hac in re, quòd vitam conseruat humanam; vel certe quod quidquid corporale sumimus velut aliquid supernaturale & spiritale sit sumendum: cùm aliter corpus nostrum non sit nutriendum quàm vt seruiat spiritui. Matth. 6.

ad Dei cultum & æternam animæ salutem. O præclaram temperantiæ seruandæ formam siue in substantia siue in modo siue in fine! Vnde apte sanctus Chrysostomus Christum Dominum ait velle, *Nos vndique accinctos esse, ac quibusdam veluti pennis fidei instructos, semper ad cœlestia subuolare, nec amplius indulgere naturæ quàm quod nobis ipse necessitatis vsus exposcit.*

Sed quàm longe ab hac mente Intemperans! Quàm longe alius à Christi Domini fine ac intentione viuit, non modo dum ventri seruit, sed dum etiam Deum orat! Nam *ipsa eius oratio qua panem petit, tota est intemperans & plane temeraria.* Quod quidem facile demonstrat Ratio quâ primo dicitur illam esse orationem intemperantem & temerariam quæ plura petit & malo fine quàm quæ petenda proponuntur à Christo Domino. Sicut enim proprie dicitur homo Intemperans qui violatis temperantiæ legibus excedit in cibo vel potu: Sic proportione quadam, oratio quæ illum excessum cibi & potus petit, dici posset intemperans quia materiam intemperantiæ continet: nec alio fine funditur quam vt intemperanter vsurpetur quod petitur. Sic superba diceretur oratio vel alio infecta vitio cuius materiam complecteretur & praxim exercendam. Sic oratio Adoniæ filij Dauidis qua Sunamitidem à patre derelictam rogauit sibi in vxorem, iudicata est à Salomone fratre, ambitiosa & fraudulenta; quia sic reipsa regnum Israeliticum ambiebat. Sic oratio Balaami Prophetæ impudica simul & auara & impia dicitur, quia his erat implicita vitiis quæ vel ipse orans patrabat vel ab Israelitis patranda consulebat. Cur non pari modo intemperans illa erit oratio quæ intemperantiæ vitium redolebit? An non talis eorum fuit precatio qui neglecto manna quo vescebantur in deserto petierunt sibi carnes ad vescendum? Nonne porro talis oratio temeraria & scelesta dicenda est quæ vel à Deo non petenda petit, vel non aliter petit quam vt ipse Deus offendatur? Nonne est ille impius qui à Scriptura dicitur, *accedere ad Dominum duplici corde, velut hypocrita & malignus cuius cor plenum est dolo & fallacia?*

3. Reg. 2. *Num. 31.* *2. Pet. 2.* *Apoc. 2.* *Num. 11.* *Eccles. 2.*

II. PVNCTVM.

S*ED talis est Intemperantis oratio quâ panem orat.*

Cùm enim Intemperans non sit contentus iis quæ sub no-

mine panis petenda Dominus voluit, sed alia multò plura sibi velit indulgeri quibus intemperanter viuit: interrogandus est, an dùm orat panem, comprehendat hæc superflua quibus vtitur, vel non comprehendat. Si primum ait, manifeste reddit orationem suam intemperantem prout supra descripta est; nam orando comprehendit suæ Intemperantiæ materiam, & eo fine comprehendit atque orat, vt vitio seruiat. Quid amplius desiderari possit ad vitium orationi suæ inducendum? *Canes impudentissimi, nescierunt saturitatem!* Is. 56.

Quod si secundum respondet, si se ait non comprehendere orando, quæ manducando absumet, vrgendus est & inquirendus vndenam illa expectet & à quo habeat quæ à Deo non petit nec expectat? An putat esse aliquid ad vitæ vsum quod à Deo non sit, quod à Deo non sit petendum & expectandum? Dicet forte, iam id sibi esse à Deo datum, iam concessis vti, iam sibi subministrata omnia quibus perfruatur. At verò nonne etiam tibi panis erat datus? Cur panem petis quem habes, aut cur non alia simul petis esculenta quæ non minùs abundant quàm ipse panis? An existimas, à Deo quidem panem & alia quædam leuiora esse petenda: non autem exquisita illa quibus naturæ indulgetur? An ignoras idcirco peti panem non quod tibi desit, sed vt agnoscas à Deo esse quem habes: ac similiter quæcumque possides sic à Deo petenda esse vel cognoscenda sic à Deo prouenire? *E cœlo ista possideo.* 2. Macch. 7.
OMNE Datum optimum descendens à patre luminum. QVID habes Iac. 1.
quod non accepisti? Sic loquuntur, sic scribunt, sic sentiut Sancti 1. Cor. 4.
quique.

Quod si datis & acceptis tibi licere putas ad arbitrium, & ad libidinem vti, non ad rationis & virtutis præscriptum, vide quantis te implices impietatum nodis! Vide sic excusari rerum omnium creatarum abusum: vide sic vitia vniuersa purgari à vitio & crimine: sic Diuina mandata eludi: sic condemnari Diuinam iustitiam; sic pares cœlis inferos facere: sic nullum fore peccatorem, nullum superbum, nullum auarum, nullum intemperantem. Nam hi vtuntur rebus suis, vtuntur creaturis, vtuntur Donis Dei, sic sese prouocant ad eorum vsum quia sic sibi data putant; *Venite*, inquiunt, *& fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura* Sap. 2.
tanquam in iuuentute celeriter. Vino pretioso & vnguentis nos impleamus; Multaque alia in hunc sensum multiplicant apud Sapien-

tem, quæ si tu probas, certe impius es. Probas verò si creatis vtendum pro arbitrio putas; ac denique illud putas, si orando panem, aliud oras quam quod nomine panis debet intelligi, vel si non credis orandum quidquid aliud intelligas.

III. PVNCTVM.

IPSA ergo Intemperantis oratio quà panem orat, intemperans est & temeraria & vitiosa & blasphema & execrabilis. Nam vel orat Intemperans illa omnia quibus intemperanter vtetur, vel aliqua tantum orat & non omnia quibus abutetur. Quod vtcumque
Ps. 108. quàm sit impium & capitale quis non videt? *Oratio eius fiat in*
Hebr. 12 *peccatum, fiant dies eius pauci. NE quis profanus vt Esau qui propter*
Ibid. 13. *vnam escam, vendidit primitiua sua. OPTIMVM est Gratia stabilire*
Dan. 5. *cor, non escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis.*

Cum in sacris vasis Rex Baltazar & alij Babylonij largius biberent & epularentur liberius, *In eadem hora*, inquit Scriptura, *apparuerunt digiti quasi manus scribentis, Mane, Thecel, Pharez.* Nimirum abuti sacris ad Intemperantiam suam, id valde iniuriosum est Deo, & perniciosum. Quid autem sacratius quàm ipsa ore Dominico consecrata oratio? Et quis abusus manifestior, quam
Phil. 3. sic illam proferre ad vitium? *Quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt.*

Cùm verò multa contra hoc vitium passim in Scripturis & Patribus: tum quæ consequenter in Sermone suo Dominus habet, reuolui possunt, ab his Eius Verbis: *Ideo dico vobis, ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis*: Et quæ reliquo continentur capite; Ex quibus tria præcipue ad Veritatis praxim referes.

Primum quod non omnis quidem solicitudo de cibis vetatur,
Luc. 21. sed ea tantum quæ nimia est & inordinata: *Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ.*

Secundum quod nimia tunc censetur solicitudo quando nos implicat, quàndo nos distrahit ab oratione, quando magis applicat animum ad illa bona corporalia postulanda, quàm ad cœle-
Ps. 43. stia, aut quàm ad debitum & temperatum eorum vsum. *Conglu-*
Thren. 5. *tinatus est in terra venter noster. AEGYPTO dedimus manum & Assyriis vt saturaremur pane.*

Tertium denique, Non sufficit hîc dicere, te nihil cogitare de his & sentire, dum oras: nam si te nosti deditum gulæ nec illi studeas temperandæ, non oras panem quo animo est orandus, nempe animo paucis contento; animo probe instituto in omnibus: animo ad omnia æque parato: animo denique perquam *Scienti & abundare & satiari, & esurire, & penuriam pati.* Phil. 4.

Vtere quasi homo frugi his quæ tibi apponuntur, ne cùm manducas multum, odio habearis. Cessa prior, causâ disciplinæ, & noli nimius esse ne forte offendas. Tortura viro infrunito. Id est, dolor corporis & animi viro intemperanti, viro nescienti vel nolenti scire modum temperandæ vitæ. Vix aliud est quod magis ignorent homines, quàm temperate viuere, quod tamen præcipue sciendum esset siue ad corporis siue ad animi valetudinem. Hinc illud Leuitici, *Vt sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.* Itemque sancti Petri, *Curam omnem subinferentes, ministrate in virtute scientiam, In scientia autem abstinentiam.* Eccles. 31. Leuit. 11.

Obsecro te piissime Deus meus, præserua me à curis huius vitæ, ne nimis implicer: à multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar. Sic perge orare fusius cum Authore libri de Imitatione Christi. Et vide in 1. parte, Dominica 4. Aduentus, vbi hæc Veritas exhibetur: l. 3. c. 26.

Sibi, non Domino viuit, qui temperatè non viuit.

FERIA SEXTA.

DE QVINTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE: CVI OPPONITVR INVIDIA, ODIVM, ET SIMILIA VITIA.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Sicut pauci dimittunt ſuis debitoribus, ita & paucis ſua dimittuntur debita.

RATIO Conſequentis eſt manifeſta, cùm aliter nulli dimittantur debita niſi qui dimiſerit ſuis debitoribus. Quàm pauci verò ſint qui dimittant ſuis, hæc demonſtrat ratiocinatio.

NISI dimittant ſicut Deus ipſis dimittit, non dimittunt.

Sed pauci ſunt qui ſic dimittant ſicut Deus ipſis dimittit.

Ergo nec dimittunt: Ergo nec ipſis etiam poſt dimittetur. Quod cùm ſit damnoſiſſimum; hæc accuratè diſcenda eſt dimittendi forma quam Deus ſeruat & ſeruandam præſcribit.

I. PVNCTVM.

QVÆ præceſſerunt quatuor Petitiones, totæ ſunt in exorandis bonis: Quæ tres verò ſequuntur, in deprecandis malis ſunt poſitæ: cumque inter omnia mala præcipue numerentur peccata, idcirco ante omnia petimus iis liberari. Dicuntur autem debita quod peccando debitores ſimus Diuinæ Iuſtitiæ, à qua ſi abſolui & dimitti volumus, dimittenda ſunt etiam quæ nobis ab aliis deberentur. Hanc ſingulariter adiecit condicionem Dominus: *ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, quam & paulo poſt repetens ſic declarat apertius. *Si enim dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet à vobis Pater veſter cœleſtis delicta veſtra. Si autem non dimiſeritis hominibus, nec Pater veſter dimittet vobis peccata veſtra.* Quod certe Bonitatis Diuinæ inſigne eſt argumentum; ſic enim *in noſtra poteſtate futurum de nobis iudicium ponit*, vt ait ſanctus Ioannes Chryſoſtomus: Quid amabilius? Sic ſuauiter & fortiter obligat atque adſtringit homines ad mutuam inter ſe reconciliationem ineundam; Quid deſiderabilius? Sic multiplicis in proximos exercendæ miſericordiæ materiam nobis exhibet, vnde & paris meriti ſeges ampliſſima nobis in æternum comparetur; Quid glorioſius?

Et

Et tamen miseri Condicionem non admittimus ! malumus nobis nostra non dimitti debita quàm Debitoribus nostris dimittere ! aut vellemus potius Diuinam Iustitiam nihil iuris in nos exigere, quàm nos erga proximum de prætento iure nostro vel tantillum decedere ! Tanta est odij, Inuidiæ, raucoris, & similium contra Caritatem vitiorum in animis nostris obstinatio, vt propterea, *Pauci sint admodum quibus sua dimittuntur debita, quia pauci sunt & valde rari qui suis dimittant debitoribus.*

Quæ certe Consideratio præ multis quæ in hac materia possent institui, videtur efficacissima, quia damnum inde emergens sic euidenter proponit, vt remedium malo suggerat eadem prorsus ratione quà malum detegit. Hæc est autem Ratio qua demonstratur paucos & raros esse qui vere parcant & suas remittant iniurias. Nam nisi remittant sicut sibi remitti volunt à Deo, & sicut reipsa Deus nobis remittit, non sunt dicendi remittere, non sunt existimandi condonare. Nimis aperta vox est Domini quàm vt in dubium reuocetur : *Nonne oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum ?* Math. 18. Neque enim Illud *sicut* similitudinis est quemadmodum dicitur, *Estote vos perfecti*, SICVT, *& pater vester cœlestis perfectus est :* Ibid. 5. sed est æqualitatis vt ad eum prorsus modum quo nobis peccata dimittit sic dimittamus aliis, quantùm in nobis erit. Nam hoc est expresse & signanter quod illi seruo nequam exprobrat, hoc est quod ait *oportuit*, Id est, necessarium fuit, ad hoc ipsum te obligaui cùm tui misertus sum.

Et hoc quidem ex ipsa rei natura tam manifestum est vt etiamsi nihil expresse dixisset Dominus, tamen ipsa exhibita misericordia similem exhibendam imperaret. Quæ est enim comparatio serui ad Dominum, & conserui ad conseruum ? Quæ comparatio centum denariorum ad decem millia talenta ? Vnde si seruo dimissa sunt hæc ingentia debita, quanto magis seruus dimittere debuit sua socio leuissima ? Quod & modus loquendi valde confirmat : *Nonne oportuit*, quasi diceret, nonne id clarum & apertum est inde sequi obligationem paris misericordiæ faciendæ ? Atque vt etiam omnis tolleretur loquendi ambiguitas, verba factis probauit, & reipsa seruum puniuit quod non eandem reddidisset gratiam Debitori quam à Creditore receperat. Quod certe diuina Iustitia non exigeret nisi hoc peccatum esset, neque peccatum hoc esset nisi esset obligatio reddendæ similis gratiæ.

Sed quâ illum pœnâ puniuit? neque enim genus pœnæ vacat mysterio, nempe eodem se plane modo gerit erga Immisericordem seruum quo ipse in conseruum se gesserat. Seruus imitari Dominum noluit in misericordia: Seruum imitabitur Dominus in immisericordia, in iudicio & in Iustitia. Et licet seruo iam condonata essent debita, licet Deus dimissa semel peccata non reuocet: tamen non misereri aliis sicut Deus nostri miseretur, tale est peccatum, vt qui hoc peccet, perinde puniatur ac si præterita eius

3. p. q 88. a. 2. peccata non fuissent dimissa, non tantum propter Ingratitudinem quæ committitur post acceptum beneficium; sed propter formam præstiti beneficij, vt ait expresse sanctus Thomas: Cum enim forma beneficij accepti sit condonatio peccati, hæc forma seu ratio dati beneficij ita obligat ad similem gratiam conferendam vt qui desit isti obligationi, supra modum sit ingratus, & talis ingratitudo reatum virtualiter vt aiunt, contineat ante dimissi peccati.

Potestne aliquid dici aut fieri grauius & manifestius ad indicandam Propositionem, quam & Apostolus disertis semel ac iterum

Ephes. 4. verbis comprobat; *Donantes inuicem sicut & Deus in Christo donauit vobis. DONANTES vobismetipsis si quis aduersus aliquem habet*

Coloss. 3. *querelam: sicut & Dominus donauit vobis, ita & vos.* O SICVT DONAVIT VOBIS, Expende.

II. PVNCTVM.

SED *pauci sunt qui sic dimittant sicut ipsis Deus dimittit.*

Zacch. 1. Primo enim Deus statim atque rogatur parcit: *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos. IMPIETAS impij non nocebit ei, in*

Ezech. 33. *quacumque die conuersus fuerit.* Sed & præuenit rogantem suis gratiis quibus ad rogandam veniam excitat. *Ecce ego, ecce ego ad gen-*

Is. 65. *tem quæ non inuocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum qui graditur in via non bona post cogitationes suas. ET dixi cum fecisset hæc omnia, Ad me reuertere.* Sic nos oporteret

Ier. 3. statim misereri, sic statim iræ dandus locus esset vt discederet, sic

Rom. 12. Ephes. 4. omni modo cauendum, ne sol occidat super iracundiam nostram. At verò quàm rari & quàm pauci sic mitescunt! quam multi contra perpetes inimicitias gerunt! *Quid agemus nos in die Iudicij,* ait sanctus Hieronymus, *super quorum iram non vnius diei, sed tantorum annorum sol testis occubuit!*

Deinde quoties ex animo rogatur Deus, ſemper dimittit, & numquam verè pœnitenti negat veniam: *Miſericordia & veritas tua ſemper ſuſceperunt me. DIVES in omnes qui inuocant eum.* Quod præcipue verum eſt in dimittendis culpis, cùm alia quæ petuntur bona, ſæpe ob iuſtas cauſas vel differat vel non concedat, ſed vere pœnitentem numquam à ſe repellit, etiamſi decies, centies aut millies iam ipſi alia condonarit: *In æternum miſericordia eius.* Atque hoc ipſum ſimiliter vt præſtaremus nonne aperte Chriſtus, cùm quærentem Petrum quoties in ſe peccanti fratri parceret? an vſque ſepties? ſic commonuit, *Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties*, Id eſt, quoties omnino in te peccabit.

Pſ. 39.
Rom. 10.
Pſ. 99.
Matth. 18.

Itane verò ſolent homines? Itane tu vel quinquies aut rarius etiam in te peccanti dimittis? Nonne hoc vnum omnes vel maxime ſibi opponunt ne parcant, quia non ſemel ſed multoties in idem recidit? Quis eſt hic & laudabimus eum qui decies ſe offendentem tam benigne recipiat quam ipſe à Deo receptus eſt poſt centenam culpam?

Tertio denique, quando ſe nobis rogantibus reconciliat Deus, ſic plene omnem ex animo dimittit offenſionem, vt perinde nouis ac continuis paratus ſit nos proſequi & cumulare beneficiis, velut ſi à nobis offenſus numquam eſſet; quin ſæpe *abyſſus abyſſum inuocat*; abyſſus miſeriæ abyſſum miſericordiæ: *& vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundet gratia.* Quod vt proxime imitemur, tot Scripturæ nos admonent quot paſſim clamant, *Vincendum eſſe in bono malum.*

Pſ. 41.
Rom. 5.
Rom. 12.

At quotus quiſque eſt qui ſic ex animo parcat? qui ſic iniurias benefactis remuneret? Nonne id omnibus ſatis ſuperque videtur ſi offendentem non oderint, ſi male illi nolint, ſi malum malo non reddant? Nonne hoc ſæpe allegas; non teneor illi loqui, non benefacere, niſi forte in extrema neceſſitate, non illum admittere in meum conſortium, non in primam denique gratiam reuocare? Nonne addis quod omnes ſic ſentiunt, quod ſic omnes loquuntur & ipſi quoque religioſi ſic viuunt! O quàm vere quàm tremende Sapiens: *Abſcondunt odium labia mendacia*, ſic dicunt ſe non odiſſe proximum, & ſic ſæpe mentiuntur & in peiori viuunt periculo quàm ſi aperte odiſſent; nam ſaltem peccatum non abſconderent, ſaltem ſe noſſent, & ſui forte puderet ſtatus: ſed quando abſconditum eſt peccatum, *Manet vulnus in pectore*, inquit

Prou. 10.

ſanctus Chryſoſtomus, *& curando vulneri ſubtrahitur manus.* Velleſne ſic Deum tibi non loqui, tibi non benefacere? tibi non aliter reconciliari?

III. PVNCTVM.

SIC *ergo pauci ſuis dimittunt debitoribus, ac proinde ſic paucis ſua dimittuntur debita,* Quia rata eſt & irreuocabilis ſententia Domini; *Sic Pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris,* Sicut videlicet remittit vnicuique

Matth. 18.

Deus. Quod & in ſequenti textu Sermonis in monte habiti tàm

Matth. 7. Luc. 6.

fuſe grauiterque inculcat, nihil vt luculentius & efficacius videatur exprimere. *Nolite*, inquit, *iudicare & non iudicabimini: nolite condemnare & non condemnabimini; Dimittite & dimittemini. In quo enim Iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis.* Siue enim conſideretur quid iam nobiſcum fecerit Deus, condonando nobis noſtra delicta; ſiue quid facturus ſit nobis quotidie peccantibus, perinde valet ad Veritatis propoſitæ declarationem, cùm ex vtraque differentia temporis ſiue præteriti ſiue futuri, hoc vnum & idem intelligatur quod eſt in praxi ſeruandum, non alium eſſe modum remittendi debita Debitoribus noſtris, quàm illum qui à Deo ſeruatur in remittendis noſtris debitis. Cumque ſuperſint adhuc multa nobis à Deo remittenda debita, ſeruemus tam diligenter illum miſerendi proximo modum quàm ſtudioſe volumus nobiſcum miſericorditer à Deo agi. Caueamus ab iis vitiis quæ nos ab illo ſeruando modo reuocant. Non ſpectemus quid alij dicant aut faciant, quia reuera pauci ſunt qui recte in hac materia ſentiant, & rari ſunt qui non ſibi blandius palpent & naturæ corruptæ aſſentiantur quàm oporteret pro ſuæ ſalutis cura.

Cogitemus potius quid Chriſtus Dominus, quid Apoſtoli, quid ſancti Patres, de hac re dixerint & fecerint. Expendamus non ſtrictim non perfunctorie, ſed religioſe ſed Chriſtianè ſed ſincerè, Illud appoſitum à Chriſto Domino, *ſicut*, quod eſt tanti ponderis & valoris vt non aliter omnino putemus nos poſſe remittere aliis debita quàm *ſicut* iam noſtra dimiſit Deus: Nec ſperemus aliter nobis ea quæ quotidie contrahimus eſſe dimittenda quam *ſicut* dimiſerimus. *Hoc eſt pactum nobis cum Deo initum, neq;*

vlla alia sententia, inquit sanctus Augustinus, *sic oramus vt paciscamur cum Domino: in qua pactione si mentimur, orationis totius nullus erit fructus, nulla delictorum venia, nulla remißio*. Hoc ipsum est quod petimus, nobis vt non aliter parcat Deus quam sicut parcimus. Vnde si, vt par est, non parcis, si non ex animo, si non omnino; sic tibi ne parcat Deus, à Deo petis dum oras; *Dimitte nobis sicut dimittimus. Qui sic petit*, inquit sanctus Chrysologus, *& debita non relaxat, iste se etiam per quod orat, accusat. Tantum sibi donari postulat & remitti quantum ipse donat & remittit: Deum taliter inuitat ad pactum. Sic dicendo, homo, indulgentiæ modum mensuramque veniæ tu tibi dedisti, qui à Domino tantum tibi petis dimitti, quantum dimiseris ipse conseruo. Homo, penes te est potestas veniæ, in te est indulgentiæ ius, tu tibi remißionis auctor es constitutus. Gratis petis veniam qui tibi in alio indulgere contemnis! De supplicantis pectore, veniæ fons emanat, & ad veniam refluit quidquid pietatis exuberat, & effundit in alterum quando indulget sibi tantum, quantum alteri condonauerit.*

De Serm. Dom. in monte.

A Sermone 67. ad Serm. 72.

Atque hæc ad Verbum sanctus ille Pater, variis sermonibus in orationem Dominicam, quæ ad Veritatem elucidandam de modo dimittendi præcipue faciunt; tùm vero ex Eodem pauca hæc habe quæ ad eius Praxim plurimum mouent. *Homo, si sine peccato esse non potes & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantum vis dimitti tibi, dimitte tantum: quoties vis dimitti tibi, toties tu demitte: Imo quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte. Homo intellige quia remittendo aliis, tu tibi veniam dedisti.*

Serm. 67.

Vide in 1. parte, die 16. Ianuarij. In 2. parte, tota Hebdomada 3. Quadragesimæ. In 3. parte. Feria 6. Hebdom. 3. post Pentec. In 4. parte. Feria 5. Hebdom. 16. & Dominica 21.

DE SEXTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE; CVI REPVGNAT IMPVDICITIA.

Et ne nos inducas in tentationem. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Hanc ad cæteras impudentiam Impudicus adjicit, vt Deum orando irrideat.

RATIO EST, Quia is Deum orando irridet qui hoc ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat, Deum orat.

Sed Impudicus dum se inducit in tentationem, hoc ipsum libens volensque facit, quod ne à Deo fiat, Deum orat.

Ergo is Deum orando irridet. Quod quàm sit impudens & cauendum, satis patet.

I. PVNCTVM.

IC de veteribus & præteritis eluendis culpis satagendum est, vt nouæ ne contrahantur non minus diligenter sit curandum. Quamobrem aptè post præcedentem, hæc sequitur Petitio, quâ ne inducamur in tentationem, id est ne in peccatum incidamus, Deum precamur. Nec enim possumus sine Dei auxilio peccatum euitare, quod vt intelligamus, petimus illud auxilium: & sub nomine tentationis declinandæ petimus, quia ordinarie loquendo, non statim & derepente peccatum committitur, sed pedelentim & progressu quodam qui dicitur tentatio seu solicitatio in malum morale: quod est peccatum. Cui proinde tentationi resistendum cum Gratia sicut ipsi peccato; Nam nisi resistas, induceris in tentationem, induci autem est consentire & peccare.

Dicitur verò Deus nos inducere in tentationem, cùm permittit nos ei consentire, denegando eas gratias quas si habuissemus, forte restitissemus. *Tentare dicitur*, inquit sanctus Chrysologus; *cùm contumaciter euntes ad tentationem, laqueos derelinquit: sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum sui præcepta deserit Conditoris:* Sicque intelligendus est Diuus Iacobus, dum ait: *Nemo cum tentatur dicat, quoniam à Deo tentatur, Deus enim intentator malorum est*, Id est, per se positiuè neminem inducit in laqueum & in tentationem.

Serm. 60.

Iac. 1.

Vnusquisque autem tentatur à propria Concupiscentia, deinde Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum autem generat mortem.

Quod licet de omni Concupiscentia seu de quolibet peccato dici possit, tamen id verius est & frequentius vsurpatur de Impudicitia cui maxime proprium est tentari & tentationi succumbere prout infra declaratur. Quamobrem hoc vitium inter alia, sextæ huic Petitioni repugnat, & Impudicis vel non orandum, vel orantes, *hanc ad cæteras impudentiam adjicient vt orando Deum irrideant.* Quæ sane Consideratio multum valere potest ad pudorem conciliandum. Quæ verò affertur Ratio ad propositam Veritatem declarandam, tam plana est & aperta vt suis solis constet & probetur loquēdi terminis. Quis enim dubitet quin is Deum orando irrideat qui hoc ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat, Deum orat? Vel enim orando credit Deum non latere quid habeat in animo, quid velit facere, quidue sit reuera facturus; vel hoc ipsum latere. Si primum, Nonne aperta est irrisio? Nonne aperta est simulatio siue orationis contradictio quâ se idem nolle simul indicat & idem velle? Nolle scilicet quod orat non fieri, velle tamen hoc ipsum, quia hoc idem actu & reipsa vult facere? *Væ duplici corde & labiis scelestis!* Hoc in oculis Dei cogitare! Hoc in eius conspectu efficere, nec reuereri vultum eius, nec Majestatem pauere, nec Iustitiam reformidare! O Impudentiam. *Ecclesi. 2.*

Quod si alterum dicat, si latere Deum putet quod maligno gerit animo, & tamen oret quasi scientem & probe noscentem omnia, nonne & aliud genus est Irrisionis non minus execrandum? Quasi si orando palpet, quasi si eius oratio sit Dei assentatio, quasi si fingenda laus sit vt Deum laudet! *Ego ego sum, ego vidi, dicit Dominus.* *Ier. 7.*

II. PVNCTVM.

SED *Impudicus dùm se inducit in tentationem, hoc ipsum libens volensque facit, quod ne à Deo fiat, Deum orat.*

Dicitur Impudicus præ cæteris se inducere in tentationem, tribus de causis. Prima, qui hoc vitium præcipue tentatione peragitur, id est progressu quodam & gradatim ab vno ad aliud: nam cùm sit aperte peccatum & valde fœdum, repugnat ipsa ra-

tio, quapropter non ita subitò Tentator repræsentat ipsam vitij fœditatem, nec priùs ad prauum actum solicitat quin antè cogitationem impuram præmiserit, ac primò quidem leuem & subitaneam, tùm diuturniorem & firmiorem; deinde à cogitatione ad auditum procedit, ab auditu ad visum, à visu ad colloquium, à colloquio ad tactum, cæteraque infanda quibus ille vecors irretitur qui à Sapiente describitur, *Quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuiens, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius, velut si auis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur.* Prou. 7.

Deinde, sic impudice tentari & solicitari, frequentissimum est inter omnia vitia, vnde aptè sanctus Ambrosius: *Sæuus criminum stimulus libido est, quæ numquam manere quietum patitur affectum, nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat*; Et quæ plura prosequitur. l. 1. de Cain & Abel. c. 5.

Denique procliue est admodum, tentationi cedere, & dum ignem Impudici suo sinu fouent, ab igne comburi & consumi. Sic enim Sapiens: *Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius?* Prou. 6.

Quamobrem euidentissimum est quàm facile Impudicus præ cæteris sese ipse inducat in tentationem, vnde & aliud non minus aperte patet, quod illum ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat; Deum orat. Quid enim orat dum Deum orat ne se inducat in tentationem? Nonne hoc ipsum est quod ille facit dum impuros legit libros, dum arridet obscænis verbis, dum assuescit profanis congressibus, Dum *omnia denique quæ desiderant oculi eius non negat eis, nec prohibet cor suum quin omni voluptate fruatur, & oblectet se in his quæ præparauerit?* Nonne sunt illa quæ inducunt in tentationem? Nonne sunt illa de quibus dicitur, *Certissime auertent corda vestra?* Eccl. 2. 3. Reg. 11.

III. PVNCTVM.

HANC *igitur ad cæteras, impudentiam impudicus adjicit, vt Deum orando irrideat*, Quandoquidem in illam ipsam tentationem sese vltro inducit, in quam ne à Deo induceretur, Deum orabat; Quod non minus irridere ac tentare Deum est

quàm

quàm si quis temerè sese præcipitem aut in aquas aut in ignem projiceret, rogaretque Deum se vt ab aquis & igne liberaret. Quid diceres de hoc insano homine nisi quia insanit & mente captus est? At vero si sit sanæ mentis, si sui probè compos, nec tamen desistat à crimine, criminique suam adiungat orationem qua liberari petat à præcipitio in quod se inducit, quid nisi execrandam dicas & blasphemam huiusmodi orationem? *Non tentabis Dominum Deum tuum:* Aut si tentare audes, audes & irridere, audes & prouocare eius patientiam, *Vt qui spernit spernatur, & qui contemnit contemnatur.* Deut. 6. Matth. 4. Is. 30.

Sic expresse Apostolus Impudicis: *Nolite errare, Deus non irridetur. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet, quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.* Quasi diceret: Nolite errare vel in apparenti bono quod putatis facere, dum oratis: vel in vanis excusationibus quibus vosmetipsos fallitis: sic enim quantum in vobis est, Deum irridetis, Deum impudenter contemnitis. Sed non ita Deus irridetur, non sic se sinet contemni; quin potius illi præcipue Illusores illudentur, & quæ in carne inceperint, in carne perficientur, ex illis ipsis concupiscentiis quibus indulserunt, flagellum fiet quo cædantur, *Erunt quasi claui in oculis, & lanceæ in lateribus*, illi hostes interni quos edomare neglexerunt. Gal. 6. Num. 23.

Sic & grauiter sanctus Petrus Chrysologus in hanc sextam petitionem: *Hoc petere*, inquit, *miles multis modis cogitur, ne fragilitas plus ausa & de se tumore præsumens, nec virium suarum modum colligens in conflictu male cauta succumbat, deinde offensus Deus tradat tentationibus quos relinquit.* Vide itaque ne hic erres, vide ne dicas te nihil horum cogitare dum oras, vide ne tibi persuadeas serio & vere te orare ne inducaris in tentationem, nisi tu ipse simul velis abduci ab his quæ te in eam inducunt. *Auferes malum de medio tui. DECLINATE de semita, Auferte offendicula de via populi mei. Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. QVIS miserebitur Incantatori à serpente percusso, & omnibus qui appropiant bestiis? Et sic qui comitatur cum viro iniquo, & obuolutus est in peccatis eius.* Serm. 68. Deut. 13. Is. 57. Ibid. 58. Ecclesi. 12.

Vide in 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 4. Aduentus, vbi hæc habetur Veritas:

Securior est Castitatis victoria fugiendo, quàm pugnando.

Et Sabbato Hebdom. 6. post Epiphaniam.

Hæc sponsæ fides est, vt sicut neminem præter Sponsum velit diligere, ita velit à nullo diligi.

Item in hac 3. parte, tota pene Hebdomada 5. Et alibi passim, vbi de tentationibus, & de Castitate. Ac præsertim in 2. parte, Dominica 1. Quadragesimæ.

Si Tentatorem permiseris ingredi, non se permittet egredi.

Faciliùs ejicitur quàm excluditur.

DOMINICA
SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

DE SEPTIMA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, CVI ACEDIA SEV PIGRITIA OPPONITVR.

Sed libera nos à malo. Matth. 6.

ET DE EVANGELICA LECTIONE:

Non potest arbor mala bonos fructus facere, omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. Matth. 7.

VERITAS PRACTICA.

Vult & non vult Piger. *Prou.* 13.

SENSVS EST, tàm de malo à quo petĩmus in Oratione Dominica liberari, quàm de bono ad quod in Euangelica lectione prouocamur. Sic enim vtrumque vult & non vult piger, vt tamen absolutè & simpliciter nolle potius quam velle liberari à malo, aut facere bene dicendus sit: vnde patet manifestè quam sit directè oppositum septimæ petitioni & Euangelio septimum hoc vitium quod Acedia seu pigritia & negligentia dicitur.

RATIO autem cur volens & non volens piger dicatur potius absolute nolle quam velle, hæc est inter alias, quod qui non adhibet media necessaria quæ posset adhibere ad finem aliquem obtinendum, non vult simpliciter & absolute illum finem, licet dicatur & videatur velle.

Sed piger siue acediosus & negligens non adhibet media necessaria quæ posset adhibere vt liberetur à malo, & faciat bonum ad quod tenetur.

Ergo simpliciter & absolute potius nolle dicendus est quàm velle, licet perinde dicatur velle ac non velle; Quod certe quam damnandum sit Acediæ vitium euidenter declarabit.

I. PVNCTVM.

NON est distinctè & apertè malum explicatum à quo in postrema petitione Orationis Dominicæ liberari petimus, vt facilius intelligamus sub hoc generali nomine *Mali*, omne malum contineri quod aduersatur saluti animæ, perfectioni status, & tranquillitati vitæ, quale est quodcumque peccatum committendum, quæcumque aduersitas aut prosperitas eò nos inducens, quicumque tandem hostium vel visibilium vel inuisibilium metus, vnde damnum aliquod & nocumentum possimus accipere, vt auertat illud Deus & ab eo nos liberet, hoc est quod paucis hîc Verbis petimus; & quod abundantius orandum suadet Apostolus, dum ait,
1. Tim. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & castitate.* Sic dum in hodierno Euangelio commendatur Bonum faciendum, non aliter determinatur illud bonum quàm nomine *fructus arboris*, vt intelligatur illud esse omne bonum quod vnicuique faciendum est in suo statu. Sicut enim alius est fructus cerasi & alius pruni, pomi & pyri, cæterarumque terræ arborum; sic plane aliud est bonum ab Ecclesiastico, seu Religioso; & aliud à laico & sæculari faciendum; sicut longe di-

uersa est eorum Condicio. Aliud diues, aliud pauper tenetur facere. Sanis & ægrotis sua sunt diuersa bona facienda. Senili aliud & aliud iuuenili ætati competit. *Vnicuique*, ait Apostolus, *sicut diuisit Dominus: Vnumquemque sicut vocauit Dominus, ita ambulet & sicut in omnibus Ecclesiis doceo, vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Vnusquisque in quo vocatus est, in hoc permaneat apud Deum*, Id est, in hoc sit assiduus, in hoc se constanter exerceat, in hoc præcipue Deo seruiat, hoc vnum agat quod est proprium suæ vocationi; 1. Cor. 7.

Hi sunt enim fructus à quibus quisque cognoscitur, nùm bona vel mala sit arbor. Hæc est Diuina voluntas quæ in regnum cœlorum introducit, dicente hîc Domino: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum.* Matth. 7.

Verùm hæc est Acediæ seu pigritiæ propria quædam & specialis malitia vt quem inuaserit & occupet, non sinat eum velle aut liberari à malo quo premitur, aut facere bonum quod debet in suo statu. *Vult & non vult piger*, inquit Sapiens, videtur velle quia sic orat sic statuit sic loquitur, sed absolute non vult.

Ratio fusiori consideratione perpendenda est, quàm sermone exponenda, tum quia satis est euidens, tum quia proponitur alia Veritas ex hodierno Euangelio pluribus enarranda. Sic itaque paucis declaratur quod licet hic piger & acediosus dicatur velle sicut non velle, dicendus tamen est proprie & reipsa non velle: nam Voluntas quæ dicitur efficax & quæ sola proprie est voluntas, in hoc talis esse agnoscitur, & ab ea voluntate distinguitur quæ non est proprie voluntas sed velleitas tantum & complacentia quædam, vt expresse ait sanctus Thomas, in hoc inquam distinguitur quod operi necessario non parcat, quod nihil agendum negligat, quod denique omnia illa quæ sunt ad finem intentum necessaria & possibilia media tàm verè adhibeat quam vere vult illum finem. Vnde hæc vsitatissima in Scholis effata: *Volitio finis, volitio est mediorum ad finem: & nolitio mediorum, nolitio est finis.* 1. p. q. 19. a. 6. 1. 2. q. 8. a. 2.

Vis sanus fieri? Aiebat Christus Dominus paralytico, *Surge tolle grabatum tuum, & ambula*; Quasi diceret, Apparebit, vtrum reuera velis, si surgas & tollas grabatum tuum, nam hæc sunt media quæ tibi ordino & præscribo ad sanitatem recuperandem: Sicque reipsa surgens indicauit se velle & sic sanatus est. E con- Ioan. 5.

tra vero Illi qui vocati fuerant ad nuptias licet fingerent se velle
Matth. 22. ire nisi occuparentur, dicuntur omnino noluisse: *Et nolebant*, inquit, *venire:* Quia non adhibebant media ordinata. O quàm multi tales, quam multi sic seipsos decipiunt dum se putant velle
2. Tim. 2. quod reuera nolunt, aut etiam nolle quod volunt. *Cognouit Dominus qui sunt eius*. Vide infrà in hac parte, Feria 2. Hebdomadæ 12. Et in 4. parte, Feria 5. Hebdom. 28. & Feria 2. Hebdom. 27.

II. PVNCTVM.

SED piger siue acediosus & negligens non adhibet media necessaria quæ posset adhibere, vt liberetur à malo, & faciat bonum ad quod tenetur.

In hoc enim est proprie acedia & pigritia vt quod est officij particularis, & debiti persoluendi non expleat; timet laborem, tædio rei afficitur, alia omnia facit, mira causatur & excusat, rem in dies procrastinat, fingit impossibilitatem, aut nimiam
Prov. 22. difficultatem: *Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occidendus sum*. Et rursum idem Sapiens, *Dicit piger: leo est in via & leæna*
Ibid. 26. *in itineribus: sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo*. Quasi diceret de omni pigro quod de eo dicit qui stertens in lecto suo, non surgit; non adhibet media sine quibus res non conficitur: & in eo cognoscitur esse piger quod non omnem adhibeat operam quæ est opportuna & necessaria fini quem videtur prætendere.

Quod & ibidem variis inculcat loquendi modis: *Abscondit piger*
Ibid. 19. *manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. PROPTER frigus*
Ibid. 20. *piger arare noluit, PER agrum hominis pigri transiui, & ecce totum*
Ib. 24. *repleuerant vrticæ*. Quibus diuersis locutionibus hoc vnum intendit exprimere, in quo quis agnoscatur esse piger & negligens, nempe in defectu laboris necessarij adhibendi. Nonne ex hac nota te cognosces? Nonne ex hoc defectu tuam inspicies negligentiam?
Ibid. 6. Nonne labori parcis & operæ? *Vsquequò piger dormies? Quando consurges è somno tuo?*

III. PVNCTVM.

SIC ergo vult, & non vult piger, vt simpliciter & absolute nolit aut liberari à malo, sicut videtur petere, aut facere bonum sicut se simu-

lat velle: Quia hoc ipso quò piger est non adhibet media opportuna ad vtrumque necessaria. *De nostro enim*, ait sanctus Hilarius, *beata illa æternitas promerenda, præstandumque est aliquid ex proprio, vt bonum velimus, malum omne vitemus, totoque affectu præceptis cœlestibus obtemperemus, ac talibus officiis cogniti Deo simus.* Notanda hæc postrema verba, quasi diceret, sic reuera cognoscemur velle. Nam hoc est cognosci à Deo quod tale reuera est & non ficte, sic ergo cognoscemur à Deo velle, cum reipsa volemus; & tùm reipsa volemus cum id præstabimus quod ex parte nostra præstandum est. Vt è contra qui hoc non agunt, non cognoscuntur à Deo velle, quidquid petant quidquid orent, quia coram Deo & reipsa non est velle aliquid quando non id facis sine quo illud non potes assequi.

Sic apte sanctus Hieronymus: *Delectant præmia cum pollicentur, deterrent certamina cum iubentur: sic volunt & nolunt; finem appetunt, non tamen amplectuntur media.* Sic varia quæ habetur lectio horum Sapientis verborum, *Vult & non vult piger*, Rem plane confirmat. Septuaginta namque legunt, *In desideriis est omnis piger, seu otiosus aut non operans*, Nam Græcè est ἀεργὸς, & sensus est, qui non operatur quantum debet operari non est dicendus in vera esse voluntate, sed in quibusdam desideriis quæ videntur voluntas & non sunt. Quod & Hebræa sic enuntiant, *Concupiscens & non, anima pigri.* Id est concupiscit & non consequitur anima pigri quod desiderauit, quia fugit laborem sine quo desiderata non habentur. Denique se ipse Sapiens sic explanat: *Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari: tota die concupiscit & desiderat.* Quasi dicat, suis ipse piger desideriis obruitur, tam multa quotidie profert vt vel ipsâ enecetur multitudine; vel potius, cùm ipse solis desideriis inefficacibus sit contentus, hinc certe perit & occiditur, quia non illa sufficiunt ad vitam spiritualem sustentandam & æternam promerendam; Vel denique, cùm piger totus sit in suis illis voluendis ac reuoluendis desideriis, neque quidquam actu efficiat, videtur esse quasi sine anima, videtur quasi non viuere, videtur quasi occisus, quia sine vlla est vera voluntate. Quantum ad id spectat quod concupiscit, videtur velle quia concupiscit, sed non vult quia noluerunt manus eius operari, quod est proprie nolle: sic autem nolle quid aliud est quam voluntatem & animam & vitam sibi eripere.

In Prouerbia.

Estius in Prou. 13.

Prou. 21.

O numquam satis deplorandam Inertiam! Quæ spes salutis Inerti & desidioso cùm nec ipsam salutem velit! *Fili hominis quid fiet de ligno vitis?* Quando scilicet est præcisum & aridum? *Ecce igni datum est in escam, vtramque partem eius consumpsit ignis, & medietas eius redacta est in fauillam; Numquid vtile erit ad opus? Etiam cùm esset integrum, non erat aptum ad opus, quanto magis cùm illud ignis deuorauerit & combusserit, nihil ex eo fiet operis?* Hæc est arbor quæ non facit fructum bonum, quæ propterea excidetur, & in ignem mittetur.

Ezech. 15.

Et ne tibi palpes, quasi nihil tibi hinc sit timendum, quasi non illa sis arbor excidenda, perge in sequenti Consideratione te melius nosse.

Alia Veritas Practica, ex eodem hodierno Euangelio.

Quà ratione fit vt plures dici possint malæ quam bonæ arbores; eâdem prorsus fiet, ni caueas, vt mala potius quam bona sis arbor.

RATIO EST, *Quòd idcirco plures dici poßint malæ quam bonæ arbores quia cùm bonum sit ex integra causa, malum autem ex quouis defectu, facilius est in pluribus reperiri defectum quàm integram causam.*

Sed in te hæc ratio valet, in te facilius reperitur defectus ex quo est malum, quàm integra causa quæ est necessaria vt bonum esse poßit.

Ergo quà ratione fit vt plures dici poßint malæ quàm bonæ arbores: eadem prorsus fiet, in caueas, vt mala potius quàm bona sis arbor. Quamobrem in id diligenter inuigilandum.

I. PVNCTVM.

IAM pridem ab Antiquis illis Philosophis dictum erat, hominem esse velut inuersam arborem, cuius radix sursum erecta esset ac velut in cœlo fixa, quod inde suam traheret originem, atque inde producendis operum fructibus aptum

aptum & conuenientem hauriret ſuccum. Et vero ſicut ſteriles & infrugiferæ ſunt quædam arbores, quædam vero fecundæ & vberes, ita plane ex hominibus, ſic alij boni & alij mali ſunt vt vnuſquiſque in particulari bona vel mala dici poſſit arbor. *Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum,* dicebat Dominus; *Matth. 12.* *aut facite arborem malam, & fructum eius malum: ſiquidem ex fructu arbor cognoſcitur. HOC præceptum eſt,* inquit ſanctus Auguſtinus, *vt ſimus arbores bonæ; Illud vero facite arborem malam, monitio eſt vt caueamus; nec putemus ſi mali ſimus, bona opera habere: prius enim eſt mutandus homo vt opera mutentur.*

Quàm ſit autem malæ timendum arbori, Id eſt, homini non ferenti fructum bonum ſatis patet, ſatiſque fateberis: ſed an tibi ſit timendum quaſi malæ arbori, non ſic forte agnoſcis. At certe ſaltem non debes præſumere te tam certo eſſe bonam arborem, aut ſic ſemper fore, vt ſine vllo timore ſis, cum nemo hominum id certo ſciat: meritoque ſit vnicuique timendum in illa ignorantia & incertitudine: Vnde apte Apoſtolus cuidam te ſanctiori; *Noli altum ſapere ſed time. Si enim naturalibus ramis*, Id eſt *Rom. 11.* Iudæis, *non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo Bonitatem & ſeueritatem Dei. In eos quidem qui ceciderunt ſeueritatem: in te autem bonitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alioquin & tu excideris.* Quamobrem licet etiam certus eſſes de præſenti te bonam eſſe arborem, tibi tamen eſſet timendum quia incertus eſſes de futuro: ſemperque cauendum eſſet ne forte excideres à bonitate tua & excidereris à bonitate & ſeueritate Diuina. Iam vero cùm neque de præſenti certus ſis; Imo cùm ex certa ratione ſit euidens quod niſi diligenter & ſolicite caueas, tu mala potius quam bona ſis arbor, nonne erit quod illam diligentem adhibeas cautelam & ſolicitudinem: primò quidem in indagandà illa ratione, ac deinde in praxi frequentanda quam ſecum infert cognita Veritas?

Sic autem commode Ratio indagari poterit ſi attente perſcruteris quid ſit quod malam faciat arborem: & quid, quod plures malæ ſint quam bonæ arbores; nam ſi hæc eadem ratio in te locum habeat, profecto mala ſis arbor neceſſe eſt. Hoc eſt porro quod malam facit arborem, nempe ſi nullos fructus ferat, aut pauciores quàm ferre deberet, aut omnino malos: ſic plane homo malus dicendus eſt ſi vel nulla, vel pauciora bona faciat vel

denique si plura mala quam bona edat opera. Ex operibus namque velut e fructu arbor cognoscitur. *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.*

Sed vnde agnoscetur fructus? Vnde opus esse bonum vel malum discernetur. Ex hac nimirum regula quam post Diuum Dionysium tradunt omnes Theologi: *Bonum ex integra causa: malum ex quouis defectu.* Sic expresse Sanctus Thomas: *Non est actio bona simpliciter nisi omnes bonitates concurrant: quia quilibet singularis defectus causat malum, bonum autem ex integra causa.* Vnde & illud est Sapientis, *Qui in vno peccauerit, multa bona perdet*; Siue vt habent Septuaginta, *Bonitatem perdet*, Quia ex vno defectu deficit Bonum quod non constat sine suis causis.

l. de Diu Nom. c. 4. — *1. 2. q. 18. a. 4. ad 3.* — *Eccl. 9.*

Causæ vero sine quibus non est bonum, referri possunt ad has vulgares quatuor quæ dicuntur, Materia, Forma, Efficiens, & Finis. Debet esse materia seu obiectum bonum vel saltem indifferens & non malum. Nam si quid ex objecto suo malum est, vt mendacium, vel ex accidenti, vt res vetita vel non ordinata, licet aliæ fuerint causæ, tota peribit actio. Sic de cæteris ratum est causis: Tametsi materia, finis, & efficiens adsint, solaque desit forma, totum deest. *Iuste quod iustum est prosequeris.* Efficiens dicitur homo liber & in gratia. Nam si peccator est, vel non liber, nihil agit ad æternæ vitæ præmium, quidquid bonum & bene agat. *Charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest.* Denique Finis est tam necessarius vt propterea Dominus dixerit: *Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit: OCVLVM hic accipere debemus ipsam intentionem*, inquit sanctus Augustinus de qua ipse fuse, & sanctus Gregorius in Moralibus.

Deut. 16. — *1. Cor. 13.* — *Luc. 11.* — *28. Mor. c. 13.*

Ex his vero patet quod hic præcipue spectandum est, longe plures esse malos quam bonos, quia longe facilius est in homine, siue in humanis actionibus reperiri vnum defectum seu vnam deficientem causam, quam totas simul colligatas? *Non est qui faciat bonum. Dominus de cœlo prospexit super filios hominum vt videat si est intelligens aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum:* Id est tam pauci sunt qui coram Deo & absolute bonum faciant, vt vix vnus è multis reperiatur. Non desunt quidem qui multa bona faciant, sed illa quæ videntur hominibus bona, non sic videntur Deo, quia non constant suis causis, *Seminauerunt triticum*,

Ps. 13. — *Bellarm.* — *Ier. 12.*

& spinas messuerunt; hæreditatem acceperunt, & non eis proderit, confundemini à fructibus vestris. Hoc est certe pauendum.

II. PVNCTVM.

SED *in te, hæc ratio valet, in te facilius reperitur defectus ex quo est malum, quàm integra causa quæ est necessaria vt bonum esse possit.*

Tu quis es qui hæc legis? Nonne homo? Nonne *vanitati similis?* Nonne *venundatus sub peccato?* Nonne is *cui malum adhæret?* Nonne is *qui videt aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in lege peccati quæ est in membris suis?* Nonne hæc in te inuenis, nonne hæc in te vides & sentis? At vero illa sunt propter quæ facilius in vnoquoque reperitur defectus quàm integra boni causa. Illa sunt quæ nisi omnino reprimantur, causæ sunt defectuum omnium: aut si ex aliqua parte reprimantur, tantorum sunt causa defectuum quanta pars superest reprimenda. *Claudicauerunt à semitis suis.* Nonne hic est defectus animi sicut & corporis, *Claudicare? VSQVEQVO claudicatis in duas partes?* Ps. 143. Rom. 7. Ps. 17. 3. Reg. 18.

Aut itaque est omnino comprimendum quod in te deficit, aut aliquid semper deficiet: Aut comprimenda est vanitas seu illa propensio quæ te ad vanam tui consectandam famam trahit, aut deerit finis in cunctis tuis operibus. Ah quoties defuit! Aut coercenda libido illa quæ te ad opus ex genio, & non ex ordine, non ex intuitu Diuinæ voluntatis attrahit, aut deerit operi sua materia, suaue forma; Non erit illud opus quod vellet Deus, non erit illa forma quam adhiberi vellet. *Si in die Ieiunij tui inuenitur voluntas tua, non est Ieiunium quod elegit Dominus, Cùm veniretis in conspectum meum, quis quæsiuit hæc de manibus vestris?* Quasi diceret, licet ea sacrificia quæ immolatis, sint à me ordinata, & materiam contineant boni operis, quia tamen non ea facitis qua religione & pietate vellem, non sunt mihi grata, quia deest illis sua forma, sua virtus, suum decus, & proinde *facta sunt mihi potius molesta, laboraui sustinens.* S. Bern. ex Is. 58. Ibid. 1.

Sic plane tecum reputa de his tuis operibus quæ vel ex amore proprio, vel ex incuria & negligentia facis. Nonne vides quantum illis desit eius perfectionis & excellentiæ quæ à te requireretur

tur? Tantùm puta illis deesse suæ formalis & efficientis causæ. Nam quæ forte sufficerent, à laico vel à nouitio facta, multum deficiunt in te spectata, si plus quam à laico vel à nouitio, requirat à te Deus. Hinc nempe eruuntur causarum Differentiæ, diuersusque valor. Spectatur ætas Agentis, Condicio, Status, Vocationis tempus, Gratiarum numerus, Talentorum qualitas, cæteræque spiritus Diuisiones. Vnde tu quantum ætate prouectus es in Diuino cultu, si ætati opera tua non respondent, tantum deficiunt ab integritate & plenitudine quam ex illa tot annorum persona
Dan 5. religiosa deriuare debuerant, diceturque tibi; *Appensus es in statera, & inuentus es minus habens. Quid respondebis?*

III. PVNCTVM.

QVA *igitur ratione fit vt plures dici possint malæ quam bonæ arbores: eâdem prorsus fiet, ni caueas, vt mala potius quam bona sis arbor.* Nam non erit in te fructus bonus, non erit in te bonum, non erit ex integra causa, non erit conforme statui, non respondens ætati & Gratiæ, non adimplens eam Iustitiam quam ex ac-
Ezech. 19. cepto talento debes operari. *Ventus vrens siccauit fructum eius: marcuerunt & arefactæ sunt virgæ roboris eius.* Quis ille ventus vrens, vnde tanta siccitas & ariditas, nisi vana ipsa Gloria qua fit vt aliud quàm velit Deus opereris, vel alio modo vel fine; sicque desint operibus tuis suæ causæ: & desint esse bona & probata opera? *Ini-*
Ier. 5. *quitates vestræ declinauerunt hæc; & peccata vestra prohibuerunt bonum à vobis:* Id est impediuerunt quo minus illud censeretur bonum quæ vos bene facere putabatis.

Hoc est verò quod te non aduertentem decipit, cum sit aliquid partim boni partim mali quod agis, Tu parte boni respecta, malum non intueris quæ cum inficiat totum opus, nihil ex opere tuo superest præter inanem illam quam de illo habes opinionem.
Num. 19. *Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet.*

Nec mireris id esse in morali statu, quod frequentissimum est in naturali. Vides sæpe in formis remissis plurimum esse admixtum contrarij, nec repugnare aliquid esse calidum quod multum habeat frigiditatis; Ita plane in virtutibus & bonis operibus tuis tam multa sunt admixta mala vt non virtutes sed vitia potius dicenda sint. Blandiris tibi forsan de deuotione, de obedientia, de

humilitate aut de aliqua demum virtute quam exerces : at non vides quot quantosque simul Indeuotionis, Inobedientiæ & superbiæ committas actus : vereque de bonis tuis spiritualibus dici possit quod Propheta de terrenis Iudæorum, *Olineta vestra & ficeta vestra comedit eruca.* Totum absumit vanitas vel negligentia. *Amos 4.*

Atque hinc pauenda illa expostulatio quæ sæpe alias tum vero hîc opportunè à Domino: *Scio opera tua quia nomen habes quod viuas & mortuus es. Esto vigilans & confirma cætera quæ moritura erant. Non enim inuenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis & audieris, & serua & pœnitentiam age. Si ergo non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.* Quid autem veniens, de sterili arbore Colono sit dicturus iam ipse dixit: *Succide illam, vt quid etiam terram occupat?* *Apoc. 3.* *Luc. 13.*

Videri multa possunt in singulis partibus quæ huic seruiant Veritati, præsertim vero in 1. parte, Die 3. & 4. Ianuarij. Feria 5. Hebdomada 3. post Epiph. In 2. parte, Dominica Septuagesimæ Feria 2. Hebdomada 2. in Quadragesima. Feria 5. Hebdom. Passionis. Feria 4. Hebdom. 4. post Pascha. Die 1. Maij vbi hæc in primis opportuna Veritas:

Si tempus respicis comparandæ tibi virtutis, vix vllam tibi comparatam respicies.

In 3. parte Feria 2. Hebdom. 1. Sabbato Hebdom. 5. Feria 5. Hebdom. 8. Fer. 2. Hebdom. 9. Die 6. Augusti. In fine vbi de votis religiosis, vnde hæc commode depromi possint.

Religiosus aut quiuis alius infra vel supora regulam aut sortem viuens, ficus est ficum non ferens.

Quod te imparatum magis reddit ad ferendum fructum, hoc te paratiorem deberet reddere.

Quanto minus puniri timet infructuosus, tanto iam magis punitus est.

In 4. etiam parte Sabbato Hebdom. 19. Feria 3. Hebdom. 21. tota pene Hebdomada 23. Feria 5. Hebdom. 27.

CVM sint autem Euangelij plures aliæ diuersæque partes vide ad singulas, quid referri possit aliunde depromptum.

Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium.

Hæc sunt apostolatus & perfectioris vitæ duo signa certiora, velle abstinere libenter ab omnibus bonis, & omnia mala sustinere.

In 1. parte, Die 2. Decembris.

Sæpe videtur esse Charitas, & est magis carnalitas.

In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 1. post Octauas Paschæ.

Loquendo de diuinis, quantò magis luces quàm ardes, tantò minùs in te diuina lucet charitas.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Octauas Pasch.

Qui eminentior est in illa quæ dicitur eminens scientia, minùs inter homines eminere cupit.

In 2. parte, Fer. 3. Hebdom. Pentecostes.

Amori potius ab amore timendum est, quàm à timore.

Sabbato Hebdom. Pentecostes.

Optabilius bonum bellum, quam mala pax.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. decim. quæ tota est de missionibus, de modo ac materia concionandi.

A fructibus eorum cognoscetis eos.

Affectum probat effectus.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 9.

Numquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus?

Malæ vitæ mors bona, rara est.

In 4. parte, tota Fer. Hebdom. 28.

Sicut prima & puerilis ætas index est secuturæ vitæ præsentis, ita hæc vita præsens indicium est futuræ pòst æternitatis.

In 3. parte, Die 24. Iunij.

Omnis arbor bona, bonos fuctus facit.

Salutis animæ nulla est certior certitudo, quàm in certo vocationis gradu attingendo.

In 1. parte, tota pene Hebdom. 5. post Epiphan. vbi de vocatione cuiusque status quæ tanto est perfectior, quanto magis suæ respondet arbori seu perfectioni specificæ.

In paruis major est serui Dei fidelitas.

In 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 6. post Epiph.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.

Ad memoratas supra veritates de modico cuiusque fructu nec non de pœna consequente, possent hæ adjungi.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. parte, Sabbato Septuagesimæ.

Nimia firmitas, infirmitas.

In 2. parte, Feria 2. Sexagesimæ.

Verbum Dei non redit vacuum: aut prosit necesse est accipienti: vel obsit.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 8.

Vide & in 4. parte, Fer. 6. Hebdom. 24. vbi de diuite Epulone.

Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum.

Discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. 2. *Tim.* 2.

In 1. parte, Die 1. Ianuarij.

Frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi:

Quod grauius in te est malum, hoc minus vis sanari.

In 1. parte, Fer. 5. Hebdom. 6. post Epiph.

Quæ causa est cur pauci salui sint, hæc in te causa est cur ex illis forte non sis.

In 2. parte, Dominica Septuag.

Si ordinatis ad salutem mediis non vteris, Mediatore Christo abuteris.

Sabbato post Quinquag.

Qui sibi non contradicit in suis malis desideriis, sibi contradicit in bonis.

In 2. parte, Dominica 5. post Pascha.

Qui cum affectu incomposito Deum consulit, non Deum sed Deo consulit. Non à Deo consilium petere, sed Deo dare velle videtur.

In 2. parte, Fer. 4. Hebdom. Pentecostes.

Nisi diligenter aduertas, quod petis à Deo iustius, hoc est quod petis iniustius.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. 7. post Pentecost.

Quò sæpe vehementius Deum oras, ore quidem illi adstas propius, sed corde distas longius.

In 3. parte, Fer. 4. Hebdom. 14.

Ore facta Confessio, sæpe factis à te negatur.

In 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 15. post Pentecost.

Sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cœlis est ipse intrabit in regnum cœlorum.

Multa de hac Diuina voluntate adimplenda vide in indicibus, verbo *voluntas*. Multa item de regno cœlorum desiderando & inquirendo vide in 2. præsertim parte, tota Hebdomada 5. post Pascha, & in 3. parte tota Hebdomada 3. post Octauas Pentecost. ac demùm in 4. parte, Die 1. Nouembris.

HAC Hebdomada, quidquid post Sermonem Domini proximè dictum vel factum refertur ab Euangelistis, ita consideratur, vt ad septem præcipuas Virtutes referatur: quarum aliæ sunt tres Theologicæ; aliæ quatuor Cardinales. Omittitur tamen historia Leprosi mundati quia de eo per integram Hebdomadam actum est in prima parte, Dominica & Hebdomada tertia post Epiphaniam.

FERIA SECVNDA.

DE FIDE CENTVRIONIS A CHRISTO DOMINO COMMENDATA.

Amen dico vobis, non Inueni tantam fidem in Israel. Matth. 8.

VERITAS PRACTICA.

Majoris est animi se Diuinæ fidei supponere, quàm se illi opponere.

RATIO EST, Quia majoris est animi seipsum vincere quàm à seipso vinci.

Sed qui se Diuinæ supponit fidei, seipsum vincit: qui se vero illi opponit, à seipso vincitur.

Ergo majoris est animi se Diuinæ fidei supponere, quàm se illi opponere. Quod tamen pauci putant.

I. PVNCTVM.

CVM introiſſet Capharnaum Dominus, acceſſit ad eum Centurio qui in ea ciuitate præſidio Romanorum præerat, ac proinde Gentilis erat, ſed credens in Deum & in Chriſtum. Acceſſit autem primo per ſeniores Iudæorum. Deinde per amicos ſuos: vt eſt apud ſanctum Lucam: Ac tertio per ſemetipſum cum Chriſtus iam vicinior eſſet domui vt interpretatur ſanctus Chryſoſtomus. Tùm vero conueniens Dominum, his eum rogabat Verbis, *Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur:* Cui ſtatim Dominus: *Ego veniam & curabo eum.* At ille, *Domine, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum; ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus. Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites, & dico huic, vade & vadit; & alij, veni, & venit: & ſeruo meo, fac hoc & facit:* Quaſi diceret, vt interpretatur ſanctus Auguſtinus, Ego ſub poteſtate Tribuni mei & Cæſaris conſtitutus, & merus homo, ſi quid ſubditis meis impero, mox obtineo: quanto magis Tu qui ſub nullius es poteſtate, & præes omnibus Creaturis, vt pote filius Dei, poteris imperio tuo quidquid volueris. Id autem audiens IESVS, *miratus eſt*, ſeu mirantium more ſe habuit, & ita locutus eſt vt aſtantes idem admirari atque imitari doceret: *Amen dico vobis, non Inueni tantam fidem in Iſrael:* Non inueni, qui tam pie, tam facile, tamque certo crederet.

Luc. 7.

Alio quidem & diuerſo ſenſu poterant Ethnici & politici homines mirari hanc Centurionis facilitatem in credendo, quod vir nempe militaris & generoſus, nimis ſe videretur abjicere, nimiſque de magnitudine animi detrahere, ſeſe ſummittendo dictis huius hominis. Sic enim ſelecta illa Ingenia quæ dicuntur fortia, ſic tantùm de fortitudine Ingenij detractum putant, quantum facile eſt in credendo Ingenium. At contrà Dominus ſic miratur & admirandam præbet Centurionis fideus vt Centurionem propterea maxime laudet ab animi præſtantia & fortitudine, tantumque abſit vt aliquid de generoſitate ſua credendo detraxerit, quin potius, ſic ſe præſtantem Ingenio, & animo fortem oſtenderit, atque ita promeruerit ſanitatem ſeruo ſuo: *Vade & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſanatus eſt puer in illa hora.* Hinc ergo nata Veritas modò expendenda & numquam ex animo deponenda. Quod, quidquid

dicant sui adulatores & adoratores Ingenij, *longe majoris est animi Diuinæ se fidei supponere quàm se illi opponere.*

Ratio est ita euidens vt mirum sit non videri ab his qui se perspicaciores autumant, nisi forte illi sint de quibus Dominus: *In Iudicium Ego in hunc mundum veni, vt qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant.* Ioan. 9. Sic autem breuiter & dilucidè procedit Ratio: Longe majoris est animi seipsum vincere, quàm à seipso vinci: In hoc enim sita est ipsa virtus quæ dicitur animi fortitudo. *Reuera*, inquit sanctus Ambrosius, *iure ea fortitudo vocatur, quando vnusquisque seipsum vincit.* L. 1. de Offic. c. 36. Et Clemens Alexandrinus: *Magni animi virtus non solum in ferendis casibus, sed etiam in eo quod resistat voluptati & cupiditati, dolorique & iræ, & in summa cuiuis rei quæ nos vel vi vel fraude aliqua illicit.* L. 7. Strom. Sic sanctus Papa Gregorius: *Quid fortius quàm omnes animi sui motus rationi subigere, omnia carnis desideria, spiritus virtute frænare, proprias voluntates abjicere, contemptis visibilibus, ea quæ non videntur, amare? Vnde & Salomon ait: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.* In Ps. 2. Pœnit. Prou. 16.

Lactantius denique fuse id prosequutus: *Ille*, inquit, *solus vir fortis debet iudicari qui temperans est, moderatus, & iustus.* Et post multa de Herculis laboribus, *opera sunt ista fortis viri, hominis tamen. Illa enim quæ vicit fragilia & mortalia fuerunt. Nulla est enim, vt ait Orator, tanta vis quæ non ferro ac viribus debilitari frangique possit. At animum vincere, iracundiam cohibere, fortissimi est, quæ ille nec fecit vmquam nec potuit. Hæc qui faciat non modo ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum Deo iudico. Vellem adjecisset de libidine, luxuria, cupiditate, insolentia, vt virtutem eius impleret quem similem Deo iudicabat. Non enim fortior iudicandus est qui leonem quàm qui violentiam in seipso inclusam feram, superat iracundiam: aut qui rapacissimas volucres dejicit, quàm qui cupiditates auidissimas coercet.* L. 1. de Inst. c. 9. Et quæ plura pergit ex quibus ita patet fortis & magni hoc esse animi, seipsum vincere, vt si à teipso vincaris, minime magnus nec fortis vmquam haberi possis. *Abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis.* Thren. 1.

II. PVNCTVM.

SED *qui se Diuinæ supponit fidei, seipsum vincit: qui se vero illi opponit, à seipso vincitur.*

Hoc est enim seipsum vincere, cùm quidquid in nobis contra Deum, rectamque rationem insurgit, refrænamus & subjicimus Deo: sicut è contra Ille à seipso vincitur qui rectæ Rationi oppositis motibus cedit, siue illi sint animi siue corporis motus: nam hæc est ordinata consensio partium hominis vt quemadmodum rationi appetitus, ita & Deo subordinetur Ratio: vnde id tandem fit vt sicut appetitus naturalis aut ratio quæ dicitur inferior, multa suggerunt contra Diuinam fidem; sic plane is se vincat qui appetitum & humanam rationem Diuinę subjiciat Fidei; vel à seipso vincatur qui Diuinam fidem humanæ subjicit rationi. *In carne enim* 2. Cor. 10. *ambulantes*, inquit Apostolus, *non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes: & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum, in obsequium Christi.* Quasi diceret, vbi agitur de fide, non spectamus quid caro vel humanum ingenium suadeat: Imo si quid forte suadet quod repugnet fidei, habemus arma parata quibus id expugnemus: & hæc arma non sunt humanæ artes, non politicæ formæ loquendi vel agendi, non Sophismata Philosophica, non aliud denique quo solent vti homines huius sæculi peritiores: sed arma sunt longe his potentiora, potentiam quippe Diuinam continent, arma sunt ipsa Fides, ipsa Diuina authoritas cui fides innititur, & quâ qui armantur tam potentes sunt ad expugnanda cuncta quæ sese contra opponunt vt nihil sit tam astutum & munitum quod non dejiciant; nihil tam altum & eminens quod non subjiciant fidei. Atque ita intellectus ipse humanus ne quid forte humanum ratiocinari præsumat, quasi constrictus & captiuus tenetur, vt obsequatur Christo, sicque fit tandem vt dum quisque fidelis sic se supponet fidei, seipsum vincet: & sic de vnoquoque fideli Christus triumphabit. 1. Ioan. 5. *Hæc est victoria quæ vincit mundum* Eph. 6. *fides nostra.* Et hæc ipsa fides, armatura est qua certamen initur & 1. Thess. 5. qua comparatur victoria. *In omnibus sumentes scutum fidei. INDVTI loricam fidei.*

III. PVNCTVM.

MAIORIS *est igitur animi Diuinæ se fidei supponere, quam se illi opponere*, Nam sic se animus vincit dum se continet

ne quid contra fidem opponat; Dùm se verò vincit animus, fit seipso major, & quo se magis vincit, eo se majorem facit. *Magnarum hic vigor est mentium*, inquit sanctus Leo, *& valde fidelium lumen est animarum, incunctanter credere quæ corporeo non videntur intuitu; & ibi figere desiderium quò nequeas inferre conspectum*: Sic apte S. Hieronymus: *vis scire quantus sit ardor bene credentium? audi Apostolum: Et si nos, aut Angelus de cœlo aliter Euangelizauerit nobis, anathema sit. Id est, in eo maxime apparet vis animi & viger eorum qui credunt, quando sic credunt vt quidquid contra fidem apparet, quamtumcumque appareat credibile, statim execrentur.* *Serm. 2. de Asc. Dom.* *Ep. 61. ad Pamma.*

Nihil certe debilius Ingenio quod nihil potest credere nisi quod intelligat. Primo enim ignorat quid sit fides; Deinde ita de se præsumet vt putet posse intelligere quæ credenda proponuntur. Ac tertio denique se vniuersa Ecclesia cui promisit Deus infallibilitatem fidei, prudentiorem, peritiorem & perspicationem fingit, quà insania quid insanius fingi potest. Vnde illud egregium Diui Augustini. *Disputare contra id quod vniuersa Ecclesia sentit, insolentissimæ est Insaniæ.* *Ep. 118.*

Eant nunc & se iactitent fortiora Ingenia, debilitatem nostram irrideant, suam vnam deprædicent fortitudinem. Ecce Illius Viri Iudicio qui omnium censensu Ingenij fuit excellentissimi, non alij quàm insolentissime insani sunt iudicandi. Itane vero qui sint dementes, sint mentis & animi fortioris? Audiant verò Prophetam, si quid supersit bonæ mentis: *Cum fueritis velut quercus desfluentibus foliis, & velut hortus absque aqua: Erit fortitudo vestra vt fauilla stuppæ, & opus vestrum quasi scintilla, & succendetur vtrumque, & non erit qui extinguat.* Id est, ocyus tardius præclarum illud vestrum Ingenium apparebit quam fuerit aridum & inane; apparebit fortitudo illa prætenta & præsumpta quàm fuerit stuppea, straminea, fictitia & omnino nulla. Apparebit ex aliis vestris operibus quam imbecillus esset animus, cum nihil forte, nihil solidum, nihil diuturnum, nihil permanens & sibi constans efficiatis; sed vestra omnia scintillant solum & lucescunt ad momentum, tum statim euanescunt. *Is. 1.*

Sic plane, nihil imbecillius in agendo & patiendo quam qui se animo iactant ita fortes vt nihil credant nisi quod animo placuerit: nutant in omnibus, palpant in meridie, Duces cæci, *Semetipsos pascentes, nubes sine aqua quæ à ventis circumferuntur, arbores au-* *Iudas.*

tumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia quibus procella tenebrarum seruata est in æternum. Id est, præter inanem sonitum & effusam iactantiam nihil in eis est.

At vero verè Credentibus nihil est fortius, nihil generosius non modo in eo quod credentes seipsos vincunt, sed quod vbi semel seipsos sic vicerunt, inde ad alia quantumuis ardua sic se fortes præbent, vt manifeste appareat nihil esse Fide ac Fideli maius & fortius. Lege Apostolum vbi Fortiores quosque veteris testamenti nominatim compellat, & à fide omnes suæ fortitudinis commendationem habere testatur. Intuere vnum Abrahamum qui Pater omnium Credentium dicitur, quantæ opus fortitudinis est aggressus cum Isaacum filium immolauit. Nonne à fide hæc eius fortitudo profecta est? At quanta quanta fuerit eius fides nonne in eo præcipue excelluit quod supra omnem intelligentiam crederet, quod seipsum prius credendo mactaret quam filium: atque in seipso sic mactando, sic vincendo, sic fidelis, sic fortis, sic iustus & sanctus est habitus vt esset cæteris documento, majoris esse animi sic se Diuinæ fidei supponere quam se illi opponere. *Non est enim scriptum tantùm propter ipsum*, inquit Apostolus, *sed & propter nos quibus reputabitur credentibus in Eum qui suscitauit IESVM Christum D. N. à mortuis.*

Hebr. 11. *Rom. 4.* *Ibid.*

Increduli & subuersores sunt tecum. Attende diligenter. Et Vide quæ multa passim de Fide proponuntur.

Ez. 1.

FERIA TERTIA.

DE SVSCITATO VIDVÆ FILIO IN CIVITATE NAIM.

Et de spe retinenda in deploratis rebus.

Noli flere. Luc. 7.

VERITAS PRACTICA.

Non certius in ſpem itur, quàm contra ſpem.

RATIO EST, *Quia tunc magis & melius ſperatur in Diuinis, cùm ſpes eſt purior, ſeu cùm in Diuinis ſolum ſperatur. Sed quando humana deſunt ſubſidia, tunc ſpes eſſe poteſt purior. Ergo & major & certior; Ergo & eò melius ſperatur, & eò magis ſperandum eſt in Diuinis quo humana deſunt ſubſidia. Ergo & non certius in ſpem itur quàm contra ſpem, exemplo Abrahami qui vt ſcribit Apoſtolus, contra ſpem in ſpem credidit. Contra* Rom. 4. *id ſcilicet quod naturaliter fieri poterat, credidit & ſperauit diuinitus euenturum.*

I. PVNCTVM.

ET *factum eſt*, inquit ſanctus Lucas, poſt ſanatum Centurionis ſeruum, *Deinceps ibat (Ieſus) in ciuitatem quæ vocatur Naim: & ibant cum eo Diſcipuli eius, & turba copioſa. Cum autem appropinquaret portæ Ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris ſuæ, & hæc vidua erat, & turba ciuitatis multa cum illa. Quam cùm vidiſſet Dominus, miſericordia motus ſuper eam, dixit illi: Noli flere. Et acceſſit, & tetigit loculum. Hi autem qui portabant, ſteterunt, Et ait: Adoleſcens tibi dico, ſurge. Et reſedit qui erat mortuus, & cœpit loqui. Et dedit illum matri ſuæ. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum dicentes: quia Propheta magnus ſurrexit in nobis, & quia Deus viſitauit plebem ſuam.*

Nihil hîc difficile quoad intelligentiam: multa verò ſunt quæ voluntatem cum Dei Gratia in ſpirituales & Diuinos affectus excitent, de quibus in quarta parte, Dominica decima quinta, cuius eſt hoc Euangelium. Nunc quoniam ad virtutem Spei refertur Conſideratio: Contemplarè tantiſper quàm deploratæ res eſſent huius Viduæ quæ filium ſuum Vnigenitum deflebat mortuum: Et tamen illi tunc ait Domus: *Noli, flere*, Bene ſpera, reſurget filius. Sic plane nobiſcum agit per Scripturas ſuas: ſic mœrentes

consolatur, sic ne desperemus in ipsis desperatis rebus adhortatur, sic vt magis tum speremus prouocat, quia *numquam certius in spem itur quàm contra spem*, Numquam securius sperandum in Diuinis subsidiis quàm cùm humana desunt. Quæ certe Veritas si semel persuaderi possit, multùm valere poterit ad corroborandam nostram confidentiam, quia omnem prorsus tollit diffidentiam, cùm concludat eo vel maxime sperandum esse tempore quo solemus magis diffidere de Diuinis subsidiis.

Sic autem facile suaderi potest: Nam tunc vel maxime spes est certa & secura, quando est pura & sincera; quando purè & solùm speratur in Deo, & nulla simul in creatura. Multum enim deducit de ea spe quam in se haberi vult Deus, quando simul speratur in re humana aliqua, vnde licet ipse Dominus vtatur creaturis ad subsidium suum nobis conferendum, vehementer tamen cauet ne in ipsis confidamus, & potius illas subtrahet, & subministrabit media quædam minus apta & idonea fini quem prætendit, vt
Iudicum 7. agnoscamus euidentius totum à Deo prouenire opus. *Multus tecum est populus*, ait Dominus Gedeoni, *nec tradetur Madian in manus eius, ne glorietur contra me Israel, & dicat, meis viribus liberatus sum.* Itaque ex triginta duobus millibus qui aderant, primo quidem viginti duo millia recesserunt; tum verò ex decem millibus Trecenti tantum selecti sunt qui pugnarent in aduersarios: & modus pugnandi sic determinatus fuit, vt loco gladiorum, lagenas vacuas simul ac lampades manu gestarent, easque inter se comploderent & confringerent; neque aliter hostes aggrederentur. Cur ita porro? Vt spes militum scilicet esset purior, vt purius in vno Deo
1. Cor. 1. sperarent: non in suis armis & viribus quæ nullam ad certandum & vincendum habebant aptitudinem. Sic, *quæ stulta sunt mundi, elegit Deus vt confundat Sapientes: & infirma mundi elegit Deus vt confundat fortia: & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus: & ea quæ non sunt vt ea quæ sunt destrueret, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius:* Atque vt qui sperant in eo vere possint dicere,
Esther 14. *Exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo.* Itane verè posses orare?

II. PVNCTVM.

S*ED quando humana desunt subsidia; sic spes in vno Deo purius figi potest.*

Non

Non est quidem expectanda extrema necessitas vt recurratur ad Deum, cùm in ipsarum vsu facultatum plus in Deo semper quàm in rebus sit sperandum: sed nescio qua infidelitate animi fit vt dum adsunt facultates & media comparandis rebus quas volumus, longe magis in ipsis confidamus mediis quàm in ordinatione Diuina quæ his vult vti. Quod ex eo vel euidenter apparet, quod quando subtrahuntur illa media, tum plane toti diffidimus, quasi Deo sublata esset potestas nos adiuuandi, vel quasi tota vis & potestas sperati adiutorij esset posita in illis mediis, & non in Deo. *Numquid manus Domini inualida est! Et male locuti sunt de Deo: dixerunt, numquid poterit Deus parare mensam in deserto? Numquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo. Ideo audiuit Dominus & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit in Israel, quia non crediderunt in Deo, nec sperauerunt in salutari eius.* Num. 11. Ps. 77.

Desint ergo oportet illa humana subsidia, simusque in arcto positi sicut Rex Iosaphat & qui cum eo erant, vt possimus in vno Deo pure sperare & dicere: *In nobis quidem non est tanta fortitudo vt possimus huic multitudini resistere quæ irruit super nos: sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.* Tum verè huius Regis pura & sincera spes erat quia non erat aliud in quo speraret. Quod ex eo plurimum confirmatur quod cum paulo post fecisset fœdus cum Ochozia Rege Samariæ vt si redirent hostes, ab eo iuuaretur, minus spei retinuit & confidentiæ, minus pure & sincerè in vno sperauit Deo. Vnde & illi dictum à Domino: *Quia habuisti fœdus cum* Ochozia, *Percussit Dominus opera tua, contritæque sunt naues, nec potuerunt ire in Tharsis.* Ac propterea forte dictus est *ambulasse in via patris sui Asa,* Qui Rex alioquin probus, religiosus & confidens Deo, tamen aliquando minus purè illi vni confisus est: vnde & à Propheta quodam sic est argutus: *Quia habuisti fiduciam in Rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo, idcirco euasit Syriæ Regis exercitus, de manu tua. Nonne Aethiopes & Lybies multo plures erant quadrigis & equitibus & multitudine nimia, quos cùm Domino credidisses, tradidit in manu tua? Oculi enim Domini contemplantur vniuersam terram, & præbent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stultè igitur egisti, & propter hoc ex præsenti tempore aduersum te bella consurgent.* 2. Par. 20. Ibid. 2. Par. 16.

Nota illud *perfecto corde*, Quasi diceret, qui pure & sincere credunt aut sperant. Neque enim iste Rex omnino non sperauit in

Deo, sed non perfecte non purè quia videlicet simul fidebat in humanis aliis subsidiis quorum si fiduciam abiecisset, puriori & perfectiori corde sperasset in Domino. Quod & rursum illi eidem Regi obiectum est cùm ægrotaret, multisque medicis abundaret, *Magis in eorum arte confisus est quam in Domino*, Et idcirco tam parum in Deo sperasse dicitur vt *nec eum in sua infirmitate quæsiuisse dicatur*; Non quod forte omnino non quæsiuerit, sed non spe illa pura qua quærendus & implorandus erat, & qua eum quæsiuisset, si tot medicos non habuisset. *Ibid.*

O quàm verè dictum de probatis & fidelibus Dei seruis, quod *fidem siue spem suam numquam mutant ab eo*; Siue illis adsint siue desint humana præsidia, nam qui minus sperant quando desunt humana quam quando adsunt, isti spem suam mutant. *Tobiæ 2.*

III. PVNCTVM.

ERGO *non certius in spem itur quàm contra spem*; Non certius & securius speratur in Diuinis, quam cum desunt humana in quibus simul speretur: quia non certius speratur in Domino, quam dum in eo vno purè speratur: Numquam vero purius in eo vno speratur quam cùm alia desunt in quæ spes diuidatur & corrumpatur. *Videte quod Ego sim solus, & non sit alius Deus præter me. Ego occidam, & ego viuere faciam: percutiam & ego sanabo; & non est qui de manu mea possit eruere.* Quasi dicat, possunt quidem in subsidium vocari creaturæ prout à me sunt ordinatæ in talem finem: sed sic semper spectanda est illa Diuina ordinatio, vt numquam subsidium creaturæ separetur à subsidio Creatoris, quasi aliud esset quod à creatura, & aliud quod à Creatore recipitur, nam vnus est Deus à quo & ipsa creatura recipit quidquid confert subsidij, & sine quo nihil potest. Vnus est proprie Deus qui rem omnem conficit, Ille est qui mortificat & viuificat, qui percutit & qui sanat. Creaturæ sunt velut Instrumentum quibus ad nutum vtitur, & sine quibus æquæ posset solus quidquid cum illis facit. *Deut 32.*

Vel sic interpretare: *Ego occidam, & ego viuere faciam: percutiam & ego sanabo*: Quasi diceret, Tunc maxime adero laturus opem inuocantibus me, quando dejecta erunt omnia, si tum in me sperent; occidam idcirco & percutiam vt de occiso & de percusso

ſperetur, & tum eos viuere faciam & ſanabo. Quia tum ſpes erit purior, ſpes erit certior, & ſic in me ſperantem numquam expectatione ſua defraudabo. Sic Pſaltes Regius: *Cum occideret eos quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum. Et rememorati ſunt quia Deus adjutor eſt eorum: & Deus excelſus, redemptor eorum eſt.* Ps. 77. Ac rurſum: *Et humiliatum eſt in laboribus cor eorum, Infirmati ſunt, nec fuit qui adjuuaret: & clamauerunt ad Dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum liberauit eos.* Ps. 106.

Sic vnuſquiſque vt ſperet in deſperatis rebus, apte Propheta: *Qui ambulauit in tenebris, & non eſt lumen ei, ſperet in nomine Domini, & innitatur ſuper Deum ſuum.* Iſ. 50. Quò etiam Illud Iobi transferri poteſt: *Lignum habet ſpem: ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami eius pullulant:* Iob. 14. Id eſt, quò res magis acciſæ ſunt & diminutæ, eò ſpes humana minor eſt, ſed Diuina major eſſe debet; quantùm humana deficit, tantùm Diuina ſuficit. TVMVLVS HVMANÆ CONFIDENTIÆ SVNT INCVNABVLA DIVINÆ SPEI, *Etiamſi occiderit me, in ipſo ſperabo,* Ibid. 13. tum vel maxime ſpem puram & certam in eum figam. Hæc eſt *ſpei confeſſio*, quam vocat Apoſtolus, *indeclinabilem*, id eſt, *firmam & conſtanter retinendam.* Hebr. 10. Tibi hoc præcipue dictum puta, quia in hoc præcipue deficis. Et prope illi ſimilis es de quo apud Iobum dicitur, *Non credit quod reuerti poſſit de tenebris ad lucem, circumſpectans vndique gladium.* Iob. 13.

Vide alibi paſſim vbi de Confidentia.

FERIA QVARTA.

DE MVLIERE PECCATRICE QVÆ DILEXIT MVLTVM.

Et de Charitate in Deum.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc. 7.

VERITAS PRACTICA.

Quæ Charitas dicitur vniuersa delicta operire, ea prius dicenda est vniuersim aperire.

RATIO EST, Quia Charitas non operit delicta nostra nisi quatenus ipsa delicta remittuntur.

Sed non remittuntur nisi aperiantur.

Ergo quæ Charitas delicta operit, ea prius aperit; & quanto planius aperit, tanto plenius operit.

I. PVNCTVM.

CIRCA hoc tempus, & in Ciuitate quadam Galilææ, vbi tùm morabatur Dominus, contigit quod de Muliere peccatrice conuersa, quæ putatur esse Maria Magdalena, narrat sanctus Lucas, post Sermonem quendam à Christo habitum cum Discipulis sancti Ioannis Baptistæ, de quibus aliàs. *Rogabat*, inquit, *Dominum quidam de Pharizæis vt manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharizæi, discubuit. Et ecce mulier quæ erat in Ciuitate peccatrix vt cognouit quod accubuisset in domo Pharizæi, attulit alabastrum Vnguenti, & stans retro secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat.*

Videri possunt apud Euangelistam reliqua, & imprimis expendi quæ Dominus ipse testatur de multa eius Charitate qua factum est vt ei remissa fuerint peccata multa. Hæc est enim Charitas de qua dicitur à Sapiente in Prouerbiis, *quod vniuersa delicta operit*, siue vt referunt sancti Petrus & Iacobus, *Charitas operit multitudinem peccatorum*. Quæ quidem de Charitate proximi deque eius delictis ab ea sufferendis intelligi possent: Sed nos hîc ad Charitatem Dei referimus, & ad propria nostra delicta quæ per illam Charitatem qua Deum diligimus sic operiuntur, vt ea prius aperiantur; *Neque enim aliter Charitas operit quin ante aperiat; & tanto illud plenius, quanto istud planius.*

Prou. 10. 1. Petr. 4. Iac. 5.

Quod cùm ſit ad praxim vberrimum, tum præcipue modò eſt expendendum, vt diſcamus quàm clare quàm diſtincte quam plane cuncta ſint in Confeſſione detegenda, ſi volumus ea plene tegi & operiri. Et ratio quæ affertur, exemplo Magdalenæ plurimum illuſtratur, ſicut & huius exemplum ex allata ratione magis declaratur. Quid eſt enim quod in illa muliere & in nobis Charitas vniuerſa delicta operiat niſi quod ipſa delicta remittat, vel quod idem eſt, niſi quod per illam Charitatem remittantur, ſiue, vt vocant diſpoſitiuè, ſiue formaliter, ſiue meritorie, nihil ad rem noſtram refert, cùm hoc certum ſit & indubitatum, quocumque id fiat modo, ſic Charitate operiri & tegi peccata, vt vel ea ſemper Charitas remittat operiendo; vel niſi remittat, numquam operiat neque tegat.

Quodcumque horum Verborum adjungatur in Scriptura cum voce peccatum ſignificante, non alium efficiet ſenſum quam remiſſionem peccati. *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata,* id eſt remiſſa, ſic enim de more Hebræorum pars vna verſus, explanat aliam. Sic cum Idem dicit, *operuiſti omnia peccata eorum*; Idem prorſus eſt ac primum quod immediate dixerat, *remiſiſti iniquitatem plebis tuæ.* Sic *ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur,* Id eſt, non remittas ſaltem quoad pœnam ſed ſemper eorum peccatum vindica. *Pſ. 31. Pſ. 84. 2. Eſdr. 4.*

Quid enim aliud eſſe poſſet, operiri & tegi peccatum coram Deo niſi eſſet remitti? An poſſet eſſe peccatum in homine, & ſic tegi vt non videret illud Deus? Quo tandem velo tegeretur, quo tegumento poſſet operiri! Non certe Charitatis quæ tam fidelis eſt Deo ſuo vt ipſa etiam peccatum videre non poſſit quin oderit, & odiendo tollat. *Qui diligitis Dominum, odite malum*; Id eſt, *Pſ. 96.* oſtendite vos vere illum diligere, odiendo malum.

II. PVNCTVM.

SED *non remittuntur peccata niſi aperiantur:*

De venialibus quidem non eſt neceſſe omnia ſic aperiri vt non poſſint omitti aliqua, quia nec neceſſe eſt omnia ſimul remitti vt aliqua remittantur, & ſunt præterea plures alij modi quibus aliter remitti poſſint quàm confeſſione. De mortalibus itaque ſola eſt quæſtio, quæ tamen ita eſt euidens vt nulla de his

ſupereſſe poſſit dubitatio, quin omnes omnia teneantur aperire quantum quidem meminiſſe poſſunt, & quin omnes in hac parte ſuæ ſatisfaciant Conſcientiæ. Verùm vt alias eſt obſeruatum, nimis verum eſt & nimis viget illud Sapientis Prouerbium, *Animæ doloſæ errant in peccatis*. Sunt quædam ſcilicet ſibi doloſæ animæ, quæ dolo malo ſua ſibi tegunt peccata ne cogantur ea confiteri & deponere, aut ſi prorſus ea ſibi non poſſint ita tegere quin appareant, fingunt ſibi tamen non eſſe adeo grauia vt ſint mortalia, nam mortale quidem ſibi videntur deteſtari; nollent aliena ſurripere, ſed tamen ſibi ſeruare aliqua, quæ ſciunt non eſſe ſua, non verentur. Nollent actum fornicationis aut adulterij committere, ſed tamen affectus in corde prauos fouere & congreſſus liberiores habere non reformidant; nec aperiunt ea in Confeſſione, aut tam leuiter, quaſi nihil eſſet, quia non putant eſſe mortalia; nollent enim mortale vt ſibi fingunt, & cùm præterea nolint ea deponere, nimio enim rerum aut perſonarum affectu detinentur, non poſſunt de his conteri vel atteri; ac proinde nolunt de his confiteri.

Prou. 13.

Et quidem rectè hi nolunt confiteri de quibus nolunt conteri, ſed malè quod nolint ea deponere; ſed malè quod nolint de illis conteri; ſed male quod non putent ea eſſe mortalia, quia non ſunt grauiora in illo genere quæ committi poſſunt. In hoc nempe ſunt animæ ſibi doloſæ & quæ errant in peccatis; nam ſic ſibi palpant & fingunt, vt eò peccent liberius quo ſe fingunt peccare leuius. Error ſane frequentiſſimus & perniciosiſſimus; affectata eſt ignorantia quæ non excuſat; ſatis poſſent agnoſcere grauitatem peccati ſi vellent, & velle tenentur quia res eſt tanti momenti vt inde ſalus eorum pendeat, inde nulla Confeſſio, inde nulla remiſſio. *Hanc culpam*, inquit ſanctus Ambroſius, *ſacerdotes non auferunt, neque peccatum eius qui in dolo ſe offert*.

Ep. 4.

Hæc erant videlicet operienda, ſicut & alia quæuis mortalia vt remitterentur; nec excuſat quod ignores aut quod non putes ita eſſe, quia ſic tibi dolo malo palpas, ſic Conſcientiam obtundis, ſic veram animæ ſcientiam vis ignorare, & ex his eſſe qui dixerunt Deo, vt eſt in libro Iob, *Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolimus*; Quod & paulo poſt ibidem ſic declaratur, *De Induſtria receſſerunt à Deo, & vias eius intelligere noluerunt*.

Iob. 11.

Ib. 34.

Quidquid dicat qui talis est, quidquid ad sui defensionem excuset, *Verba oris eius iniquitas & dolus; noluit intelligere, vt bene ageret.* Ps. 35.
Quod vnum proferunt est, quia non putant esse mortale; Sed quod contrà respondetur est, nolunt putare, nolunt scire, & nolle scire perinde est ac nolle facere, licet scias; nam fraudulenter nolunt scire ne scilicet teneantur facere quod nolunt, si scirent esse faciendum: quasi minus esset, nolle scire quid facias, quam nolle quod scias, facere. Sic miseri clamant in suis æternis pœnis: *Iustitiæ lumen non luxit nobis: & sel intelligentiæ non est* Sap. 5. *ortus nobis:* Nec tamen eorum clamor auditur vt exaudiatur, quia eorum culpa est quod non intellexerint quæ scire poterant & quæ debebant discere. Nonne hoc expauescendum?

III. PVNCTVM.

SIC ergo est de his delictis quæ non putantur aperienda quasi non sint lethifera, sic prorsus est de his delictis velut de cæteris mortalibus, Quod *quæ Charitas dicitur vniuersa delicta operire, ea prius dicenda est vniuersim & particulatim aperire*, Cùm alioquin non remittantur, sicut nec alia non aperta, neque excuset ignorantia quia est voluntaria, quia est dolosa & maligna, *Latet enim eos, hoc volentes*, inquit sanctus Petrus. Et certe hoc est 2. Pet. 3. quo præcipue Mulier illa peccatrix commendatur, hoc est quo præcipue pœnitentiam suam indicauit, hoc est quo præcipuè veniam meruit, quando scilicet sic vniuersim se peccatricem detexit & aperuit, vt non minus se fateretur peccasse in his quæ putantur leuia quàm quæ grauiora censentur. Idcirco enim in oculos & in capillos suos piè deseuit vt quod in illis peccauerat, quantumcumque minus esset & leuius, non minus tamen confiteretur & plangeret quam quod peccasse posset grauius.

Sic præclare de illa sanctus Gregorius, *Oculis terrena concupierat, sed hos iam per pœnitentiam conterens flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat, sed iam capillis lachrymas tergebat. Ore superba dixerat, sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot de se inuenit holocausta. Conuertit ad virtutum numerum, numerum criminum, vt totum seruiret Deo in pœnitentia, quidquid ex se Deum contempserat in culpa.* Vnde post multa concludit; *Ad vos ergo fratres, ad vos* Hom. 33. in Euang.

oculos mentis reducite, & pœnitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationis anteferte. Quæcumque vos in adoleſcentia, quæcumque in Iuuentute deliquiſſe meminiſtis, deflete, morum operumque maculas lachrymis tergite. Quaſi diceret, cùm Iuniores & liberiores in peccando eſſetis, non putabatis eſſe lethalia & confitenda quæ iam in cultu Dei prouecti agnoſcitis non fuiſſe prætermittenda: Quamobrem *illa vobis in mentem & confeſſionem reuocate, quantiſque modo digna fletibus eſſe perſpicitis, tantum ea flete, & ſic omiſſas culpas diluite.*

Sic ſanctus Ambroſius, vbi de Lazaro fratre Mariæ Magdalenæ; *IESVS compatitur Dilectæ ſuæ & dicit defuncto Lazaro, veni foras: hoc eſt, quid iaces in tenebris Conſcientiæ, & delictorum tuorum ſordibus, quodam reorum carcere? Exi foras, delictum tuum prode, vt iuſtificeris: Ore confeſſio fit ad ſalutem.* Obſerua vocari *tenebras Conſcientiæ & quendam reorum carcerem*; Vt deſignet ibi eſſe aliquid quod ignoretur & quod tamen ignoratum non excuſet, quia crimen eſt, hoc ignorare: & huius criminis rei detinentur in quodam veluti carcere Conſcientiæ, quia captiui & cruciati tenentur à ſua cupiditate quæ dum impedit ne ſe cognoſcant & aperiant, valde angitur, & damnoſus planè ſtatus de quo cogitare & apud alios dicere non ſemel aut aliquoties ſed crebro neceſſe eſt. Vide quæ his affinia tranctantur in 1. parte, tota Hebdomada 3. poſt Epiphaniam.

l. 2. de Pœnit. c. 7.

Plures aliæ Veritates de Charitate & Contritione poſſent hîc exponi, quas ſatis erit proponere.

Amantis lachrymæ eò ſuauiores, quò amariores.

RATIO EST, Quia tales lachrymæ tantò ſunt ſuauiores, quantò ſunt magis ſatisfactoriæ. Sed quò ſunt amariores, tanto ſunt magis ſatisfactoriæ. Ergo & ſuauiores. *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. VADE in pace. SCIVNT*, inquit ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, *qui eius quod dico, fecerunt periculum, quantam lætitiam habeant hi fontes lachrymarum.* Vide in 2. parte, Dominica in albis. *Haurietis aquas in gaudio, de fontibus Saluatoris.*

Iſ. 38. *In Pſ. 6.* *Iſ. 12.*

Alia vero Veritas ſic inuerſo modo poſſet formari.

Amori nihil eſt amarius, quàm quod ſentitur ſuauius.

RATIO EST, Quia quod ſentitur ſuauius eſt ipſe amoris ſeu dilectionis actus.

Sed

Sed amori nihil eſt amarius ipſo dilectionis actu. Siue propter peccata quibus aliquando dilectum offendit vel quibus adhuc offenditur : ſiue quod non ſatis amet quem agnoſcit tot modis diligendum : ſiue quod ſe videat ab eo ſeparatum cui ſe vnitum vellet ardentiſſime, ſiue ob alias cauſas : certum eſt quod ſit amara quædam *mors & dura ſicut Infernus æmulatio*, qua de re inter alios, Richardus à ſancto victore de quatuor gradibus huius quam vocat *violentæ Charitatis :* quam dicunt *ſuauem quandam eſſe tyrannidem, piam ſæuitiam, & optandam crudelitatem.* *Cant. 8.*

Alia his conformis Veritas :

Nihil eſt ad amorem augendum magis præſens, magis opportunum, magiſque appoſitum, quam quod amori fuit aliquando magis oppoſitum.

RATIO EST, Quia nihil amori fuit aliquãdo magis oppoſitum quàm peccatum & quæ peccati ſunt cauſæ, vel effectus, vt ſunt vanitates ſæculi, mundi illecebræ, & vitæ mollioris deliciæ.

Sed animæ conuerſæ à peccato, & amanti Deum ſuum nihil eſt ad amorem ſuum augendũ magis præſens, magiſque appoſitum, quàm ſui peccati quondam admiſſi conſideratio & deteſtatio; Sic enim mirum quantum Dauid Magdalena, Petrus, Auguſtinus, & alij peccatores in Amorem Diuinam excreuerunt cogitantes ſe Illum offendiſſe quem cognoſcunt tantopere diligendum. *Peccatum meum contra me eſt ſemper. DILIGENTIBVS Deum omnia cooperantur in bonum,* Etiam ipſa peccata, vt diſerte ait ſanctus Auguſtinus, *Quid ergo? peccabimus vt magis Deum amemus?* Abſit, ſed potius quia iam nimis in eum peccauimus, ſic peccata defleamus, vt noſtris fletibus in amorem eius emolliamur & toti colliqueſcamus. *Rom. 8.* *l. de Concept. & Grat. c. 1.*

Amanti Deum animæ magis mirum eſt, quòd non à mundo ſic ametur & colatur Deus, quàm ſit mirum Mundo non amanti, quòd ab Amante ſic ametur.

RATIO EST, Quia vbi eſt potior ratio cur aliquid fiat, magis mirum eſt ſi non fiat, quàm aliud cuius efficiendi non eſt par ratio,

Sed longe est potior ratio cur Deus à mundo sic ametur & colatur, vt ab amante colitur, quàm vt non ametur sicut à mundo non amatur. Ergo id magis mirum. Et tamen ita stupet mundus ad aspectum vnius amantis Deum, & tam illi mirum videtur quod ita Deum amet: vt quia mirum sic videtur, paucorum id esse videatur, & non cuiusuis animæ quæ tamen tota facta est ad amandum Deum suum!

Si scires quid sit offendisse Deum, non minus forte fleres, quam hæc peccatrix mulier. At vero non excusaris quod illud nescias.

RATIO huius postremæ partis quæ sola videtur probanda, hæc est quod non excuseris si illa nescias quæ potes & teneris scire. Sed potes & teneris scire quid sit offendisse Deum. Ergo non excusaris quod nescias. Et tamen hoc vno videris duritiam cordis tui probare.

Amor Dei mors est sui.

RATIO EST, Quia verus amor sic amantem in amatum transmutat, vt amantis anima sit potius vbi amet quam vbi animet. Sed talis transmutatio mors est sui. Ergo & amor Dei qui verus est amor, mors est sui, aut non est verus amor, vnde tam certum est paucos verè amare Deum quàm certò liquet paucos sibi esse mortuos. Vide infra in Festo S. Mariæ Magdalenæ, Die 22. Iulij.

FERIA QVINTA.

DE FVGATO DÆMONIO CAECO ET MVTO;

Atque de nostra per Christum Fortitudine contra Inimicos.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet, si autem fortior eo superue-

niens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. Luc. 11.

VERITAS PRACTICA.

Qua facilitate vincimur, eadem vincere possumus.

RATIO EST, *Quia idcirco vincimur, quòd nolimus decertare & vincere.*

Sed eadem facilitate possumus velle quod nolumus.

Ergo & eadem vincere qua vincimur, adjuuante scilicet Christo Domino qui dat velle & posse.

I. PVNCTVM.

QVOD sancti Matthæus & Lucas non nisi post alia multa referunt de Dæmonio per Christum eiecto, id sanctus Marcus ad hanc nostram historiæ seriem consequenter videtur attexere. Sic porrò res habet. Cùm oblatus esset Domino quidam Dæmonium habens, cœcus & mutus, statim ita curauit eum vt rectè loqueretur & videret. Quod dum admirantur turbæ, Pharizæi calumniantur & audent blasphemando dicere, *hic non ejicit Dæmones nisi in Beezebuth principe Dæmoniorum:* Tùm verò IESVS calumniam multis refutat ac de sua in Dæmonem potestate fusius differit, quæ videri possunt, & ita considerari vt mireris & inquiras apud te vnde tandem fieri potest quod ita Dæmon contra nos adhuc præualeat, qui victus, spoliatus, & exarmatus à Christo est. Non aliunde profectò accidit nisi quod sponte cedimus Inimico; Nolumus contrà obsistere, contrà decertare & vincere; Nam si vellemus, possumus: *Et qua facilitate vincimur, eadem plane cum Christo vinceremus.* Matth. 12. Luc. 11. Marci. 3.

Dignissima certe Veritas quæ attente perpendatur: Ac primum illud indubitatum est quod idcirco tantum vincimur quod nolimus decertare. Neque enim vt præclare sanctus Ioannes Chry-

sostomus, *sua fortitudine fortes sunt Inimici nostri, sed nostrâ ignauiâ*; Nam quamtumlibet importunè, acriter & moleste nobiscum pugnent, si tamen nolimus peccato consentire, nihil efficient; Nam de hoc nostro consensu eliciendo totum est quod inter nos agitur negotium & certamen; Vnde fit vt sicut non vincimur nisi quia consentimus, ita non consentimus nisi quia nolumus contra resistere & decertare, malumus cedere quam pugnare & vincere.

In Ps. 91. *Aures tuæ*, inquit sanctus Augustinus, *positæ sunt inter monentem Deum, & suggerentem serpentem, quare huc flectuntur, hinc auertuntur? Non cessat Satanas suadere malum, sed nec Deus cessat admonere bonum. Satanas autem non cogit inuitum, In tua potestate est consentire aut non consentire. Si aliquid persuadente Satana mali feceris, dimitte Satanam, accusa te.* Et alibi. *Alligatus est tamquam innexus canis catenis & neminem potest mordere nisi eum qui se illi mortifera securitate coniunxerit. Iam videte, fratres, quàm stultus est homo ille quem canis in catena positus mordet.* Et quæ plura ibi habet, partimque iam suprà sunt commemorata. Sic egregie sanctus Gregorius Nazianzenus: *Quid nos omnibus in rebus miserum hostem, nempe Diabolum accusamus, eique noxas omnes nostras ascribimus, cùm ipsi scelerata nostra viuendi ratione potestatem demus? Tibi ipsi vel soli potissimum succense. Ignis enim noster est, flamma autem aduersi spiritus.* Adde his Tertullianum: *Princeps generis & delicti Adam voluit quod deliquit*, & post pauca: *Diaboli opus vnum est tentare quod in te est, an velis: At vbi voluisti, sequitur vt te tibi subigat, non operatus in te voluntatem, sed nactus possessionem voluntatis.* Quod & versibus non contemnendis scite Prudentius cecinit.

Serm. 197. de Temp.

In Sent. Tetrast. 52.

Exhort. ad Cast.

In Hemartig.

Ille quidem fomes nostrorum & causa malorum est.
Sed tantum turbare potest, aut fallere, quantum
Nos volumus, qui decrepito suggesta leoni
Armamenta damus.

O nos profectò miseros, sed non miserandos, qui scientes volentes sic in nostram perniciem facile ruimus, vt non aliter ab hoste vincamur quàm quia nolumus vincere.

II. PVNCTVM.

SED *eadem facilitate qua nolumus, possemus cum Christo & velle & vincere.*

Ipsum velle, inquit sanctus Augustinus, *si volumus est; si nolumus non est. Non enim vellemus, si nollemus.* Itemque alibi, *peccatum esse tam liberum & voluntarium scribit, vt hoc à Pastoribus cantetur in montibus: à poetis in theatris: ab indoctis in circulis: à doctis in bibliothecis: à magistris in Scholis: à Pontificibus in templis: à genere humano in orbe terrarum.* Sic apte ad rem nostram Sanctus Gregorius Nazianzenus: *Arbitrij libertas parem in vtramque partem, motum habet.* Id est, æque potest cum gratia velle, ac potest nolle. Hæc sola est differentia, quod ex se possit velle malum & nolle bonum: non possit autem velle bonum sine gratia; sed vt præclare ait sanctus Augustinus: *Liberum arbitrium non ideo tollitur quia iuuatur: sed ideo iuuatur quia non tollitur.* l. 5. de Ciuit. c. 10. l. de Duab. anim. c. 11. In Apologetico. Ep. 89.

Quantam autem facilitatem ad volendum & vincendum à Diuino recipiamus auxilio, sic luculente sanctus Hieronymus ad Eustochium: *Si Dæmonum*, inquit, *te multitudo turbauerit, & ad singula incitamenta vitiorum cœperis æstuare, & dixerit tibi cogitatio tua, quid faciemus? Respondebit tibi Elizeus, noli metuere quia plures nobiscum sunt quàm cum illis; & orabit & dicet, Domine aperi oculos puellæ tuæ vt videat: & apertis oculis videbis igneum currum qui te ad exemplum Eliæ in astra sustollat, & tunc læta cantabis: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium.* Quo de argumento fusissime Cassianus tota Collatione septima & octaua. Sed hîc modo sufficiat expendere quod inde documentum proponit sanctus Augustinus, ad afficiendam voluntatem, sicut ante ad instruendum intellectum: Sic enim non minus pie quam breuiter: *Suadere Diabolus & sollicitare potest: cogere omnino non potest: & ideo cum per Dei adiutorium in tua potestate sit, vtrum consentias Diabolo; quare non magis Deo quàm ipsi obtemperare deliberas?* Ep 22. de Cust. Virg. Hom. 12. inter 50.

III. PVNCTVM.

SIC *ergo non modò manifeste patet quod quà facilitate vincimur, eadem possumus vincere:* Sed etiam euidenter admonemur, vt quanti nostra refert in hac pugna vinci vel vincere, tantum studij & vigilantiæ deinceps adhibeamus: vt quod æque cum Christo possumus, vincamus potius quam vincamur. *Subditi ergo estote Deo*, inquit sanctus Iacobus: *resistite autem Diabolo & fugiet à vobis:* Quasi diceret: Alterutri horum duorum vos esse oportet subditos: vel Deo vel Diabolo: Videte vero simul conjunctim Iac. 4.

quanta ſit vtriuſque diſtantia : Et cum in veſtra poſitum ſit libertate, vtri vos eorum ſubdatis; videte num ſit ſatius, Deo ſubdi quam Diabolo. Neque vero difficultatem pugnæ vel victoriæ cauſemini, nam hoc vnum à vobis deſideratur, vt *reſiſtatis Diabolo*, vt contrà ſtetis, vt ne illi aſſenſum detis, & hoc ſufficit, ſic enim ſtatim fugiet. Quid eſt autem facilius quam negare aſſenſum ? Licet enim ad illum eliciendum multas proponat hoſtis illecebras; plus tamen valet Gratia ſiue ad retundenda Inimici tela, ſiue ad acuendos pugnantium animos, quàm poſſint vlli contra nos aduerſarij. *Major eſt qui in vobis eſt, quam qui in mundo*, inquit alius Apoſtolus. *1. Ioan. 4*

1. Pet. 3. At vero Princeps Apoſtolorum. *Et quis eſt qui vobis noceat, ſi boni æmulatores fueritis ?* Cui cohærens ſanctus Bernardus, hæc *Serm 85 in Cant.* apte ad noſtrum propoſitum : *Si Diabolo ſuggerente vel ſæculo ſuadente quod non oportet, aſſenſum tuum tenueris, & non dederis membra arma iniquitati, nec permiſeris regnare peccatum in tuo mortali corpore : bonum te æmulatorem probaſti, cui malitia omnino nil nocuit, vide ne magis profuerit.* Et nonnullis interjectis, vt oſtendat quanta id facilitate poſſis cum Chriſto : *Quidni omnia poſſibilia ſunt innitenti ſuper eum qui omnia poteſt ? Quantæ fiduciæ vox, omnia poſſum in eo qui me confortat ! Nil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quàm quod omnipotentes facit omnes qui in ſe ſperant.* Ingentis etiam audaciæ vox *l. de Parad. c. 2.* illa ſancti Ambroſij, *Non metuamus Diabolum qui eouſque infirmus eſt, vt & ipſe caſurus ſit in terram. Accepit quidem tentandi licentiam, ſed non accepit copiam ſubruendi, niſi ſua ſponte labatur infirmus affectus qui ſibi auxilium non norit accerſere.*

Denique rem totam videtur conficere peramica illa quæ eſt *Ep. 1.* Pici Mirandulani adhortatio ad pugnam : *Vocatur ad coronam qui vocatur ad pugnam, atque ad eam præſertim in qua nemo vinci poteſt inuitus : neque aliis nobis vt vincamus viribus opus eſt, quam vt vincere ipſi velimus. Magna Chriſtiani fœlicitas, quoniam & in eius arbitrio poſita eſt victoria, & omnis vincentis voto, omnique expectatione* *Nahum 2.* *majora ſunt futura præmia. CONTEMPLARE viam, conforta lumbos, robora virtutem valde.*

Vide in 1. parte, & in aliis, vbi de fortitudine; nominatim verò In die S. Stephani qui plenus gratia & fortitudine ſic nos certare fortiter docuit, vt iniuriam inferat Gratiæ maximam qui ſic non certat fortiter. Et in 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 21.

FERIA SEXTA.

DE VERBIS OTIOSIS IN DIE IVDICII CONDEMNANDIS.

Et de vsu Temperantiæ in continenda lingua.

Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die Iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Matth. 12.

VERITAS PRACTICA.

Quæ est Regula Temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

RATIO EST, Quia regula Temperantiæ in edendo, est necessitas.
Sed hæc eadem est in loquendo regula.
Ergo quæ est regula Temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.
Vnde ex opposito hæc alia Veritas sic formari potest:

Eadem est oris intemperantia in loquendo, quæ est in edendo.

RATIO EST, Quia vbi est eadem regula Temperantiæ contra quam peccetur, ibi est eadem oris Intemperantia.
Sed eadem est regula Temperantiæ in loquendo quæ est in edendo.
Ergo & eadem vtrobique dicenda est oris Intemperantia, & ex æquo detestanda simul ac fugienda.

I. PVNCTVM.

CVM Christus Dominus Pharisæorum sermonem impietatis & blasphemiæ condemnasset, tunc de pernicioso linguæ abusu ac de loquendi vitiis multa disseruit, quæ non modo præsentes qui aderant, sed & absentes quosque spectabant vt inde proficerent. *Progenies viperarum*, inquit, *quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali! Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Formidanda certe sententia, & ad continendam linguam valde opportuna.

Sed quia quid sit verbum otiosum aut quale sit malum, vix nouimus; ex notiori aliquo vitio deducenda est notitia, & audienda Veritas quâ refertur, *Vel Eandem esse regulam Temperantiæ, vel Eandem esse oris Intemperantiam in loquendo, quæ est in edendo.* Quid notius & quid probrosius quàm hæc ciborum incontinentia? *Inter omnia vitia humana, vitium intemperantiæ maxime exprobabile est*, inquit sanctus Thomas: Vnde si hoc vitium tale sit in loquendo quale est in edendo, profecto erit etiam quod intemperate loquentem non minus pudefaciat quàm intemperate comedentem. Iam vero videamus quanta sit paritas in vtroque: Quid est enim & vnde cognoscitur oris intemperantia in comedendo? Quando videlicet inordinate supra quàm necesse est aut quàm decet, cibi sumuntur: Nam sicut Regula Temperantiæ sumitur secundum necessitatem præsentis vitæ: Ita Intemperantia quæ est illi opposita dignoscitur prout has necessitatis excedit regulas. Expressus est & egregius hac de re sancti Thomæ articulus vbi concludit, *Omnia delectabilia quæ in vsum hominis veniunt, ordinari ad aliquam huius vitæ necessitatem sicut ad finem. Et ideo Temperantia*, inquit, *accipit necessitatem huius vitæ sicut regulam delectabilium quibus vtitur, vt scilicet tantum eis vtatur, quantum necessitas huius vitæ requirit*: Affertque illud celebre sancti Augustini dictum: *Habet vir temperans in rebus huius vitæ regulam vtroque testamento firmatam, vt eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitæ huius atque officiorum necessitatem, quantum satis est vsurpet, vtentis modestia, non amantis affectu.*

[Margin notes: 2. 2. q. 143. a. 4. — 2. 2. q. 141. a. 6. — l. de Mor. Eccl. c. 21.]

Cum

Cum quis ergo rerum earum quæ delectabiles ſentiuntur, pluſquam ſatis eſt aut ſupra quod ſufficiat immodeſto & inordinato vſurpat appetitu, ea vniuerſim intemperantia dicitur, & particulatim oris intemperantia, cùm circa cibum & potum talis verſatur inordinatio. Multi quidem à ſanctis Patribus afferuntur modi quibus pro variis circumſtantiis peccari poſſit in hac materia: ſed quod præcipuum eſt caput, ſpectat exceſſum quo temperantiæ regula quæ honeſtæ, & rationabilis neceſſitatis formata eſt legibus, violatur. *Manducauerunt, & ſaturati ſunt nimis. VAE vobis qui ſaturati eſtis. CARNIS curam ne feceritis in deſideriis. Quæ fieri in deſiderio prohibetur*, ait ſanctus Gregorius, *in neceſſitate conceditur. Sed ſæpe dum incautè neceſſitati condeſcendimus, deſideriis deſeruimus. Quamobrem qui temperantiæ ſtudent quaſi quidam rectiſſimi arbitri inter neceſſitatem voluptatemque conſtituti, hanc conſolando ſubleuant, illam premendo frænant*, ſic Idem alibi fuſius. Nonne id tibi videtur æquum? Nonne vel nomen crapulæ deteſtaris?

Caßian. Coll. 5. c. 11. S. Greg 30. Mor. 27. Pſ. 77. Luc. 6. Rom. 13. l. 30. Mor. c. 28. 20 Mor. 15.

II. PVNCTVM.

SED *hæc eadem eſt in loquendo regula: ſic ad temperatæ per rectam rationem neceſſitatis & vtilitatis leges moderanda eſt lingua.*

Sic enim temperanda eſt lingua vt per eam omnino non peccetur, cùm omne prorſus peccatum ſit euitandum. At vero non poteſt intelligi quomodo aliter peccatum loquendo euitetur, niſi loquela his neceſſitatis vel vtilitatis legibus temperetur. Nam cùm verbum otioſum arguatur à Domino tamquam malum, de quo ſit reddenda ratio, ſeu de quo pœna ſit exigenda in die Iudicij: nihilque aliud ſit verbum otioſum vt ſancti Patres affirmant, imprimiſque S. Gregorius, *Quàm quod ratione iuſtæ neceſſitatis, aut intentione piæ vtilitatis caret*, Nonne euidenter infertur, loquendi regulam eſſe neceſſitatem vel vtilitatem? Cum alioquin niſi eſſet neceſſitas, peccaretur loquendo, nec aliter peccaretur quàm quod regula temperantiæ hîc ſeruandæ & quæ neceſſitatis lege conſtringitur non ſeruaretur.

Baſil. in Reg. br. q. 23. 3 p. Paſtor. adm. 15. S. Bern. infrà.

Hinc illud Sapientis valde aptum; *Adoleſcens, loquere in cauſa tua vix: ſi bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum*; Quaſi diceret: ne loquaris niſi in magna neceſſitate, cumque etiam neceſſitas loquendi te vrgebit, vt accidit in cauſa noſtra, caue

Eccleſi 32.

multiplices ſermonem, ſed quàm breuiter expedi & ſermonem contrahe. Quod & ipſum multis & variis loquendi modis vniuerſa Scriptura exprimit, vt cum ait: *In multiloquio non deerit peccatum.* *QVI multis verbis vtitur, ladet animam ſuam.* *INDISCIPLINATAE loquelæ non aſſueſcat os tuum, eſt enim in illa verbum peccati.* *SIT ſermo veſter, Eſt eſt, Non non; quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.* Quid clarius? Quid expreſſius? Siue vt vitium in ſe, ſiue vt in te cognoſcas?

Pr. 10. Ib. 20. Eccleſ. 23. Matth. 5.

III. PVNCTVM.

EADEM *eſt igitur regula Temperantiæ, ac proinde eadem prorſus eſt oris intemperantia in loquendo atque in comedendo:* Vtrumque enim ad Temperantiam refertur, cuius eſt proprie moderari affectum & vſum circa delectabilia: & ita moderari vt intra leges & terminos honeſtæ neceſſitatis vel vtilitatis contineantur: vnde ſi comedendo Temperantia propter violatas neceſſitatis leges & regulas violatur, cur non in loquendo? Cur dicetur intemperans qui neceſſitatem aut modum comedendi non ſeruat; aut cur eodem nomine non infamabitur cæteris paribus qui ſupra quàm neceſſe eſt aut quam minus decet, libere loquitur? An quia non tale eſt Iudicium hominum? An quia non ſic de vtroque ſentimus? Non ſic apparet inordinate loquentis vitium ſicut comedentis? Verum ô homo tu quis es? Si Deus contra ſentit, ſi Iudex ipſe qui nec falli nec fallere poteſt ita condemnat loquentem vt de verbo otioſo futurum ſit iudicium & ex verbis ſuis homo ſit condemnandus, quis leue putet vel leuiter loqui? An fruſtra putas Scripturam loqui? Certe numquam magis verboſa, ſi fas ita loqui, quam cum de verbis temperandis loquitur; Quorſum verò tot verba, tot Sententiæ, tot multiplicatæ rationes de hoc argumento niſi vt id grauius & momentoſius quàm cogitari vulgò ſolet cogitemus?

Et certe ſic videtur Sapiens vtrumque ſimul complexus cum dixit: *Omnis labor hominis in ore eius:* Cuius dicti duplex hic ſenſus eſt: Primus, idcirco laborandum eſt hominibus vt comedant, vt huic neceſſitati ſeruiant. Secundus, In hoc præcipue laborandum eſt omnibus vt os ſuum ſiue linguam ſuam cuſtodiant; In quem ſenſum monebat Eccleſiaſticus: *Ori tuo facito oſtia &*

Eccle. 6.

Eccleſi. 28.

seras: aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frænos ori tuo rectos: & attende ne forte labaris in lingua. Id est, impende in hunc finem quidquid habes pretiosius, nulli labori, nulli prorsus impensæ propterea parcas, nulla in re putes tibi magis laborandum. Vnde & Idem: *Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum vt non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me?* Ibid. 22. Hinc illa Iobi tremenda confessio: *Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? Manum meam ponam super os meum. Vnum locutus sum quod vtinam non dixissem, & alterum, quibus vltra non addam:* Iob. 39. Vbi hæc egregie sanctus Gregorius: *Sancti viri ante Dei oculos student culpas linguæ tegere meritis vitæ, student bonorum operum pondere premere immoderata Verborum, vnde in sancta Ecclesia manus super os ponitur, dum in electis eius quotidiè, otiosæ locutionis vitium, bonæ actionis virtute operitur.* l. 32. Mor. c. 2. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat sanctus Augustinus vt videre est in his quæ de se ipse confitetur. l. 10. Conf. c. 37.

Sed si otiosa verba tantùm requirunt studij & laboris vel vt euitentur vel vt lapsa purgentur, quid alia grauiora? Quid scurrilia? Quid detrahentia? Quid impudica? *Quod si de omni vel otioso verbo, quodcumque locuti fuerint homines,* inquit sanctus Bernardus, *Deo sint reddituri rationem in die iudicij: quantò districtius de verbo mendaci, mordaci & iniurioso? De elato vel lasciuo, de adulatorio aut detractorio iudicabuntur? Quàm vera sententia, fratres, in multiloquio non effugiendum peccatum? Vt enim prætermeam cætera, si propterea est otiosum verbum quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus quod est præter rationem? Nemo vestrum, fratres, parui æstimet tempus quod in verbis consumitur otiosis: si quidem tempus acceptabile est & dies salutis. Volat verbum irreuocabile: volat tempus irreuocabile, nec aduertit insipiens quid amittat. Libet fabulari, aiunt, donec hora prætereat. O donec prætereat hora! ô donec pertranseat tempus!* Sermone de Triplici custodia. Et post pauca: *Vtinam tamen vel solum tempus vitæ amitteretur in verbis, sed multi in his etiam vitam amittere comprobantur, sed adimere quoque, & hoc fratribus suis?* Et nonnullis interjectis: *lingua modicum membrum est, sed nisi caueas, magnum malum. Tenuis est & lata, aptißimum vacuandis cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitror attestari: nisi forte omnes tam perfecti simus, vt numquam nobis post longas confabulationes inuenta sit mens quodammodo vacua, meditatio minus deuota, siccæ*

magis affectio, & holocaustum orationis non adeo pingue, propter verba siue quæ diximus, siue etiam quæ audiuimus, Verba tamen, facile enim lingua labitur, nec minus facile illabitur cordi, itaut multis inter loquendum minus profuerit quod propriam cohibuerint, dum non cauerint alienam.

Vide in 1. parte, Die 14. Ianuarij:

Nemo securè apparet nisi qui libenter latet.
Nemo securè loquitur nisi qui libenter tacet.

SABBATO.

DE INIVSTA PETITIONE SIGNI COELESTIS QVOD IVDAEI QVAESIERVNT A DOMINO:

Et de iusta eiusdem negatione.

Generatio mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei nisi signum Ionæ Prophetæ. Matth. 12.

VERITAS PRACTICA.

Nisi diligenter aduertas: Quod petis à Deo iustius, hoc est quod petis iniustius.

RATIO EST, Quia tanto quid injustius petitur, quanto magis appetitur obtineri non seruatis seruandis.

Sed quod petis à Deo iustius, hoc est quod maxime appetis obtinere, non seruatis seruandis.

Ergo & illud est quod petis iniustius. Quod certe patet quàm sit corrigendum.

I. PVNCTVM.

ADDVNT Iudæi ad suas blasphemias, hanc etiam impietatem & audaciam vt non contenti miraculis, quæ tam multa coram ipsis patrabat Dominus, petant pro suo libito signum quoddam cœleste: vel vt ignis in morem Eliæ de cœlo decidat, vel sicut accidit tempore Samuelis, sine vlla naturali causa, tonitrua mugiant, coruscent fulgura, imbres ruant. *Et alij tentantes*, inquit Euangelista, *Signum de cœlo quærebant ab eo*; ostendat videlicet se in cœlo aliquid posse, quasi vellent illi leges præscribere; sic enim apud sanctum Matthæum, audent loqui, *Volumus à te signum videre*. O Impudentiam non ferendam! Tum verò Dominus, *Generatio mala & adultera signum quærit & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ Prophetæ, sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ. Viri Niniuitæ & Regina Austri surgent in Iudicio cum generatione ista & condemnabunt eam.* Quibus in Verbis aduerte non modo iuste negari à Domino quod iniuste petebant Iudæi, sed hos præterea castigari testimonio Infidelium qui majorem fidem & pietatem minori de causa demonstrarunt. O quam multis Sacerdotibus, Religiosis & alij Ingenio seu Gratia præstantioribus idipsum exprobrari posset! quàm multi laici & inferioris notæ homines illis pietate præstant! Luc. 11.

Sed quod attentius considerandum est: Nonne id nobis occidit quod Iudæis, vt neglectis ordinariis mediis ad salutem & perfectionem nostram, insolita quædam & extraordinaria requiramus! Nonne signum è cœlo petimus, nonne majores pietatis sensus quàm sentimus? Nonne clariora fidei Christianæ argumenta, & vehementiora quædam perfectionis incentina? Quàm injusta hæc & iniqua sint omnia postulata quis non videt? Aut certe si quid iustius tibi videtur & æquius petendum à Domino, si quod donum cœleste, si quæ virtus, si quæ Gratia, Vide quo illam modo, vide quam iuste aut injuste petas. *Nam nisi diligenter aduertas, quod petis iustius à Domino, hoc est quod petis injustius.* Mirum certe & prope contradictorium; sed tamen verum & satis euidens attente consideranti Rationem quæ proponitur, & quæ in eo præcipuè fundatur, quod tanto quid injustius petitur, quanto illud

magis appetitur obtineri non seruatis seruandis, Id est, non seruata iustitia, non obseruato rerum ordine quem statuit Deus in obtinendis rebus.

Sicut cum mater filiorum Zebedæi petiit à Domino filiis suis vt primas apud ipsum obtinerent sedes, injusta valde fuit petitio, quia non sic illæ sedes primariæ conceduntur cognationi & parentelæ prout sibi concedi Mulier appetebat: sed alia erant statuta quædam media quibus eò gradatim erat deueniendum. Bibendus erat Calix Domini, & baptismo quodam baptisandi erant, cuius nondum erant capaces: nec proinde illarum digni sedium quas cum matre filij ambiebant.

Sic Diuina Sapientia seu Prouidentia, qua Deus res administrat, dicitur in Scripturis, *attingere à fine vsque ad finem fortiter, & disponere omnia suauiter*; seu vt ibidem habetur, *omnia in mensura, & numero & pondere disponere*. Quod Psaltes Regius sic piè decantabat: *Vniuersæ viæ Domini misericordia & Veritas requirentibus testamentum eius & testimonia eius*, Id est, modus procedendi quem seruat Deus cum ijs qui à se petunt aliquid, hic est vt misericorditer & beneuole illos recipiat, illos etiam præueniat & excitet ad se conueniendum & orandum; tùm vero ab illis requirit aliquid quod de suo conferant, & cum ipso collaborent. Sicut cum vinum dedit in nuptiis, antè petiit aquam; Et antequam saturaret illam hominum multitudinem quæ ipsum sequebatur in deserto, petiit sibi dari panes & pisciculos quos habebant. Sic vniuersim in omnibus agit nobiscum, sic Misericordia & Veritas seu Iustitia præclarè inter se conueniunt, vt misericordia nos præueniat, tum vero Iustitia sequatur. Id est, de nostro conferamus quod exigit ad alia obtinenda quæ volumus. Vis cœlum obtinere? Serua mandata. Vis gratiam consequi ad illa obseruanda? Ora, Ieiuna, & confer tu ipse gratiam tuis inimicis. Hæc sunt videlicet quæ dicuntur seruanda, & quibus non seruatis qui petit aliquid, injuste petit, & tanto illud petit injustius, quanto illud magis optat obtinere non seruatis seruandis. Nonne id euidens & manifestum? Quid æquius quàm quod ordinauit Deus? Quid iniquius quàm hunc velle destruere diuinum ordinem? *Misericordiam & Iudicium cantabo tibi Domine: psallam & intelligam in via immaculata, quando venies ad me*. Tu vero solam velles cautare misericordiam! Et vbi Iudicium? Vbi Iustitia?

Sap. 8. Ibid. 11. Ps. 24. Ioan. 2. Ibid. 6. Ps. 100.

II. PVNCTVM.

SED *quod petis à Deo iustius, hoc est quod magis appetis obtinere non seruatis seruandis.*

Quid enim petis iustius quam Virtutes sine quibus iuste non potes viuere, nec salutem consequi? Atque inter virtutes, quam petis iustius nisi qua magis indiges? Nempe humilitatem aut patientiam aut mansuetudinem aut Caritatem, aut similem aliam? Iam vero vide vtrum seruanda serues ad eas obtinendas. En tibi ad humilitatem humiliatio tam necessario est obseruanda vt si refugias viam humiliationis, virtutem fugias humilitatis. Hæc sunt enim certa & ab omnibus recepta sancti Bernardi verba: *Humiliatio via est ad humilitatem, sicut patientia ad pacem, sicut lectio ad scientiam. Si virtutem appetis humilitatis, viam non refugias humiliationis. Nam si non poteris humiliari, non poteris ad humilitatem prouehi.* Ep. 87. Nonne hæc iam & similia multoties audiuisti? Et tamen quantopere fugis humiliationem? Quantùm id times ne eueniat? Quantum doles quando id accidit?

Sic de Patientia, de Mansuetudine, Deuotione, Caritate, Paupertate & aliis; placent quidem virtutes & eas expetis, etiam atque etiam petis; sed media quæ ad eas ducunt & sine quibus exerceri nullo modo possunt, an ita cupis? Expende diligenter, & videbis te velle Caritatem sine patientia, patientiam sine vllo doloris sensu, mansuetudinem sine vlla contradictione proximi, paupertatem sine vllo defectu rei temporalis, & sic de aliis, quod est velle virtutes sine seruatis obseruandis & sine mediis quibus nec obtinentur nec exercentur. *Non sic impij non sic, sed tanquam puluis quem projicit ventus à facie terræ:* Ps. 1. Nam sicut ait S. Gregorius, *qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum, puluerem portat,* In 3. Psal. Pœnit. Ita plane qui humilitatem sine humiliatione, Caritatem sine patientia, aut patientiam sine dolore.

III. PVNCTVM.

QVOD *ergo petis iustius, hoc est quod petis iniustius,* Cùm nihil petas iustius & sanctius quàm virtutes: nihil vero iniustius quam quo illas modo petis non seruatis seruandis. Nam

quidquid opponitur Iustitiæ, sit iniustum necesse est, & quò Iustitia est sanctior qualis est Diuina quæ illa obseruanda constituit & ordinauit, eò certe est iniustius quidquid ei opponitur. Vnde tu cùm te illi opponas Iustitiæ, petendo quod petis, licet iustum & sanctum sit, nonne iniustus es? Itane verò sentiebas? Itane
Deut. 16. vero deinceps post hanc acceptam veritatis notitiam? *Iustè quod iustum est, persequeris*, ait Moses; *vt viuas & possideas terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi.* Et apte Sapiens;
Sap. 6. *Qui enim custodierint iusta iustè, iustificabuntur, & qui didicerint ista, inuenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, & habebitis Disciplinam.* Denique & illud Prophetæ opportunissimum:
Is. 21. *Si quæritis, quærite; conuertimini, venite.* Quæris virtutes? Quære in veritate prout inueniri & exerceri possunt, sed conuertere à natura praua; tum occasione data; veni, humiliare sub
Eccles. 2. potenti manu Dei, *Omne quod tibi applicitum fuerit accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe.* Sic vniuersim de
Hebr. 10. omni virtute, aut de omni ad virtutem incessu ac præsidio: *Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.* Hæc est condicio quâ promittit Deus, quam qui non seruat qui promissa petit, iniuste petit, nec meretur accipere. Vide in 1. parte, Dominica 2. post Epiphan.

DOMI-

DOMINICA
OCTAVA POST PENTECOSTEN.
DE PRVDENTI VILLICO INIQVITATIS.

Filij huius sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Luc. 16.

VERITAS PRACTICA.

Indigni sunt sua luce, lucis filij, qui minus clarè vident in suis, quàm filij huius sæculi.

RATIO esse posset quod illi sua luce sunt indigni qui ea non vtuntur.

Sed filij lucis, qui minus clarè vident minusque prudentes sunt in rebus suæ salutis quàm filij huius sæculi suis in negotiis, non vtuntur sua luce.

Ergo illa sunt indigni.

Quia tamen sæpe de hac lucis priuatione dictum est, & tota Ratiocinatio satis per se patet, sic videtur modò aptius per comparationem prudentiæ filiorum lucis, cum prudentia filiorum huius sæculi declarari posse Veritas. *In 1. parte, In Vigil. Epiphan.*

Qui ad majus & præstantius aliquod opus vocantur, majorique gratia præstant ad illud efficiendum quàm qui ad minus aliquod applicantur, tunc manifeste apparent indigni & priuandi sua Gratia, si minùs suum illud opus præstent quam alij suum.

Sed Filij lucis ad majus & præstantius opus vocati sunt quam filij huius sæculi, majorique gratia & prudentia præstant ad illud efficiendum quàm illi ad suum.

Ergo si minùs id præstent, si minus prudentes sint in suo gerendo munere, quam alij in suo, tunc manifeste apparent indigni & priuandi sua luce, sua Gratia, suisque donis. Quod certe est diligenter expendendum & cauendum.

I. PVNCTVM.

OPPORTVNE occurrit hodiernum Euangelium ad suggerendam materiam de virtute Prudentiæ quæ vna superest ex quatuor Cardinalibus consideranda, prout erat statutum superiori Hebdomada. Proponitur autem Parabola Villici in quo quid possit ac valeat prudentia huius sæculi aperte declaratur, vt inde magis excitemur ad id omne diligenter efficiendum quod prudentia lucis siue spiritualis & Diuina dictat esse agendum pro Dei cultu propriaque salute: Aut certe si desimus, tanto magis appareat defectus noster, tantóque magis arguendi & castigandi simus, quanto negotium illud salutis æternæ comparandæ majus est quouis negotio sæculari, quantoque prudentia lucis major & præstantior est ad æternum illud negotium conficiendum quàm prudentia sæcularis ad sua digerenda. Neque aliter Dominus laudat Eum qui ex mala fraude prudenter sibi prouidit quàm vt sic nobis indicet se longe magis probaturum qui sic in negotio animæ, spiritualique profectu sapienter ac prouidè sibi prospexit, vel si forsan in eo negligens fuerit, se in eum producturum exempla eorum qui rebus in caducis & nihili, tam strenui sunt & prudentes. Sic etiam vt ait sanctus Augustinus de Iudice

Iniquitatis qui interpellabatur à vidua, *Comparationem duxit ad Iudicem Deum cui nulla ex parte Iudex iniquus conferendus eſt.* *l. 2. quæſtionum Euang. q. 34.*

Ac primo quidem lecta & conſiderata tantiſper narratione Parabolica quæ refertur, expendi poſſet quod ſancti Patres pluribus docent nos hic eſſe velut villicos Dei; *Nobis villici humilitas & modeſtia aſſumenda eſt*, inquit ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, *nihil enim eſt noſtrum, ſed omnia Datoris Dei.* Sic & ſanctus Chryſologus, putandum nobis eſſe ait *prorogationis temporariæ miniſterium ſuſcepiſſe: non inueniſſe ius poßidendi: cauendum ne ad patrem familias fama verſæ ſubſtantiæ nos præcedat iuxta illud Apoſtoli, quorundam peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium, quoſdam autem & ſubſequuntur.* *Serm. 126. de Villico.*

Sic autem omnia naturæ & gratiæ dona accepimus vt omnium ſit planè reddenda ratio, reſpondendumque Illi qui ab vnoquoque id exiget; *Redde rationem Villicationis tuæ.* Audi & meditare ſerio, nùm illam paratam habeas? An ſaltem de ea paranda cogites? An tibi certo & citius quam putes morituro ac iudicando proſpicias? Hoc vere eſt eſſe prudentem, ſic ſibi proſpicere in futurum. Sed Hoc eſt in quo etiam filij lucis deficiunt, hoc eſt in quo ſuperantur à filiis huius ſæculi, qui in generatione ſua, id eſt, in ſuis temporalibus negotiis magis prudentes ſunt vt ſe ſuis difficultatibus expediant, componantque res ſuas ſecurius. Hoc eſt denique vnde illis grauiſſima hæc intatur Comminatio, quod indigni ſint & priuandi ſua luce lucis filij qui minus clare vident aut qui minus prudentes ſunt ſuo in negotio ſpirituali quam filij huius ſæculi ſuis in perituris rebus.

Ratio quæ hîc accuratius eſt euoluenda ſatis manifeſtè liquet, quoad primam præcipue partem qua dicitur quod quando ex diuerſis qui ad diuerſa deſtinantur opera, quicumque ad nobilius applicantur, majorique valent arte, potentia, viribus & gratia vt illud plene & cumulate efficiant, quàm qui ad minus addicuntur, tum euidenter apparere quam ſint indigni & quam merito priuandi ſint ſua Gratia ſi minus laudabiliter ſuum illud expleant opus quam alij ſuum. Sicut enim duo illa ſimul iuncta, nempe objecti ſeu finis dignitas, & mediorũ ad finem valor magnam habent vim ad excitandam & fouendam induſtriam, ita certe ſi qui his deſint, non parum ſibi deſunt, nec parua ſunt animaduerſione plectendi; cum præcipue illis alij opponuntur qui talibus

destituti præsidiis & motiuis ad suum peragendum opus, non defuerunt tamen operi, nec quidquam ab eis est desideratum, cùm ipsi multa potuissent desiderare quibus carebant adiumenta. *Inimici nostri sunt Iudices:* aiebat quondam Moses, Quasi diceret, cùm Inimici nostri non habeant propositum sibi finem pugnandi tam nobilem & excelsum quàm nos qui pro Deo nostro pugnamus: neque illi tam potentes sint viribus quam nos adiuti à Deo nostro: & tamen nobis præualeant, ardentiusque pugnent, aut tenacius adhæreant suis superstitionibus quàm nos in vera religione, nonne nos iudicabunt & condemnabunt?

Deut. 32.

Sic Christus Dominus de filiis Iudæorum, *Ipsi Iudices vestri erunt.* Sic Apostolus Luctatores & in stadio decertantes aut currentes proponit qui *ab omnibus se abstinent, vt corruptam coronam accipiant, nos autem vt incorruptam accipiamus,* Pro qua non ita nobis molestè laborandum est sicut illis; & pro qua majores nobis à Deo subministrantur vires, non tamen ita contendimus, non ita currimus & laboramus; Certe hoc probrosum, hoc pudendum!

Luc. 11.

1. Cor. 9.

II. PVNCTVM.

SED filij lucis ad maius & præstantius opus vocati sunt quam filij huius sæculi: maiorique gratia & prudentia præstant ad illud efficiendum quam illi ad suum.

Et quidem de præstantia seu excellentia operis, nulla potest esse comparatio, nisi velis terram comparare cœlo, tempus æternitati, & sæculares ærumnas æternæ Beatitudini. Vellesne aliquam inter hæc mouere contentionem dignitatis & excellentiæ? *Quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Neque vero etiam dubitari potest quin Prudentia filiorum lucis sit excellentior quam prudentia filiorum huius sæculi; cùm illa supernaturalis & infusa, solisque filiis communicata, id est solis in gratia sanctificante constitutis; alia vero sit tantum naturalis quæ peccatoribus magis conueniat quam iustis & sanctis: aut certe quæ sit indifferens, vt in alterutris reperiatur.

Matth. 16.

Sed quod quæri posset, hoc tantum est, vtrum prudentia lucis sit potentior ex se gratia seu medium aptius ad id omne efficiendum quod filiis lucis faciendum erit suo in negotio spirituali, quàm sit prudentia huius sæculi ad sæcularia pertractanda ne-

gotia? Atque hoc ipsum æque certum & indubitatum est ac aliud: cum sit sola illa vera prudentia, verum scilicet lumen in intellectu quod repræsentet voluntati verum bonum consectandum; Alia vero prudentia non nisi apparenti vero & falso bono innitatur, vnde proprie non est prudentia, sed astutia & calliditas, aut prudentia secundum carnem quæ mors est & stultitia apud Deum: *Nam prudentia carnis,* inquit Apostolus, *mors est, prudentia autem spiritus vita & pax; quoniam Sapientia carnis inimica est Deo.* Et sanctus Thomas. *Prudentia*, inquit, *vera & perfecta est quæ ad bonum finem totius vitæ recte consiliatur, iudicat & præcipit. Et hæc sola dicitur prudentia simpliciter quæ in peccatoribus esse non potest; ac propterea non dicitur simpliciter quod sint prudentes sed in generatione sua.* Hæc ad verbum sanctus Doctor, vnde aperte patet quod quantum vera & perfecta virtus est potentior ad agendum quam falsa aut imperfecta, tantò prudentia lucis quæ sola est vera prudentia, ex se potentior est Gratia quam alia carnalis & sæcularis.

Rom. 8.

2. 2. q. 47. a. 13.

Adde, quòd cùm illi supernaturali prudentiæ adiuncta sint semper quæ appellantur Dona Spiritus sancti, atque illud imprimis quod dicitur Consilium quo maxime dono prudentia mirum in modum adiuuatur & perficitur, vt ait Idem sanctus Thomas, Quis non videat quantis hæc cœlestis prudentia partibus superet aliam vt potenter promoueat filios suos ad agendum? *Numquid Deo quidquam est difficile? NVMQVID Deo comparari potest homo, etiam cùm perfectæ fuerit scientiæ? QVANDO misi vos sine sacculo & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis?*

q. 52. a. 2.

Gen. 18. Iob. 22. Luc. 22.

III. PVNCTVM.

INDIGNI *sunt igitur & priuandi sua luce, lucis filij*, qui cùm vocati sint ad opus præstantissimum, habeantque conuenientem operi perficiendo prudentiam cæteraque media proportionata: nec tamen illud opus suum ita perficiant sicut filij huius sæculi, qui nec opus, nec finem, nec media tam opportuna sunt nacti. *Mouebo candelabrum tuum de loco suo. OCCIDET sol in meridie & tenebrescere faciam terram in die luminis.* Nimis aperte deficiunt illi lucis filij. Nimis aperte peccant in hoc suo defectu. Et quidem tripliciter, primò quod non responderint illi Gratiæ quam ita

Apoc. 2. Amos 8.

potentem habebant ad agendum. Secundò quod se excusent quasi non possint melius: quæ est injuria valde probrosa Gratiæ. Tertiò denique quod blasphemare faciant quodammodo inimicos Dei cùm videlicet potentiores in generatione sua seu in suis quibusque peragendis videant sæculares quàm religiosos, carnales quàm spirituales, impios & scelestos quàm qui putantur pij & deuoti. Nonne hoc injuriosum cœlo, & blasphemum, quod longè magis Mundus colatur à mundanis, quàm Christus à Christianis! *Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum, ait Dominus, & cum filiis vestris disceptabo. Transite ad Insulas Cethim, & videte; & in Cedar mittite & considerate vehementer: & videte si factum est huiuscemodi, si mutauit Gens Deos suos: & certe ipsi non sunt Dij: populus vero meus mutauit gloriam suam in idolum.*

Ier. 2.

Anno Christi circiter 450.

Huc aptè referas historiam Nonni Episcopi qui cum Antiochiæ vidisset Pelagiam superbo indutam cultu, continere lachrymas non potuit, & inquirentibus causam, *hæc* inquit *Iudex mea, hæc accusatio & condemnatio meæ negligentiæ, vt qui minus Deo seruiam quàm illa mundo. Væ mihi peccatori.* Sic identidem ingemiscebat ad Deum, *Illa sibi promisit placere hominibus & fecit; & ego tibi promisi placere, & mentitus sum, propter pigritiam meam.* Numquid tu idem possis gemere?

Alia Veritas contra Prudentes sæculi.

Filij huius sæculi quò prudentiores in generatione sua sunt, eò sibi majorem ingenerant imprudentiam.

RATIO EST, Quia quò illi prudentiores in generatione sua sunt, eo sunt magis addicti & affixi suis negotiis sæcularibus, tantóque minus vacant suæ saluti.

Sed quanto illi minùs vacant suæ saluti, tanto sibi majorem ingenerant imprudentiam.

Ergo & quo illi prudentiores in generatione sua sunt, tanto magis imprudentes, iuxta illud Mosis Dictum: Gens absque

consilio est & sine prudentia. Vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. *Deut. 32.*

I. PVNCTVM.

PRIMA propositio duas habet partes, & vtraque est euidens: Idcirco enim dicuntur filij huius sæculi quasi tales sint rerum sæcularium amatores sicut filij suorum parentum: aut sicut filij toti sunt parentum, totique pendent ab eorum nutu & potestate, ita Illi à negotiis sæcularibus. Quod vel ex eo confirmatur quod dicuntur etiam prudentes in generatione sua, id est, præ cæteris ita intelligentes, & in his omnibus quæ spectant hoc sæculum ita periti quasi qui diutius huic se studio applicarint & in eo multum profecerint, seu quasi qui suis in rebus domesticis vel augendis vel conseruandis valde sagaces, fortunatique sint & beati ab omnibus prædicentur. *Quorum filij* *Ps. 143.* *sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo templi: promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud: oues eorum fœtosæ, abundantes in egreßibus suis, boues eorum crassæ. Non est ruina maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt.* Ita Psaltes Regius. Ita & Iob egregie: *Subleuati sunt confortatique di-* *Iob. 21.* *uitijs. Semen eorum permanet cõram eis: propinquorum turba & nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securæ sunt & pacatæ. Et non est virga Dei super illos.* Et quæ plura ibi habet, vnde & concludit pro altera propositionis parte: *Qui dixerunt Deo, recede à nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens vt seruiamus ei? Et quid nobis prodest si orauerimus illum?* Sic enim patet quam parùm vacent saluti qui tam multum vacant sæculo; Quod & Christus Dominus aperte dixit: *Non potestis Deo seruire & mam-* *Matth. 6.* *monæ. Hi sunt qui verbum audiunt, & ærumnæ sæculi, & deceptio di-* *Marci 4.* *uitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, & sine fructu efficitur.*

Caue tamen putes id tantùm esse intelligendum de his qui abundant opibus aut qui sunt prouectiores in sæculo: nam & qui illis inuident, qui illos æmulantur, qui radicem denique malorum omnium concupiscentiam consectantes, *Volunt diuites* *1. Tim. 6.* *fieri*, sicut ait Apostolus, *incidũtque in tentationem & in laqueum*

diaboli & desideria multa inutilia & nociua quæ mergunt homines in interitum & perditionem: Hi sunt etiam filij huius sæculi, hi sunt vel prudentes in generatione sua vel illius prudentiæ studiosi
1. Cor. 7. quam in aliis demirantur & concupiscunt. Hi sunt qui terrena sapiunt, qui soliciti sunt quæ sunt mundi, & diuisi sunt: qui suis denique implicati negotiis non possunt venire ad cœnam magnam, aut ad nuptias ad quas inuitantur, *Rogo te*, inquit vnusquisque illorum, *habe me excusatum.* Ita multum curant sua,
Matth 22. Luc. 14. vt se negligant; ita de temporalibus cogitant, vt æternis considerandis nihil supersit animi; ita præsentibus toti adhærent, vt futurorum cogitatio non eos moueat. Oculi eorum, *oculi stultorum in finibus terræ.*
Prou. 17.

II. PVNCTVM.

HÆC est secunda Propositio, mere stulti sunt, verè imprudentes sunt, & eo sibi majorem ingenerant imprudentiam, quo minus saluti suæ vacant. Nam si prudentiæ est, suis vacare negotiis, nonne quo negotia majoris sunt momenti, prudentiæ ipsius est majorem in his curam adhibere? Quod si è contra minora præferantur majoribus, atque ita præferantur, vt præ cura minorum, quæ sunt majora & præcipua prorsus negligantur, nonne tanto erit imprudentiæ, quantò fuisset prudentiæ res aliter suas administrare? Sic apte Sapiens; *Sapientia*
Prou. 14. *callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans.* Id est, sicut in hoc vel maxime agnoscitur Sapientia viri sensati & bene rerum intelligentis, si nouerit quomodo suis in rebus sit sibi cautè incedendum, quam cuique debeat vel præferre vel postponere, quantúmque pluris vni aut alteri negotio sit dandum curæ: ita ex opposito manifestatur imprudentia male consultorum hominum qui nihil horum spectant, errantque in limine, dum aberrant ab hoc faciendo negotiorum delectu.

Iam vero quantis partibus & circumstantiis negotium salutis nostræ superet omne aliud, imo simul omnia vitæ præsentis negotia, si forte nescis: inquire quæ sint partes & circumstantiæ quibus vnum negotium præ alio vere dici possit majoris esse momenti: neque longè abieris vt quod quæres inuenias; nam in Euãgelico Negotiatore seu Viltico, ita simul omnes illæ partes repræsentantur,

præsentantur, vt propterea videatur nobis propositus in quo eas liceat intueri & omnes rei grauissimæ circumstantes casus.

Primum quod spectatur est rei Qualitas, quando res scilicet de qua agitur, ex se est grauis & momentosa, quando de omnibus vel de magna bonorum parte, quando de honore, de familia vel de vita ipsa forte ageretur, tum certe res esset ponderis & momenti. *Magnitudo periculi summo timore hominem afficit*, aiebat Romanus Orator, *quod vno iudicio de fortunis omnibus decernit.* *Ac. pro Quintio.* Sic noster Villicus suo in negotio videbat agi de sua fama, de suis bonis omnibus, de sua libertate, nam *erat diffamatus quasi bona dissipasset. Quid hoc audio de te?*

Secundum est, rei Difficultas, *Quid faciam*, Ait Villicus in ius vocatus: quando scilicet difficile est se purgare à crimine, quando res objecta ita patet vt non possit dissimulari, non possit tegi, quando præcipue quod

Tertium est valde consideratum in quouis negotio, quando inquam pars aduersa potens est opibus, & authoritate, nec non ardenti commota Zelo ad rem promouendam. Sic dicitur, *Homo diues esse qui erat Villici Dominus*, & pars eius aduersa cui se longe nouit imparem & cum quo minime possit contendere.

Quartum vero quod maxime curam acuit & solicitudinem, est incertitudo euentus, suspensio quædam animi dubitantis quid sit futurum, & quò se vertat, atque in illo dubio æstuantis & sese torquentis; *Fodere non valeo, mendicare erubesco.*

Sed quintum rei Caput solicitudinem magis auget quando ita incertus est animus de euentu, vt nisi obuiam eatur iuri dicendo, vel aliis contra se oppositis testimoniis, actum de se esse videat, iamque patent præjudicia, iam pene sententiam contra se latam audiit, vix vlla euadendi spes allucet, conclamata est causa: *Quia Dominus meus aufert à me villicationem.*

Sextum ac denique septimum quod accedens ad alia, rem supra modum facit anxiam & formidandam, Personalitas est quam vocant negotij, & breuitas temporis quo se ipsa persona debet sistere vel imparata vel impotens & omni destituta præsidio. *Redde rationem villicationis tuæ.* Iam-iam, actutum, sine mora, *Iam enim non poteris villicare.*

Quamobrem cùm tot tantisque premeretur angustiis miser iste villicus, merito laborabat, merito angebatur, merito secum

quærebat *Quid faciam.* Nam hoc erat vere negotium graue & ponderosum. Hæ profectò erant veræ circumstantiæ quæ grauitatem negotij si quod est tale in sæculo, demonstrabant.

VERVM, qualecumque hoc fuerit opus aut quale vmquam esse possit in hac vita, nullum vnum est in quo hæ septem enumeratæ partes & circumstantiæ, tam longè lateque pateant quam in nostræ salutis negotio. Reuolue singulas & confer singillatim quid in vnaquaque simile vel dissimile proferatur.

Prima erat, rei qualitas. Quæ porro est in nostro salutis negotio? Qua de re agitur? Nempe de Cœli vel Inferni Æternitate. Expende si potes, quale hoc sit, vel in Cœlo beatum esse, vel in Inferno damnatum ad omnem Æternitatem! Neque aliud disiunctum ab alio ita consideres, quasi de vno tantum ageretur, nam duo hæc simul sic concurrunt vt si cœlo excidas, non tantum priueris summo illo Bono; sed in summum cadas malum: atque in hoc etiam subeundo malo ne prætermittas cogitare, quod potissima mali pars sit, excidisse illo summo bono, sua culpâ, sua malitia. *In malignitate nostra consumpti sumus.* Estne verò par aliquid Sap. 5. in sæculo quod huic æternitati bonorum vel malorum possit conferri? *Transierunt illa omnia tamquam vmbra.* Vide & lege attentius Caput illud quintum Sapientiæ, in quo gemunt damnati præteritæ leuitatem vitæ.

Secunda Condicio seu circumstantia quæ est rei difficultas sic expendi debet, vt nemo quidem sine Gratia saluus esse possit, possit autem cum Gratia cuius etiam subsidio multum de difficultate rerum agendarum diminuatur: at nihilominus negotium hoc quod vocamus salutis tale est vt deprauata hominis consideratâ natura, perpensisque obstaculis quæ vndequaque occurrunt, dici verè possit opus tam difficile vt ipse Dominus cui nihil esse mirum poterat, admiretur tamen quàm sit difficile quamque arduum, vel vnum Diuitem esse saluum; additque *facilius posse ca-* Matth. 19. *melum intrare per foramen acus quàm Diuitem in regnum cœlorum*; Neque eum solummodo intelligit diuitem qui abundet diuitiis, sed qui in his confidat, qui his nimis adhæreat, vel acquirendis vel conseruandis plus nimio vacet, siue abundent siue desint, totum ex affectu pendet qui nisi temperetur, perdit tam vere animam quam verum est quod iam audiuimus ex Apostolo, *Qui vo-* 1. Tim. 6. *lunt diuites fieri*, & cætera quæ supra commemorata sunt. At

nonne hoc difficile sic temperare animum ab hoc inordinato affectu?

Adde difficultates à Carne & à Mundo de quibus infra seorsim. Oportet enim *in carne non secundum carnem ambulare.* Oportet in mundo *& non de mundo esse.* Oportet pro humilitatis custodia sæpe celare quæ sunt speciosa & magnifica, & tamen oportet ita omnia exercere talenta vt si vni desis, forte audias, *serue male & piger; ligatis manibus ac pedibus mittite eum in tenebras exteriores.* Oportet *inimicos diligere*; Oportet *odisse patrem & matrem &* quoscumque saluti oppositos. Oportet *eruere sibi oculum, abscindere manum, & pedem amputare*, quo sensu præcipiuntur in Euangelio. Oportet *Infantem esse*, tametsi prouectus ætate sis. Oportet ita debitoribus remittere sua debita *sicut* tibi à Deo vis remitti. Oportet semper militare, semper *sibi vim facere*; Numquam in Scriptura reperies Cœlum memoratum quin simul adjunctum inuenias verbum quod significet difficultatem & pœnam subeundam. Regnum est, sed *vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Domus est, sed cuius *angusta porta.* Cœna est magna; regales sunt nuptiæ: sed omnia sunt deserenda vt eò accedas, & habenda vestis nuptialis, Id est, vitæ puritas ne inde ejiciaris. Brauium est, *sed currendum in stadio & illud apprehendendum.* Corona est Iustitiæ, sed *bonum certamen certantibus reposita.* Sic omnes, omnes omnino Sancti visi sunt in cœlo suas habere palmas quas retulerunt de pugna & de victoria, nam non est satis pugnare, oportet vincere, & postquam multoties viceris, si vel semel victus es, sufficit ad interitum sempiternum.

Rom. 8. Ioan. 17. Matth. 25. Ibid. 5. Luc. 14. Matth. 5. Ibid. 18. Ibid. 11. Ibid 7. Ibid. 22. 1. Cor. 9. 2. Tim. 4. Apoc. 7.

Denique repræsenta tibi hominem in decliui & lubrico existentem loco, valde Infirmum, & externa vi quadam velut præcipitem actum in perniciem & ruinam. Quid eo statu periculosius? Quid tali vitæ genere difficilius? At nonne hic est pene vniuersus hominum status? Nonne in mundo vnusquisque versatur velut in lubrico? Nonne in carne velut in infirmitate positus, vix tutò gradum mouet? Nonne à Dæmone in ruinam & perniciem singulis pene momentis agitur? Nonne idcirco dictum est, *viæ illorum tenebræ & lubricum & Angelus Domini persequens eos?* Ps. 34.

Atque hinc quod erat tertium de Parte aduersa & opposita liquet quàm sit multiplex, quàm potens, & quàm solicita in nostram perditionem. Quid enim potentius Dæmone, quid auda-

cius, quid obstinatius cùm nihil timeat, non cicuretur, non fatigetur, non quiescat, *non sit denique super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum timeret?* Quid carne fragilius? Quid sensibili appetitu & humana concupiscentia validius ad nos rapiendos quocumque trahunt, cùm & Scriptura vniuersim affirmet, *vnumquemque tentari à sua concupiscentia?* Quantis vero quamque diuersis objectis in peccatum alliciamur, ex ipsa mundi vniuersitate patet, vbi quotquot sunt Creaturæ, *velut in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium?*

Iob. 41.
Iac. 1.
Sap. 14.

Quid quod *Inimici hominis sunt domestici eius*, sunt affines & cognati, sunt parentes in filios & filij in parentes, aut quia se nimis diligunt aut se ita oderunt vt affectui potius in quamcumque se vertant partem magis indulgeant quàm Diuinis præceptis aut consiliis. *Magis honorasti filios tuos quam me.* Quin & ipse Christus, ipse Iudex noster, ipse est aduersarius, ipse tam nobis oppositus quam & nos ipsi resistimus & eius Euangelio contradicimus, de quo expresse dicitur, *Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in via cum eo.*

Matth. 10.
1. Reg. 2.
Matth. 5.

Quod ad quartum spectat de Incertitudine, quænam potest esse major quam quæ ex ipsa fide prouenit qua tenemur credere quod scriptum est, *Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta?* Quod si non est desperandum, nec certe est præsumendum, cùm tam multa sint quæ timorem nobis incutiant quam quæ spem faciunt.

Eccl. 9.

Sunt autem illa quæ dicuntur Præiudicia & quæ quinto considerantur loco ad dignoscendam negotij grauitatem; nam cùm sint anticipata quædam Iudicia & velut quædam sententiæ Iudicis, latæ in simili causa, profecto qui hæc attente perspexerit aut præsumat necesse est aut valde timeat. Primò enim vox Christi est, *Paucos esse qui saluentur:* Deinde illos esse solos qui sunt *in arcta via*, Id est, qui sibi vim faciunt, qui virtuti student & perfectioni sui status, qui humilitatem exercent & patientiam; An tu ex illis es? *Qui non est mecum*, inquit, *contra me est*, An tu cum illo es, prout intelligit, conformem vitam agendo? *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum cælorum.* Itane tu conuersus & effectus paruulus? *Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Nonne tu quantum

Matth. 7.
Luc. 13.
Luc. 11.
Math. 18.
Luc. 12.

potes illud altum insectaris? *Omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse Discipulus.* An tu ita omnibus renuntiasti? An parum tibi est quod non sis eius Discipulus? *Ibid. 14.* *Vtinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Auderesne te calidum & feruentem affirmare? *Apoc. 3.* Non timebis vero te frigidum esse aut tepidum? Non timebis te priuandum illis gratiis quibus abuteris aut certe quibus non vteris? *An putatis quod hi præ omnibus peccatores fuerint, quia talia passi sunt. Non, dico vobis, sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis.* *Luc. 13.* Recogitasne quid sit habere pœnitentiam, quid sit conteri? Quid sit emendare delictum? Quid sit mutare vitam in melius? Nonne tu semper Idem, semper superbus, semper impatiens, & humanæ laudis magis appetens quàm veræ solidæque virtutis? Putasne te exceptum ab hac Sententia, *Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo dicens, quid feci! Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium?* *Ier. 8.*

Quod postremum est denique de personali vt vocant negotio & de breuitate temporis, nihil apertius dici potest quam quod, *Vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo*, Rationem scilicet *Rom. 14.* villicationis suæ: rationem vniuscuiusque doni accepti seu naturalis seu supernaturalis, quem in vsum, quem in finem, quem in modum res vnaquæque fuerit vsurpata. Standum est vnicuique propterea serius ocyus ante tribunal Christi. *Ibid.* Nec quantumuis extrema dies differatur, potest dici longa dilatio, cùm vbique & semper omni die, singulisque momentis teneatur vnusquisque sic paratus esse ad exitum vt nisi paratus sit, male pereat, improuisa rapiatur morte: Nempe, inquit ipse Iudex, *In die qua non sperat, & hora qua ignorat*, *Matth. 24.* Velut ab hoste interceptus rapiatur, iudicetur, condemnetur. Videsne tandem quàm simul concurrant omnia quæ hoc salutis negotium supra quoduis sæculare & humanum, demonstrent esse ponderis & momenti?

III. PVNCTVM.

F*ILII huius sæculi quo prudentiores ergo sunt in generatione sua, eo sibi majorem ingenerant imprudentiam*, Cùm illi prudentiores sæculi sint, qui magis vacant suis secularibus negotiis quàm saluti: qua in prudentia suam manifestant imprudentiam, quod longe

3. Reg. 17. minus negotium majori præferant. Atque vt de Achitophele dicitur, quod disposita domo sua suspendio interiit, sic illi dum lucrantur mundum, se perdunt; dum prudenter rebus suis terrenis prospiciunt, suam imprudenter animam negligunt; dum ad modicum corruptilis vitæ tempus sapiunt, ad æternitatem desipiunt. *Væ qui Sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes! Sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit, & germen eorum vt puluis ascendet.* (Is. 5.) STVLTE! hac nocte *animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum Diues.* (Luc. 12.) *CONTENDITE intrare per angustam portam.* (Luc. 13.) *MAGIS satagite vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* (2. Pet. 1.) *CVM metu & tremore vestram salutem operamini.* (Phil. 2.) *NESCITIS quod ij qui in stadio currunt, &c. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno non quasi aërem verberans: sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicauerim ipse reprobus efficiar.* (1. Cor. 9.)

Sic Christus, sic Apostoli, quà verbo, quà exemplo nos ad salutis vrgent negotium, Tu vero quasi securus & quasi re confecta, non moueberis? *Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui.* (Ier. 49.)

Redde rationem villicationis tuæ.

VERITAS PRACTICA.

Qui ne terreatur, non cogitat reddendam rationem, magis terrendus est quia non illam cogitat.

RATIO EST, Quia magis ille terrendus est qui minus prospicit imminenti periculo.

Sed qui non cogitat reddendam rationem, minus prospicit imminenti periculo.

Ergo magis terrendus est, Ergo magis cogitare debet hanc reddendam aliquando rationem, sicque sibi prospicere.

I. PVNCTVM.

COGITANTI attentius verba illa: *Redde rationem villicationis tuæ:* tam pauenda sunt & terrifica, vt quia tam pauenda sunt, vix cogitentur. *Vocem tuam audiui & timui eo quod nudus essem.* Sic Adamus, sic omnis penè homo qui de reddenda vitæ ratione non potest cogitare sine horrendo metu & qui vix potest viuere cum tali metu. Quamobrem vt se illo liberet, cogitationem futuri iudicij abjicit. *Nullus est qui recogitet corde.* *VIRI mali non cogitant iudicium,* inquit expresse Sapiens, quia scilicet cogitando terrerentur quod omnino nolunt. Gen. 3. Ier. 12. Pro. 28.

At contra tanto magis terrendi sunt & tantò magis cogitare debent illam aliquando reddendam rationem, quantò minus illam hactenus cogitarunt. Nihil in toto iudicij processu tam horrendum & terribile quàm non illud cogitasse iudicium, seu quod idem est, *Qui non illud cogitat, ne terreatur, magis terreri debet quia non illud cogitat.*

Ratio est manifesta, quid est enim quod magis terribile, tremendumque iudicium facit? Nonne est Sententia Iudicis condemnantis animam peccatricem? Nonne est periculum subeundæ illius condemnationis? Nonne est animæ iustus pauor, ne forte sit illa peccatrix anima de qua dicatur, *Quantùm glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum.* Totus in periculo futuri huius euentus consistit tremor. Tolle illud periculum, tolle hunc euentum, tollis omnem tremorem ac proinde illud certissimè sequitur, quod quanto quis minùs prospicit illi periculo, tanto magis terrendus est, quia totum vt dixi, terribile versatur in illo damnationis periculo, quod qui euadit, securus est, & nil sentit quod ita terreat. Neque enim ipsa suppliciorum æternitas ita timetur, sicut ipsius adeundæ periculum. Nam quamtumcumque sit in se terribilis, nullis tamen terrorem facit nisi qui se intelligant in eius viuere seu mori periculo, *tunc videntes turbabuntur timore horribili. TERRIBILIS expectatio iudicij, & ignis æmulatio quæ consumptura est aduersarios.* Apoc. 18. Sap. 5. Heb. 10.

II. PVNCTVM.

SED qui non cogitat reddendam rationem, minus prospicit imminenti periculo.

Quid sit cogitare, & non cogitare reddendam rationem; quidue magis aut minus prospicere imminenti periculo, non potest melius explicari quam verbis sancti Gregorij explanantis

Iob. 34. istud libri Iob, *Neque enim vltra in hominis potestate est vt veniat*

l. 25. Mor. c. 6. *ad Deum in iudicium. VERSVS iste tanto*, inquit, *majore disputatione indiget, quanto hoc quod dicit, si negligitur, acrius dolet. Hic nimirum non illud iudicium designatur quod per æternam retributionem punit, sed quod mente conceptum per conuersionem diluit. Ad illud quippe venire non desiderat, quisquis se per illud damnari formidat. Dum ergo dicitur: neque enim vltra in hominis potestate est, vt veniat ad Deum in iudicium, profecto ostenditur esse quoddam iudicium quod quandoque etiam à damnatis ac reprobis desideretur. Et quod est illud nisi hoc de quo Paulus Apostolus dicit: si nosmetipsos dijudicaremus, non vtique iudicaremur: & de quo per Prophetam dicitur: non est iudicium in gressibus eorum: Et de quo Dauid ait: Honor regis iudicium diligit, vt videlicet qui iam Deum honorat ex fide, sollicite iudicet quid ei debeat in operatione. Vnde rursum scriptum est: Iudicare coram Domino, & expecta eum: Coram Domino scilicet iudicatur, qui corde Dominum conspicit, & actus suos sub eius præsentia, sollicita inquisitione discernit. Quem tanto quis securius expectat, quanto quotidie vitam suam suspectus examinat. Qui enim ad extremum eius iudicium venit, non iam coram illo, sed ab illo iudicatur.*

De hoc quoque mentis iudicio obliuiscenti animæ per Prophetam Dominus dicit, Reduc me in memoriam, vt iudicemur simul. Narra si quid habes vt iustificeris. Debet enim vniuscuiusque mens & causas suas apud Dominum, & causas Domini contra se sollicita inquisitione discutere, Debet caute pensare vel quæ ab eo bona perceperit, vel quæ mala bonis illius peruerse viuendo responderit. Quod electi quidem quotidie facere omnino non cessant, Vnde bene Salomon ait, cogitationes iustorum iudicia; accedunt enim ad secretarium iudicis intra sinum cordis, considerant quam districtè quamdoque feriat, qui diu patienter expectat; metuunt in his quæ se egisse meminerunt, & puniunt flendo quod perpetrasse se intelligunt: timent subtilia diuina iudicia, etiam de his quæ in semetipsis intelligere fortasse non possunt. VIDENT ENIM VIDERI DIVINITVS, QVOD IPSI IN SE PER HVMANITATEM NON VIDENT; *Conspiciunt districtum Iudicem, qui quo tardiùs venit, eo seuerius percutit. Sanctorum etiam Patrum residere conuentum cum eo pariter contemplantur eorumque*

que vel exempla vel dicta se contempsisse reprehendunt, atque in hoc secreto interioris iudicij ipsa mentis suæ executione constricti pœnitendo faciunt, quod superbiendo commiserunt.

Ibi namque aduersum se quicquid se impugnat, enumerant, ibi ante oculos suos omne quot defleant coaceruant: ibi quidquid per iram districti Iudicis decerni possit, intuentur; ibi ea patiuntur supplicia, quot pati timent; nec deest in hoc iudicio mente concepto omne ministerium quod punire reos suos pleniùs debeat. Nam conscientia accusat, ratio iudicat, timor ligat, dolor excruciat: quod iudicium eò certius punit, quo interius sæuit, quia videlicet ab exterioribus non accedit. Vnusquisque enim cum causam huius examinis contra se aggredi cœperit, Ipse est actor qui exhibet, ipse reus qui exhibetur, odit se, qualem fuisse se meminit, & ipse qui est, per semetipsum insequitur illum qui fuit, atque ab ipso homine aduersus semetipsum fit quædam rixa in animo, parturiens pacem cum Deo.

Hanc cordis rixam Dominus requirebat, cum per Prophetam diceret, attendi & auscultaui, nemo quod bonum est sequitur, nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens; quid feci? Ista cordis humani rixa placata est, cum Prophetæ suo, de Achab rege semetipsum reprehendente loqueretur, dicens: vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius.

Quia ergo nunc in potestate est, internum mentis nostræ contra nos subire iudicium, recognoscendo accusemus nosmetipsos, & quales fuimus pœnitendo torqueamus. Non cessemus, dum licet, iudicare quod fecimus; Audiamus cautè quod dicetur, Neque enim vltrà in hominis potestate est, vt veniat ad Deum in iudicium. Reproborum namque esse proprium solet, semper praua agere & nunquam quæ egerint retractare; omne enim quod faciunt, cæca mente pertranseunt, factumque suum, nisi cùm puniti fuerint, non agnoscunt. Nonne hoc est imminenti periculo minus prospicere?

III. PVNCTVM.

QVI *non ergo sic cogitat reddendam aliquando rationem, ne forte minus terreatur, magis terrendus est quod illam non cogitet*: Quia scilicet sibi terribilius facit iudicium, se manifestiùs exponit periculo quod imminet Villico dissipanti bona sua, nec rationes suas parato reddere: se vnum ex illis facit quibus dicatur, *Discedite* Matth. 25.

à me maledicti in ignem æternum qui paratus est Diabolo & Angelis
Iob. 26. *eius*. Poteſtne quidquam aliud audiri grauius: *Cum vix paruam ſtillam ſermonis eius audierimus*, ait beatus Iob, *quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?* Quamobrem apte Idem qui ſuprà & eodem loco ſanctus Gregorius. *Nunc, ergo*, inquit, *dum poſſumus à conſpectu æterni Iudicis, & male cogitata & peius perpetrata deleamus, reuocemus ante oculos cordis quidquid peruerſe egimus per nequitiam præſumptionis, nihil ſibi noſtra blandiatur infirmitas, atque in his quæ recolit, ſemetipſam delicate non palpet, ſed quantò ſibi mali ſit conſcia, tanto in ſe benignius ſit ſeuera. Proponat contra ſe futurum iudicium, & quæque in ſe ſentit diſtricte ferienda per ſententiam iudicis, hæc in ſe pie feriat per pœnitentiam conuerſionis.*

Modus autem proponendi Iudicij varius & multiformis eſſe poteſt pro varietate perſonarum qui de illo cogitant, vel loquuntur, aut audiũt. Figuram quandam refert ſanctus Ioannes in Apocalypſis capite primo quæ multa diſtinctè continet. Breuiorem formam ex hodierno Euangelio mutuari licet, dum ex triplici capite demonſtrabitur, quam ſic diſtrictum & formidandum illud iudicium.

Primum caput eſt, à perſona Iudicis qui eſt ſapientiſſimus, nihil vt illum lateat: Integerrimus, nihil vt non punitum omittat; Optimus Maximus, nihil vt obliuiſcatur bonorum quæ contulit in ſuum vnum à nobis impendenda cultum; Potentiſſi-
Iob. 9. mus denique nihil vt velit quod non poſſit. *Si fortitudo quæritur, robuſtiſſimus eſt, ſi æquitas iudicij, nemo audet pro me teſtimonium dicere.*

Secundum caput eſt, quid veniat in iudicium, quæ ſit illa villicatio cuius eſt reddenda ratio, quid ſit vnde iudicemur, nempe tota ipſa quam egimus vita. Tota vitæ facta, dicta, cogitata: ſi reſpondeant donis acceptis: ſi virtutum ſtatui propriarum menſura & pondere fuerint appenſa omnia: ſi quantum quiſque debuit, fuerit humilis, patiens, pius in Deum & proximum: ſi dignos arbor tulerit fructus, ſi talentum multiplicatum, ſi præ-
Luc. 12. cincti lumbi, & lucernæ ardentes in manibus, ac ſimiles ſeruis expectantibus Dominum ſuum, vt cum venerit & pulſauerit confeſtim aperiant ei. Sic expreſſe præſcriptum à Iudice: Sic ex-
Dan. 5. preſſa iudicij refertur forma, *Mane, Thecel, Pharez Numerauit Deus regnum tuum, & compleuit illud*, Id eſt vita, atque tempus.

Appensus es in statera, & inuentus es minus habens. Diuisum est regnum tuum; Et datum terræ corpus, anima vero dæmoni; Vide Locum Scripturæ, & expende accurate.

Tertium caput, ipse est homo iudicandus, qui præterquàm multis peccatis onustus est, & paucis ornatus bonis, tàm parùm sibi prospicit, quo ipso tempore datur ei facultas bene gerendæ rei, vt vel hanc vnam ob incuriam & acediam merito sic condemnandus, & hac feriendus sententia: *Serue male & piger ex ore tuo te iudico: sciebas me austerum, &c. Inutilem seruum ejicite in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium. FVGITE ergo à facie gladij, quoniam vltor iniquitatum gladius est, & scitote esse iudicium.* *Matth. 25. Luc. 19. Iob. 19.*

Appendix ad præcedentem, aut separatim proponi posset in hæc Sapientis verba:

Ante Iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei inuenies propitiationem. Ecclesi. 18.

VERITAS PRACTICA.

Qui se interrogat ante Iudicium, interrogatus in Iudicio, facilius respondebit.

RATIO EST, Quia is securius respondebit in Iudicio qui se hîc accusauerit & iudicarit.
Sed qui se interrogat ante Iudicium, se hîc accusat & iudicat.
Ergo & interrogatus in Iudicio, securius respondebit. Ac proinde audiendus Sapiens, *Interroga teipsum*: Cum vel maximè Dominus ad id nos prouocet; *Redde rationem villicationis tuæ.*

I. PVNCTVM.

CVM *securiùs respondere in Iudicio*, sit idem ac liberari, non iudicari, non condemnari: plane liquet quod qui se hîc accusarit & iudicarit, securius respondebit, quia non
1. Cor. 11. iudicabitur, sic affirmante Apostolo, *Quod si nosmetipsos dijudicaremus, non vtique iudicaremur.* Quam in sententiam sic præ-
In Sent. clare sanctus Augustinus: *Peccata siue parua, siue magna, impunita*
Sent. 210. *esse non possunt, quia aut homine pœnitente, aut in Iudicio, Deo iudicante plectuntur. Cessat autem vindicta Diuina si conuersio præcurrat humana. Amat enim Deus confitentibus parcere, & eos qui semetipsos iudicant non iudicare.* Quid optabilius? Hoc ipsum Idem habet Tractatu 12. in Ioannem, ad hæc Verba: *Dilexerunt magis tenebras quam lucem. Inde incipiunt,* inquit, *bona opera tua, quia accu-*
In Ps. 31. *sas mala opera tua. Initium operum bonorum, confessio est operum malorum.* Quid expeditius? Ac fusius etiam in Psalmos vbi hoc eius dictum satis frequenter obuium: *Si homo se cognoscit, Deus ignoscit.*

II. PVNCTVM.

SED *qui se interrogat ante Iudicium, sese hîc accusat & iudicat.* Quadruplex quæstio seu Interrogatio sibi ab vnoquoque facienda discitur ex Euangelica Parabola, vnde facile est se accusare & iudicare.

Prima est: si quis homo bona sua tibi credidisset, aut apud te deposuisset cum hac mente & obligatione vt sarta tecta conseruares: vellesne ita tibi ea vsurpare vt non posses Creditori repetenti restituere, ac propterea in ius vocareris, malæ fidei accusareris, carceri perpetuo mancipareris, atque aliis dedecorosis pœnis afficereris? Vellesne eò te adducere? Omnino nolles, bene memineris.

Secunda quæstio; At si forte quod Deus auertat, ex aduersa aliqua fortuna tale quid tibi contigisset, iam iamque trahereris ad Iudicium, de bonis tuis decerneretur: nec pecunia, nec amicis, nec consilio, nec vlla re posses te iuuare & te periculo eripere, nonne esset quod tremeres & angereris? Responde.

Tertia quæstio. Tum verò si quis amicus opportunè occur-

reret & amicè consuleret aliquid quod saluo honore & bonis omnibus tete præsenti periculo erueret, nonne illud audires consilium? Aut si non audires, nonne duplici pœna dignus esses, tùm ob dissipata bona, tum ob neglectum remedium? Responde hîc etiam.

Atqui hoc est negotium tuum, hic status tuus; Hæc est quarta interrogatio tibi facienda, quæ multas alias complectitur & quæ tibi Parabolam aptissimè applicat. Nonne tu bona accepisti à Domino? *Quid enim habes quod non accepisti?* Siue in temporalibus, siue in naturalibus, in corpore & in animo, siue denique in spiritualibus, cùm sis Christianus Catholicus & multis præuentus gratiis. Nonne hæc à Deo sunt vniuersa? Responde & fatere hoc ipsum quod qui dicebat: *E cœlo ista possideo.* 1 Cor. 4. 2 Macch. 7.

At verò, quomodo hæc impendisti? An bona fide prout tibi Dominus ordinarat? Nihil erat quod non ad Dei Gloriam, vel tuam salutem referre debuisses; Itane verò retulisti? Responde. Quid ergo ex his effecisti, quem in vsum conuertisti; redde rationem villicationis tuæ. Quid de accepto lumine fidei? Quid de cognitione & timore Dei? Quid ex omnibus auditis ad salutem? Quæ virtus, quis profectus, quis prouentus? Possesne aliquid ex tuis omnibus laboribus, ex curis omnibus, ex tot sollicitudinibus, tot angustiis, tot itineribus & susceptis negotiis, vel vnum producere quod ad Dei honorem & salutem tuam direxeris? Nonne omnia terram spectarunt, nonne omnia ad hanc solam præsentem vitam, quasi vni terræ natus esses, & non cœlo, sicut ipsæ belluæ animantes ad pastum incuruatæ? *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est Iumentis insipientibus, &c.* Si à iumento aut à famulo tuo non accepisses plus seruitij quàm Deus à te accepit, quid diceres, quid cogitares? Ps. 48.

Sed si etiam loco seruitij, tua tibi famulus subripuisset, si injuriam nomini, si corpori plagas, si familiæ damnum intulisset! Hoc est scilicet quod tu Deo retribuisti, non contentus bona eius dissipare, ac nihil illi seruitij reddere, tu insuper eum offendisti iuramentis, murmure, detractione, libidine. *Hæccine reddis Domino, popule stulte & insipiens!* Nonne hæc omnia nouit Deus? Nonne ex his in iudicium te adducet? Nonne putas omnium exactissimam rationem esse reddendam? Nonne est ergo Deut. 32.

quod formides & paueas? An habes quod respondeas dinumeranti omnes gressus tuos?

Hæc & similia si pie & serio cogitentur, inducent profecto cum Diuina Gratia Cogitantem ad dicendum cum Villico: *Quid faciam?* Tum occurret, faciendam esse accuratam totius vitæ Confessionem, ac deinde formandam efficacem resipiscendi
Ps. 31. voluntatem. *Dixi, confitebor aduersum me, injustitiam meam. Dixi,*
Ps. 76. *nunc capi.*

III. PVNCTVM.

SIC Diuina igitur fauente Gratia, qui se interrogat ante Iudicium, interrogatus in Iudicio securius respondebit, facilius absoluetur, & ampliorem inueniet gratiam, Quia sic præoccupat faciem Dei in confessione, sic præuenit eius iudicium sese accusando & iudicando, sic prospicit futuris pœnis eas auertendo per seriam emendationem; sic denique se componit quemadmodum exigunt sacræ Scripturæ ac sancti Patres vt quam promittit Deus gratiam & misericordiam, consequatur. *Ante mortem confitere,*
Ecclesi. 17. inquit Idem qui supra Sapiens, *à mortuo, quasi nihil perit confessio. Confiteberis viuens, viuus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & glorificaberis in miserationibus illius.* Quasi diceret, ne expectes confiteri post mortem, tunc enim nulla prodest confessio. Vel sic: Ne differas confessionem vsque ad proximam mortem, quo extremo vitæ tempore vix quidquam libere & valide possis: sed dum sanus es, id totum effice cum Gratia, quod instante morte velles esse factum; sicque fiet securius.

Ad Vital. & in Plagan. Grand. In Ps. 106. *Hæc Christi mei lex*, ait sanctus Gregorius Nazianzenus qui fuse de hoc argumento. Et alibi; *Magni vitij medicina est Confessio & peccati fuga.* Sanctus item Chrysostomus: *Rape tu quisquis es peccator remedia. Confessio asserat salutem: Viue remediis qui moriturus fueras aliquando peccatis. Quid horres fateri quod commisisti?*
Ep. 4. Sic apte sanctus Hieronymus de Dauide: *Tantum profecit vt dudum peccator & pœnitens transierit in Magistrum, & dicat: docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertantur. Confessio enim & pulchritudo coram eo vt qui sua confessus fuerit peccata, & dixerit, putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, fœditatem vulnerum in sanitatis decorem commutet.* Vere itaque sanctus Bernardus: *In animam suam*

peccat qui se excusat repellens à se indulgentiæ medicinam; quam sibi videlicet accersit qui se accusat. Sic & sanctus Augustinus in illud Psalmi, *Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea; quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua. Noluit humiliari confessione iniquitatis suæ, humiliatus est pondere manus Dei.* Tum pergens cum Dauide: *Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Ex ipsa aggrauatione manus tuæ, ex ipsa humiliatione conuersus sum in ærumna mea; factus sum miser, confixa est mihi spina, compuncta est conscientia mea. Quid factum est, dum configeretur spina? Datus est ei sensus doloris, inuenit infirmitatem suam: & ille qui tacuerat confessionem peccati sui, modo quid fecit confixa spina? DELICTVM meum cognitum tibi feci, & injustitiam meam non abscondi. Dixi, confitebor, seu pronuntiabo aduersum me injustitiam meam Domino & tu remisisti impietatem peccati mei. NON iam pronuntiat sed promittit se pronuntiaturum: & Ille iam dimittit. Eo ipso quo dixit pronuntiabo, ostendit quia nondum ore sed corde pronuntiauerat: Hoc ipsum dicere, pronuntiabo, pronuntiare est; ideo, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Confessio vero mea ad os nondum venerat: Dixeram enim pronuntiabo aduersum me: Verumtamen Deus audiuit vocem cordis mei. Vox mea in ore nondum erat, sed auris Dei iam in corde erat.*

Serm. 26. in Cant.

Ps. 31.

O Diuinæ facilitatem auris, ad humani cordis mollitiem! ô nimis dura peccatorum corda si non emollescant ad tantam Dei bonitatem!

De iudicio extremo seu generali, seu particulari, vide in singulis partibus, verbo *iudicium*, & nominatim in hac 3. parte, Hebdomada decima vbi de Missionibus.

Et ego dico vobis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Luc. 16.

VERITAS PRACTICA.

Importuni, opportuni.

SENSVS EST, Quod illi ipsi quos modo habes magis importunos in petendo, possunt esse aliquando tibi magis opportuni amici, si quod petunt, obtineant.

RATIO EST, Quia illi censendi sunt magis opportuni amici qui magis opportune valeant tibi adesse.

Sed quos modo habes magis importunos in petendo, magis opportune valent aliquando tibi adesse.

Ergo illi magis opportuni Amici: & magis, magisque colendi sunt.

I. PVNCTVM.

EVANGELICÆ Summa Parabolæ tribus his constat partibus. Prima est vt intelligamus nos non tam esse rerum temporalium Dominos, quam dispensatores qui earum omnium rationem reddere debent vero Domino Deo. Secunda est, quod si iam exigeretur à multis, illa bonorum acceptorum ratio, vix eam possent reddere. Tertia denique quod nisi omnino desipiant, prouideant mature oportet suis rebus exemplo huius Villici qui si probatus est à suo Domino quod sapienter fecisset, licet fraudulenter egisset, quanto magis à Deo illi laudabuntur, qui sibi de suis illis bonis quæ supersunt, amicos faciant à quibus opportune iuuari possint, quando de aliis quæ male impenderunt, vocabuntur in ius diuinamque iustitiam. Quamobrem hæc est extrema clausula: *Et ego dico vobis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis,* Id est, de diuitiis quæ dicuntur iniquæ, non ex se, sed ex earum vsu qui plerumque iniquus est, siue in illis comparandis siue in possidendis siue in consumendis. Fiunt autem ex illis amici qui nos deficientes recipiant in æterna tabernacula, quando ex illis fiunt eleemosynæ quarum intuitu, & pauperum orationibus exoratus Dominus concedat felicem exitum quibus alioquin non nisi miserandus contigisset.

Quia vero iam sic importuni videntur Pauperes vt eorum penè fastidium quosque subeat: diligenter id cauendum, & quos habes modo *importunos* sic considerandi sunt tanquam futuri aliquando *magis opportuni amici,* si eorum importunitatem benigne toleraris & inopiam subleues.

Ratio est plurimùm expendenda, quod illi sine dubio sint censendi magis opportuni amici, qui magis opportune, Id est, in grauiori necessitate valeant tibi adesse, tibi patrocinari, & te omni ope, si quo labores periculo, liberare; Nonne sic Sacri profanique Authores veros à falsis amicos denotant? *Est enim amicus secundum tempus suum*, inquit Sapiens, *& non permanebit in die tribulationis. Est autem amicus socius mensæ, & non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coæqualis*, id est, æqualem tecum sortietur sortem: in hoc erit vere amicus, si quæ tua sunt ærumnosa velit ex æquo participare, ac illa quæ fuerint beneficia, seu fœlicia: tuque illi parem rependes vicem. Eccles. 6.

O non minus rara quam vera fidelis amici nota.

II. PVNCTVM.

SED *quos habes modo magis importunos in petendo, magis opportune valent aliquando tibi adesse.*

Quò enim sunt magis importuni, major est patientia, majorque charitas dum illis subuenitur, atque ita magis certò amici comparantur, quo supra dictum est modo, licet id nesciant Pauperes nec aduertant. *Iustitia eius manet in sæculum sæculi*, Nempe eius *qui dispersit, dedit pauperibus, & qui miseretur & commodat disponet sermones suos in iudicio*, id est, habebit quod respondeat, & quo se accusatus defendat, ne iudicetur nec condemnetur. Psal. 111.

Quod egregia quidem Parabola sanctus Ioannes Damascenus in historia Barlaam & Iosaphat repræsentauit, sed eam liceat c. 13. paulo liberius sic ad rem nostram explanare:

Homo quidam singulari quatuor amicorum consortio conuictuque gaudebat, licet eorum vnum quem quartum dicimus, non ita coleret ac tres alios. Incidit vero ille in tam operosum negotium, vt nisi ab amicis iuuaretur, par conficiendo numquam esset negotio; Quamobrem primum illorum adit conquirendi præsidij gratia. Sed ô perfidum amici pectus! statim ac hominem vidit, aduertens quod erat, operis, è conspectu se se proripuit, nec se vltra spectandum dedit.

Secundus itaque conuenitur amicus qui paulo quidem attentius mœrentem audit, sed mœroris aliud se habere leuamen negat quàm vt telæ lineæ cuius erat factor aut venditor, partem

aliquam impertiret; quod profectò perexile tanto negotio leuamen erat.

Quamobrem tertius ex amicis adeundus fuit, qui vt erat in pietatem pronus, grauissimè funestum hominis tulit casum: neque modo auditis ingemuit calamitatibus, sed vt damnum inde impendens auerteret, vltro se obtulit aditurum Patronos, Iudices atque alios quibuscum esset causa conferenda: Iamque videbatur eorum domum cum calamitoso Cliente pergere: sed quæ est humanæ fragilitas amicitiæ, cùm ad fores domus peruentum est, non vltra pedem porrexit, neque domum ingressus, neque cum Iudice causam egit, sed quà priùs venerat via regressus est nec deinceps comparuit.

Quid hic agat infortunatissimus hominum, quem sic omnes amici deserunt, & qui solus nihil possit agere? Superest vnus è quatuor quos dilexit, sed tam parum cultus, aut tam prope neglectus vt vix eum ausit compellare de amicitia, nec quid opis ab eo postulare. Facit extrema tamen rei capitalis angustia vt quantumcumque parum de amico meritus, non vereatur negatam ab aliis gratiam ex ipso emendicare; Nec frustra, nam Is statim persuasus adit Eum à quo vno summa rei pendebat, causamque amici tam generosè prosequitur, vt quod erat optandum obtineretur.

O qui tum animi motus ab homine liberato concitati! quid de infidis illis tribus amicis sentire crederes? Quid de hoc vnico prædicare, gratulari, congaudere? Possent ista tractari pensiculatius, nisi quod te magis spectat, quò spectet illa Parabola, malis explorare.

Tu nempe, Lector, si nescis, tu ille homo es cui capitale incumbit negotium peragendum: cui quatuor singulares ita esse amici dicuntur, vt tres ex illis quidem præcipue foueas, quartum vero parui ducas. Tuum, Lector, negotium, æterna salus est animæ. Statutum est *hominibus semel mori: post hoc autem iudicium.* *Hebr. 9.* Stabis ante tribunal Christi de vniuersa vita causam dicturus; Ante satis paratum & instructum ab omnibus putas vt nullius subsidio tum te indigere arbitreris? Vnde illa porrò tibi comparabis subsidia? Numquid ex tribus illis quos tam carè foues amicis? Experire, compella singulos, vnumquemque tibi iam aduoca, quasi iam de negotio disceptaretur.

Primus quem maxime colis, est voluptatis sensus. Quid tan-

dem conferet animæ tuæ sistenti coram supremo iudice ? Nonne is statim auolat, atque anima corpore soluitur ?

Secundus est pecuniarum amor : Quid vero ex pecuniis referes, nisi Linteolum quo mortuum corpus inuoluatur ?

Tertius est mundi qui vocatur respectus aut affectus ; at quæso te quid mundus iste aliud possit quàm vt te morientem deploret, te mortuum lugeat, & te quidem ad sepulchrum, ad illam *æternitatis domum* ducat, sed non vltra, non inferno eripiat, non liberet condemnandum. Eccle. 12.

Videsne quàm infidi, quàm inualidi, quàm impotentes sint illi tres amici tui ? Quartus vero quem prætefers quidem velle diligere, sed quem ita tamen negligis vt nisi animo pene inuito & pœnitenti quidquam in eius edas gratiam ; Cultus est bonorum operum quæ dicuntur misericordiæ seu pietatis in pauperes & egenos. Nonne hunc diligis ? Diligisne vero sicut pecuniam, sicut naturæ commoda, sicut mundi honorem ? Et tamen ille est, ille vnus amicus est qui te ad Iudicem tuum constanter comitetur, qui causam dicat & obtineat, neque te vnquam deserat, donec omni metu soluto te in æterna recipiat tabernacula. *Tanta vis est eleemosynæ*, inquit sanctus Ioannes Chrysostomus, *cum multa fiducia suos introducit alumnos, est enim cœli nota ianitoribus, sponsalis thalami fores obsecrantibus.* Ac rursus alibi, *pennata est & leuis, super autem solium regale consistit. Quando iudicamur repente subuenit, & nos à suppliciis liberat imminentibus: alis suis nos contegens.* Nonne hoc est opportune nobis adesse ? Nonne hoc est summopere nobis optandum ? Homil. 36. ad Pop. Homil. 32. in Epist. ad Hebr.

III. PVNCTVM.

QVOS *igitur modo habes magis importunos in petendo, magis esse possunt aliquando tibi opportuni :* Cum in summo illo beatitatis æternæ negotio te, cunctis aliis deserentibus bonis & amicis, soli pauperes quibus bene feceris, sola illa bona quæ in illos contuleris, tibi patrocinari possint & adesse. *Præmium enim bonum tibi thesaurisas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo, eleemosyna omnibus facientibus eam.* Tob. 4.

Et licet alia valere possint etiam bona opera, licet oratio & ieiunium magni sint apud Deum meriti, majoris esse tamen eleemosynam vel ex eo manifeste patet, quod cùm Iudæi multum ieiunarent, atque etiam crebras funderent preces, non se tamen illis placaturum affirmat Deus, nisi sua pauperibus largiantur. *Cùm multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam. Subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam: & venite & arguite me dicit Dominus.* Et rursum: *Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi: dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes; dimitte eos qui confracti sunt, liberos: & omne onus disrumpe. Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam: cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris: tunc erumpet quasi mane lumen tuum & sanitas tua citius orietur, & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria Domini colliget te.*

Is. 1. *Ibid. 58.*

Quibus sacris sermonibus conformiter sanctus Leo: *Nulla*, inquit, *deuotione fidelium magis Dominus delectatur, quam ista quæ pauperibus eius impenditur: & vbi curam misericordia inuenit, ibi imaginem suæ pietatis agnoscit.*

Serm 10. de Quadrag.

Quamobrem quod ad propositæ Veritatis praxim accedit propius, videndum ne contra importunos pauperes accendamur vt fieri solet vehementius: sed potius hinc emollescamus & excitemur ad promptiorem beneficentiam. Quò illud egregium spectat S. Chrysostomi; *Amabile sanctorum omne genus, charissimi, propterea que Paulus dicebat: induite vos sicut electi Dei sancti & dilecti, viscera misericordiæ benignitatem, humilitatem. Vides verbi virtutem & quomodo nos semper vult esse misericordes? Non enim dixit, miseremini simpliciter, sed induite vos, vt sicut vestimentum semper nobiscum est, sic & eleemosyna: nec simpliciter dixit, misericordiam, sed viscera misericordiæ, vt naturalem imitemur amorem. At nos contraria facimus, & si quis vnum quidem petens obolum accedat, contumeliis & conuiciis insectamur, ac impostorem vocamus: Non horres homo & erubescis impostorem propter panem vocans? Si vero talis & imposturam facit, propterea cui misericordia tribuatur dignus est, quod ita fame premitur vt talem subeat personam. Quin hoc & nostræ crudelitatis est redargutio: Nam quoniam facile dare non sustinemus, innumeras coguntur artes excogitare, vt inhumanitatem nostram fallere poßint & emollire sæuitiam.*

Homil. 35. ad Pop. & Serm. de Miseric.

Similia quædam habet & ad praxim valde apta sanctus Gre-

gorius ad hæc Iobi verba: *Si despexi prætereuntem, eo quod non habuerit indumentum & absque operimento pauperem, si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est.* l. 21. Mor. c. 13. & 14.
QVOD pauperem non despexit, ait sanctus Doctor, *virtutem humilitatis exhibuit: quod autem operuit, pietatis. Duæ quippe ista virtutes ita sibimet esse connexæ debent, vt vicario semper opere fulciantur, quatenus nec humilitas cum veneratur proximum, largitatis gratiam deserat; nec pietas cum largitur intumescat. Erga indigentiam itaque proximi humilitatem pietas fulciat, humilitas pietatem, vt cum indigentem rebus necessariis naturæ tuæ consortem videris, nec per impietatem desinas tegere, nec per superbiam negligas venerari quem tegis. Nam sunt nonnulli qui mox vt ab egenis fratribus fuerint necessario postulati, post dona largituri, in eos prius contumeliosa verba iaculantur: qui etsi rebus ministerium pietatis perficiunt, verbis tamen gratiam humilitatis perdunt, ita vt plerumque videatur, quia illatæ iam iniuriæ satisfactionem soluunt, cùm post contumelias dona largiuntur. Nec magni est operis quod postulata tribuunt, quia ipso donationis suæ munere vix eundem excessum sermonis tegunt. Quibus bene per Ecclesiasticum librum dicitur: Omni dato non des tristitiam verbi mali. Et rursum, ADDE verbum super datum bonum, & vtraque cum homine iustificato, videlicet vt datum exhiberi debeat per pietatem, & bonum verbum tribui per humilitatem.*

At contra alij egenos fratres, non student rebus fulcire cùm possint, sed blandis tantum sermonibus fouere quos vehementer Iacobi prædicatio sancta reprehendit dicens, si autem frater aut soror nudi sunt & indigent victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis: ite in pace calefacimini & saturamini, non dederit autem eis quæ necessaria sunt corpori: quid vobis proderit? Quos Ioannes quoque Apostolus admonet, dicens FILIOLI mei non diligamus verbo nec lingua, sed opere & veritate. Dilectio namque nostra semper exhibenda est & veneratione sermonis & ministerio largitatis.

Multum vero ad edomandam dantis superbiam valet, si cùm terrena tribuit, Verba sollicite Magistri cœlestis penset qui ait: FACITE vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. Si enim eorum amicitiis æterna tabernacula acquirimus, dantes proculdubio pensare debemus, quia Patronis potius munera offerimus quam egenis dona largimur. Hinc per Paulum dicitur: VESTRA abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum

abundantia vestræ inopiæ sit supplementum. Vt videlicet sollicite perpendamus, quia eos quos nunc inopes cernimus, abundantes quandoque videbimus: & qui abundantes aspicimur, si largiri negligimus, quandoque inopes erimus. Qui itaque nunc temporale subsidium pauperi tribuit, ab eo postmodum perpetua recepturus, vt ita dicam, quasi ad frugem, terram excolit quæ quod acceperit vberius reddit. Restat ergo vt numquam elatio surgat ex munere, quando videlicet diues ex eo quod pauperi tribuit, agit vt in perpetuum pauper non sit.

Vide in 4. parte, Hebdom. 17. Feria 5. vbi apte contra dissipantes bona sua, vel non bene aut bono fine vsurpantes; hæc duplex habetur Veritas:

Nisi diues diuitias faciat bonas: diuitiæ malum faciant diuitem.

Aut cœlum perit diuitiis, aut emitur.

HAC Hebdomada, sex illæ nobiles Parabolæ quæ occurrunt in Euangelica historia considerandæ, conformes Practicas Veritates suggerent, quæ ad profectum in via spirituali, atque ad vniuscuiusque perfectionem in suo statu comparandam vel conseruandam, plurimum valere poterunt.

FERIA SECVNDA.

PARABOLA SEMINIS SEMINATI IN TERRAM, TRIPLICI EX PARTE INFOELICEM.

Exiit qui seminat, seminare suum. Luc. 8.

VERITAS PRACTICA.

Verbum Dei non redit vacuum; aut prosit necesse est recipienti vel obsit.

RATIO EST, *Quia si verbum Dei non prosit recipienti, recipientis est resistentia quæ non erit impunita.*

Atqui hæc est ordinariè pœna qua talis punitur resistentia, vt quod prodesse poterat, contrà obsit & noceat.

Ergo verbum Dei non redit vacuum, vt est apud Prophetam: Is. 55.
aut prosit necesse est recipienti vel obsit: quamobrem longe satius est sic attentum esse verbo Dei recipiendo, vtmagis prosit quàm obsit.

I. PVNCTVM.

LEGI potest Parabola de qua iam supra dictum est in secunda Parte, Dominica Sexagesimæ, Vbi plures proponuntur ex illa Veritates.

Debet vero considerari paulo attentius eius Interpretatio quæ sic à Christo Domino traditur: *Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt, deinde venit Diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. Nam qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, & hi radices non habent, qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, & à solicitudinibus & diuitiis & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent & fructum afferunt in patientia.*

Iam vero Vide vtra ex illis quatuor terra sis. An hæc bona quæ refert fructum ex meditationibus, ex libris, ex Concionibus, aut quacumque tandem ratione recipiatur cœlestis illa sementis? An inde proficis? An inde à te deficis? Nam hic verus profectus. Quod si nullum aduertis aut modicum fructum, quid obstat?

Quod genus terræ ex illa infausta triplici quæ commemoratur, tibi magis conuenit? An illa patens & omnibus obuia? An quæ petris & saxis induruit? Aut quæ forte spinis & tribulis est consita? Contemplare attentius, & audi Prophetam idcirco ter ingeminantem: *Terra, terra, terra, Audi sermonem Domini.* Audi saltem paulo attentius modò, vt discas sic deinceps audire. Audi propositam Veritatem quæ duo continet ad permouendos animos efficaciora incitamenta, *præmium & pœnam.* Sic enim res habet ex ipsis Dei verbis apud Isaiam, *Verbum Dei non redit vacuum, aut prosit necesse est recipienti vel obsit.* Nonne hoc satis magnum parui laboris prœmium vt ex quocumque tandem verbo Dei audito nihil tibi si velis pereat, nihil tibi non multum prosit? Aut certe si te tua commoda spiritualia parum mouent, moueant saltem detrimenta, & disce quod si non prosit, oberit.

Ier. 22.

Ratio est satis quidem obuia & familiaris, sed valde vtilis ac sæpe in alios vitæ spiritualis vsus reuoluenda. Hoc est enim commune omnibus Gratiarum Instrumentis vt si non vsurpentur, vel si non ita digne & fideliter recipiantur, vt prosint recipienti; recipientis semper est culpa & resistentia: Quia cùm illa ex se aut ex sua Institutione sint Diuina & Diuinam contineant Gratiam, quæ adjunctum semper effectum habet nisi impediatur; impediri autem ordinarie non possit nisi defectu recipientis; Certe quoties non habebunt illum suum effectum, dicendus est toties sese illi Recipiens opponere & resistere: siue id directe & positiuè fiat, nolendo expresse consentire verbo Veritatis: siue indirecte & negatiue fiat, volendo alia quæ cum Diuino verbo cohærere non possent. *Noluerunt attendere, & auerterunt scapulam recedentem.*

Zacch. 7.

Quod autem talis resistentia non sit impunita, & facile est conjicere ex grauitate culpæ, & ex grauibus quæ illi intentantur, vbique Scripturarum, minis. Culpa est certe grauis, & culpæ reus prope illi est similis de quo dicitur, *Tetendit aduersus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit aduersus eum erecto collo, & pingui ceruice armatus est.* Quid est enim aliud resistere verbo Diuino, quam ipsi Deo? Quid est autem Deo resistere, nisi contrà impudenter & erecta quodammodo fronte sese roborare, quasi nihil Eum cures, nihil eius verba, nihil promissa, nihil minas? *Videte*, inquit Apostolus, *ne recusetis loquentem:*

Iob. 25.
S. Greg. 12. Mor. 21.
Hebr. 12.

loquentem : si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur: multo magis nos qui de cœlis loquentem nobis auertimus. Id est, si Iudæi non effugerunt pœnas suæ resistentiæ, multo minus putetis vos eas posse fugere. Tanto grauius quisque punietur quanto certius cognouerit verbum quod audit, & negligit esse Verbum Dei.

Vide in 2. parte, In die Ascensionis Domini.

II. PVNCTVM.

ATQVI *hæc est ordinarie pœna quâ talis punitur resistentia, vt quod prodesse poterat, contrà obsit, & noceat.*

Hoc ipso scilicet Diuino verbo quo poterant illuminari & accendi ad omnem pietatem, magis obscurantur, magis frigescunt, & magis inde ab omni pietate auertuntur. *Deprauant enim Scripturas*, inquit sanctus Petrus, *ad suam ipsorum perditionem*, quod alius Apostolus sic declarat; *quæcumque quidem ignorant, blasphemant : quæcumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur.* Id est, quidquid ex Deo audiunt, in alium prorsus detorquent sensum, & tantum abest vt inde resipiscant quin potius in deteriores abeant, nam vel id omnino non credunt esse à Deo, & infideles fiunt; vel si credunt, ad libitum interpretantur & illis ipsis Scripturæ verbis quibus condemnantur, se absolutos fingunt. *Si opertum est Euangelium nostrum, in jis qui pereunt est opertum : in quibus Deus huius sæculi excæcauit mentes infidelium, vt non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Christi :* Quasi diceret Apostolus, in his cæcutiunt quæ nobis apertiora sunt, quia sic puniuntur vt pòst reuera non videant quæ prius videre noluerunt. Neque in eo pœna tantum est vt non videant, priuenturque lumine & gratia quam habuissent ex audito & credito Dei verbo: sed prætera, quod est longe peius, sic puniuntur, vt in sua cæcitate & peruersitate per illud ipsum Verbum quo poterant illuminari & emolliri, magis indurentur vt dictum est. *Verbum enim Crucis pereuntibus quidem stultitia est, jis autem qui salui fiunt, Dei virtus est.* Nempe illo ipso verbo quod de Christo vel de eius Cruce productum est & quo alij incensi sunt ad pœnitentiam & vitæ austeritatem, isti laxantur ad liberioris vitæ licentiam, quasi difficiliora essent quæ iubentur, quasi solis relicta perfectis, vnde

2. Petr. 3.

S. Iudæ.

2. Cor. 4.

1. Cor. 1.

Ephes. 4. *propter cæcitatem cordis ipsorum, desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiæ.* Desperantes scilicet se posse vmquam illa perfectiora contingere, ne quidem student superandis difficultatibus, sed quasi essent insuperabiles, illis cedunt, & se tùm tutos putant quod se non putent posse quæ nolunt facere. Nonne hoc est obesse quod prodesse poterat?

Rom. 7. Adde quòd, vt fuse prosequitur Apostolus, Concupiscentia nisi verbo & legi Dei obtemperet, magis irritetur & ferociat, vt quæ semper nitatur in vetitum, vnde aut cedat verbo necesse est: aut verbo resistens augeatur; & quidem augmento duplici, nempe naturali & morali. Naturali augmento crescit Concupiscentia cum in actum reducitur: tum vero in actum reducitur cum resistit verbo Dei, & quo resistit vehementiùs, eo est actus intensior, & augmentum maius. Morali verò crescit augmento concupiscentia, cùm magis est voluntaria: magis est porrò voluntaria cùm ab humana voluntate magis probatur; magis autem à Voluntate probatur, cum ipsa voluntas pro ea pugnat; pugnat denique pro concupiscentia voluntas quando quis libere & aduertenter resistit verbo Dei, ne verbum Dei resistat concupiscentiæ; sicque tandem aperte fit, vt illo ipso verbo quo quis melior esse poterat, fiat deterior. O vere positum verbum *in ruinam & in re-*
Luc. 2. *surrectionem multorum: atque in signum cui contradicetur.*

III. PVNCTVM.

VERBVM *Dei ergo non redit vacuum: aut prosit necesse est recipienti, vel obsit:* Prosit quidem producens fructum,
Matth. 13. *Aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum*, pro vario videlicet recipientium statu & diuerso viuendi genere: obsit vero dum rebellis non tantum nullo gaudet fructu, sed in deteriorem quendam euadit statum sicut illa ficus Euangelica,
Matth. 21. Marci 11. quæ cum nullum haberet fructum maledicta fuit à Domino, & statim ab ipsa radice aruit nec ferendo deinceps fructui capax
Hebr. 6. fuit. Sic aperte Apostolus: *Terra sæpe venientem super se bibens imbrem, & generans herbam, opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo: proferens autem spinas ac tribulos, reproba est & maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem.*

Satisne illa grauia & pauenda, vt nobis caueamus? Parumne

nobis censendum est sic à Deo benedici vel maledici? Quis profectus tuus ex verbo Dei? Quo accedis animo ad Conciones? Qua mente libros qui dicuntur spirituales, euoluis? Nonne plus curiositatis affers quàm pietatis? Certe ad audiendum Dei verbum æque parandus esset animus atque ad ipsum Christum recipiendum. Quemadmodum enim ore Christus in Sacramento, ita aure quodammodo recipitur in audiendo Euangelio, vnde Apostolus, *Sicut accepistis Iesum Christum Dominum, in ipso ambulate.* Et alibi, *Det vobis Christum habitare per fidem in cordibus vestris. At fides ex auditu, auditus autem per Verbum Christi.* Coloss. 2. Ephes. 3. Rom. 10.

Sic sanctus Augustinus vnum confert cum alio: *Interrogo vos, fratres, dicite mihi quid plus vobis videtur, Corpus Christi aut Verbum Christi? Si vultis verè respondere, hoc dicere debetis quod non sit minus Dei Verbum quam Christi Corpus, & ideo quanta solicitudine obseruamus quando Christi Corpus ministratur, vt nihil ex ipso de manibus nostris in terram cadat; tanta solicitudine obseruemus, ne Verbum Domini quod nobis erogatur, dum aliud cogitamus aut loquimur, de corde puro pereat, quia non minus erit reus qui Verbum Dei negligenter audierit, quàm qui Corpus Christi sua negligentia in terram cadere permiserit.* Inter 50. Hom. 26.

Quæ sancti Patris Verba quocumque sensu mitigentur, valere semper plurimum debent ad restringendum animum laxiorem in audiendo Dei Verbo. *Quare loquelam meam non cognoscitis?* Ioan. 8.

Posset & hæc vrgeri

VERITAS PRACTICA.

Vt sunt contra Christi Verbum omnes habitus vitiosi: sic contra vitiosos omnes habitus, Verbum Christi habitet in nobis abundanter.

SENSVS ET RATIO EST, Quod sicut Christi Verbo sese opponunt maxime habitus vitiosi, quia regnant in animo sicque excludunt aut impediunt Verbi effectus: sic contra vitiosos quosuis habitus nihil efficacius quam quod monet Apostolus: *Verbum Christi habitet in vobis abundanter:* Quia sic regnum illud vitiosorum habituum destruetur, & paulatim Virtus astruetur: *Ponite hæc Verba in cordibus vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocate.* Quod olim Moses, hoc Coloss. 3. Deut. 11.

Luc. 9. ib. 2. ipsum Christus Dominus; *Ponite vos in cordibus vestris sermones istos.* Sic *Maria conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo.*

Vide in 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Epiph. & Dominica 6.

FERIA TERTIA.

PARABOLA ZIZANIORVM.

Cum dormirent homines, venit Inimicus & superseminauit Zizania in medio tritici. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Ne putes te bene semper excusatum, cum dicis: Non putabam.

RATIO EST, Quia nulla est excusatio si æque peccas non putando vel cogitando, ac si cogitares.

Sed sæpe id accidit vt æque pecces, dum non putas aut cogitas, ac si cogitares.

Ergo ne putes te bene semper excusatum dicens non putabam. Quod tamen est frequens multis, & valde damnosum.

I. PVNCTVM.

Dominica 5. post Epiph. in prima parte. HÆC Parabola iam est nobis exhibita, & prout eam interpretatus est Christus Dominus de hominibus malis qui inter bonos viuunt, fuse alibi declarata. Nunc vero de nostris actionibus quæ multæ malæ sunt & inter paucas quasdam bonas permixtæ, liceat eam interpretari: atque illud potissimum expendere quod dicitur, *Cum dormirent homines superseminata esse*

Zizania, Id eſt, dum indormimus nobis, dum non aduertimus ad id quod agimus, ſæpe illud male agimus, & quod peius eſt hinc ſæpe nos excuſamus dicentes, *Non putabam*; *Non cogitabam*, quaſi propterea Innoxij & ſine culpa eſſemus. Certe aliquando ita euenire poteſt vt ſimus Innocentes, quando ſcilicet ſubrepit improuiſum aliquid quod vſum ſeu aduertentiam rationis ita præuertit vt ſic quique prudens intercipi potuerit. Verum id etiam ſæpius gratis dicitur: & ſiue cogitemus ſiue non cogitemus, nulla tunc profecto eſt talis excuſatio, ſi æque peccamus non cogitantes ac cogitantes. Hæc primum expende diligenter, nam cùm ad ſolam iuſtificationem ſeſe excuſantis afferatur hoc excuſatio, tunc certè nulla eſſe patebit ſi nihil ad Iuſtificationem valeat; non valebit autem ſi is qui ſe excuſat non minus ſit in culpa quàm ſi non ſe excuſaret; cum vnum & idem ſit in eadem materia, eſſe in culpa, & nullam habere excuſationem ſeu nullum habere ius quo te à probro & defectu poſſis eximere. Nam ſi haberes excuſationem legitimam, non eſſes in culpa: aut ſi in culpa es, plane non habes quod excuſes.

Sic Deus, quod eſt planè mirabile, ſic ipſe Deus antequam homines iudicet & condemnet, ab ipſis inquirit, num habeant quid excuſent? *Reduc me*, inquit, *in memoriam, & iudicemur ſimul: narra ſi quid habes vt iuſtificeris*. Quando vero producunt aliquid quod eſt infirmius, vt ſe poſſint eo tueri & excuſare: Vide quàm blandè quàm amanter ſimul & quàm potenter nullam eſſe excuſationem oſtendat, quòdque ſint in manifeſta culpa, & in flagranti delicto: *Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquiſtis me, dicit Dominus*. Et paulo poſt: *Quid niteris bonam oſtendere viam tuam ad quærendam dilectionem? Quæ inſuper & malitias tuas docuiſti vias tuas: & in alis tuis inuentus eſt ſanguis animarum pauperum & Innocentum. Et dixiſti, abſque peccato & innocens ego ſum: & propterea auertatur furor tuus à me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris, non peccaui. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas*. Quaſi diceret; apparet nullam eſſe tuam excuſationem, cùm appareat culpa tua. Vnde veriſſima eſſe conſtat propoſitio, qua dicitur, quod ſi æque peccas non cogitando ac ſi cogitares, nulla eſt excuſatio dicentis, non cogitabam, non putabam. *Arguet te malitia tua*.

Iſ. 43. *Ier. 2.* *Ibid.*

II. PVNCTVM.

SED ita sæpe accidit vt non cogitans nec aduertens, æque pecces ac si aduerteres.

Illud *æque* non infert talem peccati æqualitatem vt tam grauiter pecces non attendens ad peccatum, quàm si actu & expressè attenderes. Certum est enim tùm grauiùs & ex singulari quadam peccari malitia, quando sic attentior fit reflexio in peccatum quod committitur. Sed sensus propositionis est, quod licet in aliquo actu vitioso non ita expresse attendas & aduertas ad omnia quæ circumstant peccatum, non desinas tamen peccare, nec iste defectus majoris aduertentiæ aut cognitionis, te semper excuset à peccato.

Nam primo quidem cum talis attentio ad peccatum actionis, possit esse major aut minor, non est necesse vt tanta sit quanta esse potest: satis enim est vt sit moralis, vt sit humana, vt sit sufficiens ad discernendũ quid agas, ad cognoscendũ aliquo modo te male agere, licet non omni modo, licet non explicito & expresso id cognoscas. Pauci sunt qui sic in peccando expressam habeant peccati cognitionem; multi vero & pene omnes vix actu de peccato cogitant, sed de sua tantum explenda libidine, quam quia non ignorant esse vitiosam aut vetitam, satis est vt reuera dicantur peccare. Satis enim habent libertatis & aduertentiæ vt actum humanum faciant, nam de illo hîc agimus; satis etiam, vt supponimus, habent scientiæ & cognitionis vt sciant illum esse malum. Quod autem non satis habeant, vt actu cogitent esse malum & quale malum aut quale inde damnum sit futurum; hoc est quod dicimus non esse necesse cogitent, vt dicantur peccare. Propterea enim omnis peccans dicitur esse ignorans, & errare, & in tenebris esse, & *velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem & in perniciem trahi:* (2. Pet. 2.) Quia scilicet si Rationis lumen & Diuinæ ductum Gratiæ sequerentur, non peccarent, & idcirco peccant quia rationem non sequuntur. Non ita tamen rationis expertes sunt quin eorum actus sint liberi & humani, ac proinde virtutis capaces aut vitij.

Deinde vero, esto ignorent illi omnino aliquid quod si sciuissent, forte non peccassent: an putas omnem ignorantiam excu-

ſare à peccato? Nonne iam audiuiſti eſſe quandam affectatam ignorantiam quando quis negligit ea ſcire quæ debet & quæ poteſt, ex qua ignorantia qui peccauerit non magis excuſatur quam qui peccare voluerit? Nam ignorare voluit quę non debebat ignorare, & in illa voluntate ignorantiæ, ſeu in illa voluntaria ignorantia incluſum eſt omne peccatum quod inde ſequetur in omnem vitam. Sic expreſſe ſanctus Thomas, afferque illud Apoſtoli, *Si quis ignorat, ignorabitur.* 1. 2. q. 76. a. 2. 1. Cor. 14.

Denique quid manifeſtius quam quæ ſcribit Idem ſanctus Doctor de vitiis prudentiæ oppoſitis, quæ ſunt Imprudentia, Inconſideratio, Præcipitatio & ſimilia quæ non ſunt vitia & peccata niſi quia ſunt defectus Rationis & aduertentiæ in agendo vel loquendo? Vnde tam euidenter patet non cogitantem nec aduertentem poſſe peccare, quàm euidens eſt inconſideratum & præcipitem reuera ſæpe peccare & in Scripturis argui. *Qui inconſideratus eſt in loquedo, ſentiet mala. Et qui feſtiuus eſt pedibus, offendet.* Prou. 13. Ibid. 19. Cum autem illa Inconſideratio ſeu Rationis deficientia ex alio ſæpe vitio proueniat, inde etiam tamquam effectus à cauſa malignitatem ſuam contrahit, quæ certè grauior & damnoſior eſſe poteſt quàm putetur. *Inſipientes ſunt & vecordes*, ait Propheta. Ier. 4. Sed vnde illa vecordia? An ab ebrietate, aut à laſciuia? Certe à quocumque vitio profluat, vitij colorem induit; Et hoc profectò pauendum.

III. PVNCTVM.

NE te igitur putes bene ſemper excuſatum cum dicis, Non putabam. Nam ſi tunc pecces, non excuſaris, fieri autem ſæpe poteſt vt non minus pecces non aduertendo quàm ſi aduerteres; Nam ſatis aduertis quantum eſt ſatis ad peccatum; aut ſi non ſatis aduertis, tua eſt culpa, tuum peccatum; Nec prodeſt dicere, non putabam. Sic apte ſanctus Chryſoſtomus: *Neſciebam quid dicerem, & quare neſciebas? Cum ſis homo rationalis, irrationabilium opera facis! hæc excuſatio accuſatione digna. Iræ ſunt verba, non mea; quomodo illius? Vires ira non habet niſi ſumat abs te: vt ſi diceres, manus ſunt non mea vulnera.* Hom. 29. ad Pop. ant. Sic ſanctus Auguſtinus contra huiuſmodi excuſationes: *Non ſciebam quia peccatum eſt*; fuſe in Pſalmum trigeſimum quintum ad hos verſus: *quoniam doloſe egit in conſpectu eius, &c.* In Pſ. 35.

Certe sicut Homini rationali nihil magis est proprium & honorificum quam è ratione viuere, sic nihil magis oppositum & alienum quam vbi aliquid contra rationem egeris, hoc ipsum excuses quòd ratione non vtereris, quasi hoc excusare posset hominem quod est in homine magis probrosum. *Esto vir*, dicebat Dauid moriens, Salomoni filio, *& intellige vniuersa quæ agis & quocumque te verteris.* Hoc est scilicet esse Virum, vt iam alibi dictum est, *sic intelligere vniuersa quæ agas & dicas.* Quamobrem ipse Salomon Prouerbialem librum bene longum scripsisse se ait, *vt detur paruulis astutia*, Id est dexteritas, Industria & attentio ad bene agenda omnia, vt sanctus Basilius interpretatur vocem Πανȣργίας quâ vtuntur Septuaginta, & quam ipse Sapiens sic declarat: *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos, dirige semitam pedibus tuis, & omnes viæ tuæ stabilientur.* Sic Ecclesiasticus: *Ante omnia opera, verbum verax præcedat te: & ante omnem actum consilium stabile.* Sic Christus Dominus tam sæpe in Euangelio vt nihil sæpius repetitum inuenias, *Videte, vigilate, & orate, quod vobis dico, omnibus dico, vigilate.*

3. Reg. 2. — Prou. 1. — Ibid. 4. — Ecclesi. 37. — Marci 13.

Quorsum enim Gratiæ & Diuina subsidia nisi simul aduigiles in illis recipiendis & in actum reducendis? Non si totum cœlum tibi adesset, quidquam prodesset si tibi defueris; neque si totus in te ruat Infernus, tibi oberit si cum Gratia vigilaueris. Esto vigilantior præsertim in congressu cum aliis, cito enim abripitur animus tuus.

Vide in 1. parte, Communem SS. Confessoribus non Pontificibus, Vbi hæc declaratur Veritas:

Quantum cuique est vigilantiæ, tantum virtutis & meriti.

FERIA QVARTA.

PARABOLA SEMINIS PAVLATIM GERMINANTIS ET INCRESCENTIS.

Sic

Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo iaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte & die, & semen germinet & increscat, dum nescit ille. Marci 4.

VERITAS PRACTICA.

Neque quies nisi solicita; neque solicitudo nisi quieta.

SENSVS EST DE PROGRESSV SPIRITVALI, In quo faciendo sic concilianda sunt quies & solicitudo, vt sicut non alia quies est admittenda nisi quæ sit solicita de virtutibus acquirendis & exercendis: ita solicitudo non alia impendatur nisi sit quieta. Quod postremum hîc præsertim vrgetur, ac propterea sic Veritas Practica planius proponi posset.

Quæ ad progressum spiritualem solicitudo valet, sit quieta, vel non valet.

RATIO EST, Quia idcirco ad spiritualem progressum solicitudo valet, vt quæ à nobis pendent recte & discretè curemus;

Atqui ad hanc rectam & discretam curam, solicitudo debet esse quieta.

Ergo ad progressum spiritualem sit quieta necesse est; aut non omninò valet.

I. PVNCTVM.

BREVIS hæc quidem Parabola verbis est, sed satis longa & fœcunda sensu. Proponitur nobis in persona seminantis Agricolæ quam solicitudinem gerere debeamus circa præsentem animæ nostræ statum & profectum. In qua quidem solicitudine sicut errari potest defectu, ita & excessu. Deficeret qui non satis esset solicitus: sed in ea excederet qui nimis

anxiè & inquietè se teneret solicitum. Imitandus est igitur hic Parabolicus Agri-cultor qui sic laborem suum cum quiete temperat vt quantum necesse est agro & semini seminato, laboret; de cætero autem dormiat & quiescat; Nam, vt ait Dominus, *semen germinat & increscit dum nescit ille. Vltro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica, & cum produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis.* Quasi diceret, facit tantum Agricola circa semen quod sibi faciendum videt; agrum colit, seminat & metit suo tempore, dum interim sine illius cura & solicitudine frumentum crescit. Sic plane nobiscum est agendum; nam sicut in illo naturali frumenti vel seminis incremento progressus spiritualis designatur, sic in illa temperata solicitudine Agricultoris, exprimitur quieta nostra solicitudo quæ ad talem progressum valet. Ita porrò valere dicitur, *vt nisi sit quieta, omnino non valeat.*

Ratio est multùm expendenda, quòd scilicet ad hoc præcipue solicitudo sit necessaria, vt quæ pendent à nobis rectè & discretè curemus. Sunt enim alia in hoc nostro progressu quæ à nobis libere pendent cum Gratia; & alia quæ prorsus non dependent, sed à solo Deo. Liberum est tibi modo legere, orare, meditari, silere & similia; sed non ita in potestate est, contemplari, affici, gustare Diuina, intimos pietatis sensus habere, & quæ sunt huiusmodi, quacumque in materia; Vnde illud tandem sequitur vt si quæ solicitudo adhibenda sit circa profectum animæ, in eo potissimum versari debeat, vt distinguamus illa libera à non liberis, & in vtrisque tam diuerse nos geramus quam diuersa sunt in agendo; Id est, in iis quæ sunt libera non negligamus quod nostrum est, nulli parcamus labori, nulli curæ ac vigilantiæ quantum quidem id exigit rei necessitas: At verò in aliis quæ non sunt libera quæ sunt veluti extra nos seu extra nostram potestatem, minime prorsus à nobis insudetur & laboretur. Quorsum enim ille labor in re quam adipisci nullo modo possis? Nonne idcircò dictum: *Noli resistere contra faciem Potentis, nec coneris contra ictum fluuij.* Ac rursum: *Quis vestrum cogitando potest adjicere ad staturam suam cubitum vnum? Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de cætero soliciti estis?*

Eccles. 4.
Luc. 12.

Et quod forte est alias commemoratum, hîc apte Apostolus, *Vt quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi,*

ex eo quod habetis. Notanda verba. *Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod non habet.* 2. Cor. 8.
Nec enim minus hallucinari est & aberrare, si quod non possis, indiscrete velis & cures, quam si nullo modo cures quod possis & debeas. Nonne in hoc sæpe erras? Et nonne grauis est error?

II. PVNCTVM.

ATQVI *ad hanc rectam & discretam curam solicitudo debet esse quieta.* Id est, vt rectè discernas libera à non liberis, atque vt discrete in vtrisque te geras, agendo cùm agendum est, & patiendo cùm est patiendum, oportet habere animum valde quietum & tranquillum, cùm alioquin si perturbatus sit, non illa recte dijudicet & discernat, ac proinde ibi desudet vbi esset quiescendum, & ibi quiescat vbi esset laborandum.

Hæc est enim humana infirmitas nisi quis diligenter aduertat, vt dum solicite aliquid volumus promouere, statim angamur & cruciemur animo, vnde duo illa incommoda ex æquo grauia manant; alterum quo agenda deserimus; alterum quo non agenda tentamus; quod enim est in potestate nostra pene semper negligimus, & quasi nostra in manu positum, vix curamus: Quod vero extra est & longius dissitum, id porro auidius consectamur. Cui vtrique incommodo remedium aliud non est opportunius quam si solicitudo sit quieta, id est, suis se contineat finibus, id vnum curet quod curam exigit. *Martha Martha solicita es & turbaris erga plurima; porro vnum est necessarium,* Solicitudo non reprehenditur, sed solicitudo turbata & inquieta. *Non affligas temetipsum in consilio tuo.* Nonne id æquum vides & rationabile? Luc. 10. Eccles. 30.

III. PVNCTVM.

QVAECVMQVE *est igitur ad profectum spiritualem necessaria solicitudo, tam sit quieta necesse est, quam illa est necessaria;* Quia nisi quieta sit, erit anxia: si autem anxia, nihil aget: nihil eorum quæ agenda sunt, volet: nihil eorum quæ agenda volet, poterit, sicque solùm permanebit *cassa illa solicitudo & afflictio spiritus* de qua Sapiens quæ adeo nihil promouet spiritualem profectum vt illum valde retardet. *Quid prodest ei quod laborauit in ventum?* Eccl. 5.

Fuci multum strepunt sed non mellificant: Apes verò mel suum, sine vllo strepitu conficiunt. Quamobrem sic solicitè laborandum in liberis, vt in aliis planè quiescas. Sic ipsi etiam quies labori permiscenda est & quieti labor; vt quietus sit labor, id est, dum laboras hoc tantum velis quod possis cum Gratia; & quies non sit otiosa, Id est, dum nihil operari potes in non liberis, non cesses interius operari volendo nihil posse aliud: quandoquidem sic ordinauit Deus; *Omnem reliquam solicitudinem projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de nobis.* Sic Sapientia illa quæ cuncta cum Deo fecit & elaborauit se *in omnibus requiem quæsiuisse* ait, *& sic in hæreditate Domini moraturam.* Hæc est videlicet hæreditas Domini in medio hostium; hæc est in pace amaritudo: hoc centuplum cum persecutionibus: hoc in omni tribulatione gaudium, de quo Scripturæ.

1. Pet. 5. *Eccli. 24.* *Is. 38.* *Marci 10.* *2. Cor. 1.*

Sic Beatissima virgo Deipara simul vtrumque tanta fidelitate iungebat vt quod ait sanctus Bernardus, in ea esset & *Marthæ negotium, & Mariæ non otiosum otium.* Sanctus vero Anselmus: *Circa plurima*, inquit, *vt Martha occupabatur: circa vnum, vt Maria, delectabatur.*

Serm. 2. de Assumpt. B. Virg.

Sic Beati illi spiritus qui animarum custodiam suscepere, ita suis solicite inuigilant vt semper quieti, semper beati sint: Vnde Illud est quod de sancto Ignatio Societatis IESV Fundatore legitur, qui cùm angore immodico vbi res minus è sententia caderet, Vnum è suis cruciari sciret, admonuit eum id quod sæpe habebat in ore, *Angelos vt imitari studeret, qui in animarum sibi commissarum custodia omnem quidem diligentiam præstant, sed euentus quicumque sit, nihil de tranquillitate, nihil de beatitate sua deperdunt. Confide in Deo, & mane in loco tuo*, inquit Sapiens id est, in eo animi statu te contine quem statuit Dominus; adeout nihil vltra velis quam quod ipse velit, licet id parum tibi videatur; sic enim pro certo & constanti habere debes te in illo modico plus profecturum quàm in magno, quia sic tecum Deus aderit. Sic namqne pergit Sapiens: *Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem. Benedictio Dei in mercedem Iusti festinat, & in hora veloci processus illius fructificat.* Vide quid in te hîc nimium & quid resecandum. Nec pietatem excuses, aut quid aliud prætendas. Iam enim suprà in 2. parte, declaratum est:

1. P. Hist. Soc. IESV, l. 13. n. 18. *Ecclesi. 11.* *Fer. 2. Hebdom. Sanctæ.*

Impietatis genus esse pietatis Cultoribus nimis commune; plura quàm possint velle facere: & quæ possint, non facere.

FERIA QVINTA.

PARABOLA GRANI SINAPIS, ET FERMENTI FERMENTATI.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis quod minimum est omnibus seminibus, cùm autem creuerit, majus est omnibus oleribus.

Simile est regnum cœlorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Nec magna bene, si parua malè.

SENSVS ET RATIO PROPOSITIONIS EST, Quod magna non bene fient, si ex sola consideratione eorum magnitudinis bene fiant.

Sed si parua male fiant, signum est magna benè fieri tantum ex considerata eorum magnitudine.

Ergo neque magna benè si parua male fiant, sicque nihil prorsus efficies, nisi tam paruis quam magnis bene gerendis ex æquo studeas.

I. PVNCTVM.

PROLATA hîc duplex Parabola quæ iam alibi declarata est, eundem habet finem qui est Humilitatis commendatio, vel rerum minimarum cura diligentior quàm haberi soleat. Videri potest accuratius in textu Euangelico & expendi. Tum vero ad propositum finem de minimis non negligendis attente consideranda est Veritas quà dicitur, *Nec magna bene si parua male fiant.*

Atque hæc ratio quæ inter alias hîc affertur non est vulgaris quod scilicet non bene magna fient si quis ex sola eorum magnitudine, seu magnitudinis consideratione moueatur, ad ea perfecte accuranda. Sic autem declaratur: Cum quæuis magnitudo rei ordinariè spectetur potius secundum Iudicium hominum quam Dei; si quis in agendo sic respiciat illam magnitudinem vt hoc respectu præcipue moueatur ad agendum, is certe mouebitur propter respectum hominum, potiùs quam Dei. Qui sic autem mouebitur ad agendum, non potest dici coram Deo bene quod agit agere; Nam agere aliquid propter respectum humanum non est illud bene agere, quantumcumque ex alia parte opus perficias, deest illi pars potior quæ in puro fine ac recta intentione est posita. *Omnia opera sua faciunt vt videantur ab hominibus*, aiebat Dominus de Pharizæis; & idcirco quidquid boni agerent non bene ab eis agi pronuntiabat, quia ex fine ac intentione operantis, bonitas operis sic est deducenda vt si bonus non sit finis, quantumcumque speciosæ sint aliæ partes, bonum omnino non sit opus. Oculus ille est operis, *qui si tenebrosus sit, totum operis corpus tenebrosum erit*, vt sæpe alibi dictum est. Imo & quanto rei seu actionis aliæ partes apparent eminentiores & laude digniores, tanto fœdius ex impuro fine tota res, totaque actio deturpatur, cum in pulchro corpore sit facies turpior, aut in pulchra facie turpior næuus magis offendat.

Matth. 23. *Luc. 11.*

Et certe id longe est magis deplorandum, rem alioquin magnam & probatam defraudari suo fine, & sua Deum priuari gloria quæ inde redundasset, si pure in Illum actio directa fuisset. *Non me inuocasti Iacob, nec laborasti in me Israël.* Id est, satis quidem in multis laborasti sed non in me, non propter me; & id-

Is. 43.

circo frustra laborasti, nihil etiam ex me referes, nihili duco labores tuos. Vel quasi diceret, si me voluisses spectare in tuis operibus, si mihi vni placere & vacare studuisses, non laborasses sicut laboras volendo placere hominibus; neque enim qui his placere volunt semper placent; multùm propterea & sæpe frustra laborant: At vero nullus mihi placere voluerit quin placeat, nullus hic labor, nullum impendium; *Placere Deo voluisse, placere est*; & tamen ista facilitate non permoueris, non me inuocas, non me cogitas, non mihi vacas, quasi id laboriosius esset in opere tuo, quod est facilius.

Probrosa certe expostulatio, & argumentum euidens non parui defectus operum quæ ad Deum non diriguntur. Quid enim cætera conferant si nihil à Deo referunt? Quis nisi vanus & stultus se putet rectè concionatum esse, si nullam apud Deum in tota concione gratiam, sed popularem duntaxat auram fuerit assequutus? *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* O dignum Math. 6.
labore præmium: *Ventum seminarunt & turbinem messuerunt.* Osee 8.

II. PVNCTVM.

SED si parua male fiunt, signum est magna benè fieri tantum ex considerata eorum magnitudine.

Cur enim illa male, & hæc bene: nisi quia illa parua sunt, & hæc magna? Nam si magna bene fierent quia sic debent benè fieri, cur non etiam parua bene, cùm æque suo benè modo fieri debeant? Non exigitur forte tanta cura in paruis quanta in magnis, sed tamen quanta est necessaria cura vt bene fiant, tanta exigitur, quia vt dixi non minus debent bene fieri quam magna; Nonne in illis Deus colitur sicut in magnis? Nonne ad illa peragenda opus est gratia? Nonne ad hanc habendam gratiam opus fuit Christi sanguine & meritis? Nonne merces cœlo reposita, Math. 10.
vel danti potum aquæ frigidæ? Nonne verbo etiam otioso pœna indicta? Nonne de paruo quouis opere debet illud ex Scripturis timeri, *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter?* Ier. 48.

Et certe si perfecti esse debemus sicut Pater noster cœlestis per- Math. 5.
fectus est: Id est, vt cuncta perfecte nostro modo sicut Ille suo faciamus: Quid est tam paruum & minutum in creatis quod non sit perfectum in suo genere? *Vidit nempe cuncta quæ fecerat, & erant* Gen. 1.

Eccl. 3. *valde bona. CVNCTA fecit bona in tempore suo. OMNIA opera*
Ecclesi 39. *Domini bona, & omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere, hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.*

Matth. 5. Denique *donec transeat cœlum & terra, iota vnum aut vnus apex non præteribit à lege donec omnia fiant. Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum.* Id est, despectissimus erit, & quasi nullus, quia qui negligit negligetur; Qui autem minima non curat, idcirco non curat quia minima sunt & quia illa negligit: Vnde & illud sequitur quod erat declarandum, Nempe ex hoc minimorum neglectu facile colligi quod si magna diligentiùs & accuratiùs fiant, non alio motiuo & respectu ita fiant quàm quia magna & magnifica sunt, quàm quia speciosa & splendida sunt coram hominibus, *Species decepit te.* (Dan. 13.) *SIVE masculum siue fœminam obtulerit, immaculata erunt omnia.* (Leuit. 3.)

III. PVNCTVM.

NEQVE *ipsa ergo quæ dicuntur magna, bene fient, si parua male:* Nam fient benè tantum propter eorum magnitudinem, & nullo modo propter Deum, neque ex aliis motiuis supernaturalibus, quorum defectu deficient ea parte quæ est magis necessaria ad moralem bonitatem operis, nempe fine ac Intentione Operantis; ac proinde non magis perfecta erunt moralitur, quam perfectum non esset opus aliquod naturaliter sine sua forma; Nam quod est forma in Physicis, hoc est Finis in moralibus. Vide, contemplare corpus sine anima, quale est illud naturaliter, quàm fœdum & horrendum, quia videlicet deest illi sua forma. Sic plane est moraliter & coram Deo quiuis homo sine suo fine, sic est quodlibet hominis opus destitutum fine suo, corpus est exanime, *Sepulchrum dealbatum, foris apparens hominibus speciosum, intus autem plenum ossibus mortuorum, & omni spurcitia:* (Matth. 23.) Vnde est illud Sapientis: *Deum time & mandata eius obserua: hoc est enim omnis homo:* (Eccl. 12.) Nempe moraliter, quia hic est finis hominis vt Deum timeat & reuereatur, ad hoc creatus est & redemptus, sicut Physicè & naturaliter homo est animal rationabile seu ex anima rationali & corpore compositum; & sicut Physice desineret esse homo quando desineret esse talis forma vt dictum est; sic desinet esse homo moraliter, quando desinet talis finis in quo

est

eſt omnis homo. *Aſpexi terram & ecce vacua erat & nihili*, ait Propheta, *intuitus ſum & non erat homo*, quia videlicet ante dixerat, *bene facere neſcierunt.* Non deſinebant eſſe homines phyſicè & naturaliter, ſed deſinebant moraliter quia deerat illis ſuus finis qui eſt bene agere. Quod ſi ibidem etiam Propheta refert ſe non vidiſſe cœlos aut alias mundi partes: Idcirco refert, quia tametſi ſubſiſterent ſicut & homines, quia tamen ipſi homines tunc erant quaſi non eſſent, ſic neque aliæ Creaturæ quę ſunt tantum propter ipſos homines. *Ier. 4.*

Atque hinc etiam quando de vanitate in Scripturis agitur, intelliguntur hoc præſertim nomine, magna hæc & ſpecioſa de quibus hic agimus, & quæ dicuntur vana ſeu vanitas quia vacua ſunt & ſuo fine deſtituta. Vndenam autem & à quo deſtituuntur ſuo fine niſi ab homine qui dum illis vtitur, reſpicit potius eorum magnitudinem & ſpecioſitatem quàm Dei gloriam, ſeu quid aliud ſupernaturale & diuinum; vnde & ipſe homo dicitur *vanitas vanitatum*, quia ipſe eſt cauſa vanitatis quæ ineſt in aliis creaturis: Ipſe eſt qui eas vanas facit, dum illas euacuat ſuo debito fine, ſicque ſeipſum etiam priuat ſuo merito ſuaque vera & æterna vtilitate quam deriuaret ex creaturis ſi bene illis vteretur, id eſt, ſi earum vſum in bonum finem conuerteret. *Nolite recedere à tergo Domini, ſed ſeruite Domino in omni corde veſtro. Et nolite declinare poſt vana quæ non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana ſunt.* Quaſi diceret, nolite tantum ſpectare magna illa & ſpecioſa præ quibus parua negligitis: nam ſic fieret vt nullum bonum opus in æternam veſtram ſalutem efficeretis; quandoquidem ipſa quæ putaretis bona opera non eſſent niſi vana, & quibus periretis potius quàm ſaluaremini. *1. Reg. 12.*

Omnia veſtra in Charitate fiant, inquit Apoſtolus: Siue magna ſiue parua ſint, *omnia in Charitate*, excellenter, & perfecte. *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere: omnia in nomine D. N. IESV Chriſti. SIVE manducatis ſiue bibitis ſiue aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.* Si magna facitis, non quia magna ſunt facite, ſed quia magnus & glorioſus Dominus propter quem illa faciatis: quod ſi parua occurrunt facienda, ſic facite vt magna propter ipſum Deum qui non minus in paruis magnificatur quam in magnis: aut ſi non in paruis, nec in magnis. *Qui in modico iniquus eſt, & in majori iniquus eſt.* *1. Cor. 16. Coloſſ. 3. 1. Cor. 10. Luc. 16.*

Vide in 1. parte, Dom. 6. post Epiphan. Sabbatum eiusdem Hebdom. 6. Et in hac 3. parte, Sabbatum Hebdomadæ quartæ.

FERIA SEXTA.

PARABOLA THESAVRI ABSCONDITI ET INVENTI IN AGRO.

Simile est regnum Cœlorum thesauro abscondito in agro quem qui inuenit homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Non tam spectatur quid dones pro Diuinis, quàm quid non dones.

RATIO EST, Quia quod vnum spectatur in istis, est, vt teipsum totum dones.

Sed si quid reserues, si quid non dones, non teipsum totum donas.

Ergo nihil reseruandum: Nec tam spectatur quid dones quàm quid non dones, nihil vt omnino reserues dandum.

I. PVNCTVM.

INSIGNIS est quæ hîc Parabola proponitur ad cognoscendum pretium quo res Diuinas & cœlestes præ temporalibus æstimare debemus. *Thesaurus est absconditus*, non modo cœlestis Beatitudo, sed & Perfectio quæ ad eam ducit, & Virtus quælibet quæ pars quædam est perfectionis, pro

qua comparanda sic alia quæuis donanda sunt, vt non tam spectes quid dones quam vt vniuersim omnia dones & nihil prorsus reserues.

Hæc est vtilissima Veritas modò diligenter expendenda; atque illud imprimis quod in declaratione habetur, tamquam vniuersale principium & fundamentum totius ædificij spiritualis ac negotiationis Euangelicæ: Nempe id spectari vel maxime, vt teipsũ totum dones, vt se tibi etiam totũ Deus donet; Non tua sed te petit Dominus, quemadmodum Corinthiis dicebat Apostolus: *Non quæro quæ vestra sunt, sed vos.* Sic apte sanctus Augustinus: 2. Cor. 12. *Si hoc solùm*, inquit, *nobis promitteret Deus quod dixi modo, quibus potius verbis descripsi ac commendaui, quanti erat emendum si venale esset? Quantum dandum erat vt emeretur? Sufficeretne quidquid haberes etiamsi totum mundum poßideres? Et tamen venale est, ẽme si vis, non multum exæstues de re magna propter pretij magnitudinem: Tantum valet quantum habes. Noli quærere quid habeas, sed qualis sis. Res ista tanti valet quantùm es tu. Te da & habebis illam.* Serm. 64. de Verbis Dom.

In quibus sancti Augustini postremis verbis duplex quædam ratio, cur ita nos ipsi vniuersim donandi simus continetur. Prima est quod res spiritualis & cœlestis quam nobis comparare volumus tanti valet quantum ipsi sumus. Pluris quidem valet cum Deus ipse possideatur Charitate, & Beatitudine; sed quia nihil supra nos pretiosius ducimus, hoc idcirco pretio æstimatur. Secunda & valde notanda ratio, quia hoc ipso quo quis seipsum totum donauit, perfectionem attigit, neque etiam aliter eam attingere potest quam sic seipsum totum dando. Vnde fit vt nullum pretium sit perfectioni & beatitudini magis adæquatum quàm hæc perfecta sui donatio. Sicut nulla res plenè beatum hominem potest facere quam totus possessus Deus: ita plane nihil æque ad beatitudinem disponit ipsum hominem, quàm plena & perfecta sui traditio.

Sunt quidem huius donationis varij gradus sicut & ipsius beatitudinis ac perfectionis, pro diuersa hominum condicione & vacatione: sed cuiuscumque vacationis sis, si vis eius perfectum gradum attingere, tam necesse est te, tuo modo, totum dare Deo, quàm cuiuis alteri perfectioris status se totum tradere. *Aemulor vos Dei æmulatione*, aiebat Apostolus nuptis & innuptis, *despondi enim vos vni viro Virginem castam exhibere Christo.* Id est, volo vos om- 2. Cor. 11.

nes in vestro statu sic totos & integros esse Christi & Dei, sicut in suo virginitatis statu, virgo se sponsam & se totam tradit Christo. Est enim quædam virginitas mentis sicut & corporis. Illa autem virginitas in eo consistit vt quantum quis potest sincero, integro & plene puro affectu se totum Christo donet, sicut ipsum totum sibi æmulatur Christus. Itane nos Christus? Nos sibi Christus ita æmuletur! Nos verò hanc Christi æmulationem repudiemus & dedignemur!

II. PVNCTVM.

S*ED si quid reserues quod non dones, non teipsum totum donas.* Sumus quidem Dei omnes quidquid sumus, neque ei quidquam donari potest quod non sit totum eius; sed quia nos ab Eo per inordinatos rerum humanarum affectus retrahimus, tunc nos ipsos ei totos damus quando illos affectus ita moderamur & abdicamus, nulla vt plane re mundi ab eius amore & seruitio abducamur. Siue ergo rem possideas vt sæcularis, siue reliqueris omnia vt Religiosus, si vis totus esse Dei, sic totum à rebus affectum retrahere debes vt quanto magis aut minus retraxeris, tanto magis aut minus sis Dei. Et sicut non est necesse sæculari suis se exuere facultatibus, dummodo suis se exuat affectibus; sic non sufficit Religioso sua relinquere omnia nisi suorum omnium deponat affectum. In hoc vno vel maxime tota nostri donatio sita est, vt vel effectu simul & affectu, aut certe solo affectu res omnes præter Deum abdicemus, vnde tandem id Religiosus videt quod si quid rei propriæ etiam sine affectu retineat, aut si quid affectus erga rem sine re sibi reseruaret, non se totum daret; ita & sæcularis agnoscat quod si quid inordinati affectus cum re seruata reseruat, seipsum totum minimè donat. Nam *Totum* hoc in affectu præcipue temperando consistit; Quapropter sanctus Bernardus ad hæc Petri verba: *Ecce nos reliquimus omnia: OMNIA sane dixerim,* inquit, *non tantum possessiones sed etiam cupiditates & eas maximè. Plus enim concupiscentia mundi quam substantia nocet. Et hæc fugiendarum causa diuitiarum præcipua est, quod aut vix, aut numquam sine amore valeant possideri. Age ergo qui relinquere vniuersa disponis, te quoque inter relinquenda numerare memento, imo verò maxime & principaliter abnega temetipsum, si desideras sequi eum qui exina-*

niuit propter te ſemetipſum. Et paulo poſt de propria voluntate diſtinctius agens, *fuge ſanguiſugam hanc & omnia reliquiſti. Hæc enim omnia trahit ad ſe.*

Tum poſt multa declarans eos qui non percipiunt promiſſam Centupli gratiam, non ſe totos, non omnia ſua dediſſe ſed ſibi reſeruaſſe aliquid, ſic præclare & apte ad rem noſtram; *Sunt enim loculi non modo pecuniæ, ſed propriæ voluntatis. Scrutetur proinde vias ſuas & ſtudia ſua qui promiſſam centupli gratiam ſibi deeſſe cauſatur: nec dubium quin inueniat angulum & diuerſorium, reclinatoriumque non quidem filij hominis, ſed aut foueam vulpis, aut volucris nidum. Magis autem perfectus, obſecro, relinquat omnia, & ſolum ſequatur Chriſtum, iactans cogitatum ſuum in Deo, enutriendus ab eo, & centuplum ſine dubio percepturus. Neque enim poteſt ſolui Scriptura, nihil ſibi retineat, nihil ſuis, ne modicum fermentum totam maſſam corrumpat. Sed enim qui ſibi retinent aliquid, & in ipſis quoque ſanctorum collegiis proprio aut deſiderio aut fortaſſe conſilio importunius adhærentes, ſciolos ſeſe faciunt, & de ſe aliquid ſibi retinentes quos penitus abnegaſſe & Diuinæ Prouidentiæ ac obedientiæ Patrum, conſiliis quoque ſpiritualium Virorum debuerant commiſiſſe.*

Ex quibus & aliis quæ ſanctus Pater fuſè proſequitur, duo hæc patent: alterum, quid ſit ſibi ſeruare aliquid neque omnia ſua dare: nempe cum voluntatem propriam propriumque conſilium retinemus, non acquieſcentes facile iis quibus nos regendos dedimus: Alterum vero quod ſi partes illas noſtri reſeruamus, numquam nos plenè totos tradimus, nec capaces ſumus earum promiſſionum quas Chriſtus fecit ijs qui ſua omnia ſeque totos relinquerent. O damnoſa voluntas: ô pernicioſum conſilium, quod ſibi qui reſeruat, tam malè ſibi conſulit, quàm qui vnum pro centuplo dare nollet.

III. PVNCTVM.

N*ON tam ergo ſpectatur quid dones pro Diuinis quàm quid non dones, quidue tibi reſerues.* Nam cùm hoc vnum ſpectetur maxime vt te totum dones, ſi quid reſeruas, quantumcumque ſit exiguum præ illo quod dediſti, tamen ita nocet vt nihil pro Diuinis te dediſſe putandus ſis coram Deo, quia non dediſti quod erat dandum, non dediſti teipſum totum. Eſto dederis ingentem pe-

cuniæ vim, multa reliqueris prædia, & domum Dei tuis muneribus ditaueris, sed reseruasti tibi vnum aut duos loculos, reseruasti eorum quæ dederis vel quæ cum facultate possides nimis tenacem affectum: reseruasti in multis propriæ ductum voluntatis, & consilij quandam proprietatem: Non ita considerantur illa multa & magna quæ dederis, quàm ista exigua & pauca quæ tu tibi seruas. Non ita consideratur Saul quod sex dies expectarit Samuelem quàm quod non vno die vel vna quæ supererat hora, eum expectarit. Non ita considerantur, quam multa Idolorum genera variasque species demoliti sint multi Reges Iuda, quàm quod lucos omnino non exciderint in quibus Iudæi sacrificia faciebant. Non ita denique considerantur quam puræ essent illæ quinque virgines quæ cum lampadibus suis expectarant Sponsum, aut quandiu quantoque cum affectu expectassent, quàm quod non sibi suisque lampadibus inuigilassent, vt qua hora veniret sponsus essent paratæ. Neque enim magnum aut multum aliquid censeri debet, quod pro Deo, pro Cœlo, pro Perfectione vitæ spiritualis dederis quantumcumque illud magnum & multum sit, cùm Deus & quæ confert dona spiritualia longe præponderent quibuscumque illis magnis & multis temporalibus datis: Sed negare aliquid propterea! sed non omnia sua dare propterea! tantus est donorum cœlestium contemptus, vt nihili fiant quæcumque alia data sint quandiu deest aliquid dandum. Sic enim vt dictum est, totum deest: quia sic totum petitur vt nisi totum detur, nihil detur.

1. Reg 13.

3. & 4 Reg

Matth. 25.

Quod vel ex eo valde confirmatur, quod licet pauca & exigua quidam dederint, si tamen tota sua dederint, longe plus dederunt quàm qui multa & pretiosa, non tamen omnia sua largiti fuerint. Quod præclare admodum prosequitur sanctus Gregorius vbi de duobus primis Apostolis qui relictis omnibus sequuti sunt vocantem Dominum, & de tota hac materia quod superest pluribus dicere ad Intellectus & Voluntatis affectum, sic ait. *Fortasse aliquis tacitis sibi cogitationibus dicat: Ad vocem Dominicam vterque iste Piscator, quid aut quantum dimisit, qui penè nihil habuit? Sed in hac re, fratres carissimi, affectum debemus potius pensare quàm censum. Multum reliquit qui sibi nihil retinuit: multum reliquit qui quantumlibet paruum, totum deseruit. Multum dimisit qui cum re possessa, etiam concupiscentiis renuntiauit. A sequentibus ergo tanta dimissa sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt. Nemo igitur etiam cùm quos-*

Hom. 5. in Euang.

dam conspicit multa reliquisse, apud semetipsum dicat, Imitari huius mundi contemptores volo, sed quod relinquam, non habeo. Multa fratres relinquitis si desideriis terrenis renuntiatis. Exteriora etenim nostra Domino quamlibet parua sufficiunt: cor namque & non substantiam pensat: nec perpendit quantum in eius sacrificia sed ex quanto proferatur: nam si exteriorem substantiam perpendamus, ecce sancti Negotiatores nostri perpetuam Angelorum vitam datis retibus & naui, mercati sunt. Aestimationem quippe pretij rete non habet; sed tamen regnum Dei, tantum valet, quantum habes. Valuit namque Zacchæo dimidium substantiæ: quia dimidium aliud ad hoc quod iniuste abstulit, restituendum in quadruplum reseruauit. Valuit Petro & Andreæ dimissis retibus & naui. Valuit Viduæ duobus minutis. Valuit alteri calice aquæ frigidæ. Regnum itaque Dei, vt diximus, tantum valet, quantum habes. Pensate itaque fratres, quid vilius cùm emitur, quid carius cùm possidetur? Sed fortasse nec calix aquæ frigidæ suppetit qui indigenti præbeatur, etiam tunc securitatem nobis promittit sermo Diuinus. Redemptore etenim nato, Cœli Ciues ostensi sunt, qui clamarent, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ante Dei namque oculos numquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate. Et quæ plura pergit de hac bona voluntate quæ suprà relata sunt.

Vide quid tibi desit quo minus omnia dederis. *Scrutabor Ierusalem in lucernis: & visitabo super viros defixos in fecibus suis.* Soph. 1.

Videri potest in 1. parte, Feria 3. Hebdom. 2. post Epiph. In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 13. In 4. parte, Dominica 17.

SABBATO.

PARABOLA PRETIOSÆ MARGARITAE.

Iterum simile est regnum Cœlorum homini Negotiatori quærenti bonas Margaritas, inuenta autem vna pretiosa Margarita, abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Quantùm peritus & prudens eſt Euangelicæ Margaritæ Negotiator, Tu tantum imperitus es & imprudens, niſi proſpicias.

RATIO EST, Quia quantum ille Negotiator peritus & prudens in Euangelicæ Margaritæ negotiatione, tantum alter eſt imperitus & imprudens qui in eadem negotiatione ſe oppoſito gerit modo.

Sed tu, niſi proſpicias, te in eadem negotiatione, oppoſito geris modo.

Ergo quantum ille peritus & prudens eſt, tu tantùm es imperitus & imprudens: Quod cùm non poſsit non eſſe damnoſiſsimum, ſane eſt quod proſpicias.

I. PVNCTVM.

QVÆNAM ſit illa pretioſa Margarita, quis Negotiator qui omnia ſua vendidit vt illam emeret, quænam ſint illa omnia quæ propterea vendidit, & quàm denique fuerit peritus & prudens in illa ſua negotiatione, dicetur opportunius in ipſo propoſitæ Veritatis expoſitiuo diſcurſu, vt manifeſtius videas quam ſis imperitus & imprudens qui cùm in eadem Margaritæ negotiatione verſeris qua Ille negotiator, te oppoſito plane modo geras, niſi diligenter proſpicias. Hic eſt itaque totius Conſiderationis fructus vt cum videris te in ea præcipue parte illi eſſe oppoſitum in qua eſt peritus & prudens, agnoſcas te imperitum & imprudentem, & quantum fieri poteſt, reſipiſcas.

Ac primo quidem vt euidentius & certius res tota procederet, præmittenda fuit hæc vniuerſalis Propoſitio, quòd quantum Ille Negotiator Euangelicus peritum & prudentem ſe in ſua negotiatione oſtendit, tam imperitum & imprudentem ſe quiuis alius manifeſtet

manifestet si in eadem negotiatione versetur & se opposito gerat modo? Nonne hoc euidens & manifestum? Nonne oppositorum est eadem scientia in ratione suæ oppositionis? Nonne bonus & malus: iustus & iniustus, prudens & imprudens sunt inter se oppositi qua ipsa ratione bonitas & malitia: iustitia & iniustitia: prudentia & imprudentia inter se opponuntur? Quamobrem sicut est ratio quædam propter quam Negotiator Euangelicus maximè prudens & peritus habetur; profectò si opposita & contraria ratio reperiatur in alio quouis negotiatore circa eandem specie negotiationem, iure is merito imprudens & imperitus habebitur. Si prudens est Abigail quæ Dauidi victum subministrauit, Impru- *1. Reg. 25.*
dens fuit Nabal qui eundem negauerat. Si prudens ille est qui mo- *Prou. 17.*
deratur sermones suos, Ille imprudens est qui nullo eos modo moderatur. Si prudens ille est qui inuenta vna pretiosa Margarita vendit sua omnia vt illam sibi emat, profectò alter eiusdem negotiationis & studij qui diu cum alio margaritam quæsiuit & reperit, nec tamen sibi eam cum possit comparat, imprudens est, si præsertim margaritæ nouit pretium & valorem. O quis nouit Euangelicam margaritam, & non cognouit eius pretium?

II. PVNCTVM.

SED *Tu nisi prospicias, te in eadem negotiatione opposito geris modo.* Tria hîc distinctè consideranda sunt. Primum, quænam sit illa Margarita. Secundum, quinam Negotiator qui sua omnia pro illa comparanda prudenter vendit. Tertium, quàm sis illi oppositus. De primo cum multæ afferri possint Interpretationes, tùm illa modò est conuenientissima quæ hoc Margaritæ nomen & virtutem transfert ad eam Humilitatis partem quæ mundi con- *Hom. 11. in*
temptum amplectitur. Sic sanctus Papa Gregorius, *in eius*, inquit, *Euangelia.*
comparatione vilescunt omnia; nihil in terrenis libet, deforme conspicitur quidquid de terrenæ rei placebat specie.

Sanctus quoque Chrysostomus, *Delitescit margarita tantisper dum in conchyli fuerit, simul vero ac perfractum fuerit, tùm in gloria relucet, sic & nos,* Et alia quæ pergit fusius. Sic & aptissime liber *l. 3. c. 32.*
de Imitatione IESV; *Dixi, viliora tibi emenda pro pretiosis & altis, in rebus humanis. Nam valde vilis & parua ac pene obliuioni tradita videtur vera cœlestis sapientia; Non sapiens alta de se, nec*

magnificari quærens in terra, quam multi ore tenus prædicant, sed vita longè dissentiunt: IPSA TAMEN EST PRETIOSA MARGARITA à multis abscondita.

De secundo, nemini dubium est quin primarius huius Margaritæ Negotiator fuerit Christus Dominus, qui, vt ait sanctus Leo, *Voluntariam humilitatem ab vtero matris, vsque ad supplicium crucis pro omni fortitudine & elegit & docuit.* Quomodo vero propterea sua omnia dederit non erit difficile aut obscurum intelligere si reuocemus in mentem quæ bona Christus habere poterat, vt magnifice & gloriose appareret coram hominibus in vniuerso mundo, quibus tamen bonis abstinuit & sese priuauit ne sic mundo gloriosè appareret, sed pro gloria potius ignominiam reciperet. Hoc est enim Christum dare omnia sua pro hac pretiosa Margarita seu pro mundi contemptu quando sic suis omnibus bonis se abstinet, vt inde mundo contemptibilis potius quam gloriosus appareat, & à mundo reuera potius contemnatur quàm honoretur. Sicut Moyses dicitur dedisse regnum Ægypti pro Christi opprobrio, quando recusauit illud regnum sibi oblatum tamquam filio adoptiuo & hæredi, quando scilicet, vt ait Apostolus, *Negauit se esse filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem, majores diuitias æstimans thesauro Aegyptiorum, improperium Christi.* Sic Christus Dominus cùm propositum sibi gaudium, Id est, vitam refertam bonis omnibus recusarit vt sustineret crucem confusione contempta, iure dicendus est bona illa omnia hoc ipso tradidisse quo ea potuit accipere, neque tamen accepit aut vsurpauit. Nunc autem vide attentius quænam illa essent eius bona: & ne multitudine obruaris, Distingue omnia in tres illas ordinarias Bonorum classes, quarum prima continet bona quæ dicuntur fortunæ seu temporalia, & corporalia. Secunda quæ naturales animi vel supernaturales complectitur dotes, quæ dicuntur bona spiritualia, vel etiam honesta & honorifica. Tertia denique quæ vitam ipsam, bonorum omnium summum, comprehendit.

Serm. 7. in Epiph. Dom. — *Hebr. 11.* — *Ibid. 12.*

De bonis itaque temporalibus, intuere quantam eorum copiam sibi comparare poterat qui Dominus vniuersorum erat, cui Dauid acceptum referens quidquid possidebat, *Tua est Domine*, inquiebat, *magnificentia, & potentia & gloria, cuncta quæ in cœlo sunt*

2. Par. 29.

& in terra, tua sunt. Tuum Domine regnum & tu es super omnes Principes. Tuæ diuitiæ & tua est gloria. In manu tua magnitudo & imperium omnium. Domine Deus noster, omnis hæc copia quam parauimus vt ædificaretur domus Nomini sancto tuo, de manu tua est, & tua sunt omnia. MEVM est argentum, & meum est aurum, dicebat *Agg. 2.* ipse Dominus. *Per me Reges regnant, per me principes imperant, Prou. 8.* *Mecum sunt diuitiæ & gloria, opes superbæ & iustitia, vt ditem Diligentes me, & thesauros eorum repleam.* Quid ex his ergo non poterat sibi assumere? Quas non construere domos & palatia fabricare? Qualem comitatum & familiam ex omni hominum & Angelorum cœtu non potuisset sibi sociare? Fuitne Cræsus ditior, fuitne Salomon gloriosior, fuitne alius quiuis potentior, quàm is esse poterat qui habet in vestimento & in femore suo scriptum, *Rex regum & Dominus Dominantium?* Si splendere gloria, si fulge- *Apoc. 19.* re imperio, si dominatione regnare; Quæ gens, quæ regna, quæ imperia, qui principes & qui Reges non se illi subjecissent & ex suis coronis omnibus vnam formassent soli eius Nomini & Capiti imponendam? Sed nihil horum voluit, non regnum, non prouinciam, non ciuitatem, non postremo domum, nec in ipso diuersorio locum vllum sibi parat, sed in angustissimo terræ loco *Luc. 2.* recipitur, in stabulo nascitur, in præsepio reclinatur Infans, & *Matth. 8.* Vir factus non habebit vbi caput reclinet. Potuitne is egentius nasci & viuere qui poterat splendidius? Cur porro tanta egestas in tam opulento Viro? Cur tanta obscuritas in tam Illustri? Cur tanta demissio in tam Excelso? Nonne vt his suis datis bonis pretiosam illam emeret Margaritam? Nonne vt sic mundum contemneret, & à mundo contemneretur?

Sic percurre celebrando singulares eius corporis Dotes, quanta esset eius venustas, quanta pulchritudo, quanta majestas, quanta omni ex parte perfecta species, vno verbo, *Speciosus erat præ Ps. 44.* *filiis hominum*; & qualis aliquando resplenduit in monte sancto, cùm transfiguraretur coram suis tribus Apostolis, semper fulgere poterat, sic semper radiare; sed non sic sperni potuisset, non sic contemni. Contemnendum se volebat & deridendum, quid faciat in tanta corporis claritate? Adstupescent omnes tanto splendori, tantam mirabuntur vultus gratiam, nullus eum auersabitur, nullus contemnet. Non ita, inquit, splendorem potius reprimam, quam mei contemptus affectum. Infirmabor, pallesc-

Is. 50. cam, fatigabor, esuriam; *Corpus meum dabo percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auertam ab increpantibus & inspuentibus in me.* Ibid. 53. *Non erit mihi species neque decor; & non erit aspectus.* Quamobrem vero ita? Vt qui me videbunt tamquam *despectum & nouissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem* me contemnant & dicant, *quasi absconditus vultus eius & despectus, vnde nec reputauimus eum,* aut certe *putauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo, & humiliatum.* O vere pretiosam margaritam quæ tali pretio æstimatur!

SECVNDA bonorum series complectitur eas animi partes & vitæ status qualitates quæ commendationem imprimis apud omnes habent, & honorem conciliant, quo in bonorum genere quàm insignis esset & singularis Christus Dominus, nemo dubitet qui eum norit. Coloss. 2. Ipse enim est *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* Ipse est qui de sinu Patris ad nos venit Ioan. 1. *vt enarraret nobis & eructaret abscondita à constitutione mundi: per quem gratia & veritas facta est, de cuius plenitudine nos omnes accepimus,* qui denique vt paucis multa complectar cum sancto Hieronymo, *Respublica erat omnium gratiarum, & statua omnium virtutum.* Enumera tibi si potes omnes artes, omnes scientias & facultates de quibus aliquando quidquam audiueris, propone tibi Arithmeticam, Musicam, Geometriam, Astrologiam, Rhetoricam, Philosophiam naturalem, moralem, & supernaturalem. Recense disputationes illas quas Salomon habuit super lignis à 3. Reg. 4. cedro Libani vsque ad hyssopum: nec non disceptationes de Iumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus. Nonne Christus hæc & plura cognouit? Nonne de his copiosius & certius quàm Rex ille Iudaicus dicere & disceptare poterat? Nonne si quid tale euulgasset, omnium in se admirationem concitasset? Cur de his ergo ne verbum quidem protulit? Cur tamdiu tacuit qui tam præclare loqui poterat? Cur quando loqui voluit tam demissa & humilia loquutus est, vt Iudæis pòst esset scandalum & stultitia Gentibus? Sic nimirum sic emenda erat Margarita, sic dandum erat quidquid gloriosius eminebat, vt dum contemptibilia diceret, diceretur ipse contemptibilis & reipsa contemneretur.

Quod spectat vero ad Eius Dignitatem seu quam vocant status Qualitatem, triplex in eo erat quæ apud omnes maximã obtinet

venerationem & cultum, nempe Regia dignitas, Prophetalis & Sacerdotalis. Hic erat dignitatum omnium ſummus apex, & ſublimius honorum culmen quò qui promoti eſſent, ſacro inungebantur oleo & *Chriſti* dicebantur, quos erat omnino vetitum tangere. *Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.* Pſ. 104. Cum itaque Chriſtus Dominus hoc triplici dignitatis titulo ſupra omnes retrò ante Reges & Prophetas eſſet inſignitus, cur non omnes Reges ad eum conuolant, Regem ſuum agnituri, & Prophetam illum magnum tot promiſſum oraculis audituri? Quia ſcilicet non ita vult eminere coram omnibus, non ſic circumſpici, non ſic apparere. Propheta certe eſt, ſed hoc vel maxime nomine deridendus: *Prophetiſa nobis Chriſte quis eſt qui te percuſſit.* Matth. 26. Rex omnino eſt, ſed in arundineo ſceptro & corona ſpinea proclamandus: *Ecce Rex veſter.* Ioan. 19. Sacerdos denique eſt & ſummus Pontifex: *Sed non ſemetipſum clarificauit vt Pontifex fieret,* Hebr. 5. inquit Apoſtolus: Hic eſt ille Sacerdos magnus Zachariæ pridem Zacch. 3. oſtenſus qui non aliis *quam ſordidis veſtibus indutus erat.* Hic eſt ille Sacerdos qui in Sacramento altaris ſeipſum conſecrat ſub ſpecie tam humili & abiecta vt multi ex his etiam qui non erubeſcunt eum crucifixum, erubeſcant & negent conſecratum. Ipſe autem ſic ſe quotidie immolandum ſimul & contemnendum reliquit, vt licet ad ſolum ſui contemptum immoletur non recuſet, & tam facile patiatur ſe à ſacrilegis, à Magis & à dæmonibus profanari & illudi, quàm ab Angelis adorari. O verè abſconditam in conchyli margaritam? Poteſtne fundus maris eſſe profundior, vbi margarita deliteſcit, quàm Chriſtus Sacerdos ſic demiſſus & abiectus ſub illis modicis ſpeciebus vbi non modo nihili fit à non credentibus, ſed à credentibus fit execrandum ſacrilegium!

SVPEREST Vita quæ tertium conficit & ſupremum bonorum genus quam qui tradiderit pro Euangelica margarita, profecto ſua omnia tradidiſſe dicendus eſt. Erat autem in Chriſto Domino Vita triplex, nempe naturalis, ſupernaturalis, & Diuina, neque vlli earum pepercit vmquam, nihil vt ſibi penitus reſeruaret quin totum effunderet in illius margaritæ pretium. Primo quidem dedit naturalem vitam in quo eſt mortuus modo, qui totus fuit ad ferendum opprobrium: *Nam in humilitate Iudicium eius ſublatum eſt.* Act. 8. Id eſt, tam humilis & contemptus in vita

fuit vt ad Eum morte tollendum nulla Iudicij forma & ratio fuerit habita. Vel sic aptius: quando est morte condemnatus tam turpi morte damnatus fuit, vt quis qualisue esset, iudicari non posset. Supernaturalem autem vitam non ita potuit deponere sicut naturalem, quia cùm illa consisteret in Diuina gratia, in sanctitate, cæterisque donis cœlestibus, non poterat Christus se his exuere, non poterat non esse sanctus, non poterat non esse Deo gratus & vnitus. Quod ergo restabat vt faceret fecit, & quo poterat mori modo secundum illam vitam supernaturalem mortuus est vt sic contemni posset; nempe in existimatione hominum non modo non vt sanctus est habitus, sed vt maleficus,
Is. 53. vt seductor, vt latro, *Et cum iniquis deputatus est*. Sic Diuinam
Luc. 22. dedit vitam cùm vt crucifigeretur & illuderetur permisit non
1. Cor. 2. modo se non agnosci Deum: *Si enim cognouissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent*, Sed tanquam blasphemum, affectatæ Diuinitatis reum, probris & sannis onerari; *Si filius Dei es, descende de cruce: dixit enim quia filius Dei sum*. Atque adeo ipsum in cruce pendentem se à Deo derelictum clamare non puduit,
Matth. 27. *Deus meus, Deus meus vt quid dereliquisti me*; Quam Iudæi audientes vocem & in prauum detorquentes sensum, nouam subsannandi Crucifixo rapuerunt ansam, & in ipsum Deum suas euomuere blasphemias, vnde in Psalmis Christus: *Quoniam propter te*
Ps. 68.
Rom. 15. *sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me*.

Hæc est itaque pretiosa Margarita, contemptus mundi, contemptus sui: Et hic est peritus prudensque Negotiator Christus Dominus qui omnia sua dedit vt illam sibi emeret, vt contemptum mundi simul ac sui compararet. Tu vero in eadem negotiatione vbi agitur de contemptu tui, quàm te opposito geras modo, agnosce. En Ille omnia sua tradit vt honorem fugiat & contemptum accipiat; Tu e contra, nonne quidquid habes tradis vt contemptum fugias & honorem accipias? Nonne statim atque iniuriam accipis, aut vel animo fingis te contemptum ab aliquo, nonne statim commoueris? Nonne tùm totus animus in id vnum intendit vt iniuriam propulset, contemptum abigat, & honorem læsum restauret? Nonne totum pene tempus in eo vno ponitur, totum studium, tota deuotio, tota pax, tota virtus, & tota vitæ Iucunditas? Nonne hîc humilitas, si quæ sit,

exhauritur? Nonne mansuetudo absumitur, Charitas, feruor, zelus, & si quod aliud cœleste donum est, totum euanescit & effunditur ad probrum illud effugiendum? Nonne hoc est igitur omnia tua dare propterea? Et nonne hoc est, opposito te plane modo gerere quam se Christus gessit qui omnia sua dedit vt probrum illud susciperet quod tu fugis! O verè dictum à Domino: *Qui non est mecum, contra me est.* *Luc. 11.*

III. PVNCTVM.

QVANTVM ergo peritus & prudens est Euangelicæ margaritæ negotiator, Tu tantùm imperitus es & imprudens, nisi diligenter prospicias, Hoc est, nisi te totum conuertas ab eo qui soles esse, in simili negotiatione, qua cum illo versaris. Cùm enim hic te opposito prorsus geras modo ac ille, cùm ille det omnia sua vt contemptum sui patiatur, tu vero tua omnia largiaris ne illum feras, profectò quantum ille peritè & prudenter facit, tu tantum imperitè & imprudenter. Nam oppositorum antecedentium necesse plane est vt sint opposita consequentia. *Contra malum, bonum est, & contra mortem vita. Duo & duo, & vnum contra vnum*, inquit Sapiens; *Ecclesi. 33.* Quasi diceret, sicut malum ita bono opponitur, vt quod de malo tamquam malo dicitur, non possit dici de bono, imo contrarium sit dicendum; ita plane de reliquis quæ sunt inter se opposita, si de oppositorum vno, bonum dicas; malum oportet dicere de alio. Vel nega Christum esse prudentem in emenda illa margarita & in ferendo sui contemptu: vel te facere in hoc ipso tam imprudenter qui contemni nolis, quam ille est prudens. Et tamen in hac præcipue parte ponunt homines suam prudentiam vt auertant à se quidquid probrosum est! O quam verè talis prudentia, non nisi stultitia est, quandoquidem sic Diuinæ opponitur prudentiæ, quantum vnum contrarium suo potest opponi contrario. *Prudentiam prudentium reprobabo.* *1. Cor. 1.*

O quanta humilitatis æstimatio inde ducenda est, quod pro illa Christus non insipiens certe Negotiator sua dedit omnia! Tantum videlicet pro illa Virtute dedit, quantum vniuersim pro salute hominum! Quid enim amplius pro illorum salute potuit, quàm sua dare omnia? Ex quo intelliges tam tibi caram hanc

debere esse virtutem, quam ipsam salutem animæ, quæ sic ab illa Virtute pendet, vt si quod sit salutis periculum, hinc maxime timendum sit, quod vel honorem nimis ames, aut nimis probrum timeas. *Quantis sudoribus hæreditas cassa, aut quid simile vanum expetitur! minore labore Margaritum Christi emi poterat.* Sic aptè sanctus Hieronymus. Vide plura passim Verbo, *Humilitas, Mundi contemptus.*

DOMINICA NONA.

DE LACHRYMIS A CHRISTO DOMINO FVSIS SVPER IERVSALEM.

Vt appropinquauit Videns Ciuitatem, fleuit super illam, dicens, quia si cognouisses & tu. Luc. 19.

VERITAS PRACTICA.

Nisi cor tuum moueatur ad Christi verba lachrymantis, Cor illud est de quo Sapiens: *Cor durum habebit male in nouissimo.* Eccles. 3.

RATIO EST, Quia cor illud est durum quod nec timore frangitur, nec amore mollitur.

Sed nisi Cor tuum moueatur ad Christi verba lachrymantis, nec timore frangitur, nec amore mollitur.

Ergo illud est Cor durum de quo Sapiens tremendum illud affirmat futurum, vt male habeat in nouissimo die.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

EVANGELII hodierni præcipuum argumentum est Ingressus Christi Domini in Ciuitatem Ierusalem: de quo quidem ingressu plura in secunda parte, Dominica Palmarum die: & in quarta parte per integram Hebdomadam. Nunc vero tantum de eius verbis & lachrymis simul iunctis, ad cordis nostri duritiam vel mouendam vel cognoscendam quàm sit periculosè pertinax.

Lege textum, Intuere Christi vultum, vide suffosos mœrore oculos, admirare profusas lachrymas, audi verba terrore simul & suauitate plenissima: *Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te vndique: & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoueris tempus visitationis tuæ.*

Non saxa deflet aut euersas domos, inquit sanctus Hieronymus, *sed homines, atque ipsas hominum animas in sempiternum ruituras exitium, nisi resipiscant.* Neque tantum Iudæorum perditionem suis subjicit oculis deplorandam, sed omnium vniuersim hominum, ac particulatim tuam qui hæc legis, meamque qui hæc scribo: Vnde est illa eiusdem sancti Doctoris sententia in hæc Ezechielis verba: *Rex lugebit, & princeps induetur mœrore. POSSVMVS,* inquit, *Regem lugentem nostra vitia atque peccata Christum dicere, qui appropinquans Ierusalem fleuit super illam.* *Ezech. 7.*

Sic itaque spectandæ sunt eius lachrymæ & audienda verba quasi tibi vni funderentur, vt eorum consideratione magis ac magis afficiaris ad deserendum illud vitium quod grauius in te regnat & cui deserendo nihil hactenus profuerunt tot Verba, tot monita, tot remedia quæ in hunc finem sunt impensa. Extremis malis quale est tuum, extrema proferuntur remedia quales sunt hæ Christi voces, eiusdem perfusæ lachrymis. Nisi his sic conjunctim propositis Cor tuum hodie moueatur, certe cauendum est ne sit Cor illud durum in quod aliquando cadant mala illa omnia quæ primò Christus Iudæis denuntiauit.

1. Consid. 2. Expende rationem cum metu & tremore. Cor illud durum est quod nec timore frangitur nec amore mollitur. Longiorem duri cordis affert sanctus Bernardus descriptionem, sed eò tota recidit vt tum maxime intelligatur illa durities quando cordi proponuntur motiua vel timoris aut amoris, neque vllis horum se flecti sinit. Cum enim illa duo sint flectendis cordibus aptissima media, profecto si horum neutro inflectuntur, dura sint omnino necesse est, vnde Beatus Iob quando se à Deo narrat esse commotum, *Deus*, inquit, *emolliuit cor meum, & omnipotens conturbauit me* : Id est, amore simul & timore concitatum me sensi. Contrà vero illi qui nec Deum vt Patrem dilexerunt, neque vt Dominum timuerunt, indurati prorsus corde dicuntur. *Indurauerunt ceruicem suam. COR suum posuerunt vt adamantem.* Nonne hoc est pauendum?

Iob. 23.

Mal. 1. Ier. 17. Zacch. 7.

II. PVNCTVM.

SED nisi cor tuum moueatur ad Christi verba lachrymantis, seu ad Christi verba simul & lachrymas, nec timore frangitur, nec amore mollitur.

Nam sicut Christi lachrymæ pro nobis fusæ nostrum amorem prouocant, sic eius verba bene intellecta & nobis fideliter applicata timorem certe incutiunt vehementissimum. Quod autem & quomodo ea eius verba nobis applicare debeamus atque inde deterreri, sic expresse sanctus Gregorius: *Debemus*, inquit, *ex rebus exterioribus introrsus aliquam similitudinem trahere, atque ex euersis ædificiis parietum, morum ruinam timere.* Tùm singillatim exponens Christi verba, ne vnum quidem intactum relinquit quod non applicet illi animæ quæ paulo liberius viuit; Duas verò verborum Christi partes quodammoda constituit, dum primo quæ spectant ad nostrum vitæ præsentis statum, Deinde quæ ad consequentem mortem referuntur, commemorat.

Hom. 39.

Hæc sunt porro Christi verba quæ dicuntur spectare nostrum præsentem vitæ statum : *Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Sic enim sanctus ille Doctor in hunc ea sensum interpretatur : *Suam hîc diem habet anima peruersa quæ transitorio gaudet in tempore, cui ea quæ adsunt ad pacem sunt : quia dum rebus temporalibus lætatur, dum honoribus*

extollitur, dum in carnis voluptate resoluitur, dum nulla venturæ pœnæ formidine terretur, pacem habet in die sua, quæ graue damnationis suæ scandalum in die habebit aliena. Ibi enim affligenda est, vbi iusti lætabuntur: & cuncta quæ modo ei ad pacem sunt, tunc in amaritudinem rixæ vertentur, quia rixari secum incipiet cur damnationem quam patietur non expauit, cur à prospiciendis malis sequentibus oculos mentis clausit: Vnde ei dicitur, NVNC autem abscondita sunt ab oculis tuis. Peruersa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta abscondit sibi mala sequentia, quia præuidere futura refugit quæ præsentem lætitiam perturbant: dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quam clausis oculis ad ignem vadit? Vnde bene scriptum est: In die bonorum ne immemor sis malorum. Et inde per Paulum dicitur, qui gaudent, tamquam non gaudentes sint; quia quæ est præsentis temporis, ita est agenda lætitia, vt numquam amaritudo sequentis iudicij recedat à memoria, quatenus dum mens pauida extremæ vltionis timore transfigitur, quantùm nunc præsens lætitia, tantùm post ira subsequens temperetur: hinc namque scriptum est, beatus homo qui semper est pauidus; qui vero mentis est duræ corruet in malum. Sequentis enim ira Iudicij tanto tunc districtior portabitur, quantò nunc & inter culpas minimè timetur.

Hæc ad verbum sanctus Gregorius, ex quibus quæ postremo dicit, *Inter culpas minimè timetur*, sunt imprimis notanda: nam te designant apertius, te manifestius indicant eum esse ad quem totus hic sermo dirigitur; Licet enim peruersa hîc nominetur anima quo te nomine forsan exclusum putas, non est tamen aliter intelligenda hæc animæ peruersitas quàm cùm inter culpas non satis timetur: hoc est habere *suam diem*. Hoc est habere *pacem in die sua*. Hoc est quod Christus deplorat, hoc est quod vehementer timeri debet: Vnde tu qui hæc consideras, quàm vere potes fateri te non satis timere inter culpas tuas, tam vere debes tibi applicare quæcumque hîc dicuntur de illa anima quæ non satis timet, ne non satis lætetur; quæ futura non prospicit ne contristetur & ne nimis timeat; quæ clausis denique oculis ad interitum suum ruit.

Poteſtne aliquid dici vel cogitari terribilius? Poterant certe quæ sequuntur Christi Domini & sancti Gregorij verba, terrorem augere non mediocriter: sed vel commodius ad sequens remittentur Punctum: vel hîc sufficiat ad concipiendum timorem

qui est in verbis Christi, hoc vnum recogitare attentius quid sit clausis oculis in ignem vadere! Non ipsa Inferorum gehenna si aperte videretur, ita esset tremenda, quàm dum clausis aditur oculis. Nam si videretur, horrorem sui & fugam commoueret, quando vero non videtur, non euitatur; sicque fit vt qui nimis iucunde volunt viuere, nolint videre quam viuant miserè & periculosè.

Quamobrem hoc etiam atque etiam intellige: Cum ille qui non timet inter culpas, ille sit qui clausis oculis in ignem vadit: Cumque tu Ille sis qui non satis times inter culpas tuas, quid sequitur nisi quod tibi tam tremendum esset, quàm illi qui monitus esset de imminenti salutis suæ periculo? Vnde & aliud sequatur necesse est, quod si te tamen hæc monita nihil moueant, si nullis neque Christi, neque Sanctorum verbis cor tuum inflectatur, cor plane sit quod neque timore frangitur, nec amore mollitur.

III. PVNCTVM.

ERIT *ergo etiam Cor tuum cor illud durum de quo Sapiens: Cor durum habebit male in nouißimo.* Tunc enim apparebit quàm sit durum quod nec amore molliatur, quem Christi lachrymæ concitare debuerant: nec timore frangatur, quem Verba tanto plena terrore non commouerunt. *Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram?* Ignis scilicet ad amorem, & malleus ad timorem; Vnde qui nec igne liquefiat, nec malleo conteratur: Nonne ille quouis metallo vel petra durior? *Dura ceruice & incircumciso corde!*

Ier. 23.

Act. 7.

1. Conf. 13.

Hanc fuisse aliquando sui cordis duritiem & miseriam agnouit & defleuit sanctus Augustinus, qui cum ploraret Didonem mortuam, vt ipse refert, *seipsum à Deo morientem siccis oculis ferret miserrimus: & dum fleret eius mortem quæ fiebat amando Aeneam, non fleret suam mortem quæ fiebat non amando Deum.* Sic & propius ad rem nostram sanctus Bernardus: *O duritia cordis mei! Fratres, lachrymæ Christi mihi & pudorem pariunt & dolorem. Ludebam ego foris in platea, & in secreto regalis cubiculi, super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc Vnigenitus eius, exiit posito diademate, flens & ejulans quod morte damnatus esset seruulus eius. Intueor illum subitò procedentem, stupeo nouitatem, causam percunctor & audio. Quid*

Serm. 3. in Nat. Dom.

facturus sum? Adhucne ludam & deludam lachrymas eius? Plane si insanus sum & mentis inops non sequar eum, nec simul cum lugente lugebo? Ecce vnde pudor. Dolor & timor vnde? Vtique quia ex consideratione remedij, periculi mei æstimo quantitatem. Et post pauca. *Pudet itaque dilectissimi, propriam negligenter dissimulare passionem cui tantam à majestate tanta, exhiberi video compassionem. Compatitur Filius Dei & plorat: homo patitur & ridebit? Sic & medicinæ æstimatio & doloris mihi & timoris exaggeratio est.*

Et vero etiam hic doloris ac timoris sensus multum posset exaggerari considerando plenius quam vere sit à Sapiente dictum de corde duro, *quòd habebit male in nouissimo*: neque id plenius considerari potest quam ex sequentibus Christi Domini & sancti Gregorij verbis quæ aliam faciunt partem hûc remissam, *Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, MALIGNI scilicet spiritus sic vallo animam morituri circumdant vt euadendi aditum inuenire non possit, & operari iam bona non liceat, quæ cum licuit agere, contempsit. CIRCVMDABVNT te & coangustabunt te vndique; Tunc scilicet animam coangustant quando ei non solum operis, verum etiam locutionis atque insuper cogitationis iniquitates replicant, vt quæ prius se multa dilatauit in scelere, ad extremum de omnibus angustetur in retributione. ET AD TERRAM PROSTERNENT TE & filios tuos qui in te sunt. Tunc anima per cognitionem reatus sui ad terram consternitur cùm caro cui vitam suam credidit, redire ad puluerem vrgetur. Tunc in mortem filij eius cadunt cùm cogitationes illicitæ quæ modò ex illa prodeunt, in extrema vitæ vltione dissipantur sicut scriptum est: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum: Quæ scilicet duræ cogitationes intelligi etiam per lapidum significationem valent: Nam sequitur, ET NON RELINQVENT in te lapidem super lapidem. Peruersa etenim mens cum peruersæ cogitationi adhuc peruersiorem adjicit, quid aliud quàm lapidem super lapidem ponit? Sed in destructa ciuitate super lapidem lapis non relinquitur, quia cùm ad vltionem suam anima ducitur, omnis ab illa cogitationum suarum constructio dissipatur; Quæ cur hæc patiatur, adjungitur; EO QVOD non cognoueris tempus Visitationis tuæ: Prauam namque animam omnipotens Deus multis modis visitare consueuit.*

Et quæ plura prosequitur vniuersim de his Visitationum modis. Tu vide in particulari quibus te visitauit, & quoties hoc tempus non cognoueris. Vix tale tempus nosti, aduerte diligentius.

Osea 4. *Visitabo super eum vias eius: & cogitationes eius reddam ei.*

ALIA hìc proposita Veritas sic præcedentem illustrat, vt ipsa etiam ex illa lumen capiat.

Si te cognosses, hoc in te flendum nosses, quod deflet Christus.

RATIO EST, Quia quod potißimum deflet Christus, est indurata eorum peruicacia qui tùm Ipsi resistebant.

Sed si te cognosses, talem in te nosses peruicaciam.

Ergo & hoc ipsum in te nosses flendum quod deflet Christus, ac proinde diligentius prospiceres.

AD primam propositionem magis declarandam, possent distinctius quatuor obseruari quæ Christus Dominus fleret. Primum, futura euersio ciuitatis Ierusalem, & miserandus temporalis status Iudæorum, quos cum singulariter Dominus diligeret, certe indolebat tantæ eorum miseriæ. Ier. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum: Et plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei?* Secundum magis flendum, sempiternus erat eorum interitus: 2. Reg. 18. *Fili mi Absalom! Absalom fili mi! quis mihi tribuat vt ego moriar pro te? Absalom fili mi! Fili mi Absalom!* Sanè tenerior erat affectus Christi erga Iudæos quàm patris in filium, nec minùs illos in suo perituros peccato videbat, quam Dauid cerneret perduellem illum quem deplorabat iam periisse. Tertium quod supra duo alia Christus deflebat acerbiùs, erat eorumdem peccatum seu indurata in peccato peruicacia, quâ sibi tam contentiose resistebant vt quibuslibet oppositis remediis adeo non sanarentur & resipiscerent, vt inde potiùs in profundum peccati ruerent. Ier. 30. *Insanabilis fractura tua, peßima plaga tua, curationum vtilitas non est tibi.* Longe est enim grauius coram Deo malum, quælibet culpa quàm quæuis pœna. Nihil est autem in malo culpæ grauius, quàm in ea sic animam peruicaciter indurari, vt quantò magis curetur, tanto magis ingrauescat. Ibid. 51. *Peruenit ad cœlos Iudicium eius.* Actum est de illa, nihil restat nisi punitio infligenda. Quartum denique quod simul cum aliis deplorabat Christus, talis erat animi peruicacia quam videbat futuram in hominibus qui sibi resisterent, qui

fidem non reciperent vel abnegarent, qui peccato suo sic tenaciter adhærerent, vt neque gratiis cederent, nec promissis allicerentur, nec minis terrerentur. *Quid est quod debui vltra facere vineæ meæ & non feci ei? An quod expectaui vt faceret vuas, & fecit labruscas?* Certe hoc dolendum! Is. 5.

AT verò, quæ secunda est Propositio: *si te cognosses, talem in te nosses peruicaciam.* Sunt enim multa ex peccatis tuis, quæ simpliciter dici non possunt peccata, sed peruicacia in peccatis. Non est superbia tua, simplex superbia, sed indurata & peruicax; seu potius ipsa est animi tui indurata quædam peruicacia qua Christo iam toties à multis annis te ab illa reuocanti resistis & contradicis; Vnde Scriptura de tali superbo loquitur, *spiritus illius obfirmatus est ad superbiam.* Nonne sic tuus ita est obfirmatus? Nonne multoties sensisti, quantum superbia displiceret Deo, quantum esset damnosa, quantum esset in Scripturis atque ab ipso præsertim Christo exagitata? Quid inde profecisti? Nonne cum annis crescit ambitio? Nonne cum doctrina si quam habes, augetur fastus? Nonne cum dignitate fouetur arrogantia? Nonne denique magis in dies in sublime tolleris, & in Ingenij tui commendatione obfirmaris? Quid est esse peruicacem in peccatis nisi hoc sit? *Conteram duritiam superbiæ vestræ.* Dan. 5. Leuit. 26.

SI *te ergo cognosses, hoc in te flendum nosses, quod flebat Christus,* peruicacem videlicet in peccato animum, quem non modo in Iudæis vidit & fleuit Dominus, sed in quibuslibet induratis peccatoribus quos non minus venit saluare quam Iudæos. Neque semel tantum cùm ciuitatem ingrederetur, sed si audimus Apostolum, sæpissime *in diebus carnis suæ fleuit*: Neque cessat modo per Electos suos idem flere, vt præclare S. Gregorius: *Hoc semel egit cum perituram ciuitatem esse nuntiauit: Hoc quotidie Redemptor noster per Electos suos agere nullatenus cessat, vnde & qui planguntur, si damnationem suam quæ eis imminet, agnouissent, semetipsos cum lachrymis Electorum plangerent.* Hebr. 5. Homil. 39.

Nec dicas te non ita desperatum esse ac deploratum, sicut Iudæos; Quid enim sit futurum nescis? Et si te cognosses non minus in te videres causas & radices grauissimorum criminum quæ à quouis homine sunt perpetrata: atque adeo ex consequenti cer-

neres ipsius sempiternæ damnationis in te causam & casum esse, nisi te singularis Dei bonitas inde eriperet. Sed esto, non sit tam grauis superbia tua, quale erat illorum peccatum: Putasne verò fuisse æquale in omnibus illis quos flebat Christus, peccatum? Nonne alij aliis erant nocentiores? At nonne etiam minus peccantes fleuit? Nonne & hi simul cum aliis inuoluti sunt pœna temporali & æterna? Aut si putas te redire & conuerti posse, nonne & ipsi redire poterant quos tamen non desinebat flere? Imo & hoc ipso magis eos flebat, quod cum possent conuerti, nolebant aut differebant, vnde tu qui te posse & velle aliquando dicis, tu peræque es deplorandus quod differendo resistas gratiæ
Iob. 24. quæ iamiam te vellet à peccato tuo reuersum. *Dedit ei Deus lo-*
2. Cor. 12. *cum pœnitentiæ: & ipse abutitur eo in superbiam.* TIMEO inquit Apostolus, *ne lugeam multos qui peccauerunt ei: & non egerunt pœnitentiam de immunditia.*

Quæ plura hûc referri possent ex aliis Partibus aut Feriis, sic paucis habe.

Non viuitur in amore sine dolore.

In 1. parte, Feria 5. Hebdom. 3. Aduentus.

Licet omni peccatori sit necessariò pœnitendum, vix tamen vllus est qui necessariam agat pœnitentiam.

In 1. parte, Dom. 4. Aduentus.

Nisi probè paratus sis ad aduersa, nec ad ipsa prospera bene paratus es.

In 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 5. post Epiphan.

Quantùm obest aduersitas improuisa, tantùm præuisa prodest.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. Sexagesimæ.

Qui cum Christo dolente non dolet, non potest cum ipso gaudente gaudere.

Frustra te Christi miseret, nisi se tui prius misereat.

Quantò teipsum negligis quasi non esses cum cæteris periturus, tantò te Christus doluit præ cæteris perituris.

Vera

Vera Contritio dolorem ſenſibilem nec includit nec excludit.

In 2. parte, Fer. 2. 4. 5. & Sabbato Hebdom. 1, in Quadrageſima.

Qui ruina gaudet inimici, ruinam eius in ſe trahit.

In 2. parte, Sabbato Hebdom. 3. in Quadrag.

Minima quæuis inordinatio cordis immundi, major eſt quauis inordinatione huius mundi.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 1. poſt Octau. Paſchæ.

Reuocanti hominem Deo ab errore viæ ſuæ non obſequi, peius eſt quàm primò vocantem ne erraret, non ſequi.

In fine 2. partis, vbi de ſtatibus, conſideratione 4.

Quæ denique pro Miſſionibus habentur in hac 3. parte, Hebdomada decima, ſatis apte conueniunt ſupradictis: Necnon illa quæ in 4. parte, Hebdomada 26.

Ad poſtremam verò Euangelij partem de ingreſſu Domini in templum, atque inde ejectis venditoribus, videri debent quæ in fine primæ partis Veritates fuſè declarantur.

In loco ſacro non pauere, pauendum eſt.

Ad ſacrum locum, ſicut ad Sacramentum.

HAC Hebdomada, cùm primùm occurrant tres illi homines qui videbantur velle ſequi Chriſtum Dominum, neque tamen leguntur eum ſequuti propter fatalem illam Concupiſcentiam, quæ à Diuino obſequio prope ſingulos auocat: opportunè de illis tribus Concupiſcentiis Chriſto Domino ſubjiciendis Meditationes & Veritates inſtituuntur, exemplo petito ab aliis Creaturis quæ ad nutum illius totæ ſe formant, vt patebit in ſedata maris tempeſtate, in fu-

gatis ab humano corpore Dæmoniis, in expulsis grauibus morbis, & in mortuis suscitatis, prout se historica Euangeliorum series offert.

FERIA SECVNDA.

DE TRIPLICI HOMINVM GENERE QVI VIDENTVR VELLE SEQVI CHRISTVM, NEC TAMEN EVM SEQVVNTVR.

Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei. Luc. 9.

VERITAS PRACTICA.

Affectum probat Effectus.

SENSVS EST, *Quod quando variis animi motibus seu affectibus afficimur circa rem aliquam potiendam, quisnam sit inter cæteros primarius & verior eius rei affectus, declarat effectus inde sequens.*

RATIO EST, *Quia ille est primarius & verior rei alicuius affectus qui est magis liber & voluntarius.*

Sed effectus probat & ostendit quisnam inter cæteros sit magis liber & voluntarius affectus.

Ergo verum affectum probat Effectus. Quod certe ad multam praxim perutile est obseruare.

I. PVNCTVM.

DE primo ex his tribus hominibus qui ad Christum accesserunt quasi futuri eius Discipuli, sic sanctus Euangelista
Math. 8. Matthæus: *Et accedens vnus Scriba, ait illi, Magister, sequar te quocumque ieris. Et dicit ei IESVS: Vulpes foueas habent, &*

volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet. Quasi diceret, vt interpretatur sanctus Hieronymus, *Quid me propter diuitias & sæculi lucra sequi vis, cùm nec hospitiolum habeam.* Sanctus autem Augustinus sic de Eodem paulò clarius: *Intelligitur hic miraculis motus, ob Iactantiam sequi voluisse quam significant aues: & Discipuli obsequium finxisse, quæ fictio vulpis nomine significata est.* De quæstionib. Euang. q. 5.

De secundo sic pergit sanctus Matthæus: *Alius autem de Discipulis eius, ait illi: Domine permitte me primum ire & sepelire Patrem meum: IESVS autem ait illi: sequere me & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Ad quæ Domini verba sic sanctus Augustinus: *Quando Dominus parat homines Euangelio, nullam excusationem vult interponi, carnalis huius temporalisque pietatis.* De Verbis Dom. Serm. 7.

De tertio denique sanctus Lucas: *Et ait alter, sequar te Domine,* Luc. 9. *sed permitte mihi primum renuntiare his quæ domi sunt. Ait ad illum IESVS, Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Vbi sanctus Cyrillus, *apposuit manum aratro,* inquit, *qui habet affectum sequendi, tamen respicit retro, qui dilationem petit occasione redeundi domum.* Et sanctus Augustinus: *Vocat te Oriens, & tu attendis occidentem.*

Cum itaque tres illi Viri variis mouerentur affectibus, partimque vellent sequi Christum, & partim sibi suisque prospicere: quisnam eorum primarius & verior affectus fuerit, probauit effectus seu euentus, Id est, si relictis omnibus statim reipsa sequuti sunt Christum, prout ab eo mouebantur, tunc probatum est ex hoc effectu, talem eorum affectum sequendi Christum, fuisse primarium & veriorem: Quod si è contra non sunt sequuti Dominum sed potius adhæserunt vel parentibus vel familiæ, vel bonis suis ordinandis, dici debet hunc affectum fuisse alio quo Christum sequi volebant potentiorem & veriorem, cùm ille effectum suum habuerit & non alius. Hæc est enim vniuersalis & ad multa dignoscenda perutilis Veritas, *quod affectum probat effectus*, id est, ex effectu declaratur quisnam ex multis simul conuenientibus sit verus & principalis affectus, quinam vero adulterini & fallaces quibus sæpe decipimur putantes nos velle quod reuera nolumus, aut id nolle quod plane volumus.

Quod vt apertius explanetur, obseruandum est primò hanc vocem, *affectus*, esse æquiuocam ad omnes illos motus quo mouetur animus circa rem vnam vel diuersas exprimendos; siue enim

sit naturalis Inclinatio, seu passio appetitus concitatior, seu simplex voluntatis complacentia, seu denique absoluta voluntas, dicuntur hi omnes animi motus eodem affectus vel concupiscentiæ nomine, licet eorum ratio sit longe diuersa. Deinde vero est obseruandum quod hi simul affectus quamtumcumque varij & diuersi sint, sæpe concurrunt circa vnum & idem objectum, vt vel se iuuent ad illud prosequendum & obtinendum, vel se impediant & destruant. Nonne id sæpe accidit vt quis virtutem aliquam ex naturali indole, vel ex affectu humano, vel rationali & diuino simul prosequatur? Nonne è contra fit etiam sæpius vt quis naturali affectu auersetur virtutem aliquam: & tamen ipsam eandem alio rationali & spirituali affectu diligat & obseruet? Quod & de vitio quolibet sic sentitur & dicitur; cum directe oppositi circa idem excitantur affectus & amoris & odij, & persecutionis & fugæ. Denique quod obserues diligenter, cùm hi affectus sint plane oppositi, atque inter se pugnantes, vt patet; oportet alios præ aliis esse vnius rei veros affectus, & alios falsos: neque enim verè & ex æquo potest animus simul virtutem aut vitium colere & odisse: *Aut enim vnum odio habebit & alterum diliget: aut vnum sustinebit & alterum contemnet*, inquit Dominus. Matth. 6.

Iam verò vt cognoscatur vter altero sit verior rei affectus, videndum est vter sit magis liber & voluntarius; nam hic profecto affectus est verior qui est magis voluntarius; Si magis voluntariè consentis vitio quàm virtuti, magis verus est affectus vitij quam virtutis; & affectus virtutis quem tùm senties non erit verus affectus virtutis sed falsus & adumbratus. Hinc illa sancti Thomæ & similia possim in prima secundæ: *Actus intantum est peccatum, inquantum est voluntarius, & in nobis existens. Et cum peccatum principaliter in voluntate consistat, quanto motus peccati magis est proprius voluntati, tanto peccatum est grauius:* Atque idcirco Apostolus, *Voluntarie*, inquit, *peccantibus nobis, terribilis quædam expectatio Iudicij*, id est, quo quis magis voluntarie peccat, eo terribilius iudicatur. O pauendam humanæ voluntati sententiam. 1. 2. q. 77. a. 6. & q. 78. a. 4. Hebr. 10.

II. PVNCTVM.

SED *effectus probat & ostendit quisnam affectus sit magis voluntarius.* Declarandum primo quid sit effectus, nimirum quando actu

& reipsa fit aliquid quod dependet à nobis, & quod non fieret nisi vellemus, vt cùm scientes volentes non ex primo naturæ impetu, sed aduertenter cogitamus, loquimur aut quidpiam agimus; ista cogitatio vel loquela vel actio dicitur esse effectus positiuus: aut si non cogitamus, si non loquimur, si non agimus quando agendum esset, dicitur effectus negatiuus qui effectus tam in actu vitij reperitur quam in actu virtutis. Vnde sunt peccata commissionis & omissionis sub eadem peccati specie, *Quia ad idem ordinantur, & ex eodem motiuo procedunt*, inquit sanctus Thomas, vt cum auarus rapit aliena, & non dat sua quæ dare debet ex eodem affectu pecuniæ: Et gulosus superflua comedit, nec debita seruat ieiunia, ex eodem etiam affectu gulæ. 1. 2. q. 72. a. 6.

Quibus sic declaratis manifeste patet quod per talem effectum seu positiuum seu negatiuum probatur & manifestatur, quisnam ex multis affectus sit magis voluntarius. Nam cùm effectus procedat à voluntate, & voluntas ad illum producendum suo moueatur affectu, profecto necesse est quod effectus sit tam certum signum affectus quàm certo constat effectum esse signum suæ causæ. Maneamus in jisdem exemplis auari & gulosi, faciamus vtrumque nonnullos habere affectus virtutis oppositæ suo vitio; Quando tamen actu & effectu positiuo vel negatiuo peccant, nonne affectus vitij major est seu magis voluntarius in illis, quam affectus virtutis? At vnde cognoscis esse magis voluntarium nisi ex illo effectu vitij quem voluntarie ponunt, & quem non ponerent nisi magis afficerentur objecto vitij quam virtutis? O quàm recte Sapiens: *Qui deprauat vias suas, manifestus erit*: manifestum erit quàm sit ipse prauus: licet aliquos habeat bonos affectus intermixtos prauis, quia tamen in effectu est prauus, sic in affectu se indicat & manifestat magis esse prauum quam probum. Dum deprauat vias suas, relinquit suæ prauitatis manifestum signum, sicut quoddam in via, pedis vestigium. Prou. 10.

III. PVNCTVM.

AFFECTVM *igitur probat effectus*: Probat & declarat quisnam ex multis simul concurrentibus sit verus & germanus affectus; probat & verè manifestat quinam in animo sint affectus virtutis & vitij: quia videlicet probat quinam sint actus voluntarij

aut non voluntarij, ex qua probatione liquet quinam sint proprij & veri affectus. Sicut enim inuoluntarij affectus non sunt proprij & veri nostri affectus, ita plane voluntarij sic dicendi sunt veri vt
2. Macch. 6. illi soli sint veri. Sic Eleazarus ille nobilis inter suos & ætate grandæuus cùm duceretur ad supplicium propter leges paternas, variis affectibus timoris & amoris mouebatur: sed tamen vt indicaret se magis amare mortem pro Deo subeundam quam timere, vt manifestè faceret omnibus suum esse magis affectum amoris quam timoris: *Voluntarie*, inquit Scriptura, *præibat ad supplicium*: Quasi diceret, hoc signum dabat sui affectus.

Atque hinc de Conscientia & de vera virtute aut vitiis quidquid dubitari potest, pene totum soluetur; cùm ad omnia quæ proponentur dubia de consensu præstito vel non præstito, responderi hoc vnum debeat, an aliquid effecisti? An aliquid voluntarium a te productum est? An aliquid quod potuisses non facere, nec debuisses? Si enim ita est, profecto consensisti, & affectum habes vitij, licet forte modo sensum non habeas, aut licet aliquid
Num. 22. ex opposita virtute sentias, diceturque tibi à Domino, *Peruersa est via tua mihique contraria*. Quod si nihil voluntariè produxeris, sed te inuito & repugnante contigerit te pati potius quàm agere, non est affectus vitij, non est verus eius affectus, licet possit esse sensibilis & vehemens & concitatissimus, quia tamen nihil producit nihil efficit, non est verus affectus: quia verus affectus habet effectum aut non est verus; sicut ex fructu arbor cognoscitur; sicut ex opere Fides & Charitas: sic ex voluntario effectu, verus hominis animus, aut omnis verus affectus.

Rom. 7. Dicat licet Apostolus, *Non quod volo bonum, hoc ago; sed quod odi malum, illud facio.* Illa enim *ago* & *facio* quæ vsurpat non sunt effectus voluntarij, sed primi motus concupiscentiæ, qui videntur quidem facere malum quod animus odit, sed tamen reuera non faciunt, quia non est proprie malum nisi sit voluntas quæ illud operetur; non est autem voluntas nisi sit libertas, & nisi sit aliquid à tali profectum libertate. Quod certe non erat in Apostolo qui clamans, *Quis me liberabit de corpore mortis huius:* Respondit ipse sibi, *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Vnde & aptissimè ad rem nostram concludit: *Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati.* Quasi diceret; Ego, parte illa superiore qua maxime consto, id est, intellectu & voluntate, seruio legi Dei per

eius gratiam: Ex alia autem parte quæ est inferior quæ est sensualis quæ caro dicitur quæ nobis communis est cum belluis, seruio legi peccati, non voluntariè, non liberè, sed sensibiliter, sed primis concupiscentiæ motibus quos reprimo & subjicio rationi ac gratiæ. *Quomodo carne, legi peccati,* ait sanctus Augustinus: *Numquid concupiscentiæ consentiendo carnali? Absit; sed motus desideriorum illic habendo, quos habere nolebat, & tamen habebat: sed eis non consentiendo, mente seruiebat legi Dei: & tenebat membra ne fierent arma peccati.* Sic in affectuum carnalium & spiritualium pugna quam sentiebat Apostolus, indicabat ex vero mortificationis effectu, quam vere sui essent spirituales affectus & non carnales: vnde tu contra ex immortificatione tua quid aliud indicas quam spirituales affectus si quos sentis, non tam esse tuos quam alios quibus consentis? *l. de Contin. c. 6.*

Vide ne tibi palpes in quibusdam piis de virtute sensibus: Tantus est veræ virtutis sensus & affectus, quantus reipsa est eius effectus. Cui Veritati concordant hæ sequentes:

Quam in se attrahit Gratiam qui se Deo libens offert, eandem sibi detrahit, qui quod offert non reddit.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. primæ in Aduentu.

Quod grauius in te est malum, hoc minùs vis sanari.

In 1. parte, Fer. 5. Hebdom. 6. post Epiphan.

Vult & non vult piger.

In 3. parte, Dominica 7. post Pentec.

Quod videris tibi, velle: velles quidem, sed verè non vis.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 12.

FERIA TERTIA.

DE SEDATA MARIS TEMPESTATE, IMPERIO CHRISTI.

Imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Matth. 8.

Exurgens comminatus est vento, & dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessauit ventus. Marci 4.

Increpauit ventum, & tempestatem aquæ, & cessauit. Luc. 8.

VERITAS PRACTICA.

Vox illa, vox Christi est, dum commoueris: *Tace, obmutesce.* Nec tamen taces aut obmutescis!

RATIO *sic ostendit illam esse vocem Christi, dum commoueris, vt simul etiam declaret quod quia non taces aut obtumescis sicut venti & mare tacuerunt ad imperium Christi, valde tibi propterea sit erubescendum & timendum.* Erubesce Sidon, ait mare. *Sic autem procedit Ratio.*

Is. 23.

Tunc valde nobis est erubescendum & timendum coram Deo quando infame aliquod probrum meritò nobis objicitur.

Sed tale probrum merito tibi objicietur, quia commotus non taces aut obtumescis ad illam Christi vocem: Tace, obmutesce, *sicut venti & mare tacuerunt.*

Ergo tibi propterea valde est erubescendum & timendum: Aut potius ne sic erubescas & confundaris, Cede imperanti Christo, tace commotus & obmutesce.

I. PVNCTVM.

Dom. 4. post Epiph.

DE hac sedata maris tempestate iam supra dictum est in prima parte; atque infrà de alia simili, dicendum erit: quamobrem hîc breuiter, & quantum satis fuerit ad propositam Veritatem attingendam & declarandam, propone tibi rem

rem gestam. Vide vt ascendente Domino in nauiculam & sequentibus eum discipulis, statim oboritur tantus maris æstus vt nauicula operiretur fluctibus. Ipse vero Dominus tum dormiebat. At discipuli terrefacti eum adeunt & inclamant; *Domine salua nos perimus. Et dicit illis* IESVS, *quid timidi estis, modicæ fidei? Et exurgens comminatur vento, & dicit mari, tace, obmutesce*, cessantque illico, & fit magna tranquillitas. Quod admirati viri qui aderant, *Qualis est hic*, inquiebant, *quia venti & mare obediunt ei?*

Certe id mirum quod sic eius imperium insensibiles senserint Creaturæ! Sed magis mirum quod tibi sic Christus imperet dùm ira commoueris aut aliquo simili concupiscentiæ motu agitaris, nec tamen cesses, nec taceas, nec quiescas. Aut negandum eius imperium; aut acquiescendum; aut profecto erubescendum. An negare velles tibi à Christo imperari silentium & quietem dùm inordinatè commoueris, & perturbatè loqueris? Quorsum illæ Christi voces vt alia taceam: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo, raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis.* Nonne tibi hæc à Christo dicta putas? Nonne idcirco dicta credis ne commouearis aut ne commotus excandescas, ne tibi vel verbum excidat, sed omnino taceas & obmutescas? Itane vero illi obedis sicut venti & mare obediuerunt? Plane non ita, nec sine fictione diffiteri potes; nec sine confusione & rubore id fateri. Atque hoc saltem disce, *quàm sit tibi propterea erubescendum.* Matth. 5.

Ratio est euidens & ipso sensu satis comprobata. Quando enim infame & probrosum aliquid in faciem objicitur quod diluere & excusare non possumus, tunc aut stolidos esse oportet & insanos, aut omnem exuisse pudorem, aut profecto erubescendum. Qui quidem rubor, tametsi motus est naturalis, quo, vt ait Tertullianus, *omne vitium natura suffudit*, tamen cum Diuina gratia multum valet ad resipiscentiam: *Erubescant & conturbentur vehementer, conuertantur & erubescant valde velociter.* Qui vero nesciunt erubescere, habentur velut desperati, & ad extremum malitię deuenisse. *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. CONFVSI sunt, quia abominationem fecerunt, quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt; quamobrem cadent inter ruentes, in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.* Quasi diceret, si sciuissent erubescere, resipuissent & ruinam declinassent. Nonnè Ps. 6. Ier. 3. Ibid. 6.

id sentis? Nonne probris lacessitus humiliatum te dicis, & nonne humiliatus confunderis, nonne & confusus erubescis?

II. PVNCTVM.

SED si iussus à Christo non taces & obmutescis, sicut tacuerunt mare & venti: graue tibi probrum & infame meritò nomen objicitur.

Nam cùm sint Creaturæ minus quam tu capaces præcepti, cùm sint omni cognitione destitutæ, omni affectu priuatæ; cùm Christum imperantem neque nosse neque audire possent, cùm nullis moueri minis aut præmiis; & tamen ita dicto fuerunt obedientes, vt ad ipsam Domini vocem sese prorsus continuerint; Tu contrà quidquid dicat, quidquid minetur, quidquid promittat, quidquid pro suo iure imperet; tu ratione præditus, tu fide instructus, tu saluandus aut damnandus nisi obsequaris; Tu contrà ire, tu contra niti & obluctari! Certe hoc probrosum, hoc infame, hoc est esse magis æstuosum & insanum quam ipsum mare! hoc est esse minus docibilem quàm ipsos ventos! hoc est esse minus rationalem & sensibilem quam ipsas Creaturas irrationabiles & insensibiles. Hoc est quod Scriptura dicit de Iracundis contra Diuinum
Gen. 49. imperium se obfirmantibus: *Maledictus furor eorum quia pertinax: & Indignatio eorum quia dura.* Et rursum: *In gente incredibili exar-*
Ecclesi. 16. *debit ira.* Paruane tibi aut leuia videntur ista probra?

III. PVNCTVM.

ERGO tibi propterea valde erubescendum quòd à Christo iussus in ira silere, non sileas, cùm venti & mare sileant eo iubente.
Ezech. 36. *CONFVNDIMINI & erubescite super viis vestris, ait Dominus Deus.* Siue in mari, siue in terra viam instituatis, videte vt omnia & mouentur & quiescunt ad verbum meum: vos vero nec moueamini nec quiescatis. *Confusio Ephraim capiet: & confundetur Israel*
Osea 20. *in voluntate sua.* Id est, nisi ipse se confundat confundetur: sed damno suo, nam illa ipsa voluntate qua mihi reluctatur, confundetur, cùm per eam confusioni hominum se exponet; *Et operie-*
Ps. 108. *tur sicut diploide, confusione sua,* sicut veste indutus ridicula despuetur. Sic plane Iracundi & rixantes deridentur. *Ira & furor,*
Ecclesi. 27. *vtraque execrabilia sunt.* Vide quæ de his plura in aliis partibus, & in hac etiam parte, Dominica 5.

Expende modò quantis nominibus magis obedire Deo tenearis quàm Creaturæ; Inquire quid obstet quò minus obsequaris; Libertatem aut fragilitatem ne accuses aut excuses; si enim liberum est tibi non obsequi, liberū est etiam cum Diuina Gratia obedire; Tua vna est malitia, impudentiá & audacia quam vt coerceas, Audi Sapientem: *Accipiet armaturam Zelus illius, & armabit Creaturam ad vltionem Inimicorum. Pugnabit cum illo orbis terrarum contra Insensatos.* Sap. 5. Audi & Prophetam seu ipsummet Dominum: *Audi popule stulte qui non habes cor, qui habentes oculos non videtis; & aures & non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus, & à facie mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari, Præceptum sempiternum quod non præteribit; & commouebuntur & non poterunt; & intumescent fluctus eius, & non transibunt illud: populo autem huic factum est cor incredulum & exasperans, recesserunt & abierunt. Et non dixerunt in corde suo, metuamus Dominum Deum nostrum.* Ier. 5. Audi denique Apostolum: *omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollatur à vobis.* Ephes. 4. Aduerte vt post clamorem iungit blasphemiam, quia ex clamore facilis est aditus ad blasphemiam, non eam tantum quâ iurando blasphematur, sed qua clamando multa contra Deum & proximum infanda pronuntiantur; Quod & alibi repetit: *Nunc autem deponite & vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro.* Col. 3. Hæc est iræ progenies: hæc sunt genimina viperarum, suo statim in capite conterenda.

FERIA QVARTA.

DE LEGIONE DÆMONVM IMPERIO CHRISTI EIECTA, EX POSSESSIS CORPORIBVS.

Legio mihi nomen est, quia multi sumus. Marci 5.

VERITAS PRACTICA.

Obedientia Dæmonum, nostræ est condemnatio inobedientiæ.

RATIO EST, Quia per quos patefit aut euidentius innotescit alicuius hominis crimen, hic per illos dicitur condemnari.

Sed per obedientiam Dæmonum euidentius innotescit crimen inobedientiæ nostræ.

Ergo illorum obedientia nostræ est condemnatio inobedientiæ: & motiuum ad eam corrigendam.

I. PVNCTVM.

ET exeunti Ei de naui statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo qui domicilium habebat in monumentis, & neque catenis iam quisquam poterat eum ligare, quoniam sæpe compedibus & catenis vinctus dirupisset catenas, & compedes comminuisset, & nemo poterat eum domare, & semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat clamans & concidens se lapidibus. Videns autem IESVM, à longe cucurrit & adorauit eum, & clamans voce magna, dixit, Quid mihi & tibi IESV, *Fili Dei altissimi, adjuro te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi; Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat eum; quod tibi nomen est? Et dicit ei, Legio mihi nomen est, quia multi sumus.*

Hæc & plura sanctus Marcus de hoc homine; Duos vero habentes Dæmonia & simul sanatos à Domino refert sanctus Matthęus, sed ille de quo singularis est sermo, erat singulariter & præcipuè diuexatus, atque in eo potissimum elucebat quid in animas efficeret Ille animarum Hostis qui sic in corpus desæuiebat.

Et verò admirare attentius tantæ multitudinis Dæmonum, quanta est legio, demissam & exactam obedientiam. Statim enim atque iussi sunt exire à corporibus, illicò exiere omnes; neque etiam in porcos qui illic aderant intrare ausi sunt, nisi Domino permittente; ac denique impetu quodam facto velut in signum

promptissimæ suæ obedientiæ præcipites inde in mare sese proripuerunt.

Non sic superbe! Non sic Impudice obedis Christo! quoties enim & à quo tempore tibi iubet, *Ne post concupiscentias tuas eas, & à voluntate tua auertaris?* Quid tu propterea? *Quoties*, inquit *volui, & noluisti?* Certe *hæc dæmonum obedientia, nostræ est condemnatio Inobedientiæ.* CONSIDERA *vehementer*, vt ait Propheta. Primò quidem quid sit aliquem ab alio condemnari satis declaratur & intelligitur, quando fit talis comparatio vnius cum alio, vt ex facta comparatione, crimen vnius aut culpa magis patefiat & euidentius agnoscatur. Sic Sapiens, *Condemnat Iustus mortuus viuos impios, & iuuentus celerius consummata, longam vitam iniusti.* Sic Dominus: *Viri*, inquit, *Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista & condemnabunt eam, quia pœnitētiam egerunt in prædicatione Ionæ; Et ecce plusquam Ionas hic. Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis. Et ecce plusquam Salomon hic.* Ac rursum ibidem: *filij vestri iudices vestri erunt.* Ah quàm multi subditi & inferiores sic futuri sunt Superiorum Iudices!

Ecclesi. 18.
Matth. 23.
Ier. 2.
Sap. 4.
Matth. 12.

II. PVNCTVM.

SED per obedientiam Dæmonum, euidentius innotescit crimen inobedientiæ nostræ.

Quo enim minus in illo suo statu quàm nos in nostro possunt obedire, certe eò nostra inobedientia apparet grauior. Tria sunt autem quæ id indicant; Primo sunt hostes Christi infensissimi, & Christus illis aduersarius odiosissimus; at certe durius est hostem suo velle obedire aduersario quàm amicum amico vel Domino gratioso. *Quid nobis & tibi IESV Nazarene, venisti perdere nos!* Deinde sunt obfirmatissimi in sua prauitate, & tamen cedunt Imperanti Christo; Id profecto arguit in homine non ita deprauato majorem quandam peruicaciam. *Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam.* Non est aqua frigida ex cisterna sicut ex fonte, qui est natiuus aquæ locus: sic neque malitia in homine sicut in Dæmone.

Marci 1.
Ier. 6.

Denique Dæmon nihil ex illa sua obedientia reportat meriti, nihilque præmij; homines vero propositam habent æternam Bea-

titudinem cœlestesque illas sedes vnde expulsi sunt Dæmones; *Neque locus inuentus est eorum amplius in cœlo.* Quis inde non videat quale vtriusque status discrimen ad obediendum; & quàm proindè euidentius innotescat nostra Inobedientia per illorum obedientiam? Adde auxilia, Gratias, collustrationes, motus & infinita propemodum adjumenta quibus ad obediendum excitamur: & quibus omnino destituti sunt Dæmones. Vnde præclare sanctus Anselmus dixisse dicitur: *Diabolus persistit in malitia Deo reprobante, ego vero Deo reuocante; Ille obduratur ad punientem, ego ad blandientem; etsi vterque contra Deum, ille contra non requirentem se, ego contra morientem pro me. Ecce cuius Imaginem horrebam, aspicio in me horribiliorem.*

Apoc. 12.

III. PVNCTVM.

Q*VAM ergo reddunt obedientiam Christo Dæmones, illa est nostræ condemnatio Inobedientiæ*; cum tanto grauior appareat nostra Inobedientia ex comparatione Dæmonum obedientiæ, quantò plura nos mouere deberent ad obediendum quàm illos. *Inimici nostri sunt Iudices:* aut certe grauissimi accusatores, & testes acerrimi. Sic in Apocalypsi, Dæmon dicitur *Accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.* Sic sanctus Augustinus fusissimè inducit illum accusantem & prouocantem Iudicem ad condemnationem nostram. *Aequissimè inquiet, Iudex iudica, Iudica meum esse qui tuus esse noluit; meus est, mecum damnandus est; Post renuntiationem vt quid inuasit pannos meos? Quid apud eum Impudicitia faciebat cui ipse renuntiauerat? Quid intemperactia? Quid auaritia? Quid ira? Quid cætera mea? Postremo æquissime, fugientem à me, confugientem ad te postea cum meis quibus renuntiauerat apprehendi, inuasorem detinui; In ipsa quodammodo mea possessione à me apprehensus est; Quid in theatro faciebat renuntiator turpium voluptatum? Meus esse voluit, & mea concupiuit. Iudica æquissime, quoniam quem tu non dedignatus es tanto pretio liberare, ipse mihi se postmodum voluit obligare. Poteritne os aperire is qui talis inuenitur, vt iustè Diabolo addicatur? Videte quid agatis:* Et quæ plura pergit.

Deut. 32.

Apoc. 12.

Ad Catechum. Tom. 6.

Vnde tandem illud concludendum ad seriam emendationem: *Omnia quæ locutus est Dominus faciemus, & erimus obedientes.* Vide *vt omnia*, cùm sit idem Dominus qui omnia iubeat, sicque nisi om-

Exod. 24.

nibus iussis obedias, nec forte vni obedies. Non erit obedientia Christiana sed politica; Nam cùm Christiana obediat Christo Domino quia Dominus est, æque obedit in vno atque in alio, quia æque in vno est Dominus atque in alio. Aut si quis non æque in vno obedit ac alio, non obedit ei quia est Dominus, sed quia sic sibi placet aut certe quia non displicet. *Quia verba mea non audierunt, & legem meam projecerunt. Vt quid mihi thus de saba affertis, & calamum suaue-olentem de terra longinqua? Holocautamata vestra non sunt accepta, & victimæ vestræ non placuerunt mihi.* Quasi diceret, quia ex omnibus verbis meis, & ex omni lege mea, vos ea tantum facitis quæ vobis placent & non alia, neque illa quæ facitis mihi placent. Hoc certe est sæpius expendendum. *Ier. 6.*

Vide in 1. parte, Die 4. Ian. & in Die Purificationis B. Virginis. In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 4. post Octau. Paschæ.

FERIA QVINTA.

DE SANATA MVLIERE HÆMORRHOISSA.

Et mulier quæ erat in profluuio sanguinis, annis duodecim, & fuerat multa perpessa à compluribus Medicis, & erogauerat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat. Marci 5.

VERITAS PRACTICA.

Iniquè multum agunt, qui tam multa agunt sanando corpori: tam pauca, seruandæ animæ.

RATIO EST, Quia inique multum agunt qui ius æquum seu æquitatem iuris, in debitis persoluendis obseruandam, multum peruertunt.

Sed qui tam multa agunt sanando corpori, tam pauca seruandæ animæ, ius æquum seu æquitatem iuris in debitis persoluendis obseruandam multum peruertunt.

Ergo iniquè multum agunt: & corrigenda talis iniquitas.

I. PVNCTVM.

Matth. 8. Marci. 5. Luc. 8.

HISTORIA huius sanatæ Mulieris fusissimè describitur à tribus Euangelistis, plurimamque præbet meditandi materiam ex variis quibus insignitur circumstantiis. Tu si vacat, reuolue aliquas; Tùm quia eò nos ducit finis & scopus Hebdomadæ, in his diutius hære quæ referuntur de cura & solicitudine quam habuit mulier pro recuperanda valetudine. Vide vt complures consulit medicos, nullis parcit impensis, nullis laboribus, imo sua omnia erogat, & adeo non conualescit propterea quin deterius in dies habeat. Contemplare vt auditis miraculis quæ de Christo Domino euulgabantur, inquirit apud se tacita modum quo illum adeat; Cùm enim lege prohiberetur propter lethalem morbum sese immiscere turbæ, quid faciat? Audebitne se prodere? Nonne inde probrose expelletur, & tamquam legis rea punietur? Sic ergo apud se statuit non palam apparere, nec aperta voce sanitatem postulare, sicut alij infirmi precabantur; sed clancularium & occultum quemdam accessum meditatur qui à nullo deprehendi possit; *Accessit*, inquit Euangelista, *retrò, & tetigit fimbriam vestimenti eius: dicebat enim intra se, si tetigero tantum fimbriam vestimenti eius, salua ero.* Et reuera sic accidit, nam *confestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpore quia sanata esset à plaga.* O quam mirus est artifex amor nostri! quàm ingeniosa est cura sanandi corporis! Et quidem non est propterea incusanda hæc Mulier quam ipse Dominus notam fecit omnibus & laudauit; neque alioquin arguenda est moderata cura valetudinis & bene ordinatus corporis amor; sed cùm tam multa fiant & tolerentur ab hominibus pro sanando corpore, tam pauca vero pro anima quæ longe grauioribus iacet in morbis & negligitur; merito id iniquum censeri debet & pluribus deplorari, vt remedium aliquod afferatur. Sic ergo est, *Inique multum agunt qui tam multa agunt sanando corpori: tam pauca seruandæ animæ.*

Ratio

Ratio tam æqua est & euidens quàm ipsa æquitas quæ seruari debet in debitis persoluendis. Sicut enim Ius quoddam æquum est quo & debita teneris persoluere, & cui plura debeas, plura restituas, quantum possis: ita plane iniquum est si debita non soluantur, cùm solui possint: & tanto magis apparet iniquitas, quantò magis peruertitur illius iuris æquitas. Tanto magis autem peruertitur, quanto magis possis omnibus omnia reddere; & tamen malis minus egenti & cui minus debes, sua omnia & cumulata reddere, quàm magis egenti & cui plura iure æquiori debes sua restituere, defraudesque Creditorem bona suorum parte.

Aperta est Prosopolipsia seu acceptio personarum, quæ Diuino & humano iure prohibetur. *Nulla erit distantia personarum*, ait Dominus. *Si personas accipitis*, inquit sanctus Iacobus, *peccatum* Deut. 1. *operamini, redarguuti à lege*. Denique nihil commendatius quàm Iacobi 2. ne quid inique fiat, *Nolite iniquum aliquid facere in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Statura iusta, & æqua sint pondera.* Leuit. 19. Rem metire ex teipso, nonne velles ius tuum tibi seruari? Nonne velles tantum tibi reddi quantum debetur? Nonne de iniquitate debitoris expostulares, si cùm posset persoluere, non solueret? Nonne iudicaretur posse, si quod tibi debet & negat, redderet alteri cui non debet? *Quid à vobis ipsis non iudicatis quod iustum est?* Luc. 12. dicebat Dominus.

II. PVNCTVM.

SED qui tam multa agunt sanando corpori, tam pauca seruandæ animæ, Ius illud æquum seu æquitatem iuris in persoluendis debitis multum peruertunt, & cui minus debent, plura reddunt: cui plura debent minus restituunt.

Sunt enim Corpus & Anima duo veluti Creditores quibus quod suum est, omni ex iure debemus. Corpori autem longe minus debemus quàm animæ, nam si de animæ salute ageretur, si de periculo, si de damno aliquo, si vel vno veniali peccato lædenda esset Anima, Corpus ipsum prius esset exponendum flammis quàm lædendæ animæ consensus dandus. *Quam enim dabit homo commutationem pro Anima sua?* Et vero etiam minus est egens corpus quàm Matth. 16. anima. Nam primo paucis contentum est corpus: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus:* At verò animæ tam 1. Tim. 6.

multa sunt necessaria quàm multa sunt debellanda desideria, *quæ militant aduersus illam.*

Deinde, Superiores ac Diuina ipsa prouidentia in se quodammodo susceperunt curam corporis reique necessariæ ad vitam sustentandam, vetatque Christus ne de illa soliciti simus: è contra

Matth. 6. *1. Pet. 1.* quæ sunt animæ, *curam omnem subinferamus* oportet, nulla vt illi

Deut. 4. desint. *Custodite soliciè animas vestras.*

Denique quando aliquid, quando vel ipsa vita deesset corpori, dum sua non desit animæ, quid tandem inde grauius, cùm sit tandem moriturum corpus, atque ex statu animæ resurrecturum, siue in vitam siue in mortem sempiternam? Animæ autem status tanti nostra refert, quanta quanta est ipsa cœlestis & æterna Beati-

Matth. 6. tudo! *Nonne itaque anima plus est quàm esca?* Ac proinde si plus de esca & de corpore soliciti simus quam de anima, nonne peruertimus omnem iuris æquitatem? Nonne plus redditur cui minus debetur? Nonne minus ei redditur cui plus & iure potiori debetur? Esto reddas quod debes corpori, esto id illi debeas quod ei soluis;

Eccles. 37. at cur animæ non idem pendis? *Est sapiens, animæ suæ sapiens,* inquit Ecclesiasticus, quasi diceret, hæc est nota veri & iusti sapientis, si quod sapit, conferat animæ suæ; nam quidquid aliud sapit, non recte sapit. Vnde & Idem apposité: *Fili in mansuetudine serua ani-*

Ibid. 10. *mam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam suam?*

III. PVNCTVM.

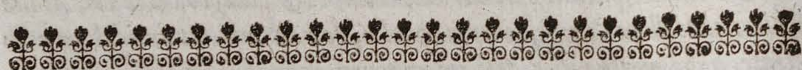
INIQVE *igitur multum agunt qui tam multa sanando corpori agunt, tam pauca seruandæ animæ*; Quia quantum agunt contra æquitatem iuris in persoluendis debitis obseruandi, tam inique agunt: multum autem agunt contra illam iuris æquitatem quæ sic præscribit suum vnicuique reddendum vt cui plura debes, plura reddas. Illi autem Iure hoc violato, cui minus debent plura reddant,

Ps. 81. & minus reddant cui plus debent. *Vsquequo iudicatis iniquitatem & facies peccatorum sumitis?* Nempe sicut in acceptione personarum Ius fasque peruertitur, quòd peccatores præferantur Innocentibus, quia illi externa facie plus feriunt oculos, & mouent animos: ita dum corpus præfertur animæ, secundum faciem iudicatur, &

ſecundum eam faciem quæ peccatorum eſt, quatenus hinc omne peccatum oritur, quod corpus pluſquam anima, & terrena pluſquam ſpiritualia foueantur. Hoc eſt videlicet Iniquum de quo Sapiens: *Diſcede ab Iniquo, & deficient mala abs te*, Id eſt, caue hanc iniquitatem qua corpus pre anima colitur, & cauebis omnia mala. Eccleſ. 7.

Hæc eſt etiam Iuſtitia de qua Idem Sapiens, *Pro Iuſtitia agonizare pro anima tua, & vſque ad mortem, certa pro iuſtitia*: Quaſi diceret, etiamſi pereat corpus, ſeruanda eſt animæ quæ debetur iuſtitia, & licet in ea ſeruanda ſit labor & certamen, non eſt detrectandum tale certamen pro tali cauſa. *Denique debitores ſumus non carni, vt ſecundum carnem viuamus. Obſecro itaque vos fratres per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum. PRIMAS apud nos curas quæ prima habentur, obtineant*, inquit ſanctus Eucherius, *ſummaſque ſibi ſolicitudinis partes, quæ ſumma eſt vindicet: hæc nos occupet in præſidium ſui, iam non plane prima, ſed ſola omnia vincat, eo ſtudio quo præcedit omnia.* Ibid. 4. Rom. 8. Ib. 12. Ep. Par. ad Valer.

Vide in 4. parte, Dominica 18. & 23. Videri etiam poſſet diſcurſus viceſimus octauus tertiæ partis de ordine vitæ & morum, Vbi expreſſe agitur de Iuſtitia, ſi qua eſt, ad ſeipſum.

FERIA SEXTA.

DE FILIA PRINCIPIS IAIRI RESSVSCITATA.

Puella ſurge; & reuerſus eſt ſpiritus eius, & ſurrexit continuò. Lucæ 8.

VERITAS PRACTICA.

Quam Chriſto debet anima ſubjectionem, debet ita in corpore reddere, ac extra corpus.

RATIO EST, Quia quod æquè debet omnia Christo, debet hoc æque Christo reddere, quocumque in statu sit.

Sed æque debet Christo subjectionem, dum hîc viuit in corpore ac dum est extra corpus.

Ergo hanc ita debet in corpore, ac extra corpus, subjectionem Christo reddere. Quod certe est valde rarum.

I. PVNCTVM.

Matth. 9. Marci 5. ANTEQVAM sanaret Dominus Mulierem illam de qua in præcedenti Meditatione actum est, venerat quidam princeps Synagogæ, Iairus nomine, ipsum rogaturus pro filia duodenni quæ in extremis erat; Cúmque annuisset Dominus atque in ipso itinere hæmorrhoissam curasset; Ecce è domesticis Iairi quidam accurrens dicit ei, *Quia mortua est filia tua, noli vexare illum.* IESVS *autem audito hoc verbo, respondit patri puellæ, noli timere, crede tantùm & salua erit. Et cùm venisset domum, non permisit intrare secum quemquam, nisi Petrum & Iacobum & Ioannem, & Patrem & Matrem puellæ. Flebant autem omnes & plangebant illam; At ille dixit, nolite flere, non est mortua puella, sed dormit. Et deridebam eum scientes quod mortua esset. Ipse autem tenens manum eius, clamauit dicens Puella surge. Et reuersus est spiritus eius & surrexit continuò.* (Luc. 8.)

Hæc sanctus Lucas, quæ singula possent fructuosè considerari, sed postrema præcipue verba, quæ promptissimam animæ in suum corpus reuocatæ obedientiam exhibent. Hoc enim mirum & consideratione dignissimum quod cùm animæ separatæ à corporibus quocumque in loco & statu à Christo Iudice omnium, constituantur, sic obsequentes sunt, vt nonnisi eius nutu moueantur: & tamen illæ ipsæ animæ dum conjunctæ sunt suis corporibus, ita ipsi Christo repugnantes sunt vt vix illi obsequantur. Quot enim sunt vitia aut peccata cuiuslibet hominis, tot sunt repugnantis Christo animæ motus. Quod cùm sit valde inordinatum, contrà statuitur hac vtilissima & maxime Practica Veritate, *Quod quam Christo debet anima subjectionem, debet ita in corpore reddere ac extra corpus.*

Ratio est tam facilis & euidens vt vix aliis notioribus terminis declarari possit. Quid enim notius & manifestius quàm si plura di-

uersi generis cuipiam ex æquo debeas, sic etiam ex æquo tenearis omnia reddere quantum in tua situm erit potestate? Cur enim vnum reddas & non aliud, cum istud aliud perinde debeas ac illud vnum? Si tota ratio est cur illud reddas quia debes: Cur non aliud similiter reddas, cum hæc eadem insit ratio, quia debes? *Reddite omnibus debita*, inquit Apostolus, *Cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.* Nec dicas te tam multa Christo debere vt his omnibus exoluendis par numquam futurus sis; Nam quæ potes saltem debes exoluere, & nihil à te exigitur quod non possis cum Gratia. *Vnicuique sicut Dominus dedit.* Rom. 13. 1. Cor. 3.

II. PVNCTVM.

SED *æque anima debet Christo subjectionem & obedientiam dum hic viuit in corpore, ac dum est extra corpus.*

Cur enim debet extra corpus nisi quia Dominus est, nisi quia Redemptor est, nisi quia Iudex est, aut quidquid tandem dicas quo anima exuta corpore obligetur se Christo subjicere, nonne hoc totum dici potest & debet quando est induta suum mortale corpus? Nonne tùm æquè Christus est eius Dominus, eius Redemptor, eiusque Iudex? Nonne idcirco expressè dictum ab Apostolo, *Quod nemo nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur: siue enim viuimus, Domino viuimus: siue morimur, Domino morimur*: Vnde & concludit, *Siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus.* Quasi aperte diceret, sicut perinde Domini sumus siue viuimus, siue morimur; sic perinde debemus illi tanquam Domino nostram subjectionem & obedientiam, dum viuimus, atque dum mortui sumus. Quod & confirmat sic consequenter pergens: *In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.* Id est, hoc ex æquo promeruit Christus vt omnium pariter dominetur siue illi sint viuentes, siue mortui: nec minus illi debent qui viuunt quam qui mortui sunt. Sic & sanctus Ioannes, *Omnem*, inquit, *creaturam quæ in cœlo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo omnes audiui dicentes: Sedenti in throno, & Agno, benedictio & honor & gloria, & potestas in sæcula sæculorum.* Nempe agnoscunt omnes tam viuentes quam mortui se debere honorem & obsequium Deo ac Domino suo Christo. Auderesne tu id negare debitum? Rom. 14. Apoc. 5.

III. PVNCTVM.

QVAM *igitur Christo debet anima subjectionem, debet ita in corpore reddere, atque extra corpus*: Nam debet æque reddere quod æque debet: æquè autem hanc subjectionem debet dum est in corpore: Cur non illam igitur æque reddat? *Nonne Deo subjecta erit anima mea, nam & ipse Deus, salutaris meus, susceptor meus.* (Ps. 61.) *VSQVEQVO non vis subjici mihi?* (Exodi. 10.) An quia dum est in corpore anima, libertatem habet resistendi Christo, quam non habet dum est extra corpus? Itane vero libera est anima vt libertate abutatur? Numquamne se Christo nisi coacta, aut ex necessitate subjiciet? Numquamne libere, numquamne volens lubensque Christo se suo totam tradet? Quandonam verò sic libere lubenterque se dabit nisi dum viuit in corpore, nisi dum sua potitur libertate? Tantum ergo abest vt quia modo libera est anima, modo non se debet subjicere, quin potius quia modo libera est, modo id debet, vt quod est in subjectione pretiosius, nempe libertas, non subtrahatur, fiatque subjectio libera, voluntaria, læta & accepta, *Non ex tristitia aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus.* (2. Cor. 9.)

Alioquin certe expauendum illud Christi decretum: *Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me.* (Luc. 19.) De solis viuentibus loquitur, nam nullus mortuorum Illi repugnat. Sic autem propterea de viuentibus loquitur quia noluerunt, quia libertate abusi sunt, quia cùm possent obedire vel resistere, maluerunt resistere quam obedire. Quòd autem de his loquitur, tremendum plane est, nempe vt in sua rebellione moriantur, non resipiscant, non conuertantur, sed sicut in Christo non vixerunt, ita nec in illo moriantur. O deplorandum vitæ & mortis statum! *Verumtamen Deo subjecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea.* (Ps. 6.) Si quid propterea patiendum est vt te illi subjicias, dabit tibi quod possis.

Vide in 2. parte, Feria 3. Hebdom. Quinquagesimæ, In 4. parte, Sabbato Hebdom. 15.

SABBATO.

DE DVOBVS COECIS A CHRISTO DOMINO ILLVMINATIS.

Secuti sunt Eum duo cæci clamantes. Matth. 9.

VERITAS PRACTICA.

Quæ magis est oculata Concupiscentia, magis est cœca.

RATIO EST, Quia quæ magis est oculata Concupiscentia, magis seu melius videt & sequitur quæ sunt corrupti mundi & deprauatæ naturæ.

Sed talis Concupiscentia magis est cæca, vt quæ minus videat quæ sunt Gratiæ & Rationis.

Ergo quæ magis est oculata Concupiscentia, magis est cæca: proindeque illi est magis prospiciendum.

I. PVNCTVM.

TRANSEVNTE inde IESV sequuti sunt Eum duo cæci clamantes & dicentes, miserere nostri, fili Dauid. Cùm autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis IESVS, creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei, vtique Domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens, secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum: & comminatus est illis IESVS, dicens, videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt Eum in tota terra illa. Id est diuulgauerunt, quia non erat præceptum, sed mysterium, vt aiunt Interpretes, nempe ad exemplum humilitatis, quantum in nobis *Vide Estium.*

est, optemus potius nostra præclarè facta esse secreta quàm euulgata. Quod si aliquando Christus permisit aut etiam suasit vt quæ fecerat enarrarentur, hanc adhibebat cautionem, vt Deo referretur Gloria. *Redi in domum tuam*, inquit, *& narra quanta tibi fecit Deus*. (Luc. 8.)

Quæ & alia huius Miraculi propria postquàm tantisper ad fructum expenderis, contemplare attentius ad fructuosissimam praxim, quàm sit occulata simul & cæca concupiscentia; quamque eo magis sit cæca quàm oculata.

(Ep. 38.) Ratio ex illis est quas semini similes ait Seneca, *Quod quamuis sit exiguum, cùm occuparit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur. Idem facit Ratio, non latè patet si aspicias, in opere crescit: pauca sunt quæ dicuntur, sed si illa animus bene exceperit, conualescunt & exurgunt. Eadem est inquam præceptorum condicio quæ seminum, multum efficiunt: etsi angusta sunt tantum, vt dixi, idonea mens rapiat illa & in se trahat, multa inuicem & ipsa generabit, & plus reddet quàm acceperit.*

(Serm 15. in Cant. ex 31. Prou.) Hoc ipsum sanctus Bernardus aliter exprimens, *Fortis*, inquit, *mulier Sapientia misit manum ad colum, & digiti eius apprehenderunt fusum. Nouit enim modicam lanam vel linum in longum producere filum, atque in telæ extendere latitudinem.*

Sic Ratio Veritatis propositæ paucis multa complectitur quæ cuique facile est in longiora protrahere. Primò quidem quid vulgarius & quid fusius ad omne dicendi genus, quam quod prima Propositione præmittitur, eam esse magis oculatam concupiscentiam quæ melius videt quæ sunt deprauata in mundo & in carne? Hi sunt scilicet Sapientes huius sæculi, *Sapientes vt faciant mala*. (Ier. 4.) Quorum Sapientia *non est desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica*; (Iac. 3.) In quibus sancti Iacobi verbis triplex illa concupiscentia quæ à sancto Ioanne describitur, potest intelligi, *Concupiscentia oculorum* (1. Ioan. 2.) eadem scilicet est quæ *terrena* & occulatos in terrenis bonis comparandis suos facit. *Oculos suos statuerunt declinare in terram*. (Ps. 16.) CONCVPISCENTIA *Carnis*, Ipsa est quæ *animalis* dicitur & in exquisitis deliciis procurandis acute perspicit: & oculos habet *per res varias fornicantes*. (Num. 15.) SVPERBIA *denique vitæ*, Diabolica est Sapientia qua ipse Diabolus excelluit in suam perniciem, & qua primos nostros parentes vt deciperet, *Aperientur*, (Gen. 3.) inquit, *oculi vestri, & eritis sicut Dij, scientes bonum & malum*. Hi

sunt

ſunt elati & ſublimes oculi vt deſpiciant quidquid infra ſe vident, & æmulentur atque ambiant quid ſupra ſe conſpiciunt eminentius.

O quam præclare Sapiens: *Domine Pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſiderium auerte à me. Aufer à me ventris concupiſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me, & animæ irreuerenti & infrunitæ ne tradas me.* Eccleſi. 23.

II. PVNCTVM.

SED *talis concupiſcentia magis eſt cœca vt quæ minùs videt quæ ſunt Gratiæ & rationis.* Dubitari non poteſt quod ſi minus hæc videt quæ ſunt magis videnda, quin ſit magis cœca. *Nam quis cæcus niſi ſeruus meus,* ait Dominus, Id eſt, niſi qui profitetur ſe mihi ſeruire, & non vult videre quæ ſunt mei ſeruitij, dum per concupiſcentiam ſuam prauam, nimis acutè videt quæ ſunt mundana & ſenſualia. Quod autem ij qui perſpicaces ſunt & in mundanis oculati negotiis, minus videant quæ ſunt diuina & ſpiritualia, ſic aperte Scriptura vtriuſque Teſtamenti, *Videntes,* inquit, *videbitis, & non videbitis.* Id eſt, quo tempore terrena magis videtis, minus Cœleſtia videbitis. Quid breuius ſimul & clarius? Iſ. 42. Iſ. 6. Matth. 13.

III. PVNCTVM.

QVAE *eſt ergo magis oculata concupiſcentia, magis eſt cœca.* Quia illis ipſis rebus mundanis quibus exercitatos habet oculos excœcatur velut offuſa quadam caligine quæ vel naturaliter vel ſupernaturaliter vel etiam artificialiter obuenire poteſt. Primò quidem naturaliter, quatenus *animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei, ſtultitia enim eſt illi, & non poteſt intelligere quia ſpiritualiter examinatur,* Quaſi diceret Apoſtolus, cùm ratio & regula dignoſcendi res ſpirituales ſit ab illa longe diuerſa qua res mundanæ & ſenſuales tractantur, hinc fit naturaliter vt qui in his mundi & ſenſuum rebus peritiores ſunt, ſint imperitiores in ſpiritualibus: non modo quia in iſtis non ſunt exercitati, ſed quia in aliis oppoſitis ſunt valde verſati, à quibus deſumunt principia iudicandi de rebus etiam oppoſita. *Palpauimus ſicut cæci parietem, & abſque oculis* 1. Cor. 2. Iſ. 59.

attrectantes impegimus in meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui. Sic illi apud Prophetam.

Secundò id contingit supernaturaliter, recedente scilicet diuino lumine quo qui priuantur quid nisi cœci & caliginosi sunt?

Deut. 28. *Percutiet te Dominus amentia & cœcitate à furore mentis vt palpes in meridie sicut palpare solet cœcus in tenebris, & non dirigas vias tuas.*

Tertiò denique fraude & artificio Dæmonis qui quos magis possidet magis excœcat, ne videant miserandum suum statum & emergant. *In quibus*, inquit Apostolus, *Deus huius sæculi excœcauit*

2. Cor. 4. *mentes infidelium, vt non fulgeat illuminatio Euangelij gloriæ Domini qui est Imago Dei.* Idcirco enim dicitur Dæmon Deus huius sæculi, quod sic amatores sæculi possideat vt ab eis colatur velut Deus, sicque illos dementet & excœcet ne videant aut intelligant quem colunt

Ephes. 4. Deum. *Tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei, per ignorantiam quæ est in illis, propter cœcitatem cordis ipsorum.* Quasi diceret, cùm ad videndum, opus sit lumine & facultate videndi, neutrum illi habent, nam & versantur in tenebris, & cœci sunt.

Potestne miserius aliquid fingi? Et tamen quàm multi ambiunt & sectantur illam oculatam concupiscentiam qua mundo appa-

Apoc. 3. rent Sapientiores? *Et nesciunt quam sint cœci & nudi & miseri & miserabiles. Collyrio inunge oculos tuos vt videas.* Vide passim Verbo, *Concupiscentia.*

DOMINICA
DECIMA POST PENTECOSTEN.

DE PHARIZÆO ET PUBLICANO.

Duo homines ascenderunt in templum vt orarent, vnus Pharizæus, & alter Publicanus.

VERITAS PRACTICA.

Omnes insipiétes & infœlices supra modum, Superbi. *Sapient. 15.*

IN TEXTU Libri Sapientiæ sic legitur, *omnes enim insipientes & infœlices supra modum animæ superbi*, Id est, supra quam naturaliter fieri soleat; Seu clarius ex Lectione Complutensi, vbi habetur *animæ suæ*, sic tota potest reddi sententia: omnes superbi magis sunt suo vitio insipientes & infœlices quam si naturali defectu tales essent; Et hoc pronuntiatur literali sensu de inimicis populi Dei; accommodatitio autem & morali, de superbis omnibus, & ijs præsertim qui sua ventitantes vt Pharizæus, inde laudem venantur. Vox verò *animæ* quia paulò erat obscurior, omitti potuit in exprimenda Veritate Practica, sine vlla vllius Scripturæ sensus injuria. Cur porrò tales superbi dicantur & reuera sint supra modum insipientes & infœlices:

RATIO EST, Quod qui sua meliora & solidiora bona commutant in leuissima & nullius pretij, sunt insipientes & infœlices supra modum & supra morem communem.

Sed tales superbi sua meliora & solidiora bona commutant in leuißima, & nullius pretij.

Ergo sunt supra modum insipientes & infœlices. Quod certe attentius cogitanti potest esse opportunum ad cauendam superbiam.

I. PVNCTVM.

QVÆ in Euangelio hodierno exhibetur Parabola de superbo Pharizæo & humili Publicano, notior est quàm vt hîc fusius enarretur. Et quia finis & scopus Parabolæ videtur eò spectare vt demonstret quàm sint stulti & miseri qui se aliis præferunt, & qui se suâ superbiâ denudant bonis suis: idcirco visa est Sapientis sententia opportunè conjungi posse ad Christi Domini Verba & mentem: atque inde hæc proponi Veritas quæ modò attente consideretur: *Quod omnes insipientes & infœlices sunt supra modum superbi.* Emphasim quandam habet illud *supra modum:* Et duo illa simul iuncta *insipientes & infœlices* tam apta sunt ad superbiam quæ ex benefactis oritur retundendam, quàm apte conueniunt illis superbis qui se suaque iactitant. Quàm verò aptè conueniant, hæc suadet Ratio. Quid enim insipientius & infœlicius quàm si multo labore bona tibi quædam compararis, tu vel illa nullo delectu prodigas, vel in leuiores quasdam & nullius pretij reculas vltrò commutes, & transferas? Vix talis insipientia reperitur inter homines, nimis sunt tenaces suorum bonorum: & quo bona sunt solidiora & veriora, naturalis eorum amor ita mentem humanam occupat, vt vix ab eorum affectu & possessione diuellatur. Vnde rectè supra modum ordinarium & supra communem agendi morem illi dicendi erunt insipientes qui se suis ita denudarunt bonis, vt tanto infœliciores indè euadant & miseriores, quanto erant fœlices & beati si sua conseruassent.

Ecclesi. 33. *Audite me magnates*, inquit Sapiens, *& omnes populi, & Rectores Ecclesiæ, auribus percipite: Filio & mulieri, fratri & amico non des po-*

testatem super te in vita tua: & non dederis alij possessionem tuam, ne forte pœniteat te, & depreceris pro illis. Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim vt filij tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In die consummationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exitus tui distribue hæreditatem tuam. Quasi diceret, si sapis ne te vmquam bonis tuis exuas quamdiu his eges: aut si te his exuis, experieris tuo damno quam insipienter egeris.

Mirum certe quod sic sacer Author de bonis perituris satagat, *Numquid de bobus cura est Deo?* Numquid de bonis illis caducis cura est illi? Oportet certe hic esse aliquid mysticum, & sicut quando de bobus lex facta est, non tam boues spectabat quam operarios Euangelicos, vt ipse Apostolus interpretatur, sic quando de bonis illis temporalibus non dimittendis tāta in Scripturis habetur cautio, multo magis de spiritualibus intelligenda est. *Adhuc & vos sine intellectu estis? SPIRITVALIS iudicat omnia: & ipse à nemine iudicatur.* Id est, longe melius potest iudicare de temporalibus, quam possit animalis iudicare de spiritualibus.

1. Cor 9. Deut 25. Matth. 15. 1. Cor. 2.

II. PVNCTVM.

SED tales superbi suis se vltro bonis exuunt, aut quidquid habent melius, commutant in res leuissimas & nullius pretij.

Dum enim bonis suis operibus superbiunt & inflantur, nonne tùm eorum se fructu priuant? Nonne tum recipiunt mercedem suam sicut dicebat Dominus, nonne tùm potius se pœna dignos exhibent quam vllo præmio? Quid solidius, quam quod sibi in omnem æternitatem bonum comparauerant? Quid melius eo bono quàm quo boni efficimur? Quid contra leuius est quam inanis iactantia aut popularis ille rumusculus quem superbi consectantur & cui promerendo sua benefacta omnia profundunt & transmutant? *Ambulauerunt post vanitatem & vani facti sunt.*

Matth. 6. Ier. 2.

Sancti omnes Patres hoc vel vno maxime superbiam seu vanitatem exagitant quod nos nostris bonis exspoliet. Sic præclare sanctus Cyprianus: *Iejunij vel virtutum sudoribus laus importuna se ingerit, & subtilissimis aculeis penetrans animam dum extollit, emollit, & pungit dum vngit; Virtutem in hypocrisim vertit, & simpliciter inchoata peruertit; quasi tinea quod integrum erat rodit & occupat, & sanctitatis fundamenta euellit & dissipat. Mens hoc veneno imbuta in mi-*

l. de Cardin. Ch. oper.

seriis deliciatur, & occupata hæc scabie, in vlceribus gloriatur. Religio fit superstitio, & succedit ei ambitio subornata; extincto spiritu, quatriduano cadaueri solum supersunt exuuiæ, Virtutis species exanimis, & simulachrum sanctitatis.

In Const. Mon. c. 11. Sic sanctus Basilius: *Fugiamus inanem gloriam, dulcem spiritualium operum spoliatricem, iucundum animarum nostrarum hostem, tineam virtutum, blandissimam bonorum nostrorum deprædatricem, eandemque mellis illitu, fraudis sui veneni coloratricem, & mortiferi hominum mentibus poculi porrectricem. Quod opinor ea de causa facit vt vitio se illi auidius ingurgitent, nec vlla illius expleantur satietate. Dulce quid humana imperitis gloria est.*

l. 34. Mor. c. 18. Sanctus quoque Gregorius: *Alia vitia eas solummodo virtutes impetunt quibus ipsa destruuntur, vt videlicet ira patientiam, libidò continentiam expugnet: superbia autem nequaquam vnius virtutis extinctione contenta, contra cuncta animæ membra se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus, corpus omne corrumpit, quasi tyrannus quidam, obsessam ciuitatem intercipit, & quò ditiorem quemque cœperit, eo in dominio durior exurgit, quia quo amplius res virtutis sine humilitate agitur, eò latius ista dominatur.* Et post multa de damnosis eius effectibus sic pergit propius ad rem nostram: *Sed tanto facilius ruina sequitur, quanto apud se quisque impudentius exaltatur. Hinc enim scriptum est, ante ruinam exaltatur cor. Hinc per Danielem dicitur: In aula Babylonis deambulabat rex, respónditque & ait: nonne hæc est Babylon magna quam ego ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meæ, in gloria decoris mei? Sed hunc tumorem quàm concita vindictæ ira represserit, illico adjunxit dicens: Cum adhuc sermo esset in ore regis, vox de cœlo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonozor rex, regnum transiet à te, & ab hominibus te ejicient, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua, fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te. Ecce quia tumor mentis vsque ad aperta verba se protulit, patientia Iudicis protinus vsque ad sententiam erupit, tantóque hunc distinctius perculit quanto se eius superbia immoderatius erexit; & quia enumerando bona dixit in quibus sibi placuit, enumerata mala in quibus feriretur, audiuit.*

Nonne hoc est suis se bonis exuere, & non modo in res nullius pretij, ea permutare, sed in certam perniciem & damnum suum effundere?

III. PVNCTVM.

OMNES *ergo insipientes & infœlices supra modum sunt superbi.* Quia sic se suis priuare meritis, sic se suorum fructu laborum & operum defraudare pro leuicula gloria non nisi valde & supra modum insipientis est atque infœlicis: nec vix in alio genere reperias hominem qui sic temere & insane res alicuius pretij patiatur sibi perire, *Vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam.* Vnde apte Propheta, postquam superbo dixit, *Superbia cordis tui extulit te:* Et quæ plura prosequitur, tum hæc addit, *si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficentia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, Numquid saltem racemum reliquissent tibi?* Quasi diceret, Nonne lugeres tibi tua sic ab hostibus abripi? Et tamen non luges quæ à te aufert superbia! Quæcumque hostes rapiunt, terrena sunt, caduca sunt; neque sic omnia rapiunt quin aliquid domi vel in agro relinquant: sed quæ aufert superbia, spiritualia sunt, æterna sunt, diuina sunt, & sic omnia simul bona deprædatur, nihil plane vt supersit. Luc. 12. Abdias.

Hinc etiam apte monebat Sapiens: *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.* De hac superborum stultitia fuse Diuus Chrysostomus: de illorum vero infœlicitate prudenter sanctus Augustinus in Psalmos, vbi hos versus exponit, *Redde retributionem superbis, & donec fodiatur peccatori fouea.* NAM *& ille,* inquit, *peccator fuit Publicanus qui oculos eliserat in terram, & percutiebat pectus suum dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. Sed quia superbus non erat, Deus autem reddet retributionem superbis: non illi, sed talibus fodiatur fouea donec reddat retributionem superbis. Ergo quod ait, fodiatur peccatori fouea, superbos intellige. Quis est superbus? Qui in confessione peccatorum pœnitentiam non agit vt sanari per humilitatem possit. Quis est superbus? Qui illa pauca quæ videtur habere bona, sibi vult arrogare, & derogat misericordiæ Dei. Quis est superbus? Qui etiamsi Deo tribuat bona quæ facit, insultat tamen his qui illa non faciunt, & extollit se super illos. Nam & ille Pharizæus, Gratias tibi ago, inquit: non dixit ego facio,* Et post multa Ecclesi. 6. Hom. 39. Ps. 93.

de illo, *quantum se extulit, cum dicit, quia non sum sicut Publicanus iste? Ille superbus erat in bonis factis: Iste humilis in malis factis. Videte fratres, magis placuit Deo humilitas in malis factis, quam superbia in bonis factis: sic odit Deus superbos.*

Nonne times hoc Diuinum odium? Cur non times ergo superbiam quæ illud prouocat odium? Cur non ergo times humanas laudes quibus illa superbia prouocatur? *Noli extollere te in faciendo opere tuo.* *Eccles.* 10.

Porrò contra Superbiam, Præsumptionem, Iactantiam, & similes infœlicis huius insipientiæ fœtus, hæ valere possunt pro variis ad quos dirigentur variandæ Veritates:

Nulla re homo quantumuis gloriosa gloriari potest.

Ad laudes nostras tremere potius conuenit quàm exultare.

In 1. *parte, Fer.* 2. *&* 4. *Hebdom.* 2. *Aduentus.*

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. *parte, Feria* 6. *Hebdom. Septuages.*

Nimia firmitas, infirmitas.

In 2. *parte, Fer.* 2. *Hebdom. Sexages.*

Sicut vinum nouum, sic nouus honor maximè temperandus.

In 2. *parte, Fer.* 2. *Hebd.* 2. *post Oct. Paschæ, & tota pene Hebdomada.*

Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt.

In 3. *parte, Dominica* 4. *post Pentecosten.*

Qui suam Iustitiam facit vt videatur, maximam quæ fieri possit injustitiam, videtur facere.

In 3. *parte, Sabbato Hebdom.* 5. *post Pentec.*

Primæ petioni Dominicæ prima se opponit superbia; Quod illa petit, hoc ista impetit.

In 3. *parte, Feria* 2. *Hebdom.* 6. *post Pentec.*

Quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 11.

Superbo maxime formidandum Diuini tribunal Iudicij.

Claritas quæ ab hominibus accipitur, mera est obscuritas.

Ne diuina pereat fides, pereat potius humana gloria.

In 3. parte, Feria 5. 6. & Sabbato Hebdom. 12.

Nemo sui boni bonus Iudex.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 14.

Si cum nostris vitiis nostræ virtutes comparentur, plus nostris vitiis inhonoratur Deus, quàm nostris virtutibus honoretur.

In 4. parte, Sabbato Hebdom. 19.

PLVRA vide in 4. parte, Dominica 16. ad hæc eadem quæ recurrunt Domini verba: *Omnis qui se exaltat humiliabitur: & qui se humiliat exaltabitur.* Vbi quæ ad Humilitatis Commendationem faciunt, potissimùm recensentur, quibus & hæ magis hic opportunæ possunt adjungi Veritates:

Ne dicas, sufficiens mihi sum.

Grande malum propria voluntas, quæ se in bono bene faciendo non sinit dirigi.

In 1. parte, Feria 4. & 5. Hebdom. 3. post Epiphan.

Humilitati tuendæ tutius est, vix de se loqui, quàm vel humiliter loqui.

In 2. parte, Sabbato Hebdom. 1. post Octau. Pascha.

Charitas non quærendo sua, melius inuenit quàm si quæreret: Tanto ditior, quanto pauperior.

Si charitas cogitaret de aliis malum, malum de charitate cogitari posset.

In 2. parte, Fer. 2. & 4. Hebdom. 3. post Pascha.

Quæ autem ex Publicano pœnitente, ad pœnitentiæ partes

Contritionem & Confessionem referri debent, vide passim in singulis partibus, ac præsertim in prima, in Aduentu, Dominica 4. & Hebdomada 3. post Epiphaniam. Item in 2. parte, Feria 6. & Sabbato Hebdom. 1. in Quadragesima. Necnon in proximè sequenti Hebdomada vbi pro Missionibus de peccato, & de pœnitentia.

HAC HEBDOMADA, Cùm suos Christus Apostolos destinaret mittere in vicos & ciuitates, Euangelizandi gratia; perquàm aptis eos instruit Documentis, ex quibus Considerationes & Veritates eruentur non modo Missionariis accommodæ; sed & aliis quibuscumque personis, vt de suo conferant ad hoc Diuinum opus promouendum, & ad salutem proximi, quoquo modo procurandam.

FERIA SECVNDA.

DE ORATIONE QVAM EXIGIT CHRISTVS DOMINVS VT MITTANTVR OPERARII IN MESSEM.

Meßis quidem multa, operarij autem pauci; Rogate ergo Dominum meßis, vt mittat operarios in messem suam. Matth. 9.

VERITAS PRACTICA.

Sic pium est orare Deum pro salute proximi, vt sit impium non orare.

RATIO EST, *Quia impium est, denegare alteri beneficium quod ei facilè conferre possis, in ipsius graui necessitate.*
Sed nisi Deum ores pro salute proximi, denegas alteri beneficium in ipsius graui necessitate, quod ei facilè conferre possis.
Ergo impium est non orare Deum pro salute proximi; Ac proinde rogandus Dominus messis, non modo vt mittat operarios in messem suam, sed vt ipsi efficaciter operentur.

I. PVNCTVM.

ANTEQVAM de Missione Apostolorum ageret sanctus Euangelista, præmisit hæc verba de Domino IESV valde obseruanda: *Et circuibat IESVS omnes ciuitates & castella docens in Synagogis eorum & prædicans Euangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem Infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis; quia erant vexati & iacentes, sicut oues non habentes Pastorem. Tunc dicit Discipulis, Messis quidem multa, operarij autem pauci; Rogate ergo Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.* *Matth. 9.*

Obserua igitur & attente considera vt ipse Dominus suo exemplo Missiones instituit; Vide quo zelo & ardore circumquaque fertur ad saluandas animas! Qua commiseratione tangitur! Quàm multa messis! Quàm pauci operarij! Quàm iure merito à nobis exigat vt rogemus Dominum messis! Quàm id iustum & pium sit nos Eum orare vel vt mittat operarios in messem, vel vt benedicat eorum operi, vel tandem quo ipse nouit modo, saluti proximorum prouideat! Quàm è contra impium, crudele, & barbarum, non orare Deum pro salute proximi. Quod quidem præ aliis considerandis videtur magis expendendum ad finem nobis propositum de orando Deo. Licet enim consideratio pietatis quæ exercetur in tali oratione nos ad eam mouere possit, tamen quando sola consideratur virtus aut opus bonum ex consilio tantùm faciendum, non ita solent omnes permoueri ad agendum, quam quando proponitur vitium oppositum quod incurras nisi virtutem exerceas. Non est enim omnis actus virtutis ita imperatus, sicut omne vitium est vetitum: neque semper ex omissione virtutis cuiuslibet, sequitur vitium. At vero in hac præsenti materia verè

dici poteſt, *Quod ſic pium eſt orare Deum pro ſalute proximi, vt ſit impium non orare*; Quamobrem id diligentius attentendum.

Ratio autem quæ affertur hæc eſt, quod ſi graui aliqua in neceſſitate proximus tua egeat opera quam ei commodè conferre poſſis & abſque vllo tuo damno & detrimento; neque tamen ei conferas vllo modo, nihil ſubſidij, nihil auxilij feras, nonne hoc impium, ne dicam ferum & barbarũ iudicetur ab omnibus? Nonne teipſum tui puderet in tãta immanitate animi? Nonne teipſum condemnares? Nam ſi non eſſet grauis neceſſitas, ſi beneficium quod poſtulatur eſſet difficile vel damnoſum, ſi denique aliquod inde incommodum timeretur, eſſet forte quod excuſares; ſed cùm nihil horum occurrat, cùm nihil petatur niſi quod facilè poſſis abſque vlla prorſus vel commoditatum vel otij vel cuiuſlibet rei tuæ iactura, & tamen nolis, certe id ita eſt impium & crudele vt ſi quid Deo de tuis poſtea velles offerre, id abominaretur & exhorreret tamquam odioſum & acerbum. Vnde eſt illud ſacri Pro-

Prou. 21. uerbij, *Hoſtiæ impiorum abominabiles*, Et hanc præcipuam afferebat Deus cauſam cur Iudæorum ſacrificia & ieiunia non accepta-

Iſ. 1. & 58. ret, quia *non ſubueniebant oppreſſo, non iudicabant pupillo, non defendebant viduam, non liberabant captiuos*. Illudque vnum erit quod

Matth. 25. Chriſtus Iudex exagitabit acrius: *Quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis.* Nonne hoc eſſet impium ſic negauiſſe Chriſto?

II. PVNCTVM.

SED niſi ores Deum pro ſalute proximi, denegas ei operam vel beneficium in ſua graui neceſſitate quod ei facilè conferre poßis.

Tria ſunt diſtinctè perpendenda. Primum, quotquot in peccato mortali exiſtunt, eos in graui eſſe neceſſitate; quàm vero multi ſint an ignoras? Secundum eſt, nihil ad eorum ſubſidium

Ep. 201. æquè valere atque orationem. *Manent tria hæc*, inquit ſanctus Bernardus, *Verbum, Exemplum, Oratio, MAIOR AVTEM HIS EST ORATIO*. Tertium denique nihil facilius, nullus hic labor, nullæ expenſæ, nullum detrimentum; Imo quàm plurimum

Prou. 11. inde proficies; Nam *benefacit animæ ſuæ vir miſericors*, inquit Sapiens; Vnde illud reſtat quod niſi ores pro ſalute proximi, beneficium ei deneges, in ipſius graui neceſſitate, quod ei facile ac com-

modo etiam tuo conferre possis. Nonne hoc est de quo Deus expostulans, *Non ascendistis*, inquit, *ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini.* Quasi diceret, non adjuuistis orationibus vestris populum quo tempore ijs maximè indigebat. Et rursum: *Et quæsiui de eis virum qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, & non inueni.* Grauissima certe expostulatio! Ezech. 13. Ibid. 22.

III. PVNCTVM.

SIC ergo pium est orare Deum pro salute proximi, vt sit impium non orare; Cum sic videlicet denegetur beneficium proximo in sua graui necessitate quod ei commode præstare possis & debeas. Nam si verum id est de aliqua necessitate corporis, quantò id magis de anima, cùm præcipue Deus & Christus Dominus id à nobis tantopere exigant; & plerumque in hoc negotio magis deferant orationi quam operi? *Orate pro inuicem vt saluemini: multum enim valet deprecatio Iusti assidua.* Vnde & Apostolus, *Obsecro ergo vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum & per Charitatem sancti Spiritus, vt adjuuetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Itemque alibi: *adjuuantibus & vobis in oratione pro nobis*, Rursumque apertius, *Vigilantes*, inquit, *in omni instantia & obsecratione pro omnibus sanctis, & pro me, vt detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia, notum facere mysterium Euangelij pro quo legatione fungor in catena, itaut in ipso audeam prout oportet me loqui.* Iac. 5. Rom. 15. 2. Cor. 1. Ephes. 6.

Quod si in Apostolo, viro illo ad Euangelij prædicationem diuinitùs segregato, tantum prodesse posset oratio quantum ipse testatur, quid de aliis Operariis longe inferioribus dicendum erit? Et vero si tantæ est efficaciæ & necessitatis oratio, tu qui illam possis præstare commode, non præstabis? An laboranti Apostolo, & petenti frustum panis, denegares? En prope tibi & procul Apostolici viri laborãtes in vinea & messe Domini, orationem tuam postulant, vrgent, & ambiunt; tu obsurdesces? *Qui obturat aurem ad clamorem pauperis, ipse clamabit & non exaudietur. OBSECRO Domine mitte quem missurus es.* Prou. 21. Exod. 4.

Miserere nostri Deus omnium, & respice nos, & ostende nobis lumen miserationum tuarum, & immitte timorem tuum super gentes, quæ non exquisierunt te: vt cognoscant quia non est Deus nisi tu. Innoua signa, & Ecclesi. 36.

immuta mirabilia. Glorifica manum & brachium dextrum. Suscita prædicationes quas locuti sunt in nomine tuo Prophetæ priores. Vide reliqua Ecclesiastici, notato capite. Videri & possunt quæcumque de zelo alibi vel de oratione habentur. Sed magis esset videndum quid abs te desideretur in hac parte: quàm te parùm tangat salus proximi, quàm paucas & frigidas propterea fundas preces: quid deinceps feruentius & efficacius? *Loquar in amaritudine animæ meæ.* *Ser. 10.*

FERIA TERTIA.

DE DISCRETIONE ADHIBENDA IVVANDO PROXIMO, ET SALVTI ANIMARVM PROCVRANDAE;

Ad hæc Christi Domini Verba:

In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis; sed potius ite ad oues quæ perierunt, domus Israel. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Non plus vltrà.

SENSVS EST, *Hanc esse discretionem adhibendam iuuando proximo, vt præscripti tui officij limites numquam prætergrediaris, neque magis vltra debitum audeas, quàm ne citra deficias.*

RATIO EST, *Quia in iuuandis proximis maximè est spectandus ordo Diuinæ prouidentiæ.*

Sed hic ordo æquè exigit, vt ne plus vltra excedas quàm ne citra deficias.

Ergo non plus vltra. Quod quousque se extendat, & quanta sit dignum cautione, diligenter indagandum.

I. PVNCTVM.

ET conuocatis duodecim Discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum vt ejicerent eos, & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Cumque illos iam iam missurus esset, præcepit eis dicens, *In viam gentium ne abieritis & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis; sed potius ite ad oues quæ perierunt domus Israel. Euntes autem prædicate, dicentes, quia appropinquauit regnum Cœlorum. Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate.* Et quæ plura habentur: In quibus illud magis mirum quod vetet adiri Gentes seu Infideles & Samaritanos. *Ne* videlicet vt ait sanctus Hieronymus, *Iudæi dicerent se non recepisse Dominum, quod Apostolos ad gentes miserit*; Vel, sicut ait sanctus Hilarius, *Vt minor excusatio Iudæis esset qui plus sedulitatis in admonitione senserunt, & ab eis repulsi Apostoli, ordine ad gentium vocationem transirent, sicut postea illis aperte significarunt; vobis opertebat primùm loqui Verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce conuertimur ad Gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus.* Matth. 10. Act. 13.

Sicut ergo non minùs peccassent Apostoli, si quod illis erat vetitum, attentassent, atque si non effecissent quod erat iussum; sic vniuersim inde discimus Discretionem hanc adhibendam esse iuuando proximo & saluti animorum procurandæ: Vt ne vltra quod sibi est ordinatum quisquam magis audeat, quàm meritò timere debet ne citra debitum officij declinet & deficiat: sed suos intra fines accepti muneris se vnusquisque contineat.

Ratio est tanto efficacior, quantò est generalius & certius principium cui innititur de Diuina Prouidentia cuius statutum ordinem hîc præcipue spectandum monet & demonstrat. Spectandus quidem est vbique semper hic Diuinus ordo, sed illic præcipue obseruandus vbi magis elucet; elucet verò præcipue in negotiatione salutis alienæ, quæ tam pene varia est & diuersa quàm sunt diuersi homines quorum salutem negotieris. Tametsi enim *Deus vult om-* 1. Tim. 2.

nes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire: Non tamen eodem tempore, non iisdem modis & mediis, non per easdem personas & gratias; sed tanta est non modo diuersitas, verum & inæqualitas Gratiarum; vt licet omnes homines sint dilecti, alij tamen
Ephes. 1. præ aliis electi dicantur ad Gratiam & Gloriam, *secundum beneplacitum & propositum eius qui operatur omnia, secundum consilium voluntatis suæ,* vt ait Apostolus. *Pascentur agni iuxta ordinem suum,* & *Is. 5.* præcinebat Isaias, & Pastor ipse de suis onibus, *Cognosco meas,* inquit, *Ioan. 10.* *& cognoscunt me meæ.* VOS *non creditis quia non estis ex ouibus meis, oues meæ vocem meam audiunt & ego cognosco eas & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum.*

Sed quænam illæ sunt oues? Quænam illa vox Christi quam audiunt, quandonam & per quos auditur? Cur in ciuitate Corozain, cur in Betsaida, vel in Capharnaum prędicatur à Domino; & *Matth. 11.* nullus est prædicationis fructus: In Tyro ac Sidone non prædica- *Act. 16.* tur, vbi fructus extitisset? Quid quod Paulus & Silas, *vetati sunt à Spiritu sancto loqui verbum Dei in Asia; & cum tentarent ire in Bithyniam, non permisit eos spiritus IESV, sed in Macedoniam potius transire voluit?*

Secreta sunt, Mysteria sunt, Sacramenta sunt, interno mentis cultu potius adoranda, quàm vlla rationis indagine peruestiganda. Satis id nobis sit scire, quod sapienter obseruat Estius in *Matth. 11.* suis commentariis ad Verba Christi, *Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes. DEVM non solùm esse Authorem actionis siue effectus qui ex prædicatione prouenit, sed & omnium mediorum, & actionum intermediarum quibuscumque voluerit vti, seu quæcumque voluerit adhibere: Cur autem illas potius quam alias, aut cur illic & non alibi, hoc* *Rom. 11.* *vnum cum Apostolo respondendum est: O altitudo diuitiarum Sapientiæ & scientiæ Dei! Quàm incomprehensibilia sunt Iudicia eius! Et inuestigabiles viæ eius! Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?*

II. PVNCTVM.

SED *Diuinus & arcanus hic ordo æquè exigit vt ne plus vltra excedas, quàm ne citra deficias.*

Nam cùm Diuinæ Gratiæ, quæ ad iuuandum proximum sunt necessariæ, non disiungantur ab illo quem statuit Deus ordine, quid

quid facies si vltra ordinem perrexeris? Quid facies sine Diuina gratia? Quid facies sine illo qui dixit, *Sine me nihil potestis facere?* *CVR transgredimini verbum Domini quod vobis non cedet in prosperum?* Ioan. 15. Nolite ascendere, dicebat Moses ijs qui cùm defecissent citra debitum officij, volebant vltra progredi; *Nolite*, inquit, *ascendere, non enim est Dominus vobiscum, ne corruatis coram Inimicis vestris.* Num. 14. Sic erat diuina lege cautum: *Propheta qui arrogantia deprauatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi ei, interficietur.* Deut. 18. Sic ipse Deus sæpissime contra tales inuehitur: *Non mittebam & ipsi currebant; Non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Ier. 23. Quod quam sit noxium, apparuit in illis sacerdotibus, qui sicut Machabæi militare voluerunt, cùm sicut illi ad militiam non essent à Deo destinati. *Et fugati sunt*, inquit Scriptura, *existimantes se fortiter facturos. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in Israel. In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prælium.* Macch. 5. Hoc erat vltra progredi; hoc erat æquè contra Diuinum peccare ordinem, quàm si Machabæi diuinitus ordinati ad præliandum, non essent præliati.

Hinc apte Sapiens, *Noli esse Iustus multum*, id est nimis, *neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.* Eccl. 7. Quod fusè Apostolus prosequitur, vt iam alibi est declaratum: *Dico enim per Gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: & vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam quæ data est nobis differentes.* Rom. 12.

Quod & in alio loco repetens, sic apte ad rem nostram: *Si totum corpus oculus, vbi auditus? Si totum auditus, vbi odoratus? Nunc autem posuit Deus membra, vnumquodque eorum in corpore, sicut voluit; quod si essent omnia vnum membrum, vbi corpus?* 1. Cor. 12. Quasi diceret, sicut præclarus ille ordo quem Deus in humano corpore posuit peruerteretur si quod eius membrum alterius membri munus obiret: ita planè si quis in mystico Christi corpore quod est Ecclesia si quis plusquam debet, velit operari, confundet ordinem & confundetur. Quod & egregie sanctus Gregorius, vt in prima parte est obseruatum, Vnde quæ hîc desunt potes repetere, & quæ illic desiderantur, possunt hinc suppleri. *Quid sancta*, inquit, In Communi Confess. Pontificum.

l. 28. Mor. c. 11. *Ecclesia nisi superni sui capitis corpus est, in qua alius alta videndo, oculus; alius recta operando, manus; alius ad iniuncta discurrendo, pes; alius præceptorum vocem intelligendo, auris; alius malorum fetorem, bonorumque fragrantiam discernendo, naris est. Quis corporalium more membrorum dum vicissim sibi accepta officia impendunt vnum de semetipsis omnibus corpus reddunt.* Et post pauca: *Sed cùm miro consilio Auctor & dispositor noster huic illa largitur quæ alij denegat: alij hæc denegat quæ illi largitur, mensuras sibi positas egredi nititur quisquis posse plusquam acceperit, conatur: vt fortasse is cui tantummodò datum est præceptorum occulta differere, tentet etiam miraculis coruscare: aut is quem supernæ virtutis donum ad sola miracula roborat, etiam diuinæ legis pandere occulta contendat. IN PRAECIPITIO enim pedem porrigit qui mensurarum suarum limitem non attendit. Et plerumque amittit & quod poterat qui audacter ea ad quæ pertingere non valet, arripere festinat. Nam & membrorum nostrorum tunc bene ministeriis vtimur, cùm sua eis officia distinctè seruamus. Lucem quippe oculis cernimus: vocem vero auribus audimus. Si quis autem mutato ordine voci oculos, luci aures accommodet, huic incassum vtraque patent.* Et quæ ibi fusius presequitur.

Satis hinc aperta propositio: & satis apertum est quàm multa moliatur ambitio in animis nostris, quæ nos vlterius promoueant contra hunc diuinum ordinem.

Num. 16. *Cur eleuamini super populum Domini?*

Ps. 72. *DEIECISTI eos dùm alleuarentur.*

III. PVNCTVM.

NE *plus ergo vltrà.* Ne plus vltra audeamus in iuuandis proximis, quàm ne citra debitum deficiamus; Quia hic maxime spectandus ordo Diuinæ Prouidentiæ, qui æquè violatur si plusquam disponat audeas, atque si minus agas quàm statuat,

Ecclesi. 29. *Recupera proximum*, inquit Sapiens, *secundum virtutem tuam, & attende ne incidas.* Incides scilicet si plus attentes quàm virtus tua vel officium tuum patiatur.

Legistine aliquando apud Iobum quid turgidus & insolens Eliu

Iob. 32. de se prædicet? *Plenus*, inquit, *sum sermonibus, & coarctat me spiritus vteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit. Loquar & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo.* Sic se Iuniores quidam non vocati temerè inge-

runt ad Concionandum: quibus & illud Psalmi conueniat: *Subitò sagittabunt eum, & non timebunt: firmauerunt sibi sermonem nequam.* Ps. 63.

Sed quàm pauendum illud quod in actis Apostolorum narratur; *Tentauerunt quidam inuocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini IESV, dicentes: adjuro vos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: vos autem qui estis! Et insiliens in eos homo in quo erat Dæmonium pessimum, & dominatus amborum inualuit contra eos, itaut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.* Hoc illis scilicet accidit vt qui à Spiritu sancto regi ordinate nolunt: à malo inordinate rapiantur & male pereant. *Prudentiæ tuæ pone modum.* Rationabile sit semper obsequium tuum. *Altiora ne quæsieris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper.* NEC *infra*, vt ait sanctus Gregorius, *minima negligens deficias, nec vltra, maxima superbiens tendas: nec minus coneris explere quam sufficit, nec plus arripias quàm acceperisti: ne aut ad mensuram quam debes, non peruenias: aut eandem mensuram deserens, extra limitem cadas. Angusta quippe porta est quæ ducit ad vitam: & ille hanc ingreditur qui in cunctis quæ agit, discretionis subtilitate, propter hanc solicitè coarctatur. Nam qui per voluntates proprias secura mente se dilatat, angustæ sibi portæ aditum damnat.* Quid restat quam illud Christi probrum: *Vos non intratis, nec introeuntes sinitis intrare.* Aduerte diligenter: *& noli altum sapere.* Act. 19. Pr. 23. Rom. 12. Ecclesi. 3. l. 38. Mor. c. 11. Matth. 23. Rom. 11.

Vide in 1. parte, die 31. Decembris. Et in Communi Confessorum Pontificum.

FERIA QVARTA.

DE PACE PROCVRANDA CVM SALVTE.

Intrantes in domum, salutate eam, dicentes: Pax huic domui. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Pax in pugna.

RATIO EST, Quia pax est in ſubordinatione partium. Sed iſta ſubordinatio non fit niſi pugnando. Ergo pax in pugna: Quod tamen pauci capiunt.

I. PVNCTVM.

DIVINÆ Sapientiæ Diuina hæc fuit adinuentio, vt cum ſalute proximi promouenda, iungeret pacem. Cùm enim negotium ſalutis ſit valde aſperum & difficile, non poterat illa condiri aſperitas ſuauiori condimento quam pacis, quæ ab omnibus vniuerſim amatur & colitur. *Tantum eſt pacis bonum,* inquit ſanctus Auguſtinus, *vt etiam in rebus terrenis atque mortalibus, nihil ſoleat gratius audiri, nihil deſiderabilius concupiſci, nihil poſtremò poſſit melius inueniri.*

19. de Ciuit. Dei. c. 11.

Cum verò multiplex ſit genus pacis, totum illud in pugna conſiſtit. Quod certe mirum, cùm potius pax ita videatur repugnare pugnæ vt ſi ſit pugna, tum pax deſit; ſi pax adſit, deſit pugna. Quamobrem eò diligentius reuoluenda eſt Veritas quo magis inuoluta videtur.

Sic autem apertiſſimè & breuiſſimè declaratur: Pax eſt ſubordinatio partium, quod diſerte ſanctus Auguſtinus exponit de omni genere pacis. *Pax*, inquit, *eſt tranquillitas ordinis: Pax corporis, eſt ordinata temperatura partium. Pax animæ irrationalis, ordinata requies appetitionum. Pax animæ rationalis, ordinata cognitionis actioniſque conſenſio? Pax corporis & animæ, ordinata vita & ſalus animantis. Pax hominis mortalis & Dei immortalis, ordinata in fide, ſub æterna lege obedientia. Pax hominum, ordinata concordia. Pax domus, ordinata imperandi atque obediendi concordia cohabitantium. Pax ciuitatis, ordinata imperandi atque obediendi concordia ciuium. Pax cœleſtis ciuitatis, ordinatiſſima & concordiſſima ſocietas fruendi Dei, & inuicem in Deo.*

Ibid. c. 13.

De hac poſtrema pace non eſt hîc quæſtio, ſed de aliis ſpe-

ciebus quæ ad triplex tantum genus referri possunt. Nempe cum Deo; *Pacem habeamus apud Deum per IESVM Christum.* Deinde cum proximo: *Pacem habete inter vos.* Ac denique nobiscum: *Pax Dei quæ exuperat omnem sensum custodiat corda vestra & intelligentias vestras in Christo IESV.* De qua triplici pace sic apte & breuiter sanctus Bernardus, *Quia tentatio est vita hominis super terram, merito in terra homini, non gloria sed pax est quærenda: Pax cum Deo, Pax cum proximo, Pax cum seipso.* Nonne tu vero gloriam magis quam pacem quæris? Quid est quod sæpius tecum & cum proximo turbat pacem, nisi quod quæris gloriam? Itane vero hanc præfers paci? Nil tam aduersum veræ paci quàm vana gloria, nam cum pax sit in illa subordinatione partium quæ supra descripta est, nil aliud agit gloria quàm rectum inuertere ordinem. *Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum.*

Rom. 5. Marci 9. Phil. 4. Serm. 5 in Festo omn. Sanct. Abdias.

II. PVNCTVM.

AT vero ista subordinatio seu ordinatissima subjectio partium, in qua triplex illa pax sita est, non fit nisi pugnando.

Cum enim semper naturalis sit repugnantia nostri appetitus cum Ratione nostra, & rationis nostræ cum rationibus proximi atque ipsius etiam Dei ordinantis quæ nobis difficilia intellectu, & dura operatu videntur; numquam subjicietur appetitus rationi aut ratio Deo nisi valide cum Gratia expugnentur. Numquam verò ita expugnantur, vt non sit semper aut sæpe contra pugnandum, neque enim naturalem difficultatem omnino tollit Gratia; sed nos iuuat & confortat vt pugnemus & vincamus. Quis enim neget Apostolum omni abundasse gratia? Quis autem nesciat quantam simul difficultatem & repugnantiam senserit, cum ipse aperte dicat: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis. Infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius! Gratia Dei per IESVM Christum Dominum nostrum.* Non quidem vt non sentiat legem illam membrorum repugnantem, neque vt non contra pugnet, sed potius vt pugnam illam generose suscipiat & gloriosè perficiat: Sic enim Ille alibi: *Ego igitur sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo*

Rom. 7. 1. Cor. 9.

corpus meum & in seruitutem redigo, ne forte cùm aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar.

Atque vt omnibus innotescat sic esse decertandum, sic omnes Coloss. 3. adhortatur: *Mortificate ergo membra vestra quæ sunt super terram.* Id est, quæ terram sapiunt & non cœlum, quæ deorsum in terrena nos abripiunt & à Diuinis auocant; seu *quæ sunt super terram*, hoc est, quandiu terrenum hoc corpus geritis: sic enim de his & aliis similibus Apostoli verbis, sanctus Augustinus: *Milites Christianos Apostolica tuba isto sonitu accendit in prælium: bellum in quo versamur, ostendit; & vt acriter dimicemus, & hostes nostros mortificemus* l. de Contin. *ne ab eis mortificemur, accendit. Hostes autem nostri opera sunt carnis quæ sunt fornicatio, Immunditia, contentiones, æmulationes & similia. In hoc prælio aduersus carnalem exercitum, velut aliam producens aciem spiritualem: fructus Spiritus est, inquit, Charitas, Gaudium, Pax, Longanimitas, Benignitas, Bonitas, Fides, Mansuetudo, Continentia. Hæc est actio continentiæ si opera carnis mortificentur.*

Hæc ad verbum sanctus Augustinus, qui & paulo ante dixerat quod non est omittendum: *Hanc pugnam non experiuntur in semetipsis nisi bellatores virtutum, debellatoresque vitiorum. Non expugnat concupiscentiæ malum nisi continentiæ bonum. Sunt autem qui legem Dei omnino nescientes, malas concupiscentias nec in hostibus deputant, eisque miserabili cæcitate seruientes, insuper etiam beatos se putant satiando eas potius quam domando.* Nonne tu ex istis es? An ita pugnas vt domes? Si quid sit in te repugnans quod non domes, do- Iud. 5. minatur tui, nec satis pugnas. *Cessauerunt fortes in Israel & quieuerunt*; quiete scilicet vitiosa & probrosa.

III. PVNCTVM.

SIC Pax ergo in pugna, quatenus ad habendam pacem cum Deo, cum proximo, & nobiscum, subjicienda est concupiscentia Rationi & Ratio Gratiæ: neque perfectè possit illa subjectio fieri nisi expugnetur inferius quod superiori resistit, & tamdiu expugnetur, quamdiu resistet. Nam si resistens non expugnaretur præualeret, & non esset vera Pax, non esset tranquillitas ordinis, non esset subordinatio partium, non esset inferior subordinata Is. 57. superiori: *Non est Pax impiis dicit Dominus Deus.*

Atque hinc tria disces ad Praxim. Primum quòd licet pacis bo-

num ſit tam eximium vt ex ſancto Auguſtino & ex ipſo ſenſu percipitur, pauci tamen illud habent quia pauci ſecum pugnant; *Viam pacis non cognouerunt, non eſt timor Dei ante oculos eorum.* *Pſ. 13.*
Secundum eſt, quod ſi quem doces Pacem, doce illam pugnam ſine qua nulla Pax: Doce pugnandi modum ſuauem & fortem *Chriſto confixus ſum cruci.* Tertium vt efficacius docere & perſuadere poſſis, tu ipſe tecum ſic pugna vt quantum fieri poteſt pacem habeas cum omnibus, Pacem ſinceram & ſolidam, Chriſti compage firmatam. *Et pax Chriſti exultet in cordibus veſtris,* βραβευέτω id eſt triumphet, palmam & præmium ferat in pugna. Quaſi diceret, multa quidem occurrent quæ impedient hanc pugnam, ſed bonum pacis præualeat omnibus illis occurrentibus; & ad illud obtinendum bene poſitus pugnæ labor credatur, non modo quia bonum hoc præſtat cæteris temporalibus bonis quæ ab hac pugna nos reuocant; ſed quia bonum eſt ipſius Dei cuius in animis noſtris locus tantum *in pace factus eſt.* *Gal. 2.* *Col. 3.* *Pſ. 75.*

Vide in 1. parte, Die 9. Ian. & paſſim Verbo *Pax, Libertas.*

FERIA QVINTA.

DE SIMPLICITATE IVNGENDA PRVDENTIAE.

Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum: Eſtote ergo Prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

In ſpirituali pugna fortior eſt Ouis Lupo.

SENSVS ET RATIO EST, Quod in spirituali pugna quam habemus ineundam cum vitiis & vitiosis, tunc fortiores erimus & superiores si Christo Duce pugnamus.

Sed si oues fuerimus, si ouium mansuetudinem imitetur potius quam ferocitatem luporum: tunc Christo Dice pugnabimus, nec aliter.

Ergo & tunc apparebit quod in spirituali pugna fortior est ouis lupo, & columba miluo. Quamobrem hæc induenda est armatura mansuetudinis & simplicitatis, pugnando contra Lupos, contra mundanos & contra quoslibet vitiosos.

I. PVNCTVM.

CVM negotium salutis æternæ sit Diuinum potius quàm humanum opus, non est mirum si documenta instruendis Euãgelicis Operariis sint Diuina potius & supernaturalia quam humana & naturalia. Quid minus naturale & humanum quam oues in mundum mittere vt adducant & conuertant ad se lupos? Sed optimè sanctus Chrysostomus, *Vt intelligant Apostoli nouum hoc esse belli genus & insolitum prœliandi morem, cùm illos nudos mitteret, vna indutos tunica, sine calceis, absque virga, & absque zona & pera, & ab excipientibus ali iuberet: Non fecit hìc dicendi finem, sed inexplicabilem virtutem suam proferens, Etiam sic euntes, inquit, mansuetudinem tamen ouium ostendite, quamuis ad lupos ituri, nec simpliciter ad lupos, sed etiam in medio luporum: neque vero ouium tantum mansuetudinem habere iubet, sed etiam columbæ simplicitatem: sic enim virtutem meam maximè ostendam, cùm ab ouibus lupi superabuntur: & quamuis illæ sint in medio luporum, & innumeris morsibus lacerentur, non modò non consumptæ fuerint, verùm etiam illos in sui naturam transmutauerint. Majus certe atque admirabilius est mentem Aduersariorum commutare, & animum in diuersum transferre, quàm illos occidere: præsertim cum duodecim tantum essent, & lupis plenus esset orbis vniuersus. Erubescamus igitur, qui longe diuersa facientes, tanquam lupi in aduersarios ruimus. NAM QVAMDIV OVES FVERIMVS, VINCIMVS: etiamsi mille circunstent lupi, superamus* (Hom. 34. in Matth.)

superamus & victores sumus: quod si lupi fuerimus, vincimur. Tunc enim à nobis Pastoris auxilium recedit qui non lupos sed oues pascit.

Hæc ad verbum sanctus Ioannes Chrysostomus, Vnde Veritas modo expendenda & eius declaratio est deducta: *In spirituali videlicet pugna* quam habemus cum vitiis & vitiosis hominibus *fortior est ouis lupo*; Fortior est qui pugnando se mansuetum exhibet, quam qui ferocem & arrogantem: fortior est quam ipsi feroces & superbi quos habet expugnandos & conuertendos.

Ratio est manifesta, quia ille fortior est pugnando qui Christo Duce & adjutore pugnat: Quid clarius? *Nam si Deus pro nobis, quis contra nos?* Inquit Apostolus. Et Propheta egregie: *Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? Stemus simul, quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus quis est qui condemnet me?* Sic Elisæus inclamanti seruo ad multitudinem hostium: *Heu heu heu Domine mi quid faciemus? Noli timere*, inquit, *plures enim nobiscum sunt quàm cum illis.* Sic dum adsit Christus nobis pugnantibus, Ille vnus pugnam conficiet. Rom. 8. Is. 50. 4. Reg. 6.

Veni & vide: *Et vidi*, ait sanctus Ioannes in Apocalypsi: *Et ecce equus albus, & qui sedebat super illum, habebat arcum, & data est ei corona, & exiuit vincens vt vinceret.* Quod & rursum illi apparuit. Et quinam esset ille Pugnator & Victor manifestius declaratum est cum vidit cœlum apertum: *Et ecce*, inquit, *equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis & Verax, & cum iustitia iudicat, & pugnat.* Nempe Christus Dominus est de quo sic præclarè Origenes ad illud Canticorum: *Equitatui Pharaonis assimilaui te. EQVVS*, inquit, *& Equitatus Dei & Christi, sunt Apostoli, & animæ sanctæ. Sessor est Verbum Dei, cuius illæ frænum suscipiunt, vt quocumque voluerit flectat eas, itaut ad omnia bona non à se, sed à voluntate Sessoris ducantur & reducantur, atque à malo refrænentur.* O quàm fœlix tùm pugna, & quam certa Victoria! Dubitasne Christum posse si velit, vincere? Dubitasne velit si tecum contra suos pugnet hostes? *Confidite, ego vici mundum.* Apoc. 6. Ib. 19. Hom. 2. in Cant. Ioan. 16.

II. PVNCTVM.

SED *si tamquam ouis pugnando mansuetus fueris, tum Christo Duce & adiutore pugnabis.*

Ille est enim Pastor & Dux ouium non luporum, vt iam audiuisti ex sancto Ioanne Chrysostomo, qui & alias addens rationes sic Christum suis loquentem inducit: *Nolite turbari, si cùm vos inter lupos mitto, tanquam oues & columbas esse iubeo. Nam etsi possum contrarium quoque præstare, & non permittere, vt graue aliquid patiamini, nec lupis tamquam oues subjecti sitis, sed efficere vt Leonibus terribiliores euadatis, tamen sic expedit fieri: hoc & vos quoque illustriores faciet & meam declarabit virtutem.*

Hom. 34. in Matth.

Sic mulier Debbora dum de hostibus populi Dei victoriam reportasset: *Noua*, inquit, *bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subuertit.* Quasi diceret, nouum hoc est bellandi genus & maxime proprium Deo, vt per infirmos & exiguos qualis est mulier, debellet suos hostes. Sic enim magis apparet, ipsum esse debellatorem & victorem, atque vni ipsi dandam victoriæ gloriam. Sic Iuditha vt Diuinum sibi efficacius conciliaret adjutorium contra Holofernem: *Erit*, inquit, *hoc memoriale nominis tui, cùm manus fœminæ dejecerit eum: non enim in multitudine est virtus tua Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.* Sic Psaltes Regius postquam dixit, *suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem peccatores vsque ad terram*: Mox subjungit, *Præcinite Domino in confessione, Psallite Deo nostro in cythara*; Quasi diceret, ob hoc vel maximè Deus noster laudandus est quod oues eligat vt superet lupos, quod mansuetos suscipiat vt humiliet superbos & peccatores.

Iudicum 5. Iud. 9. Ps. 146.

Denique sicut vniuersim dicitur idcirco Dominum elegisse piscatores & ignaros qui Euangelium prædicarent, vt virtus inde Diuina magis innotesceret; sic & eosdem vult mansuetos & simplices nòn feroces & potentes potentia sæculari, vt sic ipse magis appareat in illis pugnare & vincere qui mundum *non ferro sed ligno vicit.* ADVERTE, inquit sanctus Ambrosius, *cœleste consilium: non Sapientes aliquos, non diuites, non nobiles: sed piscatores & publicanos quos dirigeret, elegit, ne traduxisse prudentia, ne redemisse diuitiis, ne potentiæ nobilitatisque authoritate traxisse aliquos ad suam gratiam videretur, vt Veritatis ratio, non disputationis gratia præualeret.*

In caput 6. Luc.

Nonne hoc cœleste probas consilium? Nonne huic velles inseruire? Nonne Domino potius quam tibi velles referri si quid

à te in proximum fructuose fieret? An vero simplex mauis haberi quàm ingeniosus & doctus? Attende quid respondeas: & quid dixerit Sapiens in Prouerbiis: *Superbus & arrogans vocatur indoctus.* Prou. 21.

III. PVNCTVM.

SIC *igitur in spirituali pugna fortior est ouis lupo:* Sic Euangelici operarij agentes cum mundanis facilius eos superabunt & conuertent, si mansueti & humiles fuerint, quam si scientia vel authoritate tumentes nescio quid fastuosum præ se ferant. Nam præterquam quod ipsis mundanis hoc odiosum est, longe id etiam alienum à Christo qui mites beatos prædicat, *Quia possidebunt terram*, Id est, vt multi interpretantur, ipsos homines quibuscum agent lucrabuntur, quod & Propheta dixerat; *Mansueti hæreditabunt terram & delectabuntur in multitudine pacis.* Et Sapiens, *Fili in mansuetudine opera tua perfice & super hominum gloriam diligeris.* Vnde apte sanctus Ioannes Chrysostomus: *Neque contumelia affecti feroces simus, etiamsi contemptiores & pauperiores nobis sint qui nobiscum contendunt; sed mansuetudine furorem comprimamus; nihil enim illa potentius, nihil illa fortius.* Matth. 5. Ps. 36. Pr. 3. Hom. 34. in Gen.

Quod & alibi confirmans Apostolorum exemplo; *Si rebus ipsis*, inquit, *id ita fieri, videre desideras, lege actuum Apostolorum librum; perspicies profecto, cum sæpe Iudæorum populus in Apostolos insurrexerit, ac dentes exacuerit, illos columbæ simplicitatem imitando & cum decenti modestia respondendo, iram ipsorum superasse, furorem extinxisse, impetum retardasse. Nam cum illi dicerent, Nonne præcepiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto? Quamuis innumera possent edere miracula, nihil tamen asperum neque dixerunt, neque fecerunt, sed summa cum mansuetudine respondentes dicebant, si iustum est vos audire magis quam Deum, iudicate. Perpexisti simplicitatem columbæ, vide nunc serpentis prudentiam: Non enim possumus, inquiunt, nos quæ vidimus & audiuimus, non loqui.* Hom. 34. in Matth.

Sic iungenda semper simplicitati prudentia, vnde est illud sancti Hieronymi scitè dictum; *Habeto simplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos; & serpentis astutiam ne aliorum supplanteris insidiis. Non multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi Christianum.* Vellesne decipi & illudi? Nonne hoc quantum

potes, caues? Et vero etiam vide ne decipias. Si sola fuerit prudentia sine simplicitate rationabili, primò te decipiet: deinde tu alios, nam eris alioquin callidus, eris versutus, eris hypocrita. Numquid hoc est decipere?

Prou. 3. Vide in 1. parte, die 30. Decembris, Vbi hæc Sapientis declaratur Sententia. *Abominatio Domini est omnis Illusor: & cum simplicibus sermocinatio eius.*

FERIA SEXTA.

DE MAGNANIMITATE MAXIME NECESSARIA OPERARIIS EVANGELICIS:

Dico vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus. Luc. 12.

VERITAS PRACTICA.

In paucis Christi verbis ad amicos suos, Plus est ne terreantur, quàm in cunctis Inimicis, vt ipsos terreant.

Vel sic:

Plus est quod Christus monet ne terreamur, quàm quod mouent Inimici vt nos terreant.

RATIO EST, Quia quod spirituale est, quod æternum & Diuinum, plus est seu pluris est ducendum, quàm quod temporale est, quod caducum & transitorium.

Sed quod Christus monet ne terreamur, spirituale est, æternum

est & Diuinum: quod vero mouent Inimici vt nos terreant, totum est temporale, & transitorium.

Ergo plus est quod Christus monet ne terreamur, quàm quod mouent Inimici vt nos terreant. Ac proinde erigendus ad Christum Animus contra vanos mundi terrores.

I. PVNCTVM.

QVAM verè Christus suos in mundum mitteret sicut oues in medio luporum, declarauit apertius cùm prædixit illis quanta essent perpessuri. *Tradent enim vos*, inquit, *in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos: & ad præsides & ad reges ducemini propter me in testimonium illis & gentibus. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filij in parentes, & morte eos afficient: & eritis odio omnibus propter nomen meum.* Sed ne propterea terrerentur, hæc addidit. *Dico autem vobis amicis meis: ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis: timete Eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam: Ita dico vobis, hunc timete.* In quibus paucis verbis tam amice, tam suauiter dictis, longe plus erat ne terrerentur Apostoli, quàm quidquid mouere poterant Inimici contra ipsos. Quæ certe Veritas si attente consideretur multum valere potest apud quosuis Operarios Euangelicos vt sint magnanimi & constantes in aduersis quæ nunc etiam illis non desunt, sic disponente Domino vt non aliter Euangelium prædicetur. *Matth. 10.* *Luc. 12.*

Sic autem euidenter suadetur Veritas: quia quod spirituale est, quod æternum & Diuinum seu ad Dei cultum & honorem spectans, longe plus est & semper pluris ducendum vt inde moueamur & excitemur cum Gratia, quàm quod est temporale, quod caducum & transitorium. Licet enim visibilia & sensibilia nos magis naturaliter moueant quam spiritualia & quæ à sensibus sunt remota: si Diuina tamen fides accedat, & quæ sit inter bona vel mala de quibus agitur comparatio, si non ex humano sensu, sed ex diuino intellectu velimus inquirere, tantùm æterna temporalibus, & spiritualia sensibilibus præponderabunt, quantum quod reuera est excedit illud quod non subsistit. *Omnes gentes* *Is. 40.*

quasi non sint, sic sunt coram eo : & quasi nihilum & inane reputata sunt ei. Quantumcumque longe, quantumque læte aut misere
Ps. 89. viuant homines & durent viuentia; *Quæ pro nihilo habentur, eorum*
Amos 6. *anni erunt. QVI lætamini in nihilo*, ait Propheta de bonis omni-
2. Macch. 7. bus. De malis vero testis sit ille Machabæus de quo expresse scribitur *quod tamquam nihilum duceret cruciatus.*

1. Cor. 7. Et hic natiuus sensus est verborum Apostoli: *Qui flent tamquam non flentes : & qui gaudent tamquam non gaudentes : & qui emunt tamquam non possidentes : & qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur : præterit enim figura huius mundi.* Quasi aperte diceret, quæcumque sunt in hoc mundo sic æstimanda sunt, quasi non sint in re, sed in figura tantum; neque propterea in malis flendum, aut in bonis gaudendum, quia nec verè mala nec vere bona sunt.
1. Ioan. 5. Quo in sensu sanctus Ioannes: *Omne*, inquit, *quod natum est ex Deo, vincit mundum : & hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.* Id est, quando spectamus Deum seu res diuinas & æternas, tunc nihil plane est nobis mundus. Quidquid mundus opponat nobis vel quod alliciat bonum, vel quod nos terreat malum, totum hoc vincimus si fide decertamus; nam fides docet totum hoc bonum vel malum nihil esse præ Diuinis & æternis. Itane credis?
Hebr. 11. Itane fide decertas! O quam rara, quàm modica talis fides! *Fide muri Iericho corruerunt.* Sic mundana quæque.

II. PVNCTVM.

SED quod Christus monet ne terreamur, spirituale est, æternum est & Diuinum : quod vero mouent Inimici, totum est temporale, caducum & transitorium.

Quando sola vox Christi esset, *Ne terreamini*, res diuina esset & plus aliquid in illa voce esset quam quod omnes Inimici molirentur vt nos metu malorum terrerent, vel malis ipsis afficerent; quia solius Christi iubentis aut vetantis consideratio, longe pluris æstimanda esset quàm nostri corporis, seu vitę temporalis ratio, de qua sola potest agi quidquid possunt agere & mouere Inimici.

Sunt verò alia spiritualia & æterna quæ proponit Christus & quæ opponit bonis vel malis temporalibus, quæ ab aduersariis possunt contingere: *Occident*, inquit, *corpus:* At si propterea timetis & deficitis, *Deus perdet corpus & animam in gehennam ignis sem-*

piternam. Confundent vos & pudefacient coram hominibus : *At ego vos erubescam & negabo coram Patre & Angelis eius*, si me propter confusionem illam humanam deseritis. Parentes & amicos objicient quorum vel amore vel timore abducamini ab instituto prædicandi opere : At meam oppono amicitiam, meumque odium : meam cognationem, meumque diuortium, vt si quid affinitati debetur, reddatur Diuinæ potius quam humanæ : & si quid vno verbo speratur aut timetur ab hominibus, magis à Deo vel speretur vel timeatur, cuius potentia longe est major in remunerando vel puniendo quàm in hominibus. *Citò velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum*, ait Dominus Deus. Id est, illud ipsum quod speratis vel timetis in hac vita, ego vicissim in altera paro vobis quod reddam; sed tanto grauius, quantum est pondus æternitatis præ momentaneo & leui tribulationis humanæ & temporaneæ. Quod optime nouerat sapientissimus ille inter Iudæos Senex qui ne aliquid contra religionem admitteret, *Etsi in præsenti tempore*, inquit, *suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec viuus nec defunctus effugiam.* Sic sapiendum, sic loquendum esset.

Ioel 3. *2. Macch. 6.*

III. PVNCTVM.

P*LVS est ergo quod Christus monet, paucis ad amicos verbis, ne terreantur, quàm quod omnes mouent Inimici vt ipsos terreant.* Nam quod spirituale est quodue attingit animam, plus est quam quod spectat solum corpus; & quod æternum ac Diuinum est, longe ante illud quod solum est temporale & humanum, duci debet. Quid est autem quod proponunt aduersarij siue vt blandiantur siue vt terreant, quid est aliud quàm temporale aliquid, quàm caducum & euanidium gaudium aut cito desiturum tormentum? Quid vero Christus opponit nisi quod sempiternum, nisi quod ipsius animæ bonum vel malum spectet in omnem æternitatem? *Ne ergo*, inquit, *timueritis eos : nihil enim est opertum quod non reuelabitur : & occultum quod non scietur :* Id est, vt interpretatur sanctus Hilarius, *licet modo non appareat quod dico, apparebit tamen suo tempore, & tùm videbitur quam nulla & inania fuerint quæ contra fiunt aut dicuntur.* Sic sæpe aliàs, *Videte ne turbemini. Nolite terreri; Non turbetur cor vestrum neque formidet.* Cui & cohærenter

Matth. 10. *Matth. 24.* *Luc. 21.* *Ioan. 14.*

Phil. 1. Apoſtolus. *Tantum digne Euangelio Chriſti conuerſamini: Collaborantes fidei Euangelij, & in nullo terreamini ab aduerſariis: quæ illis eſt cauſa perditionis, vobis autem ſalutis.*

Non prohibetur ſenſus timoris qui non eſt in noſtra poteſtate, ſed ne vltra ſenſum timor abeat, ne quid in nobis efficiat quod fidelitati miniſterij noſtri aduerſetur, ne deſiſtamus propterea conuertendis animabus, fidei propagandæ, & Veritati propugnandæ. Vel ne timeamus omnino, vel magis timeamus Deum quàm homines, & bono timore malum expellamus vt ait Sapiens: *Eccleſi. 34.* *Qui timet Dominum nihil trepidabit & non pauebit. HOC vnum timeamus,* *Greg Nyſſeas.* aiunt Sancti, *ne quid vehementius quàm Deum timeamus.* Hoc vnum in malis timendum eſt, *ipſe malorum timor.* Et qui nimis humana timet mala, non ſatis timet, quia non timet Diuina & æterna quæ longe magis timenda ſunt.

Quod præclare admodum & ſentiebat & loquebatur ſanctus Franciſcus Xauerius, qui literis ad Prouincialem Luſitaniæ datis *Turſell l 6. c. 9.* ſcribit in hæc verba de ſuo in Iaponiam itinere: *Obſtupeſcunt ſtudioſi mei omnes, & amici, quòd tam longinquum ac periculoſum ſuſcipere iter non verear. Multa mihi tempeſtatum, Syrtium, Piratarum pericula proponunt. Cæterum haud paulò magis ego illos inuicem obſtupeſco quod tam exiguam habeant Dei fiduciam cuius illa omnia in ditione ſunt, & poteſtate. Equidem cùm Dei nutu atque imperio omnia gubernari certo ſciam,* NIHIL OMNINO METVO PRÆTER IPSVM DEVM; *Ne ſcilicet de mea in ſuo obſequio, religioniſque ſtudio, negligentia inertiaque meritas exigat pœnas. Quocirca reliquos terrores, diſcrimina, ærumnas, cruces, nihil admodum pertimeſco. Vnum quippe timeo rerum omnium effectorem ac moderatorem Deum: quod res cæteræ, quamuis noxiæ, non niſi quatenus ille ſinit, nocere hominibus queant.* *Ibid.* Et rurſum vbi agit de ſua in Sinas expeditione, poſt multa de vtriſque periculis & corporis & animi: ſic concludit, *Quocirca cùm hæc animi pericula longe majora corporis periculis iudicemus, ſatius ac tutius eſſe ducimus per vitæ diſcrimina perrumpere, quam in diſcrimen adducere animi ſalutem. Omnino deliberatum eſt mihi in ſinas, Deo fauente, inuitis eius hoſtibus, penetrare: Nam ſi Deus pro nobis, quis contra nos? Magnum omnino adimus periculum; ſi nihil aliud, perpetuæ ſeruitutis. Verumtamen hæc me cogitatio conſolatur, ſatius eſſe Dei cauſa ſeruitutem ſeruire, quàm crucis fuga, perfrui libertate.*

Ad

Ad hæc quid dices qui metu vel vnius asperioris Verbi aut repulsæ ferendæ non audes cum peccatore congredi? Non audes manifeste peccantem arguere, vel clàm monere ne peccet. *Væ dissolutis corde! Væ mihi quia tacui! Væ mihi est si non Euangelizauero.* Eccles. 2. Isaiæ 6. 1. Cor. 9.

Vide Passim vbi de Fortitudine.

SABBATO.

DE MALA PACE QVAM CHRISTVS SVIS VETAT.

Nolite arbitrari quia Pacem venerim mittere in terram; non veni Pacem mittere sed gladium. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Optabilius est bonum Bellum quàm mala Pax.

RATIO HÆC EST præter alias, quia optabilius est bellum habere cum hominibus quam cum Deo; aut pacem cum Deo habere, quàm cum hominibus.

Sed bonum bellum, bellum est cum hominibus, & Pax cum Deo: Mala vero Pax, Pax est cum hominibus, & bellum cum Deo; optabilius ergo est bonum bellum quam mala Pax. Quod tamen in Praxi est rarum.

I. PVNCTVM.

TANTA res est, salus animæ, seu salutis promouendæ negotium, vt nullis obstaculis retardari, nullis considerationibus impediri suos velit Dominus, quin semper quantum in ipsis erit, opus Domini operentur. Opponet se illis qui-

dem Mundus, ſed mundo reſiſtant oportet, & cùm duobus præcipuè modis ſeſe mundus opponat, terrore ſcilicet & blanditiis, ſeu metu pœnarum & affectu cognationis; contra vtrumque oppoſitionis genus ſic ſuos inſtruit vt poſtquam de tolerandis malis egit, ſtatim de blanditiis ſuperandis tractet; *Nolite arbitrari,* inquit, *quia Pacem venerim mittere in terram : non veni in Pacem mittere ſed gladium : veni enim ſeparare hominem aduerſus Patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam, & inimici hominis domeſtici eius. Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Et qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.* Suntque alia plura in hanc ſententiam quæ pergit Dominus, quaſi diceret ſuis Euangelicis Operariis, Cùm prædicando Euangelium videbitis Conciues, amicos, parentes & alios cognatione ſeu amicitia iunctos diſſidere à vobis, vel inter ſe pugnare propter Euangelij prædicationem, Vos, ne deſiſtatis ab opere & munere veſtro; licet offendantur, licet amicitiam & pacem quæ inter vos inerat, ſoluant, & in odium vertant; Melius eſt tale odium quam mala hæc amicitia, Melius eſt bonum bellum quam mala Pax; Non eſt iſta Pax quam veni mittere in terram, cum potius attulerim gladium quo diſcindantur iſtæ amicitiæ & illa fœdera quæ ſeſe opponunt Euangelio. Sic interlinearis gloſſa, *Non ad hoc,* inquit, *inter homines veni vt carnales affectus confirmem, ſed ſpirituali gladio diſſociem*; Et ſanctus Hieronymus, *Miſſum eſt bonum bellum vt rumperetur Pax mala,* Pax illa ſcilicet quæ vel à prædicando vel à credendo impediret & quæ idcirco dicitur mala quod tale bonum impediat.

Salutare profectò Monitum & quod extendi vlterius poteſt ad Debitum correctionis fraternæ perſoluendum. Sunt enim multi qui quos peccare vident, non audent arguere vel monere, ne pacem inter ſe turbent, maluntque eos in ſuis vitiis relinquere, vt ſe in pace conſeruent, quàm ſi vitia corripiant, bellum quodammodo domi gerant: Sed audiant illi Chriſtum Dominum, *Non veni Pacem mittere ſed gladium*; Audiant & conſiderent Veritatem propoſitam : *Optabilius eſt bonum bellum, quàm illa mala Pax.* Non eſt quidem optandum bellum, & ſi fieri poteſt Pax cum omnibus eſt habenda, ſed ſi non poteſt licite fieri, magis optandum bellum tamquam quid melius quàm mala Pax.

Ratio eſt euidentiſſima quoad primam illam partem qua di-

citur melius esse bellum quod haberi potest cum hominibus quam cum Deo : & meliorem illam pacem quæ habetur cum Deo quam quæ haberetur tantum cum hominibus , cum præjudicio pacis Diuinæ. Hoc enim perinde est ac dicere, melius est offendere homines, siue illorum incurrere offensionem sine vlla culpa nostra, quàm culpam aliquam admittere qua quidem euitaretur offensio hominum, sed Diuina incurreretur offensa. Quis autem de hac propositione dubitare possit ? Quis Christianus nesciat, ne veniale quidem peccatum consideratione omnium omnino hominum fas esse perpetrare ? Quis nesciat illud Ecclesiastici, *Ne accipias personam vt delinquas :* Atque illud eiusdem, *Quid est homo , & quæ est gratia illius ? Et quid est bonum , aut quid nequam illius ?* Si videlicet comparetur cum Deo. O quam sapienter Apostoli, Principibus sacerdotum se persequentibus : *Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum , iudicate :* Quasi dicerent , licet recusari posset vestrum iudicium , quia de vobis agitur : tamen res ita est euidens quod Deo potius quam vobis parere debeamus , vt vestram de hac veritate sententiam non recusemus. Tune contrà sentire velles ?

Eccli. 42. & 18.

Act. 4.

II. PVNCTVM.

SED bonum bellum , bellum est cum hominibus , & Pax cum Deo: Mala vero Pax , Pax est cum hominibus & bellum cum Deo.

Fieri quidem potest correptio seu admonitio cum aliqua culpa si non seruentur prudentiæ leges & circumstantiæ ; sed supponimus debite fieri, & bene correptum , malè insurgere & infrendere in Corripientem ; *Non enim amat pestilens eum qui se corripit* ; Tunc sicut in eo qui corripitur malum est culpæ , sic in eo qui corripit de quo hic præcipue agitur , malum est aliquod pœnæ quod dicitur bellum seu pugna & dissidium : sed bonum est bellum quia ex bona susceptum est causa , nempe ex Charitate , ex zelo , ex fidelitate quam debet suo muneri & officio qui subditum corripit aut alium sibi commissum : qua in debita fidelitate Pax cum Deo seruatur, quia sic Ille iubet, sic illi obeditur quando præceptum de correctione seruatur.

Prou. 15.

At vero mala Pax , Pax est cum illo quem ne offendas non corripis ; sed bellum est cum Deo ; peccatum est , offensa Dei

est, Iniuria Dei est, creatura præfertur Creatori, nempe is peccator qui corripi debuerat magis timetur quam Deus qui corripi præceperat. Sic dictum Heli à Domino, *Magis honorasti filios tuos quam me.* Sic arguitur Dauid quod noluerit, *contristare spiritum Amnon filij sui, quoniam diligebat eum.* Sic reprehenduntur Prophetæ molliores & palpantes vitiis. *In malitia sua lætificauerunt Regem, & mendaciis suis principes? A Propheta vsque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum, & curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes, Pax Pax, & non erat Pax. PROPHETAE tui viderunt tibi falsa & stulta nec aperiebant iniquitatem tuam vt te ad pœnitentiam prouocarent. VAE quæ consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis, ad capiendas animas.*

1. Reg. 2. 2. Reg. 13. Os. 7. Ier. 4. Thren. 2. Ez. 13.

Tu vulnus fratris tuis contemnis, inquit sanctus Augustinus, *tu vides perire & negligis? Pejor es tu tacendo quam ille conuiciando.* Rursumque Idem, *Nescio vtrum Christianæ amicitiæ putandæ sunt in quibus magis valet vulgare Prouerbium, Obsequium amicos, Veritas odium parit, quàm Ecclesiasticum, Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula odientis.* Tritum est illud sancti Gregorij sed profecto graue & serium: *Qui emendare potest & negligit, participem se delicti constituit.* Vellesne ea ipsa committere quæ tu in aliis vides? At si non corripis quando potes & debes, tu horum efficeris omnium reus & particeps; Vnde Apostolus, *Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite.* Ex quibus certe patet, quantum inesse possit culpæ in illa mala Pace, & quale inde bellum cum Deo qui expresse propterea dicitur, *Deus æmulator, & vlciscens Dominus: vlciscens Dominus & habens furorem.*

Serm. 10. de Verbis Dom. Prou. 27. Ephes. 5. Nahum. 1.

III. PVNCTVM.

OPTABILIVS *est igitur bonum bellum quàm mala Pax*, Cùm sit optabilius bellum cum hominibus quam cum Deo, & Pax optabilior cum Deo quam cum solis hominibus. *Disce*, inquit Propheta, *vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus, vt scias simul vbi sit Pax.* Et apte Sapiens: *Melior est manifesta correptio quàm amor absconditus. VTINAM magis neminem obiurgare necesse sit*, aiebat sanctus Bernardus, *Hoc enim melius,*

Baruch 3. Prou. 27.

sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet cui ex officio incumbit peccantes arguere, magis autem vrget Charitas. Aptissime autem sanctus Augustinus, *Phrenetici nolunt ligari, lethargici nolunt excitari, sed Charitas illum ligat, istum stimulat, ambos amat; ambo offenduntur, sed ambo diliguntur; ambo indignantur ægri, sed sanati gratulantur.* Ser. 41. in Cantica. Ep. 167.

Et certe si vel errarent animantes belluæ, vel in foueam decidissent, essent retrahendæ, vnde est illud Deuteronomij, *Non videbis bouem fratris tui aut ouem errantem, & præteribis; & si videris cecidisse de via, subleuabis;* Quantò magis si ipse frater, si domesticus si quiuis alius ceciderit & errarit? Tanta est huius præcepti commendatio vt eius commendandi finem vix vllum, Scripturæ faciant, *Corripe amicum*, inquit Ecclesiasticus, *ne forte non intellexerit & dicat, non feci, aut si fecerit non iterum addat facere. Corripe proximum, ne forte non dixerit, & si dixerit, ne fortè iteret. Corripe amicum, sæpe enim fit commissio. Corripe proximum antequam commineris: Et da locum timori altissimi, quia omnis Sapientia timor Dei, & in illa, timere Deum, & in omni Sapientia dispositio legis. Et non est Sapientia nequitiæ disciplina, & non est cogitatus, peccatorum prudentia;* Quasi diceret, Ne putes te prudenter agere ad conseruandam pacem, si quando corripiendus est proximus, tum sileas; Non est prudentia sed nequitia & nequitiæ disciplina, Id est, fomentum malitiæ & peccati, quod ipso peccato peius est. Expende singula & da locum timori Altissimi, non timori hominum vel amori. Deut. 22. Eccles. 19.

Si quis autem corripi noluerit, hoc ipso magis est corripiendus.

Vide in 4. parte, Feria quarta Hebdomadæ 16. vbi hæc demonstratur Veritas.

APPENDIX, AD MISSIONES FRVCTVOSE OBEVNDAS.

Iuxta hæc Christi Domini mittentis suos, Verba:

Euntes prædicate, dicentes, quia appropinquauit Regnum cœlorum. Matth. 10.

QVOD Missionum Author Christus Dominus suis præcepit Apostolis vt primum dicerent, & prædicarent, hoc Ipse sibi ante præscripserat cum *cœpit prædicare & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum.* Atque hoc ipsum postea septuaginta duobus Discipulis imperauit, cum *illos misit binos ante faciem suam in omnem locum quò erat ipse venturus; Dicite illis,* inquit, *appropinquauit in vos regnum Dei.* Diuersa quædam est Verborum forma, sed idem plane sensus: Nam regnum cœlorum, regnum est Dei qui potissimum in cœlis regnat: & regnum Dei regnantis in terra siue in mentibus hominum, regnum cœlorum est, sicut Gratia dicitur Gloria, cuius est semen & quoddam velut initium.

Matth. 4. *Luc.* 10. *Rom.* 3.

Verè autem appropinquare dicebatur hoc Regnum cùm Christus venit in terras, cum cœpit prædicare, prædicari & credi, quia quòd antè hominibus per peccatum fuerat clausum, sic per Christi mortem proximè reserandum erat, vt quotquot Christi fidem pœnitentes reciperent, cœli regno reciperentur.

Quod verò Christus prædicando dicebat, *Pœnitentiam agite,* mandaritne suis Discipulis vt prædicarent, non est quidem expressum in Scripturis, sed non est tamen dubium quin prædicauerint, cùm expressè de his dicat sanctus Marcus, *Et exeuntes prædicabant, vt pœnitentiam agerent,* Quæ certa scilicet ad Cœlum via est, possidendum.

Marci 6.

Sic itaque Christus Dominus, sic Apostoli, sic Discipuli omnes, facti sunt forma Missionum, illis qui legitima potestate vocati tam sublime, tàm Diuinum opus susciperent. Sic omnibus vni-

uersim dicitur: *Euntes prædicate dicentes, appropinquauit in vos regnum Dei; Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum.* Hic est Finis Missionum, qui finis est hominis conditi, qui finis est Incarnati Verbi, qui finis est Missi Spiritus sancti, qui finis est Euangelicæ prædicationis per vniuersum sparsæ mundum; *Saluamini à generatione ista praua.* Nonne hic omnium finis vt *Act. 2.* salus æterna comparetur, vt Deus regnet in nobis per gratiam, & nos tandem eum illo regnemus per gloriam?

Hunc scopum singulariter Euangelicus sibi præfigat Operarius, quo quicquid demum operetur, rectà spectet: siue plebem erudiat & primis Christianæ fidei rudes imbuat Elementis, siue Confessiones audiat, siue ex plano, siue ex superiore loquatur suggestu, siue priuatim, siue publice dicat: Cœlorum vbique regnum, æternam vbique salutem inspiret, interserat & inculcet.

Tria possent separatim ad dicendum constitui tempora, primum quo ad pueros & rudiores de primis nostræ fidei diceret principiis. Secundum quo de pietatis agatur officiis, vt orare mane & vesperi, Missam audire, Confessionem instituere, Conscientiam examinare, Rosarium recitare, domestica Christianè obire ministeria: Festos dies religiose transigere: profestos fructuose suo quemque in officio: similiaque proponere quæ vitam & mores omnium piè forment.

Tertium verò & præcipuum, quo Conscientia vehementiùs stimuletur ad integram & perfectam vitæ mutationem. Licet enim in quibusuis dicendi temporibus vt dictum est, salutis æternæ commendatio sit frequenter ingerenda; tamen hoc tertio tempore, tota est terenda hæc materia, tota versanda & vrgenda. Nihil aliud tùm pene sonet quam quod operosum illud salutis Negotium propius spectat, In eumque finem Missionarius paratam habeat dicendorum materiam, quæ concitandis cum Diuina gratia mentibus aptior & opportunior iudicetur, & quam diligenter præuisam, ac multùm etiam atque etiam secum animo reuolutam expromat, & de sacro Christi propinet Latere.

Pendet illud quidem de delectu materiæ Iudicium ex variis personarum loci, temporis, ac nonnullis aliis quæ obuenire possunt circunstantiis: sed multa probatum est experientia, non siue fructu proponi quæ hic suggeruntur argumenta, vel ab vno

vel à pluribus simul collaborantibus pronuntiata, vel quo subjiciuntur ordine singula; vel quæ quiuis pauciora delegerit, pro ratione temporis, quod in quaque ponetur statione; vel pro illorum captu qui dicent, & qui audient.

PRIMA CONCIO, SEV PRIMVM CAPVT VNDE MATERIA CONCIONVM DESVMI POTEST.

Acceptandam esse libenter comparandæ salutis occasionem, quæ in his offertur Missionibus.

Adiuuantes exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim, tempore accepto exaudiui te, & In die salutis adjuui te: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. 2. Cor. 6.

Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? Hebr. 2.

VERITAS PRACTICA.

Qui negligit, negligetur.

SENSVS ET RATIO EST, Quod qui oblatam à Deo salutis gratiam negligit, ab ipso etiam Deo negligetur.

Sed qui non acceptat libenter hanc modo quæ effertur comparandæ salutis occasionem, negligit oblatam à Deo gratiam.

Ergo & is negligetur: aut potius ne quis negligatur, libenter ab vnoquoque acceptanda est hæc salutis occasio.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

DE sumi posset exordium aut aliquale proëmium ex occurrenti aliquo Festo, vel Euangelio, vel quauis demum opportunitate quæ ansam daret discursui, fieretque quod ait Sapiens, *sermo opportunus, optimus.* Aut certe si nihil tale occurrat, satisque videatur ex propositis supra verbis Apostoli subjectam eruere veritatem Practicam, ac eius sensum & rationem breuiter enarrare; tum ad primam propositionem declarandam tria hæc præmittantur & exponantur. Primum quod ait S. Thomas, in omnibus Dei operibus Misericordiam & Iustitiam reperiri, præcedit Bonitas, tùm Iustitia sequitur, quod maxime locum habet in his operibus quæ salutem nostram propius spectant, de quibus illud Sapientis est expressum; *Ne dicas miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur: Misericordia enim & ira citò ab illo proximant, & in peccatores respicit ira illius; Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius, & in tempore iræ disperdet te.* Prou. 15. 1. p. q. 21. a. 4. Eccli. 5.

Secundum inde consequens est quod vt intelligatur qualis erga quosuis futura sit Ira & Iustitia Dei, cogitandum est qualis eius fuerit erga ipsos Misericordia; nam etsi miseretur omnium, vt ait Sapiens, dicitur tamen misereri cuius vult, & misericordiam præstare cui præstiterit, id est, majorem ac majorem exhibere benignitatem quibus voluerit, sine cuiusquam injuria, cum sit suarum Dominus gratiarum quas potest majores aut minores impertiri quibus ipsi placuerit; Tùm verò dicimus quod quando majores impertitur gratias, tunc etiam major est eius ira & iustitia. Sic idem expresse Sapiens, *Misericordia enim & ira est cum illo, potens exoratio & effundens iram; Secundum misericordiam suam, sic correptio illius.* Quid clarius? Sap. 11. Rom. 9. Ecclesi. 16.

Tertium quod propiùs propositionem nostram attingit, non tantùm Ira sequitur Misericordiam, sed modus Iræ seu Iustitiæ inferendæ sequitur modum misericordiæ violatæ; Tu violasti diuinam misericordiam, oblatas ab eo salutis gratias negligendo; Tu negligéris, & quæ vlteriores dandæ fuissent gratiæ, recusabuntur. *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? Et qui spernis, nonne & ipse spernéris? Cum consummaueris deprædationem, deprædaberis,* If. 33.

cùm fatigatus desieris contemnere, contemnéris. Sic diuina Sapientia Se adjungit Misericordiæ & Iustitiæ, vt quomodo Misericordia est offensa, sic offendentem Iustitia puniat, dicatque de se peccator
Iud. 1. quod rex ille Adonibezec, *Sicut feci, ita reddidit mihi Deus.*

O *sicut feci, ô ita reddidit Deus!* Quale est illud *sicut feci*, & quale istud, *ita reddidit Deus!* Nempe sicut neglexit peccator Gratiam, ita Gratia peccatorem negliget; Quod certe grauius est & damnosius, quàm si qualibet alia puniréris pœna. Quid enim metuendum dum adsit gratia? Quid vero non pauendum si absit?
Osea 7. & 9. *Væ eis quoniam recesserunt à me. SED & væ eis, cum recessero ab eis!*

II. PVNCTVM.

SED *qui non acceptat libenter hanc modò quæ offertur comparandæ salutis occasionem, negligit oblatam à Deo gratiam.*

Tria hîc etiam occurrunt exponenda, & tantò quidem accuratius, quantò ipsum non modo sermonis huius, sed & totius Missionis finem complectuntur pleniùs.

Primum est, quàm multæ, quàm magnæ, quàm salubres modo gratiæ vobis omnibus offerantur ad salutem comparandam. Licet
2. Cor. 6. enim nunquam desint, tamen fatendum est cum Apostolo quędam esse magis accepta tempora quibus majora salutis subsidia prouideat Deus, & quibus ipse pleniorem adjungat gratiam; qua de re discursus erit integer proponendus: Tantùm hîc modo breuiter dico, quòd quæ duo maximè faciunt ad salutem, Verbum Dei, & Sacramenta, nunc vobis offeruntur tam facili & efficaci modo recipienda, vt nullus sit qui non intelligat diuina fauente gratia quid sit sibi agendum, & qui non velit id agere dum modo velit intelligere. Parui & magni, rudes & capaces, serui & Domini, egentes & locupletes, viri ac fæminæ: Patres & filij, ægri & sani; laborantes & otiosi; omnes cum diuina ope, omnes simul & seorsim, quod suæ cuique proprium est ætati, capacitati, conditioni & statui palàm & particulatim audient, intelligent, capient, possi-
Is. 5. debunt, & quod ait Propheta: *Pascentur agni iuxta ordinem suum.* Nullus est tam paruus & rudis ad quem nos non demittamus: nullus tam implicatus negotiis cui nos non accommodemus: nullus tam cupidus salutis quem non expleamus saluberrimis dictis: nullus tàm multis onustus vitiis & peccatis quem non subleuemus;

nullus tam inordinatæ vitæ cui non ordinem statuamus, siue ad præterita restauranda in melius, siue ad præsentia dirigenda fructuosius, siue ad futura præcauenda sapientius. Debitores nos facimus omnium, vt quod commendabat princeps Apostolorum S. Petrus: *Vnusquisque nostrum sicut accepit gratiam in alterutrum illam administremus, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* 1. Petr. 4. *FIDVCIAM autem talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros Noui Testamenti.* 2. Cor. 3. Cum ad hoc præsertim Nos miserit, vt quod est Sacri Euangelij magis necessarium scitu & factu, vobis annuntiemus. Hoc est enim esse Missionarium, esse Operarium Euangelicum, præesse ita præconem Euangelij, simul & Regni Cœlorum, vt prædicando Euangelium, operetur quodammodo regnum cœlorum, id est, sic Euangelicè prædicet, vt qui prædicantur, compuncti corde veniant & dicant sicut primi Christiani ad Apostolos primò prædicantes. *Quid faciemus viri fratres?* Act. 2. O singularem gratiam! ô verba vitæ æternæ! ô me beatum si ita loquar! ô vos fœlices, si hæc ita sentitis.

Secundum quod illustrandæ propositioni seruiat, sic oblatam hanc vobis putatote salutis occasionem, vt non fortuito casu oblatam, sed singulari Diuinæ nutu prouidentiæ præuisam & procuratam existimetis; ac propterea Christum Dominum sua particulatim merita Patri suo obtulisse, quibus mihi & vobis, mihi ad dicendum, & vobis ad audiendum, certas obtineret & conferret gratias quæ multis aliis denegantur. Quod enim in actis Act. 16. Apostolorum legitur vetatos esse Diuinitus loqui eos Verbum Dei quadam in parte Asiæ, sed potius irent in Macedoniam: hoc penè cunctis euenit Euangelicis Operariis, vt cùm etiam primò cogitarent aliquò proficisci: Tum miro derepente casu fieri, vt aliò vel adducantur, vel mittantur. Vnde admirabũdus Propheta, *Qui sunt*, inquit, *isti qui vt nubes volant?* Is. 60. Nempe vt est in libro Iob, *Sicut nubes lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum, siue in vna tribu, siue in terra sua, siue in quocumque loco misericordiæ suæ, eas iusserit inueniri:* Iob. 37. Sic plane de Diuinis Operariis sentiendum, de quibus circa quandam orbis partem sic ipse ait Deus; *Nubibus mandabo ne pluant super eam, imbrem.* Vnde & Is. 6.

quando nubes pluunt, quando præter solitum Missi sunt qui matutinum & serotinum fundant imbrem, Ille Ille est qui tam verè tum mandat nubibus vt ibi pluant, quam qui mandat ne alibi pluant.

Tertium denique ac præcipuum quod aduertatis est, nisi hanc libenter acceptetis occasionem salutis quæ à Deo vobis offertur; nisi quod vestrum est, efficiatis; nisi Veritatis Euangelicæ quæ vobis exponetur, sitis fidelissimi cooperatores vt S. Ioannes loquitur: Plane illud de vobis affirmabitur quod de inuitatis ad regias nuptias: *Illi autem neglexerunt*, Nam oblatam Diuinitùs gratiam negligetis. Quid enim aliud vos auertat quàm contemptus? Cum enim tria duntaxat soleant à piis institutis animos minùs feruentes auocare, *Labor, Iactura, Dedecus*, aut si quid simile: nihil horum trium occurret quod vos deterreat. Non labor, nam neque longas preces, nec continuata ieiunia, neque procul remotas peregrinationes proponimus; Tantùm adeste nobis dicentibus quo vobis erit commodius tempore. Non iactura cuiusquam rei, neque enim quidquam à vobis nec pro victu, nec pro labore, nec pro ipsa etiam gratitudine postulamus: nam quæ est Dei gratia & Nobilium quarundam Personarũ insignis charitas, impensis omnibus abunde prouisum est, nullis vt prorsus essemus oneri. Non est timendum denique probrum vllum aut dedecus si quod iam agitis, pergatis agere paulo frequentius quandiù vobiscum erimus. Quid restat itaque quod vos à nobis aut ab ipso Deo se vobis offerente auocet nisi negligentia, nisi contemptus, nisi quædam salutis incuria, & Diuini cultus fastidium, propter quod Deus tam vehementer expostulat & queritur se contemni & negligi: *Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me!* Deum sperni! expendite hoc: Et à vobis, à filiis sperni carissimis, & quo tempore præsertim, cogitat de vobis in suum regnum promouendis! Ista omnia contemptum valde augent. Sed quid tandem, quid inde sequitur?

3. Ioan. — *Matth. 22.* — *Is. 1.*

III. PVNCTVM.

Is. 33.

VAE *qui spernis, nonne & ipse sperneris?* Nonne hoc ita pridem conclusum est, nonne hoc iam ante pronuntiatum est, nonne hoc euidenter ex præmissis propositionibus sequitur?

Nonne qui oblatum à Deo salutis gratiam negligit, meretur à Deo negligi? Nonne hæc est salutis gratia quæ modo vobis offertur, & quam nisi libenter acceptetis, nihil aliud dici potest quam quod oblatam gratiam negligatis? Nonne hæc sunt probata omnia? Quid ergo aliud expectetis quam vt aliquando etiam ab illo quem negligitis, negligamini, sicut expresse ait, *Et ego neglexi eos, dicit Dominus*, dicit de præterito iam se neglexisse, quia futurum tam certum est quam si iam esset præteritum; vel certe sicut iam Deus neglexit eos qui se neglexerant, sic prorsus idem futurum de omnibus. Quod ne cui esset dubium, atque vt omnes intelligerent quid esset à Deo negligi: *Sapientia*, inquit Sapiens, *foris prædicat, in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamitat: Conuertimini ad correptionem meam: En proferam vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba mea. Quia vocaui & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret, despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id quod timebatis aduenerit, cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio, & angustia: Tunc inuocabunt me, & non exaudiam, mane consurgent, & non inuenient me, eo quod exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acquieuerint consilio meo, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ.* Quod & rursum per Prophetam repetit: *Ego eligam illusiones eorum, & quæ timebant, adducam eis; quia vocaui & non erat qui responderet.* Quæ certe verba si minutatim expendantur mirum quantum possint in quosuis auditores. Parumne scilicet, censeri debet quod tam aperte minatur Deus se tum magis deserturum eos cum magis vellent adjuuari? Se tum irrisurum & subsannaturum eos cum magis serio diuinam inclamabunt opem? Hoc est scilicet, hoc est à Deo negligi cum vel hora mortis, vel graui necessitate premente, non illud præbet auxilium quod non negasset nisi neglectus, nisi offensus esset: sicut de Antiocho legitur: *Orabat scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* Quis vellet sic se à Deo negligi? Et tamen id tam certo futurum his est qui oblatam à Deo salutis occasionem & gratiam negligent; quam certum est Scripturam hoc dicere, & quod Scripturæ dicunt, ita esse.

Hebr. 8. *Prou. 1.* *Is. 66.* *2. Macch. 9.*

Quamobrem vnicuique vestrum libenter dicerem quod Dauidi

2. Reg. 24. quondam Propheta Gad, vt habetur in libris Regum: *Trium tibi datur optio, elige vnum quod volueris:* Vel te negare Scripturas quas
1. Par. 21. audiuisti; Vel te à Deo negligendum: Vel te præsentem hanc salutis occasionem non neglecturum. *Nunc ergo delibera & vide quem respondeam ei qui me misit, sermonem.* Visne à Deo negligi? Vis negare Scripturas? Nolles scio, nolles. Ergo ne negligas quod offertur. Nam si negligis, iterum dico, tam certo negligéris quam sunt certæ Scripturæ quæ id dicunt. Sic oportet nos premi, sic coarctari, quia si timemus nescio quid in salute procuranda; timorem hunc grauiori timore pellamus, neque tantum in illis qui rem oblatam negligent, consideranda est boni quo se priuant iactura, sed etiam mali periculum quod incurrunt, vt nisi bono pelliciantur, malo deterreantur.

Liceat itaque mihi concludere quod olim Moses, in re pari:
Deut. 30. *Testes inuoco hodie cælum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem: benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, vt & tu*
Iud. 18. *viuas. NOLITE negligere, nolite cessare,* Verba sunt sacræ Scri-
2. Par. 29. pturæ, *Filij mei nolite negligere*; Sic vitam hanc præsentem discetis instituere, vt æternam vobis possitis comparare.

SECVNDA CONCIO, SEV CAPVT SECVNDVM CONCIONVM.

De Indulgentiis quæ solent in Missionibus promulgari.

Præbete corda vestra, & animas vestras, vt quæratis Dominum Deum vestrum. 1. Par. 22.

VERITAS PRACTICA.

Tàm raræ sunt indulgentiæ, quàm frequentes.

SENSVS EST, Quod multæ quidem aliàs, & frequentes proponuntur indulgentiæ; Sed rari sunt & valde pauci qui

propositum in illis lucrum referant, nisi diligenter aduertant, quod iam docebitur aduertendum.

RATIO EST, *Quia nulla est indulgentiarum plena & integra participatio, nisi sublata omni culpa.*

Sed rari sunt qui omnem tollant culpam, sicut modo tollenda docebitur.

Ergo & rari & pauci qui propositum in indulgentiis referant lucrum; Ac propterea diligenter modo attendendum quod de fructu reportando dicendum est.

I. PVNCTVM.

QVOD Sacris quibusdam Locis ac Temporibus religiosius aliquando colendis concedi solet ab Ecclesia, vt tum cœlestes aperiantur Thesauri & quæ vocantur Indulgentiæ proponantur omnibus comparandæ: hoc ipsum nostris hisce conceditur Missionibus, quo tempore, quibus & in locis celebrentur, hoc ipsum inquam, Indulgentiarum lucrum ac meritum omnibus qui quod suum est non neglexerint, exhibetur. Tanta est Missionum dignitas ac præstantia, vt quidquid est ad salutem in Ecclesia copiosius & opportunius, abunde his suppeditetur quo sic magis ac magis colantur, celebrentur, frequententur, quasi modo nobis quod olim diceret Sapiens & Propheta: *Comparate vobis sine argento, & collum vestrum subjicite iugo. VENITE, properate, emite, & comedite; Venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione vinum & lac:* Id est, quæ magnis & paruis prosint, sine vllis vestris impendiis, ac multis etiam cum vitæ commodis. *Ecclesi. 51.* *Is. 55.*

Verùm, quæ nostra est socordia, sic praue affecti sumus, vt quantumcumque res quæ proponuntur sint salutares & commodæ, si sint tamen frequentes & obuiæ, negligantur aut parui fiant: sic fieri modo posset vt quia multis aliis in locis ac temporibus lucra hæc spiritualia frequenter exponuntur, iam minoris æstimarentur nec suo pondere ac pretio ponderarentur. Idcirco particulatim hunc de indulgentiis sermonem instituimus, vt vel tali fastidio remedium aliquod afferatur, vel intelligant vniuersi non tam frequentes esse indulgentias quàm putentur.

Frequentes quidem sunt, sed rari admodum qui lucrum inde reportent, vel quia nesciunt, vel quia nolunt id agere quod ex sua cuique parte necesse est, & quod si modo perceperitis, sperandum est cum Dei gratia, vos vobis non defuturos.

Hic itaque declarandum suscepimus quid sit, quod cum sat frequentes sint indulgentiæ, sint tamen rari qui plene illas lucrentur, vt cum eius rei causam & rationem audiueritis, inde omnes æmulemini vehementiùs vt quod vestrum est in hoc negotio, & quod multum facit ad finem huius Missionis, non denegetis.

Causa porro hæc est, quod ad plenam & perfectam indulgentiarum participandam gratiam, necesse omnino sit vt omnis tollatur culpa. Rem paulo altius repetamus, & quæ sit doctrina Catholica de indulgentiis accurate inuestigemus, sicque gradatim procedamus. Primò, In omni peccato duo semper insunt, culpa & pœna. Secundo, Si culpa est mortalis, pœna est immortalis & æterna, quæ numquam remittitur nisi sublata culpa. Tertio, Non sic autem remittitur pœna æterna cum culpa, vt non remaneat aliqua temporalis subeunda pœna, quod patet in Adamo, In Israelitis, In Dauide & aliis, *Ego autem in die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum*, inquit Dominus. Quod & præclare sanctus Gregorius in illa Verba Iob: *Sciens quod non parceres delinquenti. DELINQVENTI Dominus nequaquam parcit, quia delictum sine vltione non deserit. Aut enim in se hoc homo pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccato parcit quia nullatenus sine vindicta laxatur. Sic Dauid audire post confeßionem meruit, Dominus transtulit peccatum tuum, & tamen multis post cruciatibus afflictus ac fugiens reatum culpæ quam perpetrauerat, exoluit. Sic nos salutis vnda à culpa primi parentis absoluimur, sed tamen reatum eiusdem culpæ diluentes absoluti quoque adhuc carnaliter obimus. Bene ergo dicitur, sciens quod non parceres delinquenti, quia delicta nostra siue per nos, siue per semetipsum resecat, etiam cum relaxat.*

Exodi. 32. *Iob. 9. l. 9. Mor. c. 27.*

Quarto, Pœna illa temporalis varia est pro varietate & grauitate peccatorum; Sed vel vnius peccati etiam venialis est grauissima, quod patet ex pœnis purgatorij, ex pœnitentiis sanctorum, ex pœnis illatis à Deo propter leuia quædam peccata, quale illud Dauidis de numerato populo, propter quod septuaginta

ginta virorum millia, peste sublata sunt: & Mosis de quodam *2. Reg. 24.*
animi dubio cùm ex petra deducenda fuit aqua, propter quod *Num. 20.*
ingressu terræ promissæ fuit prohibitus: & Mariæ sororis eius
quæ propter murmur aliquod, fœdissimam contraxit lepram at- *Ibid. 12.*
que ex humano per septem dies disiuncta est consortio. Vnde
& patet vnumquemque pauco tempore reum esse grauissimæ
pœnæ.

Quinto: Atque in hac quidem vita possent hæ pœnæ solui, si
in gratia vel libenter & patienter sumerentur, sed ex nostra
impatientia fit, vt ex his pœnis noua peccata emergant potius
quam vetera dissoluantur: sicque in dies crescat reatus noster,
& Illud in nobis fiat quod Propheta de Israelitis dicebat:
Ephraim factus est subcinericius panis qui non reuersatur. *Oseæ 7.*

Sexto, Iam verò per Indulgentias plenarias & verè participatas
tollitur illa omnis pœna temporalis, nempe applicantur nobis
merita Christi, Beatissimæ Virginis, & Sanctorum ex Thesauro
Ecclesiæ cuius claues traditæ sunt summo Pontifici, & potestas *Matth. 16.*
absolutè data soluendi omne quod ligat, & quod impedit in-
gressum cœli. Cum itaque pœnæ soluendæ impediant illum In-
gressum, tam certum est potestatem esse datam ad tollendas il-
las pœnas, quàm certum est, datam esse ad id omne tollendum
quod impediret salutem & beatitudinem. Illa autem solutio pœ-
narum fit pro Indulgentiam, id est, per gratuitam relaxationem
quæ nobis communicatur à summo Dispensatore thesauri qui est
in Ecclesia, conflati ex meritis satisfactoriis Sanctorum omnium.
Sicut si quis ex pecunia sibi data in aliquod bonum opus, libera-
ret Incarceratum; sicut nos nostris suffragiis liberamus animas de
Purgatorio. Hæc est Communicatio & Communio sanctorum de
qua in Symbolo Apostolorũ, & de qua Illud Apostoli vsurpatur;
Gaudeo in Passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt Passionum *Coloss. 1.*
Christi in carne mea, pro Corpore eius quod est Ecclesia.

Quibus ita præmissis & apertè declaratis, quod hîc præci-
puè inculcandum est, Nulla est prorsus Indulgentiæ partici-
patio, nisi prius remittatur illa culpa cuius pœnæ datur In-
dulgentia; sicque numquam est in effectu Indulgentia plena-
ria, nisi præcedat plena culparum omnium remissio; Nam quan-
diu manet Culpa, manet semper pœna. Potest quidem culpa
tolli vt diximus sine pœna; sed numquam pœna sine culpa quam

sequitur semper & indiuisè velut vmbra corpus; vt supra visum est, & videri præterea potest D. Thomas 1. 2. q. 52. a. 4. vbi de triplici genere pœnæ peccatum consequente; Ac tandem terminabitur primum istud punctum, concitato in peccatum odio, quod tale est malum vt numquam non sit malum authori, vnde
Tob. 12. est Illud Archangeli Raphaelis: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ.* Qua de te plura Concione de malis peccati mortalis.

II. PVNCTVM.

SED *pauci tollunt omnem culpam, sicut tolli debet.*

Nam vt tollatur omnis culpa, debet omnis tolli affectus circa quoduis objectum inordinatus; qui sicut non esset culpa, nisi esset voluntariè inordinatus, sic non est inordinatus, nisi sit culpa. Neque aliter definitur vitium quam inordinatus appetitus, à quo si tollas hanc inordinationem, transibit vitium in virtutem; sed nisi etiam tollas, remanebit semper vitium & pecca-
Iob. 24. tum, atque vt ait Iob, *Vsque ad Inferos peccatum illius.*

Hinc Scriptura cum ad pœnitentiam nos adhortatur: *Conuer-*
Ezech. 18. *timini*, ait, *& agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Proijcite à vobis omnes præuaricationes vestras in quibus præuaricati estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.* Quid est facere sibi cor nouum, nisi omnem inde penitus tollere vitij vetustatem, & prauam habitudinem, quoad voluntarium scilicet, qui à nobis eum gratia pendeat, affectum animi: quam cordis ac spiritus nouitatem Græcus Interpres optime vertit cum verba Christi *pœnitentiam agite* sic vno verbo reddit μετανοῖτε, quasi diceret mentem vertite, à prauo in rectum vertite ordinem, nulla resideat inordinatio, nulla intus culpa remaneat.

IAM verò quam pauci sint qui sic mentem vertant, quis non videt? Quis diuitias non eodem semper affectu diligit? Quis honores non eodem prosequitur impetu? Quis vno verbo, vitæ præsentis commoda non eodem procurat animo quo ipsam cu-
Ps. 4. rat vitam? *Filij hominum vsquequo graui corde?* BEATVS *diues*
Ecclesi. 31. *qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecunia & thesauris: quis est hic, & laudabimus eum?* Quasi di-

ceret, valde est rarus. Quæ tota huius puncti doctrina fusius declaratur in 1. parte, Dominica quarta Aduentus, vbi hæc Veritas exhibetur:

Licet omni peccatori sit necessario pœnitendum, vix tamen vllus est qui necessariam agat pœnitentiam.

Quia videlicet vix vllus est qui tollat inordinatum rei affectum, quæ est causa peccati, & qui nisi tollatur, nulla est peccati remissio, nulla peccatoris pœnitentia, nec conuersio.

III. PVNCTVM.

PATET *igitur quod erat demonstrandum, quàm raræ sint indulgentiæ, licet frequentes proponantur*, Seu quàm rari sint qui propositum ex illis fructum & Lucrum referant, quia nempe peccati pœna quæ per indulgentiam tollenda erat, non tollitur nisi sublata culpa; culpa vero non aufertur nisi affectus vnde processit, fuerit ordinatus, quod tam rarum est quam quid rarissimum. Non est qui hoc faciat bonum, non est vsque ad vnum.

Atque hinc tria sequuntur ad praxim valde opportuna. Primum est, non esse fastidiendas aut negligendas quæ modo proponuntur, indulgentias, quod aliàs seu frequentes proponantur: Nam audiuistis quanta sit fructus raritas in illa frequentia, meritóque vobis sit timendum, ne quid vmquam Lucri & commodi tanto ex thesauro reportaueritis: sperandum verò his diebus non ita cassum & inanem futurum vestrum laborem, quia diligentius & acuratius de his omnibus instituendi estis, quæ ad tanti boni participandam gratiam requiruntur.

Secundum autem obseruandum est; quod qua ratione audiuistis non esse sublatam peccati pœnam, audiuistis simul non esse sublatam culpam: quid porrò inde sequitur nisi nullas fuisse vestras Confessiones? Nam si bonæ ac probatæ fuerint, certe sublata est culpa: aut si culpa remansit, profectò nullæ fuerunt: remansit autem culpa si affectus non est sublatus vt dictum est, & quam sit probabilius affectum non fuisse sublatum, satis superque est declaratum, vnde videtis quanta sit necessitas excutiendæ diligentius conscientiæ, nec non in internos nostros affectus penitius inquirendi.

Tertium, ne in tanto negotio mollescatis aut terreamini, quasi sit supra vires opus, quasi nil supra quàm factum est, possitis agere,
Ecclesi. 2. *Metuentes Dominum sustinete misericordiam eius,* Bonus est timor, sed spes simul iungatur. Tantum adeste nobis frequentes & attenti, nec dubito per Dei Gratiam, quin quod suis dicebat Apostolus,
Rom. 6. *Habebitis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.* Hoc est quod ipso dicendi dicebam initio: *Præbete corda vestra & animas vestras vt quæratis Dominum Deum vestrum.* Hoc vnicum à vobis petimus, non collectas, non pecuniam, non munera; sed propensas in salutem voluntates, voluntariã frequentiam & facilem animi docilitatem in his audiendis quæ deinceps suggerentur.

Isti sunt dies quos obseruare debetis, Dies Critici, dies ex quibus reliqua pendet vita, imo & ipsa quanta quanta esse potest æternitas. Sunt enim dies non minus diligenter obseruandi pro salute animi, quam dies Critici pro sanitate corporis. Quod breuiter quidem docetur in 2. parte, in die Pentecostes vbi agitur de peccato in Spiritum sanctum: Fusius verò Dominica Palmarum, quæ omnino videri debet ad hunc fructuosè discursum concludendum, vel in alium integrum differenda est Veritas, quæ de diebus Criticis, illic proponitur.

CAPVT TERTIVM CONCIONVM.

De negotio salutis, qvod potissimvm agitvr ln his Missionibvs.

POTEST applicari discursus vel vniuersim ad curam adhibendam suæ saluti quamdiu hîc viuitur: vel particulatim ad hanc salutis procurandæ quæ offertur occasionem.

Scripturæ verba ex occurrenti tunc Euangelio desumi possunt, vel à Christo Domino: *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim re-*
Matth. 4. *gnum cœlorum:* Vel ex Apostolo: *Cum metu & tremore vestram sa-*
Phil. 2. *lutem operamini.*

Scopus dicendi sit: firmiter persuaderi, nullum esse negotium quod tantam à nobis exigat curam & sollicitudinem in omnibus, quàm salutis negotium.

Ratio est, quia quædam sunt circunstantiæ in omni negotio

quarum consideratione plus vel minus curæ ac sollicitudinis est adhibendum.

Sed nullum est negotium in quo illæ circunstantiæ reperiantur tam graues & potentes ad curam exigendam in omnibus, quam salutis negotium.

Ergo & nullum est quod tanta cura & diligentia sit procurandum : quod tamen omnino non fit, imo & nullum est quod minus curetur.

Vide in hac 3. parte, Dominicam 8. vbi in persona Villici totus hic discursus fusè declaratur. Adjungi possent quæ ibidem sequuntur Veritates, ad hæc verba: *Redde rationem villicationis tuæ*, vel differri, cùm de quatuor nouissimis post agetur.

Et verò videri debet, in 2. parte, Dominica 2. post Pascha, quæ ibi declaratur Veritas:

Quod æstimatione speculatiuâ nihil quidem pretiosius nobis est animâ, seu salute animæ : sed Practicâ nihil vilius.

CAPVT QVARTVM CONCIONVM.

De præjudiciis Saluti oppositis, vnicuique particulariùs applicandis, & diligentiùs præcauendis.

Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Matth. 7.

I. PVNCTVM.

EX memoratis superiori Concione capitibus, quæ salutis vestræ negotium quàm sit præ cæteris graue & momentosum ostendunt, nullum est vehementius, & ad finem huius Missionis aptius, quàm quod *Præjudicium* dicitur, quo de sa-

lute nostra sic actum esse indicatur, vt non sit quidem desperata salus quia remedium adhuc superest : sed nisi diligentiùs quam antehac prospiciatur, vix spes vlla restet. Quâ certe consideratione quid potentius, quid acutius ad stimulandam animam vt vel serò tandem at seriò, quantumque necesse est, attendat & prouideat. *Expergiscimini ebrij & flete*, ait Propheta.

Ioel 1. Facit hoc vero vel maxime nostram hanc ad Missionem, cuius cum finis sit, ad Pœnitentiam & veram animi conuersionem cum Diuina Gratia nos inducere, quid opportunius, quàm certum nosse periculum in quo versemur, nisi certò conuertamur? *Væ tibi Moab; peristi popule Chamos?*

Ier. 48. Cum sint autem multa illa præjudicia, seu cùm possint variis exponi modis, non sufficit illa breuiter attigisse, sicut suprà tentatum est, sed & modo, & pluribus consequenter enarranda res est sermonibus, nullum vt vestrûm lateat, quantùm sua nunc intersit, vbi de extremo salutis suæ periculo videt agi: *Saluate animas vestras*. Sentisne Peccator indurate quam sint hæc aculeata verba?

Ibid.

Ad hunc itaque finem & scopum vt omnes intelligant, quàm deplorando in statu iaceat suæ salutis negotium, atque vt inde libentius velint emergere, Quod primum hodie proponitur, duplex est illa Via quam Christus in Euangelio demonstrauit, vna lata & spatiosa, quam multi etiam ex Christianis incedunt, & omnes pereunt: altera verò arcta quam pauci tenent, & qui soli saluantur.

Stupenda certe res est, & quam nisi diuina Veritas edoceret, vix credi posset; sed tanta firmitate nos ea de re certos esse Christus voluit, vt in totâ Euangelicâ quæ ad mores spectat doctrinâ, vix aliud & verbo & sensu expressius habeatur. Non enim solis contentus verbis rem euidenter aperit, sed adjuncto etiam admirantis & stupentis animi quodam signo, tantam esse demonstrat multitudinem eorum qui pereunt, & tantam eorum paucitatem qui saluantur, vt Ille Ipse qui nihil admiratur, nonnisi tamen mirabundus de hac paucitate loqueretur.

Intrate, inquiebat, *per angustam portam, quia Lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam? QVAM angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam! Et pauci sunt qui inueniunt eam*; Ac rursus apud alium Euangelistam,

quærenti cuidam *si pauci sint qui saluentur*, sic respondit: *Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, quærent intrare & non poterunt*, id est, quotquot per aliam quærent intrare quam per angustam portam, non poterunt ad salutem intrare, & qui etiam neglexerint intrare per angustam portam, quando cum gratia facile poterant, quærent intrare posteà, necità facilè poterunt: dicentque cum illis stultis Virginibus, *Domine, Domine aperi nobis: at ille respondens aiet, amen dico vobis, nescio vos, vigilate itaque quia nescitis diem, neque horam.* Vigilate ad gratias fideliter suscipiendas, quando vobis offeruntur, aut ad susceptas vtiliter impendendas, quando se occasio dederit; nam si præsentem neglexeritis diem & hanc horam prætermiseritis, nescitis an crastinam sitis habituri. Matth. 25.

Quamobrem vnusquisque iam videat in quânam ambulet via, & cum se agnorit in lata esse, tàm certo se agnoscat esse in salutis periculo quàm certum est illos qui per latam incedunt viam, & multos esse, & omnes perire. Quomodo autem se quis in lata esse via possit cognoscere, sic euidenter demonstratur:

Vel te oportet in lata esse via, vel in arcta.

Sed si te probè noris, non es in arcta via.

Ergo in lata sis oportet, & ibi pereas necesse est, nisi quantocyùs inde retraharis.

Prima propositio manifeste infertur ex verbis Domini qui nos intrare iubet per angustam portam, siue in arctam viam, *Quia* inquit, *lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem*; quæ sane ratio non valeret, si tertia esset quædam via; Nam qui nollet ingredi viam arctam, nonne Christo statim objiceret, tenebo viam quæ inter arctam & latam sit velut media, quæ nec arctæ laborem viæ contineat, nec spatiosæ periculum mihi subjiciat.

Hoc est scilicet quod sibi fingunt homines, vt pluribus, ac de hoc toto argumento declaratum habes in opusculo quod *lata via* inscribitur. Sed quis ausit Christi rationem in re tam seria nullam esse affirmare? Nonne hoc ipsum est quod alio confirmat symbolo dicens; *Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum: aut facite arborem malam & fructum eius malum*, quasi diceret, non est quid medium. Quò tandem duceret media illa via? Quis esset eius terminus? Quæ sententia proferenda dum cunctos Christus adultos iudicabit? Eruntne alij iudicandi, quàm quos à dextris suis ipse In Præfat. Matth. 12.

Iudex statuet, vel à sinistris? Eritne alia sententia præter illas duas quæ iam decretæ sunt & pronuntiatæ : quarum altera benedictos, & altera maledictos declarat? *Et ibunt hi in supplicium æternum* inquiebat Dominus, *Iusti autem in vitam æternam*, quasi diceret, æterni duntaxat duo sunt illi termini quò duæ tendunt viæ : sicut latam, supplicium manet æternum; sic arctam, vita æterna. Si tertiam viam statuis, quære priùs quò tendat, terminum : aut certè si alium indagare non potes extra illos duos qui adultis parati sunt, nec tibi tertiam fingas viam : & fatere quod habet Propositio, vel te in lata viuere, vel in arcta via.

Matth. 25.

Quod ita verum est, vt sanctus Hieronymus audenter scribat : *Omne quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata aut de angustia via est.*

l. 2. Ep. 14. ad Celant.

II. PVNCTVM.

SED, quæ est secunda discursus Propositio, *Si te probe nosses, & quænam sit arcta via, tu simul facile nosses in hac te via non ambulare.*

Primò quidem est via quam pauci tenent, tu vero nonne vitam agis quàm multi viuunt in sæculo? Deinde vero, inquit S. Gregorius, *Arcta via in qua quisque studiosè constringitur, est in hoc mundo viuere, & de mundi huius concupiscentia nihil habere.* Tunc ita viuis in hoc mundo? Nihilne mundi rerum concupiscis? Non voluptates, non diuitias, non honores, non alia quæ naturalem excitare solent cupiditatem? Responde: Nihilne te horum excitat ad sui concupiscentiam? Aut quam in te sentis excitatam itane reprimis, itane moderaris vt præter rationem & virtutem nihil concupiscas?

l. 27. Mor. c. 24.

Hoc est enim, hoc est quod arctam facit viam, *Nihil inordinatè concupiscere.* Non est exire mundo, non est esse solitarium, non Eremitam, non Monachum, non Religiosum, non Sacerdotem, non multis addictum esse ieiuniis & castigandæ carnis exercitationibus, non est hoc inquam quod arctam designat viam: Sed quocumque viuendi genere vitam agas, *Si omni cupiditate calcata*, inquit S. Hieronymus, *soli studemus virtuti, per angustam viam nitimur.* Non aliam sancti omnes Patres producunt notam quàm repressæ cupiditatis: Vnde tu quàm facile posses agnoscere

Suprà dicta Ep.

te non eſſe hominem qui ſe ita voluntariè premat & conſtringat, nonne tam euidenter poſſis noſſe te in arcta non eſſe via?

Neque dicas te ſat multis vndequaque premi miſeriis, te domeſticæ facultatis arctiſſimas pati anguſtias, te debitorum grauari onere, necnon ſexcentis humanæ vitæ calamitatibus penè in dies enecari; non enim pœna ſed pœnæ tolerantia, viam facit arctam: ſi libenter patereris, ſi neceſſitatem in virtutem conuerteres, ſi murmura, ſi commotiones animi, virtute Chriſtiana reprimeres, tunc arctam poſſes viam incedere, ſed ſi paupertatem odiſti, non magis reprimis cupiditatem, quam ſi amares diuitias, nam illud paupertatis odium non niſi ex amore diuitiarum naſcitur. Neque etiam dicas, te paucis contentum eſſe, te nihil ſuprà neceſſitatem appetere, nihil injuſtum, nihil alienum, nihil nimium: nam licet iſta concederem, poteſt tamen nimius eſſe vel acquirendi, vel poſſidendi ardor, neque ad arctam tenendam viam ita ſpectatur quid velis, aut quid habeas: quam quomodo quidquam velis aut habeas. In vna ſcilicet cupiditate repreſſa, vt dictum eſt, tota viæ ponitur arctitudo; nihil autem ſpectat ad reprimendam cupiditatem quod multum aut parum habeas, ſed hoc vnum, vt quidquid habeas, temperatè poſſideas, non cupiditate ſed virtute, non in paſſione deſideriis, ſed in moderatione rationis, non incitato naturæ impetu, ſed Diuinæ ductu Gratiæ. *Tanquam aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſideriis quæ militant aduerſus animam.*

Neque rurſum objicias id eſſe rarum, id eſſe paucorum hominum, id eſſe penè ignotum: Nam hoc vltro profiteor, & hoc ipſum eſt quod Chriſtus dixit, paucorum eſſe hanc viam; hanc Ipſe notam deſignauit vt cum animaduerteres te ex illis non eſſe paucis, hinc intelligeres, te in arcta non eſſe via. Nonne id vides? Nonne id fateris? 1. Pet. 2.

III. PVNCTVM.

QVID ergo inde ſequitur niſi quod erat demonſtrandum, te ſaluti oppoſitum ferre tecum, ſemper & vbique, præjudicium: te in lata eſſe via quæ ducit ad perditionem & ad interitum ſempiternum?

Nam cum in ambarum alterutrâ neceſſe omnino ſit, vitam

traducere ſicut oſtenſum eſt, cumque in arcta non te contineas, vt fateris; quid ſupereſt quam te in lata eſſe via, teque tam certò periturum, quàm certum eſt Chriſtum non erraſſe qui haſce duas tantùm propoſuit vias quarum vna vitæ, & altera mortis eſſet æternæ?

Nec dicas te peccatorem quidem eſſe, ſed non ex illis grauioribus qui latam videntur viam facere. Nam hic dupliciter errare poſſes, quod certe eſt diligenter aduertendum: primo quidem quod putes latam viam eſſe tantum Illorum qui grauius peccent aut frequentius; Non eſt ita, neque hic nomine viæ tam certò intelliguntur qui actu peccant, quam qui ad peccandum ſunt proni, & contractis habitibus ſic affecti, vt peccatum vix deponant, in eoque moriantur; vt dicetur ſeparato diſcurſu fuſius.

Iam vero licet aliis alia ſint peccata grauiora, nonne eſt ſatis ad perditionem animæ quod quis in peccato lethifero moriatur, Luc. 16. licet peccatum iſtud non ſic ex grauioribus? Nonne eſt ſatis illi Diuiti qui ſepultus eſt in inferno, quod epularetur quotidie ſplendide; licet in illis epulis non eſſet tam ſceleſtus quam Herodes in ſuis, qui ſanctiſſimum Virum Ioannem enecauit? Nonne Luc. 13. propterea Chriſtus Dominus cum de quibuſdam occiſis loqueretur: *Putatis*, inquit, *quod hi præ omnibus peccatores fuerint qui talia paſſi ſunt? Non, dico vobis, ſed niſi pœnitentiam habueritis, omnes* 1. Cor. 5. *ſimiliter peribitis.* Nonne id confirmat Apoſtolus cum vniuerſim ait de iniquis, *An neſcitis quod iniqui regnum Dei non poſſidebunt? Nolite errare, neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt.* In his certe quæ commemorat, magna eſt, vt vides peccatorum differentia: ſicque fornicarij dicere poterant ſe non eſſe tam iniquos quam vel adulteros, vel idolis ſeruientes; Et tamen ſatis ſunt iniqui vt damnentur. Ac rurſum Idem Apoſtolus, Ephes. 5. *Hoc enim ſcitote intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus, aut auarus, quod eſt idolorum ſeruitus, non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei.* Sic & ſanctus Ioannes audiuit è cœlo quinam inde Apoc. 22. arcerentur, *Foris canes & venefici & impudici & homicidæ & idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit mendacium:* Quaſi diceretur, non tantùm cœlo excludi eos qui grauius peccant, ſed qui quo-

cunque mortali peccant, quod ante mortem non expiarint, & qui aliter sentiat, longe à vero dissentire.

Deinde vero erras quod te ex grauioribus non reputes, & quasi Pharisæus dicas, *Non sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri:* Licet enim istis non sis coinquinatus vitiis, fieri tamen potest ex aliqua circũstantia, vt peccatum tuum sit grauius, sitque peccatum in Spiritum sanctum vt ostendetur aliàs, iamque apparet ex illa præsumptione animi qua intumescis contra Monentem de periculo tuæ salutis, quasi sis securus, quasi nil timeas, quasi cum inferno & morte feceris pactum. Quando hoc vnum esset non est leue peccatum: *Propter hoc audite verbum Domini viri illusores: Dixistis enim, Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactam.* Vide locum Prophetæ. Non quod sic loquatur peccator, sed qui dùm nihil timet, seque putat velut securum, sic videtur viuere quasi pactum fecisset cum morte & inferno, quasi non esset moriturus, vel nisi quando, & quomodo vellet & quasi non esset damnandus, quasi non esset quod timeret. *O præsumptio nequissima, vnde creata es cooperire aridam malitia & dolositate illius.* Hoc est scilicet quod alter dicebat Sapiens, *sunt impij qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant.* Ipsi iustiores timent, *Ipsæ columnæ cæli contremiscunt*, tu intrepidus erecto collo tibi cœlum promittis! Non est certius signum quo te in lata via esse pateat, & quòd in ea pereas nisi quam citiùs reuertaris.

Luc. 18. Is. 28. Eccles. 37. Eccl. 8. Iob. 26.

Vide in hac 3. parte, Dominica 3. post Pentecosten, vbi hæc Veritas explanatur:

Qui sibi palpat quod non longe erret, periculosius sæpe errat, quam qui aberrat longius.

CAPVT QVINTVM.

QVAM SIT EVIDENS CONTRA ILLOS PRAEIVDICIVM, QVI CVPIDITATIBVS NON RESISTVNT, TANTA PEREVNTIVM MVLTITVDO, VEL TANTA SALVANDORVM PAVCITAS.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. Matth. 20.

Videnda est in 2. parte, Dominica Septuagesimæ, vbi hæc Veritas proponitur:

Quæ causa est cur pauci salui sint, hæc in te causa est cur ex illis forte non sis.

RATIO præsupponit quod vbi est eadem causa & ratio, ibi etiam idem reperitur effectus, quo tamquam certo præsupposito sic procedit ratiocinatio.

Causa præcipua cur sit tanta saluandorum paucitas, & tanta pereuntium multitudo, est Concupiscentia non repressa.

Sed hæc eadem causa in te reperitur.

Ergo & idem omnino sequetur effectus, nisi tollas causam.

PRIMA propositio tria complectitur quæ sunt sigillatim exponenda.

Primum est paucos saluari; Secundum est, non id esse referendum ad Deum, aut ad aliam causam quam ad ipsos homines qui sua culpa pereunt. Tertium, quod radix omnis culpæ & perditionis est Concupiscentia.

De primo, vide dictam Dominicam Septuagesimæ in 2. parte.

De secundo, videnda est etiam Dominica 3. post Epiphaniam in 1. parte, vbi hæc Sapientis Ecclesiastici fuse declaratur sententia: *Non dixeris, Per Deum abest.* Eccl. 15.

De tertio, tripliciter explicari potest malum concupiscentiæ, vnde perditio sequitur: Primò quod sit radix totius culpæ: Nam *vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstructus:* Quæ primo quidem solus est motus naturalis, cui si resisteres, fieret virtus, in omni genere boni; dum verò illi libere consentitur, fit culpa seu peccatum quod tanto sæpe est grauius, quanto major est concupiscentia, vt ait sanctus Thomas, & explicatum habetur in hac 3. parte, Sabbato Hebdomadæ 14. Iac. 1.

Deinde vero ex concupiscentia fit ordinarie quidam abusus rerum omnium, quæ cum sint ex se indifferentes, deprauantur à prauo vtentium fine qui secundum proprias ambulant concupiscentias: qua de re videri debet Feria 5. post Cineres in 2. parte, vbi ad verba Domini, *Non pro mundo rogo,* explicatur hæc Veritas:

Quà late patet mundus, nihil est vspiam ita cauendum, quàm quod intus in te vno latet, nempe Concupiscentia.

Denique quod extremam affert perniciem, cùm ad peccati remissionem necessaria sit omnino pœnitentia, id est, verus dolor de peccatis, vera conuersio animi, vix vlla talis est ob prauam concupiscentiam quæ sic animum peccatoris objecto peccati affigit, vt raro inde auellatur, & propterea, *Nullus sit qui agat pœnitentiam super peccato suo dicens, quid feci*, vt iam ante dictum est, & post dicetur sæpius. Ier. 8.

IAM verò quæ secunda est Propositio, quod hæc perditionis causa in te reperitur, qui concupiscentiæ reprimendæ non vacas, abundè declaratur in illo dicto Sabbato Hebdomadæ 14. infrà in hac parte vbi hæc exponitur Veritas:

Licet in aliis Concupiscentia sæpe peccatum minuat, in te tamen sæpius auget.

Vnde tandem Conclusio, & prejudicium, Ne in tanta multitudine rapiaris cum aliis. *Viuo ego, dicit Dominus, quia si fuerit Iechonias annulus in manu dextera mea, inde euellam eum*, Id est, Ier. 22. quantumcumque aliàs fuerit mihi carus & considerandus, tamen nisi resipiscat, plane cum aliis peribit pereuntibus. Caue, resipisce. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat* 1. Ioan. 1. *nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. ECCE non est abbreuiata manus Domini vt saluare nequeat, & non aggrauata auris eius vt non exaudiat. VENITE & reuertamur ad Dominum.* Is. 59. Osee 6. *Quia ipse cepit & sanabit nos. Percutiet & curabit nos, &c.*

CAPVT SEXTVM.

ALIVD PRAEIVDICIVM, QVIBVSVIS EX CONCVPISCENTIA VIVENTIBVS, AB IPSO IVDICE DENVNTIATVM.

In peccato vestro moriemini.

Vos de deorsum estis, Vos de mundo hoc estis: Dixi ergo vobis, quia moriemini in peccatis vestris. Ioan. 8.

Vide in 4. parte, Feria 5. Hebdomadæ 19. Necnon in hac 3. parte, Dominica 9. vbi ad Christi lachrymantis verba, *quia si cognouisses & tu*, explicatur copiose quod dixit Ecclesiasticus: *Cor durum habebit malè in nouissimo.* *Eccles. 3.*

CAPVT SEPTIMVM.

DE PECCATO IN SPIRITVM SANCTVM QVOD EST IAM COMMVNE MVLTIS, ET VNDE MANIFESTVM ERVITVR ADVERSVS ILLOS PRAEIVDICIVM.

Vos semper Spiritui sancto resistitis. Act. 7.

Videnda in 2. parte, Dominica Pentecostes, vbi hæc plene declaratur Veritas:

Peccati contra Spiritum sanctum malignitas sic est singularis, vt multis iam peccatoribus sit communis.

CAPVT OCTAVVM.

QVOD VNDE TIMOREM MINVIS, INDE TIBI MAGIS SIT TIMENDVM.

Posuisti firmamentum eius, formidinem. Ps. 88.

Duplex potest esse sensus, Primus quod firmamentum nostrum sit formido seu timor Dei, quod expresse ait Sapiens, *Firmamentum virtutis, tegimen ardoris, vmbraculum meridiani*: Et alibi, *Si* *Eccles. 34.*

non in timore Domini tenueris te instanter cito subuertetur Domus tua. Ibid. 27.
OMNE *namque virtutum ædificium*, inquit S. Bernardus, *illico vergit in præcipitum; si huius gratiæ amiserit præsidium.*

Alius sensus & in quo præcipuè inhærendum, hic est scilicet quod illud ipsum quod putatur esse firmius ad securitatem salutis nisi diligenter tibi caueas & aduertas, illud est vnde magis formidare debes. Quod certe est ad Timorem efficacissimum. Nam non potest esse major causa timoris quam si dicatur id esse infirmius quod putatur firmius. Atqui hoc ipsum est quod hic demonstramus; vnde necessario sequetur ille pauor quem sanctus Augustinus, dicit *omni securitate appetendum.* De Symbolo ad Catechum.

I. PVNCTVM.

PRIMA propositio per se patet, & illustrari potest familiari similitudine Illius qui cùm litem haberet & plurimum confideret causæ suæ, si quæreretur quamobrem ita confideret, & tùm audiret à perito nihil magis illi præjudicare quàm illud ipsum quod in suum iactat fauorem, nonne esset quod timeret? Sic cùm Iudæi nimis præsumerent de Lege sibi data, hinc potius docet eos Apostolus magis sibi timendum. *Quicumque in Lege peccauerunt, per Legem iudicabuntur.* Vide Romanorum secundo. Et cùm Gentiles ad fidem conuersi contra Iudæos etiam se auderent efferre insolentius quod illi defecissent & in eorum Locum essent suffecti: tum vnumquemque Apostolus vehementissime compescebat, *Noli gloriari, noli altum sapere sed time*, Vide ibidem Romanorum vndecimo, atque idem conclude ad propositum.

II. PVNCTVM.

AD secundam verò propositionem: Tria sunt præcipue quæ videntur firmamenta nostræ salutis seu nostræ securitatis de Salute; Nempe Bonitas Dei, Redemptio per Christum facta, & Religio Christiana quam profitemur. Atque hæc quidem vera si bene intelligerentur & vsurparentur. In his omnino tota est nostra spes & nostra salus. *Nisi quia Dominus adjuuit me, paulo minus habitasset in Inferno anima mea.* MISERICORDIÆ Do- Ps. 93. Thren. 3.

mini quia non sumus consumpti. Sic præclare semper de his sentiendum, sed non propterea tamen præsumendum, nec omnis timor expellendus, ne illa quæ sunt ex se optima & saluberrima fiant ex nobis nociua & mortalia, sicut dicebat Sapiens, *Hæc omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala conuertentur.* Quod quomodo fiat, nunc diligentius attendendum: Et primo quidem de Bonitate Dei.

Eccli. 39.

Cùm sit Deus bonus & misericors iam multis nos bonis præuenit, iam multa nobis condonauit peccata, iam multo tempore nos expectat ad pœnitentiam, nonne id fateris? At vero si illis non obstantibus, pergis semper illum offendere, neque serio cogitas de emendatione, nisi cùm peccare non poteris, nonne ista bona quæ tibi bonus Deus præstitit te magis condemnabunt? Nonne grauius est peccare in Eum qui tam tibi bonus est, quàm si non esset ita bonus? Nonne est Infidelitas & Ingratitudo major sic peccare in eum quem maximè deberemus diligere? Nonne est intoleranda crudelitas, ob id amicum & Benefactorem magis offendere quia amicus est & Benefactor? Nonne hoc est quod Amans præcipue queritur: *Quem maxime diligebam, auersatus est me?* Itane velles tibi fieri? Itane te gereres cum quouis homine? Itane Deum minus vereris quàm quemlibet hominum? *Audite cœli & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est, filios enutriui & exaltaui, Ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum,* &c. Vide Isaiæ c. 1. & Ier. 2. *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis?* O quam aliter Sancti sentiunt de bonitate Dei. *O quàm bonus & suauis est Domine spiritus tuus*, inquit Sapiens, sed quid inde? An offendendus? An offensam dissimulabit? Audi, vt pergit, *Ideoque eos qui exerrant corripis, & de quibus peccant admones, vt relicta malitia credant in te Domine.*

Iob. 29.

Matth. 20.

Rom. 2.

Sap. 12.

Est & egregius locus Micheæ 6. suauiter & fortiter vrgendus: *Audiant montes iudicium Domini, & fortià fundamenta terræ, quia iudicium Domini cum populo suo. Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui? Responde mihi, quia eduxi te de terra Aegypti.* Et quæ plura ibi habentur. Vide vsque ad hæc verba: *Salus erit timentibus nomen tuum.* Vide & Ecclesi. 5. & 16. *Secundum misericordiam suam, sic & correptio illius.*

In hoc valde erramus quod fingamus nobis Dei Bonitatem

in

in eo tantùm esse vt benè nobis velit & faciat, nec peccata puniat, aut alias peccatorum pœnas exigat, quàm vt aliquando fieri solet in Festis solemnioribus, illa confiteamur, & de cætero, cursum eundem liberioris vitæ retineamus, quasi non posset aliter fieri. Falsum id omnino est, & hoc expressè vetitum dicere & sentire, vt sæpe nobis erit dicendum. *Non dixeris, peccaui: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum: & ne dicas, miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur: misericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores respicit ira illius.* Hæc est alioquin inordinata fiducia, quæ vt ait S. Gregorius, *Apud omnipotentem Deum vindictæ locum habere potest: indulgentiæ verò obtinere non potest.* Hanc enim ipse arguit indulgentiam in illis Patribus qui non satis seueri sunt suis filiis, vt in Heli & aliis: Et certè quo quis est melior, eò magis in se suisque omnibus odit peccatum; & ab illa bonitate Sapiens laudat Deum quod cum sit bonus & suauis, errantes corripiat, moneat & serio alloquatur vt relicta malitia cordant in se, quasi diceret, nec aliter credant aut sperent nisi relicta sua malitia. Sicque à benefactis suis atque à sua bonitate se Ipse quodammodo excitat ad puniendos eos quibus benefecit: *Quid est quod debui vltrà facere vineæ meæ & non feci? An quod expectaui vt faceret vuas & fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem eius & erit in direptionem, &c.* Denique hoc est peccare in Spiritum sanctum sic de bonitate Dei præsumere, vt alibi demonstratur.

Eccles. 5.
In Libro 1. Reg.
Sap. 12.
Is. 5.

SECVNDVM de Christo Domino, multum quidem facit ad spem nostram, vt dictum est & plusquam dici potest; sed qui tamen inde præfidunt & in suis præsumunt peccatis, quasi securi sint quod Christus passus sit: hoc est Caluinicum, hoc est hæreticum, hoc est ab Ecclesia prorsus anathematisatum, vt videre est in Tridentino. Nihil magis pauendum peccatori nolenti se conuertere quàm aspectus Crucifixi, nam hoc primum positum à sanctis inter motiua timoris. Ibi videt peccator apertissime quid sit peccatum, & quænam eius pœna. *Propter scelus populi mei percussi eum. QVIA si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Ibi videt quanta sit salus æterna, quale sit bo-

Sess. 6. c. 16.
B. Laur. Iustin. c. 4. De ligno vitæ.
Is. 53.
Luc. 23.

num pro quo Deus sit patitur; & quod per peccatum contemnit. Ibi videt peccator quanti Deus fecerit animam ipsius pro qua dedit suam, quam tamen prodigit & mancipat Diabolo pro vna delectatiuncula, pro pecuniola, pro aliquo temporali bono! Ah probrum! Ah indignitatem! Ibi Dæmon exprobrat Christo Domino quod refert S. Cyprianus. *En peccatorem pro quo nec alapas nec flagella accepi cui nec requiem promitto neque regnum: sed quem solum falsa pollicitatione deludo, & tamen se totum mihi tradit! Tuos tales munerarios Christe demonstra præceptis tuis monitos, &c.* Tu huius blasphemiæ author & causa quid dices? Quid dices Christo ex Cruce roganti te ne se offendas pro omnibus beneficiis quæ in te contulit, pro plagis, pro sanguine, pro anima, pro vita, hoc vnum à te efflagitat, *Ne me offendas.* Ego vero, dices, eo te liberius offendam quo te magis video pati. Audereſne hoc? Et hoc ipsum reipsa & opere dicis quando non desinis peccare præsumendo de Christo.

De Eleemosy. & Miseric.

Ps. 118. *Supra dorsum meum*, inquit, *fabricauerunt peccatores*, Seu vt habet alia versio *arauerunt*, id est, non me aliter tractauerunt quam si vomere & aratro carnem meam euulsissent in sulcos: & sicut Arator ex arata terra sperat messem, ita peccantes ex pœnis meis suam præsumunt salutem, quod dum faciunt me magis grauant quàm dum paterer quia me priuant fructu meæ Passionis, *Iste omnis fructus vt auferatur peccatum*, Et illi magis afferunt. Et certe grauior est priuatio finis quàm eorum quæ impenduntur ad finem, vbi notandum est quod non tantum priuatur fine sed contrarij effectus est causa siue objectum, quatenus inde peccator magis obfirmatur. Atque hinc illius gemitus per Prophetam: *In vacuum laboraui, sine causa & vane fortitudinem meam consumpsi.* Hinc illa prædictio Simeonis: *Ecce positus est in ruinam & resurrectionem multorum.* Hic Lapis & Petra Scandali de qua Is. 8. Rom. 9. & 7. 1. Petr. 2. & hinc illud Apoc. 6. *Abscondite nos ab ira Agni.* Nihil quippe terribilius, vt declaratur in 3. parte, Sabbato secundæ Hebdomadæ.

Isaiæ 27. *S. Thomas.* *Is. 49.* *Luc. 2.* *1. Pet. 2.*

SEQVITVR tertium de professione Christiana. Magnum sane beneficium. Sed quid est esse Christianum? An solum frequentare Ecclesiam, recitare rosarium & similia quædam exercere pietatis officia? *Apertius sub tali nomine peccamus*, ait Saluia-

nus: & sanctus Augustinus. *Deprehenderis*, inquit, *& detegeris Christiane, quando aliud agis & aliud profiteris, fidelis in nomine, aliud demonstrans in opere, non tenens promissionis tuæ fidem: modo ingrediens Ecclesiam orationes fundere, post modicum in spectaculis cum histrionibus impudice clamare! Quid tibi cum pompis diaboli quibus renuntiasti?* Vel credis quæ de peccato dicuntur, vel non credis. Si non credis, falso te Christianum iactas, & hypocritarum te pœna manet; *Pars eius cum hypocritis*, inquit Dominus. Quod si credis, & tamen tam liberè peccas, ah manifestus contemptus. Quid! credere per peccatum offendi Diuinam Majestatem, præsentem, potentissimam, Iustissimam: & nihil plane curare! Credere per peccatum perdi omnia merita, perire cœlum, perire tibi Christum: Et tamen tam facile peccare quam si nihil esset! *Propter hoc, amplius accipietis Iudicium*, inquit Dominus, *Ille seruus qui cognouit voluntatem Domini sui & non fecit, vapulabit multis.* Ah Christianus est. Sed fecitne voluntatem Domini sui? *Vapulabit multis.* Audiuit sacrum & concionem, *Vapulabit multis*, quia sciebat & non fecit.

l. de Prou.

S. Aug. ad Catech.

Matth. 24.

Matth. 23.

Luc. 12.

III. PVNCTVM.

HINC ergo patet quam vere dictum sit, *Posuisti firmamentum eius, formidinem:* Et quàm vere magis illi timendum sit, vbi solet magis præsumere. Nam quando hoc vnum esset, ita præsumere, satis esset ad perditionem. Etiam quando tu omnium sanctorum merita solus haberes, non esset præsumendum, sed semper timendum & cauendum à peccato sicut Apostolus dicebat & sentiebat: *Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* Tu vero sceleribus plenus tibi arroges cœlum! tu præsumas cœlestem Gloriam & non timeas! *O præsumptio nequissima*, ait Sapiens. Hæc fuit Iudæorum perditio vt exprobrat illis Propheta: *Ecce vos confiditis vobis, in sermonibus mendacij qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter. Et venistis & stetistis coram me in domo hac.* Vide locum Prophetæ.

1. Cor. 4.

Eccles. 37.

Ier. 7.

Denique sic Idem penitus accidet quod Amano illi superbissimo homini, qui cùm se iactaret de Gratia quâ valebat apud Regem & Reginam Esther, ibi inuenit suum interitum vbi præsumebat habere meritum.

Esther 7.

Caueant itaque, semperque Deum timeant & sanctos imitentur, qui vt ait S. Gregorius, *Positi inter gaudium spei & tentationis metum, confidunt & timent, confortantur & titubant, certificantur & suspecti sunt.*

Lib. 20. Mor. c. 5.

CAPVT NONVM.

QVOD NEC CHRISTO CREDITVR, NEC OBEDITVR.

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse Filium Dei: & vix vllus est Christianus qui hoc verè credat.

Vide in 3. parte, in Festo Transfigurationis Domini, vbi hæc Veritas explanatur, afferturque Symbolum duodecim Articulorum fidei Practicæ à Christo prædicatæ cui vix omnino creditur. Additur & Decalogus, decem ipsius Christi Domini preceptorum, quibus & plane contradicitur.

CAPVT DECIMVM.

QVIDQVID DE CHRISTO SE SCIRE DICANT IMPII, CHRISTVM NESCIRE DICENDI SVNT.

In 4. parte, Feria 4. Hebdomadæ 19.

CAPVT VNDECIMVM.

CHRISTVM E COELO NOBIS LOQVENTEM NON AVDIRE PERICVLOSIVS EST, QVAM DVM IN TERRIS LOQVERETVR.

Videte ne recusetis Loquentem. Hebr. 12.

In 2. parte, In die Ascensionis Domini.

CAPVT DVODECIMVM.

NVLLA NISI PRIMARIA SATIS ESSE POTEST CVRA DE PECCATIS EVITANDIS.

In 4. parte, Dominica 18.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

DE MALO PECCATI MORTALIS, SIVE AD POENITENTIAM DE PRAETERITIS, SIVE AD CAVTELAM DE FVTVRIS, SIVE AD TEMPORALES MISERIAS MITIVS FERENDAS.

Scito & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum. Ier. 2.

Malo peccati nullum par aliud malum.

RATIO *quæ alias omnes complectitur sic formari potest, quia quod est malum Dei, Christi Domini, & ipsius in omnem æternitatem, animæ, tale est malum vt par illi aliud nullum sit malum.*

Sed peccatum, malum est Dei, Christi Domini, & ipsius in omnem æternitatem, animæ.

Igitur malo peccati nullum par aliud malum. Quod profecto est diligentissime perpendendum, ad fines supra dictos.

I. PVNCTVM.

PRIMA propositio breuiter expediri debet, declarando quod cùm omne malum, sit relatiuum malum, id est, respectu habito ad personas quarum est malum, hinc sequitur tanto esse grauius malum, quo personæ vel plures vel digniores, vel insignius offenduntur; vel quando damna sunt plura & grauiora: Vnde Sapiens, *Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cùm recesserit, tùm gloriabitur,* Id est, vnusquisque malum de re quapiam pronuntiat prout ad se refert rem illam de qua cum alio disceptatur.

Prou. 20.

Cùm verò personæ nullæ sint digniores quàm Deus in se consideratus, vel vt homo Deus, qui dicitur Christus Dominus, vel quàm Animæ nostrę Immortales ad æternam procreatę Beatitudinem: quis non intelligat, vt quod illis est simul malum & aduersum, sit tale in genere suo malum, nullum vt illi aliud nec genere nec specie, nec indiuiduo par inueniri possit? *Et cui assimilastis me, & adæquastis, dicit sanctus?* Vide Locum.

Is 40. & 46.

II. PVNCTVM.

SED *peccatum, malum est Dei, malum est Christi Domini, & malum nostræ in omnem æternitatem animæ.*

Quod cùm variis explicari possit modis, tùm hic videtur accommodatior, vt sicut peccatum comparatur cum illa ferocissima bellua decem capitum quæ visa est à Daniele Propheta, sic quæcumque hîc de singulorum dicentur malo, referantur ad decem capita quæ quisque dicendo possit magis aut minus enarrare, prout vno aut pluribus voluerit narrationem proferre discursibus.

Dan. 7.

Primò, peccatum dicitur malum Dei, vt est vnus Deus in natura. Secundò, vt est Trinus in personis. Tertiò, vt est æqualiter Infinitus in Diuinis attributis. Quæ tria mala fusissime declarantur in hac 3. parte, Dominica prima, vbi de sanctissimo Mysterio Trinitatis, cui peccatum directè opponitur.

Quartò, malum est Dei, quo Deus præsens offenditur à vili creatura propter leuiculare commodum. *Me præsente, in domo mea! ET violabant me propter pugillum hordei, & fragmen panis!*

Esther 7.
Ezech. 13.

Quintò, Dominationis diuinæ malum est & offensa, quatenus peccator à Domino Deo suo se subtrahit perfringendo leges eius, statuta, imperia, iura, & fœdera, *Confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non seruiam.* Ier. 2.

Sextò, Bonitatis & Misericordiæ Dei manifestus est in peccatore contemptus. *Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore vllo filij hominum perpetrant mala.* Nonne si statim atque peccas te puniret Deus, Deum magis timeres? Quid est autem quod te non statim puniat nisi quia bonus est, nisi quia patiens & longanimis & multæ misericordiæ? *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* Eccl. 8. Rom. 2.

Septimò, Sanctitatis illius, quam præcipuo quodam cultu sancti venerantur, grauis est offensa; Nam vel peccator putat Deum peccata nostra parùm vel multùm odisse ac detestari. Si parum, parum est illi Sanctus Deus: *Existimasti inique quod ero tui similis?* Si multum, quomodò non veretur peccando tantum exacerbare odium? En nosti quod reuera est, Deum tanto peccatum odisse odio, quanto amore amat legis æternæ rectitudinem cui peccatum aduersatur, id est, amore infinito ac simili consequenter odio, tu tamen illud odium tam facilè commoues quam facile peccas! Peccas certe & grauiter in Diuinam Sanctitatem. *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt sanctum Israel.* Ps. 49. Is. 1.

Octauò, Sapientiam qua Deus cuncta regit & gubernat, peccator offendit, & quantum in se est, vexat, impugnat, inuertit & omni modo persequitur. Nam præterquam quod peccato suo se ab illo Diuinæ gubernationis ordine quem præfixum habebat subtrahit; quid aliud vellet aut nollet peccator, quam quod suæ lubet libidini? Quid est autem hoc aliud velle quàm quod nolit Deus: aut quid nolle aliud quam quod Deus velit? Ac tandem quid hoc totum est, sic aduersari Deo, nisi se toto Sapientiam eius & regimen velle inuertere, conturbare, dissoluere? *O plene omni dolo & omni fallacia, fili Diaboli, non desinis subuertere vias Domini rectas!* Act. 13.

Nonò, Diuinam plane peccator irridet Iustitiam: Cùm enim non ignoret quantas Deus peccatori sit comminatus pœnas, cùm probe sciat vno solo peccato tot castigata vel Angelorum vel

hominum millia; tot vrbes, tot ciuitates, tot regna, totum denique diluuio periisse mundum: cum in eius manu quem offendit se ita positum credat, vt si manum velle subtrahere, statim in Infernum præceps decideret, vbi sempiterno torqueretur igne; neque tamen cesset à peccato, quid est irridere Deum nisi hoc sit? Quid est quod ait Apostolus, *Deum non irrideri*, nisi quod peccatores Diuinam contemnendo iustitiam, Deum irrident qui tamen non irridetur, quia Diuinam illam aliquando sentient iustitiam.

Gal. 6.

Decimò, tale Dei malum est peccatum, vt quoddam velut deicidium dici possit: quam enim Deus habebat vitam in anima per charitatem & gratiam, plane peccato tollitur; vnde & quia simul anima moritur, idcirco à Scriptura dicitur, *Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas*, Id est, duplicem inferens plagam & mortem, Deo videlicet & animæ peccatrici.

Ecclesi. 21

Adde quod ait S. Bernardus de propria voluntate, prout est peccati causa, *In ipsum, horribile dictu, desæuit authorem, & quantum in ipsa est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut injustum esse, aut insipientem. Crudelis plane & omnino execranda malitia, quæ Dei Potentiam, Iustitiam, Sapientiam perire desiderat.* Nonne hoc est, esse malum Dei?

Serm. 3. de Resurr.

SED & apertius etiam id, in Christo patebit, qui cùm propter peccatum tanta sit olim passus: nunc verò magis à peccato patitur, propter has decem causas quæ sunt illi velut decem plagæ quibus mirum in modum affligitur.

Prima quæ multas continet, quia quod à pluribus olim est passus, nunc à quouis peccatore per vnum solum peccatum patitur; nam simul venditur, negatur, accusatur, flagellatur, condemnatur, crucifigitur, & moritur; vt in die parascenes in 2. parte, videri potest amplissime declaratum.

Secunda, Christus semel tantùm pro peccatis olim est crucifixus & mortuus, nunc vero rursum & quoties iteratur peccatum, Vox illa vox impletur Apostoli: *Rursum crucifigentes sibimetipsos filium Dei, & ostentui habentes.* O quoties repetitam plagam!

Hebr. 6.

Tertia, sic volebat olim pati propter peccatum, nunc vero tam inuitus

inuitus à peccato patitur, quam inuisum est illi quoduis peccatum. *Quæ nolui elegerunt.* Is. 66.

Quarta, tot abundat bonis Christi Passio, vt inde quidquid gratiæ Sacramenta continent omnia, velut à fonte deriuetur: peccatum autem mera est malitia, mera malignitas, & ipsa *desolationis abominatio*, Cuius imago quædam fuit euersio ciuitatis Ierusalem. Cumque is patientis Christi fructus & finis præcipuus fuerit vt auferretur peccatum, quid contra directius quam quod peccatum renouat? Quid contra Christum acrius & vehementius quàm si destruatur quod ædificatum voluit, aut quod destruxit, ædificetur? *Vnus ædificans, & vnus destruens quid prodest illis nisi labor? Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?* Matth. 24. Eccles. 34. Ps. 29.

Quinta, quantumcumque grauis & acerbus esset Christi patientis dolor, erat tamen dolor Christi tantum patientis secundum illam quâ solâ pati poterat humanam naturam; at vero peccatum sic Diuinam ipsam petit & offendit naturam vt si Diuinitas pati & mori posset, per peccatum moreretur, vnde quàm vere dixit Christus, *Pater major me est*, tam verè magis diligit & colit Patrem quàm seipsum, ac proinde & magis etiam ex consequenti dolet suum Patrem offendi per peccatum, quàm se per crucem cruciari. Ioan. 14.

Sexta, quod erat Christo patienti valde jucundum, sic Deo Patri reconciliare homines, hoc illi ex opposito plurimum graue ac molestum in peccato quod perpetratur, sic homines ab offenso desiungi Deo. *Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deum vestrum.* Is. 59.

Septima, si gloriosum Christo fuit, vt certe fuit, *Per mortem suam illum destruere qui habebat mortis imperium, id est Diabolum*, quod expressè refert Apostolus: Nonne hanc Christo peccator tollit gloriam, qui peccato suo, sui totum imperium reddit Diabolo, quod Christus eripuerat? Et quid Christo magis ignominiosum quam sui loco videre in anima tua regnantem Dæmonem aut ipsum audire hostem sibi exprobrantem, quod nihil passus pro te quem possidet, neque regnum habens cœleste quod tibi vmquam promittat, facilius tamen ille te possidet quam ipse Christus! O probrum! ô malum Christo Domino, si quod à nobis esse potest malum! Hebr. 2.

Octaua, quid ingratius & acerbius potest accidere Benefactori munifico quàm illius ingratitudo cui beneficium contulit, quando præcipuè tanta ingratitudini conjuncta est impietas vt ex collato beneficio fiat audacior ad ipsum Benefactorem suum liberius offendendum? Vix inter homines tanta reperitur immanitas: At vero illa est frequentissima quam Christo peccator exhibet. Nam primo quidem cùm Christus pro eximio illo quo nos affecit Redemptionis beneficio, nihil magis à nobis desideret, quam ne peccemus; Potestne quis peccator esse, & non esse ingratus? Quidquid enim reddas, nisi quod velit Benefactor & quod possis, reddas, ingratus es. Deinde verò si de salutis periculo peccatorem Conscientia forte stimulet, nihil esse periculi dicet peccator, nihil quod metuat: quia videlicet Christus est passus, & patiendo peccatorem redemit. Nonne hoc ipso peccatur audaciùs, nonne propterea minùs timetur, nonne idcirco projectius in omne crimen curritur? Nonne hinc denique peccati contra Christum immanitas & sæuitia manifestè apparet? Sic apte Sapiens, postquam monuit: *Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris, dedit enim pro te animam suam*, tum consequenter addit: *Repromissorem fugit peccator & immundus. Bona Repromissoris sibi ascribit peccator, & ingratus sensu derelinquit liberantem se!* (*Ecclesi. 29.*)

Nona, cùm Christus moreretur, certo sciebat se quantocyus resurrecturum, *Quia*, inquit, *ego pono animam meam vt iterum sumam eam. Et potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo.* (*Ioan. 10.*) At vero cum in corde peccatoris moritur, quandónam ibi resurget? Forte numquam, aut nonnisi tardissime, vel nisi quando peccatori placuerit, post multas Christi se offerentis repulsas & neglectas gratias.

Decima ex illis Christi verbis colligitur, *hoc mandatum accepi à Patre meo*, nempe illud erat quo quidquid ageret & pateretur, ita condiebat, vt quo magis pateretur, tanto se magis gauderet pati, quod ita pateretur ex mandato Patris, vt nobis exhibendæ Deo similiter daret exempla obedientiæ. Nunc verò in peccato cùm videat oppositam omnino peccantis inobedientiam, quantam illi putas peccatum inferre plagam, quàm vehementem, quàm acerbam! Suntne hæ peccator, expectationes meæ! Nec dubium quin his sæpe à peccando verbis properantem in peccatum retardet animam; sed quod prædictis cumulum affert malis, tam

præceps in libidinem se se anima projicit, vt ipsum licet videat Christum pendentem aut iacentem, tamen non retardetur & quod ait Apostolus, *Ipsum Dei conculcet Filium.* Hebr. 10.

Nonne diceres illam esse Romanam serui Tullij filiam & Tarquinij superbi coniugem quæ in iacentem humi Patrem imperauit rhedam suam resilientibus etiam ad tantum crimen equis, inuehi ac intrudi, vnde vico, scelerati nomen est inditum.

ATQVE hæc sunt ex multis pauca quæ peccati malum quàm sit Christo graue demonstrent, vnde restat tantum exponere quam sit ipsi perniciosum animæ peccatrici, quæ decem inde damna longè infensissima, peccando contrahit.

Primum est, Diuinæ priuatio Gratiæ, necnon illius amicitiæ quæ Deum inter & animam gratiosam intererat, *Ipsi ad iracundiam prouocauerunt & afflixerunt Spiritum sancti eius: & conuersus est eis in inimicum, & ipse debellauit eos!* Is. 63. O quanta status animæ diuersitas quæ Deum habet amicum aut inimicum!

Secundum est, quòd cùm anima gratiosa tam pulcha esset in oculis sui sponsi, vt sponsus admirans illi diceret, *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es:* Cant. 4. Fit vero per peccatum tam deformis, vt Ipse illi eidem cum stupore objiciat: *Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas!* Ier. 2.

Tertium, quæcumque sibi merita comparasset, his plane omnibus excidit: *Omnes iustitiæ eius quas fecerat, non recordabuntur,* Dicit Dominus per Prophetam: Ezech. 18. & S. Cyprianus, *Hæc sunt,* inquit, *peccata lapsis quod grando frugibus, quod turbidum sydus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod nauigiis sæua tempestas.* l. de Lapsis.

Quartum, quidquid boni agat, nihil ad cœli Gloriam proficiet. *Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etsi tradidero corpus meum, itaut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest,* ait Apostolus. 1. Cor. 13.

Quintum, neque ad illa quæ ex veteribus contracta sunt peccatis debita persoluenda, quidquid facit, quidquid faciat peccatrix anima, quia cum sit ipsa mortua, mortuum & eius opus dicitur, ac nullius in æternam vitam promeriti. *Quare ieiunauimus, & non aspexisti?* Is. 58. Vide locum Prophetæ satis amplum, necnon Ezech. 15. Ezech. 15. vbi de ligno vitis ambusto, vnde nihil fieri possit operis.

Sextum, Protectione singulari cùm sibi caram animam foueret Deus; tùm vero peccatricem deserit, & vel Dæmonibus vel
2. Par. 24. suis mancipatam cupiditatibus abjicit. *Quare transgredimini præceptum Domini quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum vt derelinqueret vos?* Quasi peccatoribus diceretur, Putabatis peccando, vos vestra melius procuraturos negotia: Sed longe fallimini, cùm in peccatis vestris derelinquatis Dominum, & in vestris vos Dominus derelinquat negotiis.

Septimum inde sequitur, vt quæ Dei Patris erat filia, quæ Christi Domini soror; & quæ Spiritus sancti sponsa, mox vbi pec-
2. Tim. 2. catum admisit, fiat Dæmonis serua, captiua, ludibrium. *Resipiscant à diaboli loqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.* A quo
2. Petri 2. enim *quis superatus est, huius & seruus est.* O si hæc peccator expenderet.

Octauum, qui Iustorum precibus promisit omnia, negat omnia precibus peccatorum. Etiam cum multiplicauerint oratio-
Is. 1. nem, *Non exaudiam, inquit Dominus.* Parumne hoc censeri debet peccatori cui hoc vnicum videbatur restare bonum, vt oraret, & tamen ipsa eius oratio non modo nihil exorat, sed sæpe
Ps. 108. insuper transit in peccatum, vt ait Psaltes.

Nonum, certissima cœli hæres erat anima cum erat in gratia quæ ius ad cœlum tradit: at cum excidit per peccatum illa gratia, cœlo etiam protinus excidit & illa sancta ciuitate procul
Apoc. 21. amandatur, *In quam non intrabit aliquod coinquinatum*, Vt audiuit & retulit dilectus Christi Discipulus.

Decimum denique, quod est velut peccati centrum quò suo tendit impetu secumque peccatorem rapit, æterna est damnatio,
Apoc. 21. *Mors illa secunda est quod stagnum dicitur ardens igne & sulphure.* Nam mors prima quæ multas alias continet de quibus dictum est, mors est animæ peccatoris, mors est ipsius Dei qui per charitatem viuebat in anima, mors est meritorum omnium, mors est vitæ beatæ ac æternæ; quæ mors quantumuis multiplex, vna tamen
Iac. 1. censetur quæ simul ac peccatum est, *generatur*, vt ait sanctus Iacobus: tum verò pòst sicut de peccato in peccatum naturali quod vocant pondere tenditur, sic de morte ad mortem, de morte prima ad secundam, quæ ratione quidem pœnæ ac permanentis status vnde numquam redeatur, mors est prima grauior, sed ratione mali simpliciter dicti, mors prima grauius est malum,

nam est malum culpæ, quod est malum offensi Creatoris, pœna vero tantummodo malum est creaturæ, neque tam graue censendum est puniri quauis pœna, quàm pœna dignum fieri. O quam vere Apostolus: *Stipendia peccati mors*, Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit seruis. Hoc est salarium quod referunt peccatores. Hoc vno *mortis* verbo decernitur, illos omnibus priuari bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus, *Illos Dominus irridebit: & erunt post hæc decidentes sine honore & in contumelia inter mortuos in perpetuum, quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, & commouebit illos à fundamentis, & vsque ad supremum desolabuntur.* Rom. 6. Sap. 4.

III. PVNCTVM.

QVÆ cum ita sint; Quis non videt quam sit verũ, *Quod malo peccati nullum par aliud esse malum*: Cùm sit malum Dei, malum Christi Domini, & malum ipsius in omnem æternitatem animę peccatricis? Quo certe malo quid grauius, quid acerbius dici aut fingi potest? Vnde quod ait Dominus per Prophetam: *Scito & vide quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum*, perinde est ac si diceretur: cùm tres præcipui reperiantur modi quibus in cognitionem boni vel mali deuenitur, nempe Fides, Scientia & Experientia; tres hi modò tibi offeruntur modi quibus agnoscas quale malum sit peccatum. Nam primò cum Deus hîc loquatur, habet Fides quod certo credat: Deinde verò cùm Ratio & causa cur ita sit afferatur, nonne hoc est quod euidentem facit scientiam? Denique cùm ipso prope sensu damna quæ inferuntur à peccato, percipias, quid est quod experientiâ manifestius agnosci possit, quam quod de malo isto relatum est?

Quod quia maximi refert cùm ad præteritæ tum ad futuræ cautionem vitæ, probe ab omnibus intelligi: propterea decem ex supra dictis colligo Capita quæ sint velut quædam Corollaria quibus vnâ simul apertius declaretur quàm sit reuera malum & amarum peccatum.

Primum est, quod quidquid de hoc malo dicant scribantue homines, vel ipsi etiam Angeli, nihil tamen satis atrox & acerbum loqui possunt quo eius exprimatur malitia, quia quidquid dixerint Creaturæ, totum finitum est, malitia vero peccati tam

prope est infinita, quam ipsa Dei Majestas quæ peccato violatur. Quamobrem sacra Scriptura non tam verbis quam rebus vtitur vt hoc nobis repræsentet malum. Verba cuiuscumque linguæ satis expressa desunt: res inter vniuersas, quæ sint deterrimæ, quæ sint magis odibiles & magis execrandæ depromuntur ad aliquam huius mali partem exprimendam: *Vua eorum*, inquit, *vua fellis, & botri amarißimi: fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. TAMQVAM à facie colubri fuge peccatum; dentes leonis, dentes eius, interficientes animas hominum. PROGENIES viperarum quis vobis ostendit fugere à ventura ira? VVLNVS & liuor & plaga tumens. COMPVTRVERVNT iumenta in stercore suo. SIMILES estis sepulchris dealbatis. NESCIS quia tu es miser & miserabilis, & pauper & cæcus & nudus.* Nonne his & similibus abundant Scripturæ symbolis?

Deut. 32. Ecclesi. 21. Luc. 3. Is. 1. Ioel 1. Matth. 23. Apoc. 3.

Quid, quod de Deo refert quæ à peccato patitur, quæ certe nimis indigna Deo essent, nisi magis apta essent ad peccati sæuitiam demonstrandam. Tale est istud Genesis, *Tactus dolore cordis intrinsecus, pœnitet, ait, me fecisse hominem:* Sic in Psalmis: *Exacerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Et iratus est furore Dominus, & abominatus est hæreditatem suam.*

Gen. 6. Ps. 10. 105.

Denique, si quantulacumque peccati possit Imago pingi, cerne substratum pedibus Archangeli Michaelis Dæmonem: Vide quàm horrendâ iacet figurâ: quidquid Pictor aut Sculptor finxerit, minus est quam quod reipsa est. Vnde autem putas tantum Dæmonibus indictum esse horrorem? Solius peccati est vitium, non naturæ: natura illorum erat tam decora quàm ipsius Michaelis. Tolle peccatum à Dæmone, Michaelem facis. Pone peccatum in Michaele vel quouis Seraphino, Dæmonem effecisti. Lege caput 28. Ezechielis, & videbis qualis esset Dæmon ante peccatum, quàm decorus, quàm splendidus, quàm perfectus; cúmque inde in alium plane oppositum demigrasse statum cernes, cernes in peccato quanta sit fœditas, quantus horror, quanta execratio.

Secundum quod ex dictis colligas est, nihil extra hominem, in tota rerum vniuersitate reperiri quod ipsi plus nocumenti afferat, quàm ipse homo sibi per peccatum. Non si totus in te conspiret orbis, non si tota cœlestium aut inferorum acies conjurarit in perniciem tuam, tantum tibi nocere possint quam tu tuo

peccato. Quid enim inferant detrimenti? Bona eripient, famam obscurabunt, corpus diuellent, vitam auferent, quid sunt hæc omnia, si pura & immunis à peccato fuerit anima? Quid sunt hæc omnia si vel cum vno peccati damno comparentur, Quod est inuisum esse Deo? Quod quia non ignorat humani generis hostis, hoc vnum quærit vt in peccatum inducat hominem. *Da mihi animas, cætera tolle tibi*, vnde cùm à nobis peccatum pendeat, sicque nobis ipsi malum hoc inferamus, rectissime dicitur Tobiæ ab Archangelo Raphaele, vt iam suprà relatum est: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ*; sunt illi veri hostes, non alij, quia sunt illi qui sibi verè nocent. *Gen. 24.* *Tob. 12.*

Tertium ex dictis inferendum; Licet de illo peccati malo particulatim fuerit dictum, quod in Deum redundat, & in Christum, & animam: tamen inde etiam facile colligi, quantam in res cæteras stragem edat, quod quia diuersis agitatum est suprà discursibus, plura hîc reticentur, videndáque est in 2. parte, Feria 6. Hebdomadæ 1. post Octauas Paschæ: & Sabbatum sequentis ibi Hebdomadæ: nec non in hac 3. parte, Dominica 3. vbi de oue perdita & inuenta.

Quartum est, præter illud malum quod vniuersim seu in genere dictum est de peccato: dici posse sigillatim de singulis vitiis malum aliquod particulare quod specialem vt vocant contineat malitiam, & quo singulariter offendatur Deus à Christus, ipsaque peccatrix lædatur anima. Suum enim vermen ac proprium virus habet Superbia, suum Inuidia, suum luxuria, suumque pariter cætera vitia. Quodque est ad malitiæ peccati stupendum incrementum, sic est singulis sua singularis addicta vitiositas, vt hæc tamen omni peccato sit certo quodam modo communis; nam in omni peccato superbia quædam est, quædam inuidia, quædam adulterij ac mendacij ac etiam idololatriæ species, quædam ebrietas, & quædam injustitia, propter quam & illud vsurpari possit. *Qui offendat in vno, factus est omnium reus.* *Iac. 2.*

Quintum, tanta est præ cæteris huius mundi malis vel vnius peccati quantumuis parui malignitas, vt omnia mundi mala Deus possit assumere, paupertatem, ignominiam, famem, sitim, nuditatem, frigus, æstum, angores animi, metum, flagella, tristitiam atque ipsam mortem, mortem autem crucis, quo vno verbo, quidquid malorum est continetur; peccati vero vel minimi ma-

Hebr. 4. culam, non omnino possit induere, *Tentatus per omnia pro similitudine, absque peccato.*

Sextum, etsi perdideris omnia præter gratiam, cœlum tibi certò restituet omnia perdita. Perdideris vero gratiam per peccatum: an ita certo recuperabis? Recuperabis, inquies, si pœnituerit; Sed an certo pœnitebit? Nonne opus Gratia quæ merum est Dei donum, quam nullis vmquam demereri potes operibus, potes autem contrà tuis peccatis sic illam offendere, sic auertere, sic prohibere, vt non modo efficacis defectu gratiæ non resurgas à peccato, sed in aliud atque aliud incidas vnde vix vmquam possis emergere.

Hoc est scilicet, hoc est expauendum peccati malum, vt sit vnum alterius causa & pœna; quod expressè docet D. Thomas post sanctum Papam Gregorium, cuius est valde notanda sententia, libro primo super Ezechielem, in hæc Prophetæ verba: *Si conuersus Iustus à iustitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo. DISTRICTA sunt*, inquit sanctus Doctor, *omnipotentis Dei iudicia, Et qui peccatorem diu expectat vt redeat, non redeunti atque contemnenti, ponit adhuc vbi grauius impingat. Peccatum quippe quod per pœnitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati simul & pœna peccati. Iusto iudicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, vt qui flendo & corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulari.*

1. 2. q. 75. a. 4. Hom. 11. in c. 3.

Quod postquam fusius allatis declarauit exemplis, sic rursus expendendum nobis proponit & Sacris Scripturæ confirmat testimoniis. *Hoc autem*, inquit, *nobis cum tremore considerandum est, quomodo iustus & omnipotens Deus cum præcedentibus peccatis irascitur, permittit vt cæcata mens in aliis labatur, vnde Moyses ait, nondum completa sunt peccata Amorrhæorum. Dauid quoque ait: appone iniquitatem super iniquitatem ipsorum, vt non intrent in iustitiam tuam. Propheta etiam alius dicit: maledictum & mendacium & homicidium & furtum & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Sanguis enim sanguinem tangit quando peccato peccatum additur, vt ante Dei oculos adjunctis iniquitatibus anima cruentetur. Paulus Apostolus ait, vt impleant peccata sua semper. Ioanni quoque per Angelum dicitur: qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc: Vnde nunc etiam Dominus dicit, Si conuersus iustus à iustitia sua fecerit*

Gen. 15. Ps. 68. Osee 5. 1. Tim. 2. Apoc. vlt.

fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo; ac si aperte dicat, quia videre pœnitendo noluit vbi iam impingit, iusto eum iudicio deserens, ponam ei vt alibi impingat. Quod tamen Domini ponere est, nequaquam ad peccandum premere, sed nolle à peccato liberare, sicut de Pharaone dicitur, Ego indurabo cor eius. Hæc & plura sanctus ille Doctor quæ peccati prauitatem satis demonstrent.

Septimum, sed esto detur gratia resurgendi; detur Christo passo ac mortuo quod peccatum pœnitendo deleatur: quale putas illud ad peccati grauitatem indicandam, quod sit piaculum tam execrandum, nullis prorsus vt humanis aut Angelicis viribus ac meritis expiari possit; sed oporteat ipsum Diuinum sanguinem, ipsum totum simul cum vita Diuinum fundi sanguinem, vt vel vnum possit remitti peccatum, quod numquam alioquin solueretur. Quod ita verum est, vt quoties iteratur peccatum, toties illi soluendo, rursum iteranda esset Christi passio, nisi meritum suum infinitum nostris inclusisset Sacramentis, quæ fusum quodammodo renouant sanguinem, dum eius vim ac valorem applicant peccatori. Agnosce vulnus peccator, agnosce vulneris tui grauitatem; pro quo Christum oporteat quoties peccas, vulnerari.

Octauum, sine tali remedio nulla quidem peccati fieret sanitas, sed qualecumque sit remedium & qualicumque modo applicatum, nisi quod suum est peccator etiam faciat, nulla vis erit remedij, nullus Diuini valor sanguinis. Quod autem à peccatore præsertim exquiritur, dolor est super omnem dolorem, Id est, qui summus haberi possit, si non intensiue vt vocant, at profecto appretiatiuè, quia videlicet summum est malum quod deploratur, *Sicut fuit sensus vester vt erraretis à Deo, decies tantum, iterum conuertentes requiretis eum.* Bar. 4.

Nonum, ac verò licet pœnitenti remittatur culpa, non idcirco pœna omnis soluitur, sed luenda restat grauis, diuturna, temporalis, & spiritualis, quales leguntur in Scripturis plurimæ vel à Deo latæ, vel ab Ecclesia constitutæ, vel ab ipsis vltro assumptæ pœnitentibus, vt iam supra commemoratum est. *Ego autem in Die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum*, Quasi diceret Dominus, Culpam ego quidem remitto, sed pœnam eius reseruo quam statuto infligam die, vnde & statim sequitur: *Percussit ergo Dominus populum:* Vide supra vbi de Indulgentiis. Exodi 32.

Decimum, quæcumque porrò pœna vel vni peccato Diuinitus statuatur, semper infra condignũ est, aiunt omnes Theologi,
2. Reg. vlt. semper major est culpa quam quæuis pœna. Contemplare septuaginta illa virorum millia quæ ob vnam Dauidis vanitatem occisa sunt, magna certe strages & horrendum supplicium, sed tamen minus malum quam illa Dauidis vanitas. Rex ipse Iudæorum Herodes cum oblatam à populo gloriam paulo auidius
Act. 12. quàm par erat hausisset: statim *percussus ab Angelo, & consumptus à vermibus expirauit.* Numquid grauis pœna videtur? Videtur certe, sed tamen infra condignum est, & Herodis superbia grauior est eius morte. Quanta quanta denique est ipsa Inferorum æternitas vni Angelorum peccato inflicta, semper infra condignum est, nec tam grauis vmquam erit eorum pœna licet æterna, quam grauis fuit illorum culpa licet momentanea.

Expende pœnas, adi tormentorum locum, circumspice omnia: stagnum ardens igni & sulphure, vermes, & blasphemias, eiulatus, rabiem, & quidquid horrendum fingi potest: totum hoc minus vna lethali culpa.

Nouerat hoc insignis ille peccati osor Chrysostomus ad quem cum missi essent ab Imperatrice Eudoxia, qui possent expiscari quam grauiorem in vita censeret pœnam, vt in Illum fœmina vindex pœnam deuolueret: *Ego*, inquit, *vnum duntaxat in malis duco peccati malum*, Non paupertatem, non infamiam, non exilium, non domesticam deprædationem, non ipsam mortem: Vnde illi Emissarij domum regressi regiam, reginæ renuntiant: *Frustra terres Chrysostomum, nihil ille timet præter peccatum.* O quàm pauci hoc sentiunt! Quàm multi contra nihil minus timent quam peccatum; vbi de leui commodo agitur, de fama, de voluptate, quàm facile mentiuntur, perjurant, detrahunt, concupiscunt!

Neque vero negent se peccatum velle aut cogitare cum lucrum appetunt; Neque enim necesse est id cogitare vt peccetur, sicut nec se velle dicent damnari cum peccant: quia tamen peccato connexa est damnatio, simul ac quis peccare vult, vult & damnari; sic plane, simul ac iniquè lucrum appetis, peccas & vis peccare, quia vis illud cui peccatum annectitur, neque aliter latro vult peccatum quam volendo latrocinium, seu potius quàm volendo quidquid furatur, quidquid in rem suam trahit.

Vnde apte Propheta, *Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri, peccatum*, Id est, sicut funiculis trahuntur ea quæ ipsis ligata sunt, & sicut plaustro conuehuntur ea quæ in se continet; aut sicut valido vinculo plaustrum ipsum ligatur & mouetur, ita peccatum illis ipsis rebus inseritur quibus ligata est anima. Quod & alius Propheta egregiè: *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum eius.* Hæc est peccati fallacia quæ incautos obdurat, & quam vt caueamus, tantopere monet Apostolus: Hæc sunt denique Monita quæ hoc Missionis tempore præsertim subministrantur, vt agnoscatis quàm parum sane hactenus quæ sunt salutis vestræ præcipua capita tractaueritis, & qua deinceps solicitudine sint exquirenda. *Conuertere Iacob & apprehende.*

Is. 5. Osea 13. Hebr. 3. Bar. 4.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De septem peccatis capitalibvs vt opponvntvr septem Orationis Dominicae petitionibvs.

Vide in 2. parte, Dominica 5. post Pascha. *Vsque modo non petistis quidquam.*

In 3. vero parte fusius per septem ipsos dies Hebdomadæ sextæ, in quibus sigillatim vni petitioni suum oppositum capitale vitium manifestatur.

Contra hæc etiam septem vitia quomodo sit vniuersim pugnandum in septem Christi patientis stationibus, explicatur in 2. parte, in Die sancto Parasceues.

Denique quàm multæ passim occurrant contra singula vitia Veritates, patere facile potest ex Indicibus cuiusque partis, quos præuidisse oportuit & selegisse, præsertim contra luxuriam, gulam, inuidiam & inde procedentes simultates, odia, contentiones quibus placandis non parua ponenda est opera, siue ex superiore suggestu, siue ex plano. Vide verbo Iniuria, Inimicitiæ, Reconciliatio & similia.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

SICVT A PECCATO, SIC A PECCATI RELIQVIIS RESVRGENDVM.

In 3. parte, Dominica 15.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

NISI AB OMNI CVPIDITATE VOLVNTAS, SICVT AB OMNI ERRORE INTELLECTVS VERE CONVERTATVR, VIX VLLA EST VERA CONVERSIO.

In 4. parte, Feria 2. Hebdom. 16.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

QVOD VIDERIS TIBI VELLE, VELLES QVIDEM, SED VERE NON VIS.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom. 12.

Cui Veritati affinis & iſta eſt:

Fruſtra multiplicas medicamina, ſanitas non erit tibi: Quod grauius in te eſt malum, hoc minùs vis ſanari.

In 1. parte, Fer. 5. Hebdom. 6. poſt Epiphaniam.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

SI NON AGIS QVOD VVLT DEVS, HOC VNVM INFAME HABES QVOD RESPONDEAS, NOLO, NON PLACET.

Quod cùm sit execrandum, multum valere potest hæc Consideratio ad integram sui conuersionem.

In 4. parte, Feria 5. Hebdomada 18.

CAPVT DECIMVM NONVM.

MAGIS TENEMVR OMNES AFFECTV, NOSTRA RELINQVERE, QVAM EFFECTV APOSTOLI VEL RRLIGIOSI.

Quod certe est scitu opportunum, contra communem multorum opinionem, qua sibi falso persuadent quod docetur de mortificandis affectibus, solos spectare Religiosos.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 2. post Epiphaniam.

Quò hæc referri possunt ex 4. parte, Dominica 17. & sequentibus Feriis:

In leui quidem cupiditate, pars aliqua nostri cordis detrahitur: in graui vero, totum cor Deo perit.

Verendum ne quod tibi deest ad perfectionem, desit ad salutem.

Hoc amanti cœlum paupertas est, quod amanti terram diuitiæ.

CAPVT VIGESIMVM.

DE QVATVOR NOVISSIMIS, AD PLENAM ET INTEGRAM NOSTRI CONVERSIONEM.

Mortificandis Concupiscentiis opportuna mortis memoria.

Quæ viuenti res fuit gratior, hæc fiet morienti grauior.

Vt vita mortem ordinat, sic mors vitam.

In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

In 2. parte, Feria 4. Cinerum.

Adolescenti frequentius mors cogitanda quàm seni.

In 3. parte, Dominica 15. post Pentecosten.

Qui non est semper paratus, numquam est paratus.

Malæ vitæ mors bona, rara est.

Qui non obseruat furem, obseruatur à fure, & capitur.

In 4. parte, Feria 3. & 4. Hebdom. 28.

Videri etiam debet in eadem parte, Feria 5. Hebdom. 23. de illo cui dictum est : *Stulte, hac nocte, animam tuam repetunt à te.*

Feria item 6. Hebdomadæ 24. vbi de Diuite Epulone & paupere Lazaro.

Tres etiam primæ Feriæ Hebdomadæ 25. vbi de Lazaro infirmo, mortuo & suscitato.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

De Iudicio.

Nemo Christianus Christi iudicio condemnabitur nisi qui prius suo Christum iudicio condemnauerit.

Nihil in iudicio magis est timendum peccatori, quam quod minus timet.

In 1. parte, Dominica 1. Aduentus.

Qui nimis humana timet iudicia, non satis reueretur Diuina.

In 1. parte, Feria 4. Hebdom. 6. post Epiphan.

Redde rationem villicationis tuæ.

In 3. parte, Dominica 8. vide & 28. in 4. parte.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

DE INFERNO.

SIC de Inferni pœnis agendum est vt quanto in earum periculo quisque versetur, aduertat. Quem in finem apta est illa Veritas quæ habetur in 1. parte, Dominica 4. post Epiphaniam:

Peregrinantis in corpore animæ majus est periculum, quàm periclitantis in naui corporis.

Quæ porrò de illis pœnis cogitari & proponi possint fructuosius, habentur in 4. parte, Feria 6. Hebdomadæ 24. vbi expenditur illud damnatæ animæ dictum: *Crucior in hac flamma.*

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

DE COELESTI GLORIA.

TOTA est de hoc argumento Hebdomada quæ dicitur Rogationum in 2. parte, vbi ex multis hæ videntur aptiores Veritates, quæ à terrenis animos auocant, & peccatorum fibras euellunt.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

DE BONO FACIENDO CONFORMITER SVAE VOCATIONI.

Omnis Arbor quæ non facit fructum bonum excidetur. Matth. 7.

Cum tota Iustitia Christiana consistat in his duabus partibus, *Declinare à malo, & facere bonum.*

Quæ primam spectarent partem, sic abundantius, vt visum est hactenus, subministrari debuerunt; nunc quæ secundam breuius. Nihil est autem quod aptius indicet necessitatem & qualitatem

inter

Boni ab vnoquoque faciendi, quàm similitudo arboris de qua fuse in hac 3. parte, Dominica 7. Vide & selige quæ ibi designantur aliunde petenda; quibus & hæc præcipue Veritas iungi potest:

Nisi diligenter aduertas, stulto labore consumeris.

In 1. *parte, Sabbato Hebdom.* 2. *post Epiphaniam.*

Nec aliena sunt quæcumque de recta intentione suis præfigenda operibus passim habentur: Maxime verò sunt opportuna quæ de vocatione cuique propria diligenter excolenda, Veritates continent, qualis est ista:

Salutis animæ nulla est certior certitudo quam in certo vocationis gradu attingendo.

In 1. *parte, Feria* 2. *Hebdom.* 5.

Cui & conformia illa sunt quæ habentur in eadem parte:

Hoc est verè laudabile, laudari ab officio.

Dominica 2. *Aduentus.*

Non aliud sed aliter.

Die 7. *Ianuarij.*

In paruis, major est serui Dei fidelitas.

Feria 6. *Hebdom.* 6. *post Epiphan. & vide Decembris* 6.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

QVOD SI RVSTICI VELINT TRANQVILLE RES SVAS AGERE, SINT OMNIVM HOMINVM FOELICISSIMI: SIN SECVS, INFELICISSIMI.

Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis. Baruch 4.

I. PVNCTVM.

QVID est quod dicitur in Genesi, creatis vnoquoque die distinctim rebus omnibus, Deum aspexisse suum opus & probasse tamquam valde bonum: præterquam quod de homine, quo creato nihil tale dixisse fertur, cum tamen homo sit inter

inter omnia Diuina opera magis eximium & probatum: Respondent sancti Patres & præsertim S. Ambrosius, sic sapienter & à Deo factum & à Scriptura relatum esse, vt intelligeremus sic ordinatum esse Diuinitus vt ad suum ipsi bonum de suo conferrent homines, & prout ipsi Deo subjecti essent ac rebus bene vel male vterentur, tum boni vel mali essent homines. Quod quidem Ecclesiasticus videtur innuere cum ait *Deum reliquisse hominem in manu sui consilij*, Vt quo vellet se promoueret, id est, illum fecisse liberum, & prout vere vel male sua libertate vteretur, tum de illo bonum vel malum dicendum esse. Ecclef. 15.

Quod cum vniuersim de omni dictum sit homine, tum præcipuè verum puto de his qui rusticam & laboriosam vitam agunt. Sæpe dubitatur & quæritur quàm sint illi præ aliis hominibus felices aut infelices. Et quantum à quibusdam putantur fœlicissimi omnium, tantum ab aliis infœlicissimi iudicantur. Dicam quod sentio, & proderit audiuisse. Solutio difficultatis, & veritatis enodatio pendet à vobis ipsis. Si Rustici velint tranquillè vt iam docentur, res suas agere, sunt illi omnium hominum fœlicissimi; sin contra viuant aliter ac instruuntur, sunt infœlicissimi.

Ratio est valde consideranda, & multum facit ad finem nostrum qui totus eò spectat vt iam vos omnes in bono cum Dei Gratia confirmemini. Sic autem clare procedit ratio: si qui sint homines censendi fœlicissimi, sunt illi maxime qui securius ad æternam possunt tendere Beatitudinem: Aut illi contra sunt infœlicissimi qui per multos labores ad æterna tendunt supplicia.

Sed tales sunt præ cæteris omnibus, si velint Rustici: Nam & possunt si sibi attendant, ad æternam securius tendere beatitudinem; & nisi sibi attendant, per multos ipsi labores ad æterna tendunt supplicia.

Ergo & ipsi si velint sunt omnium fœlicissimi vel infelicissimi.

Prima propositio satis quidem per se clara, clarius tamen intelligetur, si præmittatur, quod est certissimum, non esse nostram in hac vita positam fœlicitatem vel infœlicitatem. Quia prætorquàm quod bona & mala huius vitæ non sunt mere bona nec mala, sunt ita breuia & transitoria, si maxime comparentur ad æterna, vt nihil sit in rebus creatis tam caducum & fragile quo

vita ista non sit fragilior, fugacior & incertior, vt fuse habetur in 2. parte, Dominica 3. post Pascha, vide accuratè.

Atque hinc fit vt si quid veræ fœlicitatis aut infœlicitatis esse possit in hac vita, totum ex alia deriuetur & pendeat; prout scilicet tutius & securius ad æternam perducet fœlicitatem, tum illud dicendum erit fœlicius: aut certe si ad sempiterna trahunt supplicia, tum illud infœlicius merito recensendum, si præsertim illud fuerit laboriosum & difficile quo quis in æternum perit. Nam à miseriis ad miserias tendit quod certe est miserrimum, & illud est deploratissimum quod illi gemunt in Inferno qui dicunt, *Lassati sumus in via iniquitatis: ambulauimus vias difficiles.* (Sap. 5.) Qua de re videndum est in 1. parte, Sabbatum Hebdom. 2. post Epiphaniam, nisi iam dictum sic, & res per se patet quoad vtramque partem; cur enim beati dicuntur pauperes vel qui lugent, aut qui persecutionem patiuntur, nisi quod ad æternam sic tendant Beatitudinem? Cur contra *Væ diuitibus* intentatur cum videantur diuites omnium fœlicissimi, nisi quia non spectatur hæc vita, sed alia cuius ratione censendum est quid sit fœlicius aut infœlicius. (1. Cor. 15.) Nam si tantum spectaretur hæc vita, *Miserabiliores sumus omnibus hominibus*, inquit Apostolus. Quis autem dicat illum Apostolum miserabiliorem fuisse; aut quis alio neget sensu quam quia de fœlicitate aut miseria iudicari non debet ex huius ratione vitæ? (2. Cor. 4.) *Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur; quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt.*

II. PVNCTVM.

SED si Rustici velint tranquille res suas agere prout modò docentur, securius tendunt ad æternam beatitudinem: aut contra si sibi non attendunt, per multas illi miserias ad plures & grauiores tendunt.

Nam primo quid securius quam non habere obstacula quæ mundani habent, & habere adjumenta quæ vel illi non habent vel quibus vti nolunt? Nonne sunt magnum salutis obstaculum sollicitudines illæ mundanæ, quæ dicuntur spinæ suffocantes Verbum Dei? (Lucæ 8.) Nonne his verò carent Rustici qui suis contenti rebus hoc vnum satagunt vt quod ipsi possunt & debent diligenter

operentur: quod autem extra suam est potestatem non contendunt, non ambiunt, non expetunt? *Væ mundo à scandalis? Væ* Matth. 18. *tibi Corozain? Væ tibi Bethsaida*, Id est, vrbibus & vrbanis qui ha- 11. bent quidem suæ salutis adjumenta, sed tot habent curarum & negotiorum etiam implicamenta, vt his quodammodo inuoluantur, obruantur, & ad quælibet salutis monita, funestum illud respondeant, *Non possum venire, habe me excusatum.* Luc. 14.

Non est, non est secura salus in talibus curis, *Inuenimus eam in* Ps. 121. *campis syluæ*, Vnde & in Canticis, *Egrediamur in agrum, commore-* Cant. 7. *mur in villis*. Ibi tam continuus & innocens labor est, vt vix de vlla re alia cogitetur; Ne vero nimis etiam de terrenis cogitetur, nunc admonentur omnes, rectum labori suo finem præfigere, nempe vt Diuinam exequantur voluntatem quæ sic de ipsis statuit vt vitam laborando agant, qua recta semel formata intentione, quidquid agunt, meriti locum habet & tantò majoris ac certioris meriti supra vrbanos, quanto non partem aliquam, sed totam ipsam vitam laborando & Diuinam exequendo voluntatem traducunt.

Hæc dilatari debent fusius, declarando quanta insint bona in bene occupato viuendi genere. Bene autem dicitur occupari quando ex vna parte necessitas illud vrget, & ex alia Pietas necessitatem in virtutem commutat, vt quidquid necessariò fit, liberè propter Deum fiat. O fœlicem in tali libertate necessitatem! ô beatam in tali necessitate libertatem.

Sic verè adimpletur quod ait Sapiens: *Vita operarij sufficientis* Ecclesi. 40. *sibi, condulcorabitur, & in ipsa inueniet thesaurum*: Quibus in verbis quæ duo sunt ad fœlicitatem valde opportuna, iucunditas & vtilitas, continentur; vnumque hoc requiritur quod maxime Rusticis commendatur, vt sint suis contenti, non murmurent contra Deum, non inuideant aliis, non præsumant, non desperent de Diuina bonitate: hæc est enim vita operarij sufficientis sibi, vnde alia duo fluunt, dulcedo & thesaurus; dulcedo vitæ, dulcedo solitudinis, dulcedo conscientiæ, dulcedo pietatis: Thesaurus vero Gratiarum, meritorum & virtutum: humilitatis & patientiæ, Charitatis & obedientiæ Christianæ.

Siue enim quis lucretur aliquod temporale seu perdat, ex vtroque perinde proficit ad spiritualem profectum, nam vtrumque perinde à Domino accipit, & in vtroque Deum perinde

laudat, ſicut æque reuera eſt laudandus in omnibus; & quanto frequentius abundant mala, tanto abundantior eſt meritorum theſaurus qui colligitur ex illa docilitate animi, quæ neceſſitatem vt diximus in virtutem commutat: Sic, *Non quæſitæ Cruces ſunt magis exquiſitæ*, In 2. parte, & 2. Hebdom. Paſſionis.

Sic præclare ſanctus Ioannes Chryſoſtomus: *Si iacturam*, inquit, *audientes non tumultuemur, ſed dicamus, Benedictus Deus: multo plures Diuitias inueniemus. Non enim tantum lucrabitur in pauperes, diuitias diſtribuens, & circumiens vt egenos inueniat, quemadmodum ipſe per hoc Verbum lucrifaciet: vnde & Iob magis miror*, Et quæ plura proſequitur manifeſte oſtendere plus Iobum meruiſſe, patienter perdendo, quàm miſericorditer dando pauperibus quod habebat. Non ſic impij, non ſic in mundo impij, qui vel ex lucro magis intumeſcunt & ſuperbiunt; vel ex iactura magis deprimuntur & murmurant proficientes in peius ex omnibus.

Hom. 25. ad Pop.

2. Tim. 3. Sic itaque Ruſticani ſecurius poſſunt ſi velint ad æternam contendere Beatitudinem, veréque illis ſingulatim quod filio

Tob. 4. ſuo dicebat Tobias, dici poteſt. *Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus ſi timuerimus Deum & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus bene*, Quod ſcilicet ex quotidiano vitæ vſu faciendum venit.

QVOD ſi vero nolint ſic bene agere, tunc ex multis & magnis miſeriis in plures & majores dilabuntur; Nam ſi ſuum libenter propter Deum non operantur opus, vel nihil agunt vel niſi repugnantes laborant: quis autem non videat ſat magnam in vtroque miſeriã? Quid facies in egeſtate ſi non ſeminas in hyeme? Nonne paupertate & fame preméris: ſi autem repugnanter ſeminas & laboras, quoties ad votum non pluit aut ſerenum eſt: ſi tum murmuras ſi tum infrendes contra Deum, nonne ſic miſeram vitam agis? Nonne ſic peccas, nonne ſic peccando viam tibi paras ad illas grauiores miſerias quæ numquam deſinent? Nonne de his miſeriis dici poteſt quod ait Sapiens de tenebroſa nocte

Sap. 17. quam patiebãtur Ægyptij, *Imago tenebrarũ quæ ſuperuentura illis erat?*

III. PVNCTVM.

AC proinde vt concludamus, nonne ſic ergo manifeſtè patet quod ſi vellent Ruſtici tranquille & Chriſtiane res ſuas age-

re, possent esse omnium qui viuunt fœlicissimi: vel certe si non sibi attendunt, infœlicissimi, propter rationem allatam quæ sic ipsos confirmare debet ad indefessam suæ salutis curam, vt omnem prorsus excludat excusationem, si secus faciant.

Quid enim melius desiderare possunt quàm ipsam beatitudinem, quæ se ipsis offert in illis quotidianis laboribus quos habent exantlandos, si tantum velint ipsos labores ad illam referre beatitudinem? Quid autem facilius? Quid propius? *Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie non supra te est, neque procul positum, nec in cœlo situm vt possis dicere quis nostrum valet ad cœlum ascendere vt deferat illud ad nos, & audiamus, atque opere compleamus, neque trans mare positum vt causeris & dicas, quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vsque deferre vt possimus audire & facere quod præceptum est: sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illum.* Deut. 30.

Non enim petuntur ab illis iejunia, preces & eleemosynæ quas non possint persoluere, sed hoc vnum, *vt quod agunt, Christianè agant:* non quali Paganus animo qui non aliam expectat vitam, sed quali Baptisatus debet qui professus est se rebus omnibus mortuum, vt soli Christo solique cœlo viueret. *Non te seruire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.* Deus est ipse qui loquitur. *Reduc me in memoriam & iudicemur simul, narra si quid habes vt iustificeris.* Is. 43.

Quod vnum narrare possunt Rusticani, paupertas est & miseria quam patiuntur; Sed hoc vnum est quo beati esse possunt si velint illam tranquillè pati, aut quo miseriores euadent nisi tranquillè patiantur. Velint nolint, patiendum est; at nonne satius sic velle pati vt sis beatus quàm vt sis magis miser? Si malè patiendo beatus esses, aut si desineres esse miser, forte aliquid excusare posses; sed cum è contra sic te miseriorem reddas, neque aliter beatus esse possis quàm si bene & Christianè pati discas, nonne est quo exciteris ad hanc rectam viuendi normam?

Nihilne pro summo Deo qui te tam multis præuenit beneficiis: nihil pro Christo tam multa pro te passo; nihil pro tot commissis à te peccatis, nihil pro euitato inferno, nihil pro cœlo possidendo vis pati? Tune solus sine palma in cœlo, vbi teste Diuo Ioanne Beati omnes suas habent in manu palmas? Quid pateris nisi quam gemis paupertatem? Quod bonum aliud agis opus? Tolle hanc Apoc. 7.

à te patientiam, quid boni restat operis? Aut quidquid boni referre possis, quale istud erit ad illam vitiosam impatientiam qua totam inficis vitam? *Patientes igitur estote fratres*, ait sanctus Iacobus, *vsque ad Aduentum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum.* Id est, quod pateris Agricola pro terrena ratione, hoc ipsum patere pro cœlesti, disce à teipso patiente, bene pati. Non aliud suadetur tibi patiendum quam quod pateris, sed bene vt patiaris tibi ipse persuade à teipso qui iam persuasus es pati. Sic enim pergens concludit sanctus Apostolus, *Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam Aduentus Domini appropinquauit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, vt non iudicemini.* Quasi diceret, tantum abstinete à queruloso gemitu, ab impatienti murmure, à reluctanti contra labores animo, vt sit labor vester fructuosus, non pœna dignus, sed præmio, non præmio tantum temporali, sed æterno quod Christus conferet.

Iac. 5.

Non putes verò te bene semper excusatum, cum dicis, non putabam.

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 8.

His multa passim affinia reperias, de patientia, de nullis excusationibus, de necessitate in virtutem conuertenda, & similibus.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

QVO MINVS POTES REDDERE QVAECVMQVE DEBES, EO MAGIS DEBES REDDERE QVAECVMQVE POTES.

In 3. parte, Feria 2. primæ Hebdomadæ.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

SI VIS QVOD NON HABES, DA QVOD HABES.

In 1. parte, Dominica 2. post Epiphaniam.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

AFFECTVM PROBAT EFFECTVS.

In 3. parte, Feria 2. Hebdomadæ 9.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

DVM LVCET, AMBVLANDVM : NE TENEBRAE FIANT.

In 1. parte, die 5. Ianuarij.

Quo longius differes, difficultatem difficilius tolles.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4.

Si quid videtur difficile quod Christus dixit, hoc ipso redditur facile, quod Christus dixit.

In 3. parte, Feria 5. Hebdom. 5.

CAPVT TRIGESIMVM.

VERBVM DEI NON REDIT VACVVM, AVT PROSIT NECESSE EST RECIPIENTI, VEL OBSIT.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom. 8.

Melius erat viam Iustitiæ non introisse, quàm retroisse.

In 2. parte, Feria 5. Hebdom. 4. post Pascha.

In occurrentibus Festis diebus, siue Dominicis, seligenda sunt illa quæ supra dictis capitibus magis conuenient.

QVOD si Missionibus præsens interesset Episcopus vel ipsi Missionarij Patres Illum in visitanda Diœcesi comitarentur, siue

præcederent ad instruendam plebem de Sacramento Confirmationis, quod esset administraturus; tunc circa hoc Sacramentum triplex Sermonis genus posset institui.

Primum familiare de his quæ ad Sacramentum recipiendum magis necesse est scire & facere, quales sunt isti articuli.

1. A septennio quotquot non sunt confirmati, debent se cum Diuina Gratia paratos exhibere ad Sacramentum recipiendum cujuscumque sint sexus & conditionis.

2. Non est huius quidem Sacramenti tanta necessitas & obligatio sicut Baptismi & Pœnitentiæ; qui tamen illud contemneret, vel ita negligeret vt nollet omnino suscipere, quasi non illo egeat; peccaret grauiter.

3. Scire debent omnes confirmandi, prima saltem Mysteria nostræ fidei quæ continentur in Symbolo quod dicitur Apostolorum: Necnon præcepta Decalogi & Ecclesiæ, ac nonnulla alia quæ solent pueri discere & orare.

4. Confessos esse oportet antequam suscipiant Sacramentum aut saltem esse in Gratia.

5. Ieiunos esse decet si mane administretur Sacramentum.

6. Paratum habeant Linteum seu vittam qua frons inuncta cingatur.

7. Patrinum eligant aliquem seu Susceptorem, diuersum ab eo qui fuit in Baptismo, & qui sit iam confirmatus; inter quem & confirmatum, atque huius parentes intercedit affinitas spiritualis.

8. Sint confirmandi flexis genibus, iunctis manibus, & religiosè compositi.

9. Intentionem forment conformem Sacramento, non vt illud tantum voluntariè suscipiant, sed eo fine quo institutum est, vt paulo post dicetur, nolendo quidquam oppositum, & id omne volendo quod in animis nostris potest efficere ad Christi Domini Gloriam, & suscipientis salutem.

10. Denique Sacramentum hoc magnifaciant, & quanta sit eius dignitas libenter audiant, vt se illi totos affectu & effectu conforment.

SECVNDVM est dicendi genus quod de hac possit haberi materia, modo paululum cultiori, declarando dignitatem Sacramenti per quatuor eius causas.

Prima

Prima est quæ dicitur Sacramenti materia, nempe oleum & balsamum ab Episcopo prius benedictum & singularæ quadam reuerentia consecratum, tum simul mixtum ac dictum Chrisma siue vnctio qua frons confirmati solennitur illinitur. Hinc autem Sacramenti dignitatem sanctus Cyprianus, & alij Patres apte deducunt, quos inter Isidorus Hispalensis sic egregie: *Chrismatis vnguentum Moyses primum in Exodo iubente Domino composuit & confudit, quo primi Aaron & filij eius in testimonium sacerdotis & sanctitatis peruncti sunt. Deinde quoque & Reges eodem Chrismate sacrabantur, vnde & Christi nuncupabantur sicut scriptum est, nolite tangere Christos meos. Eratque eodem tempore in regibus & sacerdotibus tantum mystica vnctio qua Christus figurabatur, vnde & ipsum nomen à Chrismate dictum est. Sed postquam Dominus noster verus rex & sacerdos æternus à Deo Patre cœlesti, mystico vnguento est delibutus, iam non soli Pontifices & reges, sed omnis Ecclesia vnctione Chrismatis consecratur, pro eo quod membrum est æterni sacerdotis & regis. Ergo quia genus regale & sacerdotale sumus, ideo post lauacrum vngimur, vt Christi nomine censeamur.* Quid hac dignitate sublimius?

In die Cœnæ Dom.

l. 2. de Eccles. Officiis c. 25.

Secunda causa est Forma quę in his Verbis ad Episcopo confirmante vsurpatis continetur: *Consigno te signo Crucis, & Confirmo te Chrismate salutis: in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Quasi diceretur Confirmato: Tu singulari per hoc Sacramentum signaculo consecraris & Confirmaris in filium & seruum Dei. Tu impresso quodam in animam charactere, seu quadam velut expressa nota designaris in domesticum & quoddam quasi peculium Dei ac Christi. Licet abessent cætera, tu hoc nomine, tu ratione huius Sacramenti, specialiter ad Christum spectas, vt sit ille tuus, & tu Illius totus. Tu illum colas, ille te saluum & beatum faciat: Cuius initi fœderi pignus quoddam & vinculum est ipse Spiritus sanctus qui effuse propterea sese confirmato communicat.

Sic luculente sanctus Ambrosius: *Repete quia accepisti signaculum spirituale, Spiritum Sapientiæ & intellectus, Spiritum consilij atque virtutis, Spiritum cognitionis atque pietatis, Spiritum sancti timoris, & serua quod accepisti. Signauit te Deus Pater, confirmauit te Christus Dominus, & dedit pignus Spiritus in cordibus tuis, sicut Apostolica lectione didicisti*; Nempe ex secunda Corinthiorum, capite primo. Et rursum alibi. *Sicut in Christo morimur vt renascamur,*

De his qui initiantur Mysteriis. c. 7.

l 1 de Sp. sancto. c. 6.

ita etiam Spiritu signamur vt splendorem atque imaginem eius & Gratiam tenere possimus, quod est vtique spiritale signaculum. Nam etsi Spiritu signemur in corpore, veritate tamen in corde signamur, vt Spiritus sanctus exprimat in nobis imaginis cœlestis effigiem. Potestne dici aliquid splendidius & nobilius?

Tertia causa est Efficiens seu Minister Sacramenti, qui ordinarie solus est Episcopus indutus sacris vestibus. Sic enim soli leguntur Apostoli quos repræsentant Episcopi, Sacramentum hoc primitus ministrasse, sicque post vniuersis statutum esse in Conciliis, Ecclesiastica docet historia: Sanctusque Pontifex Innocentius primus, docet his Verbis: *Hæc autem Pontificibus solis deberi, vt vel consignent vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio actuum Apostolorum quæ asserit Petrum & Ioannem esse directos qui iam Baptisatis traderent Spiritum sanctum.* Quamobrem quanta est Apostolica & Episcopalis celsitudo, tantam huius Sacramenti dignitatem manifeste prodit.

Ep. 1. ad Decentium. c. 3.

Quarta demum causa est, Finis instituti & recepti Sacramenti qui cum multiplex afferri possit, tum ille insignis vnde insigniter Sacramentum commendatur, quod propterea confirmemur, vngamur & ampliori Gratia sancti Spiritus roboremur, vt contra Dæmonem, contra Mundum seu mundanos respectus dimicare acrius & possimus & velimus. Idcirco in fronte ac signata Cruce suscipitur vt non erubescamus Euangelium: & alapa tum infligitur vt paratos nos esse admoneamur ad ferendum quidquid propterea nobis aduersum contigerit. Sic inter alios magnifice sanctus Melchiades Papa & Martyr: *Sicut exigit militaris ordo vt cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum, non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: Ita in Baptizato, benedictio illa munitio est. Dedisti militem: da ei adjumentum militiæ. Nunquid prodest si quisquam parentum magnam pupillo conferat facultatem, nisi prouidere studeat & Tutorem? Itaque Paracletus regeneratis in Christo, custos & consolator & tutor est. Ideo dicit sermo Diuinus: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Ergo Spiritus sanctus, qui super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præstat ad Gratiam. Et quia in hoc mundo, tota ætate victuris inter inuisibiles hostes & pericula*

Ep. ad Episc. Hisp.

In Ps. 141.

Psal. 126.

gradiendum est, in Baptismo regeneramur ad vitam; post Baptismum Confirmamur ad pugnam: in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur. Etsi continuò transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat, mox in pace beati sæculi recipiendos: Confirmatio autem armat & instruit ad agones huius mundi & prælia, reseruandos. Et paucis interjectis. *Itaque ante descensionem Spiritus sancti, vsque ad negationem, Apostoli deterrentur: post visitationem verò eius, vsque ad Martyrium contemptu salutis armantur. Secundùm hoc per Christum redimimur, per Spiritum verò sanctum, dono Sapientiæ spiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, instruimur, consummamur, vt illam Spiritus sancti vocem audire possimus: Intellectum tibi dabo, &* Psal. 31. *instruam te in via hac qua gradieris. De Spiritu sancto accipimus, vt spirituales efficiamur, quia animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei. De Spiritu sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, injusta respuere, vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indi-* 1. Cor. 2. *gnisque cupiditatibus resistamus. De Spiritu sancto accipimus vitæ amorem, & gloriæ ardorem, vt succensi Diuinitùs, erigere à terrenis mentem ad superna & Diuina valeamus.*

Hæc sanctus Papa, quibus & ista sunt affinia Diui Augustini: *Vsque adeo de Cruce non erubesco, vt non in occulto loco habeam Crucem Christi, sed in fronte portem. Multa Sacramenta aliter atque aliter accipimus: Quædam, sicut nostis, ore accipimus; quia vero in fronte erubescitur, Ille qui dixit, qui me erubuerit coram hominibus erubescam eum coram Patre meo qui in cœlis est, ipsam ignominiam quodammodo & quam Pagani derident in loco pudoris nostri constituit. Audis hominem insultare impudenti & dicere, frontem non habet; impudens est. Non habeam nudam frontem: tegat eam Crux Domini mei.*

Atque hinc tertium dicendi genus, Genus illud quod grande vocãt seu vehementius & fusius, in eos scilicet qui humanis ducuntur respectibus, qui ne irrideantur committunt aliqua vel omittunt, contra Conscientiam, contra Religionem, pietatem, aut alias quas alioquin colunt virtutes, qui propter *verbum scandalizantur,* Matth. 13. vt ait Christus. Qui *contristant Spiritum sanctum in quo signati sunt* Ephes. 4. *in diem Redemptionis*, vt ait Apostolus: Id est, qui peccant in illam Spiritus sancti gratiam quam in Sacramento Confirmationis

acceperunt. Nam, vt diximus, Confirmati signaculo quodam interno notantur, seu nota quadam & indelebili charactere signantur quo præ aliis non confirmatis in omnem æternitatem agnoscantur esse Christi. Dies autem redemptionis eorum dicitur quia sic redimuntur à seruitute mundi & Diaboli, sic illis propria confertur Gratia, qua si velint, possint mundo resistere, possint & debeant se mundanis redimere respectibus qui se opponunt Christo colendo: Vel certe si se rursum abjiciunt in talem mundi seruitutem, tunc manifeste peccant in illum Spiritum atque in illam Gratiam qua poterant se tam misera redimere seruitute.

Quamobrem consequenti vel distincto discursu, qua fieri poterit granditate sermonis, agendum est contra illos tamquam contra perduelles, & desertores, qui sane multi sunt & iam pene omnes sic à Christo deficiunt vt vix vllus cum tantilla sui pudoris iactura velit Christo seruire. *Erubescant & conturbentur vehementer: conuertantur & erubescant valde velociter.* *Ps. 6.*

Huc spectant subjectæ Veritates ex diuersis partibus.

Sicut scandalizans, ita peccat scandalizatus.

In 1. *parte, Dominica* 2. *Aduentus, vbi omissum aliquid vide in Erratis.*

Non minus modò quam olim Christus in propria venit, nec sui magis Eum recipiunt.

In 1. *parte, Dominica* 4. *Aduentus.*

Injuriam infert Gratiæ maximam qui pro ferenda injuria non certat fortiter.

In 1. *parte, In Festo S. Stephani.*

Injuriosum est Christo si nulli quidem velis inferre injuriam, nolis tamen illatam ferre.

In 1. *parte, die* 16. *Ianuarij.*

Si quid nos reuocat à Doctrina Christi, vel ob id maximè recipienda est.

In 1. *parte, Fer.* 6. *Hebdom.* 2. *post Epiph.*

Qui nimis humana timet Iudicia, non satis reueretur Diuina.

In 1. parte, Fer. 4. Hebdom. 6. post Epiph.

Voluntatis eiusdem est, nolle afferre scandalum, & sufferre velle si quando praué accipitur.

In 2. parte, Fer. 3. Septuagesimæ.

Quæ in malo bona est Confusio, in bono mala est.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 1. in Quadragesima.

Quem pro Christo sperni pudet, Christi pudet.

Humanus respectus, inhumanus Christi despectus.

In 2. parte, Fer. 3. & Sabbato Hebdom. 4. in Quadrag.

Quanta olim erat fidelium gloria, mundum vincere: tanta modo est ignominia, vinci à mundo.

In 2. parte, Dominica in albis ad hæc verba Epistolæ:

Hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.

Videnda hæc est præcipuè.

De peccato in Spiritum sanctum, varia.

In 2. parte, In die Pentecostes.

De dono fortitudinis.

Ibid. Feria 5. & in 3. parte, Fer. 5. Hebd. 7.

Hæc est magis laudabilis humilitas, quæ sic laudes fugit vt laudanda non omittat.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 12.

In hanc Domini sententiam:

Nemo potest duobus Dominis seruire, varia.

In 3. parte, Dom. 14.

Nisi diligenter aduertas, ore facta confessio, factis à te negatur.

In 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 15. post Pentec.

Cos bonæ libertatis, mala libertas.

In 4. parte, Fer. 5. Hebdom. 20. De cœco nato qui tanto liberius Christum confitebatur, quanto liberius à Iudæis negabatur.

DOMINICA VNDECIMA.

DE SVRDO ET MVTO SANATO A CHRISTO DOMINO.

Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum vt imponat illi manum. Marci 7.

VERITAS PRACTICA.

Qui non audit, non audietur.

RATIO EST, *Quia ordinariè loquendo quædam est proportio & conuenientia pœnæ à Deo infligendæ cum culpa delinquentis.*

Atqui hæc est proportio & conuenientia pœnæ cum culpa illius qui non audit, vt non audiatur à Deo.

Ergo qui non audit, non audietur. Quod quàm sit damnosum satis patet, & patebit etiam apertius alia Veritate consequenter adjuncta:

Quibus nos attentiores esse oporteret, in his magis obsurdescimus.

I. PVNCTVM.

MIRA est huius surdi curatio quæ in hodierno Euangelio legitur. Nam vt ait sanctus Euangelista, *Apprehendens eum Dominus de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius: & expueris tetigit linguam eius; & suspiciens in cœlum ingemuit, & ait illi, Ephpheta, quod est adaperire, & statim apertæ sunt aures eius, & solutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tantò magis plus prædicabant, & eò amplius admirabantur dicentes: Bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui.*

Iam vero quorsum illa omnia tam singularia quæ à Christo Domino gesta sunt? Cur ille in cœlum aspectus, cur gemitus, cur contactus? Nonne vel verbum sufficiebat aut sola etiam voluntas ad perficiendam sanitatem? Ita plane si de sola sanitate corporis ageretur, sed aliam in isto surdo surditatem cogitabat & curabat Dominus: nempe spiritualem illam animi qua ita omnes obsurdescimus ad Deum nobis loquentem, vt quibus frequentius loquatur, illi sint qui minus eum audiant; *Quis surdus nisi ad quem* Is. 42.
nuncios meos misi? Qui vides multa, nonne custodies? Qui apertas habes aures, nonne audies? Et quia hæc surditas grauius est malum & curatu difficilius quàm putetur, Idcirco Christus Dominus in cœlum suspicit, ingemit, inclamat, & manum admouet, vt his signis excitemur ad considerationem & remedium tanti mali.

Cum multa porrò ex hac surditate damna proueniant, tum illud damnosissimum quod proposita nobis Veritate continetur, *Qui non audit, non audietur.* Quid sit autem non audire nec audiri, explicabitur in progressu Rationis qua Veritas sic declaratur:

Si spectemus ordinarium pœnæ infligendæ modum quem Deus seruat dum in hac vita delinquentes punit, animaduertemus talem esse proportionem & conuenientiam inter culpam & pœnam vt quo in genere, qua in materia, quoue modo & instrumento quis peccat, eodem & puniatur. Sic expresse Sapiens vbi agit de Plagis Ægypti, *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* Sap. 11.
Contemplare decem illas Plagas quibus Ægyptij diuinitus sunt Exodi 7. & sequent.

correpti, quod male affecissent populum Dei; videbis omnes ita correspondere malo quod infligebant Israelitis, vt non minus mireris Diuinam in puniendis peccatis Sapientiam quàm Iustitiam.

Prima Plaga fuit conuersio Nili & aquarum in sanguinem, quia scilicet Nilo suo Ægyptij ita gloriabantur, vt in eo vno tamquam Deo spes suas ponerent; & quia mares Israelitarum infantes, statim ab ortu in fluuium projecerant; Vnde Moses miro eductus est modo.

Secunda: Ranæ vndique perstrepentes quibus mirum in modum affligebantur Ægyptij, in pœnam videlicet neglecti vagitus Infantium Hebræorum, quos vt ranas habuerant in aquis personantes.

Tertia: Sciniphes animalcula valde aculeata statim prodibant è puluere vel è terra tantisper mota quibus Ægyptij molestè pungebantur. Cur ita porro nisi quia sic Israelitas afflixerant in terra fodienda, conuehendisque oneribus?

Quarta: Omne genus muscarum sic importunum erat Ægyptiis, & totis simul graue ac singulis, vt nullibi possent quiescere: Opportune certe & condigne, quia sic Israelitas flagellis & stimulis toto exagitarant corpore.

Quinta: Pestis sæuissima cunctas animantes Ægypti sustulit: quia nempe Ægyptij non aliter Israelitis vtebantur quàm velut animalibus: minus curabant humana corpora quam jumenta sua.

Sexta: Vesicarum turgentium in Ægyptiorum carne facta sunt vlcera, & aspectu horrenda & sensu grauia; Nimirum sic Israelitas adusserant suis in fornacibus accendendis, & coquendis lateribus, vt tota turgerent cute.

Septima: Grando & ignis mixta pariter ferebantur per totam Ægyptum, tum tonitrua personabant tam acuta, & fulgura discurrebant tali cum impetu, vt omnes horrore quaterentur. Sic videlicet Ægyptij, sic truci vultu, sic minaci ore, sic toruis oculis, contumeliosis verbis, & manu semper erecta Israelitas diuexarant.

Octaua: Locustrarum vis ingens corrosit quidquid in agris seminatum erat, quia sic Ægyptij corroserant cuncta Israelitarum bona.

Nona: Tenebræ densæ & palpabiles sic constringunt Ægyptios

ptios vt velut arctis astricti vinculis se mouere non possent; Quamobrem vero? Quia sic Israelitas suis in custodiis concluserant, & duris vinctos catenis sibi astrinxerant.

Decima denique: Moriuntur in Ægypto primogenita quæuis; quod in mares Israelitarum enecandos Ægyptij præcipue intenti fuerant.

Sicque deinceps cum delinquentibus ita est actum à Deo vt vix vllus fuerit qui non illud potuerit affirmare quod Rex Adonibezec: *Sicut feci, ita reddidet mihi Deus.* Sicut multorum Regum amputauerat manus & pedes, sic ipse mulctatus fuit. Sic humiliantur superbi, sic auari egent, *Sic omnes qui acceperint gladium gladio peribunt*, Sic Diuina Iustitia in *mensura, & numero & pondere exercetur*, Nonne hinc est quod colatur & timeatur? Iud. 1. Matth. 26. Sap. 11.

II. PVNCTVM.

ATQVI *hæc est proportio & conuenientia pœnæ cum culpá Illius qui non audit, vt non audiatur.*

Videndum hîc primo quid sit non audire. Deinde quid non audiri. Ac denique quàm sit conueniens illa pœna.

De primo septem illæ voces quæ in Psalmo vigesimo octauo enumerantur, considerari possunt tamquam voces Dei quibus vnicuique nostrum loquitur & quam qui non audiunt, dicendi sunt non audire Deum.

Prima vox quæ occurrit in Psalmo, *Vox est Domini super aquas*, AQVÆ *populi sunt*, ait Scriptura, & populi egentiores, vnde est illud Ecclesiastæ, *Mitte panem tuum super transeuntes aquas.* Sic videlicet in mundo peregrinantur & discurrunt pauperes velut aquæ decurrentes, vt victum sibi quærant. Dùm itaque pauper eleemosynam petit, nonne vox est eius qui dicet, *Esuriui & non dedistis mihi manducare?* Apoc. 17. Eccl. 11.

Secunda vox, *Vox Domini in virtute*, dici debet sacra Scriptura vbi Deus tanta in virtute loquitur quantam describit Apostolus dum ait: *Viuus est sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.* Matth. 25. Heb. 4.

Tertia *vox Domini in magnificentia*, Mundus est vniuersus de

Sap. 1. quo sic Sapiens: *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis.* Nempe loquuntur nobis omnia Deum esse colendum, & illi vni vacandum.

Quarta *vox est Domini confringentis cedros*, Superbas scilicet mentes, dum de cruce Christus nobis loquitur contemptum mundi & perfectam humilitatem, de qua voce Apostolus: *Accessistis*, Hebr. 12. inquit, *ad testamenti noui mediatorem IESVM & Sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel*, Vnde & addit, *Videte ne recusetis loquentem.*

Iob. 31. Quinta *vox Domini dicitur intercidentis flammam ignis*, Nempe illius ignis *qui est vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina*, Quæ vox ita auditur in sanctissimo Sacramento, vt ipsum Sacramentum efficiat in animis nostris quam ibi loquitur colendam nobis castimoniam & puritatem. Sic prædictum olim à Propheta: *Dabit vobis Dominus panem arctum; & non faciet auolare* Is. 30. *à te vltra Doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient.*

Rom. 2. Sexta *vox est Domini concutientis desertum*, Conscientia scilicet Ps. 4. de qua cum dicitur, *Opus legis Scriptum in cordibus, & signatum super nos lumen vultus Dei*, perinde est ac si diceretur, ibi vocem esse Dei docentis quid sit bonum & malum, & licet aliæ deessent voces, sic concutientis animum vt malum oderit & amet bonum.

Septima Denique *vox Domini præparantis ceruos*, Id est, animas: ad pariendum salutis Spiritum, sicut Ceruæ tonitru territæ facilius pariunt, voxque illa est Domini per suos loquentis operarios qui cum Apostolo dicunt, *An experimentum quæritis eius qui* 2. Cor. 13. *in me loquitur Christus?*

Quibus sic declaratis, euidens est, quod sicut diuersa per has diuersas voces loquitur Deus, sic plane qui vel vnam non audierit vocem, non audit Deum: qui non audit Pauperem aut Prædicatorem, non audit Christum sibi loquentem in illis. Is vero non audietur, & quidem conuenienter vt Scripturæ omnes testantur. *Qui* Pr. 21. *obturat aurem suam ad clamorem pauperis: & ipse clamabit & non* Ibid. 28. *exaudictur*, Ac rursum, *qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Quid clarius? Quid expressius? Quid porro terribilius?

III. PVNCTVM.

QVI *non audit igitur, non audietur*: Quia cùm illius negligentiæ seu malitiæ pœna conueniens sit exigenda, non potest exigi conuenientior quàm vt qui negligit audire se rogantes, negligatur ipse rogans. *Væ qui spernis, nonne & ipse sperneris.* Is. 30. *EGO eligam Illusiones eorum, & quæ timebant adducam eis: quia vocaui, & non erat qui responderet: locutus sum & non audierunt.* Id est, Ib. 66. ex multiplici pœnarum genere quibus ego Dominus possem eos punire, seligam illas præcipue quæ peccato eorum magis conueniunt: & in hoc maxime quia peccant quod admoniti vel rogati dissimulant se audire, & illudunt sibi loquentibus, sic & ego illis illudam, sic dum rogabunt non audiam; *Ego quoque in interitu* Prov. 1. *vestro ridebo & subsannabo, cùm vobis id quod timebatis, aduenerit: cùm irruerit repentina calamitas & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia. Tunc inuocabunt me, & non exaudiam: mane consurgent & non inuenient me: eo quod exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint; Comedent fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.* Quasi diceret Gal. 6. quod deinde Apostolus, *Quæ seminauerit homo, hæc & metet.* Quod & ipsi peccatores agnoscunt qui dicunt apud Prophetam, *Peccata nostra responderunt nobis.*

Vellesne non audiri à Deo & eo præcipue tempore quo eius ope Is. 59. & Gratia plurimum indiges? Vide ergo vt illum audias, audi quid loquatur, quid in te arguit Conscientia? Qua parte magis deficis? Quid te pungit & stimulat acrius? Nùm tibi durum est tam pertinaciter, *contra stimulum calcitrare?*

Stupendum certe illud, *Quod in illis minus audimus Deum & magis obsurdescimus in quibus attentiores esse nos oporteret.* Quæ quidem distingui posset Veritas à præcedenti, & hac fusius ratione explanari quæ sic breuiter indicatur.

Attentiores nos esse oporteret in ijs de quibus frequentius & grauius admonemur. Quid clarius? Sed in illis minùs audimus & magis obsurdescimus. Quid enim frequentius & grauius inculcatur quàm vt superbiam detestati, sectemur humilitatem, gaudeamus humilitate, exultemus in injuriis, beatos nos arbitremur in paupertate, in luctu & persecutionibus; miseros vero in gloria,

in laudibus, & mundano risu. At nonne ad ista potissimum surdi sumus? Nonne secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas sic contra hæc Diuina monita reluctamur? Quod si vt ait Apostolus, *Omnis præuaricatio & inobedientia accipit iustam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem?* Dicendum esset cum Propheta: *Dominus aperuit mihi aurem: ego autem non contradico: retrorsum non abij.* Et contrà cum rebelli Pharaone dicis: *Quis est Dominus, vt audiam vocem eius?* Poteſtne quidquam magis oppositum & magis execrandum cogitari? *In mente ergo habe qualiter acceperis, & audieris, & serua, & pœnitentiam age.*

Ps. 57. *Hebr. 2.* *Is. 50.* *Exodi 5.* *Apoc. 3.*

QVÆ autem cæteris Euangelij partibus Veritates aliunde petendæ respondeant, sic habeto.

Apprehendens eum de turba seorsum.

Nulli magis necessariò secedendum quàm qui minùs necessarium sibi putat secessum.

In 2. parte, Feria 2. infra Octauam Ascensionis.

Misit digitos suos in auriculam eius.

Ad perfectam scilicet obedientiam, quæ vt sic perfecta, nullis oppositis rationibus patere debent aures.

Qui rationes inquirit obedientiæ, rationem quærit suæ inobedientiæ.

In 2. parte, Feria 4. infra Octauam Ascensionis.

Et exspuens tetigit linguam eius.

Quæ est regula Temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

In 3. parte, Feria 6. Hebdom. 7.

Suspiciens in cœlum, ingemuit.

Sic pium est orare Deum pro salute proximi, vt sit impium non orare.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom. 10.

Et ait illi : adaperire. Et ſtatim apertæ ſunt aures eius, & ſolutum eſt vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè.

Quod magis confert ad faciendam Confeſſionem, minus efficitur, niſi cum Sacerdote priùs conferatur.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 3. poſt Epiphan.

Et præcepit illis ne cui dicerent.

Vide ſuperiore Dominica, de Humilitate.

Bene omnia fecit.

Sic propterea non contriſtabit Iuſtum quidquid ei acciderit.

In 1. parte, die 10. Ianuarij.

Si non ſemper, numquam magnificas Deum.

In 1. parte, Sabbato Hebdom. 4. poſt Epiphan.

HAC HEBDOMADA, occurrit hiſtoria colloquentis Chriſti cum muliere Samaritana, obſeruaturque ſic frequentiſſime Dominum cum vnaquaque anima de ipſius ſalute & perfectione colloqui.

FERIA SECVNDA.

DE SITI CHRISTI DOMINI LOQVENTIS SAMARITANAE.

Da mihi bibere. Ioan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Quod vel Inimico numquam negares, ſæpiſſimè recuſas Chriſto.

SENSVS ET RATIO EST, Quia numquam inimico ſitienti negares potum aquæ.
Sed hoc ſæpe recuſas Chriſto.
Ergo illi recuſas quod non negares Inimico; Quod certe eſt impium & crudele, ac proinde præcauendum.

I. PVNCTVM.

TEXTVS Euangelicus paulo longior quàm vt referatur, legi poteſt à verſu quinto capitis vſque ad decimum quintum, ibidemque annotari quæ ad guſtum & fructum valere queant; atque illud maxime quod de Chriſto refertur fatigato, ſedente ſupra fontem, ſitiente & petente à muliere Samaritana quæ tunc aquam hauſtura venerat; *Da mihi bibere*. Iſta enim omnia myſtica ſunt, Vnde ſanctus Auguſtinus: *Iam incipiunt myſteria, non enim fruſtra fatigatur IESVS. Omnia iſta innuunt aliquid; indicare volunt aliquid, intentos nos faciunt vt pulſemus.*

Reuera quidem ſitiebat Dominus vt qui circa meridiem ex longo itinere & calenti ſole fatigatus ſederet; Verumtamen ſitis illa ſitim aliam exprimebat, eratque velut Myſterium & Sacramentum quod eſt ſignum viſibile continens inuiſibilem virtutem & gratiam: ſitis nempe corporea Chriſti ſitim eiuſdem ſpiritualem repræſentebat, qua ſalutem animarum ſitiebat. *Sitiebat*, inquit ſanctus Auguſtinus, *mulieris fidem.* Et quod de hac muliere particulatim refertur, hoc vniuerſim de omnibus idem ipſe Dominus dixit: *Sitio*, iterumque dicit vnicuique noſtrum quoties de ſalute noſtra nobiſcum agit. Quod certe eſt conſideratione digniſſimum, vt caueamus ne quid petenti recuſemus, cum perinde nefarium eſſe poſſit, ac ſi ſitienti potum aquæ negaremus. Quod nefas vt apertius videatur, ſic eſt propoſita Veritas: *Quod Inimico numquam negares, ſæpiſſime recuſas Chriſto*; Hinc enim

apparet, recusationem longe minus esse rationabilem ex comparatione scilicet Inimici & Christi Domini IESV.

Age ergo, quid est quod Inimico numquam negares? Nempe aquæ potum si commode sitienti præstare posses, neque enim natura humana adeo fera est & inhumana, vt non commiseratione tantæ miseriæ moueatur. *Occurrentes sitienti ferte aquam:* Sic ipsa videtur apud Prophetam natura clamare: aut si natura *Is. 21.* repugnaret, tum certe Charitatis Christianæ lex vrgeret, qua expresse iubemur referente Apostolo, *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; sitit? Potum da illi;* Cui Charitatis officio qui defuerit, en *Rom. 12.* condemnationis eius æternæ iam prolata est à Iudice sententia: *Sitiui & non dedistis mihi potum, nam quamdiu non fecistis vni de* *Matth. 25.* *minoribus his, nec mihi fecistis.* Vellesne hanc incurrere maledictionis pœnam?

II. PVNCTVM.

AT QVI *hoc sæpe, in alio sensu, recusas Christo.*

Quoties scilicet à te petit quæ spectant ad salutem tuam, tanto ardore animi petit quanto peteret sitiens potum aquæ; ac proinde si quæ petit, recusas; recusas sitienti potum. Quod apertissime patet in hac muliere Samaritana quæ si recusasset Conuersionem suam quam sitiebat Christus, plane sitienti & petenti bibere, recusasset potum; Nonne est ita? Cur porro ita, nisi quia non aquam putei sitiebat Christus, sed eius animæ meliorem statum & salutem? At vero si modò æque vehementi & ardenti desiderio quod à te petit desideret, licet sitim corporis non sentiat, nonne tamen dicendus erit sentire sitim animi? Nonne ardens desiderium est quædam animi sitis? Nonne illa erat sitis qua magis laborabat Christus quàm corporis? Ac denique cùm illius sitis refrigerium non aliud sit quam quod petit ad salutem; hoc si illi negas, nonne est sitienti potum negare?

Certe consequentia est euidens si quod antecedit de sitienti Christo non diffitearis. Nec vero diffitendi locus vllus est si attente cogites Christum Dominum non minori iam desiderio salutem nostram optare quam cum olim in cruce dixit: *Sitio.* Putasne aliquid de illius Charitate deductum? Blasphemum esset id cogitare, vnde necessarium est concludere quod si olim

ex Charitate ſitiuit tuam ſalutem, ex eadem nunc Caritate quæ nullam diminutionem paſſa eſt, æque illam ſitit, licet non æque ſenſibili modo.

Adde, quod non minori ardore Chriſtus ſalutem noſtram deſideret, quam Dæmon perniciem noſtram. Tantus eſt autem ardor Dæmonis vt comparetur ſiti, dicaturque de eo in libro Iob: *Iob. 40.* *Habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius.* Id eſt, tanta ſiti premitur perditionis hominum, vt non expleatur nec ſatisſiat niſi electos quoſque abſorbuerit: quanto magis Chriſtus ſitire dicendus eſt qui certe magis Deum Patrem & nos amat, quàm Dæmon oderit; vnde euidentiſſimum eſt quod quidquid ex illo deſiderio petit, petit velut ſitiens; & quod illi recuſatur, recuſatur velut potum ſitienti.

Ah quoties petiit, & quoties recuſaſti! Recenſe ſi potes & confundere.

III. PVNCTVM.

IGITVR *quod Inimico numquam negares, ſæpiſſimè recuſas Chriſto.* Nec repetendæ ſunt vltrà propoſitiones, adeo iam patent ad Veritatis intelligentiam, ſed ad Praxim vrgenda eſt iſta comparatio Inimici & Chriſti; Nam rectè cogitanti non poteſt non injurioſum eſſe Chriſto Domino & alienum ab omni ſenſu pietatis quod minori apud te in pretio habeatur quàm Inimicus qui in hoc officiorum genere poſtremus haberi ſolet. *Ier. 2.* *Quid inuenerunt in me iniquitatis? Mich. 6.* *POPVLE meus quid feci tibi, aut quid moleſtus fui tibi? Reſponde mihi.* Sunt ipſa Domini verba de tot tuis repulſis conquerentis. *Iſ. 5.* Et rurſum: *Quid eſt quod debui vltrà facere vineæ meæ & non feci?* Tu vero quid feciſti eorum quæ debuiſti? *An quod expectaui vt faceret vuas & fecit labruſcas?*

Reſume etiam ad vehementiores affectus quod Chriſtus Dominus dicebat Mulieri, & tibi dictum puta quoties petit à te quod illi negas: *Si ſcires donum Dei, & quis eſt qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forſitan petiiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam viuam.* Forſitan, inquit, quando de te loquitur quia id à te pendet & ſæpius libertate abuteris. At verò quando de ſe ſuiſque donis loquitur, ſic abſolute pronuntiat; *Omnis qui bibit ex aqua hac, ſitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam dabo ei, non ſitiet in æternum, ſed aqua quam*

quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Ac tandem ei dices, *Domine da mihi hanc aquam.* CONVERTE *nos Domine, & conuertemur.* Thren. 5.

Vide potissimum in quo, vel in substantia, vel in modo, vel in fine. *In quo corrigit adolescentior, aut senior viam suam?* Ps. 118.

FERIA TERTIA.

DE COGNITIONE SVI QVAM MVLIER SAMARITANA, ET ANIMA NOSTRA HAVRIT A DOMINO.

Quinque viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir. Ioan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum:

Id est, non tantùm eum qui repugnat cognitioni peccatorum, sed eum etiam qui opponitur humilitati & modestiæ qua quis demisse de se sentit.

RATIO EST, *Quia quæ à Christo hauritur nostri Cognitio notam nobis facit nostram Insufficientiam.*

Sed ex nota nobis insufficientia omnis in nobis exhauritur fastus.

Ergo & quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum. Quæ Veritas magis confirmatur ex hac sequenti altera.

Quidquid in se cognoscit anima, nil tam certo de se cognoscit quo extollatur, quàm quo humilietur.

RATIO EST, *Quia nil tam certo de se cognoscit anima quam quod fide Diuina cognoscit.*

Sed nil tam fide Diuina cognoscit quo extollatur, quàm quo humilietur.

Ergo neque id tam certo cognoscit; Ac proinde longe verius & tutius se humiliat quam se exaltet.

I. PVNCTVM.

VM dicenti Christo Samaritanæ vt *vocaret virum suum*, respondissetque Mulier se non habere virum: tum illi Christus Dominus, *Bene*, inquit, *dixisti, quia non habes virum, quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes non est tuus vir; hoc verè dixisti.* Quo in sermone illud primum egit Dominus vt se nosset Mulier, quò facilius vltrà progrederetur ad conuersionem suam, sicut reuera contigit. Hoc enim præcipue motiuo inducta est vt in Christum crederet, atque vt suos etiam Conciues ad credendum adduceret: *Venite*, inquit, *& videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci: numquid ipse est Christus? Et ex ciuitate illa multi Samaritanorum*, ait Euangelista, *crediderunt in eum, propter verbum mulieris testimonium perhibentis, quia dixit mihi omnia quæcumque feci.* Tantum valet vera sui cognitio.

Quamobrem hoc illud ipsum est quod in quauis anima primum incipit operari Dominus, & ad quod perficiendum cum ipso nos exhortantur omnes sancti Patres. *Volo animam primùm omnium scire seipsam*, inquit sanctus Bernardus, & alij passim in illud primi Canticorum: *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum.* (*Serm. 36 in Cantica.*)

Neque vero nudam & sterilem seu quam vocant speculatiuam nostri cognitionem operatur in nobis Dominus, sed fœcundam, sed fructuosam, sed Practicam: Cumque hic potissimus huiusce Cognitionis fructus sit illa demissio animi quæ fugit omnem fastum, omnem arrogantiam, præsumptionem & complacentiam, hoc imprimis est intelligendum, & sic formanda Veritas quæ mo-

do expendatur : *Quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum* ; Aut non est à Christo cognitio, aut non est in cognitione seu in cognoscente seipsum, fastus. Cùm vero duplex sit genus fastus, vnum quo erubescimus confiteri peccata, & aliud quo gestimus nostra deprædicare facta : Contra vtrumque cognitio hæc nostri, nos aptè format : sed de secundo hic particulatim agimus ; acturi de primo commodius in sequenti meditatione. Sicut autem non est alia nostri cognitio per Christum habita quàm quæ nos à tali fastu reuocat, sic nec talis cognitio potest ab alio quouis haberi quam à Christo, quod vtrumque simul declarat hæc allata Ratio : Quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, notam nobis facit nostram insufficientiam ad omne opus bonum : Sic enim ipse aperte Christus, *Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites : qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* *Ioan. 15.* *NON ait sine me parum potestis*, inquit sanctus Augustinus, *sed nihil potestis facere : siue ergo parum siue multum, sine illo fieri non potest sine quo fieri nihil potest.*

Quod vt magis confirmaret Dominus, sic de seipso sentiebat & loquebatur : *Non possum ego à meipso facere quidquam. A meipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hæc loquor.* *Ib. 5.* *Ib. 8.* Quasi diceret, si meam insufficientiam Ipse agnosco, si sic de me loquor, si quæ est ratio cur id de me dicam, quanto magis illa valet vt de vobis idem sentiatis. Quò spectabat Apostolus cum dicebat : *Hoc sentite in vobis quod & in Christo IESV, qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit*, *Ph. 2.* Id est, tamquam nihilum & inanè aliquid se fecit cum se fecit hominem ; Sicut enim homo non est à se, neque à se potest quidquam boni, sic Christus Dominus se faciens hominem, non est à se, neque quidquam potest à se tamquam ab homine ; & hoc est se exinanire ; hoc est se redigere in eum statum in quo verè possit dicere, *A meipso nihil facio* ; *Non possum à meipso quidquam facere* ; Hoc est denique quod in nobis sentire debemus, sicut sentiebat Idem Apostolus à Christo probe edoctus, *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* *2. Cor. 3.* Itane sentis, Itane verè te agnoscis ?

II. PVNCTVM.

SED ex nota nobis nostra insufficientia, omnis in nobis exhauritur fastus.

Non quod ista notio nostræ insufficientiæ, per se sola fastum à nobis tollat, neque enim ad hoc sufficientes sumus quasi ex nobis; sed quod illa ipsa Diuina Christi Gratia quæ hanc nostram insufficientiam nobis notam facit, simul cum ista notione quam haurimus exhauriat quidquid fastum & arrogantiam sapit. Sic expresse Diuus Augustinus exponens illa Christi verba quæ supra commemorauimus de vite & palmite: *Magna*, inquit, *Gratiæ commendatio, corda hîc instruit humilium, ora obstruit superborum: huic Veritati resistunt liberi arbitrij non assertores sed præcipitatores; Qui à semetipso fructum se existimat ferre, in vite non est.* Quasi diceret, sicut causa fastus & superbiæ prouenit ex falsa opinione quam quis habet de sua excellentia, de suo merito, siue, vt aiunt, de sua sufficientia; sic bene iuuante Domino talis desinet fastus cum talis causa desinet, cum talis opinio euanescet; euanescet autem cum vera ei succedet notitia quà homo se cognoscet non se magis sufficientem esse ex se producere aliquem fructum, quam sit palmes sine vite. Licet enim fructum in se aut in aliis faciat, quia tamen cognoscit non à se facere, simul etiam cognoscit non magis sibi esse gloriandum quam securi vel alteri *Is. 10.* cuipiam instrumento quo ad agendum vtitur, *Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea?*

Ioan. 8. Sic ipse Christus consequenter ex cognitione sui, *Si ego*, inquit, *glorifico meipsum, gloria mea nihil est.* Sic ipse Apostolus, post *2. Cor. 4.* multa de se commemorata: *Tametsi nihil sum*, Nihil laudis, nihil *1. Tim. 1.* gloriæ mihi propterea vendico: Quia *soli Deo debetur Gloria*, Solus ille est qui à se omnia potest, & sine quo nullus hominum quid- *1. Cor. 4.* quam potest. *Quid habes & quid facis quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis.*

Vidistine vmquam Sacerdotem ob id superbientem quòd Corpus Christi consecret? Quod tamen est opus omnium excellentissimum: sed quia manifeste cognoscit se id non à se facere, idcirco non potest inde superbire. Sic neque aliud quiduis boni, Sacerdos aut alius magis potest ex se facere, quàm ex se solo, cõsecrare Cor-

pus Christi; Et qui hanc habet notam suam Insufficientiam, tam parum gloriatur & superbit ex vno quam altero, aut si superbit ex vno, tam vanus est & arguendus quam si superbiret ex alio. Vnde recte Apostolus cuidam ex bono suo intumescenti, *Frustrà inflatur sensu carnis suæ & non tenens caput ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones subministratur*; Quasi diceret, frustra gloriatur & sine causa, non seipsum iste nouit, non sibi suam objicit insufficientiam, non aduertit à quo habeat vt aliquid possit. Sicut enim à capite corporis effluit quidquid in membra sensus diffluit, sic à Christo totum manat quidquid à quouis homine boni sentitur & agitur. *Domine omnia opera nostra operatus es nobis.* Hoc ita forte modo dices cum Propheta, sed dum vane de tuis extolleris, tibi & Veritati contradicis.

Coloss. 2.

Is. 26.

III. PVNCTVM.

SIC *ergo quæ à Christo hauritur nostri Cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum*; aut non est à Christo talis sui Cognitio quæ superbum relinquat hominem, aut si à Christo est, nihil vanitati nihil superbiæ, nihil fastui relinquit in homine; *Et nolite*, inquit, *in sublime tolli. RECVMBE in nouissimo loco. OSTENDE te Sacerdoti. VNVS est bonus Deus. SINITE paruulos ad me venire, talium est enim regnum cœlorum. ERVNT nouissimi primi: & primi nouissimi.* Hæc & similia quæ ad nostri cognitionem & humilitatem faciunt, sic dicuntur à Domino vt agnoscamus ab eo solo nostra esse omnia, ab eo solum hauriri, huic vni accepta esse referenda; & hoc ipsum etiam quod de nostri cognitione cognoscimus.

Luc. 12.
Ib. 14.
Matth. 19.
Ib. 20.

Quod præclare admodum sanctus Augustinus prosequitur ad illum Psalmi versum: *In diluuio aquarum multarum. HAEC*, inquit, *aqua humiliationis cordis, hæc aqua vitæ salutaris, abjicientis se, nihil de se præsumentis, nihil suæ potentiæ superbè tribuentis. Hæc aqua in nullis alienigenarum libris est, non in Epicureis, non in Stoicis, non in Manichæis, non in Platonicis. Vbicumque etiam inueniuntur optima præcepta morum & Disciplinæ, humilitas tamen ista non inuenitur. Via humilitatis huius aliunde non manat: à Christo venit. Hæc via ab illo est qui cùm esset altus, humilis venit.* Et quæ plura pergit vt discas non ab alio quàm à Christo quærendam esse hanc tui Cognitio-

Ps. 31.

nem, neque ab illo aliam quàm quæ monstrat omnem deponendum fastum.

Ioan. 10. O quàm vere Christus, *Ego sum ostium: & qui non intrat per ostium, ille fur est & latro.* Primus quippe ad vitam spiritualem introitus fit per nostri Cognitionem: qui vero se per Christum non cognoscit, non intrat per ostium, & quoties sibi de se bonisque suis complacet & gloriatur, fur est & latro qui Gloriam Dei surripit, & se ipse suis denudat bonis.

QVIA vero iste bonorum aspectus quæ quisque putat se habere, non parum facit ad fastum illum & superbiam in nobis excitandam; præsto adsit oportet sequens Veritas: *Quod quidquid boni in se aspiciat & cognoscat anima, nihil tam certo de se agnoscit quo extollatur, quàm quò deprimatur & humilietur.* Nihil enim tam certò in se cognoscit quàm quod Diuina fide cognoscit. Quid clarius? Nihil est autem quod tam fide Diuina cognoscat vnde extollatur, quam vnde humilietur. Nescit enim fide Diuina se habere bonum aliquod, nescit se esse in Gratia, nescit an sit *in odio* Eccl. 9. *vel in amore Dei*; quin potius ex fide est id omnino nesciri. At vero etiam ex eadem fide Diuina certo scire debes & indubitanter, te nihil esse, te nihil ex te posse nisi malum, te verè peccatorem esse. *Non est enim homo qui non peccet.* Quæ cum plurimum va- 3. Reg. 8. leant ad nos deprimendos, nonne apparet tanto hæc certiora esse quam quæ fastum excitant, quanto certius est quod fide Diuina scitur quam quód humana opinione putatur? Cur ergo non te libentius humilies quam te extollas? Nonne semper Veritatem malles quàm errorem, quàm falsitatem, aut quàm mendacium? At vera & Christiana humilitas, ipsa est Veritas. Vnde quidquid opponitur Veritati, repugnat humilitati, ac proinde non modo fastus & aperta superbia, sed quælibet etiam tacita de suis bonis aut meritis præsumptio non nisi error est, non nisi falsitas & non nisi mendacium. *Verè mendaces erant colles & multitudo montium:* Ier. 3. Id est, quidquid in nobis videtur eminens & excelsum, vbi vanitatis Idolo, sicut olim in excelsis profanè sacrificatur, vere id mendax & falsum est.

FERIA QVARTA.

DE ILLVSTRI COGNITIONE CHRISTI DOMINI MANIFESTANTIS SEIPSVM SAMARITANAE ET CVIVIS PECCATRICI ANIMAE.

Domine, video quia Propheta es tu, Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos dicitis quia Ierosolymis est locus vbi adorare oportet. Ioan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Numquam illustrius se manifestat Christus, quàm dum animæ peccatricis illustrat Conscientiam & peccatum latens, ipsi manifestat.

RATIO EST, *Quia numquam illustrius se manifestat Christus quàm dum Bonitatis, Potentiæ, & Sapientiæ certiora dat signa.*

Sed dum animæ peccatricis illustrat Conscientiam & peccatum latens ipsi manifestat, certiora dat signa suæ Bonitatis, & Potentiæ & Sapientiæ.

Ergo numquam illustrius se manifestat quàm dum animæ peccatricis illustrat Conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat. Quod certe est ad amorem Christi tùm actiuum tùm passiuum illustrandum, non parum efficax.

I. PVNCTVM.

TAMETSI nihil adhuc de se Christus aperte dixerat Samaritanæ mulieri: neque quis esset, omnino indicasset: tamen vt audiuit Illum sua sibi reuelantem peccata, statim cœpit subodorari non vulgarem esse hominem, sed eximium quendam Prophetam & Magistrum, qui posset soluere quæstionem quæ illo tempore agitabatur frequentiùs de loco sacrificij publice instituendi: sicque paulatim Mulier ad manifestam eius deuenit notitiam, dum apertam accepit ab illo suæ Conscientiæ peccatique latentis cognitionem.

Hoc illud est videlicet quod vniuersim de nobis omnibus tam Ezech. 37. magnifice prædictum erat à Propheta, in persona Iudæorum: *Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, populus meus. Et scietis quia Ego Dominus cùm aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris.* Quid est enim tumulus aut tumulatum esse nisi latens habere peccatum in Conscientia? Quid est porro aperiri tumulum, nisi hoc latens manifestari peccatum? Quid est denique inde scire de Domino quia Dominus est, nisi inde illum manifestius nosse?

Hinc ergo deducta Veritas, quæ modo attentius consideretur, *Numquam illustrius se manifestat Christus quàm dum animæ peccatricis illustrat Conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat.* Differetur in crastinum solutio quæstionis à Samaritanæ, Christo propositæ, vt quàm sit certa hæc Veritas, quàm opportuna ad cognitionem & amorem Christi adaugendum expendi possit accuratius.

Sic autem aperte declaratur, ex tribus Diuinis attributis. Numquam enim illustrius se manifestat Christus quàm dum suæ Bonitatis & Potentiæ simul ac Sapientiæ certiora dat signa. Vnum eorum sufficeret quidem ad certam sui manifestationem faciendam: sic distinctim, Deus à potentia cognoscitur in creatione mundi: sic à Sapientia in eius conseruatione: Et à bonitate in Redemptione humani generis. Sed quando tria illa simul Eccl. 4. concurrunt, tunc profecto *funiculus ille est triplex qui difficile rum-* Is. 40. *pitur*; tres sunt illi digiti *qui appendunt molem vniuersæ terræ*, tres Matth. 18. sunt illi *testes in quorum ore stat omne verbum*, tria sunt denique

quæ

quæ de Christo enuntiant, quod ibi adsit, ibi operetur, ibi colendus sit & amandus.

Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. Nonne sciebat Iacob qui loquitur, vbique esse Dominum? Sciebat certe, sed quia in illo loco, *vidit scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cœlum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam, & Dominum innixum scalæ dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui*, & quæ plura referuntur in quibus singularis Dei apparebat Potentia, Bonitas, & Sapientia; idcirco tam singulariter ibi Deum adesse cognouit, vt si per impossibile, non fuisset vbique, fuisset tamen in illo loco. Sic ipse Deus de Templo locisque sacris: *Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem eius qui in loco isto orauerit.* Nonne vbique oculos & aures habet erectas? Sed quia in templis plura Bonitatis & Potentiæ suæ demonstrat argumenta, ibi præsertim esse Deus & attendere & operari dicitur. O si tum etiam essemus illic erectiores & corpore & animo, quàm plura sentiremus Diuinæ signa præsentiæ!

Gen. 28.

2. Par. 7.

II. PVNCTVM.

SED dum animæ peccatricis illustrat Christus Conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat, certiora dat signa suæ Bonitatis, Potentiæ, ac Sapientiæ.

Primò quidem Bonitatis, nam cum peccatrix anima sit ab eo auersa, mereaturque in sua derelinqui auersione, quid est quod Dominus illam non deserit? Quid est quod æternis eam pœnis non addicit, quod eam Dæmoni non mancipat? Quid inquam est quod non modo non eam punit, sed præterea monet vt resurgat, accendit vt excitetur, illustrat mentem vt se suumque statum agnoscat, quid nisi bonitas & misericordia, tantoque major Bonitas, quanto res de qua tùm agitur periculosa, momentosa & pretiosa est? *O quàm bonus & suauis est Domine Spiritus tuus in omnibus, ideoque eos qui exerrant, partibus corripis: & de quibus peccant, admones, & alloqueris, vt relicta malitia credant in te Domine.*

Sap. 12.

Suauitas autem de qua hic Sapiens loquitur, est in Sapientia, Sapientia vero in variis & accommodatis modis quibus vnumquemque Christus mouet & excitat: quasi è re nata, quasi aliud

agendo, quasi ab vno successiuè ad aliud. Primo petit aquam, tùm de alia quadam loquitur aqua, pòst de Viro, ac tandem de peccato. Sic cum Samaritana egit, sic cum vnaque peccatrice anima, sic sæpe tecum dum minus forte cogitares, Sic *attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.*

Ibid. 8.

Potestatis denique singularem exhibet notam, dum quæ secreta sunt pandit : dum quæ obscura illustrat; dum quæ dura, emollit; quæ mortificata viuificat; Hoc nempe solius Dei est, sic in Creaturam illabi, vt citra vllum medium, solo suo spiritu, sola sua potentia, in imum animæ fundum penetret, ibique renes scrutetur & corda & penitiora quæque videat & videnda proponat. *Hic est sermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.*

Hebr. 4.

Possesne te Hunc celare tam Potentem? Possesne te ab illo abscondere? Aut quando etiam posses, vellesne ita latere & celari vt ab oculo tam benigno non videreris?

III. PVNCTVM.

N*VMQVAM ergo illustriùs se manifestat Christus quàm dùm animæ peccatricis illustrat Conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat:* Quia quæ sunt Illustriora signa suæ præsentiæ, sic manifestat, vt minime dubitare possit Anima quæ se agnoscit peccatricem, quin sit Christus à quo illustratur, cum sit tantæ Bonitatis, tantæ Potentiæ, tantæque Sapientiæ donum, sic illustrari & conuerti, vt non sit alia Bonitas quam Diuina, non alia Potentia nec Sapientia quam suprema & infinita quæ hos effectus patrare possit.

Ps. 143.

Domine, quid est homo quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eum? Sic recolendum beneficium Iustificationis, sic agnoscendus amor Diuinus quo præuenti sumus, sic deprimenda mens in recordatione omnium quibus humiliari & abjici possit. Nec parcendum verbis & actis quibus peccati confessio exprimatur, & Diuinæ satisfiat Iustitiæ. *Contemplabor vt videam quid dicatur mihi; & quid respondeam ad arguentem me. VENITE & reuertamur ad Dominum, quoniam ipse cœpit, & saluabit nos : percutiet & cu-*

Abac. 2.
Osee 6.

rabit nos : sciemus, sequemurque vt cognoscamus Dominum. CONVERTE me & conuertar, quia tu Dominus Deus meus. Postquam enim conuertisti me, egi pœnitentiam : postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ. ILLE homo qui dicitur IESVS, lutum fecit, & vnxit oculos meos : Et abij, laui, & video. AN non cognoscitis vosmetipsos quia Christus IESVS in vobis est ? Nisi forte reprobi estis ; Quasi diceret, quid dubitatis in re tam aperta ? Potestne dubitari quin Christus adsit præsens quando sua præsentiæ tot edit signa? Potestne vero credi sic adesse sic mouere Conscientiam, sicque ad resipiscendum, animam flectere, & non conuerti, non compungi ? Certe hoc indicaret nimis obduratum pectus, & velut reprobam mentem. *Adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominatur, vt non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus : si tamen initium substantiæ eius vsque ad finem firmum retineamus :* Primos scilicet illos Gratiarum motus quibus incipimus subsistere vita spirituali; & quos ad finem firmum retinemus quando perfecte conuertimur & in perfecta conuersione perduramus.

Ier. 31. *Ioan. 9.* *2. Cor. 13.* *Hebr. 3.*

Vide in 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 4. post Epiphan.

FERIA QVINTA.

DE SVBLIMI COGNITIONE DEI QVAM CHRISTVS SAMARITANAE COMMVNICAT, ET ANIMAE SIBI ADDICTAE.

Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Ioan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Sicut ſpiritus & veritas ſunt indiuiſibiles, ita ſi in ſpiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te toto indiuiſim Dei eſſe.

RATIO EST, Quia ſi in ſpiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te perfecte ſubjicere appetitum rationi, & rationem Deo.

Sed vt perfecte ſubjicias appetitum rationi, & rationem Deo, oportet te toto non minus indiuiſim Dei eſſe, quàm ſpiritus & veritas ſunt indiuiſibiles.

Ergo & te talem eſſe oportet ſi in ſpiritu & veritate Deum velis adorare. Quæ ſane Conſideratio multum habere poteſt momenti ad acquirendam perfectionem.

I. PVNCTVM.

QVÆSTIONEM à Samaritana propoſitam ſic ſoluit Chriſtus Dominus: *Mulier crede mihi, quia venit hora & nunc eſt, quando neque in monte hoc, neque Ieroſolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod neſcitis: Nos adoramus quod ſcimus, quia ſalus ex Iudæis eſt: ſed venit hora & nunc eſt quando veri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit qui adorent Eum. Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant Eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.*

Quæ verba quia ſunt valde ſublimia & auguſta, fuſiori egent explicatione; Vt vero eorum explicatio ſit fructuoſior, inſerenda eſt in ipſa propoſitæ Veritatis declaratione: cùm & reipſa Veritas quæ nunc expendenda proponitur non poſſit melius declarari quam ex illorum explicatione verborum. Sic enim habet: *Sicut Spiritus & veritas ſunt indiuiſibiles, ita ſi in Spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te toto indiuiſim Dei eſſe.* Ratio autem ſeu declaratio hæc eſt, quia ſi in Spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te perfecte ſubjicere appetitum rationi, & rationem

Deo. Quod vt probè intelligatur, vides quam necessario sit explicandum quid sit *in Spiritu & veritate Deum adorare:* Sic porrò dilucide explicatur proponendo tibi quatuor genera hominum de quibus Christus loquitur.

Primi sunt Samaritani, qui tum idola simul & Deum adorabant, falsis quibusdam ritibus contra quos Dominus ait, *vos adoratis quod nescitis.* Secundi sunt Iudæi, qui vnum & solum Deum vero cultu & à Deo ordinato colebant ex quibus ipse Dominus erat oriundus ac proinde dicebat, *Nos adoramus quod scimus.* Tertij erant futuri Christiani, qui neque vt Samaritani falsis ritibus, neque vt Iudæi cruentis & merè corporeis Sacrificiis in templo tantum Ierosolymitano, sed in Spiritu & veritate adorarent, Id est, spirituali cultu qui partim futurus sit internus in virtutibus, & partim externus in Eucharistico Sacrificio, eritque magis verum Sacrificium veritate opposita non tantum falsitati Gentilium sed & vmbris & figuris Iudæorum, qui solis in cæremoniis exterioribus intenti erant & parùm de cultu interno soliciti.

Quarti denique sunt ex Christianis perfectiores seu perfectioni vacantes, qui non tantum aliquoties in templis quod cæteri omnes faciunt, sed vbique & semper Deum colunt, suo viuendi modo qui dicitur in Spiritu & veritate: quatenus Spiritui subjicitur caro, & mundus Christo, prout ipse Deus ordinat & ab vnoquoque vult fieri. Et hi sunt Adoratores seu cultores & serui Dei quos Pater, id est, ipse Deus quærit, nam sicut Deus Spiritus est, ita diligit spirituales seu spirituali vita viuentes. Sic expresse inter alios sanctus Athanasius, *Veri adoratores*, inquit, *sunt illi qui fugientes mundum & sæculum, sic viuunt vt ipsi de domibus, de corporibus, de operibus, de verbis, de cogitationibus templa & Sacrificia faciant.*

At nonne hoc ipsum est quod in propositione dicitur, *Si velis in Spiritu & veritate Deum adorare, oportet te perfecte subjicere appetitum rationi, & rationem Deo?* Sicut enim illa Dei adoratio in Spiritu & veritate, perfectionem Diuini cultus & Christianæ religionis continet; ita hæc perfectio continetur duplici hominis subjectione pro duplici qua constat parte, nempe appetitus quæ est pars Inferior subsit Rationi, & Ratio quæ est Superior se Supremo subdat, id est, Deo. Sic iam supra ex sancto Prospero & aliis Patribus dictum est: *Dominetur vitiis ratio, subjiciatur corpus* *Prosperi In sententiis.*

animo, animus Deo: & impleta est tota hominis perfectio. O quanta inde perfectionis commendatio & dignitas qua sic in Spiritu & veritate Deus adoratur, qua sic in homine quod Deus quærit, inuenit!

II. PVNCTVM.

SED vt subjicias appetitum rationi, & rationem Deo, oportet te toto, nõn minus ac Spiritus & veritas sunt indiuisibiles, indiuisim esse Dei; Seu, quod idem est, oportet te totum esse indiuisum à Deo, oportet te totum, quantus quantus es in animo & corpore, non ex parte tantum, sed ita omnino esse Dei; nihil vt prorsus agas aut cogites quàm quod Deo placet.

Si enim ex parte aliqua deesses Deo, vel ex parte inferiori deesses vel superiori; nam si vtraque pars sua in subjectione contineretur, profecto totus esses Dei, totus esses perfectus vt dictum est, ac proinde totus esses Dei, cùm alioquin perfectus non esses, nisi totus illius esses. Vnde necessario ex his duobus alterutrum sequitur, vel quod totus sis Dei si perfecte subjicias appetitum rationi, & rationem Deo: vel si non sis totus Dei, non perfecte compleas subjectionem illam vt iusque partis; Subtractio quædam est, *subtractionis es filius*, vt ait Apostolus: *Quod si subtraxerit se, non placebit animæ meæ. Nos autem non sumus subtractionis filij in perditionem*, Quasi diceret, toti sumus Dei nostri, sicut filij sunt toti patris; aut si aliquid de toto illo subtraheremus, non essemus illius toti; & perinde periremus ac si penitus non essemus Dei. Quia videlicet sicut si Spiritus humanus diuideretur, totus periret, aut sicut si esset diuisa veritas iam non esset veritas, sed mendacium & falsitas, ita plane si vel ex aliqua tantum parte desis Deo, totus deinde deeris; Vel illum totus relinques, vel te Ille totum abjiciet, quia non te vult ex parte aliqua, sed te totum. *Ex toto corde tuo, ex tota anima tua: ex tota mente tua: ex totis viribus tuis: ex tota virtute tua: ex tota fortitudine tua.* Non aliter reperies expressum primum mandatum quam ex toto, vnde si aliquid demas, iam non exples mandatum.

Hebr. 10.

Matth. 22. Luc. 10. Marci 12. Deut. 6.

Diuidatur infans, inquiebat falsa mater: At verò vera, *Non diuidatur. Obsecro Domine date illi infantem viuum, & nolite interficere eum.*

3. Reg. 3.

Sic plane Diuina Bonitas non patitur nos à se diuidi: nos ita totos sibi vult esse, vt non aliter eius simus quam si simus toti.

O quàm longe errant qui tamquam seueritatis & Iustitiæ iugum esset, reformidant quod audiunt de perfecta sui mortificatione; non est id seueritatis & Iustitiæ, sed Bonitatis & beneuolentiæ.

III. PVNCTVM.

SICVT *ergo Spiritus & veritas sunt indiuisibiles, ita si in Spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te totum indiuisim Dei esse:* Quia oportet te ex vtraque tui parte esse subjectum Deo, quod est adorare Deum in Spiritu & veritate, simulque totum illius esse: Aut si aliqua ex parte desit illa subjectio, desit & adoratio in Spiritu & veritate. Iam *non secundum veritatem ambulas*, iam tu ex illis es de quibus Apostolus: *Qui pereunt, eò quod Charitatem veritatis non receperint, vt salui fierent.* 2. *Thess.* 2.

Vellesne id tibi exprobraretur? Vellesne fugere Deum te quærentem? Quò tandem ires si ab illo fugeres? Quocumque tandem pergas, te seriùs ocyus inueniet; sed tua interest vt qualem te quærit, talem inueniat. Talem autem quærit vt adores eum in Spiritu & veritate: quod cùm perfecte non possis explere nisi totus illius sis, nisi te totum illi subjicias, hoc hodie refer ex hac Consideratione, te tantum obligari ad hanc perfectam subjectionem, quantum obligaris ad adorandum Deum in Spiritu & veritate, quantum obligaris ad colendum Deum cùm alios sui Cultores nolit, quantum denique obligaris ad eum animi statum tibi comparandum, qualem quærit Deus, ne si forte te non inueniat qualem quærit, neque tu Illum talem inuenias qualem quæris. *Cum quæsieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris:* Quasi diceret, non enim aliter inuenies qualem scilicet quæris, nisi toto corde quæsieris. Quid est autem toto Dominum corde quærere, nisi nos totos ipsius esse, nos totos ipsi subjectos, & nos totos quales quærit? Vnde & alibi; *Præbete corda vestra & animas vestras, vt quæratis Dominum*, Rursumque aptissime: *Manus Dei nostri est super omnes qui quærunt eum in bonitate*, Id est, Illi subjecti sint & humiliati sub potenti manu Dei

Deut. 4.
1. *Par.* 22.
1. *Esd.* 8.

necesse est, qui sic eum quærunt vt inueniant, aut certe non inuenient. *Quæretis me, & non inuenietis.* TIMEO, inquit Apostolus Corinthiis, *ne forte cùm venero, non quales volo, inueniam vos; & ego inueniar à vobis, qualem non vultis.* O quam timendum nobis ne sic nobiscum Deus.

Ioan. 7.
2. Cor. 12.

Vide in 1. parte, Die 4. Ianuarij. Et in 4. parte, Dominica 17.

FERIA SEXTA.

DE CONTINVA COMMVNICATIONE CHRISTI CVM ANIMA QVAVIS GRATIOSA ET FIDELI, AD BENE SEMPER AGENDVM.

Ego sum qui loquor tecum. Ioan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Quod Christus semper vellet, nobiscum loqui & agere, si vellemus: sic certe volendum est.

RATIO EST, Quia idcirco semper vellet Christus nobiscum loqui & agere si vellemus, vt semper possimus bene agere, vt bene semper agamus.

Atqui hoc nobis volendum est, sic semper bene agere.

Ergo quod Christus semper vellet nobiscum agere si vellemus, sic certe volendum est. Et fructus inde vberrimi ad omnem vitæ partem emanarent.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

DIVINVM Christi sermonem de spirituali cultu quem quærit à nobis Deus, non potuit non admirari Samaritana mulier: ex eoque factum putatur vt de venturo proxime Messia, cogitationem susceperit, quasi subodoraretur Illum esse aut Illi similem cui loquebatur: vnde & propterea sic Christo intulit: *Scio quia Messias venit qui dicitur Christus, cùm ergo venerit Ille, nobis annuntiabit omnia.* Tum vero Christus ipse Dominus: *EGO SVM QVI LOQVOR TECVM.*

O verba verba ignita, & penetrabiliora omni gladio ancipiti! Quis splendor inde erupit in intellectum mulieris? Quis ardor eius voluntatem accendit? Quis amœnus & suauis stupor omnes eius demulsit sensus? Hæc facilius cogitari possunt quam exprimi.

Sic porrò Ille Idem semper nobiscum, sic ille ipse Christus Dominus numquam cessaret nobiscum loqui, nobiscum meditari, nobiscum studere, nobiscum omnia simul agere quæ nobis agenda sunt. Semper id vellet si vellemus, si eum sineremus agere, si non obstaremus, si consentiremus agenti. Numquid hoc mirum! At numquid magis mirum quod nolimus sic eum nobiscum agere, quod agenti obstemus, quod eius actionem & operam interturbemus! Hæc est scilicet animi nostri stupiditas, hæc est eius dementia vt cum se Christus continuo nobiscum communicet ad bene semper agendum, malimus bene non agere quam sic Christo attendere. Contra hodie expergiscendum, excitandusque modo animus, vt plene intelligat, *Quod sicut vellet Christus cuncta nobiscum semper agere si vellemus, sic omnino velimus oportet, sic velimus incessanter.*

Ratio iam proximè producta est, quod idcirco vellet Christus nobiscum semper agere vt bene semper operemur. Sicut enim sine illo nihil possemus agere, vt supra visum est, sic cum illo possumus omnia: ne vero causemur nobis deesse auxilium, sic semper Ille adest, vt numquam dicendum sit, *Per Deum abest*, sicut expresse monet Sapiens. Cur autem quæ de Deo dicuntur vniuersim, dicantur particulatim de Christo, hæc ratio est, quia Ille est causa meritoria totius Gratiæ quæ ad bene agendum datur, *Ecclesi. 15.*

& quoties datur atque operatur Gratia, tunc Christus non modo cum duabus aliis Diuinis Personis operatur vt Deus, sed simul vt Deus homo singulari influxu concurrit ad opus tamquam vitis ad fructum palmitum, tamquam caput ad membrorum motum, tamquam lux mundi ad illustrationem & fœcunditatem totius vniuersi.

Sess. 6. c. 16. Sic luculente Tridentinum ex Euangelio: *Cum*, inquit, *Ille ipse Christus IESVS tamquam caput in membra, & tamquam vitis in palmites, in ipsos Iustificatos IVGITER VIRTVTEM INFLVAT: quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur & subsequitur, & sine qua nullo pacto, Deo grata & meritoria esse possent: nihil ipsis Iustificatis amplius deesse credendum est quo minus plenè illis quidem operibus quæ in Deo sunt facta, Diuinæ legi pro huius vitæ statu satisfecisse, & vitam æternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam, vere promeruisse censeantur, cùm Christus Saluator noster dicat: si quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Quasi diceret, numquam deerit illi gratia per me danda, neque vmquam cessabo illi adesse & cum illo agere, qui me volet secum operari.

O bonitatem! ô Sapientiam! Agnosco illam esse Sapientiam Sap. 9. quam à bonitate Diuina petebat Sapiens. *Da mihi sedium tuarum assistricem Sapientiam & noli me reprobare à pueris tuis: mitte illam de cælis sanctis tuis & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit apud te: scit enim illa omnia & intelligit, & deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potentia.* Sic orandum quotidiè.

II. PVNCTVM.

S*ED velimus oportet sic semper bene agere.*

Primò id necessario volendum est quando aliter non potest euitari peccatum: ad hoc enim euitandum sic obligati su-Ecclesi. 15. mus, vt numquam velle peccatum liceat. *Nemini datum est peccandi spatium.*

Secundò, quando ex officio, ex obedientia, ex Caritate aut ex alia quapiam virtute tenemur agere; tunc bene exercenda virtus, tunc bonum bene est agendum, nec omittenda aut differenda

occasio prout monet Sapiens : *Noli prohibere benefacere eum qui potest : si vales, & ipse benefac. Ne dicas amico tuo : vade & reuertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare.* Prou. 3.

Tertiò denique, quod hic præcipuè quæritur, vbique & semper velimus oportet bene agere, nam nisi talis esset voluntas, non esset bona, non esset conformis Christo qui semper nos secum agere desiderat, *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur ?* Quando hoc solum esset Christi desiderium, nonne mereretur à nobis impleri ? Cur nobis ille adest ad omnia ? Quidquid dixeris, siue honor sit Patris, siue meritum fusi Sanguinis quo stimulatur, siue Caritatis ardor quo nos prosequitur ; siue boni æterni consideratio, quod tantum perit nobis aut prouenit, quantum otiose vel fructuose operamur ; quidquid inquam horum dixeris quo moueri possit Christus ad continuam sui communicationem, dici debet ad inducendam nostram voluntatem, vt se Christo conformans, æque velit bene agere atque Ipse desiderat & contendit. Luc. 12.

Quale enim illud est scire Christum stantem ad ianuam & pulsantem vt ingrediatur, vt operetur, vt omnia nostra dirigat, instruat & promoueat pro sua Bonitate & Sapientia : & nos foris Eum deseramus, nos ingressum denegemus, nos operam nostram detrectemus, nos probrum hoc subeamus, *In propria venit, & sui eum non receperunt* : nos ipsum aliquando adituri audiamus quod dixit Isaac Geraritis, *Quid venistis ad me, hominem quem odistis, & expulistis à vobis ?* Possesne hoc ferre probrum ? Apoc. 3. Gen. 26.

III. PVNCTVM.

QVOD ergo vellet Christus semper nobiscum agere si vellemus : hoc certe volendum est ; Hoc omnino agendum paribus cum Christo animis : vt non *defraudemur à die bono, & particula boni doni non te prætereat.* Ecclesi. 14.

Hoc est quod tantopere sacræ vrgent Scripturæ : *Quodcumque potest manus tua instanter operare. OMNIS arbor quæ non facit fructum bonum excidetur. OMNEM palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. ABVNDANTES estote in omni opere Domini semper. BONVM facientes non deficiamus : tempore enim suo metemus non deficientes : Ergo dum tempus habemus, operemur bonum. CONTEMPLANTES ne quis desit gratiæ Dei.* Eccl. 9. Matth. 7. Ioan. 15. 1. Cor. 15. Gal. 6. Heb. 12.

Hoc est quod ipsa suadet ratio, quod Charitas Christi vrget, quod vtilitas nostra exigit, quod nostra premit necessitas. Nisi enim *cùm metu & tremore salutem operemur*: Nisi *thesaurizemus nobis thesauros in cœlo*: Nisi *diuites in Deum simus*: de salute periclitamur. At quis metus & tremor? Qui thesauri? Quæ diuitiæ? Si tam multis bonis priuamur operibus, quantis priuabimur si Christo desimus volenti semper agere?

Luc. 12.

Hoc est denique quod tu ipse oras in singulos dies; *Dirigere & sanctificare, regere & gubernare dignare Domine Deus, rex cœli & terræ hodie corda & corpora nostra, sensus, sermones, & actus nostros in lege tua, & in operibus mendatorum tuorum: vt hic & in æternum te auxiliante salui & liberi esse mereamur, Saluator mundi.*

Capisne quid sit dirigi, quid sanctificari, quid regi & gubernari à Domino? Visne quod petis: aut id non vis? Si te nolle agnoscis, cur id oras? Cur dissimulas? Cur hypocritam agis? *Væ duplici corde & labiis scelestis.* Si te id velle affirmas: Nonne est velle semper cum Christo agere? Quia vt dirigat, semper illi agendum est, nec nisi nobis simul agentibus nobiscum aget: nam & ipsi qui aguntur ab eius Spiritu, non aguntur vt nihil agant. Quod præclare docet sanctus Augustinus. *Dicet*, inquit, *mihi aliquis, Ergo agimur non agimus: Respondeo, immo & agis & ageris: & tunc bene agis si à bono agaris. Spiritus enim Dei qui te agit, adjutor est agentibus. Nemo autem agitatur si ab illo nihil agatur. Spiritus enim adjuuat infirmitatem nostram.* Et alibi expressus: *Intelligant si filij Dei sunt, se Spiritu Dei agi, vt quod agendum est agant, & cum egerint, illi à quo aguntur, gratias agant. Aguntur enim vt agant, non vt ipsi nihil agant. Et hoc eis ostenditur quid agere debeant vt quando id agunt, sicut agendum est, id est, cum dilectione & delectatione Iustitiæ, suauitatem quam dedit Dominus, vt terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant.*

Ecclesi. 2. *Rom. 8.* *Serm. 13. de Verbis Apost.* *l. de Corrept. & Grat. c. 2.*

Sed nisi etiam agant quid restat nisi vt infructuose gratiam se accepisse doleant?

Vide in 1. parte, Fer. 6. Hebd. 3. in Aduentus.

Numquam est Dei amor otiosus.

SABBATO.

DE ZELO QVI EX COGNITO CHRISTO SENTITVR, AD EVM ALIIS MANIFESTANDVM, EXEMPLO SAMARITANAE.

Venite & videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci: Numquid ipſe eſt Chriſtus? Ioan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Rape ad Eum quos potes. Nam ſi potes & non rapis, tot cœlo perdis quot Chriſto lucrari poteras.

RATIO EST, *Quia tot cœlo perdis quot tuâ culpa pereunt. Sed ſi potes & non rapis, tot tua culpa pereunt quot Chriſto lucrari poteras.*

Ergo & tot cœlo perdis. Quod ſanè damnum ita eſt lugendum, vt in eo lugendo plus hic operæ poni debeat quàm in ipſa probanda Veritate.

I. PVNCTVM.

QVI Dominum comitabantur Diſcipuli, quando cum Samaritana muliere cœpit loqui, abierant omnes in proximam ciuitatem vt cibos emerent; Tum verò cum redierunt, Primò quidem *mirati ſunt quia cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit quid quæris, aut quid loqueris cum ea? Sed rogabant eum*

dicentes, Rabbi, manduca. Ille autem dicit eis; Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo Discipuli ad inuicem, Numquid aliquis attulit ei manducare! Dicit eis IESVS, meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius.

Quæ postrema verba sunt valde obseruanda, tum propter eam quam in se continent dignitatem, tum propter respectum quem habent ad propositam Veritatem quæ est de zelo manifestandi Christi, ad exemplum Samaritanæ mulieris, quæ statim vt audiuit illum esse Messiam qui expectabatur, *reliquit hydriam & abijt in ciuitatem & dicit illis hominibus: Venite & videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci, Numquid ipse est Christus?* Quod quidem testimonium tanti fuit ponderis, vt multi Samaritanorum crediderint, Eum conuenerint, & in ciuitatem suam adduxerint, vbi cùm duos dies mansisset, *multò plures crediderunt in Eum propter sermonem eius. Et mulieri dicebant, quia iam non propter loquelam tuam credimus, ipsi enim audiuimus & scimus quia hic est verè Saluator mundi.*

O quantum potuit vna Mulier, tam breui tempore! Vix vnam modo mulierem multi viri conuertunt, & ecce vna mulier tam multos adducit viros ad Christum! Vndenam hoc? Elanguit plane zelus noster, & quasi esset indifferens ijs etiam qui Concionatores habentur, quid vel quomodo dicant, dum dicendo placeant, sic suum leuiter munus obeunt.

Itane verò sit illud indifferens quod nisi diligenter obeas, ita damnosum est vt de salute non tantum Auditoris sed & ipsius Concionatoris agatur? Itane Christi causa peragitur? Itane negotium salutis animarum curatur? Tu quisquis in id operis à Christo vocatus es, disce quanti sit ponderis, disce quàm meritò S. Augustinus te hoc vrgeat dicto: *Rape ad Eum quos potes. Nam si potes & non rapis, tot cœlo perdis quot Christo lucrari poteras.*

Certe sufficeret ipsius rei Dignitas, ipsius Christi Ratio cui vel vnam lucrari animam Diuinorum est Diuinissimum opus: sed saltem cogita quantum etiam tua referat si quos potes non rapis. Non enim modò præstantissimum omittis opus, sed horrendam accersis tibi perniciem: Quid enim horrendum magis quam eorum esse perditionis causam quorum salutis author fieri poteras? Sic autem prorsus est, tu illos ipse perdis qui tua culpa pereunt. Hoc primum expende. Nondum tibi demonstratur quod culpa tua

pereant, sed posito quod sequenti patebit puncto, nonne id verè dicitur, quod si quis tua culpa perit, tu illum perdis? Nam si non illum perderes, quænam esset tua culpa? Vel cur dicitur culpa tua, nisi quia tale infert damnum? Nisi enim damnum inferretur non esset culpa vel non grauis, cùm culpæ ratio vel grauitas à damno consequenti petatur.

Sic dicitur de quibusdam Sacerdotibus quod *peccatum eorum erat grande nimis coram Domino, quia homines retrahebant à sacrificio Domini*, quasi diceretur, non aliter esse peccatum aut non ita grande nisi hoc sequeretur detrimentum. 1. Reg. 2.

Nonne si des alteri scandalum, grauiter peccas, etiamsi leue illud sit quod agis, etiamsi non sit ex se malum, etiamsi bonum alioquin esset? Quia tamen proximum scandalizat, quod est graue damnum, certe est grauis culpa, nec est aliter culpa quam quia damnum illud affert, & quanta est grauitas damni, tanta est culpæ grauitas: Vnde Apostolus: *Omnia quidem sunt munda, sed malum est homini qui per offendiculum manducat.* Rom. 14. *Sic peccantes in fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem*, Id est, ne mea culpa pereat & ne illum perdam qui mea culpa sic periret. Nam vtrumque pari modo Apostolus ita connectit vt si ex scandalo quis pereat, pereuntem perdere is dicatur qui scandalizat. *Et peribit Infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est? Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est. Noli propter escam destruere opus Dei.* Nonne hoc ipsum est quod habet propositio, Tot cœlo perdis quod tua culpa pereunt? O quæ culpa si culpæ grauitas ex damno penditur! 1. Cor. 8.

II. PVNCTVM.

SED *si potes ad Christum rapere & non rapis, tot tua culpâ pereunt quot Christo lucrari poteras.*

Si enim potes cur non rapis? Si quæreretur cur non raperes, hoc vnum posses dicere, quod non possis: Sed si cùm possis non rapias, quid dices? Quid excusabis, Tu præsertim qui hoc debes ex officio? Nihil certe aliud respondendum restat nisi quia non vis. Percurre animo quidquid obuenerit cogitandum de homi-

ne qui non præstat quod potest & quod debet, quære quamobrem non illud præstet, vide num aliud præter illud vnum occurrat quod nolit, si enim vellet cùm possit, nonne id faceret? Ac proinde cum id non faciat, nonne inde est quod nolit facere?

Iam verò nolle quod debes & quod potes in re tam seria & graui, nonne culpa est, nonne crimen est, nonne peccatum tam graue quàm ipsum scandalum, quod vt dictum est, non aliter est peccatum quàm quod eum perdit quem scandalizat?

Nec dicas eos sua perire culpa, vel tametsi quidquid potes, effecisses non inde ipsos conuersum iri ad Dominum. Esto enim sint in culpa: tunc vero extra esse dicendus es? An nescis multos ad eandem posse culpam concurrere? An ignoras quod illius qui quod debet & quod potest non vult efficaciter, mera negligentia est, quæ ex illorum genere peccatorum est quæ omissionis dicuntur, & quæ non minorem sæpe culpam contrahunt quam quæ commissionis vocant? *Quomodo nos effugiemus*, inquit Apostolus, *si tantam neglexerimus salutem*, Id est, si tantam nobis comparandæ vel aliis procurandæ salutis occasionem non acceperimus? (Hebr. 2)

Sic sol causa est tenebrarum & frigoris, quia non illustrat aut calefacit aërem. Sic anima dum discedit è corpore corpus deforme reddit: sic medicus ægrum occidit, dum sanare negligit. Sic diues pauperem quem non pascit interficit. Sic plane ad rem nostram: si salutis alienæ negligentes *districte iudicentur*, inquit sanctus Gregorius, *ex tantis procul-dubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt.* (1. p. Past. c. 5.) Est autem prorsus idem, non omnino loqui & non loqui apposite: cum perinde ex vtroque salus æterna iactetur. Vnde & idem sanctus Doctor: *Admonendi sunt*, ait, *vt si proximos sicut se diligunt, minime illis taceant vnde eos iustè reprehendant. Vocis enim medicamine vtrumque saluti concurritur, dum & ab illo qui infert, actio praua atque peruersa compescitur, & ab hoc qui sustinet doloris feruor vulnere aperto temperatur. Qui enim proximorum mala respiciunt, & tamen in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus vsum medicaminis subtrahunt, & eò mortis authores fiunt, quò virus quod potuerant curare noluerunt.* (3. p Adm. 15.)

Quod & fusissime postea repetens: *Quo reatu*, inquit, *constringantur, aspiciant qui dum peccantibus fratribus Verbum prædicationis subtrahunt,* (Ibid. Adm. 26.)

subtrahunt, morientibus mentibus vitæ remedia abscondunt. Vnde & benè quidam Sapiens dicit: Sapientia abscondita, & thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisque? Si populum fames attereret, & occulta frumenta ipsi seruarent, auctores procul-dubio mortis existerent: qua itaque plectendi sunt pœna considerent qui cum fame Verbi, animæ peccant, ipsi pacem perceptæ gratiæ non ministrant: Vnde & bene per Salomonem dicitur, qui abscondit frumenta, maledicitur in populis: Et post nonnulla quibus hanc sententiam explicat sic pergit: *Si medicinalis artis minimè ignari secandum vulnus cernerent, & tamen secare recusarent, profectò peccatum fraternæ mortis ex solo torpore committerent: quanta ergo culpa inuoluantur, aspiciant qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare negligunt ea, sectione Verborum. Vnde & bene per Prophetam dicitur, Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Gladium quippe à sanguine prohibere, est prædicationis Verbum à carnalis vitæ interfectione retinere, de quo gladio rursum dicitur, Et gladius meus manducabit carnes.*

Ecclesi. 20. Prou. 11. Ier. 48. Deu. 32.

Ex quibus & aliis quæ plura ibi prosequitur, manifeste patet, quod erat demonstrandum, tuam esse culpam si pereant qui per te saluari poterant. Quod S. Iustinus Martyr, sic paucis sed efficacibus decernit Verbis: *Qui possunt nec docent, damnationem incurrunt.*

In Dialogo cum Tiphr.

III. PVNCTVM.

A*VDI ergo Diuinum monitum: Rape ad Eum quos potes, nam si potes & non rapis, tot cœlo perdis quot Christo lucrari poteras.* Auditores ad audiendum sunt aliquando excitandi, sed modò, vt ipsi audiant Concionatores: sic eos excitat qui supra sanctus Gregorius: *Audiant quod talentum qui erogare noluit cum sententia damnationis amisit. Audiant quod Paulus eo se à proximorum sanguine mundum credidit, quo feriendis eorum vitiis non pepercit, dicens, Contestor vos hodierna die quia mundus sum à sanguine omnium vestrum: non enim subterfugi quo minus annuntiarem omne consilium vobis. Audiant quod voce Angelica Ioannes admonetur cum dicitur,* QVI AVDIT, DICAT, VENI. *Vt nimirum cui se vox interna insinuat, illuc etiam clamando alios,* QVO IPSE RAPITVR, TRAHAT, *Ne clausas fores etiam vocatus inueniat, si vocanti vacuus appropinquat. Audiant quod Isaias qui à Verbi Ministerio ta-*

3. p. Adm. 26. Act. Ap. 22.

Is. 6. *cuit, illustratus superno lumine, magna voce pœnitentiæ semetipsum ipse reprehendit dicens, væ mihi quia tacui. Audiant quod Dauid hoc Deo in munere obtulit quòd prædicationis gratiam quam acceperat non abscon-*
Ps. 39. *dit, dicens, Ecce labia mea non prohibebo, Domine tu cognouisti. Iustitiam autem tuam non abscondi in corde meo, Veritatem tuam & salutare tuum dixi. Audiant quid sponsi colloquio ad sponsam dicitur, quæ*
Cant. 8. *habitas in hortis, amici auscultant te, fac me audire vocem tuam. Audiant quòd Moyses cùm irascentem Deum populo cerneret, & assumi ad vlciscendum, gladios iuberet, illos à parte Dei denuntiauit existere qui delinquentium scelera incunctanter ferirent, dicens, si quis est Do-*
Exodi 32. *mini iungatur mecum. Ponat vir gladium super femur suum. Ite & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem suum, & amicum & proximum suum. Gladium quippe super femur ponere, est, prædicationis gladium voluptatibus carnis anteferre, vt cum sancta quis studet dicere, curet necesse est illicitas suggestiones edomare. De porta vero vsque ad portam ire, est à vitio vsque ad vitium per quod ad mentem mors ingreditur increpando discurrere. Per medium vero castrorum transire, est tanta æqualitate intra Ecclesiam viuere, vt qui delinquentium culpas redarguit, in nullum se debeat fauorem declinare: vnde & rectè subjungitur, occidat vir fratrem & amicum & proximum suum. Fratrem scilicet & amicum & proximum interficit qui cùm punienda inuenit, ab increpationis gladio, nec eis quos per cognationem diligit, parcit. Si ergo ille Dei dicitur qui ad ferienda vitia Zelo Diuini amoris excitatur, profecto esse se Dei denegat qui inquantum sufficit, increpare vitam carnalium recusat.*

Atqui hæc quidem, vt dixi, sufficerent ad rapiendos quosque Prædicatores vt ipsi quos possunt, ad Christum rapiant; si quis verò se nimis adhuc desidem persentiret: cogitandum illi attentius quid sit perdere animam, quid sit sua culpâ perire animam quam si voluisset, saluare cum Christo poterat.

Primò quidem quando sola cogitaretur animæ dignitas, sicut nihil in tota rerum vniuersitate tanti est pretij, sic nulla foret tanti iactura boni, si vel totus periret orbis, quanta est vnius animæ pereuntis, spectatâ tantum vt dictum est, naturali animæ dignitate.

Deinde verò si perpendatur Beatitudo cui fruendæ creata erat anima, & vnde tuâ culpâ excidit, quis illius boni pretium, quis illius iacturam pretij commemorare possit?

Adde his Diuinæ Gloriæ quantum conducat ex salute vel perditione animæ! Vide quanto interuallo hæc inter se distent, vel laudari Deum in omnem æternitatem ab anima, vel blasphemari!

Quid porro censes de Christi Sanguine? Quanti putas illum valere si rem metiris suo pondere? At quantus quantus est ille Sanguis, tanti valebat anima quam perdidisti, nec minoris es reus boni deperditi quàm magnum est Diuini Sanguinis pretium quo illa redempta fuit anima quæ per te periit.

Iam verò Infernum ingredere, vide sempiternos illos ignes, Diuinæ sufflatu accensos iræ: intuere animam illic volui & reuolui per immensa illa quæ numerari non possunt annorum spatia; quære quamobrem sic ardeat; audi te in causa esse, audi quemadmodum te ad Diuinum Tribunal prouocet; prouocatum aspice Iudicem qui de negligentia vel vanitate tua in dicendo cognoscat, & sic reuera decidat, quod si fructuosius prædicasses, illa nunc cœlo frueretur anima quæ in Inferno cruciatur, teque illi tandem conjungat in pœnis animæ cuius culpam fouisti!

Parumne tibi hæc ad stimulúm & ad propositæ Veritatis praxim valere videbuntur? Et ne tibi gratis dicta putes, audi Scripturam, audi Prophetam, audi Dominum. *Si stetissent in consilio meo & nota fecissent Verba mea populo meo, auertissem vtique eos à via sua mala, & à cogitationibus suis pessimis. Quid paleis ad triticum? Numquid non Verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterans petram? Propterea ecce ego ad Prophetas qui nihil profuerunt populo huic: Dabo vos in opprobrium sempiternam, & in ignominiam æternam quæ numquam obliuione delebitur.* Ier. 23.

Hæc pauca ex multis quæ vno continentur Capite, vnde ad vberiorem fructum, Vide etiam atque etiam illud Apostoli quam sit apte veréque dictum:

Opportunè, importunè.

PRAEDICA, inquit, *Verbum, Insta opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa cum omni patientia & doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus; & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Tu vero vigila. In omnibus* 2. Tim. 4.

labora, opus fac Euangelistæ. Ministerium tuum imple, sobrius esto. Quasi diceret, quidquid sit de aliis, Tu tuo fungere officio, siue adsint plures aut pauciores qui audiant, siue multus aut nullus fructus inde proueniet; Insta semper opportunè, importunè, Insta importunè sicut opportunè, Eodem te gere modo apud paucos quo apud multos Auditores: eandem adhibe operam & constantiam in modico atque in plurimo fructu. Hoc est enim quod multos à dicendo auertit qui, nisi frequens sic Auditor & locus commodus, & opportunum tempus, non putant sibi esse dicendi locum & tempus. Sed errant,

RATIO EST, Quia non aliter dicendum est quando opportunè dicetur, quàm vt Christo seruias, vt ipsi placeas, & quod à te Deum velle putas, exequaris.

Sed quando dices importunè, seu quando modicus aut nullus erit sermonis fructus, perinde Christo seruies, perinde illi placebis, & quod à te exigit solues, ac si opportunè & fructuosè diceres.

Sic ex æquo igitur opportunè instandum est & importunè siue ex superiori suggestu dicas, siue ex plano: siue domi, siue foris: siue in publico, siue in familiari congressu.

I. PVNCTVM.

Prou. 15. VERVM id quidem quod ait Sapiens, sermonem opportunum esse optimum, & quasdam interdum offerri ad dicendum opportunitates quæ fœlices admodum habent exitus: sed vbi maxime agitur de Christo prædicando, vel vniuersim de salute animæ, vel particulatim de aliquo alicuius arguendo vitio, non sunt illæ fœlices ita expectandæ occasiones, vt si non adsint, non dicas: Nam Ratio præcipua & primarius finis cur in hoc opere laboremus non tam est fructus operis & laboris, quàm Diuina voluntas & ordinatio quæ nos huic operi destinauit & cui obedire & placere, totum esse debet quod quæramus.

Hoc valde expendendum in omni quidem materia sed in hac

præcipuè vbi ſeſe multi fines ingerunt qui Diuinum hoc opus valde deprauant. *Dum omni modo, ſiue per occaſionem, ſiue per veritatem Chriſtus annuntietur*, eſt quidem gaudendum cum Apoſtolo, ſed diligenter videndum iſtis Annuntiatoribus, quomodo & quo fine illum annuntient. Audi eundem Apoſtolum, vno abreuiato verbo omnia concludentem, *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti & diſpenſatores Myſteriorum Dei: hic iam quæritur inter diſpenſatores vt fidelis quis inueniatur. En fidelitas eſt*, illud verbum abbreuiatum. Quid eſt autem eſſe fidelem? Idem ipſe ſe alibi explicat, *Dum modo conſummem curſum meum & miniſterium verbi quod accepi à Domino IESV*. Illudque vnum eſt quod identidem ſuis inculcat; *Miniſterium tuum imple. Vide miniſterium quod accepiſti in Domino vt illud impleas*.

Phil. 1. — 1. Cor. 4. — Act 20. — 2. Tim. 4. — Coloſſ 4.

Hoc ipſum denique eſt quod dicebat Chriſtus, *meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius*. Quaſi diceret, hæc mea vita, hoc vno ſuſtentor & viuo vt quid velit à me Is qui me miſit, hoc perficiam: Vnde & diſcedens ex hoc mundo, licet pauci eſſent conuerſi, dicebat tamen Patri: *Ego te clarificaui ſuper terram: opus conſummaui quod dediſti mihi vt faciam*. Satis mihi eſt tibi ſatisfeciſſe: nihil vltra quæro. Hære diutius in illo Chriſti affectu.

Ioan. 4. — Ibid. 17.

II. PVNCTVM.

SED *quando dices importunè, ſeu quando modicus aut nullus erit fructus, perinde Chriſto ſeruies, perinde illi placebis & munere tuo defungéris, ac ſi opportunè & fructuoſe diceres*, Dum ſcilicet tua non deſit opera: dum ſi defuerit fructus, non per te defuerit: dum nil ſubtraxeris vtilium: dum accommodate & appoſite dixeris. Hoc erat miniſterium tuum, hæc miſſio, hæc opera tua: ſatis tibi ſit te feciſſe quod tuum eſt, Deus non plura requiret à te. Non eſt tuæ operæ feciſſe fructum ſed Diuinæ; quod eſt igitur Dei, relinquendum Deo, tibi quod tuum eſt ſufficiat. Sic præclare Apoſtolus: *Gratia Dei ſum id quod ſum, & Gratia eius in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboraui: non ego autem ſed Gratia Dei mecum. Siue enim ego, ſiue illi; ſic prædicamus*. Quaſi diceret, non commemoro nec moror fructum quem per me Deus fecit. Satis mihi eſt & ſatisfactum puto Diuinæ quam accepi Gratiæ,

1. Cor. 15.

si quanta in me fuit, tantus fuerit meus labor: non ex fructu metior impensa mea obsequia, non exinde capio testimonium meæ Conscientiæ, & debitæ Deo fidelitatis, sed ex labore, ex conatu & cooperatione cum Gratia: sicque mecum sentire debent quotquot eodem mecum funguntur munere. Satis nobis est hoc effecisse per Gratiam quod à nobis illa exigebat.

Sed nonne fructum exigebat? Omnino, si Auditores attendissent; sed posita Eorum negligentia nihil aliud à te tuoque labore voluit quam vt laborares. Multa quidem præterea dici possent de
Luc. 7. Diuina Sapientia quæ sic *iustificatur à filiis hominum*, vt ait ipse Christus, dum illis non deest quo minùs si velint conuertantur, Dici etiam multa possent de tuo laboris præmio quod te in Cœlis manet. Sed his omissis hoc vnum sufficit quod vnum tibi quærendum est, te perinde Deo placere posse, ac munus tuum implere quando importunè & infructuosè dixeris, ac si opportune & ad fructum vberrimè. Quin addo, sæpe id amplius ad meritum tuum fore, quod minus aliis proderit sua culpa; dicique potest de vi ac merito tuæ impensæ operæ quod de pace danda Christus dixit:
Ibid. 10. *Si fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra, sin autem, ad vos reuertetur.* Parumne tibi est, non tantum nihil tibi de tuo perire merito, sed etiam adaugeri, & quod à te alij non recipiunt, ad te redire cum fœnore?

III. PVNCTVM.

Act. 20. INSTANDVM *igitur opportunè, importunè*; Nec subterfugiendum quo minùs *annunties omnibus omne consilium Dei*; veniant vocati ad cœnam aut non veniant: satis est seruo si quos debet vo-
Luc. 14. cauerit, possitque dicere Domino suo, *Factum est vt imperasti.*
Matth. 10. *NON est Discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum: sufficit Discipulo vt sit sicut magister eius, & seruo sicut Dominus eius.* Videsne Dominum, quàm multis & quam multa magnaque de Diuinis, vni Samaritanæ communicarit! Quod si virorum aliqui
Luc. 17. de Samaria conuersi sunt, quandiu putas in fide perstiterunt? Certe paulo post dum ciuitatem volet ingredi Christus, non admittetur, recusabunt ingressum ciuitatis, illi ipsi apud quos biduum posuit, quibus loquutus est, & quibus videbatur persuasisse quod esset Saluator mundi. Hiccine fructus eius operæ?

Certe illis timendum, qui nisi gaudeant fructu sui laboris, non laborant; timendum inquam est, ne se potius subdolè & malignè quàm Christum quærant! *Operarij subdoli*, inquit Apostolus, *transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum, ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis, non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur velut ministri Iustitiæ quorum finis erit secundum opera ipsorum.* Quasi diceret, fingunt se Zelatores Diuinæ gloriæ & salutis animarum, & hoc Zelo tegunt suam prauam intentionem, sicut Dæmon sæpe obtentu religionis & pietatis, suas operit technas & insidias. 2. Cor. 11.

Hoc est tibi magnopere dispiciendum & deplorandum. *Væ mihi quia tacui. VAE mihi si non Euangelizauero. QVI obseruat ventum, non seminat, & qui considerat nubes, numquam metet. NON possumus quæ vidimus & audiuimus non loqui. SPIRITVS meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo.* Hæc tibi Dominus, tu quid illi? Fatere tuam ignauiam, & modicum Zelum, atque vt accendaris deinceps feruentius, Vide in 1. parte, Die 18. Ianuarij. Is. 6. 1. Cor. 9. Eccli. 11. Act. 4. Is. 59.

Nemo magis sibi Christum seruat, quàm qui minùs sibi soli seruat.

Nemo minus sibi Christum seruat, quàm qui magis sibi soli seruat.

DOMINICA DVODECIMA.

PARABOLA SAMARITANI QVI HOMINEM A LATRONIBVS CAESVM CVRAVIT, CVIVS PARABOLAE CONCLVSIO EST:

Vade & tu fac similiter. Lucæ 10.

VERITAS PRACTICA.

Si vis curari, cura.

SENSVS EST, *Quòd non modo in homine Parabolico qui incidit in latrones repræsentéris, sed etiam in viro Samaritano qui hominem male à latronibus affectum curauit. Ac proinde sicut debes curari ab alio, sic alium debes curare: Alius est, nempe Samaritanus, nempe Christus qui te curet: & alius est homo male affectus quem tu cures, nempe proximus in quauis necessitate positus.*

Si vis itaque curari à Christo, cura proximum. Si vis curari, cura.

RATIO EST, *Quia non potes curari, nisi à Christo Domino.*

Sed

Sed Christus Dominus non te curabit, nisi cures proximum, quanta possis ope.

Ergo si vis curari, cura. Quod certe tam æquum est, vt non modo aliis sed tibi ipsi sis iniquus, si vt cureris non cures, quandoquidem aliter curari non possis.

I. PVNCTVM.

EVANGELII hodierni tres sunt veluti partes præcipuæ. Prima est quâ dicuntur *Beati oculi & beatæ aures eorum qui videbant & audiebant* Dominum IESVM. Secunda continet interrogationem cujusdam Legisperiti, & responsionem Christi de modo vitæ æternæ possidendæ, qui refertur ad mandatorum obseruationem. Tertia denique cum de proximo diligendo alia esset orta quæstio, Christus enarrauit nobilem illam Parabolam de Homine qui incidit in latrones, à quibus cæsus est multis plagis, & de Samaritano qui mira cæsum hominem Caritate curauit, quem neglexerat Sacerdos & Leuita; tùm vero sermonem concludens, Legisperito dixit, *vade & tu fac similiter*; sic adesto proximo laboranti. Hic est ille tuus proximus qui tua magis eget opera, sicque eum adjuuando vitam æternam quam quærebas possidebis. O verè beatæ aures quæ hæc audiebant, & beatæ manus quæ audita complebant! Matth. 13.

Hanc vt beatitudinem assequaris tibi hoc idem certissimè dictum puta quod illi, vade & tu fac similiter. Atque vt plenius totam Parabolam intelligas, magisque afficiaris ad eius practicum finem, qui est, proximo tua egenti opera subuenire & opitulari: Sic te obligatum putes ad hanc opem ferendam, vt quantum adjuuari & curari velis à Christo, tuis in plagis & morbis: tantum ipse curare & adjuuare proximum debeas.

Ratio est ampla, & multi plena documenti: nam primo sicut te agnoscere debes in illo homine qui plagas accepit: sic in viro Samaritano Christus Dominus est intelligendus à quo solo cureris. Plagæ quas accepisti à primo natiuitatis ortu sunt quatuor illæ insignes de quibus expressus est Diui Thomæ articulus, vbi ex Beda 1. 2. q. 85. sic apte ad rem nostram discurrit: *Per Iustitiam originalem perfecte* a. 3.

ratio continebat inferiores animæ vires, & ipsa ratio à Deo perficiebatur, ei subjecta. Hæc autem originalis Iustitia subtracta est per peccatum primi parentis, & ideo omnes vires animæ remanent quodammodo destitutæ proprio ordine quo naturaliter ordinantur ad virtutem, & ipsa destitutio VVLNERATIO dicitur naturæ. Sunt autem quatuor potentiæ animæ quæ possunt esse subjecta virtutum scilicet Ratio (seu Intellectus) in quo est Prudentia: Voluntas in qua est Iustitia: Irascibilis in qua est Fortitudo: Concupiscibilis in qua est Temperantia. Inquantum ergo ratio seu Intellectus destituitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantiæ; Inquantum verò voluntas destituitur suo ordine ad bonum, est vulnus malitiæ: inquantum verò irascibilis destituitur suo ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis: inquantum vero concupiscentia destituitur suo ordine ad delectabile moderatum ratione, est vulnus concupiscentiæ. Sic igitur ista quatuor sunt vulnera inflicta toti humanæ naturæ ex peccato primi parentis: Sed quia inclinatio ad bonum virtutis in vnoquoque diminuitur per peccatum actuale, etiam ista sunt quatuor vulnera ex aliis peccatis consequentia, inquantum scilicet per peccatum & ratio hebetatur, præcipuè in agendis, & voluntas induratur ad bonum: & major difficultas bene agendi accrescit: & concupiscentia magis exardescit. Sic ad verbum sanctus Thomas.

Iam verò quod à Christo, & ab eo solo quatuor istæ plagæ seu vulnera possint curari, fusè tractat sanctus Bernardus in hæc Apostoli Verba de Christo Domino: *Qui factus est nobis Sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio.* Quæ quatuor ad totidem virtutes Cardinales sic refert, vt cùm Christus dicitur primò Sapientia, idem sit ac Prudentia per quam tenebras nostri Intellectus expulit. Deinde cum dicitur Iustitia, Iustitia illa intelligatur quæ est opposita malitiæ voluntatis, & quæ à Christo prouenit per gratias sanctificantes quibus peccata absoluuntur; & per actuales quibus voluntas à malitia sua conuertitur in bonitatem. Tertio cùm Christus dicitur sanctificatio, perinde est ac Temperantia contra vulnus concupiscentiæ, quo vulnere, quia præcipue inficitur & maculatur homo in corpore & anima, ideo temperantia quæ est illi opposita dicitur sanctificatio seu sanctimonia sine qua nemo videbit Deum. *Hæc est voluntas eius sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione &* aliis quæ corpus & animam maculant, quæque dum per temperantiam continentur, sanctificatio sequitur. At quomodo Christus factus est nobis ista

Serm. 22. in Cant.
1. Cor. 1.
Hebr. 12.
1. Thess. 4.

sanctificatio seu Temperantia? Nempe per exemplum suæ vitæ sanctissimæ, longéque abhorrentis ab omni concupiscentia; tùm vero etiam quia cùm factus est homo, factus est aptius & facilius objectum nostri amoris vt qui tantum carnalia noueramus amare, carnem in Christo reperiremus quam amaremus. Quartò denique cùm dicitur Redemptio, plane idem est ac Fortitudo in Irascibili contra Infirmitatem, sic enim Christus maxime fortitudinem quam sectaremur ostendit in Passione, & nos quà exemplo quà meritis redemit ab illis malis & miseriis quæ sibi hominem quodammodo vindicant; *Infœlix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per IESVM Christum. Lex Spiritus vitæ in Christo IESV liberauit me à lege peccati & mortis.* Rom. 7. & 8.

Atque hinc pergens sanctus Bernardus: *Frustra*, inquit, *huius sæculi Sapientes de quatuor virtutibus tam multa disputauerunt, quas tamen apprehendere omnino nequiuerunt: cùm illum nescierunt, qui factus est nobis à Deo Sapientia docens prudentiam, Iustitia delicta donans, & Sanctificatio in exemplum temperantiæ continenter viuens, & Redemptio in exemplum patientiæ fortiter moriens. Quid vobis cum virtutibus, qui Dei virtutem Christum ignoratis? Vbinam quæso vera Prudentia nisi in Christi doctrina? Vnde vera Iustitia, nisi de Christi misericordia? Vbi vera Temperantia, nisi in Christi vita? Vbi vera Fortitudo, nisi in Christi Passione? Soli igitur, qui eius doctrina sunt imbuti, prudentes dicendi sunt: soli iusti, qui de eius misericordia veniam peccatorum consecuti sunt: soli temperantes, qui eius vitam imitari student: soli fortes, qui eius patientiæ documenta fortiter in aduersis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quàm à Domino virtutum, cuius doctrina armarium prudentiæ, cuius misericordia opus iustitiæ, cuius vita speculum temperantiæ, cuius mors insigne est fortitudinis. Ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum.*

Ex quibus sancti Patris verbis sicut manifeste patet, remedium ab illo nobis allatum qui Samaritanus dici voluit, sic patet ab eo solo datum qui solus nostra est salus, nostra sanitas & nostra redemptio. *Ioan. 8.*

O quantùm inde Illi astringimur! Quantùm inde illi debemus! Quantùm inde tenemur cum Dauide dicere, *Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.* *Ps. 102.*

II. PVNCTVM.

SED *Christus Dominus vt te his curet remediis, vult te curare & iuuare proximum tuum, quanta possis ope & Charitate. VADE & tu fac similiter.*

Primò enim nisi condones quæ in te peccata sunt & nisi reconcilieris omnibus qui te læserint aut à te læsi sint, nihil est quod
Matth. 5. speres à Christo. Iam id fuse multoties suprà probatum est. *Vade prius reconciliari fratri tuo.*

Deinde, si esurienti panem, si sitienti potum, si nudo vestem, si iacenti auxilium negaueris, negabit & tibi Christus quæ dare
Ibid. 7. paratus erat: nam id ratum fixum, *In qua mensura mensus fueris, remetietur tibi.* Neque aliter Immisericordes in extremo iudicio condemnabuntur, quàm quod in peccato mortui fuerint: neque aliter in peccato morientur quàm quod eis Gratiæ quædam negatæ sunt quas habuissent si misericordes fuissent; ac proinde manifeste sequitur, quod nisi curemus proximum non curemur.

Denique, quando hanc Christus protulit Parabolam, dixitque illi viro cui loquebatur, *Vade & tu fac similiter*, Nonne putas tibi Christum simul loquutum esse? Nonne putas Christum vidisse proponendam hanc hodie in Ecclesia Parabolam, tibique particulatim exponendam? Nonne verò credis hæc non frustra Christum dixisse, non sine fine aliquo, nec finem alium esse quàm vt tali exemplo mouearis ad idem faciendum, aut nisi mouearis
Ioan. 12. nec ipse tuis miseriis commoueatur? *Nam qui spernit me*, inquit, *& non accipit Verba mea, habet qui iudicet eum: sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die.* Hic est autem sermo quem locutus est: *Vade, & tu fac similiter:* Vnde nisi id feceris, sermo ille te iudicabit.

III. PVNCTVM.

SI *vis ergo curari, cura.* Si vis curari in Intellectu tot ignorantiis quibus cæcutis, doce vel cura doceri quos potes prima fidei Christianæ mysteria. Si vis curari malitia quæ multa est in voluntate tua, tu simul cura quàm poteris peccantes reuocari, mo-

ueri, argui: curam illorum præsertim habe qui tibi sunt crediti. Si vis curari tam longis infirmitatibus & horrendis plagis vtriusque appetitus, cura infirmitates animi & corporis quas multas vides in proximo. *Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso.* Vide quid tibi fieri velles à Christo & ab aliis, & hoc ipsum illis procura: vel si negaueris cuipiam; tibi etiam quod velles negabitur: discesque tuo bono vel damno: *Sicut feci, ita reddidit mihi Dominus.* Ecclesi. 31. Iud. 1.

Nec certe alia dici potest causa cur perinde modo nostris in vulneribus viuamus & moriamur ac si remedia Samaritanus noster non attulisset, nisi quia non vtimur, nisi quia curari noluimus; aut vt curemur, curare alios negligimus. *Transijt messis, finita est æstas, & nos saluati non sumus. Super contritione filiæ populi mei contritus sum & contristatus; stupor obtinuit me. Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei?* Ier. 8.

Hæc est differentia fatui & sapientis vt ille procul à se rejiciat quidquid fructuosum audit, hic autem ad se adjiciat & sibi applicet: sic enim aperte Sapiens Ecclesiasticus: *Cor fatui*, inquit, *quasi vas confractum & omnem Sapientiam non tenebit: verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit, ET AD SE ADIICIET; audiuit luxuriosus & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.* Quamobrem illud etiam atque etiam tibi hodie applica quod Christus dixit: *Vade & tu fac similiter.* Eccli. 21.

Illa porro similitudo in tribus videtur consistere; Nam primo Christus miseretur omnium, nullo prorsus excepto; *Misericordia Domini plena est terra*, Vade & tu fac similiter erga omnes. Deinde sic miseretur vt omne genus miseriæ curet, & omne genus impendat misericordiæ, *Non est qui se abscondat à calore eius*, Vade & tu fac similiter quantum tu quidem poteris. Denique id pure & ex mera Caritate præstat, *Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneè.* Vix tu idem facere possis cùm non nisi præuentus diligas: ac saltem hoc vnum specta quod sis præuentus, quod Christo id debeas, quod quæ debes Christo cùm non possis rependere, saltem hæc pauca proximo prout ille ordinauit, præstes; sicque ex eius veneratione ordinis quo nostri curam curæ aliorum attexuit, ex æquo vtrumque procuremus. Ps. 32. Ps. 18. Oseæ 14.

Carissimi, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. 1. Ioan. 4.

Sic Deus dilexit mundum vt sic mundus diligeret Deum sicut dilectus est.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 1. in Aduentu.

Atque ad alias Euangelij partes seu particulas, si quis aliunde petitas velit applicare Veritates, sic commode poterit.

Beati oculi qui vident quæ vos videtis.

Quàm raro cogitas Christum, tam crebrò resistis sancto Spiritui.

In 1. parte, Feria 4. Hebdom. 1. in Aduentu.

Multi Prophetæ & reges voluerunt videre quæ vos videtis, &c.

Vix vllus est qui non se verè putet desiderare Christum: & vix vllus est qui eum verè desideret.

In 1. parte, Feria 5. Hebdom. 1. in Aduentu.

Et ecce quidam Legisperitus surrexit, tentans eum.

Qui cum affectu incomposito Deum consulit, non Deum sed Deo consulit.

Non à Deo consilium petere, sed dare velle videtur.

In 2. parte, Fer. 4. Pentecosten.

Magister, quid faciendo vitam æternam poßidebo?

Sic dignum est cœlum nostris desideriis, vt nisi cœlum desideres, cœlo sis indignus.

In 2. parte, Feria 6. post Octauam Ascensionis, in qua Hebdomada videri poßunt plura his conformia.

In lege quid scriptum est? Quomodo legis?

Qui à lege excludit aliquid, excludit à se totam legem.

In 1. parte, In Festo Purificationis B. Virginis.

Aut nulla aut tota est Charitas in agendis, sicut Fides in credendis.

In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 4. post Pascha.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.

Vide in 4. parte, Dominica 17.

Et proximum tuum ſicut teipſum.

Sicut non ſunt amanda vitia propter amicos homines, ſic non ſunt odio habendi homines propter eorum vitia.

In 1. parte, Dominica 5. poſt Epiph.

Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers, ne tibi parcat Deus.

In 4. parte, Dominica 20. poſt Pentecoſten.

Affectum probat effectus.

In 3. parte, Feria 2. Hebdomadæ 9.

Effectum iuuat affectus.

In 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 26.

Homo quidam incidit in latrones, &c.

Malo peccati nullum par aliud malum.

In 3. parte, Hebdomada decima, in Appendice ad Miſsiones, capite 13.

Non eſt in peccatis excuſanda infirmitas, cui ſanandæ præſens eſt medicina.

In 4. parte, In Feſto ſancti Lucæ.

Accidit vt Sacerdos quidam deſcenderet eadem via, & viſo illo præterijt. Similiter & Leuita, &c.

Niſi pauper affectu ſis, vix ſatis affectus eris in pauperes.

In 3. parte, Dominica 6. Vide & Dom. 8.

Si dum adeſt occaſio, virtus abeſt, vix vmquam aderit.

In 2. parte, Fer. 2. Hebdom. 2. in Quadrag.

Samaritanus autem quidam iter faciens, venit ſecus eum, & videns eum miſericordia motus eſt, &c.

Hic aſcendit ad ſummos, qui deſcendit ad infimos.

In 2. *parte*, *Fer*.3. *Hebdom*.2. *poſt Octauas Paſchæ*.

Hoc amanti cœlum paupertas eſt ſeu miſericordia, quod amanti terram, diuitiæ.

In 4. *parte*, *Fer*. 3. *Hebdom*. 17.

Curam illius habe, & quodcumque ſupererogaueris, reddam tibi.

Ars omnium artium quæſtuoſiſſima eſt eleemoſyna.

In 3. *parte*, *Dominica* 6.

Multorum eſt Conſcientia cauteriata & peruerſa niſi te ſinant dirigi.

In 1. *parte*, *Fer*. 2. *Hebdom*. 3. *poſt Epiph*.

Vade, & tu fac ſimiliter.

Exemplo ſuo Chriſtus nos magis vrget quàm imperio.

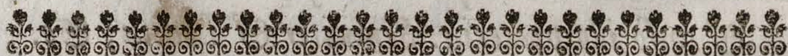
In 1. *parte*, *Die* 13. *Ianuarij*.

Quod intellectus confert actioni, hoc actio refert intellectui.

In 2. *parte*, *Feria* 2. *Pentecoſtes*.

Qui non ſeruat conſilia, quia non ſunt præcepta, nec ipſa etiam præcepta ſeruabit.

In 3. *parte*, *Fer*. 2. *Hebdom*. 5.

HAC HEBDOMADA, cùm ſanaſſet Dominus Paralyticum in Piſcina iacentem, multa de rebus à ſe geſtis honorifice ſimul & tam demiſſè prædicat, vt quomodo Magnanimitas cum Humilitate iungenda ſit, aperte doceat; Eò itaque referuntur meditationes & Veritates conſiderandæ, ex toto capite quinto ſancti Ioannis.

FERIA

FERIA SECVNDA.

DE SANATO PARALYTICO, IVXTA PISCINAM.

Vis sanus fieri? Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Quod videris tibi velle, velles quidem, sed verè non vis.

SENSVS EST, *Præcipuè de sanitate spirituali quam velles quidem, sed reuera non vis: & quærenti Domino, vis sanus fieri? Non posses verè respondere, volo.*

RATIO EST, *Quia si repellis necessaria sanitatis remedia, non vis sanari.*

Sed repellis illa remedia.

Ergo non vis sanitatem, quam tamen velle videris; Quod est sanè diligenter expendendum.

I. PVNCTVM.

ERAT Ierosolymis insignis quædam piscina quæ dicebatur probatica, id est, ouina seu pecuaria, πρόβατον enim ouem significat, oues autem & aliæ pecudes in vicino templo immolandæ, ibi prius abluebantur, vt refert S. Hieronymus. Et verò tantę virtutis erat illius stagni aqua, vt quicumque infirmus post motionem aquæ ab Angelo factam, prior in eam descendet, sanus illico resurgeret. Illic porrò iacebat inter multos expectantes Angelum, suo tempore descendentem, Homo quidam paralyticus iam triginta & octo annos; *Quem cum vidisset Dominus, Vis,* inquit, *sanus fieri? At ille, Domine, hominem non*

habeo, vt cùm turbata fuerit aqua, mittat me in Piscinam; dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei IESVS, surge, tolle grabatum tuum & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabatum suum, & ambulabat.

Hæc Sacer Euangelista fusius: in quibus illud primò certe mirum & omni consideratione dignissimum, quòd Christus ab Infirmo petat an velit sanus fieri? Poteratne de illius voluntate Christus dubitare? Nemo id sanus dixerit. Nos itaque, nos animo infirmiores quàm esset ille paralyticus corpore, respiciebat Dominus; hoc à te quærebat in illius persona, *Vis sanus fieri?* Velles quidem, sed an reuera velis, quæritur, & attente consideranti Rationem propositam, apparebit euidenter te reuera nolle quod tamen tibi videris velle.

Ratio hæc est. Si repellis necessaria sanitatis remedia, repellis sanitatem & non vis sanus fieri. Quid clarius? Quando præcipue remedia sunt ita necessaria vt vix aliter sanitas obtineri possit. Quando sunt remedia præsentia, & ita omnia simul ordinata & præparata vt possit quidem infirmus si velit, ea commode sumere, & tamen nolit; quis non dicat talem periclitari de vita, si morbus est lethalis? Quis non dicat saltem nolle illum ab eo morbo sanari, cuius sanandi necessaria non vult remedia? Vellet quidem infirmus sanitatem sine remediis, sed non vult absolute & proprie nisi quãtum potest, illis vtatur sine quibus sanitas esse non potest. Quamobrem Christus Dominus non dixit, vellesne? Sed, vis sanus fieri? Non velleitas quæritur sed voluntas, voluntas nempe finis absoluta & efficax quantum in nobis est: quæ vt talis sit, debet simul esse mediorum ad illum finem, vt supra visum est ex sancto Thoma: Et aperte Scriptura, *Altissimus*, inquit, *creauit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. Fili in tua infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum & ipse curabit te.* At quomodo te curabit? *Da*, inquit, *locum medico, etenim illum Dominus creauit, & non discedat à te quia opera eius sunt necessaria.* Sicut itaque manifestum est quod qui necessaria illa medici opera nollet cum posset, nollet simul sanitatem corporis, quid est quod non æque sit euidens infirmum spiritu qui nolit remedia spiritualia, nolle etiam suam spiritualem sanitatem? Nonne idem Dominus vtrique sanitati sua præscripsit remedia? Nonne illi parendum vtrobique? Aut certe etiamsi posset homo consentire in

Dominica septima.

Ecclesi. 38.

mortem corporis; possetne licite velle mortem spiritualem mortem animæ, mortem sempiternam? *Miserere animæ tuæ placens Deo.* Eccles. 30.

II. PVNCTVM.

ATQVI *tu necessaria illa sanitatis remedia sic repellis, vt ijs omnino nolis vti.*

Hoc est præsentis Considerationis Caput accuratiùs expendendum, quod vt efficacius fiat, distingue hæc tria. Primum, quænam sit infirmitas tua grauior? Forte Superbia & Vanitas. Secundum, quænam eius sint remedia magis necessaria? Certe est humiliatio, vnde Dauid ad Dominum, *Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum*: vt eum scilicet sanes; Et, *Bonum mihi Domine, quoniam humiliasti me.* Tertium denique quærisne an repellis has humiliationes & confusiones? Sentisne sicut Dauid, bonum tibi esse quod humilieris aliquando & confundaris? Lætarisne propterea sicut de remedio sanitatis, sicut de bono, sicut de accepto beneficio? An te beatum existimas sicut Christus asseruit eos esse beatos qui maledicta libenter sufferrent? Responde Christo, id est, simpliciter & candide, nam Ille est qui te interrogat, & quidquid dixeris, Ille est qui te nouit & qui videt quantum intumescas contra huiusmodi occasiones humiliandi tui, & sanandæ tuæ infirmitatis. *Insanisti in me & superbia tua ascendit in aures meas.* Ps. 88. Ps. 118. Matth. 5. 4. Reg. 19.

Verè enim Sapiens: *Abominatio est superbo humilitas*: & vere, humiliatio caminus dicitur vbi probantur humiles. Eccles. 13. Ibid. 2.

III. PVNCTVM.

QVOD *videris ergo velle, velles quidem, sed verè non vis.* Nam velles quidem non esse superbus, sed tamen non vis, quia non vis te humiliatum, non vis humiliationem quæ est remedium necessarium tuæ sanandæ superbiæ, quod perinde est ac si vulneratus nollet curationem sine qua vulnus est insanabile; & tum eius voluntas tam aliena esset à sanitate quam à remedio. Sic dicitur animæ obduratæ & recusanti sanantem Domini manum: *Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua, quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus,* Quia scilicet recusas me- Ier. 30. Osee 7.

dicinam. Et quidquid dicas, quidquid excuses, mendacium dicitur coram Deo: quia nulla est infirmi excusatio nolentis sanitatem, quibus eam modis vult Deus impertiri. Quasi tu legem statuas Deo, & non Deus tibi! Quasi tu melius scias quid sit velle aut nolle, quam Deus norit! Quasi tu singulariter & præter ordinem velis saluari! *Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos iudicat?* Si potuisset ille paralyticus quem sanauit Dominus sese mouere, & se in aquam projicere: aut si hominem habuisset à quo projici posset, & noluisset; reuera noluisset fieri sanus, quia non vsus fuisset mediis quibus vti ad sanitatem commodè poterat; Vnde ille hoc vnum habuit quo se excusaret, *hominem non habeo,* quasi diceret, non per me stat, quantum in me est, vel quantum expedit; da viam emergendi, & sequar. Quod reipsa effecit, nam à Domino iussus surgere, & lectum portare atque ambulare, non hæsit dubius, non stetit piger, non dubitauit statim à lecto surgere, non erubuit portare lectum, nec quidquid eorum omisit quæ iussa fuerant vt sanus fieret. Hoc est scilicet verè velle; hoc est velle sanari quando sanitati comparandæ media capiuntur.

Iob. 21.

Et certe, si humana voluntas intantùm certa est & recta voluntas, inquantum est conformis suæ regulæ quæ est Diuina voluntas, vt ait sanctus Doctor, quomodo posset intelligi vera esse voluntas sanitatis si non sit voluntas mediorum, cùm non sit voluntas conformis Deo qui vult & præscribit illa sanitatis media? *An æmulamur Dominum,* inquit Apostolus? *Numquid fortiores illo sumus?*

1. p. q. 19. a. 9.
1. Cor. 10.

Hoc itaque tibi ad Praxim in occasionibus proponendum esset, Vis esse humilis? Vis sanari à superbia & vanitate? Responde, & vrge teipsum, quòd non aliter sanaberis quàm per hanc humiliationem quam idcirco permittit Deus. Medium est eo affectu quo finis ipse acceptandus. *Vilior fiam & ero humilis in oculis meis. DOMINVS præcepit ei vt malediceret David, & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit?* Hûc referri debet quod suprà est propositum:

2. Reg. 6.
Ibid. 16.

Nisi diligenter aduertas, Quod petis à Deo iustius, hoc est quod petis iniustiùs.

In hac 3. parte, Sabbato Hebdom. 7.

Quàm periculosum porrò & capitale sit, Homine non vti, quasi si Hominem non haberes qui te mitteret in piscinam, Id est Directorem: Vide in 1. parte, tota Hebdomada 3. post Epiphaniam.

Quid hæc autem significent ad spiritualem profectum, *surge, tolle grabatum tuum, & ambula*: declaratum habetur in eadem 1. parte, Feria 4. Hebdom. 4. post Epiph.

FERIA TERTIA.

DE HVMILITATE CHRISTI DOMINI QVAE POST SANATVM PARALYTICVM EMINVIT.

Iesus declinauit à turba constituta in loco. Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Hæc est maximè laudabilis humilitas, quæ sic laudes fugit vt laudanda non omittat.

RATIO EST, Quia hæc est maxime laudabilis humilitas quæ sic cauet ab extremis suis, vt suo se in medio generose contineat.

Sed Humilitas quæ sic laudes fugit vt laudanda non omittat facere, sic cauet ab extremis suis, vt suo se in medio generosè contineat.

Ergo hæc est maxime laudabilis humilitas, cuius exemplum nobis hîc exhibet luculentum Christus Dominus quod imitemur.

I. PVNCTVM.

MIRABILIS quidem Christus in omnibus operibus suis, & ipse est *qui facit mirabilia magna solus*; Verùm si quod Ps. 135. eius opus est mirabilius, si quod eius miraculum dici potest alio præstantius, certe miraculum sanati Paralytici videtur esse

ex præstantioribus, ob has duas causas. Prima, quòd hominis illius infirmitas omnibus esset notissima, vt qui iam triginta & octo annos palàm spectandus iacuisset. Altera, quod in loco & tempore fuit sanatus vbi tùm frequentissima totius anni erat populi celebritas, nempe in Piscina & in festo Paschæ vel Pentecostes, vt probabilius creditur, quo die vndequaque conueniebant Iudæi Ierosolymam sacrificãdi gratia, & in illum locum sese omnes dabant quò descendebat Angelus moturus aquam Piscinæ, & eum sanaturus qui se prior in illam post aquæ motum immisisset.

Nonne tùm sanare hominem tam infirmum & tanta facilitate quanta sanatus est Paralyticus, gloriosissimum erat & super omnem admirationem stupendum & exaltandum? Et tamen vix vllum fuit obscurius miraculum, vix vllum fuit de quo minor sermocinatio & rariora præconia; nullæ hîc laudes, nullus admirationis clamor, nullus religionis stupor, nullus sermo nisi forte illorum qui murmurant quod homo sanatus ferat humeris lectum suum in die festo. Et quod magis mirum, nec ipse qui sanatus est suum Benefactorem nouit, aut vllas ei gratias egit. *Is autem qui sanus fuerat effectus*, inquit Euangelista, *nesciebat quis esset*, qui scilicet eum sanasset. *IESVS enim declinauit à turba constituta in loco.* O verè generosam & laudabilem humilitatem Domini IESV qui in tanta gloriæ & honoris occasione fugit laudem, fugit conspectum hominum & quærit latebras!

Verùm non hîc tantùm sistit eius Humilitatis generositas & commendatio: Nam cùm sciret illum hominem quem sanarat corpore, nonnullis premi peccatis, voluit & hanc animi sanitatem illi conferre, atque idcirco Templum quo iuerat, ingreditur Dominus, hominem conuenit, & hoc salutari monito sanum intus esse iubet sicut exterius: *Ecce*, inquit, *sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Quæ Christi Domini verba sic Glossa exponit; *Istum IESVS sicut sanat exterius, ita intus sanauit.* Ac tandem cùm videret Iudæos non modo non prædicantes miraculum quod patrarat, sed infrendentes quod sanaret hominem vel sanatum iuberet deferre lectum, in die festo; Ipse aduersarios vltro adit, alloquitur, & de sua cum Deo æqualitate miros habet sermones. Hoc est scilicet esse generosum & præcipue commendandum, Sic bonorum operum laudes fugere vt tamen non fugias bene operari, sic gloriam rei bene gestæ recusare vt vel pro-

bra tranquille audias, & ſapienter diluas. Hæc eſt denique *vera & verè laudabilis humilitas quæ ſic laudes fugit, vt laudanda non omittat*, quando ſic Dei cultus, ſic proximi vtilitas, & officij ratio poſtulat.

Cuius propoſitæ Veritatis cùm multæ reddi poſſint rationes, tùm hæc modo videtur expendenda, quod hæc maxime laudabilis Virtus vniuerſim loquendo, aut particulatim Humilitas ſit cenſenda, quæ ſic ab extremis ſuis cauet, vt in ſuo ſe medio, ſuaque mediocritate conſtanter & generoſè contineat. Neque enim eſt vera virtus niſi in medio. Nihil frequentius in ſcholis & ſanctis etiam Patribus. *Bonum virtutis moralis*, inquit ſanctus Thomas, 1. 2. q. 64. *conſiſtit in adæquatione ad menſuram rationis. Manifeſtum eſt autem* a. 1. *quod inter exceſſum & defectum, medium eſt æqualitas ſeu conformitas, vnde manifeſte apparet quod virtus moralis in medio conſiſtit.* Sic ſanctus Gregorius Nazianzenus, *non poteſt eſſe virtus cui vel deeſt, vel* Orat. de *cui excedit conueniens menſura. Da operam vt ſagittam ita ſemper ma-* ſcipſo. *nu teneas, vt ad deſtinatum ſcopum tendat, vt neque vltra Chriſti mandatum, neque citra eiuſdem præcepta eam mittas, neutro enim modo, virtutis album feries.* Sic Caſſianus explicans vetus illud Prouer- 2. Collat. bium, ἀκρότητες, ἰσότητες, id eſt nimietates, æqualitates: nimieta- c. 16. tes ex alterutra parte ſe tenentes, ſiue ab exceſſu, ſiue à defectu, docet æqualiter improbandas. Sic ſanctus Hieronymus: Philoſophorum quoque ſententia eſt μεσότητας ἀρετὰς, ὑπερβολὰς κακίας εἶν, Ep. 3. ad Quod Latinus, inquit, ita poteſt ſermo reſonare, moderatas eſſe Demetr. virtutes, excedentes modum atque menſuram inter vitia deputari. Vide quæ ſuprà fuſius ex Scriptura & ſanctis Patribus referun- In 1. parte, tur. Et vide attentius quam ſint conformia rationi quæ nobis im- die 31. Decembris. perantur, cùm ſit virtus ipſa ratio, ipſa rationis æquitas & moderatio, & quàm proinde ſimus inexcuſabiles qui virtutem negligimus & negligentiæ noſtræ nonnullas etiam rationes prætendimus. *Arguet te malitia tua.* Ier. 2.

II. PVNCTVM.

SED *Humilitas quæ ſic laudes fugit, vt laudanda non omittat facere, ſic cauet ab extremis vt ſuo ſe in medio generoſe contineat.* Nam quænam ſunt extrema humilitatis, niſi præſumptio, vanitas aut ambitio per exceſſum; & puſillanimitas ſeu nimia ſui ab-

jecto per defectum? Ac proinde quodnam est humilitatis medium, nisi talis æqualitas & moderatio, vt neque excedat in vno, neque deficiat in altero? Neque nimis præsumat, aut altius sapiat quam oportet sapere; neque nimis se abjiciat, nimis lateat & taceat cum præjudicio Diuinæ Gloriæ, necnon boni publici vel alicuius particularis iactura. Quod vtrũque extremũ sic prudenter & generose cauet Humilitas, dum ex vna parte, fugit laudes, rumusculos, congratulationes, & similia superbiæ nutrimenta; nec tamen ex alia quidquam omittit eorum quæ vel Charitas vel Obedientia repræsentant esse facienda, siue plurimam secum inuehant lau-
2. Cor. 6. dem, siue modicam, siue nullam: *Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam*, inquit Apostolus, non per solam gloriam & bonam famam, quia forte excederet in vanitatem: neque etiam per solam ignobilitatem & infamiam, ne forte deficeret in nimiam & infructuosam abjectionem; sed temperatè vtroque, & per vtrumque in medio: *Per arma Iustitiæ, à dextris simul & à sinistris*, sic fortiter vnusquisque decertet pro salute proximi sine suo spirituali damno: & pro sua propria perfectione sine proximi detrimento.

Quæ quidem Moderatio inter extrema nos ducens, tam propria est humilitati, vt propterea Diuus Thomas hanc referat ad modestiam & temperantiam, dicatque humilitatem nihil aliud
2. 2. q. 161. a. 4. esse quam *moderationem quandam spiritus iuxta illud sancti Petri: In incorruptibilitate quieti & modesti Spiritus*: Afferatque illud Origenis sic scribentis in Lucam: *Si vis nomen audire huius virtutis, quomodo etiam à Philosophis appellatur, Ausculta eandem esse humilitatem quam respicit Deus, quæ ab illis Metriotis dicitur, id est mensuratio vel moderatio.*

O quam multi decipiuntur qui dum ab vno extremo fugiunt,
Eccles. 13. in aliud miseri dilabuntur! Et quam vere monuit Sapiens: *Attende ne seductus in stultitiam humilieris. Noli esse humilis in Sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.* Id est, ne in humilitatis Praxi sinas te ex proprio tuo sensu trahi, quo in alterutrum virtutis extremorum pertraheris; Sic enim in vitium potius quam Virtutem traheréris.

III. PVNCTVM.

III. PVNCTVM.

HAEC *est igitur maxime laudabilis humilitas, quæ sic laudes fugit, vt laudanda non omittat facere:* quia sic vera est Virtus quæ in medio sistit. Vnde expresse sanctus Thomas; *Illi qui contemnunt honores hoc modo, quod pro ijs adipiscendis nihil inconueniens faciunt, nec eos nimis appretiantur, laudabiles sunt. Si quis autem hoc modo contemneret honores, quod non curaret facere ea quæ sunt digna honore, hoc vituperabile esset. Et hoc modo Magnanimitas est circa honores, vt videlicet studeat facere ea quæ sunt honore digna: Non tamen sic vt pro magno æstimet humanum honorem.* Et alibi, quod est valde notandum, sic ait Magnanimitatem & humilitatem simul conuenire, vt humilitas quidem, reprimat appetitum ne tendat in magna præter rationem rectam: Magnanimitas autem animum ad magna impellat secundum rationem rectam. Vnde sicut non obstat Magnanimitas, quo minus Humilitas tendat ad latendum & ad fugienda honorifica seu laudabilia, quando recta suadebit ratio, sic Humilitas non impedit Magnanimitatem quin moueat animum ad illa ipsa laudabilia consectanda, non propter ipsorum laudabilitatem, sed propter honorem Dei, & proximi vtilitatem; sicque humilitas sit semper magnanima & generosa, sicut magnanimitas semper humilis & modesta. *Scio & humiliari, scio & abundare, vbique & in omnibus institutus sum,* aiebat Apostolus. Tum aptissimè consequenter sanctus Ambrosius, *Non ergo indocta humilitas, sed quæ habeat sui modestiam & scientiam, laudi datur. Est enim humilitas formidinis, est & imperitiæ atque ignorantiæ, Vnde & Scriptura dixit, humiles spiritu saluabit. Præclarè ergo dixit scio & humiliari, id est quo in loco, qua moderatione, quo fine, in quo officio, in quo munere.* Quod & sanctus Bernardus sic egregie: *Non infra dejici, nec attolli supra. Non euadere in longius nec extendi in latius. Tene medium si non vis perdere modum: locus medius tutus est: medium sedes modi; & modus, virtus.* Vide qua ex parte magis deficias, & prospice.

2. 2. q. 129. a. 1. ad 3.

2. 2. q. 161. a. 1. ad 3.

Phil. 4.

l. 2. Offic. c. 17.

l. 2. Consid. c. 10.

FERIA QVARTA.

DE MAGNIFICA CHRISTI HVMILITATE, SEV DE HVMILI EIVS MAGNIFICENTIA.

Amen amen dico vobis, non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit Patrem facientem. Quæcumque enim Ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit, & majora ei demonstrabit opera, vt vos miremini. Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Nullus est Diues, humili quantumuis paupere, magnificentior.

RATIO EST, *Quia quo quis plura & ditiora bona possidet eaque libentiùs omnia, ad rectum quem intendit finem dispertitur, eò est magnificentior.*

Sed nullus diues plura & ditiora bona possidet, nec libentius dispertitur quàm humilis.

Ergo nullus est eo magnificentior; Aut certe quo minus est magnificus, eo minus est humilis. Quod est solicite prouidendum.

I. PVNCTVM.

VM argueretur Christus Dominus à Iudæis, quod diem Sabbati violaret, Primum hoc ad defensionem suam respondit, *Pater meus vsque modo operatur & ego operor.* Id est, nihil ago quod non agat mecum Pater meus qui est Deus. Quod perinde erat ac dicere, nihil ago quod possitis arguere, quia ipsum est Dei opus quod ago. Quo responso cùm illi excanduissent, atque iam etiam de illo interficiendo cogitassent, quòd Patrem suum diceret Deum, æqualem se faciens Deo: Tum IESVS confirmans quod dixerat: *Amen amen dico vobis, non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem*; Et quæ supra memorantur, In quibus obseruandam dicimus magnificam Christi humilitatem, seu humilem magnificentiam. Nam quid humilius, quidue simul magnificentius quàm quod ait, se nihil à se facere, & se tamen facere quæcumque Pater facit? Quod non intelligas modo de vno aut altero quod facit opere, sed vniuersim de omnibus; Quidquid agit Pater hoc agit filius, & nihil agit filius nisi quod agat Pater; quæ quidem quàm sint magnifica simul & humilia magis adhuc patebit in declaratione Veritatis propositæ quæ Paradoxum continere videtur. Quid enim magis contra sensum vulgarem quàm quod humilis sit magnificus? Aut quod etiam nullus quantumuis diues, sit magnificentior humili, quantumuis paupere? Et tamen ita est, & Ratio si diligenter expendatur, ita plane persuadet.

Quid namque est esse magnificum? Supra liberalitatem Virtus est Magnificentia, vt ait sanctus Thomas, quæ non solum respicit rationabilem vsum pecuniæ vel aliorum bonorum, sed magnum vsum, magnos sumptus & impensas, secundum tamen rectam rationem; Id est, secundum probatum finem quem sibi proponit Magnificus, & eò quidem erit magnificentior quò & finis erit magis probatus, quò plura bona & ditiora possidebit, & quo minus eis parcet, seu quò effusius omnia dispertietur ad obtinendum illum finem. 2. 2. q. 134.

Hæc partim delibata sunt ex sancto Doctore, sed quæ habet de fine sibi proponendo non sunt breuius contrahenda, nec aliis quàm ejus verbis referenda; *Nullus*, inquit, *finis humanorum ope-* a. 2. ad 3.

rum est adeo magnus sicut honor Dei. Et ideo magnificentia præcipuè magnum opus facit in ordine ad honorem Dei. Vnde Philosophus dicit in quarto Ethicorum quod honorabiles sumptus sunt maxime qui pertinent ad diuina sacrificia : Et circa hos maxime studet magnificus : Et ideo magnificentia conjungitur sanctitati, quia præcipue eius effectus ad religionem siue ad sanctitatem ordinatur. Sic nempe de Deo dicitur, Exodi. 15. *magnificus in sanctitate.* Ps. 95. *SANCTIMONIA & magnificentia in conspectu eius.* Ps. 110. *CONFESSIO & magnificentia opus eius.* Ps. 144. *MAGNIFICENTIAM gloriæ sanctitatis tuæ loquentur.* Ezech. 38. *ET magnificabor & sanctificabor.*

Non sic illi non sic, qui magnificant fimbrias, qui amant primos recubitus, & primas cathedras.

II. PVNCTVM.

SED nullus diues plura & ditiora bona possidet aut libentius dispertitur aut meliori fine, quàm humilis, quantumuis pauper.

Quid est enim ditius aut præstantius, quàm bonum spirituale, in cuius comparatione diuitias nihil esse duxit virorum omnium Sap. 7. ditissimus ac Sapientissimus? Quis porro bonis spiritualibus magis abundat quàm humilis super quem præcipue requiescit bonorum Author omnium : Qui singulariter dicitur conferre humilibus gratiam, Iac. 4. vt sicut valles abundant frumento, ita & humiles omni spirituali fructu gaudeant: Vnde sanctus Augustinus, Serm. 17. de Verbis Dom. *Quanto humiliùs, tanto ampliùs : confluit enim aqua ad humilitatem vallis, denatat tumoribus collis.* Quis denique libentius & liberalius in nobilissimum illum finem, qui est Diuinus cultus, dispensat illa bona quàm humilis, qui nihil eorum sibi attribuit, nihil arrogat, nihil reseruat, sed totum quod habet, & totum quod est in continuum Sacrificium illi offert à quo se totum accepisse confitetur? Ps. 95. Hæc est *Confessio & sanctimonia & magnificentia in conspectu eius.* In conspectu hominum non ita forte videbitur, sed in conspectu Dei non est magnificentia nisi vbi sanctimonia, nec est sanctimonia nisi vbi Confessio; neque Confessio nisi vbi humilitas, quæ mala sua mere mala & mere sua cognoscit: bona autem sua, nec mere bona, nec merè sua confitetur: sed quidquid est inde meriti quidquid gloriæ & honoris totum hoc Deo 1. Par. 29. reddit. *Tua est Domine magnificentia & potentia, & gloria; Cuncta*

enim quæ in cœlo sunt & in terra, tua sunt. Quid sanctius? Quid magnificentius?

Magnificentiam suam iactent Assueri, Salomones, Iustiniani & quotquot in Diuinos etiam sumptus sua profuderunt; sed nisi fuerint humiles, non fuerunt sancti; & nisi sancti fuerint, non potuerunt esse magnifici, quia sanctitas & magnificentia non disiunguntur. *Tu quærebas magnificentiam*, inquit sanctus Augustinus, *prius dilige sanctitatem. Cùm sanctificatus fueris, eris & magnificus: nam si præpostere prius esse volueris magnificus, antè cadis quam surgis. Non enim surgis sed extolleris.* Et post pauca, explicans versus Psalmi consequentes: *Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino Gloriam & honorem. Tollite hostias & introite in atria eius:* Et quæ sequuntur ad Gentiles conuersos dirigit, commonetque ne glorientur si vel magnificam Deo domum ædificarint, vel pretiosa dederint munera, cùm in illis externis donis non sit ea magnificentia qua præcipuè colitur & honoratur Deus. *Sacrificium Deo*, inquit, *Spiritus contribulatus, Cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Cum humili corde intra in domum Dei, & cum hostia intrasti. Si autem superbus es, inanis intras. Nam vnde superbires, nisi inanis esses? Nam si plenus esses, non inflareris.* Quasi diceret, nihil magnificè facis ad gloriam Dei, quantumcumque magna dones, nisi fueris humilis. Sis vero humilis, tum plenus es donis à Deo datis & Deo referendis, quæ licet pauca essent, majorem tamen Deo deferrent laudem, & majorem afferrent illi magnificentiam, *Quoniam magna potentia Dei solius*, ait Sapiens, *& ab humilibus honoratur.* O verè honoranda humilitas quà sic honoratur Deus!

In Ps. 95.

Ecclesi. 3.

III. PVNCTVM.

NVLLVS *est igitur Diues magnificentior humili, quantumuis paupere*; Quia nullus est qui plura & majora profusius in nobilissimum qui potest haberi finem profundat, & frequentius offerat, quàm humilis qui cum pro cultu & dilectione Dei dederit omnem suam substantiam, *Quasi nihil despiciet eam*; Quasi nihil dedisset, sic se despiciet, quia nihil dedisse confitetur nisi quod acceperat, nisi quod debebat, nisi quod acceptum à Deo magis obligat dantem ad gratias illi referendas, quàm putet sibi

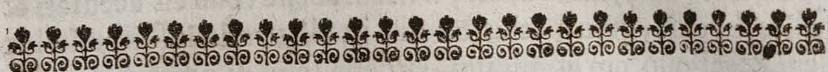
Cant. 8.

deberi quid aliud, nisi pœnas & flagella ex malo donorum vsu. Quæ Confessio & humilitas ita sanctificant animam, & ita placent Deo, vt inde exurgat Magnificentia quæ in conspectu eius *Suprà.* sola magnificari debet & æstimari. Si enim ipsa Dei Magnificentia, vt Scripturæ referunt, in sanctitate est, certe si quæ est hominum magnificentia, sic erit in ea sanctitate quam parat humilitas, cùm vel maxime dicat sanctus Thomas, magnificentiam *2. 2. q. 134. a. 1.* *humanam esse quandam Diuinæ magnificentiæ participationem quæ nos Deo similes reddat.* Neque enim aliter nos reddit similes quàm humilitate, cùm sine humilitate magnificentia superbos nos redderet & à Deo maxime dissidentes.

Quamobrem hîc etiam atque etiam vide quanto sit cultu fouenda humilitas à qua est talis magnificentia, cui nulla par, similisque coram Deo reperiatur. Quod si coram hominibus magnifici tanto sunt in honore, quanto nos esse videmus, quid sentiendum est de honore quem humiles consequuntur apud Deum? Sed vide etiam attentius qualis esse debet illa humilitas quæ est magnificentiæ parens & nutrix, nempe integra, sincera, indiuisa quæ non partem sed totum reddat Deo. Sic enim *l. 10. Ep. 84.* egregie sanctus Ambrosius, vt iam supra notatum est: *In vera humilitate nihil diuisum, nihilque non solidum est, & ideo omnes participes suos vnum facit, quia inæqualitatem ipsa non recipit. Huius igitur boni proprietas in confeßione est Gratiæ Dei, quæ tota repelletur, nisi tota suscipiatur.* O Verba aurea & authore suo digna! Sed neque Verba nec Authorem magnifacis, nisi facta verbis respondeant.

Vide in 4. parte, Feria 6. Hebdom. 16. Vbi hæc Veritas explicatur:

Interrogatus quid primum in præceptis Christianæ religionis obseruandum; quid secundum; quid tertium: Responde, Humilitatem.

FERIA QVINTA.

DE SVBLIMI ET HVMILI POTESTATE IVDICANDI HOMINES QVAM CHRISTVS SIBI DATAM DICIT.

Sicut Pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Superbo maxime formidádũ Diuini Tribunal Iudicij.

RATIO HÆC EST INTER ALIAS, Quia illi maximè formidandum Tribunal est, qui se dum viueret, Diuino Iudicio magis opposuit.

Sed superbus se Diuino præcipue opponit Iudicio.

Ergo illi maximè formidandum Tribunal Iudicij : Ac proinde ipsa præcipuè reformidanda superbia.

I. PVNCTVM.

EO dementiæ & impietatis deuenerant Iudæi, vt Christum Dominum auderent accusare & velut reum læsæ religionis condemnare quod non seruaret dies festos, aut quod se æqualem Deo faceret; quibus cùm respondisset quæ heri

considerata sunt, nunc addit, tantùm abesse vt ab eis accusari & iudicari possit, quin potius futurus sit aliquando ipsorum Iudex sicut & reliquorum hominum, iamque se in ea potestate constitutum esse à Patre, vt sicut Pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificet, quos vult etiam mortificet, iudicet & condemnet, quia omne Iudicium seu omnis Iudicandi Potestas illi prorsus relicta est.

Quæ certe Potestas quàm sit honorifica, quàm sublimis & summa, quis non videt si pręcipue cogitet talem hanc esse Potestatem vt omnes omnino homines illi subdantur, agaturque in eo Iudicio de re omnium maxima quæ est salus æterna. *Omnes stabimus ante Tribunal Christi. Scriptum est enim, viuo ego dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu.* Rom. 14.

At vero intuere quantam humilitatem huic tantæ iungat potentiæ. Primo enim sibi vt homini datam hanc à Patre Potestatem fatetur; Deinde, quod certe mirum est, non aliter se vsurum illa Potestate affirmat quàm prout nouerit Patrem velle, & prout ipse Pater iudicarit. Sic enim expresse addit: *Sicut audio, sic iudico: & iudicium meum iustum est, quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me.* O qualem humilitatem! *Qui*, vt ait S. Gregorius, *tunc quoque obedit cùm Iudex venit.* Quod & postea repetiit Dominus cum dixit: *Ego non iudico quemquam: & si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego & qui misit me Pater.* Quasi diceret, si mea res duntaxat ageretur, si de iniuriis solum & calumniis quas patior quæstio esset, libenter cederem, libenter condonarem; sed solus non sum, non solus homo in me offenditur; at ipse est Deus qui est Pater meus, qui cum iudicet & condemnet offensam mihi à peccatore illatam, necesse est vt cum ipso eam condemnem, & meum iudicium non potest non esse iustum, quia idem est ac Diuinum.

Ioan. 5. — l. 35. Mor. c. 10. — Ioan. 8.

Sic plane Humiles humiliter se vbique gerunt dum sublimiora quæque tractant; cùm è contra superbi etiam in ipsis suis humiliationibus intumescant & inflentur. His sane præter cæteros *maximè formidandum est Tribunal Iudicis tam potentis & humilis Christi.*

Quæ Veritas nobis hodie proposita, cum ex se pateat, tũ vel hac etiam Ratione magis elucescet. Si cui videlicet formidandum est iudicium illud animæ, quod statim à morte fiet, maxime illi est formidandum qui dum viueret, suum Diuino Iudicio iudicium magis

magis oppoſuit. Nam primò cum is conformiter ſuo iudicio vixerit, oportet eum vitam vixiſſe plane oppoſitam Chriſto, ſicut & ei oppoſitum vt ſupponimus habebat iudicium: quale autem iudicium illi homini poſt vitam futurum eſt qui vitam omnino contrariam Iudici vixit? *Reuelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum: vltionem capiam, & non reſiſtet mihi homo.* Iſ. 47.

Deinde vero cùm ſuum iudicium prætulerit iudicio Chriſti, non potuit iſta præferentia Iudicij non eſſe iniuſtiſſima & iniquiſſima, proindeque præcipuè iudicanda. *Ego iudicio contendam tecum.* Ier. 2. Denique cum id ſit ratum quod per quæ quis peccat, per hæc & torqueatur vt ſupra fuſe eſt demonſtratum; iudicio certe puniri & torqueri debet qui iudicio peccauit. Sap. 11. Quod expreſſe refert Sapiens poſt denuntiatas pœnas regibus & Iudicibus terræ, *Quoniam*, inquit, *non rectè iudicaſtis nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ:* Ibid. 6. *Horrende & citò apparebit vobis, quoniam iudicium duriſſimum his qui præſunt, fiet.* Sic enim fiet iuſta retributio & debita viciſſitudo, vt qui durius & ſeuerius iudicium exercuerunt, duriſſimo ipſi exerceantur & condemnentur iudicio. O qualis tum ſtatus animæ! O quam verè Propheta Domino, *In menſura contra menſuram, cum abjecta fuerit, iudicabis eam.* Iſ. 27.

II. PVNCTVM.

SED *ſuperbus ſuum præcipue Diuino Iudicio, iudicium ſeque totum opponit.*

Primo quidem cùm Chriſtus inter omnia vitia ſuperbiam quà verbo quà exemplo exagitarit, & ex omnibus virtutibus humilitatem non modo vt vtilem ſed neceſſariam propoſuerit, huic ſe iudicio ſuperbus manifeſte opponit, & nihil æque deteſtatur quàm quod præcipue Chriſtus commendat, nihil æque proſequitur quàm quod odit Dominus. Nonne hoc eſt eſſe illi oppoſitum? *Qui non eſt mecum, contra me eſt.* Luc. 11.

Secundo id patet, quia iudicio de aliis omnibus rebus ferendo, plane ſuperbus ſeſe Chriſto opponit; de diuitiis, de honoribus, de primis cathedris, de humanis laudibus, & de ipſo viuendi modo qui dicitur mundus, quidquid iudicet Chriſtus, contrarium omnino ſuperbus ſentit. Vnde ipſe Dominus his à quibus prouocabatur vt ſe mundo manifeſtaret mundano modo: *Mundus*

Ioan. 7. *me odit, quia testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sunt.*
Ibid. 14. Et paulo post, *Venit enim Princeps mundi huius, & in me non habet quidquam.* Quasi diceret, nihil illi mecum, neque mihi cum illo est, qui *Rex est super vniuersos filios superbiæ*, Sed omnia nobis opposita. (Iob. 41.)

Tertio denique, cum superbus non superbiat nisi ex opinione siue ex iudicio proprio alicuius boni naturalis quod se putat habere præ aliis, vnde laudem & gloriam plus æquo ambit & sectatur, hoc totum iudicium vanum est, vitiosum est, diabolicum est, ac proinde Christo Domino prorsus oppositum, qui cùm de seipso diceret se nihil esse, se nihil à se facere, si suam gloriam quæreret, gloriam suam nihil esse; solum Deum esse bonum, & & similia: longe magis id dicit & sentit de homine, ac proinde sic directe opposita prorsus sentit vt non aliter ac cœlum exaltatur à terra, sic viæ Domini & cogitationes eius exaltentur à viis & à cogitationibus superbi & mundani. Vnde cum Petrus nondum sanctus, Dominum alloqueretur ex sensu nimis adhuc humano & mundano; *Vade*, inquit Dominus, *post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum.* O si vel sapere humana, Christo est aduersari, quis nisi superbus præ cæteris Christo aduersatur, qui humana præ cæteris sapit? Sic aptè sanctus Ambrosius exponens illud Scripturæ: *Dominus superbis resistit: Tamquam suæ contumeliæ propulsator, veluti quoddam suscepit aduersus superbiam speciale certamen: tamquam dicat, meus iste aduersarius est qui me lacessit, mihi debetur ista congressio.* (Ioan. 5. & 8. — Is. 55. — Matth. 16. — Serm. 7. in Ps. 118.)

III. PVNCTVM.

SI cui ergo formidandum est Tribunal futuri Iudicij, superbo maxime est formidandum, qui suum ita diuino Iudicio Iudicium, suos mores, affectus, sensus, vitamque opponit vniuersam, vt quod Christus dixit bonum, hoc malum superbus sentiat; & quod Ille malum prædicat, hoc iste bonum pronuntiet. Sed quis sapientior, quis Iudex æquior? Ex quo autem Iudicio Iudex iudicabit? An ex Diuino suo, vel ex mundano superbi & Diabolico?

Is. 50. *Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus, quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ. Et cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum.* Et alibi: *Ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt* (Mal. 4.)

omnes superbi, & omnes facientes impietatem, stipula: & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus, quæ non derelinquet eis radicem & germen. Videsne superbo maxime paratum esse Iudicium? Videsne primos illos esse iudicandos qui se primos inter homines esse voluerunt? *Sicut iudicio contendi aduersum Patres vestros, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus.* Ezech. 20.

Atque hæc forte satis concedes de superbis illis quorum iam iudicia sumpta sunt, de Lucifero, de Pharaone, de Core, Dathan, & Abyron, de Herode & de similibus; de te autem nihil tale esse timendum. At verò vide, quid de rebus sentias & iudices? Quid de diuitiis & honore; quid de his omnibus quæ mundus prædicat, & quæ Christus contrà execratur? Nam vt ipse aiebat, *quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Luc. 16. Cuinam Iudicio te tuamque vitam magis conformas? Hoc est enim Iudicium quod de rerum caducarum pretio facis, hoc est inquam Iudicium quod superbia facit, & quod reddit formidandum Tribunal Christi, qui contra sentiens contrariam tibi omnino sententiam pronuntiabit. *Dies Domini super omnem superbum & excelsum, & humiliabitur.* Is. 12.

Senti de te quidquid voles, atque ista Iudiciorum contrarietas quæ est in te & in Christo, vocetur superbia vel quouis alio nomine, parùm refert si reuera Christo aduersaris, nam hoc est nomen quo vel superbus vel quiuis impius in extremo Iudicio male mulctatur, neque in alios quam Christo aduersarios dicit Apostolus desæuiturum Iudicium, *Terribilis*, inquit, *expectatio Iudicij, & ignis æmulatio quæ consumptura est aduersarios.* Hebr. 10. *DIES ille Domini, dies vltionis, vt sumat vindictam de inimicis suis.* Ier. 46. Talem vindictam qui non satis timeret, nonne nimis præsumeret? At scito te non posse dici timere illam, quamdiu in te agnosces superbiam quam non exagites & insecteris. *Nimis odito execrationem, & cognosce iustitias & iudicia Dei*, ait Sapiens. Eccles. 17.

FERIA SEXTA.

DE CLARITATE CHRISTI QVAM NON ACCIPIT AB HOMINIBVS.

Ad hac Eius Verba:

Claritatem ab hominibus non accipio. Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Claritas quæ ab hominibus accipitur, mera eſt obſcuritas.

RATIO EST, Quia illa Claritas tota eſt in Iudicio hominum. Sed in tali hominum Iudicio nihil niſi obſcuritas. Ergo & ipſa Claritas mera eſt obſcuritas; ac proinde cauenda & contemnenda.

I. PVNCTVM.

NE putarent homines quidquid Chriſtus antè dixit ad defenſionem ſuam contra calumnias Iudæorum, ideo dixiſſe vt injuriam repellendo, ſartam tectam ſuam gloriam conſeruare vellet; atque inde eius exemplo de conſeruanda ſua gloria nimis ſatagerent & angerentur homines; ne hoc inquam ſibi fingerent & perſuaderent, hæc verba ſtatim addidit: *Claritatem ab hominibus non accipio*, quibus profitetur ſe quidquid dixit ad ſuam gloriam, non eo dixiſſe animo vt gloriam ab hominibus expectaret; Iam enim ſe ſatis humanæ Gloriæ, ſi quam in hoc mundo quæreret, accepiſſe à Ioanne, ad quem miſerant rogaturi de ipſo teſtimonium, & à quo perhonorificum, vt veritas poſtulabat, re-

tulerant. *Ego autem*, inquiebat, *non ab homine testimonium accipio, sed hæc dico vt saluemini. Ego habeo testimonium majus Ioanne*, Nempe à Scripturis, à Prophetis, ab Angelis, ab ipso Patre æterno, à miraculis, à sanctitate, ab operibus; *Opera quæ dedit mihi Pater vt perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* *Ioa. 5.*

Sic Ille non tantum vt Iudæos instrueret, sed nos præcipuè qui hæc lecturi, audituri & meditaturi eramus, nos qui captandæ humanæ gloriæ nimis intendimus, sic disceremus eius exemplo, quod si quid aliquando in nostri nostrorumque defensionem apud homines dicere cogeremur, non ita diceremus quasi humanam captaremus auram & gloriam: sed hoc vnum duntaxat eniteremur vt Veritas innotesceret, neque tam nostram quam Veritatis causam & patrocinium susciperemus.

Quid enim illa est humana Gloria si per se spectetur? Quid illa Claritas quæ ab hominibus accipitur, si attente consideretur? *Mera est obscuritas, mera est vanitas, merumque nihil.*

Quod vt clare patefiat, expende quod primo dicitur totam istam Claritatem pendere à Iudicio hominum; Nempe humanum ipsum est Iudicium, seu ipsa testificatio Iudicij quod de illo faciunt homines quem honorant, vel de rebus ob quas illum honorant. *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Quod ita verum est vt si sciremus eum, à quo honorem accipimus, malè de nobis sentire & iudicare, Plane nollemus eius honorem; & eum tamquam Adulatorem & Parasitum detestaremur; *Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est.* Quia malumus internum de nobis Iudicium honorificum quàm ipsam externam honorificationem, quæ nisi testetur honorem internum, dissimulatio est & irrisio; vnde & mallemus quodammodo illis externis priuari testificationibus, dummodo nobis constaret aliunde nos in bona esse apud eos æstimatione & opinione: Adeo verum est totum esse in iudicio hominum. O humanam opinionem: quanta mala in mundum inuexisti, quanta quotidie inuehis, & quanta in futurum inuehes! Sic clamabat identidem sanctus Franciscus Xauerius. *Matth. 16.* *Ierem. 9.*

II. PVNCTVM.

SED *in illo humano Iudico nihil est nisi obscuritas.*

Quod tribus quidem modis intelligi potest. Primò, id val-

de obſcurum eſt quid verè ſentiant de nobis homines; nam ſenſus ſuos ita variè confingunt & diſſimulant vt vix cuiquam hominum certa fides poſſit adhiberi. *Caput ſuum mouebit*, inquit Sapiens, *& plaudet manu, & multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.*

Eccleſi. 12.

Secundò, tametſi nobis loquerentur vt ſentiunt, ita tamen obſcurum eſt an vere ſentiant & iudicent, vt nihil certi poſſis habere. Quid enim incertius quam humana de rebus iudicia? Quis neſcit, & quis non experitur quantis pateant erroribus, quot ignorantiæ tenebris inuoluantur, & quam ſæpe ſpeciem ſeu apparentiam pro re ipſa ſumamus? Vnde Chriſtus Dominus. *Nolite iudicare ſecundum faciem:* Et Propheta; *Species decepit te. POPVLE meus, qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt. Stat ad iudicandum Dominus: & ſtat ad iudicandos populos,* Quaſi diceret, ſolius eſt Domini iudicare.

Ioan. 7. Dan. 13. Iſ. 3.

Tertiò denique, licet ſint aliqui qui aliquando in aliquibus recte ſentiant & iudicent, quàm parum durat ille ſenſus? Nonne ſtatim euaneſcit, aut in aliud immutatur? Nonne vel etiam quo ipſo durat tempore, tantis aliunde infuſcantur & obſcurantur vitiis & vituperiis illæ laudes, vt ſatius eſſet ad famam & gloriam non laudari, quàm tot adjunctis probis laudem fœdari; Nam vt ſunt in malum proni ſenſus, vt ſibi mutuo inuident homines, ſi quid aliquando laude dignum agnoſcant in homine, ſtatim vitioſum aliquid ſibi repræſentant, quo illa laus pene tota deteritur & obtenebratur. *Verba bilinguis quaſi ſimplicia: & ipſa perueniunt vſque ad interiora ventris.* Nonne illos audis, Doctus eſt & eloquens, ſed parum religioſus. O Vanitatem! O humana iudicia quis vobis fidat? Quàm verè Dauid, *Verumtamen vani filij hominum. Mendaces filij hominum in ſtateris, vt decipiant ipſi de vanitate in idipſum. QVI inquirebant mala mihi, locuti ſunt vanitates. DISPERDAT Dominus vniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam.* Sic Sapiens de his vniuerſis iudiciis Deo loquens; *Tamquam pueris inſenſatis, iudicium in deriſum dediſti.* Id eſt, oſtendiſti quàm eſſent ridicula omnium hominum iudicia, quàm puerilia, quam malè ſana & inter ſe pugnantia.

Pro. 18. Pſ. 61. Pſ. 37. Pſ. 11. Sap. 12.

III. PVNCTVM.

ERGO *ipſa Claritas quæ ab hominibus accipitur, mera eſt obſcuritas.* Cum non niſi ab hominum Iudiciis pendeat in quibus nihil

nisi obscurum, incertum, dubium, inuolutum & ita vno verbo infuscatum, vt meræ tenebræ dici possint: *Tenebris obscuratum habentes intellectum.* Quæ autem à Deo est Claritas ipsa lux est, sicut *& Deus lux est in quo tenebræ non sunt vllæ*, Neque fallitur in suo iudicio, nec quemquam fallit: Quem Ipse laudat verè est laudabilis: & quem probat, vere probandus est. Nonne igitur præstat hanc magis à Deo Gloriam quærere quam ab hominibus? *Qui gloriatur, in Domino glorietur. Non enim qui seipsum commendat*, aut quem homines prædicant, *ille probatus est, sed quem Deus commendat.* Commendat autem præcipue humilem & Pauperem Spiritu, quæ commendatio tam vera & luculenta est Claritas, quam verum & certum est Dei Iudicium.

Ephes. 4. 1. Ioan. 1. 2. Cor. 10.

Non vetatur tibi Gloria, sed vana tantùm & tenebrosa, eiusque loco vera proponitur. Disce vbi Pax vbi vera Gloria: Et hoc propone seriò: *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri IESV Christi per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo. ERATIS aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino: vt filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate, probantes quid sit beneplacitum Deo: & nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum.*

Gal. 6. Ephes. 5.

O quam vere Picus Mirandulanus, *Si illud est verum, quærendam gloriam, non quæ ex hominibus, sed quæ ex Deo est, cur de Iudiciis hominum semper pendemus? Deo placere nemo est qui curet.*

SABBATO.

DE REPVGNANTIA ET INCOMPATIBILITATE FIDEI CVM VANA GLORIA.

Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à solo Deo est non quæritis? Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Ne diuina pereat fides, pereat potius humana gloria.

RATIO EST EVIDENS, Quia in æquali periculo bonorum inæqualium, satius est perire minus bonum quam majus.

Sed humana gloria, minus est bonum quam Fides Diuina quæ periret nisi periret humana gloria.

Ergo ne Diuina pereat fides, pereat potius humana gloria.

I. PVNCTVM.

CONCLVDEMVS cum Domino agitatam tota Hebdomada de humilitate materiam, hac eius nobili sententia, Quod sit ita repugnans Diuina Fides cum humana & vana gloria, vt vix simul possint consistere; Hic est enim sensus Verborum Christi, *Quomodo vos potestis credere qui gloriam ab inuicem accipitis, & Gloriam quæ à solo Deo est non quæritis?* Quasi diceret, mirum esset si vos cupidi vanæ gloriæ, crederetis: cum id fieri nequeat, cùm simul repugnent Fides & vanitas.

Hinc autem efficax elicitur motiuum ad fugandam istam vanitatem & mundanam gloriam, Quod scilicet alioquin pereat Fides; Quis enim sanus de re tanta qualis est fides Christiana, velit periclitari, ob affectum inanis gloriæ? Et tamen ni pereat iste affectus, peribit fides; *Ergo ne fides pereat, pereat potius iste prauus affectus.*

Quæ Conclusio satis per se nota, vt planiùs etiam innotescat, & in affectum effectumque deriuetur, Vide quam verum sit quod prima propositione dicitur, satius esse perire minus bonum quam majus, quando videlicet alterutrum ex æquo periclitatur, vt nisi minus pereat, pereat majus. Nonne hoc in quolibet genere boni est euidentissimum? Nonne vt seruetur totum corpus, exponitur membrum? Nonne vt membrum seruetur, exponuntur pecuniæ? Nonne vt pecuniæ conseruentur, quies & voluptas deseruntur? Non est hærendum diutius in re tam plana, nisi forte mireris homines

mines in hoc tam ſtolidos vt quod in bonis præcipuum eſt, ſalus animæ, poſtponant cæteris longe inferioribus: Quam vt ſtoliditatem illis objiceret Dominus, ad ſerpentem, infame illud & odioſum animal illos prouocat. *Eſtote*, inquit, *prudentes ſicut ſerpentes*, qui ſcilicet vt caput ſeruent in quo viuunt, reliquum exponunt corpus. *Sic inter fallentia & ſolida bona diſcernant*, ait ſanctus Proſper, *Tales Dominus in Euangelio fieri præcepit.* Quò etiam referri poteſt quod ab ipſo Domino dictum, tradiderunt antiqui: *Eſtote boni Trapezitæ*, id eſt, prudentes in delectu bonorum. Itemque illud Apoſtoli, *omnia probate, quod bonum eſt tenete*: Et rurſum: *Hoc oro, vt Charitas veſtra magis ac magis abundet in ſcientia, & in omni ſenſu, vt probetis potiora.*

Matth. 10. *l. 3. de Contempt. c. 29.* *Caſſ. Coll. 1. c. 20. & Coll. 2. c. 9.* *1. Theſſ. 5.* *Phil. 1.*

II. PVNCTVM.

SED *humana Gloria minus eſt bonum quam fides Diuina, quæ periret niſi periret humana ſeu vana gloria.*

Ne quidem bonum eſt vana illa Gloria cùm ſit peccatum, vt expreſſe ait ſanctus Thomas ex Diuo Auguſtino: Et ſuper temporalia quæuis mala ſit grauius malum. Sed eſto, ſit aliquod ſenſibile bonum; At quis Chriſtianus comparet illud bonum cum fide Diuina, *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo*, vt ait Apoſtolus, *ſine qua nihil ſanctum, nihil caſtum, nihil viuum*, vt ait ſanctus Leo, & de qua vt alios omittam, ſic apte ſanctus Ambroſius: *O theſauris omnibus opulentior Fides! ô virtutibus corporis omnibus Fides fortior! ô medicis omnibus ſalutarior!* Et tu huic tam excellenti bono compares neſcio quas gloriolæ blanditias! ô probrum!

2. 2. q. 132. a. 1. *5. Ciuit. 13.* *Hebr. 11.* *De Nat. Chr. Ser. 4.* *l. 3. de Virg.*

Quod autem periret Fides niſi periret vana gloria ſeu inordinatus vanæ gloriæ appetitus, multis modis explicari poteſt. Primò cùm Chriſtus multa dixerit contra id quod vano illo gloriæ appetitu appetunt homines: ne hi manifeſtè videantur ſe Chriſti dictis opponere, malunt illa ſenſu alio & peruerſo interpretari quàm quo reuera Chriſtus dixit, & quo facile crederent niſi vana retraherentur gloria. Quod nempe Chriſtus dixit: *Væ vobis diuitibus! Væ cùm benedixerint vobis homines! Væ vobis qui diligitis primas cathedras & ſalutationes in foro!* Non credunt vani ſeu mundani homines: Non credunt ſe propterea miſeros ſicut dicit Chriſtus: imo ſe crederent miſeros niſi ſalutarentur: & non aliter amant

Luc. 6. 11.

Ps. 143. benedici & salutari quàm quia se propterea beatos putant. *Beatum dixerunt populum cui hæc sunt.* Nonne sic igitur periret fides contra hos saltem articulos qui de mundo siue de mundi vanitate proponuntur? At quis nescit, vno pereunte articulo, totam perire fidem?

Deinde verò de aliis articulis fidei non minùs dici potest quod à vana pereunt gloria, quàm qui vanam ipsam spectant gloriam. Nam vanus & superbus ita de se præsumit, vt se posse putet intelligere quæ simpliciter credenda essent; vel nisi ea intelligat, non se putet debere credere. Qua mentis præsumptione quid perniciosius nostræ fidei, quæ nisi omnem captiuet intellectum, ipsa captiuatur: & *Veritas Dei*, vt loquitur Apostolum, *in injustitia detinetur*, & tandem perit. Rom. 1.

Quod naturali quidem consequentia sic necesse est euenire cùm vnum ita repugnet alteri, vt se inuicem simul ferre non possint: sed & supernaturali ac Diuina insuper Prouidentia sic agitur, vt cùm Deus superbis maxime resistat, atque illos tùm præsertim humiliet & castiget quando curiosiùs res Diuinas inuestigant: non aliter frequentiùs illos puniat quàm permittendo vt non modò non intelligant quod præsumunt, sed variis circa hoc implicentur erroribus, sicut aperte monet Apostolus: *Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati:* Suæ scilicet vanitati qua iniquè præsumebant se de rebus fidei velle cognoscere. 2. Thess. 2.

Denique cùm dicatur mori & perire Fides, nisi ad actum reuocetur, quando eius exercendi necessitas sese offert: quis non videt quàm crebro necesse sit vnumquemque Christianum multos fidei actus palam exercere quos tamen profiteri pudebit, nisi vana pereat gloria, nisi derisum potius quam plausum, nisi potius ignominiam quàm gloriam, sit paratus à mundo accipere. Si nempe condonandum est proximo, si ferendæ injuriæ, si toleranda probra, si cedendum inferioribus, si vincendum in bono malum, Nonne hæc Christiana Fides commendat? At nonne hæc vana mundi reprobat gloria? Quid hîc igitur agat mundanæ huius mancipium gloriæ, quando fidei declarandæ non declinanda occurrit necessitas? Nonne si desistas agere quod tunc agendum Fides docet, licet fidem ore teneas, opere tamen perdis, quando vel aliquid oppositum positiuè quod vocant operaris, vel negatiuè

tantùm, non id agendo quod Fides exigebat? Nonne sic expressè sanctus ait Iacobus: *sic & Fides si non habeat opera, mortua est in* Iac. 2. *semetipsa.* Quasi cadauer exanime, dicebat S. Bernardus; corpus Serm. 24. in est, sed mortuum, & mortuum corpus non modo non est homo, Cant. sed nec penè corpus. *Hæc est gens*, inquit Propheta, *quæ non audi-* Ier. 7. *uit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: perijt Fides, & ablata est de ore eorum.* Id est, fidem quidem receperat & ore fatebatur, sed cùm ad disciplinam siue ad opus ventum est, perinde se gessit ac si fidem non habuisset, sic fides perijt & ablata est de ore eorum; ore confitentur, factis autem negant.

III. PVNCTVM.

NE *Diuina igitur pereat fides, pereat potius humana gloria:* Quamquam nec ipsa peribit gloria, quia nihil est gloriosius quàm constanter suam seruare fidem, sed pereat inordinatus ille appetitus gloriæ qui sic animam occupat vt nullum Diuinæ fidei locum relinquat. *Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem conci-* Osee 14. *tauit Deum suum: in gladio pereant: paruuli eorum elidantur.* Quasi diceretur, si aliter perire non potest praua illa mundi affectio quam pugnando, certe pugnetur, & in ipsis primis motibus & cogitationibus elidatur: *Nam hæc est victoria quæ vincit mundum Fi-* 1. Ioan. 5. *des nostra.* Et hi sunt qui triumphant in cœlis, *Qui fidem suam* Tob. 12. *numquam mutauerunt ab eo.*

In hoc itaque prælio standum & persistendum acriter, *In om-* Ephes. 6. *nibus sumendo scutum fidei. SCVTO circumdabit te veritas eius, non* Psal. 90. *timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die. LEVITER volat*, inquit sanctus Bernardus, *leuiter penetrat, sed dico tibi, non leue infligit vulnus, cito interficit. Nimirum sagitta hæc vana gloria est. Qui feruentiores esse videntur, ipsi paueant, ipsi sibi caueant in hac* Serm. 6. in *parte: nihilominus adhuc soliciti non deserere scutum inexpugnabile Ve-* Ps. Qui habitat. *ritatis. Quid enim aliud tam contrarium vanitati?*

Sic ille pluribus, quorum summa est, vt obuias illas & familiares quæ occurrunt ex Scripturis Veritates semper paratas habeamus quibus vanitatem expugnemus: Atque in ipso pugnæ procinctu Verba Scripturæ pronuntiantes, exerceamus actum fidei, vt per fidem cedat Vanitas ne per Vanitatem cedat Fides. *Vanitas Vanitatum, & omnia Vanitas, & cassa solicitudo mentis.* Eccl. 1.

1. Reg. 12. *NOLITE declinare post vana quæ non proderunt vobis, neque eruent vos quia vana sunt.* Ier. 10. *VANA sunt & opus risu dignum, in tempore visitationis suæ peribunt.* Pr 30. *VANITATEM & verba mendacia longe fac me.* Ps. 40. *Odisti obseruantes Vanitates superuacuè.* Plusquam vana & vacua talis est obseruatio, quia non modo nihil prodest ad gloriam, sed & multum obest. Vide in 2. parte, Sabbato Hebdom. Septuagesimæ.

DOMINICA
DECIMA TERTIA.

DE DECEM LEPROSIS MVNDATIS A DOMINO, QVORVM VNVS DVNTAXAT ACCEPTVM AGNOVIT BENEFICIVM.

Nonne decem mundati sunt? Et nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Luc. 17.

VERITAS PRACTICA.

Verè paucorum est vera Gratitudo.

RATIO EST, *Quia vera Gratitudo ea est quæ refert vsum accepti beneficij in vnum Deum.*

Sed paucorum est, sic vsum referre beneficij in vnum Deum. Ergo & paucorum est vera Gratitudo. Ac verendum magnopere ne tu inter multos ingratus potius, quam inter paucos gratus censearis.

I. PVNCTVM.

VANGELII hodierni narratio plana est. *Occurrerunt Domino decem viri leprosi qui steterunt à longe, & leuauerunt vocem, dicentes; IESV, præceptor, miserere nostri. Quos vt vidit, dixit, Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mundati sunt. Vnus autem ex illis, vt vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum: & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens: & hic erat Samaritanus. Respondens autem IESVS, dixit: Nonne decem mundati sunt? Et nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi, Surge, vade, quia fides tua te saluum fecit.*

Hæc sanctus Lucas, ex quibus singillatim expensis, multa possent ad praxim vel nondum declarata formari: vel iam proposita repræsentari.

1. In lepra fœditatem peccati agnosce, & vide supra in Appendice ad Missiones.

2. Cum sit verò lepra proprij consilij & propriæ voluntatis, Vide in 2. parte, Sabbato Hebdom. 2. post Pascha, & Feria 5. quæ est Octaua Ascensionis.

3. Statim vt leprosi occurrunt Domino, leuant ad ipsum vocem suam, nec differunt. Sic captanda virtutis occasio, multumque cauenda dilatio. Vide in 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4. in Aduentu. Die 5. Ianuarij. Feria 2. Hebdomadæ 4. post Epiph. Et in 2. parte, Fer. 2. Hebdom. 2. in Qudragesima.

4. *IESV præceptor, miserere nostri.* Discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. 2. Tim. 2. Vide in 1. parte, In die Circumcisionis Domini.

5. *IESV præceptor.* Quæ sint eius præcepta, qui Decalogus & quam malè seruatus. In hac 3. parte, In die Transfigurationis Domini.

6. *Miserere nostri.* Satis id multi clamant, sed pauci ex animo; Rara est admodum Contritio, veráque pœnitentia. Vide in 1. parte, Dominica 4. Aduentus, & in Appendice ad Missiones.

7. *Quos vt vidit, dixit: Ite, ostendite vos Sacerdotibus.* Hoc ipsum iam dixerat vni leproso, *Vade, ostende te Sacerdoti.* In 1. parte, Dominica 3. post Epiph. & tota sequenti Hebdomada, vbi notantur sex capita de quibus vnicuique expedit sæpè adire Sacerdotem vel Directorem. Vide & frequenter vtere, sunt enim ad dirigendam Conscientiam peropportuna, siue vt declinet à malo, siue vt faciet bonum.

8. *Et factum est, dum irent, mundati sunt.* Quàm sit præstans Obedientia quæ dicitur Charitatis. In 1. parte, Feria 6. Hebdom. 4. post Epiphan. Et in 3. in fine vbi agitur de voto Obedientiæ. Quo magis Christo subjicimur, eo magis erigimur. In 2. parte, Feria 3. Quinquagesimæ.

9. *Vnus autem vt vidit quia mundatus est.* Non ita liquet de peccatis remissis, nec propterea tamē habēda est solicitudo anxia & scrupulosa, sed neque rationabilis deponenda. In 1. parte, Fer. 3. Hebd. 4.

10. *Nonne decem mundati sunt, &c.* De vera Gratitudine quæ non minus modò paucorum est, quàm tunc fuit vnius tantum ex decem viris mundatis. Quod quia mirum est & non minus damnosum quàm probrosum, idcirco singularis hæc proponitur Veritas: &

Ratio eius quæ affertur non ita forte trita est & obuia, proindeque plurima consideratione indiget vt bene intelligatur quid sit vera Gratitudo, neque enim in verbis sita est, nec in affectu solo sensibili, aut in tali ratione beneficij ad Deum qua frequenter dicimus nos tale ab eo accepisse beneficium, nos illi valde esse obstrictos, plurimasque reddimus gratias. Non hic inquam sistit Gratitudo, sed in ipso Beneficij & acceptæ gratiæ vsu secundum Deum, id est, eo modo, eo fine, eo loco & tempore, quo putamus Deum velle nos vti suo beneficio, nihil aliud penitus attendentes quàm illam eius ordinationem, & voluntatem, vt sicut eum agnoscimus Authorem Gratiæ, Ita & Finem eiusdem, actu & effectu purè agnoscamus. *Qui manducat*, inquit Apostolus: *Domino manducat; gratias enim agit Deo. Et qui non manducat; Domino non manducat, & gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi viuit.* Quasi diceret, hoc est verè gratias Deo agere si manduces vel

Rom. 14.

non manduces propter Deum: quia reuera non aliter viuere debemus, neque alio nobis fine sua dona largitur Deus, quam vt ipsi seruiamus & viuamus.

Quod confirmans Idem Apostolus, *In omnibus*, ait, *gratias agite: hæc est enim voluntas Dei in Christo IESV.* Id est, sic vult Deus agnosci sua beneficia, vt sicut in omnibus Eum Benefactorem habemus, ita & in omnibus gratias reddamus. Sed quomodo in omnibus, nisi omnia referendo ad ipsum? Quod & alibi sic apertiùs exprimit: *Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine D. N. IESV Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum:* Siue vt ait Psaltes, *In idipsum*, id est, in illud ipsum propter quod collatum est beneficium. *1. Thess. 5.* *Coloss. 3.* *Ps. 35.*

Et certe, quantumcumque de accepto beneficio Deum laudaremus, si beneficio abuteremur ad eum offendendum, nonne ingrati essemus? Si quis autem non refert vsum beneficij ad Deum, Deum offendit quia sic habet alium finem præter Deum, qua inordinatione finis & deprauatione intentionis, non potest non offendi Deus, vnde est illud Psalmi, *Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ.* Id est, dum mihi bene non faciunt, male faciunt. Et hic est primus Ingratitudinis gradus, ait sanctus Thomas. Alioquin ille Pharizæus qui dicebat, *Deus, gratias tibi ago quod non sum sicut cæteri hominum*, Et quæ alia superbe effutiit, Gratus fuisset & Gratitudinis quoddam exemplar edidisset; quis hoc tamen dicat? Cur porro potius ingratus censendus est quàm gratus, nisi quia gratias suas non referebat ad Deum; referebat quidem beneficium sed non beneficij vsum; fatebatur Deum authorem bonorum suorum operum, sed non eorum finem. Non propter Deum opera illa fecerat, nec propter Deum agnoscebat se accepisse gratiam vt opera illa faceret, atque idcirco non erat verè gratus. *2. 2. q. 107.* *Luc. 18.*

Denique videndus est noster Samaritanus qui non modo gratias verbo reddebat, sed *procidens in faciem suam*, & se totum aduoluens pedibus Benefactoris sui, ita vult ei adhærere, vt non prius ab eo discedat quin iubeatur abire, & quocumque tandem eat, non ibit nisi iussus, nihil faciet nisi iussus, & propter eum qui iussit, sicque non modo Eum agnoscet authorem sanitatis & vitæ, sed ad Illum, & sanitatem & vitam suam referet. Hoc est esse Gratum. *O Domine, quia ego seruus tuus sum, ego seruus tuus* *Ps. 115.*

& filius ancillæ tuæ. Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Nempe meipsum in hostiam & in laudem tuam.

II. PVNCTVM.

SED paucorum est, sic vsum beneficij referre in vnum Deum. Nam ad hanc puram relationem oportet esse affectibus suis puros, quod certe paucorum est: Quando enim nimis afficimur erga creatum aliquid, sicut dolemus quando non illud possidemus, sic quando re cupita fruimur, amor gaudium, & alij humani affectus ita rem ad nos attrahunt & referunt, vt vix de relatione ad Deum cogitemus; satis nobis esse putamus si quod erat in desiderio atque in spe, possideamus, *Bos cognouit possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognouit: & populus meus non intellexit! AMBVLAVERVNT post vanitatem, & vani facti sunt, & non dixerunt, vbi est Dominus qui ascendere nos fecit de terra Aegypti!*

Is. 1. Ier. 2.

In hoc enim situs est amor concupiscentiæ, vt ad nos rem concupitam deferamus, propter nos illam amemus: Nos in ea diligamus. Amor autem Amicitiæ amat amicum propter ipsum, amat Deum propter Deum, hæc est vtriusque amoris differentia; Et licet non semper malus sit amor concupiscentiæ, nec malum sit, amore nostri ordinato beatitudinem æternam concupiscere vel gratias quæ nos ad illam ducant; In multis tamen talis amor valde imperfectus & vitiosus est, Nempe qui sanitatem tantum optet vt bene valeat, qui donum orationis tantum desideret vt commodius oret; isti affectus non sunt satis puri, & quia non satis puri sunt, nos in nobisipsis sistunt: nec vltra tendunt in Deum; & quia non vltra tendunt in Deum, non sunt satis puri.

Ista enim duo sese inuicem consequuntur, ac proinde verissimum est quod ad hanc puram relationem vsus beneficij, oportet esse affectibus suis puros, & vnius Dei gloriam quærere. *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores. Purificate corda duplices animo.* Quam pauci vero tales! *Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt IESV Christi.* Vnde paucorum certe est, sic vsum beneficij referre in vnum Deum. Neque aliter ipsi nouem Leprosi non redierunt atque ingrati fuerunt, quam quia sic sanitatem amabant vt cum se viderent sanos, tum quasi

Iac. 4. Phil. 2.

obtinuissent quod vnum optabant, conquieuerunt, nec aliud cogitarunt. O peruersum nostri amorem qui sic peruertit amandi ordinem vt dona plusquam Datorem amet.

III. PVNCTVM.

VERE *igitur paucorum est vera Gratitudo:* Nam paucorum est vera cordis & affectuum puritas, cuius defectu non refertur vsus accepti beneficij ad vnum Deum, in qua sola vsus relatione sita est vera Gratitudo: Vt è contra Ingratitudo, quando beneficium aliter vsurpatur: quia Deum priuat sua gloria, sua laude, suo fine, suoque merito. *Ego dedi eis frumentum & vinum & oleum, & argentum multiplicaui eis & aurum quæ fecerunt Baal. ARGENTVM suum & aurum suum fecerunt sibi idola vt interirent.* Quod confirmatur ex his Apostoli verbis, *In nouißimis diebus*, inquit, *erunt homines seipsos amantes, superbi, elati, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti;* Quæ sunt omnia vitia opposita Gratitudini ab vna eademque radice prodeuntia, quæ est inordinatus sui amor. Hic nempe vt dictum est omnia ad se attrahit, & quidquid ore dicatur, contradicit opere, & non est ex multis qui redeat & det gloriam Deo nisi vnus aut alter. Oseæ 2. Ibid. 8. 2. Tim. 3.

Expende iterum illa Christi verba, *Qui redeat & reddat gloriam Deo.* Nam vt flumina fluunt ad mare vnde veniunt, sic beneficia ad fontem suum redire debent: & vt gloria non datur tantùm verbo, sed magis opere, sic non ille gloriam accepti beneficij dabit Deo qui dicet tantùm se ab eo accepisse beneficium, nisi etiam omnem ex vsu beneficij referat gloriam; alioquin quæ Dei gloria, si tantùm agnoscatur Author beneficij, vt ab Illo proueniat: sed non finis vt ad ipsum Authorem referatur? Non est diuidenda Dei Gloria sed vni Deo relinquenda, *Gloriam meam*, inquit, *alteri non dabo.* Is. 42.

Est aliud in beneficio præter laudem & Gloriam, quod tibi facile concedet Deus, nempe meritum & merces; sed si Gloriam boni operis quam sibi reseruat præripuere volueris, tum eius merito & fructu priuabere. *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* Qua de re supra fusius. Matth. 6.

Iam vero reflecte discursum in teipsum, & vide an ita Deum purè quæras in omnibus acceptis Gratiis, vt nihil de tuo honore

cogites? Hinc iudica de tua Gratitudine vel Ingratitudine. Nolles Ingratus dici; Nam *omne vitium dixit qui dixit Ingratum*: Sed siue dicaris vel non, si reuera fueris coram Deo ingratus, nonne te idem probrum manet, ac si dicereris? At vero nisi cuncta pure & sincere ad illum referas, nonne hæc est Ingratitudo quam hodie didicisti? Vides ergo quanta te maneat obligatio purificandi semper affectus, ne intentio corrumpatur & Gratitudo violetur? Hoc sit propositum tuum: *Ego autem ad Dominum aspiciam: expectabo Deum Saluatorem meum.* Vide in 1. parte, Feria 3. Hebdom. 5. post Epiphan. In 2. Feria 5. Septuagesimæ: In 3. Feria 2. Hebdom. 2.

Mich. 7.

Ad Sacramentum vnde Virtutes exeunt, reuertuntur, vt iterum fluant.

HAC HEBDOMADA, cùm à Iudæa Dominus transisset in Galilæam, adduxit Discipulos suos in desertum, quò statim conuenit multitudo multorum millium quos ex triduano ieiunio fessos pauit, multiplicatis quinque panibus & piscibus; tum Diuino illos Sermone instruxit qui habetur Ioannis sexto, de Sacramento sui Corporis, cuius Figura quædam fuit, antecedens panum multiplicatio.

FERIA SECVNDA.

DE SECESSV DOMINI ET DISCIPVLORVM EIVS IN DESERTVM.

Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Marci 6.

VERITAS PRACTICA.

Christo non seruit, qui Christo quidem laborat, sibi verò quiescit.

RATIO EST, *Quia Christo non seruit qui debitam ei seruitutis partem subtrahit.*

Sed qui Christo quidem laborat, sibi vero quiescit, debitam ei seruitutis partem subtrahit.

Ergo is Christo non seruit. Quod cùm sit valde pudendum & damnosum, audiendus Christus Dominus vocans ad quietem sicut ad laborem, vnde nec minus quiescendum propter Christum, quàm laborandum.

I. PVNCTVM.

FATIGATOS ex longo itinere Discipulos, seu variis iteratarum sæpe Missionum laboribus fractos, cùm Dominus paululùm recreare vellet, *Venite*, inquit, *seorsum, in desertum locum, & requiescite pusillum. Erant enim*, vt *Marci 6.* addit Euangelista, *qui veniebant & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.* O fœlix pro Christo labor! O fœlix cum Christo quies! Quiesce tantisper in illo affectu: Tum vide accuratius, quomodo Ille ipse qui Operarios suos ad opus & laborem vocat, reuocat ad quietem: neque hi aliter requiescunt quàm vt laborarunt, nempe non aliter laborarunt quam vocati seu Missi ad opus & laborem, neque etiam ab opere & labore cessant nisi reuocati, nisi iussi vt quiescant. O Illustre documentum quo discamus quid sit seruire Christo! Multi enim putant satis esse si quas horas impendant in eius obsequium vel orando, vel studendo, vel cuiuis demum suo vacando muneri: tùm verò pòst sibi viuant, sibi manducent, sibi relaxent animum, sibi otientur, sibi quiescant, & vno verbo quidquid vitæ degendæ superest, prout velint transigant, & quidquid velint, sui gratia velint & agant.

Sed errant profectò grauiter: & contra hunc errorem statuitur

proposita Veritas, *Quod is Christo non seruit qui Christo quidem laborat, sibi autem ita quiescit, quasi quiescendo & relaxando animum non ita spectandus esset Christus sicut laborando.* Non est hoc seruire Christo, non est seruire Domino suo si debitam ei seruitutis partem detrahas, quam nullo modo vellet sibi detrahi. Sicut enim peccarent Domini qui debita mercedis parte seruos defraudarent, sic plane peccant serui, si debitam Dominis denegent seruitutis partem. *Serui, obedite per omnia Dominis carnalibus*, Vide vt nihil excludit Apostolus, qui & rursum expressius; *Seruos*, inquit, *Dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non FRAVDANTES, sed in omnibus fidem bonam ostendentes.* Quæ si Dominis carnalibus præstanda sunt, quanto magis Christo, qui tale ius habet in vniuersam vitam nostram, vt Ipse de iure suo non possit remittere, nec te ita debito seruitutis eximere vt aliquam vitæ partem non illi debeas, ac nisi reddas, fraudis factæ reus existas.

Coloss. 3. *Titi. 2.*

Et certe, si Apostolus proponit seruitutem quam debemus Christo in exemplar seruitutis quæ debetur hominibus, velitque *per omnia seruos obedire suis Dominis carnalibus, non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed vt seruos Christi*; Nonne consequens est, sic ipsi Christo plene atque vniuersim seruiendum esse, nulla vt debitæ seruitutis pars desit? Alioquin quomodo inde concluderet, sic Dominis seruiendum in omnibus sicut Christo, nisi sic Christo seruiendum esset in omnibus? *Ille seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis.* Cur porro nisi quia non seruit Domino? Cur vero non seruit Domino, nisi quia debitam ei seruitutis suæ partem negat & subtrahit? O infidum seruum, qui cum subtractos homines à seruitute sui Domini deberet in officium reuocare: se inde etiam, malignè subripit, & malignitatis suæ iustas obtendit causas!

Ephes. 6. *Luc. 12.*

II. PVNCTVM.

SED *qui Christo quidem laborat, sibi verò requiescit; sic debitam ei seruitutis partem subtrahit.*

Nam cum illa requies & relaxatio animi sit pars quædam vitæ, vitam autem debeat omnino integram & nulla ex parte deficientem in eius seruitutem, profecto tantum demit debitæ seruitutis,

quantum demit vitæ. Aut neget Christianus debere se totam vitam Christo, aut fateatur se quod debet non reddere, si tollit illam vitæ partem quam sibi soli applicat. *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno. VT qui viuunt, iam non sibi viuant*, ait Apostolus; Quod vt apertius videas, inquire apud temetipsum cur laboret ille seruus Christo, qui laborem illi suum non negat? Cur Christo seruit ex illa vitæ parte quæ laborando consumitur? Dicat aliquam causam, appellet aliquem Titulum quo se putet obligatum ad illam suæ seruitutis partem quam concedit. An quia Christus est Dominus? An quia Redemptor noster? An quia Iudex & Retributor futurus? Dic, dimidiate Christi serue, dic quod voles Nomen quod inferre tibi videatur aliquod seruitutis obsequium; nisi videatur totius vitæ inferre seruitutem, sanctum illud nomen blasphemabis, tantumque illi detrahes dignitatis & meriti, quantum de seruitio putabis detrahendum. Cum enim tale sit Nomen vt quantus quantus es, totum te Christo addicat: Tu qui partem tui tantùm inde concedis, & negas aliam; nonne negas sancto Nomini quod debetur? Nonne ius Christi proscindis? Nonne imperium contrahis? Nonne Dominium conculcas? Nonne id denique reipsa dicis quod solus ausit proferre impius, *Quis est omnipotens, vt ex illa parte seruiamus ei?* O intolerandam audaciam.

1. Cor. 6.
2. Cor. 5.
Iob. 22.

Addi posset quod alibi monstratum est, illam vitæ partem qua cessatur à labore, tantò magis deberi Christo quanto est carior, & quanto est euidentius periculum-ne cum sibi quis viuit & non Christo, solutius viuat & liberius peccet. O quanta tùm linguæ libertas! ô quanta tum peccandi procliuitas?

In 1. parte, die 4. Ianuarij.

III. PVNCTVM.

NON *seruit igitur Christo qui laborat quidem Christo, sibi vero requiescit*; Quia dum sibi requiescit, se ita subtrahit Christo sicut si sibi laboraret: cùm æque illi debeat quietem, ac laborem: cùm illi æque debeat illam vitæ partem qua quiescit, atque illam qua laborat: cum illi æque debeat illum vitæ actum quo loquitur, atque illum quo silet: cum illi denique se totum debeat, ex quo toto quantum deducit, tantum de seruitute deducit, tantoque verius dicendum de illo est quod Christo non seruit. *Huius-*

Rom. 16.

cemodi Christo Domino nostro non seruiunt, sed suo ventri, suæ libidini, suæ quam vocant recreationi & voluptati.

3. Reg. 18. Deut. 22. Leuit. 19. Eccli. 2. 2. Cor. 6. Matth. 6. Apoc. 3. Hoc est scilicet *claudicare in duas partes*; Hoc est *arare in boue simul & asino*: Hoc est *veste indui quæ ex duobus texta est*: Hoc est *agrum suum serere diuerso semine*: Hoc est *duplicem esse corde, & duabus viis incedere*: Hoc est *sociare lucem cum tenebris, & Christum cum Belial*: Hoc est *seruire velle duobus Dominis*: Hoc est *neque calidum neque frigidum esse, sed tepidum*. Quæ omnia in Scripturis reprobantur; contráque palam conceptis verbis edicitur: 2. Cor. 6. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros.*

Luc. 17. Times forte, ne nimis multa Deo præstes! Inconsulte! Postquam fecisses omnia, te nonnisi seruum inutilem profiteri deberes; qualem te vero dices cum aliqualem tantum partem reddideris? Vide in 1. parte, Die 4. Ian.

FERIA TERTIA.

DE QVINQVE HOMINVM MILLIBVS SATVRATIS, MVLTIPLICATIONE QVINQVE PANVM, QVAE FVIT FIGVRA SANCTISSIMI SACRAMENTI.

Accepit IESVS *Panes, & cùm gratias egisset, distribuit discumbentibus.* Ioan. 6.

VERITAS PRACTICA.

Quod præsertim spectat Christus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas.

RATIO EST, *Quia in accessu ad sacram Mensam, de quo*

hîc præcipue agitur, quod præsertim spectat Christus, est puritas cordis.

Atqui ad puritatem cordis magis refert quid à te auferas, quàm quid ad Christum afferas.

Ergo hoc ipsum est quod præsertim spectat Christus, non quid ad se afferas, sed quid à te auferas : Prauam scilicet cupiditatem qua Cor inficitur, & qua sublata purum manet cum Gratia, & aptius dispositum ad alias gratias recipiendas.

I. PVNCTVM.

DE hac panum multiplicatione, cæterisque miraculo coniunctis circumstantiis, iam semel atque iterum suprà tractatum est. Quod modo hîc proponitur considerandum referri debet ad vsum sanctissimi Sacramenti cuius figura quædam fuit hæc panum multiplicatio. Sic enim quotidie Diuinus ille Panis multiplicatur, vt licet innumera hominum millia eo reficiantur, semper tamen supersit quo refici possint : Et verò imprimis attendenda est illa hominum dispositio qui multiplicatis à Christo panibus saturati sunt. Vide vt omnes sua omnia reliquerunt, vnum vt Christum sequerentur. Contemplare attentius vt omnes prædicanti attendunt, & loquenti sic adhærent vt sui penitus suorumque obliti nihil aliud curent, nil aliud cogitent. Iam triduo ieiuni permanent, nec vllus de cibo loquitur, nullus de discessu verbum facit ; nec timent famem, nec laborem metuunt, nec mortem reformidant. Tantum Christo fruantur, tantùm loquentem audiant, vel silentem videant, & sibi satis esse profitentur. Non discedent nisi iussi vel dimissi, & morientur potius ad eius deuoluti pedes quàm ab illo dimitti petant. O præclarum exemplar procurandæ dispositionis ad sacram Mensam ! Sic affectu reliquisse nos omnia oporteret sicut illi effectu homines : sic reficeremur Communicantes, & tam Diuina mentis saturitate repleremur, vt non aliquid nos reliquisse sed mutasse in melius, tùm facile sentiremus.

In 2. parte, Dom. 4. Quadrag. In 3. parte, Dom. 6. post Pentec.

Hunc in finem proponitur Veritas modo expendenda, Quod

ex multis quæ videntur facienda paranti se ad sacrum Epulum, *Non tam positiuum aliquid Christus spectat quod ad se afferas, quàm negatiuum, ne afferas: & quod à te prius tollas quam accedas.*

Ratio iam sæpe potuit agitari, sed quoties agitur de præparando corde ad orationem vel Communionem, nihil aliud inquirendum aptius & conuenientius quam ipsius cordis puritas & munditia. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt*. Non tantum aliquando in gloria, sed iam in gratia quam percipient tam vberem & copiosam, vt verè Deum præsentem sentiant & quodammodo videant. Cum enim sit idem Dominus hic recipiendus à nobis, qui nos in cœlo recipiet, sicut vt ab eo recipiamur, maximè requiritur puritas & munditia, sic vt eum recipiamus, eadem suo modo Puritas quæritur, quia velut pro eodem à nobis duci debet, & à Christo nos recipi, & nos Christum recipere. *Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea*, dicendum cum Dauide quoties cum Christo nobis versandum est, siue in cœlo, siue in terra, semper & vbique est Christus, semper est Dominus, vbique sanctus & sanctitatis amantissimus, *Sancti eritis quia ego sanctus sum, dicit Dominus.*

Matth. 5. Ps. 17. Leuit. 11. 1. Pet. 1.

Adde, quòd cùm ex se satis sit propensus ad conferendas gratias, dùm nihil ex parte nostra obsit; hoc vnum maximè quærit nihil vt obsit, cumque aliud quod obstet vehementius nihil sit quàm impuritas cordis aut affectuum: Quid est quod illi iustius persoluamus? Nonne tam sæpe audis illum inclamantem, *Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, & venite*; Quasi diceret, nec aliter etiam venire audeatis. Nonne hoc tibi notum? Nonne hoc tibi videtur æquum? Nonne hoc timendum quod dixit Petro: *Si non lauero te, non habebis partem mecum?*

Is. 1. Ioan. 13.

II. PVNCTVM.

ATQVI *ad puritatem cordis magis refert quid à te auferas, quam quid ad ipsum afferas.*

Afferendum quidem est Cor mundum quod petit, sed Cor vt mundetur, non tantæ est positiuæ nostræ operæ quàm negatiuæ. Nihil quicquam nisi cum Gratia poteris, sed poteris cum ipsa facilius quæcumque dicuntur positiua, id est, actu ipso præstanda

vt

vt orare, confiteri, abstinere & similia, quàm non amare honorem, non timere contemptum, nulla re denique perperam affici; hæc sunt scilicet negatiua quæ præ aliis difficiliora sunt etiam cum pari gratia, & quæ minus proinde damus, in quibus tamen dandis tota consistit puritas, quia hæc sunt *quæ coinquinant hominem*, Hæc sunt quæ dicuntur à nobis auferenda, hæc sunt quæ magis refert auferre ad cordis puritatem, quia donec à corde auferantur, cor non erit purum; statim autem atque sublata fuerint, purificabitur. *Matth. 15.*

Aufer rubiginem de argento & egredietur vas purissimum, ait Sapiens, *Si quis se emundauerit ab istis, erit vas in honorem, sanctificatum, & vtile Domino ad omne opus bonum paratum*, inquit Apostolus, *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis*, ait ipse Dominus. Aufert ipse quidem solus ab inuitis Iudæis quæ in templo vendebantur, sed vult à te simul volente & lubente auferri quod in templo cordis tui profanum est & immundum. *Si abstuleris de medio tui catenam.* O præclarè dictum! sunt enim non modo concatenati cordis affectus, sed cor ita suis ligatur affectibus, vt catena cordis sit ipse cordis affectus, neque aliter Cor ligari desinat, quam desinat prauè affici. *Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes.* *Prou. 25.* *2. Tim. 2.* *Ioan. 2.* *Is. 58.* *Ibid.*

III. PVNCTVM.

Q*VOD spectat ergo præcipue Christus Dominus, non tam est quid ad se afferas, quam quid à te auferas*, Quia in tuis illis prauis affectibus auferendis puritas cordis quam maximè quærit, sita est; & Charitas tua major ostenditur cùm quod in te est difficilius, tibique carius, non negas petenti Christo. Sic *Incorruptio facit esse proximum Deo*, Et sic proximum esse Deo facit esse sanctum, esse beatum, esse Diuinum. *Sap. 6.*

Hinc aptè Sapiens: *Qui mundus est, rectum est opus eius*, Quasi diceret, rem totam perfecit, totum confecit negotium qui mundus esse cæpit. Vnde & Apostolus: *Has ergo habentes promissiones, carissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & Spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.* Arduum quidem opus; *sed opus est etiam grande*, præparare animum recipiendo Christo. *Neque enim homini præparatur habitatio sed Deo. Mundate domum* *Pr. 21.* *2. Cor. 7.* *1. Par. 29.* *2. Par. 29.*

Domini, auferte omnem immunditiam de sanctuario. Hoc videlicet cogitandum, nil minus agi quam de paranda domo Domini, quàm de ornando sanctuario, & instruendo propitiatorio vbi verissime sedeat Christus Dominus.

Quod autem à te petitur, licet arduum & difficile sentiatur, non est bonum aliquod quo te priues, sed malum est quo te priuari bonum est & beatum. Aut certe si te putas dare aliquid, vide cui des, nempe Deo cui nihil vmquam perit datum; vnde aptissime Sapiens: *Honora Dominum de tua substantia, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* (*Prou.* 3.) Hoc est videlicet honorare Dominum de nostra substantia, quando pro illius honore naturales cordis affectus expurgamus; Tum vero Dominus seipso nos ita reficit & saturat, vt quod iam dixi, non dedisse sed accepisse sentiamus. Hinc & alius Sapiens, *Bono animo gloriam redde Deo. Da Altissimo secundum datum eius, quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.* (*Ecclesi.* 25.) Nonne iam sat multis nos præuenit? Nonne sat multa in cœlo nobis reseruat? Et quasi nihil illa essent, quasi nihil fecisset, aut facturus esset: nunc in præsenti etiam multiplicanda spondet quæ ipsi vltrò dederimus: nec tamen excitamur ad id dandum quod postulat! Infida certè nimis humana corda.

Vide Initio huius 3. partis.

FERIA QVARTA.

DE SVBMERSIONE PETRI AMBVLANTIS SVPER AQVAS.

Videns ventum validum, timuit; & cum cœpisset mergi, clamauit dicens, Domine, saluum me fac. Matth. 14.

VERITAS PRACTICA.

Res aduersæ non possent quemquam dejicere, nisi se his priùs vellet subjicere.

RATIO EST, *Quia rebus aduersis dejici nihil proprie est aliud quàm à virtute tùm exercenda reuocari ad vitium.*

Sed nisi homo vellet se rebus aduersis subjicere, non eum possent à virtute ad vitium reuocare.

Ergo non possent quemquam dejicere, nisi se his prius vellet subjicere, & sinere se in vitium trahi. Quod nimis probrosum est & cauendum.

I. PVNCTVM.

PROPE desertum illud, vbi Christus Dominus requieuit cum Discipulis & pauit turbas, erat quoddam fretum seu sinus maris quà ducebatur Betsaidam & Capharnaum, quę erant ciuitates Galilææ, quóque venturus erat ipse Dominus. Illuc vero præmisit suos, *& iussit ascendere in nauiculam & præcedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare. Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus; erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis, venit ad eos ambulans super mare. Et videntes eum, turbati sunt dicentes, quia Phantasma est. Et præ timore clamauerunt, statimque IESVS locutus est eis, dicens, Habete fiduciam, Ego sum, nolite timere. Respondens autem Petrus dixit, Domine si tu es, iube me ad te venire super aquas. At ipse ait, Veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquam vt veniret ad IESVM. Videns vero ventum validum timuit, & cùm cœpisset mergi, clamauit dicens, Domine saluum me fac. Et continuò IESVS extendens manum, apprehendit eum, & ait illi, Modicæ fidei quare dubitasti?*

Hæc sanctus Euangelista, quæ omnia quidem singulari sunt consideratione dignissima, sed imprimis quod vel Petrus ambulet super aquas, vel submergatur. Si enim submergitur pondere

suo naturali, quomodo ante ambulabat? Aut si virtute Domini ambulabat, quomodo postea tam periculose submergitur? Ratio expressa est in Textu: *Videns*, inquit, *ventum validum, timuit* & diffidit: Vnde illi Dominus, *Modicæ fidei, quare dubitasti?*

En ergo causa submersionis Petri, non naturale pondus, non mare agitatum, non venti flantes; sed inordinatus timor & diffidentia. *Non ventus periculum*, inquit sanctus Chrysostomus, *sed modica fides fecit.*

Sic plane nobiscum agitur in Aduersis de quibus tantopere querimur, Non ipsæ res nos deprimunt, sed ipsi nos nostra culpa deprimimus & nos mergimus. Quæ putamus esse rerum vitia, nostra sunt, & merè nostra. *Neque enim res aduersæ quemquam dejicere possent, nisi se prius illis vellet subjicere.* Quæ Veritas modo expendenda cùm iam supra sæpius aliis expressa terminis declarata fuerit, nunc breuiter & facile sic persuadetur.

Rebus aduersis dejici nihil est aliud quam non esse constantem, non esse patientem, vel humilem vel obedientem, vel denique non eam exercere virtutem quæ tùm exercenda esset Christiano & Religioso: Sed potius degenerare in vitium oppositum, vel murmurando, vel superbiendo, vel impatientiæ verba, nimiæque tristitiæ signa dando: quod est valde notandum. Nam non est proprie dejici, opprimi vel paupertate, vel calumnia, vel quauis demùm miseria, cùm multi viri fortes sic oppressi fuerint, neque tamen dejecti. Non est etiam angi tantisper aut ita dolere & contristari vt qui patitur videatur dejectus: sic enim plures etiam Sancti suis in aduersis rebus, nonnihil doluerunt, *Et supra modum grauati sumus*, ait Apostolus, quantum ad sensum seu ad dolorem sensibilem, quo videbantur quidem dejecti, sed non ita verè & propriè, *Dejicimur*, inquit Idem, *sed non perimus*. Quod antè sic exposuerat dicens, *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur.* Quasi diceret, sic aduersis premimur & dolemus, vt tamen dolor non sit vitiosus, non simus propterea impatientes, indignabundi, & murmurantes: sed stamus in Domino; *Aestimati sumus sicut oues occisionis, sed in omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.*

2. Cor. 1. *2. Cor. 4.* *Rom. 8.*

Hoc est non dejici, nam hoc est non reuocari à virtute in vitium. Cum è contra *qui tentationes non susceperunt cum timore Do-*

Iudith 8. *1. Cor. 10.*

mini, & impatientiam suam, & improperium murmurationis suæ contra Dominum protulerunt, Hi vere dejecti sunt, & proinde *exterminati sunt ab exterminatore; & à serpentibus perierunt*, vt Scriptura sæpe commemorat.

Numquid tu ex istis es? Et numquid quorum sequeris culpam, timere debes pœnam?

II. PVNCTVM.

S*ED nisi homo vellet se rebus aduersis subjicere, non eum possent à virtute in vitium reuocare.*

Intelligendum primò quid sit, *se aduersis subjicere*: nam id bono sensu posset dici & fieri, quo scilicet Sapiens dicit, *Collum vestrum subjicite iugo.* Sed alius est sui subjiciendi modus & sensus quo nempe idem ait, *Ne subjicias te omni homini pro peccato*, id est, ne te ita summittas & permittas cuiquam homini, vt si te ad peccandum vellet attrahere, consentias potius quam resistas. Peruersa enim tùm esset summissio & subjectio. Sic itaque se aduersis subjicere, perinde est ac se ita illis dimittere & se totum sinere, nulla vt vi opposita renitaris & obsistas, sicque frangaris animo, & in illa delabaris vitia quæ vere dejectum & miserum hominem faciunt, vt supra dictum est.

Eccles. 51.

Ibid. 4.

Iam vero quod hîc proponitur, *nisi homo vellet sic se abjicere & summitti aduersis, non possent aduersa quæuis illum à virtute in vitium auocare*, satis aperte patet: Manet enim semper homo liber & satis potens cum Gratia, vt ne totus quidem Infernus possit eum cogere ad peccandum si homo nolit. *Fidelis enim Deus est*, ait Apostolus, *qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* Et rursum, *Ipse enim dixit, non te deseram, neque derelinquam, itaut confidenter dicamus: Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi homo. FREMIT mundus, premit corpus, insidiatur Diabolus, non cado*, inquit sanctus Bernardus, id est non pecco, non sum impatiens, *Fundatus enim sum supra firmam petram.* Quæ certe Petra satis capax & potens est vt sic sustentet & firmet quosuis homines si se illa firmari velint; vnde si cadant, si peccent, si murmurent, non aliunde est quàm quia nolunt ad Petram recurrere: nolunt dare manum sustentanti Christo, nolunt illi confidere, nolunt omnino pati, & cùm proptetea tamen miseriis suis non liberentur, malunt pati

1. Cor. 10.
Heb. 13.
Ios. 2.
Ps. 117.
Serm. 61. in Cant.

sine Christo quam cum Christo, malunt pati in peccato quam cum Virtute.

O miseros impatientes, bis miseros! miseros in miseriis, & miseriores in peccatis! Quam verè Sapiens in Prouerbiis, *Qui impatiens est, sustinebit damnum : & cùm rapuerit, aliud apponet.* Item-

Pr. 19.

que Ecclesiasticus : *Cor nequam grauabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum.* Nonne te illius peccatoris miseret! At nonne tu ille es peccator qui sic addis malum tuis malis?

Eccles. 3.

III. PVNCTVM.

RES aduersæ non possent igitur quemquam dejicere, nisi se his prius vellet ita subjicere, vt propterea virtutem desereret & in peccatum laberetur, Quod est proprie rebus aduersis dejici, sed quod est etiam extra rerum omnium creatarum potestatem, quæ si vnâ omnes iungerentur, & superæ & mediæ & inferæ, non possent hominem inuitum & nolentem inducere ad peccandum. Nemo enim inuitus peccat. *Nihil vobis nocebit,* inquit Dominus. Tum vero sanctus Petrus: *Et quis est qui vobis noceat si boni æmulatores fueritis? Sed & si quid patimini propter iustitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis, & non conturbemini. HABETE fiduciam : Ego sum, nolite timere.* Sic Christus dicebat Discipulis clamantibus, quod videntes hominem ambulantem supra mare, putabant esse Phantasma seu spectrum.

Luc. 10.

1. Pet. 3.

Matth. 14.

Sic plane Christus est in hoc turbulento casu qui te vexat. Quod tu vocas incommodum, Phantasma est & mera Imaginatio. Muta nomen & voca potius commodum quia Christus est, Christi est bonitas & prouidentia quæ te his ventis ad portum ducit. *Sustine Sustentationes Dei; conjungere Deo & sustine, vt crescat in nouissimo vita tua.*

Eccles. 2.

Contemplare attentius in Discipulis quam sæpe audiuisti Praxim virtutum quâ distinguntur quæ sunt nostræ potestatis, & quæ non sunt. Vide vt laborant remigando, hoc enim possunt: sed cùm flantem ventum non possint retardare, non hoc tentant, non id laborant. Sic tu semper in omni casu vide quid possis, & in Domino effice. Quod minimè verò possis, acquiesce sic volenti Deo. Si quid autem videris perdere. *Crede Deo & recuperabit te.* Vide in 1. parte, Dominica 4. post Epiphaniam.

Ibid.

FERIA QVINTA.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO VT EST PANIS VITAE.

Ego sum Panis vitæ. Ioan. 6.

VERITAS PRACTICA.

Quàm pretiosus est Panis vitæ, tanto in pretio esse deberet vita, cuius est Panis.

Vel sic:

Quàm parum pretiosus tibi sit Panis vitæ, apparet ex paruo pretio in quo illam habes vitam.

RATIO EST, *Quia finis & media sic inter se conueniunt, vt ex vnius æstimato pretio, colligatur & aliud.*

Sed Panis vitæ & vita spiritualis quam in paruo habes pretio, habent se per modum finis & medij.

Ergo quàm parùm pretiosus tibi sit Panis vitæ apparet ex paruo pretio in quo illam habes vitam. Quod quia nefas est dictu, disce tanti esse faciendam illam vitam, quanti ipsum Panem vitæ.

I. PVNCTVM.

CVM Dominus venisset Capharnaum, eò etiam conuenerunt Iudæi cùm ex illis ipsis multi qui in Deserto pasti erant, tum ex aliis plurimi qui hoc miraculo fuerant excitati, atque eius videndi & alloquendi miro desiderio

tenebantur, qui sic suos aleret & foueret. Post aliquos ergo sermones vltro citróque habitos, eò tandem Dominus orationem deuoluit vt occasione panum quos pridie multiplicauerat in eorum conspectu, de Pane Sacramentali seu de Sacramento Corporis & Sanguinis sui sub specie Panis & vini relinquendo, fuse disseruerit prout habetur capite sexto sancti Ioannis. Nos inde tria duntaxat in tres sequentes dies deducemus, vnde ex frequenti huius sanctissimi Sacramenti vsu discamus esse Spirituales, Cœlestes & quos vocant Diuinos homines.

Ac primo quidem hodie spirituales in hæc Christi Domini Verba: *Ego sum Panis vitæ*, Id est, vitæ spiritualis qua disponimur ad beatam & æternam. Et quia in hoc maxime deficimus, quòd vitam illam in Praxi non satis æstimemus, in id præcipue nobis incumbendum est, vt intelligamus quanti sit à nobis facienda. Non possumus autem certiùs intelligere quam ex comparatione ipsius Panis & vitæ, quæ comparatio talis est vt quam pretiosus est Panis vitæ, tanto in pretio esse deberet vita cuius est Panis: seu quod idem est, Quàm parum pretiosus tibi sit Panis vitæ, apparet ex paruo pretio in quo illam habes vitam.

Sic proposita Veritas si attente consideretur erit forte efficacior, cùm in id consentire nimis refugiat animus vt parùm æstimemus Panem illum qui Christus Ipse est. Etverò manifesta est ratio quæ id conuincit: Quia videlicet tanta est colligatio finis & rei cuiuslibet quæ propter illum finem facienda proponitur, vt quantum finis æstimatur, tantùm res illa æstimetur cuius æstimatio tota deriuatur à fine. Vide quæ supra dicta sunt de mediis ad finem: nam idem concludunt de fine ad media.

Proponatur duobus Viris idem labor ad honorem consequendum, quis eorum putas laborabit impensius? Nonne is certe qui honorem magis æstimabit? Cur pro pecuniis tantus labor assumitur: pro virtute nullus? Quia plus pecuniæ æstimantur quàm
Eccl. 10. Virtus. *Pecuniæ obediunt omnia*, inquit Sapiens. Cur Israelitæ noluerunt laborem illum assumere qui erat assumendus pro terra
Ps. 105. Promissionis obtinenda? *Quia*, inquit Psaltes, *pro nihilo habuerunt terram desiderabilem*. Terra erat illis velut finis laboris, & quia finis ille parum ducebatur ab illis, sic & labor neglectus est, quia si finis non æstimatur, neque res ad finem ducens, vllo erit in
Luc. 16. pretio. *Sic filij huius sæculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua,*

sua, quia filij sæculi magis laborant pro sæculo, quàm filij lucis pro cœlo. Cur porro ita, nisi quia sæculum magis in Praxi à suis filiis, quam cœlum à suis æstimatur.

O pudor humani generis! *Pudor est certe*, inquit sanctus Chrysostomus, *sic excitari ad virtutem sicut ad pecuniam; quemadmodum Sapiens nos ita excitat dicens, si quæsieris eam quasi pecuniam: sed quandoquidem eò deuenimus, si saltem vt pecuniam sic sapientiam & virtutem quæreremus! At proh dolor, longe minus hanc quærimus!* Prou. 2.

II. PVNCTVM.

SED *Panis vitæ, & vita hæc spiritualis quam in paruo habes pretio, habent se per modum finis & medij.*

Vita spiritualis est quidam veluti finis Panis vitæ, quia panis hic vitæ idcirco præcipuè institutus est vt vitam spiritualem agamus. *Hæc vitæ nostræ causa est*, inquit sanctus Hilarius, *quod in nobis manentem per carnem, Christum habemus.* Sic Tridentinum iam supra auditum, vbi de ratione seu fine eius institutionis agitur: *Saluator noster sumi voluit Sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit, qui manducat me & ipse viuet propter me.* Quid clarius? Quid expressius? Nam sicut vita naturalis est finis illius panis quem propterea manducamus, sic vita Spiritualis est finis illius quem idcirco comedimus. Non enim viuimus vt comedamus, sed comedimus vt viuamus. Vnde & vna eademque petitione docemur eundem Panem petere: *Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.* Quasi diceretur: da nobis vtrumque panem pro vtraque vita, naturali scilicet & supernaturali sustentanda. Admirare, obstupesce; talem Panem ministratum, pro tali vita, pro tali fine! Sess. 13. c. 2. Matth. 6.

Quàm paruo autem in pretio vitam hanc habeas, nisi agnoscas, tu teipsum planè ignoras, nam cùm hæc vita spiritualis tota sit posita in mortificatione interna qua sensitiuus Appetitus subjicitur Rationi & Ratio Deo, sicut iam toties visum est: an nescis quàm parum huic mortificationi studeas, quàm raro tibi contradicas ex vera virtute, quàm crebro & frequenter tibi tuis in rebus satisfactum velis? *Cùm sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis?* Hæc ex multis nota certissima. 1. Cor. 3.

III. PVNCTVM.

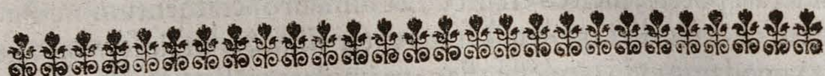
QVAM parùm igitur tibi sit pretiosus Panis vitæ, apparet ex paruo pretio in quo practicè vitam illam habes, cuius est panis & cuius est quoddam veluti medium, quo talis vita nutriatur, crescat & roboretur. Sic enim dum finem parui ducis, profectò necesse est, vt quod est medium institutum ad illum finem, parui facias. Nam licet alij sint fines huius Sacramenti & sacrificij, cùm tamen certum sit etiam, vnum hunc ex primariis & præcipuis esse, vt vitam illam alat spiritualem, quis non videat contemptum huius vitæ spiritualis redundare in sacrum Panem ex illa saltem parte & consideratione qua est medium ad illum finem?

Iam verò parumne tibi videtur Christum ex parte contemnere, nisi ex toto contemnas? *Quare calce abjecistis victimam meam?* (1. Reg. 2.) Id est, ex aliqua parte: Quod certe nimis inuisum est & impium; vnde & alibi grauissime conquerens prouocat cœlum & terram ad hanc impietatem proclamandam.

(Is. 1.) *Audite cœli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus loquutus est: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Licet nutrimentum illud esset esca communis, ad vitam naturalem sustentandam, tamen impium & sceleratum esset filios, talem alumnum spernere, talem Patrem contemnere; quanto magis nefarium si eum spernas qui te suo Ipse Corpore pascit & nutrit! quanto id stupendum magis cœlo & terræ! Vrge te in hac cogitatione vehementiùs, nec à meditando surgas nisi serio statueris te non modo in speculatione vt dicitur, sed in Praxi & reipsa tanti facturum spirituali modo viuere, quanti illud facis quod Christus instituit vt illo spirituali modo viuas, alioquin *Iudicium tuum manducabis, non dijudicans corpus Domini,* (1. Cor. 11.) non dijudicans quo fine sit institutum Sacramentum.

Vide in 2. parte, Feria 6. Hebdom. 4. post Pascha, vbi hæc exhibetur Veritas:

Quàm gloriosum est Sacramento, multa in nos posse, si velimus: tam ignominiosum est, pauca posse quòd nolimus.

FERIA SEXTA.

DE SACRATISSIMO SACRAMENTO VT EST PANIS DE COELO.

Pater meus dat vobis Panem de cœlo verum.

Hic est Panis de cœlo descendens, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur. Ego sum Panis viuus qui de cœlo descendi.

Hic est Panis qui de cœlo descendit. Ioan. 6.

VERITAS PRACTICA.

Qui cœlesti pane sic viuunt vt cœlestes fiant, ita in suis viuunt corporibus, sicut Cœlites in assumptis.

RATIO EST, *Quia Cœlites sic viuunt in assumptis corporibus, vt nullo corporis deprauentur motu.*

Sed qui cœlesti pane sic viuunt vt cœlestes fiant, sic nullo sui corporis deprauantur motu.

Ergo sic in suis viuunt corporibus sicut Cœlites in assumptis. Quæ certe est excellentissima sacræ Communionis Gratia, quam vtrum fructuose participes, patet ex hac nota, si sinas corpus tuum suis deprauari motibus.

I. PVNCTVM.

AD declarationem Verborum Domini quibus se dicit, *Panem de cœlo verum*, sufficeret illa ratio quam subjicit, *Quia de cœlo descendit*, Et qui de Ipso manducauerit non ita moriatur quin per mortem in cœlo viuat. Sed præterea fructuosè con-

siderari potest, idcirco etiam sanctissimum Sacramentum sic Panem de cœlo dici, quod qui frequenter illud & religiose vsurpant ita quodammodo Cœlestes fiant vt impleatur illud Apostoli: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo cælestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis.*

1. Cor. 15.

Sed quâ notâ, quò indicio hi agnoscentur qui sic fient cœlestes? Nempe illo quod proposita Veritate continetur, vt sicut Cœlites in assumptis viuunt corporibus, Ita illi in suis, quantum humana pati potest conditio. Nihil enim aptius exprimit singularem illam gratiam quæ ex frequenti & religioso Sacramenti refertur vsu, quàm quod dicitur de Angelis vel de aliis in cœlo residentibus quando hîc apparent hominibus. Contemplare tantisper Raphaelem Archangelum aut alium quemuis ex illis Beatis Spiritibus, cum hominibus conuersantem. Assumpsit sibi corpus aëreum, id est, ex aëre conflatum & compactum in quo sic angelicè viuit vt nullo corporis deprauetur motu, quia reuera tale corpus non deprauatur sicut mortale nostrum corpus. Dico mortale, quia quando erit immortale & beatum post resurrectionem, tum erit etiam Spiritale, incorruptum, gloriosum: sicque iam tale est Christi Domini Corpus, ac Beatissimæ Virginis Matris, eorumque omnium qui forte resurrexerint in æternam vitam: qui omnes quantumcumque hîc nobiscum agerent, sic in suo viuerent corpore sicut in cœlo viuunt, id est incorruptè, immaculatè, sanctè ac beatè, quia semper beati essent, licet in cœlo non essent; & statui beatorum repugnat posse corrumpi aut deprauari. *Caro & sanguis*, inquit Apostolus, *regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit.*

1. Cor. 15.

O fœlicem illum statum! ô beatam incorruptelam! ô incorruptam beatitudinem!

II. PVNCTVM.

SED qui cælesti Pane sic viuunt vt cælestes fiant, sic nullo sui corporis deprauantur motu.

Moueri quidem possunt aliquo deprauato motu, sed ita leuiter aut ita repugnante ratione cum gratia, vt ipsi vix deprauentur: Sicut vnus pro omnibus profitetur Apostolus, qui licet adhuc

Rom. 7.

videret aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in lege peccati, Vnde exclamaret, *Infœlix homo quis me liberabit de corpore mortis huius*, continuò tamen addit, *Gratia Dei per IESVM Christum Dominum nostrum.* Vnde & concludit: *Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. Nihil ergo nunc damnationis est ijs qui sunt in Christo IESV, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim Spiritus vitæ in Christo IESV liberauit me à lege peccati & mortis*; Id est, ab illo peccati fomite qui per consensum nostrum nos occidit, sed qui nihil nocet sine consensu nostro: Ne autem consentiamus facit illa Christi gratia, quæ tam certo tam copiose & abundanter in frequentato piè Sacramento solet hauriri, vt sola eius quod receptum est cogitatio, teste sancto Chrysostomo, *Nobis omnium irrationabilium motuum possit esse correctio.* *Hom. 61.*

Multa sanctorum Patrum in hanc dicta sententiam vide superius; & adde quod hîc maxime proprium est, sic perfectè adimpleri quod ait Apostolus, *si complantati facti sumus similitudini mortis eius: simul & resurrectionis erimus.* Nam negando consensum prauis motibus, complantamur similitudini mortis Christi, id est sumus ei in morte similes; nempe sicut Ille in cruce est mortuus, ita & nos nobis morimur, crucifigentes veterem hominem: Tùm vero etiam similes sumus eius resurrectionis, quatenus in corpore nostro mortali viuimus sicut in Immortali, sicut in Incorrupto, & Glorioso. Quodque alibi rursum repetit: *Semper nos qui viuimus, in mortem tradimur propter IESVM: vt & vita IESV manifestetur in carne nostra mortali, Ergo mors in nobis operatur*; Nempe operatur vitam illam resurgentis IESV, vitam incorruptam, vitam nullo corporis deprauatam motu. Nam cùm sic per Christi gratiam affecti simus vt inordinato nulli motui consensum velimus dare, status est quidam mortis qui operatur beatum illum statum Resurrectionis quo velut immortales & incorrupti dici possumus, vt in secunda parte demonstratur.

In 1. & 2. Hebdomadæ huius 3. partis. *Rom. 6.* *2. Cor. 4.* *In Feriis Paschalibus.*

O mihi sic liceat mori, vt mihi sic liceat viuere!

III. PVNCTVM.

SICVT *ergo Cœlites in assumptis viuunt corporibus, ita & qui cœlesti pane sic viuunt vt cœlestes fiant, sic in suis licet corruptis &*

deprauatis corporibus incorrupti tamen & vix vllo deprauati viuunt motu, quia per communicationem Christi Corporis quod frequenter & studiose suscipiunt, hanc recipiunt gratiam vt quod ait sanctus Augustinus cum Apostolo, *Mortificent membra sua quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, & alia, quando eis mente non consentiunt, neque exhibent eis arma, corporis membra. Et quod est vigilantia majore Continentiæ curandum, ipsa etiam eorum cogitatio, si eorum quadam suggestione, & quasi susurratione tangatur, tamen ab eis ne oblectetur, auertitur.*

l. de Contin.

Vide quàm longe absis à tali statu! Vide quid inde te auocet, qua cura te præpares ad Sacram mensam, qua vigilantia tuis animi & corporis motibus reprimendis incumbas! *Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis.*

2. Ioan.

SABBATO.

DE DIVINISSIMO SACRAMENTO IN VETERI MANNA FIGVRATO.

Hic est Panis qui de cœlo descendit; Non sicut manducauerunt Patres vestri manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc Panem, viuet in æternum. Ioan. 6.

VERITAS PRACTICA.

Qui oblatam expellit Sacramenti gratiam, qua Diuinus esse possit, non minus forte peccat quam qui olim manna repulerunt.

RATIO EST, *Quia in hoc præcipue peccarunt Israelitæ nauseantes manna, quod vilissimos Aegypti cibos illi pretioso cœlesti cibo quem offerebat Deus, anteferrent.*

Sed qui oblatam expellit Sacramenti gratiam, qua Diuinus esse possit, mauult esse animalis quam Diuinus; & sic vilissimum animi statum præfert dignissimo quem offert Christus.

Ergo non minus peccat quam qui olim manna repulerunt. Quod certe non est mediocriter formidandum.

I. PVNCTVM.

ANTIQVVM manna quod Israelitis quotidie de cœlo descendebat, sic erat figura Diuinissimi Sacramenti, vt quæ Diuinitatis in Christo sunt, magis repręsentaret quam humanitatis. Quòd enim manna *omne delectamentum in se haberet, & omnis saporis suauitatem*, vt ait Sapiens: Vel quòd bonis tantum saperet, non autem malis; quòd nulla compararetur arte: quod qui plus de illo colligerent quàm ordinata esset mensura, non plus reportarent; Ac denique si quæ essent alia huius cibi miracula, Diuinas proprietates ita exhibebant, vt cum etiam Eucharisticum Sacramentum figurarent, Diuinam non modo Christi naturam exprimerent sed & Diuinam eius virtutem qua Diuinos eos faceret suique similes, qui se frequentarent religiosius, sibique se totos vnirent arctius. *Sap. 16.*

Non satis illi fuit Diuinitatis suæ participes nos facere, in illa quam assumpsit humanitate, nisi etiam vnumquemque particulatim Diuinum hominem faceret, si Diuinus esse malit quam animalis, aut nisi malit animalis esse quam Diuinus. Hoc enim vnum obstat ad hanc particularem Diuinitatis participationem & consortium ineundum. Quod obstaculum quam sit indignum, quam iniuriosum Deo, & nobis perniciosum, non poterat melius exprimi quàm Veritate proposita, qua denuntiatur, *Non minus peccare eum qui Diuinam illam Sacramenti gratiam qua Diuini efficimur, à se excludit, quàm qui vetus illud manna olim repudiarunt.*

Vna est enim eademque prorsus vtriusque peccati ac iniuriæ Ratio quæ primo in Israelitis patuit quod vilissimos Ægypti cibos cibo illi tàm pretioso & cœlesti, quale erat Diuinum illud manna quod illis quotidie ministrabatur, anteferrent. *Recordamur,* *Num. 11.* inquiebant, *Piscium quos comedebamus in Aegypto gratis: In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique & cepe & allia. Anima*

nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man. In quo quidem peccato triplex videtur inesse malitia, nam primo volunt aliter regi quàm velit Deus. Deinde cùm Panis ille tam suauis esset & deseruiens vniuscuiusque voluntati & gustui, prorsus immerito conqueruntur de tali cibo. Denique comparant illi & anteponunt cibos tam viles & abjectos, vt vel ipsorum nomina pudorem injiciant ac horrorem: Vnde grauiter succensus Deus dedit illis quidem escas quibus concupiscentiæ tantisper satisfacerent: *Sed adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiuscemodi cibus, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis: vocatusque est ille locus, sepulchra concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desiderauerat.* (Ibid.)

Horrendum quippe est incidere in manus Dei viuentis; Et valde procliue est in illas incidere, si quod benignæ manus illæ offerunt ad nostram salutem & perfectionem, maligna mente repellimus. (Hebr. 10.)

II. PVNCTVM.

SED qui oblatam expellit Sacramenti gratiam qua Diuinus esse possit, mauult esse animalis quam Diuinus, & sic vilissimum animi corporisque statum præfert dignissimo quem offert Christus.

Sigillatim cuncta sunt enucleanda. Primo dicitur oblatam esse Sacramenti Gratiam quâ per frequentem & religiosum Sacramenti vsum Diuini quidam homines reddimur. Nam qui vita Dei constanter viuit, Diuinus homo non minus dici potest quàm Virgines dicuntur Angelici, quod Angelica viuant vita; aut quàm fraudulenti & mendaces dicuntur Diabolici, quod sic Diabolum imitentur. Quid est autem aliud viuere vita Dei quàm operari in omnibus, vbique & semper, sicut Deus operatur, aut quod ipse operatur? Sic enim sanctus Thomas ponit Dei vitam in eius operatione per quam & demonstrat in eo esse vitam. (1. p. q. 18.) Quid vero prætendit aliud Christus Dominus sese nobis communicans in Diuinissimo Sacramento, quàm se ita nobiscum commiscere & vnire, vt ex nobis duobus fiat vnum quodammodo Principium earum omnium operationum quæ vel in intellectu, vel in voluntate, vel in cæteris animi corporisque facultatibus exerceri possunt ad æternam vitam, possimusque vere cum Apostolo affirmare, *Viuo autem iam non ego, viuit vero in me Christus?* (Gal. 2.)

Et

Et rursum, *An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus?* 2. Cor. 13.
Nonne sic Apostolum diceres Diuinum hominem? Cur porro, nisi quia Deus in illo viueret & operaretur? Vnde idem dici necesse est de quouis homine qui sua quæque in Deo vel in quo Deus operetur: Vnde Sapiens, *obaudite me Diuini fructus.* Ecclesi. 39.

Secundo, Diuinam illam quæ offertur expellit gratiam, qui ad eam vel recipiendam vel in vsum adducendam non attendit; Qui sibi scilicet non inuigilat vt ex ea potius operetur quam ex appetitu naturali, vel humano respectu: *Qui ea potius quæ carnis sunt* Rom. 8. *sapit, quam quæ sunt Spiritus*: Vnde

Tertio patet, quod qui Diuinus esse poterat si tali gratiæ constans cooperatus esset, euadit in aliud quoddam extremum vt sit animalis, id est, animali vita viuat; Non modò non ex Gratia Diuinoque ductu, sed ne quidem ex rectæ Rationis motu; at solum ex appetitu quæ pars illa est inferior quæ nobis vna est cum cæteris animantibus, ac propterea dicitur animalis, & animales illi qui ex ea potius quam ratione viuunt, *ANIMALES, Spiritum* Iudæ. *non habentes. ANIMALIS homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* 1. Cor. 2.

Quarto denique, quod est præcipuum Propositionis caput, cùm quis ex naturæ viuens impetu sic mauult animalis esse quàm Diuinus, manifeste vilissimum viuendi statum præfert dignissimo quem offerebat Christus. Præfert enim animalem statum Diuino; præfert naturam corruptam, Diuinæ Gratiæ; præfert terram cœlo, tempus æternitati: vno denique verbo, præfert appetitum Deo.

Obstupescite cœli super hoc! Ier. 2.

III. PVNCTVM.

QVI *oblatam igitur expellunt Sacramenti gratiam, non minus forte peccant quam qui olim manna repulerunt*; Quia cùm possent si vellent per illam gratiam esse Diuini homines, malunt esse animales; cùm possent Diuinam vitam viuere, malunt viuere belluinam: cùm possent suis in omnibus animi corporisque motibus Cooperatores Diuinitatis existere, malunt deserto Deo sequi appetitum: quod certe non est minus iniquum quam neglecto manna, concupiscere viliores aliquos cibos. *Qui nutriebantur in* Thren. 4. *croceis, amplexati sunt stercora.* Esto non murmurent, non se nauseare dicant super Diuino cibo, sicut Israelitæ fastidiosi de suo

manna locuti sunt; Esto in hac parte sint Iudæis modestiores, quia tamen longe major est inter Diuinam & animalem vitam distantia, quam inter manna deserti & Ægypti allia: sic fieri potest coram Deo, vt quod ex vna parte decedit iniquitatis, accedat & superetur ex alia.

Quod eò magis verum est, quòd hîc non fiat comparatio vnius actus siue peccati cuiusquam, cum peccato Iudæorum. De interno & habituali quem vocant statu quæstio est, & quo sensu affir-
Apoc. 3. mat Dominus se malle frigidum quam tepidum, hoc ipso dicendum est pejori sæpe in statu esse animales, licet minus peccare videantur, quàm qui facinora quædam perpetrant grauiora. Hi enim facilius resipiscunt & ad meliorem mentem redeunt quam
4. Coll. c. 19. illi tepidi & animales. Quod præclare Cassianus: *Frequenter*, inquit, *vidimus de frigidis atque carnalibus, Id est, de sæcularibus ac Paganis ad spiritualem peruenisse feruorem: de tepidis atque animalibus omnino non vidimus.*

O deplorandum eorum statum qui tantò magis pereunt quo se minùs perire vident! Videsne teipsum in hoc periculo? Certe oportet te esse vel frigidum, vel calidum, vel tepidum. At te frigidum & de pessimis vnum esse, quales sunt Pagani & scelerati quique, non profiteberis. An vero te calidum, te feruentem & inter sanctiores te recensere audebis? Quid restat ergo quàm quod sis tepidus & animalis, sicque periculose viuas, nisi quantocyus
Ecclesi. 21. ad meliora suspires? *Qui timet Deum, conuertetur ad cor suum.*

Nisi Christo resisteres, sic te Christus in se, sicut panem consecratum, conuerteret.

Vide in hac 3. parte, Sabbato Hebdom. 1.

DOMINICA DECIMA QVARTA.

Nemo potest duobus Dominis seruire, &c. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Vel Domino Deo, vel libidini renuntiandum.

RATIO EST, *Quia sic verum est neminem posse duobus diuersis & dissidentibus seruire Dominis, vt si horum vni seruire velimus, renuntiandum sic alteri.*

Sed Dominus Deus & libido sunt illi duo diuersi & dissidentes Domini, quorum vni seruire velimus.

Vel igitur Domino Deo vel libidini renuntiandum est. At renuntiare Deo quis nisi perfidus velit? Ergo renuntiandum libidini, quod sane motiuum est efficax.

I. PVNCTVM.

QVOD in more frequentique vsu positum cernimus apud eos qui persuadendum aliquid suscipiunt, vt sibi repugnantes cogant ad concedenda quædam absurda quæ tamen nolint concedere: hoc familiare Christo fuit, & hoc insigniter patet in hodierno Euangelio. Propositum Christo erat persuadere nobis vni Deo ac Domino seruiendum esse: Difficilis sane

persuasio terrenis mentibus quæ Deo quidem seruire non detrectent, nisi planè sint infideles; at illi vni seruire, & non libidini simul ac cupiditati, tam difficile semper est visum quam facile est & procliue suis seruire cupiditatibus.

Quid ergo fiat illis peruersis mentibus? Numquamne Veritati cedent? Numquamne oppositam deponent falsitatem? Numquamne soli suo seruire Domino persuaderi se sinent? Sinent certe, cum Diuina Gratia, si audiant in quod se alioquin absurdum & periculum conjiciant. Nam nisi suò soli Domino seruiant, seu quod idem est, si libidini simul ac Domino seruire pergunt, non Domino, non vlla ex parte Domino, sed soli seruiunt libidini. *Nemo enim potest duobus seruire Dominis*, quales sunt Dominus & libido. *Aut vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet.* Alterutri necessario renuntiandum. At quis non videt quàm sit delirum & absonum, quam sit periculosum, & extremum renuntiare Domino vt soli seruiatur libidini? Quis non sentit nisi plane infidelis quàm sit æquius renuntiare libidini, vt soli seruiatur Deo! Hic finis & scopus est quò Christi sermo tendit? Hoc vnum premit & vrget, vt hoc considerato absurdo facilius acquiescamus in id quod docet, *Vni Domino Deo seruiendum.*

Quamobrem ex omnibus considerandis illud vel maxime quod proponitur & qua exprimitur forma perpendi debet, *Vel Domino Deo, vel libidini renuntiandum.* Nam si semel hoc persuasum fuerit, planè intentum habebitur. Quàm facilè autem persuaderi possit, sic ipse nobis Dominus palàm demonstrat. *Nemo*, inquit, *potest duobus Dominis seruire*, Hoc fundamentum est totius disceptationis, hic rei fundus & cardo. Sic porro hæc sententia debet intelligi vt duo illi quibus seruiri non potest Domini, sint inter se oppositi & dissidentes: sic enim propterea Christus addit, *aut vnum odio habebit & alterum diliget*, quo quidem dicto non tantum declarat se agere de diuersis & repugnantibus Dominis, sed manifeste probat quod dixit non illis posse duobus seruire Dominis, quia scilicet cum sint oppositi, oppositos etiam in seruo procreabunt odij vel amoris affectus: non potest autem seruus, si de *naturæ* motu loquamur, sic seruire odioso sicut amato. Sicut enim amatum sustinebit, ita & odiosum contemnet.

Deinde verò, licet seruus quantùm in se quidem est vtrique Domino seruire posset; non posset tamen, quantum in ipsis est Do-

minis: Nam vt dictum est, cum sibi aduersentur illi Domini, quod vni ex ipsis à seruo gratum erit, erit ingratum alteri. Quidquid Dauidi bene feceris, hoc sibi Saul malum interpretabitur. Vide huius rei luculentum exemplum, capite vigesimo secundo libri primi Regum.

Quod & illustrari posset ex his quæ à sanctis Patribus atque ipso in primis sancto Thoma dicuntur, nec non vnicuique sunt nota 1. p q. 81. de diuersis nostris affectibus inordinatis. Nam vnde rixa & lites a. 2. in nobis? *Nonne ex concupiscentiis quæ militant in membris nostris,* Iac. 4. quæ cum sint plerumque oppositæ, quando vni seruire volumus, aliam offendimus: quando concupiscibili satisfacimus, sæpe irascibilis commouetur: sicque in nobis de nobis rixa fit & contentio; quia quot sunt affectus oppositi tot sunt diuersi Domini, quibus placere vellet inordinatus animus; cum id autem non possit idcirco angitur & vexatur. Cur id vero non possit quid est aliud quàm quod nemo possit duobus seruire Dominis, quorum vt vni seruiat, necesse omnino est vt alteri renuntiet; *Dum alterna intentione se impetunt quasi aduersante se vnda collidunt,* inquit sanctus 17. Mor. 18. Gregorius iuxta illud Isaiæ, *quasi mare feruens quod quiescere non potest, & redundant fluctus in conculcationem & luctum.* Is. 57.

II. PVNCTVM.

SED Dominus Deus & libido sunt illi duo dissidentes Domini, de quibus hîc singulariter agitur.

Possent alij oppositi Deo, designari: posset Dæmon & Mundus, Id est, quot quot homines vita & moribus Deo aduersantur, siue id quod in mundo & inter homines, malo vtentium vsu & fine, Deo contradicit: sed vna voce *libidinis* hæc omnia continentur, quia neque Dæmon, neque Mundus ita Deo se opponit sicut ipsa libido hominis quæ vna vel maxime Deum impetit, atque illi contrà obnititur. Libido autem, triplex est illa concupiscentia quâ circa vitæ commoda, voluptates & honores inordinate impellimur, quarum illa quæ oculorum concupiscentia siue habendi amor dicitur, hîc potissimum à Domino sugillatur; hoc est mammona quod diuitias significat & diuitiarum appetitum; simul verò & aliæ connectuntur concupiscentiæ quia par omnium & eadem plane est ratio.

Tribus porro præsertim modis hæc libido Deum sibi facit aduersarium. Primò in suis primis & ingenitis motibus qui vt plurimum legi Diuinæ contradicunt: hæc est enim lex in membris posita quam videbat Apostolus repugnantem legi mentis suæ, & se captiuantem in lege peccati. *Rom. 7.*

Deinde est quando resurgendũ à peccato, quanti Deum inter & hanc libidinem oppositi motus? Quàm diuersis vtrimque stimulis mens agitata peccatoris! *Numquid qui cadit non resurget? Et qui auersus est non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Ierusalem auersione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Omnes conuersi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens ad prælium,* Id est, reuocantur à sua quique concupiscentia, ne ipsos sui pœniteat. *Ier. 8.*

Tertio denique, si quid Deo consulente vel imperante ferendum est aut agendum quod displiceat; aut nihil ages si libidinem audis, aut nisi repugnanter, & inuitè, mallesque Deum tibi subdere quam te Deo. *Quis est omnipotens vt seruiamus ei.* Quasi nescires eum esse omnipotentem & omni excellentem virtute; aut quasi nolles talem eum esse, ne tantæ cogaris virtuti cedere. *Qui dicebant Deo, recede à nobis: & quasi nihil posset facere omnipotens, æstimabant eum.* Sic plane omnes praue affecti; quidquid Deus bonorum polliceatur, aut quidquid pœnarum comminetur, tam parum illi cedunt, tam parum illum æstimant, quam si nihil eorum quæ dixit, posset facere. Nonne hoc est cum Deo dissidere? Nonne hoc est illi aduersari? Imperet Deus Dæmoni, quidquid volet, imperet cœlo, soli, lunæ, cæterisque creaturis, mari, terræ & inferis, nulla vna erit quæ non Diuina imperia statim adimpleat. Imperet vero libidini, seu humano animo, *Non concupisces; post concupiscentias tuas non eas:* Eritne vel vnus homo, vel certe quam rarus erit qui post aurum non abeat nec speret in pecunia & thesauris, quis est hic, & laudabimus eum? Adeo id manifestè constat, quàm hic vnus & solus sit Dominus, qui Domino Deo contradicat & aduersetur! *Iob. 21.* *Ibid. 22.* *Exodi 20.* *Ecclesi. 18.* *Ecclesi. 31.*

Quo iure autem hic appetitus dicatur Dominus, nullum est plane legitimum; imo est naturale ac positiuum, vt seruiat ac subjiciatur Rationi & Gratiæ, *sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius,* ait ipse homini Dominus *Iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus Rex noster.* Sed cùm sit homo liber & sui iu- *Gen 4.* *Is. 33.*

ris, ius illud ſic peruertit vt qua lege libido ſeruire debuerat, eadem videatur imperare; & illa eſt ancilla de qua Sapiens, *quæ facta eſt hæres Dominæ ſuæ*, quæ dominatum in rationem ita exercet, vt Diuinitatem ipſam æmuletur, & quod in idolis Dæmon tentat, hoc in mente Appetitus obtineat, vt tamquam Deus colatur, & ſit illud *idolum zeli ad prouocandam æmulationem*, de quo apud Prophetam; Et fuſè declaratum eſt in hac 3. parte, Dominica prima. Vide accuratè, & ingemiſce vehementius ad tantæ peruerſitatis aſpectum.

Prou. 30.

Ez. 8.

III. PVNCTVM.

VEL *igitur Domino Deo, vel libidiui renuntiandum.* Nam cùm ex vna parte nemo duobus Dominis ſeruire poſſit; ex alia vero, nobis omnino neceſſe ſit vel ſeruire Deo vel libidini: profecto hinc liquide ſequitur quod eo ipſo quo vni ſeruire velis, renunties alteri neceſſe eſt. *Si in toto corde veſtro reuertimini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio veſtri, & præparate corda veſtra Domino, & ſeruite ei ſoli.* Nonne id concedis de vero Dei ac idolorum cultu? Nonne fateris vtrumque ſimul eſſe non poſſe? At nonne audiuiſti libidinem eſſe velut idolum his qui libidini ſeruiunt? Nonne audiuiſti Chriſtum Dominum aperte denuntiantem omnibus qui ſe ſequi volent, vt *ſe abnegarent*, vt ſibi ſuiſque omnibus *renuntiarent?* Quid magis aut expreſſius dici poſſet de idolis abnegandis quàm quod de libidine dicitur?

1. Reg. 7.

Luc. 9. 14.

Sicut autem Chriſtus libidinem, ſic libido Chriſtum abnegandum pronuntiat. Aut certe quod eſt immanius, ipſe eſt Dæmon qui per libidinem Chriſto renuntiari iubet, vt ſibi ſeruiatur; Quod iam ſæpe ſupra ſanctus docuit Cyprianus, dum de duplici tractat Martyrio, vbi hæc inter alia plurima: *Satanas tibi loquitur per tuam concupiſcentiam, abnega Chriſtum, & eſto diues: Sacrifica mammonæ, & Chriſto nuntium remittito. Nec dicit, morere, ſed potius oblecta oculos, & tamen tu ſponte ſubmittis genua Satanæ, & ABNEGATO CHRISTO te totum illi mancipas!* Poteratne loqui ſignificantius? Poteratne expreſſius dicere de Chriſto abnegato, ſi ſequaris libidinem, quàm quod Chriſtus de abneganda dixit libidine, ſi velis Ipſum ſequi.

O portentum peruerſitatis! Quid peruerſum dici poteſt niſi

Matth. 27. quod infra libidinem Gratia, nisi quod infra inferos cœlum, & infra Satanam, Christus ponatur! *Quem vultis de duobus*, inquiebat ille peruersus Iudex! Iniqua certe Christi atque odiosa comparatio cum viro virorum omnium nequissimo! Sed quàm longe iniquior si cum ipso Satana, si cum ipsa nequitia comparetur! Quando vel sola Dominorum diuersitas proponeretur, nonne tanta est vt vna eius consideratio rem supra modum execrandam subjiciat? Quid vero, si diuersa eorum obsequia, si diuersa quæ proponunt *Hom. 29. ad Pop.* sibi obsequentibus præmia, considerentur? *Nunc fit idem*, ait sanctus Chrysostomus, *quale si Rex, suos quidem hæredes, filij vero cohæredes post alia quoque innumera beneficia nos constituere volens, contemnatur: Latronum verò princeps qui nos parentesque nostros innumeris affecit incommodis, vno tantum obolo prætendente, à nobis adoretur. Regnum Deus pollicetur, & contemnitur: gehennam mininistrat Diabolus, & adoratur!* Breuius verò sanctus Augustinus, *Patietur*, *l. 2. de Serm Dom. in monte c. 14.* inquit, *durum & perniciosum Dominum quisquis seruit mammonæ, suæ enim cupiditate implicatus seruit Diabolo.*

Hæc essent ponderanda peccatori, hæc mundano perpendenda, quando resistendum est cupiditati, quando certandum contra seipsum. Audiant illi qua de re agitur, intelligant semel nihil minus agi quam de Christo Rege vel Dæmone præferendo. Non verba putent quæ dicta sunt cum sint à sanctis dicta Patribus. Non hominum sola putent dicta, sed & ipsius Christi qui palam *Luc 11.* idcirco professus est: *Qui non est mecum, contra me est.* Expen- *Vide in 2 parte, Dom. 3. in Quadr.* dant hoc Diuinæ pondus vocis, *contra me est*, contra Christum, pro Dæmone! Nec leuiter percurrenda ista quæ hic habet Dominus, *Aut vnum odio habebit, & alterum diliget.* Nam si ex fide Diuina certum est quod sicut resistendo libidini pro Christi cultu, Christum diligis, & Dæmonem odio habes: Sic dum libidini cedis, Dæmonem diligis & Christum odio habes.

Dic quidquid contrà voles, magis Christo id affirmanti credendum est, quam neganti tibi. Et semel quidem dixisse, satis *Ioan. 7. 15.* Christo esset: at iterum atque amplius idem repetiit, *Me mundus odit. Odio habuerunt me gratis.* Quæ certe Verba satius esset re- *2. Reg. 19.* cogitare & credere, quam quæ illi opponi possint inquirere. *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te.*

Videri passim multa possunt, ex singulis partibus huc spectantia. Præsertim vero hæc:

Sibi non Domino viuit qui temperatè non viuit.

In 1. parte, Dominica 4. in Aduentu.

Nonnisi tribus oblatis concupiscentiis Rex Christus re agnoscitur.

In 1. parte, In Epiphania Domini.

Nisi te subdas Deo, Deum tibi subdis.

In 1. parte, Die 12. Ianuarij.

Qui non renuntiat omnibus, non potest esse Christi Discipulus.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 6. post Epiphan.

Hæc sponsæ fides est, vt sicut neminem præter sponsum velit diligere, ita velit à nullo diligi.

In 1. parte, Sabbato Hebdom. 6. post Epiphan.

Sicut martyrio vita naturalis, sic mortificatione vita sensualis.

In 1. parte, de sanctis Martyribus.

Quid nequius quam quod excogitauit caro & sanguis?

In 2. parte, Feria 2. Septuagesimæ.

Quà latè patet mundus, &c. De concupiscentia quæ facit mundum oppositum Christo.

In 2. parte, Fer. 5. post cineres.

Quod difficillimè crederes, te contra Christum esse, hoc est facillimum creditu si Christo credis.

In 2. parte, Dom. 3. in Quadragesima.

Quod nouo negatur homini contra veterem, hoc indulgetur veteri contra nouum.

In 2. parte, Sabbato Hebdomadæ Paßionis.

In die vero parasceues, multa, vbi de peccato grauius affligente Christum, quam ipsa Cruce crucietur.

Vel nulla Christi recoletur memoria, vel nulla erit in eius cultu querimonia.

In 2. parte, Dominica infra Octauam Ascensionis.

Peruersa quædam est in mundo Trinitas quæ nisi caueatur, Diuinam in nobis peruertit Trinitatem.

In 3. parte, Dominica prima.

Satius esset nullo die velle viuere, quam non omni die velle cum Christo mori.

In 3. parte, Fer. 5. Hebdom. 2.

Quò minùs concupiscentiam mortificabis, eò magis à concupiscentia mortificaberis.

In 3. parte, Fer. 4. Hebdom. 5.

Non tam spectatur quid dones in Diuinis, quàm quid non dones.

In 3. parte, Fer. 6. Hebdom. 8.

Quæ magis oculata est concupiscentia, magis est cœca.

In 3. parte, Sabbato Hebd. 9.

Nisi se quisquis Christo conformet, sibi Christum conformabit.

In 4. parte, Fer. 2. Hebd. 15. post Pentec.

Videnda porrò in eadem 4. parte, Dominica 17. & tota inde sequens Hebdomada vbi de concupiscentia & de diuitibus varia.

Quod seruitutem peccati facit magis tolerabilem, hoc eam reddit minus tolerandam.

In 4. parte, Fer. 6. Hebd. 19.

Numquam magis eris tuus, quàm cum de tuo minus habebis, vt totus Christi sis.

In 4. parte, Fer. 4. Hebd. 24. quæ pene tota hùc referri potest.

Quis vt Deus?

In 4. parte, In Festo S. Michaelis Archangeli.

AD ALIAS EVANGELII PARTES.

Ideo dico vobis ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori veſtro quid induamini.

VERITAS PRACTICA.

Solicitudo animi tanto minus probanda eſt, quanto magis probat Chriſtus, ſeu quantis demonſtrat rationibus, ne ſimus ſoliciti.

RATIO EST MANIFESTA, Quia tanto minus aliquid eſt probandum, quanto magis Chriſto & rationi opponitur. Quid clarius?

Sed ſolicitudo animi tanto magis Chriſto & rationi opponitur, quanto magis Chriſtus probat, ſeu quantis demonſtrat rationibus ne ſimus ſoliciti. Nonne hoc etiam euidens?

Nam dum plura Chriſtus affert quibus Doctrinam ſuam probat, profecto & ſe id ſentire manifeſtius indicat, & verum eſſe quod ſentit, manifeſtat apertius; Vnde & quod illi Doctrinæ opponimus, tum magis Chriſto & rationi opponitur.

Ergo & hinc manifeſtè patet quod ſolicitudo animi tanto minus probanda eſt & habenda, quanto magis probat Chriſtus ne ſimus inordinatè ſoliciti.

Quamobrem hoc vnum ſupereſt, vt quantis id Chriſtus rationibus probet, demonſtretur. Sunt autem octo efficaces & validæ in Euangelij textu.

Prima eſt, quia ſolicitum eſſe, idem eſt ac ſeruire mammonæ ſeu cupiditati: hanc enim ſolicitudinem inordinata cupiditas imperat, cui ſi ſeruis, Deo non ſeruis; nam nemo poteſt duobus Dominis ſeruire, vnde & primum eſt quod inde Dominus infert: *Ideo dico vobis ne ſoliciti ſitis*; Quaſi diceret; ſicut oſtendo non eſſe

seruiendum cupiditati, ne Domino Deo non seruias, sic simul indico non oportere esse solicitos, quia sic cupiditati seruiretur, non Deo. Spinæ sunt suffocantes Verbum Dei, & ipsæ inordinatæ solicitudines ita nociuæ sunt vt illud Christi Verbum quo dicuntur alia Dei Verba suffocare, suffocent. Vide hanc Veritatem expositam, in 2. parte Dominica Sexagesimæ.

Secunda ratio quam Christus affert, *Nonne anima plus est quam esca, & corpus plusquam vestimentum?* Id est, cum sine dubio salus æterna tum animæ tum corporis præstet terrenis aliis bonis, nonne satius est vacare illi negotio, & impedimenta quæuis rejicere quales sunt illæ mundi huius solicitudines? Vel sic intelligi potest Christi dictum: Si Deus vobis non solicitis animam & corpus dedit, quæ profecto præstantiora sunt quam esca vel vestimentum; Nonne & dabit alia quæ his sustentandis sunt necessaria, & quæ multo minora sunt? Nam qui dat esse dat consequentia. Si pro illo quod principale vocant, nulla fuit adhibenda solicitudo vestra, nec pro illo quod accessorium dicunt, inferri debet, inordinate videlicet, vt diximus, non ibi figentes acrius animum, aut finem reponentes, aut de nostra præsumentes industria, vt est apud
1. 2 q. 108. a. 3. S. Thomam.

Tertia ratio, *Respicite volatilia cæli, considerate coruos*, vt est apud sanctum Lucam, Id est, viles illas ac desides bestias quas tamen Deus pascit, *Quanto magis vos, qui pluris estis apud illum?* Luc. 12.

Quarta, *Quis vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum vnum?* Addit sanctus Lucas, *Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de cæteris soliciti estis?* Vnde duplex eruitur sensus, primo quasi diceret Dominus, si quod est minus non potestis, neque quod est majus tentare fas est, vestris solicitudinibus: Adjicere autem ad staturam suam cubitum vnum, quod non potestis, minus est quam vitam suam in multos prorogare annos, quod vnum tamen tentatis efficere dum de vita vestra nimis estis soliciti. Deinde vero sicut vanum & inutile prorsus esset, multum angi & solicitum esse de adjiciendo ad staturam suam vel vno cubito, quia non potestis; sic plane cassa & vacua censeri debet illa solicitudo quæ de vita longiori laborat, hoc enim non magis est in vestra potestate quam aliud.

Quinta ratio, *Considerate lilia agri.* Diuersa est hæc ratio à Tertia quæ proponebat volucres quibus pascendis intendit Deus.

Nam diceret homo ſolicitus, ſibi non tantum vitæ neceſſaria comparanda eſſe: ſed quæ inſuper decent ſtatum ſuum. Reſpondet itaque Dominus neque in his etiam Deum defuturum, quod declarat exemplo liliorum quæ non ſunt ad neceſſitatem agri vel hominum, ſed ad decorem, ad venuſtatem, & honeſtam voluptatem: quæ quidem lilia, ſimileſque alij flores tanta varietate & concinnitate ſunt condita, vt nec Salomon ſua potentia vel ſapientia potuerit eſſe gratior & glorioſior: vnde inferri omnino neceſſe eſt, quod ad ſtatus ſui decentiam deſiderare quis poſſit, tam prouide diſpenſaturum Deum, quàm iſta minutiora nobis non ſolicitis & cogitantibus abunde prouidet & ſubminiſtrat.

Sexto, *modicæ fidei. Quanto magis vos puſillæ fidei?* Amica quædam eſt objurgatio diffidentiam arguentis quæ omnium ſolicitudinum cauſa eſt, & cauſa tam dedecoroſa fidelibus qui Diuinam agnoſcunt Prouidentiam, quàm odioſa Deo qui ſe benignum Patrem æque ac potentem Dominum vellet agnoſci; *Propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ.* *Luc. 12.* *Epheſ. 5.*

Septimo, ſic pergit objurgare diffidentes & plus æquo ſolicitos. *Hæc enim omnia Gentes inquirunt*, Id eſt, Infideles quos Ethnicos & Paganos dicimus qui vel ignorant Deum vel eius negant prouidentiam, non ſunt de rebus ſuis magis ſoliciti quàm qui ſe fideles profitentur, quod certe indicat vel illos parum eſſe fideles Deo, vel parum ſibi fidelem Deum credere. Quod vtrumque quàm ſit damnoſum quis non videt?

Octauo denique ſic concludit, *Scit enim pater veſter quia his omnibus indigetis.* Quaſi diceret, quid non Ille faciat qui ſuos amat tamquam pater filios, qui poteſt his quos amat benefacere, & qui probe ſcit quibus indigeant, vt bene faciat? De bonitate patris & potentia non dubitatis, nam in vniuerſo patet mundo; Neque minus certi ſitis de certa eius ſcientia circa vnumquemque particulatim cui tantum aduigilat quantum toti vniuerſo. Nonne hinc aptè ſanctus Petrus: *Omnem ſolicitudinem veſtram projicientes in eum, quoniam ipſi cura eſt de vobis.* Et nonne his te rationibus in id adduci ſines? *1. Petr. 5.*

Mirum certe quod Chriſtus ſuorum velit reddere rationem dictorum: ſed quanto magis mirum quod neque Chriſto nec eius rationi creditur? Si quæ ratio videretur infirma, en Chriſtus qui ſua illam authoritate roboret. Si Chriſtus in loquendo eſſet ex-

celsior: En ratio quæ loquentem interpretetur, & nobis illum accommodet. Quid est quod vltra debuit facere vineæ suæ, & non fecit ei? *An quod expectauit vt faceret vuas, & fecit labruscas?* In duobus differunt vua & labrusca, Primum quod vua sit suauis, labrusca verò aspera. Deinde quod vua sit vtilis, labrusca infrugifera. Sic plane de anima curis vacua vel solicita; Sicut illa tota quieta est, tota suauis & frugifera; sic ista inquieta per acerba, nulli vtilis, & sibi noxia. *Comedent fructus viæ suæ. O B S T V P E S C E N T eorum dentes.* Et patebit ipsis sensibus, quis è duobus æquior Dominus: An mundus qui non nisi curas & solicitudines in suos injicit: An Christus qui curam omnem in se projectam recipit.

Is. 5. *Prou. 1* *Ez. 18.*

Vide in 1. parte, die 6. Decembris.

In 2. Fer. 2. Hebdom. 3. post Pascha. Feria 3. Hebdom. 4. Fer. 3. Hebdomadæ infra octauam Ascensionis.

In hac 3. parte, Dominica 6. & Fer. 3. sequenti. Feria 3. Hebd. 7. Feria 4. Hebd. 8. Feria 5. Hebd. 9. Sabbato Hebd. huius 14. In fine de voto paupertatis. Quo quis pauperior, eò ditior.

In 4. Feria 4. 6. & Sabbato Hebd. 17. Sabbato Hebd. 18. Feria 2. Hebd. 21. & pleræque sequentes ibi Feriæ. Feria 4. Hebdom. 4. Feria 2. Hebd. 28.

Quærite ergo primùm regnum Dei, & Iustitiam eius: & hæc omnia adjicientur vobis.

VERITAS PRACTICA.

Nisi primùm quæras regnum Dei, quantumuis aliter illud quæras, non acquires.

RATIO EST, Quia nisi primùm quæras regnum Dei, curam eius quærendi postponis alteri curæ.

Sed si curam quærendi regni Dei postponis alteri curæ, non acquires regnum, quantumuis aliter illud quæras.

Ergo nisi primùm quæras regnum Dei, quantumuis aliter illud

quæras non acquires. Quod quàm sit periculosum quis iam non videt, siue multitudinem eorum qui non ita regnum illud quærunt, inspicias: siue damnum quod inde sequitur, spectes.

I. PVNCTVM.

HÆC est maximè practica Veritas & vniuersalis Conclusio quam Christus Dominus ex prædictis deduxit omnibus: *Quærite ergo primùm regnum Dei, & Iustitiam eius.* Quasi diceret, hoc primùm debetis quærere quod primum est dignitate & merito. Sed regnum Dei primum est dignitate & merito supra creata omnia, sicut ostendi vobis. Ergo hoc debetis primum quærere. Ergo hoc primum quærite. Sicut autem per regnum Dei comprehendit illud quod est finis noster, vt Dei Gloria, salus ac Beatitudo nostra: sic per Iustitiam eius intelligit quæcumque sunt ex nostra parte facienda vt regnum illud comparetur, quæ vsitatiori nomine dicuntur Media quorum alia sunt communia omnibus, alia particularia pro vario cuiusque statu, *Sicut diuisit Dominus.* 1. Cor. 7.

Ne verò tantùm existimetur hoc esse Consilium & non præceptum omnino necessarium quod exequamur, sic est formata Veritas, quæ modo expendatur, vt plane intelligas, *Quod nisi primùm quæras illud regnum Dei, quantumuis illud aliter quæras, non acquires*, Id est, talem importat necessitatem exequutionis, qualis est necessitas acquisitionis. Quid autem magis necessarium, quàm quod ait Dominus, *Vnum esse necessarium?* Luc. 10.

Sic porro breuiter & dilucidè declaratur Veritas: Nisi primùm quæras regnum Dei, curam eius quærendi postponis alteri curæ. Hæc est enim communis interpretatio vocis illius *primùm* vt significet non prioritatem vt vocant temporis, sed excellentiæ, meriti, dignitatis, *quasi* diceretur, maximè, præ cæteris omnibus præcipue, singulariter & supra cætera omnia.

Sic expresse sanctus Augustinus, *primum non tempore sed dignitate* vt in sequenti veritate refertur fusius: satis hîc autem declaratur cum dicitur, hoc reipsa primùm quæri vel non quæri regnum Dei si cura eius quærendi præferatur vel postponatur alteri cuiuis curæ.

Cùm enim totum quærendi negotium consistat in cura studioque quærendi, si prima est cura, primùm quæretur. Potest autem esse prima cura dupliciter, nempe exterius & interius: exteriùs quidem, ratione temporis, curando primùm & antequam aliud quiduis agas quod spectat ad salutem: interius autem intentione mentis, seu affectu, pretio ac rei æstimatione quam vocant appretiationem & præferentiam, quæ non tantum in animo resideat, sed inde ad opus in quouis operandi occursu transeat: præferendo semper quod est Diuinæ Gloriæ seu salutis æternæ, cæteris quibusuis omnibus etiam vitæ huius temporalis, sicut Ecclesi. 32. monebat Sapiens, *Non ponas animæ tuæ scandalum:* & sicut agebat Apostolus: *Non facio animam meam*, id est vitam, *pretiosiorem quàm me*, id est, salutem.

Epist. ad Valer. *Primas apud nos curas*, inquit S. Eucherius, *quæ prima habentur, obtineant, summasque sibi solicitudinis partes quæ summa est vindicet, hæc nos occupet in præsidium sui, iam non plane prima sed sola omnia vincat, eo studio quo præcedit omnia.* Hoc est scilicet primum quærere regnum Dei, cum sic eius quærendi cura, curæ præfertur alteri; vel si quid aliud ex æquo cures, non quæris primùm regnum Dei: siue de vtroque affirmes siue neges; siue priùs vnum dicas siue posterius: vnum plane & idem est dicere, si curam quærendi regni postponis alteri, non quæris primum regnum Dei: vel nisi primum quæras regnum Dei, curam eius quærendi postponis alteri. Ier. 32. *Verterunt ad me terga & non facies, cùm docerem eos diluculo & erudirem, & nollent audire vt acciperent disciplinam.*

II. PVNCTVM.

SED *si curam quærendi regni Dei postponis alteri curæ, non acquires illud regnum.*

Cum enim duo sint ad acquirendum illud regnum præcipuè necessaria, nempe Diuina Gratia, nostrumque studium; plane verendum est ne tunc vtrumque desit. Ac primo quidem gratia non omnis quidem sed quanta tibi adfuisset, si tuas non peruertisses curas; quantùm enim Deo displicet sic minoris æstimari quæ pluris essent ducenda, tanto de solita diminuit gratia, sicque *cum peruerso peruertitur, sicut cum bono bonus fit, & cum sancto sanctus*

vt est in Psalmis & quidem apposité in Hebræo, vbi non peruerti *Ps. 17.*
Deum sed *luctari & contra obuersari* legimus, quasi diceretur. Ipsum *Bellarm.*
ex adjutore fieri aduersarium; Quod sane numquam satis expenditur.

Deinde verò nostrum studium seu opera quam ad Diuinam debemus adjungere Gratiam, quis nescit inde tanto magis debilitari ac frangi, quantò minor est cura siue rei de qua tunc agitur æstimatio? Quis nescit tanto magis vel minus in rem adlaborare homines, quantò magis vel minus illam velint: tantùm autem velint, quantum de rei pretio iudicant? Nonne propterea iam sæpe aliàs Sapientem audiuisti, qui nos vt vehementius ad conquirendam Sapientiam adhortaretur, *Si quæsieris eam*, inquit, *quasi pecuniam*, id est, quo ardore & studio pecunia solet quæri, quæ multum æstimatur & colitur! Sic manus à Propheta videtur sub extensis animalium pennis, quia quæ per manum operatio designatur, non aliter ad suum opus fertur, quam prout operis præcedit cognitio, reique valor: Vnde in illa celebri stupendaque quadriga quam idem vidit Propheta, pari pede incedunt bos & aquila, licet longe dispari moueantur motu, quia nec vehementius nec tardius quàm vt res exigit, incedendum. Et tarditas maturanda, & maturitas retardanda pro rei pretio, quæ quæritur. *Prou. 2.* *Ezech. 1.*

Hoc verò insuper proprium habet cura temporalium, vt si semel laxetur, totum abripiat animum, vixque cœlestibus quam applicet partem, relinquit vllã. Quid tum dimidiatus poterit animus qui licet totus adesset, vix satis esset operi? Nonne hæc est eorum culpa qui ad cœnam magnam & regias nuptias inuitati noluerunt accedere, quia scilicet aliis nimis implicati erant curis. Nonne idcirco Dominus, *Nemo*, inquit, *mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Quia quò respicit, eò tendit, & quò tendit, inde à scopo suo, inde à regno Dei auertitur. Quò spectabat Apostolus cùm diceret, *An nescitis quòd ÿ qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium, sic currite vt comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet:* quasi diceret, qui non abstinent ab omnibus, qui sese aliis implicant, non current non comprehendent. *Luc. 9.* *1. Cor. 9.*

Et rursum, *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, vt ei placeat cui se probauit*, quia si se his implicaret non Deo militaret, vel militans expugnaretur, vinceretur. Quid porro aliud significat *2. Tim. 2.* *Apoc. 12.*

Mulier illa quam Ioannes vidit sole amictam, stellis coronatam, & Luna sub pedibus eius? Nonne anima quæuis est cœlo nata, cœlo intendens, quæ Lunam habet sub pedibus non in capite, id est, curam temporalium & mutabilium infra res æternas & immutabiles, alioquin stellas non attingeret, cœlum non possideret.

Hæc est denique differentia benedictionis Iacob & Esau, qui figuram exhibent Electorum & Reproborum. Nam cùm vtrique à Patre promittatur ros cœli & pinguedo terræ; in hoc potissimum diuersa est hæc promissio, quod ros cœli assignetur Iacob ante pinguedinem terræ: Et è contra, pinguedo terræ detur Esau ante rorem cœli. Quasi diceretur, hoc vno maxime differre inuicem Electos & Reprobos, quòd illi primo regnum Dei & Iustitiam eius quærant, tum omnia illis adjiciantur; isti vero Reprobi primo velint terrena omnia sibi adjici, tùm regnum Dei quærent; Sed quærent; at non inuenient, non acquirent: *Ibi erit fletus & stridor dentium, cùm videritis Abraham & Isaac & Iacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. Et venient ab Oriente & Occidente & Aquilone & Austro, & accumbent in regno Dei. Et ecce sunt nouissimi qui erunt primi, & sunt primi qui erunt nouissimi.* Id est, Illi sunt qui expellentur foras qui primi sunt in curis huius sæculi.

Gen. 27.

Luc 13.

III. PVNCTVM.

ERGO *nisi primùm quæras regnum Dei, quantumuis aliter illud quæras, non acquires*: Quia dum alia magis curabis, major ista cura te abstrahet ab illa quæ acquirendo Dei regno est necessaria, sicque opera tua non inuenientur plena coram Deo, sic tepidus eris nec calidus quod pejus est quàm esse frigidum: sic modicam habebis virtutem quæ dum appendetur, non erit regno emendo sufficiens: sic licet aliqualem tuum laborem sciat Dominus, habebit tamen aduersum te, *Quod charitatem tuam primam reliquisti, & nisi prima opera facias veniet tibi, & mouebit candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Quæ omnia sic expressis denuntiata verbis, nonne veritatem apertè confirmant? Nonne eius declarant praxim? Nonne vt primùm illud quæramus regnum Dei, nos vehementer excitant?

Apoc. 3.

Ibid. 1.

Quid stultius, & à communi hominum agendi more disiun-

ctius, quàm minora præferre majoribus, lucem tenebris, & mendacium veritati postponere? Quid sentires de homine qui breuiori calceando calceo pedem abscinderet? Nonne hunc stultum diceres? Cur porrò nisi quia cum calceus sit propter pedem, non pes propter calceum, vesanus ille sit qui hunc inuertit ordinem cum aperto sui detrimento. At nonne hoc ipsum est, cùm corpus præfertur animæ, cum æterna cedunt temporalibus & Christus mundo posthabetur? Nonne sicut vestimentum propter corpus, ita & corpus propter animam? Nonne hunc peruertit ordinem cum manifesto sui damno qui plus in corpus quam animam impendit curæ ac studij? *Numquid poterit aliquis gustare quod gustatum affert mortem?* Iob. 6. Nonne gustus, nonne voluptas cedunt timori aut amori vitæ? Cur non igitur cedent timori mortis animæ, vel amori vitæ sempiternæ? *O stulti & tardi corde ad credendum!* Luc. 24.

Vide in 2. parte, Feria 6. post Octauam Ascensionis.

Sic dignum est cœlum nostris desideriis, vt nisi cœlum desideres, *Quantum scilicet desiderare par est*, cœlo sis indignus.

ALIA VERITAS PRACTICA, PRAECEDENTI CONNEXA.

Sic primo quæri debet regnum Dei, vt secundo nil ita quæri possit.

SENSVS ET RATIO EST, Quod quæri debet regnum Dei, tamquam finis.

Sed secundò nil ita quæri potest, vt finis.

Ergo sic primò quæri debet regnum Dei, vt secundò nil ita quæri possit. In quo tamen multi peccant.

I. PVNCTVM.

HANC Veritatem multum illustrat præcedens Veritas, & præcedentem Veritatem multum ista confirmat. Quod enim supra dictum est de notione huius vocis *primò* siue *primùm*, huc recurrit, vt non tam significet ordinem

numeri quam dignitatis: sic nempe intelligendum quod modo proponitur; *Sic primo regnum Dei quæri debet vt secundo nil ita quæri poßit,* Quasi diceretur, possunt quidem secundo quæri alia, sed non quo sensu quæritur primo regnum Dei. Nam sic primo quæritur regnum Dei tamquam finis, tamquam ex se & propter se nobis appetendum: non ita vero alia quæ secundo quæruntur: non sic vt finis & propter se possunt appeti, sed velut secundaria, velut media quædam ad illum vnum finem ordinata, & propter illum solum vsurpanda.

Hinc autem vt dixi plurimùm roborantur quæ considerata sunt de comparatione terrenorum cum cœlestibus & Diuinis: nam si illa tantum vt media quædam ad finem desiderari possunt, quomodo vehementius possunt desiderari quam ipse finis? Quis medicinam quæ propter sanitatem tantum assumetur, magis diligat quàm ipsam sanitatem? Quod si sanitati officeret medicina vel cibus, quis amans sanitatis non medicinam & cibum fugeret? Sic plane si obsunt terrena cœlestibus, quis amator salutis non terrena caueat?

Age igitur expendamus attentius quo sensu primùm quæri debeat regnum Dei, nempe vt Finis, qui quidem tripliciter cogitari potest. Primò vt significet perfectionem nostram: *Dicitur enim finis qui consumit & dicitur finis qui perficit,* ait S. Augustinus: *aliter quippe intelligimus cum audimus, finitus est cibus qui manducabatur; & aliter intelligimus cum audimus, finita est vestis qua texebatur; in vtroque audimus, finitum est, sed cibus vt iam non esset, vestis vt perfecta esset, finis ergo noster, perfectio nostra esse debet.* (*In Ps. 54.*) Sic itaque primo quæri debet regnum Dei, tamquam nostra perfectio, sic enim vnimur Diuinæ voluntati quæ nos eo tendere voluit per quotidiana media quæ subministrat; & in illa vnione nostra est perfectio, perfecta est illa voluntas Dei de qua sanctus Apostolus, *Vt probetis quæ sic voluntas Dei bona, beneplacere & perfecta;* (*Rom. 12.*) Nempe vt sæpe dictum est, bona est voluntas Dei cum quidquid vult facimus; est vera beneplacens quando illo quo vult modo agimus; perfecta denique est, cùm vnum quem habet finem nobis proponimus. Possetne proponi melior?

Secudo finis dicitur quod propter se appetitur, nec vltra si finis est vltimus, referri potest. Cum autem regnum Dei sit ipse Deus in nobis regnans per gratiam & per gloriam, sic profecto

tamquam finis primo quæri debet, quia nihil vltra est quod supra quæri possit. Sunt quidem varij gradus & species eius inquirendi, sed dum Ipse semper quæratur semper finis noster quæritur, quocumque modo quæratur. *Quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius semper.* Ps. 104. *SED si semper quæritur, quando inuenitur?* ait sanctus Augustinus. *An semper dixit, in tota vita ista quâ hîc viuitur, ex quo nos id facere debere cognouimus, quando & inuentus quærendus est? Iam quippe illum inuenit Fides; sed adhuc eum quærit Spes. Charitas autem & inuenit eum per fidem; & eum quærit habere per speciem, vbi tunc sic inuenietur vt sufficiat nobis, & vlterius non quæratur.*

Tertiò finis dicitur quies seu quoddam veluti centrum in quo aliquid requiescit tamquam in termino quem prætendebat; Sic manifeste regnum Dei finis est noster, nostra quies, nostra fœlicitas, hîc quidem inchoata per Iustitiam seu virtutem quæ nos ducit ad patriam; illic vero perfecta & completa; Quo in sensu quæri debet regnum Dei, statuendo nostram omnem fœlicitatem & requiem in illo quærendo inueniendo & possidendo. *Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Ps. 131. FESTINEMVS *ergo ingredi in illam requiem.* Hebr. 4. Id est, hoc vnum intendamus, non retardemur in aliis degustandis, ne si forte nimis retardemur, non possimus in illam ingredi requiem. Sic festinatur non corporis passibus, sed animi affectibus.

II. PVNCTVM.

SED *secundo nil ita quæri potest, vt finis.*

Nihil ita ex terrenis quæri potest tamquam nostra perfectio; Nihil in creaturis omnibus quod per se sic appetendum, & vltra quod aliud quæri non possit; Nihil in quo quiescamus, nihil quod vt finem & scopum prætendamus. Quid enim sunt creata omnia quam vanitas vanitatum, & afflictio spiritus & Eccl. 1. 2. cassa solicitudo mentis? Et tu in his finem tuum ponas? Tu nihil vltra quæras? Tu tamquam illa sint bona in se, bonumque tuum, quæras? Ita plane fit dum peccatur peccato illo quod mortem affert. Non aliter peccatum lethale est, nec aliter æterna punitur pœna quàm quod in creatura ponitur finis vltimus. Et licet secundo quæratur loco, sic tamen quæritur quasi primùm

quæreretur. Nam primùm & finis hîc pro eodem habentur, vt dictum est, sicque propterea quod vni regno Dei debetur vt primum quæratur, hoc peccator creaturæ defert, hoc voluptati, hoc pecuniæ, hoc vanitati Nec efficacius probari potest nil posse quæri vt finem vltimum, quam dicendo nil posse quæri quod sit lethiferum, quod sit mortale peccatum. Qua de re vide quæ fusius proferuntur in hac 3. parte, Dominica prima: & in quarta, Sabbato Hebdomadæ 18.

III. PVNCTVM.

S*IC primo igitur quæri debet regnum Dei, vt secundo nil ita quæri possit*, Quod vtrumque simul expresse à sancto Augustino traditur dum Christi Domini Verba sic exponit: *Quid intersit inter bonum quod appetendum est, & necessarium quod sumendum est, hac sententia declarauit cum ait: quærite primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis. Regnum ergo & Iustitia Dei bonum nostrum est, & hoc appetendum, & ibi finis constituendus propter quod omnia faciamus quæcumque facimus: sed quia in hac vita militamus vt ad illud regnum peruenire possimus, quæ vita sine his necessariis agi non potest: apponentur vobis hæc inquit, sed vos regnum Dei & Iustitiam eius primum quærite. Cum enim dicit illud primum significauit quod hoc posterius quærendum est non tempore, sed dignitate. Illud tamquam bonum nostrum; hoc tamquam necessarium nostrum, necessarium autem propter illud bonum. Neque enim verbi gratia, debemus Euangelizare vt manducemus; sed ideo manducare, vt Euangelizemus.* Et post multa. *Et ideo cum dixisset: quærite primùm regnum Dei & iustitiam eius, non dixit, deinde ista quærite, quamuis sint necessaria, sed ait, hæc omnia apponentur vobis, id est consequenter, si illa quæratis sine vllo vestro impedimento, ne cum ista quæritis, illinc auertamini, aut ne* DVOS FINES CONSTITVATIS, *vt & regnum Dei propter se appetatis, & ista necessaria: sed hæc potius propter illud. Ita vobis non deerunt, quia duobus Dominis seruire non potestis. Duobus autem Dominis seruire conatur qui & regnum Dei pro magno bono appetit, & hæc omnia temporalia. Non poterit autem simplicem habere oculum, & vni Domino seruire, nisi quæcumque sunt cætera, si sunt necessaria, propter hoc vnum assumat; id est, propter regnum Dei.* Et post pauca: *Ergo simplici corde tantummodo*

l. 2. de Serm. Dom. c. 16.

propter regnum Dei debemus operari bonum ad omnes: Non autem in hac operatione vel solam vel cum regno Dei mercedem temporalem cogitare, quorum omnium temporalium nomine crastinum posuit dicens, nolite cogitare de crastino, non enim dicitur crastinus dies nisi in tempore, vbi præterito succedit futurum. Ergo cum aliquid boni operamur, non temporalia sed æterna cogitemus, tunc erit illud bonum & perfectum opus. Pergit vero deinde pluribus declarare quomodo Sancti possint sibi temporalia prouidere, sic videlicet *vt propter ista, Deo non sic militent, vt in operibus suis non regnum Dei, sed istorum acquisitionem intueantur.*

Quod & alibi copiosè prosequitur explanans illum Psalmi decimi octaui versum, *Auerte oculos meos ne videant vanitatem:* Concione 12. *HOS*, inquit, *oculos quibus contemplamur quare faciamus quidquid* In Ps. 118. *facimus, auerti poscit, ne videant vanitatem, id est ne hanc attendat propter quam faciat cum boni aliquid facit. In qua vanitate præcipuum locum obtinet amor laudis humanæ propter quàm multa magna fecerunt qui magni in hoc sæculo nominati sunt.* Et post multa contra hanc vanitatem, sic propius ad rem nostram: *Porrò si vanum est propter hominum laudes bona facere, quanto vanius propter adipiscendam pecuniam, vel augendam, siue retinendam, & si quid huiusmodi est commodi temporalis quod nobis accedit extrinsecus, quia omnia vanitas. Propter ipsam denique temporalem salutem non debemus facere bona opera nostra, sed potius propter illam quam speramus æternam, vbi bono incommutabili perfruamur, quod nobis erit ex Deo, imo quod nobis est ipse Deus.*

Ex quibus sancti Doctoris verbis intellige quàm sit illorum qui se nimis addicunt temporalibus frigida ratio, cum aiunt se non habere malam intentionem, se nulli facere injuriam, se sua tantum velle sibi suisque conseruare. Nam quæro abs te si ex illis es, propter quid vis illa tibi bona conseruare? Nonne propter ipsa bona quæ nimis diligis, aut propter hanc temporalem vitam quæ illis sustentatur bonis? Nonne hoc est quod ait sanctus ille Doctor, esse vanum & cauendum? Nonne satis mala est illa contentio qua tantum vacas bonis acquirendis vel conseruandis propter ipsa bona? Expende illud *propter*, expende finem ibi latentem. Non quid agas contempleris, sed *propter quid*, illud agas. Nam si vel bonum opus ageres propter illum finem cuius gratia tuis vacas commodis, tùm bonum male age-

res, & bonum esse desineret: quantò id magis verum in his tuis negotiis & affectibus vbi nil Spirituale & Diuinum, sed totum terrestre est ac humanum quod tractas. Non est crimen quia terrestre est, sed quia propter hoc solum tractas quod est terrestre & caducum, non sicut res ipsæ vituperabiles & criminosæ, sed vel affectus, vel vsus, vel vtentis intentio seu finis. Si affectus est immoderatus, crimen est in illa immoderatione affectus. Si profanus aut peruersus est vsus, crimen est in illa vsus peruersitate. Si finis denique solum temporalis nec aliò spectans crimen est in illo fine, quia quod vni debetur Creatori vt sit finis ad quem, sicut est principium à quo sicut omnia, tu transfers in creaturam; quod tametsi leue initio videatur, fit tamen processu semper graue, quandoquidem ille est oculus qui te scandalizat & qui potius deberet erui quam quod inde sequitur damnum inferri. Sunt illæ spinæ suffocantes sermentem cœlitus iactam, sunt illa denique *desideria nociua & inutilia quæ mergunt homines in interitum & perditionem*; Numquid hoc leue censeri debet?

1. Tim. 6.

Tu autem ô homo Dei, hæc fuge, sectare verò Iustitiam pietatem, &c.

Sicut à Deo, sic ad Deum.

Vide hanc inter alias quæ multæ hûc referri possunt Veritates.

In 2. parte, Dominica 4. post Pascha.

HAC HEBDOMADA, cùm Scribæ & Pharizæi quererentur apud Dominum de Ipsius Discipulis quod non seruarent seniorum Traditiones, responsione sua Christus Dominus deteget nobis aliquas Illusiones quæ in vita spirituali possunt accidere, deque ijs certissimæ Veritates statuentur: Ex capite decimo quinto Matthæi.

FERIA

FERIA SECVNDA.

QVERVNTVR SCRIBÆ ET PHARIZÆI APVD DOMINVM DE ILLIVS DISCIPVLIS.

Quare Diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum? Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Nec propter alios à bono te excuſabis, nec quemquam alium propter te accuſabis.

SENSVS PROPOSITIONIS EST, Quod ſi ad majorem tuam perfectionem agnoueris coram Deo aliquod bonum tibi eſſe faciendum, ſic conſtans eſto in eo faciendo vt non deſiſtas; nec te putes excuſatum ab illo bono opere propter alios qui non idem faciunt; neque vero etiam propterea quemquam accuſes qui non idem præſtet.

RATIO EST, Quia vbi agitur de bono perfectionis, non eſt æqua ſemper tui & aliorum ratio ſiue obligatio.

Sed quando non eſt æqua obligatio, non eſt locus excuſationi, aut accuſationi.

Ergo nec te excuſare debes à bono propter alios, neque alios propter te accuſare. Quod tamen procliue eſt fieri, & diligenter cauendum.

I. PVNCTVM.

ERANT Scribæ & Pharizæi religioſiores ſui temporis apud Iudæos; ſed eorum religioſitas tam multis erat infuſcata ſuperſtitionibus vt potiùs irreligioſitas cenſenda eſſet. Hæc autem inter alias frequentiſſima vigebat ſuperſtitio,

vt dùm mensæ accumberent, se toties lauarent ad vsque cubitum, quoties cibi genus esset mutandum; erantque ita religiosi in ea ceremonia, vt si quos pietatis sectatores cernerent non eam obseruare, notarent eos vt profanos & velut læsæ religionis reos incusarent. Cum itaque Discipulos Domini animaduerterent perfectioris vitæ cupidos, nec tamen huius conuiualis obseruantiæ studiosos, conueniunt ipsum Dominum grauiter expostulantes & dicentes: *Quare Discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? Non enim lauant manus suas cum panem manducant.* Expressiora
Marci 7. quædam habet sanctus Marcus, *Et cum vidissent*, inquit, *quosdam ex Discipulis eius communibus manibus id est non lotis manducare panes, vituperauerunt: Pharizæi enim & omnes Iudæi nisi crebro lauerint manus non manducant, tenentes traditionem seniorum, & à foro nisi baptisentur non comedunt, & alia multa sunt quæ tradita sunt illis seruare, baptismata calicum & vrceorum, & æramentorum, & lectorum.*

Hoc erat igitur grande piaculum Discipulorum Domini quod se ita non lauarent: seu potius hæc erat Pharizæorum intoleranda superstitio & Illusio vt vulgarem quandam manuum ablutionem velut religiosam obseruantiam colerent, & quos viderent non colere, velut irreligiosos accusarent. Respondebit illis Dominus sequenti meditatione, Interim vero obseruemus hoc esse satis familiare & commune vitium ijs qui se paulo arctius continent in officiis Christianæ & Religiosæ Pietatis, vt alios notent, accusent, iudicent & condemnent qui apparent liberiores & laxiores. Quod est Illusionis genus damnosissimum.

Certe, si quis liberior & laxior te vellet contra Conscientiam tuam relaxare & in partes suas attrahere; cauere quidem debes ne dissoluaris, constans esto, nec te putes excusandum si à bono desistas proposito quia & illi non sic viuunt: Verum neque tu alios etiam accuses quod non idem atque tu seruent. *Nec te excusare potes, nec alios accusare.*

Hæc est Veritas ad Praxim vtilissima, Cuius fundamentum hoc est quod primo præmittitur, Quoties agitur de bono Perfectionis seu de bono quod non est præceptum, sed tantum ex consilio & vt vocant, ex deuotione; fieri potest vt non æqua sit tui & aliorum ratio. Nulla quidem est, vt supponimus, neque in te neque in aliis, obligatio ex præcepto; sed tamen possunt considerari alia

quædam obligationum genera. Primo ex certa Dei inspiratione, deinde ex Directoris consilio; Denique à cognitione sui qua quis se videt his aut illis mediis ad perfectionem magis iuuari vel inde impediri, tunc dicitur inesse major quædam obligatio ad quæ ex illis motiuis se quisquis inductum nouerit. *Non enim omnia possunt esse in hominibus*, ait Sapiens, Et rursum: *Non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet. NVMQVID omnes Apostoli? Numquid omnes Prophetæ? VNVSQVISQVE proprium donum habet ex Deo, vnus quidem sic, alius verò sic. HAEC dicit qui tenet septem stellas in manu sua*; Id est, diuersos spiritus, variaque dona cœlestia, nam sicut stella differt à stella in claritate, sic cœleste donum à dono, sic Diuina Gratia differt à Gratia. O diuitem in omnes Dei Bonitatem! ó prouidam cunctis Diuinam Sapientiam!

Ecclesi. 17. Ibid. 37. 1. Cor. 12. Ibid 7. Apoc. 2. 1. Cor. 15.

II. PVNCTVM.

SED quando non est æqua & similis obligatio, non est locus excusationi propriæ vel accusationi alienæ.

Sicut enim obligatus ad bonum non excusatur si obligationi non satisfaciat, ita certe non obligatus non potest accusari. Hoc ipso autem quo Deus tibi dat Gratiam ad aliquid faciendum, quam non dat alteri, simul tibi declarat, illud à te velle quod non ab altero. *Sequere me dicit Dominus Petro, hic vero videns Discipulum quem diligebat IESVS, dixit IESV, Domine hic autem quid? Tum Dominus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te, tu me sequere.* Quasi aperte diceret: non illud ipsum ab eo volo, quod à te, Petre, desidero. Quamobrem ne me desistas sequi quo gressu & qua ratione volo me sequaris, etiamsi me ille non eodem modo sequatur. Nec propterea Illum accusabis quod se tibi non adiungat ad idem opus, quia nolo idem ab eo.

Ioan. 21.

Non est spectanda præcise res de qua est quæstio, sed Diuina voluntas circa rem talem. Res erat bona & sancta, ministrare mensis initio nascentis Ecclesiæ sicut ministrabant Apostoli: At vero vbi senserunt se admonitos à Spiritu sancto satius ipsis esse prædicare verbum Dei, non est bonum, *Non est æquum*, inquiunt, *nos derelinquere verbum Dei & ministrare mensis*; Tum videlicet non erat bonum eis, quia tum aliud ab eis volebat Dominus. Iam vero si

Act. 6.

quis Apostolorum se à prædicando verbo voluisset excusare quod alij Discipuli non illud prædicarent: aut si non prædicantes Discipulos voluisset accusare; nonne iniqua fuisset eius excusatio & accusatio? Cur porro, nisi quia non erat æqua & similis vtrorumque obligatio, non idem ab vtrisque volebat Deus? Quod quidem per se est tam clarum & manifestum vt Ambitio & Negligentia duo illa insigniora Vitia non aliter grauius perpetrentur quàm quod vel supra quæ Deus velit, vel infra procedatur.
Prou. 4. *Neque declines ad dextram, neque ad sinistram: vias enim quæ à dextris sunt, nouit Dominus; peruersæ verò sunt quæ à sinistris sunt.* Ex vtra parte deficis? Forte ex vtraque.

III. PVNCTVM.

NEC *propter alios igitur à bono te excusabis, nec quemquam alium propter te accusabis:* Quia sic peruerteres vniuersum Gratiarum ordinem qui tam diuersus est circa bona quædam facienda quàm sunt diuersi non tantùm ordines in Ecclesia, sed diuersæ etiam personæ in vnoquoque ordine. Ac proinde dicebat
1. Cor. 15. Apostolus: *Vnusquisque in suo ordine*, primùm quidem in ijs quæ spectant gratiam, tùm quæ futuram gloriam. Hæc est scilicet Varietas qua *circumdatur Regina in vestitu deaurato*, Id est, Ecclesia
Ps. 44. triumphans & militans cuius tot sunt figuræ & adumbratæ quædam Imagines, quot sunt in mundo corpora siue cœlestia siue terrestria, siue humana siue ciuilia: quæ cum omnia non nisi diuersis constent partibus, quæ suum quæque munus & ordinem distinctum habent, nihil esset vniuersæ rerum naturæ repugnantius, quàm si pars vna, deserto suo munere & ordine, se in alterius munus ingereret, aut ad sui formam cæteras omnes efformaret.

Numquid sol cessabit lucere quia solus in die lucet? Aut numquid ideo cætera poteris accusare astra, quòd minus quàm sol lucent? Vellesne corpus humanum aut totum esse oculum, aut to-
2. Tim. 2. tum aurem? Quis à ficu poma, vel à pomo ficus desideret? Numquid *in magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia: & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam?* Quid insulsius quam si seruus dominari velit, aut
Prou. 30. Dominus se seruo nimis subjiciat? Hoc est *quod terram commouet & conturbat*, inquit Sapiens, cum *seruus regnauerit:* & hoc est quod *terra non potest sustinere, cùm ancilla fuerit hæres Dominæ suæ.*

Vide quæ supra de his fusius vbi non modo discas quàm sit fru- *In 1. parte, in Communi Conf. Pontif.*
ctuosum tibi suoque muneri vacare fideliter, sed quàm præterea perniciosum, inde discedere quouis prætextu, vel alios iudicare, quod idem tecum non sentiant, nec se tibi conforment. *Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet, Deus enim illum assumpsit. Tu quis est qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Tu autem quid iudicas fratrem tuum, aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus: sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.* Quod certe fit alterutro ex his duobus quæ in Veritate considerata continentur, nempe si desistas facere propter alios quod tibi faciendum cognoueris: aut si accuses alios quod idem tecum non præstent. Vtroque possunt perinde offendi, quia vtrumque perinde est inordinatum. *In mente ergo habe, qualiter acceperis, & audieris, & serua.* *Rom. 14.* *Apoc. 3.*

FERIA TERTIA.

RESPONDET DOMINVS PHARIZÆIS.

Quare & vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram? Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Nemo sui boni, vel mali bonus Iudex.

Id est, in Ratione boni vel mali agendi, Iudicium nostrum quantumuis pium videatur & religiosum, nobis saltem debet esse suspectum.

RATIO EST, Quia vbi periculum est ne nostrum Iudicium à natura corrupta corrumpatur, suspectum nobis esse debet.

Sed in ratione boni vel mali agendi, periculum est ne Iudicium nostrum corrumpatur.

Ergo tùm nobis saltem suspectum esse debet; & non statim sequendum: sicut multis aliquando accidit, & tibi sæpius.

I. PVNCTVM.

Comm. in Matth.

RECTISSIME sanctus Hieronymus de responsione Domini ad Pharizæos, *Falsam calumniam vera responsione confutat. Cum*, inquit, *vos propter traditionem hominum Præcepta Dei negligatis, quare Discipulos meos arguendos putatis, quod Seniorum iussa paruipendant vt Dei scita custodiant?* Quodnam vero Pharizæi mandatum transgrederentur, Ipse Dominus in Euangelio pergens loqui, sic aperit; *Nam Deus dixit, honora Patrem & matrem, & qui maledixerit Patri vel matri, morte moriatur; vos autem dicitis, quicumque dixerit Patri vel matri, Munus quodcumque est ex me, tibi proderit, & non honorificabit Patrem suum aut matrem suam: & irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.*

Quæ Domini Verba sic explicat Idem sanctus Hieronymus; *Præceperat Dominus, vel imbecillitates vel ætates vel penurias Parentum considerans, vt filij honorarent etiam in vitæ necessariis ministrandis, Parentes suos. Hanc prouidentissimam Dei legem volentes Scribæ & Pharizæi subuertere, vt impietatem sub nomine pietatis inducerent, docuerunt pessimos filios, vt si quis ea quæ Parentibus offerenda sunt, Deo vouere voluerit, qui verus est Pater, oblatio Dei præponatur Parentum muneribus: vel certe ipsi Parentes, quæ Deo consecrata cernebant, ne sacrilegij crimen incurrerent declinantes, egestate conficiebantur. Atque ita fiebat vt oblatio liberorum sub occasione templi & Dei, in Sacerdotum lucra cederet.*

Hæc sanctus Doctor in quibus illud præcipuè obserua quod dicit, *Vt impietatem sub nomine pietatis inducerent.* Quod propriè est illudi quando sub prætextu boni fit malum. O quam multos hæc illudit illusio! Quam multi libere peccant vt aliquid boni

agant? Quàm multi officiosè mentiuntur, iucundè detrahunt, & vt placeant aliis, displicent Deo! *Numquid Deus indiget vestro mendacio?* Iam pridem dixit Apostolus & supra declaratum est. *Non esse facienda mala vt eueniant bona.* Sed quia sæpe aliter iudicamus, & videmur nobis piè & religiose iudicare, idcirco opportune hæc vniuersalis Veritas proponitur vt in ratione boni vel mali agendi, Iudicium nostrum, quantumcumque pium & religiosum videatur, suspectum nobis sit, nec cito in praxi sequendum. *Iob. 13. Rom. 3. In 1. parte, die 2. Ian.*

Ratio est facilis, sed sæpe nobis consideranda pro fructu quem continet, mirum enim quantum nostro nos decipiamus iudicio, & eo quidem facilius quo videtur æquius & religiosius. At certe diffidendum & tùm vel maximè cum periculum est ne à natura corrupta corrumpatur. Hæc est vna videlicet ex humanis miseriis deploratissima, vt cùm appetitum cohibere & regere deberet Ratio atque Iudicium, Iudicium potius ipse appetitus peruertat & deprauet. *Inconstantia Concupiscentiæ transuertit sensum*, ait Sapiens, *Sap. 4.* *Munera excæcant prudentes & subuertunt Verba Iustorum*, ait ipse *Exodi 23.* Deus: & alibi, *Victoriam & honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium.* *Prou. 22.* Certe vbi sublata est anima, Iudicium superesse non potest, neque aliter qui dat munera, Iudicium accipientis aufert, quam quia munerum appetitu se suo sinit corrumpi Iudicio qui munus accipit. *Nescierunt facere Iudicium rectum, thesaurizantes iniquitatem & rapinam in diebus suis.* *Amos 3.* *AVDITE hoc Principes domus Iacob, & Iudices domus Israel qui abominamini iudicium, & omnia recta peruertitis. Principes in muneribus iudicabant: & Sacerdotes in mercede docebant; & Prophetæ in pecunia diuinabant: & super Dominum requiescebant dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? Non venient super nos mala. Propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager arabitur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum erit, & mons templi in excelsa syluarum.* *Mich. 3.* Quasi diceret, inde tota pernicies quod Iudicium corrumpatur: & inde tota Iudicij corruptio quod ex appetitu deprauetur.

II. PVNCTVM.

SED *in ratione boni vel mali agendi tunc maximè periculum est ne Iudicium nostrum corrumpatur.*

Quia videlicet tunc maxime viget & excitatur appetitus naturalis. Nam si hic appetitus hoc vnum spectat vt quod sibi placet, auide prosequatur, & quod sibi displicet, cito fugiat; Nonne tum illa prosecutio & fuga maximè concitantur quando est euitandum culpæ malum, vel bonum opus faciendum? Quandoquidem in alterutro semper inest quod magis appetitui placeat aut displiceat. Quid enim huic magis placet quam epulari, iocari, ludere, quæ sunt mala sæpe euitanda: & quid magis displicet quam ieiunare, silere, obedire, humiliari, & similes virtutum actus, quæ

Hebr. 12. sunt nobis bona præstanda? *Omnis disciplina*, inquit Apostolus, *in præsenti quidem videtur, non esse gaudij, sed mæroris.* Atque inde primo sequitur vt pro majori complacentia vel displicentia quam appetitus sentit, ipse appetitus corrumpatur, deinde vero

Iudith 16. sic corruptus iudicium ad se trahat & corrumpat. *Sandalia eius rapuerunt oculos eius: Pulchritudo eius captiuam fecit animam eius:* De Iuditha sermo est circa Holofernem: & de re quauis delectabili, circa iudicium sermo vsurpari potest.

Quod vel ex eo maxime probatur quod tam multi peccent & tam pauci se vere agnoscant peccatores, quia videlicet in peccatis cæcutiunt, corruptum est iudicium; videtur festuca in oculo proximi, & trabs non apparet in proprio. *Collyrio inunge oculos tuos*

Apoc. 3. *vt videas.*

III. PVNCTVM.

Is. 59. NEMO *igitur sui boni vel mali bonus est Iudex.* NON *est qui inuocet iustitiam*, ait Propheta, *neque est qui iudicet verè*; Quod tum præcipue verum est quando agitur de bono virtutis arduo & difficili exercendo quod refugit appetitus; vel de vitioso actu euitando quo concupiscentia delectatur; tunc nisi diligenter cum Gratia sibi homo aduigilet, facile sibi persuadebit tale bonum sibi non expedire, aut tale malum sibi non nocere. *En morior, quid*

Gen. 25. *mihi proderunt primogenita, Sic accepto pane Esau, & lentis edulio, comedit, & bibit & abijt paruipendens quod primogenita vendidisset.*

Sap. 4. Sic *fascinatio nugacitatis obscurat bona*: Sicque mens fascinata vel negabit se peccasse, vel quod peccauit non esse admodum graue.

Prou. 30. *Comedit & tergens os suum dicit, non sum operata malum.* PECCAVI,

Eccles. 5. *& quid mihi accidit triste?*

Itane

Itane vero Christianus de peccato iudicare posset, nisi iudicio corruptus esset? O quàm vere sanctus Dorotheus: *Cum subjecti simus multis passionibus, prauisque affectibus, nostro Iudicio non debemus omnino fidere. Quando enim norma vel regula curua est & inflexa, numquam quod secundum eam dirigitur, rectum efficitur, sed distortum.* Serm. 19. *QVOD si culpam amici*, inquit sanctus Bernardus, *in tuo iudicio, amor illius aut minuit, aut prorsus abscondit, quanto magis amor tui tuum contra te iudicium fallet?* Tract. de Grad. Humil.

Sanctus vero Gregorius in Moralibus de hac vniuersa iudicij prauitate & ignorantia sic præclarè & fuse disserit: *Sæpe recto studio contra delinquentium culpas accendimur, & cùm vltra æquitatis metas per iram rapimur, hoc zelum iustæ districtionis æstimamus. Sæpe officium prædicationis assumimus, vt per hoc fraternæ vtilitati seruiamus, sed nisi placeamus cui loquimur, nequaquam libenter accipitur quod prædicamus. Cumque placere mens vtiliter studet, ad amorem laudis propriæ turpiter defluit, & quæ à captiuitate vitiorum curabat alios eruere, ipsa suis facinoribus incipit captiua seruire. Quasi latrunculus quippe est appetitus laudis humanæ, qui recto itinere gradientibus ex latere iungitur, vt ex occultis educto gladio gradientium vita trucidetur. Cumque propositæ vtilitatis intentio ad studia priuata deducitur: horrendo modo vnum idemque opus culpa peragit quod virtus inchoauit.* l. 9. Mor. c. 18. & 19.

Sæpe & ab ipsis exordiis aliud cogitatio expetit, aliud actio ostendit. Sæpe se fidelem sibi nec ipsa cogitatio exhibet, quia aliud ante oculos mentis versat, & longe ad aliud ex intentione festinat. Nam plerumque nonnulli terrena præmia appetunt, & iustitiam defendunt, seque innocentes æstimant & esse defensores rectitudinis exultant, quibus si spes nummi subtrahitur, à defensione protinus iustitiæ cessatur: & tamen defensores se Iustitiæ cogitant, sibique se rectos asserunt qui nequaquam rectitudinem, sed nummos quærunt.

Et post pauca. *Sæpe recta agimus & nequaquam præmia, nequaquam laudes ab hominibus expectamus, sed tamen mens in sui fiduciam erecta, his à quibus nihil expetit, placere contemnit, eorum iudicia despicit, seque male liberam per abrupta elationis rapit: & inde sub vitio pejus obruitur, vnde quasi deuictis vitiis, nullis se appetitionibus subjacere gloriatur. Sæpe dum nosmetipsos plus iusto discutimus, de ipso discretionis studio indiscretius erramus, & mentis nostræ acies quò plus cernere nititur, obscuratur: quia & qui importunè solis radios aspicit, tenebrescit, & inde nihil videre compellitur, vnde videre amplius conatur.*

Ex quibus sancti Doctoris verbis, & aliis supra dictis patet, Iudicium humanum deprauari ex appetitu tripliciter, Primo quidem cum homo sibi fingit non esse malum quod perpetrat: Deinde cum an sit malum aut bonum plane ignorat. Denique cum bonum putat quod est malum. O quis sibi fidat! ô quis sibi non diffidat!

Prou. 3. *Ne innitaris prudentiæ tuæ: ne sis Sapiens apud temetipsum, VIA*
Ibid. 11. *stulti recta in oculis eius; qui autem Sapiens est, audit consilia. NE di-*
Ecclesi. 11. *cas quid est mihi opus? Et quæ erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas sufficiens mihi sum, & quid ex hoc pessimabor?*

Vide in 1. parte, Feria 4. & 5. Hebdom. 3. post Epiphan. Et in 2. parte, Sabbato Hebdom. 2. post Pascha: Feria 5. quæ est Octaua Ascensionis, Vbi hæc tractatur Veritas:

Qui sensu suo priuato saniorem se aliis putat, sano se priuat sensu.

FERIA QVARTA.

DE HIS CHRISTI DOMINI VERBIS AD PHARIZAEOS.

Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Isaias dicens, Populus hic labiis me honorat, Cor autem eorum longe est à me. Matth. 15.

Verba Prophetæ sunt hæc:

Appropinquat Populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me: Cor autem eius longe est à me. Is. 29.

VERITAS PRACTICA.

Quò sæpe vehementius Deum oras, ore quidem illi adstas propius, sed corde distas longius.

RATIO EST, *Quia quò vehementius aliquid Deum oras, sæpe est naturalis ipse affectus magis inordinatus.*

Sed cùm sic orando affectus est magis inordinatus, tùm corde distas à Deo longius, licet illi adstes ore propius.

Ergo & quò sæpe vehementius Deum oras, ore quidem illi adstas propius, sed corde distas longius. Quod certe est Illusionis genus valde cauendum.

I. PVNCTVM.

QVÆ Dominus in Pharizæos Verba prosequitur, plana sunt, si de Pharizæis tantum intelligantur; sed si ad nos, vt par est, illa conuertimus, vix vllus forsan se ijs notari animaduertet, nisi quod orando distractum cor habeat, quæ est humana infirmitas quam sancti quique gemunt.

Verùm, In Veritate proposita grauius aliquid continetur quod merito est expendendum. Fit enim aliquando & forte à te sæpius, vt cùm quid vehementius naturaliter desideramus, id etiam vehemētius Deum rogemus, & tum nos magis deuotos, magis illi affectos, vnitos & orationi attentos existimemus. Quæ certe est Illusio damnosissima & valde cauenda; Nam è contra, *Quo illud vehementius Deum oras, tum sæpe longius ab eo distas*. Nonne hoc est pauendum si verum est? Disce autem ex hac Ratiocinatione quàm sit verum. Dubitari non potest quin sape quando vehementius aliquid Deum rogas, illud aliquid ex illo rerum genere sit quas naturaliter diligimus vt vitæ prosperitates, commoda, fœlices negotiorum euentus, honores, diuitias & similia quæ sunt ordinaria nostra desideria, satis honestis & piis etiam tecta pretextibus, vt sic commodius seruiamus Deo, vel ne bonorum contrariis & oppositis premamur malis. Nonne hæc aliquando ita desideras

& Deum oras? At nonne verendum est ne illa desideres vehementius quàm oporteret? Nonne verendum est ne desiderium illud minùs sit ordinatum, & plus æquo feratur in rem concupitam, quàm recta Ratio postulet?

Perge vlterius & inquire à te ipso nùm quando sic vehementior est affectus, affectus sit magis inordinatus, aut in re quæ desideratur, aut in modo, vel in fine. Sic Esau vehementer benedi-
Gen. 27. ctionem Patris postulabat, Nam *irrugiit clamore magno, & consternatus*, ait, *Benedic etiam & mihi. Pater mi.* At vero quam parum
Hebr. 12. fuerit tum eius affectus ordinatus, constat ex Apostoli Verbis: *Scitote enim quoniam & postea cupiens hæreditare benedictionem, reprobatus est; non enim inuenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lachrymis inquisisset eam.* Sic Rex Antiochus, Rex ille scelestus qui tam
2. Macch. 9. vehementer, *orabat Dominum à quo non erat misericordiam consecuturus*, Nonne ex ipso naturali & inordinato quo viuebat affectu sic orabat vt viueret, & quò vehementius orabat, licet affectum tegeret & dissimularet, eo tamen coram Deo magis inordinatus erat; nam reuera vitam non desiderabat nisi vt more solito viueret. Sic denique vehementer illi orabant de quibus ipse Deus,
Is. 58. *Rogant me*, inquit, *Iudicia Iustitiæ, appropinquare Deo volunt: quare ieiunauimus, & non aspexisti? Humiliauimus animas nostras, & nescisti!* Sed quod eis respondetur, satis indicat quàm inordinatum orando & ieiunando affectum haberent, vnde quo erat eorum oratio vehementior, tanto magis inordinatus prodibat eorum
Iacobi 4. affectus. O quàm vere sanctus Iacobus: *Petitis & non accipitis, eo quod malè petatis, vt in concupiscentiis vestris insumatis.*

II. PVNCTVM.

S*ED cùm sic orando, tuus affectus est magis inordinatus, tùm corde distas à Deo longius, licet illi adstes ore propius.*

Nam quod est valde considerandum, numquam corde longiores à Deo sumus quam cùm voluntate & affectu dissentimus; quando autem desiderium rei alicuius est vehementius quàm oporteret, tunc est inordinatum, & voluntas ita desiderans sic à Deo dissentit, vt quantum est inordinate desiderans, tantum
Ps. 63. à Deo dissentiat, distentque simul longius. *Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.* Id est, tanto magis recedet Deus ab

illo homine qui se inordinate prouehit aut aliquid supra se altius cupit. *Numquid est cor tuum rectum*, aiebat Iehu Rex Israel, *Sicut cor meum cum corde tuo?* Et ait Ionadab: *Est. Si est*, inquit, *da manum tuam: Qui dedit ei manum suam: at ille leuauit eum ad se in currum.* Sic Deus ab vnoquoque petit vt se sibi vniat, viuantque simul. Non est autem cor rectum si est inordinatum, cum rectitudo cordis pendeat à sua regula, quæ est æterna Lex seu Diuina voluntas. 4. Reg. 10.

Sic apte sanctus Augustinus; *Qui sunt recti corde? Qui voluntatem suam ad voluntatem Dei dirigunt, non voluntatem Dei ad voluntatem suam curuare conantur.* Et paulo post, *Hoc cogitant qui recto sunt corde, qui voluntatem Dei sequuntur non suam: faciunt illum præcedentem, & se sequentes: non autem se præcedentes & illum sequentem. Et in omnibus eum bonum inueniunt, siue emendantem, siue conflantem, siue consolantem, siue exercentem, siue coronantem, siue purgantem, siue illuminantem.* In Præfatione. Ps. 124. In Exposit. eiusdem.

Itemque alibi: *Qui sunt recti? Qui dirigunt cor secundum voluntatem Dei, & si eos perturbat humana fragilitas, Diuina consolatur æquitas. Quamuis autem corde mortali priuatim aliquid velint quod suæ interim causæ vel negotio vel præsenti necessitati conueniat, vbi intellexerint & cognouerint aliud Deum velle, præponunt voluntatem Melioris voluntati suæ, & voluntatem Omnipotentis voluntati infirmi; & voluntatem Dei, voluntati hominis.* Et post multa de exemplo Christi orantis in horto, *Non quod ego volo, sed quod tu Pater. QVOMODO*, inquit, *disiunctus es à Deo qui iam hoc vis quod Deus? Eris ergo rectus & te decet laudatio, quoniam rectos decet laudatio. Si autem curuus fueris, laudes Deum quando tibi bene est, blasphemas quando tibi male est*, &c. Quasi diceret, sicut illi corde cum Deo conjuncti sunt qui recti sunt, seu qui amant & faciunt eius voluntatem: sic ab eo disiuncti sunt corde qui curui sunt & ita inordinati vt Deum non laudent nisi cum ipsis bene fecerit. *Si non fuerint saturati, & murmurabunt*, O infida corda, ô curuas in terram animas. In Ps. 32. Ps. 58.

III. PVNCTVM.

QVO *sæpe igitur vehementius Deum oras, ore quidem illi adstas propius, sed corde distas longius*, Quia illa orationis vehementia procedit potius ab inordinato quodam cordis affectu

quam à recta ratione vel pia voluntate: Vnde fit vt quàm inordinata est cordis affectio, tam longe Cor distet à Deo. Sicut enim accessus cordis ad Deum consistit in ipsius cordis rectitudine & ordinatione secundum Diuinam voluntatem, sic eius à Deo recessus fit, cùm curuum & inordinatum redditur, quando scilicet sese per affectum naturalem nimis inflectit in res creatas. *Osee 7.* *Væ eis, quoniam recesserunt à me. Non clamauerunt ad me in corde suo, sed vlulabant in cubilibus suis: super triticum & vinum ruminabant, recesserunt à me.* Id est, satis quidem vehementer orabant cum clamarent & vlularent, sed cum pro suis bonis temporalibus tantum me orarent, ibique cor haberent defixum: quò se putabant orando propius ad me accedere, eo recedebant longius, sic orando tantum temporalia & caduca. Non me inuocant non me desiderant qui sic orant, sed illa tantum bona quæ sibi optant.

Quod præclare sanctus Augustinus ad illa Psalmi Verba, *Ps. 52.* *Deum non inuocauerunt.* NONNE, inquit, *quotidie tales rogant Deum? Non rogant Deum. Attendite si possimus hoc dicere adjuuante ipso Deo. Deus gratis se vult coli, gratis se vult diligi, hoc est, castè amari: non propterea se amari, quia dat aliquid præter se, sed quia dat se. Qui ergo inuocat Deum vt diues fiat, Deum non inuocat, hoc enim inuocat quod ad se vult venire: quid enim est inuocare, nisi vocare in se? In se ergo vocare, hoc dicitur inuocare. Nam cùm dicitur, Deus da mihi diuitias: non vis vt ipse Deus ad te veniat, sed vis vt diuitiæ veniant ad te. Quod vis vt ad te veniat, hoc inuocas. Si autem Deum inuocares, ipse ad te veniret, ipse esset diuitiæ tuæ. Nunc autem vis habere arcam plenam, & inanem conscientiam. Deus non implet arcam, sed pectus. Quid tibi prosunt exteriores diuitiæ, si te interior premit egestas? Ergo isti qui propter sæcularia commoda, qui propter terrena bona, qui propter vitam præsentem & terrenam fælicitatem inuocant Deum, non inuocant Deum.*

Hæc ad Verbum sanctus Ille Doctor ex quibus non modo patet propositæ Veritatis Ratio, sed quàm sit damnosum quàm pudendum & alienum à vera religione sic orare Deum. Hoc est scilicet quod Ecclesiasticus primo ipso libri capite tantopere *Ecclesi. 1.* præcauebat: *Ne sis incredibilis timori Domini, & ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis, ne forte cadas, & addu-*

cas animæ tuæ inhonorationem, & reuelet Deus absconsa tua, & in medio Synagogæ elidat te; quoniam accessisti malignè ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia. Nec importunum videri debet quod ex sancto Iacobo huc iterum reuocamus: *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus, Peccatores: & purificate corda, duplices animo.* Iac. 4.

Hanc Ecclesiastes cordis purificationem, sic oraturo commendabat: *Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei; & appropinqua vt audias.* Eccl. 4. Id est, caue affectum inordinatum, caue ne ex eo Deum ores; audi potius ipsum Deum te admonentem vt hunc prauum deponas affectum; cui admonitioni si parueris, longe plus Deo dabis quam si multas illi mactasses victimas; vnde & pergit Sapiens, *Multo enim melior est obedientia quam stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt*: Nempe nesciunt nec cogitant quantum Deo displiceat sic orari cum affectu inordinato. *Videte, vigilate, & orate.* Marci 13.

Videri debet in 2. parte, Feria 4. Pentecostes.

FERIA QVINTA.

AD HÆC CHRISTI DOMINI VERBA CONTRA PHARIZAEOS.

Omnis Plantatio quam non plantauit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Humana consilia eò sæpe pejora, quo meliora.

RATIO EST, *Quia consilia quæuis eò pejora sunt, quò magis obsunt intento fini.*

Sed quò meliora sunt, eò sæpe intento fini magis obsunt.
Ergo eo sæpe pejora sunt quò meliora. Quamobrem in id acuratiùs inuigilandum est.

I. PVNCTVM.

VM nihil haberent Pharizæi quod Verbis Christi opponerent, nec tamen Christo Domino crederent, hoc vnum restabat illis murmurare, infrendere, & tamquam se ab eo male acceptos atque offensos palàm conqueri. Quod cùm animaduerterent Discipuli Domini, *Accedentes*, inquit Euangelista, *dixerunt ei: Scis quia Pharizæi audito Verbo hoc, scandalizati sunt. At ille respondens ait: omnis plantatio quam non plantauit Pater meus Cælestis eradicabitur. Sinite illos, cæci sunt & duces cæcorum; cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* Quasi diceret, ne turbemini aut vllo modo moueamini propter facta Pharizæorum, quia deficient, exarescent, aut etiam euellentur, sicut infecunda plantatio; Atque vniuersim illud certi habetote quod quidquid non fuerit à Deo vel cùm Deo institutum, illud non stabit.

Quæ Christi Domini sententia valde Moralis est & saluberrimum continet documentum, quo admonemur nihil inconsulto Deo statuendum: nihil quidquam suscipiendum sine Deo, nihil alioquin profuturum, quantumcumque videatur sapienter susceptum; Imo quò sapientius illud videbitur, si tantum humanum est consilium, nec Diuinum accesserit; *quò inquam illud humanum consilium melius & vtilius apparebit, eò sæpe deterius fiet.*

Hoc est quod expressius hodierna Veritate proponitur, per humana consilia intelligendo non modo quidquid homines consulunt, sed quod ipsi nobiscum statuimus, nostro tantum naturali & humano consilio instructi, sine peculiari recursu ad Deum & non habita potius ratione ad Eius ordinationem & voluntatem quàm ad nostram. Hæc erit plantatio quam non plantauit Pater Cœlestis, & quæ eradicabitur, nihil proficiet, imo & nocebit, & tanto forte grauius quanto illud humanum consilium videbatur vtilius. Quod quia magis mirum est & periculosum nisi præcaueatur, idcirco diligentius expendendum.

Ratio

Ratio autem quæ id demonstrat, hæc est inter alias, quod tunc censeri debet consilium inutile aut etiam perniciosum quod adeo non proficit ad finem negotij cuius causa suscipitur, vt ei noceat & contraueniat. Nonne hoc est ipso naturæ notum lumine, necnon ipso naturali sensu compertum? Quorsum enim deliberamus & consilia nobiscum vel cum aliis simul inimus de negotiis, nisi ad ea fœlicius ad suum finem & exitum perducenda? Quænam autem meliora vel pejora consilia dicimus nisi quæ facilius eò ducunt, aut inde deducunt quò spectamus? Quænam prudentior mediorum electio nisi quæ directius ad propositum finem ducit? Nonne vel hoc ipso Diuina commendatur Sapientia quod *attingat* Sap. 8. *à fine vsque ad finem fortiter, & disponat omnia suauiter*, Id est, conuenientibus sibi proposito fini mediis. Atque hinc Sapiens: *Sapien-* Prou. 14. *tia callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans: GENS absque consilio est & sine prudentia, vtinam saperent & intelli-* Deut 32. *gerent ac nouissima prouiderent.* Nempe inconsulti sunt qui sibi finem suum non proponunt.

II. PVNCTVM.

SED humana consilia quò vtiliora videntur, eò sæpe magis obsunt fini seu negotio quod suscepimus, quàm illi prosint.

Primò quidem quando hoc vnum esset quod humana sunt tantùm consilia quibus Diuina non accesserunt, neque vt accederent sunt implorata, nonne sufficeret ad prouocandam illam desertionem Dei quam ipse per Prophetam minatur: *Væ filij desertores, di-* Is. 30. *cit Dominus, vt faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum, vt adderetis peccatum super peccatum, qui ambulatis vt descendatis in Aegyptum, ET OS MEVM NON INTERROGASTIS: sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, & fiducia vmbræ Aegypti in ignominiam.* Quæ omnia tam vere nobis singulatim applicari possunt, quam certum est de nobis singulis singularem esse Dei prouidentiam, si eam vellemus attendere.

Deinde verò, quò vtiliora videntur illa consilia, major in eis fiducia ponitur, tantumque solent homines in humana industria & solertia ponere vt quo major est industria & solertia, eo plus

in ea ponant. Nonne id est naturale & humanum? At scito id esse valde perniciosum quia inde magis etiam à Deo retrahimur, aut certe minus in eo fidimus. Quod ita quidem illi displicet vt propterea se negotio Ipse opponat & rem disturbet, quod his apte Propheta concepit & expressit Verbis: *Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis: & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens.* Lege caput integrum Prophetæ quod pene totum est de hoc argumento, & caput trigesimum primum vbi hæc præcipue perpendenda sunt verba: *Aegyptus homo, & non Deus: & equi eorum caro & non Spiritus: & Dominus inclinabit manum suam, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur.* Cui cohærenter Ieremias, *quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum in ea.*

Is. 19. *Ier. 2.*

Denique, quantumcumque sint illa consilia nobis ad negotium temporale ac humanum finem vtilia, quænam est illa vtilitas si æterno nocet negotio & illi obstat supernaturali Fini ad quem omnia dirigenda essent negotia? *Quid enim proficit homo si lucretur vniuersum mundum, se autem ipsum perdat, & detrimentum sui faciat?* Sæpe autem hoc accidit vt quò vtiliora sunt illa humana consilia ad finem temporalem, deteriora sint ad supernaturalem. Nam cùm finis temporalis vix sit alius quàm vel honoris vel commodorum aut voluptatis argumentum: Quid hæc ad vitam æternam? Imo quantum ab incommutabili & vero bono hæc caduca deducant, quis non videt, quis non deplorat nisi cæcus & perditus? *Propterea dilatauit Infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino: & descendent fortes eius, & populus eius, & sublimes gloriosique eius ad eum.* Nonne & propterea *Prudentia carnis mors est? Et Sapientia carnis inimica est Deo? Legi enim Dei non est subjecta, nec enim potest.* Sic *stultam fecit Deus Sapientiam huius mundi.*

Luc. 9. *Is. 5.* *Rom. 8.* *1. Cor. 1.*

III. PVNCTVM.

HVMANA *ergo consilia eò sæpe pejora quo meliora:* Quia cùm merè humana sint, humanâ tantum ducuntur sapientia quæ Diuinæ sic est opposita vt quod *stultum est Dei, sapientius sit hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius sit hominibus:* Vnde quid sequitur nisi quod videbatur melius coram hominibus, fiat coram Deo pejus, sicut quod erat apud Deum Sapientius, factum apud ho-

1. Cor. 1.

mines stultius? *Dominus dißipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia Principum: Consilium autem Domini in æternum manet.* Iam vero quid boni speres Deo non adjuuante? Aut quid mali non timeas contradicente Deo? Ps. 32.

Nihil agas, inquit Deus, me inconsulto, & omnia tibi fœliciter fluent. Tu vero contra; Etiam Te non consulto, fœlicius cedent. Itane auderes loqui? Et nonne apud Deum opera magis audiuntur quam verba? Non credis Sapienti, vel potiùs ipsi Deo sic per Sapientem imperanti; *Habe fiduciam in Domino, ex toto corde tuo, & ne innitaris Prudentiæ tuæ. In omnibus viis tuis cogita Illum, & Ipse diriget gressus tuos. Et ne sis Sapiens apud temetipsum.* Quod & Apostolus repetit: *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos.* Neque ad hanc propriam cauendam Prudentiam, sufficit consulere homines, nisi etiam Ipse consulatur & inuocetur Deus. Vnde aperte Sapiens, postquam dixit inter Consultores eum esse præferendum qui sanctitate præstat, addit & post illum etiam consultum, tùm præcipue Deum esse consulendum. *Cum viro*, inquit, *sancto assiduus esto, quemadmodum cognoueris obseruantem timorem Dei; Cor boni consilij statue tecum, non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera quàm septem Circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnibus deprecare Altissimum vt dirigat in Veritate viam tuam.* Pr. 3. Rom. 12. Ecclesi. 37.

Denique, vt magis appareat differentia plantationis plantatæ à Domino & non plantatæ, seu animæ confidentis in Deo vel in homine, audi ipsum loquentem Dominum: *Hæc dicit Dominus: maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum; & à Domino recedit cor eius. Erit enim quasi myricæ in deserto, & non videbit cùm venerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis, & inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cùm venerit æstus. Et erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit solicitum, nec aliquando desinet facere fructum.* Ier. 17.

Videsne differentiam vtriusque Confidentiæ? Poteratne magis innotescere quàm ex facta comparatione tantæ benedictionis & maledictionis oppositæ? Quis tam parùm sui amans qui cùm possit à Deo benedici benedictione præcipua, malit meledici maledictione pessima? Sic proinde sapienter Iuniorem monebat Se-

Tobiæ 4. nior Tobias: *Omni tempore benedic Deum: & pete ab Eo, vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.* Quem in vsum apti

Ps. 5. occurrent multi Psalmorum versiculi: *Domine deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.*

Ps. 142. *NOTAM fac mihi viam in qua ambulem, &c.*

Vide in hac 3. parte, Quæ tres primæ habentur de statibus, circa finem totius partis.

FERIA SEXTA.

Quæ procedunt de ore, de corde exeunt: & ea coinquinant hominem. De Corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria. Hæc sunt quæ coinquinant hominem. Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Etsi in aliis hominibus, Concupiscentia sæpe peccatum minuit: In te tamen sæpius auget.

RATIO EST, *Quia quando Concupiscentia antecedens est, diminuit peccatum; Quando vero est consequens, illud auget.*

Sed in te sæpius est consequens.

Ergo & sæpius auget peccatum; Quod tamen non aduertis & in quo multùm illuderis.

I. PVNCTVM.

VT apertiùs appararet quàm longe grauiùs arguendi essent Pharizæi suis illotis cordibus, quàm Discipuli Domini, non lotis manibus; *Tunc conuocatis ad se Dominus turbis dixit eis, Audite & intelligite: Non quod intrat in os coinqui-*

nat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. Tum paulo post particularius ad Discipulos, *Quæ procedunt*, inquit, *de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem; De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ: hæc sunt quæ coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.*

Quæ Christi Domini Verba cùm possint intelligi de omni peccato quod ex corde exit, quatenus à voluntate procedit; sunt tamen quædam quæ de corde magis exeunt, quæ scilicet ex Concupiscentia magis procedunt, & ea sunt etiam quæ magis peccantem coinquinant quia peccatum augent, quod certe pauci aduertunt, Tuque inter illos si te probe noris, & grauius his peccatis peccas, & minus aduertis. Audi igitur Veritatem propositam quæ tota tibi proponitur: *Etsi in aliis peccatum sæpe diminuit Concupiscentia, in te illud tamen sæpius auget.* Agnosces ex hac Ratione quæ præsupponit quod docet Diuus Thomas, appetitum sensitiuum seu concupiscentiam, posse se habere ad liberum arbitrium *antecedenter & consequenter.* Antecedenter quidem secundum quod passio appetitus sensitiui trahit vel inclinat rationem vel voluntatem. Consequenter autem secundum quod motus superiorum virium si sint vehementes, redundant in inferiores; non enim potest voluntas intensè moueri in aliquid quin excitetur aliqua passio in appetitu sensitiuo. Si sit igitur antecedens passio, diminuet peccatum, quia minus est à voluntate, & quanto minus peccatum est voluntarium, tantò minus est peccatum. *Passio autem consequens non diminuit peccatum sed magis auget, vel potius est signum magnitudinis eius, inquantum scilicet demonstrat intensionem voluntatis ad actum peccati: & sic verum est quod quanto aliquis majori libidine vel concupiscentia peccat, tanto magis peccat.* [*1. 2. q. 77. a. 6.*]

Ipsa sunt sancti Thomæ Verba quibus nihil addendum pro intelligentia primæ propositionis, nisi forte illud Sapientis: *Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.* [*Ecclesi. 18.*] Quibus Verbis potest illa antecedens & subsequens notari passio. Atque pro aliquali commouendo affectu, cogita paulo diutius quantùm quotidie peccata peccantium crescant, non modo numero, sed grauitate, cùm eorum quotidie crescat Concupiscentia. *Cor suum leuauerunt contra me quasi ventum pestilentem.* [*Ier. 51.*] Multus est in his Verbis sensus; exquire.

II. PVNCTVM.

SED *in teipso sæpius est illa consequens Concupiscentia.*

Quidquid sit de aliis, teipsum inspice; *Vide vias tuas in conualle: Scito quid feceris: cursor leuis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine. In desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui.* Nonne iam pridem agnoscis te vanitati, libidini, aut alteri, quod noris, vitio esse obnoxium? An illud qua par est solicitudine curas euellendum? Si deest necessaria solicitudo, signum est te amare illud vitium, & tibi esse voluntarium, adeout quando in illud incidis, non ex passione antecedente sed consequente incidas. *Scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum prævaricatus es.* Antecedebat passio in primis adolescentiæ annis cùm nondum illam ita clare aduerteres: sed modo post tot annos in ea sentienda & cognoscenda positos, post tot meditationes, tot Gratias, tot Communiones ad eam extirpandam efficacissimas; si adhuc viget, voluntarie quodammodo detinetur, sicque consequens est; quòd non tam à passione voluntas, quàm à voluntate mouetur passio; cùm si pridem voluisses, si velles etiam nunc cum Deo, facile concupiscentiam reprimeres. *Arguet te malitia tua.*

Ier. 2. *Ier. 3.* *Ier. 2.*

Adde quod, vltrò quæris occasiones, aut oblatas non refugis; tu teipsum ad vanitatem excitas, extollendo res à te gestas, excitando tacite alios ad prædicationem tui; & aliis miris modis quibus Concupiscentiam foues. *Quasi equus impetu vadens ad prælium.* Hoc est *attrahere ventum amoris sui.*

Ier. 8.

Denique, quoties occurrunt contraria passioni seu concupiscentiæ; dic, quæ non das signa doloris & impatientiæ? Quid porro illa significant nisi te diligere illud & omnino velle quod doles non habere? *Viæ tuæ & cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum.* Expende singula Prophetæ Verba.

Ier. 4.

III. PVNCTVM.

ETSI *in aliis igitur Concupiscentia sæpe diminuit peccatum, in te tamen sæpius auget,* Quia sæpius consequens est, voluntaria

est, voluntarie nutrita & excitata. *Hæc sunt quæ de corde exeunt & quæ coinquinant hominem.* Quod sic Propheta exprimit Verbis aptissimis: *Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam.* Id est, non calenti sed frigido vt dicunt sanguine, malum operatur: quasi diceretur, non repentino motu sed quasi præcognito & deliberato, licet aliter peccanti videatur. Atque in hoc duplex est Illusio. Prima quidem quod putes non esse voluntarium nisi quod expresso voluntatis actu perficis, quasi non velles quod te velle non cogitas. Error est alibi refutatus. *Ier. 6.*

Deinde verò, etsi fatearis te peccare in illis ad quæ natura incitante propendes, non tamen idcirco grauiter te peccare arbitreris, quia naturæ propensio videtur peccatum excusare. Sed non ita in te, vt dictum est, quia cum corruptam debuisses naturam excolere, necnon Diuinæ subjicere Gratiæ: Tu illam potius foues & nutris, vnde fit vt non modo sit voluntaria & inexcusabilis illa naturæ propensio, seu quæ inde procedit culpa; sed tanto euadit grauior & pœna dignior, quanto est magis naturalis, quia magis est nota, magis tua, magis expressa per tot actus in te concitatos, à te liberè acceptatos, & sponte quadam elicitos. *Dom 7. post Pentec.*

Non id quidem aduertis, non id putares ita esse, quia ex illis es de quibus dicitur, *Transierunt in affectum cordis*, Id est, quanti quanti sunt intellectu, voluntate, memoria, verbis, factis, gestibus, & se totis, transierunt in affectum cordis, nihil aliud sapiunt aut cogitant; seu ex his omnibus animi corporisque facultatibus, affectum suum fouent & colunt. Quo tantum abest vt excusentur, quin propterea grauius accusentur, quia hinc apparet valde robustam esse concupiscentiam: nec aliter roborari potuisse quam libera voluntate consentiendi primis eius innatis motibus. Quod satis aperte Sapiens, cum dixit, *Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis.* Id est, talem te ipse efficies qualem te Inimicus, qualem te Dæmon optat, nempe in peccatis totum, nec aduertentem. Nam si saltem aduerteres; aut si totus in concupiscentia non viueres, res in extremo non esset: sed totum aut pene totum esse in culpabili concupiscentia, nec aduertere, nec sentire, nec monenti credere, hoc est *concupiscere concupiscentiam*, quod est extremum malitiæ. Exardesce contra seriò, constanter & solicitè. *Persequar inimicos meos* *Ps. 72.* *Eccles. 18.* *Ps. 105.* *Ps. 17.*

& comprehendam illos : & non conuertar donec deficiant. Confringam illos, nec poterunt stare : cadent subtus pedes meos. Sic dicendum, sic agendum in Domino.

Videri potest in 1. parte, Feria 5. Hebdomadæ 6. post Epiphaniam. In 2. parte, Feria 5. post Cineres : Et in hac 3. parte, Feria 3. Hebdom. 8. Vbi hæc exhibetur Veritas :

Ne putes te benè semper excusatum, cùm dicis : non putabam.

SABBATO.

DE MVLIERE CANANÆA.

O Mulier, magna est fides tua, fiat tibi, sicut vis. Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Sicut non satis fidit Deo, qui nimis satagit : sic, qui de suo non satis agit.

RATIO EST, *Quia fiducia in Deum debet esse ordinata.*

Sed qui de suo non satis agit, non minus agit contra ordinem Diuinæ fiduciæ, seu contra fiduciam ordinatam, atque is qui nimis satagit.

Sicut ergo non satis fidit Deo qui nimis satagit, sic qui de suo non satis agit. Quod tamen pauci cogitant.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

ADIVNGIT proximè ſuprà dictis in eodem capite, ſanctus Matthæus hiſtoriam de muliere Cananæa, quæ cum audiſſet Dominum IESVM accedere in partes Tyri & Sidonis, *ſtatim à finibus illis egreſſa clamauit dicens ei, miſerere mei Domine, fili Dauid, filia mea malè à Dæmonio vexatur. Qui non reſpondit ei verbum. Et accedentes Diſcipuli eius rogabant eum dicentes, Dimitte eam quia clamat poſt nos. IESVS autem reſpondens ait, Non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael. At illa venit & adorauit dicens, Domine adjuua me. Qui reſpondens ait, Non eſt bonum ſumere panem filiorum & mittere canibus. At illa dixit, Etiam Domine, nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa Dominorum ſuorum. Tunc reſpondens IESVS, ait illi: O mulier, magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis. Et ſanata eſt filia eius ex illa hora.*

In quibus ſacri Euangeliſtæ verbis illud præcipue obſeruandum eſt quod notat ſanctus Auguſtinus, *Clamabat fœmina, & diſſimulabatur à Chriſto, non vt miſericordia negaretur, ſed vt deſiderium accenderetur, & humilitas commendaretur.* Sicque nobis aperte detegitur duplex quædam Illuſio & error errori oppoſitus, in quem plerique incidunt, dum aduerſis premuntur, aut aliqua graui neceſſitate laborant.

Sunt enim qui tùm ita ſatagunt, ita ſe cruciant & inani labore diuexant, quaſi Deo non fiderent. Sunt alij verò qui ſe ita dicunt Deo fidere, vt nihil ſibi agendum putent. Quæ duo cum ſint extrema vtrimque vitioſa, nunc luculento Cananææ exemplo nobis euitanda proponuntur. Non enim illa ſe inaniter domi excruciat, non vanos edit eiulatus, non ſe male vexat cum male vexata filia. Sed neque tamen otioſa remanet; adit Chriſtum, adit Apoſtolos, repulſa non repellitur, rejecta non abjicitur; vrget & inclamat opem ac miſericordiam, nec quieſcit donec impetret quod optabat.

Hoc eſt verè Deo confidere, ſic inter extrema laboris & ſolicitudinis, incedere vt neque excedat ſolicitudo neque deficiat: Et quia clarius eſt quod qui nimis ſatagunt, minus videntur Deo confidere quam qui nihil de ſuo agunt; Idcirco ab vno ad aliud diſcemus Veritate propoſita, *quod plane ſicut non ſatis confidit Deo qui nimis ſatagit, ſic qui de ſuo non ſatis agit.*

Ratio eſt ita plana, vt quoad illam primam partem qua dicitur veram in Deum fiduciam debere eſſe ordinatam, nulla ſit alia probatione opus. Nihil enim non ordinatum poteſt illi placere qui *non eſt Deus diſſenſionis*, ſeu vt græca vox habet, *inordinationis Deus, ſed pacis & ordinis*. Et licet virtutes Theologicæ non conſiſtant ex ſe in medio ſicut morales, ſed tantò melius illarum bonum ſit, quantò magis acceditur ad ſummum, vt ſcribit ſanctus Thomas : ex parte tamen noſtra, vt ait Idem ſanctus Doctor, in medio quodam conſiſtunt : quia debemus ferri in Deum credendo, ſperando, & amando, ſecundum menſuram noſtræ condicionis, quâ fit vt Virtutes illæ quibus credimus ſperamus & amamus, habeant extrema quædam & medium quo poſſint ordinari.

1. Cor. 14. — 1. 2. q. 64. a. 4.

Et particulatim de Spe ſeu fiducia ſic ibidem: *Spes*, inquit, *eſt media inter præſumptionem & deſperationem ex parte noſtra.* Quod & alibi expreſſius, vt mox videbitur.

O quàm præclare ſanctus Bernardus ad illa ſponſæ verba : *Ordinauit in me Charitatem : DISCRETIO ita omni Virtuti ordinem ponit, vt ordo modum tribuat & decorem.*

Cant. 2. — Serm. 49. in Cantica.

II. PVNCTVM.

SED *qui de ſuo non ſatis agit, non minus agit contra ordinem Diuinæ fiduciæ, ſeu contra fiduciam ordinatam, atque is qui nimis ſatagit.* Cur enim qui nimis ſatagit non ſeruat ordinem, niſi quia excedit plus agendo quam debeat, plus agendo quàm velit Deus, quàm Ratio poſtulet, quàm requirat negotium, quàm ipſe Agens poſſit perficere ? *Quid de craſtino ſoliciti eſtis*, Id eſt, inani & inquieta rerum ſolicitudine quæ ad ſolum Deum ſpectant. *Quis veſtrum cogitans poteſt adjicere ad ſtaturam ſuam, cubitum vnum ?*

Matth. 6.

Sic planè qui de ſuo non ſatis agit, ſic per defectum peruertit ordinem ; Non enim agit quod eſt ordinatum vt agat, & ſine quo Deus nihil præſtabit: Quæ eſt manifeſta præſumptio, Spei Diuinæ oppoſita, inquit S. Thomas, cùm quis inhæret Diuinæ potentiæ *per immoderantiam*, reſpiciendo ſcilicet quod abſolutè Deus poſſit, & non quod velit facere per certa quædam media : in quo ex vna parte eſt exceſſus, inordinate ſperando ; ex alia vero eſt defectus non agendo quæ ſunt ordinata vt illud fiat quod ſperatur; *Sicut ſi ſine pœnitentia ſibi vellet peccata remitti, aut ſine meritis ſaluus*

2. 2. q. 21. a. 1. & ſequentib.

esse. Quid de illo censeres, qui sic se sperare diceret? Plane præsumeret, nec nisi male & inordinate speraret: quia non seruaret ordinata. Cur non igitur ille in alia quauis materia sic dicetur præsumere, sicque ordinem non seruare, qui de suo non agit quod agendum est: qui non serit, quod metat: qui non studet, quod discat: qui non orat, quod obtineat: qui non se colligit vt orare possit?

Numquid de tribulis ficus, aut de spinis vuæ? Numquid quia solicitudo vetatur nimia, nulla est prorsus habenda? Quorsum illæ Domini voces, *serue male & piger: SERVVM inutilem projicite in tenebras exteriores.* Quorsum illæ Apostolicæ cohortationes, *solicitudine non pigri, SOLICITE cura teipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem. VOS autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem: In virtute autem scientiam: in scientia autem abstinentiam: in abstinentia autem patientiam: in patientia autem pietatem: in pietate autem amorem fraternitatis: in amore autem fraternitatis, Charitatem. Hæc enim si vobiscum adsint & superent, non vacuos nec sine fructu vos constituent in D. N. IESV Christi cognitione: Cui enim non præsto sunt hæc, cæcus est & manu tentans, obliuionem accipiens purgationis veterum delictorum.* Matth. 7. Matth. 25. Rom. 12. 2. Tim. 2. 2. Pet. 1.

An hæc tibi videntur inaniter dicta? Vel si serio dicta putas, nonne aperte vides quam multa sint inter se ordinata quæ de tuo conferas: aut si non conferas, non serues statutum ordinem? *Vade ad formicam, ô piger: & considera vias eius.* Prou. 6.

III. PVNCTVM.

SICVT *ergo non satis fidit Deo qui nimis satagit, sic qui de suo non satis agit.* Vterque scilicet deserto veræ Fiduciæ medio, se in extrema projicit quæ inordinatam fiduciam faciunt quâ magis offenditur Deus quàm colatur. *Nolite confidere in verbis mendacij dicentes, Templum Domini, templum Domini, templum Domini est. Quod si bene direxeritis vias vestras & studia vestra, habitabo vobiscum. Ecce vos confiditis in sermonibus mendacij qui non prode runt vobis. INDICABO tibi ô homo quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: Vtique facere iudicium, & diligere misericordiam,* ET SOLICITVM AMBVLARE CVM DEO TVO. Tum Vox Domini ad ciuitatem clamat: *Et salus erit timentibus nomen tuum.* Ier. 7. Mich. 6.

Certe si quis recte vmquam & ordinate sperauit in Domino,

fuit ille Psaltes Regius quem idcirco multoties à Deo liberatum Ipse Deus affirmat quod in ipso sperasset: quomodo vero spem & fiduciam suam exercebat? *Ego*, inquit, *sicut oliua fructifera in domo Dei, speraui in misericordia Dei in æternum.* Id est, sicut arbor & illa præcipue arbor quæ est valde frugifera ex se suaque radice simul cum sole producit fructum suum, ita ego cum Deo quod in me erat, quod meum erat, quod à me Deum velle narem, in id totus elaborabam, id vnum contendebam. Quod cùm vbique præstiterit, tum id maxime apparuit in rebus cum Saule gestis. Licet enim certo sciret se futurum Regem, seque iam inunctum à Propheta Samuele non obliuisceretur; ita tamen declinabat omnes illos mortis casus in quos se redactum sæpissime vidit, quasi nihil promissum sibi fuisset: sic nempe volebat Deus ipsum sperare & confidere, vt non in suo quidem arcu speraret, sed in Diuina misericordia se protegente: neque tamen ita speraret in illa protectione vt nihil ageret, sed agendo confideret & confidendo ageret. *In Deo meo transgrediar murum.* Sic & nos exhortatur vt agamus & speremus, *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.*

Ps. 51. *Ps. 17.* *Ps. 30.*

Sic sancta Iudith, postquam conciues suos de vana quadam & inutili solicitudine qua se angebant arguit, docet illos quid agere debeant, & ad illud agendum exhortatur: *Humiliemus illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato seruientes illi, dicamus flentes Domino, vt secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam.* Hæc æmulare virtutis exempla; nec pigeat à fœminis discere quod est agendum; sed pudeat potius non id agere quod illæ docent & faciunt.

Iudith. 8.

Cùm autem multa passim de spe ac fiducia proponantur, videri possunt in singulis partibus.

FINIS CONSIDERATIONVM ET VERITATVM TERTIAE PARTIS DE VITA DOMINI IESV.

VERITATES PRACTICÆ.

AD DIES FESTOS SANCTORVM QVI INCIDVNT IN HANC TERTIAM PARTEM.

DE SANCTO BARNABA APOSTOLO. Die 11. Iunij.

Erat vir bonus, & plenus Spiritu sancto & fide. Act. 11.

VERITAS PRACTICA.

Tanto vnusquisque est magis aut minus verè bonus & sanctus, quantò magis minusue participat de Spiritu sancto.

RATIO EST, *Quia tanto quis est magis aut minus vere bonus & sanctus, quanto magis de vera bonitate & sanctitate participat.*

Sed vera Bonitas & sanctitas est Spiritus sanctus.

Ergo tantò quis est magis aut minus verè bonus & sanctus,

quantò magis minusue participat de Spiritu sancto; quem proinde oportet crebrò & vehementer orare & colere.

I. PVNCTVM.

Act. 4. 9. 11. 12. 13. 14. & 15. QVALIS hic Vir, quanti que meriti fuerit, disce ex libro actuum Apostolorum, notatis capitibus, vbi nc inter alia, de Illo & de Coapostolo Ipsius, Paulo; omnes Apostoli simul congregati loquuntur Antiochenis Christianis; *Placuit nobis collectis in vnum eligere viros & mittere ad vos cum carißimis nostris Barnaba & Paulo, hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri IESV Christi.* Sed ipse Spiritus sanctus, iam ante quanti eum faceret, satis manifestarat, cùm ex omnibus Discipulis, Eum segregandum iussit ad idem Prædicationis Euangelicæ munus ad quod Apostolus Paulus erat vocatus. Act. 13. *Segregate*, inquit, *mihi Saulum & Barnabam, in opus ad quod assumpsi eos.*

Quid quod Idem Spiritus sanctus totum Seipso repleuit hominem, vt ex eisdem Actis relatum est, nonne hoc vnum sufficit ad singularem sancti Viri sanctitatem declarandam? Nam vt habet proposita Veritas, *Tanto vnusquisque est magis aut minus bonus & sanctus, quantò magis minusue participat de Spiritu sancto*; Vnde cum sanctus hic Apostolus plenitudinem quandam huius Spiritus participarit, quid nisi plenitudinem sanctitatis & bonitatis habuit? Congaude illi, & ope eius ad Veritatis notitiam & Praxim implorata, Expende primò quàm verum sit quod prima Propositione dicitur, Tantò vnumquemque magis aut minus verè bonum & sanctum esse, quantò magis minusue de vera bonitate & sanctitate participat. Sicut enim à diuitiis homo est diues, à doctrina doctus, à fortitudine fortis, à Iustitia iustus, & à cæteris qualitatibus ita instructus & affectus, quales ipsæ sunt; sic prorsus à bonitate & sanctitate bonus & sanctus est, quisquis est sanctitatis capax, & à majori bonitate magis bonus & sanctus. Ephes. 4. *Induite nouum hominem qui secundum Deum creatus est in Iustitia & sanctitate Veritatis*: Id est, in vera sanctitate, non falsa, non adumbrata. Quænam sit porro illa Veritas seu vera Sanctitas deducunt sancti Patres à duobus Græcis vocabulis quorum primum & magis vsitatum est ἁγιότης seu ἅγιον quod componitur, inquit Origenes, ex à priuatiua,

& γῆ id est terra, quasi dicas sine terra, sine terrenis affectibus. Hic proprius veræ sanctitatis effectus & character: Vnde sanctus Dionysius vocat eam *omni ex parte immaculatam puritatem.* Aliud vero vocabulum est ὅσιον seu ὁσιότης, quo dum sanctus Chrysostomus vtitur, intelligit semper ab omni scelere & labe immunem puritatem; Vnde & sanctus Iacobus veram religionem vocat *mundam & immaculatam apud Deum*; Quia eius præcipua pars est, vt ait, *Immaculatum se custodire ab hoc sæculo. SALVVM me fac Domine, quoniam defecit sanctus; quoniam diminutæ sunt veritates.* Sic nempe deficit Sanctus dum deficit Veritas seu vera Sanctitas quæ ab hominibus diminuitur, detruncatur, peruertitur, & deprauatur.

l. de Div. Nom. c. 12.

Iac. 1.

Ps. 11.

II. PVNCTVM.

AT *vera hæc bonitas & sanctitas est Spiritus sanctus.*

Non modo in se vt est Increata Bonitas & Sanctitas cum duabus aliis Diuinis personis, sed in nobis dicitur vera sanctitas; Primo quatenus verè sanctificat animam nostram suâ præsentiâ, suâ gratiâ, cæterisque donis supernaturalibus illi adjunctis, quæ nos à terrenis ad cœlestia transferunt. Deinde quatenus operatur in nobis, & nos in Eo quidquid sanctum & bonum est, per triplicem viam perfectionis, purgando nos ab omni labe peccati; tum illuminando ad eas virtutes cognoscendas & exercendas quæ sunt nostro conformes statui. Denique prouehendo ad sublimem quandam vnionem cum Deo, in qua constituti crescamus quotidie tùm multitudine tum perfectione nobilissimorum Caritatis actuum; vt patet in illis primis Christianis qui sancto feruentes Spiritu sua omnia projiciebant ad pedes Apostolorum, vno contenti Deo, quos inter iam à prima conuersionis die singulariter eminebat Beatus Barnabas, de quo hæc sunt insigniter scripta in Actis Apostolorum: *Ioseph autem qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est interpretatum, filius consolationis, Leuites Cyprius genere, cum haberet agrum, vendidit eum, & attulit pretium, & posuit ante pedes Apostolorum.*

Act. 4.

Sic nempe *Spiritus Veritatis quem mundus non potest accipere*, mundana & terrena omnia consulebat abjicienda, vt toti Spirituales & Cœlestes euaderent, qui à terrenis affectibus emersissent. Ad

pedes vero Apostolorum non in manus, pecuniam & sua quæque afferebant, tum quod indigna illa reputarent quæ illorum manibus contractarentur, tùm quod, vt ait sanctus Chrysostomus, majoris ducebant Christiani quod ab Apostolis dona reciperentur, quàm quod darentur. Hoc est enim potissimùm contemnere opes, hoc est pascere esurientem Christum, si absque arrogantia & fastu id facias, sicque des aliis quasi tibi ipsi plura dari quam dare beneficia videaris.

O excellentem illorum hominum sanctitatem! ô singulare Spiritus sancti Donum quo vno reliqua continentur, quando sic affecta est anima vt postquam sua omnia externa & interna dederit, plus se recepisse ab eo qui accepit sua, quàm se dedisse sentiat!

III. PVNCTVM.

TANTO igitur vnusquisque est magis aut minus verè bonus & sanctus quanto magis minusue participat de illo Spiritu sancto à quo est talis bonitas & sanctitas quæ est immaculata puritas & vera
Ps 103. *sanctitas. AVFERES spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur. Emittes spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ.* Prius auferendus noster Spiritus, tum deinde datur Diuinus. Quantum aufertur de nostro, tantum datur de Diuino. Si toti nostro exinanimur, toti Diuino replemur, O qualis mutatio, ô qualis Spirituum diuersitas, humani & Diuini! Et tamen formidamus dare nostrum, vix mediam eius concedimus partem, vix vltro etiam gratis oblatum Spiritum illum sanctum recipimus aut retinemus: priusquam enim de nostro possimus aliquid, sese Ipse offert, sese insinuat, Ipse nos excitat, ipse pro nobis po-
Rom. 8. stulat, id est, postulare facit, & postulantibus sese amplius atque amplius in dies communicat.

Luc. 11. *Quis ex vobis*, inquit Dominus, *patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ouum, numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quantò magis Pater vester de cœlo dabit Spiritum bonum petentibus se.* Vbi apte Beda: *bonum dicit ex quo omnia bona: & hoc vnum præcipue petendum manet quia in eo vno cætera continentur.* Vide supra Sabbato ante Pentecosten, quomodo sanctus Spiritus sit orandus.

DE

DE BEATO ALOYSIO GONZAGA SOCIETATIS IESV. Die 21. Iunij.

Consummatus in breui expleuit tempora multa. Sap. 4.

VERITAS PRACTICA.

Mendaces filij hominum in stateris, si res non pendunt cœli pretio.

RATIO EST, *Quia hoc est homines esse mendaces in stateris, si res aliter æstiment quam reuera valeant.*

Sed si res non pendant cœli pretio, res aliter estimabunt quàm reipsa valeant.

Ergo & erunt mendaces in stateris. Quod quàm sit damnosum patet. Quàm sit vero cauendum & qua industria, disces ex Beato Illo, cuius est hodierna memoria apud Patres Societatis IESV.

I. PVNCTVM.

ALOYSIVS Gonzaga Marchio Castillionensis ex Serenissima Mantuanorum familia, cùm ageret annum decimum octauum admissus est in Societatem IESV, in qua tantùm vixit per quinque annos: sed tanta cum perfectione vt vere de eo dici possit quod Sapiens de Henocho refert, *Consummatus in breui, expleuit tempora multa.* Id est; in illo breui spatio quinquennij, tantum sibi meritorum cumulum & thesaurum comparauit, quantum si alius non ita studiosus perfectionis sibi collegisset per multas annorum decades. Hoc autem inter alia pietatis colendæ monumenta quæ de illo sane multa extant, nar- Sap. 4.

ratur solemne Ipsi fuisse dicere, quoties de rebus humanis cogitaret, audiret, aut vsurparet aliquid; *Quid hoc ad vitam æternam?* Quasi diceret, non aliter mihi res ista est æstimanda & vsurpanda quàm prout reuera valet; neque aliud plane valet quam prout me ex Diuina ordinatione iuuat ad finem meum qui est honor Dei cum vita æterna, consequendum. Cui quidem dicto cùm interiorem conformaret animum ad singula quæque obuersantia vel abstinendo, vel sustinendo, mirum quantum in religiosæ perfectionis studio illis quibus vixit annis profecerit, quippe qui hac solerti arte & continua Praxi nihil inane faceret, nihil non meritorium, nihil non actu & reipsa intentum ac directum ad Beatum & æternum illum finem cui possidendo creati sumus.

Quod & nos cum Diuina Gratia vt fructuosius imitemur, proposita est Veritas, quæ non modo sanctæ huius Praxis vtilitatem, verùm & necessitatem quandam ostendat, cum alioquin nisi qua hic Beatus statera res humanas ponderabat, ponderemus, simus *illi mendaces filij hominum in stateris*, de quibus Psaltes Regius. Quis hoc autem de se vere dici patiatur? At profecto id tam vere dici poterit, quam certum est ex vulgato Scripturæ stylo & sensu, *Esse mendacem in stateris*, nihil aliud esse quam inique & injuste de rebus iudicare, seu pluris aut minoris eas facere & prædicare quam valeant. Sicut enim qui priuato & injusto pondere, Id est, grauiori vel leuiori quàm leges ferant, res vendibiles ponderaret, mendax in stateris diceretur, quod grauiter in lege cauebatur; sic qui majoris aut minoris res externas hominum & internas æstimat; qui honorem scilicet, diuitias, fœlicitatem sæculi, popularem auram & similia magno in pretio habeat: paupertatem verò, humilitatem & virtutes mundo despectas despiciat; mendax est in statera, id est, in illa æstimatione & iudicio quod de rebus facit. *Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Statera iusta, & æqua sint pondera. STATERA dolosa, abominatio est apud Deum, & pondus æquum voluntas eius.*

Ps. 61.

Leuit. 19.
Prou. 11.

II. PVNCTVM.

SED qui res non pendunt cœli pretio & qua statera Beatus hic res humanas ponderabat, aliter eas æstimabunt quàm reuera valeant.

Sicut enim res dicuntur pendi & ponderari pretio cœli, quando de his non aliter iudicatur, quam prout valent ad salutem, seu ad promerendam æternam illam beatitudinem quæ in cœlo possidetur: sic aliter pendi & æstimari dicuntur, quando nulla beatæ illius vitæ seu Diuini cultus ratio proponitur, quando ex vulgi sensu, & populari trutina ponderantur, quando ex mundano & corrupto iudicio æstimantur. Tunc autem quis non videat aliter res æstimari quam reuera valeant? Quid enim res omnes valent quàm prout hominem ducunt ad suum finem, cui fruendo conditus ipse est; & alia omnia creata sunt & ordinata vt ipsum iuuent ad illum ipsum finem attingendum?

Sunt hæc enim media vel naturalia vel supernaturalia quæ suam bonitatem à fine suo deriuant, sicut à sanitate medicina quæ est ad illam ordinata. Non ita vero vulgus res æstimat, non ita mundus de his iudicat & contendit. Paupertatem abhorret vt extremum malum, diuitias autem prosequitur tamquam suum bonum. Et tamen beati dicuntur Pauperes Spiritu, & væ diuitibus intonatur. *Euerterunt scilicet sensum suum & declinauerunt oculos suos vt non viderent cœlum, neque recordarentur iudiciorum iustorum.* Id est, idcirco peruerse de rebus iudicarunt quia non eas cœli pretio expenderunt, nullam in eis cœli sed terræ tantum & humanæ vitæ rationem induxerunt. Vnde & Sapiens, *oculi stultorum in finibus terræ*, quasi diceret, qui de rebus aliter sentiunt sicut stulti & amentes, idcirco ita sentiunt quia non vltra terrenas & humanas rationes sese euehunt. Nihil de cœlo cogitant. *Non est ista sapientia desursum descendens*, inquit sanctus Iacobus, *sed terrena, animalis, diabolica.* Hæc est ratio inferior quæ de rebus secundum carnem & mundum iudicat, cui opposita est illa superior quæ vt ait sanctus Augustinus, *intendit æternis conspiciendis, aut consulendis, & ex ijs accipit regulas agendorum.*

Luc. 6.
Dan. 13.
Prou. 17.
Iac. 3.
l. 12. de Trin. c. 7.

QVI vero æterna intueri negligunt, inquit sanctus Gregorius, *& appetitui temporalium mentis pusillanimitate incumbunt, tanto ab æternis altius corruunt, quanto bona temporalia esse quasi sola suspicantur. His iustorum simplicitas displicet, & cum occasionem perturbationis inueniunt, suam eos arripere duplicitatem suadent, vnde apte quod subditur, Dixit illi*, nempe Iobo, *vxor sua: adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic Deo & morere.* O quale iudicium, quale consilium. *Vere quasi vna de stultis mulieribus locuta est*, quæ in lo-

3. Mor. 14.
Iob. 2.

quendo terram non cœlum respexit ! Quo humano & terreno sensu cum Petrus Dominum esset alloquutus, hoc stupendum accepit responsum : *Vade post me Satana : scandalum es mihi, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum.*

Matth. 16.

III. PVNCTVM.

MENDACES *igitur filij hominum in stateris si res non pendant cœli pretio, & nisi qua statera Beatus hic vniuersa ponderabat, & ipsi ponderent.* Nam pluris humana, & minoris æstimabunt spiritalia quàm valeant ; aliter de vtrisque iudicabunt quam esset iudicandum ex relatione quam habent ad finem cuius sunt media. Quod est esse ita mendacem in stateris quàm qui res venales venderet iniquo pondere. *Pondus & pondus, mensura & mensura, vtrumque abominabile est apud Deum.* Vno videlicet & eodem pondere res vniuersæ sunt expendendæ prout cœlo valent, & colendo Deo rerum omnium Conditori. *Omnis æstimatio siclo sanctuarij ponderabitur,* Id est, quantum ipse Deus rem æstimat, & æstimari à nobis imperat. Atque hinc mendaces & mendacia dicuntur quæcumque huic Diuinæ & soli veræ non respondent æstimationi. *Ephraim, pascit ventum, & sequitur æstum : tota die mendacium & vastitatem multiplicat.* Notanda hæc valde verba, quasi Propheta diceret, tot mendacia multiplicat quot habet falsa de rebus iudicia & quot profert verba his iudiciis conformia. Quid diceres de homine ita mendaci vt quot verba tot proferret mendacia ? Quid vero dices de te nisi hac vtaris statera, qui quot sensus quot iudicia & verba de rebus humanis profers, tot mendacia, tot vanitates, tot insanias falsas multiplices & vastitatem, id est, ad tuam ipsius perniciem.

Pr. 20. Leuit. 27. Oseæ 12.

O quam opportunè Sapiens : *Cogitationes Iustorum Iudicia* ; Nempe, non ex leui naturæ ductu & impetu de rebus cogitant sed maturo cum consilio, cum reflexione ad finem æternum, & ad Diuina Iudicia : quæ propterea etiam dicuntur pondus & statera, quia sunt forma quædam & mensura Iudicij quod de rebus conformiter nos habere par est nisi malimus decipi. *Iustum iudicium indica,* vel certe iusto iudicio iudicaberis. Quid tibi autem morituro & iudicando ille honor, illa pecunia ? *Non proderunt diuitiæ in die vltionis : Iustitia autem liberabit à morte.*

Pr. 12. Ibid. 16. Ioan. 7. Prou. 11.

O si tibi hæc saperent si hæc in corde essent frequentius & in ore, quàm *multa redimeres modico pretio!* Hæc est eminens scientia IESV Christi propter quam Apostolus existimabat omnia detrimentum esse de qua in 2. parte, Feria 3. Pentecostes, Vbi hæc Veritas statuitur: *Eccles. 20.* *Phil. 3.*

Qui eminentior est in hac eminenti scientia, minùs inter homines eminere cupit.

IN NATIVITATE S. IOANNIS BAPTISTÆ.

Die 24. Iunij.

Quis putas Puer iste erit? Luc. 1.

VERITAS PRACTICA.

Sicut prima & puerilis ætas index est secuturæ vitæ præsentis, Ita hæc vita præsens indicium est futuræ pòst æternitatis.

RATIO EST, *Quia idcirco prima & puerilis ætas index est secuturæ vitæ præsentis, quòd talem cum ea connexionem habeat, vt ab vna facile ad aliam capiantur indicia.*

Sed non minor est ad hunc eundem finem connexio huius vitæ cum futura & æterna.

Ergo non minus inde possunt capi indicia; Ac proinde sicut pueritia sequentis est index ætatis, ita & hæc præsens vita, futuræ est indicium æternitatis. Quod certe est valde obseruandum.

I. PVNCTVM.

ADMIRANDA prorsus omnia quæ in Sancti Ioannis Conceptione & Natiuitate contigerunt. Annuntiatur ab Angelo; Concepitur à sterili matre; Sanctificatur ex ipso matris vltro; Iam inde agnoscit Redemptorem in aluo Sanctissimæ Virginis adhuc existentem, & exultat præ gaudio: Nascens Patri loquelam perditam reddit; Matri Prophetiam impertit. Nomen à cœlo datum accipit. Quid plura? Dum circumditur & vagit infans in cunis, tam multa supra infantilem ætatem edit pietatis & virtutis signa vt omnes noti & vicini hæc spectantes & audientes, inter se mutuo quærerent, *Quis putas Puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo*, inquit Euangelista, Quasi diceret, in illo Infante Dominus ostendebat quadam potentiæ suæ miracula quæ portendebant aliquid grande futurum. Nec vana certe fuerunt portenta & signa, nam *Ille est Propheta & plus quam Propheta*, inquit ipse Christus Dominus, *de quo est scriptum, Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam qui præparabit viam tuam ante te. AMEN dico vobis non surrexit inter natos mulierum major Ioanne Baptista.* Nemo melius nouit quis sit magnus quàm Christus qui est ipsa quædam mensura Sanctorum magnitudinis: ac proinde Illius erat nobis enuntiare quam magnus esset Ioannes.

Matth. 11.

Quibus tantisper consideratis, redi ad Puerum, venerare Eius sanctitatem, & sanctitatis signa mirare, quibus vt ait sanctus Ambrosius, *Futuræ vitæ insigne præmittitur, & gratia sequuturæ virtutis signatur.* Tum verò, vt inde fructus solidior excerpatur: Contemplare Veritatem propositam: Atque illud imprimis quid sit cur ab Infantia, conjectura capiatur in sequentem ætatem? Nempe quia talis est connexio primæ & consequentis ætatis, vt ex illa facile colligatur quid sit deinceps futurum. Sic Sapiens; *Ex studiis suis*, inquit, *intelligitur Puer*, Cum enim solo naturæ ductu agatur, natura se statim prodit & quo propendeat certis indiciis aperit; vbi vero tantillum Puer naturali assueuerit propensioni, tùm roboratur in dies, & ex libidine fit consuetudo, atque ex consuetudine quædam velut necessitas. Hinc illud inter om-

Pr. 20.

nia Prouerbia: *Prouerbium est,* inquit Sapiens, *Adolescens iuxta viam suam ambulans, etiam cum senuerit non recedet ab ea.* Et apud Iobum: *ossa eius implebuntur vitiis adolescentiæ eius, & cum eo in puluere dormient:* Quia videlicet, vt ait sanctus Hieronymus, *difficulter eraditur quod rudes animi perhiberunt. Lanarum conchylia quis in pristinum candorem reuocet? Recens testa diu & saporem retinet & odorem quo primùm imbuta est.* *Ibid. 22.* *Iob. 20.* *Ep. ad Gaudent.*

Vnde sanctus Gregorius Nazianzenus cùm Iulianum illum Apostatam adhuc Athenis Iuuenem nosset, non dubitauit augurari ex eius iuuenilibus vitiis quàm vitiosus in omnem ætatem futurus esset. Quod & de pluribus Sanctis memoratur quos præueniens Gratia iam inde à pueris efformabat ad virtutem: & fundamenta quædam ponebat quæ essent indicia futuri ædificij.

O beatus ille quem sic præuenerit Dominus in benedictionibus dulcedinis suæ!

II. PVNCTVM.

SED non est minor ad hunc finem connexio huius vitæ præsentis cum futura & æterna.

Nam ex vita præsenti sic futura dependet vt qualis quisque hîc vixerit seu bene seu male, talem omnino sortiatur exitum & sortem fœlicem aut infœlicem in omnem æternitatem. *Nolite errare,* inquit Apostolus, *Deus non irridetur, quæ seminauerit homo, hæc & metet; quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes.* Nihil poterat dici expressius, sicut enim tam manifesta est connexio inter sementem & messem, vt nemini dubium sit quin aliud nihil metatur quam quod est seminatum; sic ne dubites, inquit Apostolus, quin similis & prope par connexio reperiatur inter hanc & alteram vitam. In hac enim seminatur, & quod seminaueris, metitur in altera. Si secundum carnem vixeris, vitæ tuæ messis inter Zizaniorum fasciculos in æterno igne parata est. Quod si Spiritu viuis & ambulas, tibi tua messis seruatur in cœlestibus illis horreis vbi triticum suum Deus seruat. *Gal. 6.* *Matth. 13.*

Sic sanctus noster Ioannes Pharizæis illis qui ad se ventitabant,

Ib. 3. prædicebat: *Progenies viperarum quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira?* Et post quædam de Christo iamiam venturo, *Cuius*, inquit, *ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili*; Quasi diceret, sicut video vos modo tamquam inanes paleas sine vllo fructu, ita mihi vos videre videor in illo igne vbi homines suæ infructuosæ vitæ pœnas daturi comburentur.

At dices, id quidem certum & ratum de his qui suo in peccato moriuntur: sed non omnes qui in eo viuunt, in eo mori: nec proinde tantam esse connexionem huius vitæ cum altera, quanta est primæ & tenerioris ætatis cum adulta & virili. Res- Matth. 7. pondetur, non omnes quidem in peccato mori, sed majorem partem, & eam certe totam quæ in lata & spatiosa vita incedit & ambulat, quæ idcirco via perditionis dicitur, & spatiosa quod multi per eam ambulent & pereant. Sicut autem de Adolescente audiuisti quod iuxta viam suam ambulans non recedet ab ea, sic de Viro ambulante in lata via: vix vmquam inde recedet & in ea peribit. Quid est enim ambulare per illam viam aut ab illa recedere? Nonne hoc vnum est, quod tam sæpe audiuisti, secundum concupiscentias viuere, aut eas omnino coercere velle? Iam vero quotus ex his qui cupiditate pecuniæ vel honoris aut voluptatis tenetur, ab ea sese coerceat? Licet aliquoties aut sæpius peccatum confiteatur, apparetne propterea cupiditatem deponi? Putasne vero peccatum dimitti non deposita ex animo cupiditate? Quod perinde est ac si quærerem, putaresne peccatum dimitti non contrito vel non attrito? Quid respondes? An ignoras, sine dolore animi nullam esse Confessionem? Et vero quis esse potest dolor peccati, retenta cupiditate rei quæ fuit causa peccati? Nullus plane, nullus talis peccati dolor, nulla neque vel attritio; vel Contritio: nulla Confessio; ac proinde quid sequitur nisi mors in peccato quæ est illa vitæ latæ perditio?

Nonne hoc ipsum est quod Christus Dominus tam aperte dixit quàm sunt hæ apertæ voces; *In peccato vestro moriemini.* Non Ioan. 8. enim aliis aut alia de causa dixit quam quod incederent per illam latam viam, & ab ea numquam recederent, quia quam semel mundi cupiditatem altius animis suis impresserant, numquam exuerent. *Aut mutare posset Aethiops pellem suam, & Pardus varie-*

tates

tates suas, si possent illi vere conuerti & resipiscere. Possent quidem cum Gratia, si volent: sed non volent, neque reuertentur; tanta est prauæ cupiditatis improbitas, sicque frequentius videas ex malo puero virum bonum, quam ex malo viro, senem sanctum & in arcta via positum, quæ sola est salutis via.

Quorumdam hominum, inquit Apostolus, *peccata manifesta sunt, præcedentia ad iudicium:* Id est, antequam indicentur ab hominibus aut à Deo, patet illos iudicandos, patet illos à peccatis non recessuros, atque in ipsis tandem morituros. Neque illos paucos esse homines, sed multos, inquit cum lachrymis; *Multi ambulant, quod sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus.* Audisne finem eorum fore interitum? Vnde vero id audet affirmare, nisi propter connexionem huius & alterius vitæ quæ talis est vt qui sic inimicus crucis Christi fuerit, male pereat in æternum? O æternum male quod à momento pendet huius vitæ!

1. Tim. 5.

Phil. 3.

III. PVNCTVM.

SICVT *ergo prima & puerilis ætas index est secuturæ vitæ præsentis, Ita hæc vita præsens indicium est futuræ post æternitatis*; Propter eandem scilicet antecedentium & consequentium connexionem quæ vtrobique pariter reperitur, & quâ fit vt non temere sed rationabiliter indicetur vnum ex alio. *Ego scio contentionem tuam, & ceruicem durissimam. Adhuc viuente me & ingrediente vobiscum, semper contentiosè egistis contra Dominum, quantò magis cum mortuus fuero? Noui quod post mortem meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via quam præcepi vobis, & occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in conspectu Domini.* Sic Moses suis, non spiritu tantum Prophetico, sed ratione probe subducta, quod scilicet natura sua essent contentiosi, neque naturæ domandæ studuissent, ac proinde consequenter euenturum affirmat, vt cum ab eis discesserit, in pejus ruant & tandem intereant. Quod & reuera contigit; atque idem prorsus eos omnes manet euentus qui dum viuunt non ita sibi temperãt, vt cùm moriuntur, intemperantis ipsos vitæ pœniteat. *Tempore quo fuerint dissipati, peribunt. Inuolutæ sunt semitæ gressuum eorum, ambulabunt in vacuum & peribunt.* Nonne quot verba, tot fulmina?

Deut. 31.

Iob. 6.

Neque tu instes contra, hoc esse de aliis iudicare, quod est à Christo vetitum, & hoc esse eos in desperationem agere, quod est omnino nefas. Non enim ex nobis ipsis iudicium ferimus, Ipse est Christus Dominus, Ipse omnium Index, qui post allatum eorum exemplum qui repentino casu perierunt, semel ac iterum, *nisi pœnitentiam*, inquit, *egeritis, omnes similiter peribitis*. Quod autem illi pœnitentiam vix agerent qui suis essent addicti cupiditatibus, nonne euidenter indicauit cum dixit, *facilius esse camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum?* Vnde enim tanta difficultas nisi à defectu pœnitentiæ? Et vnde talis defectus nisi à praua cupiditate quæ ita diuitum animos occupat vt nullum pœnitentiæ locum relinquat? Quod & Apostolus manifeste declarauit: *Nam qui volunt*, inquit, *diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia & nociua quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas*. Credisne his Christi Domini & sancti Apostoli verbis? Potesne vero his credere & non iudicare eos perituros quos ipsi iudicant & condemnant? Ne propterea verò desperent quamdiu viuunt, si velint resipiscere; At nisi resipiscant, desperent certe, sed neque Christus, neque Apostolus, neque nos, in desperationem eos adigimus, ipsi se potius præcipites agunt cùm redire nolunt, nec opportunis vti remediis quæ ipsis offeruntur. *Resipiscant*, inquit, *à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur, ad ipsius voluntatem*. Et idcirco iudicia illa prolata sunt ante mortem, ne post mortem proferantur, ne in illa incidant iudicandi, dum tempus habent pœnitendi. Quod præclare sanctus Bernardus, dum de signis beatæ vitæ disserit: *Hoc sane verbo*, inquit, *& electis consolatio ministratur, & subtrahitur reprobis excusatio. Cognitis si quidem signis vitæ, quisquis hæc negligit, manifestè conuincitur in vano accipere animam suam, & pro nihilo habere terram desiderabilem comprobatur*.

Luc. 13. Matth. 19. 1. Tim. 6. 2. Tim. 3. In Oct. Pasch. Ser. 2.

Quod & Dominus Iudæis exprobrabat qui nossent faciem cœli dijudicare, & ex certo cœli aspectu, quæ aëris futura esset temperies possent prædicere; cùm tamen ea quæ ad salutem suam spectabant, ex signis non minus certis quæ ipsis erant objecta, nescirent aut nollent conjicere. *Hypocritæ, faciem cœli & terræ nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem & à vobisipsis non iudicatis quod iustum est?* Vide in quarta parte, in

Luc. 12.

Festo Decollationis sancti Ioannis. Et vide quæ in te sint à tua praua cupiditate signa infausta, vt cum Diuina gratia prospicias, *Vigiles, & omni tempore ores vt dignus habearis fugere ista omnia quæ futura sunt, & stare ante Filium hominis.* Ibid. 21.

ALIA VERITAS PRÆCEDENTI ADIVNGENDA, VEL SEORSIM CONSIDERANDA IN ILLVD ISAIAE:

Dominus posuit me sicut sagittam electam. Is. 49.

Sanctus Ioannes Electis est, sicut sagitta electa.

SENSVS EST DVPLEX; Primus ad eos magis spectat qui proficiunt in Spiritu quorum est proprium facile compungi & excitari cum Gratia, majores ad progressus, ex eorum attenta consideratione quæ ipsis confusionem pariant, & modicam suam virtutem indicent. Talis est autem sancti Ioannis vita tam aspera, tam innocens, tam longè supra humanam eminens, cuius certe consideratio vel hoc vno valde compungat & sagittet eorum animos, qui se non putant plura posse quam faciant, cùm tamen ad perfectiora vocentur. Vndenam potui tam multa, tam grandia, tam perfecta? Putasne à meipso? Nonne ex Gratia? Nonne ex vocatione ad talem gratiam talemque sanctitatem? *De plenitudine eius nos omnes accepimus?* NON *potest homo accipere quidquam nisi fuerit ei datum de cælo.* Tibi ergo cum minime desit ea Gratia quæ augendæ tuæ perfectioni necessaria est, quid est quod vltra non progrederis? Quid quod excusas nimiam difficultatem? Sic Ille hodie & quoties consideratur suo in deserto, neque manducans neque bibens, sic sagittat & compungit electorum mentes, vt hinc valde confundantur & excitentur. Ioan. 1. Ibid. 3.

Alter sensus, pro his qui non ita proficiunt aut perfectioni vacant, præsupponit quod monet sanctus Petrus, *Magis satagite vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim facientes non peccabitis aliquando: sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri, & Saluatoris IESV Christi.* Quo præsupposito, sic intelligenda est Veritas vt 2. Pet. 1.

qui velint certam suam Electionem facere, considerent Vitam & Verba sancti Ioannis: hinc sagittabuntur, hinc excitabuntur cum Gratia ad illam certam Electionem faciendam. Talis Consideratio Medium est aptissimum ad hunc finem.

RATIO EST, Quia Medium aptissimum ad certam suam Electionem faciendam illud est quod singulariter excitat animum ad refrænandam triplicem Concupiscentiam. Sicut enim concupiscentia non refrænata radix est omnium peccatorum, & inde consequentis æternæ damnationis causa: sic quando refrænatur, securis ad illam radicem ponitur, subtrahuntur peccata & salus comparatur. Nonne hoc est quod supra dicit sanctus Petrus: *Hæc enim facientes non peccabitis & salui eritis?*

Sed Consideratio Vitæ & Verborum sancti Ioannis singulariter excitat animum ad refrænandam triplicem concupiscentiam, seu illum appetitus motum qui dicitur *concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* (1. Ioan. 2.) *DOMINVS posuit eum sicut sagittam electam,* Id est singularem & aptissimam, ad hanc triplicem retundendam ex animo Concupiscentiam. Quod certè patuit in triplici hominum genere qui prædicantem Eum conuenerunt, & quo audito compuncti sunt & persuasi vitam in melius commutare. Primo quidem Pharizæi quorum superbiam exagitauit & excussit. Deinde Publicani & milites, qui cum aliena raperent, ab hac praua cupiditate dimoti sunt. Tertio denique meretrices, Eo audito, impuræ voluptati renuntiarunt. Quod enim omnes audiebant contra has concupiscentias à sancto illo Viro pronuntiatum, in Eo ipso videbant impletum & cumulate perfectum. Videbant vitam voci conformem; videbant paupertatem oppositam suis rapinis: videbant humilitatem cuiuis ambitioni repugnantem: videbant asperitatem longe à voluptate abhorrentem. Vox erat clamans, ipsa eius vita, ipse habitus, ipse potus & esus, ipse is totus corpore & animo quantus quantus erat, Vox erat clamans; (Luc. 3.) *qui habet duas tunicas det non habenti, & qui habet escam similiter faciat. CONTENTI estote stipendiis vestris,* Id est, nihil aliud concupiscite: *Securis ad radicem. OMNIS arbor non faciens fructum bonum, excidetur.*

(Matth. 3. Luc. 3. Ioan. 5.) Hæc erat *sagitta salutis Domini, sagitta electa & acuta* qua illi transfixi sunt de quibus dicitur, *quod baptisati ab eo confiterentur peccata sua,* detestarentur pristinam vitam, & ad ipsam vitiorum

radicem penetrantes, sic cupiditati iam repugnabant, vt quæcumque ab Illo crimina, probra & maledicta in se intorqueri audirent, audirent sine murmure; peterentque omnes paribus animis quid sibi faciendum deinceps esset ad salutem.

O certe aureum & opportunum Petri Chrysologi dictum: *Ioannes virtutum schola, magisterium vitæ, sanctitatis forma, norma Iustitiæ:* Vnde apparet luculente Veritas quo sensu est proposita vt qui velint Electionem suam certam facere, considerent vitam & verba sancti Ioannis, quibus tamquam sagitta compungentur, & inhorrescent & inardescent ad melius, vt de se fatebatur sanctus Augustinus. Vide in Eius die Festo. Vide etiam attentius quomodo Christus Dominus Prædicationem illam Ioannis vocet *consilium Dei* quod quia non sunt sequuti, dicuntur *spreuisse illud in semetipsos*, Id est, in suam perniciem & reprobationem, quasi diceret; quod erat eis medium à Deo constitutum vt suam certam electionem facerent, versum est ipsis retrò in occasionem ruinæ & perditionis. Quod quidem illis postea grauius & apertius declarauit cum diceret, *Venit ad vos Ioannes in via Iustitiæ, & non credidistis ei: Publicani autem & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes nec pœnitentiam habuistis postea, vt crederitis ei.* Crediderant ex Pharizæis nonnulli, sed vel plures alij non crediderunt, vel illi ipsi qui crediderant exciderunt à fide, & *ad horam tantum exultarunt in luce eius*, vt iam illis dixerat Dominus. O quàm verendum ne hic totus sistat diei fructus, exultare ad horam! ô quàm timendum, ne & ipsa diei exultatio sit potius humana vel etiam sensualis, quam Diuina vel Spiritualis! *Exulta cum tremore.*

Ser. 127. *11. Conf. 9.* *Luc. 7.* *Matth. 21.* *Ioan. 5.* *Ps. 2.*

Quæ plura de Magnitudine sancti Ioannis dici possent, peti debent ex hoc triplici capite. Primum est, ex persona Christi affirmantis inter natos mulierum non Illo esse majorem. Secundum est, ex Ipsius officio quod est esse Testem Christi, & quod est esse Talem Sanctitate vt iure merito illi credatur testimonium de Christo ferenti. Tertium ex ipsius sancti Ioannis Humilitate quæ summa fuit & cui semper ex æquo respondet Sanctitatis magnitudo. Vide autem in 1. parte, Dominica 2. & 3. Aduentus. In 2. Die 2. Aprilis. In 4. Feria 3. Hebdom. 16.

Die 29. Iunij.

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI.

Constitues eos Principes super omnem terram. Ps. 44.

VERITAS PRACTICA.

Sicut fide, sic moribus, veri probantur subditi tantorum Principum.

RATIO EST, Quia veri subditi tantorum Principum idcirco fide probantur, quod hi duo præ cæteris Apostoli fuerint constituti Principes, vt nos docerent veram fidem quam qui non tenent non se illis vere subdunt.

Sed ita etiam sunt constituti Principes vt nos docerent Christianos mores, quos æque seruaremus ac fidem.

Ergo sicut fide, sic moribus veri probantur subditi tantorum Principum: Vnde apparet quanta sit necessitas operum ac morum fidei Christianæ conformium, cum alioquin nostros non cognoscamus Principes, qui sunt constituti super omnem terram, vt omnis terra subdatur eis, aut per illos Christo Domino, cui non aliter seruitur quam intellectu & voluntate, seu fide ac moribus.

I. PVNCTVM.

QVAM vere illi Duo inter alios Apostolos constituti sint Principes super omnem terram, patet ex eminenti eorum dignitate & potestate qua singulariter à Christo Domino donati sunt. Et quidem Potestas sancti Petri & eius successorum Pontificum quæ dicitur Potestas Clauium tres habet eminentiæ gradus supra quosuis alios Sacerdotes & Pontifices. Primus, quia est vniuersalis & absoluta de remittendis omnibus omnino peccatis, Censuris & quibuslibet vinculis dissoluendis quæ animam ligare possent & à Cœli introitu retardare: sic enim illi dictum & successoribus, *Tibi dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.* Quæ Potestas aliis Pontificibus est limitata. Secundus gradus est, quod hæc Potestas in omnes omnino personas extenditur, nullo Iuris ipsius sicut in aliis, definito termino: *Pasce,* inquit, *agnos meos, Pasce oues meas*; Pasce paruos & magnos: filios & Patres; subditos & Dominos; omnes denique peccatores saluandos. Tertius est quod hæc potestas est ita perpetua & indeficiens vt portæ inferi non sint præualituræ aduersus eam, sicut præualuerunt aduersus alias aliorum Pontificum sedes quæ ab hæreticis aut Schismaticis fuerunt occupatæ.

Matth. 16. *Ioan. 21.*

O Beate Cæli Ianitor, inquit sanctus Hilarius, *cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præjudicata authoritas sit in cælo: vt quæ in terris aut ligata sint aut soluta, statuti eiusdem condicionem obtineant & in cælo.*

Sic ille Primus omnium & Iudæos & Gentiles conuertit, atque à peccatis absoluit vt est in actis Apostolorum. *Act. 2. & 10.*

POTESTAS vero sancti Pauli quæ dicitur Scientiæ ad conuertendos homines in tribus etiam excelluit præ cæteris. Primo quidem quia Christum & eius vitæ mortisque mysteria singulari concepit intelligentia & concipienda proposuit, *Cuius factus sum,* inquit, *minister secundum donum gratiæ Dei quæ data est mihi, secundum operationem eius. Mihi omnium sanctorum minimo data est Gratia hæc in Gentibus, Euangelizare inuestigabiles Diuitias Christi, &* *Ephes. 3.*

illuminare omnes. Secundum quo præcellit eius scientia est, vt vix vlla gens fuerit quam non per se suasue epistolas erudierit, informarit & permouerit ad Christi cultum. *Vt aliquem, inquit, fructum habeam in vobis sicut & in cæteris gentibus, Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum: ita (quod in me) promptum est, & vobis qui Romæ estis Euangelizare.*

Rom. 1.

1. Cor. 15. Tertium denique quod Ipsemet prædicando peragrarit plures orbis partes vbi abundantius omnibus cum Diuina Gratia se laborasse scribit, & reipsa ostendit quam vere esset Domino, *Vas electionis vt portaret nomen eius coram gentibus, & Regibus & filiis Israel.* Vnde & de Illo tam apte prædicari potest quam quod de sole dicitur: *Vas admirabile, opus Excelsi: magnus Dominus qui fecit illum: & in sermonibus Illius festinauit iter.*

Act. 9.

Ecclesi. 43.

O vere digni Principes constituti à Domino super omnem terram. *Iste est Aaron & Moyses quibus præcepit Dominus vt educerent filios Israel de terra Aegypti per turmas suas. Hæc sunt duo luminaria magna quæ creauit Deus super terram, vnum vt præesset diei, & alterum vt præesset nocti. Hi sunt duo Cherubini super Arcam vbi Diuinum oraculum statutum est & sedes Domini. Hi sunt duo Corporis cui caput est Christus, quasi geminum constituti lumen oculorum. Hæ sunt duæ singulares columnæ æreæ suis propriis designatæ nominibus. Hæ sunt duæ oliuæ istæ ad dexteram candelabri & ad sinistram eius. Isti sunt duo filij olei qui assistunt dominatori vniuersæ terræ. QVOMODO amplificemus Zorababel? Nam & ipse quasi signum in dextera manu: & IESVM filium Iosedec, qui in diebus suis ædificauerunt domum, & exaltauerunt templum sanctum Domini, paratum in gloriam sempiternam.*

Exodi 6. Gen. 1. S. Leo Serm. 1. de Apost. 3. Reg. 7. Zacch. 4. Ecclesi. 49

Multi sunt in Scripturis similes typi & figuræ quibus adumbrati sunt hi duo Primarij Ecclesiæ Viri ac Principes, & quibus recolendis ita potes immorari, vt quæ sunt tamen ædificationis tuæ vel proximi, non omittas reuoluere. Quod certe Christo Domino, atque ipsis Apostolis non minus erit gloriosum, quàm si eorum memoriam cogitando vel dicendo celebriorem feceris. Quid enim magni confert quod nostri sint Principes si non sumus eorum subditi? Aut quomodo sumus eorum subditi, si non illis vltro nos subdimus in quibus nostri sunt Principes? Neque enim Dignitate tantum sunt principes vt colantur, sed authoritate & potentia vt nobis imperent quæ sunt Christi & salutis, nosque ipsis obsequamur.

Nam *arma militiæ nostræ*, inquit Vnus eorum pro vtroque, *non carnalia sunt, sed Potentia Deo, ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, & in promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam.* Quasi diceret; noster Principatus seu nostra potestas non est similis Potestati terrenorum Principum, qui ferro armati, & robore militum cincti, suos sibi subditos in officio continent; Sed arma quibus vtimur, ipsa est virtus & Potentia Dei quam nobis scilicet dedit Deus ad proponenda & persuadenda mysteria fidei & præcepta morum quibus Christo seruitur. Quæ quidem potentia & authoritas talis est vt si nobis non creditur nec obtemperatur, tam parata sit Inobedientibus vltio quàm si Deo ipsi non paruissent. Quamobrem attendendum quid nobis imperent, & an imperatis fideliter obsequamur. 2. Cor. 10.

Et quidem quod spectat ad Intellectum seu fidem Catholicam nemo dubitat eam esse tenendam integerrime quam illi docuerunt: sed de voluntate & moribus quod scriptis reliquerunt suis, non ita forte persuasum habes æque illis esse obtemperandum. In quo certe tantùm erras quantùm si illos omnino tuos non agnosceres Principes. Neque enim omnino tuos agnoscis nisi te illis omnino subdas: nec te illis omnino subdes nisi Intellectu & Voluntate, nisi Fide & Moribus, vtroque simul indiuisim; *Sicut fide sic moribus veri probantur subditi tantorum Principum.* Cur enim vno te illi subdas & non altero, cum sit par vtrobique ratio? Dic aperte quod palàm profiteris, Cur non auderes discedere ab illa integra fide quam docuerunt hi nostri Principes, quamque Romana tenet Ecclesia, nisi quia nobis à Christo tales constituti sunt vt quod de fide docuerunt, tam fixum firmumque sit nullo vmquam vt tempore possit deficere; atque id modo tam verè certoque vigeat, quam si modo ab ipsis traderetur. *Ego rogaui pro te Petre,* Luc. 22.
aiebat illi Dominus, *vt non deficiat fides tua*: hoc Ego singulare Priuilegium tibi concessum volui, vt non modo Tu fide non deficias, quod est commune aliis Apostolis, sed nec illa tua fides quam in Romana docebis Cathedra numquam deficiat, quod tibi est singulare & proprium.

Sic sanctus Bernardus ad Innocentium; *Oportet*, inquit, *ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque & scandata regni Dei, &* Ep. 190.

præsertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire defectum. Cui enim alteri sedi dictum est aliquando, Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua? Vnde & Diuus Hieronymus ad Damasum, *Obsecro*, inquit, *vt mihi literis tuis, siue tacendarum, siue dicendarum trium hypostaseon detur authoritas; non timebo tres hypostases dicere, si iubetis.*

L. 3. Apolog. contra Ruffin. Itemque de sancto Paulo contra Ruffinum: *Scito Romanam fidem Apostolica voce laudatam eiusmodi præstigias non recipere, etiamsi Angelus aliter annuntiet quàm semel prædicatum est, Pauli authoritate munitam non posse mutari.*

Atque idcirco hic Idem Apostolus ad Romanos scribens, antequam eò deuenisset, congaudet illis *quod fides eorum annuntietur in* Rom. 1. *vniuerso mundo*; sibique ipse gratulatur quod *eam ipsam fidem sit edoctus* nec aliam profiteatur quam quæ illis est tradita, quasi diceret, quod & Galatis scripsit: *Ego ipse cum Petro contuli quod à* Gal. 1. & 2. *Christo didici, ne in vacuum currerem*; ne suspectus aliis essem, si cum Illo non conuenissem cuius indubitata fides erat.

O verè firmam Petram super quam ædificata est Ecclesia, & contra quam portæ Inferi nil præualebunt. Nonne ita credis? Non quia præcise Petrus dixit aut Paulus, sed quia quod dixit Petrus & Paulus, hoc Christus dixit, hoc Deus reuelauit, *Non enim* 2. Pet. 1. *doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri IESV Christi virtutem & præsentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis.* Sic illi passim quod à Deo acceperunt, se nobis tradere profitentur.

II. PVNCTVM.

SED Illi ipsi Duo Principes sic à Christo Domino sunt constituti, vt nos docerent Christianos mores quos æque seruaremus ac fidem.

Tria hìc dicuntur. Primum illis ipsis non minus esse ordinatum à Christo Domino vt nos docerent mores quam fidem. Nam cum certum sit sola fide sine bonis moribus neque Christum coli, nec Christianum saluari posse: certe oportebat illos qui præcipue constituti erant vt Christi cultum & Christi Cultorum salutem prædicarent, de bonis moribus edocendis præceptum accepisse: Matth. 28. *Euntes*, inquit, *docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.*

Secundum est, quod in illis docendis moribus & præceptis non

minus sint infallibiles nec minoris authoritatis & potestatis quàm in docenda fide. Cum enim eandem à Christo habeant authoritatem ad vnum æque ac aliud : quid est quod in fide tradenda essent infallibiles, & non in moribus ? Nonne æque ad omnia quæ docebunt, illis est dictum : *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit?* Luc. 10.

Atque hinc tertium est, quòd non minus obseruanda nobis sunt eorum præcepta moralia, quàm quos vocamus fidei Christianæ articulos, cùm non minus illa nobis præcipiant, neque minus significent esse ad salutem necessaria, quàm eorum fides, quæ credenda docent. *Hanc ecce vobis, charissimi,* ait sanctus Petrus, *secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem, vt memores sitis eorum quæ prædixi, verborum.* 2. Pet. 3. Et post multa : *Propter quod, charissimi, satagite immaculati & inuiolati Ei inueniri in pace : & Domini nostri longanimitatem, salutem arbitramini : sicut & charissimus frater noster Paulus, secundùm datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis.* Et concludens; *vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis à propria firmitate.*

Quinam porro illi essent Insipientes, antè aperuit cùm dixit *venturos in nouissimis diebus in deceptione Illusores, iuxta proprias concupiscentias ambulantes*, Et inanibus dictis auocantes à bonis moribus quos possent inducere ad liberiores genio laxandas secum habenas. Quod ne faceremus nos præmonet, persuadetque sua & fratris sui Pauli authoritate, quæ certe ad coercendam propriam concupiscentiam sicut iubet, plus apud nos valere debet quam Illusorum dicta vel errores Insipientium.

Sic apte sanctus Bernardus : *Hi mihi traditi sunt in Magistros & in Mediatores quibus securè me committere possim.* Serm. 1. de Apost. Et post multa: *Hi sunt Magistri nostri, qui à Magistro omnium, vias vitæ plenius didicerunt, & docent nos vsque in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt vel docent nos Apostoli sancti? Non piscatoriam artem, non scenofactoriam, vel quidquid huiusmodi est : non Platonem legere, non Aristotelis versutias inuersare, non semper discere, numquam ad Veritatis scientiam peruenire. DOCVERVNT ME VIVERE. Putas parua res est scire viuere? Magnum aliquid, imo maximum est. Non viuit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui cæteris inficitur pestibus, quoniam non est viuere, sed vitam confundere, & appro-*

pinquare vsque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere: & sic perseuerare vsque ad mortem. Expende hæc accuratè.

III. PVNCTVM.

SICVT *ergo fide sic moribus veri probantur subditi tantorum Principum.* Sicut enim qui fidem eorum non teneret, non se bonum & fidelem probaret Eorum subditum, quia non crederet quod docuerunt, tamquam Principes à Christo constituti vt nos docerent: ita plane qui mores ab eis traditos non obseruat; Quia propterea sic etiam constituti sunt Principes vt nos mores docerent, & eorum doctrinæ morum non minus adhæreremus in Praxi quàm doctrinæ fidei. Sic enim non tantum pro fide Christiana, sed pro castis moribus quos docebant dicuntur esse accusati apud Neronem, & ab eo propterea condemnati. Atque idcirco sanctus ipse Petrus quanti à nobis deberent fieri præcepta morum & vitæ quæ tradidisset, sic vniuersim docebat: *Si refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri & Saluatoris IESV Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora, deteriora prioribus: melius enim erat illis non cognoscere viam Iustitiæ, quàm post agnitiorem, retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditum est sancto mandato.* Quasi diceret, numquam admissi essent ad fidem, nisi refugientes coinquinationes mundi bonos illos mores statuissent de quibus acceperunt à nobis præceptum: Nunc vero cum in fide progressi sunt, putabunt forte sibi esse licitum vt ab his nostris præceptis resiliant & rursum se mundo inquinent. At vero tantum abest vt id liceat, quin potius inde magis augeatur peccatum, & minus peccassent non accipiendo fidem & præcepta, quam non stare præceptis acceptis, cum fide retenta.

S. Ambr. in Epistolis. — *2. Pet. 2.*

Sic & sanctus Paulus. *Testor coram Deo & Christo IESV; & electis Angelis, vt hæc custodias sine præjudicio, nihil faciens in alteram partem declinando. PRAECIPIO tibi coram Deo qui viuificat omnia & Christo IESV vt serues mandatum sine macula, irreprehensibile, vsque ad aduentum Domini nostri IESV Christi.* Hoc est esse Principem sic præcipere, & hoc est esse subditum sic parere vt præcipit.

1. Tim. 5. — *Ibid. 6.*

Ne te vero dicas obrui & confundi multitudine præceptorum

moralium quæ nobis tradunt hi Principes. Vide quid magis in te repugnet moribus tuo statui conuenientibus, & vide quid contra præcipiant: Hoc est præceptum quod tibi tradunt, hoc est in quo vel maxime te illis probabis subditum, vel negabis.

An te Acedia torporue mentis constringit; nec forte satis vigilas in assidua virtutem Praxi? Audi sanctum Petrum: *Curam,* inquit, *omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem: in virtute autem scientiam: in scientia autem abstinentiam:* Et quæ plura sequuntur vsque ad nonum capitis versum, ex quo disces non consilium sed præceptum esse, cùm pœnæ seu damna proponantur non obsequentibus. *2. Pet. 1.*

An te piget obedire nonnullis superioribus? Audi sanctum Paulum: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Qui resistit Potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* *Rom. 13.*

O quam diuersi modo mores ab illis quos docuerunt! ô quàm vere & grauiter sanctus Leo: *Pudet dicere, sed necesse est non tacere. Plus impenditur Dæmoniis quàm Apostolis!* An hoc tibi dictum conueniat, apparebit hodie ex correcto vel incorrecto vitio cuius argueris. Nisi enim te corrigas, plus impendes & deferes Dæmonibus qui te in vitio retinent, quam sanctis illis Apostolis qui te ab eo reuocant. *Pudet dicere, sed necesse est non tacere.* *Serm. 3. de Apost.*

DE SANCTO PETRO.

Et ipsi tamquam lapides viui superædificamini. 1. Pet. 2.

Super lapidem vnum septem oculi sunt. Zacch. 3.

VERITAS PRACTICA.

Cui sanctus Petrus petra viua non est, Petra est scandali.

RATIO EST, *Quia idcirco sanctus Petrus petra viua dicitur, quia qui firmiter illi adhæret, sana fide viuit sanisque moribus.*

Sed qui non firmiter sic illi adhærent, dicunt inter alia, ipsum fide & moribus peccasse Petrum, quod est Eum sibi facere Petram scandali siue occasionem sui peccati.

Ergo Cui sanctus Petrus Petra viua non est, Petra est scandali. Quod certe est diligenter cauendum.

I. PVNCTVM.

QVÆ de sancto Petro singularia dicunt Patres & Scripturæ Interpretes, quæque iam partim dicta sunt, hic possunt repeti & referri ad septem Capita designanda septem illis mysticis oculis qui super lapidem vnum dicuntur inesse à Propheta Zaccharia. Multis autem ea modis referri
Zacch. 3. possunt. Primo quidem circa Eius Personam, septem hæc annotantur. Primum: intuitus Petrum IESVS imponit ei nomen
Ioan. 1. Cephæ seu Petri. Secundum: Ascendit Dominus in nauem Petri, vnde docet turbas, & tùm Petro singulariter dicitur, *Noli*
Luc. 5. Matth. 14. *timere, ex hoc iam homines eris capiens.* Tertium: solus Petrus vnà cum Domino ambulat super aquas, sicque vnicum se Christi vicarium designauit, qui non vni populo sed cunctis præesse debe-
2. de Consid. ret, inquit sanctus Bernardus. Quartum: Petro inter omnes confitenti Christum Dominum, Filium Dei, respondet Dominus,
Matth. 16. *Et Ego dico tibi quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: Et tibi dabo claues regni cælorum,* Et quæ sequuntur Diuina Verba. Quintum: Cum de cunctis Apostolis dixisset Do-
Luc. 22. minus: *Ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum,* tum
Ibid. Petro singulariter, *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Sextum, In domo Pontificis negantem se Petrum Dominus respicit, tum pœnitens Petrus peccatum amarè deflet. Septimum denique, postquam Petrus insignem præ cæteris suum Christo indicauit amo-
Ioan. 21. rem, *Pasce agnos meos,* inquit illi Christus, *Pasce oues meas,* Qui-
In Anchor. bus Verbis *concreditum illi ouile,* ait sanctus Epiphanius.

DEINDE vero hic alius rerum ab ipso gestarum Septenarius conficitur quo singulariter omnium Primus & facile Princeps agnoscetur. Primus de substituendo in locum Iudæ Apostolo verba faciens ad reliquos omnes fideles qui erant numero fere centum viginti, ab omnibus ne vno quidem refragante, auditur, & rem conficit. Primus, accepto Spiritu sancto sermonem habet apud Iudęos quorum circiter tria millia primo illo die conuersa sunt. Primus, inter omnes primum edit miraculum. Primus, primos ex Credentibus peccatores pœna mortis mulctat. Primus, primum Hæresiarcham Simonem Magum refutat, arguit, & condemnat. Primus Gentilem Cornelium sibi ab Angelo missum de fide instruit, baptizat, & Ecclesiæ aggregat. Primus denique in primo generali Concilio palàm loquitur, & agitatam de legalibus abrogandis definit quæstionem.

Act. 1. *Ib.* 2. *Ib.* 3. *Ib.* 5. *Ib.* 8. *Ib.* 10. *Ibid.* 15.

SVNT qui ad primam Eius Sedem ex multis prærogatiuis, has septem singulares referant. Primò, quod vna & sola dicatur Apostolica. Secundò, quod quæ illi adhærent sedes Episcopales, semper teneantur Orthodoxæ, & veræ Ecclesiæ, non item aliæ. Tertiò, quod tamquam suprema omnium de aliis omnibus iudicet & à nullo iudicetur. Quartò, quod leges condat quibus obedire fideles omnes debeant. Quintò, quod in fide & moribus errare non possit. Sextò, quod & locis & temporibus definita non sit, neque vnquam defecerit aut desitura sit aliquando. Septimò, quod sola de controuersis in fide definiat, & de sensu Scripturæ sacræ dijudicet.

ALII denique sunt qui hunc eximiarum S. Petri virtutum Septenarium texunt. Prima est Obedientiæ promptitudo quà vocantem Christum sequutus est. Secunda est, Renuntiatio perfecta omnium. Tertia est singularis eius fides. Quarta, præcipuus in Christum Dominum amor. Quinta est, pœnitentia continua. Sexta, insignis animi fortitudo, constantia, vigilantia, & omni ex parte perfecta Pastoralis cura. Septima est humilis Mansuetudo, quæ cùm aliàs tùm in aduersante sibi Paulo apparuit, & in eius laudandis Epistolis, in quibus se reprehensibilem esse vidit; Vnde hæc illa egregia sunt sancti Gregorij: *Se*, inquit, *minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est sequens minoris sui, etiam vt in hoc præiret, quatenus qui Primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate. Pensate ergo, fratres charissimi,*

Hom. 18. *in Ezech.*

in quo mentis vortice stetit qui illas Epistolas laudauit in quibus Scriptum se vituperabilem inuenit. Quæ illi mansuetudo tanta esse potuit, quæ quies animi, quæ soliditas atque imperturbatio cogitationis? Ecce à minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur. Non ad memoriam reuocat quod Primus Apostolorum vocatus est, non quod claues regni cælestis acceperit; non quod peccata quæcumque in terra soluerit, essent soluta & in cælo: non quod in mare pedibus ambulauit, non quod Paralyticos in IESV nomine iubendo erexerat: non quod ægros, corporis sui vmbra sanauerat: non quod mentientes Verbo occiderat; non quod mortuos oratione suscitabat. Ne igitur increpationis Verba dedignaretur audire, omnia dona quæ acceperat quasi à memoria repulit, vt vnum fortiter humilitatis donum teneret.

Sic de singulis Eius virtutibus commendandis, atque aliis etiam titulis suprà commemoratis facile deduci possent ex sanctis Patribus, quæ fusius narrarentur: sed præsto illa sunt apud Controuersitas, & maxime Bellarminum: & dandus est tandem locus Veritati propositæ perpendendæ, quæ tam necessaria est ad Praxim, quàm perniciosum est Petram illam viuam & vitalem, sanctum inquam Petrum, nonnullis fieri Petram mortis & Scandali. *Quibus scilicet non est Petra vitæ, Petra est mortis.* Cur porro? Expende rationem. Idcirco enim dicitur sanctus Petrus Petra viua, non tantum quod ipse viueret cùm dictus est Petra sed quod modo etiam in Ecclesia sic viuat tamquam eius Caput, vt qui firmiter illi adhærent, sanâ fide viuant, sanisque moribus: neque illi aliter recte possint viuere aut sanè sentire de fide & moribus, quin illi tam firme adhæreant vt nulla vi ab eo possint dimoueri. Sic apte sanctus Hieronymus, ex oriente vbi tùm degebat scribens ad Damasium Papam: *Neque vero*, inquit, *tanta vastitas elementi liquentis, & interiacens longitudo terrarum, me à pretiosæ Margaritæ potuit inquisitione prohibere. Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Profligato à sobole mala, patrimonio, apud vos solos incorrupta Patrum seruatur hæreditas* (siue authoritas.) *Ibi cespite terra fæcundo, Dominici seminis Puritatem centeno fructu refert: hîc obruta sulcis frumenta in lolium auenasque degenerant.* Et post pauca: *Beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione consocior. Super illam Petram, ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum, agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuio.* Itemque paulò post: *Non*

Tomo 1. l. 1. de Rom. Pontif.

Ep. 25. inter Selectas.

Non noui Vitalem : Meletium respuo ; Ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit : hoc est qui Christi non est, Antichristi est. Et sequenti epistola ad Eundem : *Hinc præsidiis fulta mundi, Ariana rabies fremit : hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat. Monachorum circa manentium antiqua in me surgit authoritas. Ego interim clamito : si quis cathedræ Petri iungitur, meus est. Meletius, Vitalis, atque Paulinus ibi hærere se dicunt. Possem credere si hoc vnus assereret : nunc, aut duo mentiuntur aut omnes. Idcirco obtestor Beatitudinem tuam per crucem Domini, per necessarium fidei nostræ decus, per Passionem Christi, vt qui Apostolos honore sequeris, sequaris & merito : vt mihi literis tuis apud quem in Syria debeam communicare, significes : Noli despicere animam pro qua Christus mortuus est.* Quasi diceret : Tanti ego duco scire à te tamquam ab ipso Petro quid credere quidue agere debeam, vt in hoc vitam & salutem omnem constituam, si sic credidero & vixero prout mihi significaueris. Nonne tu idem cum tanto Doctore censes?

II. PVNCTVM.

SED qui non firmiter Apostolicæ Petræ sic adhærent, dicunt inter alia ipsum in fide & moribus errasse Petrum, quod est sibi Eum facere Petram scandali.

Nempe hoc dicunt Hæretici, & in peccatis obstinati : atque ideo sic sibi palpant in errore suo, vt sibi persuasum velint Hæretici, non electum à Domino Petrum, Petram & fundamentum Ecclesiæ, quod grauis peccator fuerit. Nec de peccatis cauendis aut deponendis multum moneantur peccatores, quod Petrus etiam peccauerit.

O quàm verè dictum à Sapiente : *animæ dolosæ errant in peccatis.* *Prou. 13.* Merus est enim dolus quo mens in sua prauitate obfirmata, velum obtendit suo vel errori vel peccato, ne in sua nuditate appareant & Conscientiam moueant. Esto enim, Hæretice, peccarit Petrus, non tamen fidem amisit, neque vmquam destitit corde credere illum esse Christum quem ore denegauit, cum illi Dominus expresse dixerit, *non defuturam eius fidem.* Peccauit tamen, & grauiter sic ore negando Dominum suum ; sed quid inde? Non propterea fuisse Petram & primum à Christo Ecclesię fundamentum? Imò propterea sic peccare permissus est, vt cum Pastor ouium fu-

turus esset, non dedignaretur errantes recipere, & peccatores reuocare seu reuocatos amplecti. Sic præclarè sanctus Gregorius: *Qua in re*, inquit, *considerandum nobis est cur omnipotens Deus eum quem cunctæ Ecclesiæ præferre disposuerat, ancillæ vocem pertimescere, & seipsum negare permisit. Quod nimirum magnæ actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, vt is qui futurus erat Pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, & tunc præposuit cæteris, vt ex sua infirmitate cognosceret quàm misericorditer aliena infirma toleraret.*

Hom. 21. in Euang.

Sic qualiscumque illa fuerit culpa quam in ipso Paulus arguit, ad humilitatis exemplum euenisse non modo patet ex eodem sancto Gregorio, vt supra visum est, sed ex ipso sancto Augustino qui factum Apostoli contra Diuum Hieronymum vehementer tuetur: *Rarius*, inquit, *& sanctius exemplum Petrus, Pastoris præbuit quo non dedignarentur à posterioribus corrigi, quàm Paulus, quò confidenter auderent minores majoribus pro defendenda Veritate, salua Caritate resistere.* Vbi vides manifeste, quod tametsi daretur ex Augustino Petrum peccasse & iuste à Paulo reprehensum fuisse, semper tamen ipsum Augustinum censuisse Paulo Petrum esse priorem, cùm aperte dicat à posteriori & minori fuisse correptum.

Ep. 19. ad Hier.

Contra vero induratos peccatores & à Petri peccato Petram scandali, id est, occasionem sui peccati falsò & inique desumentes sic grauiter sanctus Bernardus: *Væ tibi qui post lapsum, fortiorem te nobis exhibes! Vt quid tam rigidus es in tuam perniciem? Inclinare potius vt melius erigaris, & ne prohibeas frangi quod distortum est, vt possis melius solidari. Quid indignaris increpanti gallo? Tibi potius indignare. Pluuiam voluntariam, ait Psalmista segregabit Deus hæreditati tuæ, & infirmata est. Bona infirmitas quæ segregatur hæreditati, quæ medicum non repellit. Induratos enim tamquam vas figuli in virga ferrea conteret: & hæreditas infirmata est, ait, tu vero perfecisti eam.* Notanda hæc Peccatori postrema verba, quasi ipsi diceretur, falsò & impiè tuam in peccatis excusas infirmitatem, cùm in ea tu te ipse projicis, vel cùm in eis diutius remoraris; tunc enim perficis tuam infirmitatem; quæ prius erat tantum inchoata; tunc abuteris tua infirmitate ad excusationem peccati, cùm potius illa vti deberes ad peccati fugam & cautelam. Non idcirco peccauit Petrus vt peccares, sed potius vt eius exemplo disceres tibi cauendum, aut si forte peccaueris, cito resipiscendum; nec

Serm. 3. de Apostolis.

desperandum vmquam post quodlibet perpetratum peccatum, cùm ille in pristinum suum statum redierit; sed neque etiam præsumendum aut persistendum in peccato, cum ille statim respectus à Domino egressus fuerit foras, & amare fleuerit.

O quoties illum oculum qui respexit Petrum, despexisti?

III. PVNCTVM.

SIC ergo *Cui sanctus Petrus Petra viua non est, Petra est scandali*, dùm loco exempli virtutum & pœnitentiæ, quod à sancto Petro exprimere oportebat, sibi potius occasionem erroris & peccati fingit, trahitque ex Petra quandam fellis amaritudinem, vnde potius mellis & olei suauitatem educere poterat, ad æternam suam salutem. Sic ipse Christus Dominus qui *lapis summus, angularis, electus & pretiosus* dicitur, dicitur etiam *lapis offensionis & Petra scandali*, quod quia crucifixus est, non credatur Deus: aut si Deus creditur pro peccatis crucifixus, iam de peccatis propriis nihil nos esse solicitos oporteat sed securos, sed certos de salute, quantumcumque quisque peccauerit, & in peccatis obierit, dum Christum credat crucifixum, salua sunt ei omnia. O verè Petram scandali, & offensionis ei qui sic de Christo sentiret! *Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem vero ceciderit, conteret eum.* Ita plane de sancto Petro peccatore, Petra illa est de qua Iob, *Et petra fundebat mihi riuos olei.* Mirum enim quantæ inde in nos defluant misericordiæ, cum inde peccatorum remissio, inde venia, inde pœnitentia & quidquid ad salutem spectat, volenti deriuetur. Sed nolenti & scandalum sibi facienti, Petra illa est infœcunda in quam semen iactum dum decidit, deficit, exarescit & perit. *Radicem non habet, continuo scandalisatur*, inquit Dominus.

1. Pet. 2. *Matth. 21.* *Iob. 29.* *Matth. 13.*

O te ter miserum & infœlicem, qui cum posses esse fœlix alieno damno, mauis esse miser tuo: & tanto majori tuo damno, quanto major est tua culpa quæ sic Petram vitæ conuertit in Petram mortis & scandali. Exardesce ad hæc in teipsum, & audi sanctum Ambrosium: *Si Petrus Petra est super quam ædificatur Ecclesia, recte primum signum mirabilium suorum Petrus fecit consolidando plantas hominis claudi: vt sicut in Ecclesia, fidei fundamenta continet, ita in homine, membrorum fundamenta confirmet. Recte inquam pri-*

Serm. 68.

mum in Christiano pedes curat, vt iam non intrepidus nec imbecillis possit super Petram Ecclesiæ, sed robustus & fortis incedere. Sic con-
Iosue 1. fortare, & esto robustus.

DE SANCTO PAVLO.

Imitatores mei estote, sicut & Ego Christi. 1. Cor. 11.

VERITAS PRACTICA.

Licet Pauli Magnitudo vix sit Imitabilis: vix tamen alius est magis Imitabilis quàm magnus Paulus.

RATIO HÆC EST INTER ALIAS, Quod vix est alius magis Imitabilis quàm qui exemplo suo majorem spem facit propositæ imitationis assequendæ.

Sed vix vllus est alius qui exemplo suo majorem spem faciat propositæ imitationis assequendæ, quàm magnus Paulus.

Ergo vix alius est magis imitabilis: Ac proinde audiendus, dum ad Imitationem sui nos adhortatur.

I. PVNCTVM.

QVANTA esset magnitudo sancti Pauli, satis patet ex eius vita, rebusque gestis, quæ ex Actis Apostolorum, atque ex Ipsius Apostoli Epistolis colliguntur. Quia tamen nonnisi sparsim & per partes illic referuntur quæ sunt huius Diuini hominis illustriora facta: si quis collectim ea desideret, adeat sanctum Ioannem Chrysostomum quem nobis Diuina Prouidentia non minus subministrauit Pauli prædicatorem: quàm Paulum, Christi præconem. Oportebat sane talem Apostolum
Ephes. 3. cui singularis *hæc daretur Gratia, in gentibus euangelizare inuestigabiles Diuitias Christi, & illuminare omnes quæ sit dispensatio Sacramenti*

absconditi à sæculis in Deo. Verùm & oportebat tale os aureum quod singularem illam Apostoli gratiam nobis euidentius & dignius aperiret.

Et cùm multa de Paulo Chrysostomus, tum illud insigne est & compendiose eximium quod ait Eum velut *Paradysum spiritualem*, vnde quatuor fluuij Gratiarum in vniuersum emanent genus. Quatuor sunt scilicet præcipua Capita quò Gratiæ illæ omnes referuntur. Primum est Diuina Sapientia seu rerum Diuinarum scientia de qua sic sanctus Chrysostomus: *Paulus Archetypus bonorum cui omnem prædicationem, res orbis, mysteria cuncta, vniuersamque dispensationem Deus concessit. Ipse cœlum solem habens Iustitiæ, Ipse mare sapientiæ purissimum & profundissimum.* *Hom. 1. de laudib. Pauli.* *Rom. 4.*

Secundum est, Efficacia in dicendo, de qua sic Idem sanctus Doctor: *Etenim homo ignobilis, abjectus, & circumforaneus qui artem exercebat in pellibus, intantum virtute progressus est, vt vix triginta annorum spatio Romanos & Persas, & Medos & Indos & Scythas & Aethiopas, & Sauromatas & Saracenos, & omne prorsus humanum genus sub iugum mitteret Veritatis.* Tertium est Eius sanctitas & virtutum omnium quantumcumque diuersarum associatio. *Paulus,* inquit Idem Panegyrestes, *cum in terris esset; vbi Seraphim sunt, ibi conuersabatur, propius Christo assistens quàm hastati & stipatores regi assistunt; quippe cùm isti aspectum huc illuc circumferant, Ille vero nulla rerum specie motus, vniuersam mentis aciem ad Regem (Christum) tenderet.* Et rursum: *Paulus omnium virtutum fuit arca, adeout etiamsi quis totum contra Eum, Iustorum chorum sigillatim appendat, inueniat trutinam, virtutum ponderibus à Pauli parte depressam.* *Ibid.* *Hom. 55. in Matth.*

Quartum denique est infatigabilitas quædam animi & corporis dum per vniuersas totius orbis partes Christum annuntiat: *Totus factus Charitas*, inquit os aureum, *sicut missum in ignem ferrum totus ignis efficitur, qui quasi communis totius mundi esset Pater, ita amore hominum, ipsos eorum imitabatur parentes, imo cunctos pietate & solicitudine superabat.* Itemque alibi fusius: *Sicut medicus optimus, & Pater communis, & curator ac tutor, omnia agit, omnia curat, impedimenta remouet, offendentes reprimit, vbique circumcursat. Neque enim sicut is qui in prælio rem perficit, sed sicut is qui ad paratam ac promptam venit victoriam, trophæa statuit, suffodiens, destruens, dejiciens Diaboli munitiones, & ministrorum machinationes,* *In Commem. S. Pauli.* *Hom. 21. in 2. Corinth.*

& vniuersum tandem orbem ad Christi exercitum ducit: & neque parum respirat: ab his ad illos, ab illis ad alios transiliens quasi militum Dux quidam optimus afferens trophæa: Imo singulis horis sola tunica indutus irrumpens in aciem, aduersariorumque ciuitates & tela, & lanceas & iacula, & omnia in suum ius cogens.

Ex quibus & aliis vberius pertractatis, vnde hæc pauca decerpta sunt, euidenter patet quàm vix aut ne vix quidem tanta Magnitudo à nobis esset imitabilis: Et tamen certa est Veritas quæ modo proponitur expendenda, *Quod vix est vllus alius magis imitabilis quam magnus Paulus.* Rationes multæ possent afferri, sed hæc imprimis opportuna quæ docet vix esse alium magis imitabilem quàm Eum qui suo exemplo majorem facit spem propositæ imitationis assequendæ. Hoc est enim quod vel maxime nos deterret ab imitandis Sanctis quod nobis persuadere non possimus posse nos eos imitari, quippe qui tam longe simus remoti ab eorum sanctitate; vnde & quo illi sunt sanctiores, tanto minus id persuasum habemus; Quamobrem ad tam difficilem persuasionem inducendam nihil poterat dici aptius, quàm quod de certa spe dicitur quam qui è Sanctis certiorem aut majorem facit, is se magis imitabilem reddit. Quod certe patuit in sancto Augustino cui dubitanti nùm posset casta sanctorum sequi vestigia, tum inquit Ipse, *Apparuit casta dignitas Continentiæ, serena & non dissolute hilaris, honeste blandiens vt venirem, neque dubitarem; & extendens ad me suscipiendum & amplectendum; pias manus plenas gregibus bonorum exemplorum.* Et quæ plura pergit quibus se mirum in modum ait esse excitatum, quia sic in spem venerat propositæ ad imitandum virtutis facilius consequendæ quàm putaret.

8. Conf. 11.

Reuela Domino viam tuam, & spera in Eo: & ipse faciet: Et educet quasi lumen iustitiam tuam. In hoc vel maxime deficis.

Ps. 36.

II. PVNCTVM.

SED vix vllus est alius qui exemplo suo majorem nobis faciat spem propositæ imitationis, seu ad imitandum virtutis assequendæ, quàm magnus Paulus.

Primo enim cùm nos exhortatur ad imitationem sui, sicut ipse est Imitator Christi, docet nos euidentissime non id à nobis

imitandum quæri quod ipse fecit : neque enim ipse sic Christum imitatus est, vt quæ omnia Christus gessit, Paulus gesserit. *Numquid Paulus crucifixus est?* Sed suo modo Christum sequutus est, faciendo & patiendo perfecte quæ Christus volebat ab ipso fieri & sustineri, sicut Christus suo modo illa passus erat quæ à Patre sibi erant ordinata vt pateretur. *Vnusquisque*, inquit, *proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic. Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Vnusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum.* Tanti refert hoc semel probe intelligere, vt non semel sed iterum atque iterum repetat, se nolle à quoquam aliud quam quod est proprium suæ vocationi, suæ ætati, suis viribus, suo denique statui tum interno tum externo, tum animi, tum corporis & rerum etiam domesticarum. Vnde illud ad rem nostram peropportunum sequitur, vt cum ad Eum imitandum appellamur, ad illa tantum quæ sunt nostri officij prouocemur, vt illa nempe diligenter exequamur in Christo, sicut Ipse suo in ministerio gnauus & sedulus fuit. *Vide*, inquit, *ministerium quod accepisti in Domino, vt illud impleas*; Non meum quod accepi, sed illud tuum quod tibi à Domino datum est, sicut mihi meum, & cuius rationem reddes non mei ministerij, sicut nec ego tui; *Nam vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.* Quid clarius? Quid iustius?

1. Cor. 1. 1. Cor. 7. Coloss. 4. Rom. 14.

Atque ita, hoc aliud infertur quod erat præcipue demonstrandum, cùm nempe non sit alia tibi proposita virtus Pauli ad imitandum, quàm quæ tibi domestica est, tibi propria est, & tota tua, quid est quod deterrearis? Quid est quod non speres? Quid est quod dubites vel affuturam gratiam, vel satis eam esse potentem vt tuo perinde fungaris munere, ac Paulus suo?

Quod si tamen adhuc hæres; si vel gratiæ vel tibi sic diffidis vt non putes vmquam posse etiam in minimis quod Paulus in maximis potuit: quæso te, Paulum cogita, quis esset ante acceptam gratiam, quis qualisue factus sit post acceptam; & vide num ex istis, spes tam certa excitetur, quanta esse potest cum Dei gratia ex cuiusuis exemplo. Quanta est enim distantia Sauli persequentis Christum & Pauli Christum prædicantis, tanta est ratio seu rationis efficacitas ad demonstrandum quid possit in nobis gratia, si velimus ei consentire; cum vnius sit Gratiæ opus, quodcumque illud est grande opus, *Quòd Saulus persequutor factus* Serm. 1.

In Conuers. S. Pauli. *est Paulus prædicator*: propterea, inquit sanctus Bernardus, *Conuersionis eius memoria frequentatur quod & ipsa quoque memorantibus vtilis inueniatur. In hac enim memoria & peccator spem veniæ concipit, & prouocatur ad pœnitentiam: & qui iam pœnitet, perfectæ conuersionis accipit formam. Quis desperet vltra pro magnitudine cuiuslibet criminis, quandoquidem Saulum audiat adhuc spirantem minarum & cædis in Discipulos Domini, subitò factum vas electionis? Quis dicat iniquitatis pondere pressus, assurgere iam ad studia meliora non valeo: quando in ipso itinere quo Sanguinem sitiens Christianum, dirum toto corpore virus efflabat, persecutor crudelissimus in fidelissimum repente mutatus est Prædicatorem? Magnificè si quidem in hac vna conuersione, & misericordiæ magnitudo, & efficacia gratiæ commendatur.*

Quod & ipse sanctus Apostolus sic agnoscebat, sicque omnibus notum volebat, vt omnes suo exemplo animaret ad illam spem quæ est vel maxime necessaria ad formandum imitandæ virtutis affectum: Sic enim ait: *Christus IESVS venit in hunc mundum* 1. Tim. 1. *peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, sed ideo misericordiam consecutus sum, vt in me primò ostenderet Christus IESVS omnem patientiam ad Informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam.* Quem in Apostoli locum sic præclarè sanctus Anselmus, ex Diuo Augustino: *Si Saulus sanatus est, ego quare despero? Si à tanto medico tam desperatus æger sanatus est, ego vulneribus meis illas manus non optabo? Ad illas manus non festinabo? Vt hoc dicerent homines ideo factus est Saulus de persecutore Apostolus, quia cùm venit Medicus volens sibi famam comparare, infirmum quærit aliquem desperatum, & ipsum sanat: & si pauperrimum inueniat, non ibi quærit mercedem, sed commendat artem: Ita & Christus potentiam specialis medicinæ spiritualis suæ ostendit in Saulo, vt omnes deinceps nossent, Eum sanare posse cunctas infirmitates omnium confugientium ad se.* Tune verò iam dubitare posses?

Adde his verò quod non parum facit ad prouocandam imitationem, non modo Paulus fuit qualem se dicit ante conuersionem, blasphemus & contumeliosus: sed post suam etiam ad Christum vocationem, & post acceptam baptismi Gratiam, sic internis & externis agitatus est motibus, molestiis, angustiis & pressuris, vt vix vllus hominum se infirmum magis & oppressum sentiat quam se hic passim profitetur Apostolus: nempe vt omnes non solum verbo sed facto doceat in quo potissimum sita sit virtus

hominis

hominis & operatio Gratiæ; non in apathia, non in obtusis sensibus, non in corporis aut animi ficta quadam vacuitate curarum & motuum: sed in pugna cum vitiis, in certamine cum concupiscentia, in negando consensu naturæ prouocanti ad peccatum. Video, inquit in me & sentio quidquid in aliis hominibus deprauata possit natura; sed renitor, sed reluctor cum Dei Gratia per IESVM Christum. *Sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur; dejicimur sed non perimus: semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes, vt & vita IESV manifestetur in corporibus nostris.* Rom. 7. 1. Cor. 9. 2. Cor. 4.

Quasi diceret, si qua mundi aut carnis vexatione vos agitari & à virtute propterea dimoueri putatis, putate & certo credite nos eadem prorsus vexari molestia, cùm interna tùm externa: nec tamen Diuino freti subsidio, virtutem abdicamus, sed potius in illa & cum illa magis subsistimus: quæcumque virtutis impedimenta vos habere conclamatis, hæc & Paulus habet: quæcumque vero Paulus habet virtutis & gratiæ necessaria subsidia, vos habetis. Vnde & concludit; *Has ergo habentes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. CAPITE NOS. Neminem læsimus neminem corrupimus, neminem circumuenimus.* Id est, vt exponit sanctus Thomas, Capite nos in exemplum seruandæ simul charitatis & Iustitiæ. Si naturæ deprauatæ motum essem sequutus, læsissem eos certe qui me innocentem priùs læserant; sed Diuina iuuante Gratia neminem læsimus aut vlla in re offendimus. Sic agite, sic naturæ resistite, sic gratiæ cooperamini. *Quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hoc agite, & Deus pacis erit vobiscum.* Quando scilicet, vos à me imitando non excusabitis quasi alius essem à vobis, quod falsum est, & quod si prætenditis, Deus pacis non erit vobiscum, quia non est cum mendacio & falsitate. *Quamobrem*, inquit, *ESTOTE SICVT EGO, QVIA ET EGO SICVT VOS.* Estote sicut ego, patientes, mansueti & humiles, quia & ego sum sicut vos intus in animo, & extra in mundo, afflictus, agitatus & commotus. Sic *tribulamur pro vestra exhortatione & salute quæ operatur eandem tolerantiam passionum* 2. Cor. 7. Phil. 4. Gal. 4.

quas & nos patimur. Id est, vobiscum mala patior, vt vos mecum mala benè pati discatis.

l. 19. Mor. c. 5. & 6. *Ah Paule in cœlo iam IESVM conspicis, & in terra adhuc hominem fugis*, nempe gentis Aretæ regem. *In paradysum duceris, secreta Dei verba agnoscis, & adhuc à Satanæ Angelo tentaris! Vnde sic fortis vt ad cœlestia rapiaris: Vnde sic infirmus, vt in terra hominem fugias, & adhuc à Satanæ Angelo aduersa toleres?* Sic sanctus Papa Gregorius, qui & sibi fuse respondet id ita diuinitùs factum, ad augendam virtutem Apostoli, & ad eius virtutis exemplum faciliùs exponendum.

III. PVNCTVM.

LICET *ergo Pauli magnitudo vix sit imitabilis: vix tamen alius est magis imitabilis quam magnus Paulus.* Non enim inuitaris ad eius imitandam magnitudinem, sicut neque ad eius officij Apostolici sublimitatem: sed tamen inuitaris ad Illum imitandum, vt sicut ille humilis fuit & patiens, atque omni virtute commendabilem se suo in illo Apostolico munere præstitit, ita tu in tuo; Et ne forte dicas te non posse quod debes, idcirco Ille tibi proponitur qui minus quàm tu poterat, nisi adiutus fuisset ab illa Gratia quæ tibi tam præsto est ad obeundum munus tuum quàm ad suum illi affuit perficiendum. *Gratia Dei sum id quod sum*, inquit ille, *&* 1. Cor. 15. *gratia eius in me vacua non fuit.* Atque vt ij simus etiam qui esse debemus. *Adjuuantes*, inquit, *exhortamur, ne in vacuum gratiam* 2. Cor. 6. *Dei recipiatis.*

Hom. 2. de laudib. Pauli. Totum est in illo Gratiæ fideli vsu: Vnde apte sanctus Chrysostomus: *Quid sit & homo, & quanta naturæ nostræ nobilitas, quantæque capax virtutis, in Paulo videmus, qui vitâ suâ docet quod inter Angelos hominesque non grande sit medium, si tamen nos ipsos diligentius excolamus. Non enim aliam ille est sortitus naturam, nec dissimilem nactus animam, neque alterum habitans mundum, sed in eadem terra, sub eisdem etiam legibus nutritus & moribus.*

Ad hæc quid animi? Quid virtutis? Quid melioris vitæ? Quid perfectioris Sanctimoniæ? Nihilne tali exemplo moueberis? An te adhuc posse negabis quod debes facere, aut refugies velle quod possis? Nihilne Sancto deferes? Nihil eius dictis? Nihil Gal. 4. eius exemplis? Audi saltem illum: *Timeo ne forte sine causa labo-*

rauerim in te. Quid respondes? Potesne solo silentio tantum probrum concoquere?

Vide in 2. parte, Feria 4. Cinerum, vbi hæc proponitur Veritas:

Non quidquid Christus egit, sed quomodo.

Et Feria 3. Hebdom. 1. in Quadragesima, vbi de internis Christi doloribus.

IN FESTO VISITATIONIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS. Die 2. Iulij.

Exurgens Maria, abijt in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda. Et intrauit in domum Zachariæ, & salutauit Elizabeth. Luc. 1.

VERITAS PRACTICA.

Diuinæ Visitationes rarò conueniunt cum humanis, nisi hæ raræ sint.

RATIO EST, *Quia humanæ illæ Visitationes quæ vltrò citroque dantur & accipiuntur, nisi sint raræ, sunt nimis familiares, nimis liberæ & effusæ.*

Sed Diuinæ Visitationes rarò conueniunt cum illis Visitationibus quæ sunt nimis familiares, nimis liberæ & effusæ.

Ergo rarò conueniunt Diuinæ cum humanis, nisi hæ raræ sint. Quæ certe ratio multum valere debet ad coercendam liberiorem illam licentiam quà multi etiam Religiosi sunt frequentiores in visitando, sicque Diuinis priuantur visitationibus & gratiis; Quod est valde deplorandum.

I. PVNCTVM.

CVM ex Angelo nuntiante sibi Diuinum Verbum incarnandum, didicisset Beata Virgo cognatam suam Elizabeth concepisse filium in senectute sua: statim atque discessit Angelus, cognouit Diuinæ voluntatis esse vt grauidam illam suam cognatam, ipsa etiam Verbo Diuino fœta visitaret, & coleret: tùm illicò paruit, siue vt sic volenti Deo tantum obsequeretur, siue vt officium suum Elizabethæ deferret, siue vt mutuò Diuina in se collata beneficia recolerent; siue vt esset nobis exemplo, quo fructu quoue fine sint habenda colloquia, & mutuæ visitationes transigendæ. O certè cælitus injectam Virgini talem mentem! ô sanctè nauatam Eius operam quæ tanto malo quale in frequentibus illis congressibus reperitur, modum & remedium afferre queat.

Perpendi quidem possunt ex Euangelica rei gestæ historia, quæcumque pietatem tuam acuent, de quibus satis fuse supra in Aduentu, tota secunda Hebdomada: siue promptam mireris obedientiam, siue festinum iter modestæ Virginis, siue suauem & Diuinum Amicæ cum Amica congressum, siue quas profert Elizabetha laudes Diuinæ matris; siue quos sentit Infans Ioannes ab Infanti IESV anticipatos pietatis sensus; siue quid demum ex tanto delibes mysterio, tùm vero attentius contemplare quanta sit huius sanctæ Visitationis, & earum quæ inter nos haberi solent differentia? Nihil illìc vaniloquij, nihil otiosæ confabulationis est, nihil de regnorum statu, nihil de Regum bellis, nihil de alienis moribus, nihil leue, nihil ridiculum, nihil desultorium; sed omnia religiosa, pia, sancta, cœlestia; de Diuinis beneficiis vnus est ambarum sermo; Tota est Elizabeth in celebranda Virgine Matre: Tota Virgo Mater in magnificendo Domino. Quas effundit illa laudes in Virginem, Virgo refundit in ipsum Deum totius Boni fontem. *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit Spiritus meus in Deo salutari meo.* Reuolue singula pensiculatim: Tum vt tali ex congressu discas tuos reformare: Audi Veritatem propositam de Diuinis & humanis Visitationibus opportune conferentem. Audi quantum humanæ Diuinis præjudicent; & quantum inde detrimenti totam in vitam importetur.

Raro enim Diuinæ conuenient cum humanis, nisi hæ humanæ sint rariores. Et quidem Ratio quæ affertur est planior quàm vt fusius probari debeat: nam nisi sint raræ Visitationes, sunt frequentes, si sint frequentes, sunt nimis familiares, sunt nimis liberæ, nimis effusæ. Confracta sunt Rationis repagula, pudor exutus est, licentia regnat, verecundiæ locus sublatus; amicitiæ dicuntur permitti omnia. *Sicut vrbs patens & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* *Prou. 25.*

Nonne hoc ita euenit? Nonne & tibi sæpius? O quoties minor homo rediisti ex hominibus sic effuse frequentatis! *Effusus es sicut aqua, non crescas,* Dicebat Iacob Rubeno primogenito suo. Tibi vero quod pejus est, effusus sicut aqua, decrescas. *Gen. 49.*

II. PVNCTVM.

SED *Diuinæ scilicet Visitationes raro conueniunt cum illis humanis visitationibus quæ sunt nimis familiares, nimis liberæ & effusæ.*

Primo quidem dicendum esset quid sit in genere Diuina visitatio. Deinde quot Eius species enumerentur. Ac postremo quàm Diuinis obstent humanæ liberiores & effusiores.

De primo, consulendus est liber Exercitiorum sancti Ignatij vbi de regulis agitur ad discernendos Spirituum motus: Inde sub nominibus Consolationis & Desolationis facile disces Diuinam tunc esse visitationem quando Deus sensibili aliquo suæ præsentiæ signo dato, animam plenius occupare sentitur, & in vnaquaque facultate diuersas operationes sic exercere, vt ipsa etiam anima moueatur ad nonnullos actus conformes Diuinis illis quas persentit operationibus & gratiis. *Visitasti terram & inebriasti eam.* *Ps. 64.* *VISITA vineam istam.* *Ps. 79.*

Quod spectat ad secundum, tres præcipuæ recensentur visitationis Diuinæ species. Prima est terrens, conturbans & pauore quodam concutiens animam quæ vel in peccato est, vel in affectu aliquo inordinato, vel in tepido statu, vel in quadam mentis incuria, vel in periculo tentationis & lapsus nisi aduertat; vel si denique lapsa sit, admonetur suæ culpæ. *Adam vbi es? CAIN quid fecisti? Visitabo in virga iniquitates eorum.* *Gen. 3. & 4.* *Ps. 88.* Secunda est Instruens, monens, docens & variis intellectum collustrans luminibus vt animi statum melius cognoscat; vt peccati fœditatem & virtutis

præstantiam norit acutius: vt quæ de Christo Domino sunt, plenius intelligat: & quos in via virtutis progressus facere debeat apertius intueatur. *Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac qua gradieris.* Quò apte referas illud Sapientis; *Nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum.* Tertia est afficiens, & appetitum siue rationalem siue sensitiuum diuersis mouens affectibus in spem æternorum, in gaudium Diuinæ voluntatis effectæ, in desiderium patiendi, in amorem Dei, in zelum Diuinæ gloriæ proximorumque salutis, & alios pro diuersa personarum dispositione, aut Diuina in ipsas ordinatione ac beneplacito. *Vitam & misericordiam tribuisti mihi: & visitatio tua custodiuit spiritum meum.*

Ps. 31. *Eccles. 34.* *Iob. 10.*

IAM vero quod tertium est & præcipuum, Diuinæ illæ Visitationes rarò conueniunt cum humanis quæ sunt effusiores & liberiores, quia sic effuse loquendo & conuersando, anima quodammodo tota effunditur, vt nec recipiendo nec audiendo Deo sit capax; *Si venerit ad me non videbo eum: si abierit, non intelligam. SAEPE enim est gratiæ donum*, inquit ibi sanctus Gregorius, *quod iram deputat: & sæpe Diuinæ districtionis ira est, quod gratiam deputat. Quoniam effusi estis sicut vituli super herbam*, inquit Propheta: *Confusa est mater vestra nimis, & adæquata pulueri quæ genuit vos*; id est Conscientia. *Ecce nouissima erit, deserta, inuia & arens. Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in solitudinem*, id est, destituetur Diuinis gratiis quas alioquin nisi nimis effusa fuisset, recepisset.

Iob. 9. *Ier. 50.*

Adde quod cùm *in multiloquio non desit peccatum*, peccatum autem opponat nubem Diuino soli ne se communicet, non est mirum si non conueniant. *Non est mihi voluntas in vobis. INIQVITATES vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrum: & peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis.*

Prou. 10. *Malach. 1.* *Is. 59.*

Denique cùm in illis liberioribus colloquiis res humanæ soleant semper pluris fieri quam Diuinæ, hinc naturales appetitus & cupiditates rerum sublunarium crescunt & roborantur; contrà verò, rerum cœlestium decrescit valor & pondus. Ac proinde vel negantur eis visitationes & communicationes Diuinæ qui res illas pluris æstimant quam merentur: vel si conceduntur aliquæ, pereunt illicò velut semen secus viam iactum quod pedibus in-

cedentium conculcatur, & volucres cœli comedunt illud. Id est Diabolus, vt ipse Christus Dominus interpretatus est.

O quam sapienter ille insipientiam suam agnoscebat quod nimis esset locutus, & qui se propterea sic arguebat: *Qui leuiter loquutus sum, respondere quid possum? Manum meam ponam super os meum. Vnum locutus sum, quod vtinam non dixissem: & alterum quibus vltra non addam.* Tum paulò post, acrius in se exardescens: *Ideo insipienter locutus sum, & quæ vltra modum excederent scientiam meam. Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere.* Si talis illi doloris sensus propter vnum aut alterum verbum leuiùs dictum, qualis tibi habendus est propter tam multa profane fusa?

Luc. 8. Iob. 39. Ib. 42.

III. PVNCTVM.

DIVINAE *igitur Visitationes rarò conueniunt cum humanis nisi hæ raræ sint*, Quia *quæ participatio Iustitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras?* Qui frequentiores sunt in illis humanis congressibus, *de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit. Nos ex Deo sumus; Qui nouit Deum audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos.* Quasi diceret dilectus Discipulus: sicut libenter mundani mundana loquutur, sic non libenter de Diuinis audiunt, quia non quadrant simul Diuina & mundana; atque hoc ipso quo mundana placent, Diuina displicent. Neque tantùm mundanos putes, inquit ille, qui de mundo loquuntur, sed qui loquentes libenter audiunt; Et hæc est nota mundanæ vel religiosæ animæ, si libentius de mundo vel de Deo loquentem audiat. Quod & alter sanctus Ioannes sic exprimebat: *Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur: Qui de cœlo venit, super omnes est. Et quod vidit & audiuit, hoc testatur, & testimonium eius nemo accipit.* Id est, cum terreni & mundani homines toti sint in terrenis, loquendo, conuersando, & viuendo; non audiunt Eum qui de cœlo venit & qui de cœlo loquitur, quia sic terrena non conueniunt cum cœlestibus, sic humana discordant cum Diuinis.

2. Cor. 6. 1. Ioan. 4. Ioan. 3.

Atque hinc Diuinus Amator animarum, vt animam quo velit modo, visitet; *Ducam*, inquit, *eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.* Neque illam tantum intelligit solitudinem quæ corporali

Oseæ 2.

præsentia nos sejungit ab aliis : sed illam etiam qua præsentes & simul agentes ita temperate res vniuersas tractamus, vt sicut monet Apostolus, *Qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur.* 1. Cor. 7.

Iob. 39. Legi posset Diuus Gregorius in hunc Iobi locum, *Cui dedit in solitudine locum, & tabernacula eius in terra salsuginis.* Videri vero debet sanctus Bernardus ad hæc Canticorum verba : *En dilectus meus loquitur mihi.* Sermo est integer, & illustris de Visitationibus Domini, quæ fiunt animæ sibi rectè vacanti : Vnde hæc pauca ex multis ad coercendas deinceps liberiores illas Visitationes quæ Diuinis obstant, atque ad procurandum cum gratia, interiorem animi & exteriorem vitæ statum, qui Sponso venturo viam paret: *Arguit nos pro certo*, inquit, *negligentiæ & incuriæ ipsa inopia nostra. Nam si quis nostrum integrè & perfectè, iuxta verbum Sapientis, cor suum tradat ad vigilandum diluculò ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecetur, simulque votis omnibus studeat parare vias Domini, rectas facere semitas Dei sui : Cui cum Propheta sit dicere, oculi mei semper ad Dominum, & quia prouidebam Dominum in conspectu meo semper : Nonne hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo? Visitabitur profectò frequenter, nec vnquam ignorabit tempus visitationis suæ, quantumlibet is qui in spiritu visitat, clandestinus veniat, & furtiuus, vt pote verecundus amator. Adhuc ergo longe agentem bene vigilans anima, sobria mente respiciet, & deinceps vniuersa comperiet quæ in Dilecti aduentu sponsam tàm solerter quam signanter aduertisse monstrauimus, quia ipse ait, qui mane vigilauerint ad me, inuenient me.* Et quæ plura prosequitur. Sed ô præclare positas quascumque vigilias, quæ tali compensantur Dono!

Cant. 2. Serm. 53.

Quod de comedendo ait Sapiens, Tu etiam de loquendo memineris vsurpare : *Cessa prior, causa disciplinæ; & noli nimius esse, ne forte offendas.*

Eccles. 31.

Eadem quippe est oris intemperantia in loquendo, quæ est in edendo.

Et quæ est regula Temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

In hac 3. parte, Fer. 6. Hebd. 7. Vide & in 1. parte, Die 14. Ianuarij.

IN

IN FESTO SANCTÆ MARIÆ MAGDALENÆ.

Vides hanc mulierem? Luc 7.

VERITAS PRACTICA.

Tantùm à perfecta pœnitentia deficies, quantùm à pœnitente Magdalena discedes.

RATIO EST, *Quia tantùm à perfecta pœnitentia deficies, quantum aberis ab his omnibus obseruandis, quæ ad perfectam pœnitentiam requiruntur.*

Sed quantùm à pœnitente Magdalena discedes, tantum aberis ab his obseruandis quæ ad perfectam pœnitentiam requiruntur.

Ergo tantùm à perfecta pœnitentia deficies, quantùm à pœnitente Magdalena discedes. Quod sanè est & ad pœnitentis Magdalenæ commendationem perillustre; & ad nostram salutem peropportunum.

I. PVNCTVM.

NOTA est historia huius Peccatricis mulieris de qua iam supra in hac parte sunt multæ Veritates propositæ. Nunc quod pluris omnium refert, audienda sunt hæc Christi Domini Verba: *Vides hanc mulierem?* Quasi diceret, vides absolutum Exemplar perfectæ pœni- *Fer. 4. Hebd. 7.*

Exodi 30. & 38. tentiæ? Sic est pœnitendum sicut illa demonstrat pœnitens. Hoc est labrum æneum de speculis mulierum fabrefactum in quo lauandi sunt quicumque sacrificium illud quod est *spiritus contribulatus*, *Ps. 50.* sunt oblaturi. *Tantùm denique à perfecta pœnitentia deficies, quantum ab hac Pœnitente quæ dicitur Magdalena discedes.*

Sic in ipso primo Considerationis aditu, subjicienda nobis est Veritas quæ expendenda proponitur, vt ei scilicet declarandæ subseruiant singula quæ de hac Pœnitente refert historia, tum Euangelica, tum Ecclesiastica. Quamobrem, neque diutius immorandum est in prima propositione, qua dicitur, tantum te à perfecta pœnitentia recessurum, quantum aberis ab his omnibus obseruandis quæ ad perfectam pœnitentiam requiruntur. Nam licet hoc necessario fuerit præmittendum tamquam fundamentum totius discursus, tam aperte tamen patet, vt probatione non sit opus ad intelligentiam, sed affectu Voluntatis ad Praxim & exequutionem eorum omnium quæ præscribuntur tamquam necessaria volenti serio pœnitere. Nonne id vis aliquando? Nonne scis tam necessariam esse veram & perfectam pœnitentiam, vt si vera non sit, nulla sit salus; non sit autem vera nisi concurrant ea omnia quæ ad eius formandam veritatem conducunt? O quàm vere alioquin dicitur de his pœnitentibus qui non vere conuertuntur, *Non sunt reuersi in toto corde suo, sed in mendacio!* *Ier. 3.* Quod dices aliis, primò tibi dictum puta.

II. PVNCTVM.

SED *quantùm à pœnitente Magdalena discedes, tantum aberis ab his obseruandis quæ ad veram & perfectam pœnitentiam requiruntur.*

Non exigitur quidem tanta gratia, neque talis effectus gratiæ, quantum ad omnes perfectionis gradus, qualis apparet in hac peccatrice pœnitente; sed sicut non dubitatur esse necessaria quædam præueniens gratia qua clamamus, *Conuerte nos Domine ad te,* *Thren. 5.* *& conuertemur,* Ita plane dubitari non debet, quin secundum illam gratiam nobis communicatam, ea debeamus obseruare quæ obseruanda proponuntur in illa Pœnitente quæ proponitur omnibus tamquam perfectum Exemplar perfectæ pœnitentiæ.

Sis licet in minori gratiæ seu perfectionis gradu: at iuxta illum tamen gradum sic conari debes eam imitando exprimere, vt non

quidem tam perfecte quam illa diligas; tuo tamen in gradu perfecte diligas & conuertaris, si quæ illa præstat, obserues: Aut certe si ea desis obseruare, tantùm desis à vero pœnitente seu à vera pœnitentia, quantùm ab illis obseruandis defueris. Idcirco etiam dictum à Domino: *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos:* Zacch. 1. Quasi diceret, sicut sine me ad vos priùs conuerso non potestis inchoare soli vestram Conuersionem: Ita neque ego solus illam perficiam nisi mecum collaboretis, Et nisi me conuersum ad vos per primas gratias sequamini vestro conatu, sicque incipiatis conuerti, non conuertar ad vos per necessarias consequentes, ac proinde nulla erit Conuersio. Atque vt manifeste videatis quid facto vobis sit opus, videte hanc peccatricem, videte & facite secundum exemplar quod vobis demonstratur, vt sitis sicut illa, verè pœnitentes & verè conuersi. Quænam autem sunt illa? Tres vulgo pœnitentiæ partes referuntur, sed illis tribus tria quædam alia connectuntur, quorum defectu vix forte hactenus illarum vnam partium peregisti. Vide vt in te deficiunt, vide vt insunt in Beata Magdalena, vt inde ad te atque ad alios transferas.

Primum est, audire libenter admonentem de salute, vel adire Concionatorem Apostolicum, vel legere librum aliquem efficacem, vel conuenire hominem probum & pium de Conscientia. Hoc est primum quod fecisse Magdalena narratur: quamtumcumque peccatrix esset, sororem tamen suam Martham libens audiebat: persuadet Martha sorori Prophetam illum audire qui dicitur IESVS: consentit Magdalena, prædicantem audit Dominum, tangitur audiendo, compungitur, & ecce tota conuertitur. O Hebr. 4. quale illud Verbum quod fuit penetrabilius omni gladio ancipiti ad dirumpenda tot prauitatis vincula! Itane vero tu monentes audis? Itane viros efficaciores adis quorum verbis accendaris? Hoc est forte quod magis timès & odisti; seueriores sunt, inquis, & arctiorem faciunt viam cœli. Hoc est quod te perdit quia hoc est quod in via perditionis te retinet. *Via stulti recta in oculis eius: qui* Prou. 12. *autem sapiens est, audit consilia.*

Secundum in quo deficis, est, quod licet peritos audias Concionatores, tibi tamen particulatim non applicas quod illi dicunt generatim de peccato, de Diuinis Iudiciis & horrendis pœnis quæ peccatores manent; quasi aliis dicerentur & non tibi, quæcumque dicuntur de difficili salute Diuitum, vel eorum quorumlibet qui

praua mundi cupiditate tenentur, quaſi non ſis ex illis Diuitibus & mundanis ad quos Diuinus ſermo dirigitur; Nempe te non ita diuitem putas quàm velles, ſicque non putas omnino eum eſſe de quo Scripturæ loquntur: nec miſer cogites quod ſatis ſit ad æternam perditionem velle eſſe Diuitem ſicut expreſſe monet Apo-
1. Tim. 6. ſtolus: *Qui volunt Diuites fieri incidunt in tentationes & in laqueum Diaboli*, & quæ plura refert; ſicque de aliis concupiſcentiis, ſatis eſt ad peccatum, velle peccare, vel epulari & indulgere genio largius, licet non actu indulgeas, quia forte non potes commodè; quomodocumque tandem id accidat, verendum tibi maximopere eſt ne ex illis ſis qui audiebant quidem Dominum neque tamen
Luc. 16. auditis mouebantur, quia vt illis exprobrat Dominus: *Vos eſtis qui iuſtificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda veſtra.* Non ſic Magdalena, non ſic: non ad alios refert ſed ad ſe vnam, quæcumque audit; ſe velut vnam peti, ſe vnam vrgeri ſentit, ſicque
Pſ. 31. cum Dauide inclamat, *Conuerſa ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina; delictum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non abſcondi.*

Sed eſto mouearis aliquando, & non poſſis diſſimulare qui ſis; Tertium eſt tamen aliud in quo plurimum deficis, nempe in dies
Eccleſi. 5. differs conuerti; quod expreſſe vetat Scriptura; *Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem:* Tu quaſi expreſſo voluntatis oppoſitæ actu nihil putas feſtinandum; In re, inquis, tam ſeria & momentoſa non eſt properandum; ſatis tibi videris velle modò, quod aliquando facias; atque interim vnus idemque ſemper manes, ſemper amans pecuniæ & honoris & voluptatum: neque ab his vmquam deſiſtes niſi quando deſiſtes viuere, vel quando ita dolore tuæ vitæ deficientis oppriméris, vt de ſolo dolore liceat cogitare. Itane ſalutem animæ ludis? Itane conuerti hoc eſt, an potius Deum irridere!

Quàm longe alia eſt Magdalena! Statim atque ſenſit aculeum, non ad menſem, non ad hebdomadam; non ad proximum feſtum, non ad craſtinam ſequentem diem, ſed illâ ipsâ horâ, *vt cognouit quod IESVS accubuiſſet in domo Pharizæi*, prodit illa continuo & ad pedes ſui Redemptoris ſe prona conjicit. Quod certe tempus & diuerſorium facile probant, nullam à primo conuerſionis ſenſu, interjectam fuiſſe moram; nam ſi quid retardare voluiſſet, non profecto tempus illud elegiſſet, illumue locum conuiuij

quo peccatricem vel pœnitentem mulierem apparere, insolitum & portento simile foret. *Nescit quippe tarda molimina, Spiritus sancti Gratia*; vel si properantem retardas gratiam, retardata offenditur, & offensa deserit offendentem. Si diutius expectasset accedere, numquam forte accessisset. *Væ prægnantibus in illis diebus* quos sibi quisque suo præscribit consilio. *S. Ambr.* *Matth. 24.*

Atque vt horum trium defectu plane intelligas, quomodo tres illæ Partes quæ magis dicuntur pœnitentiam conficere, plane deficiant; Disce ab exemplari tuo, quales esse deberent, & quales in te sunt. *Vides hanc mulierem?* Vides vt lachrymas vbertim fundit, vt his lauat pedes Domini, vt capillis suis eos tergit, & vnguento vngit? Quorsum hæc omnia, nisi vt vehementiam interni doloris de peccato indicet, qui dolor ita necessarius est, vt sine ipso nulla sit vel Contritio vel Attritio de peccato? Non est quidem doloris sensus & affectus ita necessarius: sed effectus, & quem vocant appretiatiuum dolorem de peccatò, tàm necessariè requiritur quàm ipsa Contritio vel Attritio cum Sacramento, quæ nihil aliud est quàm ipse talis dolor de peccato, vt quocumque pretio proposito iam non liberet, nec deinceps, vllo modo peccare. Dices forte te id ita velle: sed quid sit verè velle, disce à Magdalena; *Vides hanc mulierem?* Vides vt quæ fuerunt peccati quondam instrumenta, procul à se amoueat, vel si amouere non potest, quàm vehementer illa in se oderit & detestetur, nempe oculos, vestes, capillos, torques & similia peccati nutrimenta? *Quod sibi turpiter exhibuerat*, inquit sanctus Gregorius, *hoc iam Deo laudabiliter offerebat.* Itane tu? Non quæritur à te vt tam largiter ex dolore fleas si forte non id possis? Neque vt tua bona projicias & effundas in pauperes: sed id tantum, aut certè præcipuè vt deponas affectum ab illo præsertim objecto quod fuit causa peccati. Hoc est quod quæritur & quod ita debes vt nisi reddas, nihil agas. Non tua sed te quærit Dominus; at te numquam illi reddes, nisi ab objectis quibus implicaris, te retrahas & vere dicas: *Tuus sum ego, saluum me fac.* Vnde hæc apta Prophetæ Verba: *Et contaminabis laminas sculptilium argenti, & vestimentum conflatilis auri tui, & disperges ea sicut immunditiam menstruatæ: Egredere, dices ei.* Vide quæ supra de his fusius, in 1. parte, Dominica 4. Aduentus. *Hom. 33. in Euang.* *Is. 30.* *Ps. 118.* *Is. 30.*

PARS alia pœnitentis est Confessio, cuius necessaria perfectio

consistit in sinceritate detegendi peccata omnia, nullo vt pudore, nullo vt timore sciens volens quidquam omittas, sed potius in illis ipsis firmius hæreas enarrandis quæ naturalem possent mouere ruborem, tùm vt magis offenso Deo satisfiat, tum vt cautius consulatur Conscientiæ, quæ se alioquin nisi caueatur, tectam vellet, & leuiter idcirco delibat quod pleno funditùs dicendum est ore & corde, sicut ipsi Christo patére non dubitatur. *Fili mi, Da gloriam Domino Deo Israel, & confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Respondítque Achan Iosue, & dixit ei, Vere ego peccaui Domino Deo Israel, & sic & sic feci; Vidi enim inter spolia pallium coccineum*; Et quæ plura singillatim ac distinctè aperit. Sic prorsus vnicuique fideliter ac sincere procedendum esset. Sic Magdalena *non erubuit*, ait sanctus Gregorius. *Nam quia semetipsam grauiter erubescebat intus, nihil esse credidit quod verecundaretur foris.* Sic peccatum suum confitetur & confitendo exaggerat, quasi esset peccatum totius ciuitatis, seu quasi vna, omnium ciuitatis esset causa peccatorum. Sic luculentè sanctus Chrysologus expendit quod ait Euangelista, *Mulier in ciuitate peccatrix. Ciuitate*, inquit, *peccauerat, quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis, sicque iam non peccatrix solum, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Hæc cognouit quod nisi ab illo solo, ciuitatis peccatum non posset auferri, qui solus mundi venerat abolere peccatum.*

Iosue 7. *Hom. 33.* *Serm. 93.*

DENIQVE quod postremam illam spectat partem quæ Satisfactio dicitur, saltem illa est necessaria quæ Scandalum datum eluit, quæ aliena damna reparat, & suæ vitæ statui conformes edit fructus. Quo in genere quid luculentius, quàm quod à prima illa suæ Conuersionis hora supremum vsque ad spiritum Beata pœnitens fecit, de qua dicitur quod in vastam altissimi montis speluncam se contulit, vbi triginta vixit annos ab omni hominum consuetudine longè disiuncta. Tu verò non dicam quid simile, sed quid non dissimile facis? Profitetur illa se pœnitentem: Tu vix auderes coram nonnullis quædam pietatis opera prodere, ne te forte irrideant. Denudat se illa suis pretiosis vestibus: Tu pretiosiores quotidie pro humano more appeteres. Totam se illa Christo addicit: Tu te totum mundo & mundanis affectibus. Inhæret illa Cruci & Crucifixo, quibuscumque suis periculis: Tu ne honoris leue damnum velles pro Christo pati. Secessit illa & mundo vt soli Christo viuat: Tu nihil asperius ducis quam humanis ab-

duci congressibus, quàm non videre & non videri! O te nimis excæcatum si non vides quantum ab illa distes!

III. PVNCTVM.

SIC ergo etiam manifeste patet quantum à vera & perfecta pœnitentia deficias.

Quid est enim ab ea deficere, nisi ab his obseruandis recedere, quæ ad veram & perfectam pœnitentiam requiruntur? Quænam porrò sunt illa nisi quæ in pœnitente Magdalena, tamquam in viua pœnitentium forma sunt declarata? Vidisti vero quantum ab hac forma distares: Quid est ergo quod non simul videas quantum à vera distes pœnitentia? Vel si satis aperte id vides, quid animi sentis? Quid restat sensus vere Christiani, vbi res agitur tanti momenti & ponderis? *Numquid qui cadit, non resurget? Et qui auersus est, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste auersione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Attendi & auscultaui, nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo dicens, quid feci? Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium.* Ier. 8. *VVLNVS, & liuor & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque lota oleo.* Is. 1. *DEDIT ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam.* Iob. 24. Hoc est videlicet, hoc est quod te retardat, quia tardat Dominus, quia expectat, quia bonus est, quia misericors, quia longanimis. Itane vero propterea differendum? *An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius.* Rom. 2.

Apte vero etiam sanctus Gregorius Sermonem de hac nostra Pœnitente concludens, Rationem inde accipit & Motiuum non differendæ pœnitentiæ, quod Deus idcirco expectet ne differamus, idcirco bonitatem suam offert, vt ea moti facilius inducamur ad reditum. *Ecce*, inquit, *vocat, & quos inquinatos denuntiat. Hos etiam amplecti quærit, à quibus desertum esse se queritur. Nemo ergo tantæ misericordiæ tempus perdat, nemo oblata remedia Diuinæ pietatis abjiciat. Ecce superna benignitas auersos nos reuocat, & nobis* Hom. 33. in Euang.

reuertentibus clementiæ suæ sinum aperit; Vnusquisque ergo penset quo debito constringitur, quando Deus illum expectat ne contemptus exasperetur. Et post allatum Ieremiæ locum, *Attendi & auscultaui: Videte tantæ pietatis sinum, considerate apertum vobis misericordiæ gremium: Quos male cogitantes perdit, bene recogitantes quærit. Ad vos ergo, fratres charissimi, ad vos oculos mentis reducite, & pœnitentem peccatricem mulierem in Exemplum vobis Imitationis anteferte.* Et quæ plura prosequitur, quæ eò tendunt vt animus à re nimis amata vnde est peccatum, auertatur, quia in ea præcipue auersione consistit status animi pœnitentis, vt alibi demonstratur.

Posset hæc etiam formari Veritas:

Magdalena, seu Anima verè pœnitens, verus est Christi triumphus.

Vel sic aptius:

Sicut Amor de Christo triumphat in Cruce: ita Christus de amore, in anima peccatrice, Cruci subjecta.

RATIO EST, Quia idcirco Amor de Christo triumphat in Cruce, quia Christum quodammodo vincit, spoliat & ita sibi subjectum habet, vt quidquid iubet Amor, hoc Christus in Cruce faciat & patiatur. Sed in anima peccatrice vere pœnitente & Cruci subjecta, qualis est Magdalena, hoc ipsum Christus facit de amore mundano. Nempe illum in ea vincit anima, & ita sibi subjectum tenet vt quidquid Christus velit, hoc anima vere pœnitens faciat & patiatur, aut non sit vere pœnitens. Ergo sicut Amor de Christo triumphat in Cruce, ita Christus de amore in anima peccatrice Cruci subjecta. Vnde & aliter posset concipi Veritas:

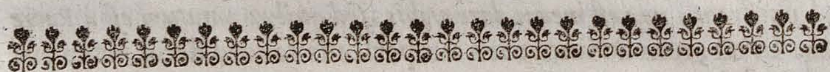
Quem non perfecte pœnitet, Christi triumpho inuidet.

Ratio supponit quod per se est clarum, nempe inuidere Christi triumpho

triumpho nihil aliud esse quàm impedire ne triumphet de nobis: quo supposito sic declarat Veritatem; Ille impedit ne de se Christus triumphet qui se non sinit perfecte Christo subjici. Sed quem non perfectè pœnitet, non sinit se perfectè Christo subjici. Ergo ille impedit ne de se Christus triumphet. Quod est majorem Christi obscurare Gloriam quam de te possit consequi, & quam ei deberes omnibus modis procurare.

Videri potest Diuus Bernardus sermone sexagesimo quarto, in Cantica, vnde hæc fundamentalis propositio est eruta: *Triumphat de Deo amor*, nempe in Cruce, *vbi semetipsum exinaniuit, vt scias amoris fuisse quod plenitudo effusa est, quod altitudo adæquata est, quod singularitas associata est*; Quod & fusius demonstrare est facile per analogiam ad triumphi seu ad triumphantis proprias qualitates; quo in sensu dixit Apostolus: *Deo gratias qui semper triumphat nos, in Christo IESV.* De quo & alibi, *Expolians principatus & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.* Vide & supra in hac 3. parte, Feria 5. primæ Hebdomadæ, in Solemnitate sanctissimi Sacramenti, vbi hæc habetur Veritas: 2. Cor. 2. Coloss. 2.

Quæ hodiernum Christi triumphum res vna magis illustrare debuerat, hæc vna magis obscurat.

IN FESTO SANCTI IACOBI APOSTOLI.

Die 25. Iulij.

Potestis bibere Calicem, quem Ego bibiturus sum? Dicunt ei, Possumus. Matth. 20.

VERITAS PRACTICA.

Sicut possumus, sic debemus.

Id est,

Qua ratione tenemus nos posse bibere Calicem Domini: eâdem tenemur bibere.

RATIO qua tenemus nos posse bibere Calicem Domini, hæc est inter alias, quod à Domino nobis offertur bibendus.

Sed ipsa hæc ratio persuadet nos teneri ad sumendum & bibendum talem Calicem.

Ergo qua ratione tenemus nos posse bibere Calicem Domini, eadem tenemur bibere. Quod breuius dici potest, Sicut possumus sic debemus. Sic debemus loqui & facere exemplo sancti Iacobi, quod hodie proponitur imitandum.

I. PVNCTVM.

IC est vnus è filiis Zebedæi dictus Iacobus major, frater germanus Ioannis Euangelistæ, quorum Mater accedens ad Dominum & adorans, petiit, vt vnus eorum ad dexteram Ipsius aliquando regnantis sederet, & alter ad sinistram. Quibus respondens Dominus: *Nescitis*, inquit, *quid petatis; Potestis bibere calicem quem Ego bibiturus sum? Dicunt ei, possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo.* Id est, non sic immeritis aut personis fauore datur sicut putatis, sed oportet vnumquemque illud ante mereri secundum Gratias ipsi à Deo datas. *Secundum formam serui loquitur*, inquit sanctus Augustinus. Diuus vero Hieronymus sic paulo fusius: *Regnum Dei, non est tantum dantis, sed etiam accipientis; quicumque se dignum præbuerit, accipiet quod non personæ sed vitæ paratum est.*

1. de Trin. c. 12.

Sapienter autem monet sanctus Ioannes Chrysostomus, non esse mirum si adeo imperfecti fuerint Apostoli vt primas sedes ambierint, *nondum enim mysterium crucis erat consummatum, nondum gratia spiritus in corda ipsorum infusa. Quod si virtutem ipsorum discere cupis, quales post datam gratiam spiritus fuerint, considera, & videbis omnem ab illis peruersam affectionem fuisse superatam.* Et post multa, perpendendum exponit quomodo *statim ab hac opinione ipsos remouit Dominus, contraria eis disserens. Nam vos*, inquit, *de honoribus & de coronis mecum agitis; Ego vero de luctamine atque sudore dissero. Non præmiorum hoc tempus est, nec illa gloria mea modò*

apparebit: sed cædis & periculorum tempus præsens est. Perspice autem qualiter ipso interrogationis modo & hortatur & allicit. Non enim dixit, Potestisne cædem subire, potestisne vestrum effundere sanguinem? Sed quonam pacto potestis bibere Calicem? Deinde alliciens inquit, quem ego habiturus sum; vt ipsa cum eo communicatione laborum, promptiores redderentur.

Quod & reipsa præstiterunt. Nam Iacobus inter omnes Apostolos primus pro Christo sanguinem suum fudit in ipsa Ierosolymorum ciuitate, vt refertur in Actis Apostolorum: *Misit Herodes Rex manus vt affligeret quosdam de Ecclesia: occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. IOANNI autem martyrij animus non defuit,* ait sanctus Hieronymus, *Missus enim est in feruentis olei dolium, & inde ad suscipiendam coronam, Christi athleta processit, statimque relegatus in Pathmos insulam fuit, sicque bibit calicem confessionis quem & tres pueri in camino ignis biberunt, licet persecutor non fuderit sanguinem.* Act. 12. l. 3. Comment. in Matth. c. 20.

Atque hinc orta Veritas quo sensu est proposita, *sicut possumus, sic debemus,* Id est, qua ratione agnoscimus & certo tenemus nos posse calicem Domini bibere, eadem prorsus persuaderi debemus nos ad hoc ipsum teneri, prout occasio patiendi sese obtulerit.

Quænam est autem illa ratio? Nempe Calix ille seu illa quæuis aduersitas quæ nos affligit, non nisi permittente Deo sic nobis obuenit. Ille est qui nobis Calicem offert, dum hæc offertur patiendi occasio: *Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. DABO calicem in manu tua.* Non sic autem daret aut offerret nisi vires daret ad ferendum quod ferendum offert. *Fidelis Deus est,* inquit Apostolus, *qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* Nam & propterea dicitur Calix Domini, id est, pars adæquata nostris viribus ab ipso Domino sic ordinata, sicut antiquitus apud Iudæos solebat Paterfamilias aut primus inter Conuiuas vnicuique partem calicis & potus ministrare, vt omnes secundum ætatem & vires biberent, vt iam alibi dictum est. Sic Dominus Calicem porrigit, id est, proportionatam nobis partem crucis & aduersitatis tolerandæ subministrat: *Quæ merito ferri vnicuique suadetur,* inquit sanctus Leo, *quia propriis modis atque mensuris ab vnoquoque toleratur.* Ps. 74. Ez. 23. 1. Cor. 10. Fer. 5. Dom. 2. in Quadr. Serm. 9. de Quadrag.

Sic diserte sanctus Augustinus in illa Psalmi verba: *Ignis &* Ps. 10.

sulphur, & spiritus procellarum; pars calicis eorum; CALICEM, inquit, *propterea puto appellatum, ne quid præter modum atque mensuram, vel in ipsis peccatorum suppliciis per Diuinam prouidentiam fieri arbitremur.* Et ad illum versum, *Calicem salutaris accipiam & nomen Domini inuocabo: O HOMO quis tibi dedit calicem salutaris quem accipiens & inuocans nomen Domini retribues ei pro omnibus quæ retribuit tibi? Quis nisi Ille qui ait, Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Quis tibi dedit imitari passiones suas nisi qui propter te passus est prior? Dat itaque imitari si velis, qui te inuitat ad imitandum: Et tibi si aliquando in difficultatibus videaris deficere, non tam potestatis quàm voluntatis iste defectus est.* Expende quàm id verum & probrosum.

Ps. 116.

II. PVNCTVM.

AT verò illa ipsa ratio plane persuadet nobis id esse volendum quod possumus, seu quod idem est, nos inde prorsus teneri ad sumendum & bibendum Calicem quem porrigit Dominus.

Nam cùm sit Dominus, nosque eius serui: quid æquius quàm seruum cognoscentem Domini sui voluntatem, sese totum illi conformare? *Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.* Hic vel vnus Titulus omnem omnino à nobis obseruantiam & voluntariam exigit seruitutem.

1. Reg. 3.

Deinde vero, cùm voluntas eius sit tam æqua, tam iusta & omni ex parte sancta, nemo certe nisi proteruus & impius, tantæ possit æquitati contrauenire. Vnde in hnnc sensum apte illud deriuetur quod ait Sapiens, *Pondus æquum voluntas eius*; Nempe vt ille iniquus esset qui pondus non seruaret æquum; sic plane qui agnitam non seruaret Diuinam voluntatem: quia nobis esse debet velut pondus æquum, velut solum pondus iustum quo res omnes nostras appendere & æstimare debeamus, cum præter Dei voluntatem, in rebus nihil sit nisi falsitas, inanitas, & merum nihil.

Prou. 11.

His adde, quod cùm Diuina prouidentia certis quibusdam mediis vnumquemque regat ad finem suum, sicut nihil consultius quam nos illis mediis quantumcumque asperis & difficilibus stare & inhærere; sic nihil deploratius quam nos inde discedere. *Sustine sustentationes Dei, conjungere Deo, & sustine, vt crescat in nouissimo vita tua.* Probationes sunt nostræ fidei & fidelitatis, Vnde

Eccles. 2.

statim sequitur in eodem Scripturæ loco sæpe reuoluendo: *Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum & argentum: homines vero receptibiles in camino humiliationis.* Nonne propterea diximus dictum à Domino, supremas illas sedes quas petebat Iacobus cum Ioanne fratre, non ita dari vt petebant, sed ante probandos eos esse quibus concederentur, & antè bibendum Calicem cum Christo Domino, quàm cum ipso regnandum? Nonne sic ipsi Domino patiendum fuit, vt ita intraret in gloriam suam? Nonne sic ipse Dominus vt Petro indicaret quam Luc. 24. libenter vellet pati: *Calicem*, inquit, *quem dedit mihi Pater, non* Ioan. 18. *bibam illum?* Quasi hoc ipsum diceret quod hîc demonstramus: aut potius quasi suo Ipse dicto & exemplo probaret quod dicimus, Hoc ipso videlicet quo Deus est qui dat bibendum Calicem, bibendus est. Hoc eius meritum à nobis exigit: hoc illi tàm multis & validis debemus nominibus, vt vel vni ex his non possemus id negare: quantò minus tam multis? Profer si quid habes contra, & confer cum Christi merito.

III. PVNCTVM.

SICVT *igitur possumus, sic debemus*: Sicut scimus esse patiendum, sic est patiendum: sicut scimus posse, sic oportet velle: sicut scimus idcirco nos posse quia Dominus est qui Calicem bibendum affert, quem certe non afferret nisi possemus bibere, & nisi daret simul posse quod vult nos pati & agere: sic profecto quia ipse est Dominus, sic nos velle oportet quod ipsum velle nouimus. *A Domino egressus est sermo*, dicunt serui probi & fideles, Gen. 24. *non possumus extra placitum eius quidquam aliud loqui.* Certe poterant libera sua voluntate resistere Diuino placito, sicut multi resistunt: sed dicunt se non posse, quasi dicerent se non aliter debere facere; Hoc est enim non posse quod non potes rationabiliter, quod non potes religiosè, quod non potes Christianè. *Non enim possumus aliquid aduersus Veritatem, sed pro Veritate*, ait 2. Cor. 13. Apostolus.

Et certe in multis casibus, tam necessario patiendum est, vt velis nolis, sic oporteat pati: At nonne tùm satius est sic libenter pati quia sic Deus modò vult, quàm repugnare & fugere,

cùm propterea non desinas pati? Hinc illa Sapientis præclarè
Prou. 14. dicta: *Impatiens operabitur stultitiam. Qui impatiens est sustinebit dam-*
Ibid. 19. *num*; Quasi diceret, solus impatiens sustinet damnum ex aduersitate, cum patiens ex illa proficiat.

Sed esto, sit tibi liberum & facile te à bibendo Calice modò auocare, quem tamen vides à Domino perrigi: Potesne Dominum à te auocare? Nam vnum & idem est porrectum fugere Calicem, & fugere porrigentem. Non auderes negare Eum esse, cum tibi non illud accidat nisi Eo permittente, & volente. Non auderes dicere, non possum ferre quod offertur, quia Dominus est qui nihil offert quod non possis. Quid ergo dices? Quid est quod audebis? Nempe hoc vnum, *Nolo.* Licet ipse sit Dominus qui Calicem afferat, licet velit me bibere, licet possim, *Nolò tamen*, O infame Verbum! ô proteruam vocem! Sic tamen
Matth. 23. est, sic propterea dictum: *Quoties volui, & noluisti?* Obstupesce, Contundere, & exardesce contra.

Eccle. 4. *Funiculus triplex difficile rumpitur.* Hunc tibi funiculum facito ex his tribus simul considerandis in quolibet casu aduerso. Primum est, Diuina voluntas sic ordinans. Secundum est, huius ordinationis seruatæ vel non seruatæ magnum momentum ad salutem & perfectionem tuam. Tertium est, exemplum Christi &
2. Tim. 3. sanctorum omnium de quibus asseritur quod *omnes qui pie volunt viuere in Christo IESV, persecutionem patientur. ECCE quibus non erat iudicium vt biberent Calicem, bibentes bibent: & tu quasi in-*
Ier. 49. *nocens relinquéris? Non eris innocens, sed bibens bibes.* Vide in 2. parte, totam Hebdomadam 2 in Quadragesima. Et in 4. parte, Fer. 5. Hebdom. 18. Vbi hac expressa declaratur Veritas:

Si non agis quod vult Deus, hoc vnum infame habes quod respondeas: Nolo, non placet.

IN FESTO SANCTÆ ANNÆ.

Die 26. Iulij.

Dominus mortificat & viuificat. 1. Reg. 2.

VERITAS PRACTICA.

Qui non vult mortificantem Dominum, non vult viuificantem.

RATIO EST, Quia qui non vult Dominum ordinatè, seu quo se ille modo suaque communicat, non vult illum absolute. Sed qui non vult illum prius mortificantem quàm viuificantem; non vult illum ordinate nec quo se ille modo communicat. Ergo absolute non vult illum viuificantem. Quod perinde damnosum est, ac dicere: nolle Deum sibi propitium.

I. PVNCTVM.

QVONIAM *futurum erat*, inquit sanctus Ioannes Damascenus, *vt Dei Genitrix & Virgo ex Anna oriretur, natura Gratiæ fœtum anteuertere minime ausa est: Verùm tantisper expectauit, dùm gratia fructum suum produxisset*; Itemque alibi, *Quemadmodum prisca illa Anna, cùm sterilitatis morbo laboraret, per orationem ac promissionem, Samuelem procreauit: eodem modo hæc etiam per obsecrationem & promissionem, Dei genitricem à Deo accepit, vt ne hic quoque cuiquam ex illustribus matronis cederet. Itaque Gratia, nam hoc sonat Annæ vocabulum, Dominam parit, id enim mariæ nomine significatur. Verè etenim rerum omnium conditarum Domina facta est, cùm Conditoris mater extitit.* Rursumque Idem sanctus Pater de hac quam vocat *Lectissimam & summis laudibus dignam mulierem; Merito igitur, Anna Diuino Spiritu plena, læto hilarique animo personat, Congaudete mecum quæ Promissionis germen ex*

Orat. de Natiuit. Virg. Mariæ.

l. 4. de Fide c. 15.

Suprà.

sterili ventre peperi, ac benedictionis fructum vberibus meis, vt optaueram, nutrio. Sterilitatis mæstitiam exui, & lætam fœcunditatis vestem indui. Congaudeat mecum hodie Anna illa Phenennæ aduersaria: & nouum hoc atque inopinatum miraculum quod in me gestum est, suo exemplo concelebret.

Alludit scilicet ad Canticum Annæ matris Samuelis, quod habetur primi Regum secundo capite, vbi hæc inter alia de sua sterilitate & fœcunditate: *Donec sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est. Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit. Dominus pauperem facit & ditat: humiliat & subleuat*; Et quæ sequuntur conformia, ex quibus deducitur quod sicut illæ Beatæ mulieres prius senserunt Dominum mortificantem quàm viuificantem, sic & nos non nisi vnum ab altero expectemus; Aut certe, *Qui nolit Deum mortificantem*, audiat ex Veritate proposita, *quod Eum etiam nolit viuificantem.*

Ratio est valde consideranda, quotiescumque agitur de Deo inuocando, seu de Diuinis petendis aut recipiendis: Nempe hæc omnia non nisi ordinate & quo se velit Deus modo communicare, petenda sunt & expectanda. Cum enim vt ait Sapiens, *Omnia in mensura & numero & pondere disponat Deus*, Sic nos etiam meritò sibi suoque Diuino subjectos ordini & prouidentiæ accommodatos exigit; sic vult hyeme seri quod æstate colligatur; sic vult in iuuentute colligi quod in senectute possideatur: sic vno Verbo suis omnia spatiis & temporibus attemperauit, vt qui vellet aliquid aliter atque ordinatum est, non illud velle dicendus esset, neque enim vellet rationabiliter, sed insanè, impie & infandè. Hoc esset enim tentare Deum, hoc esse petere miraculum, hoc esset velle Deum peruertere suum ordinem; Quæ non nisi temeraria præsumptione cogitari possunt, cum ne quidem pro salute animarum ordinatus rerum cursus immutetur. *Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos iudicat? Numquid Deo potest comparari homo, etiam cùm perfectæ fuerit scientiæ? Numquid semitam sæculorum custodire cupis, quam calcarunt viri iniqui? Acquiesce igitur ei, & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones eius in corde tuo.* Sic apte apud Iobum, & passim in Scripturis.

Sap. 11. *Eccle. 3.* *Iob. 21.* *Ibid. 22.*

II. PVNCTVM.

II. PVNCTVM.

SED qui non vult Dominum priùs mortificantem quàm viuificantem, non vult Dominum ordinate, seu quo se ille modo & ordine communicare statuit.

Hic est enim ordo seu ordinarius agendi modus Dei, vt priusquam insignem aliquam Gratiam cuiquam conferat, permittat eùm affligi, & eo maxime laborare atque egere bono quod illi collaturus est, vt euidentiùs postea possit agnoscere beneficium, nec inde glorietur nisi in Domino.

Sic Tobias agnoscebat acceptam gratiam, *Benedico te Domine* Tobiæ 11.
Deus Israël quia tu castigasti me, & tu saluasti me. Tu flagellas & sa- Ibid. 13.
luas, deducis ad inferos, & reducis. Sic Sapiens: *Tu es Domine qui* Sap. 16.
vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis. Sic beatus Iob: *Ipse vulnerat & medetur: percutit, & manus eius* Iob. 5.
sanabunt; Sic ipse denique Deus: *Ego*, inquit, *occidam, & ego vi-* Deut. 32.
uere faciam: percutiam, & ego sanabo.

Quibus Scripturæ locis consonant sancti Patres. *Mos est*, inquit In Ps. 29.
sanctus Basilius, *sacri eloquij, si quando tristia lætaque commemorat, tristia lætis in ordine præponere, fruitio enim boni efficitur iucundior, tristibus iam exactis. Beneficium pœnâ est posterius: percutiam & ego sanabo: Ego occidam, & ego viuere faciam. Quæ nos affligant, præcurrunt: quo majore cum constantia multiplicem gratiam nobis collatam conseruemus.* Sic sanctus Hieronymus: *Primum tristia annuntiantur* Ad caput
vt post malorum magnitudinem læta succedant. Gratior quippe est sanitas 30. Ier.
ægrotatione depulsa: & doloris magnitudo in magnitudinem vertitur gaudiorum. Et ad Marcellam scribens: *Dominus te in laboribus ho-* Ep. 4.
minum posuit, & salutifero paternæ pietatis verbere visitauit, vt in paucis vexatam in multis bene disponeret.

Sanctus quoque Gregorius Nazianzenus sic eloquenter: *Domi-* Orat. 32.
nus, inquit, *mortificat & viuificat, qui sola voluntate omnia facit atque immutat: qui ex nocte diem facit, ex hyeme ver, ex tempestate tranquillitatem, ex siccitate pluuiam.* Et post allata exempla Iosephi & Hebræorum, sic pergit, *quid hoc admirabilius, aut illustrius Diuinæ magnificentiæ argumentum, cùm ex rebus perditis ac deploratis, iter secundis aperire voluerit?* Sanctus vero Papa Gregorius de his fusissime in moralibus. Ac paucis denique sanctus Bernardus siue

Serm. 16. in Cantica. ad Intellectum siue ad affectum: *Paterna vox est, percutiam & ego sanabo. Non est proinde quod à Patre formides, qui etsi feriat, numquam vindicat.* Id est, numquam ita ferit vt tantum feriat & puniat; sed simul feriendo sanat & benefacit, sicut & sanando ferit ac percutit. O verè paternam simul ac maternam manum!

III. PVNCTVM.

QVI *non vult igitur mortificantem Dominum, non Eum vult, nec Eum certe habebit viuificantem*, quia non Eum vult ordinate, non vult conformiter voluntati & ordinationi Diuinæ. Is. 58. *Me etenim de die in diem quærunt, & scire vias meas volunt, quasi gens quæ Iustitiam fecerit, & iudicium Dei sui non dereliquerit.* Quasi diceret, non me inuenient quia non bene quærunt. Ioan. 7. *Quæritis me, & non inuenietis; & vbi ego sum, vos non potestis venire*; nisi vos videlicet cum gratia disponatis. Is. 21. *Venit mane & nox: si quæritis quærite*, nempe vt oportet, vnde & addit *conuertimini, venite.* Quod & alibi apte exprimitur: Deut. 4. *Cum quæsieris Dominum tuum, inuenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ.* Quasi diceretur, non aliter Eum inuenies; Sapien. 1. *Quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum*, inquit Sapiens: & proinde ab his qui tentant illum non inuenitur. Tentant autem vt diximus, qui perperam & contra ordinatum rerum statum aliquid petunt.

Eccl. 11. *Mane semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua*; hoc est, vtere mediis ordinatis ad habendum quidquid petis; sicut necessario seminandum est & laborandum volenti triticum: quin & oportet vt semen iactum in terram prius mortificetur quam viuificetur. Sic plane nobiscum à Deo agitur. Et quidem magis gratiose & munifice nobiscum agitur, quàm si nihil à nobis expeteretur. Sic enim nos Cooperatores suorum donorum efficit, in quibus obtinendis major est gloria, de nostro aliquid contulisse ad meritum, quàm ex mero fauore nobis omnia fuisse data.

Sic beatæ Annæ plus debemus quod dum sterilis esset, suis obtinuit precibus nobilem illum suum partum, Beatam Virginem Dei matrem, quàm si sterilis non fuisset, nec orasset. Quamobrem opportune sanctus Ioannes Damascenus: In Natiuit. B. Virg. *O par Beatum, Ioachim & Anna, vobis omnis Creatura obstricta est. Per vos enim omnium donorum præstantissimum Creatori obtulit, nempe castam Matrem quæ sola*

Creatore digna erat. Et alibi. *Dignum sanè quidem ac maxime dignum est Eam laudare quæ Diuina benignitate oraculum accepit, ac talem & tantum nobis fructum edidit, ex quo dulcis IESVS prodiit.* Hæc eo affectu dicas quo vis à Beata impetrare Anna, vt sicut mortificantem Dominum libens sustinuit antequam viuificantem sentiret, sic tu sustineas & sentias. Serm. 2.

Vide in 2. parte, Die 20. Martij. De sancto Ioachimo.

DE SANCTO IGNATIO
FVNDATORE SOCIETATIS IESV.

Ad majorem Dei Gloriam.

In gloriam meam creaui eum, formaui eum, & feci eum. Is. 43.

VERITAS PRACTICA.

Nulla operando potest esse major Gloria, quàm quærendo majorem Dei gloriam.

RATIO HÆC EST INTER ALIAS, Quod nulla operando potest esse major Gloria, quàm operando sicut Ipse Deus operatur.

Sed quærendo majorem Dei gloriam, operamur sicut Ipse Deus operatur.

Ergo nulla operando potest esse major Gloria, quàm quærendo majorem Dei Gloriam.

Ac proinde cùm sanctus Ignatius in formando Societatis IESV Instituto, atque in omnibus suis operibus, majorem Dei Gloriam semper quæsierit,

patet, quanta sit dignus gloria, & in quo Eum præcipue imitari possimus cum Gratia.

I. PVNCTVM.

Prou. 46. Ps. 18. TAMETSI nulla est Creatura quam Deus non fecerit ad suam Gloriam, *Vniuersa enim*, vt ait Sapiens, *propter semetipsum operatus est*: dicuntur tamen aliquæ præ cæteris vt cœli, vt stellæ, vt Luna & Sol enarrare gloriam Dei, quia luculentius & splendidius notam faciunt Eius potentiam, magnificentiam, sapientiam, & alias Diuinas perfectiones. *Vas admirabile,*

Eccles. 43. *opus Excelsi SOL. Magnus Dominus qui fecit illum*; Quasi diceret Sapiens, hoc est quod statim dici debet post visum tam admirabile opus; quale est Sol: Magnus & magnificandus qui fecit illum.

Sic planè dici potest de Sanctis, omnes præcipue sic formati sunt ad majorem Dei Gloriam; *Seruus meus es tu Israel, quia in te*

Is. 49. *gloriabor*: sed tamen sunt aliqui de quibus in particulari ait, *In gloriam meam creaui eum, formaui eum, & feci eum*, quia per ipsos magis glorificatur, magis notificatur, magis honoratur; Hoc est enim glorificari Deum, cùm omnis gloria sic definiatur, *Clara cum laude notitia*. Vnde qui clarius & latius notificant Deum, dicuntur etiam Eum magis glorificare. *Date gloriam laudi eius; di-*

Ps. 65. *cite Deo, quàm terribilia sunt opera tua, Domine.*

Hos inter quàm iure merito referri debeat sanctus IGNATIVS non modo historici eius vitæ Authores referunt, sed & ipsi Commissarij Apostolici & Iudices ordinati ad instruendum quem vocant processum eius Canonizationis, post longam & acuratam, vt fieri solet, inquisitionem; post multa multorum testium iuratorum examina, post maturam denique omnium, vnde certa nosci possunt vestigia Veritatis, discussionem, sic discernunt, sic definiunt, sic grauissima Iudiciali sententia pronuntiant: *Tanto erga Deum amore flagrabat, vt tota die Illum exquireret: & nihil aliud cogitaret, nihil aliud loqueretur, nihil aliud cuperet quàm placere Deo, & Illius obtemperare voluntati. Itaque se illi totum committebat, Illum omnino sequi decreuerat, etiamsi toto cælo, terraque priuaretur. Omnes suas cogitationes, verba, opera in Deum tamquam in finem re-*

ferebat; ad Deum ac Dei gloriam honoremque destinabat: atque hoc veluti symbolum AD MAIOREM DEI GLORIAM, *in ore semper habebat.*

Ex abundantia quippe cordis os loquebatur, & corde simul ac lingua sese ita exacuebat in opus, vt non modo quidquid faceret, id faceret ad Dei gloriam, sed quidquid ad majorem Dei Gloriam se posse facere cogitaret, id omnino totum tentabat: & si quid non posset facere, hoc ipsum etiam non posse nec facere, referebat ad eundem finem. Hæc tria sunt præcipua Capita vnde zelus sancti Ignatij pro Dei gloria cognosci potest, quæ quidem tria sic patent per vniuersum quem exigit vitæ cursum, ab ipso primo Conuersionis momento ad extremum vsque spiritum, & per eam quam in hunc finem instituit Societatem, vt sit facilius ea legere vel ipsis intueri oculis, intuendo religiosum eius Institutum, quàm scribendo vel narrando referre.

Nonnulla tamen suggeram ex quibus illud triplex Caput facilius declaretur. Ac primùm de primo capite quo asseritur Ipsum omnia sua referre solitum ad majorem Dei Gloriam, tres sunt quidam veluti fontes vnde hæc Praxis emanabat, totidemque notæ sunt certissimæ quibus constet Eum sese in illa constanter exercuisse. Primò, statim atque conuersus est, agnouit apertissime, & singulari affectu gustauit vniuersale hoc principium quod ipse vocat *fundamentum Exercitiorum*, Nempe Hominem esse duntaxat natum Deo colendo, salutique suæ procurandæ. Hunc vnum illi finem esse propositum, hoc Vnum necessarium, hoc vnum cogitandum: cætera quæ sunt super terram tanti ducenda esse, quantùm ad illum finem ducunt vel abducunt.

Secundò, cùm ab illo fine propensiones animi quas vocant naturales, nos vel plurimùm auocent, sic illis edomandis studuit, vt quæ est vniuersis hominibus magis communis, superbia seu vanitas: & quæ ex proprio temperamento particularis illi erat, Iracundia, tam fœliciter in Eo essent edomitæ, vt nullum earum vestigium appareret, nihilque minus ille timeret quam vanitatem: & nihil medici minus crederent quam illum esse iracundum. Atque ex his fiebat vt omni exutus amore proprio, facile cerneret quod vellet à se Deus, & expeditè compleret.

Tertio denique, si forte aliquando hæreret dubius de certa Dei voluntate, majorique eius gloria, non se præcipitem rebus agen-

dis ingerebat, non ſuæ fidebat prudentiæ, non Zelo, non Spiritui, non feruori ſe ita permittebat quin ſemper probaret Spiritus, vtrum ex Deo eſſent, atque vt peritus Trapezita probaret quid eſſet melius, quid eſſet potius: ſicut commendatum à Domino refert imprimis Caſſianus, *Efficiamur*, inquit, *ſecundum præceptum Domini, probabiles Trapezitæ, quorum ſumma peritia eſt ac diſciplina, probare quodnam ſit aurum puriſſimum*, Et quæ fuſius ibi proſequitur. Ac propterea ſanctus Pater præſcripſerat ſibi regulas quas vocabat *Electionis*, quarum vſu familiari ſic vtebatur, vt ad ſingulas prope actiones in quibus aliquid eſſet dubij, & ancipitis curæ, vtram ſe in partem ferret, tria hæc obſeruaret: Primo momenta rationum vtriuſque partis expendebat, & ſanctiora ſemper ſequebatur. Secundo, cogitabat quid petenti à ſe conſilium de tali negotio reſponderet, vt illud ipſum quod alteri daret conſilium acciperet. Tertiò denique, ſiſtebat ſe iudicandum in illo particulari quod à morte inſtat Iudicio, & à ſe percontabatur quid tum vellet egiſſe, moxque indubitanter eò ſe ferebat. O ſi ſic ſaperent homines, ſi ſic intelligerent & nouiſſima prouiderent, profectò ſtudioſius Diuinam gloriam quàm ſuam quærerent.

Coll. 1. c. 20.

NVNC verò quod ſecundum eſt Caput quàm ſolerter indagaret, Quid præter ſolitum poſſet aggredi quod majori cederet gloriæ, tria ſunt etiam in quibus generatim id obſeruetur, & quæ ad particularia deriuari poſſint. Primum eſt in ſeipſo excolendo & aptando cum Gratia, quid fecerit, quid laborarit, quid ſuſceperit. Nullum eſt enim genus pœnitentiæ, nulla mortificationis ſpecies, nulla paupertatis, humilitatis cæterarumque virtutum Praxis quam non in ſummo genere per triplicem perfectionis viam, & per quaternam dimenſionem in tota ſua latitudine, & longitudine, ſublimitate & profundo coluerit, exercuerit & habitum pararit: cumque animaduerteret ſe virum illiteratum minus eſſe idoneum promerendæ Diuinæ gloriæ, ſtudia literarum iam annos natus triginta tres, ſuſcepit & perfecit. Secundum eſt quid in aliis per ſeſe fecerit quamdiu vixit, quo de argumento lege caput vndecimum libelli, qui *gloria ſancti Ignatij inſcribitur*.

Tertium eſt, quid per alios ad omnem poſteritatem egerit, conuocando propterea Socios, Societatem propterea inſtituendo, &

his informando legibus quæ totæ essent ad majorem Dei Gloriam: nullum omittendo genus obsequij quod impendi posset in salutem animarum, nullum admittendo genus officij, quod illa possent impedire obsequia. Et licet vbique paterent occasiones iuuandi proximi, Diuinæque promouendæ Gloriæ, quamcumque se in mundi partem daret: vt tamen illud propositum assequeretur religiosiùs & certiùs, nec in eo exequendo tantisper deuiaret, peculiari voto se suosque voluit astringere Summo Pontifici, vt vbicumque terrarum ipse videret majorem fore Dei Gloriam, illuc eos mitteret, etiam pedestres si vellet, etiam sine vllo viatico, etiam inter Turcas & inter certa vitæ discrimina, nec possent vllam eò proficiscendi excusationem prætendere. Quis mihi det hoc gemino Spiritu vel sic posse iuuare alios, vel sic ab aliis velle adiuuari?

QVOD postremum est Caput; si quid majus non posset facere, hoc ipsum ad majorem Dei Gloriam referebat, vel agnoscendo id nolle à se Deum, vel aduertendo ipsum velle alia cum quibus illa repugnarent quæ alioquin pia & sancta iudicabat. Non poterat quippe Orientem adire cum Sociis, nec ipsas sacras Ierosolymorum plagas reuisere, quod è Diuina Gloria tam opportunum iudicabat ad infidelium conuersionem: Romæ resideat necesse est, inde ne discedat officij ratio exigit; Non discedet, ibi residebit, ibi vitam aget & agere desinet; Ac tunc Ierosolymam non petere, credet esse majorem Dei Gloriam. Non poterat chorum seu quotidianum Ecclesiæ cantum cum exercitationibus literariis conjungere; Chorus omittatur, sed non alio fine quam vt majori seruiatur Dei Gloriæ. Non poterat denique Societatis institutum sartum tectum conseruare, nisi duæ struerentur portæ, quarum altera pateret dyscolis, & altera clauderetur probatis & prouectis Viris, ne in Præsules assumerentur: quod vtrumque non carebat suis difficultatibus & incommodis, quæ sanctus Pater certe præuidit: sed ad majorem Dei Gloriam tolerandа iudicauit.

Atque ex multis hæc pauca delibasse sufficiat, vt dum Veritatem Practicam quæ perpendenda proponitur expendemus, faciliùs agnoscamus quo Ille dignus sit cultu quaue gloria, qui Diuinæ Gloriæ sic studiosus fuit, vt ea quæ posset agere omnia, & quæ etiam non posset agere, eò referret & dirigeret, quantum dirigi

poterant; Atque in ea præcipuè religionis parte quâ in primis excelluit, prouocemur ad illum imitandum; Cùm & reuera nihil sit vtilius, nihil optabilius, & vt habet Veritas, *Nulla cuiquam operando major esse poßit gloria, quàm quærendo majorem Dei gloriam.* Cuius quidem Veritatis multæ possent afferri rationes.

Dici enim primo posset, nullam esse majorem gloriam quàm ipsius Diuinæ Gloriæ participationem, quam sibi demeretur quisquis illam Deo procurat. Deinde vero, cùm quærere majorem Dei Gloriam nihil sit aliud quam offerre Deo quod Ipse carius & præstantius ducit; nonne hinc aperte posset demonstrari, quanta sit inde Gloria quærenti & donanti Deo tale bonum? Adde quod cùm Deus numquam patiatur se liberalitate vinci ab homine, dixeritque conceptis & expressis Verbis, *Quicumque glorificauerit me, glorificabo eum:* Quis non videt inde quantum Gloriæ redundare possit in Eius opus qui quærit Dei Gloriam? 1. Reg. 2.

Sed his prætermissis, Ratio quæ affertur, videtur magis Practica & vniuersæ rei spirituali magis obsecundans: Nempe nulla est operando major gloria quàm Ipsum supremum Opificem, operando imitari, & quantum homini fas esse potest, sic Illum in agendo exprimere, vt ad eum modum & finem quo Deus operatur, ita & operari homo dicatur: non ex æqualitate quidem, quod nec fieri nec cogitari potest, sed ex illa omni similitudine quæ cum Deo possit haberi, prout intelligebat Apostolus, ad illam nos exhortans: *Imitatores Dei estote, sicut filij charißimi.* Tam gloriosum est sic imitari Deum aut illi similem fieri, vt in ea similitudine Dei, sit posita beatificæ visionis gloria. *Nondum apparuit quid erimus,* ait sanctus Ioannes, *scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Hoc est videlicet quod ambiebat posse suis viribus Rex ille superbiæ qui dicebat: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altißimo:* In quo certe peccauit, vnde & pœna statim additur; *Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci;* Non punitur quod precise Altissimo voluerit esse similis, sed quod aliter id posse voluerit quàm ordinasset Deus. Sicut quando primis nostris Progenitoribus proposuit quod futuri essent sicut Dij: nihil habuit quidem perniciosius quod illis proponeret, vt patuit ex euentu, sed nihil habuit potentius quo illos in talem perniciem attraheret, quia nihil erat gloriosius & amabilius quam sic esse similem Deo. In qua quidem similitudine

Ephes. 5.
1. Ioan. 3.
Is. 14.
Gen. 3.

similitudine desideranda non peccarunt, sed in modo similitudinis exprimendæ, nempe per scientiam boni & mali seu per illius pomi esum quo fuerant interdicti. Nam si obedire præcepto, si operari & custodire locum illum deliciarum voluissent, tunc Deo similes tam vere extitissent, quam verè sic sancti sic beati fuissent.

O quam sapienter Dominus arguebat Iudæos gloriæ cupidos: *Ioan. 5.* non quod gloriam cuperent, sed quod humanam tantum cuperent, non illam quæ à solo Deo est, aut non illis modis quibus illam Deus concedit: sic plane non modo liquet quod nulla operando major est gloria, quàm sic operari sicut Deus operatur, propter Diuinam similitudinem quæ ex simili operandi modo contrahitur; verum & patet quod nulla sit gloria magis expetenda quàm quæ ex tali similitudine prouenit.

II. PVNCTVM.

SED *quærendo Diuinam Gloriam operamur sicut ipse Deus operatur.*

Non quidem adæquatè, vt dictum est, nec completè sicut Deus, sed quantum humanitùs Diuina fauente Gratia dici & fieri potest, nempe ex eodem fine & motiuo, quæ Finis Circumstantia sicut vna est ex præcipuis quæ in operando maxime consideratur, ita si per eam in operibus nostris conuenimus cum Deo, conuenimus excellentiori modo qui optari possit. Quod autem vnus & idem sit finis quærentis Diuinam Gloriam & Dei operantis, tam euidens est quàm certo constat Deum in operando nihil aliud posse quærere quam suam ipsius gloriam. Cum enim Deus sit Finis vltimus cuius gratia fieri debent omnia, vt benè & ordinate fiant: si quid faceret non relatum ad Seipsum tamquam ad vltimum finem, non bene illud & ordinate faceret, nam ipsa est relatio actionis ad finem quæ facit ipsius ordinationem. Vnde si deesset talis relatio, deesset etiam ordinatio, ac proinde opus esset inordinatum, quod de Diuinis operibus cogitare, est impium.

Quando vero dicitur Deus se spectare & se quærere tamquam finem, perinde est ac si diceretur, quærere bonum aliquod suum; nullum est autem aliud bonum quod possit magis quærere quam

ſuam gloriam, id eſt, quàm vt cognoſcatur & ametur, nam nullum eſt aliud bonum quod non poſſideat. Atque ex illa etiam infinita perfectione qua cunctis bonis abundat, neceſſario infertur, nihil aliud à ſe poſſe quærere, nam quidquid extra ipſum eſt vel nihil eſt, vel vtcumque in ſe conſideretur, tam modicum bonum eſt præ ſummo bono quod eſt ipſe Deus, vt ſi ſe relicto creatum illud haberet pro fine, perperam videretur agere, & pluris quodammodo facere quod longe minus eſt: quæ inordinatio non
Iſ. 48. poteſt in Deum cadere. *Propter me, propter me faciam, vt non blaſphemer, & gloriam meam alteri non dabo. Ego ipſe, Ego primus & Ego nouiſſimus.*

O quàm id iuſtum, quàm id ſanctum & æquum! Neque eſt timendum ne quid inde nobis depereat, ne noſtra minus procuret Deus, aut minus nobis conſulat, quia in eo ponit ſuam gloriam vt bonitatem ſuam nobis oſtendat, quâ cognitâ moueamur ad Eum diligendum: Et Ipſe amore noſtro prouocatus nouis ſemper nos cumulet beneficiis.

III. PVNCTVM.

N*VLLA igitur operando poteſt eſſe major Gloria, quàm quærendo majorem Dei Gloriam.* Nam ſic Operans non tantùm operatur opus Dei, ſed illud operatur modo & fine Diuino, modo quo ipſe Deus operatur, modo tam excellenti vt Deus excellentiorem non habeat. Vnde fit vt intellectu, voluntate, & operatione Operans ſit conjunctus cum Deo: quia hoc vnum cogitat & intendit: hoc vnum vult & operatur quod ipſe Deus: quâ con-
Eccleſi. 23. junctione & vnione quid glorioſius, quid magnificentius? *Gloria magna eſt ſequi Dominum*, inquit Sapiens, *longitudo enim dierum aſſumetur ab eo*; Quaſi diceret, ſic ſequendo & imitando Deum in operando, tam multa & excellenter bona edet opera, vt vel mereatur longo viuere tempore, vel quamtulumcumque viuat, longi temporis ſemper emolumentum referat. Quia vnus duntaxat dies quo ſic opereris omnia, ſicut ipſe Deus operatur, mille annis æquiualet, merito & dignitate.

Videri poteſt Leſſius opuſculo de perfectionibus Diuinis, libro decimo quarto, capite tertio, vnde hæc ad rem noſtram pauca, ſed apta: *Quare cùm Deus*, inquit, *ordinatiſſime agat, neceſſariò de-*

bet magis intendere suam Gloriam quàm perfectionem Creaturæ. Gloria enim Dei pluris est æstimanda quàm omne bonum creatum. Vnde etiam homo non potest sibi excellentius bonum proponere in operando, quam Gloriam Dei, nec melius actiones suas peragere quàm referendo illas ad Gloriam Dei, ad quam etiam Beati omnes sua referunt.

Addo, quòd inde etiam majorem Gloriam consequuntur, quàm si suam propriam quærerent & non Diuinam. Sicut enim sancti dicuntur dare Gloriam Deo quando illum magnificant & Diuinas eius perfectiones deprædicant; sic à Deo sanctis datur Gloria, quando ipsorum virtutem probat, & spectandam proponit Angelis atque hominibus. Quæ certe Gloria sic à Deo sanctis communicata, major quodammodo est ipso quem sancti Deo tribuunt, honore & gloria. Nam cum honor sit potissimum in honorante, id est, in opinione seu Iudicio Illius qui honorem defert alteri; profecto hinc sequitur vt quo Persona honorans est dignior, quouè eius Iudicium est certius, tanto ampliorem honorata persona recipiat honoris partem; Vnde cùm nullum Diuino Iudicio iudicium sit certius, nullaque persona dignior quam ipse Deus, nulla etiam major esse potest Gloria quam quæ à Deo prouenit. *Non qui seipsum commendat*, inquit Apostolus nec quem commendant homines, *ille probatus est: sed quem Deus commendat.* Vnde & ipse Deus majorem sibi solus Gloriam impertitur, quàm omnes Creaturæ possint ei conferre. Ipse est sua Gloria, Ipse suus honos, suum decus, & omnia sua. Sic & sanctorum Gloria Deus est, qui sanctos approbando, magis eos glorificat, quam si communibus omnium quotquot sunt hominum & Angelorum encomiis prædicarentur. Et cum eos maxime probet qui suæ propriæ gloriæ & vtilitatis obliti, solam spectarunt Diuinam Gloriam, quanto putamus honore in cœlis honoratum Illum qui de solo Deo colendo & glorificando cogitauit in terris? Si danti potum aquæ tanta est merces & Gloria, quanta in Euangelio promittitur, quid danti Deo Gloriam, quo dono nullum est Deo carius? Quid danti majorem ac majorem semper Gloriam, quo dandi modo nullum est ditius? *Bono animo Gloriam redde Deo*, dicebat Sapiens, *quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi*, Id est, longè pluries quàm tu ipsi dederis aut quàm putes te accepturum.

2. Cor. 10. *Matth. 10.* *Ecclesi. 35.*

Videri possunt quæ in laudato libello de Gloria sancti Ignatij

commemorantur ad Eius Gloriam, quam ex variis accipit Sanctis nempe ex sancto Carolo; sancto Philippo Nerio; sancto Francisco Xauerio; sanctaque Theresia: nec non quam multis etiam miraculis existimationem & Gloriam serui sui Deus conseruauerit; sed quia tempus manifestandæ sanctorum Gloriæ, tempus ipsum est manifestandi Christi, tunc vere apparebit, tunc certo
Coloss. 3. manifestabitur quanta sit Gloria Glorificantis Deum. *Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in Gloria.* Nec minor Dei bonitas in remunerandis bonis quam sit eius Iustitia in puniendis malis: Vnde si de mundana quadam anima dicitur:
Apoc. 18. *Quantum glorificauit se & in deliciis fuit: tantum date illi tormentum & luctum:* Quid de humili & solum Glorificanti Deum, dici putandum est, nisi quantum se humiliauit & Deum Glorificauit, tantum date illi honorem & gaudium.

Vtram ex illis duabus Sententiam tibi dicendam velles? Et tamen te tuæ Gloriæ major cura solicitat quàm Diuinæ! Caue hoc vitium vanitatis, soli Deo da Gloriam, imitare sanctum Ignatium, venerare Illum propterea sanctius, nec vnquam timeas, ne ex tuis Deo datis quidquam tibi depereat.

DE EODEM, AD ILLA VERBA PSALMI SEXAGESIMI SEPTIMI.

Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.

VERITAS PRACTICA.

Qui excellentior mentis excessus est, sic ad exemplum nostrum excellit in vita sancti Ignatij, vt tota sit Eius vita simul ecstatica, & tota exemplaris.

RATIO EST, Quia excellentior mentis excessus, ille est qui dicitur mentis operatiuæ seu effectiuæ.

Sed hic excessus sic excellit in vita sancti Ignatij, vt exprimitur in Veritate proposita.

Ergo & certa Veritas, & certe admiranda, quæ duo nobis proponit in sancto Viro valde disiuncta, nempe totum esse ecstaticum, & totum exemplarem, quorum ex vno quanta est Sancti Gloria, tanta in nos ex altero, redundat spiritualis vtilitas.

I. PVNCTVM.

ELIGIOSORVM Ordinum Fundatores si Patriarchæ dicuntur, & quod pene omnes sentiunt, si quandam præ se ferunt similitudinem cum duodecim illis Iacob filiis qui fuerunt Capita duodecim tribuum Israelis & populi Dei: manifestè patet quod sanctus Ignatius Fundator Societatis IESV, sicut tempore postremus est, ita Benjamini qui natu minimus inter suos fuit, locum & nomen possit vsurpare. *Ibi Benjamin adolescentulus.*

Numerate à magno Antonio qui primus Cœnobitas instituit, quotquot deinceps succedentibus sæculis celebriores condiderunt familias, Basilium, Augustinum, Benedictum, Norbertum, Brunonem & cæteros consequentes, vix plures reperietis quam duodenos, quorum se vltimum & longe minimum non tantum tempore, sed & merito semper profitebatur Ignatius.

Accedit alia ratio, quod sicut Benjamin filius Iacob, primo dictus est *Benoni*, hoc est *filius doloris*, tùm verò pòst *Benjamin*, id est, *filius dextræ*: sic quodammodo sanctus Ignatius primò fuit doloris filius quando ex accepto graui vulnere genitus est nouæ illi Gratiæ qua vocatus fuit à militia sæculari ad spiritualem: Cuius Vocationis & Gratiæ cum singularis fuerit potentia & valde sublimis scopus quo ad suam majorem gloriam Deus illum destinabat, nonne sic filius dextræ dici potest? *Gen. 35.*

Tertiò denique, sicut Benjamin dicitur in quodam mentis excessu præ cæteris insigniter exstitisse, sic sanctus Pater in hoc tam eximius & insignis fuit, vt cùm plures inter se distinguantur mentis excessus, sintque aliis alij præstantiores, qui præter omnes excellere dicitur, dicatur etiam excelluisse in vita sancti Ignatij; neque id tantum ad concitandam de sancto Viro admirationem, vel ad extollendam eius Sanctitatem referatur: sed quod

magis mirum, ad ſimilis vitæ nobis proponendum exemplar, ſitque vita ſancti Ignatij non ſolum tota ecſtatica, quod certe mirum; ſed tota ſimul exemplaris & ad imitationem efformata, vt nos ad eundem mentis exceſſum eius exemplo poſſimus aſpirare; neque tantum de Illo, ſed de vnoquoque noſtrum dici poſſit ſi velimus cum Gratia; *Ibi Benjamin adoleſcentulus in mentis exceſſu.* Nonne hoc ſtupendum? Nonne hoc omni ſtudio conſectandum? Quamobrem, hic ſermonis ſit ſcopus; qui vt facilius capiatur, diſtinguendi ſunt ante omnia qui dicuntur mentis exceſſus; & qui ſit eorum excellentior & ad praxim accommodatior, diligentiùs inueſtigandum.

Tres omnino ſpecies ecſtaſis ſiue exceſſus mentis referuntur ab his, qui de myſtica tractant Theologia: ſed non eodem modo proferuntur. Sunt qui non aliter eos diſtinguant quàm per diuerſas animæ facultates, Intellectum, Voluntatem & Memoriam; Quam alij diſtinctionem ſic dilucidant, vt prima ſpecies ſit lucis, ſecunda verò ardoris, & tertia dicatur operationis ſeu vitæ. Addunt denique alij, quandoquidem non de exceſſit ſimpliciter, ſed de mentis exceſſu agitur, ſic eius triplicem aptius notificari ſpeciem, ſi dicatur prima eſſe ſolius mentis in exceſſum raptæ; ſecunda mentis, ad exceſſum ſimul rapientis voluntatem ſeu affectum; tertia mentis quam vocant operatiuæ ſeu effectiuæ, cùm ſe mens raptam & rapientem ita inſinuat in ipſas totius vitæ partes & operationes, vt quidquid homo agit & patitur, quidquid homo ſentit, cogitat, loquitur, operatur; quidquid vno verbo viuit, totum hoc in exceſſu ſit vitæ; id eſt, excedat communem viuendi morem, non tantum qui naturalis dicitur, ſed qui etiam ſupernaturalis appellatur. Sicut enim ſolius mentis aut voluntatis ſimul exceſſus eſt cum ſola mens in admirationem Diuinorum rapta, conſuetos naturæ & gratiæ motus atque operationes excedit; aut cum voluntas ſimul in ardorem & affectum ſupra quàm ordinarie ſentiri ſolet, abripitur: ita exceſſus vitæ eſt quando ipſa hominis vita, ſuo modo, ſupra omnem humanum modum in omnem virtutem extollitur.

Et quia talis vitæ exceſſus ab ipſa mente diuinitus acta & affecta procedit, ſic apte dicitur mentis exceſſus, non ſolius quidem mentis quæ prima dicta eſt ſpecies, nec voluntatis ſimul cum mente, quæ aliam conſtituit ſpeciem, ſed mentis inſuper effe-

ctiuæ quæ lucem intellectus & ardorem voluntatis ad Diuinos virtutum effectus reducit, vnde tota vita excessus est, tota vita ecstatica, cœlestis & Diuina.

In primo mentis excessu fuisse Benjaminum Interpretes docent ad illum nostrum versiculum: *Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu*, quando scilicet vnà cum aliis Patriarchis aliquando conueniebat ad celebrandas Dei optimi maximi laudes, & commemoranda beneficia quibus totum afficiebat mundum; Ita præ aliis omnibus Diuinæ bonitatis admiratione rapiebatur, vt extra se quodammodo raperetur & in ecstasim siue mentis excessum abiret.

In secundo excessu tunc erat Dauid, cum dixit, *Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax*. Id est, in feruore mentis & in ardenti voluntatis affectu quem ex Diuinis concepi verbis; sensi me commotum vt dicerem, *omnis homo mendax*, non tantum vt mentiri possit, sed vt reuera mentiatur, quando ex humano affectu de rebus aliter sentit & loquitur quàm de his iudicet & loquatur Deus. Ps. 115.

In tertio denique sanctus Apostolus, qui non tantum raptus est vsque ad tertium cœlum, sed de suo alio mentis excessu manifeste scribit Corinthiis, dum expressis ait verbis, *siue mente excedimus, Deo: siue sobrij sumus, vobis*, id est, si me auditis interdum sublimia quædam de me prædicantem quæ profecto excedunt communem viuendi morem, id ita viuimus & ita loquimur propter Deum: siue pauciora de his à me accipitis, sic temperati sumus & sobrij propter vos, me vt vobis accommodem, ne vos ego nimis obstupefaciam, atque vt ea etiam quæ dico facilius intelligatis. 2. Cor. 5.

Quænam autem essent illa sublimia quæ mentis excessum vocat, non alia sanè sunt quam quæ paulolum ante descripserat, dum de suo viuendi genere sic loqueretur: *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aporiamur sed non destituimur: persecutionem patimur sed non derelinquimur: dejicimur sed non perimus: semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes, vt & vita IESV manifestetur in corporibus nostris. Semper enim nos qui viuimus, in mortem tradimur propter IESVM, vt & vita IESV manifestetur in carne nostra mortali.* Et paucis inter- 2. Cor. 4.

jectis. *Propter quod non deficimus, sed licet is qui foris est, noster homo corrumpatur: tamen is qui intus est, renouatur de die in diem. Id enim quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.*

Hoc est scilicet mente excedere, dum, vt ait S. Anselmus, *Excedens mente omnem humanam fragilitatem & sæculi temporalitatem, & omnia quæ nascendo & occidendo vanescunt, habitabat corde in ineffabili quadam contemplatione eorum de quibus dicit, quod audiuit ineffabilia Verba quæ non licet homini loqui, vnde & ait, sobrij sumus vobis, sobriè de his loquimur vt vos ea capere possitis.*

At vero hic mentis excessus non solius mentis aut voluntatis excessus est, sed operationis & effectus, dum ex illa mentis siue sublimium & æternarum contemplatione rerum, Apostolus suam omnem regebat vitam, vt quidquid ageret aut pateretur, tam sublime esset in effectu quàm ipse rerum affectus sublimium, vnde talis emanabat effectus.

Ex quibus apertè patet quàm hic cæteris excellentior mentis excessus sit, nam vt fuse & præclare describit Celeberrimus ille sanctitate & doctrina Spirituali Gebennensis Episcopus, in tractatu de amore Dei, toto septimo libro, quidquid mali esse potest in prima & secunda excessus mentis specie, non est in tertia; quidquid boni reperitur in illis, reperiri potest in ista; & potest aliquid emolumenti Spiritualis ex ista percipi quod non ex aliis; Quæ tria certe quocumque in subjecto reperiantur, manifestam illius faciunt præ cæteris eiusdem generis, dignitatem & excellentiam. Et verò hîc quàm vere reperiantur, patet: Primò quidem priores duas excessus species, potest Dæmon excitare, potest in ecstasim animum rapere, potest & voluntatem inflammare, non vero quidem amore Dei, sed falso & supposititio, qui cùm sæpe pro Diuino accipiatur, sic miseros illudit homines. Vnde Apostolus suos præmonens, *Ipse*, inquit, *satanas transfigurat se in Angelum lucis.* 2. Cor. 11.

Et quando ille abesset Illusor, solusque amor excellentiæ propriæ qui vix vnquam deserit hominem, suas hîc partes ageret, quis nescit quantùm ex illis excessibus mentis, qui vel in intellectu

vel

vel in voluntate consistunt, possit excitari superbiæ, vanitatis, & quam plurium huiusmodi vitiorum? Nonne idcirco idem Apostolus, *Ne magnitudo*, inquit, *reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ qui me colaphizet?*

At vero in excessu mentis operatiuæ, nihil tale timendum est, totus enim in solida veræ virtutis exercitatione ponitur, totus in humilitate & patientia, quæ profecto virtutes longe à Dæmonis illusionibus & fallaciis sunt positæ.

Deinde dico, quod quidquid boni est in intellectu & voluntate, quidquid lucis & ardoris, quidquid vno verbo, Charitatis illius quæ animum cum Deo iungit, totum in opera diffundi potest, imo & debet si vera est Charitas, quæ in agendo & patiendo potissimum vera esse agnoscitur.

Addo denique, cæteris paribus, plus, operando, virtutis & meriti posse comparari quàm intelligendo & volendo, ac proinde plus aliquid in hoc excessus genere quàm in aliis reperiri, vnde & eius supra cæteros excellentiam quis non videt? Quam & expressè docet sanctus Thomas in illis quæstionibus quas de vita Contemplatiua & Actiua mouet; quarum illa quidem si cum altera comparetur, præstantiorem optinet locum, si vero mixta quæ dicitur vita in contentionem excellentiæ veniat, palmam sine dubio referat, primasque supra omnem quæ contemplando ponitur, teneat. Quid autem aliud excessum mentis operatiuæ dicimus, quam illam ipsam mixtam vitam, cùm non sit excessus mentis nisi aliquid de contemplatione habeat, neque sit mentis operatiuæ nisi de actione simul aliquid comprehendat.

2. 2. q. 182

Quod vtrumque luculenter sanctus Gregorius in Moralibus suis exhibet ad illa verba Iob: *Numquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet modum sibi? Ad præceptum Dei eleuatur aquila, dum IVSSIONIBVS DIVINIS OBTEMPERANS, IN SVPERNIS SVSPENDITVR FIDELIVM VITA.* Quibus sane verbis, sicut non poterat expressius designari Excessus mentis effectiuæ, qui totus in Diuinis consistit iussionibus exequendis, sic neque poterat excellentius & sublimius prædicari quàm comparatione facta cum illa quæ ad præceptum Dei eleuatur aquila, & in arduis ponit nidum sibi. Et uero pergit sanctus Doctor, & exemplo Apostoli qui sine dubio mixtam agebat vitam, & hoc præsertim in excessu mentis operatiuæ

Iob. 39.
l. 31. Mor.
c. 34.

viuebat, vt dictum est, quantæ sublimitatis & excellentiæ vita hæc sit, ita declarat: *Quæ in arduis nidum ponere dicitur, quia terrena desideria despiciens, spe iam de cœlestibus nutritur. In arduis nidum ponit, quia habitationem mentis suæ in abjecta & infima conuersatione non construit. Videamus aquilam nidum spei sibi in arduis construentem, qui ait: Nostra conuersatio in cœlis est: Et rursum: qui conresuscitauit & consedere nos fecit in cœlestibus. In arduis habet nidum: quia profectò in supernis figit consilium. Non vult mentem in ima dejicere, non vult per abjectionem conuersationis humanæ in infimis habitare. Tunc Paulus fortasse in carcere tenebatur, cùm se consedere Christo in cœlestibus testaretur. Sed ibi erat, vbi ardentem iam mentem fixerat, non illic vbi illum necessariò pigra adhuc caro retinebat. Hoc namque esse speciale specimen Electorum solet, quod sic sciunt præsentis vitæ iter carpere, vt per spei certitudinem nouerint iam se ad alta perueniße, quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcent. Hinc est enim quòd sequenti se animæ per Prophetam Dominus dicit: Sustollam te super altitudines terræ. Quasi quædam namque inferiora terræ sunt, damna, contumeliæ, egestas, abjectio, quæ ipsi quoque amatores sæculi dum per latæ viæ planitiem ambulant, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terræ sunt, lucra rerum, blandimenta subditorum, diuitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum, quæ quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta æstimat, quo magna putat. At si semel cor in cœlestibus figitur, mox quàm abjecta sint cernitur quæ alta videbantur. Nam sicut qui in montem conscendit, eò paulisper cætera subterjacentia despicit, quò ad altiora gressum amplius tendit, ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annisu ipso nullam præsentis vitæ gloriam esse deprehendit, super terræ altitudines eleuatur, & quod prius in imis desideriis positus super se credidit, pòst ascendendo proficiens sibi subesse cognoscit. Quas ergo illic Dominus facturum se esse pollicetur, dicens: Sustollam te super altitudines terræ, hæc apud beatum Iob solum sese facere posse testatur, dicens: Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & ponet in arduis nidum sibi? Ac si diceret: vt ad meum, qui quod exterius præcipio, hoc intrinsecus gratia occultæ largitatis inspiro.* Quasi diceretur, quantumcumque sit arduum & sublime quod proponitur, satis est potens Diuina Gratia, quæ hoc ipso quod proponit agendum aliquid, dat agenti vires vt quod possit velit, & quod velit possit. O potentem non solùm Dominum,

Philip. 3.
Ephe. 2.
Esaiæ 58.

sed & seruum, qui Domini sui potentia tam potens est, vt quidquid Dominus iusserit, seruus possit!

II. & III. PVNCTVM.

SED hic excessus sic excellit in vita sancti Ignatij, vt tota sit simul ecstatica & tota exemplaris.

Non illi certè defuerunt excessus alij, nam quoad primum, cùm sæpe aliàs, tùm aliquando per totum octiduum ita exanimis iacuit, vt qui proxime aderant, sepulchro illum condidissent, nisi latentis vitæ reliquias ex tenui cordis palpitatione deprehendissent, ac tandem velut è somno euigilans, ah, IESVS! suauiter ingeminabat, & quasi nihil insuetum accidisset, placide surgens, omnes admiratione compleuit.

De secundo, qui est voluntatis sese quodammodo excedentis seu à se transeuntis in Deum, sic aperte Relatio quam vocant Canonizationis: *Neque vero*, inquit, *tantummodo custodiuit cor suum ab iis quæ sunt contra dilectionem: sed etiam à seipso amorem omnium rerum quæ Deus non sunt prorsus abjecit, atque in eundem transtulit Deum, omnemque affectionem ad Dei dilectionem referre conatus est.*

Hæc & plura passim vbicumque de Illo agitur, quæ certe tam manifestam indicant ecstasim voluntatis, siue quem diximus excessum mentis affectiuæ, quàm verè talis in Deum affectus vocatur ecstasis. Sed hæc missa faciamus, & in illo vno excessu qui non modo est excellentior, verum & ad imitationem accommodatior, immorantes, ostendamus non in parte tantum, non in virtute aliqua particulari, non in quibusdam duntaxat actionibus, sed in tota vniuersim sancti Viri vita, quantùm eluxerit, quàm constanter & perpetuò viguerit, ac regnarit; totaque ipsa vita excessus vitæ siue mentis effectiuæ; aut vno verbo, Vita tota ecstatica dici iure queat.

Tribus id modis indagari potest, nempe illius vitæ Ingressum, Progressum, & Egressum attentius intuendo, quæ tria mihi videntur aptissime simul connexa in his suprà dictæ Relationis contractis Verbis: *Ineffabilis Dei Bonitas excitauit Spiritum Ignatij Loyolæ, qui ex medio honorum cursu, atque à sæculari terrenaque militia, admirabili quadam ratione vocatus vitam admirabili sanctitate traductam, pio in Domino conclusit exitu.* Quod enim vocatur hic

admirabile, perinde prorſus eſt ac inſuetum & excedens ſolitum viuendi morem, vnde cum in his tribus & totus vitæ curſus comprehendatur, & in his ipſis totus dicatur admirabilis, nonne hoc ipſum relinquitur de tota vita dicendum?

Etuerò triplex illud Caput ſigillatim contemplemur. Adeamus illum lecto iacentem ex vulnere, pios quoſdam de vita Chriſti ac ſanctorum voluentem libros ſpectemus. Quid inde ſenſus, quid animi referat, percontemur. *Sequor*, inquit, *quò me Deus vocat*, ſed quò tandem? *Ad conciliandos Chriſto Infideles & totum ipſum conuertendum orbem*. Hic illi ſcilicet cum ſeipſo conuertendo, ſtatim ab ipſo vitæ melioris exortu, propoſitus Finis TOTIVS VNIVERSI CONVERTENDI. Tune verò miles ignare hoc cogites? Tu mundane, mundum conuertas? Si de te ſolo ageretur, ſi de domo ac familia tua, ſi de ditione ac ſubditis apud quos Domini plurimum valet exemplum, certe & hoc mirum eſſet quod vix bene conuerſus, hanc de aliis cogitationem & curam ſuſciperes. Sed tamen id concedi poſſet zelo recenti: At de vniuerſo tu cogites terrarum orbe! Tu ſcilicet Affricam penetres, Tu Aſiam, Tu Europam; Americam & efferatas quantumuis gentes adeas, alloquaris, attrahas, & tibi ſeu Deo ſubdas? Hoc eſt enim mundum conuertere, ſic cunctas vniuerſi partes peragrare, ſubjicere, tranſmutare moribus, inſtitutis, & ſeipſis totis? An vnius hoc hominis opus ac munus? An militis hoc cogitare! An ignari hoc aggredi! Dic quibus id armis & ſumptibus? Dic quibus machinis ſic vniuerſum inuertas orbem? An putas enſe domari animas? Aut ſi verbo, ſi doctrina, ſi pietate demulcentur, quid tibi vel tantillum ex illis ſacris dotibus, qui vix ſcribere noris ac legere?

Non erat dubium quin hæc ſimul in mentem venirent militi, cum miles mentem ſuſciperet de mundo conuertendo: Et tamen à tali mente nunquam auertitur; non rei nouitas & difficultas, non ignorantia, non egeſtas, non ſolitudo, non vaſtitas, non quidquid demum dicas, mentem hanc eius mutet; Ibit vel vnus ad omnes populos; prædicabit vel ignarus ipſis Euangelium Philoſophis, expugnabit vel inermis armatas quaſlibet acies, aut certe ſocios ſibi adjunget eiuſdem animi, ſe diſciplinis erudiendum tradet, & fauente Deo ſe modis omnibus tanto idoneum operi comparabit.

Itane Lector de hoc sensisses homine? Sanusne tibi mente visus esset quem sic audisses loquentem, proponentem, statuentem? Nonne hic mentis excessus est, & mentis effectiuæ quæ tam arduum, tam sublime, tam Diuinum opus audeat aggredi?

Hoc itaque primum ex tribus est, vnde constat excessus ille mentis de quo hic agimus, hinc nempe constat euidenter quod qui primus melioris Ignatio vitæ fuit ingressus, fuit simul ingressus vitæ ecstaticæ. Nunc quod secundum est de progressu videamus. Progressum dico non illius Diuini operis quod de Infidelibus ad Christum adducendis, & de ipso toto, si Deus annuat, mundo conuertendo suscepit; non hunc inquam, progressum intelligo declarandum: nam ipsis tam aperte patet oculis, quàm Ipse religiosus Societatis Ordo, qui longe lateque patens per vniuersum terrarum orbem, ad hunc vnum finem ab illo sancto Patre est conditus, vt proximi salus comparetur. Sed illum dico progressum vitæ ecstaticæ cuius ingressum vidimus, progressum dico mentis excessus, in quibus omnibus sese deinceps Vir ille sanctus exercuit. Scimus quid fecerit, scimus illum iam natu grandem, primis nauasse operam literarum rudimentis, nec ignoramus quem inde fructum tulerit, quos sibi socios aggregarit, quas ipse adierit plagas, vel domi residens quibus familiam suam instruxerit documentis: sed an istis in omnibus sic constanter, quemadmodum inceperat, vixerit, vt in excessu mentis semper vixisse dicendus sit, hoc est quod quæritur, dum progressus vitæ inquiritur.

Nullus est equidem Author quem ego sciam, qui sic expressis terminis de illius vitæ progressu egerit: sed nullus est Author qui de vita eius scripserit, ex quo non facilè possit demonstrari sic omnino vixisse Ignatium. Nam cùm apud omnes sit constantissimum in id maxime Virum illum euigilasse, toto vitæ tempore, nihil vt corruptæ naturæ motibus omnino daret, sed totum Rationi, totum Gratiæ, totum Deo: quid est quod manifestiùs illum ecstaticæ vitæ progressum manifestare possit quàm illud perpetuum & numquam intermissum, quod vocat Apostolus, *Rationabile obsequium?* Rom. 12.

Audi verò quid Orlandinus, historiæ Societatis Author in hanc rem referat: *Hoc habuit eximie Beatus Pater vt ratione plurimùm & consilio vteretur, crebrò vsurpans à belluis hominem ratione differre.* 1. p. l. 16. n. 102. Quod quanti referat, ita viuere, sic explanat. *Et sanè vti incuria,*

considerandique negligentia vitiorum omnium seminarium, ita cura & consideratio cunctarum est parens & alumna virtutum. Nemo quippe malum quà malum amat, sed imagine fallacis boni deceptus, rerum illecebræ caducarum, consuetudo sensuum, prauæ vulgi opiniones, Dæmonum instinctus cupiditates inflammant easque communes notitias vel naturæ vel fidei lumine comprehensas, quibus vitanda turpia, honesta sectanda cognoscimus, paulatim obscurant, hebetant, languefaciunt, vt ratio debilitata & quodammodo exarmata facile tot vndique oppugnantibus hostibus, succumbat. At Consideratio frænum est quo mens perturbationes atque sensus ne abjiciant se ferino impetu ad fallacem præsentis boni speciem coercet ac sustinet: lima est ac malleus quibus boni malique notitias illustrat, exacuit, corroborat, vnde ad ipsam mentem & voluntatem vis & vigor emanat.

Hoc Author ad verbum omnia, quorum sensus non est, sola ratione fieri, quod est in viris perfectis præstantissimum. Nam præterquàm quod Diuina opus est gratia, sine qua nihil prorsus boni fit, opus est vero etiam majoribus quibusdam gratiis, quarum præcipue nutu & imperio mens humana & voluntas illustrentur, inflammentur, & agantur, vt bonum aliquod sit præstantissimum, & ex illo eminentis boni genere quod in sancto Ignatio veneramur, nec certe magna est Viri commendatio, nisi forte Pagani & Stoici, si dicatur ratione tantum naturali vel cum aliquali etiam gratia vitam ac mores suos componere: longe est alia in Christianis ac sanctis viris Ratio, nempe illa quæ Superior & Sublimior appellatur, de qua sic S. Augustinus: *Sublimioris rationis est iudicare de ipsis corporalibus secundum rationes incorporales & sempiternas, quæ nisi supra mentem hominum essent, incommutabiles non essent.* Hæc in sanctis viris adsit oportet supernaturalis Ratio, vt sancti sint, hoc profitemur; sed ne tamen naturalis desit, non est minus fatendum; neutra sit sola, sed simul vtraque sic sibi subordinata, vt quantum naturalis ratio dominatur appetitui, tantùm huic naturali rationi Superior altera præsit & imperet. Sic Idem sanctus Augustinus, *vt quod est in homine præcipuum & excellens, hoc imperet cæteris non reluctantibus quæ sunt nobis bestiisque communia: atque idipsum quod excellit in homine, id est Mens & Ratio subjiciatur potiori quod est ipsa Veritas, Vnigenitus filius Dei. Neque enim imperare inferioribus potest nisi superiori se ipse subjiciat. Hæc vita consummati perfectique Sapientis.*

l. 12. de Trin. c. 2.

l. 1. de Serm. Dom. in monte c. 2.

Quando itaque de Sancto narratur Ignatio quod sit plurimum ratione vsus, non aliter quam de vtraque simul ad vsum applicata ratione, debet intelligi, vel de naturali suum munus agente cum tali subordinatione ad Superiorem, vt illâ ipsâ curâ & diligentia qua cauebat ne contra naturalem rationem appetitus quidquam in se Ipso moueret, eâdem prorsus aduerteret, ne ipsa ratio sine Superiori moueretur.

Quod quàm perfecte fieret, sic Idem habet Author Historicus: *Hoc igitur acerrimo, ac generali telo plurimum Beatus Pater vsus est: atque ita vt nulla vmquam voluntatis appetitio, ac ne cœlestis quidem dulcedinis copia intelligentiæ eius vsui officeret. Nam duo cum sint cœlestium Christi auxiliorum genera, altera ad afficiendas voluntates, ad mentes altera collustrandas, fere ita fit, vt cum vberius voluntati superna vis infunditur, agatur homo potius, quam ducatur: eoque rationis perexiguus vsus sit. At in Ignatij animo genus vtrumque & copiosissimum, & mire concors fuit, vt, cum incenderet vehementissime eius voluntatem flamma cœlestis, suum tamen integrum regnum rationi, diuinæque luci relinqueret; ab eaque regi, ac temperari ardor ille se sineret. Inde, quanquam Lainius ardentissimam sancti Viri Charitatem, & immensa Diuinæ gloriæ studia, summamque cum summo Bono conjunctionem, & quàm facile ad cœlestia auferretur, spectans, dicebat, in rebus Diuinis Ignatium patienti, quam agenti propiorem videri: vt Ignattus quoque ipse de se erat illi professus: Ita tamen Idem rationem adhibebat, ita contendebat neruos industriæ, vndique sibi adminicula, cura, & arte conquirens, & singula circunspecte dimetiens, vt ad studia quamuis pia, nollet impetu ferri, sed consilio duci. Hæc autem recta est via, qua Deus hominem ire vult: in cuius mente, intelligentiæ idcirco lumen accendit, vt illud sequens, rationabile offerat obsequium, matura scilicet consultatione delectum, & suis vndique conditionibus absolutum: atque hoc pacto simul ab fraudibus illudentis Dæmonis defendatur; simul constantius, ac perseuerantius agat. Ergo, siue complacens sibi summa bonitas in Ignatio erudiendo formare multorum magistrum, siue id generosæ eius indoli, & capacissimæ consilij menti maxime congruebat, suauissime ilum per vias rectas ad perfectam, consumatamque iustitiam, regnumque suum deduxit scientia sanctorum plenum; videntem singula, ac notantem, gressusque suos assidue præcedentem rationis oculis, ac iusto prudentiæ pede præfinientem. Atque hinc æstimanda sunt Ignatij apud Deum promerita, & præclara facta numeranda.*

Quæ quidem præclara facta pergit Historicus numerare: At vero nobis quod est nostri propositi sufficiat inde iam dicta confirmare, quàm totus esset Ignatius in illo mentis excessu qui effectiuus dicitur, cum totus esset supra se, non tantum quoad inferiorem illam partem cui Ratio præsidet naturalis: sed quantum insuper ad hanc spectat Rationem quæ tota sursum in æternam Legem, & Diuinam transfertur Mentem.

Est verò & aliud in vita sancti Ignatij non minus euidens argumentum, vnde hic eius vitæ progressus totus ecstaticus colligi possit: Nempe, cùm à sua Conuersione, totum illud quo deinceps vixit tempus posuerit in assequendo fine quem sibi de salute proximi procuranda præfixerat, profecto non minus dicendum est tempus illud in excessu mentis esse traductum, quàm dum primo sibi finem proposuit. Neque enim minus, imo magis gloriosum & sublime est, finem intentum consequi, quàm finem ipsum intendere. Quàm multi mira proponunt, quàm pauci vero quod proponunt, efficiunt! *Omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium*, qui nempe scopum attingit. Cum itaque tam excelsum sit opus quoduis, quàm excelsus est finis propter quem opus agitur, cumque sanctus Ignatius, illum ipsum in operando finem semper habuerit quem in opere inchoando sibi destinarat, cur non progressus operis æque dicetur excelsus & excessus, atque ipsius primus ingressus? Quod ex eo vel maxime confirmatur, quod prima illa Gratia cuius virtute miles adhuc Ignatius, tantum potuit sibi opus destinare, numquam in eo vacua fuit, sed tam vltra semper progressa est quàm ipsum opus latè processit. Non erat vero Gratia tantùm collata Ignatio vt opus illud faceret, sed vt *eo fine* faceret quo ad faciendum fuerat primò excitatus, vnde sicut manifestè patet Gratiam illi adfuisse in opere, sic in operis fine non defuisse certum est, cum finem Deus magis respiciat quàm ipsum opus. Quod si verò totus vitæ Ignatij cursus non minus constanter ex illo fine processerit quàm ab illo fuerat generose susceptus, quid sequitur nisi quod quæritur, talem eius fuisse progressum vitæ, qualis ingressus fuit, siue quod idem est, talem in eius *vitæ* progressu perstitisse mentis excessum, qualis fuit in ingressu.

1. Cor. 9.

Neque dicas, non ita esse mirum, si miles factus Sacerdos, se in curam impendat proximi, quàm si miles propterea fieri velit Sacerdos. Esto enim sit minùs mirum, non est tamen minus ex-

celsum

celſum & Diuinum, imo ex quo miles Sacerdos factus eſt, quis non videt illum Intellectu & voluntate perfectiorem eſſe oportere, atque ex conſequenti fieri, vt finis ſiue Intentio ſit purior ſacratior, ſanctior.

Neque rurſum objicias, finem poſſe mutari operis, licet opus ipſum non mutetur. Id enim etſi concedatur de mundanis & parum in virtute promotis mentibus: At certe de Ignatio, tam alienum id eſſe cognoſcet quiſquis tantillum de geſtis ab eo rebus legerit vel audierit, vt nihil in eius vita frequentius repetatur, quam vel eum vniuerſim cupiditates omnes animi repreſſas habuiſſe, vel particulatim illum honoris à laudis appetitum quo à recto fine mens humana detorqueri ſolet facilius. Raro de ſe loquebatur, ſed quoties tamen ſalus animarum vel Dei gloria poſtularet, ſua non minus bona quam peccata, ſine vlla prorſus vanæ gloriæ titullatione narrabat; illudque interdum auditus eſt dicere, ſe per Diuinam gratiam à nullo ſibi minus timere quam à vanitatis vitio. Quamobrem nihil eſt huius humanæ vitioſitatis quod illum à rectitudine ſibi propoſita de conuertendis ad Chriſtum proximis vmquam inflecteret: quin potius ex illo pleno & integro cupiditatum animi quo fruebatur imperio, reddebatur in dies aptior ad illum ſublimem finem excelſius attingendum. Diceres illi eueniſſe quod olim Moſi quem Deus iuſſit ſibi dolari & parari duas tabulas, in quibus duplex illud magnum mandatum de diligendo Deo & proximo, quod cætera omnia continet, ſuo imprimeret digito: ſic plane eſt quod in ſancto admiremur Ignatio; duas Ille velut tabulas, vtrumque ſcilicet cordis appetitum ſic continua ſui mortificatione dolauit & perpoliuit, vt in eius corde Deus legem Charitatis inſcripſerit, qua Deum vnum propter ſe, & proximi ſalutem tantummodo quæreret propter ipſum Deum: quo ex inſigni dono factum eſt vt qui ante acceptam Diuinitus perfectam illam Charitatem iam erat propriis cupiditatibus expurgatus, poſt vero etiam amplius & perfectius à ſeipſo totus in Deum tranſierit, nihil vt prorſus de proprio reſideret.

Quod ſingulariter obſeruatum habemus in illa Relatione ſummo Pontifici facta, de qua iam ſupra dictum eſt, vbi cùm relatum de ſancto Viro eſſet à ſeipſo amorem omnium rerum quæ Deus non ſunt prorſus abjeciſſe, tum paulo poſt additur, *Hanc*

in Deum Charitatem adeo puram in suo corde aluit retinuitque, vt etiam suiipsius amorem à se prorsus amandarit. Videretur idem dici, videretur inanis esse verborum repetitio, sed non ita profectò. Nam aliud est ex primis quibusdam gratiis amorem à se proprium primùm expellere, tùm ex abundantiori dono abundantius eundem perpurgare amorem, proscribere, amandare. Aliud est dum iuuando vacas proximo, nihil præter Deum quærere; & aliud prorsus est, nihil in cæteris quibusuis rebus quærere, quam proximum adjuuare propter Deum. Qui proximum eo tantum fine juuet vt Deo placeat, bene quidem operatur; sed qui ob eundem finem nihil plane aliud in cunctis suæ vitæ actibus quærit, melius agit; hoc est enim prorsus seipsum totum in id vnum impendere.

Hoc est autem vnum quod quærebat Ignatius, siue studeret, siue cessaret, siue comederet, siue iejunaret, siue oraret, siue laboraret: ad hoc vnum omnia referebat vt se suosque aptius ad salutem animorum componeret. Hic illi vnus finis & scopus, non in ipso tantum propositus erat opere quo iuuarentur animi: sed in ipso toto vitæ degendæ tempore, cuius singulas partes & momenta tam pure reuocabat ad hunc ipsum finem quàm si actu cum proximis ageret. Ex qua vniuersali mentis intentione, sic per omnes sparsa vitæ actus, quis non videat quod hic potissimum inquirimus, in Ignatij vitæ progressu talem fuisse mentis excessum, & ecstasim, qualem in ingressu mirati sumus?

Erat videlicet in illo continuo mentis suspendio de quo præ-
Iob. 7. clare sanctus Gregorius ad illa Verba Iob, *Elegit suspendium anima*
l. 8. Mor. 14. *mea, & mortem ossa mea.* OMNE inquit, *quod suspenditur proculdubio ad imis eleuatur: anima igitur suspendium eligit vt ossa moriantur, quia dum mentis intentio ad alta subleuat, omnem in se fortitudinem*
6. Mor. 17. *vitæ exterioris necat.* Et alibi: *Machina mentis, vis est amoris, quæ hanc dum à mundo extrahit, in alta hominem sustollit.* Et rursum:
28. Mor. 2. *Pondus quoddam est quod omnem animam quam replet, leuet.* Atque
Ez. 8. etiam expressius in illud Ezechielis: *Emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & eleuauit me Spiritus inter terram*
31. Mor. 7. *& cœlum:* QVIA inquit, *cum nostra mens sese per custodiam colligit, vis superna sursum nos ab infimis trahit: bene vero inter terram & cœlum subleuatum se asserit quia quilibet sanctus in carne mortali*

positus, plene quidem adhuc ad superna non peruenit, sed tamen ima dereliquit.

Quod non tantùm de contemplatione dictum à sancto Patre intelligas, sed multo magis de actione seu de vita mixta sic Idem sanctus Doctor declarat ad illud quod in libro Iob legitur: *Sta & considera mirabilia Dei: SVNT nonnulli quippe qui Dei miracula iacentes considerant, quia operationis eius potentiam non sequentes admirantur; sæpe quidem superna iudicia mirantur, prædicamenta cœlestis patriæ cum audiunt diligunt, mira opera internæ dispositionis obstupescunt: sed tamen amando & viuendo ad hæc eadem opera assurgere negligunt. Iacentes ergo Dei miracula considerant qui eius potentiam sciendo pensant, sed viuendo non amant. Per contemplationem quidem in consideratione oculos tendunt, sed tamen per intentionem sese à terra non erigunt, vnde benè in Balaam exprobratione dicitur, qui cadens apertos habet oculos.* Ib. 37.

Quod est itaque respectu iacentium *stare*, vel comparatione stantium *sursum erigi & suspendi*, hoc est quod egit & quod fuit toto vitæ progressu Ignatius. Vnde quo alio aptiori vocetur nomine hic progressus, quam continuus mentis excessus?

Denique, si quid hanc in rem, vltrà desideres, percurre Virtutes eius omnes siue Theologicas siue Morales, ex quibus tota eius vita contexta est; & quàm manifeste videbis totas in excessu esse, tam erit facile de toto eius vitæ progressu, prorsus idem concludere.

Fides, vt ordinariè solet exerceri sic credenda credit, sicut & Spes speranda sperat quæ sunt scilicet à Deo reuelata qui est prima veritas, & à Deo promissa qui est summa bonitas & potentia, qui tam potens est in faciendo quàm fidelis in dicendo. At quando credenda & speranda tot sunt circumsepta difficultatibus & pene simul oppositis inuoluta obstaculis, vt quantum ex vna parte est quod credas & quod speres, tantum ex alia videtur esse quod non credas neque speres, tunc profecto Fides qua creditur, & Spes adjuncta qua speratur, dicuntur in excessu esse, seu excedere modum credendi ac sperandi communem, quia non sic in aliis ordinariè sibi obstant credenda & speranda. Talis fuit Abrahami Credentium Patris fides & fiducia, quod *contra spem in spem crediderit,* Rom. 4. vt loquitur Apostolus, contra spem scilicet suscipiendæ prolis quia se videbat & Saram conjugem extra potentiam eius haben-

dæ, ſperauit tamen & credidit Deo promittenti, quod eſt eximiæ fidei.

Hæc autem prope eſt fides Ignatij, hæc in Deum conſtans eius fiducia, quando in ſuo mentis exceſsu de Infidelibus, atque vniuerſim de cunctis peccatoribus conuertendis conſilium cæpit & ad fœliciſſimum perduxit exitum. Quanta, vt diximus, erant obſtacula tanti conſilij? Quis crederet ignarum hominem, eò vmquam peruenturum? Quis imparatus ab illo ſubſidio quod ad tale opus omnino eſt neceſſarium, ſperaret ſe opus aliquando perfecturum? Et tamen credidit, credidit ſe à Deo vocari tale in opus, & non obſtantibus quæ tam multa ſe ingerebant retinaculis, ſperauit futurum quod euenit. Exceſſus fidei eſt, exceſſus ſpei eſt. *In Deo meo tranſgrediar murum:* ſuprà quàm fieri poſſe videtur, faciam. *Pſ. 17.*

Charitatis in Deum vel proximum hic ſummus eſſe videtur actus, ſi quantum vitæ eſt, totum in Diuinum effundatur obſequium. Quid vltra faceret qui nihil vltra videtur poſſe? At Ignatij Charitas non modo totum quod eſt vitæ propriæ Deo glorificando & proximo beatificando conſecrat, ſed modum inuenit quo talem ad finem tot homines ſeſe Deo ac praximo dedant quot ipſius inſtituto poſſunt adjungi per conſequentes & numquam niſi ad æternitatem deſituros annos: quotue adjuuari poterunt, eorum continuis & non ceſſantibus vbique locorum obſequiis & ſacrificiis. Exceſſus eſt Charitatis quæ cum illa tantum quæ poteſt debeat, facit ſe debitricem omnium in quæ non poteſt temporum.

Temperantis eſt animi, nullas exquirere delicias, paucis eſſe contentum, ſoli ſeruire neceſſitati, ſi quæ contingant aſpera, libenter ferre, aut etiam ſibi vltro interdum acceſere. Quis in hoc porro virtutis genere fuerit Ignatij animus, ſic eius vitæ Scriptores referunt: *Totam Hebdomadam excepto die Dominico, iejunabat, pane emendicato ſimplici, & aquâ contentus: humo nudâ vel aſſeribus nullâ re ſtratis, inter mendicorum quiſquilias cubabat: cibi ac ſomni parciſſimus, cilicio aſperrimo, & prætereà catena ſeu cingulo ferreo carnes atterebat: capite & pedibus initio nudis, & ſine vllis calceis; Deinde cum ſtudiis daret operam, ſoleis calceorum perforatis, vtebatur. Itinera hyeme ſæuiente ſemiamictus faciebat, quamuis è cœlo denſa nix caderet, ac triſti gelu cuncta inhorreſcerent. Singulis quoque diebus ter ſeſe flagellis etiam ferreis, quam acerrime cædebat: & conſtanter id omne refugiebat, quod aliquam poſſet afflicto corpori delectationem vel le-*

uamen afferre. Itaque cùm esset decoro vultu, & egregiâ totius corporis firmitate, fractis paulatim viribus, omnis ille vigor acerrimi bellatoris, & forma viridis Iuuentæ prorsus elanguit. In extrema deinde ætate, pænitentiarum seueritate, studiis, laboribus, malisque assiduis fracta, etsi ea victum exigeret meliorem, cibi potusque fuit parcus adeò, vt domestici obstupescerent, & gustatum funditus perdidisse videretur, nisi si quando pauculis vesceretur castaneis, quæ in Italia & Hispania, mendicorum cibaria sunt.

Nonne hæc sunt virtutis excessus? Et quidem excessus tam manifestus vt quia nimius excessus est, vitij potius videatur excessus quàm virtutis. Nam cùm virtus in medio sit posita quod inter extrema duo continetur, quorum alterum excessus est, & alterum defectus dicitur, Nonne perinde virtus læditur si cadas in excessum, ac si labereris in defectum? Sed respondetur ex Diuo Thoma Medium illud esse varium pro varierate personarum, & finium propter quos virtus exercetur. Sic enim fieri potest vt quod vni erit excessus vitiosus, non erit excessus alteri, vel erit excessus virtutis: quod non potest aptius declarari quàm in sancto Ignatio qui cùm omnem virtutem exerceret eo fine vt vocanti se Deo ad animarum salutem responderet, seque idoneum tanti operis redderet administrum; rationi consonum & Diuinæ Iustitiæ congruum iudicabat sic se omnibus cruciare modis tum vt præteritæ vitę contractas elueret maculas plenius, tum vt nouo statui se conformans, inciperet à seipso quod aggrediebatur munus conuertendi peccatores, atque in seipso id totum simul experiretur quod postea singulis accommodate per partes distribueret, fieretque illud in praxi quod iam ante audiuimus ex Apostolo, *siue excedimus, Deo: siue sobrij sumus, vobis.* Excessus nostros aiunt Sancti, non humano sed Diuino metimur Iudicio, cuius si statera ponderamus quid à nobis velit Deus & à vobis, quod vobis excessus esset vitij, nobis est excessus virtutis.

1. 2. q. 64. a. 2.

2. Cor. 5.

Quod si attente considerassent hi qui facta sancti Ignatij voluerunt in inuidiam trahere, non essent opinor ausi nomen eius violare. Quidquid enim contra effutiunt, in excessum virtutis eius totum effunditur. Nimiam eius carpunt prudentiam, nimiam fortitudinem, nimiam religionem, nimium zelum, nimiam denique virtutem omnem, quam idcirco probro vertunt quia nimia quia extrema quia excessus est: sed recogitent in quo virtutis me-

dium ſit poſitum, & intelligent ſic Ignatij virtutem in exceſſum abiiſſe, vt ſuum numquam deſeruerit medium.

At vide Lector, quonam ſit deuoluta oratio, vt iam nobis virtutum Ignatij non ſit demonſtrandus exceſſus, ſed cùm ipſis pateat aduerſariis, declaranda potius eſt ratio cur talis exceſſus fuerit; Nempe ſic exigebat ille finis quem ſibi Diuinitùs propoſitum ſentiebat de ſalute omnium procuranda, ex quo fine cum omnes eius elicerentur virtutes, tam excelſas & ſublimes illas eſſe oportebat quàm finis ille ſublimis eſt & excelſus.

Videretur quidem ex vna parte, tam ſublimem & excelſum finem obſtare poſſe, quò minus tam perfectæ virtutes poſſent exerceri, cùm in eo fine attingendo tam multa Religioſos diſtrahant vt religioſæ diſciplinæ vix ſatisfaciant. Sed cum ex alia, ſic ſibi ſuiſque ſanctus Religionis Inſtitutor ſapienter prouiderit vt ſe ab humanis in Diuina totos erigerent: quæ aliis eſſent obſtacula, ſibi media faciunt & adjumenta ſuo fini conſequendo; neque minus religioſè & ſolitariè mediis in ipſis viuunt turbis, quàm ſi deſertis in locis viuerent. *Sedebit* quippe *Solitarius & tacebit, quia leuauit* Thre. 3.
ſuper ſe. Quod Prophetæ Dictum ſi de Viro ſolitariam agenti vitam, intelligendum eſſet, videretur potius dicendum fuiſſe à Propheta, *quia ſedit ſolitarius & tacuit, leuauit ſupra ſe:* nam ſolitudo & taciturnitas ſunt cauſæ cur tale genus hominum ſe ſupra ſe leuet: ac proinde non tam de illo Scriptura loquitur quam de viro mixtam agenti vitam, in quo ſublimi vitæ genere quia leuauit ſuper ſe, idcirco ſedebit ſolitarius & tacebit; Id eſt, tametſi viuat inter homines, viuet tamen perinde ac ſi eſſet ſolitarius; & loquetur perinde ac ſi taceret, nam ſupra quàm homo ſolet viuere vel quàm ſolet loqui, viuet ille & loquetur.

Vultis tandem videre quàm perfectè Ignatius hoc excellenti modo ſederet ſolitarius & taceret? Videte poſtremum eius vitæ actum, quod eſt etiam tertium & poſtremum Caput vnde vita eius ecſtatica tota eſſe demonſtratur, nempe in egreſſu vitæ ſicut fuit in ingreſſu & progreſſu.

Non dubitarim ego quidem quin deficiente vita, duos illos priores exceſſus mentis de quibus dictum eſt, excellentius ſenſerit, cum ſibi reuelatam habuerit fœliciſſimam illam horam, qua exutus mortali corpore, frueretur Deo ſuo plenius & amantius, ſed in tertio duntaxat hæreamus mentis exceſſu qui ad

opus refertur ſupra communem operandi ſiue agendi morem. Quid magis ſolitum ac commune ſanctis Ordinum Fundatoribus quam inſtante morte ſuos omnes conuocare, amplecti, admonere, & poſtremis quæ acutius pungunt, vrgere ad virtutem Verbis? Quod ſane laudabiliter multi præſtiterunt, ſed hanc tamen laudem fugit Ignatius, nulli ſuum quem proxime ſibi norat inſtantem obitum, cuiquam prænuntiat, præterquam vni quem è tota domo elegit vt ſuo nomine ſummum adiret Pontificem, qui ſibi proximè morituro plenariam impertiri dignaretur indulgentiam. De cætero, cùm nihil etiam grauius nec ipſis medicis appareret quo inſtare illud tempus videretur: en ſe vnum cum vno Deo ſeruat: en ſolitarium & tacentem ſe ſolo ſpectante cœlo, mori prælegit: en cunctis abſentibus, & iis etiam qui ægroto ſolent adhiberi vigilibus, placidiſſimam cum Domino IESV noctem tranſigit, & poſtremum diem claudit.

Si palam ſibi moriendum eſſet, optaret ſane palam vniuerſo mundo tanquam reum pro Chriſto mori. Sed quandoquidem hoc publicum & infame moriendi genus negatum eſt, morietur quo poteſt obſcuro mortis genere, vt omnem à ſe laudis & honoris ſplendorem amoliatur, non ſe Patrem, non ſe Fundatorem, non ſe Authorem ordinis audiat à filiis vel fratribus conclamari, deplorari, & paternam rogari benedictionem. Quaſi vnus aut non quaſi vnus ex illis pro nullo habeatur, & corpus etiam exanime procul ab aliorum ſepultura in ſterquilinium projiciatur. O vere mentis exceſſum quantus haberi poteſt in ſupremo vitæ exceſſu! Quod vnum in peſtilentia timent omnes acerbius ne ſolitarij moriantur, hoc acerbum mortis genus mauult Ignatius quam illuſtre & glorioſum, ne quid vel tantillum viuens aut moriens humanæ concedat cupiditati, quam prorſus mortuam & in holocauſtum penitus Deo datam ad extremum vſque ſpiritum conſtantiſſime conſecrauit.

SED numquid verendum eſt, ne dum altius illum qui ſe ita depreſſit euehimus, hunc etiam à nobis longius diſtrahamus, nec poſſimus eum imitando ſequi, quem tamen in exemplum nobis proponimus? Non eſt, mi lector, non eſt, quod hac in parte vereamur: nam quo in eminentiori loco virtus ſancti Ignatij poſita fuerit, eo erit non modo ad venerationem illuſtrior,

ſed ad imitationem paratior: Vnde illud tandem conficietur quod propoſita Veritas continebat, vt licet vita S. Ignatij tota ſic exſtatica, tota ſit tamen exemplaris. Ratio hæc eſt ſcilicet inter alias, quod illa vita eſt magis exemplaris quæ nos ad magnam ſanctitatem facili via ducit. Duo hæc ſimul inuicem iungi debent. Nam ſi vulgaris eſt ſanctitas quantumcumque via ſit facilis, non eſt multum exemplaris vita. Sit verò magna ſanctitas, nec ſit ad illam via facilis, vix erit qui non refugiat difficultatem. Cum autem illa duo concurrunt, vt ſit exquiſita ſanctitas, & via facilis ad illam pateat, quis tùm illuſtre non videat exemplar vitæ? Hoc eſt autem quod euidenter patet in vita ſancti Ignatij, cuius ſanctitas in hoc vno præſertim elucet, in quo eſt vera & ſumma ſanctitas, nempe in fine ſpectando quo à Deo vocaretur, ſiue quod idem eſt, in vna Dei voluntate fideliter adimplenda. Modus autem quem præſertim abhibuit, hic eſt vt quæcumque media forent aptiora, conquireret, & quæcumque ſe offerrent, ac quidquid demùm ageret, eò totum purè referret, vt finem illum propoſitum attingeret, vt Diuinam illam voluntatem adimpleret. Quid præſentius? Quid facilius? Quid opportunius nobis ad imitandum? Sicut enim ſanctus Ignatius non eſt ita ſanctus quod militiam deſeruerit ſæcularem, quòd ſtudiis inferioribus ſe grandæuus addixerit, quod multa denique vel egerit vel paſsus ſit, quàm quod purè propter Deum cuncta egerit, propter eius voluntatem, propter ſalutem proximi, quæ ſignificata erat Dei voluntas: Sic plane noſtra eius Imitatio non ita verſatur in his rebus præſtandis quas præſtitit, quam in quibuſuis noſtris ordinariis & domeſticis eodem quo ille fine, digerendis. Non enim à nobis eadem Deus quæ ab Ignatio voluit fieri: ſed quæ à nobis vult fieri, vult eodem recto fine à nobis fiant quo Ille ſua præſtitit.

Quod quanti ſit apud Deum meriti, quantumue præſtet ad veræ ſanctitatis augmentum, & optatam omnibus facilitatem, ſic Societatis Hiſtoricus ſapienter obſeruauit: *Cum enim in actione honeſta, non ſpectanda ſolum materia ſit, ſed etiam modus & finis, ex quibus rei quidem per ſe bonæ honeſtas amplificatur, mediæ autem impertitur: cum hic ſanctus vir non modo res præſtantiſsimas ratione ſumma tractaret, ſed medias quoque & quotidianas vitæ neceſsitates, ad prudentiæ normam diligentiſsime exigeret, & ad finem altiſsimum erigeret;*

geret; quasi mercator, qui non pretiosarum modo mercium magna exerceret negotia; sed viam inuenisset, qua & quam minima faceret impendia, & quidquid attingeret faceret pretiosum, haud dubiè tot annorum aßidua cura, thesaurum quendam prope inæstimabilem Diuinæ gratiæ, rectéque factorum congeßit. Ex eodem metiendum est capite, quantos in perfecta virtute progressus habuerit. Cum enim ad insignem progressum quolibet in studio necessaria ea sint, primum vt finis, ac terminus prænoscatur: deinde vt recta ineatur via: ne si in incertum, vel per ambages erretur, sit labor itineris, non profectus: postremo vt aßiduitas, conatusque progrediendi apte adhibeatur: qui totum vitæ Ignatij cursum animo lustret, non obscure hæc illum singulari Dei beneficio præstantißime omnia adeptum sentiet. Non errore viæ per ambages vagatus est; non ignoratione optimi defatigatus circa media, sed ipso statim mutatæ vitæ exordio ab summo inchoans, simul vbi consideret absoluta virtus, simul rectam viam Deo monstrante didicit, simul denique eam incitatißimo capeßiuit impetu, quem quinque, & triginta annis non relaxauit vnquam, sed continenter magis, magisque contendit.

Sic itaque nostro in statu contendamus, sic finem nostrum attingemus. Quid potentius ad hanc contentionem excitandam? Nam in hoc fine attingendo & summa est nostra sanctitas, & summa sanctitatis facilitas. Summa est inquam sanctitas, quia sic Diuina voluntas efficitur quæ est nostra sanctificatio: summa est autem sanctitatis facilitas quia non aliud quam quod agimus quæritur, sed aliter tantum fiat, non humano, sed Diuino ductu ac fine. Qua de re cum sint expressæ alibi Veritates, satis hîc modo sit eas indicare.

Non aliud, sed aliter.

In 1. parte, Die 7. Ianuarij.

Non quidquid Christus egit, sed quomodo.

In 2. parte, Feria 4. Cinerum.

Quam gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia.

In 3. parte, in fine, vbi de votis.

DE EODEM SANCTO, AD HÆC VERBA ISAIAE 49.

Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea, vsque ad extremum terræ.

ALIA VERITAS PRACTICA.

Quanto salutem omnium studio procurauit sanctus Ignatius, tàm studiosi omnes Illius esse debent quibus est curæ sua salus.

RATIO EST, *Quia quanto hîc salutem omnium studio procurauit sanctus Ignatius, tam potens est in cœlo præ aliis ad eorum salutem promouendam qui fuerint ipsius studiosi, quiue ad Illum propterea studiosè recurrerint adjuuandi.*

Sed quibus est curæ sua salus, tam studiosos esse par est illius Sancti, quàm potens est in cœlo præ aliis ad eorum promouendam salutem.

Ergo quanto salutem omnium studio procurauit sanctus Ignatius, tam studiosi omnes Illius esse debent quibus est curæ sua salus.

DISCVRSVS non minus est facilis quàm vtilis. Prima propositio continet dogma commune de diuersis Sanctorum meritis quibus par in cœlo respondet gloria, beatitudo, potentia, & singularis quædam efficacitas ad certas quasdam hominibus communicandas gratias quas alij non conferrent. Sic vsitatum in Ecclesia cernimus, vt vel pro certis malis depellendis vel bonis quibusdam impetrandis, ad vnum è Sanctis potius quam ad alium recurratur, quia videlicet hæc illi singularis à Domino data est Gratia & Potentia vt sic colatur Sanctus in Deo, & Deus in Sancto glorificetur. Sic autem dicitur illa singularis Sancti potentia ipsius

meritis reſpondere, quatenus inter ſe habent quandam analogiam & ſimilitudinem, vt qui dum viueret, miſericordiæ, caſtitatis aut alterius virtutis & bonorum operum laude præcelluerit, parem in cœlo vim habeat ſimilis gratiæ conferendæ. Vide ſanctum Bernardum ſermone de ſancto Nicolao & de aliis ſanctis.

Cum itaque ſanctus Ignatius dum viueret, ſingulari ſalutem omnium ſtudio procurarit, quod facile eſt ex eius vita declarare, plane id ſequitur vt modò in cœlis, tantum præ cæteris poſſit in hoc genere beneficij conferendi, quantum in terris excelluit bene merendo de omnibus, & omni ſtudio ſalutem proximi conquirendo. *Euge ſerue bone & fidelis quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam.* *Matth. 25.* Hæc eſt videlicet remuneratio multiplicati talenti, vt in quo quis adminiſtrando fidelis fuerit, fiat potentior in eo diſpenſando. Quod & alia Parabola Dominus expreſſum nobis voluit paulo diſtinctius, *Luc. 19.* cum ſic negotiantem ſeruum inducit rationem ſuæ negotiationis reddentem: *Domine, Mna tua decem mnas acquiſiuit. Et ait illi: Euge bone ſerue, quia in modico fuiſti fidelis, eris poteſtatem habens ſuper decem ciuitates. Et alter venit dicens, Domine, mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait, Et tu eſto ſuper quinque ciuitates. ANIMAE ſignificantur*, inquit ſanctus Ambroſius, *quibus iure præponitur, Sicut enim Angeli præſunt, ita qui vitam meruerunt Angelorum.*

SECVNDA propoſitio eſt euidens ipſo naturæ lumine, confirmari vero etiam poteſt tùm ſanctorum Patrum dictis, tum piorum exemplis hominum qui ſua vota his potius deferunt, à quibus ſperant certius ſe quod orant obtenturos.

Sic apte Diuus Ambroſius ad ſanctos Petrum & Andream, qui *In 4. Luc.* primi ex omnibus ſua reliquerunt omnia, recurrendum ait pro cupiditatibus noſtris reprimendis, *Ama*, inquit, *propinquitatem Petri, affinitatem Andreæ, vt pro te rogent: & recedant cupiditates tuæ Verbo Dei pulſæ.* Quaſi diceret: Illi ſunt præcipue adeundi qui ſunt in dono quod poſtulas conferendo præcipui.

Sic itaque, ſi tibi curæ eſt tua ſalus, ſtudioſum te Illius Sancti exhibe, qui quantum in terris ſaluti omnium procurandæ ſtuduit, tantùm in cœlis modo poteſt eam procurare omnibus ſibi ſtudioſis, demerendo illis gratias efficaces, quas alioquin forte non accepiſſent & quarum defectu periiſſent.

O gratiæ nullis sat dignis quæsitæ precibus : ô gratiæ nullis sat multis obtentæ votis !

IN FESTO S. DOMINICI, ORDINIS FF. PRÆDICATORVM FVNDATORIS.

Die 4. Augusti.

Surrexit quasi ignis , & verbum ipsius quasi facula ardebat. Ecclesi. 48.

VERITAS PRACTICA.

Nec lucére tantùm , nec ardere tantùm : sed vtrumque simul.

SENSVS EST , *Quod sicut lucere tantum nisi ardeas parum est ; ita & ardere tantum nisi luceas , non est satis ; sed simul oportet lucere & ardere.*

RATIO EST , *Quia idcirco lucere tantùm , nisi ardeas parum est , quod lux sine ardore nec aliis prosit & lucenti noceat.*

Sed ardor sine luce nec prodest etiam aliis , & ardenti sæpe nocet.

Ergo nec lucere tantum nec ardere tantum. Sed vtrumque simul.

Sicut Elias de quo est Scripturæ Textus propositus : Sicut sanctus Ioannes Baptista de quo Dominus , *Erat* , inquit , *lucerna ardens & lucens* : & sicut sanctus Dominicus cuius sanctissima vita , lux ardens fuit & ardor lucens, in vniuerso terrarum orbe.

Ioan. 5.

I. PVNCTVM.

QVALES quantique futuri sint aliquando Viri quidam Illustres , nonnulla solent signa portendere. Tale illud fuit quod narratur de Matre sancti Dominici , quæ cum grauida esset , sibi visa est in quiete continere in aluo catulum ore

præferentem facem, qua editus in lucem, orbem terrarum incenderet. Cui Diuino portento ſic vniuerſalis Eccleſia ſuffragatur, vt minime dubitet dicere, *Hoc ſomnio ſignificatum, fore vt ſplendore ſanctitatis ac doctrinæ, gentes ad Chriſtianam pietatem inflammarentur*; additque Veritatem exitu comprobatam, *id enim & præſtitit per ſe & per ſui Ordinis Socios deinceps eſt conſequutus.* Quo Eccleſiæ teſtimonio quid illuſtrius & luculentius?

Hanc inſignem Vitæ commendationem ſuo etiam nomine videbatur præferre. Quod eſt enim ſignificatione Dominicus, hoc reipſa erat Vir totus Domini IESV, totus in Eius obſequium impenſus & expenſus. Quærit ſanctus Thomas, an ipſe Chriſtus vocari poſſet homo Dominicus, & negat poſſe, quia ipſe eſt Dominus; *Sed quæ ad Illum ſpectant*, inquit, *hoc efferuntur nomine, vt caro, voluntas & paſsio Dominica*; Vnde & nos Dominicum diem dicimus qui colendo præcipue Domino totus addictus eſt; & Antiqui Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, breuiori & vſitatiori nomine *Dominicum* nuncupabant. O illuſtre nomen! ô illuſtrem nomine Virum, ſed & reipſa illuſtriorem qui vita ſua refert quod nomen profert.

3. p. q. 16. a 3.

Verùm vt hæc diſtinctius illuſtrentur, reuocari hûc debent quæ iam ſuprà ex ſancto Bernardo relata ſunt, aliud eſſe lucere tantum, aliud ardere tantum, & aliud lucere ſimul & ardere. *Eſt enim*, inquit, *tantùm lucere, vanum: tantùm ardere, parùm: Lucere & ardere perfectum.* Ex quibus ſancti Patris Verbis quantæ ſanctitatis & perfectionis fuerit ſanctus Dominicus licet colligere, nam ſi lucere ſimul & ardere perfectum eſt, certe quo quis luxit ſimul & arſit vehementius, ille cenſendus eſt perfectior: Talis autem fuit ſanctus Dominicus vt & primo luxerit tanta doctrina ſcribendique peritia, cui nulla par eſſet: Deinde vero ſic ardebat dicendo, vt omnes ab impietate reuocaret ad verum Dei cultum.

Serm. de S. Ioanne.

Numerata ſunt hominum centum millia quæ in vna Galliæ Prouincia, ſuis ſacris concionibus ad meliorem conuertit frugem. Tùm ne in vno tantùm laboraret loco, vel aliquo duntaxat tempore, ſcripſit librum contra errores ſui temporis, vt vbique & ſemper prodeſſet omnibus, cùmque aduerſarij ſuos item libellos ventitarent, hanc illis optionem propoſuit ſanctus Pater, vt omnes ex vtraque parte libri compoſiti conjicerentur in ignem, & qui

liber consumptis aliis reperiretur integer, ille sanam doctrinam contineret; qua optione capta, solum Dominici librum sic flammæ sunt reueritæ vt ipsam libri doctrinam & Viri sanctitatem ad omnes consequentes annos prædicarent.

Erat videlicet Sacratior quidam Ignis in sancti Dominici Verbis ac Scriptis, cui nostras inferior tanta facilitate cederet, quanta Creatori creatura. Erat quippe Diuinus ille ignis quem Dominus venerat in terram mittere, atque vt accenderetur vel maxime desiderabat. Quamobrem quàm Christo carus esset Dominicus, vel ex hoc vno liceret cogitare quod ignem illum vbique locorum accenderet cuius accendendi desiderium erat Christi ardentius. Quid enim carius cuiquam esse potest quam vt illud obtineat quod vehementius optat & sanctius? Iam non miror si tantùm Dominico Christus deferret, vt cum paratus esset Christus vniuersum delere orbem, ob infames quæ tùm vigebant cupiditates, solo Dominici ac Francisci tum viuentis intuitu, posuerit manu tela & incendia, seruaritque mundum incolumem in hanc vsque diem.

Luc. 12.

Certe illi nostra debet Gallia quod grauius à se malum depulerit, & quod bonum optabilius impetrarit. Depulit enim hæresim tùm grassantem, quo malo nullum est perniciosius: & impetrauit Regem sanctum Ludouicum, quo bono non est aliud in regno melius. O si nobis hæc conferretur gratia, vt quod in mente pejus est deperiret: & quod melius est vel daretur vel augeretur! Exprome affectum Sancto: Atque vt ipsum quoquo modo imiteris, expende Veritatem propositam; Adjunge authoritati & Exemplo sanctorum, Rationem allatam, cur lucere vel ardere tantum non sufficiat. Nempe neutrum seorsim habitum prodest aliis, & habenti nocet.

Ac primò quidem lucere tantum quid est, nisi apparere hominibus, nisi doctum & peritum videri: nisi ex his esse quibus dicebat Dominus, *Væ vobis legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ, Ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Sic aptè sanctus Bernardus, *Væ nobis fratres, si luxerimus tantùm. Nam lucemus quidem & magnificamur ab hominibus, sed mihi pro minimo est, vt ab humano iudicer die. Qui enim iudicat me, Dominus est qui feruorem ab omnibus exigit, splendorem verò non item.* Sicut itaque lucere tantùm, idem est ac docere, & doctrinæ famam sibi potius conci-

Luc. 11.

Serm. de S. Ioan.

liare quam probitatis: sic plane qui sic dicunt & non faciunt, nihil aliis prosunt qui magis mouerentur factis & exemplis quàm dictis; quin potius & ipsis valde nocent, quod, vt ait sanctus Isidorus, *Interdum Doctoris vitio, etiam ipsa vera doctrina vilescit: quia dum non viuit, sicut docet, ipsam quam prædicat veritatem contemptibilem facit.* *l. 3. de Summo bono c. 37.* *SI non habueris opera*, inquit sanctus Chrysostomus, *non tantum loquens non profuisti; sed & potius læsisti. Melius est tacere.* *Hom. 38. ad Pop.* *Quare? Quoniam opus mihi reddis impossibile. Cogito namque quod si tu tanta differens non efficis, multò magis ego venia dignus.*

QVANTVM vero sibi ipsis noceant, sic Idem acute & grauiter: *Hom. 43. in Matth.* *Bene viuendo & benè docendo, populum instruis quomodo debeat viuere: Benè autem docendo & male viuendo, Deum instruis quomodo te debeat condemnare.* Nempe *Ille seruus qui cognouit voluntatem* *Luc. 12.* *Domini sui, & non præparauit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis.*

II. PVNCTVM.

SED *ardor sine luce nec prodest etiam aliis, & ardenti sæpe nocet.* Hoc est enim velle mouere alios antequam doceas quale sit illud ad quod impellis; Quæ mera est cæcitas & labor cassus *Matth. 15.* & damnum illud ingens quod indicabat Dominus: *Cæcus si cæco* *Marci 16.* *ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* DICEBATQVE suis: *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ,* *Euntes docete omnes gentes docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.* *Matth. 28.* Quomodo enim seruabunt tam difficilia, nisi credant? Aut quomodo credent nisi doceantur & distinctè instruantur de omnibus? Aut denique quomodo docebuntur nisi tu lucem præferas? *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non* *Is. 5.* *habuit scientiam. Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino.* Nam si dilucide scirent homines quanto in salutis versentur discrimine, cùm Euangelicis non se conformant consiliis & præceptis, forte cauerent attentius; atque idcirco Apostolus tam crebro & frequenter; *Hoc scitote*, inquit, *intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus*, & quæ prosequitur, *Ephes. 5.* quasi diceret, & sciant omnes nos docere quæ cauenda sunt, & intelligant quæ docemus vt caueant.

Quod idem vt facerent sui Timotheus, Titus & alij cùm tri- *4 Doct. Ch. 6. 16.*

bus datis ad ipsos Epistolis vehementer inculcet, idcirco ait S. Augustinus, *Tres illas Apostolicas Epistolas ante oculos habere debet cui est Doctoris persona imposita. Neque tantum vt Dicentem auditores audiant, sed vt plane intelligant quid dicat*; Sic paulò ante Idem sanctus Doctor, *Qui docere vult*, inquit, *quamdiu non intelligitur; nondum se existimet dixisse quod vult, ei, quem vult docere: quia etsi dixit quod ipse intelligit, nondum illi dixisse putandus est, à quo intellectus non est: si vero intellectus est, quocumque modo dixerit, dixit.* Quæ paucis dicta fusissime prosequitur sanctus Gregorius ad illa Verba Iob, *Quis dedit gallo intelligentiam? GALLO*, inquit, *Intelligentia desuper tribuitur quia Doctori Veritatis, virtus Discretionis, vt nouerit quibus, quid, quando, vel quomodo inferat, Diuinitus ministratur. Non enim vna eademque cunctis exhortatio conuenit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit.* Tum pergit copiosius id declarare; Ex quibus aperte patet quàm parum aut nihil aliis prosit ardor sine luce, cum nisi luceas & vnumquemque accommodate & opportune doceas, Zelum Dei forte habeas, sed non secundum scientiam: qui zelus indiscretus & inordinatus dicitur, quo quidem nihil perniciosius & ipsis Zelatoribus euenire posse affirmat sanctus Bernardus, vt supra iam dictum est: *Facillime*, inquit, *Zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Nec habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam si efficere possit vt in ea incautè, & non cum ratione ambuletur.* Et alibi, ad hæc sponsæ Verba, *Introduxit me rex in cellam vinariam: ordinauit in me Charitatem.* Omnino necessarie: *Importabilis siquidem absque scientia est Zelus. Vbi ergo est vehemens æmulatio ibi maxime discretio est necessaria quæ est ordinatio Charitatis. Semper quidem Zelus absque scientia, MINVS EFFICAX, MINVSQVE VTILIS INVENITVR; PLERVMQVE AVTEM ET PERNICIOSVS VALDE SENTITVR.*

Ib. c. 12.

Iob. 38.

30. Mor. à 4 capite ad seq.

Serm. 19 in Cant.

Serm. 49.

Quid clarius ad rem nostram? Aut si quid vltra desideres, Vide in 2. parte, Feria 2. Quinquagesimæ, vbi hæc explicatur Veritas:

Scientia sine zelo, arma siue milite: zelus sine scientia, miles sine armis.

III. PVNCTVM.

III. PVNCTVM.

NEC *igitur lucere tantùm, nec ardere tantùm : ſed vtrumque ſimul,* ad exemplum ſancti Dominici, qui ſtudebat quidem vt luceret, ſed in libro Charitatis ſtudebat, vt arderet ſimul ac luceret; ſicque mirabiles illos fructus retulit cùm ad propriam ſuam perfectionem, tum ad proximorum ſalutem, qui enarrantur fuſius in Eius vita, & quibus hi priuantur qui tantum lucent aut tantum ardent; quia tantum lucere vanum eſt, & tantum ardere, periculoſum : Non ſolæ linguæ nec ſolus ignis in Diſcipulos congregatos deſcendit, ſed linguæ igneæ vt docendo lucerent ſimul & arderent. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus*, dicebat Dominus, non vt vos tantum audiant, *ſed vt videant opera veſtra bona & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.* Quod vtrumque præclare apud Prophetam exprimitur; *Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non eſt inuenta in labiis eius : in pace & in æquitate ambulauit mecum, ET MVLTOS AVERTIT AB INIQVITATE. Labia enim ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore eius : quia Angelus Domini exercituum eſt.* *Act. 2.* *Matth. 5.* *Malach. 2.*

Vide quid horum in te deſit. Forte minus audes dicendo, & minus audes arguere delinquentes, quapropter audi rurſus ſanctum Bernardum : *Ferueat etiam in nobis zelus iſte, Cariſſimi, Ferueat amor Iuſtitiæ, odium iniquitatis. Nemo vitia palpet, peccata diſſimulet nemo, nemo dicat, Numquid cuſtos fratris mei ſum ego? Nemo quod in ſe eſt, æquanimiter ferat cum viderit ordinem deperire, minui Diſciplinam. Eſt enim conſentire, ſilere cum arguere poſſis : & ſcimus quia ſimilis pœna facientes maneat, & conſentientes.* *Serm. de S. Ioan.*

Videri etiam debent in 1. parte, quæ habentur in Communi Doctorum, Confeſſorum non Pontificum, & Fundatorum Religioſi ordinis. Et in 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. poſt Paſcha.

IN FESTO TRANSFIGVRATIONIS DOMINI.

6. Augusti.

Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: Ipsum audite. Matth. 17.

VERITAS PRACTICA.

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse filium Dei; & vix vllus est Christianus qui hoc verè credat.

RATIO quoad postremam Veritatis partem hæc est, quod qui non credit Christo in omnibus, non credit Christum esse filium Dei.

Sed vix vllus est etiam Christianus qui credat Christo in omnibus.

Ergo vix vllus est qui credat Christum esse filium Dei; Quod certe est stupendum, & non silendum.

I. PVNCTVM.

ASSVMPSIT IESVS *Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos.* Videri possunt apud Euangelistas quæ plura de hoc Mysterio referuntur. Et in 2. parte, Dominica 2. Quadragesimæ. Necnon in 4. parte, Feria 5. Hebdomadæ 15. Nunc vero, ad illam Dei Patris vocem, quæ tùm de nube audita est: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui*, Valde admiranda & fructuosa proponitur Veritas, si quod in illa est præcipuum, attentè perpendatur.

Nam quod primò dicitur: *Qui non credit vniuersim & in omnibus Christo Domino, non credit Christum esse filium Dei*, sic quidem præmitti debuit, sed nullam habet difficultatem. Licet enim aliqui possint vni resistere veritati cognitæ & non aliis simul propositis, tamen ordinatie loquendo si quis non credit Christo loquenti, vix alia potest esse causa, quàm quod non credat esse vera quæ dicit Christus: si enim vera esse crederet quæ Christus dicit, tum certe Christo crederet, cùm alicui credere nihil aliud sit quam id esse verum quod dicit credere: Vnde à contrario non alicui credere nihil aliud est, quam non credere verum esse quod dicit: *Quod scimus loquimur*, aiebat ipse Dominus, *& quod vidimus testamur: & testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis & non creditis: quomodo si dixero vobis cœlestia, credetis?* Quasi diceret, nihil vobis dico quod non sciam esse verum: vos vero si verum illud esse non credatis, neque mihi credetis. Nunc autem quod qui non credit vniuersim & in omnibus vera esse quæ Christus dixit, non credat Christum esse filium Dei, tam apertum est & manifestum quàm aperte patet filium Dei nihil nisi verum dicere, aut si quis verum non dicat non posse esse filium Dei; Nam qui loquendo verum non dicit mendax est, mendacem autem esse filium Dei, quis nisi blasphemus dicat? Quis Veritatem posse esse mendacem, nisi vesanus & omni prorsus sensu destitutus ausit cogitare? Sic itaque prorsus indubitata est hæc propositio, Quòd qui Christo loquenti non credit in omnibus, non credit Christum loquentem esse filium Dei. *Loquor vobis & non creditis! O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus!*

Ioan. 3.

Ioan. 10.
Luc. 24.

II. PVNCTVM.

SED vix vllus est Christianus qui Christo credat in omnibus.

Hæc est accuratius declaranda & attentius expendenda propositio. Cum autem multa sint in Euangelio quæ Christus dixit & quibus aperte non creditur, tùm inde Symbolum quoddam facile potest confici, quod distinctos duodecim complectatur articulos.

Primus est, *Beati pauperes. Beati qui nunc esuritis. Beati qui nunc fletis. Beati cum vos oderint homines propter filium hominis. Væ vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. Væ vobis qui saturati estis,* *Luc. 6.*

Væ vobis qui ridetis nunc. Væ cum benedixerint vobis homines. Nonne hæc & his similia quæ plura leguntur in Euangeliis, dicta sunt à Christo Domino? At quis hæc esse vera credat? Quis nollet esse pauper si crederet pauperes esse beatos, cum nullus sit qui non esse beatus velit? Quis vellet esse diues si diuites crederet miseros cum nullus esse velit miser? Et tamen vix vllus est qui non velit esse diues & qui non timeat esse pauper: nec alia certè de causa quàm quod credit beatos esse diuites & miseros esse pauperes. Nonne hoc est manifestè Christo non credere?

Matth. 6. Secundus articulus. *Nemo potest duobus Dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & Mammonæ.* Id est, diuitiis seu cupiditati habendarum diuitiarum. Hic est Dominus cui simul & Deo seruire, negat nos posse Christus. At vero Christianus vix vllus est in sæculo qui non seruiat illi cupiditati, quo etiam sensu hic intelligitur vt supra ostensum est: & tamen non propterea crederet se non posse simul seruire Deo, nam id nollet profiteri; Non credet igitur Christo.

Matth. 7. Luc. 13. Tertius articulus. *Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quàm angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam!* In quibus Christi Domini Verbis, illud maxime *quia* quod vsurpat est obseruandum: sic enim reddens rationem cur sit intrandum per angustam portam quia lata & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, manifeste docet duas tantum esse vias per quarum alterutram nos oporteat necessario incedere. Vix autem hoc creditur à sæculari Christiano; nam vix vllus est qui se in arcta putet esse via, neque tamen fatebitur se in lata esse, & se propterea periturum quod in arcta non sit via, vnde tertiam quandam viam fingat necesse est, nec proinde Christo credat duas tantum vias asserenti.

Matth. 11. Quartus articulus. *Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* At quis hoc credit? Quis nolit requiem animæ suæ? Cur non igitur Christi iugo se subdit vnde est illa quies? Videsne quam pauci sint qui reuera iugum illud ferant? Cur porro nisi quia credunt illud esse durius & difficilius? At quid est hoc credere nisi Christo non credere?

Quintus. *Omnis qui se exaltat, humiliabitur.* Nihil magis vere- Luc. 14. &
tur qui se exaltat, quàm vt humilietur; & profectò si crederet 18.
se verè humiliandum, non se exaltaret: & tamen vix est vllus Christianus in mundo qui se quantum possit non exaltet, nec vllo modo propterea timeat se humiliandum! Vndenam tanta illi præsumptio, nisi quia non credit Christo?

Sextus. *Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.* Matth. 18. Vix est vllus eorum etiam qui hæc Christi Verba sæpe audierint, qui vel intelligant vel curent intelligere; tantum abest vt conentur se his conformare. An vero propterea si non sint sicut paruuli quo sensu Christus intelligit, se credent non intraturos in regnum cœlorum? Non credent scilicet quia desperarent. Et tamen Christus dixit: Christo non credunt.

Septimus. *Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Luc. 16. Vide quid sit altum hominibus: Vide quàm illud appetat pene omnis Christianus: Vide quantis exultet gaudiis si quod appetiit, obtinet. Itane vero propterea se suumque illud gaudium credet eam esse quam Christus dicit abominationem ante Deum? Non credet. Et tamen illud est quod hominibus altum est; & quod hominibus altum est, Christus apertè dicit esse abominationem ante Deum. Sed Christo dicenti non creditur.

Octauus. *Quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium æternum.* Matth. 8. Quamcumque suauem & facilem his Christi Domini Verbis, si modo vera sit, afferas interpretationem, contrà tamen videbis vix vllum esse qui dum vni negat pauperi cui dandum esset, se Christo negare credat, aut se propterea supplicium illud æternum subiturum quod minatur Christus. At si Christo crederet, quomodo id negare auderet: aut si negare audet, quomodo dici potest Christo Domino credere?

Nonus. *Beatius est magis dare quam accipere.* Act. 20. Non leguntur quidem in Euangelio, hæc Christi Verba, sed nulli dubium esse potest, quin sint Eius Verba cùm sic Apostolus expresse dicat, *Oportet suscipere infirmos, ac meminisse Verbi Domini IESV, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare quàm accipere.* Nonne credis Apostolo? Nonne credis hoc esse Christi Verbum? Credisne vero Verbum hoc? Credisne beatius tibi esse si tua des quàm si accipias tibi data?

Itane das tam libenter ac tu accipis? Ah te miserum & infidelem qui credis Christum dixisse beatius esse magis dare quam accipere quia sic refert Apostolus; & hoc ipsum non credis esse quod Christus dixit!

Luc. 9. Decimus. *Qui me erubuerit & meos Sermones, hunc filius hominis erubescet, cùm venerit in majestate sua & Patris, & sanctorum Angelorum.* Non est tantummodo Christum erubescere, quando de fide agitur apud Infideles; sed quando etiam de cauendo peccato res est: siue omittendo siue committendo aliquid propter solos homines, ne ab eis videlicet irridearis. Quod alio loquendi modo Christus dixit *scandalizari propter Verbum*: Id est confundi, non audere id facere quod alioquin faceres nisi timeres aliquod probrum. Iam vero quàm multi sunt è Christianis qui hoc timent, qui sic scandalizantur, & qui sic erubescunt Christum? Timentne vero illi quod Christus dixit fore vt ipsos erubesceret & confunderet? Planè non timent, quia timore isto grauiori, leuiorem expellerent alium; & mallent confundi ab hominibus quàm à Christo. Quid est autem quod hanc horrendam non timeant confusionem à Christo denuntiatam, nisi quia Christo non credunt?

Math. 13.

Luc. 12. Vndecimus. *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.* Quis Christianorum sæcularium credit hunc esse stultum qui sibi sic thesaurizat? Quis potius non eum sapientem prædicet qui nulli facta injuria, thesauros opum accumulet? Quis sibi propterea credat timendum ne qua nocte non putat derepente moriatur? At nonne illud est tamen quod Christus disertis & expressis Verbis dicit? Est illud sane, sed Christi Verbis quantumcumque disertis & expressis non creditur.

Luc. 16. Duodecimus. *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ.* Constans est omnium Patrum sensus atque interpretatio, quod ex his Verbis, & ex tota quam affert Christus Parabola de Villico dissipante bona Domini sui, voluerit nobis declarare quod sumus omnes velut eius villici, qui quæcumque bona possidemus, siue quæ dicuntur fortunæ, siue quæ corporis & animi naturalia vel supernaturalia, sic à Deo cuncta recepimus, vt sit illi omnium reddenda ratio. Si quid eorum bonorum aliter aut alio fine fuerit vsurpatum, quàm ipse ordinarat, tunc dici dissipatum

bonum, & dissipatori dies dictâ, qua in iudicium aduocetur: quando vel nulla viderentur alia mala perpetrata, solumque hoc dissipatoris bonorum Domini crimen objiceretur; satis graue timendumque est crimen, inquit Dominus, vt vnusquisque merito in se reuertatur & dicat, *Quid faciam?*

Quis hoc vero Christianus tam verè dicit, quàm vere videt se pene omnia dissipasse bona Domini Dei sui? Quis propterea vel tantillum mouetur vt rebus suis prospiciat sicut iste villicus de quo laus est in Euangelio? *Filij*, scilicet, *huius sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.* Sed quare prudentiores sunt nisi quia credunt sæculo suggerenti talem prudentiam; alij vero non credunt luci & Veritati? *Hoc est Iudicium, quia lux venit in mundum,* Ioan. 3. *& dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera.*

III. PVNCTVM.

V*IX vllus est igitur Christianus qui Christum credat esse filium Dei*, Quia vix vllus est qui Christo credat in omnibus: & certum ex fide est, quod qui Christo non credit in omnibus, non credit Christum esse Dei filium, qui non aliud potest loqui quàm verum; Vnde & Ipse, vel de vno ait articulo, *Qui non credit, iam* Ioan. 3. *iudicatus est, quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei*: Quasi diceret, quantumuis alia crederet, si vel vnum quod dixit Christus non credat, non alia credit ex illa fide quam debet vnigenito Dei filio, qui mentiri non potest: nec ipsum proinde Christum esse Dei filium, talis dicendus est credere. At vero qui dici non potest credere Christum esse Dei filium, dicine poterit Christianus? Audi sanctum Cyprianum contra quasuis excusationes aut interpretationes quas possis fingere: *Vnde hæc incredula cogitatio?* Serm. de Eleemos. *Vnde impia & sacrilega ista meditatio? Quid facit in domo fidei, perfidum pectus? Quid, qui Christo omnino non credit, appellatur & dicitur Christianus? Pharizæi tibi magis congruit nomen, nam cùm Dominus in Euangelio de eleemosynis disputaret*; Et quæ fusius pergit.

QVIA verò licet etiam crederes, non sufficeret ad Christiani nomen adimplendum nisi fidem operibus comprobares: Videri propterea hic posset attentius quam longè sis ab his operibus

quæ Christus præcepit aut consuluit, & propter quæ obseruanda non minus à Patre dictum est, *Ipsum audite*, quàm vt credatur.

Sicut porrò Symbolum fidei ex numeratis articulis contextum est, ita & quidam Decalogus confici potest ex decem Christi præceptis siue consiliis quæ in primo sermone quem habuit præcipuè commendauit, & quæ ab ipsis Christianis tam parui æstimantur quàm suprà expensi articuli. Breuius tamen referetur, quia plana sunt omnia, vel facile possunt explanari.

Matth. 5. Primum contra iram, *Ego dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Esto consentiens aduersario tuo cito, dum es in via cum eo*; Vide antecedentia & consequentia: Vide & quam paucis hæc curæ sint.

Ibid. Secundum contra lasciuiam, *Ego dico vobis quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo: Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Et si dextra manus tua scandalizat te, abscide à te, & projice eam.* Additque alibi, *Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum.* De *Marci 9.* quibus suprà fusius. Sed his præceptis vel consiliis quis obedit? Quis acquiescit? Satis porrò deinceps fuerit, solum Christi præceptum producere, cùm illicò manifestè appareat quàm sint pauci vel penè nulli qui præceptum seruent.

Ibid. Tertium itaque est contra perjuria & Iuramenta: *Ego dico vobis, non iurare omnino.*

Ibid. Quartum contra vindictam, *Ego dico vobis non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicumque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. Qui petit à te, da ei: & volenti mutuari à te, ne auertas.*

Ibid. Quintum contra Inimicitias & odia: *Ego dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.*

Ibid. 6. Sextum contra vanitatem: *Attendite ne Iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in cœlis est.*

Ibid. Septimum contra Auaritiam: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo, vbi neque ærugo ne-*

I. PVNCTVM.

INTRAVIT IESVS in quoddam castellum, & mulier quædam Martha nomine, excepit Illum in domum suam, & huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium, quæ stetit, & ait: Domine, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi vt me adjuuet. Et respondens dixit illi Dominus: Martha Martha, solicita es, & turbaris erga plurima. Porrò, VNVM EST NECESSARIVM. MARIA OPTIMAM PARTEM ELEGIT QVAE NON AVFERETVR AB EA. Luc. 10.

Quàm apte quadret hoc hodiernum Euangelium Assumptæ Beatæ Virgini dicetur in declaratione Veritatis propositæ, cuius Praxis quale sit momentum & meritum sicut patet ex illa gloriosissima Virginis Matris Assumptione, sic quanta sit illius Assumptionis gloria non potest melius demonstrari quam ex ipsa Veritate proposita, seu ex Vno ipso necessario de quo Christus Dominus; Quæ & optima pars est quam elegit Maria Mater eius Sanctissima, ratione cuius hodie sublimem illam ad Gloriam euecta est cui nulla in cœlis par esse cognoscatur post Filium.

Præmittenda est itaque toti Discursui Veritas, *Quod quidquid est in Assumpta Beata Virgine gloriosius, quod sane ex multis vnum est aliquid singulare, hoc est assumptum scilicet ex Illo vno necessario de quo loquitur Christus.* Hoc est in illo fundatum. Hoc est inde depromptum, hoc est inde glorificatum.

Ratio est valde moralis, practica & peropportuna his qui suæ perfectioni vacant. Cum multa nempe considerari possint quæ ad huius triumphi magnificentiam concurrerunt, cùm repræsentari possint nouem illi Angelorum Chori qui certatim concelebrent resurgentem, ascendentem & triumphantem Virginem matrem: Cùm Ipse Christus Dominus sua præsentia triumphum cohonestare & manu ducere dignissimam Matrem suam in paratum sibi thronum, sit facile contemplari: Cùm & ipse Thronus ad similitudinem throni Salomonici describi possit, de quo dicitur, *quod non* 3. Reg. 10. *est factum tale opus in vniuersis regnis.* Ac cùm pleraque alia pro cuiusque pietatis sensu possint cogitari: Tùm verò vnum est singu-

lare & solidum, quod præ cæteris omnibus vere gloriosum, vere illustre est & vere memorandum, Singularis illa scilicet Gloria propriæ Beatitudinis seu beatificę Visionis, quam adepta est, quam consecuta est, quam possedit hodie & in æternum possessura est supra omnes Beatos alios, supra quoslibet Angelorum choros, vno Christo inferior, cæteris omnibus eminentior & excelsior, non sola solùm sede seu gradu quodam ad dignitatem externam sublimiori, sed ipsius quam vocant essentialis Beatitudinis possessione tam gloriosa, tam beatifica, tam eximia & singulari, vt Illa vna plus illius gloriæ possideat quam ceteri simul omnes Beati, vereque de se dicat: *In plenitudine Sanctorum detentio mea.* Hoc
Ecclesi. 24. est Vnum videlicet gloriosius, hoc est illustrius & ad omnem memoriam insignius.

Nam cùm vera Beatitudo veraque cœlestis Gloria non in triumphis illis consistat qui ad humanum nostrum morem componuntur, sed in ipsa sola Dei visione & amore Deifico: quid sequitur nisi hoc ipsum etiam præ cæteris vnum esse quod vere gloriosum, verè beatum, vere sit prædicandum? Atque eo magis prædicandum, eo magis gloriosum & beatum censendum, quò lumen gloriæ seu illa Dei visio & Diuinus amor magis affluent & abundabunt?

Hoc est vel maxime quod ipsi mirabantur & celebrabant Angeli; *Quæ est ista quæ progreditur quasi Aurora consurgens, pulchra vt*
Cant. 6. *luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Nempe vt *aurora consurgens*, dum viueret, progrediebatur semper in amore Diuino, & ex illis Iustis erat de quibus Sapiens: *Iustorum semita quasi*
Prou. 4. *lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectam diem. Pulchra erat vt luna*, non quæ suis decrescit spatiis, sed quæ semper plena & lucida, siue corpus siue animum Virginis spectes, nullus ibi defectus. *Electa vt sol* qui cum sit singularis in sua specie, & vnus in mundo recte repræsentat singularem illum cœlestis gloriæ statum ad quem euecta est, tanto claritatis splendore supra omnes Sanctorum cætus, quantus est solis splendor supra omnes astrorum ordines. *Nihil splendoris in aliis*, ait sanctus Hieronymus, *quod non reluceat in Maria.* Sic propterea denique *vt castrorum acies ordinata* dicitur, quod illa vna contineat vniuersam Sanctorum aciem, siue Sanctitatem consideres, siue beatitudinem, siue potentiam qua contra Dæmones, in gratiam hominum plus Vna valet apud Fi-

lium, quàm quidquid creatum est. *Vna est columba mea, perfecta mea, viderunt eam filiæ, & beatißimam prædicauerunt, & reginæ laudauerunt eam. Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Congaude illi plenius, & protestare quod si etiam majorem & beatiorem illam posses facere, faceres. Sed verè id non dices nisi saltem hodie quod possis ad eius promerendum cultum, sic facias. Cant. 6. Prou. 31.

II. PVNCTVM.

SED ex illo vno necessario de quo Christus Dominus in Euangelio, assumpta est illa cœlestis gloria & singularis beatitudo, ad quam euecta est hodie Beatißima Virgo, super omnem Creaturam.

Id est, ex continua illius Vnius necessarij Praxi promeruit vt sic glorificaretur, Inde assumptum est eius meritum vt sic assumeretur ad talem gloriam. Neque enim præcisè quod Virgo mater, vel mater Christi, vel plena gratia fuerit, ad tantam euecta est beatitudinem; sed quod simul bonis suis operibus seu præclaris virtutum & perfectæ præsertim Caritatis actibus quamdiu vixit, se dignam fecit tali fœlicitatis æternæ Gloria. Nam cum velut merces, velut brauium, & velut corona Iustitiæ detur vnicuique mortalium immortalis in cœlo Gloria, sic oportet totum antecedentis vitæ promeritum considerari, vt ex æquo respondeat illa consequens merces, & æterna compensatio, vt illud adimpleatur: *Vnusquisque mercedem propriam accipiet secundum suum laborem. Vnusquisque quod fecerit bonum, hoc recipiet à Domino.* 1. Cor. 3. Ephes. 6.

Iam vero quid est illud Vnum necessarium in Praxi? Quomodo Beata Virgo sese in illa exercuit? Et quale inde est meritum assecuta? Tria sunt nobis modo breuiter explananda. De primo cùm multa dici possint secundum literalem, allegoricum, moralem & anagogicum Scripturæ sensum, quæ patent apud Interpretes, tum eò præcipuè recidunt omnia vt dicatur esse voluntas Dei *bona, beneplacens & perfecta*, Id est, in substantia, in modo & in fine: nihil vt aliud purè spectetur quam quod velit Deus, prout velit & quia sic vult. Hoc enim vnum verè censendum est necessarium in hac vita, sine quo ad æternam perueniri non potest, licet adsint cætera omnia: & quo posito securè peruenitur, licet alia desint omnia. Quod est autem verius illud bonum sine Rom. 12.

quo perueniri non possit ad æternam vitam, & cum quo certissimè perueniatur, nisi voluntas Dei? Tolle hanc ab homine, quid proderit quidquid fecit, si non fecit quod Deus voluit? *Numquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius vt obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia quam victimæ, & auscultare magis quàm offerre adipem arietum.* Vnde expresse sanctus Thomas: *Quæcumque alia virtutem opera ex hoc meritoria sunt apud Deum, quod fiant vt obediatur Diuinæ voluntati. Nam si quis etiam martyrium sustineret, vel omnia sua pauperibus erogaret, nisi hoc ordinaret ad impletionem Diuinæ voluntatis, meritoria esse non possent, sicut nec si fierent sine Charitate.* Qui autem voluntatem Dei fecerit, quamtumcumque parua fecerit, *Ipse intrabit in regnum cælorum*, ait ipse Rex cœli & terræ.

1. Reg. 15. *22. q. 104. a. 3.* *Matth. 7.*

Hæc est optima pars quam elegerat Maria Magdalena præ sorore sua Martha. Nempe vt sedens secus pedes Domini audiret Verbum illius, audiret quid à se vellet, in hoc vno tota esset vt quid loqui vellet, audiret, & quod audiret exequeretur. Martha autem quæ satagebat circa frequens ministerium, bonam quidem partem & ipsa elegerat, sic ministrando Discipulis & ipsi Christo Domino, sed non optimam sicut Magdalena, quia non Vnum necessarium sicut Illa elegerat: non stabat in vno sicut illa, non stabat in vna Dei voluntate audienda & facienda sicut illa: Nimis erat solicita & nimis turbabatur erga plurima: volebat aliquid aliud aut alio modo & fine, quàm vellet Christus. Maria autem Magdalena nihil aliud, sed hoc vnum, atque hoc vno plane modo & fine, quo Christus vellet: sicque in Christo tota erat, tota illi adhærebat, tota illi viuebat, totalitate quadam indiuisibili & inseparabili, quæ distinguebat munus eius à Marthæ munere: quia Martha non sic indiuisa erat; Nempe quantum erat nimis solicita & turbata, tantum erat à Christo diuisa, & ab vno necessario, diuisione scilicet repugnanti perfectissimæ & vnitiuæ Charitati quæ vnum Deum pure respicit, pure amat, purè quærit in omnibus, purè inuenit, & inuento pure fruitur, quæ est pars optima quæ non aufertur à possidente quia perseuerat in cœlo ad omnem æternitatem.

Serm. 27. de Verbis Dom.

Sic sanctus Augustinus pòstquam dixit, non opus Marthæ fuisse reprehensum à Domino, sed munus distinctum: fuse ostendit in his duabus Mulieribus duas vitas esse figuratas, præsentem &

futuram, temporalem & æternam. *In Martha*, inquit, *erat imago præsentium, in Maria futurorum. Quod agebat Martha, ibi sumus: quod agebat Maria, hoc speramus. Hoc agamus bene, vt illud habeamus plene.* Quasi diceret, plenitudo & perfectio illius Vnius necessarij & optimæ partis non habetur nisi in Cœlo, vbi plene possidetur; sed interim tamen similitudo aliqua cœlestis & beatæ illius vitæ inchoatur in hac præsenti, quando scilicet ad Mariam imitatione propius accedimus quam ad Martham. Id est, quando magis sejungimur ab aliis omnibus vt vni Deo vacemus, vni obsequamur & salutem operemur. Vnde & pergens sanctus Doctor: *Nam & modo*, inquit, *inde aliquid agimus remoti à negotiis, sepositis familiaribus curis: conuenistis, statis, auditis. In quantum hoc agitis, Mariæ similes estis.*

Quod autem alij Patres & Interpretes vitam contemplatiuam & actiuam in his duabus sororibus esse expressam dicunt, & tanto contemplatiuam actiuæ anteferri, quantò Maria Marthæ, seu quantò pars optima bonæ præfertur, non aliter intelligendum est quàm vt exponit Diuus Thomas, id ita quidem verum esse de duabus illis vitis consideratis in genere suo, sed *nihilominus*, inquit, *posse tamen contingere quod aliquis in operibus vitæ actiuæ plus mereatur quàm in operibus vitæ contemplatiuæ: puta si propter abundantiam Diuini amoris, vt eius voluntas impleatur, propter ipsius Gloriam, interdum sustinet à dulcedine Diuinæ contemplationis ad tempus separari: sicut Apostolus dicebat ad Romanos nono: optarim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, quod exponens Chrysostomus in libro de Compunctione dicit, ita totam mentem eius demerserat amor Christi, vt etiam hoc quod ei præ cæteris omnibus, amabilius erat, esse cum Christo, rursus id ipsum, quia ita placeret Christo, contemneret.* 2. 2. q 182. a. 3.

Ex quibus sanctorum Patrum Verbis liquet quod sicut cæteris paribus melius est, exercitio Mariæ vacare quam Marthæ, si tamen cætera non sint paria, id est, si major sit Dei Gloria, magisque appareat eius voluntas vt quis se exerceat in actiua quam in contemplatiua vita, tunc melius illi esset exercitium Marthæ, quam Mariæ, quia nihil melius quam Diuina voluntas; quapropter si Martha debet Mariæ cedere, si actiua debet deseri propter contemplatiuam, non alio potiori iure hoc fit, quam quia sic melius agnoscitur Dei voluntas & impletur: Vnde si vt dictum est agnosceretur Deum aliter velle de aliquo, tunc propter eandem ratio-

nem, Contemplatiua deberet deseri, & Marthæ deberet Maria cedere.

Quod si ex Diuina voluntate & ordinatione, sic simul miscerentur & vnirentur illæ duæ Vitæ vt neutra præjudicaret alteri, sed potius sese mutuo adjuuarent, tunc Mixta illa Vita perfectior & excellentior esset quàm sola contemplatiua vel actiua sola. Sic expresse sanctus Thomas, ex quo concluditur tanto perfectius Illud vnum attingi necessarium, & optimam possideri partem, quanto excellentius mixta illa vita tenebitur, quantóque fidelius ambæ sorores Martha & Maria simul conuenient, sicut videre est in Beatissima Virgine.

2. 2. q. 188. a. 6.

Hoc est secundum Caput nunc ita explanandum vt pateat quomodo sanctissima Virgo Deipara duas duarum sororum vitas simul conjunxerit, ac perfectius etiam quam ipsa Magdalena in Praxi Vnum illud necessarium exercuerit. Quod quidem explicari posset duobus modis, primo vt intelligatur sic aliquando vacasse Diuinis & internis rebus, vt tùm velut Magdalena solis illis vacaret, nec quid vllo modo de terrenis & externis cogitaret. Interdum vero etiam sic actiuam, velut Martha, exercebat vitam, vt tota esset in illo exercitio; sicque vtramque diuerso vitam tempore coleret, semper quidem perfecte in suo genere, sed non semper in eodem vitæ genere, sicut sanctus Gregorius Nazianzenus refert de sua Matre Nonna, *Rem*, inquit, *suam domesticam industria sua ita auxit quasi pietatem colere nesciret, Deo autem ac Diuinis rebus ita se addixit, tamquam à rerum domesticarum procuratione plurimum abesset, nec ab alterutro horum impedita est, quo minus alterum impleret; tota in domesticis, & tota in Diuinis*. Quod certe non est parùm laudandum in fœmina.

Sed alter est agendi modus qui longe videtur nobilior & perfectior: vt scilicet simul agas contemplando, & agendo contempleris. Potest quidem deseri actio si non sit necessaria, sed numquam deseritur Contemplatio nec cum ipsa etiam cessat actione; sicut Beati numquam deserũt Beatitudinem & contemplationem Dei, licet circa nos operentur. Sic B. Virgo sic indefesse Diuinis & humanis intendebat, vt si quid esset exterius operandum numquam omitteret, sic etiam verò Illa opus suum externum operabatur vt de Diuinis contemplandis numquam remitteret. Vacabat internis & Diuinis vt Magdalena, sed non sicut Magdalena;

quia simul vacabat externis si esset opus: vacabat vero externis vt Martha, sed non sicut Martha, quia simul internis & Diuinis intendebat. Nullum est externi genus officij à Martha Christo præstitum, nec vllum internæ pietatis officium ipsi à Magdalena redditum, quod non simul ex æquo Maria Virgo reddiderit. Quasi vna illa simul eodem tempore, atque eodem obsequij actu, Magdalena esset & Martha. *In hac vna & summa Maria,* inquit sanctus Bernardus, *& Marthæ negotium, & Mariæ non otiosum otium inuenitur.* Petrus vero Damiani paulo fusius, alludens ad duas manus quæ in throno Salomonis visebantur: *Duæ,* ait, *manus, actiuam & contemplatiuam vitam significant, quæ Virginem propensiori diligentia ambierunt. Adeout nec actio contemplationem minueret, & Contemplatio non desereret actionem. Recordare quia non erat ei locus in diuersorio, quomodo Filium suum propriis lactauerit vberibus, & omnes vagientis paruuli sustinuerit actiones, & tunc intelliges quia plurimùm ministrauit.* Tùm vero de contemplatione: *Considera quia ipsa est quæ in contemplatiuæ dignitatis superuecta dulcedinem, in ipsius Dei substantiam lucidiores infixit obtutus. Læua eius,* inquit Canticorum secundo, *sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me.*

Serm. 2 de Assumpt.

Serm. de Natiuit. Virg.

Fusissime autem sanctus Anselmus: *Sicut Mater est singularis,* inquit, *ita & istarum vitarum effectus, quarum istæ sorores typum tenent, in ea extitit singularis. Numquam in aliqua persona, immo in omnibus sic Martha operata est: Numquam alias sic Maria contemplata est, numquam illa vel hæc alias quod suum est, sic exhibuit.* Et post descriptam Marthæ actionem, per vsitata misericordiæ corporalis opera, sic ad beatam Virginem cuncta illa refert: *Ita non quemlibet ex minimis sed summum Dei Filium hospitem suscepit: nudum carne, vel etiam pannis operuit: esurientem pauit: sitientem lacte potauit: infirmum per infantiam & iacentem non solum visitauit, sed etiam balneando, fouendo, leniendo, gestando frequentauit, vt merito de ea dicatur, Martha satagebat circa frequens ministerium: Comprehenso & crucifixo quasi in carcere posito affuit.* Et post multa de hoc actiuæ genere, sic pergit in eius explicanda contemplatiua: *Quid de Deo non sapiebat in qua, Sapientia Dei latebat, & in cuius vtero corpus sibi aptabat? Christus est, vt ait Apostolus, Dei virtus, & Dei Sapientia, & in eo sunt omnes thesauri Sapientiæ & Scientiæ absconditi. Christus autem in Maria. Ergo Dei virtus & Dei Sapientia, & omnes thesauri*

Homilia in Euangeliũ hodiernum.

Sapientiæ & Scientiæ in Maria. Hæc non tantum ad pedes, sed etiam ad caput Domini sedens audiebat Verbum ex ore eius. Hæc conseruabat omnia verba Angelorum, Pastorum, Magorum, nec non ipsius Filij sui, conferens in corde suo. Nemo vmquam sicut Ista gustauit quàm suauis est Dominus. Inebriabatur ab vbertate domus Dei & torrente voluptatis suæ potabatur. Nec mirum, quoniam apud eam, imo intra eam erat fons vitæ de quo manabat tanta perfectio vtriusque vitæ. Circa plurima vt Martha occupabatur: circa vnum vt Maria delectabatur, quia vnum est necessarium; plurima auferuntur, vnum manet. Singulariter igitur partem Marthæ peregit, singulariter optimam partem Mariæ elegit.

Quibus sancti Patris Verbis nil superest adjungendum, nisi quod tertio loco propositum fuit, quale inde meritum Beatissima Virgo Deipara sit consecuta, vt inde cœlestis illa gloria & singularis Beatitudo ad quam hodie fuit euecta, desumpta fuerit. Sic autem facile demonstratur: Nam cum omne meritum nostrum cui Beatitudo proportionata respondet in cœlis, situm sit in quantitate & qualitate bonorum operum; profecto quanta extiterint numero, & qualia perfectione opera, tanta futura sit beatitudo necesse est: Et cum sint nonnulla principia ex parte Dei, & ex parte nostra vnde illa quantitas & qualitas operum peti soleat, hinc manifestè sequitur vt quod erit principium huiusmodi quantitatis & qualitatis operũ, illud ipsum erit singularis huius gloriæ quam possidet, fundamentũ. Quodnã est autem illud principiũ ex parte B. Virginis, nisi Vnum illud necessarium, cui sic affixa erat vt quod spectat ad quantitatem bonorum operum, tanta numerari possint quanta possunt recenseri momenta, quibus à primo suæ Conceptionis exordio, ad supremum vsque spiritum mereri potuit. Sicut enim nunquam destitit actu & reipsa inhærere summo illi Bono in quo est positum illud Vnum necessarium; ita plane non cessauit à merito; quin potius cùm secundum totam gratiæ latitudinem semper operaretur, sic in singula meritis procedebat momenta, vt vnoquoque actu, vnoquoque suspirio, suum duplo meritum adaugeret. O quis numeret quò tandem vsque peruenerit?

Atque ita ratiocinandum est de qualitate tantorum eius operum. Nihil excellentius, nihil sublimius. Quid enim excellentius pura & perfecta Charitate? Quænam vero purior & perfectior

Caritas

Charitas quàm quæ ex puriori corde procedit? Quodnam denique purius esse Cor potest intelligi, quàm quod vni Deo sic adhæret vt nulla prorsus humana re vel ad momentum inde diuellatur? *Dilectus meus mihi & ego illi. Tenui eum, nec dimittam donec introducam illum in domum matris meæ.* Id est, in cœlestem ipsam beatitudinem, vbi numquam excidit nec decrescit. Cant. 2. 3.

O quàm vere sanctus ille Doctor qui asserit, *amorem Diuinum ecstasim facere, siue amantes ita in Deum rapere vt viuant in Deo potius quam in seipsis, veréque dicant, viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus*; Quasi dicerent, quotquot sunt actus vitæ, tam sunt excellentes & perfecti quàm ipse Christus excellenter & perfecte viuit, qui sic in ipsis viuit sicut & ipsi viuunt in Eo. O vere pars animæ optima quam Maria elegit, cum illud vnum elegit necessarium cui toto quo vixit tempore, non adhæsit modo sed inhæsit in ipsum transformata *Vnum. Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius.* S. Dionys. l. de Diu. Nom. c. 4. Cant. 7.

III. PVNCTVM.

QVOD *vnum est igitur in Assumpta Virgine gloriosius, hoc est Assumptum ex illo Vno necessario de quo Christus ad duas illas egit sorores, quæ Virginem Matrem sic expresserunt, vt Illa Vna simul fuerit & fecerit quod illæ ambæ circa Dominum IESVM*; Atque ex illa Praxi Virgo sanctissima tantum est assecuta perfectionis & meriti vt quidquid in cœlis possidet, inde possideat: & quidquid in cœlis est post Christum gloriosius, propterea possideat quia sic vno illo necessario in Praxim exercito sibi illud promeruit. Hinc rursum sacri Comites eius triumphi: *Quæ est ista, inquiunt, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum?* Totus illi videlicet mundus erat velut desertum, quia nihil in mundo præter vnum Deum spectabat. Inde verè deliciis affluebat quia inde summam illam qua fruebatur beatitudinem prorsus hauserat. Innixa denique est super dilectum suum, quia totum id agnoscit prouenire ex Illo qui humilitatem respexit ancillæ suæ, vnde illam beatam dicunt omnes generationes; & quia fecit illi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Cant. 8.

O quantùm Illa iam magnificat Dominum suum! ô quantum à Domino etiam & magnificatur, & magnificanda proponitur! Quid hodie conferes ad eius magnificentiam? Cogita quidquid

voles, nihil illi gratius, aut gloriosius, nec tibi quidquam vtilius aut facilius inuenies quàm si Eam velis imitari, secundum datam tibi gratiam, in illo vno necessario ad Praxim quotidianam reuocando.

Nihil illi gratius, primò quidem quia nihil Christo Filio & Domino suo gloriosius, cum id vnum præcipue commendauerit, id vnum in vita egerit, id vnum vt agamus ad suam gloriam nostramque spiritalem vtilitatem vehementius desideret. Deinde quod Ipsa sciat ex rei Veritate, & ex propria cognorit experientia, nihil esse opportunius ad ingentem meritorum cumulum promerendum, quam si huic vni negotio inuigilemus, insistamus, induremur & immoriamur. Hoc est quò nos inuitat cùm his Sapientiæ verbis nos allicit ad consectandas vias suas: *Nunc ergo filij, audite me, Beati qui custodiunt vias meas. Audite Disciplinam, & estote sapientes, & nolite abjicere eam.* Quid ab illa petis aliud, cùm potius id tibi sit attendendum quod Illa petit à te? Si quam etiam, eius fauore, gratiam postules, nonne illam facilius largietur ad id efficiendum quod ipsa ex te desiderat, quam si quid aliud quantumuis pium & salubre cupias? Nec illud frustra est additum, *Estote Sapientes*, quasi diceret, in hoc ostendetis an sitis sapientes, necne; si quod est tam facile simul ac vtile, vobis cordi & curæ sit, cùm in re tanti momenti quale est salutis negotium, nemo id Sapiens recuset quod est iudicatum à Christo, & ab eius Matre, opportunius ad salutem.

Prou. 8.

Rectene illi iudicant & nobis consulunt? Cur non ergo assentiris? Quid magis humano conforme Iudicio quàm Veritas? Et hæc est Veritas Euangelica præcipuè commendata? Quid magis appetit humana voluntas quam Bonum? At quale bonum aptius quam quod Veritas ait vnum hoc esse necessarium? Quid denique Memoriam magis iuuat quam rerum addiscendarum necessitas & breuitas? Quid porro breuius & magis necessarium, cum sit vnum & vnum duntaxat necessarium?

Nonne tam sæpe audiuisti cauendum esse ab homine vnius negotij, quia scilicet cum illud vnum habeat, totus in eo curando est: & hunc hominem qui sit vnius huius negotij maxime cauet Dæmon qui contra nos est vigilantior quam nobis ipsi simus, ideoque omni modo conatur inde nos auocare, & multa interponere quæ nos auertant. Itane plus apud te valebit, quam Beatissimæ,

Virginis consilium & oblata Gratia? Dic Virgini, dic illi quidem vehementer, *ne id patiatur*; sed audi etiam tibi dicentem, *Ne mihi aduerseris dum tibi præsto sum.* Vide in 4. parte, Feria 2. Hebdom. 23. Vbi opportunè ad seriem Euangelicam de hoc vno necessario.

IN EODEM FESTO. AD HÆC APOCALYPSIS VERBA.

Et signum magnum apparuit in cœlo. Mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Apoc. 12.

VERITAS PRACTICA.

Stellam è corona Virginis extrahit, qui humilitati suæ partem aliquam detrahit.

SENSVS ET RATIO EST, Quod stellam è corona Virginis extrahit qui non ex æquo æstimat omnes humilitatis partes & gradus ex quibus velut stellis Corona eius texta est.

Sed qui humilitati suæ partem aliquam detrahit, non ex æquò æstimat omnes humilitatis partes & gradus.

Ergo & Is stellam è corona Virginis extrahit. Quod cùm sit valde impium, amanda est humilitas omni ex parte, nec quicquam hic in terris refugiendum, quantumcumque nos humiliet & graue videatur, quod in cœlis magnam habet repositam gloriam.

I. PVNCTVM.

M*VLIEREM illam quæ à sancto Ioanne describitur, Virginem Mariam significasse, quæ Caput nostrum integra integrum peperit, nullus vestrum ignorat,* inquit sanctus Augustinus. De Symbolo ad Catechum. *Signum magnum in cœlo est,* Quia præ cæteris beatis omnibus emi-

net, ac spectabilis, speciosa, gloriosa & Illustris apparet. *Amicta est sole,* quia quidquid creatæ lucis & gloriæ communicatur per partes aliis, totum in eam affluit & circumlucet. *Luna sub pedibus eius est* quia toti præcipue sic dominatur orbi terrarum, vt *nihil nos habere voluerit Deus nisi per Mariam.* Denique *in capite eius corona est stellarum duodecim,* Id est, tot varij cœlestis gloriæ gradus quot Virgo dum viueret diuersos humilitatis actus exercuit, & gradus sibi comparauit, quibus ex æquo in cœlis, respondent diuersimodè, fulgentes gloriæ radij, qui caput eius velut corona stellata cingunt & ornant.

S. Bern.

Stella enim est Symbolum humilitatis, quæ cum parua nobis appareat, magna tamen in se est, & magnos habet effectus; Sic perfecta Humilitas quàm parua est in terris, tam magna in cœlo est. Hæc est virtus quæ perseuerans vsque ad mortem coronatur in cœlis, exaltatur, sublimatur, & tanto altius euehitur, quanto hic depressa fuit. Rata est sententia Domini, *Qui se humiliauerit exaltabitur, & quantùm quis se humiliauerit, tantum is exaltabitur.* Sic de ipso primùm Christo decretum est: *Qui humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod,* inquit Apostolus, *& Deus exaltauit illum.* Et rursum: *Qui autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ; Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cœlos, vt impleret omnia.*

Matth. 23.

Phil. 2.

Ephes. 4.

Sic & consequenter Beata Virgo, quæ ascendit super omnes Creaturas, ipsa est quæ descendit infra omnes. O quanta fuit descendentis humilitas! ô quanta resurgentis è tumulo, & ascendentis in cœlum, & in Reginam hominum atque Angelorum coronatæ gloria! Quanto splendore cœlum ornat Caput illud coronatum! Quam iucundè lucet beatis omnibus corona illa stellarum duodecim! Sed væ tibi quisquis es qui ad eius exemplum perfecte & integrè non vis humiliari! Audi quid pecces, audi quid audeas: *Stellam è corona Virginis extrahis: qui humilitati tuæ partem aliquam detrahis.*

Quæ proposita Veritas vt manifestior fiat, ac simul magis appareat humilitas in Virgine exaltata, & Virgo in humilitate coronata, declarandæ sunt illæ Virtutis partes siue gradus qui stellis duodecim designantur.

PRIMVS est, *Cognitio sui,* Qua vnusquisque à se nihil ha-

bere cognouit sed à Deo, cui refert totum acceptum. *Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est.* Hanc sui perfectissimam cognitionem haud dubie Beata Virgo habuit, satisque declarauit suo illo magnifico Cantico, quo præter vilitatem suam quam respexit Deus, cætera omnia quæ ab Elizabetha prædicabantur Deo retribuit. *Magnificat anima mea Dominum.* *Iac. 1.*

Iam vero huic gradui respondet ea gloria qua vbique sic honoratur, & colitur, vt quæ sunt propria Christo Domino, de illa per communicationem eiusdem gratiæ censeantur & dicantur; vt quod sit Ianua cœli, mediatrix, vita, spes nostra, & similia. *Tu es spes vnica peccatorum, per te speramus veniam delictorum, & in Te Beatissima, nostrorum est expectatio præmiorum.* Sic sanctus Augustinus. *Serm 18. de Sanctis.*

SECVNDVS gradus, *Se infra omnes ducere & reputare.* Sic illa se ancillam & vltimam omnium non verbo tenus, sed corde & reipsa sentiebat. At modo prima & super omnes exaltata cognoscitur. Nempe illa quæ dicebat, *Nardus mea dedit odorem suum*, Iam ipsa dicit: *quasi Cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion:* quæ sunt arbores eminentissimæ, sicut nardus, humillima. *Cant. 1.* *Eccles. 24.*

TERTIVS gradus, *Non se tantummodo reputare vltimum, sed & reputari velle & talem libenter æstimari*, postremum semper quærendo locum. Sic illa libentissimè: Sic illa quasi vna è plebe infra omnes audiebat loquentem filium; sic illa non modo post Apostolos, sed post ipsas etiam mulieres quæ nominantur adesse in cænaculo postrema recensetur. Nunc vero nullus est hominum & Angelorum cui non præsit & non præemineat, vno Deo inferior. Regina est Esther cui duæ seruiunt famulæ, natura scilicet angelica & humana. *Matth. 12.* *Act. 1.* *Esther 15.*

QVARTVS, *Silere & celare dona diuinitus sibi data, nisi purè ad gloriam Dei sint reuelanda.* Sic illa prorsus reticebat, nec quidem dilecto sponso Iosepho mysterium Incarnationis Dominicæ communicauit, licet illum de se grauida non parùm anxium & solicitum sciret. Iam vero manifestata est omnibus eius gloria, nil Mariæ nomine clarius, nihil eius dignitate & merito notius: *Beatam me dicent omnes generationes.*

QVINTVS, *Singularitatem euitare, & popularis occasiones auræ fugere.* Sic illa in purificatione & sæpe alias cùm se posset pro-

bare Virginem & Matrem Dei, tamen abstinuit: nec patrasse miraculum, nec docuisse mysterium, aut vix à quoquam nominata dum viueret, reperitur. At modò, quot Sanctorum præconiis, quot Patrum Scriptis, quot Christianorum omnium votis & vocibus celebratur? *Tu gloria Ierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri.* Iudith 15.

SEXTVS. Si laudes euitari non possint, *sic eas audire quasi non audias*, quasi tuæ non sint, sed ipsius Dei, nec his aliter delecteris quam in Deo. Sic illa dum laudatur; *Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.* Nunc verò videns id Deum velle, suas ipsa laudes suis inspirat, quænam sint sibi iucundiores, indicat, quæ sint gratiora obsequia: quæ munera ditiora. *Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris & agnitionis, & sanctæ spei. In me gratia omnis viæ & veritatis. In me omnis spes vitæ & virtutis.* Eccl. si. 24.

SEPTIMVS, *Contemptum libenter pati quando sic Deo placet.* Sic illa cum Filius in Cruce contemneretur, *stabat iuxta crucem*, & quantum Matri accedit de filij gloria vel ignominia, tantum illa de illatis filio probris & contumeliis, suam hauriebat partem. Nunc autem à filij gloria, gloria Mariæ Matris sic est indiuisa vt vix sit dies Christo sacer, vix vllæ ad Christum preces deferantur, vix vlla Saluatori reddantur vota, quin simul Beata parens inuocetur, & colatur: nihilque demum tutius Christo possit offerri, quam per manus Mariæ matris. *Beatus homo qui obseruat ad postes ostij mei.* Prou. 8.

OCTAVVS, *Paupertatem profiteri*, carere necessariis, egentem vitam agere, & non nisi mendicato victitare. Sic illa frequentius, non modo cum in Bethleemitica specu, & in Ægypto demorandum fuit: sed cum Filius ageret inter homines, atque ita pauper esset vt non haberet vbi Caput reclinaret, ministrarentque illi piæ nonnullæ mulieres, credine tùm potest Matrem aliquid possedisse? Nonne de suis filio communicasset? Aut si filio magis placebat pauperem vltro vitam agere, numquid & idem matri placuit? Quid quod ab ipsis egenis, preces efflagitabat & subsidium, vt refert sanctus Ambrosius, *In prece*, inquit, *pauperis spem reponens.* At modò Illa est gratiarum omnium Dispensatrix, & Cœli Thesauraria, quæ de seipsa dicit: *Mecum sunt diuitiæ & gloria, vt ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam.* Luc. 8. l. 2. de Virginib. Prou. 8.

NONVS: *Subjici & obedire aliis, ex affectu humilitatis.* Sic illa non tantùm sponso, in omnibus, sed cuiuis hominum, si cuiquam

cedendum & parendum fuiſſet, vt ſæpe contingit pauperibus qui paſſim repudiantur. Nunc vero huic obediunt & Angeli & Dæmones, nullaque eſt Creatura cui non dominetur. *Omnium, inquit, excellentium & humilium corda, virtute calcaui.* *Eccleſi. 24.*

DECIMVS, *Argui quaſi errraueris, cùm ſis tamen innocens. QVID eſt quod me quærebatis? Neſciebatis quia in his quæ patris ſunt, oportet me eſſe. QVID mihi & tibi eſt mulier? Nondum venit hora mea.* Quibus filij verbis videbatur Virgo mater argui & errare, cum nihil tamen peccaret. At modo, inquit Petrus Damiani, *accedit ad aureum illud Diuinæ ſeueritatis tribunal, non rogans, ſed imperans, Domina non ancilla. Quomodo enim poteſtati tuæ obuiare poterit poteſtas illa quæ de tuis viſceribus traxit originem?* *Luc. 2.* *Ioan. 2.* *Serm. de B. Virg.*

VNDECIMVS. *Recuſari, aut rarò accipere quod iuſte & rationabiliter videretur dandum, neque vllo modo negandum.* Sic illa ſi deſiderio ſolum ſuo ſatisfactum voluiſſet, numquam à Chriſti oculis & præſentia ſe ſeparatam voluiſſet. Et tamen tamdiu ſe ſeparatam vidit & ſuſtinuit, vt vix ab eius Reſurrectione ad ſequentes vitæ annos cum illo egerit. Nunc vero nihil plane illi recuſatur; *Pete mater, neque enim fas eſt vt auertam faciem tuam. QVID vis Eſther regina? Quæ eſt petitio tua?* *3. Reg. 2.* *Eſther 5.*

DVODECIMVS, *Ejici patria, exulare, interdici ſuis bonis, & exponi omnibus miſeriarum modis.* Sic illa non modo fugiens in Ægyptum cum filio, ſed poſt eius Aſcenſionem in cœlum, cùm tantæ perſecutiones mouerentur in Iudęa, & vbique contra Chriſtianos, vt omnibus vel moriendum vel ſecedendum eſſet: nonne illa tùm ejecta eſt & in inſulam Pathmos cum Ioanne, cui à filio data erat in matrem venit exul, & multos ibi annos extorris & particeps vniuerſæ tribulationis quam ſubirent alij, demorata? Nunc autem ad eam gemunt & ſuſpirant omnes exules filij Euæ, cuius patrocinio liberentur & æterna tandem quiete potiantur. Sic ſanctus Thomas: *Sicut nauigantes, inquit, per ſtellam diriguntur ad portum: Ita Chriſtiani per Mariam ad ſalutis gloriam.* *Apoc. 1.* *Opuſc. de Salut. Angel.*

Quibus ita declaratis, & non minus affectu quam intellectu decurſis, Ratio Veritatis propoſitæ ſic procedit, quod ſtellam è corona Virginis extrahis ſi non ex æquo æſtimas omnes illos humilitatis gradus, ex quibus velut ſtellis corona eius texta eſt, prout ſupra deſcripti ſunt. Nam extrahere ſtellam ex illa corona, nihil aliud eſt quam in mente tua non putare vnum ex illis gradibus

tanta dignum gloria quanta hîc prædicatur. Si autem ex æquo non omnes æstimas, perinde est ac si non putares aliquos aut ex illis vnum non ea dignum gloria quæ declarata est. Licet enim gradus possint esse inæquales meritis, dicuntur tamen ex æquo, id est, similiter omnes illam mereri gloriam, quæ relucet & quæ celebratur in memorata corona: ac proinde similiter merentur vt ita de his iudices & sentias; aut certe si non ita sentis & iudicas, tu inde tantum apud te subtrahis gloriæ & splendoris, quantum de æstimatione diminuis, cùm in illa tua æstimatione & iudicio consistat tota gloria, qua dignum putas quemlibet humilitatis gradum. Sicut si quem diceres gloriosum & multum celebrares à diuitiis & deliciis quibus in vita potitus est, ego non eum propterea crederem ita gloriosum aut celebrandum, quia non multum æstimo diuitias neque delicias, & quam modica est apud me diuitiarum ac deliciarum æstimatio, tam parua & nulla est illorum gloria qui abundant diuitiis. Sic prorsus ratiocinari debes de illis duodecim gradibus seu stellis Coronæ Virginalis, si quem ex illis apud te minus æstimas: minus etiam facis gloriam inde redundantem in Caput Beatæ Virginis, atque ita extrahis aut quantum in te est obscuras illum splendorem, qui ex tali stella seu ex parte talis gradus in beatifica relucebat corona. Vellesne
Ecclesi. 24. ita eius obscurare gloriam? *Qui elucidant me*, inquit, *vitam æternam habebunt.* At vero, qui obscurant illam, quid putas habituros?

II. PVNCTVM.

SED *si humilitati tuæ partem aliquam detrahis, non ex æquo æstimas omnes humilitatis partes & gradus.*

Nempe illam partem quam detrahis, hoc ipso satis indicas te non similiter æstimare sicut alias humilitatis partes, in quibus te exerces, aut quas non à te repellis sicut istam, quæ idcirco dicitur detrahi quod illam in Praxi repudies.

Recenseatur ille humilitatis gradus, aduocetur in mentem & discursum pars illa quam auersaris: sit ea scilicet quæ septimo & quæ octauo ponitur loco de contemptu tui & paupertate vitæ. Fatearis te in his humilitatis partibus deficere, nec te posse persuaderi ad illas amplexandas. Nonne hoc idem est ac non illas

æstimare in Praxi sicut alias de quibus es persuasus? Quid est enim persuasum esse de re quapiam facienda, nisi rem illam ita æstimare factu vtilem aut necessarium, vt in effectum efficacem veniatur? Nonne qui persuadere vellet tales humilitatis gradus, rationem persuadendi depromeret ab vtilitate vel excellentia vel necessitate, vel aliqua demum alia Bonitatis & Commendationis parte qua solet animus persuaderi? Vnde si tu nondum persuasus es ad Praxim illarum humilitatis partium, nonne hoc idem est ac profiteri te nondum videre illas esse vtiles aut necessarias aut aliqua ratione bonas & amplexandas? Nonne hoc denique est non illas æstimare? Quid est enim æstimare in Praxi virtutem aut aliquam virtutis partem? Quid est quod tu ipse humilitatem æstimes ex aliqua sui parte, nisi quod iudices illam partem vel excellentem vel vtilem aut necessariam? Vnde à contrario quid sequitur de aliis partibus à quarum Praxi abhorres, nisi quod aliud de illis iudices? Quid sequitur nisi quod iudices illas non esse ita vtiles ac necessarias, & vno verbo nisi quod illas non ita æstimes? *Non est nobis pars in Dauid,* Dicunt quidam rebelles: Id est, partem illam deserimus, condemnamus, impugnamus. 2. Reg. 20.

Sitne verum aut falsum tuum iudicium, nihil hîc attinet dicere, cùm sit satis ad exponendam propositionem id demonstrari, quod ex humilitatis gradibus seu partibus si quid detrahis, si quid detrectas facere, si quid repudias, non illud ex æquo æstimas sicut alia quæ non ita refugis & auersaris. O homo, quis te constituit iudicem & arbitrum in Diuinis illis decernendis?

III. PVNCTVM.

S*TELLAM ergo è Corona Virginis extrahis, qui humilitati tuæ partem detrahis.* Quam enim partem detrahis, non illam in Praxi æstimas sicut alias: quam autem humilitatis partem non æstimas, non illam ducis ea dignam gloria quæ celebratur in corona Beatissimæ Virginis, nam illa gloria est æqualis & vniformis, est vna eademque omnium stellarum illustratio; Tu vero qui aliter sentis & iudicas de illis gradibus humilitatis, aliter etiam sentias necesse est de illis stellis seu de illarum gloria: & prout erit modica quorundam graduum æstimatio, tam parua & obscura erit stella seu gloria quæ illi respondet gradui, sicque

in tua mente, in æstimatione, & in illa parte appretiatiua quæ est pars animi tui nobilior, tam parui facis gloriam quæ Virgini ex contemptu proprio, & paupertate vitæ accessit, quam tu parui facis talem contemptum, talemque paupertatem. O te peruersum qui sic peruertis cœlestia! *O te inimicum omnis iustitiæ qui non desinis subuertere vias Domini rectas!* Act. 13.

Nec dicas te probare & æstimare in Virgine quod in te non probas nec æstimas. Si enim illud æstimares in Virgine, in te etiam æstimares, aut teipsum condemnares. Nam si id probas in Virgine, non aliter probas quam quod Illa rectè iudicauit & æstimauit. Si autem Illa recte iudicauit, tu qui oppositum de re eadem sentis, nonne teipsum falsi condemnas iudicij? Aut Illa errauit aut falleris: Quia non potest esse tam diuersum de re vna duorum iudicium quin alterutrum erret & fallatur. Nam quod est valde notandum, non modo Illa iudicauit talem sibi gradum humilitatis esse necessarium, sed & tibi etiam quando sic vellet Deus vt contemneteris sicut illa contempta est, atque idcirco etiam libenter tulit illum sui contemptum vt sic facilius persuaderes eius exemplo tibi similem esse ferendum; Vnde si fateris illam rectè sensisse, fatendum tibi est te errare in diuerso de te iudicio; aut si te non putas errare, Illa decepta est cum iudicauit exemplum suum tale esse vt capax foret tibi persuadendi bonum esse contemni & humiliari, quando sic vellet Deus. Tunc enim tibi est æque necessarium atque illi fuit: Cur enim illi, nisi quia Deus sic voluit? Et cur non tibi, si Deus æque vult? *Quid adhuc quæritur? Voluntati enim eius quis resistit?* Quis nisi erret? Rom. 9.

Putasne tibi vel vllas huius virtutis partes aliquando necessarias? Omnino putas, quia de quibusdam tantum nobis est contentio? Sed cur illas dicis esse necessarias nisi quia Deus ita constituit & ordinauit? At quando ita permittit vt aut contemptum patienter feras, aut pecces non ferendo injuriam: Nonne ita tibi contemptum illum ordinat & constituit, quantum scis esse ordinatum & constitutum ne vmquam peccato consentias?

Caue ne peccatum peccato adjicias, ne in Christum ac Virginem simul pecces. Vterque enim te præmonet Verbis Sapientiæ, *Qui in me peccauerit, lædet animam suam.* Prou. 8.

EODEM DIE, AD HÆC PSALMISTAE VERBA.

Aſtitit Regina à dextris tuis, in veſtitu deaurato, circumdata varietate. Pſ. 44.

VERITAS PRACTICA.

Reginam ſine regno dicimus, cùm Beatam Virginem dicimus huius præcipue regni Reginam, nobis non illi ſubjectis.

RATIO EST MANIFESTA, Quia Regina ſine regno eſſe dicitur ſi regnum ei non eſt ſubjectum.

Sed nobis non ſubjectis, regnum hoc non eſt ſubjectum Beatæ Virgini.

Ergo Reginam ſine regno dicimus, cum illam dicimus huius præcipue regni Reginam, nobis non illi ſubjectis. Quod eſt illi probroſum potius quàm honorificum, ac proinde cauendum.

I. PVNCTVM.

CONSIDERARI poſſent Tituli quibus Beata Virgo vere Angelorum ac hominum Regina eſt. Primus Maternitatis, *hoc ipſo enim,* inquit ſanctus Ioannes Damaſcenus, *quo facta eſt mater Regis regum, & Domini Dominantium, facta eſt ipſa conſors regni & Regina totius vniuerſi. Maria rerum omnium effecta eſt Domina, cum Creatoris mater extitit.* Expreſſius etiam ſanctus Athanaſius: *Quandoquidem ipſe rex eſt qui natus eſt de Virgine, idemque Dominus & Deus; eapropter & Mater quæ eum genuit & Regina & Domina proprie & verè cenſetur.* (l. 4. de Fide. c. 15.) (Serm. de Deipara.)

Secundus titulus deſponſationis factæ à Spiritu ſancto de qua ſic S. Anſelmus: *Ipſe Spiritus Dei venit in eam, ſingularique gratia præ omnibus Reginam & Imperatricem cœli & terræ, & omnium quæ in eis ſunt, fecit ſponſam ſuam.* (l. de Excell. Virg. c. 4.)

Tertius titulus est, Excellentiæ Gratiarum & donorum Spiritalium. Nam quæ excellunt in vno genere, prima sunt illius generis, & ita dicuntur regnare in cæteris quæ sub illo genere continentur, vt sint eorum regula & mensura, cui quantum se alia conformant, tam perfecta sunt in suo genere. Nemini autem est dubium quin cæteris omnibus Creaturis rationalibus quæ sunt capaces Gratiæ, sanctissima Virgo præcellat. Tanta est Virgo, inquit sanctus Chrysologus, *vt quantus sit Deus satis ignoret ille, qui huius Virginis mentem non stupet, animum non miratur.* Sanctus quoque Bernardus: *Nihil tibi ô Domina æquale, nihil comparabile. Omne quod est, aut supra te, aut infra te est. Supra te solus Deus: infra te omne quod Deus non est.*

Serm. 140.

Quartus est, Gloriæ, seu gloriosæ dispensationis Gratiarum quæ talis est in Beata Virgine vt nulla dicatur dari hominibus Gratia quæ per manus Mariæ non transeat. Sic aperte sanctus Bernardus: *Altius*, inquit, *intuemini quanto deuotionis affectu à nobis eam voluerit honorari qui totius boni plenitudinem posuit in Maria: vt proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis ab ea nouerimus redundare, quæ ascendit deliciis affluens. Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius qui totum nos habere voluit per Mariam.*

In Natiuit. B. Virg.

Quintus, Electionis cùm quis in particulari aut plures vniuersim consenserunt in electionem eius vt suiipsorum dominaretur, & se suaque omnia velut Regina regeret; qualis Electio singulari pietate Ludouici decimi tertij Gallorum Regis facta est anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, in quam vniuersi Galli tum libentissime communibus omnium votis consenserunt, tum quot annis hac Die, paribus animis, consensum suum renouant & ratum fixum tenent.

O Galliæ dignitatem! ô Regni securitatem! ô Reginæ potentiam!

Verùm quid dicimus, & quid facimus, cum illam facimus & dicimus Reginam nostram nisi nos illi perfecte subjiciamus? *Reginam sine regno dicimus & facimus*, quod certe est intolerandum.

Sic tamen est, & Ratio tàm euidens id demonstrat vt mirum sit si non intelligamus, aut si intelligentes non aliter eius honori prospiciamus. Tum enim manifeste Regina sine regno est si quod-

cumque dicatur eius regnum non est ei subjectum, quod perinde est ac dicere si nullos habet subjectos quibus imperet, si nullum habet locum vbi regnet. Quid clarius? Esto habeat ius & fiat illi injuria si iure suo non vtitur, interim tamen dum illo priuatur, tam verè potest dici sine regno esse, quàm verum est illam non regnare. Regina Vasthi est, regina nomine, nomen vacuum, inanis titulus; mera verba, res nulla. *Facta est quasi vidua Domina gentium.* Itane de Virgine sentiendum? Itane de illa Virgine quæ vera est Esther quæ nos morti destinatos liberauit?

Esther 1. Thren. 1. Esther 15.

II. PVNCTVM.

SED *nobis illi non subjectis, regnum hoc non est subjectum Beatæ Virgini.*

Nos enim vel maxime sumus Eius regnum, nos eius proprie serui & subditi sumus: nobis vt imperaret, Rex Christianissimus se suumque regnum, id est suos, id est, nos omnes dedit, dedidit & consecrauit. Tolle à regno homines, quid supersunt nisi feræ animantes, aut insensatæ creaturæ? Itane verò Virgini hæc sunt oblata, quando illi regnum oblatum est? Si per Diuinas gratias quarum Illa est dispensatrix præcipuè regnat, vbinam effundet gratias, nisi adsint qui soli gratiarum capaces sunt, homines? Nisi adsint humanæ voluntates quibus solis ditandis & regendis dona cœlitus effunduntur? *Da mihi animas*, inquit Illa, *cætera tibi tolle.* Tu vero è contra dices, Tibi cuncta sunto, præter animas. Hoc si reuera diceres, nonne nos diceres non illi esse subjectos; & nonne diceres, nobis illi non subjectis, regnum hoc illi non esse subditum, cum nos simus eius regnum?

Noluerunt me regnare super se, Id est, apud eos omnino non regnare. Sic loquuntur qui secundum Deum loquuntur, nam sublatis hominibus super quos regnent, non est vbi regnent. *Sede tacens & intra in tenebras filia Chaldæorum, quia non vocaberis vltra Domina regnorum:* Tollentur scilicet à te regna, cum tollentur homines quibus dominando regnabas. Quid clarius ad intellectum? Quid acutius ad affectum?

Luc. 19. Is. 47.

III. PVNCTVM.

REGINAM *igitur ſine regno dicimus cùm Beatam Virginem dicimus huius præcipue regni reginam, nobis non illi ſubjectis*, Qui regnum Eius ſumus in quibus omnibus aut regnet neceſſe eſt, aut
Eccleſ. 24. in hoc regno non plenè regnet. *Qui creauit me*, ait Illa, *requieuit in tabernaculo meo, & dixit mihi: in Iacob inhabita, & in Iſrael hæreditare, & in Electis meis mitte radices.* In quibus Verbis tria ſunt notatu digna; Primum eſt quod ab ipſo Deo quem genuit ius regnandi accepit. Secundum deinde eſt quod regnum eius eſt in Iacob, in Iſrael, id eſt, in homines. Tertium denique quod his in quibus regnat, Diuinæ ſignum eſt electionis; *In electis*, inquit, *meis mitte radices* æternæ ſcilicæt vitæ. Sic Illa paulo poſt ſupra
Ibid. dicta: *In me gratia omnis viæ & Veritatis, in me omnis ſpes vitæ & virtutis. Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & à generationibus meis implemini: Spiritus enim meus ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum.* Id eſt, nihil graue & moleſtum in regno meo, cùm in id potius regnem vt ſi quid eſſet graue, mitigarem. *Tranſite vero ad me*, emphaticum eſt & energicum verbum: quaſi diceret. Tranſite à voluptate ad virtutem, à libidine ad Rationem: à natura deprauata ad gratiam: à lege mortis ad legem vitæ: ab ancilla quæ eſt caro indomita ad Reginam veſtram quæ & Mater veſtra eſt, nihil vt in ea timeatis auſterum.

Vide quid obſtet quo minus in te regnet, neque hinc diſcedas
Iud. 8. quin vere ei dicas quod eſt in Scriptura: *Dominare noſtri, Tu & Filius tuus.*

Vide & in Feſto Annuntiationis, in 2. parte.

EODEM DIE, AD HÆC SALOMONIS VERBA.

Pete mater mea: neque enim fas eſt vt auertam faciem tuam. 3. Reg. 2.

VERITAS PRACTICA.

Quàm Chriſtus in Matrem pius eſt, concedendo illi omnia: tam ſumus impij negando quod poſtulat.

RATIO EST, Quia idcirco Christus concedit Matri omnia quia Eius filius est; & quia pium est sic filium Matri concedere quidquid petit.

Sed nos etiam sumus Eius filij; & à nobis nonnulla postulat quæ denegare filios Matri tam impium est, quam esset pium illi concedere.

Ergo quàm Christus in Matrem pius est concedendo illi omnia quæ ab Ipso petit: tam sumus Impij negando illi quod postulat. Quod certe est expauendum.

I. PVNCTVM.

REVOCANDA est in memoriam ex libris Regum historia, qua narratur sedente Salomone rege in throno Dauid Patris sui, venisse ad ipsum Bethsabee matrem vt loqueretur ei pro Adonia. *Et surrexit rex*, inquit Scriptura, *in occursum eius; adorauitque eam, & sedit super thronum suum: positusque est thronus matri regis quæ sedit ad dexteram eius, dixitque ei: Petitionem vnam paruulam ego deprecor à te, ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea, neque enim fas est vt auertam faciem tuam.* *3. Reg. 2.*

In quibus Verbis & factis tria designantur quæ aptè conueniunt assumptæ in cœlos Virgini Matri. Primum est venisse Filium in occursum eius, & cum eo multa Beatorum ac præsertim Angelorum millia, de quorum ministerio & celeberrimo in cœlos introitu, licet tantisper cogitare. Secundum est, positum esse thronum Matri iuxta Filium, Id est, locum separatum, excelsum, sublimem, singularem de quo Ipsa sub nomine Sapientiæ: *Thronus meus in columna nubis*, admirando scilicet modo factus. Admirare. Tertium denique est sedentem illic Beatam Virginem postulare pro nobis, & paratum Eius Filium tanto fœlicius illi concedere omnia quæcumque petit quàm Illa in petendo prudentior est Bethsabee Matre Salomonis: & quàm Christus est melior & benificentior Salomone, de quo & de seipso dixit: *Ecce plus quam Salomon hic.* *ADVOCATAM*, inquit S. Bernardus, *præmisit peregrinatio nostra quæ tamquam Iudicis mater, & mater misericordiæ* *Ecclesi. 24.* *Matth. 12.* *Serm. 1. de Assumpt.*

suppliciter & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. Quia verò Praxim spectamus, & quia nonnulla sunt quæ à nobis simul atque à Filio Beatissima Virgo postulat, quæ tam nefande & impiè illi negamus, quàm pie constanterque Christus illi concedit omnia; idcirco tantæ impietatis ad talem comparatæ pietatem vt nos pudeat & pœniteat, sic proponitur Veritas modò expendenda: *Quàm Christus in Matrem pius est concedendo illi omnia, tam impij sumus negando illi quod à nobis petit.*

Ratio allata paucis multa complectitur, quæ breuiter etiam attingemus, vel quia satis ex se patent, vel quia facile est vnicuique quod velit amplius aliunde sibi comparare. Prima itaque propositio tria hæc distinctè continet: Primum, Beatam Virginem sic de nobis esse solicitam apud Filium, vt inter rationes cur in cœlum sit assumpta, hæc afferatur ab Ecclesia, vt sic efficacius res nostras agat. Certe sic orat Sacerdos in sacro Missæ sacrificio: *Munera nostra, Domine, apud Clementiam tuam, Dei genitricis commendet oratio, quam idcirco de præsenti sæculo transtulisti, vt pro peccatis nostris apud te fiducialiter intercedat.*

Secundum est, tam propensum esse in Matrem Filium vt quidquid Mater petat, concedat filius, quia illa Mater eius est, quia hic filius eius est. Sic deserte sancti Patres: *Gaudet Filius orante Matre*, inquit Theophilus Alexandrinus, *quia omnia quæ nobis eius precibus donat, ipsi matri se donare putat, & acceptæ ab illa sine Patre, humanitatis vices reddere.* Sic Arnoldus Carnotensis, Abbas bonæ vallis, sancti Bernardi Discipulus, tractatu de laudibus Virginis matris: *Habet homo*, inquit, *Mediatorem causæ suæ filium ante Patrem: & ante filium, matrem. Christus nudato latere, Patri ostendit latus & vulnera: Maria Christo pectus & vbera. Nec potest vllo modo esse repulsa, vbi concurrunt & orant omni lingua disertius, hæc clementiæ monumenta, & Charitatis insignia.* Sanctus quoque Anselmus post multa de hoc argumento, sic concludit: *Dum igitur à quouis, suo nomine inuocatus Dominus non statim exaudit, profectò id iuste facit. Inuocato autem nomine Matris, etsi merita inuocantis non merentur vt exaudiatur: merita tamen Matris intercedunt vt exaudiatur.*

In Epistolis Tempore S. Hieron. in Bibl. Pat.

l. de Excell. Virg. c. 6.

Tertium denique, sic constanter Filium Matri esse beneuolum ac indulgentem, quia sic pium est Matri deferre filios. Certe hanc pietatem filiorum in parentes non modo sacræ leges & profanæ

profanæ præcipiunt, sed & ipsa profitetur natura non tantum in hominibus à vera religione alienis, sed in feris ipsis animantibus quarum mira sunt exempla naturalis huius pietatis. At nullum tale est exemplum in hoc genere tam potens & suaue quàm Christi Domini propter rationes infra dicendas. O quantus honor Matri sic in omnibus audiri à Filio! Quanta hinc hominum fœlicitas talem in cœlis habere Matrem quæ nec ipsos recusat dum postulatur; nec recusetur à Filio dum pro ipsis postulat!

II. PVNCTVM.

SED nos etiam sumus Eius filij: & à nobis nonnulla postulat quæ illi denegamus: & quæ negare filios matri tam impium est, quàm pium Christo est illi concedere.

Tria hic etiam separatim expendenda. Primum est, nos esse filios Beatissimæ Virginis Matris, quæ Mater nostra triplici quadam ratione dici potest. Primo per adoptionis gratiam qua fratres Christi sumus, & sicut Ille, sic sumus Filij Dei & Filij Virginis, *Ecce mater tua: PROPTER quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens, Nunciabo nomen tuum fratribus meis:* inquit Apostolus. *Ioan. 19. Hebr. 2. Ps. 21.*

Secundo per Moralem & Spiritualem quandam parturitionem, cùm iuxta Crucem pendentis & morientis Filij posita, consensit in eius mortem, qua redimerentur homines ab æterna morte & vitam viuerent Spiritualem ac æternam. Sicut enim Deo Patri debemus hanc Spiritalem & æternam vitam, atque hoc etiam nomine Pater noster est, quia nobis dedit Filium suum qui moriendo vitam illam mereretur nobis aliquando conferendam: Sic suo modo eandem debemus Virgini Matri vitam, & eo nomine mater nostra est, quia eundem nobis dedit Filium pro materno iure quod in Illum habebat, & in eundem finem quo Pater dedit; neque enim Christus minùs erat filius Matris suæ quam sui Patris: nec minus quodam sensu Mater poterat suum filium dare in redemptionem nostram, quàm dedit Pater, vnde sanctus Bonauentura non dubitauit de illa dicere quod Christus de suo dixit Patre: *Sic Maria dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret:* & addit, *nullo modo dubitandum est, quin virilis Mariæ animus voluit tradere filium suum pro salute generis humani, vt mater per omnia conformis es-* *Ioan. 3.*

ſet Patri & Filio. Sic Arnoldus qui ſupra, Carnotenſis: *Omnino tunc erat vna Christi & Mariæ voluntas, vnumque holocauſtum ambo pariter offerebant Deo, hæc in ſanguine cordis, hic in ſanguine carnis: vnde communem in mundi ſalute cum illo effectum obtinuit:* Sic denique ſanctus Ioannes Damaſcenus: *Quos in partu dolores effugerat, paßionis tempore ſuſtinuit: nempe vt quos dolores effugerat Chriſtum pariens, ſuſtineret reparturiens.* Vide Diuum Bernardum ſermone tertio In Purificatione Beatæ Virginis, vbi de duplici ſacrificio veſpertino, & matutino.

l. 4. de Fide Orthod. c. 15.

Tertio, cùm toties poſt perpetratum peccatum indigni vita & gratia prorſus eſſemus, nihilque aliud iam nos maneret quàm mors illa ſecunda quæ Infernus & damnatio dicitur: Illa tum Virgo Sanctiſſima noſtri miſerta, fatalem illam mortem auertit: Illa peccati veniam exorauit: Illa Gratiam obtinuit & qua è peccato reſurgeremus, & qua rurſum viueremus vitâ filiorum Dei, atque ad illam vnde excideramus æternam beatitudinem reuocaremur; Nonne vel hoc nomine tam vere mater noſtra eſt, quam verè mater eſt miſericordiæ quâ nos ad perditam licuit redire vitam? Agnoſce & venerare.

Apoc. 20.

SECVNDVM in hac ſecunda Propoſitione contentum, hoc eſt, Sanctiſſimam illam Matrem noſtram à nobis nonnulla petere quæ illi denegamus. Quod quidem mirum & auditu nouum videri poteſt, ſed tamen ita verum eſt & perſpicuum, vt non ſit verius dicere quod ait ſanctus Hilarius, *De noſtro eſt beata illa æternitas promerenda:* quàm verum eſt affirmare nonnulla Matrem noſtram à nobis petere, quo ipſo tempore illam rogamus, vel vniuerſim pro ſalute noſtra, vel particulatim pro ſingulari quadam gratia. Nam illud quod à nobis neceſſariò eſt conferendum, vel ad ſalutem vniuerſam, vel ad illud particulare donum quod petimus: illud eſt, inquam quod à nobis æque Mater poſtulat, ac poſtulamus ab Ea quidquid nobis eſſe opus arbitramur. Quod vt facilius etiam intelligatur, aduerte, vix quidquam in Praxim venire virtutis aut boni operis exercendi, in quo non ſit aliquid facilius, & aliquid ſimul difficilius. Ac quidem ad illud facilius exequendum ſufficit communis & ordinaria gratia quæ nulli deeſſe dicitur: Ad aliud vero difficilius, majori opus eſt ſubſidio, Diuinaque nobis gratia vehementius exoranda. Tum vero propterea conuertimur, aduolamus & aduoluimur ad thronum benificentiſſimæ noſtræ

In 7. Matt.

Matris; oret illa Filium, exoret illa majorem gratiam, potentius illa impetret sine quo nihil à nobis fiet, subsidium. Bene habet, non deerit, non te repellet oratura pro te Filium, nec à Christo filio repelletur, vt diximus. Verùm, neque tu Illi nec tibi desis. Est ordo quidam in gratiis & in operibus exercendis: fac prius quod est factu facilius cum illa gratia quæ te nondum deseruit, tùm sic disponéris ad majorem quam petis gratiam & ad aliud difficilius exequendum. Atque hoc est quod te rogat simul ac illam rogas. Sicut in illis nuptiis quæ factæ sunt in Cana Galilææ, quando petiuit à filio vinum, petiuit simul à Conuiuis aquam: petiuit vt darent quod habebant quia sic ordinatum erat à Filio vt non id aliter daret quo egebant. Sic plane quando tibi peccatorum veniam, vel insignem Castitatem, vel feruentem orationem vel quid aliud difficilius ab Eodem suo filio petit, petit à te simul eodemque prorsus tempore, vt quod tuum est non omittas: vt quod est facilius in illa materia de qua tum agitur, non negligas. *Da quod habes si vis quod non habes.* Hæc Veritas fuse probata est in prima parte. *Ioan. 2.* *Dom. 2. post Epiph.*

Nec dicas, te non Illam audire petentem sicut Illa te audit: nam hoc ipso quo non ignoras vnum pendere ab alio, nec aliter consequens dari nisi prius antecedenti dato, tùm te oportet scire & intelligere, sic illud à te peti quod est necessarium ad aliud, sicut tu hoc aliud consequens petis. Ipsa est rerum natura & exigentia quæ hoc petit & quam non ignoras. Si petis messem ad Agricola, petit à te sementem, etiamsi nihil dicat, quia non est messis sine semente. Si petis à Sacerdote peccati absolutionem, petit ille à te peccati Confessionem, quia non est ordinaria peccati absolutio sine peccati confessione. Sic, si petis à Beata Virgine talem Castitatem vt vel nullo impuro mouearis motu, vel nulla inficiaris cogitandi macula, petit à te vt contineas linguam, oculos & congressus si quos liberiores facis; quia sic res ipsa exigit vt animi cogitatio non sit munda, nisi mundi sint oculi.

Nunc ergo filij audite me, audite disciplinam & nolite abjicere eam. *Prou. 8.*

Hoc est in quo deficimus, hoc est quod illi negamus, hæc sola causa est cur quæ rogamus non impetremus. Nam cum vt dictum est, neque bonitas illi desit vt nos audiat, nec potestas vt audiatur à filio; Quid potest superesse ad effectum, quid potest interesse ad orationis tuæ defectum, nisi quod tu tibi desis, nisi quod

tu illi neges aquam vt vinum impetret? An accusabis eius bonitatem quod nolit benefacere cum id possit? An de illius potestate detrahes quasi non posset quod vellet? Neutrum potes sine blasphemia, vnde hoc solum superest vt illi neges quod petit: & quod vetat Sapiens, *dimittas legem matris tuæ*, quam si obseruares, *redderetur gratia capiti tuo, & torques collo tuo*, vt Idem ait. Prou. 1.

IAM verò quod tertium est, quàm sit id impium, sic te filium matri tuæ denegare quod illa petit, tu ipse attentius considera, perpendendo qualis illa sit Mater, quali iure quod petit, exigat: quali quantoque vinculo tenearis ad eius obsequium, quàm grauiter ferre possit non modo se à te recusari, sed non posse tibi prodesse, quod nolis leue nescio quid concedere, sine quo neque Illa nec Filius salutem tuam promouere possint. Sic videt euanescere preces tuas, sic deuotionem perire, sic periclitari salutem, sic ipsas gratias inanes reddi, sic se ipsam tibi velut inutilem & otiosam fieri, cùm sine te nihil in te operetur. Nonne hoc ingratum, nonne hoc impium? *Gemitus matris tuæ ne obliuiscaris.* Ecclesi. 7.

III. PVNCTVM.

QVAM *Christus igitur in Matrem pius est concedendo illi omnia, tam sumus impij, negando illi quod à nobis petit:* Cùm non alio nomine concedat ei Christus quàm quia postulat mater, quàm quia filius eius est; Et nos eodem gloriemur nomine, nos Eius filij simus, nostra sit illa mater cui triplicem debemus vitam, spiritualem, æternam & ipsam naturalem, quæ post peccatum toties perire debuerat quoties peccatum est, nisi manum illa perimentis Iustitiæ tenuisset, & reuiuiscendi gratiam impetrasset. *Paulo minus habitasset in Inferno anima mea.* Ps. 93.

Non ita certe Christus obstringebatur Matri suæ à qua vnam naturalem & semel tantum vitam acceperat: atque ita etiam acceperat vt quidquid Filio dedit mater, prius mater à Filio receperit. Adde quod cùm Illa Filium rogat in nostri gratiam, quamtumcumque is qui rogatur sit Eius filius; Eius tamen simul & noster est Dominus, qui pro suo summo Dominio posset si vellet & illi & nobis recusare postulata, postquam præcipue tot modis à nobis offensus est, vt Diuinæ Iustitiæ vis quædam inferri videatur, quando sic fulgura in pluuiam desinunt, & pœnæ peccatorum Ps. 134.

in veniam deflectuntur. At vero Illa est ita mater nostra vt sit etiam Domina, sit Regina, sit summæ post suum filium potestatis in nos omnes, quæ de nobis posset statuere, ordinare, imperare pro sua libera voluntate, quale illud cumque esset quod iuberet. Et tamen, ô quid mirer magis, an eius bonitatem an nostram ingratitudinem! Nihil à nobis exigit nisi rogando, nisi amanter postulando; nec quidquam postulat nisi quod bono nostro cedat, nisi quod multis nominibus debeamus, licet id non postularet. Et nos eò vsque ingrati sumus & impij, vt vix aliquando quidquam concedamus, vix eius postulatis tantillum deferamus! *Filius noster iste proteruus & contumax est, monita nostra audire contemnit!* Deut. 21.

Expende rem accuratius, reuolue hæc animo tuo Verba, *Recusare tantæ Matri quod tam iuste petit!* Nonne ipso verborum sono sentis quàm id sit plane ingratum, injustum, impium, imo & inconsultum ac vesanum, cùm tu alioquin frustra illam roges nisi ab illa rogatus tam libenter rogantem exaudias quàm cupide velis exaudiri? Dic sodes, quid intendis, quid rogas, quorsum illam precaris, si quod tibi offert negas, negando condicionem qua tibi offert? Nonne hoc est vel præsumere se posse aliter quàm cœlitùs sit constitutum, obtinere: aut desperare salutem? Nonne hoc est hypocritam agere, cùm te dissimules velle & petere quod reuera non vis? Nonne hoc denique præuaricari est, cùm vna manu destruas quod altera ædificas, & te illi opponas quam rogas vt se opponat tuo Iudici? Hoc vno magis offenditur quàm in cæteris honoretur, quia illud vnum maxime curat vt quod tuum est diligenter agas; Quod si negaueris, scito id illi esse grauius, quàm tibi foret, si tibi negaretur quod petis ad salutem, nam illa te magis saluum desiderat quam tu ipse velis.

O pete Mater, neque enim fas est vt auertam faciem tuam.

EODEM DIE: AD HÆC CANTICORVM VERBA.

Fulcite me floribus: stipate me malis: quia amore langueo. Cant. 2.

VERITAS PRACTICA.

Quò te minùs sentis amare Christum, hoc ipso magis amore mori poteris.

RATIO EST, Quia quò te minus sentis amare Christum, hoc ipso magis dolere poteris.

Sed tunc magis amore mori poteris, cum reuera magis dolebis quod minus Christum ames.

Quò te ergo minus sentis amare Christum, hoc ipso magis amore mori poteris.

QVOMODO Beatissima Virgo Deipara sit ex Amore Filij mortua, fuse habes apud Dominum de Sales Episcopum Gebennensem in tractatu de amore Dei, libro septimo, & libro sexto antecedenti vbi quæcumque ad hanc materiam, atque ad propositæ Veritatis elucidationem spectare possint, reperies. Tu tantum ad Praxim reuoca.

Die 20. Augusti.

IN FESTO S. BERNARDI ABBATIS.

Homo sanctus manet in Sapientia, sicut Sol. Ecclesi. 27.

VERITAS PRACTICA.

Vera Deuotio inter varietates locorum & temporum, inuariabilis.

RATIO EST, *Quia vera Deuotio est prompta & vera voluntas seruiendi Deo.*

Sed talis voluntas inter varietates locorum & temporum est inuariabilis.

Ergo & vera Deuotio, sicut videre est in sancto Bernardo, qui propterea Deuoti nomen obtinuit.

I. PVNCTVM.

QVOD in libro Esther legitur, *Paruus fons creuit in fluuium & in lucem solemque conuersus est*, apte applicari potest sancto Bernardo qui è loco *Fontanis* dicto in Burgundia: lux magna Galliæ & Sol totius Christiani orbis extitit. Hic enim non modo splendore virtutum & miraculorum toti luxit Ecclesiæ, sed velut Sol vniuersa lustrans sic vnus à Deo destinatus erat ad eius componenda negotia, vt vix vlla esset contentio inter Principes, Reges & Dynastas, cuius non esset arbiter; vix vllum apud sacros Præsules & Summos ipsos Pontifices opus promouendum cui non præficeretur; vix vllum denique in Ecclesia Concilium contra Schismaticos & in Imperio bellum contra Infideles quò non imprimis vocaretur, & cuius nutu pene omnia gererentur. *Esth. 10. & 11.*

Sed quod ad solis similitudinem magis accedit, sicut Sol inter varias anni tempestates aut diuersos noctium dierumque recursus, vnus semper Idemque inuariatus manet, sic plane Deuotus sanctus Bernardus inter tot varietates locorum & temporum, inter tot diuersas & molestas negotiorum moles vnus idemque semper sui similis fuit, vt vere Homo ille sanctus sit de quo Sapiens: Qui manet in Sapientia & in deuotione sicut Sol.

Vis audire quantis externis agitaretur motibus aut diuersis etiam videretur indui formis? *Clamat*, inquit, ad suos Clareuallenses, *clamat ad vos mea monstruosa vita, mea ærumnosa conscientia. Ego enim quædam Chimera mei sæculi; nec Clericum gero, nec Laicum. Nam Monachi iam dudum exui conuersionem, non habitum. Nolo scribere de me, quod vos per alios audisse existimo, quid actitem, quid studeam, per quæ discrimina verser in mundo, imo per quæ iacter præcipitia.* *Ep. 249. 1.*

Cant. 1. Ser. 43. At vero audi ex eodem ipso dum in illa sponsæ Verba ex Cantico Canticorum scribit, *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera commorabitur*, Audi & mirare qualis intus in animo permaneret, quàm constans, quàm inuariatus, & vnus Idemque in Italia atque in Gallia; vnus inter Principes atque plebeios: vnus inter sæculares atque Religiosos: vnus denique atque idem in prosperis, & in aduersis. *Et ego*, inquit, *fratres, ab ineunte mea conuersione pro aceruo meritorum quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curaui, collectum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini mei*; Et post multa de illis amaritudinibus patientis Christi, *Hæc me*, inquit, *erigunt in aduersis, in prosperis reprimunt, & inter læta tristiaque vitæ præsentis, via regia incedenti, tutum præbent vtrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulsando.*

Videri possunt quæ fusius ibi prosequitur, atque ex eius dictis confirmari Veritas debet, cuius exemplo formatur; *Quod scilicet vera Deuotio inter varietates locorum & temporum sit inuariabilis.*

Ratio autem petitur ab ipsa Deuotionis natura, quæ vt ait sanctus Thomas, nihil aliud videtur esse quàm *voluntas quædam* 2. 2. q. 82. a. 1. *prompta tradendi se ad ea quæ pertinent ad Dei famulatum.* Ipsa sunt eius Verba quæ & variis Scripturæ locis & sanctorum Patrum dictis facillime possent illustrari, ac contra falsas quasdam deuotionis Ideas quas sibi quisque format, produci. Videntur porrò 2. Macch. 1. cuncta his paucis comprehensa Verbis: *Det vobis cor omnibus vt colatis eum & faciatis eius voluntatem, corde magno, & animo volenti.* Expende Verba.

II. PVNCTVM.

SED *talis voluntas inter varietates locorum & temporum est inuariabilis*, Id est, semper & vbique cum Gratia potest esse prompta & parata se tradere ad ea omnia quæ ad Dei famulatum spectant.

Cum enim gratior & acceptior Dei famulatus sit Voluntatem Dei facere, cùmque inter varietates locorum & temporum semper spectari & fieri possit Diuina voluntas; quid est quod nostra voluntas si cum Gratia velit, non possit illam Diuinam facere tàm promptè & constanter in vno loco & tempore, sicut in alio?

Dices

Dices forsan, difficultates & implicatas occupationes interuenire & obstare quo minùs semper æquali facie & animo acceptentur & gerantur: nec proinde ex æquo, Diuina voluntas fiat neque Deo seruiatur. Responsio est facilis, id quidem posse dici quoad sensum & primos animi motus, qui vel in potestate nostra non sunt, vel si subsint rationis imperio, possunt à voluntate dirigi & sic inflecti vt quidquid sensus & pars inferior sentiat, Ratio tamen & pars illa superior qua vere Deo seruitur & eius voluntas efficitur, sit semper eadem, semperque conformis Diuinæ prouidentiæ & voluntati, quæ sic de rebus & euentis disponit.

Sic Dauid in tam variis quas gerebat rerum vicibus & figuris: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. SEMPER laus eius in ore meo.* Quin quod Romanus Philosophus de suo id Sapiente prædicat: *Sapiens,* inquit, *malis non premitur sed vtitur. Nouit in aduersis æque ac in secundis suam explicare virtutem. Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulachra: faciebat ex ære. Si marmor illi, si viliorem materiam quis obtulisset, fecisset quale ex illa fieri optimum posset. Sic Sapiens: si licebit, virtutem in diuitiis explicabit: sin minus, in paupertate. Si poterit, in patria; sin minus, in exilio. Si poterit, Imperator; sin minus, miles. Si poterit, integer; sin minus, debilis.* Et Christianus hoc non posset Diuina fauente Gratia? Confundere, si quid tale cogitasti.

Ps. 56.

Sen. Ep. 86.

III. PVNCTVM.

VERA *ergo deuotio inter Varietates locorum & temporum est inuariabilis,* aut non est vera: Nam in hoc sita est vera Deuotio vt quantum cum Diuina Gratia fieri poterit, semper sit prompta & parata nostra voluntas ad Diuinam efficiendam. Sic autem semper prompta & parata esse potest in quacumque varietate locorum & temporum, cum ista varietas sit à Diuina voluntate quæ nos circumquaque dispergit sicut ventus nubes; Vnde est illud egregium Iobi trigesimo septimo: *Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum: quæ lustrant per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum.* Sic de Apostolis & Apostolicis viris dicitur; *Qui sunt isti qui vt nubes volant?* At sic volando per vniuersum orbem & per tot varia suorum ministeria munerum, nonne pietatem

Iob. 37.

Is. 60.

colere aut Deuotionem conseruare poterant; voluntatem suam ita obfirmando inter illas varietates vt in vno Deo, vna eademque persisteret? *In omnibus tribulationem patimur,* inquit Vnus pro omnibus, *sed non angustiamur: aporiamur sed non destituimur, semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes.* Et post multa: *Propter quod non deficimus: sed licet is qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renouacatur de die in diem.* Sicque nos Idem omnes efformabat, vt *exhiberemus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in necessitatibus, in angustiis, per arma Iustitiæ, à dextris & à sinistris: &* quæ ibi plura prosequitur.

2. Cor. 4.

Ibid. 6.

Sic sanctus etiam Bernardus exemplo sui nos prouocat ad habendam memoriam patientis Christi & conseruandum vbique pietatis affectum. *Hunc & vos, dulcissimi, tam dilectum fasciculum colligite vobis, hunc medullis inserite cordis, hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur. Habete illum semper non retro in humeris, sed ante præ oculis, ne portantes & non odorantes, & onus premat & odor non erigat. Momentote quia accepit eum Simeon in vlnas suas, Maria gestauit in vtero, fouit in gremio, sponsa sibi inter vbera collocauit.* Et post pauca: *Exemplo ergo sint vobis vt & vos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis quem portatis, pro certo videntes angustias Domini, leuius vestras portabitis, ipso auxiliante Ecclesiæ sponso qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.*

Serm. 43.

DEO gratias qui dedit nobis victoriam per D. N. IESVM CHRISTVM. Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles abundantes in opere Domini semper.

1. Cor. 15.

Vide in 2. parte, Fer. 5. Sexagesimæ. Et Fer. 3. Octau. Ascensionis, Vbi hæc habetur Veritas:

Sic internis externa sunt temperanda, vt neutrum eorum importunè, & vtrumque opportunè sibi cedat.

IN FESTO S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

Die 24. Augusti.

Detracta pelle hostiæ, artus in frusta concident. Leuit. 1.

VERITAS PRACTICA.

Mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quàm quid mortificationi detrahendum.

RATIO EST, Quia mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quàm tibi vera desit & Christiana mortificatio.

Sed si quid quouis modo mortificationi detraheretur, tibi vera & Christiana deesset mortificatio.

Ergo mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quàm quid mortificationi detrahendum. Quod tamen rarum est, & exemplo huius sancti Apostoli excitandum.

I. PVNCTVM.

HOC habuit sanctus Bartholomæus Apostolus in suo Martyrio eximium & singulare, vt sicut antiquitus hostia iubebatur offerri, detracta pelle, & in partes concisa, sic ille inaudito supplicio post innumeros iam exanthlatos labores in citeriori India & in majori Armenia pro Christo, passus est sibi viuo pellem detrahi & caput abscindi, sicque se velut viuentem hostiam Deo immolari. O quale hominis pectus, quale animi robur, & amoris Diuini fortitudo! Nam si Iosephi fidelitas in Dominum suum, si Ionathæ amor in Dauidem commendantur, quod Gen. 39. 1. Reg. 18.

ille pallium, hic tunicam deseruerint; quanto majori dignus commendatione & præconio sanctus hic Apostolus qui pellem qui sanguinem, qui caput, qui vitam & omnia sua Domino tam horrendis modis consecrauit?

O quantum poterat & valebat in Beatis illis viris amor Christi, pro quo talia tam libenter paterentur! O quantùm illa tanta quæ pro Christi amore passi sunt, deberent animos nostros commouere ad hunc Christi amorem in nobis excitandum, & aliquam animi nostri testificationem exhibendam? Propterea hîc Veritas proponitur expendenda, quæ quantum fieri potest cum Gratia nos ad exemplum huius sancti Apostoli conformes omnino faciat, persuasum illud habendo, *Quod mortificatione potius nobis sunt omnia subtrahenda, quàm quid mortificationi detrahendum.* Quod ne in primo aditu nimis nouum & arduum videatur, hoc ipsum est quod commendabat Ille Romanis qui ait: *Obsecro itaque vos fratres, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* Rom. 12.

Ratio verò quæ affertur, valde est consideranda, quòd quæ spectant ad hanc materiam de vera mortificatione minùs forte nota, dilucidet, & in quotidianam Praxim adducat. Cum enim prima propositione dicitur Mortificatione potius tibi omnia subtrahenda quam tibi desit vera & Christiana mortificatio, manifestè indicatur falsam quandam esse & non Christianam mortificationem, ac proinde quænam sit vera, quænam falsa, necessario declarandum. Sic autem est, non omnes qui se cruciant aut mortificant, verâ se mortificatione exercent.

3. Reg. 18. Quantùm se cruciarent Prophetæ Baal, refert sacra Regum historia. Quantis se Athletæ diuexarent modis, vt in stadio palmam possent consequi, scribit fuse Cassianus in Institutis. Quanti laboris esset patiens perduellis ille Catilina, quamque Apostolis nostris pene similis in laborando, narrat sanctus Augustinus in libris de Moribus Manichæorum. Quàm multi fuerint hæretici qui Catholicos arguebant quasi Psychicos & animales quod non ita iejunarent ac ipsi, satis compertum est in Ecclesiasticis authoribus. Quàm multi etiam nunc in mundo laborant diuitiis conquirendis, & rebus augendis domesticis! Itane vero propterea quis sanus dicat veram illos habere mortificationem? Cur porro? Quia hæc est sola vera mortificatio quæ nos totos Deo subjicit propter ipsum

l. 6. de Instit. c. 7.

l. 2. de Morib. Manich. c. 13.

Tertullianus anno 200.

Deum. Quantumcumque illi se diuexarent non se totos sed ex parte tantum; non propter Deum sed ex naturali cupiditate aut alio prauo motiuo se continebant. At verò qui verè, qui ex animo, qui ex virtute sese mortificat, sese totum Deo subjiciat necesse est, aut virtus non est: *Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.* 2. Tim 3.

Dicitur autem hæc mortificatio Christiana, quia Christus eam docuit Verbo & exemplo: quia Christiani eam profitentur, iam inde à Baptismo vbi omnibus morimur, vt Christo soli viuamus; quia *sic complantati facti similitudini mortis Christi, sic & eius resurrectionis sumus:* Quia sic vetus homo noster exuitur, crucifigitur, & moritur, vt nouus induatur & viuat in nobis: Quæ omnia quam sint Christiani officij nullus ignorat. Ac proinde postquam Apostolus monuit vt *exhiberemus corpora nostra tamquam viuentem hostiam*, addit proxime: *sanctam, Deo placentem*, Quasi diceret, Deo sacratam & placitam, neque ob alium finem excogitatam. Quod & confirmat expressius, statim addens: *Et nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens & perfecta.* Rom. 6. Ibid. 12.

Ex quibus ipsa etiam prima Propositio satis aperte patet, quod satius esset tibi perire omnia & mortificatione subtrahi, quàm tibi veram deesse & Christianam mortificationem. Cum enim sola hæc sit vera mortificatio, si tibi hæc deesset, tibi omnis deesset, & plane immortificatus habereris; nam quamtumcumque aliis te torqueres & vexares, tanto esses miserior, quantò plura inconsultò, non verè, non Christianè patereris. *Tanta passi sine causa!* Gal. 3.

Adde quòd sine vera mortificatione, nulla est Christiana virtus, nulla religio, nulla Christi seruitus, nullum Dei obsequium: Vellesne te illò redigi? Nonne malles tibi potius perire omnia quam Christianam virtutem & religionem? Nonne cum Apostolo tam sæpe dicis: *Quis nos separabit à Chritate Christi? Tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An persecutio? An gladius, sicut scriptum est, quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.* Itane sentis ex animo? Rom. 8.

II. PVNCTVM.

SED si quid quouis modo mortificationi detraheretur, tibi hæc vera & Christiana deesset mortificatio.

Quâ nempe parte detraheretur, non esses subjectus Deo: quantumcumque autem sit illa pars tui modica & exigua, qua non sis subjectus Deo, veram & Christianam à te aufert mortificationem quæ in eo vera & Christiana est, vt audiuisti, quod totum hominem, totum inquam, nullâ prorsus exclusa parte subjicit Deo; nam illum Deo subjicit tamquam mortuum, tamquam hostiam, tamquam holocaustum, quæ sane Symbola nullam hominis partem excludunt. *Hæc custodias sine præjudicio, nihil faciens in alteram partem declinando.*

1. Tim. 5.

Non enim ita spectatur, sicut alibi est demonstratum fusius, quid mortificando dones quàm quid non dones, quàm quid reserues, si quid restet ad totum donandum, quod totum tam religiose quæritur, vt si desit ex aliqua parte, totum desit quod dandum erat, & nihil est datum. Nam hoc vnum in hoc dono spectabatur vt in eo totum daretur: *Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto.* Quantumcumque minuta sint & pauca quæ dantur, si nihil superest, sat magnum & diues est donum, quia totum est quod Deus quærit: sed hoc etiam ita quærit, vt quantumcumque magna & numero & pondere dederis, si totum non dedisti, nihil dedisti. *Anania, nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate?* Quæ sunt intelligenda de his ad quæ vel voto vel ex aliqua virtute obligamur, si quæ pars desit, peccatur; & quantum peccato Deus offenditur, tantùm offendi dicendus est illo partis defectu quæ debebatur, vel ex voto vel ex alia quauis virtute.

Is. 61.

Act. 5.

Atque hoc ipsum est quod accidit quando quid mortificationi necessariæ ad virtutem detrahitur: hoc ipso enim quo quid deest mortificationi, virtus deest: & defectu virtutis, vitium est, peccatum est, Dei offensa est; ac tùm aperte patet quàm longe absit vera & Christiana mortificatio, quæ peccatum omne proscindit. *Incircumcisi sunt corde.*

Ier. 9.

Accedit quod licet abesset culpa, quando tamen mortificationi pars aliqua detrahitur, vix aut ne vix adest vera mortificatio;

quia pars illa quæ detrahitur, sæpe est gratior Deo, sæpe minùs fuisset detrahenda, sæpe magis eras ex illa mortificandus parte. At vera mortificatio quod Deo magis placet, magis spectat & præfert cæteris, aut non est vera. *Et hoc oro*, inquit Apostolus, *vt Charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu vt probetis potiora.* Phil. 1.

Denique vel propter Deum te in cæteris mortificas partibus, præterquam ista, quæ mortificationi detrahitur; vel non propter Deum. Si propter Deum, ais, cur non æquè hanc illi sacrificas partem quam ex æquo vellet cum aliis? Aut si non propter Deum, quod verius est, nonne tùm euidenter deest vera & Christiana mortificatio quæ solum Deum spectat? *In omni bonitate, & iustitia, & Veritate: probantes quid sit beneplacitum Deo.* Ephes. 5.

III. PVNCTVM.

MORTIFICATIONE *igitur tibi sunt omnia potius subtrahenda quàm quid mortificationi detrahendum*: Quia deesset alioquin vera & Christiana mortificatio, quæ totum ita subjicit hominem Deo, vt nisi sit illi totus subjectus, non sit vera mortificatio, neque ex consequenti vera vlla virtus aut vera vlla religio, quibus bonis conseruandis si necesse est omnia mortificatione subtrahi, nonne in hanc mortificationem potius consentiendum est quàm in talem bonorum iacturam, quæ vitâ ipsâ longe debent esse cariora? *Ergo*, inquit Apostolus, *debitores sumus non carni, vt secundum carnem viuamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem Spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Rom. 8. Hæc est videlicet tam vera Christiani vita, quam vera est animæ vita, Deus: Neque enim aliter vere & perfecte viuit in anima seu in homine Deus, nisi sit illi homo ex omni parte subjectus; sicut anima non viueret in toto corpore, si quæ pars esset corporis vitæ capax, quam non animaret.

Quàm autem verè Deus sit animæ nostræ vita, rectè & aptè sanctus Augustinus. *Dicebat Epicurus, mihi frui carne, bonum est. Dicebat Stoicus, mihi frui mea mente, bonum est. Dicebat Apostolus, mihi autem adhærere Deo, bonum est. Errat Epicurus, fallitur Stoicus. Tunc enim recte anima viuit, si non secundum carnem, non secundum seipsam, sed secundam Deum viuit. Sicut enim anima carnis, ita Deus animæ est vita.* Serm. 13. de Verbis Apostoli.

Vellesne non in te toto viuere animam tuam ? Et voles Deum tuum non in te toto viuere ! Hoc est amare animam suam plusquam Deum, hoc est fouere animalem suam vitam plusquam Diuinam ; hoc est indignum esse Christiano nomine, & ipso Christo Domino dicenti tam aperte : *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Vide in singulis partibus, verbo *Mortificatio, Crux.* Præsertim vero in 1. parte, in Communi de sanctis Martyribus. In 2. vbi de Passione Domini, tota ferè Quadragesima. In 3. Feria 5. Hebdom. 2. Vbi hæc proponitur Veritas :

Matth. 10.

Satius esset nullo die velle viuere, quam non omni die, velle cum Christo mori.

Die 25. Augusti.

IN FESTO S. LVDOVICI REGIS.

Certamen forte dedit illi vt vinceret. Sap. 10.

VERITAS PRACTICA.

Ille inter potentes potentissimus, qui contra magnam peccandi potentiam, certat & vincit.

RATIO EST, Quia ille inter potentes potentissimus, qui cum plurimis, acerrimis & infestissimis hostibus certat & vincit.

Sed in magna peccandi potentia sunt illi hostes acerrimi.

Ergo qui contra talem potentiam certat & vincit, ille est inter potentes potentissimus, qualis fuit sanctus Ludouicus Rex Gallorum.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

VIX dum è pueris excesserat sanctus Ludouicus, cùm illi pugnandum fuit in suo regno, cum perduellibus & factiosis. Vix dum etiam pacem regno attulerat, cum illi foris hostes & bella suscepta sunt, quæ vix vmquam cessarunt. At vero longe acrius illi certandum fuit cum seipso, cum Regia dignitate, cum libera viuendi licentia, cum omnibus mundi illecebris, cum ipsa denique peccandi potentia, qualis in potentissimo Rege reperitur. Hoc est certamen forte quod dedit illi Deus vt vinceret, & vincendo palmam referret Christianæ Fortitudinis, tùm sanctitatis Lauream, & æternæ Coronam beatitudinis assequeretur.

Sic enim vere est apud Deum & apud quoslibet recte sentientes, *Quod ille est inter Potentes Potentißimus*, & consequenter inter Illustres Eminentissimus & inter Sanctos Sanctissimus, *qui contra magnam peccandi licentiam & potentiam certat & vincit.* Quod sic modò vniuersim declarandum est, vt particulatim ostendatur id ita in sancto Ludouico contigisse, & inde Sanctum ac Beatum extitisse.

Ac primo quidem hæc est vniuersalis & indubitata Propositio quod ex fortiori certamine, Certantis fortitudo, Vincentisque potentia noscitur, atque is omnium consensione gentium inter potentes & inter fortes nominetur Fortissimus, qui in eo vincat certamine vbi certandum est cum hostibus numero plurimis, robore fortissimis, exercitatione peritissimis, & crudelitate sæuissimis. Adde etiam vbi hostibus ex loco & tempore, & aliis circumstantiis longe major est vincendi facilitas, & victis damna importētur extrema. Nonne tum is qui crederetur vincendus si fortiter decertando vincat, Fortissimi nomen mereatur?

Lege caput vicesimum tertium libri secundi Regum, vbi Fortes Dauidis recensentur, & obserua quantum ex vno Regis desiderio moueantur homines qui nec ipso Dei iubentis imperio se patiuntur duci!

II. PVNCTVM.

SED in magna peccandi potentia qualem habere solent Reges, Principes & alij Potentes sæculi, tales sunt hostes: nempe plurimi, infensißimi, exercitatißimi, & supra modum acerrimi.

Non quod Reges aut quiuis hominum majorem habeat legitimè potentiam aut ius vllum peccandi, *Nemini enim mandauit Deus impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi*, quin potius, *Potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatio*; Sed quod illis tùm omnia suppetant ad peccandum; Si potestate abutantur, dicuntur posse peccare quod reuera peccent, licet non vero iure. Quæ sunt autem illa quæ ad peccandum prouocant? Nonne pecuniæ, illecebræ, conuiuia, mulieres, adulationes, parasiti, ludus, luxus, summa potestas in homines, impunita licentia, & si quid simile à corruptis sensibus, à deprauato mundo, atque à Dæmone in hominum perniciem excogitari possit, de quibus fuse Sapiens: *Venite & fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tamquam in iuuentute, celeriter: vino pretioso & vnguentis nos impleamus*, Et quæ plura refert ex sensu eorum qui quod male possunt, male volunt: nec aliud habent quo sese vehementius acuant quam quod possunt quod volunt, aut si quis se opponat, opprimatur, circumueniatur. *Sit fortitudo nostra lex iustitiæ.* Quasi dicerent, illud licere putemus quod possumus facere, quantumcumque sit nefas.

Ecclesi. 15. Sap. 6. Sap. 2.

Hoc est quod vno verbo dixit Dominus: *Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.* Vocantur quippe mollia, quæcumque emolliunt animos & inflectunt ad peccandum, & eò quidem sunt crudeliora quò molliora, quia crudelitas in polliciendo est, nec dirius vmquam est animæ quàm cum illi est mollius & blandius à mundo & à carne. *Inueni amariorem morte mulierem*, inquit Sapiens: Cur porro nisi quia nihil est mollius? Sic enim pergit, *quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius.*

Matth. 11. Eccle. 7.

Quàm multi sint porro hi hostes, numera si numerare potes quam multæ in tota vita possint occurrere peccandi occasiones, quæ tam crebræ & obuiæ sunt quàm faciles sunt oculorum motus & humanæ cordis cogitationes; Tot enim sunt hostes quibuscum semper certandum est; & illi quidem hostes intestini, indiuidui & qui non adeo fatigantur expugnando, vt magis ac magis exercitentur & acuantur. *Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. INFERNVS & perditio numquam implentur: similiter & oculi hominum insatiabiles. SANGVISVGAE duæ sunt filiæ, dicentes: affer, affer. Ignis vero numquam dicit, sufficit.*

Eccl. 1. Pr. 27. Ib. 30.

Denique Scriptura teste cùm *non sit potestas supra terram quæ comparetur potestati Dæmonis, qui factus est vt nullum timeret*: Dæmon autem suam illam omnem potestatem conjungat cum carnis & mundi blandioribus illecebris ad pelliciendas Principum animas in peccatum, vt sic facilius eorum subditos in eandem trahat perniciem: Nonne illi hostes erunt eò infensiores quo plures erunt peccandi illecebræ? Nonne periculum præsentius? Nonne damnum infestius? *Iob. 41.*

Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem! VAE mundo à scandalis! VAE, væ, væ habitantibus in terra! *Is. 5.* *Matth. 18.* *Apoc. 8.*

III. PVNCTVM.

ILLE *est igitur inter potentes potentissimus qui contra magnam peccandi potentiam certat & vincit*: Quia certamen illud præ cæteris tam potens & forte est propter multitudinem, potentiam & quaslibet superiores hostium partes, vt in illo qui vincat, nulli certando cedat. *Non est enim nobis colluctatio tantùm aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra Spiritualia nequitiæ in cælestibus.* Id est, contra spirituales nequitias quæ circa nos versantur in aëre, & hoc vnum habent vt nos decipiant & in peccatum adducant ac perniciem sempiternam. *Ephes. 6.*

Hac in pugna Sapientissimi & fortissimi quique Reges & Duces deuicti sunt: Samsones, Salomones, Dauides & alij pene innumeri sua in peccando infatuati potentia; Vnde & quo potentiores in malo erant, eo impotentiores in bono facti sunt. De hac pugna expresse dicitur, *Beatus diues qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecunia & thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua: qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit, ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.* Id est, tam multa & præclara bona faciet, vt nullus sit qui non illum laudet; quia qui potest male facere & non facit, tanta sit instructus fortitudine necesse est vt non mediocribus contentus, ad summa & perfecta contendat. *Eccles. 31.*

Talis autem fuit sanctus noster Ludouicus, qui mediis in di-

uitiis Euangelicam Spiritus paupertatem seruauit : qui castimoniam in deliciis domesticis : modestiam in regali cultu : pietatem in armis ; moderationem in prosperis ; & in aduersis constantiam tam æquali semper cursu tenuit, vt numquam non dissimilis esset aliis qui suis abuterentur facultatibus, sibi verò semper similis in temperato rerum vsu & ad Virtutem composito. Quod vel maxime patuit cùm religiosum bellum suscepit aduersus infideles ; Nonne tum poterat exardescere ad fœliciorem belli exitum quàm qui semel & iterum accidit ? Quid iustius quam expugnare Dei hostes ? Quid porro iniquius videbatur quam se ab illis videre expugnatum ? Vidit tamen sanctus Ludouicus, & tam æquo vidit oculo atque animo, vt perinde paratus esset vinci ac vincere, sic volente Deo : nec minus vicit ab hoste victus, quam si hostem vicisset. Se victus etenim vicit, & seipsum sic vicisse gloriosius fuit quam debellasse barbarum.

Neque porrò satis Illi fuit peccato abstinuisse in peccati perpetrandi potentia, quod certe tamen illustre est ad omnem sæculorum memoriam : sed quod insignius fuit, illam ipsam potentiam qua multum in regno valebat sic traducere solitus erat ad quodlibet pium opus, vt quo alij abutuntur ad vitium, ille ad virtutem vteretur. Diuitias alij ludo, theatris, venationi & epulis impendunt immodicis : Ille pauperibus nutriendis, nosocomiis extruendis, monasteriis ædificandis. Alij Dignitati suæ volunt indulgeri ne ieiunent aut vt vetitis cibis abstineant : Ille pro sua dignitate vrgebat sibi multiplicari iejunia, & solo pane vesci. Alij apparitores habent & satellites qui ab aula plebeios & proletarios arceant : Ille suos habebat, qui oppressos, qui pauperes, qui viduas & egentes ad se introducerent & ab omni vendicarent injuria. Alij honoribus & prosperis exaltantur : Ille se his deprimebat. Alij se sui temporis Dominos putant vt vacent nugis & otio ; Ille vt pietati vacaret, vt horas canonicas quotidie persolueret, vt duobus interesset Sacris. Alij nec à Deo vellent sibi resisti suis in prauis desideriis & consiliis : Ille nec pia sua desideria vellet consequi nisi Deo propitio, nisi Deo volente, qui si aliter de se suisque decernat, longe magis hæc Diuina decreta, quamuis grauia, quamuis infausta, quamuis lethalia malit, quam regnum & quam ipsam vitam, Nam illi viuere, & illi regnare, Christus erat.

O mirum & insolitum certandi ac vincendi modum! Hoc est hostem armis suis debellare, hoc est Holofernem aut Goliathem suo iugulare gladio, hoc est *exhibere membra sua non arma iniquitatis peccato* vt alij solent Principes, *sed arma iustitiæ in sanctificationem*, Quod est Christianissimi maxime proprium Regis. Hoc enim verè est esse Christianissimum Regem, sic tanto esse sanctiorem, quantò potentiorem: sic tantò amplius esse Christianum quantò est amplior Regis potentia. Rom. 6.

O rursum admirandam Regis sanctitatem quæ ex peccandi potentia coaluit in talem perfectionis cumulum, vt quot fuerint peccandi genera, & occasiones in Regia Dignitate, tot fuerint Virtutis actus & Sãctitatis gradus! Hoc est, vt dixi, quot pene momenta vitæ dinumerari possint, tot sint bonitatis vestigia, quia tot sint repressæ malitiæ signa quæ nonnisi contrario bonitatis motu reprimi potuit. Quod de alio viuendi statu quàm de supremo & summo vix dici potest: Quia vix est alius status vbi natura deprauata magis acuatur ad vitium, vnde oportet Summos Principes aut esse optimos aut pessimos: pessimos quidem si naturæ deprauatæ obsequantur, optimos vero si resistant. Quod quidem est tam arduum & difficile vt quo etiam tempore Salomon esset Regum Sapientissimus, non minus timeret abundare diuitiis quam egere. *Mendicitatem*, inquit, *& diuitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum & dicam, quis est Dominus? Aut egestate compulsus furer, & perjurem nomen Dei mei.* Nimis enim procliue est labi & perire quando in alterutro viuendi status extremo fueris, siue excessus ille sit, siue defectus. Et rarus ille est qui æque in Praxi sciuerit abundare, ac penuriam pati. *Non est minus miraculum*, inqut sanctus Ioannes Chrysostomus, *castum esse Iosephum in domo impudica, quàm saluos esse tres pueros in ardenti fornace Babylonica.* O quale ergo miraculum, sanctus in regno suo Ludouicus, qui regnando millies poterat quod Iosephus aliquoties: & nolendo bene, quod male poterat, tot se gradibus Sanctitatis supra quemuis euexit, quot pluribus modis & vicibus peccare potuit, & noluit. Prou. 30.

O Rex non minus Sancte quàm potens: Te libenter rogarem pro viris illis principibus qui potentes sunt ad peccandum, suam illam vt potentiam tuo coercerent exemplo: sed nimis experior meo damno, non solos Principes & Primates Viros, sed & in-

fimos quosque ac vulgares posse peccare & sua sæpius abuti potentia: quamobrem Te pro vtrisque rogo & dimisse precor vt omnes hanc fructuosissimam sæpe expendamus Veritatem, *Quod si peccare possumus, possumus etiam cum Gratia non peccare:* Nec aliter vti debemus potentia qua valemus, quàm vt liberè & libenter nolimus illa vti. Quod enim non debemus facere, licet possimus; non est magis faciendum quam si non possemus. Neque potentia & libertate vti ad peccandum, potentiæ ac libertatis vsus est, sed abusus. Hoc etiam omnes intelligamus, non tam esse potentiæ quam infirmitatis, posse peccare. Aut si potentem reputamus eum qui quod velit possit, adjungamus illud, dum nihil velit ille Potens nisi quod bonum & sanctum est. Vide in 2. parte, Die 25. Aprilis, Vbi hæc Veritas exhibetur:

Fortioris est animi, non vinci à bonis blandientibus, quàm ipsa vincere mala terrentia.

Die 28. Augusti.

IN FESTO S. AVGVSTINI, EPISCOPI ET DOCTORIS.

Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. Ps. 37.

VERITAS PRACTICA.

Sagittæ Diuini amoris quantò magis lethiferæ, tanto magis viuificæ.

RATIO EST, *Quia sagittæ Diuini amoris tanto sunt magis viuificæ quanto magis cor purgant ab omni alio humano affectu.*

Sed quanto sunt magis lethiferæ tanto magis cor purgant ab omni alio humano affectu.

Ergo & tanto magis sunt viuificæ, quanto magis lethiferæ. Quod

vtrumque miro modo excelluit in sancto Augustino qui de se sic Domino loquebatur : Sagittaueras Tu cor nostrum Charitate tua. *9. Conf. 2.*

I. PVNCTVM.

QVÆ in prima parte habentur Considerationes & Veritates, Communes omnibus Pontificibus, Doctoribus, & Fundatoribus ordinum, eæ omnes tam singulariter conueniunt sancto Augustino, quàm singularis & eximius fuit in illis Titulis & Gradibus. Quæcumque sparsim etiam de Diuino amore proponuntur, totæ ad Illum referri possunt qui totum se ad Diuinum amorem in se & in nobis formandum transtulit. Denique qui vno velut intuitu quæ sunt pene immensa tanti Viri merita sibi aut aliis repræsentare velit, depromat ex libro Ecclesiastici quæ de Simone illustri Oniæ filio, refert Sapiens : *Sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit domum, & in diebus suis corroborauit templum, In diebus ipsius emanauerunt putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curauit gentem suam, & liberauit eam à perditione.* Et post pauca : *Quasi Stella Matutina in medio nebulæ, & quasi Luna plena in diebus suis lucet. Et quasi Sol refulgens, sic ille refulsit in templo Dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis. QVASI IGNIS EFFVLGENS, ET THVS ARDENS IN IGNE. Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso, Quasi oliua pullulans, & Cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, & vestiri eum in consummationem Virtutis.* *Eccles. 50.*

In quibus Verbis primum quod mireris est multiplicitas Symbolorum quæ singula sancto Augustino apte quadrant, si pro *Templo* Ecclesiam vniuersam acceperis. Secundum est, diuersitas & quasi repugnans rerum conjunctio quæ simul de Eodem dicuntur. Nam si Stella est, quare Sol dicitur ? Si quasi rosa, cur quasi lilium ? Si quasi oliua, cur Cypressus ? Quis non videt vnum pene negare aliud ? Sed absit hoc de Scriptura Sacra cogitare : Non poterant aptius exhiberi quæ tam varia S. Augustinus exercuit Christianæ religionis munera, quàm paruis illis simul &

magnis rebus, quia reuera sic paruus humilitate & modestia semper fuit, vt magnus numquam esse desineret, Virtute, Scientia, & omni laudis genere.

Tertium verò quod magis rarum & magis mirum est, sic excellenter effulsit Intelligentia & Doctrina, vt Sol refulgens merito dici possit: simul vero sic affectu & voluntate in Diuinum exarsit amorem, vt quasi ignis & thus ardens in igne dicatur. Quod quidem de Illustribus aliis viris satis commune est in temperato quodam gradu, quo simul lucent & ardent: Sed in eo summo gradu quo sanctus Augustinus refulsit, & Diuini flamma incendij totus exarsit, tam mirum est & singulare vt præter causam quam refert sanctus Thomas ab elatione Scientiæ petitam, (2. 2. q. 82. a. 3.) affirment alij id ita simul non reperiri, quod Doctores habeant animum in illa quibus student objecta distractum & diuisum, quæ animi diuisio non apte conueniat inflammandæ voluntati; Vnde vt dixi, tanto id magis est in sancto Augustino mirum, quanto is supra Doctores alios in plura diuisus est Scientiarum objecta, nec propterea tamen quidquam de ardenti eius Charitate decessit, quin potius se in Eo Scientia & Charitas sic mutuis & reciprocis confouebant subsidiis, vt ab ardore Charitatis reluceret Scientia: & à luce Scientiæ Charitas inflammaretur. *Erat lucerna ardens & lucens*, (Ioan. 5.) Non prius lucens quam ardens, nec enim prius à luce ardor quam lux ab ardore processit, vt notat sanctus Bernardus. (Serm. in Natiuit. Ioan.) Præcessit quidem tempore Scientia Charitatem, sed Charitas dignitate, potentia, & vi quadam superiore Scientiam Augustini sic in se transtulit, vt non esset eius inflata nec inflans Scientia sed inflammata simul & inflammans. Sicut enim ferrum ignitum non iam ferri sed ignis naturam obtinet, sic eius Scientia Charitate inflammata, quidquid humanum erat, exuit & in Diuinum transiit.

Hoc videlicet effecerunt Diuinæ illæ sagittæ quibus transfixus est; hæc est illarum vis admiranda quemcumque feriant, vt quod est humanum purificent & quodammodo conuertant in Diuinum, ac propterea dicuntur lethiferæ & viuificæ, Imo *& quanto magis lethiferæ tanto magis viuificæ*. Quod quomodo in nobis etiam fieri possit sicut in sancto factum est Augustino, nunc ex Veritate proposita, paulo attentius perpendendum. Hinc enim manifeste apparebit, quinam sit verus & vere Diuinus amor, hinc patebit

quibus

quibus veris indiciis ſagitta cœleſtis dignoſcatur à *ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & Dæmonio meridiano.* Nempe ſagitta Domini ſagitta ſalutis eſt, ſagitta vitæ, ſagitta viuifica, veram animæ conferens vitam, id eſt, ipſam Charitatem quæ ex Deo eſt quæ in eo eſt, & ad eum ſolum tendit. Vt autem talis ſit, vt ſit inquam ita viuifica debet prius eſſe lethifera, debet prius mortem quandam inferre cordi, quæ Mors quo magis certa fuerit, erit & vita certior. *Pſ. 90.*

Ratio quæ id euidenter declarat, eſt, quod vera & viuifica Charitas ſit de corde puro, vt ait Apoſtolus, puro inquam ab omni alio quouis affectu qui non ſubordinetur & ſubjiciatur Charitati. *Aurum eſt ignitum, probatum, locuples*, id eſt, defecatum ab omni alio quouis metallo; neque enim tam probatur aurum in igne, vt ardeat, quam vt purificetur & mundetur: ſic neque amor ita probandus eſt, quando ardet in corde nondum puro & circumciſo, quam ſi puritas cordis eſſet major, & ardor minor; qua de re plura in prima parte, in 3. Hebdomada Aduentus. Nunc ſufficiat quod aiebat Deo ſanctus Auguſtinus: *Minus te Domine amat qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat:* Quia videlicet Deus de toto corde vult diligi, vnde quanto Cor eſt minus purum, tanto magis de toto tollitur, & tanto minus Deus diligitur. Atque idcirco quod primum & quod præcipuum requirit in corde Charitas, eſt illa cordis munditia de qua ſic rurſum ſanctus Auguſtinus, *Exinani quod implendum eſt: bono implendus es, funde malum: puta quia melle te vult implere Deus, ſi aceto plenus es, vbi mel pones? Fundendum eſt id quod portat vas, mundandum eſt ipſum vas.* Et quæ plura refert. Tum de ſe alibi. *Quam ſuaue mihi ſubitò factum eſt carere ſuauitatibus; & quas amittere metus erat, iam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eas à me, vera tu & ſumma ſuauitas: ejiciebas & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini: omni luce clarior, ſed omni ſecreto interior: omni honore ſublimior ſed non ſublimibus in ſe. Iam liber erat animus meus à curis mordacibus ambiendi & acquirendi, & volutandi, atque ſcalpendi ſcabiem libidinum.* *1. Tim. 1.* *Apoc. 3.* *In Solil. c. 19.* *In 1 Ioan. 3.* *9. Confeſſ. 1.*

Videſne quantùm Auguſtini pectus purificaretur à Domino? Videſne quantum etiam ipſe Dominus, tuum purificare vellet?

II. PVNCTVM.

SED quantò sunt magis lethiferæ sagittæ Domini seu Diuini amoris, tantò magis purgant animum ab omni alio prauo affectu.

Sic enim propterea lethiferæ dicuntur sagittæ Diuini amoris, quòd alios affectus interimant, vnde & *fortis vt mors dilectio* dicitur, quia scilicet, vt cum nostro sancto Augustinus ait Diuus Gregorius, *Quod mors agit in sensibus corporis, hoc agit dilectio in cupiditatibus mentis. Sunt enim nonnulli qui sic diligunt Deum vt omnia visibilia negligant, & dum in æterna, mente tendunt, ad omnia temporalia pene insensibiles fiunt. In his nimirum vt mors, dilectio fortis existit, quia sicut mors exteriores corporis sensus ab omni proprio & naturali appetitu interficit, sic dilectio in talibus viris omnia terrena desideria contemnere mentem alio intentam compellit.* Non sic porro in omnibus Charitas vim suam exerit, quia non sic omnes se Charitati totos dedunt, ac proinde cum dicitur, quò sunt sagittæ Caritatis magis lethiferæ, perinde est ac si diceretur, quo sunt acutiores & potentiores ad illam suam vim & violentiam exercendam, quò sinuntur liberius efficere & operari in animis nostris sensualem illam mortem: Tum illud denique aduenit quod in propositione sequitur, *tanto magis purgari animum ab omni alio prauo affectu*, quia sic purgari animum nihil est aliud quam ipsum mori suis prauis affectibus, vnde quo his verius moritur, verius purgatur.

Aug. in Ps. 47. Greg. in Cant. 8.

Quod luculentè admodum his Iobi verbis exprimitur: *Sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me.* Nempe indignatur Charitas contra nostras cupiditates quas secum pati non potest tamquam indignas suo consortio: tum vero talis indignatio ebibit spiritum, id est exhaurit, euacuat, & absorbet quidquid impurum est. Quod si resistit cupiditas, si sibi sua perire dolet, si quo metu terretur, *terrores Domini contra militant*, hoc est, timor humanus Diuino repellitur, & hoc est quod petebat Dauid, *Confige timore tuo carnes meas, à Iudiciis enim tuis timui.*

Iob. 6.

Ps. 118.

Atque hoc etiam ipsum est quod in se sentiebat & mirabatur S. Augustinus: *Quid est illud quod interlucet mihi & percutit cor meum sine læsione, ET INHORRESCO ET INARDESCO? Inhorresco, inquantum dissimilis ei sum: Inardesco,* inquantum similis

11. Conf. 9.

ei sum. Quàm vero hinc plene purgatus esset terreno quouis affe-ctu, sic ibidem expressit: *Domine amo te: percußisti cor meum verbo tuo, & amaui te. Quid autem amo cùm te amo? Non speciem corporis, nec decus temporis, nec candorem lucis, non dulces melodias suauium cantilenarum omnimodarum, non florum & vnguentorum & aromatum suaueolentiam, non manna & mella, non membra acceptabilia carnis amplexibus, non hæc amo cum amo Deum meum.* 10. Conf. 6. Quæ dùm ibi plura prosequitur, non modo significat Deum non esse aliquid simile terrenis illis bonis, sed nec seipsum talibus bonis affici cum Deum amat, quasi diceret se lethifera illa Diuini amoris sagitta sic esse vulneratum, vt tam plene purgatus esset aliis affectibus quàm opus esset ad vnum Deum plene amandum.

O Diuina dilectionis spicula! en paratum pectus, en Cor vobis apertum, sic me confodite, sic vulnerate, sic me totum impetite, vt totus à me deficiam & vestro numquam saner vulnere, in quo est vera sanitas.

III. PVNCTVM.

SAGITTAE *Diuini amoris igitur quanto magis lethiferæ, tanto magis viuificæ*, Tanto magis puræ, seu tantò magis est purus 1. Reg. 2. amor inde proueniens, & tanto magis est ille amor qui mortifi-cando viuificat, qui pauperem faciendo, ditat, qui humiliando subleuat, & qui auferendo Spiritum nostrum, suum Diuinum conferet iuxta illud Psalmi: *Auferes Spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur. Emittes Spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ.* Ps. 103. *NOLVERVNT habere Spiritum suum*, inquit ibi sanctus Augustinus, *habebunt Spiritum Dei*. O diues com-mutatio! ô quis sic mori nollet vt sic viueret? Et tamen tam pau-ci sunt qui sic Spiritu Dei viuant, quia suo nolunt mori! Tam pauci sunt qui viuificas amoris Sagittas sentiant, quia nolunt sen-tire lethiferas. Vellent sibi & Deo viuere: nollent sibi quidquam perire pro Deo possidendo. Quasi Deus non præponderaret om-nibus. Non sic, non sic sanctus Augustinus qui quantumcumque l. 4. Confess. c. 11. & 12. desertis omnibus vni Deo suo coniunctissimè viueret, ad ipsa ta-men omnia magis ac magis deserenda sic animam suam frequen-tissime, sic nos secum excitabat: *Ibi fige mansionem tuam, ibi com-menda quidquid habes anima mea, saltem fatigata fallaciis. Vt quid*

peruersa sequeris carnem tuam? Ipsa te sequatur conuersa. Si placent corpora, Deum ex illis lauda, & in artificem eorum retorque amorem: ne in his quæ tibi placent, tu displiceas. Si placent animæ, in Deo amentur. Rape ad Eum quas potes, & dic eis: Hunc amemus, hunc amemus. State cum eo, & stabitis. Requiescite in eo, & quieti eritis. Quò itis in aspera? Quo itis? Bonum quod amatis, ab illo est. Quò vobis adhuc, & adhuc ambulare vias difficiles & laboriosas? Non est requies vbi quæritis eam. Quærite quod quæritis, sed ibi non est, vbi quæritis. Beatam vitam quæritis in regione mortis: non est illic. Quomodo enim beata vita, vbi nec vita? Et descendit huc Vita nostra & tulit mortem nostram, & occidit eam de abundantia vitæ suæ, & tonuit clamans, vt redeamus hinc ad Eum. Numquid & post descensum vitæ non vultis ascendere & viuere? Sed quò ascendistis quando in altum istis, & posuistis in cœlum os vestrum? Descendite vt ascendatis, & ascendatis ad Deum: cecidistis enim ascendendo contra eum. Dic eis ista, vt plorent in conualle plorationis, & sic eos rape tecum ad Deum, quia de Spiritu eius hæc dicis eis, si dicis ardens igne Charitatis.

Nonne tibi tot amoris tela videntur quot Verba? Ergo his etiam sine te affici.

Nec timeas te nimis multis obrui.

Non his obruitur telis animus, quibus magis erigitur.

Non his multiplicatis oneratur, sed hæc multiplicanda sunt potius, ne oneretur animus.

Quæ certe alia posset esse Veritas vel seorsim vel conjunctim cum præcedente aut sequentibus expendenda, Cuius hæc est Ratio, Quia obrui animum vel onerari multis, est impediri multiplicitate rerum, ne rectè afficiatur. Sed cum Diuini amoris tela & motiua multiplicantur, tantum abest vt animus illa impediatur multitudine, quin potius adjuuatur: quia varietate reficitur, renouatur, instauratur, & fouetur. Ergo multiplicanda sunt potius tela & motiua Diuini amoris, quam decurtanda ne animus oneretur. Quod quomodo faceret sanctus Augustinus, & vnde tanta tamque diuersa quibus magis ac magis in Deum afficeretur, erueret, sic paucis habeto.

Primò considerandum sibi proponebat gratuitum illum Diuinum amorem qui nos etiam immerentes præuenit in benedictionibus dulcedinis suæ, & de vasis iræ fecit vasa misericordiæ, &

vbi abundauit delictum, ibi abundet Gratia. Vide libri noui Confessionum caput primum, vbi hæc inter alia sanctus Doctor: *Vbi erat tam annoso tempore, & de quo imo altoque secreto euocatum est in momento liberum arbitrium meum, quo subderem ceruicem leni Iugo tuo, & humeros leni Sarcinæ tuæ? Christe IESV adjutor meus & Redemptor meus.*

Secundò, dum cogitaretur hæc Diuini amoris Bonitas, tanta in Eius animo fiebat commotio quòd illam aliquando peccatis suis offendisset vt quot erant animi pœnitentis motus, tot sentirentur tela quibus compungebatur, ac magis excitabatur ad Illum quem neglexerat diligendum. *O putredo*, inquiebat, *ô monstrum vitæ, & mortis profunditas? An ille petiuit liberè quod non licebat? Non ob aliud nisi quia non licebat? Quid retribuam Domino quod recolit hunc memoria mea, & anima mea non metuit inde? Diligam te Domine, & gratias agam, & confitebor nomini tuo, quoniam tanta dimisisti mihi mala, & nefaria opera mea.* *2. Confess. 7.*

Tertiò, quantumcumque moueretur ac doleret animus, tam parùm se commoueri ac dolere sentiebat præ desiderio dolendi vehementius, vt desiderium illud esset velut alia quædam sagitta quâ vsque ad mortem percutiebatur, quia eò vsque & vltra si fieri posset pœnitentiam continuare & augere voluisset: *Semper*, inquit, *doleat, & de dolore gaudeat, & non semper doluisse doleat.* *l. de Vera Pœnit. c. 13.*

Quartò denique, cùm Amantissimus Christi Domini, amorem suum videret Crucifixum, sic configi cum Eo desiderabat, vt ipsis quodammodo Christi clauis semetipsum Cruci affigeret, optaretque cum Apostolo dicere, *Christo confixus sum cruci*: Sicque fiebat inter Christum & Augustinum quod factum erat inter Dauidem & Ionatham, cùm Dauidi Ionathas dedit arcum & sagittas, & Dauid Ionathæ defleuit mortem, hoc affectu: *Doleo super te frater mi Ionatha, decore nimis & amabilis super amorem mulierum. Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam.* *Gal. 2. 1. Reg. 18. 2. Reg. 18.*

Sic sanctus Augustinus sese in hoc pietatis genere magis ac magis exercebat: *Rogo te per illa salutifera vulnera tua quæ passus es in cruce pro salute nostra, vulnera hanc animam meam peccatricem, pro qua etiam mori dignatus es: vulnera eam igneo & potentissimo telo tuæ nimiæ Charitatis. Tu Sagitta electa, & gladius acutissimus qui durum scutum humani cordis penetrare tua potentia vales; confige cor* *In Medit. c. 37.*

meum iaculo tui amoris, vt dicat tibi anima mea, Charitate tua vulnerata sum.

Nonne sic posses vulnerari? Nonne sic affici? Nonne saltem desiderare? Saltem orare? Quando cor linguam non excitat, sæpe cor lingua mouet, cum Diuina Gratia.

EODEM DIE: AD HÆC CHRISTI VERBA.

Qui fecerit & docuerit, hic Magnus vocabitur in regno cœlorum. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Magnus amor, magnus est Doctor.

RAtio est, quia magnus est Doctor qui fecerit & docuerit: & quo plura melius fecerit & docuerit, tanto magis magnus est Doctor. Sed magnus Amor, hic est qui non modo facit facere & docere, sed qui mouet ad plura melius facienda & docenda. Ergo magnus amor magnus est Doctor. Quæ quidem omnia facile est ex Verbis & operibus sancti Augustini demonstrare quam vera sint, & quam verè in Illo fuerint. Perpende hæc pauca ex

Ps. 79. multis ad illud Psalmi, *Qui sedes super Cherubim. CHERVBIM,* inquit, *sedes est Gloriæ Dei, & interpretatur plenitudo Scientiæ. Ibi sedet Deus in plenitudine Scientiæ. Licet intelligamus Cherubim sublimes esse cœlorum potestates atque virtutes, tamen si vis, eris Cherubim: Si enim Cherubim sedes est Dei, audi quid dicat Scriptura: anima Iusti sedes est Sapientiæ. Quomodo, inquis, ero plenitudo Scientiæ? Quis hoc implet? Habes vnde impleas. Plenitudo legis Charitas. Noli per multa ire atque distendi. Terret te ramorum diffusio, radicem tene & de magnitudine arboris noli cogitare. Sit in te Charitas, & necesse est plenitudo Scientiæ consequatur. Quid enim nescit qui Charitatem scit, quandoquidem dictum est: Deus charitas est?*

Vide in 2. parte, Feriam 2. Pentecostes.

EODEM DIE : AD HÆC VERBA, AVT SIMILIA.

Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt. Eccleſi. 45.

VERITAS PRACTICA.

Quò quiſquis eſt Dei amantior, eò eſt auguſtior & amabilior.

RAtio eſt euidens, quia quo quiſquis eſt Dei amantior, eò eſt ſanctior & beatior: Nam vt ait ſanctus Auguſtinus: *Ille tenet & quod patet & quod latet in Diuinis eloquiis, qui Charitatem tenet in moribus* : Et rurſum : *In omnibus Scripturis ſupereminentiſſimam viam, ſupereminentiſſimum locum Charitas obtinet : non ad eam aſpirent niſi boni. Hanc nobiſcum non communicant mali : poſſunt communicare Baptiſmum, poſſunt communicare orationem, poſſunt communicare iſtos parietes ; Charitatem nobiſcum non communicant. Ipſe eſt enim fons proprius bonorum, proprius Sanctorum de quo dicitur, nemo alienus communicet tibi. Supereminens enim via Charitatis tenet eos qui propriè pertinent ad regnum cœlorum. Ergo præceptum Charitatis ſuper cœlos, ſuper omnes libros : ei enim ſubduntur libri, ei militant omnes linguæ ſanctorum, & omnis motus Diſpenſatorum Dei & animæ & corporis.* Servi. de laudib. Charitatis. In Pſ. 103.

Sed quò quiſquis eſt ſanctior & beatior, eò eſt Auguſtior & amabilior, ſeu quod idem eſt, quo quiſquis eſt ſanctior, eo majori cultu & veneratione dignior eſt ; Nam ſanctitas & beatitudo eſt proxima ratio propter quam veneramur ſanctos. Vnde Regius Pſaltes, *Sanctitas & magnificentia in Sanctificatione eius*, Id eſt, vt interpretatur ſanctus Auguſtinus, *Cum Sanctificatus fueris, eris & magnificus. Hoc annuntiamus cùm ædificamus domum.* Quaſi diceret, quando Eccleſiam ædificamus in qua Sancti colantur, hoc annuntiamus vobis idcirco eos à nobis coli quia Sancti ſunt ; & quia ſanctitatem omnem ſuam acceperunt à Deo, propterea Eorum cultus ad ipſum Deum refertur qui in ſanctis colitur, ſicut in Illo Sancti coluntur. Pſ. 95.

Ergò quo quisquis est Dei amantior, eò est augustior & amabilior, sicut reuera est sanctior & beatior. Ergo & sanctus Augustinus qui Dei amantissimus fuit, fuit etiam Sanctissimus & est in cœlo Beatissimus, & est à nobis præcipuo quodam cultu colendus. Vide quid in eius honorem hodie, quidue ad eius imitationem facias.

Die 29. Augusti.

IN FESTO DECOLLATIONIS S. IOANNIS BAPTISTÆ.

Herodes misso spiculatore præcepit afferri caput eius in disco. Et decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco: & dedit illud puellæ, & puella dedit matri suæ. Marci 6.

VERITAS PRACTICA.

Mors Ioannis, Vox clamantis in deserto cordis est, contra proprias Concupiscentias.

SENSVS ET RATIO EST, Quia quidquid cordi nostro repræsentatur quod ipsi manifestet propriæ concupiscentiæ prauitatem & perniciem, potest apte dici, Vox clamantis in deserto cordis contra proprias eius concupiscentias.

Sed mors sancti Ioannis Baptistæ talis est: nempe sic repræsentatur cordi vt ipsi manifestet propriæ concupiscentię prauitatem & perniciem.

Ergo hęc mors Ioannis, quędam est velut Vox clamantis in deserto cordis contra proprias eius concupiscentias. Quæ quidem Vox tanto nunc magis est audienda, quanto minus forte alias ei attenditur.

I. PVNCTVM.

I. PVNCTVM.

ARGVEBAT Ioannes Herodem Regem, quod vxorem fratris sui Philippi Herodiadem rapuisset. Rex autem Ioannem inclusum carcere continebat. Tum vero accidit vt cùm in conuiuio regio filia Herodiadis saltasset & placuisset Herodi, obtinuit ex suggestione Matris à Rege, Caput Ioannis. En ergo abscissum Caput affertur in disco. Quale ferculum! Quale conuiuium! Quæ omnia fusius apud sanctum Marcum legi possunt, vnde illud præcipue disces ad Praxim, quanta sit etiam in nobis Concupiscentiæ deprauatio! Verè enim Mors Ioannis non modo contra Herodem aut Herodiadem Vox est clamantis in publico, sed & in deserto cordis nostri contra nostras ipsas concupiscentias: Quæ quidem Veritas sic modo expendi debet, vt in quamlibet reprimendæ concupiscentiæ datam occasionem Praxis transferatur.

Ratio vero Veritatis est euidentissima quoad illam primam partem qua dicitur, quidquid cordi nostro repræsentatur quod ipsi manifestet propriæ concupiscentiæ prauitatem & perniciem, id apte dici potest Vox clamantis in deserto cordis contra proprias concupiscentias.

Sic enim dicitur Abele occiso, *Vox sanguinis fratris tui clamat ad* Gen. 4.
me de terra. Et, *Habemus aspersionem sanguinis melius loquentem quàm* Hebr. 12.
Abel. Sic dicuntur panni nascentis pueri IESV in præsepio *cla-* S. Bern.
mare contra mundi vanitatem. Sic dicitur suam vnicuique Con- Serm. 3.
scientiam *testimonium reddere & inter se inuicem cogitationes accusare,* In Nat. Dom.
aut etiam defendere. Vnde & quidquid ita Cordi nostro sese offert Rom. 2.
vnde se cognoscat & arguat, tùm certe Vox illi clamans dici debet, cui si forte cor obsurdescat, Vox inde alia clamat ad *aures Do-* Iac. 5.
mini Sabbaoth, sicut fraudata merces operariorum, & vindictam clamat voluntariæ surditatis, & obduratæ malitiæ. *Descendam & vi-* Gen. 18.
debo vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint.

Quàm verè autem Cor peccatoris Desertum dici possit, vide in prima parte: Dominica tertia Aduentus.

II. PVNCTVM.

SED Mors sancti Ioannis Baptistæ sic repræsentatur Cordi, vt ipsi manifestet propriæ concupiscentiæ prauitatem & perniciem.

Non tantum quia repræsentat nobis quod quantumque facinus est perpetratum in Decollato Ioanne, totum est à prauitate Concupiscentiæ siue Herodiadis siue Herodis: sed quia etiam in ipsa eorum inordinata concupiscentia, manifestatur nostræ inordinatio. Sicut enim Inordinatio Herodianæ concupiscentiæ tum maxime apparuit, quando quod erat totius mundi pretiosissimum Caput S. Ioannis posthabetur mulierculæ saltatrici; sic inde suo modo apparet quanta sit nostræ deordinatio, cùm res mundanas inordinate diligimus, & ex earum affectu voluntatem Dei negligimus, aut prætermittimus, & ipsum Deum offendimus. Licet enim non sit tam graue nostrum crimen quale illud Herodis fuit, occidendo Sanctissimum Virum; tamen si occisionem illam consideremus tantùm vt Inordinationem quandam humanam, abstrahentes cogitationem à peccato siue ab offensa Dei, nonne semper humano iudicio seu coram hominibus & secundum leges politicas ac ciuiles, magna foret deordinatio? Quid est enim deordinatio, nisi cùm inferius superiori antefertur, & quò est major illius inferioris à superiori, distantia, quæcumque tandem sint illa extrema quæ sic confunduntur, eò major est Inordinatio? At qualis illa quantaque distantia etiam humano Iudicio inter puellam & Virum illum quo inter natos mulierum non surrexit Major? Quem etiam Herodes magni ducebat, & quo audito multa faciebat? Magna itaque semper esset inordinatio, etiamsi nullum in ea peccatum cogitaretur.

Iam vero non separemus mente & cogitatione, sicut reipsa non est separatum ab inordinatione cordis nostri peccatum quod in ea reperiri potest, qualecumque illud fuerit, etiam veniale: & hanc ipsam inordinationem nostram comparemus cum illa quam consideramus tantùm, vt humanam & ciuilem in Herode: Nonne nostra tanto major apparet quanto est Deus major Ioanne? Seu quanto major est inter Deum & res humanas distantia, quam inter Ioannem & puellam? Sicut enim vt dictum est magnitudo deordinationis Herodianæ petitur à magna distantia Ioannis & puellæ

quæ illi præfertur, sic nostræ inordinationis magnitudo peti debet ab illa quæ est inter Deum & res concupitas quas illi præferimus, quæ cum longè major sit quam alia, major sit etiam nostræ inordinationis magnitudo necesse est, seu major deprauatio. *Transite ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factum est huiuscemodi.* Ponderandum illud, *considerate vehementer*, quasi diceretur, nisi sic vehementer consideres, non intelliges: Sed si attente considerare volueris, tunc aperte videbis, nihil in humanis rebus reperiri tam inordinatum, tam indignum, tam injustum & execrandum, quàm quod in Diuinis reperitur, cùm vel vno veniali peccato summa illa Diuina Majestas pro re leui offenditur. *Sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis!* Ier. 2. Ezech. 5.

III. PVNCTVM.

MORS *ergo Ioannis Vox est clamantis in deserto cordis nostri contra proprias ipsius concupiscentias*, Quia ex tali morte apparet earum malum & deordinatio, quatenus scilicet consideratur humana tantum Herodis actio citra offensam Dei, & eius deordinatio cum nostris peccatis comparatur; In qua comparatione vidimus, nostram tanto majorem apparere, quanto esset majus interuallum meriti & dignitatis inter Deum à nobis offensum, & Ioannem ab Herode decollatum. Estò non sit mortale peccatum nostrum, nec Deicidium sicut Herodis peccatum fuit homicidium: plus est tamen, Deum vel minima offendi culpa quam Ioannem occidi, si occisus consideretur sine vlla Dei offensa, quemadmodum hic nobis considerandus proponitur. Major est denique inordinatæ nostræ concupiscentiæ prauitas quàm cuiuslibet hominis inordinatio non peccantis. Hoc tibi Ioannes moriens clamat sicut Herodi iam mortuo suum exprobrabat crimen. Os aureum illud exangue conticescendo, totum hoc damnat quod Scripturæ condemnant: *Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui: POST concupiscentias tuas non eas: & à voluntate tua auertere. NON regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius. OMNE quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ. NON concupisces ex rebus eius aliquid.* Ecclesi. 5. Ibid. 18. Rom. 6. 1. Ioan. 2. 1. Reg. 15.

Vide in 2. parte, Feria 5. post Cineres, Vbi hæc explanatur Veritas:

Quà latè patet mundus, nihil est vspiam ita contemnendum, quàm quod intus in te vno latet, *Nempe Concupiscentia.*

SI quæ Septembris Festa in huius tertiæ Partis tempus forte inciderent, habetur eorum Consideratio in quarta sequenti parte.

DE VOTIS RELIGIOSIS

IN DIE PROFESSIONIS EDENDÆ: VEL QVO PRIMVM VOTA RELIGIOSA NVNCVPANTVR.

Holocausta tua in conspectu meo sunt semper. Ps. 49.

VERITAS PRACTICA.

Professus idem ac profitens.

SENSVS EST, Quod sicut profitens dum Professionem edit, aut dum prima vota nuncupat, debet in eo esse animo vt quocumque viuat loco & tempore, velit viuere conformiter perfectioni status quem amplectitur: Ita & semper perseueret in eo ipso animo & eadem voluntate, nec minus aliquando se obligatum sentiat post multos professionis annos, ac dum actu profitetur: sicut reuera non minus est obligatus coram Deo, qui propterea profitenti & vouenti dicit: *Holocausta tua in conspectu meo sunt semper.* Id est, te tuaque opera omnia semper aspicio sicut dum actu te in holocaustum offerebas, vnus & idem perinde mihi es, professus ac profitens; sicque teipsum de futuro à teipso de præsenti, plane indiuisum volo, & tibi prorsus idem persuasum.

RATIO *petitur à ratione holocausti quod totum est Dei, & quod offerri Deo debet in professione seu prima votorum nuncupatione, vt sit religiosa & legitima sui oblatio.*

Sed nisi professus idem esset ac profitens, quo sensu dictum est, non esset oblatum holocaustum, vel ipsum esset ablatum.

Ergo id ita fieri debet modo & deinceps, vt sit professus idem ac profitens.

I. PVNCTVM.

QVÆCVMQVE modò sunt in vniuersa rerum natura: quæcumque olim extiterunt; & quæ aliquando futura sunt, ita sunt in conspectu Dei omnia, vt nihil illi prorsus sit præteritum aut futurum, sed cuncta merè præsentia, cuncta subjecta eius oculis, cuncta denique siue vniuersim, siue singillatim in eius mente, sicut in eius nutu posita. *Non est*, inquit Apostolus, *vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda & aperta sunt in oculis eius.* Dicuntur tamen aliqua singulari quodam modo esse in conspectu eius vel ab illo respici, quod illa potissimum cara ducat & nobis singulariter commendata velit: Sic passim in Scripturis: *Oculi eius in pauperem respiciunt: HVMILIA respicit in cœlo & in terra: OCVLI mei erunt aperti & aures meæ erectæ ad orationem eius qui in loco isto orauerit.* Id est, certis signis & effectis indicabo me præsentem illi loco vel personis, vel negotiis de quibus ibi est sermo, vt sic etiam discant homines, illud ipsum non parui facere quod audiunt à Deo magni fieri.

Hebr. 4.

Ps. 10. & 112.

2. Par. 7.

Cum itaque Deus vellet holocausta quæ à populo suo sibi quondam offerebantur, rite & sanctè offerri, *Holocausta*, inquit, *tua, in conspectu meo sunt semper*, Hoc est Sacrificium quod præ cæteris specto, & quod spectari volo vt integre & fincere fiat: *Nam ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto.* Ac cùm præterea tale esset Sacrificium vt de hostia immolata nihil prorsus reseruaretur sicut in aliis Sacrificiis, sed tota incenderetur in honorem Dei, periculum erat ne Sacerdotes aut alij offerentes Sacrificium, sibi aliquid retinerent, nec plane totum daretur Deo, quod vt sacrilegum & valde odiosum dicebatur Deus detestari, vt ipsi homines ab hac impietate deterrerentur.

Is. 61.

Etvero sicut in illis holocaustis Mosaicis & cruentis, Deus

Christianas & Spirituales hostias potissimum intuebatur, ita quando dicebat se in conspectu habere semper holocausta, non tam de illis veteribus quam de nouis, non tam de carnalibus quam de Spiritualibus, intelligendus est, ipso teste Psalmista Regio qui sic aperte Deo: *Holocaustis*, inquit, *non delectaberis: Sacrificium Deo Spiritus contribulatus.* Et rursum: *Sacrificium & oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi: holocaustum pro peccato non postulasti, tunc dixi: ecce venio. In capite libri scriptum est de me vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quasi diceret, hoc est maxime holocaustum quod tibi placet, vt tui toti simus, & tuæ voluntatis obsequio mancipati. Quod & alibi clarius: *Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea, que distinxerunt labia mea:* Id est, hæc sunt videlicet holocausta quæ Tu præcipue respicis, vt tibi vota mea distinctè & attente faciam, & prout illa feci, reddam: prout animo me affectum sensi dum illa facerem, sic bene semper affectus permaneam, & tam constans in omnibus meis promissis ac votis exoluendis persistam, quàm libens & voluntarius illa professus sum.

Ps. 50.
Ps. 39.
Ps. 65.

Hoc est quod paucis istis Verbis, *Professus idem ac profitens*, proponit Veritas modo expendenda. Vnus & Idem Is qui hodie professionem facit, permaneat affectu & effectu in totos consequentes annos, qualis modo est affectus dum profitetur. Sic profitendo sit affectus sicut debet perfecte viuere, toto quod superest viuendi tempore: sicque perfecte semper viuat, sicut affectus erat profitendo.

Ratio est euidens siue ex dictis, siue ex ipsa rei perspicuitate, quia professio seu votorum nuncupatio vt sit legitima, debet esse holocaustum: nec aliam affert rationem sanctus Thomas cur Religiosi vel religiosus status appellentur hoc nomine, vel cur hic status sit perfectionis status, quàm quia religiosi se totaliter mancipant Diuino seruitio quasi holocaustum Deo offerentes, quod est maxime proprium virtutis Religionis, *Vnde antonomastice nomen hoc illi datum est statui, in quo sic homo se Deo totum immolat.* Et affert in confirmationem, hæc sancti Gregorij Verba: *Sunt quidam qui nihil sibimetipsis reseruant, sed sensum, linguam, vitam, atque substantiam quam perceperunt, omnipotenti Deo immolant.* Vnde & sanctus Thomas concludit statum esse perfectionis, *Quia*, inquit, *in hoc nominis perfectio consistit, vt totaliter Deo inhæreat.*

2. 2. q. 186. a. 1.
Hom. 20. in Ezechielem.

At vero quod hic potissimum agitatur de holocausto & de professionis similitudine cum hoc genere Sacrificij, vt plene intelligas, adeundus ipse est sanctus Gregorius, vbi supra citatur, qui rem fuse prosequitur: *Sciendum vero est*, inquit, *quia hoc inter Sacrificium atque holocaustum distat, quòd omne holocaustum Sacrificium est, sed non omne Sacrificium, holocaustum. In Sacrificio etenim pars pecudis, in holocausto verò totum pecus offerri consueuerat. Vnde & holocaustum latina lingua totum incensum dicitur. Pensemus ergo quid est Sacrificium, quid holocaustum. Cum enim quis suum aliquid Deo vouet, & aliquid non vouet, Sacrificium est; cùm verò omne quod habet, omne quod viuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo vouerit, holocaustum est. Nam sunt quidam qui adhuc mente in hoc mundo retinentur, & tamen ex possessis rebus subsidia egentibus ministrant, oppressos defendere festinant. Isti in bonis quæ faciunt, Sacrificium offerunt, quia & aliquid de actione sua Deo immolant, & aliquid sibimetipsis reseruant. Et sunt quidam qui nihil sibimetipsis reseruant, sed sensum, linguam, vitam atque substantiam quam perceperunt, omnipotenti Domino immolant. Quid isti nisi holocaustum offerunt, imo magis holocaustum fiunt?*

Quid clarius dici poterat, quid expressius? Poteritne aliquid dubij superesse, aut si nihil positenti restat dubij, quantum ad rei intelligentiam, poteritne restare aliquid, quantum ad eius voluntatem, vt se totum non immolet, nec sit verum holocaustum?

II. PVNCTVM.

SED *nisi professus idem esset ac profitens, quo sensu dictum est, non esset tale holocaustum, vel non tale permaneret: non esset totum oblatum, vel quod oblatum esset, esset sublatum.*

Hic est enim duplex sensus quo dictum est, Professus idem sit ac profitens: primò quidem vt profitens dum professionem facit probe intelligat & plene velit se obligare ad acquirendam sui status perfectionem, sicut expresse sanctus ait Bernardus; *Cum vouemus, promittimus operam dare, vt perfectionem vitæ attingere possimus: à quo conatu qui recedit, voti transgressor reputandus est.*

Deinde vero, vt postquam professus est & quamdiu professus viuit, memor suæ professionis sic perfectioni vacet, sic perfecte 2. Cor. 8. viuat, sicut promisit & statuit profitendo, *Qui velle cæpistis ab anno*

anno priore, inquit Apostolus, *nunc verò & facto perficite: vt quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi, ex eo quod habetis.*

Quæ duo nisi adsint, suo fideliter modo, & tempore, non erit professus idem ac profitens, nec holocaustum erit, aut non permanebit. Non erit certè holocaustum nisi profitens se totum immolet; ac se non totum immolabit, nisi se in totam vitam, in totas actiones, in tota verba, & vno verbo in totum quidquid est, se perfectioni velit dedere & consecrare. In hoc nempe est ratio holocausti, nihil vt velit reseruare, in præparatione, vt vocant, animi. Vnde sunt illa egregia sancti Bernardi iam supra memorata. *Age ergo qui relinquere vniuersa disponis, te quoque inter relinquenda numerare memento: Imò verò maxime & principaliter abnega temetipsum, si desideras sequi Eum qui exinaniuit propter te, semetipsum.*

In illud Ecce nos reliquimus omnia.

Quod si quidem profitendo se totum immolat, totum se volendo impendere in quidquid perfectum est, ipso autem deinceps tempore quo venitur ad rem, quo perfectio requiritur in orando, in conuersando, in officio persoluendo, in omnibus denique religiose peragendis, non nisi negligenter & perfunctoriè peragantur; tunc holocaustum aufertur: de toto demitur aliquid, & tantum demitur, quantum de illa perfectione tollitur quam requirebat actio vt religiose fieret. Sic enim holocaustum intelligitur sese ad omnem vitam extendere, vt pars quælibet vitæ sit holocaustum. Quod præclare sanctus Gregorius in eo pergens loco vbi supra relatus est: *Israeliticus*, inquit, *populus primum Sacrificium in Aegypto obtulit, secundum vero*, id est holocaustum, *in eremo. Qui itaque habet adhuc mentem in sæculo, sed boni iam aliquid operatur, Deo Sacrificium obtulit in Aegypto; qui vero præsens sæculum deserit, & agit bene quæ valet, quasi iam Aegypto derelicta, Sacrificium præbet in eremo, quia repulso strepitu desideriorum carnalium, in mentis suæ quiete atque solitudine, Deo immolat quidquid operatur.* Vnde & sic concludit: *Majus est Holocaustum Sacrificio, quia mente quæ huius mundi delectatione non premitur, totum in omnipotentis Dei Sacrificio incenditur quod habetur.*

Quod & alibi repetit, explicans illud Apostoli, *Exhibeatis corpora vestra, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem: HOSTIA quippe occiditur vt offeratur, sed hostia viuens est corpus Domino ap-*

Rom. 12. Hom. vlt. in Ezech.

plicitum: quod & hostia dicitur & viuens, quia viuit in virtutibus, & est à vitiis occisum: hostia videlicet quia iam huic mundo est à prauis actibus mortuum: viuens vero quia cuncta quæ præualet bona operatur. Verum à contrario, hæc omnia sancti Patris dicta reuoluamus, si Religiosus non immolat quidquid operatur, si non totum incendit quod habet, si non totus viuit in virtutibus, si non cuncta quæ præualet bona bene operatur. Nonne is tam verè non erit holocaustum, quàm vere tale esse dicebatur, sese totum immolando ad omne opus perfecte peragendum?

III. PVNCTVM.

PROFESSVS *igitur idem ac profitens:* Qualis est profitens, talis sit professus: & qualis debet esse professus, talis sit profitens. Hoc intendat, hoc cogitet, hoc proponat, hoc statuat, & hoc intelligat idem esse profiteri seu professionem religiosam facere, quod esse diceretur, Hæreticum profiteri religionem Catholicam, nempe vt is sic abjuraret hæresim, nihil vt deinceps erroneum aut alienum à fide vellet; Ita plane Religiosus nihil sæculare, nihil sensuale, nihil mundanum, quod totum profitendo sic immolat vt immolatio per totam continuetur vitam, & per singulas vitæ partes, quarum si vel vna desit non immolata, tum simul desit immolatio per holocaustum facta; quia quod immolatur per holocaustum, aut totum immoletur, totum incendatur necesse est, aut non sit holocaustum, sed rapina, sed sacrilegium, sed incentiuum Diuini odij. *Omne*, inquit Deus, *quod Domino consecratur, siue homo fuerit, siue animal, siue ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino*; Id est, maxime & inuiolabiter consecratum: *Et omnis consecratio quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte moriatur.* At quæso te quomodo Deus volebat hominem sibi consecratum mori nisi morte illa qua nobis morimur vt viuamus Deo? Sic mortua & sacrificata dicitur à Iephte Patre filia, non morte quam vocant violenta, sed ciuili, sed religiosa separatè viuendo à communi hominum cætu & victu, cùm alioquin dubitetur an licuisset Patri Filiam immolare, nec tam verè dixisset de suo voto sic cruentè adimplendo, quam verè dixit: *Aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non potero.*

Leuit. 27.

Iud. 11. Vide ibi Estium.

Hoc est videlicet quod profitens debet profiteri, & ad singulas vitæ actiones reuocare; aperit os suum Domino quando profitetur se religiose velle viuere, & aliud viuendo non potest facere; quia non debet aliud professus facere quam quod profitens statuit.

Anathema dictum est Iericho & cunctæ quæ ibi esset supellectili, quod miser Achan infringens miserè periit. *Memores estote vxoris Loth*, dicebat Dominus, quasi diceret, ne quidem oculi conjiciendi sunt in mundana quæ deseruntur, ne oculum concupiscentia, ne concupiscentiam culpa, & ne culpam pœna sequatur, sicut illa Mulier periit, *Quia retrospexit*, inquit sanctus Ambrosius. *Et statua salis facta est*, ait Diuus Augustinus, *vt admonendo homines ne retrospiciant, & se à spe Diuinæ promissionis auertant, tamquam condiat cor eorum ne sint fatui.* *Iosue 7.* *Luc. 17.* *Gen. 19.*

Vellesne aliquid reseruare pecuniæ? Putaresne votum paupertatis rite factum nisi pecuniam omnem eiurares? At vero *sunt Loculi non modo pecuniæ*, inquit sanctus Bernardus, *sed propriæ voluntatis.* Consecranda, consecranda est illa voluntas integra, nihil vt ex illa magis supersit quam ex pecunia. Sic vere Sacrificium fiet, sic vere holocaustum, & holocaustum perpetuum, quale est illud Christi Domini qui cum semel tantum se obtulerit, sic tamen perseuerat illa oblatio, vt non quotidie tantum renouetur, sed quoties in die Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebratur. *In illud Ecce nos reliq. 2.*

O dignitatem religiosæ professionis quæ profitentem Christo reddit similem, si sui similis profitens sic esse volit vt sit idem semper professus ac profitens! ô motiuum ita inchoandi nobilissimum, ô vinculum ita perseuerandi strictissimum! Sic incipiamus hodie sicut volumus aliquando mori: vt sic aliquando moriamur sicut incipimus hodie. *Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias mandata hæc atque iudicia. Et custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie, vt sit tibi Deus, & ambules in viis eius, & obedias eius imperio. Et Dominus elegit te hodie, vt sis ei populus peculiaris sicut locutus est tibi.* Nonne id ita vis? Nonne id ita semper velle cum Gratia profiteris? *Deut. 26.*

Vide in 2. parte, Feria 5. Hebdom. 3. in Quadragesima.

DE VOTO PAVPERTATIS.

Elegi te in camino Paupertatis. Is. 48.

VERITAS PRACTICA.

Quò quis Pauperior, eò Ditior.

RATIO EST, Quia quò quis abundat pluribus & melioribus diuitiis, ille est Ditior.

Sed quò quis est pauperior, pluribus abundat diuitiis & melioribus.

Ergo est Ditior, Ac proinde ne quid extra puritatem voti paupertatis quæras, quod in ipsa paupertate melius reperies, si purè votum serues.

I. PVNCTVM.

2.2. q. 186. a. 6. & 7.

CVM ex Diuo Thoma, tria Religiosorum vota tribus opponantur Concupiscentiis; Illud commodi consequitur Religiosus, vt per illa vota sanctè obseruata, breui facilique compendio ad perfectionem Caritatis perueniat: Sed illud semper restat incommodi, vt nisi diligenter aduertat & caueat, Concupiscentia numquam ex toto extincta reuiuiscat interdum, & quæ sua sunt eò quæret auidius quo est repressa strictius. Sic videmus in multis & plangimus, amore bonorum temporalium, Paupertatem Religiosam valde labefactatam; Sic amore voluptatum, Castitatem non parum læsam; Sic denique amore vanitatis & gloriæ, neglectam Obedientiam.

Quamobrem vt his efficacius occurratur malis, ac puritati votorum consulatur, sic formantur hæ Considerationes & Verita-

tes de tribus votis, vt ostendatur ex perfecta votorum obseruatione tantum abesse, vt quid boni vel vtilis, vel delectabilis vel honesti depereat, quin potius eo magis crescat quo vota melius obseruabuntur. Quod vt primo in paupertate pateat, sic habet Veritas modo expendenda: *Quo quis pauperior, eò Ditior.*

Nempe ille est eo Ditior quò pluribus abundat & melioribus diuitiis, Sicut ille est Doctior qui meliori est instructus disciplina; Ille est sanior & pulchrior qui plures & nobiliores corporis partes saniores & pulchriores habet: Ille est Sanctior qui veræ Sanctitatis intensiores habitus possidet & frequentiores actus edit. Quid clarius? Sed quid rarius? *Saluum me fac Domine, quoniam defecit* Ps. 11. *Sanctus, quoniam diminutæ sunt Veritates à filiis hominum.*

II. PVNCTVM.

SED quo quis est pauperior, eo abundat pluribus & melioribus diuitiis.

Primo quidem non est dubium quin diuitiæ spirituales & cœlestes sint meliores quàm terrenæ, siue earum dignitatem spectes siue vtilitatem & necessitatem. Nam si de sola Sapientia Sapiens verè dixit, *Diuitias nihil esse duxi in comparatione illius:* quid de Sap. 7. illis Gratiarum thesauris quos secum aduexit Christus & nobis large communicat? Audi sanctum Petrum: *qui vocauit nos propria* 2. Pet. 1. *gloria & virtute, per quam maxima & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hæc efficiamini Diuinæ consortes naturæ.* Audi & sanctum Ambrosium: *quid enim est quod conferri possit his de quibus Deus dixit: Et* Serm. 8. in *inhabitabo in illis. Quid magnificentius hospite cœlesti? Quid beatius* Ps. 118. *possessione Diuina?*

Deinde verò certum est, quò quis fuerit pauperior, id est, quo quis affectu circa res terrenas fuerit religiosiori & plenius mortificato, ille abundabit pluribus donis Spiritualibus, quia erit capacior illis recipiendis: hanc enim solum capacitatem requirit Deus vt se suaque largius impartiatur. *Dilata os tuum & implebo illud.* Ps. 80. *AFFER mihi adhuc vas. EXINANI vt implearis. SCIO tribula-* 4. Reg. 4. *tionem & paupertatem tuam,* ait Dominus, *sed diues es. MELIVS* S. Aug. Apoc. 2. *est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabiles.* *EST homo marcidus abundans paupertate & oculus Dei respexit illum* Pr. 15. *in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltauit caput eius.*

Eccles. 11. Sic magnifice dictum à Psalte Regio : *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et apte huc transferas quod scribit Apostolus de Macedonibus : *Altissima paupertas eorum abundauit in diuitias*, Id est,
2. Cor. 8. profundissima & ex imo fundo vacua, ac proinde capacissima & aptissima diuitiis Spiritualibus comparandis & continendis.

Adde quod illa ipsa dona cœlestia licet ex se satis nobilia & pretiosa, fiunt tamen in eo nobiliora & pretiosiora qui est pauperior & minus affectus erga res humanas: Nam sicut aurum purum & defæcatum, est nobilius & pretiosius quàm permixtum, ita donum cœleste quando est purum in animo, est pretiosius; est autem eo purius in animo nostro, quò animus est magis liber & purus ab illis terrenis affectibus qui sunt velut scoria & fæces quibus non minus dona cœlestia inficiuntur & diminuuntur, quàm aurum & argentum permixtione alterius inferioris metalli. Eapropter *elegi te*, inquit Dominus, *in camino paupertatis*; Quod & alibi repetit &
Is. 48. declarat apertius : *Excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam om-*
Ibid. 1. *ne stannum tuum.* Id est, per paupertatem purificabo affectus tuos sicut in camino purificatur aurum. Sic *Dominus pauperem facit &*
1. Reg. 2. *ditat*; & *sis de stercore erigit pauperem, vt collocet eum cum principi-*
Ps. 112. *bus.* Hinc est illud Apocalypsis celebre dictum : *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, vt locuples fias.* Quis? Et cui suadet? Quomodo? Et quid suadet? Contemplare attentius.

III. PVNCTVM.

QVO *quis ergo pauperior, eo est Ditior*, Cùm diuitiis abundet pluribus & melioribus, vereque possit dicere cum Patriarcha Iosepho : *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* SEMPER
Gen. 41.
Serm. 4. de Quadr. *diues est Christiana paupertas*, ait sanctus Leo, *quia plus est quod habet quàm quod non habet. Nec pauet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est in omnium rerum Domino, omnia possidere.* Hoc est videlicet *Centuplum* de quo Christus Dominus : Hæ sunt *diuitiæ sa-*
Matth. 19. Is 33. *lutis* de quibus Propheta Isaias : Hic est *diues cum nihil habeat*, de
Prov. 13. 2. Cor. 6. quo Sapiens : Hi sunt, *nihil habentes & omnia possidentes* de quibus Apostolus : Hi sunt *pauperes quos elegit Deus in hoc mundo, diuites*
Iac. 2. *in fide, & hæredes regni quod repromisit Deus diligentibus se*, vt ait sanctus Iacobus. Hi sunt qui cum Tobia debent dicere; *Pauperem*
Tob. 4. *quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus si timuerimus Deum.*

& recesserimus ab omni peccato, & fecerimus benè: Et iterum, *Sufficiebat nobis paupertas nostra vt diuitias computaremus in ea.* Hi sunt vel maxime *propter quos Christus egenus factus est cùm esset diues, vt illius inopia diuites essent.* Ad quæ Apostoli Verba, scite sanctus Augustinus; *quid facturæ sunt diuitiæ eius, cuius paupertas nos diuites facit?* Ib. 5. 2. Cor. 8.

Ne vero in aliquod extremorum labaris: aut negligentiæ in colenda paupertate: aut superbiæ in perfecto eius cultu, sapienter Idem sanctus Doctor te admonet: *Quomodo se audebit extollere de voluntaria paupertate Christianus, vt in huius vitæ peregrinatione expeditior ambulet viam quæ perducit ad patriam, vbi veræ diuitiæ ipse Deus est, cùm legat L. Valerianum qui in suo defunctus est Consulatu, vsque adeo fuisse pauperem, vt nummis à populo collatis eius sepultura curaretur: Legat Q. Cincinnatum cùm quatuor iugera possideret & ea suis manibus coleret, ab aratro esse abductum vt Dictator fieret, victisque hostibus, ingentem gloriam consecutum, in eadem paupertate mansisse?* Et post alia quædam exempla: *Hæc*, inquit, *proposita sunt necessariæ commonitionis exempla, vt si virtutes quarum istæ vtcumque sunt similes, quas isti pro ciuitatis terrenæ gloria tenuerunt, pro Dei gloriosissima ciuitate non tenuerimus, pudore pungamur: si tenuerimus, superbia non extollamur.* l. 5. Ciuit. c. 18.

Vide in 1. parte, In die Natalis Domini. In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 3. In 4. parte, tota pene Hebdomada 17.

DE VOTO CASTITATIS.

Non est census super censum salutis corporis: & non est oblectamentum super cordis gaudium. Ecclesi. 30.

VERITAS PRACTICA.

Major est voluptas, voluptatem nolle quam velle: Voluptatem vicisse, quam cæpisse.

RATIO EST, Quia voluptas animi & bonæ Conscientiæ major est quàm voluptas corporis.

Sed voluptatem nolle & vicisse, voluptas est animi seu bonæ Conscientiæ: Et voluptatem velle aut cæpisse, voluptas est corporis.

Ergo major est voluptas, voluptatem nolle quam velle: voluptatem vicisse quam cæpisse. Ac proinde cum neutra simul voluptas esse possit, neque tu possis sine alterutra viuere; tam fugienda est voluptas corporis, quàm consectandum est gaudium bonæ mentis.

I. PVNCTVM.

IAM in ipso primo Considerationis aditu, propositam Veritatem contemplare. Iam incipe admirari quantum sit Castitatis bonum, quæ cum sit virtus tam honesta tam vtilis & necessaria, vt per se patet, simul etiam tàm suauis est & tam iucunda vt sit iucundius & delectabilius nolle & vicisse voluptatem oppositam, quàm eam velle & cæpisse. Quæ certe Veritas attente considerata, multum valere debet ad religiosissimam huius Virtutis custodiam, cum non nisi ex prauo voluptatis affectu violetur. At ecce, major est voluptas si prauum illum affectum represseris, si fœdam illam voluptatem nolis & viceris.

Nam vniuersim loquendo, hic est communis eorum omnium qui recte de rebus sentiunt, sensus, hoc humana dictat ratio, nec non ipsa clamat experientia, quòd voluptas animi longe major est quàm corporis. Hoc è sacris Authoribus nullus est qui non affirmet; è profanis vero qui scripserunt sanius & sapientius Aristoteles, Plato, Seneca, Tullius, Epictetus & alij, in id ipsum ita conspirant omnes, vt de his scribat sanctus Hieronymus, nihil aliud esse professos suis in Scholis & disciplinis, quàm voluptatem animi præferendam esse voluptati corporis. Sic enim ait contra Iouinianum, Virginitatis aduersarium, *Pythagorei frequentiam vrbium declinantes in solitudine, & desertis locis habitare consueuerunt. Platonici quoque & Stoici in templorum locis & porticibus versabantur,*

versabantur, vt admoniti angustioris habitaculi Sanctitate, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent. Sed & ipse Plato cum esset diues, & thoros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt posset vacare Philosophiæ, elegit Academicam villam, ab vrbe procul non solum desertam, sed & pestilentem, vt cura & assiduitate morborum, libidinis impetus frangeretur, Discipulique sui nullam aliam sentirent voluptatem, nisi earum rerum quas discerent.

Sanctus vero Thomas qua solet eruditione perspicua, naturalem hanc affert rationem: *Si comparentur*, inquit, *delectationes intelligibiles spirituales, delectationibus sensibilibus corporalibus, sic secundum se & simpliciter loquendo, delectationes spirituales sunt majores: & hoc apparet secundum tria quæ requiruntur ad delectationem; scilicet bonum conjunctum, & id cui conjungitur, & ipsa conjunctio. Nam ipsum bonum spirituale est majus quàm corporale bonum, & est magis dilectum, cuius signum est quod homines etiam à maximis corporalibus voluptatibus abstinent vt non perdant honorem qui est bonum intelligibile. Similiter etiam ipsa pars intellectiua est multo nobilior & magis cognoscitiua quàm sensitiua. Conjunctio etiam vtriusque est magis intima, & magis perfecta, & magis firma. Intimior quidem est quia sensus sistit circa exteriora accidentia rei, Intellectus verò penetrat vsque ad rei essentiam, objectum enim intellectus est, quod quid est. Perfectior autem est, quia conjunctioni sensibilis ad sensum adjungitur motus qui est actus imperfectus, vnde & delectationes sensibiles non sunt totæ simul, sed in eis aliquid pertransit, & in eis aliquid expectatur consummandum: sed intelligentia sunt absque motu, vnde delectationes tales sunt totæ simul. Est etiam firmior, quia delectabilia corporalia sunt corruptibilia, & cito deficiunt: bona vero spiritualia sunt incorruptibilia.* 1. 2. q. 31. a. 5.

Hæc ad Verbum sanctus Thomas: neque his obstat quod voluptates corporis à pluribus expetantur quam animi; *Nam*, vt ait Idem sanctus Doctor, *magis notæ sunt corporales quam spirituales, quia in sensu & in appetitu consistunt vbi vehementius delectatio sentitur. Et sub prætextu quodam necessitatis facilius assumuntur præsertim ab his qui naturæ corruptæ potius quam Rationi & virtuti cedunt quorum major est numerus: Vnde fit vt se ineptos spiritualibus deliciis reddant & vix eas norint.* Sed si despectis corporalibus sese internis & spiritualibus dederent, tanto magis spirituales corporalibus præstare nossent, quanto animus corpori, & quanto pars nostri nobilior præcellit infimæ.

An tu Ægyptias ollas, pepones, porros, cæpas, & similia vulgi esculenta delicatiores esse credas cibos, quam cœleste illud Manna quo Hebræi quotidie vescebantur? Et tamen illos vulgares cibos vehementius appetebant quam suum manna suauissimum, vnde hæc præclare sanctus Gregorius: *Quid per pepones nisi terrenæ dulcedines? Quid per porros aut cepas exprimitur quæ plerumque qui comedunt lachrymas emittunt, nisi difficultas vitæ præsentis quæ à dilectoribus suis, & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur? Manna igitur deserentes cum peponibus ac carnibus porros cepasque quæsierunt, quia videlicet peruersæ mentes dulcia per gratiam quietis dona despiciunt, & pro carnalibus voluptatibus laboriosa huius vitæ itinera etiam lachrymis plena concupiscunt: contemnunt habere vbi spiritualiter gaudeant, desideranter appetunt vbi & carnaliter gemant: peruerso iudicio perturbata tranquillis, dura lenibus, aspera mitibus, transitoria æternis, suspecta securis anteponunt.* (Lib. Mor. 16.)

Denique aut oportet esse desperatos, indolentes, cauteriatæ Conscientiæ, & in eo statu animi constitutos qui est omnium miserrimus, vt alibi est demonstratum: (In 1. parte, Hebdom. 3. post Epiph.) aut si superest bonæ mentis stimulus, illud oportet omnino profiteri, tantum interesse inter voluptatem corporis & animi, quantum inter perturbatam & pacatam Conscientiam. Nam cum voluptas corporis tantisper inordinata non possit capi sine læsa Conscientia, sine læso Numine, sine salutis suæ periculo, sine Gratiæ detrimento; tantum necesse est perturbetur Conscientia, quantum amat aut timet Deum, quantam de salute sua solicitudinem gerit, & quantùm Gratiæ defert. Vnde, quod dixi, aut nihil illis Diuinis mouetur, aut si mouetur, conturbatur: & perturbata quid solatij quid delectationis percipiet? Aut mediocrem certe aut vehementem voluptatem: si mediocrem, an putas conferendam cum illa secura mente quæ est iuge conuiuium, (Prou. 15.) & cum manna illo abscondito quod nemo scit nisi qui accipit? (Apoc. 2.) Aut cum illo ligno vitæ quod à Christo gustandum offertur? (Ibid.) Quod si vehementem sentis: at nonne tanto magis commoueri debet Conscientia quanto vehementior est voluptas, cùm ex illa vehementia crescat peccatum nisi resistat, ex peccato vero crescat Conscientiæ commotio, vel ex resistentia decedat necesse est delectatio? Vnde tandem quid sequitur nisi aut nullam esse Conscientiam, nullam religionem, nullum Dei metum, nullam salutis curam,

nullam æternorum fidem, nullam ſpem futurorum: aut certe præ animi voluptate, nullam eſſe voluptatem corporis, quæ ſentiri non poteſt cum religione Conſcientiæ, cum Dei metu, cum ſalutis cura, cum ſpe ac fide æternorum? Vtrum mauis fateri?

II. PVNCTVM.

SED *voluptatem nolle & viciſſe, voluptas eſt animi ſeu bonæ mentis & Conſcientiæ.*

Eſt enim voluptas aliqua vt ſatis per ſe ſentitur, non eſt autem voluptas corporis, cum ſit potius eius expugnatio & victoria; quid reſtat igitur quàm vt ſit voluptas animi, & illa requies de qua Dominus: *Et inuenietis requiem animabus veſtris; Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue?* Nam ſicut nihil eſt aliud iugum illud Chriſti tollere quàm naturam deprauatam ſeu corporalem voluptatem ſubjugare, & Chriſtianæ legi ſubjicere: ſic ſuauitas quæ in illo tollendo iugo percipitur, ipſa eſt animi voluptas & requies quæ in ſubjuganda illa corporis voluptate ſentitur. *Quàm ſuaue mihi ſubito factum eſt carere ſuauitatibus nugarum*, inquiebat ſanctus Auguſtinus, *& quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eas à me, vera tu & ſumma ſuauitas: ejiciebas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini.*

Matth. 11.

9. Conf. 1.

Certe pax animi, voluptas quædam eſt & iucunditas ipſius animi. At vero, vndenam illa pax animi niſi ex repreſſis & domitis concupiſcentiis, ſeu quod idem eſt, ex refrænata carnis voluptate quæ militat aduerſus animam & pacem eius turbat niſi refrænetur? Ac proinde quid clarius quàm refrænaſſe & viciſſe voluptates corporis, voluptas eſt animi, cum ſit pax animi, pax autem animi ſit ipſa eius voluptas?

Denique, cuinam promittitur manna illud abſconditum de quo ante, niſi vincenti? Cuinam autem vincenti niſi voluptatum corporis? Quid porro eſt illud manna niſi voluptas animi, vnde tandem quid reſtat niſi voluptatem nolle & viciſſe, ipſam eſſe animi voluptatem?

III. PVNCTVM.

EST *ergo major voluptas, voluptatem nolle & viciſſe, quàm velle & cæpiſſe*, Cum ſit voluptas animi, quæ tanto eſt major vo-

luptate corporis, quanto non solum animus major est & præstantior corpore, sed quantum omni creatura Creator est major, à quo est illa voluptas animi, & contra quem est voluptas corporis.

De bono pudic. Sic expressis Verbis sanctus Cyprianus: *Nihil*, inquit, *fidelem sic delectat quàm integra immaculati pudoris Conscientia. Voluptatem vicisse, voluptas est maxima, nec vlla est major victoria quam quæ de cupiditatibus refertur.* Sanctus item Bernardus apte; *Quis vestrum est qui non sæpe expertus sit conscientiæ bonæ delectationem? Qui non gustauerit saporem Castitatis, Humiliatis, Caritatis? Non est hæc delectatio potus, neque cibi aut similis cuiuslibet rei: Delectatio tamen est, & major omnibus illis; Diuina enim est & non carnalis delectatio, & cùm in his delectamur, plane delectamur in Domino.* Hoc ipsum breuius dixerat sanctus Hieronymus; *quanta fœlicitas, non vxoris seruum esse sed Christi, non carni seruire sed spiritui; qui enim adhæret Deo, vnus spiritus est.*

Serm. 5. in Quadrag.

1. Cor. 6.

Sic & alij omnes sancti Patres, quos inter sanctus Ephrem, sermonem integrum de hoc argumento scripsit. Sed recte monet Abbas Cheremon apud Cassianum, *Vix quemquam posse huius virtutis de qua hic agitur, suauitatem sermone exprimere: tamquam*, inquit, *si quis dulcedinem mellis ei qui numquam quicquam dulce gustauerit, velit sermonibus enarrare. Profecto nec ille saporis illius suauitatem quam numquam ore percepit, auribus capiet: nec ille dulcedinem quam gustus voluptate cognouit, verbis poterit indicare, sed propria tantum agnitione suauitatis illectus, necesse est vt experti saporis iucunditatem intra semetipsum solummodo tacitus admiretur.*

Coll. 12. c. 13.

Est verò contrà quod mireris in te vel in aliis, quod cùm sit tanta voluptas voluptatem vicisse, non vincas semper cùm possis, nec ideo vincas quia non satis expugnas, neç ideo satis expugnes, quia plus voluptatis sentias non expugnando quam pugnando. O te miserum si non hîc sentis tuam miseriam! Pugna, expugna, nec desiste nisi vincas cum gratia. *Ponat vir gladium super femur suum. VNIVSCVIVSQVE ensis super femur suum. TEIPSVM castum custodi.*

Exodi 32. Cant. 3. 1. Tim. 5.

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebdom. 4. in Aduentu. Et in 2. parte, Feria 2. Hebdom. 5.

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

Quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse Primogenitus in multis fratribus. Rom. 8.

VERITAS PRACTICA.

Quàm gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est Obedientia.

RATIO EST EVIDENS, Si nullâ re propiùs ad similitudinem Christi acceditur quàm Obedientia. Quam id vero sit verum.

Ratio est, quia illa re propius acceditur ad similitudinem Christi quæ est in Eo eminentior & nobis maxime propria.

Sed nulla res est quæ sit in Christo eminentior, & nobis magis propria quàm obedientia.

Ergo nulla re propius ad eius similitudinem acceditur quàm illa ipsa obedientia; Proindeque quàm gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia quæ hanc singulariter contrahit similitudinem.

I. PVNCTVM.

CVM in paruis & abjectis rebus sita sit plerumque Religiosi obedientia, & inde ex superbia seu ex vano amore gloriæ, difficultates nascantur, discat hodie Religiosus nihil esse gloriosius quàm obedire, etiam in illis paruis & abjectis rebus, quia sic propius ad similitudinem Christi accedet, quâ similitudine

nihil cuiquam mortalium poteſt eſſe glorioſius, nihil beatius, nihil tutius aut ſecurius ad futuram beatitudinem, cùm prædeſtinati deſignentur hoc potiſſimum charactere, vt *ſint conformes Imagini filij Dei*.

Ratio autem huius propoſitæ Veritatis hæc eſt, quòd nullo ſigno propiùs & veriùs vniuerſim acceditur ad ſimilitudinem perſonæ alicuius, aut particulatim ad Imaginem Chriſti, quàm re illa quæ eſt in eo eminentior, & quæ eſt nobis maximè propria. Quod vt melius intelligatur, aduerte in ſubjectis heterogeneis cuiuſcumque generis & ſpeciei, & maximè in perſonis quæ ex diuerſis qualitatibus & perfectionibus componuntur, alias aliis eſſe eminentiores, & ſingulari quadam ratione ac differentia, quam vocant indiuidua, proprias & veluti particulares, in quibus eminent & excellunt; Nam ſicut vniuſcuiuſque eſt rei natura, ita eſt vna quædam perfectio inter alias per quam in ſe particulatim conſtituitur & ab aliis differt. Sic palma præcipuè commendatur ſua firmitate, ſic Leo ſua generoſitate, Sol ſuo lumine, & homo vniuerſim Ratione ac Iudicio: in particulari autem, tali gradu iudicij, Sapientiæ vel Doctrinæ.

Atque hinc fit, vt ſi ſimilitudinem alicuius hominis cum aliis creaturis, aut alicuius creaturæ cum homine velis inſtituere, non alia ſit aptior & conuenientior quàm circa illud quod eſt eminentius in objecto cuius ſimilitudinem vis exhibere. Quapropter non quemlibet hominem comparabis cum palma aut cum leone, ſed fortem & conſtantem, quia id magis eminet in palma & leone. Non quoduis magnum & velox corpus compones cùm lucidiſſimo ſole, ſed illud duntaxat quod eſt ſplendidum & luminoſum, quia in hoc præcipuè Sol excellit & eminet. Sic non comparabis omne animal quod habet pedes cum homine, ſed illud quod habet faciem hominis, quanta quidem in bellua poteſt eſſe humana facies, quia facies in homine pars eſt eminentior, aut ſi quod animal propius accedat ad Rationem, tum vero illud eſt homini magis ſimile quia Ratio eſt in qua maximè viuit & commendatur omnis homo.

Sic proportionatè de Chriſto Domino, cum multa in eo ſint, & omnia quidem eximia & ſublimia, dici tamen poteſt vnum eſſe aliquid ſuo quodam modo eminentius, & nobis magis proprium & propoſitum ad imitandum, ad quod qui propiùs acceſſerit, is

Illi erit similitudine & repræsentatione propior. Sicut ex antiquis Patribus cum penè omnes illum in aliquo repræsentarent; *Nullus enim* *Iustus fuit*, vt ait sanctus Gregorius, *qui non eius per figuram nuncius extiterit*: Alij tamen aliis eò nobilius & expressius illum figurabant quo magis accedebant ad id quod erat magis proprium Christo Saluatori, vt Abraham & Isaac in suo sacrificio: Ioseph, Moses & Iosue in salute populis data: Proindéque nos etiam eò propius ad eum accedemus, quò rem seu virtutem quæ est in eo singularis siue præcipua, quæue nobis præcipuè conueniat, imitatione referemus. Nam affectare aliam quæ non esset conueniens, hoc crimen primi est Angeli, primique hominis quod à nobis Deus auertat. *Dominum Deum vestrum sequimini: & ipsum timete*, Id est, videte quomodo Eum, & quo vsque sequamini.

In Præfatione Iob. c. 6.

Deut. 13.

II. PVNCTVM.

SED *nulla res est quæ sit eminentior in Christo, & nobis Religiosis magis propria, quàm Obedientia.*

Id quidem mirum videri posset. Primò quidem quia omnes virtutes Christus habuit in pari gradu: & vbi est paritas, nulla est eminentia, nisi quod virtus vna in se excellat aliis, qualis est inter omnes, Charitas potius quam Obedientia. Deinde si quas à nobis præsertim virtutes exigit, videntur esse potissimum Humilitas, & Mansuetudo, ad quas diserte & expresse nos inuitauit dicens. *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.*

Matth. 11.

His tamen non obstantibus vere dicitur Obedientia in Eo eminuisse, quòd fuerit forma quædam & motiuum illud quod dicitur formale aliarum omnium omnino virtutum & actionum quas operatus est viuens & moriens. Nam si fuit humilis, si mansuetus, si patiens, ita fuit ex obedientia: humilitas seu objectum humile in quo humiliabatur & patiebatur, erat velut materia in qua exercebat obedientiam & in qua nos vult eam exercere. Non humiliabatur nec patiebatur nisi vt obediret: & in hac materia sic obediebat quia est difficilior & melius indicat animum obedientem: Vnde Obedientia erat forma & motiuum humilitatis patientiæ & aliarum virtutum; ac proinde tanto excellentius eminebat præ cæteris virtutibus, quanto præstat Forma materiæ.

De Charitate autem quia debet esse ordinata, sic per obedien-

tiam ordinabatur vt diligeret obediendo & obediret diligendo. Sic expresse sanctus Thomas, *eadem ratione*, inquit, *passus est ex Charitate & Obedientia, quia & præcepta Caritatis ex Obedientia impleuit, & obediens fuit ex dilectione ad præcipientem.* Sic ipse Dominus vtrumque simul iungens, *vt cognoscat mundus*, inquit, *quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio: Surgite, eamus hinc.* Quod quàm esset conuenientissimum vt sic obediret, Respectu Patris, respectu nostri & respectu Dæmonis, fusius *ibidem* prosequitur sanctus Thomas. Breuius autem Apostolus: *Sicut per Inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita & per Vnius Obedientiam iusti constituuntur multi.* Et rursum: *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis.* Vbi adhuc sanctus Thomas egregie: *Si fuisset passus non ex obedientia, non fuisset ita commendabilis, quia obedientia dat meritum Passionibus nostris. Sed quomodo factus est obediens? Non voluntate Diuina quia ipsa est regula, sed voluntate humana quæ regulata est in omnibus secundum voluntatem Paternam: Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut Tu. Et conuenienter introducit in passione obedientiam, quia prima præuaricatio est facta per inobedientiam.*

3. p. q. 47. a. 2.

Ioan. 14.

Rom. 5.

Phil. 2.

Neque vero id tantummodò verum est de eius Passione & Morte, sed de Natiuitate, de Circumcisione, & de singulis quibusque vitæ partibus ab ipso primo vitæ ortu ad extremum vsque Spiritum, Vnde Apostolus ex Psalte Regio, *Ideo ingrediens mundum dicit: hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi, Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, vt faciam Deus voluntatem tuam. Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quod sæpissime Christus Dominus repetiit: *Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. A ME ipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hæc loquor. EGO ex meipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ ergo ego loquor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor.* Nonne hoc est obedientem esse? Nonne hoc est insignem & eminentem in obediendo præsertim esse? Nonne hoc est Obedientiam præ cæteris commendare virtutibus?

Ps. 39. Hebr. 10.

Ioan. 6.

Ibid. 8.

Ibid. 12.

Quàm sit vero hæc virtus Religiosis maxime propria tam aperte constat, quàm patet euidenter illis virtutes esse proprias, & eas

maxime

maxime quæ votis continentur. *Sola autem obedientia virtus est*, ait sanctus Gregorius, *quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit.* *SOLVM obedientiæ votum est*, inquit sanctus Thomas, *quod alia omnia religiosa contineat, quod vnum sufficit ad religiosum statum constituendum, & sine quo nullus nec status, nec religiosus esse potest.* Potestne aliquid magis esse proprium quam quod est ita necessarium & excellens? l. 35. Mor. c. 10. 2. 2. q. 186. a. 8.

III. PVNCTVM.

NVLLA *re igitur propius ad similitudinem Christi acceditur quam obedientia*, Cùm sit illa virtus quæ est eminentior in eius vita & morte, quamque nos imitari magis expediat & necesse sit, si religiose volumus viuere: *Animas vestras castificantes in obedientia Charitatis*, ait sanctus Petrus, vt sicut ex Charitate debet procedere obedientia, ita ex obedientia Charitas exerceatur; & quidquid fit, hoc animo fiat, quia sic Deus mandat, sic Deo gratum est, *Ita Pater quoniam sic fuit placitum ante te*; Ex quo quidem Diuino Diuini Patris placito, quidquid tandem fiat, quantumcumque sit modicum & exile, mirum in modum nobilitatur & dignitate & merito. Sed ex Christi similitudine nobilitas illa & dignitas actionis siue obedientiæ religiosæ tantum crescit, vt nihil sit Deo gratius. Quod enim grati sumus Deo, nostris in operibus, id prouenit à Christo Filio in quo sibi bene complacet & propter quem ipsi placent quicumque placent, vnde fit vt qui sunt magis conformes & similes Filio, magis ipsi placeant propter Eum quem magis repræsentant: Et cum præsertim nos Filio similes efficiat Obedientia, quis non videt nos inde etiam fore Patri gratiores; & id fore nobilius ac excellentius quidquid obedientes gesserimus? Nam si ipse Filius iudicauit nulla re Patri se futurum gratiorem quàm obedientia, quantò id magis de nobis iudicandum est, cum præsertim sic Filius Patri obediens fuerit, vt suo nos exemplo sic efformaret, doceretque facto & verbo sic jungendam simul Charitatem & Obedientiam. *Manete*, inquit, *in dilectione mea. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.* 1. Pet. 1. Matth. 11. Ioan. 15.

O quale est illud *sicut*, quàm perfectum in Christo; quàm mancum & imperfectum in nobis! Expende acuratè, nam hoc est

exemplar nostræ obedientiæ, sicut ille integre; sicut in omnibus; sicut semper & vbique: sicut in abjectis & vilibus; sicut ex corde magno & animo volenti, sic nos *obediamus Præpositis nostris, & subjaceamus eis.* Sic Christus obediebat Patri, obediendo Cæsari, Pilato & aliis Satanæ administris, quibus eum Pater subjectum voluit. Et tu detrectare audebis obedientiam tuis Præpositis tibi à Christo sapientissime constitutis! Multa certe sunt quæ te Inobedientem arguant & accusent: Sed nihil capitalius quàm quo fingis te excusatum, nempe in asperis & abjectis, cum minus rationabiliter videntur imperata. Nam in his præcipue Christus obediendo eminuit, & nihil est excellentius, nihil sublimius, nihil optabilius quam illud exercere in quo eminuit, cùm in eo potissimum sit posita similitudo Christi: aut si quid humanum putas excellentius, vide quid putes, vide quid cogites, nempe esse aliquid Christo sublimius, esse aliquid supra Christum, esse aliquid quod sit dignius quam esse Christo similem. Vellesne id sentire?

Hebr. 13.

Vide in 2. parte, Fer. 4. Cinerum, Sabbato Hebd. 4. post Pascha. Et Fer. 4. infra Octau. Ascensionis.

DE RENOVATIONE VOTORUM.

AC PRIMUM DE TRIDUANA RECOLLECTIONE QUAE RENOVATIONEM ANTECEDIT.

Arborem fici Quidam habebat plantatam in vinea sua, & venit quærens fructum in illa, & non inuenit. Dixit autem ad Cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: Succide ergo illam, vt quid etiam terram occupat? At ille respondens dicit illi: Domine, dimitte illam & hoc

anno vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora, & si quidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam. Luc. 13.

EX hac Parabola desumitur Materia Considerationum totius Tridui, in hunc finem, vt agnoscat Religiosus se vocatum in Religionem vt fructum ferat suæ conformem vocationi, se propterea interdum visitari à Domino qui debitum repetat fructum, quem nisi Religiosus reddat, periclitetur de sua vocatione & salute.

Quæ tria spectant tres differentias temporis, præteritum, præsens & futurum, in quibus ordinandis tota consistit perfectio vt ait sanctus Bernardus ad illa Mosis verba, *Vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima præuiderent. In quibus vtique verbis,* inquit, *tria video nobis commendari, sapientiam, intelligentiam, prouidentiam. Arbitror sane tribus ea assignari posse temporibus, vt æternitatis quædam imago reformari videatur in nobis, præsentia moderantibus per sapientiam, præterita per intelligentiam dijudicantibus, nouissima prouidentibus ad cautelam. Hæc nempe spiritualis est exercitij summa, hæc forma studij spiritualis, vt sapienter disponamus præsentia nostra, recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita, futura quoque solicitè prouideamus. Sobrie & iuste & pie viuamus in hoc sæculo, ait Apostolus, vt videlicet in præsenti sobrietas obseruetur: vt iusta satisfactione præterita quæ nobis sine fructu salutis præteriere tempora, redimantur; vt pietatis clypeum imminentibus de futuro periculis opponamus.*

Serm 2. de Apost. Petro & Paulo.

PRIMO DIE.

DE FINE VOCATIONIS RELIGIOSÆ QVI EST FRVCTVS VOCATIONI CONFORMIS.

Arborem fici habebat Quidam plantatam in vinea sua. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Religiosus infra vel supra regulam suam viuens, Ficus est ficum non ferens.

RATIO EST, Quia ficus ficum non ferens, est religiosus non afferens fructum conformem suæ Vocationi.

Sed quisquis infra vel supra regulam suam viuit, non affert fructum conformem suæ Vocationi.

Ergo religiosus sic infra vel supra regulam suam viuens, ficus est ficum non ferens. Quod certe est diligenter expendendum.

I. PVNCTVM.

1. Cor. 1. Ephes. 1. BENEDICTVS *Deus & Pater Domini nostri IESV Christi per quem vocati estis in societatem filij eius. QVI benedixit vos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in Charitate.*

Hæc & similia quiuis Religiosus dicat de Beneficio suæ vocationis: *Benedicite omnes Religiosi Domino Deo Deorum, laudate & confitemini ei, quia in omnia sæcula misericordia eius.* (Dan. 3.) *MAGNA est super nos,* inquit sanctus Bernardus, (Serm. de Ingrat.) *magna valde misericordia Dei nostri, quos tam ineffabili spiritus sui virtute, tam inæstimabili dono gratiæ suæ, eripuit à vana nostra conuersatione huius sæculi, in quo eramus aliquando sine Deo, aut certe quod execrabilius est contra Deum, non ignorantiam habentes, sed contemptum.* Et quæ plura fusius habet.

Breuius vero Psalmista Regius vno aut altero versiculo: (Ps. 114.) *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam à morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu.* Nempe à tribus grauissimis mundi malis, à morte peccati, à lachrymis miseriarum, & à lapsu occasionum peccandi. Tum quod sequitur: *Placebo Domino in regione viuorum,* tria opposita bona Religiosi complectitur: Primum quidem quòd hoc vnum habeat agendum, *Placere Deo.* Deinde vero quod sit in socie-

tate eorum quibus in idipsum adjuuetur. Ac denique futurus sit aliquando cum illis qui semper viuant & placeant Deo.

Atque hæc quidem insignia sunt Religiosi status beneficia, sed tamen hac condicione tibi collata, vt collabores Gratiæ vocationis & fructum feras illi conformem, tete continendo intra eius fines, perinde atque arbor fert fructum iuxta genus suum: vt expresse nobis proponit Dominus in illa Parabola, vnde est eruta Veritas modo attentius expendenda; *Quod Religiosus infra vel supra regulam viuens, ficus est ficum non ferens.*

Ratio est facilis quoad vtramque partem. Primo enim licet sanctus Hieronymus, & quidam alij per ficum infructuosam & succidendam intelligant populum Iudaicum, siue Synagogam, aut ipsam ciuitatem Ierusalem euertendam; tamen communis est aliorum Interpretum sensus, designari etiam vnumquemque eorum qui singulari quadam gratia vocatus sit ad certum quoddam vitæ genus vbi Deo seruiat, sibi & proximo vacet impensius. Arbor enim plantata in vinea, vineæ Cultori commendata, & tam sæpe ac solicitè à Domino suo visitata, significat non vulgarem aliquam Personam, sed selectam, Dilectam, & singulariter charam, qualis est Ecclesiasticus, Religiosus, aut si quis alius in sæculo ad perfectiorem quendam vocatus statum. Habet hoc etiam particulare ficus, vt bis in anno ferat fructus, quo Symbolo præsertim hi denotantur, qui ad ferendos spirituales fructus tam sibi quam proximis aptum & fœcundum vitæ genus colunt.

Verùm quod præcipua consideratione dignum est, sicut arbor ficus non pyra, non poma, non cerasa, sed ficum affert, sic vnaquęque Vocatio seu status vocationis in quo quisque viuit Religiosus, certum quendam & proprium continet perfectionis gradum quo penè ab aliis statibus distinguitur, sicut ficus à ceraso. Alia est perfectio seu alius est perfectionis gradus Carthusiani, alius Franciscani, & alius Iesuitæ. *In domo Patris mei, mansiones multæ sunt,* *Ioan.* 14.
ait Dominus; Et sicut stella differt à stella in claritate, sic varia *1. Cor.* 15.
sunt & diuersa non modo statuum sed sanctorum merita. *Nam* *Ibid.*
vnusquisque proprium donum habet ex Deo. Alius quidem sic, alius vero sic: vt sæpe dictum est ex Apostolo. Quæ si de singulis personis quoquo modo dici possunt, multo tamen magis de statibus & religiosis institutis intelligenda sunt, in quibus est certa voca-

tionis gratia quæ est differentia quædam indiuiduans, quâ, vt dixi, ab aliis distinguitur, quam omnes illius instituti professores singulariter participant, & cuius ductu ac spiritu moueri debent, sicut rotæ illæ in rotis, apud Ezechielem, in quibus erat spiritus vitæ. *Ezech. 1.*

Atque hinc fit vt quod est in prima propositione, Religiosus non ferens fructum conformem suæ vocationi, seu non viuens conformiter suo statui, sit velut ficus sine ficu. Quantumuis enim mira & sublimia ederet, si non sunt conformia suæ personæ suoue statui, aut à suis superioribus non approbata, non sunt fructus, sed folia. *Quis quæsiuit hæc de manibus vestris?* (*Is. 1.*) *NON est tui officij Ozia, vt adoleas incensum Domino. Sed Sacerdotum qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium: egredere de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo. Statimque orta est lepra in fronte eius.* (*2. Par. 26.*) Sic Saul offerens holocaustum quantacumque se necessitate compulsum diceret, vt placaret faciem Domini, hoc à Samuele audiit: *Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, nequaquam regnum tuum vltra consurget: quæsiuit Dominus sibi virum iuxta cor suum.* (*1. Reg. 13.*) Hoc est scilicet esse iuxta cor Dei, quando quis conformiter suo statui viuit: quia sic se conformat Diuinæ voluntati quæ in tali statu declaratur. *Vnusquisque in suo ordine.* (*1. Cor. 15.*)

II. PVNCTVM.

SED quisquis infra vel supra regulam suam viuit, non affert fructum conformem suo statui.

Id est, qui minus quàm debet, aut supra quàm licet, ex regula seu ex ordinatione & mente Superiorum aggreditur, is non viuit conformiter suæ vocationi; quod quidem satis patet in eo qui minùs quam potest & quàm debet, facit: minus est habens, seu numero seu merito; seu quantitate seu qualitate fructus. De alio vero qui supra quam licet, ex regula seu mente superiorum quidquid agitat, non est minus certum, cum non minus peccari possit per excessum quam per defectum. *Ne declines ad dexteram neque ad sinistram: auerte pedem tuum à malo: vias enim quæ à dextris sunt nouit Dominus*, (*Prou. 4.*) Id est, Ipse scit quid sit nobis faciendum, & declarat vnicuique per suas regulas aut superiores: quantumcumque dextrâ suâ bonâ intentione quisquis sibi videatur agere

quod ex propria voluntate facit, non est propterea tutus & securus, nouit Dominus quid sit dextrum aut sinistrum in nobis: Et ne quis in hoc erret, sibi non debet soli fidere. *Prudentiæ tuæ pone modum. Noli esse iustus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne forte obstupescas*, Id est, ne forte tibi potius obsis quam prosis. *Si à recta via paululum declinaueris*, ait sanctus Hieronymus, *non interest vtrum ad dexteram vadas, an sinistram: cùm verum iter amiseris.* Prou. 23. Eccle. 7. In Isaiam. l. 14. c. 52. Serm. 19. & 71. in Cant.

Multus est sanctus Bernardus in hoc argumento qui supra relatus videri potest. Apte vero sanctus Gregorius Nazianzenus: *Virtutem excessus & defectus peræque labefactant, non secus ac regulam additio aliqua vel subtractio. Nemo igitur Sapientior sit quam conueniat, nec lege exactior, nec luce splendidior, nec norma rectior, nec præcepto Dei sublimior:* Quasi diceret, non minus peccat qui supra regulam quam qui infra viuit, quia non minus peccat in regulam quæ perinde excessu offenditur ac defectu. Quod si zelo fructus faciendi mouetur is qui excessu peccat, non est fructus vocandus, qui non est conformis statui, nec est conformis statui, qui status leges excedit & regulas. Orat. 26.

O quam præclare dictum & factum; *Ordinauit in me Charitatem!* Cant. 2.

III. PVNCTVM.

RELIGIOSVS *igitur infra vel supra regulam viuens, Ficus est ficum non ferens*, Quia non fert fructum conuenientem suo statui, cui non potest conuenire, quod disconuenit legi & regulæ à qua potissimum habet vt sit certus status & distinctus ab aliis. Quantumcumque se moueat aut se agitet & tribulet Religiosus, nihil agit si supra quam licet agit. *Numquid de tributis ficus?* Numquid ex præsumptione virtus? Numquid præsumit qui supra quam licet, licere sibi arrogat? Hoc est sæculi vitium seu sæcularium error, qui se regi non sinunt, vt semper infrà aut suprà quàm debent audeant: à quo errore Apostolus nos reuocans, *Nolite*, inquit, *conformari huic sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Dico enim vobis per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sa-* Matth. 7. Rom. 12.

pere ad sobrietatem , & vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo.

Alia hæc est similitudo valde apta confirmandæ Veritati & quam sancti Patres multis illustrant; sed modo ea sufficiat quæ de arbore fici nobis proponitur , cuius hoc est etiam proprium & præ cæteris arboribus singulare , vt cum verum suum fructum non profert, duplex aliquod genus apparentis producat fructus, nempe immaturum, exile, quos vocant inchoatos grossos, qui sunt flores potius quam fructus: aliud vero est quod in altitudinem se extendit & quæ ficus celsa seu fatua dicitur, id est, inanis & vacua. Quo duplici fructus apparentis genere, quàm aperte designentur illi qui vel infra vel supra regulam viuunt, quis non videt?

Denique nec omittendum, quod illi apparentes fructus aut quæcumque sint ficus nisi sint bonæ, valde malas esse, nec esse fructum suauiorem quando bonus est, nec insuauiorem quando est malus. Quod apte illos etiam significat qui Religiosum amplectuntur institutum; sicut ex iis boni sunt qui se suis continent regulis, & legibus, & valde boni sunt: ita qui supra vel infra regulas viuunt, mali sunt, & valde mali. Quod ostensum sibi à

Ier. 24. Domino Ieremias expresse refert: *Ostendit mihi Dominus , & ecce duo calathi pleni ficis, positi ante templum Domini. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis, vt solent ficus esse primi temporis: & calathus vnus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eo quod essent malæ. Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ieremia? Et dixi, ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, quæ comedi non possunt eò quod sint malæ.* Tùm personis adaptat similitudinem.

Ex vtris vero te putas esse? Agnosces ex vocatione qua vocatus es: agnosces ex ministerio quod in illa geris: agnosces ex regulis quas ad illud recte gerendum habes: Hinc tota res pendet:

1. Tim 4. *Hæc meditare, in his esto, insta in illis.* Vide in 3. parte, Dominica 7.

SECVNDA

SECVNDA DIE

DE FRVCTV VOCATIONIS QVEM AB VNOQVOQVE REPETIT DOMINVS.

Et venit quærens fructum in illa, & non inuenit. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Quod te imparatum magis reddit ad reddendum fructum, hoc te paratiorem deberet reddere.

RATIO EST, *Quia quod te imparatum magis reddit, est Incertitudo exigendi & reddendi fructus.*

Sed ex illa incertitudine paratior esse deberes.

Ergo quod te imparatum magis reddit ad reddendum fructum, hoc est quod te paratiorem deberet reddere.

I. PVNCTVM.

QVAM cara Domino esset illa Ficus plantata in vinea, satis ipse indicat singulari cura quam præ se fert visitandæ interdum arboris, & exigendi ab ea fructus. Sic suos Christus Dominus, sic quos singulariter fecit suos, singulariter etiam curat, inuisit, fouet, arguit, & quem ab eis expectat fructum suo tempore repetit. *Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum.* Ps. 84. Quanti erant in mundo admonendi, reuocandi, conuertendi, cùm Dominus illos septem Viros præcipua quadam solicitudine admonet quibus in Apocalypsi parti- Apoc. 1. 2. 3.

culatim & diuersis dicit modis : *Scio opera tua, & laborem & patientiam, sed habeo aduersum te quod arguam, Esto vigilans. Si non vigilaueris, veniam ad te tamquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.*

O vere admirandam in suos Christi curam! ô vere arguendam, si quæ sit, horum incuriam! Quid responderes Christo si iam à te fructum exigeret tuæ vocationis, tui ministerij, tui talenti? Habesne parata quæ debes reddere? An clamabis inducias, dilationem, & longiora tempora? Sed quovsque tandem? Vide quid te imperatum reddat ad reddendum debitum fructum. Forte illud, quod te paratiorem deberet reddere. Considera vehementer ex proposita Veritate, & Primum illud quo declaratur Veritas admirare, quàm verum & quam certum sit illud vnum quod te imparatum magis reddit, esse *Incertitudinem temporis* quo venit Dominus exacturus rationem tuæ vocationis & repetendi à te fructus. Quid enim aliud te retardaret? Non ignoras quis sit ille fructus reddendus? Aut si forte ignoras, non excusaris, nam debes & potes scire. An ignoras quod benignitas Dei te adducit ad pœnitentiam tuæ superbiæ, tuæ vanitatis, & loquacitatis? Atque ex consequenti ad particulare studium humilitatis, caritatis, patientiæ, contemptus tui, puræque Deo placendi voluntatis? Nonne id certo certius habes quod te humilem, mansuetum, & obedientem in eo perfectionis gradu quem meretur tua vocatio, Christus Dominus expetit, exigit, & modis omnibus promouet?

Nec te latere potest quàm sit solicitus, quàm iustus & fidelis siue in remuneranda virtute, siue in puniendo vitio. Quanti denique referat in vtramque partem aut paratum aut imparatum esse ad debitum reddendum fructum, nimis aperte patet. Quid ergo restat quod te imparatum efficiat nisi hæc incertitudo temporis, hæc incertæ mentis suspensio de hora & de modo quo exigit? Nam si tibi certo persuaderes certum aliquod & definitum tempus quo res sine mora esset transigenda, nonne tibi prospiceres? Nonne si
Luc. 12. audires à Domino, *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te*, magis paratus esses ad proximam noctem quàm forte vmquam paratus sis, quia tibi hoc dictum non cogitas? Sic differente Domino reditum, *cæpit seruus percutere conseruos suos, manducare & bibere cum*
Matth. 24. *ebriosis.* Sic *moram faciente sponso domitauerunt virgines & dormie-*
Ibid. 25. *runt.* At væ imparatis, væ lampadibus non accensis, væ quibus dictum est: *Clausa est ianua, nescio vos. Nescio vnde sitis.*

II. PVNCTVM.

NEMPE *illa ipsa est incertitudo temporis quo fructus est exigendus quæ nos paratiores deberet reddere.*

Idcirco enim incertum est tempus, vt omni simus parati tempore: Idcirco enim quoscumque Dominus de hoc præparatione sermones habuit, tam apertis eos explanauit Parabolis quæ hanc præparationem exigerent vt nihil sit in humanis rebus planius, nihil familiarius, nihil euidentius. Nihil porro frequentius repetitum & inculcatum quam quod ex illis Parabolis infert, *Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. De die illa, vel hora, nemo scit. Videte, vigilate & orate, nescitis enim quando tempus sit. Vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus domus veniat: serò, an media nocte, an galli cantu, an mane; ne cum venerit repente, inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate.* PARATOS *igitur esse nos conuenit,* inquit sanctus Hilarius, *quia diei ignoratio intentam solicitudinem suspensæ expectationis exagitat.* Luc. 12. Marci 13. Comm. in Matth. c. 26.

Nec refert quod de morte & de iudicio particulari videantur illa potissimum intelligi. Nam eadem planè est ratio temporis quo paratum esse oportet, ad reddendum fructum, siue in morte, siue in vita, siue in morbo, siue in sanitate: quia tota ratio est quod tunc oporteat esse paratum quando exigitur: Vnde si hac in vita & in sanitate exigitur, tum oportet ita esse paratum ac si in morbo vel morte peteretur. Licet enim tantum non videatur imminere damnum, si quod Christus in vita petit recusetur, ac si petenti recusaretur in mortis articulo; tamen non minus est audiendus: Nam Idem Christus est & idem Dominus, qui pro iure suo sua petit quando & quoties ab vnoquoque vult; & tanta est nostra obligatio tum reddendi quod petit, quantum est eius Dominium, quanta est illius Potestas, & quantum Ius petendi sibi debita. Contemplare quantum sit illud Dominium, quanta illa Potestas, & quale Ius illud quod in te habet, quàm altum quàm absolutum & quàm æquum.

Quod si etiam magis placet tuum hîc spectare lucrum aut detrimentum, Esto sane id velim spectes, tua enim res perinde agitur, vt sis semper paratus ac aliquoties. Cur enim aliquoties? Cur

in morbo? Cur in morte, nisi quia imparato periculum est pœnæ alicuius subeundæ: sicut accidit imparatis illis seruis de quibus institutæ sunt Parabolæ supra dictæ? At nonne idem pœnæ periculum te manet omni tempore quo paratus non fueris, ac in ipso mortis momento? Nonne te modo Christus æque punire potest si te modo imparatum & infructuosum inuenerit, ac alio quouis tempore? Nonne & ipsum quod præcipue times mortis tempus est incertum & dubium, vt quauis illud expectus hora, & tanta expectes solicitudine & cautione quasi si omni hora moriturus esses? Nonne id agnoscis ita imperatum nobis à Domino? At nonne ex consequenti agnoscis illam esse mortis aut exigendi fru-
Ez. 7. ctus incertitudinem quæ nos paratiores deberet reddere? *Finis venit, venit finis, euigilauit aduersum te, ecce venit.*

III. PVNCTVM.

QVOD *te igitur imparatum magis reddit ad reddendum fructum, hoc te paratiorem deberet reddere*; Nempe illa incertitudo temporis quo fructus exigatur à Domino qui tempus idcirco vitæ & mortis, ac ipsius exigendi fructus incertum esse voluit vt nullum esset tempus quo non timeres & caueres: cum præcipue Dominus toties monuerit se ita velle nos omni esse paratos tempore, vt si quod sit tempus quo minus parati simus, tum Ille venturus sit, sicut fur illo venit præcipuè tempore domum furaturus vbi
Apoc 3. domestici minus aduigilant. Sic Ille, *Si ergo*, inquit, *non vigilaueris, veniam ad te tamquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.*

Mirum certe quod sic Dominus infame furis nomen sibi applicare voluerit vt in quarta pòst parte ponderatur opportunius: sed magis mirum quod cum id sciamus ab eo dictum, tam parùm moueamur ad illam continuam & non interruptam solicitudinem conseruandam, vt potius inde minus soliciti simus, vnde nos magis vrget & vult esse solicitos.

Hoc est quod suprà deploratur, non creditur Christo, non creditur Christus; nec ab ipsis etiam qui fidei propugnandæ constituti sunt defensores! Hoc est quod ipse prædixit Dominus, *Verumtamen filius hominis veniens, putas inueniet fidem in terra?*
Luc. 18. *VIRVM fidelem quis inueniet? DOMINE, oculi tui respiciunt fi-*
Prou. 20. *dem: percussisti eos, & non doluerunt. VOSMETIPSOS tentate si*

estis in fide: Ipsi vos probate. VIGILATE, *state in fide, viriliter agite, & confortamini.* Ier. 5. 2. Cor. 13. 4. Cor. 16.

Vide in 4. parte, Feria 4. Hebdom. 27.

TERTIA DIE.

DE POENA RELIGIOSI, SVA IN VOCATIONE INFRVCTVOSI.

Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio; succide ergo illam, vt quid etiam terram occupat? Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Quanto minus puniri timet Infructuosus: tantò iam magis punitus est.

RATIO EST, Quia quantò minus puniri debet Infructuosus, tantò minus sentit miserum suum statum, tantoque minus ei prouidebit.

Sed tanto iam magis punitus est quanto quis minus sentit miserum suum statum, quantoque minus ei prouidet.

Quanto igitur minus puniri timet infructuósus, tanto iam magis punitus est. Quod sane cuique est & maxime Religioso irreligiose viuenti perpendendum.

I. PVNCTVM.

ANTEQVAM Dominus similitudinem arboris Fici referret, *Aderant quidam ipso in tempore*, ait sanctus Lucas, *nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis: putatis quod hi Galilæi* Luc. 13.

præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vobis, sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos; putatis quia & ipsi debitores fuerint, præter omnes homines habitantes in Ierusalem? Non, dico vobis, sed si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.

Tum vero his ita prolatis, adiunxit nostram fici Parabolam in eundem finem & scopum quo superiora dixerat; nempe vt qui fructum non ferrent suæ vocationi conformem, timerent & resipiscerent: aut certe si non timerent nec pœnitentiam agerent, punirentur & perirent sicut arbor infrugifera succiditur, & igni datur. Quamobrem Tu qui præcedenti die potuisti agnoscere, quàm minùs esses habens, quàm parùm esses fructuosus, aut quàm reuera infructuose hactenus vixeris, timesne intentatas tibi cœlestes minas? Timesne ita seriò vt ex sancto timore resipiscas & meliorem cogites frugem? Neque enim verus est timor si desit resipiscentia: neque vera est resipiscentia nisi sint certa melioris
Bar. 4. vitæ consilia. *Conuertere Iacob & apprehende.* Quod vt efficacius cum Diuina præstes Gratia, peropportune Veritas expendenda proponitur, *Quòd quantò minùs puniri times, tanto iam magis punitus es.*

Ratio est tam facilis & obuia vt sint tantum enuntiandæ propositiones, nec pluribus declarandæ. Quid enim apertius vel ex Scripturis, vel ex ante-dictis, vel ex ipsis terminis quàm quod primo dicitur, quanto quis minus puniri timet qui est pœna dignus, qualis est infructuosus, tanto minus miserum suum sentit statum, tantoque minus ei prospiciet? Sicut enim timoris est declinare à malo, siue culpæ siue pœnæ: sic vbi deest timor, malum non euitatur, non sentitur, non agnoscitur; Nam si
Prou. 14. agnosceretur, timeretur, vitaretur, Vnde apte in Prouerbiis, *Sapiens timet & declinat à malo: stultus transilit & confidit.*

II. PVNCTVM.

SED tanto iam magis punitus est, quantò quis minus sentit miserum suum statum, quantóque minus illi prospiciat.

Sicut enim pœnæ & miseriæ grauiores sunt illæ quas vocamus spirituales, sic inter has pœnas illæ censentur damnosiores, quæ

nos ita priuant cognitione & sensu miseriæ nostræ, vt nobis exprobretur, *Nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.* Apoc. 3.

Quid miserius misero, & non miserante seipsum, inquit S. Augustinus. Quod & præclare Diuus Gregorius; *Prima*, inquit, *virtus est ne perpetrari debeant sed vitari peccata: secunda autem saltem perpetrata corrigere: sed plerumque culpas non solum imminentes minime vitamus; verum etiam nec commissas agnoscimus. Et peccatoris mens tanto altius tenebrescit, quanto nec damna suæ cæcitatis intelligit. NESCIERVNT neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mouebuntur omnia fundamenta terræ.* Id est, ita sunt insesibiles vt quidquid ad eos permouendos adhibeatur, nihil prosit, non si terram vniuersam vel ab ipsis moueas fundamentis. Vel sic forte aptius, quasi diceretur: ex illorum ignorantia & cæcitate hoc damnum accidit, vt quæ sunt fundamenta Religionis, inde concutiantur & dissipentur: nempe fides, timor, & pietas, & Conscientia & si quid simile, totum perit pereunte sensu suæ miseriæ. *Commouebit illos à fundamentis, & vsque ad supremum & desolabuntur.*

6. Mor. 13. — Ps. 81. — Sap. 4.

III. PVNCTVM.

QVANTO *igitur minus puniri timet infructuosus, tanto iam magis punitur*; Cum nulla sit grauior pœna, quam esse in culpa & culpam nolle agnoscere, nec afferre velle remedium, cuius defectu funditus pereas, *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.*

Hanc punitionem spiritualem & perditionis inde sequentis periculum luculente sanctus Gregorius declarauit, explanans hęc Isaiæ Verba: *Descende, sede in puluere, virgo filia Babylonis, sede in terra, non est solium filiæ Chaldæorum. HOC*, inquit, *loco, humana mens virgo non incorrupta, vt arbitror, dicitur, sed infæcunda. Et quia Babylon confusio interpretatur, rectè infæcunda mens Babylonis filia vocatur, quia in eo quod nequaquam bona opera germinat, dum nullo ordine rectæ vitæ componitur, quasi confusione matre generatur. Cui aptè per increpationem dicitur Diuina voce: DESCENDE; In alto quippe humanus animus stat, quando supernis retributionibus inhiat, sed ab hoc statu descendit cùm turpiter victus, sese defluentibus mundi desideriis subjicit. Cui bene mox additur. SEDE IN*

Isa. 47. — l. 6. Mor. c. 9.

PVLVERE : Descendens enim in puluere residet quia Cœlestia deserens, terrenis cogitationibus aspersus, in infimis vilescit. Vbi adhuc ingemiscendo subjungitur : SEDE IN TERRA, Ac si aperte exprobrans dicat, quia cœlesti conuersatione noluisti te erigere, sub temetipso prostratus in terrenis actibus humiliare. Vnde & necessario protinus additur, NON EST SOLIVM FILIAE CHALDAEORVM : Chaldæi namque feroces interpretantur, valde autem feroces sunt qui voluntates proprias sequentes nec suis parcere moribus sciunt : ferocia sunt terrena desideria quæ non solum contra præcepta Conditoris sed sæpe etiam contra percussionum verbera, duram atque insensibilem mentem reddunt. Et post nonnulla : *Et quia agere intellecta dissimulat, cæcatur etiam recte vt nesciat quod agat, & sæpe iusto iudicio in sua voluntate relinquitur, & sub ea quæ anxie appetit, laboriosa mundi ministeria relaxatur : Vnde aperte illic subditur,* Quia vltra non vocaberis mollis & tenera, tolle molam, & mole farinam ; *Quia mens prauis desideriis dedita, in eo quo anxie appetit, huius sæculi labore relinquitur, vt foris mundo velut ancilla seruiat quæ intus Deum vt filia nequoquam amat!*

At verò, nonne hoc est expauendum? Nonne hoc est iam puniri? Nonne hæc est pœna infructuosæ animæ debita? Nonne idcirco præcauenda est talis pœna, producendo fructus vocatione nostra dignos; aut redimendo tempus infructuose actum? Nec dicas, te non trahi timore, sed duci potius Charitate quæ foras pellit timorem, nam falsum est te infructuosum duci Charitate quæ non est otiosa & quæ magna semper operatur, aut Charitas non est. Vnde sicut conceditur præferendam esse timori Charitatem, sic negari non potest si desit Charitas, meliorem esse timorem quo malum culpæ & pœnæ vitatur, quàm defectu timoris & amoris sterilem fieri & sterilitatis suæ pœnas ferre. Sic Christus Dominus hoc sancto timore proposito concludebat esse vigilandum & orandum : postquam enim de futuri die Iudicij fuse dixit, monuitque attendendum ne *dum grauaremur curis huius vitæ superueniret in nos repentina dies illa, quæ tanquam laqueus in omnes superueniet*, Tùm addit, *Vigilate itaque omni tempore, orantes vt digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt, & stare ante filium hominis.* O stare ante filium hominis! *Hæc est summa beatitudinis*, ait Interlinearis, *In præsentia Iudicis sui securum consistere.* Vt è contra, hæc est extrema infœlicitas, non illic

Luc 21.

illic posse stare. O quàm consultius hic fructuosè timere, ne illic infructuose tremas! *Da locum timori Altissimi, quia omnis sapientia timor Dei.* *Eccles. 19.*

EODEM DIE.

AD HÆC POSTREMA VERBA PARABOLÆ.

Domine, dimitte illam & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora: & si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Frustra tibi Cultor, si culturam non pateris.

RATIO EST PLANA ET FACILIS, *Quia si non vis excoli, frustra est tibi Cultor.*

Sed si culturam non poteris, non vis excoli.

Ergo frustra tibi Cultor si culturam non pateris. Quòd certe est tam damnosum quàm commodum fuit infructuosæ arbori sementi Cultorem habuisse qui pœnam succisionis deprecaretur.

CVLTORES illi nostri sunt, vel Angeli Tutelares, vel Directores aut Superiores, vel vtrique simul qui sæpe paratam auertunt negligentiæ nostræ perniciem, eorumque precibus & cultura reseruamur si forte resipiscamus; sed quia resipiscenti necessaria est imprimis correctio, increpatio, mortificatio, humilitas & humiliatio, quæ sunt illa mittenda stercora de quibus agit Cultor, nos tales increpationes & humiliationes aspernamur, nos talem culturam non patimur, sicque frustra nobis est. Cultor quia nolumus excoli dum Cultoris culturam non patimur. *Circumfodere est humilitatem & patientiam docere*, inquit sanctus Augustinus, *stercus sordes sunt, sed fructum dant; sordes cultoris, dolor est peccatoris.* *De Verbis Dom.*

Sanctus vero Gregorius dum hoc ipsum fusius ad eundem re-

fert sensum, quàm simus nostro damno talis culturæ impatientes, sic præclare prosequitur. *Quid est, inquit, circa ficulneam fodere nisi infructuosas mentes increpare? Omnis quippe fossa in imo est: & nimirum increpatio dum mentem sibi demonstrat, humiliat. Quoties ergo aliquem de peccato suo corripimus quasi ex culturæ debito circa infructuosam arborem fodimus.* Et post multa de stercoratione, *Mittitur ergo cophinus stercoris ad radicem arboris, quando prauitatis suæ conscientia tangitur memoria cogitationis, cùmque se per pœnitentiam ad lamenta mens excitat, & ad bonæ operationis gratiam reformat, quasi per tactum stercoris redit ad fœcunditatem operis, radix cordis. Et fœtore ergo ad fructum reuiuiscit arbor, quia de consideratione peccati ad bona se opera resuscitat animus. Et sunt plerique qui increpationes audiunt, & tamen ad pœnitentiam redire contemnunt, & infructuosi Deo, in hoc sæculo virides stant. Sed audiamus quid ficulneæ cultor adjungat:* si quidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam: *quia profecto qui hîc non vult ad fœcunditatem pinguescere per increpationem, illic cadet, vnde iam resurgere per pœnitentiam non valet: & in futurum succidetur, quamuis hîc sine fructu viridis stare videatur.*

Hom. 31. in Euang.

Audisne anima quid sit increpationem & humiliationem illi adjunctam non libenter recipere? Hoc nempe est culturam fugere. Fugienti vero culturam quid prodest Cultor? Et à Cultore deserta si fueris, quid restat nisi à Deo deseri, cui te solus Cultor immeritam hactenus conseruarat? Expende hæc accuratè.

DE RENOVATIONE
VOTORVM ET SPIRITVS.

Quis mihi tribuat vt sim iuxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me? Iob. 29.

VERITAS PRACTICA.

Vota non rectè renouas, nisi te Vota renouent.

RATIO EST, *Quia vota non recte ronouas nisi assequaris finem cur vota renouas.*

Sed nisi te vota renouent non assequeris finem cur vota renouas.

Vota ergo non recte renouas, nisi te vota renouent. Quamobrem sic conjungenda est simul Renouatio votorum & spiritus, vt si alterutrum separatim renouare velles, neutrum renouares.

I. PVNCTVM.

CVM ex multis quæ à nobis agenda sunt, alia nos aliis magis minusue moueant, non tam sæpe sui merito & pretio quàm nostro languore & fastidio: sic sapienter à Diuina Prouidentia res ordinatæ sunt, vt quæ minus naturali nos afflatu attrahunt, necessitate quadam his iungerentur quæ nos facilius mouent; & ita simul concatenata omnia nos eò placide ducerent quo nonnisi repugnantes aut remissi traheremur. Danda est Inimico venia, quis non repugnet? Sed nisi à te detur, tibi à Deo non concedetur, quis non consentiat? Sic dandæ inimico veniæ difficultas emollitur ex illa connexione quam habet cum venia nobis à Deo concedenda. Quod cùm vniuersim in cunctis pene agendis annotare sit facile, tum particulatim id in Renouatione nostra semestri vel annua licet obseruare.

Renouandus est animus, reuocandus est primus ille feruor quo Religionem ingressi sumus, restauranda sunt cuncta in integrum quæ languere videntur, hoc agitur cum de Renouatione agitur, sed in praxim adduci quod dicitur non est ita procliue ingenio fatiscenti & languido; nauseabit ad has voces, contrà renitetur & tepor ille animi qui erat renouatione hac excutiendus, hanc renouationem excutiet nisi quid adhibeas quo mens expergiscatur & stimuletur acrius.

Opportune idcirco factum, & plane Diuinitus inspiratum sancto Ignatio Fundatori Societatis IESV, vt renouando animo iungeretur votorum renouatio, qua facile id fieret quod vix alioquin fieri posset. Cum enim tanta sit & tam alte impressa menti nostræ votorum Religio, vt nullus nisi perditus quidquid ad

Votum spectat, nisi sanctè & Religiose velit attrectare; Nihil poterat aptius excogitari ad perfectè instituendam animi renouationem, & primum Religiosi spiritus inflammandum feruorem, quam si Votis renouãdis iungeretur illa Spiritus Renouatio, simulque omnes vota renouaturi discerent ac probe intelligerent non se recte & religiose Vota sua renouaturos nisi simul ex renouatis votis renouaretur Spiritus. Quid tibi Religiose, Voto est Religiosius? At de voto agitur cum de renouando spiritu agitur. De Religione qua nuncupantur vota, negotium est cùm de renouatione spiritus spiritualiter negotiaris. Quis voti reus esse vellet? Reus erit, qui vota renouabit non renouato spiritu. Quamobrem quantus est metus & horror tam execrandi reatus contrahendi, tantus esse debet timor non renouandi animi, cùm vnum alteri cõnectatur, vt patebit apertius ex declaratione Veritatis propterea propositæ, & modo attentius expendendæ: *Non rectè, non Religiose vota renouas nisi te vota renouent, nisi simul ex renouatis votis spiritu renoueris.*

Ratio paucis complectitur quidquid alij tractant de hac materia fusius quæ videri possunt. Primo quidem vota non recte renouas nisi finem assequaris vel pretendas assequi cur vota renouantur. Cum enim in bono quouis opere bonus finis sit sibi semper præfigendus, tum vero maxime in votis Deo nuncupandis, in quibus tota vis, tota Religio, totus valor pendet ex mente seu ex fine ac Intentione vouentis & votum admittendis. Non est inquam, aliud in voto, quàm quod intendit votum faciens & recipiens; Vnde si vouendo aliud intenderet, qui votum facit, quàm qui recipit, nullum esset votum, non enim intendit vouendo quod debebat intendere: & tale votum nullum est quod caret suo debito fine, sua intentione, sua veluti essentia & anima: Imo esset graue peccatum sic vouere, nisi quid legitime excusaret vt ignorantia, vel metus rationabilis, aut vis illata, aut quid simile canonicum & regulare, sine quo alioquin Deum irrideret, Deum contemneret, & se graui Religione obstringeret qui Deo votum offerret non eo fine & animo quo esset offerendum.

Ecclesi. 1. *Attende in illis*, inquit Sapiens, *ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem, & reuelet Deus absconsa tua, & in medio Synagogæ elidat te, quoniam accessisti malignè ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo, & fallacia.*

II. PVNCTVM.

SED *nisi Vota te renouent, non assequeris finem cur vota renouantur.* Vel clarius: *Nisi renouando vota intendas te renouare, non habebis finem & intentionem quam in renouandis votis debes habere.*

Nam hæc est horum certa & determinata intentio, vt expresse habetur in Constitutionibus & Instituto Societatis IESV, à quo idem cæteræ quæ sua vota renouant hauserunt Religiones. Neque enim renouantur vota vt noua vel majori vouentes obligatione se astringant, cùm quanta voti potest esse obligatio, iam in prima eius nuncupatione tota contracta sit; ac proinde nullus alius superest renouandi voti finis, quàm vt renouetur is animus quo primo factum est tale votum. Vnde id tandem sequitur quod qui votum renouat nisi hunc habeat finem, non habet finem sui voti; nam eum debet habere quem habet ipsa Religio, quem habuit eius Fundator, quem habent Superiores, eius legum ac eius mentis Interpretes.

Sicut enim cum religiosa primum vota in quolibet Instituto & ordine religioso fiunt, sic omnino fieri debent à Nouitio prout talis est Instituti ratio & regula: Vnde in ipsa Votorum formula sæpe hæc exprimuntur verba, *secundum regulam*, vel *omnia intelligendo iuxta Constitutiones:* sic plane in ipsis renouandis votis se quisque conformare debet suo instituto, cuius cum alius finis non sit quam renouare animum, non alius etiam esse potest vota renouantis, aut si alius fuerit, non erit is qui esse debet.

An putas quod admissus fuisses in religionem si finem religionis non habuisses in primis tuis votis? Putasne vero te admittendum ad votorum renouationem, nisi finem eiusdem religionis habeas in illis votis renouandis? Putasne si Superior id resciret, id indulgeret? Superiorem potes fallere, potes latere: sed non Deum. *Ego ego sum, ego vidi, dicit Dominus, Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerunt scire me, dicit Dominus.* Ier. 7. Ibid. 9.

III. PVNCTVM.

VOTA *ergo non rectè renouas nisi te vota renouent, nisi sic ea renoues vt renouari velis cum Gratia in eum primum statum quo ante primò facta sunt.*

Cum enim apertè demonstratum sit Vota religiosa non rectè

fieri aut renouari nisi finis religionis in qua fiunt, illis à vouente præfigatur, neque alius religionis cuiuslibet statutus sit finis quàm vt per ea renouetur animus, vt dictum est: profecto manifeste patet quod si hunc finem tui renouandi non habeas, non recte vota renouas: denudas enim illa & spolias meliori bono quod in votis inest, nempe suo fine proprio, & motiuo quod vocant formali & quod audiuisti esse tam necessarium vt nisi quid vouentem excuset, non possit religiosè votum facere suo fine destitutum.

Quid est autem ex his quæ legitime possunt excusare, quod causari possis? An ignorantia? An metus grauis? An coactio seu defectus libertatis? Nihil horum penitus. Neque enim potes ignorare quod est tam tritum & obuium. Aut certe *interroga Patrem tuum & annuntiabit tibi: majores tuos & dicent tibi.* Satis porro aperte id dicunt etiam non interrogati, quando hanc indicunt votorum renouationem, quando secessum aliquem paulo ante præcipiunt, quando antecedentis vitæ recognitionem iubent, quando sacræ lectionis, orationis, & religiosæ cuiuslibet exercitationis frequentiorem vsum commendant. Quorsum hæc spectant omnia nisi vt Animo cum votis simul renouando, ipse animus præparetur & accingatur?

Deut. 32.

Quid potest verò metui si dum vota renouas, te renouare intendas? Nihil tibi nouum imponitur, nihil asperius, nihil grauius, nihil aliud quam quod tu ipse iam voluisti, iam vouisti, iam fecisti, nec modo quidem detrectas facere, sed forte languidius & negligentius quam par esset; atque vt hic languor curetur, & recalescat animus ad primum vocationis ardorem, hoc tantum quæritur quando renouandus animus quæritur; hoc tantum quæritur quod iam pridem debes, & quod negare non potes nisi teipsum neges, & te tui pœniteat quod Dei seruus sis, & libertus Christi.

An auderes id conqueri & dolere? An te magis coactum minusue liberum modo dices ad redonandum Deo animum tuum quàm ad illum primo donandum? Quid fecit tibi? Quid iniquitatis in eo inuenisti? Dic illi, *quanam re indiges apud Eum*, vt propterea pigeat te cum illo esse? Eò vsque Deus, ipse Deus eo vsque se demittit, vt quærat à te cur primo, cum Illum minus nosses non dubitaueris te ad eius obsequium corde magno & animo volenti mancipare, pòst verò dum Ei assueuisti, de corde illo & animo tantum remiseris, vt nisi repugnanter obsequaris?

3. Reg. 11.

Audite cæli & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est: Filios enutriui & exaltaui; ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit. INCRASSATVS est dilectus, & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum! ET DIXI: cum fecisset hæc omnia: ad me reuertere, Reuertere auersatrix Israel, & non auertam faciem meam à vobis. Conuertimini filij reuertentes, dicit Dominus, quia ego vir vester; Et quæ plura proponit quibus mirum in modum emollitur animus, & valde roboratur Ratio de renouatione animi adjungenda votis renouandis.

Is. 1. Deut. 32. Ier. 3.

En videlicet parata simul cum ipsa votorum renouatione Gratia, qua & animum possis renouare si velis, qua tibi cuncta præterita condonentur delicta, & dona quibus excidisti, renouentur; & nouum robur addatur ad omnia perfectius digerenda, nouus homo denique totus renascatur vetere mortuo, perinde quasi nihil deliquisses. Hæc est plane vis illius Gratiæ quæ ad renouationem animi tam certo promittitur quàm certo excitamur ad illam renouationem quæ sine tali gratia non potest perfici.

Quod sit autem adjuncta hæc Gratia Renouationi votorum, tria sunt quæ ostendant. Primum est: Ipsa Institutio faciendæ bis in anno renouationis votorum, ad hunc finem vt simul fiat Spiritus Renouatio. Siue enim consideretur vt à Domino particulatim inspirata, siue vt à sancto Fundatore ordinis approbati, vnà cum ipso fundata ordine: dubitari non potest quin ea ipsa Gratia quæ Fundatori data est ad stabiliendum suum ordinem, sese extendat ad hanc eius partem quæ perfectioni acquirendæ & conseruandæ tam apta est, vt quotidiana constat experientia.

Secundum est, ipsa Operis excellentia, seu ipsum Renouationis votorum Meritum, quod certe non est ex se minus quàm primæ votorum nuncupationis, cum sit eadem plane vouentis & vota renouantis intentio, perfecte Deo seruiendi, eademque prorsus voueat quibus ei seruiatur. At vero certum est primam illam votorum nuncupationem tanti esse valoris & meriti, vt veteribus omnino condonatis delictis, nouam afferat nouæ degendæ vitæ gratiam.

Tertium est, illa quæ inter vota Religiosa & animum renouatum intercedit similitudo & paritas. Quid est enim vouere

vota Religiosa nisi se totum dare Deo velut in holocaustum, vt supra visum est? Et quid est aliud renouare animum nisi reuocare illam mentem quæ sit tota Dei, si qua forte parte deflexisset? Vnde sicut non dubitatur dari Gratia Religiosis ad obseruanda sua vota, nec non ad perfecte viuendum, seque totos suæ vocationi conformandos: ita certè tenendum est vel illam ipsam valere Gratiam vel nouam addi, ad renouandum & reuocandum quod semel datum est. *Leuaui oculos meos ad cælos, & sensus meus redditus est mihi. BONIS donabo majoribus quàm habuisti ab initio. TVNC erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur.*

Daniel. 4. de Nabuch. Ezech. 36. Is. 58.

Ex quibus tandem & manifestius videas, & concludas certius, quod proposita continet Veritas, te Vota recte non renouare nisi te Vota renouent: nam præter dicta de defectu finis & intentionis, hoc accedit præterea quod non possis recte renouare vota sine Gratia quæ illi adjuncta est renouationi, quæ quidem Gratia si tum adsit, aderit & renouatio animi quam secum infert: Aut si talis deest gratia, nec ipsa recte renouabis vota. Quid clarius ad intellectum? Et quid efficacius ad voluntatem, vt te cognitæ Veritati conformare velis, renouando simul animum cum renouatis votis; ne te scilicet oblata priues gratia, & tot inde sequentibus bonis: ne te reum constituas voti perperam facti: *Ne consenescas in malo:* Ne fias eo vsque tepidus vt euomaris ex ore Christi: ne denique frustra illud gemas aliquando, *Inueteraui inter inimicos meos,* Et non sit qui te renouare possit cum velis, qui cùm posses noluisti. *Quis mihi tribuat vt sim iuxta menses pristinos?* Tam frustra tùm id dices quando tempus effluxerit, quam fructuose tibi dicendum est hodierna die, qua se Christus offert qui tibi tribuat vt *sis iuxta menses illos pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat te, quando splendebat lucerna eius super caput tuum, & ad lumen eius ambulabas in tenebris. Sicut fuisti in diebus adolescentiæ tuæ, quando secreto Deus erat in tabernaculo tuo.*

Eccles. 11. Ps. 6. Iob. 29.

CONFIRMA me Domine Deus Israel, & respice in hac hora, ad opera manuum mearum, vt sicut promisisti hoc quod credens per te posse fieri cogitaui, perficiam. MANDA Deus virtuti tuæ, confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Vide in 1. parte, Dominica 1. Aduentus. Die 7. Ianuarij. Et in singulis partibus, Verbo *Renouatio.*

Iudith. 13. Ps. 67.

FINIS TERTIÆ PARTIS.

INDEX

RERVM PRÆCIPVARVM TERTIÆ PARTIS.

ABNEGATIO. Hanc præcipuè docuit Christus, & eius exemplar reliquit in sanctissimo Sacramento. *pag.* 83.

Acedia. Septimum vitium capitale opponitur septimæ petitioni orationis Dominicæ, nec sinit hominem velle à malo liberari. 300. V. *Negligentia.*

Aduersitas. Ad eam tolerandam multùm iuuat sacra Communio, quæ & iuuatur etiam ex aduersis patienter toleratis. 117. Quàm sit beatum aduersa pati pro Christo. 195. Res aduersæ non possent quemquem dejicere nisi se prius illis subjiceret. 635. Calix est Domini non recusandus. 754. Qui non vult mortificantem Dominum, non vult viuificantem. 759.

Affectus. Constringunt voluntatem. 49. Duo sunt præcipui Complacentiæ & Displicentiæ. 82. Inordinati impediunt fructum Communionis. 100. Toti sunt Christo tradendi. 114. Nihil paratius ad bonam Communionem quàm eorum puritas. 118. 633. affectus erga personas præsertim cauendi. 227. terreni purificandi. 277. Affectum probat effectus. 420. impediunt plenam peccatorum remissionem. 488. corrumpunt iudicium. 679. nos à Deo disiungunt in orationibus. 684.

B. Aloysius. Societatis IESV. In eius die Festo. 705.

Amor Dei. Ex cognitione Dei negatiua. 17. ex eius beneficiis. 71. De amando Deo variæ Veritates. 329. Diuini amoris sagittæ quantò magis lethiferæ, tantò magis viuificæ. V. *Charitas.*

Amor proximi. De diligendis inimicis. 235. de condonandis debitis. 288. de aliis bonis proximo præstandis. 588. Quo quisquis est Dei amantior, eo est amabilior. 871.

Amor sui. Diuino amore exhauritur. V. *Concupiscentia.*

Anima. Quanta sit animæ pereuntis iactura. 578. V. *Salus.*

S. Anna. In eius die Festo. 759. 851.

Auarus. Impeditur à debita facienda eleemosyna. 265. inordinatè mortem timet. 277.

S. Barnabas. In eius die Festo. 705.

S. Bartholomæus. In eius die Festo. 851

Beatitudo. Nullum affert fastidium. 58. de illa sub variis nominibus quæ Beatitudines Euangelicæ dicuntur, videnda est tota Hebdomada tertia & quarta. Quid ad illam assequendam præcipuè conferat ex parte nostra. 824.

Beneficium. Quibus beneficiis Christus mundum affecit. 111. quomodo sint agnoscenda beneficia. 621.

S. Bernardus. In eius die Festo. 846.

Blasphemia. Sæpe affingitur Christo. 128.

Castitas 142. Vbi de munditia cordis. Continendi sunt propterea sensus. 223. quam sit impudens Impudicus, dum etiam orat Deum. 295. De voto Castitatis. 887.

Certamen. Magnum certamen certare contra peccandi potentiam. 856.

Charitas. Res est omnium maxima. 211. quomodo operiat multitudinem peccatorum. 324. quomodo nos Diuinos faciat. 648. De corde puro est. 865.

Christus D. Vita eius abscondita. 42. Conuersatio eius cum hominibus. 47. quadruplex eius thronus gratiæ. 51. vt se nobis communicat. 52. quanta hinc eius bonitas. 54. quàm sit pulcher in omnibus. 57. Tituli quibus à nobis est colendus. 64. Triumphus eius in sanctiss. Sacramento. 70. quæ consideranda in eius miraculis. 86. de illius virtutibus. 106. de illius efficacia ad nobis aliquid persuadendum. 235. Tituli quibus id à nobis quod iubet, exigit. 239. Negotiator est Euangelicus qui sua omnia dedit pro Margarita pretiosa. 402. quam illi reddit anima subjectionem extra corpus, debet in corpore. 437. Iudex est omnium, & quam sit Illi hoc honorificum. 608. de eius Transfiguratione. 802. Quod à multis etiam Christianis non creditur esse filius Dei. 803. quò à suis abesse putatur longius, hoc ipso propiùs illi adesse putandus est. 810. præter cæteras Virtutes insignis in illo fuit obedientia. 893.

Cognitio Dei, & sui. Duo modi cognoscendi & amandi Deum. 12. Non minus errat qui non satis, quàm qui nimis Deum scire vellet. 19. Ad cognoscendum Deum maxime apti sunt mundi corde. 182. quibus modis se manifestet, & nos nobisipsis. 560. V. *Deus*.

Communio. Si sit infrequens, iniuriosa est Christo. 52. quæ sit fructuosior. 98. 112. 113. 118. 632.

Concupiscentia, Cupiditas. Sicut nullo errore, ita nulla oportet cupiditate violari. 2. triplex concupiscentia directe opposita mysterio sanctiss. Trinitatis. Ibid. nihil concupiscentia deterius. 113. 122. quo minus ex ea mortificabis, tanto magis ab ea mortificaberis. 229. quo magis oculata est, magis est cæca. 440. facit latam viam & perditionem animarum. 500. Vel Domino Deo, vel libidini seu concupiscentiæ renuntiandum. 652. Quomodo augeat vel minuat peccatum. 693. studium refrænandæ concupiscentiæ certius est signum salutis. 616. Mors S. Ioannis Baptistæ vox quædam est clamantis in deserto cordis contra proprias eius concucupiscentias. 872

Confessio. Dolosa quædam est, eorum scilicet qui nolunt agnoscere se ibi peccare vbi se nolunt corrigere. 326. V. *Pœnitentia*.

Confirmatio. Sat multa de hoc Sacramento. 535.

Conscientia. Miris eam modis Christus illustrat, & quale hoc sit beneficium. 561.

Contritio. Exemplum in Magdalena. 749. impeditur ab affectibus inordinatis. 488.

Conuersatio. Qualis Christi cum hominibus. 42. 91. qualis nostra esse debeat. 740.

Conuersio. Sicut panem consecratum, ita & nos Christus in se vellet conuertere. 86. quanti referat omnium vel vnius peccatoris Conuersio. 152. multum valet eleemosyna conuertendo peccatori. 260. Multùm etiam Verba Christi lachrymantis. 409. Conuersionis exemplar est Magdalena. 746. V. *Peccatum, Pœnitentia*.

Correctio. Eius necessitas. 475.

Decalogus. Ex decem Christi præceptis conficitur, quorum vix vni obeditur. 808.

Deus. Vnus & trinus, & cur præcipue

sanctus dicitur. 34. Multa de Illo cognoscendo & amando. 10. quomodo est absconditus. 41. quomodo videtur in creaturis. 181. quanta eius in peccatores misericordia. 291. Solus est timendus. 471. quot modis nobis loquatur. 545. Quomodo se illustriùs manifestet. 560. quid sit adorare Deum in Spiritu & Veritate. 565. quomodo dicatur Deus quærere suam gloriam. 767. quomodo exigat rationem Villicationis & Vocationis. 358.

Deuotio. Vix vlla est in templis à fastu vestium. 68. Vera deuotio inter varietates locorum & temporum inuariabilis. 848.

Diabolus. De peccatore triumphat. 75. quod nihil possit contra nos nisi velimus. 332. Eius obedientia condemnat nostram inobedientiam. 429.

Difficultas. Tota est ab Immortificatione. 230. tollitur à Christo D. 233. quænam dici possit in salute comparanda. 354. V. *Certamen.*

Dilatio. Non potest dici longa, quantumcumque mors tardet. 357. cauenda Confitendi dilatio. 748.

Discordia. Quàm sit damnosa. 194.

Diuitiæ, Diuites. Quàm sit cauendus diuitiarum affectus. 265. quo quis pauperior, eò ditior. 884

S. Dominicus. In eius die Festo. 796.

Donum. Hilariter faciendum. 267. Nos ipsi toti Deo dandi. 395.

Eleemosyna. Ars omnium artium quæstuosissima. 257. importunis non neganda. 368.

Eucharistia. Cur cœna magna dicatur. 98. V. *Communio. Sacramentum.*

Examen. Quam sit exactè de se faciendum. 359.

Excessus mentis. Quam sint varij, & quis eorum excellentior. 774.

Excusatio. Nulla est si non facis quæ potes. 34. 94. 134. irascentes se præsertim excusant, sed falsò. 216. 278. Non est dicendum, non putabam. 380. merus est dolus. 729.

Executio seu efficacia 226. Multum propterea confert exemplum Christi D. 235. affectum probat effectus. 420.

Exemplum. Tenemur ad bonum dandum. 207. non omnia in exemplum sunt danda omnibus. 675. V. *Imitatio.*

Familiaritas. Parit contemptum in humanis, sed non in Diuinis. 55.

Fides, Fidelitas. In quo sita fidelitas. 34. de fideli vsu gratiarum. 107. quàm sit modica fides. 162. 803. Vbi de quodam fidei Symbolo ex dictis Christi composito. Quanti sit animi, se Diuinæ fidei supponere. 316. quantæ sit dignitatis fides, & quomodò periret nisi pereat vana gloria. 617.

Fiducia. Qualis habenda est ad Deum. 254. 320. 471. quid à nobis requirat, vel non requirat. 697.

Finis. Ponitur finis vltimus in peccato mortali. 8. 9. finis noster Deus. 271. dicitur etiam Christus, & salus esse finis noster. 629. 668. quam sint cauendi respectus humani. 390. media quæ sunt ad finem necessaria, pari sunt affectu volenda sicut ipse finis. 594. V. *Intentio.*

Fortitudo. Roboratur exercitio. 119. sita est præcipue in seipso vincendo. 315. quanta in nobis esse possit per Christum. 331. 465. 472. 637.

Fragilitas. Quanta sit hominis. 355. 586.

Gaudium. Quodnam sit beatum gaudium. 168.

Gloria. Nulla major quàm quæ est Christi. 127. tota debetur Deo. 244. tota quam quærimus, est à Iudicio humano quod est valde obscurum & incertum. 613. Nisi vana pereat gloria, peribit fides. 613. quid sit quærere Dei gloriam. 769. V. *Finis, Intentio, Humilitas, Laus.*

Gratia. Cooperandum Gratiæ. 39. 78.

570. Gratiæ Christi thronus. 51. De gratia Cõmunionis. 102. 640. Cauendus gratiarum abusus. 135. 349. 376. 484. 543. 648. Sine Christi gratia nihil possumus. 465. 555. 570.

Gratitudo. Quò minus potes reddere quæcumque debes, eò magis debes reddere quæcumque potes. 33. Verè paucorum est vera gratitudo, & in quo sita sit. 620.

Homo. Quas ab originali peccato plagas acceperit. 586.

Humilitas. Quàm sit Deo grata. 26. humilitas Dauidis coram arca testamenti. 63. quanta à nobis debeatur sanctiss. Sacramento. 64. externa simul & interna sit. 66. omni ex parte sit indiuisa. 832. maximè necessaria in prosperis. 187. humiliatio via est ad humilitatem. 343. quanti fiat à Christo qui sua omnia dedit pro illa habenda. 401. quanta esse debeat ex cognitione nostri. 556. quænam sit magis laudabilis. 600. quàm sit diues & magnifica. 604.

S. Iacobus. In eius die Festo. 753.

S. Ignatius. In eius die Festo. 763.

Ignorantia. Quænam excuset vel non excuset à peccato. 383.

Imitatio. In quo consistat. 735. 792. quàm sit gloriosa Dei imitatio. 768.

Impudicus. Vt se inducit in tentationem, & orando Deum irridet. 295.

Indulgentiæ. Quàm pauci eas lucrentur. 488.

Ingratitudo. Apparet in vsu sanctiss. Sacramenti. 113. V. *Gratitudo.*

Inimici. Diligendi propter Christum. 235. condonandæ illis injuriæ. 289.

Intemperantia. Opponitur quartæ petitioni orationis Dominicæ. 284. quænam dicenda est in edendo & loquendo. 336.

Intentio. Quàm sit injustum & injuriosum Deo aliquid aliud præter ipsum intendere. 243. quam diligenter procuranda recta Intentio. 273. 391. 624. 629. 668. 771.

S. Ioannes Baptista. In eius Natiuitate. 709. In eius Decollatione. 872.

Ira. Qualis in Christo D. contra indigne communicantes. 132. malè se excusat. 218. repugnat tertiæ petitioni orationis Dominicæ & voluntati Diuinæ. 279. 426.

Iudicium. Quale exerceat Christus in sanctiss. Sacramento. 131. Iudicij particularis Consideratio. 362. quàm graue sit futurum superbo Iudicium, 609. quàm sint humana iudicia incerta & obscura. 613. cauendum temerarium de aliis. 676. Nemo sui bonus Iudex. 677.

Iustitia. Quid sit esurire Iustitiam, & quàm beatum. 174. Iustitia Diuina pœnam peccatis proportionatam infert. 543.

Lachryma. Quàm sit beatus luctus. 168. De Christi Lachrymis. 410.

S. Laurentius. In eius die Festo 810.

Laus. In quo sita vera Laus. 125 200. quàm sit timenda mundana 202. nec eius aspectu bonum est agendum, nec despectu omittendum 209 sic est fugienda Laus, vt non fugiantur laudabilia 600 V. *Gloria, Respectus humanus, superbia.*

Libertas. Quæ sunt in nobis libera multùm distinguenda sunt à non liberis. 386 liberis & voluntariis maximè gaudet Christus. 438. liberè peccare non est libertatis vsus sed abusus. 862.

Lingua, Loquela. Quæ est in edendo regula, hæc eadem est in loquendo, nempe necessitas. 337.

S. Magdalena. Quàm multum dilexerit. 323 Et in eius die Festo 745

Magnificentia Sit humilis, sicut & humilitas magnifica. 603

Mansuetudo Quantùm à Christo commendetur. 426. 466. qui sint mites, & quàm beati. 164.

Margarita. Quænam sit Euangelica quæ dicitur pretiosa. 400.
S. Maria, Virgo. Nostram curat salutem. 153. In Festo Visitationis. 739. Assumptionis. 816. & sequent. vbi multa quæ ad illam spectant.
Mediocritas, Moderatio. 456. In mediocritate virtus. 599.
Meritum. Vnde sit petendum. 824.
Miseria. Quinam præcipuè sunt censendi miseri. 173. 200.
Misericordia. Quænam sit à nobis facienda, & quàm beatum sit esse misericordem. 177. 588. in remittendis debitis. 288.
Missiones à pag. 478. ad multas sequentes.
Mors. De inordinato eius timore 276. signa futuræ mortis in peccato. 712
Mortificatio. Quotidie moriendum cum Christo. 125. mortificatio sensuum quàm sit necessaria Castitati 223 & saluti 227 quo se quis minus mortificat, tanto magis mortificabitur. 230 462 mortificatione cœlestes homines fiunt 645
Mundus Eius iudicia Diuinis opposita. 200. 400 mundana omnia nihil sunt præ cœlestibus & æternis. 469. 706. & seq.
Necessitas Vnum est necessarium 819.
Negligentia Quanta sit nostra, patet ex Christi cura pro nobis. 144. In minimis non minima culpa. 213. 348. 390. qui negligit, negligetur. 480. De negligenti & infœcundo Religioso sat multa in fine vbi de votis Religiosis, siue de triduana Recollectione ante votorum Renouationem. 898
Obedientia Deo reddenda, repugnante licet natura, exemplo creaturarum omnium. 241. Dæmonum obedientia nostram condemnat inobedientiam. 428. Non minùs in corpore quàm extra corpus anima Deo deberet obedire. 437. quàm gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia quæ nos ei præsertim similes facit. 893.
Oblatio. Sit integra nostri in omnibus. 395.
Obstinatio. 49. 410. 414. 426.
Occasio. Opportunè, importunè prædicandum. 580.
Officium. Quinam suo potissimùm dici debeant deesse officio. 348. Continere se quisque debet in officio suo. 457. 674. V, *Religio*, *Vocatio.*
Opera. Quam pauca sint bona patet ex defectu causarum. 306. quantùm valeant in Iudicio post mortem. 370. debent esse conformia Vocationi. V. *Vocatio.*
Oratio. De quacumque re fiat, debet esse ordinata, debent seruari seruanda. 341. quàm sit impium non orare pro salute proximi. 452. quò sæpe vehementius Deum oras, ore quidem illi adstas propius, sed corde distas longiùs. 683.
Patientia. Quantùm prosit. 119. In ea possidentur animi. 165. seruandæ patientiæ motiua. 197. 755. 761. 814.
S. Paulus. In eius die Festo. 718. 733.
Paupertas. Quæ sit paupertas spiritus, & quàm beata. 261. 265. De voto paupertatis, quò quisquis pauperior eò ditior. 884.
Pax. In mansuetudine. 164. In bona voluntate. 175. De pacificis & quàm sint beati. 192. pacifica sit & quieta solicitudo quæuis. 386. pax in pugna. 460. optabilius bonum bellum quàm mala pax. 473.
Peccatum. Quàm sit oppositum Deo. 5. subtrahit voluntatem à Diuino seruitio. 73. reditus à peccato. 140. quot quantisque præjudicet. 152. quantum prosit ad peccati remissionem misericordia. 178. vt cauendum in minimis. 214. quàm dolosè quidam sua

tegant peccata, nec confiteantur. 326. ad peccatum committendum quæ cognitio sufficiat. 382. cauendum omni modo. 474. De malo peccati mortalis. 509. fusè, quàm iusta & proportionata puniatur pœna. 543. quomodo augeatur vel minuatur per concupiscentiam. 693. peccandi potentia, magna ad peccandum illecebra, magnum certamen contrà certare. 858.

Perfectio. Tota in tribus obseruandis sita est. 82. tres eius viæ seu gradus. 203. quàm sit necessarium sic gradatim procedere. 205. ad perfectionem consequendam Indiuisum esse oportet à Deo. 566. quàm sit perfectè Christo seruiendum. 628. vnicuique sua perfectio est ex Diuina voluntate, seu vocatione. 675.

Perseuerantia. Quàm sit studiosè curanda Religioso professo. 877.

S. Petrus. In eius die Festo. 718. 723.

Pœnitentia, pœna. Motiua pœnitendi. 156. pœnæ culpis respondentes. 543. Pœnitentiæ forma & exemplar, Magdalena. 745.

Præcipitatio. Quale sit vitium. 204.

Præjudicium. Quæ sint salutis periclitantis præjudicia. 356. 493. 712.

Præsumptio. Quàm cauenda. 140.

Professio. Quo die fit à Religiosis. 877.

Prosperitas. Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt. 187.

Prouidentia. Qui se à Diuina subtrahunt, quomodo errent. 139. 760. Non timendum ne Deus nobis desit, sed ne desimus Deo. 250. 256. multum spectari debet Diuina Prouidentia in procuranda salute proximi. 456.

Prudentia. Qualis filiorum sæculi & Lucis. 346. Vera prudentia discernit quodnam sit melius bonum. 616. Ne innitaris prudentiæ tuæ. 681. 689.

Ratio. Adhibenda est ne peccemus. 380. V. *Vigilantia.*

Religio. Religiosus supra vel infra regulam viuens, ficus est ficum non ferens. 900. De religiosa perfectione procuranda, de religiosis votis, & de aliis eò spectantibus. V. in fine huius partis. 877.

Renouatio. Quotidiana sit oportet. 37. triduana recollectio quæ præcedit renouationem votorum, & de ipsa votorum renouatione. 898.

Renuntiatio. Sit integra & perfecta eorum omnium quæ possidentur. 396.

Resignatio. Se conformat Diuinæ voluntati. 282.

Respectus humanus. Quàm sic cauendus. 390. V. *Finis, Intentio.*

Rustici. Eorum fœlicitas vel infœlicitas. 528.

Sacramentum. De conuenientia sanctissimi Sacramenti cum omnibus vitæ Christi mysteriis. 30. & seq. De eius frequentia, cultu, effectis, & aliis eò spectantibus. In 1. & 2. Hebdomada huius partis.

Salus. Salutis nostræ negotium, negotium est totius vniuersi. 152. nullum esse aliud tale negotium patet ex circumstantiis quæ negotium aliquod comitantur. 353. vnde petenda solicitudo procurandæ salutis. 226. 305. 350. 369. 433. 493. 502. 664. quàm vehementer Christus sitiat nostram salutem. 550. Signa futuræ salutis. 716.

Sanctitas. Imitanda in Deo præ cæteris attributis. 4.

Scandalum. Vt debet euitari. 208. 575. qui nobis sunt scandalo, diligenter euitandi. 225.

Scientia. In ea debet esse moderatio. 21.

Solicitudo. Nimia de rebus ad vitam spectantibus vetatur. 286. 434. solicitum maxime faciunt circumstantiæ concurrentes in negotio. 353. 369. solici-

tudo sic quieta. 387. major sit animæ quàm corporis. 435. octo rationes in vno Euangelij textu contra nimiam solicitudinem. 659. nisi sic prima regni cœlorum cura, nulla erit. 664. quarum rerum debeat esse solicitudo, & quarum nulla sit. 698.

Spes. Qualis esse debeat. 320. V. *Fiducia*.

Spiritus sanctus. Tantò vnusquisque est magis aut minus bonus & sanctus, quantò magis minusue participat de Spiritu sancto. 703.

Superbia. Quàm sit inuisa Deo. 26. stupenda in vestibus, & noxia dum in templis oratur. 68. cauenda multum in prosperis. 187. opponitur primæ petitioni orationis Dominicæ, & nostro fini 272. patet in Pharizæo quàm sit damnanda 444. multùm eam deprimit nostri cognitio. 556. superbo maxime formidandum Diuini Tribunal Iudicij 609.

Temperantia. Commendatur in 4. petitione orationis Dominicæ. 285. Eadem est in loquendo quæ in edendo. 336.

Tempus. Tempore opportuno exercenda virtus. 107. 108. 570. opportunè, importunè insistendum pro conuertendis peccatoribus. 579.

Tentatio. Quomodo dicatur Deus ad illam nos inducere, & quomodo potius nos ipsos inducamus. 294. Nil potest Dæmon contra nos, si velimus resistere cum gratia 332.

Tepiditas. Quàm odiosa Christo D. 141. 650.

Timor. Quis sit verus. 249. motiua timendæ damnationis. 305. 410. motiua timendi Dei & peccati. 471. 504. 509. V. *Salus*, *solicitudo*.

SS. Trinitas. De hoc Mysterio à pag. 2. in multas sequentes.

Tristitia. Quasi tristes, semper autem gaudentes. 171. tristitia inordinata miseros facit. 174. soli peccato excipiando est vtilis. 253.

Vanitas. Quanta sit hominum. 128. quàm inuisa & injuriosa Deo. 246 cauenda præcipue in magnis & speciosis. 393.

Verbum Dei. Non redit vacuum, aut prosit necesse est recipienti, vel obsit. 375.

Veritas. Indiuisibilis est 566.

Vigilantia. Necessaria est ad vitandum peccatum & peccati excusationem. 583. tanto major adhiberi debet, quanto incertior est hora reddendæ rationis 905.

Vindicta. Quàm sit cauenda 288.

Visitatio. De Diuinis & humanis Visitationibus, quàm parum inter se conueniant. 740.

Virtus. Gradatim in ea procedendum. 204. De arcta virtutis via per quam pauci ambulant. 496. exercenda occurrenti occasione. V. *Tempus*. Virtus in medio 599. 598.

Vita. Quæ sit vita spiritualis 43. vita abscondita. 44. vitæ spiritualis compendium. 82 vitæ spirituali cætera cedant omnia. 112. 641 Vita mixta, vita excellentior. 777. 821.

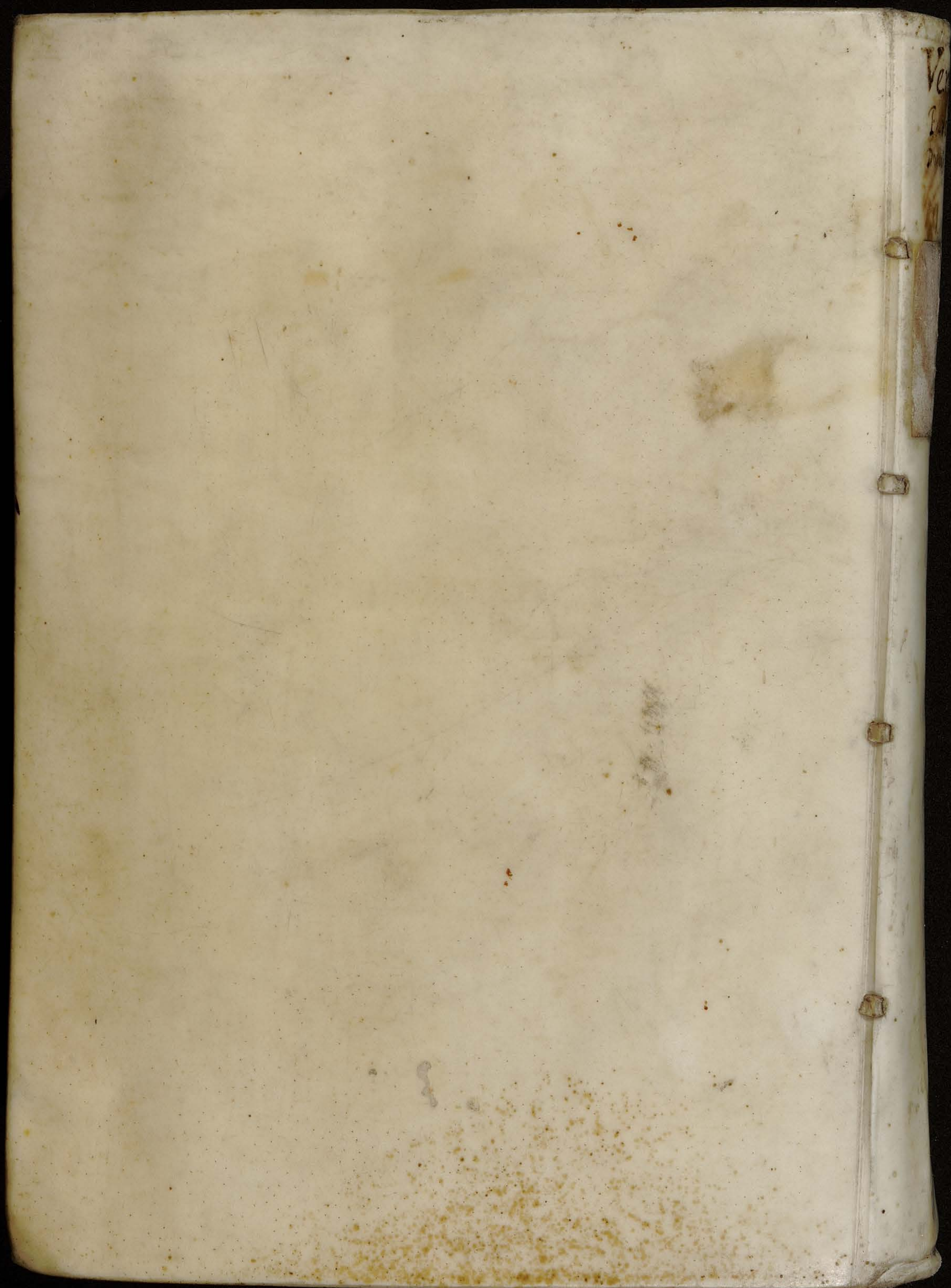
Vnio. Magna Christi nobiscum in sanctissimo Sacramento. 88. quomodo nos indiuisos esse oporteat à Deo. 566.

Vocatio. Vocationi conformiter viuendum, & de fructu vocationis quem ab vnoquoque repetit Deus. 905.

Voluntas. Non minus excolenda quàm Intellectus. 2. vt se opponit Deo 8. quæ sit bona & efficax 35. 301. 420. 571. 594. quæ sic obstinata in malo. 49. voluntatem præcipue vult Deus, quæ tamen illi præcipuè negatur. 71. Nihil vere magnum nisi quod tale iudicat & vult Deus. 100. volenti nihil difficile 234. voluntatis Diuinæ certiora signa 279.

Voluptas. Voluptatem vicisse, maxima voluptas est. 887.
Vota. Sunt holocausta, & quæ plura de his desiderentur, in fine huius partis. 884.
Zelus. Motiua Zeli concipiendi. 156. 452. 574 ne sit amarus. 219. non luceat nec ardeat tantum, sed vtrumque simul. 798.

FINIS.

Veritates [illegible]

Pars III Æstivalis [illegible]

Domin. SS. Trin. [illegible]

[illegible]